

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
PAINETUT ASIAKIRJAT

VUODELTA

1913.

HELSINKI 1914.

HELSINGISSÄ
SANOMALEHTI- JA KIRJAPAINO-OSAKEYHTIÖN KIRJAPAINO
1914.

SISÄLLYS:

- N:o 1. Kaupunginvaltuuston diariin merkittyjen, joulukuun 31 päivänä 1912 ratkaisemattomien asiain luettelo.
- „ 2. Esitys varain myöntämisestä kaupungin vesijohtolaitoksen laajentamiseen vuosina 1913 ja 1914.
- „ 3. S:n ylempään työväenkurssien muodostamisesta työväenopistoksi.
- „ 4. Asiakirjoja kaupungin väkijuomakauppaa koskevassa asiassa.
- „ 5. Vuosikertomus, Helsingin kaupungin Museolautakunnan antama.
- „ 6. Valiokunnanmietintö kysymyksestä, joka koskee ehdotettua talvilaivaliikenteen aikaisen liikenne- ja satamamaksujen alennuksen poistamista.
- „ 7. Lausunto kysymyksestä, joka koskee uuden liikenneväylän aikaansaamista korttelin N:o 38 halki Vilhonkadun ja Rautatientorin eteläosan välille.
- „ 8. S:n tšekäläisen Raitiotie- ja Omnibus-Osakeyhtiön osake-enemmistön ostokysymyksestä.
- „ 9. Ehdotukset Helsingin kansanlastentarhain Johtokunnan ja tarkastajan johtosäännöiksi.
- „ 10. Lausunto esityksestä, joka koskee pysyvän komitean asettamista työttömien avustustoiminnan järjestämistä varten.
- „ 11. S:n ehdotuksesta, joka koskee erityisen hallituksen asettamista kaupungin huone-rakennusyrityksiä varten.
- „ 12. Komiteanmietintö N:o 1 Helsingin kaupungin historian aikaansaamista koskevasta kysymyksestä.
- „ 13. Lausunto ehdotuksesta, joka koskee naispuolisen käsiammattien ja työpaikkain tarkastajan asettamista Terveystoimintalautakuntaan.
- „ 14. Esitys pakollisen lihantarkastuksen aikaansaamisesta kaupungissa.
- „ 15. Valiokunnanmietintö hakemusten johdosta, jotka tarkoittavat oikeutta mallasjuomien myymiseen noudettavaksi.
- „ 16. S:n, joka koskee erinäisiä Kaupunginvaltuustolle tehtyjä rautatierakennusyrityksiä.

- N:o 17. Valiokunnanmietintö N:o 2 kysymyksestä, joka koskee miesten työsiirtolan perustamista Helsingin Kaupunkilähetyksen toimesta sekä maatilain ostoa mainittua tarkoitusta varten.
- „ 18. S:n asiasta, joka koskee erään Helsingin Raitiotie- ja Omnibus-Osakeyhtiön osakemäärän ostoa.
- „ 19. Esitys maksuttoman makausajan myöntämisestä vientitavaroille.
- „ 20. Lausunto esitysehdotuksen johdosta, joka koskee tonttiveron määräämisessä Helsingin kaupungissa noudatettavan taksan uudistamista.
- „ 21. Komiteanmietintö N:o 2 kysymyksestä, joka koskee eläke-edun varaamista Helsingin kunnan palveluksessa oleville ruumiillisen työn tekijöille.
- „ 22. S:n s:n Helsingin kaupungin historian aikaansaamista koskevasta asiasta.
- „ 23. Valiokunnanmietintö kaupunginpalvelijain ja ulosottoapulaisten palkanparannusasiasta.
- „ 24. Lausunto asiasta, joka koskee maksujen määräämistä tilapäisten varastopaikkain käyttämisestä kaupungin rantasilloilla.
- „ 25. S:n nykyisen terveydenhoidontarkastajanviran uudestijärjestämistä koskevasta asiasta.
- „ 26. S:n Helsingin Raittiusyhdistysten Keskustoimikunnan tekemästä esityksestä, joka tarkoittaa kaupungin väestön juovustusjuomain käyttöä koskevan tutkimuksen toimittamista.
- „ 27. Valiokunnanmietintö asuntolautakunnan asettamista koskevasta asiasta.
- „ 28. Lausunto asiassa, joka koskee kunnallisen lainarahaston perustamista yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämiseksi.
- „ 29. S:n Helsingin kaupungin uuden kulkutautisairaalan meno- ja tulosäännön ehdotuksesta.
- „ 30. Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin tilejä ja tilinpäätöstä vuodelta 1912.
- „ 31. Valiokunnanmietintö Rahatoimikamarin, sen kanslian ja konttorin uudestijärjestämistä koskevasta esityksestä.
- „ 32. Työväenasiain lautakunnan ja sen sihteerin toimintakertomukset vuodelta 1912.
- „ 33. Valiokunnanmietintö kysymyksestä, joka koskee kansakoulujen johtajain ja johtajatarten opetusvelvollisuuden huojentamista sekä lisämäärärahan myöntämistä yhteisluokkain opetusta hoitavien opettajatarten palkoiksi.
- „ 34. Kansakoulujohtokunnan kirjelmä ehdotuksineen Helsingin kaupungin kansakouluille lokakuun 4 päivänä 1892 vahvistetun ohjesäännön muutoksiksi.

- N:o 35. Lausunto hakemuksesta, joka tarkoittaa rihmarullain liikennemaksujen poistamista näitä tuotteita Helsingin kautta maasta viedessä.
- „ 36. S:n ehdotuksesta, joka koskee pakollisen lihantarkastuksen toimeenpanoa Helsingissä.
- „ 37. S:n Terveydenhoitolautakunnan laatimasta Kivelän sairaalan ohjesääntöehdotuksesta.
- „ 38. Ehdotus muutoksiksi ja lisäyksiksi Helsingin kaupungin ja Helsingin Raitiotie- ja Omnibus-Osakeyhtiön välillä voimassa olevan, helmikuun 15 päivänä 1908 tehdyn toimituspakirjan määräyksiin.
- „ 39. Lausunto asiasta, joka koskee kunnallisen teurastamon rakennuttamista Helsingin kaupunkiin.
- „ 40. Asiakirjoja kysymyksessä, joka koskee alueen luovuttamista Tehtaanpuistosta uuden evankelisluterilaisen kirkon paikaksi.
- „ 41. Valiokunnanmietintö ehdotuksineen lausunnoksi työttömyysvakuutuskomitean mietinnöstä.
- „ 42. Esitys Helsingin-, Flemingin-, Agricolan- ja Pengerkadun rajoittaman alueen sekä korttelin N:o 349 asemakaavanmuutoksen vahvistamisesta.
- „ 43. Esitys Santa- ja Busholman saaren jaoitus- ja käyttösuunnitelmaa koskevassa asiassa.
- „ 44. Valiokunnanmietintö N:o 2 kysymyksestä, joka koskee kunnallisen lainarahaston perustamista yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämiseksi.
- „ 45. S:n N:o 3 Helsingin kaupungin historian aikaansaamista koskevasta asiasta.
- „ 46. Kertomus Helsingin kaupungin kirjaston toiminnasta vuonna 1912.
- „ 47. Lausunto Helsingin pitäjässä sijaitsevan Hertonäsin maatilan ostoa koskevasta asiasta.
- „ 48. Asiakirjoja kaupungin sähkötehtaan akkumulaattoripatterien kunnossapitoa koskevassa asiassa.
- „ 49. Esitys kaupungin sähkötehtaan laajennustöiden suunnitelman muuttamista koskevassa asiassa.
- „ 50. Lausunto asiassa, joka koskee ylempäin työväenkurssien muodostamista työväenopistoksi sekä talon teettämistä tätä tarkoitusta varten.
- „ 51. Ehdotus viidennentoista kaupunginosan kaupunginasemakaavaksi.
- „ 52. Valiokunnanmietintö ehdotuksineen kaupungin osalle tulevain Helsingin Anniskeluosakeyhtiön 1912 vuoden voittovarain jakamiseksi.
- „ 53. Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin 1912 vuoden tilien tarkastusta.

- N:o 54. Komiteanmietintö asiasta, joka koskee maksujen määräämistä tilapäisten varastopaikkain käyttämisestä kaupungin rantasilloilla.
- „ 55. S:n vientitavaran maksutonta makausaikaa kaupungin tavaravajoissa koskevasta asiasta.
- „ 56. Valiokunnan mietintö ehdotuksineen lausunnoksi Suomen kaupunkien yleisen rakennussääntöehdotuksen johdosta.
- „ 57. Komiteanmietintö Helsingin kaupungin uuden kulkutautisairaalan meno- ja tulossääntöehdotuksen johdosta.
- „ 58. Mietintö N:o 6, joka sisältää selvityksen A) Ruotsalaisen teatterin tontin, B) Kenraalikuvernöörintalon tontin sekä C) roomalais-katolisen seurakunnan kirkontontin omistusoikeudesta.
- „ 59. Kertomus Helsingin kaupungin vähävaraisten Oikeusaputoimiston toiminnasta vuonna 1912.
- „ 60. Komiteanmietintö N:o 1 kaupungin terveyden- ja sairaanhoidon uudestijärjestämisasiasta.
- „ 61. Lausunto Helsingin kaupungin pakkahuoneen työkunnalle vahvistetun taksan muuttamista koskevasta asiasta.
- „ 62. Matkakertomus, jonka on antanut neiti Thyra Gahmberg, kunnan varoilla kannatettujen Helsingin kansanlastentarhain tarkastaja.
- „ 63. Lausunto 1911 vuoden tilien tarkastuskertomuksen johdosta.
- „ 64. Esitys maatilän ostamisesta miesten työsiirtolan paikaksi.
- „ 65. Lausunto työväenopiston perustamista koskevasta asiasta.
- „ 66. Helsingin kaupungin Taksoitusvalmistelukunnan toimintakertomus vuodelta 1912.
- „ 67. Esitys, joka koskee Eläintarhanpuiston itäosan järjestämistä.
- „ 68. Palkintolautakunnan lausunto kaupungintalokilpailusta 1912—1913.
- „ 69. Ehdotus Helsingin kaupungin yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämislainarahaston hoitoa koskevasta asiasta.
- „ 70. Lausunto Rahatoimikamarin, sen kanslian ja konttorin uudestijärjestämistä koskevasta asiasta.
- „ 71. Kertomus Musiikkilautakunnan toiminnasta vuonna 1912.
- „ 72. Lausunto uuden kaupungintalon rakentamista koskevassa asiassa.

- N:o 73. Esitys erään Pakaan alueen osan jaoittamisesta teollisuus- ja varastopaikoiksi.
- „ 74. Komiteanmietintö asiasta, joka koskee rihmarullain ja fanerin liikennemaksujen poistamista näitä tavaroita Helsingin kautta maasta viedessä.
- „ 75. Valiokunnanmietintö N:o 2 uusine ehdotuksineen lausunnoksi työttömyysvakuutuskomitean mietinnöstä ja ehdotuksesta laiksi apurahan myöntämisestä työttömyyskassoille.
- „ 76. Ehdotus uusien kansakoulutalojen rakennusohjelmaksi sekä esitys koulutalon teettämisestä Eläintarhankadun tonteille 2—8 ja Tallikadun tonteille 3—7 kortteliin 392.
- „ 77. Esitys toimiluvan myöntämisestä Aktiebolaget M. G. Stenius yhtiölle sähköraitiotien rakentamiseen Hagan ja Munkkiniemen huvilayhdiskuntiin.
- „ 78. Valiokunnanmietintö kunnan verolippujen ja laskujen venäjänkielisten käännösten antamista koskevasta asiasta.
- „ 79. Asiakirjoja uuden kirjastotalon tonttipaikan varaamista koskevassa kysymyksessä.
- „ 80. Valiokunnanmietintö kaupungille tulevain väkijuomavoittovarain käyttämisessä noudatettavasta menettelystä.
- „ 81. Esitys toimenpiteisiin ryhtymisestä Helsingin talvilaivaliikenteen vakauttamiseksi.
- „ 82. Valiokunnanmietintö ehdotuksineen Helsingin kaupungin kansakoulujen uudeksi ohjesäännöksi.
- „ 83. Esitys määrärahan myöntämisestä sähkötehtaan laajentamiseen sähkövoiman antamiseksi raitiotiekäyttöön.
- „ 84. Komiteanmietintö N:o 2 kaupungin terveyden- ja sairaanhoidon uudestijärjestämisasiasta.
- „ 85. Lausunto asiasta, joka koskee erityisen rakennuksen teettämistä kaupungin työväenopistoa varten.
- „ 86. Valiokunnanmietintö väkiviinajuomain vähittäismyynnin ja anniskelun, mallasjuomain anniskelun, viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskaupan järjestämistä sekä ensinmainitun liikkeen yksinoikeuden pitentämistä koskevista asioista.
- „ 87. Ehdotus Helsingin vaivaishoidon uudeksi ohjesäännöksi.
- „ 88. Komiteanmietintö ehdotuksineen Helsingin kaupungin uudeksi rakennusjärjestykseksi.
- „ 89. Lausunto kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen tekemästä erinäisten näissä laitoksissa palvelivien virkamiesten palkanparannusta koskevasta esityksestä.

- N:o 90. Ehdotus Helsingin kaupungin 1914 v. meno- ja tulosäännöksi, Rahatoimikamarin valmistama.
- „ 91. S:n s:n, Maistraatin laatima.
- „ 92. Esityksiä erinäisten määrärahojen myöntämisestä teknillisiä laitoksia varten.
- „ 93. Lausunto Vaivahoitohallituksen tekemän, erinäisten lisämäärärahojen myöntämistä koskevan esityksen johdosta.
- „ 94. Komiteanmietintö N:o 1 uuden kaupungintalon rakennusasiasta.
- „ 95. Valiokunnanmietintö kaupungin 1914 vuoden meno- ja tulosäntöä koskevasta asiasta.
- „ 96. Lausunto ehdotuksesta, joka tarkoittaa liikenneväylän laittamista korttelin N:o 38 halki sekä lainanmyöntämistä konsertti- ja oopperatalon teettämiseen mainitun liikenneväylän varrelle.
- „ 97. Valiokunnanmietintö N:o 2 ehdotuksineen Helsingin kaupungin kansakoulujen uudeksi ohjesäännöksi.
- „ 98. Helsingin kaupungin 1914 v. meno- ja tulosäntö, Kaupunginvaltuuston vahvistama 30 p. joulukuuta 1913.
-

*Kertomus Musiikkilautakunnan toiminnasta
vuonna 1912.*

HELSINGIN KAUPUNGIN
MUSIIKKILAUTAKUNTA

*Helsingissä,
kesäk. 10 p:nä 1913.*

N:o 9.

Kaupunginvaltuustolle.

Kertomuksen toiminnastaan vuonna 1912 saa Musiikkilautakunta täten kunnian Valtuustolle lähettää.

Musiikkilautakunnan puolesta:

Hugo Lindberg.

John Uggla.

Kertomus Helsingin kaupungin Musiikkilautakunnan toiminnasta vuonna 1912.

Musiikkilautakunnalle vahvistetun johtosäännön 11 §:n johdosta saa Lautakunta antaa tässä seuraavan kertomuksen toiminnastansa vuonna 1912.

Kaupungin-
valtuuston
päättös
orkesteri-
asiassa.

Kokouksessaan helmikuun 13 päivänä päätti Kaupunginvaltuusto

I) asettaa musiikkilautakunnan, johon kuuluisi 5 varsinaista ja 2 vara-jäsentä;

II) antaa tämän lautakunnan toimeksi

a) kaikkiaan enintään 75,000 markan vuosimäärärahan pohjalla syksystä lähtien järjestää orkesterikysymys siihen suuntaan, että mainittu summa tai osa siitä apurahana annetaan yhtiölle, musiikkiyhdistykselle tahi yksityishenkilölle, jonka katsotaan omaavan tarpeelliset taiteelliset ja taloudelliset edellytykset voidakseen kaikin puolin tyydyttää paikkakunnan musiikkiharrastusten oikeutettuja vaatimuksia orkesterimusiikkiin nähden;

b) ellei asiaa käy järjestäminen avustuksen pohjalla, ryhtyä järjestämään omaa orkesteria kaupunkia varten samassa tarkoituksessa; kuitenkin on lopullinen ehdotus tästä alistettava Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja hyväksyttäväksi;

c) mahdollisimman pian (viimeistään ennen huhtikuun 15 päivää) Kaupunginvaltuustolle antaa selostus, mitä lautakunta on asiassa tehnyt, sekä ehdotus lautakunnan johtosäännöksi.

III) paraikaa jatkuvaa soitantokautta varten Filharmonoonisen orkesterin jäsenten palkkain turvaamiseksi lisäksi myöntää enintään 15,000 markkaa (aikaisemmin myönnettyjen 20,000 markan lisäksi);

IV) myöntää Helsingin Torvisoittokunnalle sen toiminnan kannattamiseksi tämän kalenterivuoden alkupuoliskolla 14,400 markan kannatusavun;

V) jättää kysymykset sopivan konserttihuoneiston hankkimisesta sekä orkesterikoulun asemasta musiikkilautakunnan alotteen varaan.

Lautakun-
nan toimen-
piteet orke-
sterirytyk-
sen järjes-
tämiseksi.

Tämä Kaupunginvaltuuston päätös antoi Lautakunnalle laajan valtuu-
tuksen avustuksen pohjalla järjestää orkesterikysymys koko laajuudessaan
seuraavaksi soitantokaudeksi (syys—toukokuun ajaksi) sekä tehdä välikirjat
orkesterirytyksen hoitamisesta. Lautakunnan ensimmäinen ja tärkein tehtävä
siis oli, että kaupunki saisi ensiluokkaisen orkesterinjohtajan, joka voisi taata
täysipainoisen ohjelman ja antaisi takeita yrityksen taiteellisesta johtamisesta.
Lautakunta oli yksimielinen siitä, että asia tulisi parhaiten ratkaistuksi myön-
tämällä kannatusapu ja yhdistämällä molemmat orkesterirytykset yhteisen
hallinnon alaisiksi, saamatta täten kuitenkaan loukata taiteellisia vaatimuksia.
Symfoniaorkesterin ja torvisoittokunnan varsinaisen yhdistämisen ei tarvit-

sisi tulla kysymykseen, vaan pitäisi niiden toimia rinnakkain ja kumpaisenkin täyttää erikoistehtävänsä. Sinänsä niukan määrärahan kahtiajako ei olisi käytännöllis-taloudelliselta kannalta edullinen.

Mitä orkesterin päällikön ja yhteisen yrityksen johtajan valitsemiseen tulee, oli Lautakunta sitä mieltä että ainoastaan kaksi kotimaista soittotaiteilijaa täytti kaikki vaatimukset, joita silloisissa oloissa oli asetettava ensiluokaisen ja hyvin hoidetun, koko maalle keskeisen orkesterin johdolle, nimittäin kapellimestarit Georg Schnéevoigt ja Armas Järnefelt. Tähän nähden päätti Musiikkilautakunta kokouksessaan helmikuun 15 päivänä herra Schnéevoigtilta Riassa sähköteisin tiedustella, olisiko hän ehkä halukas asettumaan orkesteri-yrityksen etunensä, edellyttäen että kaupunki myöntää kannatusapua, sekä samaan aikaan erään Lautakunnan jäsenen kautta, joka tuolloin matkusti ulkomaille Tukholman kautta, ryhtyä herra Järnefeltin kanssa keskusteluihin samasta asiasta.

Helmikuun 16 päivänä herra Schnéevoigt sähköteisin ilmoitti ottavansa tarjouksen huomioon ja suostuvansa saapumaan tänne persoonallisiin keskusteluihin. Helmikuun 18 päivänä saapui Tukholmaan matkustaneelta Lautakunnan edustajalta saman kuukauden 17:ntenä päivätty kirjekortti, jossa ilmoitettiin, ettei kapellimestari Järnefelt ole halukas omalla vastuullaan ottamaan yritystä johtaakseen ja luopumaan turvatusta asemastaan. Saatuaan herra Järnefeltin epäävän vastauksen lähetti Lautakunnan puheenjohtaja herra Schnéevoigtille sähköteisin pyynnön saapua tänne, ja hän saapuikin Helsinkiin helmikuun 20 päivän iltapuolella, jolloin keskustelut hänen kanssaan paikalla alkoivat.

Edellisenä päivänä kuitenkin saapui Musiikkilautakunnan varajäsenelle herra Edv. Fazerille herra Järnefeltiltä sähkösanoma, jossa mainittiin, että herra Järnefelt aikaisemmasta epäyksestään huolimatta nyt halusi miettimisaikaa. Tätä niukkasanaista sähkösanomaa ei herra Järnefeltin puolelta seurannut kirjettä eikä tarkempia tietoja, minkätähden Lautakunta katsoi olevansa velvollinen saattamaan loppuun keskustelut herra Schnéevoigtin kanssa, varsinkin kun herra Schnéevoigtilla oli vain vähän aikaa oleskellakseen täällä ja hän ilmoitti haluavansa jättää asian lopullisesti sillensä, ellei sopimusta nyt paikalla saataisi aikaan.

Herra Schnéevoigtin kanssa vireillä olevia keskusteluja vaikeutti suuressa määrin se seikka, että kysymys ei koskenut ainoastaan symfoniaorkesterin hoitoa, vaan myös torvisoittokunnan voimassapitämistä yhteisen yrityksen vastuulla. Tässä kohden pantiin etusijassa Lautakunnan aloitteesta ja sen myötävaikutuksella vireille keskustelut herrain Schnéevoigtin ja Apostolin välillä, ja näistä oli tuloksena heidän kesken helmikuun 22 päivänä tehty välikirja. Tässä välikirjassa, jonka Musiikkilautakunta tarkasti, sitoutui herra Schnéevoigt syyskuun 15 päivän 1912 ja toukokun 15 päivän 1913 välisenä

soitantokautena orkesteriyityksessä voimassa pitämään Helsingin torvisoittokuntaa erityisenä, mutta symfoniaorkesterin kanssa yhteisen hallinnon alaisena, musiikkikorporatsioonina, ja olisi torvisoittokunta herra Apostolin välittömän johdon alainen. Torvisoittokunnan yhteyteen järjestetty jouhiorkesteri lakkautettaisiin syksyllä. Jotta torvisoittokunta, joka talvikaudella työskentelee tuntuvalla tappiolla, ei ylenmäärin rasittaisi orkesteriyityksen rahasääntöä, sovittiin siitä, että torvisoittajia soitantokauden aikana olisi ainoastaan 16, varajohtaja lukuunotettuna. Kesäkuukausina sitä vastoin herra Apostol järjestäisi torvisoittokunnan itsenäiseksi, aivan erilliseksi yritykseksi, ja saatettaisiin torvisoittokunnan miesluku silloin täyteen määräänsä täydentämällä joko symfoniaorkesterin torvensoittajilla taikka muualta hankitulla väellä. Edelleen sisälsi herrain Schnévoigtin ja Apostolin välinen kontrahti, että viimeksi mainittu toimisi suuren orkesteriyityksen taloudenhoitajana, minkä ohessa hän, saamatta vaikuttaa orkesteriyityksen taiteelliseen johtoon, saisi päällikön määräyksen mukaan eräissä kevyemmissä musiikkitilaisuuksissa, esimerkiksi helppotajuisissa sunnuntaikonserteissa, ehdollisesti johtaa symfoniaorkesteria tahi jotakin sen osaa.

Sittenkun tämä sopimus oli tasoittanut tien lopullisen sopimuksen aikaansaamiseen herra Schnévoigtin kanssa, ryhtyi Musiikkilautakunta tekemään hänen kanssaan välikirjaa. Puheenalainen välikirja, jonka niinikään mainitun helmikuun 22 päivänä allekirjoittivat Musiikkilautakunta ja herra Schnévoigt sisälsi seuraavat kohdat:

1) Sillä ehdolla että saa luvatusavun koko määrän, sitoutuu orkesterin päällikkö ottamansa apulaisjohtajan ja taloudenhoitajan avulla ensintulevana soitantokautena, joka luetaan syyskuun 15 päivästä toukokuun 15 päivään, omintakeisesti ja omalla vastuullaan järjestämään ja voimassa pitämään uutta orkesteriyitystä pääkaupungin musiikkitarpeiden täyttämiseksi niin laajassa mitassa kuin Kaupunginvaltuuston päätös sisältää.

Edellä mainittu kannatusapu osotetaan maksettavaksi tarpeen mukaan määräerin kirjallisten, Musiikkilautakunnalle annettujen ja Lautakunnan hyväksymäin tilausten nojalla.

2) Tämän tarkoituksen saavuttamiseksi sekä ylimpänä silmämääränään musiikkielämän vaatimukset ja taiteelliset näkökohdat sitoutuu orkesterin päällikkö järjestämään vähintään 49 soittotaitelijaa käsittävän *ensiluokkaisen symfoniaorkesterin*. Kun sen ohessa Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan vaatimus torvisoiton hankkimisesta kaikenlaisiin vaatimattomampiin musiikkitilaisuuksiin halki vuoden on huomioon otettava, asetetaan symfoniaorkesterin rinnalle ja yhteisen hallinnon, mutta apulaisjohtajan johdon alaiseksi 16-miehinen kantajoukko torvensoittajia, jotka soitantokauden aikana, ehdollisesti lisänään symfoniaorkesterin torvensoittajia, kun näitä on haitatta saatavissa, suorittaa torvisoittoa tuollaisissa tilaisuuksissa sekä kesäkuukausina täyden-

nettynä vähintään 25 miestä käsittäväksi, orkesteriyrityksestä erilliseksi soittokunnaksi tyydyttää ulkoilmamusiikin tarpeita.

3) Yhteisen orkesteriyrityksen taiteellista ja taloudellista johtoa pitää ylinnä silmällä Musiikkilautakunta, joka tässä kohden valvoo kaupungin etuja, ja sitoutuu orkesterin päällikkö ennen soitantokauden alkua Musiikkilautakunnan tarkastettavaksi ja hyväksyttäväksi esittämään yleispiirteisen ohjelman symfoniaorkesterin toiminnalle konserttivuoden aikana. Tässä ohjelmassa on arvokas kotimainen musiikkikirjallisuus otettava asianmukaiseen huomioon.

4) Symfoniaorkesterin pitää, kun orkesterin pääasiallista tehtävää haittaamatta voi käydä päinsä, olla avustamassa ooppera- ja teatterinäytännöissä sekä täällä esiintyvän koti- tahi ulkomaisten taitelijain konserteissa. Maksu orkesterin avustuksesta tuollaisissa musiikkitilaisuuksissa määrätään kohtuullisen tariffin mukaan, jonka orkesterin päällikkö yksissä neuvoin Musiikkilautakunnan kanssa edeltäpäin vahvistaa.

5) Orkesterin päällikkö on velvollinen mahdollisuuden mukaan varamaan koti- ja ulkomaisille johtajille tilaisuutta vierailuesiintymiseen, mutta varaa itselleen yksinomaisen päätäntövallan ulkomaisten orkesterinjohtajain valintaan ja palvelukseen ottamiseen nähden.

6) Kotimaisten säveltäjiin pitää, mikäli mahdollista, saada tilaisuus kustannuksitta esittää ja johtaa teoksiaan juhlallisissa musiikkitilaisuuksissa orkesterin päällikön ja Musiikkilautakunnan tarkemman määräyksen mukaan.

7) Symfoniaorkesterin jäseniä toimeen ottaessaan pitää orkesterin päällikön etusijassa ottaa huomioon välttämättömyys saattaa orkesteri kokoonpanoon ja järjestykseen nähden mahdollisimman korkealle taiteelliselle tasolle, ja varataan orkesterin päällikölle siinä kohden täysi toimintavapaus. Kuitenkin sitoutuu orkesterin päällikkö orkesterin jäseniä valitessaan panemaan tarpeellista huomiota niihin kotimaisiin soittotaitelijoihin, joiden hän katsoo soveltuvan ensiluokkaisen symfoniaorkesterin jäseniksi.

2 kohdassa mainitut 16 torvensoittajaa ottaa apulaisjohtaja toimeen.

8) Orkesterin johtaja sitoutuu soitantovuoden kuluessa toimeenpanemaan halpahintaisia kansansymfonia- ja kansankonsertteja sekä maksuttomia, etusijassa työväestölle tarkoitettuja konsertteja Musiikkilautakunnan tarkemman määräyksen mukaan.

Kirjelmässä helmikuun 22 päivältä antoi Lautakunta Kaupunginvaltuustolle kertomuksen niistä toimenpiteistä, joihin mainittuun päivään asti oli ryhdytty orkesterikysymyksen ratkaisemiseksi.

Kirjelmässä maaliskuun 11 päivältä lähetti Musiikkilautakunta Kaupunginvaltuustolle ehdotuksen Lautakunnan johtosäännöksi, ja kokouksessaan maaliskuun 26 päivänä Kaupunginvaltuusto hyväksyi tämän ehdotuksen vähäisin muutoksin.

Lautakun-
nan johto-
sääntö.

Orkesterinjohtajan ja Filharmonisen orkesterin jäsenten väliset keskustelut. Kirjelmässä helmikuun 26 päivältä saattoi Musiikkilautakunta Kaupunginvaltuuston tiedoksi tuloksen niistä keskusteluista, joita saman kuukauden 23 ja 24 päivänä oli ollut kapellimestari Schnéevoigtin ja Filharmonisen orkesterin jäsenten välillä ja joiden kulku käy selville tämän oheisista kahdesta pöytäkirjasta.

Musiikkilautakunnan ja Filharmonisen orkesterin jäsenten väliset keskustelut.

Sittenkun Lautakunnan tietoon oli tullut, että Filharmoninen Seura aikoi ensintulevana soitantokautena jatkaa toimintaansa, lähetti Lautakunta huhtikuun 23 päivänä Filharmonisen orkesterin jäsenille näin kuuluvan kirjelmän:

„Kun Helsingin kaupungin Musiikkilautakunnan mielestä maamme musiikkielämän vastaiselle kehitykselle olisi erittäin suureksi vahingoksi, ellei kaikkia voimia saada kootuiksi yksimieliseen työhön, ovat ne riitaisuudet, joita on syntynyt Helsingin kaupungin avustusvarain käytön johdosta, näyttäneet Lautakunnasta sangen valitettavilta. Vuosikausia on yhteistoiminta Helsingin Musiikkiopiston ja Filharmonisen Seuran kesken ollut mahdoton. Missä määrin tämä seikka on ehkäissyt musiikkielämäämme, ei nykyhetkellä liene määriteltävissä, pääasia on että jokaisen, joka rakastaa säveltäidettä maassamme, pitäisi tuntea pakottavaksi velvollisuudekseen ehkäistä tämänsuuntaista kehitystä. Musiikkilautakunta ei ainoastaan ole katsonut tehtäväkseen vaan velvollisuudekseenkin kaikin voiminsa pyrkiä tyydyttävään ratkaisuun ja on sentähden ryhtynyt sen suuntaiseen toimenpiteeseen, että kaikki Filharmonisen Seuran *kotimaiset jäsenet*, jotka eivät vielä ole ruvenneet Helsingin Symfoniaorkesterin palvelukseen, otettaisiin sen jäseniksi, lukuunottamatta solosellistiä, jonka paikka uudessa yrityksessä on välikirjan mukaisesti täytetty. Lautakunnan jäsenten enemmistö on sitä mieltä, että n. s. orkesterikysymyksen onnellisin ratkaisu olisi kaupunkisoittokunnan perustaminen pääkaupunkiin. Niin kauan kuin luotettavia laskelmia tuollaisen yrityksen kannattavuudesta ei ole käytettävänä, ei Lautakunta osaltaan voi ryhtyä minkäänlaisiin toimiin puheenalaisen tarkoituksen saavuttamiseksi. Selvä on, että kilpailevan yrityksen perustaminen tekisi tuollaisten numerotietojen saannin mahdottomaksi ja siten epämääräiseen aikaan lykkäisi asian lopullisen ratkaisun. Musiikkilautakunta pyytää kiinnittää Filharmonisen Seuran orkesterin herrain jäsenten huomiota siihen, että Helsingin Symfoniaorkesteriin jo on otettu useampia kotimaisia jäseniä kuin Filharmoniseen orkesteriin on jäänyt jällelle. Se seikka että eräille jäsenille uudessa yrityksessä on myönnetty entistä paremmat ehdot, johtuu etusijassa Lautakunnan toivomuksesta että orkesterin jäsenten asemaa on parannettava.

Samalla kun Lautakunta pyytää Teitä tarkoin harkitsemaan tässä tehtyä tarjousta ja ajattelemaan kuinka suuressa määrin se isänmaallinen työ, jota me kaikki haluamme edistää, kärsii ristiriidan jatkumisesta, pyytää Lautakunta kiireellistä vastausta.“

Vastaukseksi tähän tarjoukseen saapui orkesterin jäseniltä huhtikuun 24:ntenä päivätty, seuraavaa sisällystä oleva kirjelmä:

„Vastaukseksi Musiikkilautakunnan arvoisaan, huhtikuun 23:ntena 1912 päivättyyn kirjelmään saavat allekirjoittaneet ilmoittaa seuraavaa:

Samaan aikaan kuin Filharmoninen Seura vetosi herroihin Kaupunginvaltuusmiehiin orkesteriolojen järjestämiseksi vastaisen varalle, antoivat myös orkesterin jäsenet herroille Kaupunginvaltuusmiehille kirjelmän, jossa lausuttiin suotavaksi, että meillekin varattaisiin tilaisuus jossain muodossa ottaa osaa tämän meille niin tärkeän asian järjestämiseen.

Täytyy syvimmin valittaa, että niin herrat Kaupunginvaltuusmiehet kuin Musiikkilautakuntakin aina tähän asti ovat jättäneet mainitun kirjelmän huomioon ottamatta, sillä nyttemmin tehtyämme ensi soitantokaudeksi kirjalliset kontrahdit Filharmonisen Seuran kanssa, emme voi ryhtyä keskusteluihin muun toimen vastaanottamisesta.“

Tällä pohjalla eivät keskustelut niinmuodoin vieneet mihinkään tulokseen.

Kokouksessaan huhtikuun 2 päivänä päätti Musiikkilautakunta säveltäjä Jean Sibeliukselle lähettää näin kuuluvan kirjelmän:

Kirjelmä
herra Jean
Sibeliuk-
selle.

„Yksissä neuvoin kapellimestari Schnéevoigtin kanssa alustavasti käsitellessä kysymystä vastaisen Symfoniaorkesterin ohjelmasta ensi soitantokautena on Musiikkilautakunnassa otettu puheeksi, että orkesterirytyksen tärkeimpiä työtehtäviä tulisi olla kaikkien Teidän orkesteriteostenne esittäminen ajanlunun mukaisessa järjestyksessä ja siten Teidän taiteellisen toimintanne kehityksen valaiseminen. Tämän johdosta saa Musiikkilautakunta Teiltä tiedustella, olisitteko Te ehkä halukas esimerkiksi kymmenen konserttia käsittävissä sarjassa ja esimerkiksi noin 300 markan kertapalkkiosta esittämään teoksenne pääkaupungin yleisölle. Konsertit pidettäisiin joko yliopiston juhlasalissa tahi kenties jossakin muussa tarkoitukseen sopivassa huoneistossa.

Samalla kun Musiikkilautakunta kohteliaimmin pyytää mahdollisimman pian saada vastaanottaa Teidän vastauksenne, saa Lautakunta lisäksi ilmoittaa että Symfoniaorkesteri, Lautakunnan päätöksen mukaan, maksutta asetetaan Teidän käytettäväksenne ensintulevana soitantokautena ehkä toimeenpanemianne sävellyskonsertteja varten.“

Tähän esitykseen sai Lautakunta vastaanottaa epäävän vastauksen.

Kirjelmässä huhtikuun 2 päivältä antoi Lautakunta Kaupunginvaltuustolle epäävän lausunnon soittotaiteilija Hugo Dahlgrenin anomuksen johdosta, joka tarkoitti avustuksen myöntämistä hänen johtamalleen torvisoittokunnalle.

Soittotaiteilija
Hugo Dahl-
grenin torvi-
soittokunnan
avustus.

Huhtikuun 10 päivänä antoi Lautakunta Kaupunginvaltuustolle epäävän lausunnon Filharmonisen Seuran anomuksen johdosta, joka tarkoitti 10,000 markan lisämäärärahan myöntämistä Seuran soittokunnan voimassapitoon vuoden loppuun. Kokouksessaan huhtikuun 16 päivänä Valtuusto teki päätöksensä Lautakunnan ehdotuksen mukaisesti.

Filharmoni-
sen Seuran
lisämäärä-
rahan
anomus.

Edellä mainitussa kokouksessaan päätti Lautakunta, että kaupungin avustamaa orkesterirytystä olisi sanottava *Helsingin Symfoniaorkesteriksi*,

Orkesteri-
rytyksen
nimi.

minkä ohessa Lautakunta hyväksyi kaavakkeen vastaisten orkesterinjäsenten kanssa tehtäviksi välikirjoiksi.

Orkesterin toimintaohjelma
soitantokautena 1912—1913. Kokouksissaan heinäkuun 27 ja syyskuun 4 päivänä Musiikkilautakunta vähäisin muutoksin vahvisti orkesterinjohtajan laatiman symfoniaorkesterin toimintaohjelman soitantokaudeksi 1912—1913.

Kirjeenvaihtosäveltäjä
Armas Järnefeltin kanssa. Puheenjohtajansa kautta tarjosi Lautakunta herra Armas Järnefeltille tilaisuuden johtaa yhtä soitantokauden symfoniakonserttia, mutta sai elokuun 25 päivänä vastaanottaa epäävän vastauksen.

Rahasääntökirjelmä. Kirjelmässä syyskuun 27 päivältä antoi Lautakunta Rahatoimikamariin rahasääntöehdotuksensa vuodeksi 1913. Rahasääntöä järjestellessään joulukuussa päätti Kaupunginvaltuusto orkesteriyritystä jatkettavaksi ensintulevana musiikkivuonnakin sekä myönsi syyskaudeksi 1913 tarpeellisen määrärahan.

Helsingin konserttitalo. Erinäisissä kokouksissaan käsiteltyään kysymystä konserttitalon aikaansaamisesta Helsingin kaupunkiin sekä tarkastettuaan arkkitehti Armas Lindgrenin yksissä neuvoin Lautakunnan kanssa laatiman tuollaisen rakennuksen suunnitelman teki Lautakunta marraskuun 16 päivänä Kaupunginvaltuustolle esityksen asiassa (*Pain. asiakirj. N:o 67 vuodelta 1912*).

Orkesterikoulu. Niinkuin edellä huomautettiin, päätti Kaupunginvaltuusto kokouksessaan jättää Helsingin Filharmonisen Seuran perustaman orkesterikoulun vastaista asemaa koskevan kysymyksen Musiikkilautakunnan aloitteen varaan. Tämän johdosta on Lautakunta yksissä neuvoin avukseen kutsumainsa asiantuntijain kanssa ottanut tämän kysymyksen alustavasti valmisteltavaksi sekä siinä tullut siihen käsitykseen, että musiikkielämän etu vaatisi pitämään orkesterikoulua voimassa sekä että tämän koulun yhdistäminen Musiikkiopistoon olisi kaikilta kannoilta katsoen tämän kysymyksen onnellisin ja luonnollisin ratkaisu. Kun kuitenkin orkesterikoulu Filharmonisen Seuran henkisenä omaisuutena ei ole uudestijärjestettävissä Musiikkiopistoon yhdistämällä, ellei Seura tee siinä kohden välitöntä aloitetta, on Musiikkilautakunta kokouksessaan maaliskuun 27 päivänä jättänyt muun toimenpiteen asiassa toistaiseksi, odotellen tuollaista aloitetta, minkä ohessa Lautakunta on asianomaisille ilmoittanut suotavaksi, että asian järjestämiseksi ryhdyttäisiin alustaviin neuvotteluihin edellä mainittujen kahden laitoksen kesken.

Kirjelmässä elokuun 6 päivältä on kuitenkin Musiikkiopiston johtokunta Lautakunnalle ilmoittanut, että johtokunta ei ole Filharmonisen Seuran taholta saanut vastaanottaa minkäänlaista tiedonantoa asiassa sekä että kaikki muut toimenpiteet Musiikkiopiston taholta ovat saaneet raueta. Näin ollen ei asia ole nykyisessä vaiheessaan aiheuttanut muuta aloitetta Musiikkilautakunnan puolelta, mistä seikasta Lautakunta on kirjelmässä marraskuun 29 päivältä ilmoittanut Kaupunginvaltuustolle.

Paitsi näitä on Lautakunta vuoden varrella käsitellyt erinäisiä vähemmän tärkeitä kysymyksiä sekä orkesteriyrityksen hallintoa koskevia asioita, jotka

eivät kuitenkaan liene sen laatuksia, että niitä tarvitsisi tässä selostuksessa mainita.

Lopuksi saa Lautakunta mainita, että orkesteriyritys joka, alotti toimintansa syyskuun alussa, on taiteellisessa suhteessa täyttänyt kaikki toiveet, joita ensiluokkaiselle pääkaupungin soittokunnalle käy asettaminen, sekä että orkesterin johtaja on Lautakunnan mielestä täyttänyt tehtävänsä erittäin ansiokkaalla tavalla. Symfoniaorkesteri on syyskaudella antanut 10 symfonia-konserttia, 17 helppotajuista, 6 kirkkokonserttia sekä 8 lyyrillis-dramaattista konserttia. Sitä paitsi on kansantalossa annettu 8 kansansymfonia- ja 3 kansankonserttia 50 pennin maksusta. Orkesteriyrityksen toiminta kertomusvuonna ei ainoastaan ole täyttänyt pääkaupungin musiikkitarpeita, vaan myös vähävaraisten luokkain vaatimukset hyvään orkesterimusiikkiin nähden.

Vaatimattomamman musiikin tarvetta on vuoden varrella tyydyttänyt Helsingin Torvisoittokunta, joka on ollut herra Apostolin välittömän johdon alaisena ja syys—joulukuulla esiintynyt kaikkiaan 62 tilaisuudessa. Muun muassa on torvisoittokunta antanut 3 ulkoilma- ja 5 kansankonserttia. Orkesterin oppilaskoulussa on maksutta opetettu 15—20 oppilasta. Soittokunta on sen ohessa avustanut symfoniakonserteissa ja sitä on ahkerasti käytetty teatterinäytännöissä.

Musiikkilautakunnan jäseniksi valitsi Kaupunginvaltuusto kokouksessaan helmikuun 13 päivänä arkkitehti Hugo Lindbergin, varatuomari John Ugglan, soittotaiteilija Oskar Merikannon, apteekkari Edv. Stigzeliuksen ja toimittaja A. R. Frenckellin, varamiehinä professori G. von Wendt ja herra Edv. Fazer. Kun Lautakunnalle vahvistetussa johtosäännössä on määrätty, että lautakunnassa pitää olla seitsemän jäsentä, varajäseniä lukuunottamatta, julisti Kaupunginvaltuusto kokouksessaan maaliskuun 26 päivänä herrat Lindbergin, Frenckellin, Stigzeliuksen ja Ugglan Lautakunnan jäseniksi 1913 vuoden loppuun, minkä ohessa Valtuusto tämän lisäksi samaan toimeen valitsi entisen varajäsenen von Wendtin ja filosofiantohtori J. Hahlin. Herrat Merikanto ja Fazer olivat sitä ennen sattuneesta syystä pyytäneet vapautusta Lautakunnan jäsenyydestä.

Lautakun-
nan kokoon-
pano.

Musiikkilautakunnan puolesta:

Hugo Lindberg.

John Ugglan.

Vuonna 1912 helmikuun 23 päivänä kokoontui Kaupunginvaltuuston kansliaan Pörssitalossa Musiikkilautakunnan puheenjohtajan kutsumuksesta erinäisiä Helsingin Filharmonisen orkesterin jäseniä kapellimestari Schnéevoigtin kanssa neuvottelemaan mainitun orkesterin jäsenten suhtautumisesta siihen uuteen orkesteriyritykseen, jonka herra Schnéevoigt välikirjan mukaan oli sitoutunut järjestämään. Kokoukseen saapuivat Musiikkilautakunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja sihteeri, joka teki pöytäkirjan, sekä herra Schnéevoigt ja orkesterin soittotaiteilijoista konserttimestari Lindelöf, herrat Fohström, Jurva, Laurila ja Hellman.

Musiikkilautakunnan puheenjohtaja mainitsi, että herra Schnéevoigt kaupungin kanssa tekemällään välikirjalla oli sitoutunut hankkimaan ensiluokkaisen symfoniaorkesterin sekä saanut orkesterin kokoonpanoon nähden täyden toimivallan saattaakseen sen mahdollisimman korkealle taiteelliselle tasolle. Herra Schnéevoigt aikoi kuitenkin uudessa orkesterissaan varata sijaa kaikille niille kotimaisille soittotaiteilijoille, jotka ovat sopivia uuteen orkesteriin otettaviksi, mutta taiteelliselta kannalta oli välttämätöntä asettaa korkeat vaatimukset asianomaisten kelpoisuudelle.

Herra *Schnéevoigt* sanoi mielellään haluavansa olla yhteistyössä niiden Filharmonisen orkesterin jäsenten kanssa, joiden kyvyn hän tunsi. Muihin orkesterin jäseniin nähden taas herra Schnéevoigt varasi itselleen oikeuden ennen ehdollista jäseneksi ottamista tutustua heihin musikaalisessa suhteessa.

Konserttimestari Lindelöf mainitsi että kysymys rupeamisesta uuden orkesteriyrityksen palvelukseen oli ollut käsiteltävänä eräässä orkesterin jäsenten kokouksessa, jolloin enemmistö oli, katsoen „kaikkein mitä oli tapahtunut“, päättänyt olla rupeamatta uuden yrityksen palvelukseen.

Herra *Frenckell* huomautti, että orkesterin päällikön on keskusteltava ei jonkin orkesterin jäsenten yhdistyksen, vaan yksityisten soittotaiteilijain kanssa. Herra Schnéevoigt halusi etusijassa varata pääsyn orkesteriin päteville kotimaisille taiteilijoille. Heillä on tietenkin ehdonvalta hyväksyä tahi evätä tarjous, mutta herra Frenckell pyysi kiinnittää huomiota siihen, että toiveita vanhan orkesteriyrityksen voimassa pysyttämistä ensi syksystä lähtien ei ole olemassa.

Puheenjohtaja viittasi siihen tukalaan asemaan, jossa orkesterin soittotaitelijat tähän asti olivat olleet. Yleisö ja kaupunki olivat uhraavaisesti käyneet auttamaan, mutta nyt on kärsivällisyys loppunut, eikä tuolle vanhalle, rappeutuneelle laitokselle ole enää mitään apua saatavana.

Puheenjohtajan mielestä pitäisi herrain soittotaitelijain nykyoloissa olla kiitollisia siitä, että pääsevät ensiluokkaisen taiteellisen johdon ja turvallisen taloudellisen hallinnon alaisiksi. Kaikkien pitäisi myötävaikuttaa hyvän taiteellisen tuloksen saavuttamiseksi. Vaikeuksien aikaansaaminen nykyhetkellä tuottaa suuren edesvastuun.

Herra *Schnéevoigt* huomautti, ettei hän ollut tuppautunut yritykseen, vaan oli kaupunki hänet siihen kutsunut. Herroilla soittotaitelijoilla on ehdonvalta ruveta orkesterin palvelukseen tai, olla rupeamatta; elleivät he siihen halua ruveta, on kyllä toisia voimia käytettävänä.

Herra *Laurila* huomautti, etteivät orkesterin jäsenet ole vastuunalaiset yrityksen taloudenhoidosta. Päin vastoin olivat soittajatkin saaneet paljon kärsiä tukalista taloudellisista oloista eivätkä siis hekään puolestaan olleet kammonneet uhrauksia. Läsnaolevat orkesterin jäsenet eivät kuitenkaan ole valtuutettuja puhumaan virkatoveriensä puolesta, vaan olivat he tulleet tänne kuulemaan Musiikkilautakunnan mielipidettä.

Herra *Fohström* viittasi siihen sanomalehtikiistaan, jota orkesteriasiaassa ja herra Schnéevoigtiin nähden oli käyty ja ilmoitti orkesterin jäsenten lujasti pysyvän sillä kannalla, mikä heidän kirjoituksissaan on julkisuudessa esiintuotu. Mainitsi samoin kuin herra Laurilakin, ettei läsnäolijoilla ole valtuutusta päätöksen tekemiseen. Herra Fohström puolestaan valitti, että Musiikkilautakunta oli käynyt orkesterikysymystä lopullisesti ratkaisemaan, ensin kuulematta orkesterin jäsenten mieltä asiassa. Soittotaitelijain toivomuksiin nähden herra Fohström viittasi siihen kirjelmään, minkä orkesterin jäsenet olivat antaneet Kaupunginvaltuuston orkesterivaliokunnalle.

Puheenjohtaja mainitsi, että tuollaista kirjelmää ei ollut tullut Musiikkilautakunnan tietoon.

Edelleen vilkkaasti keskusteltua päätettiin, että tämänpäiväisten keskustelujen tulos saatettaisiin muiden orkesterin jäsenten tiedoksi sekä että keskusteluja jatkettaisiin Musiikkilautakunnan edessä huomenna, lauantaina k:lo 2 i. p.

Vakuudeksi:

John Uggla.

Edellä oleva pöytäkirja on tarkistettu helmikuun 24 päivänä 1912.

Hugo Lindberg.

John Uggla.

Leopold Laurila.

Ossian Fohström.

Vuonna 1912 helmikuun 24 päivänä kokoontui Kaupunginvaltuuston kansliaan Pörssitalossa Helsingin kaupungin Musiikkilautakunnan edessä Helsingin Filharmoonisen orkesterin jäsenten edustajia jatkamaan eilen aloitettuja keskusteluja herra Georg Schnéevoigtin kanssa orkesterinjäsenten suhtautumisesta tšekäläiseen uuteen orkesteriyhtykseen. Kokoukseen saapuivat Musiikkilautakunnan puheenjohtaja, herra Lindberg, sekä jäsenet herrat Stigzelius ja Ugglä, joista jälkimäinen teki pöytäkirjan, ynnä herra Schnéevoigt ja orkesterin jäsenistä herrat Fohström, Hellman ja Laurila.

Sittenkun eilispäivän keskusteluissa syntynyt pöytäkirja oli tarkistettavaksi julkiluettu, mainitsi herra *Hellman*, että kysymys ehdollisesta rupeamisesta herra Schnéevoigtin orkesterin palvelukseen oli otettu uudelleen käsiteltäväksi orkesterin jäsenten keskuudessa ja oli orkesterin jäsenten kantajoukko silloin ilmoittanut, ettei se nykyään ole halukas ensi soitantokaudeksi rupeamaan uuden yrityksen palvelukseen.

Puheenjohtaja mainitsi, että Lautakunnan orkesteriasiansa tekemä päätös perustui Kaupunginvaltuuston Lautakunnalle antamaan määräykseen. Päätös ei ole enää peruutettavissa, vaan pysyy sinällään. Herra Schnéevoigt oli välikirjassa sitoutunut etusijassa ottamaan palvelukseensa kelpollisia suomalaisia soittotaitelijoita. Musiikkilautakunnan oli sentähden nyt todettava, että orkesterin jäsenten enemmistö oli tämän tarjouksen *evännyt*.

Herra *Schnéevoigt* lausui valittavansa, että orkesterin jäsenet olivat asettuneet vihamieliselle kannalle häntä kohtaan. Hänen aikomuksensa oli ollut pyrkiä parantamaan musiikkioloja ja myös hankkimaan orkesterin jäsenille taatumpaa asemaa. Jos nämä kieltäytyvät toimimasta yhdessä hänen kanssaan, katsoi hän olevansa pakotettu ryhtymään muihin toimenpiteisiin. Herra Schnéevoigt ei sanonut kantavansa ketään kohtaan kaunaa sen vastustuksen johdosta, mikä soittotaitelijain taholta oli kohdistettu häntä vastaan, mutta hän valitti, että soittotaitelijat itse laittavat itselleen vaikeuksia.

Herra *Laurila* ei epäillyt, että Musiikkilautakunta oli tehnyt päätöksensä parhaan ymmärryksensä mukaan. Kun tämä päätös ei nyttemmin enää ole muutettavissa ja henkilökunta niinkään kypsän harkinnan jälkeen on päättänyt pysyä kannallaan, piti herra Laurila enempää keskustelua turhana.

Herra *Schnéevoigt* halusi edelleen huomauttaa, että hän syvimmin valitti että yhteistyö hänen ja Filharmonisen orkesterin kotimaisten soittotaitelijain kesken osottausi mahdottomaksi. Omasta puolestaan oli herra Schnéevoigt ollut valmis suurimpiin uhrauksiin suojellakseen näiden soittotaitelijain etuja. Herra Schnéevoigt toivotti heille kaikesta huolimatta menestystä musikaalisessa toiminnassaan sekä tarjoutui, siinä tapauksessa että orkesterin jäsenet syytä tahi toisesta katsoisivat olevan luopuminen aikaisemmasta päätöksestään, ensi maaliskuun 15 päivään asti osotteellaan Riikaan vastaanottamaan kirjallisia hakemuksia uuteen symfoniaorkesteriin pääsemisestä.

Herra *Laurila* niinikään toivotti niiden orkesterin jäsenten puolesta, joiden puhevaltaa hän täällä käytti, herra Schnéevoigtille menestystä uudessa yrityksessään, mikä kaikesta päättäen ei olisi oleva helppo tehtävä.

Kokous lopetettiin tähän, ja sanoivat saapuville tulleet orkesterin jäsenet ilmoittavansa tovereilleen mitä täällä oli tapahtunut.

Puheenjohtaja pyysi että herra Stigzelius, Uggla, Fohström ja Laurila hänen kerrallaan tarkistaisivat tämän pöytäkirjan.

Vakuudeksi:

John Uggla.

Esillä oleva pöytäkirja on tarkistettu helmikuun 26 päivänä 1912.

Leopold Laurila.

Hugo Lindberg.

John Uggla.

Ossian Fohström.

Edvard Stigzelius.

Lausunto uuden kaupungintalon rakentamisesta koskevassa asiassa.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

Elok. 21 p:nä 1913

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 580

Kokouksessaan toukokuun 28 päivänä 1912 päätti Kaupunginvaltuusto, että uusi kaupungintalo on rakennettava ensimmäisen kaupunginosan kortteliin N:o 30, minkä ohessa Valtuusto hyväksyi laaditun ohjelma-ehdotuksen noudatettavaksi suomalaisten arkkitehtien keskinäisessä kilpailussa mainitusta rakennuksesta. Tämä kilpailu on sittemmin toimeenpantu ja kilpailuluonnoksia arvostelemaan asetettu palkintolautakunta antanut päätöksensä, joka siihen liittyvine perustelmineen on luettavana *Kvston Pain. asiakirjoissa N:o 68 vuodelta 1913*. Tämän johdosta on Kaupunginvaltuusto kokouksessaan viime kesäkuun 10 päivänä päättänyt, että kysymys uuden kaupungintalon rakennuttamisesta on nykyisessä vaiheessaan lähetettävä vastedes asetettavaan komiteaan, mutta samalla katsonut tarpelliseksi lähettää asian Rahatoimikamariin alustavasti käsiteltäväksi, käskien Kamarin antaa siitä lausuntonsa ennen ensintulevan syyskuun 1 päivää.

Tämän johdosta saa Rahatoimikamari lausua seuraavaa:

Semmoiseen muotoon kuin Kaupunginvaltuuston vastamainittu lähete on laadittu, ei siitä käy kyllin selvästi näkyviin, onko tämän lähetteen tarkoitus ollut että Rahatoimikamari lausuisi mielensä kaupungintaloasiasta kaikessa laajuudessaan, vai rajoittaisi lausuntonsa Seurahuoneen vastaista käyttöä koskevaan kysymykseen, ehdollisesti myös kysymykseen siitä lisätilan tarpeesta, jota kunnan hallintoelimillä ehkä voi olla. Kun kuitenkin tästä seikasta saadut tiedot näyttävät osottavan, että Kaupunginvaltuuston tarkoitus oli mainitulla läheteellä antaa Rahatoimikamarin tehtäväksi esittää sellainen lausunto ja ehdotus kaupungintaloasiassa, että sen kävisi paneminen pohjaksi vastaisen komitean käsittelylle tässä asiassa, on Kamari käynyt selvittämään erinäisiä tämän asian yhteydessä olevia seikkoja.

Rahatoimikamari on asiaa käsitellessään lähtenyt sen asianlaidan pohjalta, että Kaupunginvaltuusto on päättänyt kaupungintalon rakennettavaksi kortteliin N:o 30 sekä korttelissa N:o 31 sijaitsevalle ostetulle Aleksanterinkadun tontille N:o 26. Tämän edellytyksen pohjalla on myöskin suunnitellun kaupungintalon kilpailuohjelma laadittu. Ehdotuksia, jotka tarkoittavat tämän asian ratkaisua rakennuttamalla kaupungintalo toiseen paikkaan, ei Rahatoimikamari sentähden ole katsonut olevansa oikeutettu ottamaan tutkittavaksi, koska tuollaiset ehdotukset tietäisivät perioleellista poikkeamista Kaupunginvaltuuston ilmiselvästä päätöksestä.

Palkintolautakunnan toimeenpannusta kilpailusta antama lausunto osottaa, ettei lautakunta tosin ole katsonut yhdestäkään arvostellusta luonnoksesta käyvän antaminen ensimmäistä palkintoa, mutta on kuitenkin havainnut „että kilpailun yleistulos on tyydyttävä“, sekä erittäin etevimmän palkinnonsaajan, arkkitehti Armas Lindgrenin luonnoksesta lausunut, „että ehdotus lienee kohtalaisten taloudellisten rajain sisällä taiteelliselta kannalta erittäin tyydyttävästi kehitettävissä sekä sisäisesti että ulkonaisesti“. Palkintolautakunnalle laaditun johtosäännön mukaan olisi lautakunta voinut, jos olisi katsonut siitä olevan rakennusyritykselle etua, tehdä Kaupunginvaltuustolle esityksen uuden kilpailun julistamisesta, johon osallisiksi kutsuttaisiin enintään kuusi arkkitehtia. Sellaista esitystä ei palkintolautakunta kuitenkaan, vaikka tämäkin kysymys, mikäli Rahatoimikamari on saanut tietää, on ollut lautakunnassa keskusteltavana, tehnyt, minkätähden saanee olettaa, ettei lautakunta ole katsonut uuden kilpailun tuottavan mainittavaa hyötyä rakennusyritykselle. Kun useat palkintoluonnokset ja erittäinkin korkeimman (toisen) palkinnon saanut voitane panna pohjaksi lopullisia kaupungintalon piirustuksia laatiessa, ei näy olevan painavia syitä uuden kilpailun julistamiseen. Huomautetaan kenties, että Tukholman, Kööpenhaminan ja ehkä muidenkin kaupunkien raatihuoneita varten on toimeenpantu uudistettu kilpailu ja viitattane siihen, että myöhempien kilpailujen tulokset näissä kaupungeissa ovat antaneet verrattomasti parempia tuloksia kuin ensimmäisten. Mutta tässä on ehkä sivuutettu se seikka, että palkintolautakunta ei ole tässä tapauksessa tehnyt muistutuksia vahvistettua ohjelmaa vastaan, eikä niitä tiettävästi myöskään ole ammattimiesten taholta kuulunut. Uuden palkintokilpailun perustelmia ei niinmuodoin ole esitetty. Mutta vaikka olisikin oletettavissa, että eräiden kutsuttujen arkkitehtien kesken toimeenpantu toinen kilpailu antaisi nykyistä paremmat tulokset, ei sillä vielä ole sanottu, että tuollainen kilpailu veisi kaupungintalokysymystä mainittavasti eteenpäin, vaan olisi kaupunginviranomaisilla kilpailun jälkeen luultavasti edessään sama asiointi kuin nykyäänkin. Sen sijaan lienee epäilemätöntä että, jos Kaupunginvaltuusto päättäisi antaa jollekin arkkitehdille — esim. arkkitehti Armas Lindgrenille, jolle Rahatoimikamari kilpailun tuloksen johdosta ja muutoinkin

katsoo etusijassa olevan uskottava tämä tehtävä — toimeksi laatia tahi uudestilaatua puheenalaisen rakennuksen piirustukset yksissä neuvoin kaupungintalon rakennuttamista varten erityisesti asetettavan komitean kanssa, saataisiin kaupunkitalokysymys nopeasti ja onnellisesti lopulliseen ratkaisuun.

Kamarissa on tosin kuulunut sellaisiakin mielipiteitä, että palkintokilpailun tulos välillisesti on osottanut, että puheenalaista tonttipaikkaa täytyy pitää mainittuun tarkoitukseen sopimattomana ja että tähän nähden päätös kaupungintalon sijoittamisesta tähän paikkaan olisi otettava uudestaan harkittavaksi. Tuollaista johtopäätöstä ei kuitenkaan käy tekeminen palkintolautakunnan lausunnosta, eikä myöskään sitä seikkaa, että kilpailijat ehkeivät ole täysin onnistuneet ratkaisemaan vaikeaa kilpailutehtävää, kohtuudella käyne pitäminen pätevänä syynä kaupunginviranomaisille luopua päätöksestä, joka ei suinkaan ole johtunut satunnaisesta, kerrakseen tehdystä ehdotuksesta, vaan on vuosikymmenien kuluessa toimitettujen perinpohjaisten valmistelujen tulos. Tällä perusteella Rahatoimikamari ei ole katsonut voivansa käydä pohtimaan kysymystä kaupungintalon paikasta.

Edellyttäen Kaupunginvaltuuston olevan sitä mieltä, että kaupungintalon rakentaminen on hetimiten toimeenpantava, on Rahatoimikamari tahtonut esittää, että tämä rakennusyritys uskottaisiin arkkitehti Lindgrenin johdettavaksi, että samalla erityinen, esimerkiksi viisijäseninen komitea asetettaisiin huoltamaan ja valvomaan tätä yritystä sekä yksissä neuvoin johtavan arkkitehdin kanssa laatimaan täydellistä ohjelmaa rakennustyötä ja sen teettämisessä noudatettavaa järjestystä varten, niin myös että arkkitehti Lindgren saisi toimekseen laatia kaikki rakennusyrityksen piirustukset ja kustannusarviot, jotka mainittu kaupungintalonrakennuskomitea sittemmin tarkastaisi. Tietenkkin on Kaupunginvaltuuston varattava itselleen oikeus lopullisesti tarkastaa ja hyväksyä ei ainoastaan ohjelma, vaan kaikki piirustukset ja kustannusarviot sekä rakennuskomitean edeltäpäin tehtävä arkkitehdin kanssa sopimus siitä korvauksesta, mikä hänelle on tuleva piirustusten laatimisesta ja rakennustyön johtamisesta.

Rahallisessa suhteessa on Rahatoimikamari ajatellut asian järjestettäväksi seuraavasti. Mikäli asian nykyisellään ollessa käy laskeminen, tuottaisi kaupunkitalorakennus kokonaisuudessaan teetettynä arkkitehti Lindgrenin kilpailuluonnoksen mukaan kustannuksia noin 5,500,000 markkaa, lukien ykköshinnaksi 45 markkaa kuutiometriltä. Kun kuitenkin on aivan todennäköistä, että kuluu ainakin kaksi vuotta, ennenkuin rakennusyritys voi alkaa, ja silloinkin aluksi ainoastaan osa siitä tulee teetettäväksi, on Rahatoimikamari katsonut riittäväksi, että nykyään käytettävänä olevista 1911 vuoden lainavaroista osotetaan miljoona markkaa. Tiedoksi mainittakoon, että puheenalaista lainaa nykyään on käyttämättä umpiluvuin 5 miljoonaa. Miten sittemmin rakennuskustannusten jäljellä oleva osa on suoritettava, joko taksoite-

tuilla tahi vastedes otettavasta lainasta saatavilla varoilla, sen seikan täytyy jossain määrin jäädä kaupungin vastaisen raha-asiajn tilan varaan.

Jos taas kaupunginvaltuusto päättäisi, että puheenalaisen rakennusyrityksen täytyy jäädä toistaiseksi tahi jos Valtuusto pitää lisävalmistelua tarpeellisena asian kaikinpuoliseksi valaisemiseksi, täytyy kaupunginhallinnon olla valmis ryhtymään toimiin lisätilan hankkimiseksi kaupungin viranomaisille ja lautakunnille. Ja tässä kohden astuu kysymys Seurahuoneen vastaisesta käytöstä etualalle.

Kamarin mielestä olisi nimittäin vastamainituissa oloissa käytettävänä ainoastaan yksi tie, nimittäin että Seurahuoneen huoneistoissa varataan tilaa kaupungin hallinnolle ja virastoille. Ja tämä kävisikin hyvin päinsä. Melko lailla uudesti järjestämällä nykyisiä huoneistoja kävisi Seurahuoneella hankkiminen tarpeellista tilaa kunnallishallinnolle moniksi ajoiksi. Kustannukset eivät tietenkään ole likimäärinkään mainittavissa, ennenkuin täydellinen suunnitelma vastamainitussa kohden on voitu hyväksyä, mutta kaikissa tapauksissa ne nousevat satoihintuhansiin markkoihin. On tosin olemassa ehdotus, josta näkyy, miten kunnan viranomaiset kävisi tänne sijoittaminen. Mutta kun on luultava, että Seurahuone todellisuudessa käytetään aivan toista suunnitelmaa noudattaen, on tämän ehdotuksen seikkaperäinen selostaminen näyttänyt varsin vähän valaisevalta. Tässä on kuitenkin huomattava että, miten Seurahuonetta puheenalaiseen tarkoitukseen käytettäisiinkin, olisi järjestely kuitenkin väliaikaista laatua eikä kykenisi tyydyttävästi ratkaisemaan tätä huoneistokysymystä, joka luonnon pakosta käy vuosi vuodelta mutkallisemmaksi ja samassa määrin vaikeammaksi ratkaista. Mutta, niinkuin edellä huomautettiin, Rahatoimikamarin mielestä on valittavana ainoastaan kaksi vaihtoehtoa: joko hetimiten ryhdytään rakennusyritystä toteuttamaan taikka myös väliaikaisesti sisustamaan Seurahuoneen rakennusta kaupungin virastojen ja hallitusten huoneistoiksi. Rahatoimikamarille ei tosin ole ollut tuntematonta, että on lausuttu sen suuntaisia mielipiteitä, että Kaupunginvaltuuston ja sen kanslian huoneistot sekä suuren juhlasalin käsittävä uusi kaupungintalo olisi rakennettava esimerkiksi entiselle tull- ja pakkahuonetontille ja taas nyt puheena olevalle paikalle teetetävä hallinto- eli lautakuntatalo ynnä raatihuone. Uusi keskuspoliisin talo täytynee niin toisen kuin toisenkin ehdotuksen mukaan teettää toiseen paikkaan. Lienee muitakin suunnitelmia, jotka tarkoittavat asian ratkaisemista toisella tavalla ja kaupungintalon rakennuttamista muuante, mutta ne eivät ole esiintyneet niin varmoissa muodoissa, että keskustelu niiden pohjalla olisi mahdollinen, vielä vähemmän perinpohjainen arvostelu tarpeellinen.

Mitä voitettaisiin rakennuttamalla erikoinen kaupungintalo ja erikoinen hallinto- eli lautakuntatalo, on vaikea käsittää. Arkkitehti Lindgrenin samoin kuin muutoin useiden muidenkin kilpailijain luonnokset näyttävät epäamättömästi että, vaikka asianomaiset viranomaiset ovat laskeneet tarvitsevansa runsaasti tilaa, kuitenkin on käynyt varaaminen niin suuri pinta-ala että, jos tarpeelliseksi ja suotavaksi katsotaan, rakennukseen myös käy sijoittaminen vuosikausiksi riittävät huoneistot Raastuvanoikeudelle. Ehken kävisi lisätilan saamiseksi jotkin konttorit, esimerkiksi Satamakonttori, Kaupunginvoudin konttori ja Työnvälitystoimisto haitatta edelleen sijoittaminen kaupungin omistamiin muihin taloihin tahi vuokrahuoneistoihin. Joka tapauksessa olisi hallintokannalta luonnollisempaa, jos Kaupunginvaltuuston huoneistot olisivat kunnallisen hallintorakennuksen keskustassa, kuin että lisätilan saamiseksi nämä huoneistot sijoitettaisiin eri taloon. Säästyisi kallista tonttialaa, jota täytyisi käyttää, jos erityinen kaupungintalo ja erityinen lautakuntatalo rakennettaisiin. Ja joka tapauksessa, rakennettiinpa kaupunkitalo tahi lautakuntatalo, täytyy sekä Seurahuone että Raatihuone rakennusyritystä toimeenpannessa purkaa, näin sekä mainittujen rakennusten rappeutuneeseen tilaan että siihen kokemukseen nähden, jota on saatu vanhojen rakennusten muutos- ja korotustöiden kustannuksista.

Mutta ennen kaikkea täytyy Rahatoimikamarin edelleen puolustaa aikaisempaa kantaansa (*Kvston Pain. asiakirj. N:o 15 vuodelta 1911*), nimittäin että niin esteettiseltä kuin historialliselta ja sivistykselliseltä kannaltakin olisi valitettava erehdys, ellei kaupungintaloa rakennettaisi nyt suunnitellulle alueelle. Rakennustaiteellisesti hyvin harkittu Senaatintorin eteläpuolisen julkisivun lopullinen rajoitus on kaikista esteistä huolimatta aikaansaattava sekä tämä tori sitten lopullisesti järjestettävä. Vastuu asian onnellisesta ratkaisusta myönteiseen suuntaan kohtaa nykyistä kaupunginhallintoa, sillä jos asia nyt saa raueta epäamääräisiksi ajoiksi ja uusia, milloin missäkin määrin satunnaisia ehdotuksia käydään valmistelemaan, on aivan todennäköistä että, kun Helsinkiin vastaisuudessa tulee rakennettavaksi kaupungintalo, se menneisyyden, arkkitektoonisten ja esteettisten vaatimusten sekä historiallisen kehityksen huomioon ottaminen, mikä nykyään vallitsee, ei enää ole oleva ratkaisevana, vaan aivan toisenlaatuiset näkökohdat ovat määräävinä niillä, joiden ratkaistavana asia tuohon aikaan ehkä on. Olisi sentähden, niinkuin edellä huomautettiin, valitettava erehdys nykyisen sukupolven puolelta, jos se epäröi asiaa ratkaistessaan ja milloin missäkin määrin satunnaiusten ehdotusten johdosta laiminlyö saattaa tämän tärkeän kysymyksen onnelliseen ratkaisuun.

Edellä esitetyillä perusteilla saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää *Kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin päätettäväksi:*

että 1911 vuoden obligatsioonilainasta osotetaan aluksi 1,000,000 markkaa uuden kaupungintalon teettämiseksi kortteliin N:o 30 sekä korttelin N:o 31 tontille N:o 26; sekä

että varsinainen Kaupunginvaltuusto saa toimekseen hankkia tälle päätökselle asianmukaisen vahvistuksen,

sekä varsinaisen Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että jollekin arkkitehdille, esimerkiksi arkkitehti Armas Lindgrenille, annetaan toimeksi laatia uuden kaupungintalon piirustukset;

että asetetaan viisihenkilöinen komitea, jonka tulee valitun arkkitehdin kanssa yksissä neuvoissa laatia rakennusyrityksen ohjelma sekä aikanaan toimia rakennustoimikuntana ynnä hoitaa ja pitää silmällä mainittua rakennustyötä sekä siihen nähden muun muassa tehdä arkkitehdin kanssa sopimus piirustusten laatimisesta ja työn valvomisesta maksettavasta korvauksesta; sekä

että Kaupunginvaltuusto varaa itselleen oikeuden lopullisesti tarkastaa ja hyväksyä ohjelma ynnä piirustukset ja kustannusarviot, ennenkuin rakennusyritykseen saa ryhtyä.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Esitys erään Pakaan alueen osan jaoittamisesta teollisuus- ja varastopaikoiksi.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

Elokuun 14 p:nä 1913.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 571.

Siihen nähden että Kaupunginvaltuusto käsitellessään kysymystä Santa-ja Busholman vastaisesta käyttämisestä on Rahatoimikamarin ja kaupungin yleisten töiden Hallituksen esityksestä päättänyt, että mainitut saaret on etusijassa luovutettava kaupan tarpeisiin ja ainoastaan väliaikaisesti käytettävä pienempään teollisuuslaitosten ja varastopaikoiksi, on Rahatoimikamarissa tehty ehdotus, että ryhdyttäisiin valmistelemaan kysymystä tarpeellisen alueen osottamisesta pienemmän teollisuuden ja varastopaikoiksi. Sitä varten on Rahatoimikamari antanut kaupungin yleisten töiden Hallituksen toimeksi laatia ehdotus Pakaan alueen eteläosan jaoittamiseksi, joka alue ulottuu Sörnäsän rautatien viereiseen valtionrautateiden alueeseen ja jonka rajana idässä on Vallilan kaupunginosa.

Puheenalaisen kysymyksen johdosta on kaupungin yleisten töiden Hallitus antanut kaupunginarkkitehdin toimeksi laatia lopullinen ehdotus, jonka tehtävän tämä nyttemmin onkin suorittanut. Ehdotuksessa olevat teollisuus- ja varastotontit käsittävät, katualuetta lukuunottamatta, noin 52,000 m²:n pinta-alan, jakautuen neljäänkolmatta 1,500 ja 3,000 m²:n laajuiseen tonttiin. Vaikka pintamuodostus paikatellen tuottaa varsin suuria vaikeuksia tonttien tehokkaalle käyttämiselle, lienee alue kuitenkin katsottava tasaisimmaksi ja sopivimmaksi, mikä ylipäätään on rautatien varrella Helsingissä. Jos sopiviin toimiin ryhdytään uusien rautatieraitteiden sijoittamiseksi ja alueen eristämiseksi viereisistä asuinkortteleista, näyttää sentähden nyt tasoitettaviksi ehdotettuja tontteja voivan laajemmassakin mitassa käyttää varsinaisiksi tehdastonteiksi. Täten tulisivat tässä kohden nykyään vallitsevat suurimmat tarpeet täytetyiksi, kunnes uusia alueita teollisuuden käytettäväksi on ehditty panna kuntoon Vanhankaupunginlahden viereltä. Kun näyttää tarpeelliselta jo edeltäpäin menetellä niin, että teollisuuskorttelit liitetään tähän vastaiseen

kaupungin osaan sillä tavoin, ettei täällä synny terveydellisiä haittoja eikä myöskään vaikeuksia kaupunginasemakaavan vastaiselle vapaalle kehitykselle, on myös suunnitelma rajakkaisten, asuntokortteleiksi aiottujen Pakaan tilan osain jaoittamiseksi laadittu. Nämä korttelit on suunniteltu siten, että istutuksilla varustettu leveä vuorenrinne erottaisi ne teollisuus- ja varastotonteista, ja koska ne ovat likeisessä yhteydessä Vallilan ja Pakaan nykyisten ja vastaisten työväenkorttelien kanssa, on ne jaoitettu siellä tähän asti noudatettujen periaatteiden mukaan.

Esillä olevan ehdotuksen osittain koskettava Pakaan alue on kokonaisalaltaan 226,850 m² ja liittyy välittömästi siihen Vallilan työväenesikaupungin osaan, jota varten jo on kaupunginasemakaava laadittu. Kustannukset nyt puheena olevan alueen kuntoonpanemisesta on laskettu nousevan likimain seuraaviin määriin:

Kaikkien katujen ja teiden tasoitus	Smk	273,000: —
Niiden alaiset viemärit	„	46,000: —
Teollisuuskadun rautatieraiteet	„	165,000: —

Nämä tuntuvat kustannukset johtuvat pääasiallisesti siitä, että suunnitellun pääliikenneväylän, Teollisuuskadun, leveys on kokonaista 42 metriä. Vaikka saattaa näyttää siltä, kuin olot tuskin vaatisivat noin leveitä katuja, on kuitenkin myönnettävä, että kaukonäköinen politiikka vaatii tekemään rautatieraiteen vieritse kulkevan liikenneväylän niin avaran, että tila vastedeskin, jolloin liikenteen käy edellyttäminen tuntuvasti lisääntyvän, vastaa olojen vaatimuksia.

Tähän huomautettanee, että ehdotettu alue ei sijaitse meren rannalla. Tämä onkin totta ja on epäilemättä ehdotuksen heikko kohta. Mutta kun rannalla ja rautatieraiteen vierellä sijaitsevaa aluetta puheenalaiseen tarkoitukseen ei nykyään eikä luultavasti moniin aikoihin voida osottaa, täytyy tyytyä rautatieraiteen tarjoomiin etuihin ja myöntää että tämän ehdotuksen toteuttaminen kuitenkin tuottaisi tuntuvaa etua kaupungin teollisuustoiminnalle. Onkin osottautunut, että jo on alustavasti kysely teollisuus- ja varastopaikkoja tältä alueelta, vaikka asian nykyisellään ollessa tietenkään ei ole varmoja lupauksia voitu antaa. Tunnettu asianlaita on että, sittenkun kymmenkunta tehdastonttia Sörnäsistä on varattu kaupungin vastaisen teurastamon paikaksi, kaupungilla ei ole ollut myytävänä eikä se ole voinut vuokralle tarjota niin monta tehdastonttia kuin teollisuudenharjoittajat olisivat halunneet. Myöskin pienemmällä teollisuudella, joka laitosten laadun johdosta voi tyytyä pienempiin tontteihin, jotka annetaan vuokralle kuusikuukautisen irtisanomisen ehdolla tahi joksikin lyhemmäksi ajaksi, esimerkiksi viideksi vuodeksi kerrallaan, on ollut tuntuvia vaikeuksia, syystä että vain tilapäisesti on

voitu sen käytettäväksi antaa paikkoja milloin mistäkin osasta kaupunkia. Mikäli rakennustoiminta on vallannut uusia alueita ja kaupungin sataman, rantasiltain ja rantain olot on saatu paremmin järjestetyiksi sekä liikenne vaatinut näillä alueilla tarpeitaan tyydyttämään, ovat nämä tilapäiset teollisuus- ja varastopaikat saaneet siirtyä syrjään ja olleet olemassa ainoastaan niin sanoaksemme päiväkseen. Toisia, vähemmän sopivia alueita on, mikäli mahdollista, osotettu näihin tarkoituksiin, mutta tietenkin on tuollainen asiain-tila ollut varsin epätydyttävä ja ajan mittaan se on mahdoton.

Toteuttamalla nyt esillä oleva suunnitelma saataisiin pahin teollisuus- ja varastotonttien puute poistetuksi. Ja kun kaupunginasemakaava-arkkitehdin laatimassa ehdotuksessa on otettu huomioon sekä näiden kaupunginosain vastainen kehitys että asumusolojen tarkoituksenmukainen järjestäminen, näyttävät painavat syyt puhuvan sen puolesta että kaupunginviranomaiset viiptymättä käyvät toimeenpanemaan tämän kaupunginosan tasoitusta. Tähän nähden on Rahatoimikamari aikonut ensintulevan vuoden menosääntöön panna niin suuren määrärahan, että pääkatu, Teollisuuskatu, voidaan tasoittaa sekä tarpeelliset raidelaitteet teettää. Vastedes tasoitustöitä jatkettaisiin, sikäli kuin tonttien kysyntä sitä vaatii, ja näiden töiden kustannukset pantaisiin menosääntöihin. Näyttää sitä enemmän olevan syytä ryhtyä ensi vuonna mainittuihin tasoitustöihin, kun vähentyneen rakennustoiminnan johdosta myytäväksi käytettävänä olevia asuintontteja on riittävä määrä, ilman että mainittavia uusia kaduntasoitustöitä tarvitsee teettää. Näyttää sentähden rahalliselta kannalta olevan sopiva aika ensi vuonna käydä mainittuja tasoitustöitä teettämään.

Siihen muotoon nähden, jota tontteja antaessa noudatettaisiin, saa Rahatoimikamari ehdottaa että käytettäisiin vuokrajärjestelmää. Rahatoimikamarista on näyttänyt siltä kuin olisi sekä kaupungin että yksityisen kannalta edullista, jos tuollainen luovutusmuoto otettaisiin käytäntöön. Sillä toiselta puolen kysyvät näille tonteille teetettävät rakennukset tavallisesti vain vähän kustannuksia ja toiselta puolen täytyy kaupungin varata itselleen ei ainoastaan maa-arvon nousu, vaan ennen kaikkia mahdollisuus vastaisuudessa järjestää ja ehkä muuhun tarkoitukseen käyttää tämä rautatielinjan viereinen alue. Luovutusehtoihin nähden saa Rahatoimikamari huomauttaa, että yleistä vuokravälikirjan kaavaketta tuskin voinee käyttää, koska teollisuus- ja varastopaikoille sekä eri teollisuudenhaaroille on pantava erilaiset ehdot. Kuitenkin on Rahatoimikamari arvellut, ettei vuokrakautta missään tapauksessa ulotettaisi 1940 vuoden loppua kauemmaksi, johon aikaan Vallilan asuintonttien vuokrakausi menee umpeen ja kaupungille siis varattaisiin tilaisuus tuohon aikaan järjestää nämä alueet ajan vaatimusten mukaisesti. Mitä taas vuokramaksujen määrään tulee, lienee huomautettava, että tontit on arvioitava asemansa ja pintamuodostuksensa laadun mukaan, kuitenkin niin että suurim-

maksi ykköshinnaksi neliömetriltä määrättäisiin 12 markkaa ja siten saadusta tonttiarvosta maksettaisiin vuokrana 5 %. Kun koko tonttiala on 52,000 m², voisi kaupunki 10 markan keskihinnan mukaan neliömetriltä saada vuosituloja keskimäärin noin 26,000 markkaa. Kun kaupungin tasoitus- y. m. kustannukset nousevat 484,000 markan vaiheille, saisi kaupunki 5 % käyttämälleen pääomalle, mutta varaisi samalla maa-arvon nousun itselleen.

Edellä esitetyillä perusteilla saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että tämän oheinen Pakaan tilan eteläosan asemanjaoitus hyväksytään; sekä

että tehdastontteja ja varastopaikkoja annetaan vuokralle Rahatoimikamarin vahvistamin, edellä mainittuihin perusteisiin nojaavin ehdoin.

Rahatoimikamarin puolesta:

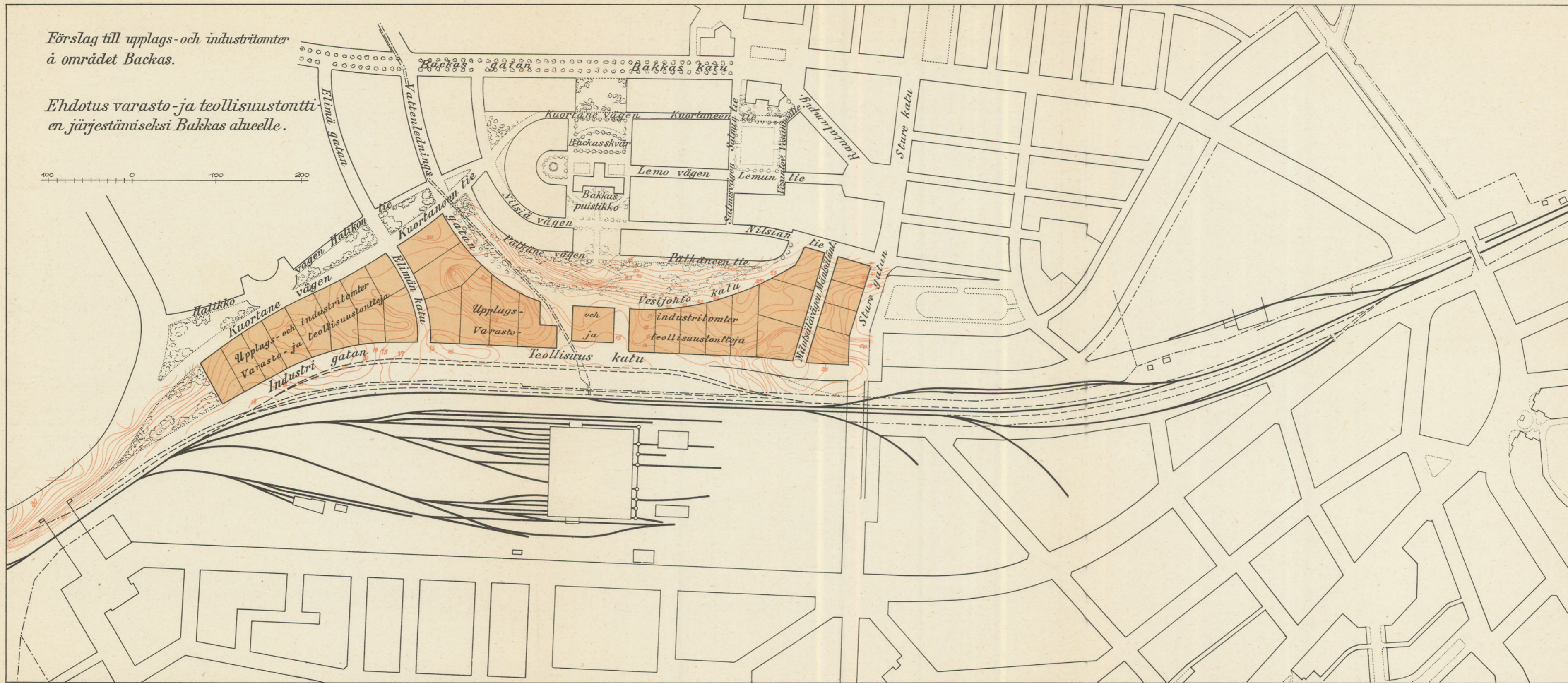
Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Förslag till upplags- och industritomter
å området Backas.

Ehdotus varasto- ja teollisuustontti-
en järjestämiseksi Backas alueelle.

100 0 100 200

Komiteanmietintö asiasta, joka koskee rihmarullain ja fanerin liikennemaksujen poistamista näitä tavaroita Helsingin kautta maasta viedessä.

Sittenkun osakeyhtiöt Tornator ja Kaukas Fabrik olivat Kaupunginvaltuustolle tehneet esityksen rihmarullain liikennemaksujen poistamisesta näitä tavaroita Helsingin kautta maasta viedessä sekä Rahatoimikamari ja Liikennekonttori olivat antaneet lausuntonsa mainitun hakemuksen johdosta, on Valtuusto kokouksessaan huhtikuun 15 päivänä kuluvaan vuotta lähettänyt asian lausunnon antamista varten komiteaan, jonka käsiteltävänä on kysymys maksuttoman makausajan myöntämisestä vientitavaralle (ks. pain. asiakirj. N:o 35 vuodelta 1913).

Samassa tarkoituksessa on Kaupunginvaltuusto edellä mainitussa kokouksessaan komiteaan lähettänyt Wilh. Schaumans Fanérifabrik A. B. yhtiön Valtuustolle tekemän anomuksen päästä suorittamasta liikennemaksuja fanerista, josta asiasta niinikään Rahatoimikamari ja Liikennekonttori ovat antaneet niiltä vaaditut lausunnot (ks. liitteitä I, II, III ja IV).

Siten annettua tehtävää täyttääkseen saa komitea antaa seuraavan mietinnön ehdotuksineen.

Ei voi olla vähintäkään epäilystä siitä, että kaupunkimme kauppaolojen kehityksen turvaaminen suuressa määrin riippuu Helsingin nykyään vähäisen viennin lisäämisestä. Tähän nähden ei komitea, joka on katsonut olevan käsitteleminen näitä molempia hakemuksia toistensa yhteydessä, ole kaikin puolin voinut yhtyä siihen varovaisuuteen ja epäröimiseen, mikä esiintyy kaupungin Liikennekonttorin puheenalaisista asioista antamissa lausunnoissa. Komitean mielestä ei ole tarpeellista, eikä mahdollistakaan, numerotiedoilla valaista esillä olevaa kysymystä sen lisäksi mitä Liikennekonttori on tuollaisia tietoja esittänyt viime maaliskuun 12 päivänä antamassaan lausunnossa Tornator ja Kaukas Fabrik osakeyhtiöiden hakemusten johdosta. Niinpä esim. on mahdoton tarkoilla numerotiedoilla osottaa, mitä välillisiä etuja maksujen alentamisen ehkä aikaansaama tavaraliikkeen lisäys tuottaisi. On kuitenkin päivän selvä, että jokainen viennin lisäys, vaikkakin sinänsä ja muihin lisähaaroihin katsomatta pieni, kuitenkin edistää tavaraliikkeen tasautumista, mikä on tärkeä seikka eritoten Helsingin nykyisissä oloissa, kun tavaroita tänne tuovat laivat usein jäävät vaille lähtörahteja.

Kuvaavaa asialle kokonaisuudessaan on, että Liikennekonttori epäilee, onko ollut kaupungin etujen mukaista vapauttaa puumassan ja paperin vienti liikennemaksuista. Tämän seikan selvittämiseksi on allekirjoittaneet Häggman kääntynyt Suomen Paperiyhdistyksen puoleen ja saanut seuraavan vastauksen:

„Palaten Teidän suulliseen pyyntöönne saada lausunto, mitä liikennemaksun käytäntöön ottaminen Helsingissä vaikuttaisi Suomen Paperiyhdistyksen tätä tietä käyvään paperinvientiin, saamme täten kunnian lausua seuraavaa:

Suomen Paperiyhdistyksen maasta lähettämä paperi valmistetaan osin Itä-Suomen, osin taas ja suurimmaksi osaksi Länsi-Suomessa, Tampereen pohjois- ja länsipuolella sijaitsevilla tehtaissa.

Itäisille tehtaille on Viipurin sataman jäädyttyä Helsinki nykyään mukavin ja halvin vientipaikka. Jos kuitenkin Helsingissä pantaisiin esimerkiksi S:markan 1:50 liikennemaksu tonnilta, olisi tämä ylimääräinen meno jo suurempi kuin toiselta puolen Hangon ja toiselta puolen Helsingin välinen rahdinerotus, minkätähden talvisaikainen vienti siirtyisi ensinmainittuun kaupunkiin.

Mitä taas läntisiin tehtaisiin tulee, niin on niiden lähin ja halvin vientisatama nykyään Turku, joka sitäpaitsi päin vastoin kuin Helsinki on aivan varmasti avoinna laivakululle vuoden umpeen.

Se seikka että näiden tehtaiden tuotteet nykyään kuitenkin lähetetään Helsingin tietä, johtuu siitä, että yhdistyksen on onnistunut eräältä laivanisännistöltä saada jonkin verran rahdinhuojennusta, joten rahti Helsingistä on halvempi kuin Turusta. Tämä huojennus on laskettu niin, että se korvaa pääkaupunkiin lähettämistä suoritettavan hiukan runsaamman rautatierahdin.

Sitä paitsi on vuodesta 1912 lähtien melkoiset määrät ruskeaa paperia lähetetty Helsingin kautta Riikaan ja Länsi-Venäjälle.

Jos nyt liikennemaksu otettaisiin käytäntöön, muuttuisi asianlaita tietenkin toiseksi ja yhdistyksen täytyisi laivauksiaan varten käyttää toista vientisatamaa.

Niinkuin edellä olevasta selostuksesta täysin selvästi näkyy, olisi mitä Suomen Paperiyhdistykseen tulee, liikennemaksun määräämisestä paperille Helsingissä epäilemättä seurauksena että suuri osa sen vientiä siirtyisi Hankoon ja Turkuun.“

Ratkaiseva merkitys liikennemaksujen poistamisasiassa on sillä seikalla, saisiko tämä toimenpide todella aikaan muutoksen kuljetusteihin nähden, niin että vienti tästä syystä ennemmin valitsisi Helsingin vientimaksuista jo vapaiden Turun ja Hangon satamain edellä. Suomen Paperiyhdistyksen kirjelmästä käy ilmeisesti selville että, jos täällä jälleen ryhdyttäisiin kantamaan liikennemaksuja puumassasta ja paperista, täytyisi yhdistyksen lähettää melkoinen osa tavaramäärästään toista tietä.

Niinkuin hakijat Aktiebolaget Tornator ja Kaukas Fabrik huomauttavat, on, niin kauan kuin Helsingissä kannetaan liikennemaksuja, useimmissa tapauksissa edullisempaa laivata rihmarullat Hangon kuin Helsingin tietä, vaikka rautatierahdi Helsinkiin on halvempi kuin Hankoon. Niinikään käy nykyään halvemmaksi lähettää faneria ulkomaille Jyväskylästä Turun tietä. Mutta jos Helsingissä poistetaan näiden tavaralajien liikennemaksut, muuttuu asiantilaisuus päinvastaiseksi. Käy usein halvemmaksi lähettää tavarat Helsingin kuin Hangon ja Turun tietä. Näin ollen ja kun Helsingin kunta sillä tavoin voi tarjota vienille suurempia etuja kuin kilpailevat kaupungit, on myös luultava, että vienti vastedes runsaammassa määrässä siirtyy tähän paikkakuntaan, jossa tapauksessa kaupungin asukkaille koituvat välilliset edut ilmeisesti korvaavat liikennemaksun, joka nyt, kun vientiä ei ole ensinkään tai vain mitättömän vähän, merkitsee tuskin mitään.

Lisäksi on huomattava, että tšekäläisen viennin edut on kunnan taholta laiminlyöty ja että tavaravajain puute haittaa vientiä suuressa määrin. Ilmeistä on, että liikennemaksujen poistaminen jossain määrin korvaisi mainitut epäkohdat.

Liikennekonttorin ilmoittamista numeroluviista kuitenkin käy selville, että koko kannanta vientitavaroista on ollut 21,963 markkaa, tästä määrästä 5,581 markkaa puutavaroista, joiden tavarain kuljetustiehen liikennemaksujen poistaminen erään ammattimiehen, herra R. Hamfeldtin tiedonannon mukaan ei mainittavia vaikuttaisi. Jällellä olevasta määrästä tulee 7,368 markkaa maasta vietyjen paperossien ja 1,232 markkaa suklaan, karamellien ja marmelaadin sekä 3,421 markkaa rihmarullain osalle. — Kun paperossien ja makeisten raaka-aineista jo maahan tuodessa kannetaan liikennemaksu ja maasta viedessä kertyvät tullimaksut tullilaitos suorittaa takaisin, niin on ilman muuta oikeudenmukaista, ettei näistä tavaralajeista ainakaan enää kanneta vientimaksua. Jos rihmarullatkin vapautetaan liikennemaksuista maasta viedessä, jää siis liikennemaksutulaja jällellä ainoastaan 4,361 markkaa. — Näin ollen ja kun edellä esitetyt yleiset näkökohdat myös näyttävät soveltuvan muihin tavaroihin, ei ainoastaan veronkantokannalta tunnu selvimmältä ja suorimmalta, vaan myös näyttää oikeudenmukaisimmalta, että Helsingissä samoin kuin on laita Turussakin liikennemaksua kannetaan ainoastaan maasta vietävistä puutavaroista.

Tämän johdosta saa komitea kunnioittaen ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että myönnyttäen edellä mainittuihin hakemuksiin liikennemaksujen poistamisesta rihmarullia ja faneria maasta viedessä; sekä

että liikennemaksut Helsingin tietä maasta lähetettävistä tavaroista on poistettava ensintulevan lokakuun 1 päivästä lähtien kaikilta tavaroilta, puutavaroita lukuun ottamatta.

Helsingissä, syyskuun 1 päivänä 1913.

Victor Ek.

Ossian Häggman.

B. Winter.

Liite I.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Helsingin satamasta laivaamme Englantiin melko määriä tehtaissamme Jyväskylässä valmistettua faneria. Tämänkeväisestä laivauksestamme velkoo Helsingin kaupunki meiltä liikennemaksuja 50 penniä tonnilta, jota vastoin tästä tavarasta muissa kaupungeissa ei tarvitse suorittaa liikennemaksuja. Kun faneri on halpaa tavaraa, käy liikennemaksun suoritus meille rasittavaksi, minkätähden kunnioittavimmin rohkenemme anoa, että meidät vastaisuudessa vapautettaisiin suorittamasta mainittua maksua, ja rohkenemme toivoa tähän pyyntöömme myönnyttävän, eritoten kun maamme paperitehtaat, joiden tuotteet ovat melkoista korkeammassa hintaluokassa kuin meidän, eivät, mikäli meidän tiedossamme on, suorita kaupungille ensinkään liikennemaksua.

Jyväskylässä, joulukuun 31 päivänä 1912.

Wilh. Schaumans Fanérfabrik Aktiebolag:

Bruno Krook.

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI

Tammik. 30 p:nä 1913.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 76.

Lähetteessä kuluvan tammikuun 4 päivältä on Kaupunginvaltuuston Valmisteluvaliokunta käskenyt Rahatoimikamarin, Liikennekonttorin lausunnon hankittuaan, antaa lausunto Wilh. Schaumans Fanérfabrik Aktiebolag yhtiön Kaupunginvaltuustolle tekemän hakemuksen johdosta että yhtiö vapautettaisiin suorittamasta kaupungille liikennemaksua fanerista.

Mainittua määräystä täyttääkseen saa Rahatoimikamari, palauttaen lähete-
kirjan, kunnioittaen mainita, että Liikennekonttori on asiassa lausunut, että rautatierahti Jyväskylästä, missä tehdas sijaitsee, on allamainittuihin paikkoihin puufaneritonnilta; Raumalle 20 markkaa 50 penniä, Turkuun 21 markkaa 20 penniä, Helsinkiin 21 markkaa 80 penniä ja Hankoon 24 markkaa 30 penniä, jota vastoin laivarahdit Englantiin ovat Helsingistä ja Turusta samat. Kun puheenalainen vienti niinmuodoin rautatierahtiin nähden on edullisempi Turun kuin Helsingin kautta, siinäkin tapauksessa että fanerin liikennemaksut täällä kokonaan poistettaisiin sekä niin ollen hakijan aikomuksen, siitä huolimatta toimittaa tätä vientiä Helsingin kautta, täytyy katsoa johtuvan muista, kenties ainoastaan satunnaisista seikoista, ei Konttorin mielestä asian nykyisellään ollessa ole hyvin harkittua vapauttaa puheenalainen puutavararyhmään kuuluva tavaralaji liikennemaksusta, sitä vähemmän kun tämä vienti toistaiseksi on ollut ainoastaan vähäinen eikä vastaisen viennin määrästä ole annettu minkäänlaisia tietoja. Jos sitä paitsi se hakijan mainitsema seikka, että koko paperiryhmä on vapautettu liikennemaksuja suorittamasta, perustelisi hakemukseen myöntymistä, olisi seuraus se, että muidenkin puutavararyhmän tavaralajien tulisi saada osakseen sama huojennus, jota kuitenkin ei käyne suositteluinen tarkemmin selvittämättä asian rahallista puolta.

Rahatoimikamarin saamain tietojen mukaan on puheenalainen faneritehdas nykyään ollut vuoden verran toiminnassa ja sen vienti Helsingin kautta jatkunut viime syksystä lähtien. Puheenalainen laivaus ei ole viime vuonna noussut mainittavaan määrään, sillä se on ollut ainoastaan 250 tonnin vaiheilla. Liikennemaksutulot tästä tavarasta ovat niinmuodoin olleet vähä-

pätoiset, ja kun luultava on, että vientimäärä ei hevin nousse 2 à 3,000 tonnia enemmäksi, ei mainitun maksun poistaminen tuottaisi sanottavan suurta taloudellista tappiota kaupungille. Mutta koska Rahatoimikamarille on tunnettua, että erinäiset rihmarullatehtailijat lähimmässä tulevaisuudessa aikovat Kaupunginvaltuustolta anoa rihmarullain vapauttamista mainitun maksun suorittamisesta, joka maksu on 2 markkaa 50 penniä tonnilta, ja kysymys sen poistamisesta muiltakin puutavaroilta on ollut pohdittavana, ei Rahatoimikamari puolestaan, huomioon ottaen myöskin Liikennekonttorin esittämät näkökohdat, ole katsonut olevan syytä myöntyä hakijain anomukseen, vaan tulisi tämän jäädä ratkaisematta, kunnes kysymystä koko vastamainitussa laajuudessaan käy harkitseminen, huomioon ottamalla kaupungin edut ja hakijain esittämä selvitys.

Edellä lausuttuun nähden saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää Herrain Kaupunginvaltuusmiesten päätettäväksi:

että Wilh. Schaumans Fanérfabrik Aktiebolag yhtiön anomus saada vapautus fanerin liikennemaksujen suorittamisesta nykyään jätettäisiin huomioon ottamatta.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Werner Becker.

HELSINGIN KAUPUNGIN

LIIKENNEKONTTORI.*Tammik. 15 p:nä 1913.**Rahatoimikamarille.*

N:o 5.

Vaadituksi lausunnoksi Wilh. Schaumans Fanérfabrik Aktiebolagin anomuksen johdosta saada vapautus liikennemaksuista puufaneria Helsingin kautta maasta lähettäessä saa Konttori, palauttaen lähetekirjat, lausua seuraavaa:

Rautatierahdi Jyväskylästä allamainittuihin paikkoihin on tonnilta puheenalaista laatua olevaa puufaneria

Raumalle	20: 50
Turkuun	21: 20
Helsinkiin	21: 80
Hankoon	24: 30

Laivarahdit Englantiin ovat Helsingistä ja Turusta samat.

Näin ollen hakemus kyllä ansaitsee huomiota. Siinä ei kuitenkaan saa sivuuttaa sitä seikkaa, että asia, se kun koskee suureen puutavararyhmään kuuluvaa tavaraa, on käsiteltävä sangen varovaisesti. Kun Konttorilla ei ole tarkempia tietoja vastaisen viennin laajuudesta eikä muista asiaan vaikuttavista seikoista, ei Konttori katso voivansa puoltaa myöntymistä hakemukseen.

B. Winter.

HELSINGIN KAUPUNGIN

LIIKENNERONTTORI.*Tammik. 28 p:nä 1913.**Rahatoimikamarille.*

N:o 18.

Kirjelmässä t. k. 15 päivältä N:o 5 antamansa lausunnon täydennykseksi saa Konttori lisäksi huomauttaa seuraavaa:

Koska puheenalainen vienti, rautatierahtia silmälläpitäen, on edullisempi Turun kuin Helsingin kautta, siinäkin tapauksessa että fanerin liikennemaksu täällä kokonaan poistettaisiin ja hakijan aikomuksen siitä huolimatta harjoittaa tätä vientiä Helsingin kautta niinmuodoin täytyy johtua muista, ehkäpä vain tilapäisistä asianhaaroista, ei Konttorista asian nykyisellään ollessa näytä hyvin harkitulta vapauttaa puheenalaista puutavararyhmään kuuluvaa tavaramateriaalia liikennemaksusta, sitä vähemmän kun tietoja ei ole annettu vastaisen viennin määrästä.

Allekirjoittanut kamreeri, joka itse on tarkastanut kunkin vientikirjan maksunpanon, ei ole huomannut, että faneria tähän asti olisi Helsingin kautta lähetetty maasta mainittavia määriä.

Jos sen hakijan mainitseman seikan että koko paperiryhmä on vapautettu liikennemaksuista katsotaan perustelevan myöntymistä hakemukseen, niin on seurauksena, että muidenkin puutavararyhmään kuuluvien tavaralajien pitää päästä osallisiksi samasta huojennuksesta, jommoista ei kuitenkaan käyne puoltaminen tarkemmin selvittämättä asian rahallista puolta.

Lähetekirjat palautuvat.

B. Winter.

Valiokunnanmietintö N:o 2 uusine ehdotuksineen lausunnoksi työttömyysvakuutuskomitean mietinnöstä ja ehdotuksesta laiksi apurahan myöntämisestä työttömyyskassoille.

Viime toukokuun 13 päivänä käsitellessään allekirjoittaneiden Relanderin, Hertzbergin ja Engströmin antamaa valiokunnanmietintöä ehdotuksineen lausunnoksi työttömyysvakuutuskomitean mietinnöstä (*Pain. asiakirj. N:o 41 vuodelta 1913*) päätti Kaupunginvaltuusto, koska asian aiheuttamassa keskustelussa oli lausuttu eriäviä mielipiteitä lausunnon erinäisistä kohdista, palauttaa asian valiokuntaan, johon lisäjäseniksi valittiin allekirjoittaneet Ehrnrooth ja Ståhlberg.

Tämän johdosta saa valiokunta täten Kaupunginvaltuustolle antaa tämän oheisen uuden ehdotuksen lausunnoksi edellä mainitusta asiasta.

Helsingissä, syyskuun 9 päivänä 1913.

Leo Ehrnrooth.

Adolf Engström.

Hugo Hertzberg

H. M. J. Relander.

K. J. Ståhlberg.

Suurivaltaisain, Armollisin Keisari ja Suuriruhtinas!

Sittenkun Kaupunginvaltuustolta Uudenmaan läänin Lääninhallituksen lähetteellä oli vaadittu alamaista lausuntoa työttömyysvakuutuskomitean mietinnöstä ja ehdotuksesta laiksi apurahan myöntämisestä työttömyyskassoille, saa Kaupunginvaltuusto mainittua vaatimusta täyttääkseen täten alamaisimmin lausua seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto on työttömyysvakuutuskomitean kanssa yhtä mieltä siitä, että toimenpiteisiin, joihin yhteiskunnan taholta ryhdytään työttömyyden ehkäisemiseksi, myös pitää kuulua työntekijäin omanavun pyrintöjen avustaminen tällä alalla suorittamalla apurahaa yleisistä varoista työntekijäin kes-

kuuteen perustettuihin kassoihin, joiden tarkoituksena on myöntää osakkailleen avustusta työttömyyden kohdatessa. Sentähden voikin Kaupunginvaltuusto empimättä kannattaa komitean ehdotuksen perusajatusta lainsäädäntötoimpiteeseen ryhtymisestä apurahan vakuuttamiseksi yleisistä varoista puheenalaisista laatuja oleville apukassoille. Asiaa Valtuustossa käsitellessä on kuitenkin, samoin kuin komiteassakin, eriäviä mielipiteitä esiintynyt siinä kohden, onko tuollaista apuraha suoritettava valtion ja kunnan yhteisesti sitä varten vahvistettujen perusteiden mukaan, niinkuin komitean enemmistö on ehdottanut, vai onko puheenalainen apumaksu kokonaisuudessaan suoritettava valtiovaroista, niinkuin mietintöön liitetystä toisesta vastalauseesta on puollettu.

Työttömyysvakuutuskomitean laatiman lakiehdotuksen mukaan olisi työttömyyskassalle myönnettävä yleisistä varoista apuraha, joka vastaa kassan hoitokustannusten puolta määrää sekä sen avustuksen kolmatta osaa, minkä kassa on maksanut osakkailleen, jotka ovat asuneet Suomessa viimeiset kaksi vuotta, avustuksen antopäivästä lukien (17 §), ollen kuitenkin puolet mainitun apurahan määrästä sen kunnan korvattava valtiolle, missä avustuksen saanut osakas lähinnä edellisten kahden vuoden aikana on viimeksi asunut kuusi kuukautta yhteen jaksoon, lukien ensimmäisestä päivästä, jolta puheenalainen avustus on maksettu. Kuntain suoritettava apurahan osuus on vuosittain toimitettava lääninrahastoon (22 §). Ehdotuksessa asetukseksi, joka sisältää tarkempia määräyksiä mainitun lain soveltamisesta, säädetään miten kuntain maksettavat osuudet niiden kesken jaetaan (3 ja 4 §).

Sen toimenpiteen tueksi, että kuntain velvollisuudeksi on pantava laissa säädetty apurahan maksaminen, mainitaan komitean mietinnössä, että työttömyyskassain avustaminen tähän asti on useimmissa maissa etusijassa ollut kunnallinen asia — johtuen nähtävästi siitä, että vaivashoidon yleensä katsotaan kuuluvan kuntain toimialaan ja että nämä, avustamalla kassoja, jossain määrin vapautuvat vaivashoitomenoista. Samalla kun komitea tämän mukaisesti on ollut sitä mieltä, että kunnat etusijassa ovat velvolliset huolehtimaan työttömistä, on komitea kuitenkin katsonut, ettei kuntia kuitenkaan ole velvoitettava yksin suorittamaan koko apuraha, koska työttömyys monessa tapauksessa ei johdu vain paikallisista, vaan myös yhteiskunnassa yleensä vallitsevista oloista, minkätähden valtionkin on otettava osaa työttömyyskassoille annettavan apurahan suorittamiseen.

Komitean esittämään perusteluun liittyen on komitean periaatteellinen kanta edellä mainitussa asiassa saanut Kaupunginvaltuustossa kannatusta erinäisiltä puhujilta, jotka ovat olleet sitä mieltä, ettei vakuuttavia syitä ainkaan toistaiseksi ole voitu esittää siitä enimmäkseen muissakin maissa noudatetusta periaatteesta luopumisen puolesta että kunnat ovat velvolliset valtion kera avustamaan työttömyyskassoja. Sellainen työttömyys, joka on työttö-

myysvakuutuksella ehkäistävässä, on meilläkin merkitykseltään varsinaisesti paikallinen ilmiö. Sitä voi ilmaantua eräissä kunnissa, samalla kun toisissa vallitsee työvoiman puutetta. Erittäinkin yhteiskunnat, joissa vallitsee vilkas teollisuus ja kauppa sekä rakennustoiminta, toiselta puolen ja yhteiskunnat, joissa enimmäkseen asuu maatalviljelevää väestöä, toiselta puolen esiintyvät tässä kohden toistensa vastakohtina. Tämän johdosta myös työttömyyden tuottamat haitat ja sen ehkäisemisestä koituvat edut jakautuvat eri tavoin eri kuntien kesken. Kun komitean ehdottama kuntain suorittava apuraha työttömyyskassoihin olisi ainoastaan niiden kuntain maksettava, joissa työttömyyskassoja syntyisi ja tulisi kunnan hyväksi, ei sitä käy pitäminen kohtuuttomana, varsinkin kun se, laskelmain mukaan nousten 70,000 markkaan koko maasta, ei tuottaisi sanottavan rasittavaa menoa siihen osallisille kunnille. Toiselta puolen taas saataisiin kuntain osanoton kautta aikaan terveellinen apukas-sain toiminnan ja siihen suorittettujen yleisten varain käytön tarkastus. Sen jälkeen kun komitea kesällä 1911 antoi mietintönsä, on kuitenkin ulkomainen lainsäädäntö työttömyysvakuutuksen alalla astunut melko askeleen eteenpäin, erittäinkin Englannin vuonna 1912 voimaan astuneen työttömyysvakuutuslain kautta. Tämä laki nojaa aivan toisiin periaatteisiin kuin Suomen työttömyysvakuutuskomitean laatima lakiehdotus. Englannin lain kautta säädettiin eräiden ammattien (rakennusalan sekä laivanrakennus-, konepaja-, rautavalimo- ja sahateollisuuksien) työntekijäin *pakollinen* työttömyysvakuutus ja tämän vakuutuksen kustannukset korvataan työntekijäin ja työnantajain suorittamilla maksuilla, minkä ohessa valtio suorittaa kolmanneksen työntekijän ja työnantajan yhteenlaskettujen maksujen määrästä, jota vastoin kunnat ovat kokonaan vapaat apumaksuvelvollisuudesta, mikä seikka ehkä johtuu Englannin erikoisesta kunnallisolojen järjestyksestä. Edellä mainittujen puhujain käsityksen mukaan on asian luonnossa, että tätä uutta lainsäädäntöä ja siitä saatuja kokemuksia olisi puheenalaista lainsäädäntö asiaa meillä edelleen käsitellessä tyyten tarkattava, mutta välittömiä johtopäätöksiä Suomen lainsäädäntötyön suuntaan nähden puheenalaisella alalla ei toistaiseksi näy välttämättömien esitöiden ja tarpeellisen kokemuksen puutteesta tästä käyvän tekeminen.

Eräät toiset puhujat sen sijaan lausuivat käsityksensä, että komitean lakiehdotus olisi toisessa vastalauseessa tehtyjen vaatimusten mukaisesti uudesti laadittava siihen suuntaan, että valtio yksin olisi velvollinen antamaan apurahaa työttömyyskassoille. Tuollaista käsitystä perustelivat mainittujen puhujain mielestä etusijassa työttömyyden syntymisen syyt. Ne tilastotutkimukset, joita maassamme on toimitettu työttömyyden laajuuden selvittämiseksi erinäisillä työaloilla eräiden, tosin sangen lyhyiden ajanjaksojen kuluessa, osottavat huomattavan yhtäpitävästi työttömyyden leviämisen sekä maaseudulla että kaupungeissa. Tästä näytti käyvän selville, että puheenalainen ilmiö johtuu

paljoa suuremmassa määrässä yleisistä — ilmastollisista ja taloudellisista — syistä kuin paikallisoloista, ja on tässä siis painava syy, joka puoltaa apumaksukysymyksen ratkaisua näiden puhujain ehdottamaan suuntaan.

Sitä paitsi on — tältä taholta esitettyjen lausuntojen mukaan — vielä huomattava, että komitean ehdotuksen mukaan apumaksuja työttömyyskassoihin tulisi kysymykseen etusijassa kaupungeissa ja niiden tapaisissa, vakinaisen työväestön asumissa yhdyskunnissa, missä on mahdollisuutta työntekijäin yhteenliittymiseen oman avun aikaansaamiseksi. Tämäntapaisissa kunnissa kuitenkin jo on olemassa se tavaksi käynyt asianlaita, että kunnat sopivasti järjestetyillä töillä ehkäisevät työttömyyttä, erittäinkin niissä työväen piireissä, jotka sangen vähässä määrin pääsisivät nauttimaan hyväkseen työttömyysvakuutuksen etuja. Tästä lausutaan komitean mietinnössä että „Suomessa on tähän asti ollut suurempi mahdollisuus kuin monessa muussa maassa hätäaputöiden kautta auttaa työttömiä, sillä ne työläisryhmät, joille hätäaputyöt varsinaisesti soveltuvat, ovat meillä suhteellisesti lukuisammin edustettuja kuin muualla, ja ovat niihin kuuluvat henkilöt usein olleet työttöminä.“ Nämä työt ovat usein vaatineet tuntuvia uhrauksia kuntain puolelta, jopa niinkin suuria, että korvaukseksi on anottu avustusta valtiovaroista. Näyttää sentähden näistä syistä luonnolliselta, että kunnat vapautetaan velvollisuudesta suorittaa apumaksua työttömyyskassain kannattamiseksi, sitä enemmän kun esillä olevassa tapauksessa käy epäileminen, onko komitean mainitsema ehdotettujen kunnallisten työttömyysavustusten ja kunnallisen vaivaihoidon välinen suhde oikea. Tuntuu kylläkin todennäköiseltä, että ne työntekijäryhmät, joita hätäaputyöt likinnä koskisivat, joutuisivat vaivaihoidon rasiukseksi, ellei kunta toimittaisi niille sopivia töitä. Mutta tämä ei pidä läheskään samassa määrin paikkaansa niihin verraten hyväpalkkaisein, huolekkaisein työntekijöihin nähden, jotka omalla säästäväisyydellään ovat avustaneet työttömyyskassain voimassapitämistä.

Ehdotusta että valtio yksin velvoitettaisiin antamaan apurahaa työttömyyskassoille puoltavat, samojen puhujain mielestä, vihdoin painavat käytännölliset näkökohdat. Komitean ehdottama menettely kuntain apurahan perimisessä on mutkallinen ja tuottaa lisätyötä kassain hallituksille, kunnan viranomaisille ja kuvernööreille, niinkuin käy selville komitean lakiehdotuksen 22 §:stä sekä ehdotuksen asetukseksi, joka sisältää tarkempia määräyksiä apurahan myöntämisestä työttömyyskassoille annetun lain soveltamisesta, 3 ja 4 §:stä. Puhujain puoltama ehdotus tekisi kaikki nämä toimenpiteet tarpeettomaksi ja siten tuntuvasti vähentäisi mainittujen kassain kustannuksia, mikä seikka ansaitsee sitä enemmän huomiota, kun muista maista saatujen tietojen mukaan kustannusten huojistamista, sen johdosta että ne pyrkivät kohoamaan korkeiksi, eritoten tällä alalla pidetään sangen tärkeänä.

Kaupunginvaltuustossa äänestettäessä niiden kahden eri ehdotuksen välillä, joita edellä kerrotusta asiasta oli tehty, yhtyi Kaupunginvaltuusto ensiksi (viimeksi) mainittuun kantaan — äänellä — ääntä vastaan.

Myöskin eräisiin muihin vähemmän tärkeihin komitean asetusehdotuksen kohtiin nähden, jotka komiteassa olivat herättäneet erimielisyyttä, on eriäviä mielipiteitä Kaupunginvaltuustossa asiaa käsitellessä julkilausuttu, mutta kun uusia näkökohtia niiden lisäksi, mitä mietinnössä ja asianomaisissa vastalauseissa jo on esiintuotu, ei tällöin ole tullut ilmi, on Kaupunginvaltuusto tässä alamaisessa lausunnossaan katsonut voivansa rajoittua edellä olevaan.

Ollen alati j. n. e.

*Ehdotus uusien kansakoulutalojen rakennus-
ohjelmaksi sekä esitys koulutalon teettämisestä
Eläintarhankadun tonteille 2—8 ja Tallikadun
tonteille 3—7 kortteliin 392.*

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI

Elok. 28 p:nä 1913.

N:o 690.

Sittenkun asianomaiset kunnan viranomaiset olivat tehneet ehdotuksen talon rakennuttamisesta kaupungin ammatti- ja käsityöläiskouluja varten sekä tonttien varaamisesta eri osista kaupunkia kansakoulujen tarpeisiin, päätti Valtuusto kokouksessaan joulukuun 12 päivänä 1911, asiaa tarkemmin valmistelemaan asetetun komitean ehdotuksen mukaisesti 1):

että suomenkielisiä kansakouluja varten on, sikäli kuin tarve vaatii, Vahvistettu uusia taloja kaupungin omistamille Lapinlahdenkadun 19:ssä, uusien kansakoulutalojen sekä Siltavuorenpenkereen 1:ssä, 2:ssa ja 3:ssa sekä Punavuorenkadun 10:ssä ole- ammatti- ville tonteille; koulujen ta-

että Kansakoulujohtokunnalle on varattava tilaisuus lausunnon antami- seen siitä, missä järjestyksessä nämä rakennusyritykset on suoritettava; lon raken-

että Dagmarkadun tontit 1 ja 3 ovat varattavat suomenkielistä sekä Fjälldalinkadun tontit 22 ja 24 ruotsinkielistä kansakoulua varten; nusohjelma.

että Kasarminkadun kansakoulutalo on, sittenkun sen tyhjentäminen edellä mainittujen uutisrakennusten valmistuttua on käynyt mahdolliseksi, purettava ja tontti varattava pääasiallisesti tyttöjen ammattikoulun käytettäväksi aiottua rakennusta varten;

että Kansakoulukadun tontti 3 on varattava valmistavaa poikain ammatti- koulua ja alempaa käsityöläiskoulua varten; sekä

että Rahatoimikamari saa toimekseen aikansa tehdä Valtuustolle ehdo- tuksen niiksi toimenpiteiksi, jotka ylempänä edellytettyjen rakennusyritysten toteuttamista varten käyvät tarpeellisiksi.

1) Kaupunginvaltuuston pain. asiakirj. N:o 44 vuodelta 1911.

Esitys ruot- Vähää tätä ennen oli kuitenkin Kansakoulujohtokunta kirjelmässä Raha-
sinkielisen toimikamarille lokakuun 25 päivästä 1911 (Liite I), huomauttaen ruotsinkieli-
kansakou- sen kansakoulun tarpeellisuutta Töölön pohjoisosassa, anonut että Kamari an-
lun raken- taisi kaupunginarkkitehdin toimeksi laatia luonnospiirustukset uutta kansa-
nuttami- koulutaloa varten, joka teetettäisiin sille paikalle, mikä likimain vastaa Tope-
sesta Töö- lön pohjois- liuskadun tontteja 41 ja 43 sekä Töölönkadun tontteja 72 ja 74, joiden va-
lön pohjois- raamisesta kansakoulujen tarpeisiin Johtokunta oli tehnyt esityksen kirjel-
osaan. mässä syyskuun 16 päivästä 1910. Sittenkun Kamari, tähän myöntyen, oli

kokouksessaan marraskuun 9 päivänä 1911 antanut puheenalaisen tehtävän
kaupunginarkkitehdin toimeksi, on tämä sittemmin Kamariin antanut maini-
tun koulutalon luonnospiirustukset, joita kaupungin yleisten töiden Hallitus
on puoltanut, mutta joita Kamari ei vielä ole lopullisesti tarkastanut.

Esitys suo- Niinikään teki Kansakoulujohtokunta marraskuun 29 päivänä viimeksi
menkielisen mainittua vuotta (Liite II) Rahatoimikamarille esityksen, jossa Johtokunta,
koulun rak- tilastollisesti valaisten erinäisten Töölönlahden ja satamaradan pohjoispuolella
kentami- sijaitsevain koulupiirien oppilaslukua, esitti että suomalaisia kansakouluja
sesta Fred- varten teetettäisiin uusi koulutalo Eläintarhankadun tonteille 2—8 ja Talli-
riksbergin kadun tonteille 3—7 kortteliin 392, sekä pyysi samalla Kamaria ryhtymään
aseman lä- sen suuntaiseen toimenpiteeseen, että kaupunginarkkitehti laatisi puheenalai-
heisyyteen. sen koulutalon luonnospiirustukset kirjelmän oheisen ohjelman mukaan.

Sittenkun kaupungin yleisten töiden Hallitus Rahatoimikamarin keho-
tuksesta oli antanut ehdotuksen viimeksi mainitun koulutalon paikan järjes-
tämiseksi, päätti Rahatoimikamari kokouksessaan helmikuun 22 päivänä 1912
antaa kaupunginarkkitehdin toimeksi laatia luonnospiirustukset ynnä kustan-
nusarvion mainittua tarkoitusta varten, minkä tehtävän kaupunginarkkitehti
onkin täyttänyt, ja sitten luonnospiirustukset lähetettiin Hallituksen tarkas-
tettaviksi. Kirjelmässä marraskuun 1 päivästä 1912 on Hallitus ilmoittanut
voivansa ne hyväksyä.

Kansakou- Saatuaan tehtäväkseen antaa lausunnon Valtuuston uusia kansakotulu-
lujohtokun- taloja varten vahvistaman rakennusohjelman toteuttamisesta antoi Kansa-
nan lau- koulujohtokunta Rahatoimikamariin kirjelmän helmikuun 28 päivästä 1912,
sunto siitä, jossa kirjelmässä Johtokunta, huomauttaen edellä mainituissa kirjelmissään
missä jär- lokakuun 25 ja marraskuun 29 päivästä 1911 lausuneensa olevan välttämä-
jestyksessä lokakuun 25 ja marraskuun 29 päivästä 1911 lausuneensa olevan välttämä-
rakennus- töntä Valtuuston periaatteellisessa päätöksessä mainittujen koulutalojen lisäksi
ohjelma olisi teettää uudet koulutalot sekä ruotsinkielistä kansakoulua varten neljännen-
toteuttava. toista kaupunginosan pohjoisosaan että suomenkielistä koulua varten Fred-
riksbergin aseman seuduille, ilmoitti puolestaan olevansa sitä mieltä, että kai-
kista puheenalaisista koulutaloista Punavuorenkadun varrelle ja Fredriks-
bergin läheisyyteen ehdotetut olisi etusijassa teetettävä ja niin joutuisasti,
että ne kumpikin syksyllä 1914 voitaisiin luovuttaa tarkoitukseensa.

Lähinnä näiden koulutalojen jälkeen olisi teetettävä ruotsinkielinen koulu

neljäntoista kaupunginosan pohjoisosaan, ja tulisi sen valmistua käytettäväksi syyslukukauden alusta 1915.

Muihin ehdotettuihin koulutaloihin nähden lausui Johtokunta, joka ei vielä katsonut mahdolliseksi eikä tarpeelliseksi antaa lausuntoa siitä, milloin ne pitäisi luovuttaa tarkoitukseensa, nyt ainoastaan mielipiteenään että ne olisi rakennettava seuraavassa järjestyksessä, nimittäin: etusijassa Lapinlahdenkadun koulutalo, jonka pitäisi olla lopullisesti valmis, ennenkuin nykyinen Kasarminkadun kansakoulutalo revitään, sitten Siltavuorenpenkereen koulutalo, sen jälkeen Fjälldalinkadun ruotsinkielinen ja viimeksi Dagmarkadun suomenkielinen koulu.

Sittenkun Rahatoimikamari oli saanut tiedokseen edellä mainitun, Kaupunginvaltuuston joulukuun 12 päivänä 1911 tekemän päätöksen sekä Kansakoulujohtokunnan vastakerrotun lausunnon, antoi Kamari kokouksessaan, toukokuun 13 päivänä 1912 valiokunnalle, johon valittiin Kamarin jäsen herra Nyberg, varajäsen herra Grotenfelt ja arkkitehti Hård af Segerstad, toimeksi mahdollisimman pian Kamarille laatia Lapinlahdenkadun kansakoulutalon kustannusarvion ja luonnospiirustukset. Tämän tehtävän täytettyään valiokunta sittemmin kirjelmässä joulukuun 3 päivältä 1912 lähetti Kamariin mainitut luonnospiirustukset, laadittuina kolmen vaihtoehdon mukaan, niin että joko tontilla ennestään oleva koulutalo toistaiseksi pysytettäisiin kahden vaihtoehdon (B ja C) mukaan tahi koko tontti rakennettaisiin uudestaan (A).

Lapinlahdenkadun kansakoulun luonnospiirustukset.

Samaten antoi Rahatoimikamari kaupunginarkkitehdin toimeksi laatia luonnospiirustukset ja kustannusarvion Kaupunginvaltuuston periaatteellisesti päättämää, Punavuorenkadun tonteille 10 (oikeastaan tontille 8 ja 10) teetetävää kansakoulutaloa varten, ja on kaupunginarkkitehti suorittanut tämänkin tehtävän, minkä jälkeen luonnospiirustukset on tarkastanut sama valiokunta, joka laati vastamainitut Lapinlahdenkadun koulun luonnospiirustukset, jotka sittemmin kaupunginarkkitehdin kirjelmässä tammikuun 3 päivältä kuluvaan vuoteen on Kamariin lähetetty.

Punavuorenkadun kansakoulun luonnospiirustukset.

Nämä Lapinlahden- ja Punavuorenkadun koulujen luonnospiirustuksetkin on kaupungin yleisten töiden Hallitus tarkastanut sekä kirjelmässä huhtikuun 4 päivältä 1913 ilmoittanut voivansa puoltaa jälkimäisiä luonnospiirustuksia hyväksyttäväksi sinänsä, jota vastoin Hallitus ensinmainittuun rakennusyritykseen nähden on katsonut olevan antaminen etusija kirjaimella C merkitylle vaihtopuoliselle ehdotukselle, jonka mukaan vanha koulutalo toistaiseksi pysytettäisiin ja uusi teetetäisiin tontin sisimpään (etelä-)osaan.

Sittenkun niinmuodoin luonnospiirustukset oli laadittu kaikkia niitä neljää koulutaloa varten, jotka Kansakoulujohtokunta oli katsonut olevan asettaminen ensimäisiksi uusien kansakoulutalojen rakennusohjelmaan, ja kaupungin yleisten töiden Hallitus oli nämä luonnospiirustukset tarkastanut, on Kamari

Kansakoulujohtokunnan lausunto Lapinlahden- ja

Punavuorenrakadun ja Fredriksbergin ja Pohjois-töölön koulujen luonnospiirustuksista. ne lähettänyt Kansakoulujohtokuntaan lausunnon saamiseksi niistä; ja on Johtokunta kirjelmässä toukokuun 7 päivältä 1913 (Liite III) ilmoittanut voitansa vähäisin, helposti toimeenpantavin muutoksin hyväksyä Eläintarhankadun ja Punavuorenrakadun koulutalojen luonnospiirustukset. Mitä taas Lapinlahdenkadun koulutaloon tulee, olisi vaihtopuolinen ehdotus A eli koko tontin rakennuttaminen Johtokunnan mielestä pantava etusijaan, mutta kun tämän ehdotuksen toteuttaminen vaatisi runsaita kustannuksia ja purkamaan vanhan koulutalon, ei se nykyään voi tulla kysymykseen. Ehdotuksessa C taas on uusi koulutalo verraten tyydyttävä, mutta itse tontti sinänsä ei tulisi siten käytetyksi täysin tyydyttävällä tavalla. Näin ollen Johtokunta on sitä mieltä, että uuden koulutalon teettämisen Lapinlahdenkadun varrelle kävisi lykkääminen toistaiseksi, jota vastoin uusi suomenkielinen kansakoulu olisi rakennettava koulutarkoituksiin varatuille Dagmarkadun tonteille 1 ja 3 Töölön eteläosaan, joka koulu toistaiseksi täyttäisi samat tarpeet kuin Lapinlahdenkadun koulu; viimeksi mainitulle paikalle teetetävän koulutalon rakennusohjelma pannaan niinkään tämän oheen.

Mielipiteenään rakennusohjelman toteuttamista koskevasta asiasta lausuu Johtokunta, että Eläintarhan- ja Punavuorenrakadun kansakoulutalot, ne kun ovat erittäin tarpeelliset, olisi etusijassa teetetävä, sitä suuremmalla syyllä kun niitä varten jo on valmiit luonnospiirustukset ja nämä pääasiassa ovat saavuttaneet niiden viranomaisten hyväksymisen, jotka tähän asti ovat niitä tarkastaneet.

Neljännentoista kaupunginosan pohjoisosaan ehdotettuun ruotsinkieliseen kouluun nähden Kansakoulujohtokunta kirjelmässä viime toukokuun 20 päivältä, puoltaen hyväksyttäväksi kaupunginarkkitehdin laatimaa ehdotusta erinäisin vähäisin muutoksin, huomauttaa että se olisi saatava tarkoitukseensa käytettäväksi lukuvuoden 1915—1916 alusta.

Niinkuin edellä olevasta selostuksesta näkyy, on Kaupunginvaltuuston periaatteellinen päätös olemassa siitä, että uusia kansakoulutaloja on teetetävä:

- 1) Lapinlahdenkadun tontille 19,
- 2) Siltavuorenpenkereen tonteille 1, 2 ja 3, sekä
- 3) Punavuorenrakadun tonteille 8 ja 10.

Sittemmin Kansakoulujohtokunta kuitenkin, niinkuin edellä kerrotustakin käy selville, helmikuun 28 päivänä 1912 antamassaan lausunnossa ei ole katsonut tätä uusien koulutalojen rakennusohjelmaa olevan noudatettava, vaan on siinä kohden esittänyt uuden, vahvistetusta ohjelmasta tuntuvasti poikkeavan ehdotuksen. Johtokunnan mielestä olisi päätetyistä uusista koulutaloista ainoastaan Punavuorenrakadun varrelle teetetävä pantava etusijaan, jota vastoin sekä Lapinlahdenkadun että Siltavuorenpenkereen koulutalon

teettäminen olisi *jätettävä toistaiseksi*, jota vastoin Johtokunta suomalaisia kouluja varten ehdotettujen talojen joukosta on *etusijaan* asettanut *Eläintarhankadun tonteille 2—8 ja Tallikadun tonteille 3—7 teetettävän* sekä ruotsinkielisiä kouluja varten teetettävään koulutalojen joukosta *Töölön pohjoisosaan* suunnitellun koulutalon.

Eläintarhankadun koulutalon tarpeellisuuden osottamiseksi esittää Kansakoulujohtokunta kirjelmässään marraskuun 29 päivältä 1911 seikkaperäisen tilaston, johon Kamari tässä pyytää viitata. Numerotiedot, jotka tosin ovat hieman vanhettuneita, soveltunevat kuitenkin suurin piirtein nähtyinä opastukseksi. Niiden mukaan on vuosina 1909—1912 kansakoulujen lisääntymisen ollut suurin, paitsi 11:nnessä piirissä, joka hiljattain on saanut suuren koulutalon, Kallion suomalaisen kansakoulun, 16:nnessä ja erittäinkin 14:nnessä piirissä, joka viimeksi mainittu pääasiassa vastaa kahdettatoista kaupunginosaa. Viimeksi mainitun piirin itäpäässä on jo Vallilan koulu, joten uusi koulutalo näitä seutuja varten sopisi sijoittaa piirin länsiosaan. Eläintarhankadun kansakoulurakennus saisi, samalla kun se täyttäisi mainitun tarpeen, oppilaita myös 12, 16 ja 15 piiristä, se kun sijaitsisi miltei näiden piirien keskustassa.

Lisäksi on Rahatoimikamari saanut tietää, että Kallion kouluun syyslukukaudella 1913 täytyy varsinaisten luokkain lisäksi sijoittaa 9 ja Vallilan kouluun 2 ylimääräistä luokkaa. Edellyttäen näiden piirien luokkaluvun vuosittain lisääntyvän 5—6 luokalla, saisi uusi koulu jo avattaessa vastaanottaa parikymmentä luokkaa ja olisi siten kohdakkoin täynnä.

Töölön pohjoisosaan ehdotettuun koulutaloon nähden Johtokunta kirjelmässään lokakuun 25 päivältä 1911 huomauttaa, ettei näiden seutujen ruotsinkielisillä kouluilla nykyään ole yksinomaan käytettävänä ainoatakaan koulutaloa, sillä ruotsinkielisille kansakoululuokille on luovutettu vain muutama luokkahuone Kammionkadun suomenkielisestä koulusta sekä Fjälldalin koulutalosta. Ensinmainittu koulutalo tarvitaan kohdakkoin kokonaan suomenkielisten koululuokkain käytettäväksi ja jälkimäinen tulee, koska tontti on varattu uuden suomalaisen koulun paikaksi, jonkun ajan kuluttua purettavaksi. Kun puheenalaisen uuden koulutalon ei tulisi täyttää ainoastaan Fjälldalin ja Töölön, vaan myös Fredriksbergin ja Kallion loitompain osien tarpeet, on Johtokunta pitänyt Töölön pohjoisosasta ehdotettua paikkaa sopivimpana. — Huomattava kuitenkin on, että puheenalainen paikka on ehdotettu uudesti järjesteltäväksi sillä tavoin kuin Meilahden ja sen rajakkaisten alueiden kaupunginasemakaavan ehdotuksessa osotetaan, jossa ehdotuksessa on paikka varattu koulutalolle. Siinä tapauksessa että ehdotus koulun sijoittamisesta tänne hyväksytään, lienee osalle tämän alueen kaupunginasemakaavaa hankittava vahvistus, ennenkuin rakennustyö voi alkaa.

Näitä Kansakoulujohtokunnan esittämiä näkökohtia on Rahatoimikamari pitänyt sen laatusina, että Kamari ei ole voinut olla yhtymättä Johtokun-

nan niiden nojalla tekemiin ehdotuksiin. Mutta tähän tulee lisäksi muita seikkoja, jotka puhuvat aikaisemmin vahvistetun ohjelman muutoksen puolesta. Siinä kohden pyytää Kamari saada lausua seuraavaa:

Niinkuin tunnettu, Valtuuston vahvistamassa uusien kansakoulutalojen rakennusohjelmassa oli tärkeänä seikkana että uusi koulutalo rakennettaisiin Lapinlahdenkadun tontille N:o 19, jotta siten kävisi tyhjentäminen Kasarminkadun tontilla N:o 17 oleva vanha koulutalo, jonka tontti on varattu tyttöjen ammattikoulun paikaksi. Viimeksi mainittu rakennusyritys, jonka kustannukset kaupunginarkkitehti oli laskenut 500,000—550,000 markaksi (ks. Kvston pain. asiakirj. N:o 22 vuodelta 1911, siv. 8), olisi Rahatoimikamarin mielestä, samoin kuin vastainen poikain valmistavan ammattikoulun talokin, rakennettava lainavaroilla. Silmälläpitäen niitä moninaisia muita vaatimuksia, joita lähiaikoina aivan todennäköisesti asetetaan 1911 vuoden obligatsioonilainasta vielä osottamatta oleville varoille, — niistä mainittakoon Viikin sofilasvirkatalon vastikkeen lunastaminen ja Sörnäsän niemekeltä pohjoiseen suunnitellun radan teettäminen — ei Kamari kuitenkaan katso voivansa puoltaa puheenalaisen rakennusyrityksen toteuttamista lähivuosina, joten Kasarminkadun tontti edelleen muutaman vuoden voisi olla kansakoulujen käytettävänä; kuitenkin ei tänä aikana olisi tuossa vanhassa koulutalossa toimeenpantava kalliita korjaustöitä, vaan ainoastaan välttämättömimmät vuosikorjaukset. Täten saavutettaisiin sek in etu, että Lapinlahdenkadun tontilla oleva vanha koulutalo, joka vielä jonkun aikaa kelpaa tarkoitukseensa, saisi jäädä olemaan ja tontin kävisi, sitenkun talo on julistettu kelpaamattomaksi, kokonaisuudessa rakentaminen yhdenmukaisesti ja siten käyttäminen tarkoituksenmukaisimmalla tavalla hyödyksi. Koko tontin rakentamisesta, sitenkun vanha koulutalo on purettu, on kaupunginarkkitehti laskenut olevan kustannuksia noin 792,000 markkaa.

Jos kuitenkin tyttöjen ammattikoulun oman talon tarve katsottaisiin olevan lähimpäin 2—3 vuoden kuluessa täytettävä, niinkuin asiaa harrastavalta taholta jo on vaadittu, lienee mahdollisuuksia olemassa asian ratkaisemiseen osottamalla tontti tarkoitukseen, vaikkei Rahatoimikamari tässä yhteydessä katso olevan tähän asiaan kajoaminen.

Mitä tulee kysymykseen suomenkielisen koulutalon tarpeellisuudesta Kruunuhaan tienoilla, mihin Valtuuston edellä mainitun päätöksen mukaan olisi koulutalo teetetävä Siltavuorenpenkereen tonteille 1, 2 ja 3, on Rahatoimikamari saanut tietää, että kansakoulun käytettävänä siellä nykyään oleva vuokrahuoneisto vielä muutaman vuoden hyvin riittää tarpeisiin, minkätähden edellä mainitut tontit toistaiseksi vain olisi pidettävä varattuina kansakoulujen käytettäväksi.

Mitä vihdoin tulee Kansakoulujohtokunnan lausuntoon suomalaisen koulun rakennuttamisesta Dagmarkadun tonteille 1 ja 3 ja sen etusijasta Lapin-

lahdenkadun koulun edellä, käynee tämän kysymyksen, koska nämä molemmat koulut on Kamarin kannattamassa Johtokunnan ehdotuksessa luettu myöhempään ryhmään, toistaiseksi jättäminen silloin.

Kansakoulujohtokunnan tekemän ja Kamarin kannattaman ehdotuksen mukaan nousisivat ensi sijassa rakennettavain kansakoulutalojen kustannukset kaupunginarkkitehdin tekemäin laskelmain mukaan seuraaviin määriin:

Eläintarhankadun koulutalo	Smk	530,000: —
Töölön pohjoisosan koulutalo	„	350,000: —
Punavuorenkadun koulutalo	„	290,000: —
	Smk	1,170,000: —

Kun kuluvan vuoden menosäännössä on näihin tarkoituksiin varattuna 300,000 mk, vaadittaisiin koko ohjelman toteuttamiseen lisäksi 870,000 mk, jonka määrän Kamarin mielestä sopivimmin kävisi jakaminen vuosille 1914 ja 1915.

Edellä mainituissa kirjelmässään on Kansakoulujohtokunta vaatinut, että Eläintarhankadun ja Punavuorenkadun suomalaiset koulut olisi luovutettava tarkoitukseensa lukuvuoden 1914—1915 alussa ja Töölön pohjoisosaan rakennettava ruotsalainen koulu syyskuun 1 päivänä 1915. Vaikkei yritysten toteuttamista käy siinä määrin jouduttaminen, että nämä vaatimukset tulisivat täytetyiksi, olisi kuitenkin Eläintarhankadun koulun rakennustyö, joka vaatii laajanlaisia tasoitustöitä, aloitettava mahdollisimman varhain, mieluummin jo kuluvana syksynä, ja on Kamari ajatellut rakennusohjelman kokonaisuudessaan toteutettavaksi seuraavalla tavalla:

	Työ alkaa	Koulu avataan
Eläintarhankadun kansakoulu	1/11 1913	} 1/9 1915.
Pohjois-Töölön „	1/4 1914	
Punavuorenkadun „	1/7 1914	

Tämä ohjelma lienee, mikäli kaupunginarkkitehti ilmoittaa, teknillisesti toteutettavissa ja tuottaisi huomattavaa etuakin, koska maa-, kivi-, muuraus- y. m. työt käy vähitellen teettäminen ja asianomaiset työntekijäryhmät siirtäminen toiselta rakennusmaalta toiselle.

Tällainen ohjelman toteuttaminen tyydyttäisi kohtuuden mukaan Kansakoulujohtokunnankin vaatimukset uusiin kouluhuoneistoihin nähden, sillä molemmat suomenkieliset koulut valmistuisivat vuotta myöhemmin kuin Johtokunta on halunnut ja ruotsinkielinen koulu aivan sen haluamana aikana.

Edellä lausutun johdosta saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää, että

Herrat Kaupunginvaltuusmiehet, edellä osotetulla tavalla muuttaen kokouksessaan joulukuun 12 päivänä 1911 uusien kansakoulutalojen rakennusohjelmaan nähden tekemäänsä päätöstä, päättäisivät:

että uusia taloja on kaupungin kansakouluja varten rakennettava:

1) Eläintarhankadun tonteille 2—8 ja Tallikadun tonteille 3—7 kortteliin 392 suomenkieliselle koululle;

2) Meilahden sekä siihen rajoittuvain kaupunginosain kaupunginasemakaavan ehdotuksessa koulutaloa varten varatulle paikalle Töölön pohjoisosaan ruotsinkieliselle koululle; sekä

Punavuorenkadun tonteille 8 ja 10 kortteliin 111 suomenkieliselle kansakoululle.

Edellyttäen tässä ylempänä esitetyn uusien kansakoulutalojen rakennusohjelman saavuttavan Herrain Kaupunginvaltuusmiesten hyväksymisen, saa Kamari tämän ohessa lähettää sen koulutalon, nimittäin Eläintarhankadun koulutalon luonnospiirustukset, joka ohjelmassa on ehdotettu etusijassa rakennettavaksi; ja pyytää Kamari, sen lisäksi mitä tästä koulutalosta edellä on lausuttu, huomauttaa seuraavaa:

Kansakoulujohtokunnan laatiman ohjelman mukaan rakennettaisiin puheenalaiselle paikalle 13—16 luokkahuonetta käsittävä koulutalo. Suurempaa koulua Johtokunta ei ole katsonut olevan ehdottaminen, koska sellaisen hoito tuottaa tuntuvia vaikeuksia. Luonnospiirustuksissa on 15 luokkahuonetta vaadittua kokoa, nimittäin 9.4 m pitkä, 6.5 m leveä ja 3.8 m korkeata. Muut Johtokunnan kirjelmässään marraskuun 29 päivältä 1911 lausumat toivomukset on kaupunginarkkitehti niinkään ottanut huomioon laatiessaan lopullisia luonnospiirustuksia, joten ne nyt esiintyvät muodossa, jonka kaikki niitä tähän asti tarkastaneet viranomaiset ovat hyväksyneet.

Rakennuksen ulkoasuun nähden on kaupungin yleisten töiden Hallitus luonnospiirustuksia tarkastaessaan lausunut toivomuksen, että siinä käytettäisiin n. s. tiiliarkkitehtuuria, ja on Kamarikin puolestaan voinut yhtyä tähän lausuntoon.

Rakennusyrityksestä on, niinkuin edellä mainittiin, laskettu olevan kustannuksia 530,000 markkaa, jota vastoin kuluvan vuoden rahasäännössä on

varattu 300,000 markkaa uusien kansakoulutalojen teettämiseen. Edellyttäen että tässä esillä oleva ehdotus hyväksytään, on Kamari laatiessaan ehdotusta 1914 vuoden menosäännöksi ottava huomioon rakennusta varten lisäksi tarpeellisen määrärahan.

Lopuksi huomautettakoon, että rakennusyrityksen toteuttaminen vaatii muuttamaan korttelin 392 kaupunginasemakaavaa, koska moniaat korttelin tontit yhdistettäisiin koulutontiksi, jota kujat rajoittavat pohjoisessa ja etelässä. Tämän kaupunginasemakaavaehdotuksen aikoo Kamari ottaa huomioon tekeillä olevassa ehdotuksessa Karjalankadun viereisten tonttien uudestijärjestämiseksi.

Siihen viitaten mitä edellä on lausuttu sekä uusien koulutalojen rakennusohjelmasta että erittäinkin tässä puheena olevasta rakennusyrityksestä, saa Rahatoimikamari, ilmoittaen että Kamari, jos edellä esitetty ehdotus tulee hyväksytyksi, on kohdakkoin Valtuustolle lähetettävä Töölön pohjoisosaan ja Punavuorenkadun varrelle teetettävään koulutalojen luonnospiirustukset, kunnioittaen esittää Herrain Kaupunginvaltuusmiesten päätettäväksi:

että kortteliin 392 on tämän oheisten luonnospiirustusten mukaan teetettävä koulutalo suomenkielisiä hansakouluja varten arviolta 530,000 markan kustannuksilla; sekä

että kaupungin yleisten töiden Hallituksen on hetimiten ryhdyttävä mainittua rakennusyritystä toimeenpanemaan.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

HELSINGIN KAUPUNGIN

KANSAKOULUJEN JOHTOKUNTA*Helsingissä,**lokak. 25 p:nä 1911.**Rahatoimikamarille.*

N:o 128.

Kun Kaupunginvaltuusto huhtikuun 28 päivänä 1908 teki päätöksen kaupungin kansakoulutalojen jakamisesta suomen- ja ruotsinkielisten kansakoulujen kesken, saivat suomenkieliset koulut Töölön koulutalon, mutta tois- taiseksi opetettaisiin siinä ruotsinkielisiäkin luokkia. Tähän taloon, missä enintään kaksikolmatta luokkaa saa sijaa, oli lukuvuonna 1907—1908 sijoitet- tuina neljätoista luokkaa, jota vastoin niitä siellä nykyään on yhdeksäntoista, niistä kaksitoista suomen- ja seitsemän ruotsinkielistä. Luokkain luku on siis 5 vuoden kuluessa lisääntynyt viidellä. Kun kohdakkoin Töölön alueen pohjoisosakin voidaan luovuttaa rakennettavaksi, on oletettavissa, että Töölön seudun väestö ylipäättään ja siis myöskin siellä asuvain kansakoululasten luku lähivuosina kasvaa entistä nopeammin. Parin, kolmen vuoden kuluttua ei Töölön kansakoulu nähtävästi enää kykene vastaanottamaan kaikkia sen luonnollisella työalueella asuvia oppilaita. Tähän tulee lisäksi, että se tontti, missä pieni, nykyään kahden suomen- ja kahden ruotsinkielisen luokan käyttämä Fjälldalin kansakoulutalo sijaitsee, olisi Johtokunnan tekemän esi- tyksen mukaan varattava uuden suomenkielisen kansakoulun paikaksi, joten ruotsinkielisiä luokkia ei käyne siellä ajan pitkään opettaminen. Näyttää sentähden tarpeelliselta jo nyt ryhtyä valmistaviin toimenpiteisiin uuden kansakoulutalon teettämiseksi Fjälldaliin tahi Töölöön ruotsinkielisiä oppilaita varten.

Kun uuden koulutalon ei ainoastaan ole täytettävä Fjälldalin ja Töölön, vaan myös Fredriksbergin ja Kallion luoteisosan tarpeita — Kallion ruotsin- kielinen koulu on jo nykyään liian ahdas — näyttää selvältä, että sitä ei ole rakennettava Fjälldaliin, vaan Töölöön ja vieläkin tarkemmin sanoen Töölön pohjoisosaan. Johtokunnan siihen tarkoitukseen ehdottamat tontit, Topelius- katu 41 ja 43 sekä Töölönkatu 72 ja 74, eivät kuitenkaan enää voi tulla kysymykseen, syystä ettei niitä ole kaupunginasemakaava-arkkitehdin laati- massa Töölön pohjoisosan asemakaavan muutosehdotuksessa. Mutta kansa- kouluviranomaisten lausumaa toivomusta noudattaen on kaupunginasema- kaava-arkkitehti tätä muutettua asemakaavaa laatiessaan ottanut huomioon sopivan kansakoulutontin tarpeen. Niinkuin tämän oheisesta ehdotetun uuden kaupunginasemakaavan otteesta näkyy, olisi uusi kansakoulutalo kaupungin-

asemakaava-arkkitehdin mielestä rakennettava Huopalahden- ja Töölönkadun kulmaukseen. Kun rakennuspohja puheenalaisella paikalla lienee hyvä ja valaistusolot ovat varsin edulliset, on Johtokunta erittäin tyytyväinen kaupunginasemakaava-arkkitehdin ehdotukseen.

Jotta puheenalainen koulutontti voisi tulla asianmukaisesti käytetyksi, lienee siihen vastedes teetettävä noin viisitoista luokkahuonetta käsittävä koulutalo. Kun Töölön koulussa opetetaan seitsemää, Fjälldalissa kahta ja Fredriksbergissä yhtä ruotsinkielistä luokkaa, tarvittaisiin, jos kaksiluokkajärjestelmää tarkoin noudatettaisiin, ainoastaan viisi luokkahuonetta ruotsinkielisten koulujen nykyisiin tarpeisiin. Sopivinta sentähden näyttää olevan rakennuttaa koulutalo jaostottain ja aluksi rakentaa niin suuri osa siitä, että siihen käy sijoittaminen alun toistakymmentä luokkaa, toisin sanoin 7—9 luokkahuonetta käsittävä rakennus.

Tarkoituksenmukaiselta kuitenkin näyttää, että laaditaan mainitulle paikalle teetettävän koulutalon luonnospiirustukset ja kustannusarvio, ennenkuin Johtokunta käy Kaupunginvaltuustolta anomaan rakennuksen teettämistä. Tämän johdosta saa Johtokunta Rahatoimikamarilta anoa, että kaupunginarkkitehdin käskettäisiin laatia tuollaiset piirustukset ja kustannusarvio, huomioon ottamalla tämän oheisessa liitteessä oleva niiden huoneiden luettelo, jotka Johtokunnan mielestä olisivat puheenalaisessa koulutalossa tarpeelliset.

Kansakoulujohtokunnan puolesta:

A. Wallensköld.

Karl Malin.

HELSINGIN KAUPUNGIN

KANSAKOULUJEN JOHTOKUNTA*Helsingissä,**29 p:nä marrask. 1911.**Rahatoimikamarille.*

N:o 135.

Samalla kun pääkaupungin asukasluku viime vuosina on ripeästi kasvanut, on myöskin oppilasluku kaupungin kansakouluissa melkoisesti lisääntynyt. Niinpä on niissä kansakoulupiireissä, jotka ovat Töölön lahden ja satamaradan pohjoispuolella, nimittäin 11:ssä, 12:ssa, 14:ssä, 15:ssä ja 16:ssa, oppilasmäärä viime vuosina ollut seuraava:

Lukuvuonna	11:ssä	12:ssa	14:ssä	15:ssä	16:ssa	Yhteensä
	piirissä					
1908—1909	1,369	266	678	372	396	3,081
1909—1910	1,465	251	801	406	456	3,379
1910—1911	1,576	299	970	363	460	3,668
1911—1912	1,594	322	1,179	393	393	3,981

Oppilasmäärän lisäys samoissa koulupiireissä on kolmena viimeisenä syksynä ollut:

Lukuvuonna	11:ssä	12:ssa	14:ssä	15:ssä	16:ssa	Yhteensä
	piirissä					
1909—1910	96	—15	123	34	60	298
1910—1911	111	48	169	—43	4	289
1911—1912	18	23	209	30	33	313
Yhteensä	225	56	501	21	97	900
keskimäärin vuodessa	75	19	167	7	32	300

Huoneusto-olot puheenalaisissa koulupiireissä näkyvät seuraavasta taulusta:

Koulu- huoneusto	Luokkahuoneiden lukumäärä	Nykyään luokkia	Voi vielä sijoittaa luokkia
Kallion koulu	29	57	2
Vallilan „	15	27	3
Töölön „	11	19	3
Yhteensä	55	103	8

Edellisessä on otettu huomioon myös ne 7 ruotsalaista luokkaa, jotka sijaitsevat Töölön koulutalossa. Siinä tapauksessa että ruotsinkielisille kansakouluille rakennetaan oma talo Töölön pohjoisosaan, niinkuin Kansakoulujohtokunta on ehdottanut, ei näitä seitsemää luokkaa tarvitse ottaa lukuun, joten nykyisten, kaupungin omissa koulutaloissa lukevien luokkien määrä kaupungin pohjoisissa osissa on 96. Mutta sitä paitsi on puheenalaisella alueella suomenkielisiä luokkia Fjälldalin ruotsinkielisille kouluille kuuluvassa koulutalossa 2 sekä vuokrahuoneissa Fredriksbergissä 4 ja Huopalahdessa 2, siis yhteensä 8 luokkaa. Kun nämä lisätään omissa koulutaloissa sijaitsevaan 96 luokkaan, saadaan kaupungin pohjoisten kansakoulupiirien luokkamääräksi 104.

Koska keskimääräinen oppilaslisäys viime vuosina on ollut 300 oppilasta vuodessa, ja lisääntymisnopeus on pikemmin suurenemassa kuin vähenemässä, täytyy otaksua vuosittain tulevan lisää vähintään 8 uutta luokkaa. Tällaista luokkien lisääntymistä edellyttämällä olisi pohjoisissa koulupiireissä

syksyllä 1912	112 luokkaa
„ 1913	120 „
„ 1914	128 „
„ 1915	136 „
„ 1916	144 „
„ 1917	152 „
„ 1918	160 „
„ 1919	168 „
„ 1920	176 „

Kun Kallion, Vallilan ja Töölön kouluihin voidaan sijoittaa yhteensä ainoastaan 110 luokkaa, olisi syyslukukauden alussa 1913 noin 10 luokkaa huoneustoa vailla, ja viiden vuoden perästä olisi kaiken todennäköisyyden mukaan myös uusi, 13—16 luokkahuonetta käsittävä koulu riittämätön. Uuden koulutalon tarpeellisuus puheenaolevia koulupiirejä varten lienee niin muodoin kyllin perusteltu.

Mitä uuden koulutalon paikkaan tulee, on esitetyissä numeroissa siihenkin viittausta. Suurin oppilasmäärän lisääntyminen on nimittäin havaittavissa

paitsi 11:ssä piirissä, johon äskettäin on rakennettu suuri koulutalo, 16:ssa ja erinomattain 14:ssä kansakoulupiirissä. Koska viimeainitun piirin itäosassa on Vallilan koulu, kiintyy huomio piirin länsiosaan. Jos koulu sinne sijoitettaisiin, voisivat sitä mukavasti käyttää hyväkseen myöskin ne 16:nen piirin lapset, jotka asuvat Fredriksbergissä tahi sen lähitienoilla. Sopivaksi koulupaikaksi on tällöin osottautunut *tontit n:ot 2—8 Eläintarhankadun ja 3—7 Tallikadun varrella korttelissa 392*. Nämä tontit ovat mäen etelärinteellä, puiston välittömässä läheisyydessä ja sopivan välimatkan päässä rautatienasemalta. 11:stä ja 14:stä piiristä saapuvain lasten ei tarvitsisi kulkea rautatien poikki, ja lännestä päin, 16:sta ja 12:sta piiristä tulevien oppilaiden koulutie menisi rautatien alitse. Ainoastaan 15:stä piiristä saapuvien lasten olisi kulkeminen vähempiliikkeisen Sörnäsän satamaradan yli. Mutta niille paikoin satamarataa, mistä oppilaiden luonnollinen koulutie tulisi olemaan, tulee tehtäväksi yleinen kulkutie rautatien poikki.

Ehdotetulle paikalle olisi Kansakoulujohtokunnan mielestä rakennettava 13—16 luokkahuonetta käsittävä talo, koska sitä suurempi koulu hedelmällisen koulutyön kannalta ei liene puolustettavissa. Odotettavissa olevaa lisääntyvää koulutarvetta sopisi tyydyttää rakentamalla uusia koulutaloja niihin seutuihin, joita asutuksen kehitys kulloinkin koulupaikoiksi osottaa.

Oheenliitetystä ohjelmassa on ehdotettu kaksi materiaalihuonetta veistonopetusta varten, koska on huomattu, sittenkun veistotuntien lukua on lisätty puolella entisestä ja sen vuoksi valmistuneita töitä on ollut säilytettävä paljoa runsaammin kuin ennen, että on tarpeen, paitsi huonetta työaineiksi varten, myös huone valmistuneille töille.

Paitsi suurempaa materiaalihuonetta opetusvälineille, on käytännössä nähty tarpeelliseksi pienempi, luonnontieteellisen oppisalin yhteyteen sijoitettu huone luonnontieteelliselle opetuskalustolle.

Voimistelua ja kylpyä varten Johtokunta on ehdottanut joko yhden suuren pukuhuoneen tahi kaksi pienempää huonetta, jättäen ratkaisun riippumaan siitä, mikä piirustuksia laadittaessa osottautuu otollisemmaksi.

Poikien jatko-opetusta varten on ehdotettu maalaamo, kirjansitomo ja paja, koska ne harjoitusaineet, joiden opetus näitä työpajoja edellyttää, kuu- luvat jatkoluokalle vahvistettuun työsuunnitelmaan eikä entisissä kaupungin pohjoisosissa sijaitsevilla koulutaloissa ole kysymyksessä olevia huoneita. Nykyään on sellaiset työpajat ainoastaan Kasarminkadun koululla.

Koska kokemus Kallion uudesta koulusta, jossa oppilasten päällysvaatehallit ovat ainoastaan rakennuksen pohjakerroksessa, on osottanut, että suuren oppilasjoukon pysähtyminen yhteen paikkaan tuottaa vaikeuksia koulujärjestykselle, on Johtokunta luullut olevan ehdotettava, että puheena olevat hallit nyt suunnitellussa uudessa koulutalossa sijoitettaisiin erikseen kuhunkin kerrokseen.

Sen nojalla mitä Johtokunnalla tässä edellä on ollut kunnia esiintuoda, saa Johtokunta siis, ennenkuin se enempiin toimiin tässä asiassa ryhtyy, esittää että Rahatoimikamari suvaitsi antaa kaupunginarkkitehdille toimeksi tehdä tarpeelliset piirustukset ja kustannusarvion puheenaolevaa uutta koulutaloa varten sekä siinä ottaa huomioon oheenliitettyssä ohjelmassa luetellut huoneet ja niille ehdotetut suuruusmitat.

Kansakoulujohtokunnan puolesta:

A. Wallensköld.

Karl Malin.

HELSINGIN KAUPUNGIN

KANSAKOULUJEN JOHTOKUNTA

*Helsingissä,
7 p:nä toukok. 1913.*

Rahatoimikamarille.

N:o 19.

Rahatoimikamari on lähettänyt Kansakoulujohtokunnalle lausunnon antamista varten piirustukset kansakoulutaloille, joita on ehdotettu rakennettaviksi nykyisen alemman kansakoulun tilalle Punavuorenkadun varrelle, tarkoitukseen ehdotetulle paikalle Fredriksbergin rautatieaseman läheisyyteen Eläintarhankadun varrelle ja nykyiselle kansakoulutontille Lapinlahdenkadun varrelle. Tämän johdosta on Johtokunnalla kunnia esittää seuraavaa.

Punavuorenkadun ja Fredriksbergin koulun piirustukset ovat Johtokunnan mielestä, pienillä muutoksilla, tarkoitustaan hyvin vaastavat. Lapinlahdenkadun koulun kolmesta piirustusehdotuksesta olisi kyllä kirjaimella A merkitty koulun kannalta suositeltava, mutta sen mukaan rakennettu koulutalo — kustannusarvio kun päättyy 792,500 markkaan — tulisi siksi kallis, ettei Johtokunta tätä nykyä, jolloin tontilla sijaitseva vanha koulurakennus, joka tämän suunnitelman mukaan tulisi purettavaksi, vielä on jotenkin välttävissä kunnossa, voi puoltaa mainittua A luonnosta. Molemmat toiset piirustusehdotukset (B ja C) ovat vähemmin tyydyttävät. Tosin C luonnoksen mukaan itse koulurakennus, erinäisin korjauksin, saataisiin tyydyttävä, mutta uuden koulutalon sijoitus tontille, niin kauan kun vanha rakennus on paikoillaan, ei saata tapahtua niin, että koululle tulisi kelvollinen leikkikenttä. Lapinlahdenkadun suuri ja arvokas koulutontti menisi siis C luonnoksen mukaan pilalle. Kun näin ollen mitkään eri ehdotukset koulutalon rakentamiseksi Lapinlahdenkadun tontille eivät nykyään ole mahdolliset hyväksyä, on Johtokunta ollut sitä mieltä, että uuden koulutalon rakentaminen tälle tontille olisi lykättävä toiseen aikaan. Sellaisen menettely näyttääkin hyvin käyvän päinsä, koska Lapinlahdenkadun nykyinen koulutalo jotakuinkin tyydyttää ympäristönsä koulutarpeen ja Kasarminkadun kansakoulutalon sijaan, joka on päätetty luovuttaa muuhun tarkoitukseen ja jonka oppilaita varten siitä syystä Lapinlahdenkadun koulun rakentamista on ehdotettu, voidaan yhtä hyvin rakentaa koulutalo nyttemmin suomenkieliselle kansakoululle varatulle tontille Fjälldaliin Dagmarinkadun varrelle (N:o 1 ja 3). Kaupungin keskiosista, joiden lapsia varten Lapinlahdenkadun uutta koulutaloa on suunniteltu, ei ole Fjälldaliin ehdotetulle koululle pitempi matka kuin Lapinlahden-

kadun koululle. Kun Fjälldalin tontilla sijaitsee ainoastaan kaksi luokkahuonetta käsittävä vanha puutalo, voidaan sille entisistä rakennuksista riippumatta rakentaa täysin ajanmukainen koulutalo. Ottaen huomioon sekä tontin suuruuden että koulutarpeen ja kouluhallinnolliset näkökohdat, olisi Johtokunnan mielestä tälle tontille rakennettava noin 14—15 luokkahuoneen koulu, siis saman kokoinen kuin C luonnoksen mukaan tulisi Lapinlahdenkadun tontille. Fjälldalin koulu olisi rakennettava jotenkin saman ohjelman mukaan kuin Fredriksbergiin ehdotettu, niinkään saman kokoinen koulutalo. Ohjelmaehdotus seuraa liitteenä.

Kun koulutalot Punavuorenkadun varrella ja Fredriksbergin aseman läheisyydessä ovat kipeimmän tarpeen vaatimat ja kun niitä varten on tähän asti kaikkien viranomaisten hyväksymät piirustukset olemassa, näyttää asianmukaiselta, että nämä kaksi koulutaloa pannaan ensi tilassa rakennuksen alaisiksi. Fjälldalin koulun rakentamiseen olisi sen jälkeen ryhdyttävä ¹⁾.

Edellämäinittujen, ensi sijassa rakennettaviksi ehdotettujen koulutalojen piirustusten suhteen pyytää Johtokunta tehdä seuraavat huomautukset: — —

— — (Huomautukset koskevat Punavuorenkadun sekä Eläintarhankadun koulutalojen luonnospiirustuksia, ja on kaupunginarkkitehti ne sittemmin ottanut huomioon.) — — — —

Kansakoulujohtokunnan puolesta:

Harald Bengelsdorff.

Karl Malin.

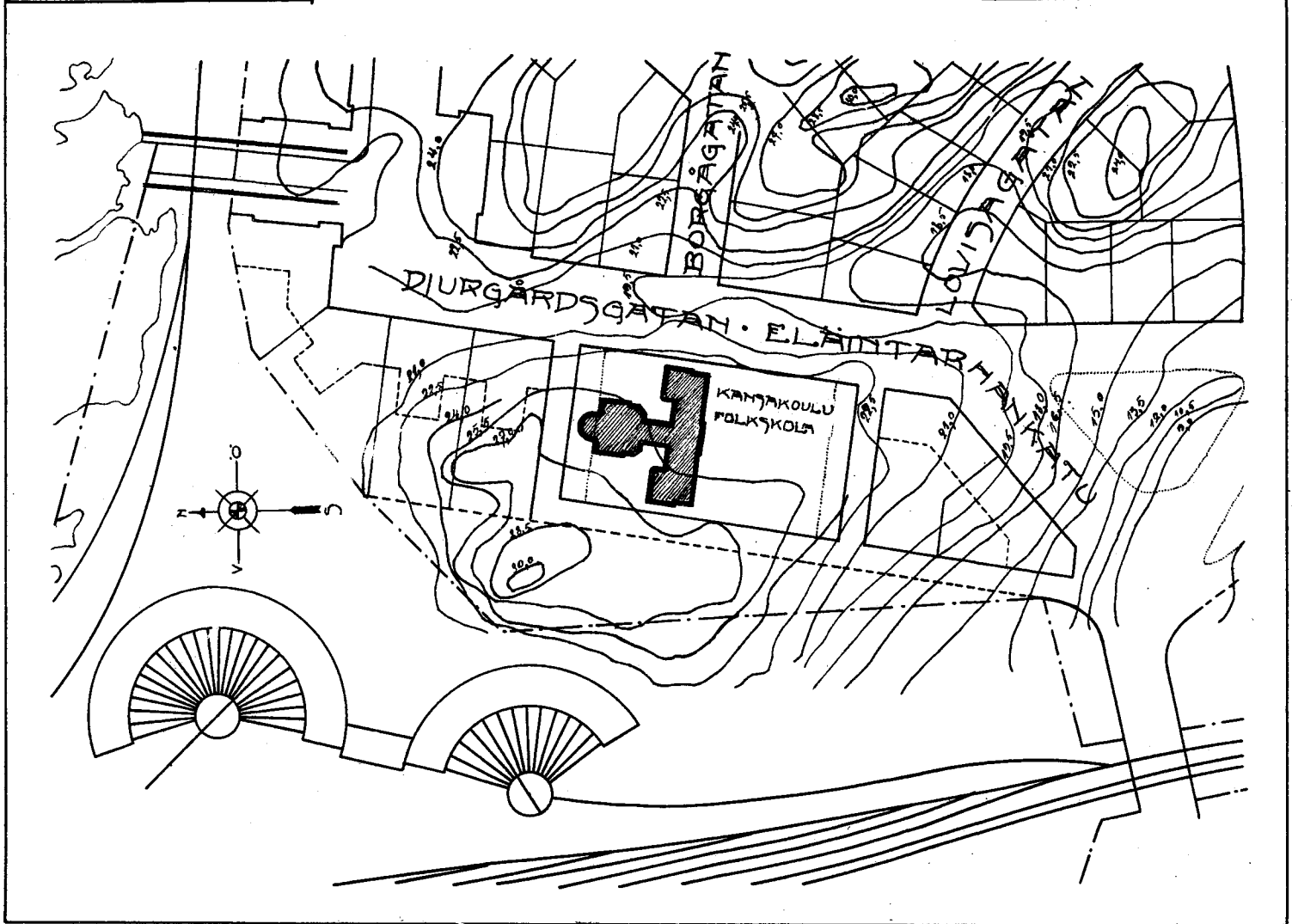
¹⁾ Lausunto koskee ainoastaan suomenkielisten kansakoulujen rakennusohjelmaa (Rkmrin huom.).

ELÄINTARHAKADUN-
VARRELLE 12 KAUP-
OSAAN RAKENNETTA-
VAN UUDEN KANSA-
KOULUTALON SUUN-
NITELMA.

SKALA: 1:1000

ESKISS. TIL. NYTT.
FOLKSKOLEMUS-
AFSEDT. ATT. UPP-
FÖRAS VID DJUR-
GÅRDSGATAN. I.
12 STADSDELEN.

I

Hans Thiel

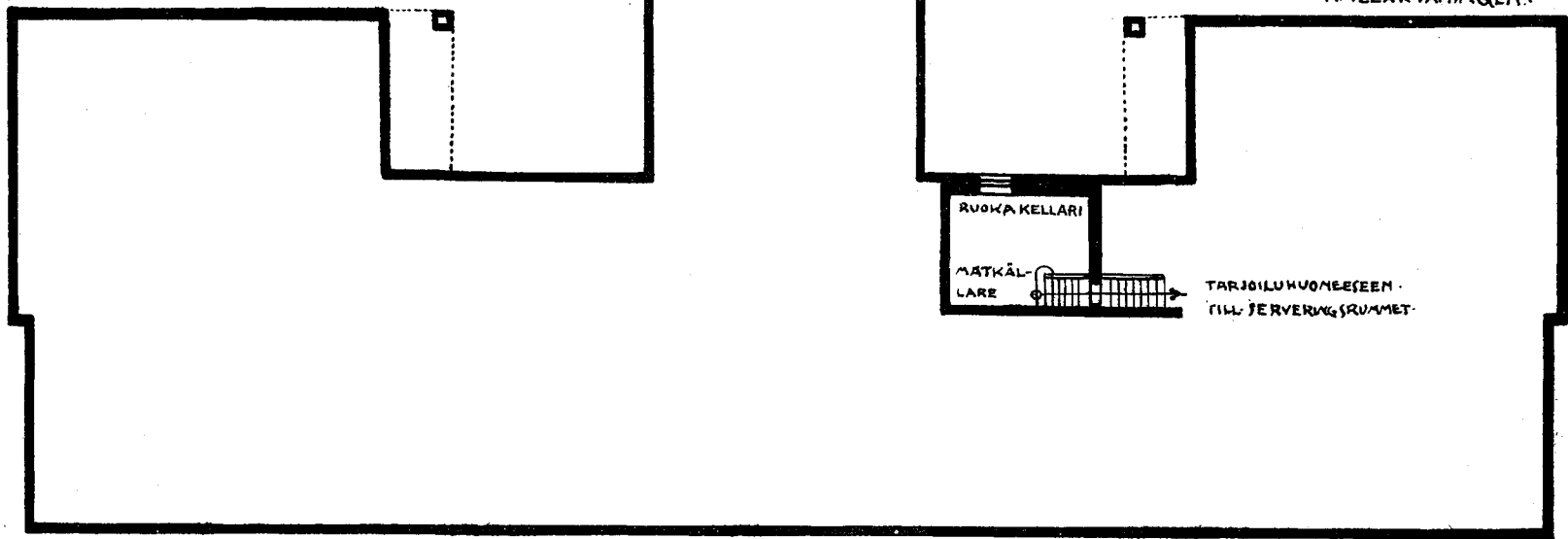
Pennellund

ELÄINTARHAKADUN-
VARRELLE 12 KAUP.
OSAAN RAKENNETTA-
VAN UUDEN KANSA-
KOULUTALON SUUN-
NITELMA.

ESKISS TILL NYTT
FOLKSKOLEHUS
AFSEDT ATT UPP-
FÖRAS VID DJUR-
GÅRDSGATAN 1.
12. STADSDELEM.

KELLARI KERROS

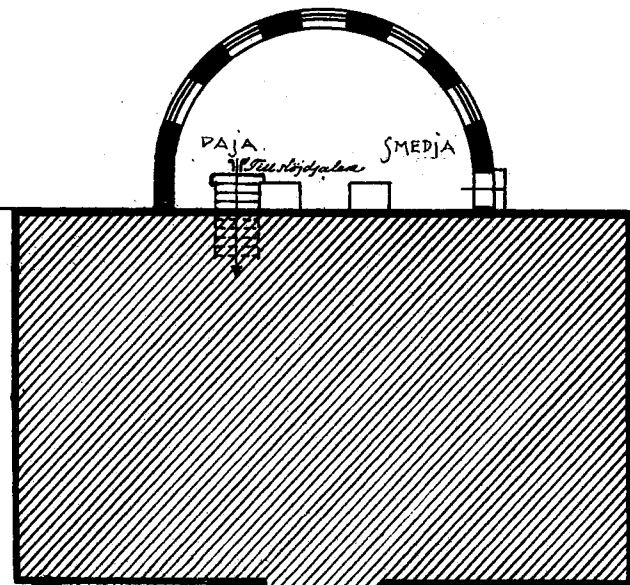
KÄLLARVÄNINGEN

SKALA: 0 5 10 15 20 MET.

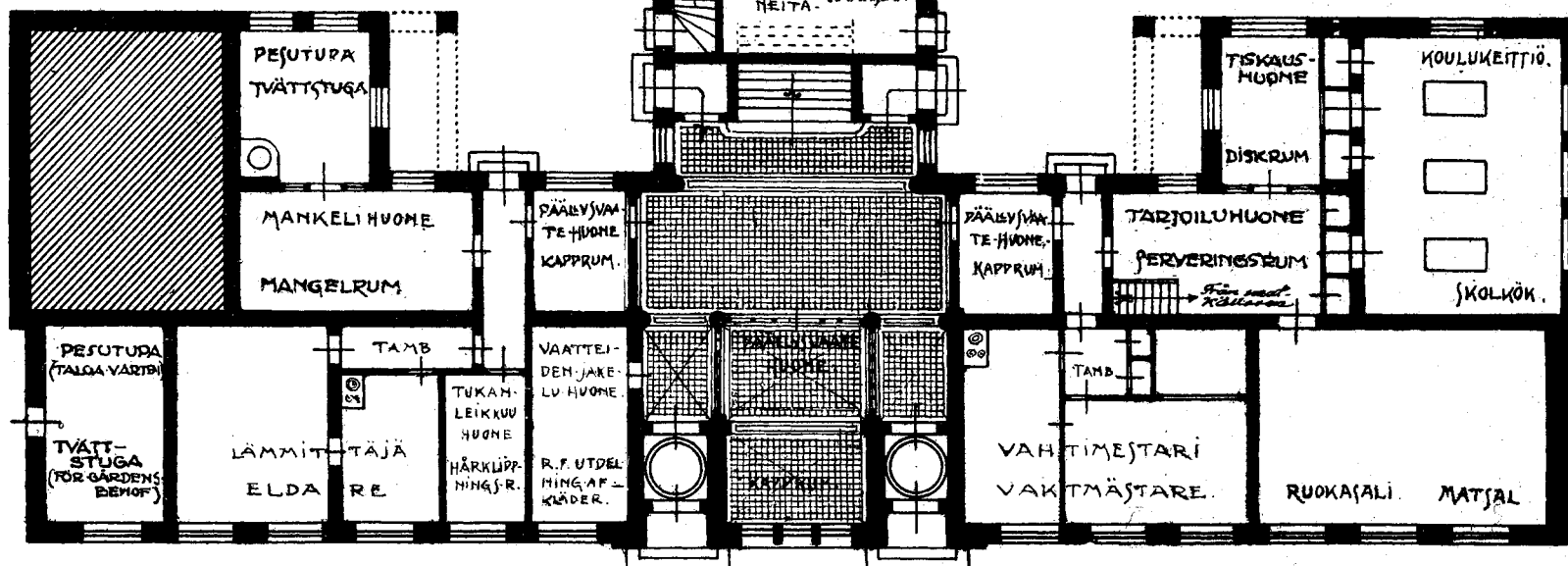
ELÄINTARHAKADUN
VARRELLE 12 KAUP.
OSAAN RAKENNETTA-
VAN UUDEN KANSA-
KOULUTALON SUUN-
NITELMA.

ESKISS TIL NYTT
FOLKSKOLEHUS
AFSEDT ATT UPP-
FÖRAS VID DJUR-
GÅRDSGATAN I
12 STADSDELEN.

POHJA KERROS

BOTTENVÄNINGEN

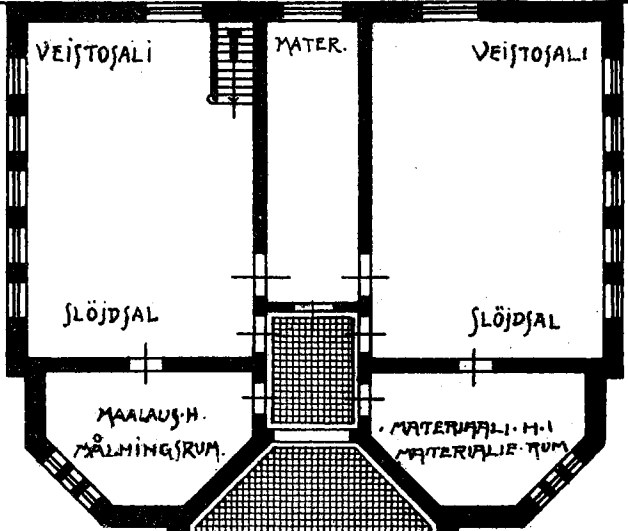

SKALA: 0 5 10 15 20 MET.

Handwritten signature and name:
Edvard Hjerppe
Tomar Sköld

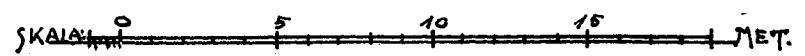
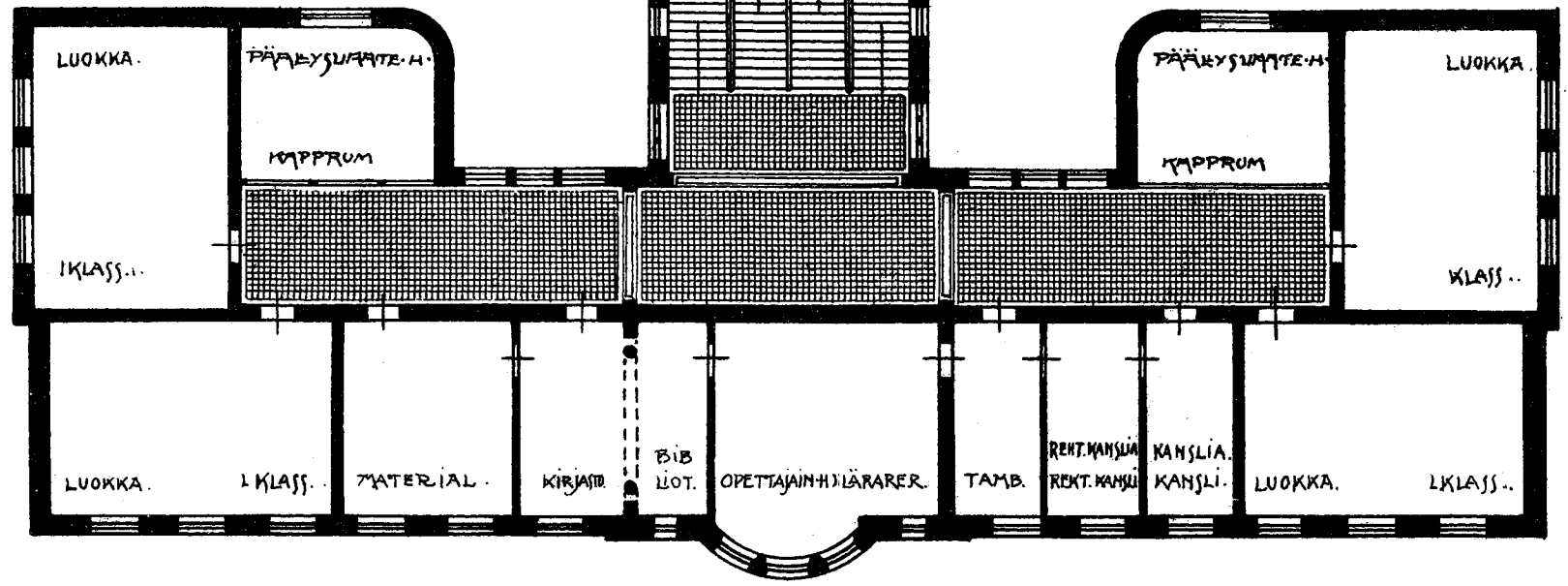
ELÄINTARHAKADUN-
VARRELLE 12 KAUP.
OSAAN RAKENNETTA-
VAN UUDEN KANSI-
KOULUTALON SUUN-
NITELMA.

ESKISS TIL. NYTT
FOLKSKOLEHUS.
AFSEDT ATT UPP-
FÖRAS VID DJUR-
GÅRDSGATAN I
12 STADSDELEN.

ENSIMMÄINEN KERROS.

I FÖRSTA VÅNINGEN.

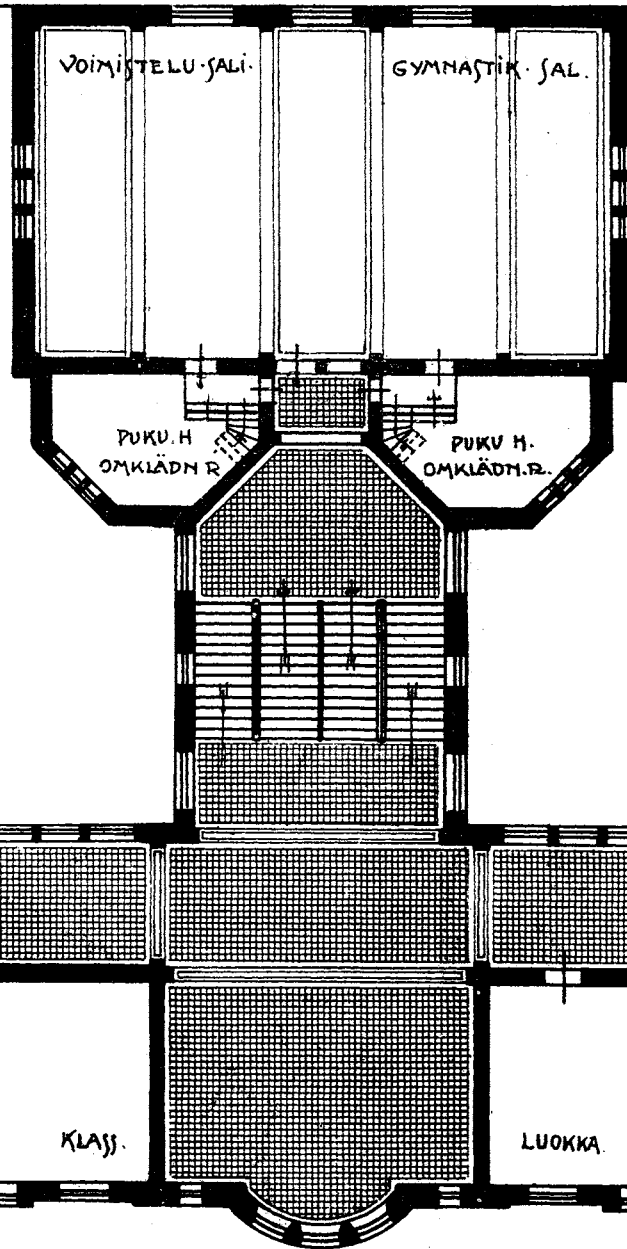

IV

Edvard Höglund
Arnim Höglund

ELÄINTARHAKADUN-
VARRELLE 12 KAUP.
OSAAN RAKENNETTA-
VAN UUDEN KANSA-
KOULUTALON SUUN-
NITELMA.

ESKISS TILL NYTT
FOLKSKOLEHUS-
AFSEDT ATT UPP-
FÖRAS VID DJUR-
GÅRDSGATAN I
12 STADSDELEN.

TOINEN KERROS.

ANDRA VÅNINGEN

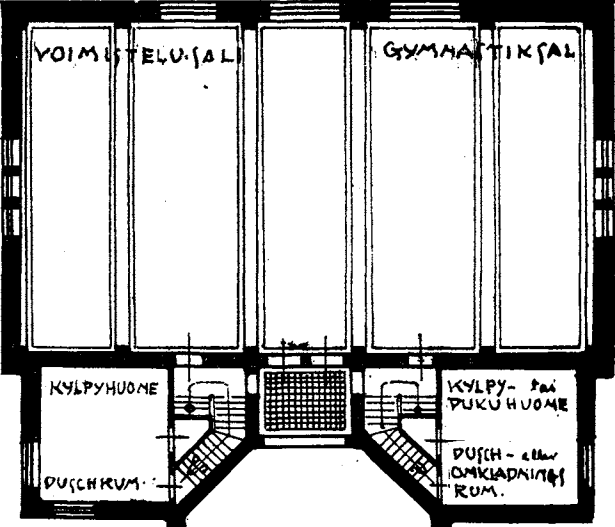
SKALA: 0 5 10 15 20 MET.

V

Stenbjörn
Andersson

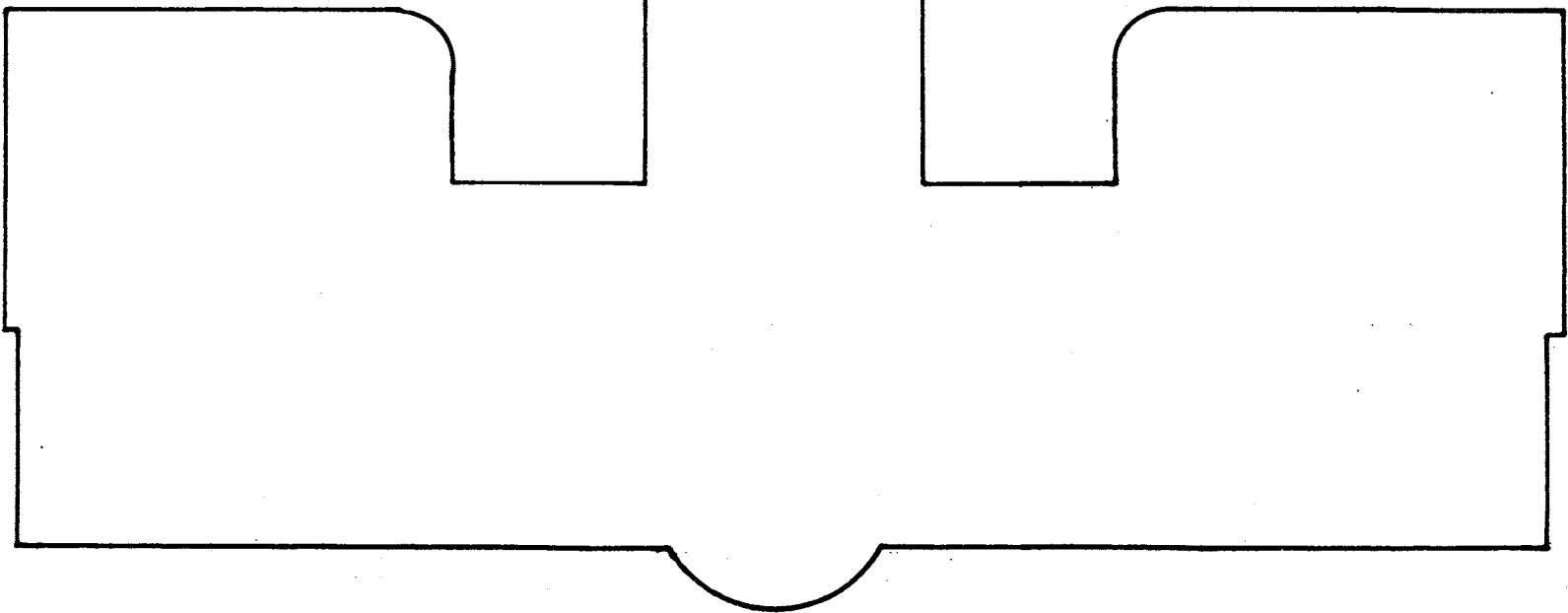
ELÄINTARHAKADUN
VARRELLE 12 KAUP-
OSAAN RAKENNETTA-
VAN UUDEN KANSA-
KOULUTALON SUUN-
NITELMA.

ESKISS TILL NYTT
FOLKSKOLEHUS-
AFSEDT ATT UPP-
FÖRAS VID DJUR-
GÅRD SGATAN 1.
12 STADSDELEN.

VÄLKERROS
II OCH III KERR. VÄLILLÄ

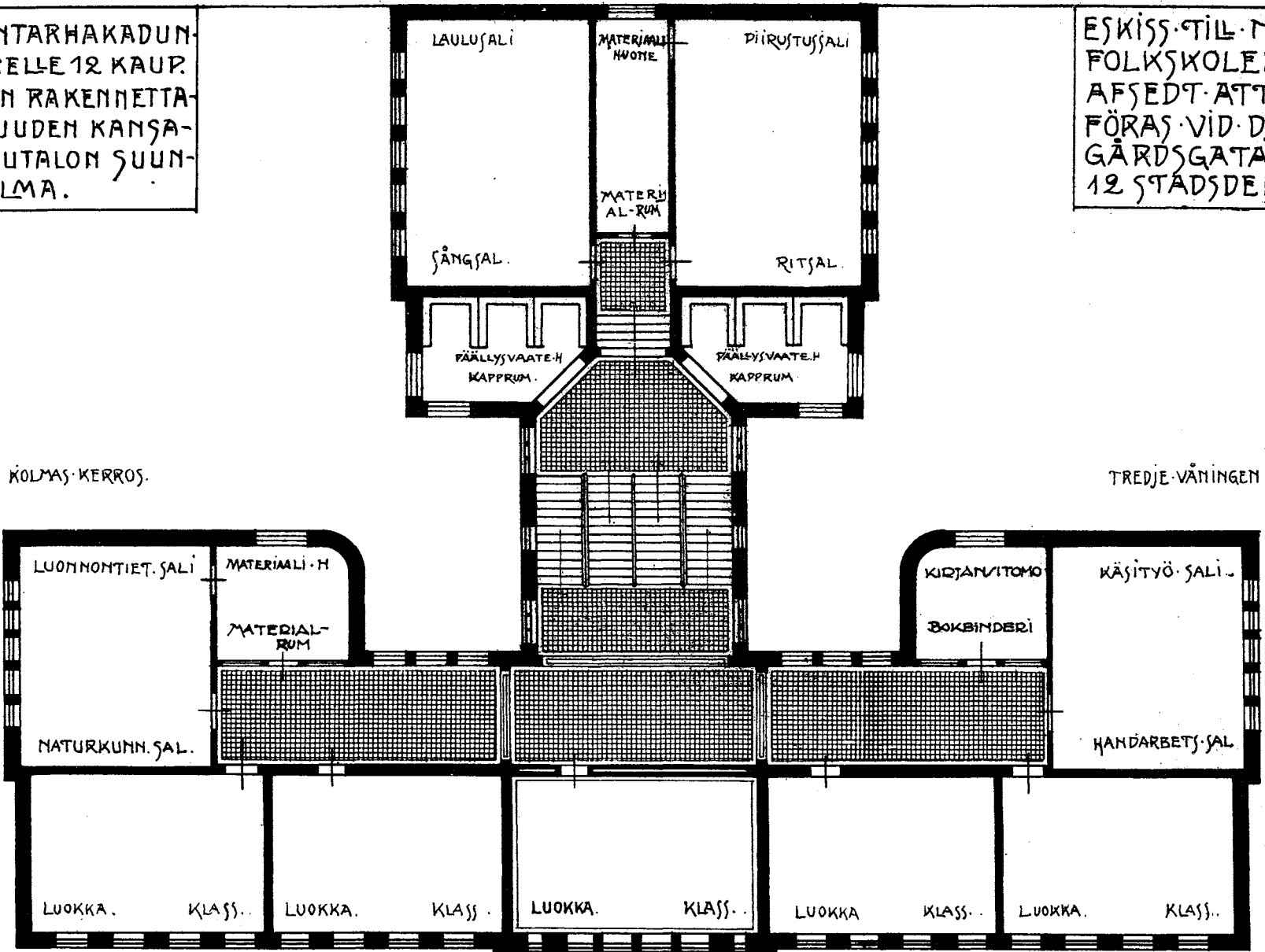
ENTRESÖLVÄNING
MELLAN II OCH III VÄNINGEN.

SKALA 0 5 10 15 20 MET.

ELÄINTARHAKADUN-
VARRELLE 12 KAUP-
OSAAN RAKENNETTA-
VAN UUDEN KANSA-
KOULUTALON SUUN-
NITELMA.

ESKISS-TILL-NYTT-
FOLKSKOLEMUS-
AFSEDT ATT UPP-
FÖRAS VID DJUR-
GÄRDSGATAN I
12 STADSDELEN.

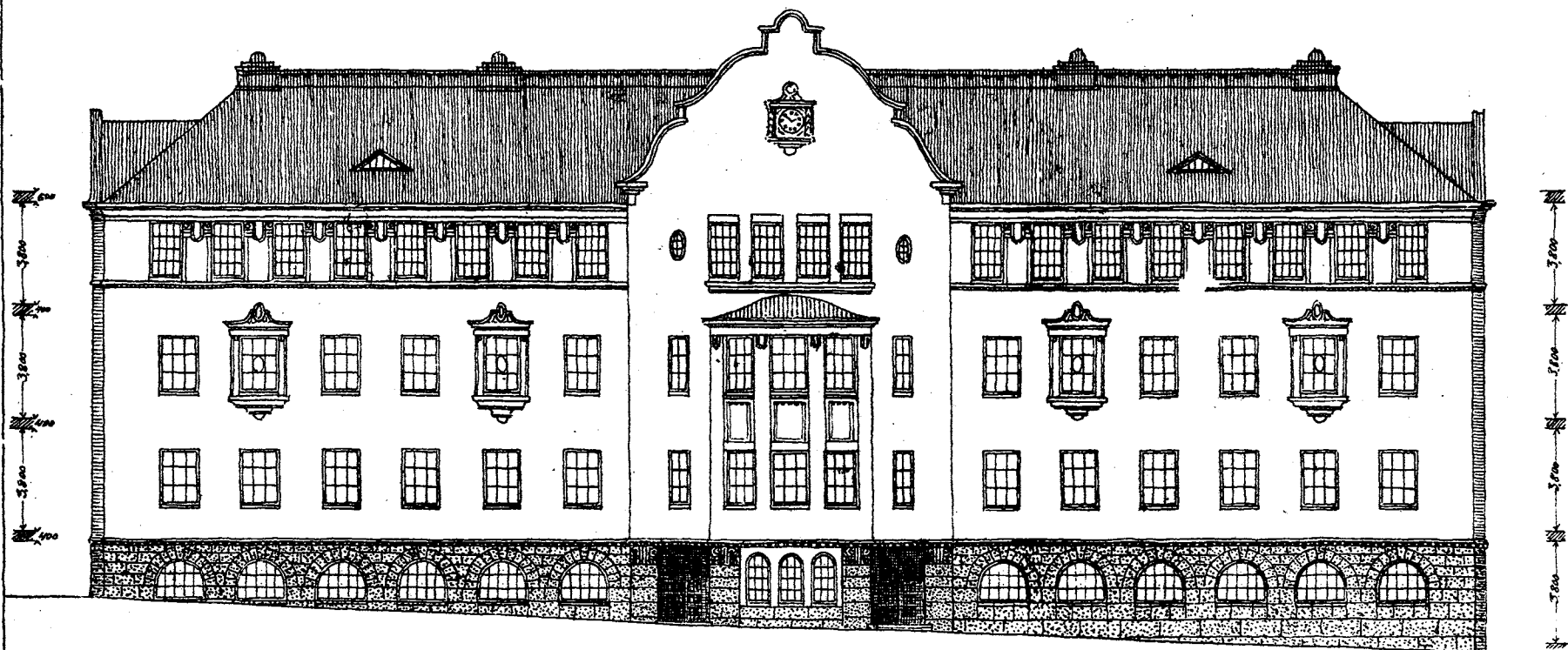

SKALA: 0 5 10 15 20 MET.

Carl W. J. J. J.
H. M. M. M.

Gläntartadun
varrelle 12 kappi.
osaan raken-
nettavan Uuden
Hansakoulu-
talon sunni-
telma.

Esquis till
nytt Folksko-
lehus afsedt
att uppföras
vid Djurgårds-
gatan i 13te
Stadsdelen.

Fasad. etelään päin.

Fasad. mot. söder. v.

Skala: 0 5 10 15 20 25 30 meter
1:200

VIII

Carl Fredrik Johansson

Pennaklund

Esitys toimiluvan myöntämisestä Aktiebolaget M. G. Stenius yhtiölle sähköraitiotien rakentamiseen Hagan ja Munkkiniemen huvilayhdyskuntiin.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Elok. 14 p:nä 1913.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 566.

Sittenkun Aktiebolaget M. G. Stenius 1910 vuoden alussa oli ilmoittanut Keisarillisen Senaatin myöntäneen yhtiölle luvan „Hagan raitiotie“ nimisen sähköraitiotien rakennuttamiseen Helsingin Raitiotie- ja Omnibus-Osakeyhtiön raitiotien Töölön kaupunginosassa olevan päätekohtan ja Helsingin pitäjässä sijaitsevan Suomen valtionrautateiden Huopalahden laiturin välille sekä tähän viitaten anonut kaupunginviranomaisilta sellaista lausuntoa puheenalaisen raitiotien suunnasta kuin on säädetty heinäkuun 14 päivänä 1898 annetun lain kiinteän omaisuuden pakkolunastuksesta yleiseen tarpeeseen 6 §:ssä ja edellä mainitun lupakirjan 3 §:ssä, on Rahatoimikamari erinäisissä kokouksissa käsitellyt tätä asiaa. Sen johdosta, että kävi epäileminen, oliko Keisarillinen Senaatti menetellyt voimassa olevain määräysten mukaisesti, kun vastamainittu toimilupa oli myönnetty suomatta maanomistajalle, tässä tapauksessa Helsingin kaupungille, tilaisuutta lausua mieltään asiasta, ja myöskin oli selvitettävä, suostuisiko ja millä ehdoilla Raitiotie- ja Omnibus-Osakeyhtiö rakentamaan ja liikennöitsemään mainittuja linjoja, mikäli ne sijaitsevat kaupungin alueella, on asian käsittely edistynyt hitaasti. Sittenkun Raitiotie- ja Omnibus-Osakeyhtiö ylimääräisessä yhtiökokouksessaan tammikuun 4 päivänä 1912 oli evännyt ehdotuksen että yhtiö ottaisi haltuunsa Aktiebolaget M. G. Stenius yhtiölle myönnetyn toimiluvan, sovittiin heinäkuussa 1912 molempain puheenalaisen yhtiöiden kesken ehdoista, joilla Raitiotie- ja Omnibus-Osakeyhtiö ottaisi hoitaakseen liikennettä suunnitelluilla Hagan ja Munkkiniemen linjoilla. Tuohon aikaan oli kuitenkin kysymys koko raitiotielaitoksen ottamisesta Helsingin kunnan haltuun astunut päiväjärjestykseen. Ennenkuin

tämä kysymys oli ratkaistu, ei Rahatoimikamari katsonut voivansa ottaa tätä toimilupahakemusta lopullisesti käsiteltäväkseen. Sittenkun kaupunki oli itselleen hankkinut osake-enemmistön Raitiotie- ja Omnibus-Osakeyhtiössä ja uusi toimilupasopimus oli tämän yhtiön kanssa tehty, siinä m. m. velvoittamalla mainittu yhtiö vuonna 1914 rakentamaan Töölön linjan Munkkiniemenkadun ja Läntisen Viertotien risteykseen asti, sekä Raitiotie- ja Omnibus-Osakeyhtiö kirjelmässä viime kesäkuun 3 päivältä oli ilmoittanut, ettei se tässä tapauksessa halua käyttää lupakirjan mukaista etuoikeuttaan kaupungin omistamalle alueelle teetettävän raitiotielaitoksen osan rakentamiseen ja liikennöitsemiseen, ovat Rahatoimikamarin valitsevat edustajat kaupungininsinöörin kera ryhtyneet keskusteluihin Aktiebolaget M. G. Stenius yhtiön asiamiesten kanssa sekä sopineet järempänä seuraavasta toimilupakirjan ehdotuksesta. Tämä ehdotus on pääasiassa laadittu niiden määräysten pohjalla, joita on toiselta puolen Helsingin kaupungin ja toiselta puolen Raitiotie- ja Omnibus-Osakeyhtiön sekä Aktiebolaget Brändö Villastad yhtiön välillä tehdyissä sopimuksissa. Ainoastaan niihin kohtiin nähden, joissa esillä oleva toimilupakirjan ehdotus poikkeaa vastamainituista toimilupakirjoista, on Rahatoimikamari pitänyt tarkempaa perustelua tarpeellisena.

Kaupungin oikeudesta lunastaa kaupungin alueella oleva puheenalaisen raitiotielaitoksen osa säädetään, että tuollainen oikeus alkaa 1932 vuoden päättyessä ja että hinta suoritetaan sen arvion mukaan, minkä uskotut miehet tuohon aikaan, liikearvoon katsomatta, panevat kaupungin alueella sijaitseville raitioiteille niihin kuuluvine laitoksineen. Samallinen määräys on Brändö Villastad yhtiön toimilupakirjassa. Ellei kaupunki käytä tätä oikeuttaan, voi se 1945 vuoden umpeen mentyä lunastaa mainitut laitokset niiden teknillisestä arvosta, siitä vähennettyä neljäsosa. Vuonna 1955 toimilupakausi menee umpeen ja osakeyhtiö on silloin velvollinen poistamaan raiteet niihin kuuluvine patsaineen, johtoineen y. m.

Esillä olevassa ehdotuksessa on niinmuodoin toimilupakausi määrätty kestävänsä 1955 vuoden loppuun eli 10 vuotta kauemmin kuin vuonna 1911 myönnetty Brändö Villastad yhtiön toimilupa. Tämä on johtunut siitä, että tässä yrityksessä tarvitaan tuntuvasti suurempia ja kalliimpia laitoksia kuin oli tarpeen Kulosaaren raitiotietä rakentaessa. Kuitenkin on, niinkuin edellä mainittiin, kaupungin etuja asianmukaisesti valvottu panemalla kaksi määräaika, vuosien 1932 ja 1945 umpeen meneminen, jolloin kaupungilla on tilaisuus säädettyjen perusteiden mukaan lunastamalla ottaa nämä raitiotiet haltuunsa. Sen lisäksi säädetään 8 §:n d) momentissa, että kaupunki jo 1923 vuoden umpeen mentyä voi lunastaa Läntisellä Viertotiellä mainitun viertotien ja Snellmankadun risteykseen ulottuvan tieosan sen teknillisestä arvosta. Näyttää näin ollen siltä, kuin olisi kaupungin etu ja paras tässä kohden otettu huomioon. Tästä seikasta ei olekaan erimielisyyttä ilmaantunut asiaa Rahatoimikamarissa käsitellessä.

Sen sijaan on erimielisyyttä vallinnut niihin 8 §:n d) momentin määräyksiin nähden, jotka koskevat yhtiön oikeutta kantaa tariffimaksuja linjoillaan. Yhtiön edustajat ovat vaatineet, että 5 pennin maksun saisi kantaa Läntisellä Viertotiellä tämän viertotien ja Snellmankadun risteykseen ulottuvalta matkalta, 5 penniä mainitun risteyksen ja kaupungin Huopalahden puoleisen pohjoisrajan väliseltä matkalta sekä 5 penniä mainitun risteyksen ja Huopalahden ynnä Munkkiniemen puoleisen läntisen kaupunginrajan väliseltä matkalta. Matkalta kaupungin pohjoisrajalta raitiotien ja Raitiotie- ja Omnibus-Osakeyhtiön linjain Läntisen Viertotien ja Munkkiniemenkadun risteyksessä olevaan yhtymäkohtaan kannettaisiin siis 10 pennin maksu ja samaten matkalta mainitusta risteyksestä Munkkiniemeen. Kun nämä rataosat kumpikin ovat noin 2 kilometrin pituiset, eivät yhtiön edustajat pidä 10 pennin maksua korkeana ja katsovat sen kannattavuuskannalta ehdottomasti tarpeelliseksi. Jos katselee asiaa yksinomaan kunnalliselta näkökannalta, täytyy huomauttaa, että kaupunginviranomaiset myöntäessään Raitiotie- ja Omnibus-Osakeyhtiölle uuden toimilupakirjan vaativat ja välikirjaan panivatkin määräyksen että tariffirajaa ei saa olla, ennenkuin Snellmankadun ja Läntisen Viertotien risteyksessä. Tuollainen määräys pantiin välikirjaan, koska katsottiin oikeuden ja kohtuuden mukaiseksi, että kaupungin asukkaat saavat 15 pennin maksusta matkustaa alalla, jonka pohjoisrajaksi idässä määrättiin Gumtähden laakso ja lännessä Snellmankadun ja Läntisen Viertotien risteys. Jos Aktiebolaget M. G. Stenius nyt oikeutettaisiin kantamaan Läntisen Viertotien ja Snellmankadun välisellä linjalla 5 pennin lisämaksu, tietäisi se luopumista hiljattain tehdystä päätöksestä yksityisen yhtiön eduksi. Näitä molempia vastakkaisia katsantokantoja yhteensovitellakseen on Rahatoimikamari yhtynyt siihen sanamuotoon, minkä mainittu momentti on lupakirjan ehdotuksessa saanut. Rahatoimikamari on siinä asettunut sille kannalle, että Raitiotie- ja Omnibus-Osakeyhtiöllä lähimpäin kymmenen vuoden kuluessa olevat laajentamisvelvollisuudet eivät käsitä linjan Läntinen Viertotie—Munkkiniemenkatu—Snellmankatu rakentamista. Jos Aktiebolaget M. G. Stenius ei saa toimilupaa tämän linjan teettämiseen, jää se siis rakentamatta. Meilahdessa ja Greijuksessa asuvalle väestölle kuitenkin epäilemättä olisi erittäin tärkeätä päästä raitiotieyhteyteen kaupungin keskiosain kanssa, vaikka kannettaisiinkin lisämaksu Läntisen Viertotien—Snellmankadun—Munkkiniemenkadun linjalla. Kunnallispoliittiselta kannalta on sentähden myönnettävä, että vaadittu maksu nykyään voi tulla kysymykseen, mutta kuitenkin ainoastaan niin kauaksi kuin Raitiotie- ja Omnibus-Osakeyhtiön olisi rakennettava tämä linja, s. o. tässä tapauksessa kymmeneksi vuodeksi. Mutta mainitusta ajankohdasta lähtien pitää lisämaksun tällä linjalla lakata, koska vastamainitun edellytyksen mukaan tällä linjalla ei saisi lisämaksua kantaa. Näitä seikkoja silmälläpitäen Rahatoimikamari on katsonut voivansa ehdottaa, että 5

pennin maksun saa kantaa 1923 vuoden loppuun, mutta ei siitä lähtien. Jos toimiluvan saaja silloin katsoisi edullisemmaksi myydä tämän raitiotien osan kaupungille, ennemmin kuin luopua mainitusta liikennetulosta, ei kaupungin kannalta näy olevan paneminen tällaiselle menettelylle estettä, mutta lunastushinta on silloin laskettava sen teknillisen arvon mukaan, mikä puheenalaisella laitoksella on kaupungin hallussa olevana, koska kaupungin päinvastaisessa tapauksessa täytyy itse tahi Raitiotie- ja Omnibus-Osakeyhtiön toimesta rakennuttaa puheenalainen raitiotien osa.

Yleiseltä kunnallispoliittiselta kannalta lienee huomautettava, että kaupunki rajakkaisia huvilayhdyskuntia kohtaan noudattamassaan politiikassa aikaisemmin on katsonut olevan, ellei kannattaminen, niin ei ainakaan estäminen sellaisten toimenpiteiden toteuttamista, jotka ovat näiden yhdyskuntain elinehtoja. Niin on ollut laita Kulosaaren ja Oulunkylän huvilayhdyskuntiin nähden. Samalle kannalle on Rahatoimikamarin mielestä myös asetettava Munkkiniemen ja Hagan huvilayhdyskuntiin nähden. Esillä olevassa tapauksessa on kaupungilla sitä paitsi erinäisiä painavia syitä, jotka puhuvat tuollaisen menettelyn puolesta. Niinkuin edellä huomautettiin, eivät ne kaupungin alueen osat, jotka mainitun raitiotielinjan avulla pääsisivät osallisiksi paremmista kulkuneuvoista, päinvastaisessa tapauksessa todennäköisestikään voisi saada tuollaista etua, koska Raitiotie- ja Omnibus-Osakeyhtiön toimilupa ei edellytä raitiotieverkon laajentamista näihin osiin kaupunkia. Puheenalaisen kaupungin alueitten arvo kohoaisi ja kaupungin viranomaiset voisivat niin ollen aikaisemmin ryhtyä tehokkaasti käyttämään niitä hyväksi.

Lopuksi saa Rahatoimikamari ilmoittaa, että toimilupakirjan ehdotuksen 2 §:ssä mainitut seikkaperäinen asemapiirros sekä täydelliset piirustukset jo on laadittu sekä että kaupungin insinööri on ne asianmukaisesti tarkastanut.

Edellä esitetyillä perusteilla saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

hyväksyä tämän oheisen ehdotuksen Helsingin kaupungin ja Aktiebolaget M. G. Stenius yhtiön väliseksi toimilupakirjaksi.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Toimilupakirjan ehdotus.

Helsingin Kaupunginvaltuusto oikeuttaa täten Aktiebolaget M. G. Stenius yhtiön rakentamaan ja liikennöitsemään kahta raitiotielinjaa, jotka alkavat Munkkiniemenkadun ja Läntisen Viertotien haarautumiskohdasta Helsingin kaupungin Meilahden kaupunginosassa ja kulkevat mainittua viertotietä pitkin sekä Meilahden ja Greijuksen taloon ynnä Kristerin eli Stenbakan siirtotilaan kuuluvien alueiden halki kaupunginrajaan, mistä raitiotielinjat jatkuvat kulkien pitkin Osakeyhtiölle kuuluvia alueita, toinen Hagan ja toinen Munkkiniemen taajaväkisessä yhdyskunnassa Helsingin maalaiskunnassa.

Raitioteistä ja niiden liikennöittämisestä Helsingin kaupungin alueella ovat muutoin voimassa seuraavat ehdot:

1 §.

Munkkiniemenkadun ja Läntisen Viertotien haarautumiskohdasta lähtien rakennetaan raitioteitä noin kilometrin pituinen yhteinen kaksoisraiteinen osa Snellmankadun ja viertotien risteykseen, mistä raitiotiet haarautuvat kahdeksi, Hagan raitiotie ja Munkkiniemen raitiotie nimiseksi yksiraiteiseksi linjaksi.

2 §.

Osakeyhtiö on velvollinen kuukauden kuluessa siitä, kun tämä toimilupakirja on kaupungin puolesta allekirjoitettu, Rahatoimikamarin tarkastettavaksi esittämään ei ainoastaan täydellisen asemapiirroksen, josta mittakaavassa 1:2,000 näkyy raitiotielinjain suunta sekä mahdollisten sivuusraiteiden luku ja pituus, vaan myös täydelliset piirustukset ja tarkan selitelmän kaikista raitiotielaitokseen ja johtoverkkoon kuuluvista rakenteellisista osista ja laitoksista, ollen muun muassa ilmoitettava, miten virta laitokseen johdetaan ja johdon katketessa vaarattomaksi tehdään, raitioteillä käytettävien moottori- ja muiden vaunujen luku ja laatu, jarrutuslaitteet ja ukkosjohdot sekä miten raitiotien läheisyydessä olevat lennätin-, puhelin-, voima- ja valaistusjohdot sekä kaasu- ja vesijohtoputket suojellaan n. s. harhailevain virtain vaikutukselta. Edellä mainitun tarkastuksen toimittamiseen saa Rahatoimikamari käyttää korkeintaan kahden kuukauden ajan.

Sittenkun Rahatoimikamari on edellä mainitut piirustukset tarkastanut ja vahvistanut, on raitioteityöt Rahatoimikamarin siihen määräämän henkilön tahi viranomaisen valvonnan alaisina suoritettava mahdollisimman joutuisasti ja yleistä liikennettä vähimmin häiritsevällä tavalla.

3 §.

Kaupungilla on oikeus 1932 vuoden umpeen mentyä lunastaa edellä mainittu raitiotielaitos tai jokin sen osa siitä arvosta, minkä uskotut miehet silloin, laitoksen liikearvoon katsomatta, sille ynnä siihen kuuluville, kaupungin alueella sijaitseville laitteille panevat. Näistä uskotuista miehistä valitsevat Kaupunginvaltuusto ja Osakeyhtiö kumpainenkin kaksi sekä nämä yhteisesti viidennen. Jos jompikumpi asianosainen laiminlyö uskottujen miesten valitsemisen taikka jolleivät siten valitut voi viidennen vaalista sopia, toimittaa Helsingin Raastuvanoikeuden ensimmäinen osasto täydennysvaalin.

4 §.

1945 vuoden umpeen mentyä alenee hinta, josta kaupunki on oikeutettu raitiotielaitoksen lunastamaan, 3 §:ssä mainitulla tavalla määrättyyn teknilliseen arvoon, siitä vähennettyä neljäsosa. Ellei kaupunki tätä lunastusoikeuttaan käytä, lakkaa tämä välipuhe olemasta voimassa 1955 vuoden umpeen mennessä.

Toimilupakauden päättyessä on, ellei Osakeyhtiölle myönnetä luvan pitennystä, raiteet ja niihin kuuluvat patsaat, johdot y. m. poistettava sekä niitä varten käytetyt katu- ja tiealat pantava kuntoon, sen uhalla että tämä muutoin teetetään kaupungin toimesta Osakeyhtiön kustannuksella.

5 §.

Raitiotielaitoksen tarkoituksena on etusijassa henkilöjen kuljetus. Jos kuitenkin Osakeyhtiö haluaa raitioiteillä kuljettaa tavaraakin, tehtäköön siitä eri sopimus.

6 §.

Raitioteiden rakentamiseen nähden on vaarinotettava:

1) että raitiotiet saa, niin kauan kuin niiden alaksi suunnitellut kadut eivät ole valmiiksi rakennetut, tehdä poikittaisten puupölkkyjen varaan sijoitetuista vignol-kiskoista, mutta kohta kun kaupunki on puheenalaiset kadut pannut kuntoon, on vignol-kiskojen sijaan, jos kaupunki vaatii, sitä myöten kuin tasoitustyö edistyy, pantava kourukiskot, jotka sijoitetaan niin, että raidekiskojen yläpinta on kadun tahi tien tasossa;

2) että raideleveys on 1,000 millimetriä;

3) että Osakeyhtiö saa sijoittaa tarpeelliset sivuutus- ja pistoraiteet Rahatoimikamarin sitä varten hyväksymille paikoille;

4) että raitiotievaunuja käytetään sähkövoimalla;

5) että sähköjohtojen kannatuspatsaita saa asettaa ainoastaan kaupungin rakennuskonttorin sitä varten hyväksymille paikoille;

6) että kontaktijohdot saa tehdä paljaasta langasta, mutta syöttöjohdot pitää lopullisesti tasoitetuilla kaduilla sijoittaa maan alle; sekä

7) että Osakeyhtiö sekä patsaiden tekoaineeseen, rakenteeseen ja sijoitukseen että johtojen laatuun, laittamiseen ja käyttöön nähden on niiden määräysten alainen, mitkä Rahatoimikamari harkitsee tarpeelliseksi antaa, jota paitsi Osakeyhtiö on velvollinen noudattamaan niitä ohjeita, joita julkinen viranomainen saattaa turvallisuuden kannalta katsoa kohtuulliseksi määrätä.

7 §.

Kaupunki on oikeutettu yhdistämään vastedes ehkä rakennuttamansa raitiotielinjat puheenalaisiin raitioteihin sekä kohtuullisen korvauksen suorittamalla liikennöitsemään kaupunginmaan alueella olevaa tieosaa. Tämän oikeuden saa kaupunki siirtää Helsingin Raitiotie- ja Omnibus-Osakeyhtiölle.

Jos Kaupunginvaltuusto harkitsee tarpeelliseksi, on Osakeyhtiö velvollinen kohtuullisesta korvauksesta luovuttamaan rakentamansa raiteet toisen raitiotieyrityksen käytettäväksi, ollen jälkimäinen yritys velvollinen kustantamaan tulo- ja lähtövaihteiden sijoituksen sekä niiden hoidon.

Raideristeyksissä, joita Osakeyhtiö ei saa estää tekemästä, kustantaa uutislaitteen teon ja kunnossapidon se, joka tuollaista laitetta tarvitsee.

Jos kaupungin liikenneolot vaativat puheenalaisten raitioteiden yksiraiteisten osain rakennuttamista kaksiraiteisiksi, on kaupunki oikeutettu, siinä tapauksessa että Osakeyhtiö ei tahdo tuollaiseen muutosrakennukseen ryhtyä, sen teettämään taikka vaihtoehtoisesti lunastamaan raitiotien myöskin ennen vuotta 1932, sillä tavoin kuin siitä 3 §:ssä tarkemmin määrätään.

Jos kaupunki lunastaa puheena olevat raiteet ennen 1932 vuoden umpeen kulumista, on Osakeyhtiö kuitenkin oikeutettu mainittuun ajankohtaan asti liikennöitsemään linjaa uskottujen miesten määräämän korvauksen suorittamalla.

8 §.

Raitioteiden liikennöitsemiseen nähden ovat voimassa seuraavat ehdot:

a) Raitioteitä älköön avattako yleiselle liikenteelle, ennenkuin Rahatoimikamarin siihen määräämä henkilö tahi viranomainen on ne asianmukaisesti katsastanut ja hyväksynyt.

b) Liikennettä pitää Osakeyhtiö sitten herkeämättä voimassa yhtiön ehdottamain ja Maistraatin puolivuositain vahvistamain kulkuvuoroluetteloiden mukaisesti, käsittäen edellinen vuosipuolisko ajan toukokuun alusta lokakuun loppuun ja toinen vuosipuolisko vuoden muut kuukaudet, älköönkä noihin luetteloihin muutosta tehtävä Maistraatin lupaa siihen hankkimatta. Osakeyhtiötä ei saa velvoittaa alottamaan liikennettä ennen klo 7 aamulla eikä jatkamaan sitä klo 10 jälkeen illalla eikä myöskään ylläpitämään taajempia kulkuvuoroja kumpaiseenkaan suuntaan kuin kolmasti tunnissa sekä Hagan että Munkkiniemen raitiotiellä; ollen kuitenkin kaupunki oikeutettu, jos tarpeelliseksi

katsoo, omalla kustannuksellaan järjestämään taajempia kulkuvuoroja Munkkiniemenkadun—Snellmankadun linjalla.

e) Osakeyhtiö on velvollinen pitämään raitiotiet kaikkine niihin kuuluvine kalustoineen hyvässä, siistissä ja ajanmukaisessa kunnossa. Vaunujen pitää kulkea tasaisesti ja työttöilemättä sekä kylmänä vuodenaikana olla lämmitetyt. Osakeyhtiö on muutoin kaikkien niiden sen liikenteeseen soveltuvain määräysten alainen, joita on nykyään voimassa olevassa kaupungin poliisijärjestyksessä ja Helsingin raitioteiden liikennettä varten annetuissa järjestyssäännöissä sekä ohjeissa, joita on noudatettava vastamainittuja raitioiteita käyttäessä.

d) Maksu raitiovaunun käyttämisestä Osakeyhtiön linjoilla suoritetaan huomioon ottamalla että mainitut linjat jaetaan kolmeen vyöhykkeeseen, joista kukin on noin kilometrin pituinen ja vastaa 5 pennin maksua. Lippu kahden tahi kolmen vyöhykkeen matkaa varten pitää saada lunastaa yhtä aikaa. Nämä tariffimääräykset ovat voimassa kymmenen vuotta eli 1923 vuoden loppuun. Jos kaupunki tuohon aikaan vaatii sellaisia muutoksia Läntisen Viertotien linjalla mainitun viertotien ja Snellmankadun risteykseen ulottuvan rataosan tariffimääräyksiin, ettei Osakeyhtiö niitä voi hyväksyä, on kaupungilla oikeus, 3 §:n määräyksiin katsomatta, lunastaa tämä rataosa siitä 3 §:ssä mainitulla tavalla määrätystä teknillisestä arvosta, mikä rataosalla on kaupungin hallussa olevana.

e) Osakeyhtiön ilmoituksen johdosta tulee Maistraatin, Kaupunginvaltuustoa kuultuaan, laatia ehdotus raitiotieohjesäännöksi, jossa on määräyksiä sekä liikennehenkilökunnasta, vaunuista ja kalustosta että myös siitä, mitä yleisön puolestaan tulee raitiotieliikenteessä vaarinottaa; ja on läänin Kuvernöörin asia vahvistaa tuollainen ehdotus noudatettavaksi.

f) Jos Maistraatti katsoo tarpeelliseksi, että tapaturmain estämiseksi raitiotieliikenteessä on vartijoita asetettava, on Osakeyhtiö velvollinen tuollaiset vartijat asettamaan ja kustantamaan.

9 §.

Osakeyhtiö suorittaa kustannukset raitiotien uudestirakentamisesta, kun vignol-kiskojen sijaan 6 §:n 1) momentin mukaan pannaan katuun upotetut kourukiskot.

Raitiotie ei saa olla esteenä yleisen paikan, kadun, viertotien, tien, sähkö-, kaasu-, lokaviemäri- tai vesijohdon muutos-, uudistus- tahi korjaustyön teettämiselle eikä niistä joutuva raitiotieliikenteen keskeytyminen taikka estyminen oikeuta kaupunkia eikä Osakeyhtiötä vaatimaan korvausta. Jos tuollaisen työn johdosta käy tarpeelliseksi joksikin ajaksi poistaa raitiotie taikka liikenteen keskeytymättömän jatkumisen vuoksi tehdä muutos raitiotiehen taikka muuttaa se toiselle kadulle taikka paikalle, on Osakeyhtiö velvollinen,

Rahatoimikamarilta käskyn saatuaan, omalla kustannuksellaan viipymättä suorittamaan siten tarpeelliseksi käyneen työn.

Jos Kaupunginvaltuusto vaatii, että raitiotie, kadunjärjestelyn muuttamisen tahi muun kunnallisen laitteen johdosta, lopullisesti muutetaan toiselle kadulle tahi toiseen paikkaan, on Osakeyhtiö, jos haluaa, oikeutettu saamaan raitiotiestä lunastuksen niinkuin 3 §:ssä on sanottu.

10 §.

Kaupunki oikeuttaa Osakeyhtiön kaupungin alaisilta vuokramiehiltä pakkoluovutusta käyttämällä hankkimaan itselleen hallintaoikeuden raitiotielaitosta varten tarpeellisiin vuokralle annettuihin alueisiin tahi niiden osiin.

11 §.

Sittenkun kourukiskojen sijoitus on toimeenpantu, on Osakeyhtiö velvollinen kunnossapitämään kadun tai tien päällystyksen uloimpain kiskojen välisellä alalla sekä 30 senttimetriä leveältä niiden ulkopuolella. Tähän ei sisälly velvollisuus päällystää mainittu katu- tahi tiepinta uudella päällystysaineella.

Osakeyhtiö on velvollinen pitämään raiteeseen sijoitetut kiskot puhtaina, eikä koottua likaa saa panna varastoon kadulle eikä tielle, vaan on se Osakeyhtiön toimesta paikalla poistettava.

Poistettaessa lunta kadulta, viertotieltä taikka tieltä raitiotieliikenteen voimassa pitämiseksi on poistaminen toimitettava niin leveältä ja suoritettava siten, ettei muulle keskuusliikenteelle synny vaaraa eikä estettä. Jos kuitenkin raitiotiet lumen kasaantumisen johdosta ovat esteenä muulle keskuusliikenteelle, on raitiotieliikenne poliisin käskystä keskeytettävä siksi, kunnes este on lakannut.

12 §.

Jokaiselta vuorokaudelta, minkä liikenne raitiotiellä taikka jollakin sen osalla on keskeytyneenä eikä yhtiö voi näyttää sen johtuneen luonnonesteestä, lakosta taikka tapaturmasta tai muusta syystä, jota kohtuudella ei käy lukeminen yhtiön viaksi, maksaa Osakeyhtiö kaupunginkassaan sakkoa korkeintaan 100 markkaa, Rahatoimikamarin harkinnan mukaan jokaisessa eri tapauksessa.

Jollei liikennettä pidetä voimassa yhteen vuoteen, on toimilupa menetetty.

Vakuudeksi kaupunginkassaan mahdollisesti erääntyneistä sakoista ja niistä kustannuksista, jotka, siinä tapauksessa että Osakeyhtiö ei noudata tässä välikirjassa olevia määräyksiä taikka että raitiotien rakennuslupa menetetään taikka yritys lakkautetaan eikä toinen ota sitä haltuunsa, voivat olla tarpeellisia katujen ja muiden paikkain kuntoonpanemiseksi, pitää Osakeyhtiön viimeistään kolmenkymmenen päivän kuluessa lupakirjan allekir-

joittamisesta, sen uhalla että toimilupa muussa tapauksessa menetetään, Rahatoimikamarin hyväksymänä, korkoa kasvavina arvopapereina Kamariin pantiksi tallettaa tuhatta Suomen markkaa vastaava rahamäärä. Tämä pantti, jonka kaupunki saa laissa säädettyä arvioimista ja myytäväksi tarjoomista toimittamatta muuttaa rahaksi, on pysytettävä arvoltaan muuttumattomana, ja tulee, siinä tapauksessa että kaupungin on täytynyt siitä käyttää joku määrä sakkojen suoritukseen taikka töitten teettämiseen taikka että sen arvo on vähentynyt, Osakeyhtiön kohta Rahatoimikamarin käskystä täyttää vajaus; ja saa kaupunki, siinä tapauksessa että Osakeyhtiö ei sitä täytä, pitäytyä Osakeyhtiön muuhun omaisuuteen summan saattamiseksi täyteen määräänsä. Sittenkun kaikki korvausvaatimukset Osakeyhtiötä vastaan ovat lakanneet, on pantti Osakeyhtiölle palautettava, mutta Osakeyhtiö saa sillä välin nauttia hyväkseen pantille kertyvän koron.

13 §.

Jos Osakeyhtiö laiminlyö raitiotielaitokseen tahi sen kalustoon nähden toimeenpanna muutoksia tahi parannuksia taikka raiteiden sijoituksessa katujen puhtaanapidossa taikka muutoin suorittaa töitä, jotka tämän välikirjan mukaan ovat Osakeyhtiön velvollisuutena, saa kaupunki teettää ne Osakeyhtiön kustannuksella sekä ottaa kustannuksista maksun kaupungin haltuun annetusta pantista.

14 §.

Virkapukuisilla poliisimiehillä on oikeus maksutta käyttää enintään kahta joutilasta siltapaikkaa linjalla kulkevissa raitiovaunuissa, etusijassa etumaisella vaunusillalla. Sen lisäksi on Osakeyhtiö velvollinen Rahatoimikamarille antamaan enintään 40 maksuttomaan matkaan Osakeyhtiön raitiotielinjalla oikeuttavaa lippua kaupungin taikka poliisin palveluksessa olevien henkilöiden käytettäväksi.

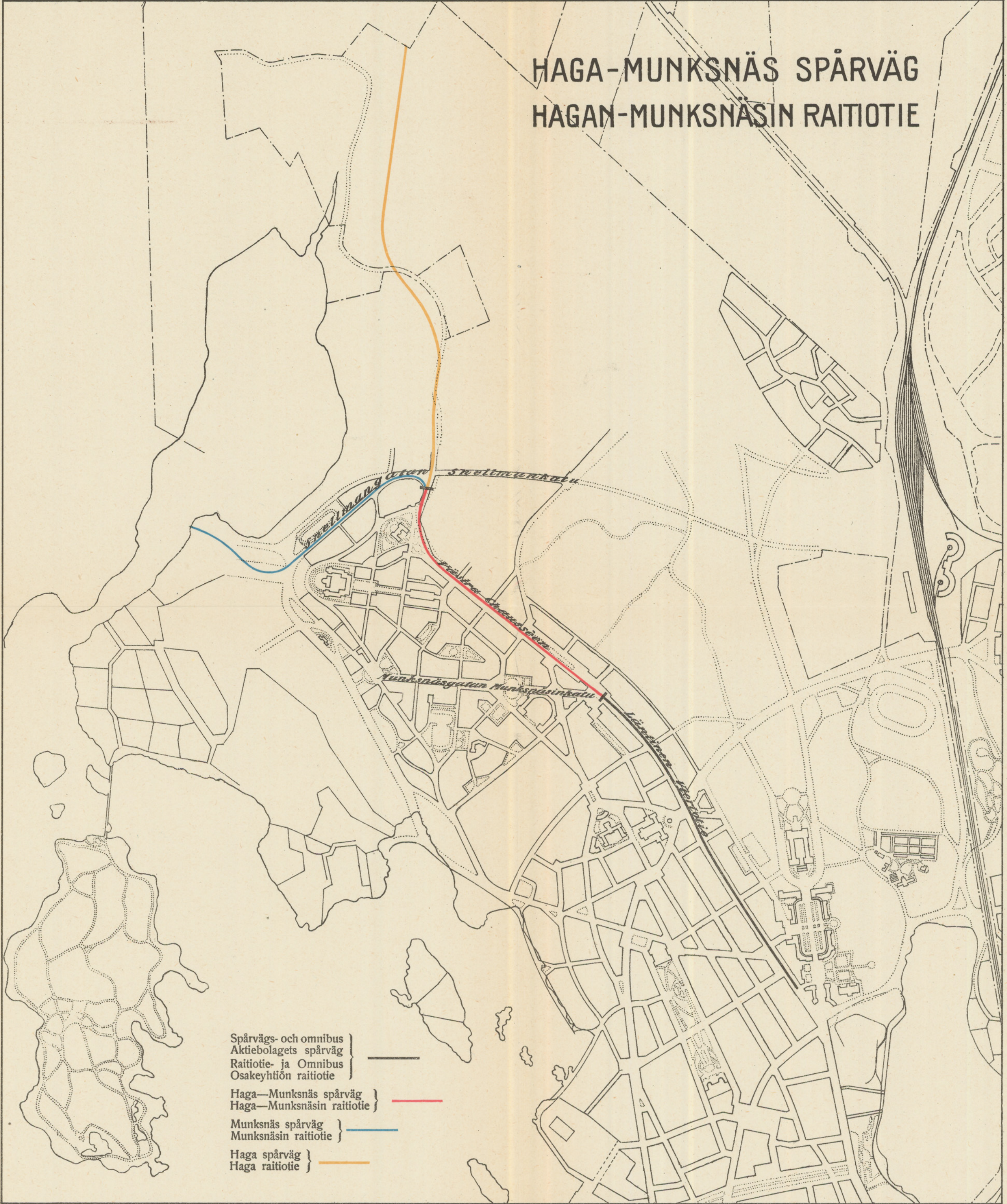
15 §.

Tämän välikirjan siinä määriteltyine oikeuksineen ja velvollisuuksineen on Osakeyhtiö oikeutettu kaupunkia enää kuulematta toiselle siirtämään.

16 §.

Jos sopimuskumppanien kesken syntyy erimielisyyttä tämän välikirjan määräysten tulkinnasta, on nämä asiat Helsingin sovintolautakunnan tai, jos se on lakannut, 3 §:ssä mainitulla tavalla valitun viisihenkilöisen sovintolautakunnan lopullisesti ratkaistava.

HAGA-MUNKSNÄS SPÄRVÄG HAGAN-MUNKSNÄSIN RAITIOTIE

- Spårvägs- och omnibus }
Aktiebolagets spårväg }
Raitiotie- ja Omnibus }
Osakeyhtiön raitiotie } ———
- Haga—Munksnäs spårväg }
Haga—Munksnäs raitiotie } ———
- Munksnäs spårväg }
Munksnäs raitiotie } ———
- Haga spårväg }
Haga raitiotie } ———

*Valiokunnanmietintö kunnan verolippujen
ja laskujen venäjänkielisten käännösten anta-
mista koskevasta asiasta.*

Kokouksessaan viime toukokuun 28 päivänä päätti Kaupunginvaltuusto allekirjoittaneista muodostetun erikoisvaliokunnan valmisteltavaksi lähettää järempänä seuraavan, saman kuukauden 21:ntenä päivätyn Rahatoimikamarin esityksen:

„Kolmessa Rahatoimikamariin postitse sisäänkirjoitetuina lähetetyssä, likimain samansanisessa kirjelmässä ovat nyttemmin Keisarillisen Senaatin varapuheenjohtaja, valtioneuvos Michail Borovitinoff, Kenraalikuvernöörinkanslian virkamies, kolleginreistraatori Nikolai Roschdestwenskij sekä Nischegorodin kuvernementistä kotoisin oleva talonpoika, kirjaltaja Nikolai Gardejef Suomen ja Venäjän kansalaisten saattamisesta oikeuksiinsa nähden yhdenvertaisiksi tammikuun 20 päivänä 1912 annetun lain kuudennen kohdan nojalla pyytäneet tänne samalla lähettämänsä kunnan verolippujen varustamista venäjänkielisellä käännöksellä.

Tämän pyynnön johdosta on Rahatoimikamari katsonut olevan huomauttaminen seuraavaa:

Henkilöillä, joiden äidinkieli on venäjä, ovat Helsingin kunnallisviranomaiset, ainakin niissä harvalukuisissa tapauksissa, mitkä Rahatoimikamarilla on tiedossaan, aikaisemmin aina pyynnöstä antaneet heille toimitettujen asiakirjain käännökset. Tosin on näissä tapauksissa ollut kysymyksessä veden, kaasun tai sähkövoiman hankinnasta tai suoritetuista töistä annettu ja laskuja, joissa tapauksissa kaupunki pikemmin on esiintynyt yksityisenä tavaranhankkijana kuin kunnallisviranomaisena, jota vastoin nyt esillä olevassa tapauksessa on kysymys asiakirjoista, jotka Rahatoimikamarin konttori on kunnan viranomaisena antanut. Niinikään on Rahatoimikamarissa noudatettu sitä sääntöä, että hakijain kansa on keskusteltu heidän äidinkielellään, jos suinkin mahdollista. Lainsäädännöstä, joka estäisi tuollaista sekä soveliaisuuden että kohtuuden vaatimaa menettelyä, ei Rahatoimikamarin käsityksen mukaan ole olemassa. Niinikään luulee Rahatoimikamari tietävänsä, että myöskin Maistraatissa ja Raastuvanoikeudessa on sattunut tapauksia, jolloin keskustelussa on käytetty muita kieliä kuin ruotsia ja suomea, kun asianosaiset eivät ole näitä kieliä osanneet. Verolippuja, joita Rahatoimikamari on antanut kruunun kannantolaitoksena, on jo monet ajat annettu venäjänkielisinäkin, kun Komentajahallituksen välityksellä on ollut perittävä venäläisten sotilashenkilöjen palvelijain maksettaviksi pantuja henkirahoja. Sen seikan että hakijat esillä olevassa tapauksessa ovat vaatimuksensa tueksi vedonneet lakiin, joka ei ole syntynyt Suomen lainsäädäntöön nähden noudatettavassa järjestyksessä ja jota ei sentähden käy tunnustaminen lainvoimaiseksi Suomessa, ei Rahatoimikamari ole katsonut saavan vaikuttaa Kamarin menettelytapaan siihen suuntaan, että Kamari nyt poikkeaisi menettelystä, joka on samanmukainen kuin tähänastisissa tapauksissa noudatettu, minkätähden Kamari on venäjäksi käännättänyt sekä hakijoille lähettänyt puheenalaiset veroliput.

Tästä edellä esitettyihin perusteisiin nojaavasta toimenpiteestä saa Rkmri täten kunnioittaen ilmoittaa Kaupunginvaltuustolle. Samalla on Kamari, siihen nähden että olisi erittäin toivottava, että kaupungin viranomaiset vastaisissa samallaisissa tahi samanlaatuisissa tapauksissa noudattaisivat yhdenmukaista menettelyä, katsonut olevan esittäminen harkittavaksi, eikä olisi syytä Herrain Kaupunginvaltuusmiesten ryhtyä sen suuntaisiin toimenpiteisiin, että kaupungin viranomaiset mainitussa kohden noudattaisivat yhdenmukaista menettelyä.“

Tätä asiaa käsitellessään valiokunta on havainnut, ettei kunnallishallituksesta kaupungissa annettu asetus, jonka mukaisesti Kaupunginvaltuusto on toukokuun 27 päivänä 1902 päättänyt kotimaisten kielten käytöstä Helsingin kunnallisviranomaisissa, eikä muukaan voimassa oleva laki sisällä määräyksiä, joista kävisi johtaminen kaupungin viranomaisille velvollisuutta antaa venäjänkielisiä käännöksiä kunnan verolippuihin ja laskuihin tai oikeutta saada tuollaisia käännöksiä. Tuollainen velvollisuus ja oikeus olisi tietenkin aikaansaataavissa ainoastaan Suomen lainsäädäntöjärjestyksessä syntyneen säännöksen kautta. Tähän katsomatta on kunnallinen viranomainen kuitenkin esteetön esiintyvissä tapauksissa, kun asianhaarat niin vaativat, hankkimaan ja verovelvollisille henkilöille ja muille kotimaisia kieliä taitamattomille asiallisille toimitamaan toiselle kielelle tehdyn kunnan verolippujen ja laskujen käännöksen, mutta kun tapaukset, jolloin mainitun laatuinen menettely voi olla asianhaaran vaatima, nähtävästi voivat olla melko määrin erilaista laatua ja sisällystä, ei Valiokunta katso olevan aihetta yhdenmukaisen menettelyn saavuttamiseksi tässä kohden antaa kaupungin viranomaisten yhteisesti noudattavia määräyksiä, vaan saa Valiokunta kunnioittaen ehdottaa

että Kaupunginvaltuusto epäisi Rahatoimikamarin tästä tekemän ehdotuksen.

Helsingissä, marraskuun 4 päivänä 1913.

Ernst Estlander.
K. J. Ståhlberg.

Julius Grotenfelt.
Emil Schybergson.

A. Serlachius.

John Uggla.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1913.

Asiakirjoja uuden kirjastotalon tonttipaikan varaamista koskevassa kysymyksessä.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

Toukokuun 30 p:nä 1912.

Helsingin Kaupunginvaltuusmiehille.

N:o 309.

Sittenkun kaupunginkirjaston Hallitus kirjelmässä viime maaliskuun 19 päivältä oli Herroille Kaupunginvaltuusmiehille tehnyt esityksen sekä lainausosaston järjestämisestä lapsia ja nuorisoa varten Rikhardinkadun kirjastotaloon että myös tontin varaamisesta tilavaa ja ajanmukaista kirjastotaloa varten, johon kirjaston toiminnan painopisteen kävisi siirtäminen, ja siihen tarkoitukseen ehdottanut paikkaa kansallismuseon läheisyydestä, oli Rahatoimikamari, kirjelmässä viimeksi kuluneen huhtikuun 25 päivältä N:o 246 Herroille Kaupunginvaltuusmiehille lähetettyään lausunnon mainitun nuoriso-osaston perustamista koskevasta asiasta, katsonut tarpeelliseksi esityksen jälkimäisestä puolesta hankkia kaupungin yleisten töiden Hallituksen lausunnon. Hallitus ehdottaa, että puheenalaiseen tarkoitukseen luovutettaisiin kaupungin tarpeisiin varattu Arkadiakadun tontti N:o 23 korttelista N:o 418, joka tontti, siihen vilkkaaseen rakennustoimintaan ja siitä johtuvaan asutukseen katsoen, jota tässä osassa kaupunkia epäilemättä on odotettavana, olisi tarkoitukseen sopiva.

Rahatoimikamaristakin on näyttänyt siltä kuin kaupungin yleisten töiden Hallituksen ehdottama tontti sopisi puheenalaiseen tarkoitukseen, mutta Kamari on sen ohessa ollut sitä mieltä, että Hakasalmen huvila-alueelle, sen edullisen aseman vuoksi, hyvin sopisi teettää kirjastotalo. Näin ollen saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa Herrain Kaupunginvaltuusmiesten päätettäväksi.

että kirjastotalon paikaksi varataan joko Arkadiakadun tontti N:o 23 korttelista N:o 418 tahi jokin ala Hakasalmen huvila-alueelta.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.*Werner Becker.*

Ote pöytäkirjasta, joka tehtiin Helsingin Kaupunginvaltuuston kokouksessa lokakuun 8 päivänä 1912.

11 §.

Edelleen käsiteltäväksi viime kesäkuun 11 päivänä pidetystä kokouksesta esiteltiin Rahatoimikamarin esitys tontin varaamisesta kirjastorakennusta varten, josta asiasta kaupunginkirjaston Hallitus oli antanut seuraavan lausunnon:

„Hallitukseen lähetetyn asian johdosta, joka koskee tonttipaikan varaamista kirjastotalolle, johon kirjaston toiminnan vähitellen kävisi siirtäminen, saa Hallitus kunnioittaen ilmoittaa täysin yhtyvänsä Rahatoimikamarin vaihtopuoliseen ehdotukseen tämän tontin varaamisesta Hakasalmen huvila-alueelta. Tähän rakennettu kirjastotalo sijaitisi useiden sivistyslaitosten läheisyydessä olisi pääliikenneväylän vierellä ja kuitenkin erillisellä paikalla sekä melko määrin suojassa kolinalta ja tomulta. Sitä vastoin kaupungin yleisten töiden Hallituksen ehdottama Arkadiakadun tontti N:o 23 ei näytä täysin sopivalta tarkoitukseen. Tämä tontti, joka ei sijaitse muista erillään, on vielä rakentamattomassa osassa kaupunginaluetta ja on aivan todennäköisesti vastedeskin oleva syrjässä Töölön ja kaupungin muiden osain välisistä tärkeämmistä liikenneväylistä.“

Valmisteluvaliokunnan ehdotus asiassa kuului seuraavasti:

„Kun valiokunta on sitä mieltä, että puistoksi varattua Hakasalmen aluetta ei olisi supistettava ehdotetun rakennuksen teettämällä sinne sekä kun kirjaston Hallitus ei ole pitänyt puheenalaisen tarkoitukseen niinkään ehdotettua Arkadiakadun tonttia N:o 23 sopivana, palautettanee asia Rahatoimikamariin uuden ehdotuksen laatimista varten.“

Asiassa syntyneessä keskustelussa pyysi puheenvuoroa herra *Stenroth*, joka, yhtyen Valmisteluvaliokunnan ehdotukseen asian palauttamisesta Rahatoimikamariin, halusi huomauttaa eräistä näkökohdista, joihin puhujan mielestä olisi pantava huomiota, kun asiaa käydään uudelleen valmistelemaan. Siinä kohden puhuja huomautti, että kirjastolle, joka on erittäin aiottu Töölön kaupunginosan asukkaita varten, ei olisi etsittävä tonttia tämän kaupunginosan toisesta päästä, vaan niin keskeiseltä paikalta kuin mahdollista, ja oli puhuja sitä mieltä, että puheenalainen tontti niinmuodoin olisi osotettava esimerkiksi siltä kohdalta Runebergkatua, joka sijaitsee vastapäätä Eläintarhantietä, tahi myös hiukan ylempää n. s. Isontorin viereltä.

Herra *Rosenqvist* myönsi, että puheenalaisen kirjastorakennuksen tarkoitus ehken etusijassa on Töölön kaupunginosan asukasten tyydyttäminen, mutta arveli puhuja kirjastotalon samalla tulevan rakennettavaksi niin, että se vastedes voi olla kaupungin keskuslaitoksena. Näin ollen olisi Hakasalmen puisto puhujan mielestä erittäin sopiva tarkoitukseen, ja katsoi puhuja niinikään, että kansankirjaston hyvin käy sijoittaminen kansanpuistoon, niinkuin monin paikoin ulkomailta onkin laita. Puhuja ei tahtonut vastustaa Valmisteluvaliokunnan ehdottamaa toimenpidettä, mutta halusi kuitenkin lausua, että tämän mukaisesti tehtyyn päätökseen ei saisi panna sitä sisällystä, ettei mainittua puistoa millään ehdolla saisi käyttää puheenalaiseen tarkoitukseen.

Herra *Tollet* mainitsi että, mikäli puhuja tiesi, aikomus todella on että puheenalainen tontti käytettäisiin kaupungin keskuskirjaston paikaksi, kun tila Rikhardinkadun varrella olevassa kirjastotalossa on käynyt liian ahtaaksi. Puhuja kannatti muuten Valmisteluvaliokunnan ehdotusta.

Herra *Frenckell* oli sitä mieltä, että Hakasalmen puisto ei ole sopiva tässä puheena olevaan tarkoitukseen, syystä että alue on muodoltaan kapea ja pitkulainen. Puhuja niinikään kannatti Valmisteluvaliokunnan ehdotusta.

Samalla kun Kaupunginvaltuusto tämän jälkeen hyväksyi Valmisteluvaliokunnan ehdotuksen asiassa, päätti Valtuusto myös, että tarpeellinen ote tästä pöytäkirjasta on asiaa palautettaessa Rahatoimikamarin tiedoksi toimitettava.

Vakuudeksi:

Hjalmar Ekholm.

Tarkistettu ja hyväksytty. Helsingissä, lokakuun 15 päivänä 1912.

Alfred Norrmén.

A. E. Alfthan.

Carl Enckell.

Ote pöytäkirjasta, joka tehtiin Helsingin Kaupunginvaltuuston kokouksessa kesäkuun 10 päivänä 1913.

11 §.

Edelleen käsiteltäväksi lokakuun 8 päivänä 1912 pidetystä kokouksesta esiteltiin kysymys tontin varaamisesta kirjastotalon paikaksi, josta asiasta Rahatoimikamari oli antanut näin kuuluvan esityksen:

„Kirjelmässä toukokuun 30 päivältä viime vuotta teki Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolle esityksen, että kaupungin keskuskirjastotalon paikaksi varattaisiin joko Arkadiakadun tontti N:o 23 korttelista N:o 418 tahi jokin alue Hakasalmen puistosta. Tämän esityksen päätti Valtuusto kokouksessaan lokakuun 8 päivänä samaa vuotta palauttaa Kamariin uuden ehdotuksen laatimista varten siinä mielessä, että tarkoitukseen osotettaisiin sopiva tontti Töölön kaupunginosasta, kuitenkin niin että, mikäli mahdollista, olisi kartettava puistoksi varatun Hakasalmen huvila-alueen supistamista ehdotetulla rakennuksella.

Tämän johdosta käski Rahatoimikamari kaupungin yleisten töiden Hallituksen antaa uusi ehdotus puheenalaisen rakennuksen tonttipaikaksi, ja antamassaan lausunnossa Hallitus puolsi korttelissa N:o 448 kolmannessa-toista kaupunginosassa olevia Creutzkadun tontteja 4 ja 6 sekä Apollokadun tontteja 5, 7 ja 9¹⁾. Tämän ehdotuksen johdosta hankki Rahatoimikamari kaupunginkirjaston Hallituksen lausunnon, joka annettiin joulukuun 2 päivänä 1912 ja jossa huomautettiin, että vastamainittua aluetta täytyy pitää kyllin laajana, jotta kirjastotalon sinne voi rakentaa erilliselle paikalle, missä on riittävästi valoa sekä tilaisuutta vastaisiin laajennuksiin. Mutta siihen nähden että alue sijaitsee sangen loitolla keskikaupungilta sekä syrjässä raitiotiestä ynnä Töölön ja kaupungin muiden osain välisestä pääliikenneväylästä, ja kun viimeksi mainitut seikat eivät suinkaan ole merkitystä vailla kaupungin kirjastolaitoksen vastaista kehitystä silmälläpitäen, katsoi Hallitus voivansa puoltaa vastamainittua ehdotusta ainoastaan sillä edellytyksellä, ettei kirjastotalolle missään tapauksessa voi saada paikkaa Hakasalmen huvila-alueelta. Kun ei Kaupunginvaltuusto kuitenkaan ollut lopullisesti evännyt tuollaista ehdotusta, lausui Hallitus toivovansa, ettei Kaupunginvaltuusto

¹⁾ Liitteenä seuraavaan yleiseen asemakarttaan kirjaimella A merkityt tontit.

asiaa lopullisesti käsitellessään vastustaisi keskuskirjaston sijoittamista yleiseen puistoon. Ulkomailla sijoitetaan kunnalliset kirjastot, mikäli mahdollista, puistoihin tahi avonaisille paikoille. Tässä tapauksessa olisi sitä enemmän aihetta näin menetellä, kun keskuskirjaston tonttipaikkaa koskevan kysymyksen käsittely on osottanut, kuinka vaikea on osottaa tarkoitukseen sopivaa aluetta muualta kuin Hakasalmen puistosta. — Sittenkun tämä asia toistamiseen oli lähetetty kaupungin yleisten töiden Hallitukseen, joka laati ehdotuksen rakennuksen sijoittamiseksi Hakasalmen puistoon ¹⁾, on Rahatoimikamari ottanut sen käsiteltäväkseen, ja on siellä tehty sen suuntainen esitys, että puheenalainen rakennus sijoitettaisiin Hakasalmen puiston vierelle sille kolmionmuotoiselle alalle, jonka muodostaa keskuspuistosuunnitelmassa Töölönlahden itä- ja länsipuolelle ehdotettujen liikenneväylien risteys mainitun lahden eteläpuolella ja likellä Hakasalmen puistoa ²⁾. Kun tämä ehdotus sai kannatusta Kamarissa, on kaupungin yleisten töiden Hallituksen lausunto hankittu tästäkin ehdotuksesta, ja Hallitus huomauttaa että, koska Hallituksen tekemä ehdotus Töölönlahden rantain uudestijärjestämisestä ei ole ollut Kaupunginvaltuuston tutkittavana sekä puheenalaisen paikan rakennuspohja on sangen epäedullinen, vuoripohja kun on 0—13 metrin syvässä, jota paitsi Töölön Sokeritehdas Osakeyhtiön yksityisrataa täytyisi siirtää, jotta puheenalaiselle rakennukselle saataisiin tarpeellinen tonttitiila, olisi ehdotus rakennuksen sijoittamisesta mainitulle kolmionmuotoiselle alueelle jätettävä sillensä. Kaupungin Kirjastohallitus taas on kaupunginkirjaston hoitajan välityksellä ilmoittanut Hallituksen pysyvän aikaisemmin lausumassaan mielipiteessä, mutta kuitenkin pitävän puheenalaista kolmionmuotoista aluetta sopivampana kirjastotalon paikkana kuin Hallituksen ehdottamaa Apollokadun viereistä paikkaa.

Asiaa lopullisesti käsitellessä on Rahatoimikamarissa ilmaantunut eriäviä mielipiteitä. Niinpä on huomautettu, että kaupungin puistot ja avonaiset paikat ovat alaltaan verraten vähäpätöisiä, minkätähden niitä ei olisi luovutettava rakennustarkoituksiin, olivatpa nämä kuinka tärkeitä tahansa. Kun kaupungin yleisten töiden Hallituksen osottama Apollokadun viereinen alue Kirjastohallituksen mielestä on tarkoitukseen sopiva, ei esillä olevassa tapauksessa näy olevan käyttäminen tarpeellista puistoaluetta tähän tarkoitukseen. Toiselta puolen on huomautettu, että niitä seikkoja, joilla Kirjastohallitus on perustellut kirjaston sijoittamista puistoalueelle, täytyy pitää niin painavina, ettei epäilystä pitäisi olla siitä, että Kirjastohallituksen puoltama paikka Hakasalmen puistosta olisi tarkoitukseen luovutettava. Tähän olisi sitä enemmän syytä kun Apollokadun tonttien myyntiarvoksi täytyy panna vähintään 600,000 markkaa, jota vastoin taas Hakasalmen puistoalueen myynti ei tietysti

¹⁾ Kirjain B kartalla.

²⁾ Kirjain C kartalla.

voi tulla ensinkään kysymykseen. Välittävänä mielipiteenä on esitetty että, kun toiselta puolen olisi mikäli mahdollista kartettava puistoalueen häiritsemistä julkisen rakennuksen teettämällä sen keskusta, olisi kuitenkin täytettävä oikeutetut vaatimukset mikäli nämä tarkoittavat kirjastotalon sijoittamista puistoon tahi sen vierelle. Tämän mukaisesti on ehdotettu rakennuksen sijoittamista Töölönlahden eteläpuolella sijaitsevalle Hakasalmen puiston kolmionmuotoiselle alueelle, jota rajoittavat mainitun lahden itä- ja länsipuolelle suunnitellut liikenneväylät. Kaupungin yleisten töiden Hallituksen esittämille näkökohdille ei käyne myöntäminen ratkaisevaa merkitystä. Se seikka että alue nykyään osin on kaislikkorantaa ja veden peittämää, ei mainittavasti vaikuta perustamiskustannuksiin, koska paalutus joka tapauksessa on välttämätön. Kun oli arvosteltava rakennuspohjaa siinä paikassa, mihin kunnan teurastamo oli suunniteltu rakennettavaksi, ilmoitettiin se tässä kaupungissa vallitseviin oloihin nähden verraten edulliseksi, ja kuitenkin on vuoripohja siellä 0—17 metrin syvässä. Mitä vihdoin Töölön sokeritehtaan rautatielinjaan tulee, ei mainittavia vaikeuksia eikä kustannuksia syntyne siitä, että sitä hiukan siirretään. Sitä vastoin olisi tämän paikan käyttämisestä puheenalaiseen tarkoitukseen melkoisia etuja. Keskuskirjasto sijaitisi silloin itse puistoalueella, mutta ei kuitenkaan vaikuttaisi häiritsevästi sen laitteisiin. Esteettiseltä kannaltakin miellyttävä kokonaisvaikutus saavutettaisiin teettämällä rakennus tähän paikkaan, koska rakennus Töölönlahden etelärannalla muodostaisi kauniin perspektiivin ja samalla luonnollisen haarautumiskohdan Töölönlahden itä- ja länsipuolitse kulkeville liikenneväylille.

Näin ollen ja kun yksimielisyyttä tässä asiassa ei ole voitu saavuttaa, on Rahatoimikamari katsonut olevan Kaupunginvaltuustolle esittäminen, ettei lopullista päätöstä asiassa nykyään tehtäisi, vaan Kaupunginvaltuusto ainoastaan päättäisi varata kaikki edellä mainitut alueet puheena olevaan tarkoitukseen.“

Valmisteluvaliokunnan lausunto asiasta kuului seuraavasti:

„Kun Kaupunginvaltuusto on aikaisemmin lausunut, että puistoksi aiottua Hakaniemen huvila-alueita ei olisi supistettava teettämällä ehdotettu rakennus sinne, ehdottaa valiokunta, että Kaupunginvaltuusto varaisi puheenalaiseen tarkoitukseen molemmat muut Rahatoimikamarin ehdottamat paikat.“

Herra *Sievers* lausui, että Kaupunginvaltuuston lokakuun 8 päivänä 1912 asiassa tekemän päätöksen ei käy katsominen sisältävän jyrkkää kieltoa ettei rakennusta saa sijoittaa Hakasalmen puistoon, vaan oli asia puhujan käsityksen mukaan jätetty avonaiseksi. Puhuja oli edelleenkin sitä mieltä, että mainittu paikka on tarkoitukseen erittäin sopiva. Kaikkiällä ulkomailla on kirjastorakennukset sijoitettu puistoihin. Kirjastoja käyttävä lukusia yleisö saa siten tilaisuuden virkistäytyä puistossa. Mitä Töölönlahden eteläpuoliseen kolmionmuotoiseen alueeseen tuli, tahtoi puhuja mitä jyrkimmin vastustaa

rakennuksen sijoittamista tuollaiseen paikkaan, joka, sen johdosta että se sijaitsee rautatien tavarapihan välittömässä läheisyydessä, on tarkoitukseen erittäin sopimaton. Omituista kyllä, oli Rahatoimikamari kirjelmässään maininnut, että Kirjastohallitus olisi vaihtoehtoisesti puoltanut tätä paikkaa. Näin ei kuitenkaan ole laita. Ei edes ollut tiedusteltu Hallituksen mieltä tässä kohden, vielä vähemmän se oli antanut mitään puoltavaa lausuntoa, vaan johtui tämä Rahatoimikamarin tiedonanto jostakin väärinkäsityksestä. Puhuja sentähden ehdotti, että asia, ennenkuin siinä muuta tehdään, lähetettäisiin Kirjastohallitukseen lausunnon antamista varten.

Herra *Lindberg* kannatti herra Sieversin ehdotusta asian lähettämisestä Kirjastohallitukseen, mutta lausui samalla omana käsityksenään, ettei rakennus missään tapauksessa saisi anastaa Hakasalmenpuiston suppeata alaa. Puhujan mielestä oli Apollokadun viereinen tontti tarkoitukseen erittäin sopiva.

Herra *Tollet* huomautti, että Kaupunginvaltuusto oli, niinkuin Valmisteluvaliokunta oli maininnut, jo päättänyt, että rakennusta ei sijoitettaisi puistoon. Olisikin todella mahdotonta ajatella, että sallittaisiin tyypistää tuota kapeata puistoa sillä tavoin, että sen ala vähenisi kolmanneksella. Ulkomaisten kaupunkien esimerkkejä ei käy tähän tapaukseen soveltaminen, sillä ulkomaiset puistot ovat tuntuvasti laajempia. Sitä paitsi on tämä puisto oikeastaan aiottu kansanjuhlien paikaksi ja tätä tarkoitusta varten on ehdottomasti välttämätöntä pysyttää puistoala nykyisellään. Puhuja ei kuitenkaan vastustanut asian lähettämistä Kirjastohallitukseen.

Herra *Stjernvall* ei arvellut rakennuksen sijoittamisen puistoon tuottavan haittoja. Ehdollisesti kävisi kansanjuhlat sijoittaminen muuanne. Rakennus ei riistäisi kolmannelta puiston tilasta, vaan enintään kahdenkymmenen osan. Puhuja yhtyi herra Sieversin käsitykseen siinä, että Kaupunginvaltuusto viime kerralla jätti asian avonaiseksi.

Herra *Heimbürger* oli sitä mieltä, ettei kaupungin niukoista puistoista enää ole uhrattava kämmenen alaakaan julkisten rakennusten paikaksi. Puhujan käsityksen mukaan kolmionmuotoinen paikka ei ole sopimaton puheenalaiseen tarkoitukseen.

Sittenkun lisäksi herra *Waldén* oli puoltanut tavallista lähetettä Kirjastohallitukseen, hyväksyi Kaupunginvaltuusto tämän ehdotuksen erimielisyydellä.

Vakuudeksi:

John Uggla.

Tarkistettu ja hyväksytty. Helsingissä kesäkuun, 19 päivänä 1913.

A. Wallensköld.

Julius Grotenfelt.

Ernst Krogius.

Helsingin kaupungin kirjaston
HALLITUS

Helsingissä,
syysk. 16 p:nä 1913.

N:o 9

Herroille Kaupunginvaltuusmiehille.

Rahatoimikamarin viime toukokuun 19 päivänä tekemän esityksen johdosta hankkeissa olevan kunnallisen pääkirjaston tonttipaikkaa koskevassa asiassa, josta esityksestä Kaupunginvaltuusto on vaatinut Hallituksen lausuntoa, saa Hallitus lausua seuraavaa:

Niistä kolmesta alueesta, jotka Rahatoimikamarin mielestä olisi toistaiseksi varattava kirjastorakennuksen paikaksi ja jotka ovat 1) Creutz- ja Apollokadun viereiset tontit, 2) Hakaniemen puistossa sijaitseva kaupungin yleisten töiden Hallituksen osottama alue ja 3) se kolmionmuotoinen alue, joka syntyy keskuspuistoehdotuksen yhteydessä Töölönlahden itä- ja länsipuolitse suunniteltujen liikenneväyläin risteykseen mainitun lahden eteläpuolelle, pitää Hallitus viimeksi mainittua paikkaa aivan sopimattomana tarkoitukseen. Syyt, joilla kaupungin yleisten töiden Hallitus on vastustanut kirjastotalon sijoittamista tähän paikkaan, näyttävät huomiota ansaitsevilta, erittäinkin se seikka, että vielä on ratkaisematta, miten Töölönlahden rannat järjestetään. Kirjastokannalta tulee tähän lisäksi arveluttavia haittoja siitä, että paikka sijaitsee likellä rautatienaluetta. Vilkas, kolinaa, tomua ja savua aikaansaava rautatieliikenne monin tavoin häiritsisi ja vaikeuttaisi opintotyötä, jota vastaisessa pääkirjastossa olisi kaikin tavoin edistettävä.

Molemmista muista ehdotetuista tonttipaikoista on Hallitus jo lausunut mielensä Rahatoimikamariin osottamassaan kirjelmässä, jonka sisällyksen Kamari on esityksessään selostanut. Yhäkin selittääkseen kantaansa Hallitus ensinnäkin huomauttaa, että uusi kunnan pääkirjasto olisi niin sijoitettava, että se voi tyydyttää kaupungin *kaikkia* asukkaita. Sitä sijoittaessa on sentähden katsottava, että pääsy sinne on kaikilla mahdollisimman mukava. Kun kaupungin keskiosista ei ole ollut osotettavissa sopivaa tonttipaikkaa, olisi sitä keskikaupungin ulkopuolelta valitessa suurinta huomiota pantava siihen, että kirjasto sijaitsee pääliikenneväylän varrella ja sinänsä miellyttävällä paikalla. Tuollainen paikka on Hakasalmen puistosta osotettu ala, jonka luovuttamisesta kirjastorakennuksen paikaksi Kaupunginvaltuusto ei Hallituksen mielestä ole tehnyt lopullista päätöstä. Kirjastotalo saisi siellä erillisen aseman kau niissa ympäristössä, kirjasto niinikään olisi varsin suojattuna kolinalta ja tomulta. Tällaisiin etuihin pannaan ulkomailta suurta painoa ja yleiset kirjastot sijoitetaan mikäli suinkin mahdollista yleisiin puistoihin. Hakasalmen puis-

tossa sijaiten kirjasto myös olisi useiden tärkeiden sivistyslaitosten läheisyydessä. Puisto vetäisi yleisöä kirjastoon ja kirjasto puistoon. Pyritäänhän eri tavoin vetämään yleisöä puistoihin. Yhtä hyvin kuin tämä käy päinsä järjestämällä niihin huvitilaisuuksia, voi se käydä päinsä sijoittamalla niihin laitoksia, joiden vetovoima on aatteellisempaa laatua. Ansainnee tässä yhteydessä mainita, että nykyisessä, monestakin syystä vähemmän puoleensa vetävässä pääkirjastossa viime vuonna kävi keskimäärin toistatuhatta henkeä päivittäin. Hallitus puolestaan ei voi huomata, että Hakasalmen puisto mitään menettäisi sen johdosta että kirjasto sijoitetaan sinne, erittäinkin jos rakennuspaikaksi valitaan kaupungin yleisten töiden Hallituksen ehdottama alue (II vaihtoehdon mukaan), joten puiston yhtenäisyys säilyisi.

Mitä Apollo- ja Creutzkadun viereiseen kylläkin tilavaan alueeseen tulee, on se, niinkuin Hallitus on aikaisemmin huomauttanut, syrjässä raitiotiestä ja kaupungin keskiosiin johtavasta pääliikenneväylästä. Töölön kaupungin osan asemakaavan mukaan ei tästä liikenneväylästä lähde ainoatakaan tietä suorastaan puheenalaiselle alueelle, jonka ympärille myös todennäköisesti kohdakkoin syntyy korkeita rakennuksia. Lisäksi näyttää Hallituksesta kuin koituisi tämän sangen epätasaisen alueen tasoittamisesta suuria kustannuksia. Tähän tulee lisäksi, niinkuin Rahatoimikamarin kirjelmästä näkyy, että alueen myyntiarvo on vähintään 600,000 markkaa, toisin sanoen tuntuvasti suurempi kirjastotalon rakennuskustannusten määrää. Hakasalmen puistossa olevaa aluetta taas ei käy myyminen.

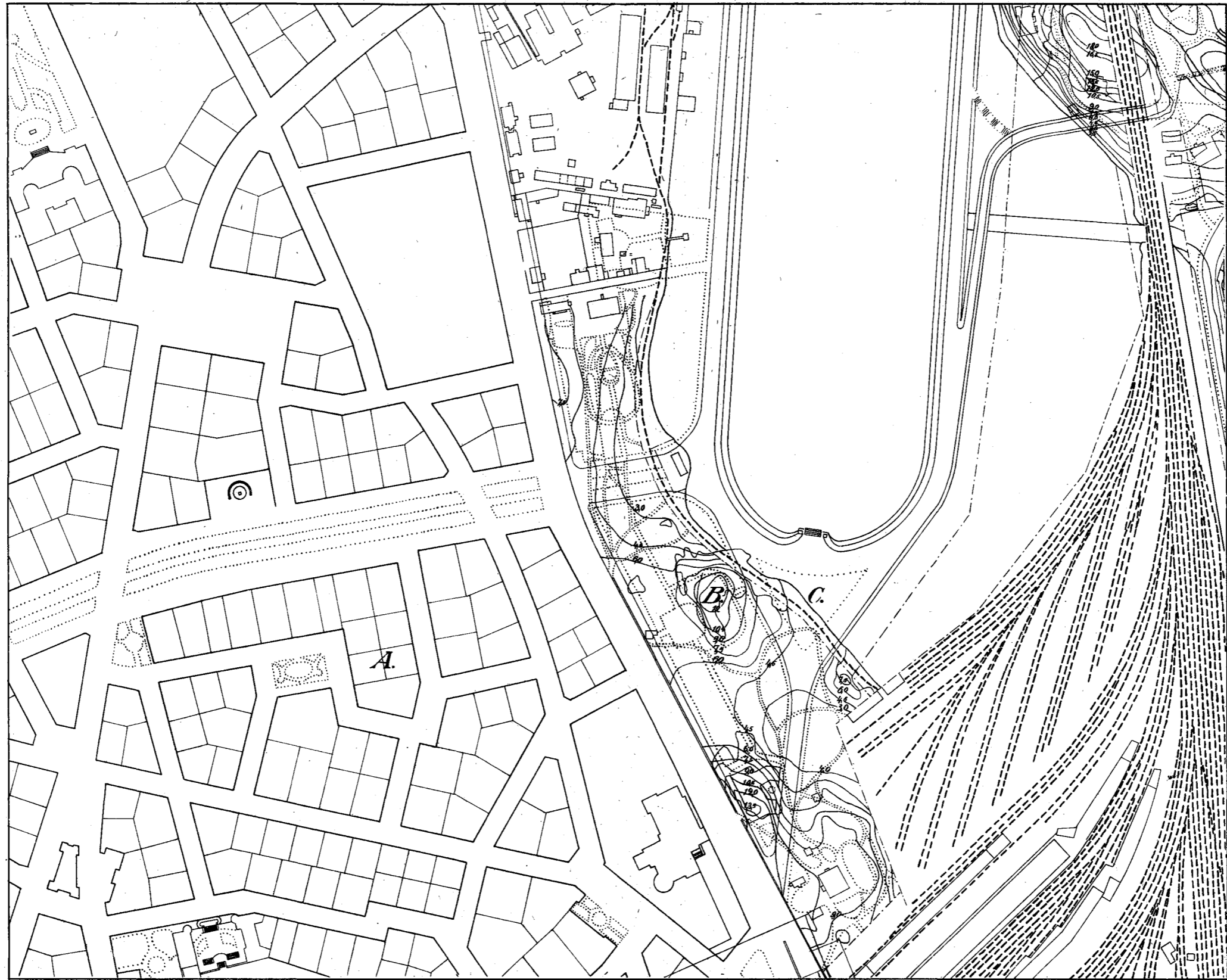
Edellä esitettyjen syiden nojalla Hallitus lopuksi rohkenee lausua toivomuksen että Kaupunginvaltuusto päättäisi kunnan vastaisen pääkirjaston tonttipaikaksi valita kaupungin yleisten töiden Hallituksen Hakasalmen puistosta ehdottaman alueen (II vaihtoehdon mukaan). Ellei tätä toivomusta otettaisi huomioon, pyytää Hallitus ehdottaa, että niin puheenalainen puistoalue kuin Apollo- ja Creutzkadun viereiset tontitkin toistaiseksi varattaisiin tarkoitukseen. Mitä taas Töölönlahden pohjukassa olevaan kolmionmuotoiseen alueeseen tulee, olisi se Hallituksen mielestä tonttipaikaksi sopimattomana kokonaan erotettavana luvusta.

Lähetekirjat palautuvat tämän mukana.

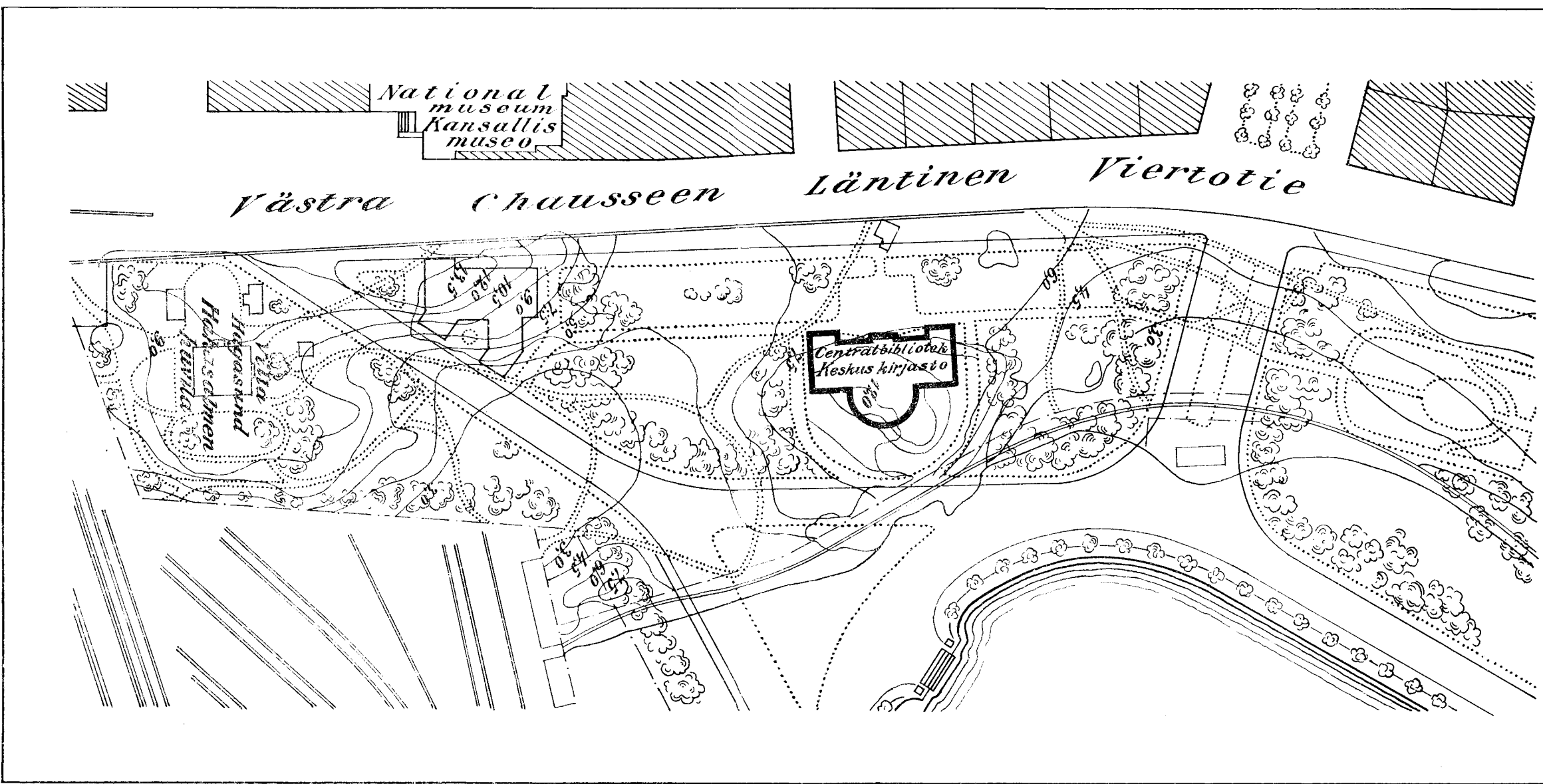
Hallituksen puolesta:

Richard Sievers.

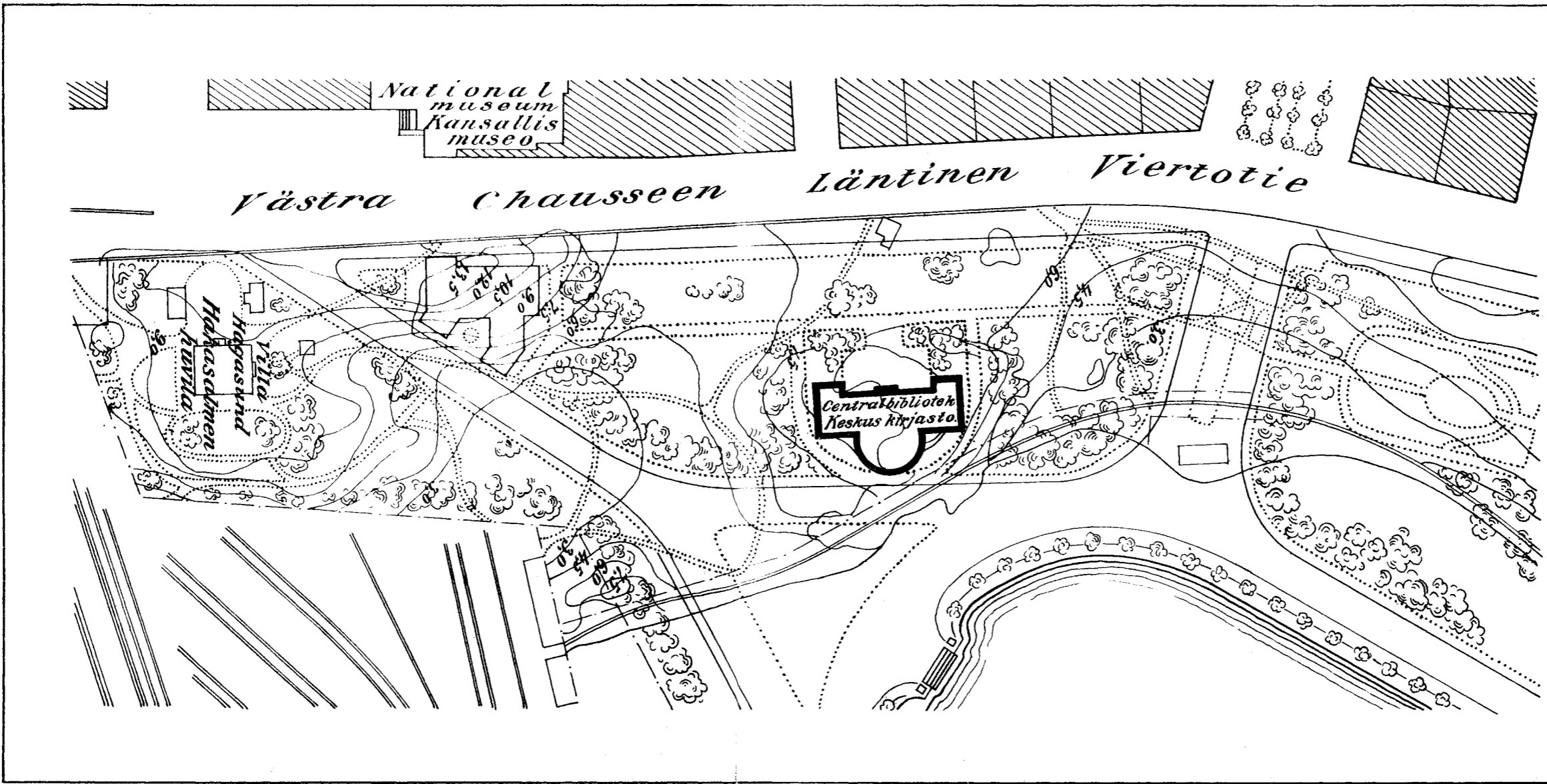
Uno Therman.

Förslag Ehdotus
till plats för ett *keskuskirjaston*
Centralbibliotek *paikkasi*
i Hagasundspark. Hahasuinen puistossa

Förslag *Ehdotus*
til plats för ett *keskustijäston*
centralbibliotek *paikkutsi*
i Hagasunds park. Hakasalmen puistossa

100. 0. 100. 800. m

*Valiokunnanmietintö kaupungille tulevain
väkijuomavoittovarain käyttämisessä noudatetta-
vasta menettelystä.*

Kun viimeksi jaettaessa kaupungille tulevaa Helsingin Anniskeluosakeyhtiön voittovarain osuutta näytti syntyvän melkoinen ylijäämä, katsoi Kaupunginvaltuuston voittovarainvaliokunta viime toukokuun 21 päivänä asiasta antamassaan mietinnössä (Pain. asiakirj. N:o 52 vuodelta 1913) olevan aihetta ottaa periaatteellisesti tarkastettavaksi kysymys tuollaisen ylijäämän tarkoituksenmukaisesta käyttämisestä vastaisuudessa; ja ehdotti voittovarainvaliokunta, että Kaupunginvaltuusto päättäisi panna jaosta ylijääneet voittovarat rahastoon sellaisia yleishyödyllisiä tarkoituksia varten, joita kunta ei ole velvollinen huoltamaan jäseniään verottamalla, sekä antaa erityisen valiokunnan toimeksi tarkemman ehdotuksen tekemisen rahaston hoitoon ja käyttöön nähden. Asiaa vastamainitun kuukauden 28 päivänä käsitellessään Kaupunginvaltuusto päätti antaa asian erikoisvaliokunnan valmisteltavaksi. Valiokunnan jäseniksi kutsui Valtuusto sittemmin kokouksessaan viime kesäkuun 10 päivänä allekirjoittaneet ynnä herra Paloheimon, jolla ei kuitenkaan ole ollut tilaisuutta ottaa osaa Valiokunnan töihin.

Käydessään nyt Kaupunginvaltuustolle esittämään mietintöään ehdotuksineen asiasta on Valiokunta arvellut ensin olevan selostettava niitä näkökohtia, joita tässä kysymyksessä on esiintuotu osin voittovarainvaliokunnassa ja osin asiaa Kaupunginvaltuustossa käsitellessä.

Edellä mainitussa mietinnössään lausuu voittovarainvaliokunta esillä olevasta asiasta seuraavaa:

„Valiokunnan siten myönnettäviksi puoltamat määrärahat nousevat kaikkiaan 320,948 markkaan 50 penniin, johon lisäksi tulevat Anniskeluyhtiölle aikaisemmin myönnetyt 35,000 markkaa, joten käytettäväksi ehdotettu summa kaikkiaan nousee 355,948 markkaan 50 penniin. Kun kaupungin osalle Anniskeluyhtiön voittovaroista viime vuodelta tulee 414,420 markkaa 76 penniä, esiintyy tällä kertaa ratkaistavaksi kysymys ylijäämän, kokonaisen 58,472 markan 26 pennin tarkoituksenmukaisesta käyttämisestä.

Tämä seikka asettaa nyt etsimättä kunnan eduskunnan ratkaistavaksi tärkeän periaatteellisen kysymyksen, joka kaikessa tapauksessa olisi pian tullut päiväjärjestykseen. Meidänkin maassa on yhä paremmin opittu käsittämään, että on tärkeitä sopivin keinoin vapauttaa yhteiskunta taloudellisesta riippuvaisuudesta väkijuomiin nähden. On opittu oivaltamaan, että raittiusliikkeen varttuessa kunnissa yhä voimakkaammin vaaditaan toimenpiteitä väkijuomainkaupan rajoittamiseksi ja että näitä vaatimuksia myös tyydytetään, mikäli voimassa olevan lain johdosta käy päinsä. Jos tämän ja lainsäädäntötietä toimeenpantujen vastaisten rajoitusten johdosta väkijuomain kaupasta tuleva voitto vähenee, täytyy kuntain ja niiden yleishyödyllisten yritysten, jotka kuntain välityksellä tähän asti ovat saaneet tuntuva avustusta anniskeluvaroista, järjestää taloutensa muuttuneen asiain tilan mukaisesti. Viime aikoina on julkisuudessa näkynyt lausuntoja, joissa on mainittua seikkaa silmällä pitäen vaadittu, että kaupunkikunnat niiden osalle tulevain anniskelujen vähittäismyyntiyhtiöitten voittovarain käyttämiseen nähden ryhtyisivät noudattamaan toista menettelyä kuin mikä tähän asti on ollut yleinen eivätkä enää vuosittain jakaisi koko käytettävänä olevaa voittovarain määrää, vaan mikäli mahdollista vähitellen siirtäisivät osan niistä rahastoon, jonka korkovaroilla vastedes voitaisiin avustaa niitä yrityksiä, joiden talous nykyään on väkijuomavaroista saatavan välittömän avustuksen varassa.

Tämä ei suinkaan ole uusi suunnitelma sen pulman ratkaisemiseksi, mikä on syntynyt siitä että yleisen menestystyön taloudellinen puoli näyttää auttamattomasti olevan yhdistettynä runsaaseen väkijuomain kulutukseen. Esi kuva on Norjan lainsäädännössä, jonka mukaan tuollainen rahastojen perustaminen on pakollinen. Käytännössä on yrityksiä tällaiseen voittovarain käyttöön tehty meidänkin maassa. Rahastojen perustaminen näyttää kuitenkin olevan jaettavissa kahteen toisistaan jyrkästi eroavaan ryhmään. Eräissä tapauksissa on nimittäin anniskeluvaroja varattu määrättyyn tarkoitukseen, esimerkiksi kansankirjastotaloa varten Tampereella ja Oulussa, sekä työväenluokkaan kuuluvain paranemattomien sairaiden ja toipuvain turvakodin perustamiseen ja kunnossapitoon Turussa. Tällä tavoin käytettyinä varat enemmin tahi myöhemmin tulevat määrätyn tarkoituksen hyväksi eivätkä vastaisuudessa voi edistää väkijuomaliikkeen rajoitusten voimaannpanoa. Toisissa tapauksissa taas on näitä varoja pantu rahastoon yleisten tarkoitusten edistämiseksi ja siten varattu tilaisuutta ryhtyä mainitunlaatuisiin toimenpiteisiin. Tuollaisia yleisiä rahastoja on: Viipurissa 1880-luvun alusta lähtien, Turussa niinkään jo vuosikymmeniä takaperin perustettu (suurin osa varoista eli 50,000 markkaa alkuaan sijoitettuina Turun työväenasuntoyhtiön osakkeisiin) ja Porvoossa. Hämeenlinnan kaupunginvaltuusto on tänä keväänä päättänyt perustaa „yleishyödyllisiä tarpeita varten“ rahaston, jota vuosi vuodelta kartutettaisiin pääasiallisesti anniskeluvaroilla, kunnes rahasto nousee

ainakin puoleen miljoonaan markkaan, jolloin sen korkovarot Valtuuston päätöksen mukaan käytettäisiin yleishyödyllisiin tarkoituksiin, etusijassa kuitenkin sellaisiin, joita varten kunnan jäseniä ei käy verottaminen. Tampereella, missä viime vuonna pantiin vähäinen summa tuollaiseen rahastoon, on siihen tänä vuonna siirretty lisäksi 20,000 markkaa. Kuopiossa ja Mikkelissä on kysymys tuollaisen rahaston perustamisesta nykyään valmisteltavana. Viipurissa varattaneen tänä keväänä suurenlainen määrä anniskeluvaroja yleishyödyllisten tarkoitusten rahastoon.

Asian valaisemiseksi mainittakoon tässä, että kysymys yhteiskunnan vapauttamisesta taloudellisesta riippuvaisuudesta väkijuomavaroihin nähden on hiljattain ollut perin pohjin selvitettävänä Ruotsissakin, missä siitä tänä vuonna on valtiopäiville annettu arm. esitys. Ruotsissa koetetaan tarkoitus saavuttaa ottamalla kaikki puheenalaiset varat kruunun haltuun, joka jonkin aikaa antaisi niistä korvausta kunnille ja muille voittovaroista aikaisemmin osallisina olleille julkisoikeudellisille laitoksille. Sellainen menettely ei näytä meidän maassa sopivalta.

Lisäksi huomautettakoon, että asiasta voimassa olevan 9 päivänä kesäkuuta 1892 annetun K. asetuksen sanamuoto samaten kuin mainitun asetuksen laadinnassa syntyneet asiakirjatkin osottavat, ettei laki pane estettä voittovarain siirtämiselle rahastoon sellaisia yleishyödyllisiä tarkoituksia varten, joista mainitun asetuksen 11 §:ssä puhutaan, minkä seikan edellä kerrottu käytäntökin vahvistaa todeksi.

Yksi Valiokunnan jäsen on halunnut, että Kaupunginvaltuusto osottaisi voittovarain ylijäämän heti käytettäväksi määrättyyn tarkoitukseen, nimittäin tuberkuloosin vastustamiseen, jota vastoin Valiokunnan enemmistö on edellä esitetystä syistä tahtonut ehdottaa, että Valtuusto varaisi mainitun ylijäämän yleishyödyllisiin tarkoituksiin, ei kuitenkaan sellaisiin, joita kunta itse on velvollinen täyttämään jäseniään verottamalla, sekä että Kaupunginvaltuusto erityisellä valiokunnalla laadittaisi ehdotuksen tarkemmiksi määräyksiksi siten rahastoon pantujen varain ja niiden antaman voiton kartuttamisesta, käyttämisestä ja hoidosta.“

Asiaa Kaupunginvaltuustossa käsitellessä lausuttiin se käsitys, että ylijäämävarain rahastoon pano ei kohtaa oikeudellisia esteitä, kuitenkin edellyttäen että rahastoon pannut varat käytetään yrityksiin, joiden toteuttaminen voittovaroilla paloviinan myymisestä y. m. voimassa olevan asetuksen 11 §:n mukaan on luvallinen. Keskustelussa kuitenkin erinäiset puhujat vastustivat sen suuntaista päätöstä, että ainoastaan säästövarain koron saisi käyttää. Siinä kohden huomautettiin että, vaikka vuosittain melko rahamääriä varattaisiinkin, voisi rahasto kuitenkin vasta kaukaisessa tulevaisuudessa

karttua niin suureksi, että siitä kävisi runsaampia avustuksia antaminen. Näin ollen näytti oikeammalta, että puheenalaiset ylijäämävarat käytetään vuotenaan, mikä ei kuitenkaan estäisi Kaupunginvaltuustoa jotakin määrättyä tarkoitusta tahi yritystä varten varaamasta suurempia rahamääriä joinakin vuosina. Siten saataisiin tuntuva pohjarahasto jonkin sellaisen yleishyödyllisen yrityksen hyväksi, jota ei kohtuudella katsottaisi olevan pantava vakinaisen rahasäännön kustannettavaksi.

Toiselta puolen useat puhujat vaativat, että Kaupunginvaltuuston ainoastaan olisi tehtävä päätös nyt käytettävänä olevain ylijäämävarain varaamisesta, mutta että sitä vastoin kysymys tuollaisten varain käyttämisestä vastaisuudessa olisi kaikessa laajuudessaan otettava erityisesti valmisteltavaksi, ilman että Valtuusto jo nyt sitoisi käsiään tässä kohden. Tämän käsityksen mukaisesti päätti Kaupunginvaltuusto varata jaosta ylijääneen käytettävänä olevan summan Smk 43,472: 26 sellaisiin yleishyödyllisiin tarkoituksiin, joita kunta ei ole velvollinen huoltamaan jäseniään verottamalla, sekä antaa Valiokunnan tehtäväksi esittää tarkempi ehdotus näiden varain hoidosta ja käyttämisestä.

Edellä mainitulla päätöksellään on Kaupunginvaltuusto jättänyt kysymyksen sekä nyt varattujen ylijäämävarain pääoman ja korkotulojen että myös vastedes syntyväin ylijäämäin käyttämisestä avonaiseksi ja tarkemman selvityksen varaan. Valiokunnan on siis ehdotettava ne ohjeet, joita ylijäämäin varaamisessa olisi noudatettava.

Valiokunnan käsiteltäväksi annetun kysymyksen tutkimisessa on tuntuvaa merkitystä sillä seikalla, onko oletettavissa että kaupungin tulot väkijuomaliikkeestä kohoavat siinä määrin, että mainittavampia ylijäämiä on odotettavana.

Kaupungin osuus anniskeluvaroista oli vuonna 1906, jolloin Helsingin Anniskeluosakeyhtiö sai kaiken väkiviinajuomain vähittäismyynnin ja anniskelun yksinoikeudekseen, Smk 316,051: 68, ja on sen jälkeisinä vuosina noussut seuraaviin määriin:

vuonna	1907	Smk	452,007: 93
”	1908	”	407,846: 16
”	1909	”	415,227: 61
”	1910 ¹⁾	”	314,946: 22
”	1911	”	329,761: 44

¹⁾ Voittovarain suuri väheneminen vuonna 1910 johtui silloin voimaanpannusta valmistusveron korotuksesta sekä sen aikaansaamasta halpahintaisen saksalaisen konjakin maahan tuonnin lisääntymisestä.

Vuonna 1912 oli kaupungin voittovarain osuus, niinkuin edellä mainittiin, Smk 414,420: 76 ja kuluvana vuonna on edelleen tuntuva voittovarain lisäannosta odotettavana. Tätä oletusta vahvistaa se asianlaita, että yhtiön liikkeen nettotulot kuluvan vuoden 7 ensimmäisenä kuukautena noin 100,000 markalla ylittivät 1912 vuoden samanaikaisen tulomäärän.

Kaupungilla väkijuomaliikkeestä olevat tulot ovat vastaisuudessa tietenkin suuressa määrin sen varassa, mitä politiikkaa kaupunki väkijuomaliikkeen monopolisoimiseen nähden noudattaa ja mitä lisärajoituksia raittiuden ja siveelisyyden edistämiseksi säädetään. Jos Kaupunginvaltuusto jatkaa nyt aloittamaansa monopolisoimispolitiikkaa, niin kaupungin osuus väkijuomaliikkeen tuottamasta voitosta varmaan nykyiseen verraten edelleenkin tuntuvasti kohoaa, siinäkin tapauksessa että, niinkuin luonnolliselta näyttää, yhtiön monopolisoimisaatteen laajemman soveltamisen kanssa väkijuomien vähittäismyynti- ja anniskelutavassa toimeenpannaan sellaisia uudistuksia, että kulutus niiden johdosta vähenee.

Käytettävänä olevan voittovarain ylijäämän suuruus ei kuitenkaan yksinomaan riipu edellämainituista seikoista ja edellytyksistä, vaan myös tuntuvasa määrässä niistä periaatteista, joiden mukaan Kaupunginvaltuusto voittovarainvaliokunnan ehdotuksesta jakaa vuotuisia kannatusapuja. Valiokunta on sentähden katsonut tähänkin nähden olevan esittäminen eräitä näkökohtia ja toivomuksia.

Vuosittain uusiutuva voittovarain jako on Valiokunnan mielestä vastedeskin toimitettava tehtyjen hakemusten sekä kunkin eri yrityksen tarkoituksen ja muiden toimintaedellytysten huolellisen ja perinpohjaisen tutkimuksen pohjalla. Mikäli voittovaroja kertyy runsaammin, sikäli todennäköisesti myös niistä anotaan runsaammin avustuksia sellaisillekin yrityksille, joilla ei ole sitä sisäistä elinvoimaa tai yleishyödyllistä merkitystä, että ne ansaitsisivat kannatusapua. On tärkeätä, ettei tuollaisia arvoltaan epäilyttäviä yrityksiä kehoteta ja että yleensä ainoastaan sellaiset yleishyödylliset yritykset, jotka ovat jonkin aikaa olleet toiminnassa ja johtoonsa ja taloudellisiin varoihinsa nähden ovat osottaneet voivansa antaa asianmukaisia takeita menestyksellisen toiminnan jatkumisesta, otetaan apurahain jaossa huomioon. Arvostelevaa valintaa käyttämällä on voittovarain jako ja niiden varassa olevain yritysten luku pysytettävissä kohtuuden rajain sisällä ja siten riittävää tilaisuutta saatavissa ylijäämävoittovarain varaamiseen.

Selvyyden ja johdonmukaisuuden saavuttamiseksi varain jaossa ja yhdenmukaisuuden aikaansaamiseksi asiain valmistelussa olisi myös toivottava, ettei Kaupunginvaltuusto, niinkuin tähän asti on ollut laita, vuoden varrella yksityistapauksissa ensinkään käyttäisi kaupungin voittovarain osuutta, vaan jättäisi vuotuisten avustusten määräämisen asianomaisen voittovarainvaliokunnan ehdotuksen ja Kaupunginvaltuuston yhtenäisen harkinnan varaan.

Harkitessaan niitä perusteita, joiden mukaan puheenalaisten ylijäämävarain varaaminen olisi toimitettava, on Valiokunta ollut sitä mieltä, että Kaupunginvaltuusto voi, kun tarpeelliseksi katsoo, myös käyttää pääoman tai jonkin osan siitä. Tämä käsitys esiintuottiin myös asiaa Kaupunginvaltuustossa käsitellessä, jolloin useat puhujat lausuivat epäilyksiään siihen nähden että tässä kohden sidottaisiin kunnan eduskunnan kädet. Valiokunta puolestaan on katsonut tässä käyvän ja olevan ottaminen huomioon kaksi eri näkökohtaa. Toiselta puolen olisi voittovaroilla voimassa pidettyjen yleishyödyllisten yritysten olemassaolo jossain määrin turvattava senkin tapauksen varalta, että tämä tulolähde ehtyisi, ja toiselta puolen olisi Kaupunginvaltuustolle varattava tilaisuus joihinkin huomattavampiin yleishyödyllisiin tarkoituksiin tahi yrityksiin, joita ei katsota käyvän paneminen vakinaisesta rahasäännöstä kustannettaviksi, yhtäaikaa käyttää suurempia, useana vuonna varattuja rahamääriä.

Valiokunnan ehdotuksen mukaan siirrettäisiin Helsingin Anniskeluosakeyhtiön ylijäämävoittovaroista osa *Helsingin kaupungin voittovarainrahastoksi* ja toinen varattaisiin vastedes käytettäväksi *Helsingin kaupungin varattuina voittovaroina*. Sekä rahasto että varatut voittovarot annettaisiin Rahatoimikamarin hoidettaviksi.

Voittovarainrahaston pääomavarat pysytettäisiin vähentämättöminä ja sen tulotkin jätettäisiin toistaiseksi ja kunnes Kaupunginvaltuusto ehkä toisin päättää koskematta. Kun korkovarain käyttäminen aikansa katsotaan mahdolliseksi ja asianhaaran vaatimaksi, käytettäisiin nämä tulot etusijassa sellaisten olojen järjestämiseen, joita voi syntyä syvempään käypäin väkijuomaliikkeen rajoittamista tai lakkauttamista tarkoittavain toimenpiteiden johdosta, ja ehkä muihinkin yleishyödyllisiin tarkoituksiin, joista kunta ei ole velvollinen pitämään huolta jäseniään verottamalla. Vaikka viimeksi mainittu ehto on laissa säädetty ainoastaan mikäli koskee paloviinan ja muiden väkevämpäin väkijuomain myynnistä kertyneitä voittovaroja (paloviinan myynnistä y. m. % 1892 annetun asetuksen 11 §), mutta ei mallas- ja miedompain väkijuomain myynnistä tulevaa voittoa, on Valiokunta tästä huolimatta ollut sitä mieltä, että samaa periaatetta on sovellettava viimeksi mainitun laatuihin voittovaroihin.

Myöskin voittovarainrahaston sijoitukseen nähden on Valiokunta tahtonut ottaa huomioon ne yleishyödylliset ja sosiaaliset tarkoitukset, joita rahasto ylipäätään on aiottu edistämään. Ensi sijassa näytävät tässä olevan otettavat huomioon yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämispyrinnöt, jota tarkoitusta varten Kaupunginvaltuusto hiljattain on varannut kahden miljoonan markan suuruisen rahaston. Kun lainoja tästä rahastosta tulee annettavaksi toista kiinnitysvakuutta vastaan, saavutettaisiin tuollaisella luotonanolla se etu, että kaupunki vallitsisi myöskin aikaisempia etuoikeuksia.

Tähän nähden on Valiokunta katsonut olevan ehdottaminen, että voitto-

varainrahaston varat annettaisiin lainoiksi yleishyödyllistä rakennustoimintaa edistävälle yrityksille kiinnitystä vastaan, esimerkiksi viiteenkymmeneen prosenttiin asti kiinteistön arvosta. Mitä lainausmuotoon tulee, näyttää etusijassa kuoletuslainoja olevan annettava, näin sekä siitä syystä, että aikaisempi kiinnitys ei saa olla irtisanottava, että siitäkin syystä että lainananto kahdenmiljoonanrahastosta tuntuvalta osalta kohdistunee vuokramaahan, jossa tapauksessa lainain takaisinmaksuaika olisi paras sovittaa jälellä olevan vuokraajan mukaan. Kun Valiokunta kuitenkin on havainnut, että voi syntyä muitakin samansukuisia kannatusta ansaitsevia yleishyödyllisiä yrityksiä, on Valiokunta ehdottanut, että Kaupunginvaltuustolle varattaisiin jokin harkintavalta tässä kohden, joten siis tilaisuutta saataisiin rahaston varain sijoittamiseen myöskin osakkeisiin yrityksissä, jotka tarkoittavat väkijuomaliikkeen järjestämistä taikka muuta työväenluokan parasta.

Kaupungin lainanantajaetujen turvaamiseksi sovellettaisiin voittovarainrahaston hoidossa muutoin samoja periaatteita kuin nykyään on noudatettava lahjoitusrahastojen hoidossa.

Helsingin kaupungin varatut voittovarat taas hoidettaisiin ja tilitettäisiin kaupungin muiden varain yhteydessä ja niiden sekä pääoma- että korkosäästö olisi aina Kaupunginvaltuuston käytettävissä yleishyödyllisiin tarkoituksiin, huomioon ottamalla vastamainitussa lainpaikassa säädetty ehto.

Päätös ylijäämävarain varaamisesta ja jakamisesta olisi Kaupunginvaltuuston tehtävä voittovaroista vuosittain annettavain apurahain jaon yhteydessä, ja näyttää voittovarainvaliokunnan olevan kulloinkin harkinnan jälkeen Kaupunginvaltuustolle annettava sellainen ehdotus varain kahtiajaon toimittamiseksi, kuin asianhaarat voivat aiheuttaa.

Mitä tulee sen rahamäärän, S:markan 43,472: 26, käyttämiseen, jonka Kaupunginvaltuusto on päättänyt varata 1912 vuoden voittovaroista, saa Valiokunta ehdottaa tämän rahamäärän pantavaksi voittovarainrahastoon.

Koska täytyy pitää suotavana, että ylijäämävoittovaroja pitemmän ajanjakson kuluessa varataan yhdenmukaisen ja johdonmukaisesti toimeenpannun järjestelmän mukaan, näyttää Kaupunginvaltuuston olevan itselleen ohjeeksi ja asianomaisten viranomaisien noudatettavaksi vahvistettava mainittua tarkoitusta varten hyväksymänsä säännöt eli ohjeet. Tämä ei tietenkään estä näitä sääntöjä vastedes sovittelemasta tai muuttamasta, jos asianhaarat sitä vaativat. Samassa yhteydessä näyttää myös olevan vahvistettava voittovaroista annettavain vuosiavustusten jakamisessa nykyään noudatettu menettelytapa, joten puheenalaiset säännöt käsittäisivät voittovarain käytön kokonaisuudessaan.

Edellä esitetyn johdosta saa Valiokunta kunnian ehdottaa

että Kaupunginvaltuusto vahvistaisi tässä seuraavat

Säännöt, joita on noudatettava Helsingin kaupungille tulevain väkijuomavoittovarain käyttämisessä.

1. Kaupungille tulevain väkijuomavoittovarain jaon valmistelun antaa Kaupunginvaltuusto vuosittain toimeksi erityiselle sitä varten asetetulle viisi-jäseniselle valiokunnalle, jonka jäsenet Valtuusto valitsee viimeistään ennen helmikuun umpeen menemistä.

2. Hakemus apurahan saamisesta vuoteen käytettävänä olevista voittovaroista on osotettava Kaupunginvaltuustolle sekä annettava Valtuuston kansliaan viimeistään maaliskuun 15 päivänä. Saapuneet hakemukset lähetetään asianomaisille hallituksille ja lautakunnille ynnä kehoitus että toimittavat lausuntonsa asiasta edellä mainitulle erikoisvaliokunnalle viimeistään seuraavan huhtikuun 15 päivänä.

3. Lausuntojen saavuttua on Kaupunginvaltuuston erikoisvaliokunnan otettava asia käsiteltäväksi niin hyvissä ajoin, että se voi antaa asiasta mietinnön ehdotuksineen Kaupunginvaltuustolle viimeistään toukokuun 15 päivänä.

4. Yhdistykset, laitokset ja yksityishenkilöt, joille voittovaroista apurahoja annetaan, ovat velvolliset alistumaan siihen kunnan hallitusten ja lautakuntain silmälläpitoon, jonka Kaupunginvaltuusto varain asianmukaisen käytön tarkastusta varten näkee hyväksi määrätä, sekä sitä varten näille viranomaisille antamaan lyhyen kertomuksen toiminnastaan sinä vuonna, joksi apuraha on myönnetty, niin myös muutoin noudattamaan niitä ehtoja ja määräyksiä, joita Kaupunginvaltuusto on kussakin eri tapauksessa katsonut tarpeelliseksi apurahan nauttimiseen nähden säätää.

5. Niiden hallitusten ja lautakuntain, jotka, niinkuin edellä on mainittu, pitävät silmällä apurahansaajain toimintaa, on näille annettava tieto myönnettyjen apurahain tarkoituksesta ja määrästä sekä kaikista niiden nauttimiseen nähden säädetyistä ehdoista ja määräyksistä.

6. Kaupungille tulevista väkijuomavoittovaroista on apurahain jaon jäleltä käytettävänä oleva ylijäämä Kaupunginvaltuuston vuosittain varattava osin pysyväiseen *Helsingin kaupungin voittovarainrahastoon*, osin vastedes käytettäväksi *Helsingin kaupungin varattuina voittovaroina*.

Päätöksen tässä puheena olevain varain varaamisesta sekä niiden jakamisesta voittovarainrahaston ja varattujen voittovarain kesken tekee Kaupunginvaltuusto edellä mainitun, asiaa valmistelemaan asetetun erikoisvaliokunnan esityksestä samalla kuin päättää apurahain jakamisesta kaupungin voittovarain osuudesta.

7. Voittovarainrahaston pääoma pysytetään vähentämättömänä. Rahaston korkovarot on aiottu etusijassa käytettäväksi sellaisten olojen järjestä-

miseen, joita voi syntyä väkijuomaliikkeen rajoittamista tai lakkauttamista tarkoittavain syvempään käypäin toimenpiteiden johdosta; kuitenkin saa Kaupunginvaltuusto, kun asianhaarat vaativat, käyttää näitä korkovaroja muihinkin yleishyödyllisiin tarkoituksiin, ei kuitenkaan semmoisiin, joista kunta itse on velvollinen pitämään huolta jäseniään verottamalla.

Toistaiseksi ja kunnes Kaupunginvaltuusto toisin päättää on voittovarainrahaston tuotto lisättävä pääomaan.

8. Voittovarainrahastoa kasvuuttaa ja hoitaa Rahatoimikamari. Rahaston varat annetaan lainaksi yleishyödyllistä rakennustoimintaa edistäville yrityksille kiinnitystä vastaan viiteenkymmeneen prosenttiin asti kiinteistön arvosta taikka sijoitetaan, mikäli Kaupunginvaltuusto niin päättää, osakkeisiin yrityksissä, jotka tarkoittavat väkijuomaliikkeen järjestämistä tai muuten työväenluokan parasta; ja sovelletaan rahaston hoidossa muutoin niitä periaatteita, jotka tässä kohden ovat noudatettavina kaupungin lahjoitusrahastoihin nähden.

9. Varattujen voittovarain sekä pääoma että korko käytetään Kaupunginvaltuuston tarkemman määräyksen mukaan yleishyödyllisiin tarkoituksiin ja yrityksiin, yhtäläisin poikkeuksin, kuin 7 kohdan 1 momentissa on sanottu.

Varatut voittovarat on hoidettava kaupungin muiden varain yhteydessä Rahatoimikamarin antamain tarkempain määräysten mukaisesti.

Kasvuvuokko

Jos tämä ehdotus hyväksytään, päättäneen Kaupunginvaltuusto lisäksi

että Valtuuston kaupungin osalle tulleiden Helsingin Anniskeluosakeyhtiön voittovarain viimeksi toimitetun jaon jälkeen varaama ylijäämä Smk 43,472: 26 on pantava Kaupunginvaltuuston edellä kerrotulla tavalla tekemän päätöksen mukaan perustettavaan voittovarainrahastoon.

Valiokunnan jäsenen herra Heikelin antama vastalause pannaan tämän oheen.

Helsingissä, marraskuun 4 päivänä 1913.

K. J. Ståhlberg.

Leo Ehrnrooth.

Oskar Heikel.

Emil Schybergson.

John Ugglä.

Vastalause.

Anniskeluosakeyhtiön voittovaroista on useat vuodet anottu yleishyödyllisiin yrityksiin avustuksia paljon suurempia määriä, kuin varoja on ollut käytettävänä. Tänä vuonna on ensi kerran sattunut, että voittovarain jaossa on syntynyt ylijäämää. Kun kunnallishallinnon nykyään noudattaman väkijuomapolitiikan johdosta on edellytettävissä, että tuollaisia ylijäämiä vastedeskin syntyy, on herännyt kysymys, miten näihin varoihin nähden on menettävä. Tähän kysymykseen annettava vastaus näyttää melko määrässä olevan sen varassa, minkä verran kunnalla on lähiaikoina odotettavana voittovaroja. Todennäköisimmältä tuntuu, että voittovarain alussa, kun kaikki väkijuomain myynnistä kaupungissa tuleva voitto Anniskeluyhtiön välityksellä tulee kaupungin käytettäväksi, tuntuvasti lisääntyvät, mutta tätä kestää vain jonkin aikaa, sillä pyrkiihän väkijuomaliikkeeseen nähden noudatettu politiikka siihen, että vähitellen toimeenpantavilla rajoituksilla vähennetään kulutusta ja siten voittoakin, jommoisen tuloksen saavuttamista ei saa pitää mahdollisena. Epätodennäköistä kuitenkin on, että kulutus vielä moniin aikoihin kokonaan lakkaisi ja tulolähde siten ehtyisi.

Tuollainen tulevaisuudenkuva silmäin edessä näyttää minusta kysymys Anniskeluyhtiön voittovarain vastaisesta käyttämisestä olevan järjestettävä siten että, jos, sittenkun Kaupunginvaltuusto voittovarainvaliokunnan ehdotuksesta on vahvistanut vuotuisten voittovarain jaon, ylijäämää syntyy, tämä annetaan Rahatoimikamariin, jonka tulee se kasvuuttaa „Helsingin kaupungin varattujen voittovarain“ tilillä. Nämä varatut voittovarain ynnä niille kertynyt korko olisi Kaupunginvaltuuston käytettävä sellaisiin suurempiin yleishyödyllisiin tarkoituksiin, joita kunnan eduskunta haluaa edistää, mutta joita se ei ole velvollinen tukemaan jäseniänsä verottamalla. Tietenkään ei tuollaisia asioita ole otettava ratkaistavaksi, ennenkuin niitä on asianmukaisesti, myöskin Rahatoimikamarissa, rahalliselta kannalta valmisteltu.

Tässä tehty ehdotus tietää siis sitä, että Anniskeluyhtiön ylijäämävoittovaroista ei, niinkuin valiokunnan enemmistö on ehdottanut, muodostettaisi mitään „Helsingin kaupungin voittovarainrahastoa“. Tuollaisen pysyvaisen rahaston perustaminen näyttää minusta tarpeettomalta jo senkin tähden, ettei ole luultava, että voittovarain moniin aikoihin ehtyisivät siinä määrin, ettei melko summia vuosittain riittäisi kannatusta ansaitseviin yleishyödyllisiin tarkoituksiin jaettavaksi, vaikkakaan ei varattaviksi. Toiselta puolen niinkään tuntuu epätodennäköiseltä, että lähimpinä hyvinä vuosina voitaisiin koota niin suuria määriä pysyväiseen rahastoon, että sen vuosikorko lähimainkaan voisi korvata tähän asti käytettävänä olleet voittovarain. Jaettavia

voittovaroja on viime vuosina ollut 300,000 markan vaiheilla tai hiukan enemmän, mikä on korko 5—6 miljoonalle markalle, jommoista summaa en katso olevan tässä tapauksessa ottaminen laskelmiini.

Mitä taas tulee suurempiin yrityksiin, joita kohdakkoin olisi kustannettava varatuilla ylijäämävoittovaroilla, niin on huomattava, että useita sellaisia jo on ollut kaupunginviranomaisten pohdittavina, mutta että lopullisten ehdotusten tekeminen on lykätty toistaiseksi ainakin osittain sen johdosta, että on vallinnut epätietoisuutta siitä, miten näihin yrityksiin sopivasti pitäisi ja voisi saada rahallista kannatusta. Käytettävänä olevat lainavarat eivät näy riittävän ja taksoituksen korottaminen epäilyttää. Tuollaisia kunnallisia yrityksiä ovat esim. kaupungin laitos tuberkuloosia, tartuntaa levittäviä, mutta kuitenkin työkykyisiä henkilöitä varten; oman talon teettäminen kunnan työväenopistolle; maatilan hankkiminen kauan puheena olleelle miesten työsiirtolalle; keskuskirjastotalon rakennuttaminen y. m. Mielestäni ovat kaikki nämä yritykset semmoisia, ettei niiden tarvitse rasittaa vakinaista rahasääntöä, vaan että ne rahasäännön helpottamiseksi ja voidakseen pikemmin tulla toteutetuiksi sopisi kustantaa siitä ylimääräisestä rahasäännöstä, jota Anniskeluosakeyhtiön voittovarot edustavat. Ennakkopäätöksiä on niinkään olemassa siitä, että kaupungin kaunistamiseen voi käyttää väkijuomaliikkeestä saatuja voittovaroja. Niinpä on Tähtitorninvuoren tasoitukseen käytetty melko määrät näitä varoja. Wallgrenin suihkukaivo on niillä kustannettu. Edellä esimerkkeinä mainitut ja niiden tapaiset kunnalliset yritykset, joita varmaan kohdakkoin ilmaantuu, kysyvät tietenkin niin runsaita kustannuksia että, jos niiden toimeenpanoon käytetään voittovaroja, on varmaankin sangen vähän toiveita että sen lisäksi kävisi rahastoa muodostaminen. Missään tapauksessa ei näy olevan syytä tehdä päätöstä rahaston muodostamisesta, ennenkuin asiasta on kokemusta saatu. Asia voi hyvin levätä siksi, kunnes varoja on käytettävänä.

Sen nojalla mitä minulla tässä edellä on ollut kunnia esittää, pyydän ehdottaa

että Kaupunginvaltuusto päättäisi että Helsingin Anniskeluosakeyhtiön ylijäämävoittovarot on varattava Kaupunginvaltuuston vastedes käytettäväksi sillä tavoin kuin tässä edellä on mainittu sekä annettava Rahatoimikamarin hoidettaviksi „Helsingin kaupungin varattujen voittovarain“ nimisinä.

Muissa tässä mainitsemattomissa kohdin olen yhtä mieltä Valiokunnan enemmistön kanssa.

Oskar Heikel.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1913.

Esitys toimenpiteisiin ryhtymisestä Helsingin talvilaivaliikenteen vakauttamiseksi.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Syysk. 29 p:nä 1913.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 601.

Kohta vuosikymmen on kysymystä toimenpiteisiin ryhtymisestä Helsingin talvilaivaliikenteen vakauttamiseksi vilkkaasti pohdittu kaupungin liikemiespiireissä ja on siihen nähden toivomuksena lausuttu, että valtio tahi kaupunginviranomaiset tai nämä molemmat yhteisesti niin menettelisivät, että säännöllinen ja varma talvilaivaliikenne pääkaupunkiin saataisiin aikaan. Sitä suurta merkitystä, mikä tuollaisella Helsingin liikennemahdollisuuksien uudesti-järjestämisellä olisi ei ainoastaan pääkaupungin liikemaailmalle, vaan myös melkoiselle osalle Keski- ja Eteläsuomen suuria tuonti- ja vientiliikkeitä, on huomautettu ja mikäli mahdollista myöskin numerotiedoilla valaistu. Talvi toisensa jälkeen on kuitenkin mennyt ilman että on toimenpiteisiin ryhdytty tämän yleisesti levinneen mielipiteen huomioon ottamiseksi. Tosin on jokin valtion jäänsärkijälaivoista alkutalvesta sijoitettu Helsinkiin, mutta aina kovemman pakkasen tultua, toisin sanoin siihen aikaan, jolloin se olisi täällä ollut tarpeellisin, määrätty lähtemään Hankoon, minkä jälkeen Helsingin laivakulku on tykkänään lakannut. Huomattavan varhain on niinkään Åransgrundin loistolaiva hinattu satamaan ja siten vaikeutettu laivain tuloa Helsinkiin. Kerta toisensa jälkeen on, vaikkakaan ei viime vuosina, sattunut että yksityisten höyrylaivayhtiöiden omistamat höyrylaivat ovat keväisin aukaisseet väylän kaupungin satamaan ja että valtion jäänsärkijä on vasta myöhemmin saapunut tänne. Siihen nähden että valtiolla on kokonaista kolme jäänsärkijälaivaa ja kun huomioon, otetaan ettei Helsinki ainoastaan ole maamme suurin tuontipaikka, jonka tullikamariin kertyy enemmän kuin kolmasosa maamme kaikista tullituloista, vaan myös huomattava vientisatama, ja näin siitä huolimatta että laivaliikenne talvisaikaan on seisauksissa, täytyy sitä väitettä pitää täysin oikeutettuna, että maamme hallitus ei ole ottanut huomioon niitä vaatimuksia, joita pääkaupungin liikemiehet ja melkoinen joukko maamme muidenkin osain liikkeenharjoittaja ovat syyllä voineet asettaa valtiolle Helsingin talvilaivakulun voimassapitoon nähden.

Mitä taas kaupunginhallintoon tulee, on pääkaupungin miltei luonnoton kasvaminen viimeksi kuluneina kymmenenä vuonna asettanut sille yhteiskuntatoiminnan eri aloilla niin suuria vaatimuksia ja kysynyt niin runsaita menoja, että ajatus oman jäänsärkijälaiavan hankkimisesta kaupungille on aina täytynyt lykätä syrjään. Mitä enemmän kuitenkin Helsingin olot ovat kehittyneet, sitä ilmeisempänä on esiintynyt välttämättömyys ryhtyä tarpeellisiin toimiin säännöllisen talvilaivakulun aikaansaamiseksi Helsinkiin. Tähän nähden otti Rahatoimikamari keväällä 1912 tämän asian alustavasti käsiteltäväksi tekemällä Kaupunginvaltuustolle huhtikuun 25 päivänä mainittua vuotta esityksen että Valtuusto antaisi Rahatoimikamarin käytettäväksi enintään 10,000 markan määrärahan sen seikan selvittämiseksi, mitä mahdollisuuksia on keskeyttömän talvilaivaliikenteen voimassapitämiseksi Helsinkiin ja paljonko kustannuksia siitä koituu. Rahatoimikamari aikoi asiantuntijoilla tutkituttua, olisiko keskeyttömän talvilaivaliikenne kaupungin rahallisia etuja sekä kaupan tarpeita ja etuja silmälläpitäen tarpeellinen, mitä taloudellisia uhrauksia se kaupungilta vaatisi ja kävisikö näiden uhrausten katsominen vastaavan kaupungille hankeesta odotettavana olevia etuja. Mainitun esityksen Kaupunginvaltuusto hyväksyikin.

Asian kaikinpuolisen valaistuksen aikaansaadakseen pyysi Rahatoimikamari avukseen insinöörejä Ernst Fr. Andersiniä ja Karl R. Petterssonia, jotka molemmat olivat aikaisemmin olleet luotsilaitoksen palveluksessa ja perehtyneet talvilaivaliikettä koskeviin oloihin. Yksissä neuvoin satamakapteenin ja allekirjoittaneen, Kamarin sihteerin, kanssa laativat nämä ohjelman puheenalaista tutkimusta varten, jonka tulokset esitetään tämän oheisissa liitteissä II, 1—4. Tutkimuksen jatkuessa Rahatoimikamari, voidakseen tarkemmin arvostella jäänsärkijälaiavan hankintakustannuksia, hankki erinäisiltä ulkomaisilta toiminimiltä (ne kotimaiset liikkeet, joiden puolen käännettiin, eivät sanoneet voivansa ottaa osaa kilpailuun) edellä mainitussa tutkimuksessa esitetyn ohjelman mukaan Helsingin kaupungille rakennettavan jäänsärkijälaiavan hankintatarjouksia. Määräajan kuluessa saapuneita tarjouksia tutkimaan asetti Rahatoimikamari komitean, johon valittiin herrat Adolf Engström, L. Melan, J. A. Rosqvist, Ernst Fr. Andersin ja Karl R. Pettersson ja joka lokakuun 31 päivänä viime vuonna antoi lausuntonsa. Tästä Valmisteluvaliokunnan tiedoksi saatetusta lausunnosta käy selville, että asiantuntijain yksimielisen käsityksen mukaan Helsingin kaupungin jäänsärkijälaiavan pitää rungon ja koneiston rakenteeseen nähden olla ainakin yhtä luja kuin valtion jäänsärkijälaiavat ovat sekä että laiavan hankintakustannukset on laskettava noin 2 miljoonaksi markaksi.

Vielä on mainittava, että Kauppavaltuutettujen talviliikennekomitean toimittama selvitys siitä kaupungin liikennetulojen lisäännystä, mikä olisi odotettavana, jos Helsingin talvilaivaliikenne jäänsärkijälaiava hankkimalla

turvataan, on annettu Rahatoimikamarin asiantuntijain käytettäväksi sekä että johtaja Otto Engb. Jaatisen pitämä, jäänsärkijäkysymystä valaiseva esitelmä on katsottu voitavan julkaista tämän selvityksen yhteydessä.

Rahatoimikamarin hankkimasta selvityksestä näkyy, että Åransgrundin ja Gråharan loiston sivuitse Helsinkiin vievän väylän käy niinä talvina, jolloin säännölliset ilmastosuhteet ja sopivat tuulet vallitsevat, avoinna pitäminen samaa tai hiukan lujempaa tyyppiä olevalla jäänsärkijäläivalla kuin valtion jäänsärkijäläivat ovat, erittäinkin jos kaupungin jäänsärkijäläiva saisi tarpeellista apua joltakin vastamainituista laivoista. Edellä mainittu Helsingin laivaväylä olisi siis, samoin kuin tähänkin asti, varsinaisena talvilaivaväylänä. Mutta edellä puheena olleet tutkimukset ovat sen ohessa osottaneet, että ankaroina talvina ja epäsuotuisain tuulten vallitessa Suomenlahteen Helsingin edustalle kasautuu semmoisia ahtojäävyöhykkeitä, ettei laivoja käy Åransgrundin ja Gråharan loiston sivuitse ensinkään tai ei ainakaan melkoiseen vaaraan antautumatta saattaminen kaupungin satamaan. Toiselta puolen on käynyt selvälle, että laivaliikettä tuollaisina talvina kävisi, tosin vaivoin, mutta kuitenkin aivan todennäköisesti. voimassapitäminen käyttämällä Helsingistä Porkkalan ja sieltä Rönnskärin y. m. saarien ja Rönnskäristä lounaaseen sijaitsevan Kallbådan karin länsipuolitse avomerelle kulkevaa väylää. Tätä väylää tosin käytettäisiin ainoastaan epäsuotuisain jääsuhteiden vaatiessa, mutta se turvaisi kuitenkin säännöllisen talvilaivaliikenteen Helsinkiin, koska Porkkalan edustan jääsuhteita ei käy katsominen Hangon jääsuhteita epäsuotuisammiksi. Kun kuitenkin Helsingin—Porkkalan sisäväylää ei, vaikka isot ja syväkulkuiset laivat sitä käyttävät, ole mitattu eikä sentähden ole täysin varmasti osotettavissa, että sitä eri vedenkorkeuksien vallitessa voivat käyttää 18 jalkaa syvemmässä kulkevat laivat, teki Rahatoimikamari elokuun 1 päivänä viime vuonna Keisarillisen Senaatin Kauppa- ja Teollisuustoimituskunnalle sitä tarkoittavan esityksen, että joko luotsilaitoksen toimesta Helsingin—Porkkalan ja sieltä Rönnskärin y. m. saarien sekä Kallbådan länsipuolitse avomerelle menevä väylä mitattaisiin enintään 23 jalan syvässä kulkevia laivoja varten, tai myös että Helsingin kaupunki oikeutettaisiin omalla kustannuksellaan ja päteviä henkilöjä käyttämällä mittauttamaan puheenalainen väylä vastamainittuun syvyyteen asti. Kirjelmässä toukokuun 30 päivältä kuluva vuotta on Kauppa- ja Teollisuustoimituskunta ilmoittanut, että Keisarillinen Senaatti on tämän asian käsitellyt, mutta ei ole nähnyt hyväksi myöntyä edellä mainittuun Rahatoimikamarin anomukseen, koska se sisälsi anomuksen saada mitata Helsingistä *länteen Porkkalan niemekkeen editse kulkeva väylä*. Jottei tämä pääkaupungille tärkeä asia saisi raueta, on Rahatoimikamari tehnyt Kauppa- ja Teollisuustoimituskunnalle uuden esityksen,

että luotsilaitoksen toimesta mitattaisiin Helsingistä Porkkalaan ja sieltä Rönnskärin y. m. saarien *itäpuolitse* avomerelle menevä väylä tarpeeksi leveältä 23 jalan syvässä kulkevia laivoja varten, tai myös että Helsingin kaupunki oikeutettaisiin omalla kustannuksellaan täysin pätevillä henkilöillä tutkituttamaan puheenalainen väylä tarpeeksi leveältä ja edellä mainittuun syvyyteen asti. Tähän esitykseensä ei Rahatoimikamari ole vielä saanut vastausta. Mahdotonta ei kuitenkaan ole, että hallitus saa Meriministeriöltä Pietarista hankituksi käskyn että Helsingin—Porkkalan väylä Kallbådaan asti on mitattava kyllin syvältä. Mitään järjellistä syytä evätä maamme pääkaupungilta mahdollisuus järjestää tätä väylää käyttävä talvilaivaliike ei ole olemassa. Tietenkään ei vastamainittu Rönnskärin itäpuolelta alkava väylä olisi läheskään yhtä hyödyllinen talvilaivakululle, koska jääsuhteet Porkkalan niemekkeen länsipuolella ovat verrattomasti edullisemmat kuin sen itäpuolella. Käypä epäileminen, olisiko mainitulle laivakululle sanottavaa hyötyä Rönnskärin itäpuolelta alkavasta Helsingin—Porkkalan väylästä. Joka tapauksessa on Rahatoimikamari kuitenkin katsonut velvollisuudekseen ryhtyä kaikkiin toimenpiteisiin, mitä mahdollista on ollut, saattaakseen asian tämän puolen suotuisaan tulokseen.

Esillä olevaa asiaa taloudelliselta kannalta arvostellessa täytyy edellyttää jäänsärkijäläivan hankinnasta olevan kustannuksia vähintään 2,000,000 markkaa ja vuotuisten käyttö- ja kunnossapitokustannusten vakuutusmaksuineen nousevan ainakin 200,000 markkaan, johon lisäksi tulisivat mainitun pääoman korko ja kuoletus, 200,000 markkaa. On tosin pantu kyseeseen, eikö kaupungin talvilaivaliikenteelle riittäisi, että hankittaisiin pienempää kokoa oleva, heikommalla konevoimalla ja ainoastaan yhdellä kannella varustettu jäänsärkijäläiva, joten yritykseen tarvittava pääoma vähenisi tuntuvasti, ehkäpä puoleen määräänsä, eli siis noin miljoonaan markkaan. Vuotuiset kunnossapitokustannuksetkin vähenisivät tämän johdosta melko lailla. Rahatoimikamari on kuitenkin katsoen sekä niihin lausuntoihin, joita jälempänä seuraavassa selvityksessä on tästä asian puolesta annettu, että myös niihin mielipiteisiin, joita muut asiantuntijat, erittäinkin satamakapteeni ja valtion jäänsärkijäläivain päälliköt ovat jäänsärkijäläivan rakenteeseen, kokoon ja voimaan nähden esiintuoneet, yhtynyt siihen käsitykseen, että puheenalainen jäänsärkijäläiva on pääasiallisesti rakennettava laaditun ohjelman mukaisesti. Sillä heikompi ja pienempi jäänsärkijä ei kykenisi saattamaan isompia kauppalaivoja, koska kokemus on osottanut, että Sampo ja Tarmokin verraten vähäisen leveytensä johdosta vain töin tuskin kykenevät täyttämään tehtävänsä. Riikalaisen jäänsärkijäläivan „Peter der Grossen“ tyyppinen laiva taas ei voi tulla kysymykseen, koska se olisi liian syväkul-

kuinen eikä tämän johdosta missään tapauksessa voisi liikkua Helsingin—Porkkalan väylällä. Vähempi konevoima ei myöskään voine tulla kysymykseen, koska jäänsärkijälaiivan usein täytyy työskennellä sangen vaikeissa jääsuhteissa. Edellä mainituista syistä on Rahatoimikamari edellyttänyt jäänsärkijälaiivan hankintakustannukset 2 miljoonaksi markaksi sekä vuotuiset käyttö- ja kunnossapitokustannukset 200,000 markaksi, korkoa ja kuoletusta lukuunottamatta. Kysymys on siis, onko kaupungin taloudellisten etujen mukaista panna yritykseen noin huomattavan suuri pääoma ja noin tuntuvassa määrässä lisätä kaupungin vuotuisia menoja niiden etujen saavuttamiseksi, joita talvilaivaliikenne epäilemättä tuottaisi kaupungille. Tähän kysymykseen on kuitenkin sangen vaikea antaa varmaa vastausta, koska tässä ei voi liikkua yksinomaan todellisilla numeroluvuilla ja tietyissä olosuhteissa, vaan täytyy pohjana käyttää edellytyksiä, jotka ehkä toteutuvat aivan toisin tavoin kuin nykyään odottaisi. Kaupunkiyhdyskunnalle jonkin yrityksen toimeenpanosta koituvat välilliset edut eivät myöskään tämänlaatuisessa tapauksessa ole numeroluvuin valaistavissa. Siinäkin täytyy liikkua edellytysten ja todennäköisyyslaskelmain pohjalla. Mutta vaikka niinkin on laita, ei mainittuja seikkoja valaiseva selvitys suinkaan ole mielenkiintoa vaille eikä sen osottamia tuloksia saa arvata liian vähäisiksi, vaan on niihin pantava merkitystä. Rahatoimikamarin toimittaman selvityksen mukaan olisivat kaupungin satama- ja liikennemaksut, siinä tapauksessa että jäänsärkijälaiiva olisi koko talvikauden 1911—1912 ylläpitänyt laivaliikennettä ja puheenalaiset maksut olisi kannettu saman suuruisina kuin muinakin kuukausina, lisääntyneet 128,000 markalla. Mutta näihin laskelmiin ei kuitenkaan liene pantava ratkaisevaa painoa, koska ilmeistä on että, jos säännöllinen talvilaivaliikenne Helsinkiin saadaan aikaan, liikenne kasvaisi tuntuvasti suuremmaksi kuin nykyään on voitu laskea. Tätä oletusta vahvistaa sekin seikka, että talvella 1910, jolloin liikenne jatkui keskeytymättä, Helsingin vienti voitti Hangon vientimäärän, mikä ei ole laita tavallisina vuosina. Samaten lisääntyi Helsingin kauttakulkuliikenne tuona vuonna kaksinkertaiseen määräänsä, vähentyäkseen taas seuraavana vuonna tuntuvasti. On sentähden aivan todennäköistä, että kaupungin välittömät tulot olisivat tuntuvasti suuremmat vuodelta 1912 tehtyjen laskelmain osottamaa määrää. Mutta samoin kuin Kauppavaltuutettujen talviliikennekomitea on Rahatoimikamarikin sitä mieltä, että tämä välitön tulojen lisäännys merkitsee kaupungille vähemmän „verrattuna siihen teollisuuden, kaupan ja merenkulun nousuun ja vilkastumiseen, minkä säännöllisen talvilaivaliikenteen järjestäminen tulee pääkaupungissa aikaansaamaan ja mistä kaupunkikunnan kaikenlaisten verotustulojen lisääntyminen tulee olemaan seurauksena“. Lopuksi saanee huomauttaa sitäkin seikkaa, että säännöllinen talvilaivaliikenne lisäisi työnsaannin mahdollisuutta osalle — vaikka tosin vähäiselle — kaupungin väestöä vuodenaikana, jolloin työnpuutetta milloin missäkin määrin vallitsee.

Edellä esitetyt, talvilaivaliikenteen aikaansaamista Helsinkiin puoltavat näkökohdat epäilemättä ansaitsevat huomiota. Asiaa käy kuitenkin katsominen toiseltakin puolelta. Kaupunki on satamarakennuksiinsa pannut melko suuria pääomia. Kuitenkin on vielä laajaperäisiä ja kalliita töitä teetettävä, ennenkuin kaikkiin toimenpiteisiin on ryhdytty kaupungin satamaolojen järjestämiseksi jo nykyään olemassa olevan meriliikenteen vaatimusten mukaisiksi. Uusia satamia on rakennettava, uusia tavaravajoja ja uusia raidelaitteita teetettävä, uusia purkaus- ja lastauskojeita hankittava. Tämän ohjelman toteuttaminen kysyy miljooniin nousevia kustannuksia, ja kyseeseen käy paneminen, eikö näitä kaupungin laivakululle tarpeellisia töitä olisi ensin teetettävä, ennenkuin kaupunki panee suuria kustannuksia talvilaivakulkunsa turvaamiseen. Tähän tosin käy huomauttaminen, että toista ei ole jätettävä tekemättä, mutta ei sentähden myöskään toista sivuutettava. Tämä käsitys on tosin paikallaan, siinä tapauksessa että kaupungin rahallinen asema sen sallii. Mutta Kaupunginvaltuustolle lienee tunnettua, että 1911 vuoden obligatsioonilainasta on enää käytettäväksi osottamatta ainoastaan 5,000,000 markkaa, josta määrästä Rahatoimikamari on esittänyt miljoonan markkaa varattavaksi uuden kaupungintalon rakennuttamiseen. Tämän lisäksi on Kaupunginvaltuuston kohdakkoin osotettava noin miljoona markkaa teknillisten laitosten laajentamiseen sekä Viikin kapteeninvirkatalon vastikkeeksi annettavan maatilalan lunastamiseen. Siinäkin tapauksessa että kysymys uuden kaupungintalon teettämisestä jää lepäämään eikä sen rakennuttamiseen niin ollen tarvitse lähimmässä tulevaisuudessa osottaa määrärahaa, näyttää kuitenkin kaupungin raha-asiain tila vaativan noudattamaan suurta säästäväisyyttä käytettävänä olevain lainavarain osottamisessa. Näin ollen Rahatoimikamari on epäröinyt, onko nykyhetki sopiva jäänsärkijälaiivan hankkimiseen, vai eikö sitä olisi jätettävä toistaiseksi. Sitä vastoin ei jäänsärkijälaiivan hankinnasta johtuvan vuotuisten menojen lisääntymisen tarvinne herättää sanottavia epäilyjä, koska tuo menojen lisäännys kohdakkoin todennäköisesti korvautunee lisääntyneillä tuloilla.

Säännöllinen talviliikenne kuitenkin on ehdoton edellytys jotta Helsinki kykenisi kilpailemaan niiden kaupunkien kanssa, jotka tuollaista liikennettä jo pitävät voimassa. Mutta tuollainen merenkulku ei tuottaisi huomattavia etuja ainoastaan Helsingin kaupungille. Myöskin suurella osalla Uudenmaan ja Keski-suomen liikemaailmaa olisi siitä taloudellisia etuja, jota käsitystä osaltaan vahvistaa sen seikan selvittämiseksi toimeenpantu tiedustelu, missä määrin erinäiset suuremmat kauppaliikkeet haluaisivat käyttää Helsinkiä talvisatamana. Valtiollakin olisi etuja siitä, että talvilaivaliikenne ohjattaisiin Helsinkiin „missä aina riittäviä sekä vienti- että tuontitavaramääriä olisi tarjona, joten vaunujen ei tarvitsisi kulkea tyhjinä kumpaiseenkaan suuntaan, niinkuin nykyään usein on laita talviliikenteen käydessä Hangon

kautta“, joten siis ei ainoastaan pääkaupungilla, vaan koko maallakin olisi hyötyä Helsingin talviliikenteestä. Tähän katsoen ja kun kaupungin taloudellista kantokykyä ei ole ylenmäärin rasitettava, on Rahatoimikamarista näyttänyt olevan täysin päteviä syitä tehdä maamme hallitukselle anomus avustuksen antamisesta joko 2 miljoonan markan suuruisena korottomana kuoletuslainana, joka maksettaisiin takaisin pitemmän ajanjakson, esimerkiksi 20 vuoden kuluessa, valtion hyväksymän kuoletussuunnitelman mukaan, tai myös siinä muodossa, että valtioapua kerta kaikkiaan annetaan puolet puheenalaisen laivan hankintakustannusten määrästä.

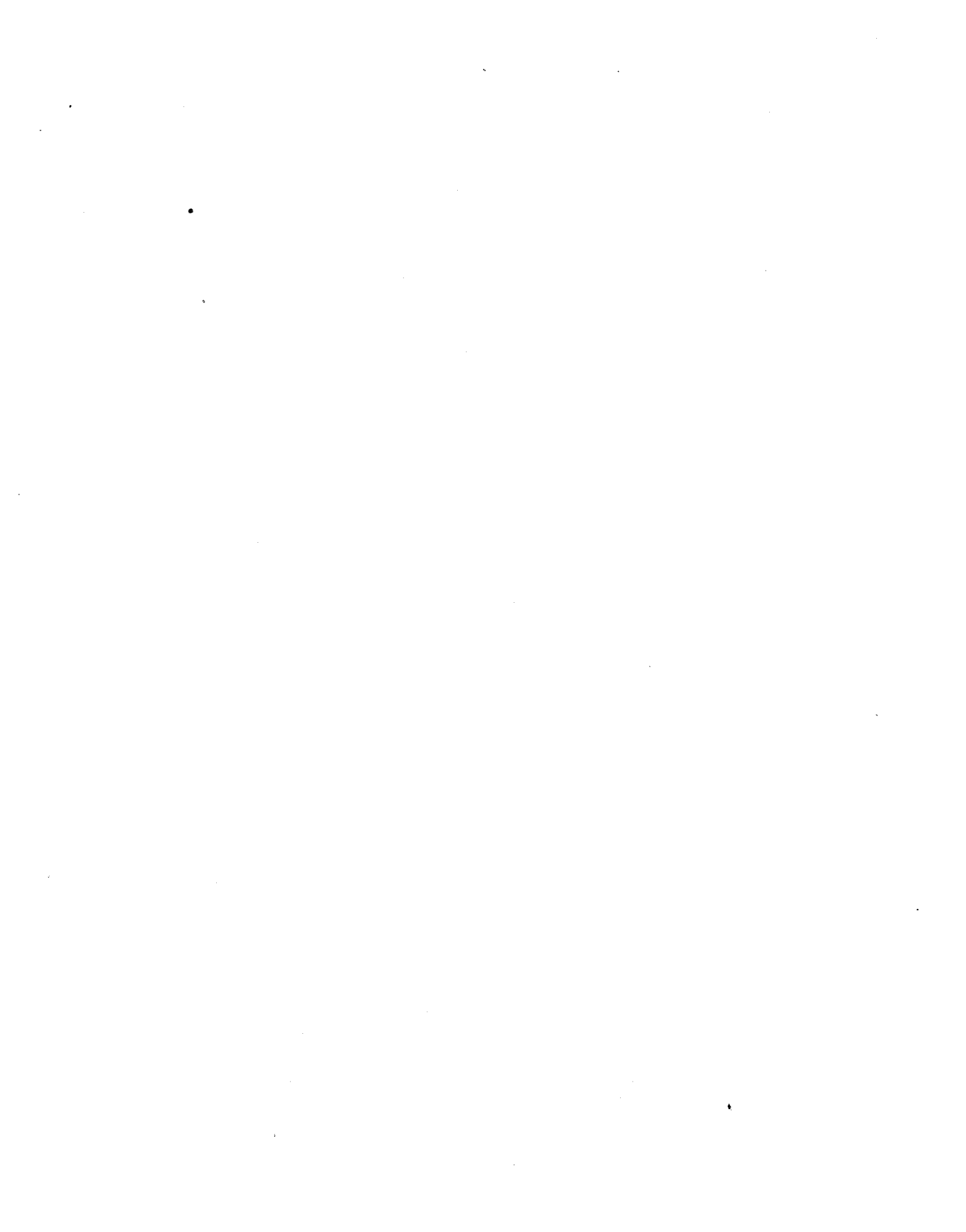
Rahatoimikamari saa sentähden edellä lausuttuun viitaten sekä jälempänä seuraavaa selostusta silmälläpitäen kunnioittaen esittää, että Kaupunginvaltuusto päätäisi

Keisarilliselle Senaatille tehdä esityksen että Helsingin kaupunki jäänsärkijälaivan hankkimiseen saisi avustukseksi joko 2,000,000 markan suuruisen korottoman kuoletuslainan tahi 1,000,000 markan suuruisen valtioavun.

Rahatoimikamarin puolesta.

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

I. Helsingin talvilaivaliikkeestä.

(Alustus, Otto Engb. Jaatisen esittämä Helsingin Kauppiaitten Yhdistyksen kokouksessa marraskuun 25 päivänä 1911.)

Kun minulle annettiin tehtäväksi alustaa tässä kokouksessa keskusteltavaksi kysymys Helsingin laivaliikkeen pitentämisestä talvisin, niin olen minä, huomioonottaen viime aikoina vallinneet olosuhteet, ymmärtänyt tähän tehtävään kuuluvaksi ottaa samalla myöskin käsittelyn alaiseksi, eikö vihdoinkin voitaisi ryhtyä toimenpiteisiin kautta vuoden jatkuvan laivaliikkeen aikaansaamiseksi pääkaupunkiimme.

Ryhtyessämme käsittelemään tätä asiaa, tulee meidän ensinnäkin tehdä itsellemme selväksi, onko yleensä kautta vuoden kestävä laivaliike Helsinkiin mahdollinen, toisin sanoen, eivätkö *jääsuhteet*, tee sille voittamattomia esteitä. Päästäksemme taasen selvilleen tästä tulee meidän ottaa tarkastettavaksemme, minkälaiset jääsuhteet tavallisina talvina ovat olleet Suomenlahdella ja semminkin juuri Helsingin edustalla.

Suomenlahden samoin kuin kaikkien vesien ensimmäisenä luonnollisena syynä jäätymiseen on meren pintakerrosten yleinen jäähtyminen syksyllä ja talvella. Täten syntyy Suomenlahden rantamille kumminkin vaan mitättömän vähän jäätä, jonka pienemminkin tuulen aiheuttamat aallot heti murtavat rikki ja joka ei voi tuottaa laivakululle sanottavaa haittaa. Kunnollisesti ja laajemmilla aloilla käy Suomenlahti jäähän vasta tyypillisen pohjolan talven sattuessa, mitkä talvet yhäti ovat käyneet harvinaisemmiksi. — Semmoisina talvina on maamme kohdalla laaja ilmapainemaksimi, joka aiheuttaa pakkasta ja tyyntä ilmaa, jotenka meri saa rauhassa vetääntyä jäähän. Tällöin jäätyy Suomenlahti nopeasti, luonnollisesti rannoilta ulospäin, ja jos pakkasta kestää hyvin kauvan, saattaa jää pysyä koko talven. Tällainen kiinteä jää eli n. k. maajää, vaikkapa se olisikin paksua teräsjäätä, ei kumminkaan kykene tekemään jäänmurtajalle estettä. On tullut toteennäytetyksi, että m. m. «Sampo» voi vallan helposti yhtämenoa leikata tällaisen jään rikki. Usein myöskin sattuu, että myrsky rikkoo tämän jääkentän, hajottaa sen lautoiksi ja lohkareiksi, sekä jauhaa jään matalikoissa hienoksi jääsohjoksi. Milloin aalto käy mereltä päin, työntää se syviä poukamia syvälle saarien lomitsekin, milloin taas maalta ulospäin, silloin tuuli kantaa irrottamansa jäälautat kauas merelle ja aukaisee satamat tavallistenkin laivain käytettäväksi. — Jos siis Suomenlahti Helsingin edustalla saisi hoitaa ainoastaan omat

jäänsä, niin olisi laivaliike turvattu vuoden umpeen ilman suurtakaan keinotekoista apua. Mutta niin ei aina ole asianlaita. Sillä Suomenlahden sisäosiin muodostuu usein jäätä niin paljon, että se kattaa meren rannasta rantaan. Merivirtain ja tuulien vaikutuksesta tämä jää repeilee suuriksi lautoiksi. Nämä lautat joutuvat tuulen mukana liikkeelle, ajautuvat Suomenlahden suupuoleen, jäätyvät yhteen usein päällekkäin, muodostaen yhä vahvempia ahtojäävyöhykkeitä, jotka etelätuulen mukana ajautuvat rannikolle päin ja saattavat tukkia pääsyn niin hyvin Helsingin kuin Hangonkin satamaan. Juuri nämä ahtojäävyöhykkeet, joita ei tavallinen laiva kykene murtamaan, ovat talvisin laivakulun varsinaisena esteenä. Mutta jäämurtaja voi kyllä tällaisenkin jääkentän läpi tiensä etsiä. Niinpä heikko «Murtajakin» on murtanut uoman tällaiseen jääkenttään, joka paikoittain oli aina 2 metrin vahvuista. —

Suomenlahden jäätyminen laajuutta kuutena eri ajankohtana talvina 1903—1904 sekä 1904—1905 kuvaavat Maantieteellisen yhdistyksen jääkartat, joista nähdään näiden talvien selvä eroitus. — Talvella 1903—1904 alkoi jäätyminen myöhemmin ja Suomenlahti vapautui jäästä aikaisemmin kuin 1904—1905. Myöskin ilmat näinä talvina olivat erilaiset. Edellisenä talvena sattui ensimmäinen kylmyyskausi lokakuun kuluessa, kolme seuraavaa kuukautta olivat lauhkeita, — pari astetta normaalilämpöä korkeammat. Helmi- ja maaliskuussa olivat ilmat jotenkin kauan kylmät. Maaliskuun lopulla oli lämpö määrä korkea ja samalla vallitsivat voimakkaat eteläiset tuulet. Talvella 1904—1905 oli jo marraskuun alkupuolella pakkaskausi ja kylmiä ilmoja kesti tämän jälkeen aina huhtikuuhun saakka. Silmäillessä näitä karttoja ja sitä kapeaa jääreunaa, joka keskitalvellakin Helsingin sataman sulasta merestä erottaa, jo selviää, että käyttämällä nykyaikaisia jäämurtajia voitaisiin laivaliikettä Helsinkiin koko talven ankarimpinakin pakkastalvina ylläpitää; leutoina talvina on tämä, kuten kokemus on osoittanut, hyvinkin helppoa. Niinpä pitivätkin Helsingin Höyrylaiva Osakeyhtiön laivat «Ägir» ja «Baltic» talvella 1909—1910 yllä jokaviikkoista laivaliikettä Helsinkiin, ja on se yhtiö, joka nämä laivat omistaa, minulle ilmoittanut, että tämä talviliike voi tapahtua ilman suurempia vaikeuksia, eivätkä laivat vaatineet tämän jälkeen mitään mainittavampia korjauksiakaan.

Katsokaamme sitten tarkemmin, onko meillä sopivaa *laivaväylää* Helsinkiin, jota talvellakin voisi käyttää. Meri on useana talvena Helsingin edustalla avoinna aina Porkkalaan saakka. Asiantuntijat sanovat myöskin, että tavallisina talvina eivät jääsuhteet Porkkalan luona ole yhtään vaikeammat kuin Hangossakaan. Itätuulilla, jolloin ajojää tavallisesti ajelehtivat Suomenlahden länsiosaan, pysähtyvät ne melkein aina Rönnskärin ja Kallbådan matalikkojen kohdalle, jolloin läntiset laivareitit Helsinkiin jäävät niistä vapaiksi. Kun nyt on tultu Porkkalaan, voidaan jatkaa matkaa Helsinkiin tavallista laivareittiä myöten, mikä on riittävän syvä ja mikä reitti voidaan kokonaan valaista jo nykyään sillä löytyvillä majakoilla ja johtoloistoilla. — Porkkalasta Sisarsaariin saakka on meri sileän saaristojään peittämä, jonka saarien välissä käypä virta pitää hyvin heikkona. Sisarsaarien luona alkaa tavallisesti syystuulten sinne tuoma eräänlainen ahtojää, jota saaristolaiset sanovat lautasjääksi (tallriksis), jota jatkuu aina

Punainen lehmä (Röda kon) nimiseen saareen saakka. Tämä lautasjää ei kumminkaan koskaan ole ollut erikoisen paksua. Kun jäänmurtaja siihen kerran on väylänsä aukaissut, on sitä ollut verrattain helppo pitää auki. Punaisesta lehmästä Venäjänkarille on jää taasen sileää maajäätä, mutta tästä Mälkön saarelle tulee taasen lautasjää vastaan, joka on samanlaista kuin Sisarsaarten ja Punaisen lehmänkin välillä. Jäljellä oleva lyhkäinen tie Mälkön saarelta kaupungin satamiin ei tee mitään vaikeuksia, sillä jää tällä välillä on aina sileää maajäätä. Asiantuntijat ovat vakuuttaneet, että esim. «Sammon» kokoisella jäämurtajalla voidaan nyt esittämäni väylää kovina pakkastalvinaakin pitää auki.

Tässä yhteydessä voinen huomauttaa, että vielä joku aika sitten pidettiin säännöllistä talvilaivaliikettä Turusta käsin mahdottomuutena. Kokemus on nyt jo kumminkin osoittanut, että talviliike tästäkin kaupungista saattaa verrattain helposti käydä päinsä, vaikkakin saaristo tavallisesti on jäässä hyvin laajalti. Asiaa tuntevissa piireissä ollaan myöskin vakuutettuja siitä, että Mäntyluodolle voitaisiin vaikeuksista järjestää talviliikenne, koska useimpina vuosina Mäntyluodonkin väylä on ollut melkein kokonaan jäistä vapaa eikä ahtojäiden muodostuminenkaan ole haitannut, sillä meri on aivan avoin heti sataman ulkopuolella. Niin pian kuin Porin—Kankaanpään—Haapamäen radasta tulee tosi, ollaan asianomaisissa piireissä valmiit ryhtymään toimiin talvisataman aikaansaamiseksi Mäntyluotoon lähimpänä satamana palvelemaan Keski-Suomen liikettä.

Ylläolevat seikat huomioonottaen voisi toivoa, että pääkaupunki ei jättäytyisi aivan jäljelle, mitä järjestettyyn talviliikenteeseen tulee, vaan että täälläkin asia otettaisiin vakavan harkinnan alaiseksi.

Lienee nyt paikallaan katsahtaa, kuinka kauvan laivakulku Helsinkiin on viime talvina ollut suljettuna. Käytettävänäni ovat tiedot kahdeltatoista viime talvelta.

Niiden mukaan laivaliike				
talvella 1898—1899	loppui 26 p. tammik.			
	alkoi 15 » huhtik., satama suljettuna	78	vuorokautta	
talvella 1899—1900	loppui 10 p. tammik.			
	alkoi 30 » huhtik., » »	109	»	
talvella 1900—1901	loppui 6 p. maalisk.			
	alkoi 11 » huhtik., » »	35	»	
talvella 1901—1902	loppui 28 p. joulok.			
	alkoi 30 » huhtik., » »	122	»	
talvella 1902—1903	loppui 21 p. tammik.			
	alkoi 10 » maalisk., » »	47	»	

talvella 1903—1904	loppui 21 p. helmik.			
	alkoi 23 » huhtik.,	satama suljettuna	60	vuorokautta
talvella 1904—1905	loppui 21 p. tammik.			
	alkoi 22 » huhtik.,	»	91	»
talvella 1905—1906	loppui 20 p. helmik.			
	alkoi 17 » huhtik.,	»	56	»
talvella 1906—1907	loppui 26 p. tammik.			
	alkoi 27 » huhtik.,	»	91	»
talvella 1907—1908	loppui 28 p. jouluk.			
	alkoi 17 » huhtik.,	»	111	»
talvella 1908—1909	loppui 5 p. helmik.			
	alkoi 28 » maalisk.,	»	52	»
talvella 1909—1910	auki koko talven	»	0	»
		<i>Satama suljettuna yhteensä 852 vuorokautta.</i>		

Näinä 12 vuonna on siis Helsingin laivaliike ollut talvisin lakkautettuna keskimäärin 71 vuorokautta, eli noin $2\frac{1}{2}$ kuukautta.

Nyt herää kysymys siitä, minkätähden ei sitten jo ole ryhdytty varsinaisiin toimiin talvilaivaliikkeen järjestämiseksi Helsinkiin. Tähän ovat syyt mielestäni etsittävät kaikkien kolmen asianomaisen taholta, nimittäin: valtion, laivayhtiöitten ja kauppiaitten. On ensinnäkin helppo käsittää, miksi *valtio* ei erityisesti harrasta Helsingin talviliikenteen kehittämistä. On nimittäin näytettävä, että ne suuret kustannukset, likipitään 5 milj. markkaa, jotka valtio on käyttänyt Hangon sataman ja sen varastosuojien kuntoonpanemiseen, ovat tarpeenvaaitmat. Kun hallitus sitäpaitsi on tehnyt kontrahdin Suomen Höyrylaivayhtiön kanssa, jossa se sitoutuu avustamaan tämän yhtiön laivoja, joiden on määrä joka keskiviikko säännöllisesti lähteä Hangosta, niin on luonnollista, että päähuomio asetetaan Hangon laivaliikkeen avustukseen. Valtiolla on sitäpaitsi tuloja niiden tavarain rahtimaksuista, joita Helsingin kauppiat ovat pakotetut tuomaan Hangon ja Turunkin kautta, ja jotka rahtimaksut jäisivät ansaitsematta, jos laivaliike Helsinkiin läpi vuoden jatkuisi. — Toiseksi eivät *laivayhtiöt* ole erityisesti välittäneet talviliikkeestä Helsinkiin, koska ne ensinnäkin saavat saman rahtimaksun, vaikka jättävätkin tavarat Hankoon, ja toiseksi kun jäässä tehtävä matka vaatii aina suurempia kustannuksia ja laivojen korjauksia. Niinpä vaati aikanaan Uranian ja Astrean kampa-pailu vaikeana talvena 1893 korjaukset, jotka maksoivat yhteensä 180,301:29. Myöskin

vaikeuttaa talvisin laivojen Helsinkiin pääsyä se seikka, että useat merimerkit ovat silloin poissa, ja etenkin kun Åransgrundin majakkalaiva on otettu pois paikoiltaan, on tulo Helsingin satamaan itäistä reittiä, semminkin lumituiskussa, vaikea. Mitä sitten lopuksi Helsingin *kauppiainin* tulee, niin tiedän jokusen heistä toivoneen, ettei laivaliikettä, etenkin keväisin, aloitettaisi niin aikaisin kuin mahdollista olisi. He ovat esim. sattuneet ostamaan jotakin tavaraa suuremman määrän kuin talvella ovat kaupaksi saaneet, ja haluavat saada sen myydyksi hyvään hintaan, ennenkuin kevätlaiivat tuovat uutta tavaraa markkinoille.

Kuten ylläolevasta näkyy, eivät ne syyt, jotka tähän saakka ovat tavallaan olleet Helsingin talvilaivakulun esteenä, ole varsin painavia, ja niinpä onkin viime aikoina *liike-elämän luonnollista kehitystä* harrastavien puolelta yhä äänekkäämmin alettu vaatia tämän talviliikenteen paremmalle kannalle saattamista.

Hallitus ei todennäköisesti tule enää tätä hanketta vastustamaan. Eräs nykyisen hallituksen jäsenistä on päinvastoin äskettäin selittänyt, «että on saatava selvitettyksi, paljonko tavaraa talvilaivaliikkeen kautta arviolta tulisi maahan tuotavaksi ja maasta vietäväksi. Jos tällainen tutkimus antaa suotuisan tuloksen, niin tuntuu hallituksella olevan hyvät syyt ottaa tutkittavaksi, millä keinoin — joko riittävällä valtioavulla tai sijoittamalla jäänmurtajalaiva —, talviliike voidaan aikaansaada». Mitä erityisesti Helsingin talvilaivaliikkeen järjestämiseen tulee, on sama hallituksen jäsen yksityisenä mielipiteenään lausunut, «että valtion jäänmurtajien työtä voisi pitemmän aikaa kuin nykyään käyttää esim. Helsingin sataman aukipitämiseen. Sillä Hangossa tarvitaan kahta hyvää jäämurtajaa vasta silloin, kun jäätä rupeaa olemaan Suomenlahdessa paljon ja se tuulen mukana ajellessaan muodostaa ahtojäävyöhykkeitä, joiden läpi aluksien on vaikea päästä».

Luotsihallituksen puolelta on myöskin joskus koetettu estellä valtion jäänmurtajain lähettämistä Hangosta pois. Tälle kannalle on tämä keskusvirasto asettunut lähinnä huolehtien sitä, että jäänmurtajat kulkiessaan muualla rannikkovesillämme helposti joutuvat haaksirikon varaan, niiden kun on löydettävä tiensä karisissa paikoissa, joista meriviitat ovat talveksi poistetut. Täten tulisi Hangon laivaliike asetetuksi vaaranalaiseksi. Tämä syy ei kumminkaan ole varsin painava, mitä Helsinkiin tulee, sillä onneksi on väylä tänne varsin helppo löytää, kuten olemme nähneet. Jos vielä kaikki ne johtoloistot, jotka ovat tämän reitin varrella, varustettaisiin voimakkailla sumusireeneillä, joita sakeassa lumituiskussa voitaisiin käyttää, niin voisi tien tällöinkin helposti löytää.

Päästäkseni selvytyteen siitä, mille kannalle asianomaiset *laivayhtiöt* tämän talviliikenteen suhteen nykyään asettuvat, olen antanut kuulostella heidän mielipidettään tästä, ja on m. m. Suomen Höyrylaivayhtiön taholta ilmoitettu, ettei heillä puolestaan ole mitään tällaista talviliikettä vastaan, ja lupailtiin, että yhtiön laivain annetaan tulla Helsinkiin, niin kauvan kuin täällä on jäänsärkijä niitä avustamassa. Samalla huomautettiin, että yhtiö on kyllä edelleenkin omalla kustannuksellaan laivaava Helsinkiin niissä laivoissa tänne osoitetut tavarat, jotka yhtiön määräyksestä ovat jääneet Hankoon. Tämän yhtiön käytettävänä onkin nykyään kokonaista 9 laivaa, jotka kaikki

ovat «byggda och utrustade enkom för vintertrafik», kuten lausunto kuului. Kun pääkaupunkimme *kauppiaat nyttemmin* ovat huomanneet, että varsinkin Turun liikemiesten kilpailu supistamistaan supistaa Helsingin myyntialuetta, etenkin silloin kun tavarain lähteyksen tulisi tapahtua talvivarastoista, niin on heidänkin keskuudessaan jo alettu omistaa huomiota pääkaupungin liikenneolojen parantamiselle. Nykyään näyttää siis siltä, kuin asianomaisten taholla ei enää tehtäisi esteitä Helsingin talvilaivaliikkeelle.

Meidän täytyy nyt lyhyesti katsoa, mitenkä tällainen pysyvä talviliike aikaansaantaisiin ja tulevatko sen aiheuttamat *kustannukset* vastaamaan siitä koituvaa hyötyä. Jotta talvilaivaliike Helsinkiin olisi turvattu, tarvittaisiin tänne asiantuntijain lausunnon mukaan kaksi jäänmurtajaa, joista toisen tulisi satamasta käsin auttaa ulos meneviä laivoja ja toisen ulkona jäänreunassa odottaa tulevia laivoja ja johtaa ne satamaan, siis samoin kuin Hangossakin. Nämä jäänsärkijät tulisivat maksamaan noin 2¹/₂ milj. markkaa ja vaatisivat noin 160,000 mk kustannukset, kukin vuosittain. Jos nyt pääomalle laskemme vaikkapa vaan 4 % koron, niin nousisivat kustannukset noin 420,000 markkaan vuodessa. Voidakseni panna tätä vastaan jonkun luvun, olen rautateiden tilastokonttorista ottanut selville talvi- ja kesäkuukausina Hangosta Helsinkiin tulevain tavarain eroituksen. Tänä vuonna tuli helmi-, maaliskuu- ja huhtikuussa Hangosta Helsinkiin 4,543,000 kg. tavaraa. Kesäkuukausina tulee tavallisesti vaan noin 100,000 kg. kuukaudessa. Voimme siis sanoa, että noin 4,200,000 kg. on tästä määrästä ollut sellaista tavaraa, jonka piti laivateitse tulla tänne. Tämän määrän rahtimaksut Hangosta Helsinkiin tekevät ainoastaan noin 53,000 mk, kun tavara suurimmaksi osaksi on ollut kolmannen rahtiluokan tavaraa. Totta on, että myöskin Turusta tulee jonkun verran ulkomaantavaraa talvisin Helsinkiin, ja että Helsingin kauppiaat lähettävät myöskin suoraan näistä satamista Hyvinkään ja Toijalan kautta osan kundeilleen sisämaassa, mutta varmuudella voidaan sanoa, että kaikkien näiden tavarain rautatierahdit eivät missään tapauksessa nouse 100,000 mk suuremmiksi. Jos siis otaksumme, ettei maamme *viennille* olisi tästä talviliikenteestä sanottavaa hyötyä, niin kävisi valtiolle paljon edullisemmaksi kuljettaa kaikki nämä tavarat rahtivapaasti ja säästäisi se siten vielä noin 320,000 mk vuodessa jäänsärkijäin kustannuksia. Tässä on minun myöskin mainittava, että Hangosta Helsinkiin tulleiden tavarain määrä oli tänä vuonna verrattain suuri. Edellisenä vuonna tuotiin Hangosta Helsinkiin tavaraa samoina talvikuukausina ainoastaan 1,577,000 kg. Tähän nähden ei siis ollenkaan kannattaisi ryhtyä puuhaamaan kautta vuoden kestävää laivaliikettä pääkaupunkiimme. Mutta kun asiaa perusteellisemmin harkitsemme niin huomaamme, ettei tämä kannattavaisuuslaskelma ole suunnilleenkaan tarkka. Sillä voidaksemme numeroilla osoittaa talviliikenteen kannattavaisuuden, tulisi meidän ensinnäkin saada tietoomme niiden tavaramäärien korot, jotka Helsingin kauppiaat ovat pakoitetut talven varaksi ostamaan, kuin myöskin niiden vientitavarain rahtimäärät, jotka Helsingin laivaliikkeen lakattua etäämpänä olevista satamista ulkomaille lähetetään, sekä ne rahtieroitukset, jotka sisämaan kauppiaat ovat pakotetut maksamaan tuottaessaan tavaraa Helsinkiä etäämpänä olevista satamista. On myöskin huomioonotettava se lamaus, jonka laivaliikkeen talvisin lakkaaminen vaikuttaa pää-

kaupungin kauppaan ja teollisuuteen yleensä ja jota vaikutusta ei voida numeroilla valaista. Sitten on vielä huomattava, että Helsingin satamarakennuksiin ja laitoksiin kiinnitetty pääoma nousee jo 6 milj. markkaan, jotenka taloudelliselta kannalta katsoenkin olisi edullista, että niitä mahdollisimman suuressa määrässä laivaliikkeen hyväksi käytettäisiin, ja juuri talviliikenteen kautta lisääntyisivät kaupungin tulot satamaja liikennemaksuista. Mutta tämän talviliikenteen kannattavuutta ei ole kumminkaan arvosteltava vaan yksinomaan Helsingin, liike-elämän etuja silmällä pitäen. On myöskin otettava huomioon, että Helsinki, sijaiten lähempänä useita suuria teollisuulaitoksia ja kauppakeskuksia kuin Hanko, voi takaamalla näille paikkakunnille kautta vuoden kestävä laivakulun huomattavasti edistää näidenkin seutujen *vientiä* sekä helpottaa tuontia. Todennäköisesti tulisi esim. puumassaa y. m. semmoisia tuotteita talvisinkin suuremmassa määrässä maasta vietäväksi semmoisilta teollisuusalueilta, joiden etäinen asema nyt tekee tämän viennin Hangon kautta mahdottomaksi. Samoin olisi otettava harkittavaksi ne edut, joita maamme voikaupalle koituisi, siinä tapauksessa että voinvienti tapahtuisi Helsingin kautta, joka samalla on tämän tavarankuluttaja. Myöskin valtionrautateiden kannalta katsoen olisi edullisempaa että talvilaivaliikenne johdettaisiin sellaisen rantakaupungin kautta, josta olisi aina riittävästi sekä vietävää että tuotavaa tavaraa; tällöin ei vaunujen tarvitsisi kumpaankaan päin kulkea tyhjinä, kuten nyt useasti sattuu talviliikenteen käydessä Hangon kautta. Sijaiten edullisemmin — jotakuinkin keskiosassa Suomenlahtea — voi Helsinki suuremmalla syyllä kuin Hanko *koko maankin* etua silmällä pitäen vaatia kautta vuoden kestävä laivakulkua.

Kun kaikki nämä näkökohdat otetaan huomioon, niin kallistuu vaaka ehdottomasti puoltamaan talviliikenteen aikaansaamista. Kun nyt kumminkin koko talven kestävä laivaliikenteen aikaansaaminen vaatii suuria valmistuksia ja pitempää aikaa, niin olisi tällä välin käytettävä muita keinoja, jotta tämä talviliikenne voisi mahdollisimman kauvan jatkua. Tämän tarkoituksen saavuttamiseksi ei tietävästi ole muita keinoja käytettävissä, kuin se mihin jo aikaisemmin viittasin, nim. joko «Tarmon» tai «Sammon» sijoittaminen Helsinkiin, siksi aikaa kun Hangossa ei välttämättömästi tarvita kahta jäänmurtajaa. Meidän jäänmurtajamme kuuluvat, kuten tunnettua, Luotsihallituksen laivastoon, mikä keskusvirasto taasen on Senaatin Kauppa- ja Teollisuustoimituskunnan alainen. Liikemiehillemme on myöskin tunnettua, että näiden laitosten kautta tapahtuva jäänmurtajalaivojemme toiminnan johtaminen on tähän saakka antanut paljon toivomisen varaa. Tosiasiahan on että, vaikka valtio vuosittain uhraa noin 700,000 markkaa jäänmurtajalaivojen hoitoon ja korkoihin, ei sen puolesta kumminkaan pidetä erikoista huolta näiden laivojen toiminnan järjestämisestä mahdollisimman edullisesti. Siten on sattunut että, samalla aikaa kun jäänmurtaja on ollut toimeettomana Hangossa, syystä ettei se viranomaisilta ole saanut määräystä saapua Helsinkiin, samalla aikaa on virolainen peruna-jaala avannut laivakulun Suomen pääkaupunkiin. Tähän nähden tulisi kaupunkimme liikemiesten, joiden etua asia koskee, tehdä Senaatille anomus jäänmurtajan määräämisestä Helsinkiin. Tuntuu omituiselta, ettei pääkaupungin liikemiesten puolelta ole tässä asiassa mitään esitystä tehty, vaikkakin paljon pienempien kaupunkien, kuten Rauman,

Kotkan, Porin y. m. liikemiehet sekä syksyisin että keväisin ovat olleet varsin innokkaita, vieläpä sähköiteitsekin pyytäneet valtion jäänmurtajia satamiaan avaamaan. Onpa viime talvena erään yksityisen tehtaankin pyynnöstä lähetetty valtion jäänmurtaja avustamaan ulkomaalta tulevaa lastilaivaa tehtaaseen yksityissatamaan.

Jos siis Helsinki haluaa säilyttää asemansa merikaupunkina ja maamme etevimpänä tuontipaikkana, niin tulee sen ehdottomasti pyrkiä järjestämään meriliikenteensä kautta vuoden kestäväksi, mutta jolleivät pääkaupungin liikemiehet ryhdy tätä asiaa viemään eteenpäin, niin ei ole toivoa, että siihen muualtakaan päin aloitetta otetaan.

Ylläsanotun perusteella saan tälle yhdistykselle ehdottaa:

1) että yhdistys anois Senaatilta, että Senaatti määräisi jäänmurtajan avustamaan Helsingin talviliikennettä sekä syksyisin että keväisin kokosin aikana, jolloin Hangossa ei välttämättä tarvita kahta jäänmurtajaa;

2) että yhdistys kääntyisi kirjelmällä Helsingin Kauppavaltuutettujen ja Suomen Liikemiesyhdistyksen puoleen kysyen, eikö näiden yhdistysten mielestä olisi syytä asettaa liikemiehistä ja merenkuluntuntijoista kokoonpantu komitea, jonka tulisi ottaa harkittavaksensa, olisiko kautta vuoden kestävä laivaliike Helsinkiin mahdollinen ja tarpeenvaatima ja, jos näin olisi, mihinkä toimiin olisi ryhdyttävä, että tämä talviliikenne mahdollisimman pian aikaansaataisiin.

II. Tutkimus erinäisten Helsingin kaupungin jäänsärkijälaiivan hankintakysymyksen yhteydessä olevain seikkain selvittämiseksi.

(Rahatoimikamarin toimenannosta tehneet insinöörit Ernst Fr. Andersin ja Karl R. Pettersson.)

1. *Onko säännöllinen (keskeytymätön) talviliikenne *) Helsinkiin aikaansaataavissa?*
2. *Mikä tai mitkä väylät voivat Helsingin talvilaivaliikenteessä tulla kysymykseen?*
3. *Minkä verran on kaupungin satama- ja liikennemaksujen lisäännystä odotettavana, edellyttäen että nykyään voimassa oleva näiden maksujen talvipurjehduksen (joulukuun 15:stä toukokuun 1 päivään) aikainen alennus vastaisuudessa poistetaan?*
4. *Kuinka paljon tavaraa voidaan talvikuukausina Helsingin kautta maahan tuoda ja sieltä laivata?*
5. *Mitä muita etuja voi järjestetty talvilaivaliikenne tuottaa Helsingin kaupungille ja sen liikkeenharjoittajille?*

1. Onko säännöllinen (keskeytymätön) talvilaivaliikenne Helsingin aikaansaataavissa?

Tämän kysymyksen selvittämiseksi on tarpeellista tietää:

- a) kuinka kauan Helsingin satama vuosittain, esim. 10 vuonna, on jääesteiden johdosta ja jäänsärkijälaiivan puutteessa ollut sulkeissa;
- b) minkälaiset jääsuhteet ovat Suomenlahdella Helsingin etelä- ja länsipuolella vallinneet siihen aikaan, jolloin satama on ollut sulkeissa; sekä
- c) riittääkö *yksi* jäänsärkijälaiiva ylläpitämään liikennettä vai tarvitaanko siihen ehkä *kaksi* laivaa ja minkä tyyppisiä, kokoisia ja voimaisia, onko laiva varustettava höyrykoneilla, Diesel- vai muilla moottoreilla, milloin se voi valmistua, minkä hintainen ja missä se rakennetaan, sekä vihdoinkin minkä verran laivasta on kunnossapitokustannuksia, mitä taksaa jäänsärkijälaiivan avustuksessa noudatetaan y. m.

1. a.

Helsingin Satamakonttorista saatujen tietojen pohjalla on laadittu seuraavalla sivulla oleva taulukko. Siinä mainitaan vuosilta 1897—1912, siis 15 viimeksi kuluneelta vuodelta, ajat milloin merenkulku on päättynyt jääesteiden ja sataman jäätyneen johdosta sekä milloin liikenne on jälleen aloitettu keväisin. Taulukosta näkyy lisäksi, että paitsi

*) Talviliikenne luetaan alkavaksi joulukuun 15 päivästä ja päättyväksi seuraavan toukokuun 1 päivänä.

talvikaudella 1909—1910, jolloin satama oli kaiken aikaa avoinna ja liikenne niinmuodoin jatkui esteettömästi, satama on kaikkina vuosina ollut sulkeissa kuukautta kauemmin. Kauimmin oli liikenne seisauksissa talvella 1901—1902, jolloin satama oli sulkeissa 123 päivää. Vuonna 1900—1901 taas satama oli sulkeissa lyhimmän aikaa eli ainoastaan 36 päivää.

Talvikausi luettuna jouluk. 15 p:stä toukok. 1 päivään			
V u o s i	Helsingin satama		
	sulkeissa		avoinna
	allamainitun ajan	päivää	päivää
1897—1898	15/1 1898—19/4 1898	94	42
1898—1899	21/1 1899—15/4 1899	84	52
1899—1900	10/1 1900—30/4 1900	111	26
1900—1901	6/3 1901—11/4 1901	36	100
1901—1902	28/12 1901—30/4 1902	123	13
1902—1903	21/1 1903—10/3 1903	40	96
1903—1904	21/2 1904—23/4 1904	62	75
1904—1905	21/1 1905—22/4 1905	91	45
1905—1906	20/2 1906—17/4 1906	56	80
1906—1907	21/1 1907—27/4 1907	96	40
1907—1908	28/12 1907—17/4 1908	111	26
1908—1909	5/2 1909—28/3 1909	52	84
1909—1910	satama ei suljettu	—	136
1910—1911	13/2 1911—21/4 1911	68	68
1911—1912	26/1 1912—14/4 1912	80	57

Kuusi vuotta (1897—1898, 1899—1900, 1901—1902, 1904—1905, 1906—1907 ja 1907—1908) oli satama kunakin vuonna sulkeissa neljättä kuukautta, neljänä vuonna (1898—1899, 1903—1904, 1910—1911 ja 1911—1912) kolmatta kuukautta ja neljänä vuonna (1900—1901, 1902—1903, 1905—1906 ja 1908—1909) toista kuukautta.

Kahtena vuonna (1901 ja 1907) sulkeutui satama jo joulukuun 28 päivänä, seitsemänä vuonna (1898, 1899, 1900, 1903, 1905, 1907 ja 1912) tammikuulla ja neljänä vuonna (1904, 1906, 1909 ja 1911) helmikuulla sekä yhtenä vuonna (1901) vasta maaliskuun 6 päivänä. Useimmissa tapauksissa, eli 12 vuonna 15:stä, alkoi liikenne huhtikuussa ja kahtena vuonna jo maaliskuussa.

Jos Hangossa olisi voitu tulla pitemmän aikaa toimeen ilman valtion jäänsärkijä-

laivoja Tarmoa tahi Sampoa ja jompikumpi näistä olisi saanut jäädä Helsinkiin, olisi liikennettä aivan todennäköisesti voitu pitää voimassa kuukausi tahi pari kauemmin, ja siten olisi edellä luetelluista 15 vuodesta ollut jälellä 6, joina olisi ollut epätietoista, olisiko yhtämittaista talviliikennettä voitu ylläpitää lujankaan jäänsärkijäläivan avulla. Suomenlahden jääsuhteiden tutkiminen näinä 12 vuonna on tarkemmin valaiseva asiaa.

1. b. Suomenlahden jääsuhteet talvina 1898—1910.

Syksyin ja talvin tapahtuva meren pintakerrosten yleinen jäähtyminen aikaansaa meriemme ensimmäisen jäätymisen *). Täten kuitenkin syntyy jäätä tuiki vähän, aallot särkevät sen alituisen eikä se voi tehdä laivakululle vakavaa estettä. Vasta kun tyyppillistä «*pohjolan talvisäätä*» suuremman ilmapuntarimaksimim, tyynen sään, kirkkaan taivaan sekä siitä johtuvan runsaan säteilyn ja pakkasen vallitessa jonkun aikaa on jatkunut, syntyy todellista jääpeitettä laajemmille aloille. Tuollaisissa tapauksissa jäätyminen käy sangen nopeasti ja tietenkin rannikolta ulapalle päin. Jos pakkasta kestää tarpeeksi kauan, syntyy usein koko talven pysyvä jääpeite.

Siten syntynyt kiinteä jää muodostaa tavallisesti pitkin koko rannikkoa ulottuvan vyöhykkeen, joka kulloinkin paikallisolojen, niinkuin saariston, sen saarien ja luotojen aseman, vedensyvyuden, merenpohjan muodon y. m. mukaan ulottuu milloin minkin matkaa ulapalle päin. Talven edetessä tämä vyöhyke tavallisesti levenee, sitten taas kavetakseen milloin hitaammin, milloin nopeammin.

Voipa Suomenlahti kokonaankin lyhyeksi ajaksi saada kiinteän jääpeitteen; samaten on sattunut, että koko Itämeri on jäätynyt **) esimerkiksi:

vuosina 1269, 1307, 1322 (marraskuusta), 1381, 1398 (joulukuun 13 päivästä, 1398 helmikuun 16 päivään 1399), 1423 (tammikuun 12 päivästä), 1456 (maaliskuun 21 päivään), 1460 (jalkamiehiä kulki Itämeren poikki maaliskuun 20 päivään), 1496 (toukokuun alkuun), 1554, 1607 (tammikuun lopusta), 1643, 1655 (Itämerta ajettiin toisin ajoin kuormilla), 1667, 1670, 1674, 1678, 1686 (Preussista ajettiin reellä meren poikki Ruotsiin, Lyypekkiin ja Rääveliin), 1709, 1728 ja 1740.

Niinkuin näkyy, kuuluvat tuollaiset talvet kaukaiseen menneisyyteen ja aivan poikkeustapauksiin.

Tavallisissa oloissa jäätyvät Suomenlahti ja Itämeri ainoastaan rannikoilta, jota vastoin syväemmät osat pysyvät sulina, vaikka niitä ajottain täyttävät erisuuruiset ajo- ja ahtojäämäärät.

Kovien talvimyrskyjen vallitessa voi jääpeitteen osia riistäytyä irti ja joutua tuuliajolle, mutta tavallisesti ne lyhyen ajan kuluttua jäätyvät kiinteään jäähän kiinni ja muodostavat silloin useimmiten ahtojäävyöhykkeitä. Nämä ahtojäävyöhykkeet ja

*) Suomen Kartastosta. Karttalehdet, 6 b—29. Siv. 69.

**) R. Henning, Katalog bemerkenswerter Witterungsereignisse. Abh. d. preuss. meteor. Instituts, Bd 11 N:o 4 s. 29, 34, 36, 39, 42, 55, 60, 62 ja K. E. F. Ignatius, Finlands Geografi 1891 s. 89.

liikkeellä olevat suuret vahvan jään määrät ne ovat, jotka ovat varsinaisena esteenä merenkululle.

Keväällä saa pinnalta valuva sulavesi jään huokoiseksi, ilman lämpö määrän vaihtelut aikaansaavat jännityksiä eri-ikäisistä kerroksista muodostuneessa jäässä ja sitten nämä kerrokset irtaantuvat toisistaan muodostaen tuon tyypillisen tunnetun *kevätjään*, jonka jo lyömälläkin helposti saa lohkeilemaan pieniksi palasiksi ja puikoiksi.

Kovat myrskyt ruhjovat jään rikki laajoilla aloilla ja siten syntyvät keväiset ajojääkentät, jotka jäätyvät enää vain lyhyeksi ajaksi tai ei ensinkään. Vaikka jää nyttemmin on huokoista ja sinänsä verraten heikkoa, voi se kuitenkin esiintymällä suurin joukoin ja tuulen ja virran yhteen sullomana käydä liikenteelle sangen haitalliseksi.

Suomenlahden jääsuhteiden valaisemiseksi jossain määrin on käytettävänä olleiden tietojen*) johdolla erityiseen maamme etelärannikon karttalehteen piirretty kiinteän jäänreunan rajat sekä ajo- ja ahtojäiden eri asennot talvina 1898—1910.

Valitettavasti ei kaikkien huomioiden teossa ole noudatettua tarpeellista huolekkuutta ja luotettavuutta, minkätähden useat niistä on kokonaan erotettu luvusta.

Ajojäiden esiintyessä suuremmissa määrin ei niiden rajoja aina ole voitu tarkoin piirtää, syystä että jään on päiväkirjoissa ilmoitettu ulottuvan «silmänkantaman päähän» tahi «silmänkantamattomiin». Sama on osittain myös laita ahtojäiden ja avoveden.

Luotettavimmat tiedot näyttää saadun kiinteän jäänreunan asennosta, ja nämä tiedot ovatkin sangen mielenkiintoisia koko rannikon jääsuhteita toisiinsa vertaillen. Kohtalaisten rajain sisällä ei ajojaa mainittavia merkitse lujain talvihöyrylaivaimme esteenä.

Vuosilta 1898—1902 saadut tiedot ovat erikoisesti mielenkiintoisia, sen johdosta että näinä vuosina paikotellen myös on saatu tietoja lahden Venäjän puoleisista loistoista käyttämällä hyväksi tri Hugo Karstenin valaisevaa teosta «Untersuchungen über die Eisverhältnissen im Finnischen Meerbusen und im Nördliche Teile der Ostsee», Helsingissä 1911.

Loistoissa pidetyistä päiväkirjoista on sitä paitsi saatu tietoja jään, lumivaipan sekä jääsohjon vahvuudesta ja ilman lämpö määrästä havaintotilaisuudessa, ja on nämä tiedot yhdistelty sekä taulukon muotoon että graafisesti.

Jään ja lumivaipan vahvuutta osottavilla kaariviivoilla ei, sen johdosta ettei huomiota käytännöllisistä syistä aina ole voitu tehdä samoilla paikoilla, tarkoin katsoen ole tieteellistä arvoa, mutta niitä voi kuitenkin, koska havaintopaikkain asemat yleensä vaihtelevat vain muutaman kilometrin, pitää jossain määrin mielenkiintoisina, koska ne valaisevat jään ja lumipeitteen vahvuuden useinkin suuria vaihteluja.

Lumipeitteeseen on myös luettu jääsohjon vahvuus, vaikka nämä tiedot eräissä päiväkirjoissa ovat erillään toisistaan, jommoinen menettely kuitenkin on puolustettavissa, koska havainnontekijän useinkin on vaikea määrätä lumipeitteen ja sohjon välistä rajaa.

*) Loistoissa pidetyt päiväkirjat jääsuhteista näihin kirjoihin kuuluvine jääkarttoineen, jotka Hydrografis-biologinen toimikunta on erittäin auliisti antanut käytettäväksi.

Kaariviivat on piirretty niin, että havaintoajat on merkitty pohja-akselille ja jään vahvuusmitat ylöspäin ordinaattoriksi sekä sen yläpuolelle jääpeitteen vahvuusmitat, jos ne on päiväkirjassa mainittu. Jään vahvuutta osottava kaariviiva on eheä, lumi-peitteen vahvuutta osottava pisteviiva. Havaintotilaisuudessa vallinnutta ilman lämpötilaa osottava kaariviiva (eheä, punainen) on laadittu siten, että ajat on merkitty pohja-akselille ja asteluku ordinaattoriksi, pakkasasteet pohja-akselin ala- ja lämpösasteet yläpuolelle.

Yleiskuvan saamiseksi jääsuhteista on kootusta aineistosta ensin laadittu vertaileva taulukko, jonka ja karttoihin piirrettyjen jääkaarien avulla sitten on laadittu katsaus kunkin vuoden jääsuhteisiin, minkä ohessa on laadittu puheenalaiseen katsaukseen nojaava lausunto siitä, ovatko kunkin vuoden jääsuhteet olleet semmoiset että, jos jäänsärkijäläiva olisi ollut käytettävänä, säännöllistä talvilaivaliikennettä Helsinkiin olisi käynyt voimassa pitäminen vai ei.

Katsaus talven 1897—1898 jääsuhteisiin.

Mainittuna talvena oli Helsingin satama sulkeissa $15\frac{1}{4}$:stä 1898 $19\frac{1}{4}$:än 1899 eli 94 päivää.

Loistojen läheisyydessä vallitsivat seuraavanlaatuiset jääsuhteet:

Jussaari. Tammikuun lopulla alkoi jäänmuodostus loiston pohjoispuolella. Helmikuun 6 päivänä ulottui kiintojään reuna saaren pohjoisrantaan. Saman kuukauden 10 päivänä oli jäänreuna 2 penikulman päässä eteläkaakkoiseen.

Porkkala. Jäätä alkoi syntyä helmikuun 8 päivänä. Saman kuukauden 11 päivänä kiintojään reuna ulottui Kallbådaan.

Gråhara. Tammikuun 29 päivänä näkyi kaikkialla lautasjäätä, joka helmikuun 5 päivänä oli jäätynyt yhteen.

Söderskär. Helmikuun 6 päivänä syntyi jäätä saaren pohjoispuolella.

Sittemmin kehittyivät jääsuhteet seuraavasti:

Helmikuun lopulla kasautui jäänreunaan ajojaitä 2, jopa 9 penikulman leveydeltä. Saman kuukauden 17 päivänä ulottui kiintojään reuna 5 penikulman päähän *Porkkalasta* ja kosketti 12 päivänä *Gråharaa*.

Maaliskuun aikana oli kiintojään reuna eripituisten matkain päässä. Suomenlahdella oli paljon ajojaitä kasautuneina pitkin koko Venäjän rannikkoa, mutta kiintojään reunain edustalla Suomen puolella oli kuitenkin esimerkiksi maaliskuun 20 leveitä avonaisia railoja. *Porkkalan* ja *Gråharan* tienoilla esiintyi ahtojäävyöhykkeitä, jotka kuitenkin pysyivät vain muutaman päivän. Maaliskuun 20 päivänä oli kiintojään reuna hiukan etelään Kallbådasta.

Huhtikuulla vetäytyy kiintojään reuna kaikkialla pohjoiseen. Kuukauden 2 päivänä on jäänreuna 2 penikulman päässä *Porkkalasta* etelään ja 20 päivänä se ulottuu loistoon asti. S. k. 20 päivänä on kiintojään reuna *Gråharan* pohjoispuolella. Muu-

toin on jäänreunoissa vuoroin ajojääkenttiä, vuoroin avonaisia railoja. Huhtikuun 6 päivänä on suuri ajojääkenttä Åransgrundin kohdalla, ja kentän pohjoispuolella on avonainen railo ja eteläpuolella avovettä. S. k. 20 päivänä on avovettä 5 penikulman päässä *Porkkalasta* etelään.

Toukokuun 3 päivänä oli ahtojäävyöhyke muodostunut *Gråharan* kohdalle, ulotuen Flathällanista Västra Tokaniin. Vyöhyke oli 6 penikulmaa pitkä ja 1—2 penikulmaa leveä sekä niin vahva, ettei Murtaja kyennyt sitä puhkaisemaan.

Teräsjään ja lumipeitteen vahvuus sekä ilman lämpö määrä tämän talvisissa havaintotilaisuuksissa saavuttivat suurimmat arvonsa alempana mainituissa tapauksissa:

1898	Teräsjää		Lumivaippa ynnä jääsohjo		Ilman lämpö määrä havaintotilaisuudessa	
	Päivä	Vahvuus sm	Päivä	Vahvuus sm	Päivä	C°
Jussaari	IV/9	90 *)	III/26	18	II/10	— 20
Porkkala	III/29	48	II/26	35	II/11	— 10
Gråhara	IV/4	47	III/14	40	II/7	— 15
Söderskär	IV/5	47	III/21	60	II/11	— 11
Helsingin Eteläsatama	III/29	60	—	—	—	—
S:n Hietalahden satama	III/27	60	—	—	—	—

Niinkuin näkyy, on kiintojää ollut sängen vahvaa ja lumipeite erittäin syvä. Edellä olevasta katsauksesta kuitenkin näkyy, että puheenalaisen talven jääsuhteet *eivät olleet niin hankalat, ettei säännöllistä liikennettä hyvän jäänsärkijäläivan avulla luultavasti olisi voitu pitää voimassa.*

Talvi 1898—1899.

Puheenalaisena talvena oli Helsingin satama sulkeissa tammikuun 21 päivästä huhtikuun 15 päivään 1899, eli 84 päivää.

Loistojen lähitienoilla olivat jääsuhteet seuraavat:

Jussaari. Jäätyminen alkoi tammikuun alussa, mutta vasta helmikuun 14 päivänä ulottui jäänreuna Gaddeihin, s. o. 2 penikulmaa etelään loistosta. S. k. 20 päivänä ilmestyi ahtojäävyöhyke Gaddien eteläpuolelle ja pysyi siinä maaliskuun 12 päivään. Vyöhykkeen eteläpuolella oli avonaisia railoja ja ahtojäätä.

Porkkala. Helmikuun 22 päivänä oli kiintojään reuna hiukan etelään Makiluodosta.

*) Luultavasti jäätynneen jääsohjon sekaista tai ahtojäämäistä.

Gråhara. Jäätyminen alkoi helmikuun 4 päivänä ja s. k. 11 päivänä ulottui jää 3 penikulmaa etelään loistosta. Jään ulkolaitaan oli myös muodostunut ahtojäävyöhyke.

Söderskär. Jäätyminen alkoi tammikuun alussa, mutta vahvaa jäätä syntyi vasta helmikuun 21 päivänä, jolloin myös pieniä ahtojäävyöhykkeitä ilmestyi jäänreunan pohjoispuolelle.

Muutoin olivat jääsuhteet seuraavan laatuiset:

Helmikuun 25 päivänä oli kiintojään reuna *Porkkalan* edustalla hiukan pohjoiseen Kallbådasta. *Gråharasta* ei ole varmoja tietoja tältä ajalta, mutta avovesi alkoi vasta *Äransgrundin* eteläpuolelta.

Maaliskuun 1 päivänä ulottuu kiintojään reuna Kallbådaan ja vetäytyy kuukauden varrella pohjoiseen. Avovettä ei kuitenkaan ole näkyvissä. *Gråharassa* ulottuu kiintojään reuna saareen kuukauden alussa, ja 11 päivänä syntyy ahtojäävyöhyke 3 penikulmaa etelään loistosta. Tämä vyöhyke häviää jälleen 17 päivänä. Avovettä ei ole näkyvissä. *Söderskärin* luona on edelleen ahtojäävyöhyke, *Jussaaren* tienoilla niitä syntyy ja häviää.

Huhtikuun alussa on kiintojään reunalla kaikkien loistojen läheisyydessä milloin minkin verran ajojaitä. S. k. 4 päivänä on Suomenlahdella paljon ajojaitä (ks huhtikuun 1899 karttaa). Nämä ajojaitä kuitenkin häviävät pian. Huhtikuun 15 päivänä oli avovettä Kallbådan kohdalla ja 12 päivänä muutaman penikulman päässä *Jussaaresta* etelään. Kuukauden loppupuolella lähenee kiintojään reuna loistoja. *Jussaaren* kohdalla se on 22 päivänä loiston pohjoispuolella ja 21 päivänä 2,5 penikulman päässä *Gråharasta*.

Teräsjään ja lumipeitteen vahvuus sekä ilman lämpö määrä tämän talvisissa havaintotilaisuuksissa on ollut suurin allamainituissa tapauksissa:

1899	Teräsjää		Lumivaippa ynnä jääsohjo		Ilman lämpö määrä havaintotilaisuudessa	
	Päivä	Vahvuus sm	Päivä	Vahvuus sm	Päivä	C°
Jussaari	III/18	39	II/20	5	III/7	— 12
Porkkala	III/5	46	II/22	20	III/5	— 10
Gråhara	III/31	44	III/31	15	II/7	— 16
Söderskär	III/17	43	II/28	17	III/24	— 11,3
Helsingin Eteläsatama	IV/3	51	—	—	—	—
S:n Hietalahden satama	IV/3	55	—	—	—	—

Teräsjää on hiukan ohuempaa kuin edellisenä vuonna, lumipeite tavattoman ohut. Edellä olevasta näkyy, että *jääsuhteet vaihtelivat sangen paljon, mutta hyvän*

jäänsärkijän avulla olisi luultavasti kuitenkin voitu pitää liikennettä voimassa. Gråharan lähistöön tulleet ahtojäävyöhykkeet tosin pysyivät sangen kauan kohdallaan, mutta jos ne olisivat olleet vaikeat puhkaista, *olisi Porkkalan väylä ollut varalla käytettävänä.*

Talvi 1899—1900.

Tänä talvena oli Helsingin satama sulkeissa tammikuun 10 päivästä huhtikuun 30 päivään 1900, eli III päivää.

Loistojen läheisyydessä vallitsivat seuraavan laatuiset jääsuhteet:

Hanko. Jäätyminen alkoi tammikuun 4 päivänä, mutta mainittavasti oli jäätä vasta helmikuussa. Tammikuun 8 päivänä kuitenkin alkoi syntyä ahtojäävyöhykkeitä, jotka s. k. 15 päivänä ulottuivat loiston juurelle.

Jussaari. Jäätyminen alkoi tammikuun 6 päivänä ja s. k. 10 päivänä ulottui kiintojään reuna 2,5 penikulman päähän loistosta etelään.

Porkkala. Jäätyminen alkoi joulukuun lopulla ja tammikuun 11 päivänä ulottui kiintojään reuna 3 penikulman päähän loistosta etelään.

Gråhara. Saaren pohjoispuolella oli tammikuun alussa ahtojäävyöhykkeitä ja 21 päivänä oli koko meri teräsjään peitossa.

Söderskär. Helmikuun 3 päivänä ulottui jääpeite saaresta hiukan etelään. Muita tietoja Söderskäristä puuttuu.

Myöhemmin talvella olivat jääsuhteet lyhyesti kerrottuina seuraavat:

Helmikuun alussa oli ahtojäävyöhyke poistunut *Hangon* edustalta, mutta uusi tuli sijaan 17 päivänä. S. k. 27 päivänä oli kiintojään reuna 2 penikulman päässä loistosta etelään; loitompana runsaasti ajojaitä. *Jussaarella* oli ahtojäävyöhykkeitä ollut loiston eteläpuolella, mutta poistunut 24 päivänä. Helmikuun 27 päivänä oli kiintojään reuna 3 penikulman päässä loistosta etelään ja ajojaitä sieltä lounaaseen. *Porkkalassa* oli kiintojään reuna 4 päivänä 2 penikulman päässä etelään, ulottui 27 päivänä *Kallbådan*, mutta kääntyi kohta *Kallbådan* itäpuolella suoraan etelään *Naisaarta* kohti. *Naisaaren* itäpuolella oli koko *Suomenlahti* jäässä helmikuun 27 päivästä lähtien. *Gråharan* edustalle ilmestyi kuukauden 16 päivänä ahtojäävyöhyke, ulottuen *Flathällanista* *Bändariin* ja sieltä edelleen itään. Kuukauden lopulla oli jäätä kaikkialla.

Maaliskuun 14 päivänä oli avovettä *Hangon* loiston edustalla. S. k. 18 päivänä on ahtojaitä etelässä ja sittemmin erilevyisinä vyöhykkeinä kaiken kuukautta. *Maaliskuun* 30 päivänä ulottui kiintojään reuna melkoisine ajojäämäärineen loistosaaheen. *Porkkalassa* ulottui kiintojään reuna hiukan etelään *Kallbådata* ja maaliskuun 6 päivänä siihen liittyi ajojaitä. S. k. 30 päivänä oli jäänreunan edustalla avonainen railo ja sen takana joukko ajojaitä. *Gråharan* edustalla oleva ahtojäävyöhyke oli hajautunut. *Maaliskuun* 30 päivänä oli kiintojään reuna 2 penikulman päässä loistosta etelään. *Huhtikuussa* oli *Hangon* edustalla yhä edelleen ahtojäävyöhykkeitä, vaikka nyttemmin kapeampia. Ahtojäävyöhykkeen eteläpuolella oli avonainen railo ajojääneen.

Huhtikuun 28 päivänä jäänreuna ulottuu loistoon ja 30 päivänä Hangon kaupunkiin. S. k. 24 päivänä on kiintojään reuna 3 penikulman päässä *Jussaaresta* etelään ja 30 päivänä loiston pohjoispuolella. *Porkkalassa* ulottuu kiintojään reuna Kallbådaan ja lännessä on avonainen railo, muutoin ajojaitä. *Gråharasta* näkyy avovettä 16 päivänä. Huhtikuun 27 päivänä käy jäänreuna hiukan etelä- ja 30 päivänä pohjoispuolitse loiston.

Teräsjään ja lumipeitteen vahvuus sekä ilman lämpö määrä tämän talvisissa havaintotilaisuuksissa on ollut suurin allamainituissa tapauksissa :

1900	Teräsjää		Lumivaippa ynnä jääsohjo		Ilman lämpö määrä havaintotilaisuudessa	
	Päivä	Vahvuus sm	Päivä	Vahvuus sm	Päivä	C°
Hanko	IV/3	52	II/18	16	II/18	— 16,8
Jussaari	IV/4	60	III/3	41	II/7	— 24
Porkkala	II/23	53	III/20	39	II/16	— 19,2
Gråhara	IV/9	58	III/6	38	III/6	— 17
Söderskär	—	—	—	—	—	—
Helsingin Eteläsatama	IV/1	66	—	—	—	—
S:n Hietalahdensatama	IV/9	77	—	—	—	—

Sekä teräsjää että lumipeite olivat tänä talvena kohtalaisen vahvoja.

Edellä olevasta käy selville, että jääsuhteet ovat osittain olleet sängen tukalat. Hanko oli ahtojäiden piirittämä kaiken talvea; sitä paitsi oli Suomenlahti helmikuun lopulla jäässä Helsingistä Rääveliin, *jolloin kuitenkin olisi Porkkalan väylää päässyt Helsinkiin*, koska avovettä oli Kallbådasta lounaiseen, ellei nimittäin Gråharan väylässä oleva kiintojää olisi tuottanut ylen suuria vaikeuksia.

Talvi 1900—1901.

Tänä talvena oli Helsingin satama sulkeissa maaliskuun 6 päivästä huhtikuun 11 päivään 1901, eli 36 päivää.

Loistojen ympäristöllä vallitsivat seuraavat jääsuhteet:

Hanko. Jäätä huomattiin vasta helmikuussa, ja vielä s. k. 22 päivänä oli kiintojään reuna loiston pohjoispuolella.

Jussaari. Jäätyminen alkoi helmikuun 13 päivänä, ja 22 päivänä oli jäänreuna 2,5 penikulman päässä loistosta etelään. Kuukauden 27 päivänä jäänreuna taas oli vetäytynyt pohjoisemmaksi loistoa kohti.

Porkkala. Tammikuun 17 päivänä oli joulukuussa syntynyt jää poistunut, mutta

helmikuun 12 päivänä meri taas jäättyi. S. k. 22 päivänä oli jäänreuna ynnä ajojaitä 2 penikulman päässä loistosta etelään. Kallbådan eteläpuolella oli avovettä.

Gråhara. Jäätyminen alkoi helmikuun 11 päivänä, ja 16 päivästä lähtien jäänreuna oli loiston eteläpuolella.

Söderskär. Meri peittyi jäähän helmikuun 12 päivänä, sittenkun tuulet aina olivat hajoittaneet aikaisemmin syntyneen jään.

Muutoin vallitsivat seuraavat olot:

Helmikuun 22 päivänä oli suuret joukot ajojaitä Hangon, Jussaaren, Porkkalan ja Gråharan edustalla, jota paitsi isonlaisia ajojääkenttiä oli tuolla täällä Suomenlahdella.

Maaliskuussa oli niinkään paljon ajojaitä loistojen edustalla, jota paitsi koko Suomenlahden itäosa oli aivan täynnä ajojaitä. Lisäksi oli ahtojäävyöhykkeitä *Gråharan* ja *Söderskärin* edustalla. Maaliskuun 15 päivänä oli kiintojään reuna 2 penikulmaa etelään *Jussaaresta*, 2 penikulmaa etelään *Porkkalasta* ja penikulman etelään *Gråharasta*.

Huhtikuussa oli vuoroin railoja ja ajojaitä *Hangon* edustalla, missä kiintojään reuna oli 20 päivänä 2 penikulmaa pohjoiseen loistosta. *Jussaaresta* oli jäänreuna samana päivänä niinkään loiston pohjoispuolella ja ajojaitäkin virui siirtyilevään jäänreunain varsilla pitkin kuukautta. *Porkkalassa* ulottui ajojää kuukauden alussa Kallbådaan asti. Huhtikuun 5 päivänä oli jäänreuna 2 ja 20 päivänä 1,5 penikulmaa loistosta pohjoiseen. *Gråharassa* oli avovettä 16 päivänä, jolloin ahtojääkin oli ajautumassa merelle. Huhtikuun 20 päivänä ulottui kiintojää 2 penikulman päähän loistosta pohjoiseen.

Teräsjään ja lumipeitteen vahvuus sekä ilman lämpö määrä tämän talvisissa havaintotilaisuuksissa oli suurin allamainituissa tapauksissa:

1901	Teräsjää		Lumivaippa ynnä jääsohjo		Ilman lämpö määrä havaintotilaisuudessa	
	Päivä	Vahvuus sm	Päivä	Vahvuus sm	Päivä	C°
Hanko	II/19	18	III/8	5	II/15	— 13,8
Jussaari	IV/3	25	III/27	10	II/16	— 7
Porkkala	III/1	29	III/29	5	II/19	— 9,6
Gråhara	III/8	48	III/27	17	III/27	— 18
Söderskär	II/18	21	III/8	7	II/15	— 15
Helsingin Eteläsatama	IV/3	51	—	—	—	—
S:n Hietalahdensatama	IV/1	48	—	—	—	—

Niinkuin näkyy, on jään vahvuus tänä talvena ollut vähäinen ja lumipeitekin varsin ohut, mutta siitä huolimatta ovat jääsuhteet, vaikkakaan eivät ylen tukalat, kuitenkin

olleet sangen hankalat, sen johdosta että ajojaita esiintyi erittäin runsain määrin helmi- ja maaliskuulla sekä osittain huhtikuullakin. *Gråharan edustalla olevat ahtojäävyöhykkeet olisi, jos ne olisivat osottautuneet liian lujiksi, käynyt kiertäminen kulkemalla Porkkalan tietä.*

Talvi 1901—1902.

Tänä talvena oli Helsingin satama sulkeissa joulukuun 28 päivästä 1901 huhtikuun 30 päivään 1902, eli 123 päivää.

Loistojen tienoilla vallitsivat seuraavat jäasuhteet:

Hanko. Tammikuun 1 päivänä oli kiintojäätä loiston itä- ja länsipuolella. S. k. 12 päivänä oli kiintojään reuna loiston pohjoispuolella ja 17 päivänä oli avovettä kaikkialla. Muutoin esiintyi kuukauden varrella avonaisia railoja ja ajojääkenttiä.

Fussaari. Tammikuun 12 päivänä oli jäänreuna 0,5 penikulmaa loistosta etelään ja 29 päivänä Sundharusta hiukan pohjoiseen.

Porkkala. Jäänmuodostus meressä alkoi tammikuun 2 päivänä. Seuraavana päivänä oli kiintojään reuna 2 penikulmaa loistosta lounaaseen ja 17 päivänä 2,5 penikulmaa etelään. Kuukauden alussa ja lopussa oli ajojaita jäänreunoilla.

Gråhara. Tammikuun 11 päivänä ulottui jäänreuna saareen ja oli 17 päivänä 2 penikulman päässä loistosta etelään; tuonnempina avonaisia railoja ajojääneen. Ahtojäävyöhykkeitä syntyi lounaispuolella. Tammikuun 31 päivänä lähenee jäänreuna loistoa.

Söderskär. Tammikuun 12 päivänä ruhjoutui aikaisemmin muodostunut jää. Kuukauden varrella paljon ajo- ja ahtojaita.

Muutoin olivat olot seuraavat:

Tammikuun 12 päivänä oli Suomenlahdella suuria ajojääkenttiä, niiden joukossa muuan sangen suuri Gråharan ja Kokskärin välillä.

Helmikuun alussa oli avovettä *Hangon* edustalla. Ahtojäävyöhyke poistui 17 päivänä. Muutoin ajojaita ja jääsohjoa. *Fussaareissa* muuttelua jäänreuna ja hiukan ajojaita. *Gråharan* edustalle syntyi ahtojäävyöhyke helmikuun 3 päivänä. Muutoin ei ensinkään avovettä kuukauden varrella.

Maaliskuun 4 päivänä oli kiintojään reuna penikulman etelään *Hangon* loistosta, vierellä melkoiset määrät ajojaita ja jääsohjoa. S. k. 9 päivänä pienempiä ahtojäämuodostumia kaikkialla. Maaliskuun 18 päivänä avovettä, 26 päivänä ahtojaita jäänreunassa ja 29 päivänä taas avovettä, siis erittäin vaihtelevat olot Hangossa. *Fussaareissa* ulottuu kiintojään reuna maalisk. 5 päivänä Gaddeihin ja ajojaita on silmän kantamattomiin. S. k. 29 päivänä on 1,5 penikulmaa leveä avonainen railo Sundharun eteläpuolella. Ajo- ja ahtojaita silmän kantamattomiin. *Porkkalassa* ei ollut näkyvissä avovettä kuukauden alussa, jolloin jää ulottui Venäjän rannikkoon asti. Maaliskuun 11 päivänä on kiintojään reuna 2 penikulmaa loistosta etelään, ja 28 päivänä se ajojaiden ja avonaisten railojen ohessa ulottuu Kallbådaan. *Gråharassa* ei ole näkyvissä avovettä, paitsi

muutamia railoja. Jää ulottuu Venäjän rannikolle asti. Sama on laita *Söderskärissä*, missä sitä paitsi on pienenlaisia ahtojäämuodostumia.

Huhtikuun 1 päivänä on kiintojää *Hangossa* Tärnskärin kohdalla, jota paitsi sini-jäätä ja avonaisia railoja on pohjoisessa. S. k. 15 päivänä on avovettä, railoja ja ahtojäitä penikulman päässä loistosta etelään. Huhtikuun 30 päivänä avovesi, *Jussaaressa* muuttelava jäänreuna ajojäineen ja avonaisine railoineen. Huhtikuun 30 päivänä oli jäänreuna 3 penikulmaa loistosta etelään. *Porkkalassa* jäänreuna ajojäineen ulottuu Kallbådaan kuukauden alussa ja lopussa. *Gråharan* luona järeitä ahtojäitä, paikatellen kohonneina 7 metrin korkeuteen.

Toukokuun 2 päivänä kulkee kiintojään reuna runsaiden ajojäiden saattamana loistojen läheisyydessä. Ahtojäävyöhyke oli jälellä, mutta Sampo puhkasi sen vastamainittuna päivänä.

Teräsjään ja lumipeitteen vahvuus sekä ilman lämpö määrä tämän talvisissa havaintotilaisuuksissa oli suurin allamainituissa tapauksissa:

1902	Teräsjää		Lumivaippa ynnä jääsohjo		Ilman lämpö-määrä havaintotilaisuudessa	
	Päivä	Vahvuus sm	Päivä	Vahvuus sm	Päivä	C°
Hanko	IV/12	35	III/28	12	III/11	— 7
Jussaari	III/8	75	I/4	5	II/15	— 10
Porkkala	II/25	47	I/10	20	I/3	— 16,5
Gråhara	IV/18	58	II/28	25	I/3	— 17
Söderskär	IV/1	89	I/31	20	I/31	— 12,8
Helsingin Eteläsatama	IV/1	66	—	—	—	—
S:n Hietalahdensatama	IV/3	62	—	—	—	—

Jää on, niinkuin näkyy, tänä talvena ollut melko vahvaa, jota vastoin lumipeite oli kohtalainen. Edellä olevasta näkyy, että jääsuhteet osittain olivat arveluttavat. Tammikuussa joukko ajojäitä, helmi-, maaliskuu- ja huhtikuussa ahtojäävyöhykkeitä Gråharan edustalla, maliskuun alussa meri jäässä Porkkalan ja Baltischportin välillä, toukokuun alussa melko määrät ajojäitä. *Vaikkei liikennettä tänä talvena olisi voinut jään-särkijänkään avulla ylläpitää koko aikaa, olisi keskeytys kuitenkin varmaan ollut tuntuvasti lyhennettävissä.*

Talvi 1902—1903.

Tänä talvena oli Helsingin satama sulkeissa tammikuun 21 päivästä maaliskuun 10 päivään, eli 40 päivää, vaikka Suomenlahden jääsuhteet kaiken talvea olivat sangen suotuisat.

Tältä vuodelta on laadittu ainoastaan yksi jääkartta ja se tammikuulta, syystä että muina kuukausina on ollut avovettä. Niinkuin tästä kartasta ja siihen kuuluvasta jäähavaintopäiväkirjain yhteenvedosta näkyy, olivat jääsuhteet seuraavat:

Tammikuun 21 päivänä Hangossa ei ensinkään jäätä. Niinikään ulottui avovesi Jussaaren loiston luona saareen asti. Porkkalan loistosta tosin ei ole ilmoitettu tämänpäiväisiä havaintoja, mutta kun avovettä myöskin Gråharassa ja Söderskärissä oli tammikuun 20 päivänä loistojen läheisyydessä, ei se tuohon aikaan luultavasti ollut etäällä Porkkalan loistostakaan.

Tammikuun 23—24 päivänä oli miehen kantavaa jäätä Hangon loiston ja manteleen välillä ja avovesi ulottui noin penikulman päähän etelälounaaseen loistosta. Ajojäitä oli sangen paljon.

Jussaarenkin edustalla oli ajojäitä; Porkkalasta ei ole minkäänlaisia tietoja. Gråharan ja Söderskärin loistojen edustalle olivat ajojäät palanneet ja jäätyneet niin yhteen, ettei avovettä ollut ensinkään näkyvissä.

Tammikuun 27 päivänä oli meri penikulman päässä Hangon loistosta etelälounaaseen täynnä ajojäitä, jotka idässä ja kaakossa ulottuivat silmäkantamattomiin, mutta 8 penikulman päässä loistosta etelälounaaseen alkoi avovesi. Samana päivänä oli meri Porkkalan loiston edustalla jäässä eikä avovettä näkynyt ensinkään. Meri näyttää tähän aikaan olleen jäässä kaikkien loistojen edustalla, mutta jo

tammikuun 30 päivänä olivat kovat tuulet ruhjonneet jään kaikkien näiden loistojen edustalla ja avovettä oli näkyvissä, vaikka ajojäitäkin oli suuret määrät.

Helmikuun alusta lähtien on lopun talvea avovettä kaikkialla. Tuona lyhyenä aikana ei jää enää ehtinyt saavuttaa mainittavaa vahvuutta.

Teräsjään ja lumipeitteen vahvuus sekä ilman lämpö määrä tämän talvisissa havaintotilaisuuksissa oli suurin allamainituissa tapauksissa:

1903	Teräsjää		Lumivaippa ynnä jääsohjo		Ilman lämpö määrä havaintotilaisuudessa	
	Päivä	Vahvuus sm	Päivä	Vahvuus sm	Päivä	C°
Gråhara	I/23	23	I/27	3	I/23	— 8
Porkkala	I/27	17	—	—	—	—

Laivakulkua Helsinkiin olisi siten aivan varmasti käynyt voimassa pitäminen kaiken talvea, jos jäänsärkijälaiava olisi ollut käytettävänä.

Talvi 1903—1904.

Tänä talvena sulkeutui Helsingin satama helmikuun 21 päivänä eikä avautunut ennen huhtikuun 23 päivää. Satama oli niinmuodoin sulkeissa 62 päivää.

Jäänmuodostus oli alkanut helmikuun alussa miltei kaikkien Suomenlahden pohjoisosassa olevain loistojen läheisyydessä.

Helmikuun 10 päivänä ulottui miehen kantava jää Hangon loistosta mantereelle ja 12 päivänä Jussaaresta Espingskäriin. Porkkalassa kantoi jää helmikuun 10 päivänä Porkkalan niemekkeelle ja Söderskärin loistosta Pörtöön asti. S. k. 12 päivänä ei avovettä enää näkynyt Gråharan loistoon. Liikennettä Helsinkiin jatkui kuitenkin 21 päivään, mutta kun valtion jäänsärkijäläivät olivat lähteneet Helsingistä, lakkasi sikäläinen liikenne siirtyäkseen Hankoon. Gråharan ja Söderskärin loistojen luona oli meri jäässä kaiken talvea, paitsi eräitä Söderskärin läheisyydessä olevia avonaisia railoja, eikä mainituista loistoista ollut avovettä näkyvissä, ennenkuin huhtikuun keskivaiheilla, jolloin jää taas murtui. Jää oli verraten ohutta, niinkuin alempana olevasta taulukosta näkyy. Vahvimmillaan oli teräsjää Gråharan luona maaliskuun 16 päivänä, jolloin se oli 42 sm paksua. Jäätä peittävä lumi ja lumisohjo taas oli vahvimmillaan saman kuukauden 18 päivänä, jolloin se oli 13 sm:n vahvuista.

Porkkalan edustalla on kiintojään reuna helmi- ja maaliskuulla ulottunut enintään 5 penikulmaa loiston ulkopuolelle, ja loiston edustalla oli meri kaiken aikaa täynnä milloin minkin verran taajassa edestakaisin ajelehtivaa ajojäättä, jota tavallisesti ulottui silmän kantamattomiin.

Jussaaren loiston edustalla oli kaiken talvea avovettä 2—3 penikulman päässä loistosta, mutta tavallisesti myös paljon ajojäättä, jotka ulottuivat silmän kantamattomiin.

Myöskin Hangon edustalla ovat jäasuhteet tänä talvena olleet sangen vaihtelevia. Avovettä on kuitenkin miltei aina ollut loistosta näkyvissä milloin loitompana milloin lähempänä, eivätkä ajojäättä tavallisesti ulottuneet sanottavan laajalle. Porkkalassa ja Jussaaresta oli sekä jään että lumipeitteen vahvuus kohtalainen.

Teräsjään ja lumipeitteen vahvuus sekä ilman lämpö määrä tämän talvisissa havaintotilaisuuksissa oli suurin allamainituissa tapauksissa:

1904	Teräsjää		Lumivaippa ynnä jääsohjo		Ilman lämpö-määrä havaintotilaisuudessa	
	Päivä	Vahvuus sm	Päivä	Vahvuus sm	Päivä	C°
Jussaari	III/19	35	II/9	15	III/5	— 14
»	IV/2	35	—	—	—	—
Porkkala	III/16	54	III/16	20	III/4	— 10,5
Gråhara	III/16	42	II/19	13	III/1	— 17
»	—	—	III/18	13	—	—
Söderskär	III/19	36	III/19	19	II/26	— 12,2

Edellä olevasta saanee tehdä sen varman johtopäätöksen, että liikennettä Helsinkiin Gråharan loiston sivutse olisi voitu ylläpitää vain sangen suurilla ponnistuksilla.

Sitä vastoin olisi liikennettä luultavasti voitu ylläpitää Porkkalan tietä, koska avovettä, vaikkakin siinä oli ajojaitä, oli kaiken talvea niin likellä loistoa kuin enintään 5 englannin penikulman päässä. Liikkeessä oleva jää olisi tietysti tuntuvasti vaikeuttanut liikenteen voimassapitämistä, mutta kun Jussaarenkin loiston edustalla oli kaiken talvea avovettä, olisi liikennettä luultavasti sanottavitta vaikeuksitta voitu ylläpitää Porkkalan tietä.

Talvi 1904—1905.

Helsingin talviliikenne lakkasi tammikuun 21 päivänä 1905, samalla kun valtion jäänsärkijä Sampo lähti paikkakunnalta. Vasta seuraavan huhtikuun 22 päivänä avattiin liikenne jälleen. Satama oli niinmuodoin suljettuna 91 päivää.

Tammikuulla peitti jää Suomen rannikon. S. k. 13 päivänä oli Hangossa vielä kaikkialla avovettä ja paikka paikoin hiukan jääsohjoa, mutta Jussaaressa, missä meri oli alkanut jäätyä 12 päivänä, oli kiintojäätä jo 13 päivänä saaren ja Espskärin välillä ja 21 päivänä oli se hevosen kantavaa Jussaareen asti.

Porkkalassa taas jäätyi Porkkalan ja Rönnskärin väli tammikuun 15 sekä ulappa 19 päivänä. S. k. 21 päivänä oli jää hevosen kantavaa Rönnskäriin asti.

Gråharan loiston viereinen väylä sulkeutui tammikuun 21 päivänä, jolloin kiintojäätä täällä syntyi yhteenjäätäneistä ajojaitästä.

Samana kuukauden 17 päivänä jäätyi meri Söderskärin pohjoispuolella; s. k. 20 päivänä ei loistosta käsin ollut ensinkään avovettä näkyvissä.

Tammikuun 24 päivänä alkoi avovesi Hangossa 0,4 penikulman päässä loistosta etelään ja ulottui kaakossa ja lännessä silmänkantamattomiin sekä pohjoisessa Gustafsvärniin. Majakkamaan vierellä oli hataraa jääsohjoa kaakossa. Rönnskärissä (Porkkalassa) ruhjoutui jää samana päivänä ja ajautui merelle. Gråharassakin oli samana päivänä Bändarin mannerpuolella avovettä ja siinä pieniä ajojaiden palasia. Söderskärin edustalla taas oli tammikuun 23 päivänä avautunut kilometrin levyinen railo, joka noin kilometrin päässä loistosta ulottui idässä ja lännessä silmänkantamattomiin.

Tammikuun 27 päivänä ulottui avovesi Hangossa Gustafsvärnin mannerpuolelle ja satama ja ulkosatama pysyivät sitten jäättöminä helmikuun 2 päivään, jolloin ajojaitä taas saapui mereltä. S. k. 3 päivänä ei enää näkynyt avovettä. Jussaaressakin oli kaikki jää poistunut saaren ympäriltä tammikuun loppupäivinä, mutta helmikuun 3 päivänä pääsi taas jäätä pitkin saarelle. Gråharasta ilmoitettiin tammikuun 27 päivänä, että jää oli ajautunut merelle, sekä 29 päivänä, että avovesi ulottui Långörniin asti. Tammikuun 31 päivänä meri oli täynnä ajojaitä. Helmikuun 3 päivänä ei avovettä ollut näkyvissä. Söderskärin luona murtui jää tammikuun 30 päivänä ja ajautui merelle, joten avovettä oli silmänkantamattomiin, mutta helmikuun 3 päivänä taas pääsi jätse Pörtöön.

Porkkalan loistosta ei ole tiedossa ensinkään havainnoita tältä ajalta, mutta luultavasti on sielläkin ollut avovettä varsin likellä loistoa.

Koko helmikuun oli avovettä näkyvissä Hangon, Jussaaren ja Porkkalan loistoista milloin minkin matkan päässä ja eri taajain, liikkeellä olevain ajojaiden täyttämänä.

Gråharan loistosta ei näkynyt avovettä ennenkuin helmikuun 10 päivänä, mistä lähtien sitä oli näkyvissä milloin minkin matkan päässä loiston edustalla ja sen pohjoispuolella Långörnin salmeen asti helmikuun lopulla ja maaliskuun alussa. Söderskärinkin luona oli helmikuulla avovettä useasti ja viimeksi 19 päivänä. Helmikuun 20 päivästä lähtien oli Söderskärin edustalla järeitä yhteenjäätäneitä ajojaitä, jotka maaliskuun 4 päivään asti olivat kolmasti kulkeneet edestakaisin eteläiseen ja pohjoiseen suuntaan.

Vielä maaliskuun 1 päivänä lainehti meri sulana Jussaaren itäpuolella, jota vastoin harvaa ajojaitä oli Gaddien ja saaren välillä, mutta 8 päivänä ei avovettä enää ollut loistosta näkyvissä, vaan koko meri oli sinijään peitossa, kuitenkin lukuisin avonais aukoin. Samaan aikaan oli kiintojään reuna Porkkalan luona vetäytynyt etelämmäksi, noin 1,5 penikulman päähän loistosta etelään, minkä ohessa meri oli täynnä ajojaitä. Gråharan ja Söderskärin loistoja sitä vastoin ympäröi kiintojää silmäkantamattomiin, ja näin piiritettyinä ne pysyvät huhtikuun alkuun asti.

Maaliskuun 11 päivänä kuitenkin Jussaaren edustalla taas näkyi avovettä, joka lounaassa ulottui silmäkantamattomiin. Samaan aikaan tosin esiintyy ajojaitä ja sangen paljon, mutta avovesi pysyy lopun kuukautta näkyvissä 3—4 penikulman päässä loistosta. Niinikään pysyy kiintojään reuna Porkkalan loiston edustalla miltei aivan paikallaan noin 1,5 penikulman päässä loistosta etelään, ja loiston edustalla on liikkuvia ajojaitä.

Huhtikuun 7 päivänä syntyy avovettä Gråharan loiston pohjoispuolella, mutta ajojaitä on 6 penikulman päässä loistosta, kulkien idästä länteen. Porkkalan luona on kiintojään reuna samaa näköä kuin ennenkin ja Jussaaren ympärillä on avovettä sekä ulapalla suuret määrät ajojaitä.

Huhtikuun 11 päivänä ei jäätä ole ensinkään näkyvissä Porkkalan loistosta etelään, minkä ohessa Gråharan mannerpuolella edelleen on avovettä. Gråharan edustalle huhtikuun 4 päivänä syntynyt ahtojäävyöhyke on edelleenkin entisessä asemassaan.

Huhtikuun 12 ja 28 päivän välillä esiintyy ajojaitä taajoin joukoin ja nähtävästi vaikeanlaatuksina koko Gråharan ja Hangon välillä, mutta ne eivät silloin arvatenkaan enää olisi voineet mainittavasti haitata Helsingin liikennettä, koska se jälleen voi alkaa s. k. 22 päivänä.

Teräsjään ja lumipeitteen vahvuus sekä ilman lämpö määrä tämälvisissa havaintotilaisuuksissa oli suurin allamainituissa tapauksissa:

1905	Teräsjää		Lumivaippa ynnä jääsöhjo		Ilman lämpö määrä havaintotilaisuudessa	
	Päivä	Vahvuus sm	Päivä	Vahvuus sm	Päivä	C°
Jussaari	I/28	12	—	—	III/8	— 8
Porkkala	II/7	13	III/10	1	III/7	— 4,6
Gråhara	I/24	17	III/14	15	I/21	— 10
Söderskär	I/26	17	III/4	5	I/26	— 3

Sekä teräsjää että lumipeite olivat tänä talvena verraten ohuet.

Talven 1905, vaikka olikin osittain varsin runsasjäinen, ei kuitenkaan olisi luullut voivan panna *Helsingin säännölliselle talvilaivaliikenteelle suurempia esteitä kuin että sitä olisi voimakkaan jäänsärkijän avulla ja käyttämällä Porkkalan väylää hyvin voinut ylläpitää talven umpeen.*

Talvi 1905—1906.

Tänä talvena, jolloin Helsingin satama oli sulkeissa 56 päivää, eli helmikuun 20 päivästä huhtikuun 17 päivään, olivat jääsuhteet Suomenlahden pohjoisrannikolla seuraavan laatuiset:

Helmikuun 16 päivänä syntyi jäätä Gråharan lähistössä, muodostaen ohuista jäistä ahtojäävyöhykkeen, jonka takana alkoi avovesi 1,5 penikulman päässä loistosta etelään. Helmikuun 27 päivänä ei avovettä enää ollut näkyvissä Gråharan loistosta, jota vastoin jää Porkkalan edustalla vasta maaliskuun 3 päivänä ulottui silmän kantamattomiin. Samana päivänä jää kuitenkin irtaantui Gråharan lähistöllä ja ajautui merelle; seuraavana päivänä jää poistui Porkkalan edustalta. Maaliskuun 9 päivänä oli kiintojään reuna Gråharan pohjoispuolella sijaitsevain läntisten luotojen kohdalla, ja 10 päivänä ympäröi avovesi Söderskärin loistoa. Maaliskuun 11 päivänä alkoi meri Söderskärin loiston ympärillä uudestaan jäätyä, muodostaakseen siellä 13 päivänä Bändariin asti ulottuvia ahtojäävyöhykkeitä. Maaliskuun 16 päivänä jäät ajalehtivät Söderskärin edustalla, mutta Gråharan edustalla meri samana päivänä jäätyni niin, ettei sieltä enää ollut avovettä näkyvissä.

Meri, joka kaiken aikaa oli ollut avoinna Hangon, Jussaaren ja Porkkalan loistojen edustalla, meni maaliskuun 21 päivänä jäähän viimeksi mainitussa paikassa, joka kuitenkin jo seuraavana päivänä jälleen oli jäistä vapaa.

Hangon ulkosatama on toisin ajoin jäässä, mutta kaiken talvea oli meri enimmäkseen avoinna ja jäistä vapaana.

Jussaarenkin edustalla on avovettä miltei koko talven saaren rantaan asti. Maaliskuun 28 päivänä mainitaan harvaa ajojäätä ulottuvan silmän kantamattomiin, mutta jo samana päivänä se hajautuu ja meri lainehtii jälleen vapaana saaren rantoja vasten.

Porkkalan tienoon vesistöt, jotka olivat olleet jäättöminä maaliskuun 22 päivästä lähtien, jäätyvät s. k. 27 päivänä, vapautuakseen jäistä jälleen 29 päivänä, mistä lähtien tänä keväänä ei enää ole mainittavaa jäätä huomattavana.

Gråharan lähistössä niinkään on tänä talvena jäitä varsin vähän ja avovettä on kaiken aikaa likellä näkyvissä (3 penikulman päässä). Ainoastaan Söderskärin loiston ympäristössä esiintyy jäitä jonkin verran runsaammin, mutta ne ovat edestakaisessa liikkeessä kaiken talvea, ja huhtikuun 6 päivästä lähtien on täälläkin meri avoinna.

Jää ja lumipeite eivät tänä talvena saavuttaneet mainittavaa vahvuutta; niinpä esim. Jussaaren luona oli teräsjää huhtikuun 4 päivänä saavuttanut suurimman vahvuutensa 22 sm ja lumipeite taas maaliskuun 28 päivänä suurimman vahvuutensa 2 sm. Jään epävakaisuuden johdosta ei Porkkalassa ole ensinkään tehty jäänmittauksia.

Maaliskuun 23 päivänä olivat jää ja lumipeite Porkkalan luona vahvimillaan, toinen 40 ja toinen 10 sm. Söderskärissä oli paksuin jää 26 sm maaliskuun 30 päivänä, jona päivänä lumipeitekin oli vahvin (14 sm).

Niinkuin näkyy, olivat tämäntalviset jääsuhteet sellaiset, että *talviliikennettä aivan todennäköisesti olisi voitu ylläpitää, jos jäänsärkijäläiva olisi ollut käytettävänä.*

Talvi 1906—1907.

Jos talven 1905—1906 jääsuhteet olisivat olleet suotuisat Helsingin talvilaivaliikenteen ylläpitämiseksi, olivat sitä vastoin seuraavan talven 1906—1907 jääsuhteet erittäin epäsuotuisat. Tähän viittaa sekin seikka, että Helsingin satama sulkeutui jo kuukautta aikaisemmin kuin edellisellä vuonna (tammikuun 21 päivänä) ja aukeni vasta huhtikuun 27 päivänä, joten siis talviliikenne oli keskeytyneenä 91 päivää.

Jussaaren tienoilla jäätyivät saaristovedet jo joulukuun 10 päivänä, jota vastoin Söderskärin ympäristö jäätyi saman kuukauden 31 päivänä ja Porkkalan itäpuolinen väylä vasta tammikuun alussa. Gråharasta ei ole tietoja, milloin meri siellä ensin meni jäähän. Hangossa jäätyi Majakkamaan mantereen puoleinen ulkosatama tammikuun 1 päivänä, mutta siellä jää tietenkin pian ruhjoutui jääsohjoksi ja ajojäksi. Niinpä on ulkosatamassa tammikuun 8 päivänä taajoja ajojaita ulapan ollessa avoinna. Samaan aikaan jääsohjoa ja ajojaita myös esiintyy Jussaaren, Porkkalan ja Söderskärin edustalla, mutta avovettä on vielä näkyvissä loistoista. Gråharasta ei tällöin vielä ollut saapunut minkäänlaisia tietoja, mutta luultavasti olivat sikäläiset jääsuhteet samallaiset kuin edellä kerrotut.

Tammikuun 15 ja 16 päivänä oli meri avoinna kaikkien loistojen edustalla, vaikka olikin sitä ennen jonkun aikaa ollut paikatellen jäässä. Ajojääkenttiäkin oli ollut näkyvissä, mutta ne olivat vähäpätöisiä.

Söderskärin edustalla peitti meren tammikuun 20 päivänä sinijää, joka seuraavina päivinä vallinneen pakkasen johdosta vahvistui. S. k. 22 päivänä ulottui kiintojään reuna Hangossa Tärnskäriin, jonka edustalla oli 10 penikulmaa leveä ajojääkenttä rajana avovettä vasten. Kiintojään reunan muodosti vahvanlainen Majakkamaan pohjoisniemekkeeseen asti ulottuva ahtojäävyöhyke. Samaan aikaan esiintyi pienenlainen ahtojäävyöhyke Porkkalan edustalla.

Hangon edustalla oleva ahtojäävyöhyke murtui tammikuun 26 päivänä.

Tammikuun 29 päivänä ahtautui jäitä jälleen Hangon Majakkamaan ja Gustafsvärnin välille, muodostaen ahtojäävyökkeen, joka murtui vasta helmikuun 27 päivänä. Samaan aikaan, tammikuun 29 ja 30 päivänä, oli meri myöskin Porkkalan ja Jussaaren edustalla jäistä vapaa, mutta Söderskärin edustalla oli jäitä ahtautunut kiintojään reunaan vasten.

Hangon edustalla oli ahtojäävyöhyke ennallaan helmikuun 5 päivänä, ja sen takana

ulottui avovesi Majakkamaahan asti. Niinikään ulottui avovesi Porkkalasta likelle Rönnskäriä, jota vastoin Gråharasta ei ollut näkyvissä avovettä, mutta kyllä ahtojäitä silmän kantamattomiin.

Jussaaren ja Söderskärin ympäristöön niinikään ilmestyy ahtojäävyöhykkeitä helmikuun 6 päivänä.

Helmikuun 18—23 päivänä ei Hangosta ole ensinkään avovettä näkyvissä ja sikäläiset jääsuhteet olivat niin tukalat, että liikenne seisahtui, mutta viimeksi mainittuna päivävä jäät alkoivat hajautua ja ajautua ulapalle, joten liikenne voi uudestaan alkaa. Tuonnempanakin Suomenlahdella olivat jääsuhteet tähän aikaan vaikeat. Jää ulottui kaikkialla silmän kantamattomiin eikä avovettä ollut näkyvissä yhdestäkään loistosta. Helmikuun lopulla ja maaliskuun alussa olot kuitenkin muuttuivat sikäli, että Hangon edustalla ollut ahtojäävyöhyke hajausi ja avovesi ulottui Hangon loiston edustalla joka taholle. Jussaaren edustalla meri niinikään avautui. Avonaisia railoja ja aukkoja syntyi jäähän Porkkalan ja Söderskärin loistojen edustalla, ja ainoastaan Gråharan ympäristössä jääsuhteet pysyivät ennallaan. Tätä asiaintilaa ei valitettavasti kestänyt kauan, sillä jo maaliskuun 12 päivänä täyttivät ajojääät jälleen meren Hangon edustalla kaikilla tahoilla silmän kantamattomiin. Porkkalan edustalla ulottui ahtojää silmän kantamattomiin, samaten Jussaaren, Gråharan ja Söderskärin edustalla. Maaliskuun 17 ja 21 päivän välisenä aikana oli Hangon liikenne jälleen seisauksissa. Ahtojäiden vuoksi ei voitu käyttää itäistä väylää, vaan liikenne kävi loiston länsipuolitse. Muidenkin Hangosta itään sijaitsevain loistojen edustalla olivat jääsuhteet epäsuotuisat. Erikokoisia avonaisia railoja tosin ilmaantui tuonne tänne, mutta ne pysyivät lyhyen aikaa olemassa. Vasta huhtikuun 14 päivänä alkoivat jäät Hangon edustalla hajautua ja ajautua merelle, ja samana päivänä aukeni meri Söderskärin edustalla. Huhtikuun 16 päivänä nähtiin avovettä 2 penikulman päässä Porkkalasta kaakkoon ja 17 päivänä Jussaaren edustalla. Huhtikuun 23 päivänä ajautui ahtojäävyöhyke Hangon edustalta ulapalle ja meri aukeni Majakkamaan eteläpuolelta, mutta 25 päivänä olivat nämä tienoot jälleen täynnä ajojaitä, jotka ajelehtivat sinne tänne, kunnes vähitellen hävisivät, niin että meri toukokuun 7 päivänä oli jäistä aivan vapaa.

Jussaaren ja Porkkalan loistojen edustalla olivat olot miltei samanlaiset, ja sikäläisetkin väylät vapautuivat jäistä toukokuun alussa. Gråharassa taas kaikki havaintojen teot lakkaavat jo huhtikuun 12 ja Söderskärissä 20 päivänä, mutta luultava on, että sikäläisetkin jääsuhteet kävivät suotuisammiksi vasta huhtikuun lopulla, siitä päättäen että Helsingin laivaliikenne jälleen voi alkaa s. k. 27 päivänä.

Muutoin epäsuotuisasta talvesta huolimatta ei jää eikä lumipeite saavuttanut mainittavaa vahvuutta muualla paitsi Porkkalan läheisyydessä, missä jää maaliskuun 26 päivänä oli 60 sm:n vahvuista.

Teräsjään ja lumivaipan vahvuus sekä ilman lämpö määrä tämäntalvisissa havaintotilaisuuksissa oli suurin allamainituissa tapauksissa:

1907	Teräsjää		Lumivaippa ynnä jääsohjo		Ilman lämpö määrää havaintotilaisuudessa	
	Päivä	Vahvuus sm	Päivä	Vahvuus sm	Päivä	C°
Jussaari	III/13	44	III/20	10	II/16	— 10
Porkkala	III/26	37	III/22	14	I/22	— 21
Gråhara	III/26	60	III/26	26	III/15	— 11
Söderskär	III/13	45	III/13	16	II/9	— 11,5

Jääsuhteet olivat siis tänä talvena erittäin epäsuotuisat, kun liikenne Hangossakin kahteen erään keskeytyi voittamattomien jääesteiden johdosta. Vieläkin enemmän olisi luultavasti Helsingin liikenne tuollaisissa oloissa ollut jääesteille ja keskeytyksille alttiina. Vaikka luja jäänsärkijäläiva itse olisikin voinut puhkaista jääkentät, on kuitenkin luultava, että sen olisi käynyt mahdottomaksi jääryökyttöiden halki saattaa kaikkia niitä valitettavasti useinkin sängen heikkoja aluksia, jotka talvisaikaan liikkuvat meidän vesillämme. Luultavasti olisi Helsingin liikenne ainakin maaliskuulla ollut keskeytyneenä Suomenlahdelle ja Itämerelle tuohon aikaan kasautuneiden jääjoukkojen johdosta.

Talvi 1907—1908.

Tänä talvena lakkasi Helsingin talviliikenne jo joulukuun 12 päivänä alkaakseen III päivää kestäneen keskeytyksen jälkeen vasta seuraavan huhtikuun 17 päivänä.

Jääolot näyttävät niinmuodoin tänäkin talvena olleen verraten epäsuotuisat.

Talvi tulikin sängen aikaisin, sillä miltei kaikkialla alkoi jäänmuodostus jo ennen uuttavuotta. Jussaaressa esimerkiksi alkoi sisäsaaristo jäätyä marraskuun 24 päivänä, Gråharassa joulukuun 15 päivänä, Hangossa, Porkkalassa ja Söderskärissä saman kauden 17 päivänä. Enemmän osan joulukuuta jää vahvistumistaan vahvistui, niin että se 19 päivänä oli jalan kuljettavaa Söderskäristä Pörtöön ja Gråharasta Helsinkiin sekä 21 päivänä Busöstä Jussaareen. Jo joulukuun 18 päivänä kulkivat jalkamiehet Rönskärin ja mantereen sekä 26 päivänä Hangon Majakkamaan ja mantereen väliä.

Kaikesta päättäen siis oli tulossa varhainen ja ankara talvi ja, niinkuin sanottu, Helsingin liikenne lakkasi joulukuun 28 päivänä, jolloin valtion jäänsärkijäläiva «Sampo» poistui paikkakunnalta lähteäkseen talviasemalleen Hankoon.

Uuden vuoden alkaessa jääsuhteet kuitenkin muuttuivat koko rannikolla. Kovat myrskyt ruhjoivat jään ja se ajautui ulapalle, niin että esim. Gråharasta ulottui avovesi tammi-kuun 3 päivänä Viaporiin asti, ja Söderskärin ja Pörtön välinen jää murtui s. k. 2

päivänä ja ajautui merelle. Saman kuukauden 4 päivänä avovesi ulottui Jussaareen ja 7 päivänä Hangon Högholmaan sekä Rönnskäriin, missä Porkkalan loisto sijaitsee. Tammikuun 9 ja 10 päivänä kuitenkin jälleen syntyi uutta jäätä kaikkialle. Tammikuun 14 päivänä jää jo kantoi hevosta Gråharaan asti, mutta 17 päivänä se murtui ja ajautui ulapalle sekä hajautui, niin että avovettä 18 päivänä oli pitkin koko Suomenlahden rannikkoa.

Helmikuun 25 päivään asti meri siis oli jäistä vapaa Hangossa ja hiukan lyhemmän aikaa molemmissa Helsingin laivaväylissä.

Gråharan edustalla oli koko meri täynnä jääsohjoa helmikuun 10 ja Porkkalan edustalla s. k. 14 päivänä. Gråharan edustalle syntyi helmikuun 15 päivänä ahtojäätä, joka 17 ja 18 päivänä vielä oli liikkeellä, mutta 19 päivänä jäät kiinteäksi. Vielä maaliskuun 1 päivänä ei Gråharasta käsin ollut näkyvissä avovettä, mutta s. k. 5 päivänä sitä ilmestyy Gråskärsbådanista etelälounaiseen kiinto- ja ajojään väliin, minkä ohessa tämän aukon ulkopuolella oleva ajojää on liikkeessä itään päin. Koko kuukauden on avovettä näkyvissä muutaman penikulman päässä kiintojään ulkopuolella ja erisuuruisten ajojäämääräin ohessa.

Hankoon näkyy ajojääitä tulleen helmikuun 25 päivänä Venäjän puolelta, muodostaen jääsohjovyöhykkeen Majakkamaan ja Gustafsvärnin välille. Tästä jäästä, joka sulloutui maata vasten ja jäättyi kiinteäksi, syntyi ahtojäävyöhyke, joka pysyi paikallaan huhtikuun 20 päivään, jolloin se ruhjoutui ja ajautui merelle. Ahtojäävyöhykkeen ulkopuolelle ilmestyi ajoittain avovettä, mutta useinkin oli sen takana meressä milloin minkin verran ajojääitä, toisinaan niin taajassa ja niin laajalta, ettei avovettä näkynyt. Vasta maaliskuun lopulla ja huhtikuun alussa avovesi lähenemistään lähenee Hankoa. Niinpä on se maaliskuun 31 päivänä 8 penikulman, huhtikuun 3 päivänä 6 ja 7 päivänä noin 4 penikulman päässä sekä näkyy 14 päivänä Västerbådanin kohdalla. Vasta huhtikuun 24 päivänä on meri Hangon edustalla aivan vapaa jäistä.

Porkkalassakin on meri jääsohjon ja sinijään peitossa loiston edustalla ja saaristossakin helmikuun 21 päivään, jolloin avovettä ilmestyy Sommarön ja Rönnskärin välille. Meri on kuitenkin edelleen täynnä jääsohjoa, joka 25 päivänä jäätyy, muodostaen ahtojäätä silmäkantaman päähän. Vasta maaliskuun 17 päivänä näkyy jälleen avovettä, tällä kertaa 5 penikulman päässä itäkaakkoiseen sekä ulottuen silmän kantamattoon. Maaliskuun 20 päivänä ajojääit uudestaan täyttävät meren, niin ettei avovettä näy. Siitä lähtien tosin ajoittain näkyy pieniä railoja tuolla täällä, mutta avovettä ilmestyy uudestaan vasta huhtikuun 14 päivänä kiintojään reunan läheisyyteen, suurenlaisten ajojääkenttään näkyessä etelässä ja kaakossa. Huhtikuun 20 päivänä jää hajautuu Rönnskärin edustalta ja 21 päivänä sisäsaariston väylistä.

Jää ja lumipeite eivät tänä talvena saavuttaneet mainittavaa vahvuutta, ollen, niin kuin alempana olevasta taulukosta näkyy, toinen 37 ja toinen 12 sm.

Teräsjään ja lumipeitteen vahvuus sekä ilman lämpö määrä tamäntalvisissa havaintotilaisuuksissa saavuttivat suurimmat arvonsa allamainituissa tapauksissa:

1908	Teräsjää		Lumivaippa ynnä jääsohjo		Ilman lämpö määrä havaintotilaisuudessa	
	Päivä	Vahvuus sm	Päivä	Vahvuus sm	Päivä	C°
Jussaari						
Porkkala	III/27	37	IV/3	11	I/10	— 21
Gråhara	III/31	36	III/6	12	I/10	— 21,7
Söderskär						

Kaikesta päättäen on luultava, että *hyvän jäänsärkijäläivan avulla olisi käynyt liikennettä voimassa pitäminen helmikuun keskivaiheille tahi loppuun ja että sen ehkä olisi voinut jälleen alottaa viikon tahi pari aikaisemmin kuin todellisuudessa oli laita. Keskeytys olisi siten lyhentynyt pari kuukautta.*

Talvi 1908—1909.

Tänä talvena oli Helsingin satama sulkeissa helmikuun 5 päivästä maaliskuun 28 päivään eli niinmuodoin 52 päivää.

Loistojen läheisyydessä vallitsivat seuraavat jääsuhteet:

Hanko. Vasta helmikuun 2 päivänä on mainittavaa jäätä olemassa ja jäävyöhyke ulottuu Tärnskärsbådaniiniin.

Jussaari. Täälläkin alkoi varsinainen jäänmuodostus vasta helmikuun 10 päivänä, jolloin meri oli yltänään jäässä. S. k. 14 päivänä myrsky ruhjoi jään.

Porkkala. Tammikuun 1 päivänä ulottuu kiintojään reuna Kallbådaan, vetäytyen sitten pohjoiseen. Kuukauden keskivaiheilla oli ajojaitä ja pieneläisiä ahtojäävyöhykeitä Rönnskärin pohjoispuolella, mutta muutoin oli meri avoinna.

Gråhara. Joulukuulla kantoi jää jalkamiestä loiston ja kaupungin välillä. Tammi-kuulla oli meressä aika ajojääsohjoa, ja kuukauden lopulla muodostuu ahtojäävyöhyke Långörnin ja Viaporin puolelle. Muutoin ovat jääsuhteet sangen suotuisat.

Söderskär. Tammikuulla oli ajojaitä viereisten luotojen ympärillä. Helmikuun 3 päivänä ulottuu kiintojään reuna saaren etelärantaan.

Muutoin vallitsivat tänä talvena seuraavat jääsuhteet:

Helmikuulla oli kiintojään reuna *Hangossa* siirtynyt itään, niin että 19 päivänä oli avovettä kaakosta luoteeseen. S. k. 23 päivänä oli meri täynnä jäitä, jotka eivät kuitenkaan estäneet liikennettä. *Porkkalassa* oli helmikuun 1 päivänä sinijäätä ja lounaassa ajojaitä. Helmikuun 5 päivänä kulkee kiintojään reuna Makiluodon eteläpuolitse, mutta meri on kuitenkin jäitä täynnä. S. k. 16 päivänä on kiintojään reunassa jälleen avovettä, mutta kuukauden lopulla on meri jäitä täynnä. Helmikuun 23 päivästä lähtien ei avovettä ole näkyvissä. *Gråharassa* kiintojään reuna muutteli ja sen vierellä oli vuoroin jääsohjoa ja vuoroin ajojaitä. Kuukauden alussa ilmestyi ahtojää-

vyöhyke Långörnin edustalle ja kuukauden lopussa ajojaita kiintojään reunaan. *Söderskärissä* syntyi kiintojään reunan ulkopuolelle sinijäätä, jossa oli railoja. Tännekin oli kuukauden kuluessa paikka paikoin syntynyt ahtojääröykkiöitä.

Maaliskuulla oli kiintojään reuna *Hangossa* pysyttäytynyt Tärnskärsbådanin läheisyydessä ja s. k. 5 päivänä oli jää vaikeanlaatuista. Maaliskuun 9 päivänä ilmestyi jäänreunaan ahtojäävyöhyke, joka kuukauden varrella tiivistymistään tiivistyi. *Jussaaressa* ei avovettä ole kuukauden varrella näkyvissä, lukuunottamatta eräitä vähäisiä aukkoja, joita kuukauden 10 päivänä näkyi näköpiirin rajalla. *Porkkalassa* vallitsivat samat olot kuin Jussaaressakin, paitsi että kuukauden lopulla oli etelään ja kaakkoon kasautunut joukko ajojaita. *Gråharan* edustalla oli meri kuukauden varrella useaan erään täynnä ajojaita, jotka kuukauden lopulla olivat jäätyneet kiinteäksi, ulottuen Åransgrundin tuolle puolen. *Söderskärissä* oli sileätä jäätä kaikkialla sekä ahtojääröykkiöitä tuolla täällä. Maaliskuun 31 päivänä kiintojään reuna ulottui Kallbådan etelärantaan.

Huhtikuulla alkoivat ahtojäävyöhykkeet hävitä *Hangon* edustalta, varsinkin sittenkun jäänsärkijät s. k. 3 päivänä olivat niitä irroittelleet. Kuukauden lopulla jäänreuna lähenei loistoa ja kulki edelleen pohjoiseen. *Jussaaressa* oli kiintojään reuna eri matkain, enintään 2 penikulman päässä loistosta. Jäänreunan etäläpuolella oli kaiken aikaa vaihtelevan levyinen railo, jonka tuolla puolen oli ajojaita. Kuukauden lopulla oli lounaassa aivan jäistä vapaata vettä. *Porkkalassa* laajeni maaliskuulla syntynyt railo niin, että avovesi kuukauden 6 päivänä ulottui silmäkantaman päähän. Maaliskuun 9 päivänä jälleen kasautui ajojaita, jotka kuitenkin enimmäkseen olivat hajallaan, mutta 23 päivänä ulottui avovesi jäänreunaan. Huhtikuun 25 päivänä alkoi luotsaustoiminta. *Gråharassa* alkoi merijää ruhjoutua huhtikuun 1 päivänä, jolloin jäänreuna lähenei loistoa eikä jäasuhteista ollut erikoista mainittavana. S. k. 29 päivänä oli jäänreuna Lågharan kohdalla. *Söderskärissä* ulottui kiintojään reuna saareen asti. Jäänreunan etäläpuolella oli yksinäisiä ajojääkenttiä.

Teräsjään ja lumipeitteen vahvuus sekä ilman lämpö määrä tämälvisissa havaintotilaisuuksissa oli suurin allamainituissa tapauksissa:

1909	Teräsjää		Lumivaippa ynnä jääsohjo		Ilman lämpö määrä havaintotilaisuudessa	
	Päivä	Vahvuus sm	Päivä	Vahvuus sm	Päivä	C°
Jussaari	IV/10	43	III/3	20	II/6	— 15
Porkkala	III/16	37	IV/2	27	II/9	— 12,9
Gråhara	IV/27	53	III/19	20	II/2	— 10
Söderskär	IV/17	48	III/19	20	II/10	— 16,8

Niinkuin tästä näkyy, ei jää eikä lumipeite ollut mainittavan vahvaa, ja tämän talven yleisiä jääsuhteita silmälläpitäen näyttää siltä, *kuin olisi säännöllinen laivaliikenne ainakin mainittavitta keskeytyksittä ollut voimassa pidettävissä.*

Talvi 1909—1910.

Tänä talvena oli Helsingin satama avoinna kaiken aikaa.

Hankoon pääsivät laivat kaiken talvea jäänsärkijäin avutta, jota tarvittiin ainoastaan saaristoväylissä.

Gråharassa vallitsivat seuraavat jääsuhteet:

Tammikuun 21 päivänä alkoivat loistosaaren rannat käydä jäähän, minkä jälkeen jääsohjoa näyttäytyi eri matkain päässä. S. k. 31 päivänä oli jääsohjoa kasautunut ahtojäävyöhykkeeksi Bäckholman vieritse Viaporiin asti siinä määrin, että luotsihöyry-laiva «Kurs» ei kyennyt sitä puhkaisemaan. *Helmikuun* 1 päivänä ahtojää- ja jääsohjo-
vyöhyke ajautui merelle sekä ilmestyi sittemmin tuulien siirtelemänä eri paikoille. S. k. 17 ja 24 päivän välillä oli jääsohjo-
vyöhyke Långörnin edustalla, ulottuen hiukan etelään Vega-kivestä. *Helmikuun* 28 päivänä oli jääsohjo sulloutunut Viaporista vasten. *Maalis-*
kuun 1 päivänä oli jääsohjo-
vyöhyke kiintojään edustalla, ulottuen Viaporista lännessä Rönnskärin ja Melkön tuolle puolen. S. k. 7 päivänä ulottui sinijää Åransgrundiin asti, mutta särkyi jo seuraavana päivänä. *Maaliskuun* 13 päivänä ruhjoi «Tarmo» jään Kruunuvuorenselällä.

Tämäntalviset jääsuhteet olivat niinmuodoin sangen suotuisat. Kuvaavaa sitä paitsi on, että helmikuun 27 ja maaliskuun 2 päivänä purjeveneitä tuli Gråharan sivuitse Venäjän puolelta.

Jäänmittauksia ei ole tehty loistojen läheisyydessä. Sen johdosta että kiintojään reuna enimmäkseen kulki kaikkien loistojen pohjoispuolitse, ei myöskään tätä seikkaa valaisevia otteita ole tehty 1910 vuoden jääkartoista.

Kahdelta viimeksi kuluneelta talvelta 1911 ja 1912 ei ole ollut saatavissa tietoja jääsuhteista, minkätähden ei näiltä vuosilta myöskään ole voitu laatia jääkarttoja y. m.

Edellä olevasta katsauksesta Suomenlahden jääsuhteisiin talvina 1898—1910 näkyy, että ne kolmena vuonna (1901—1902, 1906—1907 ja 1907—1908) ovat olleet erittäin epäsuotuisat ja voi olla epäilyksen alaista, olisiko lujankaan jäänsärkijälaiavan avulla voitu liikennettä pitää voimassa koko talvea. Joka tapauksessa olisi keskeytys kuitenkin tuollaisen laivan avulla saatu tuntuvasti lyhenemään. Talvi 1909—1910 sitä vastoin oli erittäin suotuisa, koska silloin tuskin oli mainittavaa jäätä ensinkään ja liikenne voi esteettömästi jatkua vuoden umpeen. Tämän ajanjakson muina yhdeksänä vuonna jääsuhteet vaihtelivat sangen paljon. Niin esimerkiksi vuodet 1903, 1904, 1905, 1906 ja 1909 olivat sangen suotuisat, ja on täysi syy olettaa, että näinä vuosina olisi voitu ylläpitää keskeytymätöntä talviliikennettä. Vuosina 1898—1901 olivat jääsuhteet

ajottain sangen vaikeat ja hankalat, mutta kutakuinkin säännöllistä liikennettä luultavasti näinäkin vuosina olisi voitu ylläpitää. *Näin tutkituista kolmestatoista vuodesta on siis ainoastaan kolme, joista aivan todennäköisesti voi sanoa, että pitempiaikaista talviliikenteen keskeytymistä olisi syntynyt, vaikka käytettävänä olisi ollut lujakin jäänsärkijä-laiva; muina kymmenenä vuonna olisi liikennettä luultavasti voitu ylläpitää koko talvikausi.*

Itämeren rannikoilla ovat ahtojäävyöhykkeet lujempia kuin Suomenlahden rannikoilla, syystä että ne ovat ankaramman aallokon muodostamia ja sentähden syvempiä ja paksumpia.

Sittenkun talviliikenne on jollakin paikkakunnalla pantu käyntiin, voi jäänsärkijä-laivan päällikkö kaiken aikaa seurata jääsuhteita ja pitää silmällä merijään laatua sekä kulloinkin tuulien mukaan ratkaista, mikä tie on sopivin käytettäväksi, jotta voi välttää pahimmat ahtojäävyöhykkeet. Väyläin suilla ja saaristossa olevat ahtojäävyöhykkeet eivät olekaan ylen vaikeita puhkaista, kunhan ne vain puhkaistaan heti synnyttyään, jota vastoin ne saatuaan pitemmän aikaa jäätyä käyvät erittäin vaikeiksi, jopa kenties mahdottomiksikin puhkaista.

Syynä siihen ettei Helsingin satama ole aikaisemmin keväisin ollut avoinna liikenteelle on pääasiallisesti ollut se, ettei valtion jäänsärkijälaivaa ole määrätty väylää aukaisemaan, ja tämä taas johtuu siitä, että Viaporin linnoituksen komentaja ei ole sallinut kaupungin ja linnoituksen välistä jäätä särettävän niin kauan kuin sitä on voinut hevosella kulkea.

1. c.

Helsingin säännöllisen talviliikenteen mahdollisuuksien arvostelemiseksi on myös tarpeellista tietää:

«riittääkö *yksi* jäänsärkijä liikenteen voimassapitämiseen vai tarvitaanko siihen ehkä *kaksi* laivaa ja minkä tyyppisiä, kokoisia ja voimaisia, onko laiva varustettava höyrykoneilla, Diesel- vai muilla moottoreilla, milloin se voi valmistua, minkä hintainen ja missä se on rakennettava, sekä vihdoin, minkä verran laivasta on kunnossapitokustannuksia, mitä taksaa noudatetaan jäänsärkijälaivan apua käytettäessä y. m.»

Jos katsomme muita paikkakuntia, jotka ovat pyrkineet ylläpitämään talvisaikaistakin laivalliliikennettä, huomaamme että kaikiällä aluksi on hankittu *yksi* jäänsärkijä ja se tavallisesti verraten pieni kooltaan ja voimaltaan. Sitä mukaa kuin liikenne on lisääntynyt, on toisen jäänsärkijälaivan tarve käynyt yhä pakottavammaksi, ja tavallisesti on *tarpeen mukaan hankittu lisää yksi tahi useampia* saman kokoisia ja voimaisia tahi isompia laivoja. Niin esimerkiksi hankittiin Hampuriin *) vuonna 1871 «Eisbrecher I» niminen jäänsärkijä. Vuonna 1877 rakennettiin lisäksi «Eisbrecher II» ja 1892 vieläkin kaksi laivaa «Eisbrecher III» ja «Elbe», joista ensinmainittu oli edellisiä hiukan

*) Teknisk Tidskrift, Skeppsbyggnadskonst 1911, vihkot 1, 4 ja 5.

isompi, jälkimäinen taas pienempi. Paitsi näitä neljää laivaa, jotka etusijassa ovat aiotut toimimaan Elben supuolella, omistaa Hampurin valtio kolme Elben ylävarrella käytettävää jäänsärkijää, «Hofen», «Simsonin» ja «Möfen».

Niinikään rakennutti Stettinin kaupunki vuonna 1888 kaksi jäänsärkijää, «Stettinin» ja «Swinemünden», sekä vuonna 1889 isomman «Berlin» nimisen laivan.

Weikselin ja Nogatin virroilla on moniaita saksalaisia jäänsärkijälaivoja, niinkuin «Schwarzwasser», «Drewenz», «Montau», «Ossa» ja «Königsberg». Weser-joelle rakennettiin 1889 jäänsärkijälaiva «Sigfried» ja seuraavana vuonna «Wodan» sekä 1892 jäänsärkijä «Donar».

Norjaankin on hankittu useita jäänsärkijälaivoja. Niinpä on Kristianian kaupunki vuonna 1871 hankkinut «Mjølner» ja 1893 «Isbjörn» nimiset laivat, minkä ohessa Kristianian sisävuonolla ja satama-alueella työskentelee «Kobben» niminen jäänsärkijä.

Tanskassa ovat sekä valtio että yksityisyhtiöt rakennuttaneet useita jäänsärkijöitä pitääkseen voimassa säännöllistä liikennettä Tanskan saarten välillä sekä pitääkseen avoinna Kööpenhaminan väylää. Näistä laivoista mainittakoon junalautat «Jylland» ja «Valdemar» sekä jäänsärkijät «Starkodder», «Bryderen», «Mjølner», «Thor» ja «Sleipner», jotka ovat huomattavimmat.

Ruotsissa rakennettiin ensimmäinen jäänsärkijälaiva vuonna 1882 Gööteporin kaupungille ja sen nimeksi pantiin «Isbrytaren I». Vuonna 1895 hankittiin samaan kaupunkiin lisäksi toinen jäänsärkijä, «Isbrytaren II». Malmön jäänsärkijälaiva «Bore» rakennettiin vuonna 1894.

Mitä Tukholmaan tulee, käytettiin siellä 1880-luvulla ja 1890-luvun alussa voimakkaita hinaajalaivoja tarpeen mukaisesti pitämään avoinna pääkaupungin laivaväylää. Useaan erään kysymys erityisen jäänsärkijälaivan hankkimisesta kuitenkin otettiin käsiteltäväksi, mutta sai syystä tai toisesta kerta kerralta raueta. Vihdoin vuonna 1896 kysymys ratkaistiin, ja helmikuussa 1897 saapui «Isbrytaren» Tukholmaan. Viittätoista vuotta myöhemmin, eli kuluvana vuonna, on Tukholman kaupunki tilannut toisen jäänsärkijälaivan*). Jäänsärkijälaivan ensimmäisestä toimintavuodesta lähtien oli tammi—maaliskuulla ulkomaan paikoista Tukholmaan saapuneiden laivain luku kasvanut likimain *kolminkertaiseksi*, samalla kun laivain yhteenlaskettu tonniluku oli kasvanut likimain *viisinkertaiseksi*. Samoin kuin on käynyt muissa maissa, samoin on käynyt Suomessakin.

Kauppayhteyksien 1860-luvun alusta lähtien kehityttyä siinä määrin, että liikenteen talvisaikainen keskeytyminen vaikutti liian häiritsevästi, heräsi ajatus Suomen laivaliikkeen ulottamisesta kylmään vuodenaikaankin. Tämä ajatus kuitenkin toteutui vasta 1870-luvulla. Vuonna 1873 nimittäin rakennettiin Hangon satama ja rautatie, ja

neljää vuotta myöhemmin alotti höyrylaiva »Express» säännöllisen talviliikenteen Tukholmaan. Liikenne kuitenkin oli keskeytyneenä milloin pitemmän milloin lyhem-

*) Tukholman kaupunginvaltuuston valmisteluvaliokunnan lausunto N:o 171 vuodelta 1911.

män aikaa, ja pian huomattiin välttämättömäksi hankkia jäänsärkijälaiva avustamaan talvilaivaliikennettä.

Ankara talvi 1888—89 ratkaisi asian. «Murtaja» tilattiin vuonna 1889 ja saapui Hankoon huhtikuun 1 päivänä 1890.

Moni on tuominnut Murtajan aivan kelvottomaksi jäänsärkijälaivana, mutta se on kuitenkin merenkulullemme tehnyt varsin suuria palveluksia. Useita muutosehdotuksia laivan jäänsärkemiskyvyn parantamiseksi on tehty, mutta yhtäkään niistä ei ole toteutettu.

Kun Murtajan oli heikon konevoimansa ja sopimattoman muotonsa johdosta vaikea ylläpitää kasvamistaan kasvavaa liikennettä, asetettiin vuonna 1896 komitea, jonka tuli antaa lausunto uuden jäänsärkijälaivan tarpeellisuudesta ja tyypestä, jota paitsi asiantuntijoita lähetettiin muun muassa Amerikkaan tutkimaan jäänsärkijälaivoja ja niiden rakennetta.

Tuloksena tästä oli «Sammon» rakentaminen 1897 amerikalaiseen malliin eli varustettuna myöskin keulapotkurilla.

Sampo on suorittanut kaikin puolin hyvää työtä, ja jo tukalana talvena 1900, jolloin Hangon jääsuhteet olivat niin vaikeat, ettei Murtajan katsottu voivan niistä suoriutua, voi liikenne Sammon avulla miltei esteettömästi jatkua.

Talviliikenne kuitenkin kehittyi kehittymistään, niin että Sampo piankin katsottiin riittämättömäksi takaamaan täysin säännöllistä liikennettä, varsinkin kun pienempikin merionnettomus olisi voinut aikaansaada liian tuntuvasti häiritsevää seisahdusta. Varalaivan tarve alkoi sentähden käydä yhä pakottavammaksi, erittäinkin kun erinäiset muutkin rannikkokaupungit halusivat Hangon tavoin saada jäänsärkijälaivan apua.

Tämän johdosta hankittiin «Tarmo» vuonna 1907. Laiva on sama tyyppiä kuin Sampo, vain vähän muutettuna. Niin esim. on se Sampo 5,4 m pitempi ja 1,2 m leveämpi, jota paitsi sen konevoima on suurempi eli 3,850 tehoavaa hevosvoimaa Sammon koneen kehittäessä ainoastaan 3,000 hvsv. Hangon talviliikenne on siitä asti jatkunut sanottavitta häiriöittä.

Jäänsärkijälaivain kehitys käy selville seuraavalla sivulla olevasta taulukosta, jossa mainitaan eri maiden erinäisten jäänsärkijälaivain suuruusmitat ja muita tietoja.

N i m i	Koko pituus metriä	Suurin leveys metriä		Perän kulkusyvyyden täysin hilt-varastoin, metriä	Syrjästys tonnia	Tehoava hevosvoimaluku			Nopeus vaparsassa vedessä solmua	Rakennusvuosi	Kust. (likim.) Smk	Rakennuspaikka
		kaarrien kohd.	WL:ssa			Keulakoneen	Peräkoneen	Yhteensä				
Europol. tyyppiä:												
«Berlin» (Stettin)	43.0	10.8	—	4.87	630	—	900	—	—	1889	397,000	Stettin, A. G. Vulcan.
«Murtaja»	47.55	—	10.97	5.18	824	—	1,260	—	—	1890	692,000	Bergsunds mek. verkstad, Tukholma.
«Eisbrecher III» (Hampuri)	44.6	11.0	—	4.6	860	—	1,200	—	—	1892	610,000	Hampuri.
«Isbjörn» (Kristiania)	37.53	9.9	—	5.35 ¹⁾	630	—	1,200	—	—	1893	371,000	Kristiania, Akers mek. verkstad.
«Bore» (Malmö)	40.53	—	8.84	3.96	400	—	600	—	—	1894	208,000	Malmö, Kockums mek. verkstad.
«Isbrytaren II» (Göötepori) . .	42.67	—	10.36	5.73 ¹⁾	720	—	1,300	—	—	1895	440,000	Göötepori, Lindholmens mek. verkstad.
«Stadt Reval» (Rääveli) . . .	45.1	—	11.83	4.1	865	—	1,600	—	—	1895	504,000	Stettin, A. G. Vulcan.
«Sleipner» (Kööpenhamina) . .	51.94	—	11.89	5.41	1,470	—	2,600	—	13.5	1896	840,000	Kööpenhamina, Burmeister & Vain.
«Isbrytaren» (Tukholma) . . .	43.0	—	9.44	5.03 ¹⁾	616	—	1,000	—	12	1897	420,000	Malmö, Kockums mek. verkstad.
«Nadeschny» (Vladivostok) . .	54.86	—	12.95	5.41	1,525	—	3,000	—	—	1897	—	Kööpenhamina, Burmeister & Vain.
«Avance» (Turku)	43.89	—	10.05	5.43	600	—	1,500	—	13.6	1899	616,000	Kiel, Hovaldtswerke.
Amerikal. tyyppiä:												
«S:t Marie» (Machinavin ja S:t Ignacen väl. kulk. lautta)	92.65	15.85	—	5.18	3,640	1,800	2,200	4,000	16	1893	1,700,000	Detroit, Dry Dock C.o.
«Jermak» (Venäjä)	92.96	21.64	—	7.62	8,000	2,500 ²⁾	7,500	10,000	15.5	1899	3,990,000	New Castle, Armstrong, Whitworth & C.o.
«Sampo»	61.57	13.11	12.8	5.56	1,850	1,200 (1,400)	1,400 (1,600)	2,600 (3,000)	13.5	1898	1,351,000	S:n, s:n s:n.
«Tarmo»	66.99	14.34	14.03	5.56	2,300	1,300 (1,450)	1,700 (2,400)	3,000 (3,850)	—	1907	1,632,000	S:n, s:n s:n.
«Peter der Grosse» (Riika) . .	55.5	15.5	14.8	6.5	1,900	800 (1,200)	1,800 (2,800)	2,600 (4,000 ³⁾)	14.5	1912	1,260,000	Göötepori, Göteborgs nya verkstads A.B.

¹⁾ Kulkusyvyyden laivan ollessa painolastissa. ²⁾ Jermakista on nyttemmin poistettu keulakone. ³⁾ Sulkujen sisässä olevat numerot osottavat pakotettuja hevosvoimia.

Tuntiessaan ne hankalat jääsuhteet, joita usein vallitsee Helsingin edustalla ja joita on tarkemmin valaistu tämän tutkimuksen alkuosassa, tulee ehdottomasti siihen johtopäätökseen, että Helsingin kaupungin on, voidakseen aikaansaada kutakuinkin säännöllisen talviliikenteen, ensin hankittava itselleen *parastyypinen ja suurella konevoimalla varustettu jäänsärkijäläiva*, sekä vastedes, kun runsaampaa kokemusta on saatu ja liikenne sitä vaatii, otettava käsiteltäväksi kysymys toisen jäänsärkijäläivan hankkimisesta. Luultavasti on silloin osottautuva, että pienempi europalaismallinen jäänsärkijä kykenee tukalina talvina kääntämään laivat satamassa sekä avustamaan niitä mennessä tullen sataman ja Porkkalan välisellä pitkällä taipaleella, joten isomman jäänsärkijän kävisi sijoittaminen Porkkalaan ja käyttäminen ainoastaan laivain avustamiseen Suomenlahdella.

Määrätessä jäänsärkijän sekä tyyppiä että kokoa ja muita seikkoja on erinäisissä kokouksissa kysytty jäänsärkijäläivain päällikköjen, herrain L. Melanin ja J. Rosqvistin neuvoa, ja on näissä neuvotteluissa tultu seuraaviin tuloksiin:

Tyyppi.

Valtion jäänsärkijäläivain, Murtajan, Sammon ja Tarmon, 22 vuoden kuluessa eli vuodesta 1890 lähtien Hangon edustalla Itämeren ja Suomenlahden jäissä suorittamasta työstä saatu kokemus osoittaa, että näissä vesissä useimmin esiintyvistä jäistä europalaismallisen jäänsärkijän on sangen vaikea suoriutua, vaikka sillä olisi varsin melkoinenkin konevoima, jota vastoin amerikalaismallinen jäänsärkijä, niinkuin esim. Sampo ja Tarmo, useimmiten verraten helposti pääsee jääkenttään läpi. Onpa esim. sattunut Räävelin edustalla että, vaikka Jermakin 7,500 hevosvoimallaan on ollut vaikea murtautua jäiden läpi *) ja Rääveliin saattaa kaupungin ulkopuolelle jäihin jääneitä laivoja, Sampo helposti voitti esteet, puhkaisi jään Jermakin sivuitse ja pääsi satamaan. Näin ollen ja kun Helsingin edustan jää ei suinkaan ole helpompaa, vaan päin vastoin usein vaikeampaa puhkaista kuin Hangon edustalla oleva, on puheenalaisessa tapauksessa katsottu ainoastaan amerikalaismallisen jäänsärkijän voivan tulla kysymykseen. Tämä tyyppi on herättänyt huomiota Suomen ulkopuolellakin, niinkuin näkyy seuraavasta:

Lausunnossa, jonka Tukholman kaupunginvaltuuston valmisteluvaliokunta uuden jäänsärkijäläivan hankkimista koskevan esitysehdotuksen johdosta antoi valtuustolle, sanotaan m. m.:

»epäilemättä täytyy tunnustaa, että se jäänsärkijäläivan tyyppi, joka on osottautunut paraiten soveltuvan puhkomaan vaikeata ahtojäätä, on se, joka viime vuosina on otettu käytäntöön Suomessa talvilaivaliikenteen avoimna pitämiseksi Hankoon y. m. paikkoihin. Tämä n. s. amerikalainen tyyppi on varustettu sekä perä- että keulapotkurilla ja niitä kumpaakin käyttää erityinen sangen voimakas kone.»

Eräässä toisessa lausunnon kohdassa sanotaan:

*) Jermak on vuodesta 1900 lähtien vaila keulapotkuria.

«että Tukholman edustalla esiintyvää ahtojäätä ei käy vertaaminen Suomen rannikolla esiintyvään.»

Riian kaupunki on tänä vuonna saanut «Peter der Grosse» nimisen lujan jäänsärkijäläivan, joka on rakennettu amerikalaismalliin ja osottautunut kaikkiin puolin onnistuneeksi.

Konevoima.

Katsoen epäsuotuisain jääsuhteiden vallitessa kuljettavaan pitkään avustusmatkaan ja puhkaistavina oleviin vaikeisiin ahtojäävyöhykkeisiin arveltiin, että ainakin jäätä särkiessä pitäisi voida aikaansaada 4,500 vaikuttavan hevosvoiman koneteho ja että koneiden säännöllisesti käydessään tulisi kehittää yhteensä ainakin 3,500 teh. hevosvoimaa.

Tämä konevoima tosin tuntunee suurelta, mutta sinä pitkänä aikana, minkä edellä mainitut valtion jäänsärkijäläivain päälliköt ovat työskennelleet Suomenlahdella jään särkemisessä, on monasti huomattu, että olisi paljon aikaa voitettu ja monta seisahdusta vältetty, jos jäänsärkijät olisivat olleet varustetut voimakkaammilla koneilla.

Säännöllisessä käynnissä on konevoiman katsottu olevan jakautuminen siten, että keulakone kehittää 1,300 ja peräkone 2,200 teh. hevosvoimaa, edellisen koneen tehdessä 130 ja jälkimäisen 110 iskua minuutissa.

Kysymys laivan varustamisesta *räjähdysmoottorivoimalla* on niinkään ollut harkittavana, ja on asiaa tiedusteltu eräiltä erikoisliikkeiltä. Burmeister & Wainilta Kööpenhaminasta saatiin seuraava vastaus:

Kööpenhaminassa, toukokuun 15 päivänä 1912.

«T. k. 8:ntena päivätyn kirjelmäme johdosta saamme mainita, ettei luullaksemme kannata puheenalaiseen tarkoitukseen käyttää Dieselmootoreja, koska niiden paino on liian suuri, mutta muutoin valitamme, ettemme nykyhetkellä voi tehdä tarjousta, kun meillä on paraikaa suoritettavana sangen suuria Dieselmootorilaitosten tilauksia.»

Aktiebolaget Diesels-Motorer yhtiöltä saapui seuraava vastaus:

Tukholmassa, toukokuun 24 päivänä 1912.

«Niitä epäsuotuisia ja nopeita liikkeitä silmälläpitäen, joita jäänsärkijäläivan voi olla tarpeen tehdä, kykenevät Marin Polar moottorit helposti täyttämään niille asetettavat vaatimukset. Sitä vastoin ei koneistoa, siinä tapauksessa että potkuri on tarttunut jäähän, saane omin avuin käyntiin, vaan täytyy siihen käyttää puristettua ilmaa. Konepajoissamme on nykyään rakenteilla kaksi 1,350 teh. hevosvoimaa kehittäväää moottoria erään englantilaisen laivanisännistön laskuun, eikä 2,700 hvsv. koneittenkaan

rakentaminen kohtaa vaikeuksia, vaan olemme halukkaat tekemään tuollaisia koneita koskevan tarjouksen.»

Edellä mainitussa Tukholman uuden jäänsärkijälaivan hankintaa koskevassa lausunnossa mainitaan myös Göteborgs nya verkstads a. b. yhtiön antama näin kuuluva lausunto räjähdysmoottoreista:

«Kysymystä *räjähdysmoottorien* sopivaisuudesta käyttämään keulapotkureja tahi koko laivaa olemme erikoisesti tutkineet niiden huomioitten yhteydessä, joita olemme tehneet niihin töyttäyksiin nähden, joita jää saa aikaan keulakoneistolle sen potkurin työskennellessä ahtojäissä, mihin meillä on ollut hyvä tilaisuus niinä 7 päivänä, jolloin koettelimme «Peter der Grosse» laivaa Riian edustalla erittäin vaikeissa jääsuhteissa. Tulimme tällöin siihen käsitykseen, että räjähdysmoottorit tämän potkurin käyttäjinä ovat suorastaan vaarallisia, ellei erittäin luotettavaa kitkakytkyä käy sovittaminen potkurin ja koneen väliin.

Kun meidän ei ole onnistunut keksiä tuollaista konetta niitä suuria voimamääriä varten, joita tässä tarvitaan, sekä niitä tavattoman hankaloita oloja silmälläpitäen, joissa koneen tulisi työskennellä, olemme luopuneet tekemästä näiden kahden vaihtoehdon mukaista tarjousta.»

Näiden vastausten ja lausuntojen johdosta sekä sen kokemuksen perusteella, mikä täällä on saatu jäänsärkijäkoneiden kestettävistä epätasaisista vastuksista ja sangen nopeiden liikkeiden tarpeellisuudesta jäätä puhkoessa, katsottiin että laivaa ei ole varustettava moottorilla, vaan höyrykoneella, erittäinkin kun luvattu voimakkain eli 2,700 hvsv kone juuri ja juuri riittäisi peräkoneeseen ja yritys siten ehkä muodostuisi pelkäksi kokeiluksi.

Tässä yhteydessä kuitenkin ehdotetaan, että ne toiminimet, joilta pyydetään laivan hankintatarjousta, saisivat, jos haluavat, myös tehdä vaihtopuolisen ehdotuksen laivan varustamisesta moottorivoimalla, jotta siten saataisiin tietoon näidenkin toiminimien mielipide asiasta.

Laivan koko.

Siihen katsoen että sisäsaaristoväylä Porkkalaan asti on 20 tahi enintään 22 jalkaa syvä, ei laiva saa kulkea 5,56 metriä eli 18,3 englannin jalkaa syvemmissä, joten sen syväkulkuisuus olisi sama kuin Sammon ja Tarmon, jota vastoin se saisi olla Tarmoa hiukan leveämpi eli 15,24 metriä = 50 englannin jalkaa.

Mitä taas pituuteen tulee, ehdotettiin se seikka jätettäväksi asianomaisten konepajain ratkaistavaksi, lausumalla toivomus ettei laiva olisi tarpeettoman pitkä, mikä seikka vaikeuttaisi sen ohjausta satamassa. Laivan pituuden tulisi olla sellainen, että laivan sopii 4,500 teh. hvsv koneisto, lueteltu sisustus ja hiilimäärä, leveyden ja syväkulkuisuuden ollessa edellä mainitut.

Kokemus on muutoin osottanut, että tehokkaimmat jäänsärkijälaivat ovat ne, joilla mahdollisimman pienessä rungossa on mahdollisimman suuri konevoima.

Tätä seikkaa valaisee Tarmon ja Riian kaupungin uuden jäänsärkijälaivan «Peter der Grossen välinen vertailu. Tarmon syrjästys on 2,300 tonnia ja hevosvoimaluku 3,850, Peter der Grossen vastaavat luvut ovat 1,900 ja 4,000. Hevosvoimain ja syrjästyksen välinen suhde on niinmuodoin Tarmolla 1,67 ja «Peter der Grossella» 2,11.

Viime talvena Hangossa toimeenpannussa näiden jäänsärkijäin välisessä voimain mittelyssä sivuutti Peter der Grosse Tarmon osin juuri sen johdosta, että sillä oli suurempi hevosvoimaluku kutakin syrjästettyä tonnia kohti, mutta osin myös sen johdosta että jäänsärkijäin keulapotkurit silloisten jääsuhteiden vallitessa merkitsivät vähemmän. Kun «Peter der Grossen» peräkone kehitti 2,800 ja Tarmon 2,400 hvsv ja kun ensinmainittu sitä paitsi kulki noin 6 jalkaa syvemmässä kuin jälkimäinen, oli sillä voittamattomia etuja Tarmon edellä.

Jos meidän satamissamme ja saaristoissamme voisi liikkua niin syväkulkuisia laivoja kuin «Peter der Grosse» on jäätä särkiessään, olisi ehkä syytä valita sen mitat ja voima. Mutta valitettavasti täytyy puheena oleva jäänsärkijä rakentaa tuntuvasti matalammassa kulkeva, minkä johdosta laivan muutkin ominaisuudet melko lailla muuttuvat.

Rungon muoto.

Runko on katsottu olevan rakennettava saman muotoiseksi kuin Sammon ja Tarmon. Laivan kyljen kaltevuuskulma pystönäisviivaa vasten määrättiin 20 asteeksi. Keulan ja perän muodostamiseksi laadittiin piirustus opastukseksi niille konepajoille, jotka ehkä eivät tunne näiden jäänsärkijäin rakennetta. Tätä piirustusta laatiessa otettiin huomioon ne epäkohdat, joita on katsottu olevan Sammon ja Tarmon keulan ja perän rakenteessa, siihen nähden että potkurinsiipien yläpäiden ja keulavantaiden välillä on ollut liian vähän tilaa, minkätähden siihen usein on tarttunut isonlaisia jäälohkareita suureksi haitaksi ohjaukselle ja jäänsärkemiselle. Samaten on tässä piirustuksessa määrätty jäänmurtamiskulma $21\frac{1}{2}$ asteeksi sekä osotettu potkurinkärkien etäisyys niin vedenpinnasta kuin talkalinjastakin.

Peräsin.

Vaikka useissa Amerikan jäänsärkijälaivoissa on ohjauskykyä silmälläpitäen otettu käytäntöön palanssiperäsin, on uuteen jäänsärkijään kuitenkin ehdotettu pantavaksi tavallinen peräsin sekä myös ilmoitettu sen vähimmät mitat, koska jäiden särkemisessä käytetyn palanssiperäsimen täytyy olla tuntuvasti järeämpi ja muutoin varustettu lujemilla kiinnityslaitteilla kuin tavallisen peräsimen. Myöskin «Peter der Grosse» on varustettu tavallisella peräsimellä.

Potkurit.

Amerikassa käytetään enimmäkseen yhdestä kappaleesta valettuja potkureja, joten varsinkin keulapotkuriin nähden saavutetaan se etu, että hyödylliset vesivirrat tulevat

tehokkaammiksi, sen johdosta että potkurin napa on pienempi ja siivet pitemmät. Tästä huolimatta on kuitenkin ehdotettu potkurien varustamista irrallisilla siivillä, koska nämä käy tarpeen vaatiessa helpommin uusiminen. Voipi nimittäin meidän ahtaissa satamisamme ja mataloissa väylissämme sattua, että pienenkin merivahingon kohdatessa yksi tai useampia potkurinsiipiä murtuu, minkätähden uudet siivet pitää voida helposti panna paikalleen missä tahansa painamalla laivan perä tai keula alas ja tarvitsematta laivaa ottaa telakkaan.

Laivan varusteet ja sisustus.

Nykyiset jäänsärkijät ovat varustetut toiset yhdellä ja toiset kahdella kannella, s. o. jälkimäiset ovat yltänään kannen peitossa, niinkuin esim. Murtaja, Sampo ja Tarmo.

Tuollainen päällysrakenne lujittaa runkoa, helpottaa hinausköysien käsittelyä hinaustoimituksissa sekä muitakin töitä laivalla, suojelee laivaa paremmin jäätymiseltä sekä tarjoo suurempaa mukavuutta ja suojaa laivassa olijolle ja on niinmuodoin kaikin puolin edullinen, erittäinkin aluksessa, jonka on työskenneltävä yksinomaan talvisaikaan.

Jotta kuitenkin kävisi kaikin puolin arvosteleminen tätä asiaa ja erittäinkin jotta saataisiin selvitystä sen taloudellisesta puolesta, esitetään hankittavaksi kaksi vaihtopuolista kustannusarviota, s. o. sekä yhdellä että kahdella kannella varustettua laivaa varten.

Mitä sisustukseen tulee, on päällystön ja alipäällystön suojat ehdotettu sisustettaviksi enimmäkseen jaloilla puulajeilla, koska nämä kosteudelle ja suurille lämmönvaihteille alttiissa talvilaivoissa ajan pitkään käyvät halvimmiksi, vuotuiset maalaustyöt kun ovat tarpeettomat.

Erikoisluettelo.

Sittenkun edellä mainitut pääasialliset näkökohdat oli selvitetty, laadittiin seuraava erikoisluettelo, joka suurimmaksi osaksi perustuu valtion jäänsärkijälaivoista saatuihin kokemuksiin ja on likimittain niihin nähden noudatettujen erikoisluettelojen mukainen.

Kun luotettavia ja koeteltuja erikoisluetteloja siten on ollut käytettävänä, on luettelo tehty mahdollisimman täydellinen, minkä johdosta saapuvia tarjouksia käy helpommin vertaileminen keskenään ja näiden tarjousten tarkastelu siten paljon helpottuu.

Helsingin kaupungille hankittavan jäänsärkijähöyrylaivan erikoisluettelo.

I Vaihtoehto.

Aluksen alirunko rakennetaan samaan muotoon kuin Suomen valtion jäänsärkijät Tarmo ja Sampo, mutta varustetaan ainoastaan yhdellä kannella, jossa on kokkapenger keulapuolella ja suojia keskilaivalla.

II Vaihtoehto.

Laiva rakennetaan saman tyyppinen kuin Tarmo ja Sampo, s. o. yltäänään kannellinen, mutta samoista aineista ja samaa kokoa kuin I vaihtoehdon mukaan sekä samaa henkilömäärää varten sisustettu ja samalla tapaa varustettu, mutta laitokset sijoitettuina sillä tavoin kuin kaksinaiset kannet sallivat.

Päämitat.

Kumpaisenkin vaihtoehdon mukaan:

- Perän syväkulkaisuus* 400 tonnin hiililastissa, ilman vesipainolastia, mutta muutoin täyssissä varusteissa 5,56 met. (18' 3").
- Suurin leveys* kaarien kohdalta 15,24 » (50' 0").
- Pituus* määrätään siten, että laivaan, sen ollessa niin syväkulkainen ja leveä kuin edellä mainittiin, sopii tarpeelliset koneet, höyrykattilat, hiilivarasto y. m.; kuitenkin pannaan suurta painoa siihen, ettei pituus ole tarpeettoman suuri, koska se vaikeuttaa laivan ohjailua satamassa.
- Konevoima* säännöllisissä oloissa 3,500 teh. hvsv, mutta pitää voida korottaa 4,500 teh. hevosvoimaan.

Yleisiä määräyksiä.

Laiva ja sen koneistot y. m. rakennetaan Englannin Lloydin, Veritaksen tahi Germanischer Lloydin talvilaivoille asettamain vaatimusten mukaan ja jonkin näistä luokitusyhtiöistä silmälläpidon alaisena, kuitenkin sellaisin lisäyksin, kuin tässä ohjelmassa määrätään.

I Vaihtoehto.

Runko. Keula- ja perävannas pitää olla valuterästä V-muotoa 5 jalan päästä vesilinjan yläpuolelta talkajamaan asti ja tämän oheisen luonnospiirustuksen osottamaa muotoa.

Keulapuolella on vesilinjassa kartettava S-linjoja. Laivankyljen kaltevuuskulma pystönäisviivaa vasten pitää olla 20° vesilinjassa. Laivan vesilinjaan on sijoitettava 1,980 mm leveä levyvyö siten, että se ulottuu 610 mm ylä- ja 1,370 mm alapuolelle vesilinjan. Tämän vyön vahvuus pitää olla: keulalevyjen 26 mm, sitten 15 metrin päähän nollakaaresta perään päin 23 mm, perälevyjen 23 mm ja muualta 21 mm. Jäävyön alaisen jaman pitää olla 21 mm. Muu laidoitus luokan mukaan.

Niittäus. Jotta päästäisiin käyttämästä pitkiä liitoksia ja muita tarpeellisia täyteliitoksia kunkin kaaren kohdalla, on kaaret sovitettava sisälaidan pitkittäissaumain mukaan, joten paksu levyvyö tulee välittömästi kaarien yhteyteen. Vesilinjassa

olevan paksun levyn alareuna on niitattava levynjamaan pitkittäisillä yhdistyslevyillä ja saumattava kolmirivisesti. Levyverhon muun osan liitokset pannaan päällekkäin ja saumataan kaksirivisesti. Kaikissa liitoksissa pitää olla sauma sisäpuolella ja kolmirivisesti niitattu. Kaikki levyt on kolmirivisellä niittauksella kiinnitettävä vantaisiin. Kaikki laidoituksen niittireiät upotetaan tavallista syvempään ja päätenauloissa pitää olla tavallista korkeammat kannat. Saumalaattain pitää olla niin leveät kuin kaarenväli sallii.

Peräsin. On tehtävä täysinäinen, parhaasta valuteräksestä, vähintään 135 mm paksu etupäästä ja ulkolaitaan päin kapeneva.

Peräsimessä ja peräsinvantaassa pitää olla erikoisen lujat teljet. Kannelle laitetaan luja ruorinlukko pysyttämään peräsinä laivan keskilinjassa. Ruorinemä vähintään 220 mm, tapit vähintään 170 mm läpimitaten. Ruoritappeihin sovitaan irralliset terästulkat.

Kaksoispohja pitkin koko laivan pituutta, jaettuna 4 eri laipioon, joissa kussakin on pitkinpäin laivaa kulkeva väliseinä perän ja keulan kohottamista ja laskemista varten. Keulaan ja perään sijoitetaan peak-painolastilapiot.

Kansitus, levystä tehty, tiivistetään vedenpitäväksi ja verhotaan 65 mm \times 115 mm lauttaamattomasta hongasta ja öljytään määräyksen mukaan.

Laitteiden korkeus pitää olla 1,200 mm, ja on ne hyvin tuettava sekä varustettava rautaisella patenttipartaalla.

Kaiteen tuet, missä niitä tarvitaan, tehdään 1,200 mm korkeat ja varustetaan 180 mm leveällä patenttirautakaiteella. Nämä tuet ja kaiteet sijoitetaan 450 mm sisäpuolelle kannen ulkoreunaa. Kaiteisiin tarpeelliset portit.

Pollarit ja varppauskynnet, erikoisen lujat, sijoitetaan sopiviin paikkoihin, kiinnitetään hyvin ja varustetaan aluslaatoilla. Pollarien pitää olla alaspäin käännetyn kartion muotoiset. Perään sijoitettu hinauskynsi pitää olla varustettu valurautaisella päällyshaalla.

Hinauskaari sijoitetaan sopivaan paikkaan perämaston vierelle ja varustetaan patentteratulla hinaushaalla.

Hinausorsi sijoitetaan sopivaan paikkaan.

Lastiruumat keulaan ja perään. Varastosuojat määräyksen mukaan.

Ohjauslaitos tehdään hyöryllä ja käsin hoidettava. Poistohöyry johdetaan lauhduttajaan. Ohjaustangot on varustettava puskureilla. Käsin hoidettava ruuviohjauskone sijoitetaan perään ja suojataan rautapeitteellä.

Ankkurinkierrin. Välittömästi tehoava höyrykierrin sijoitetaan kokkapenkereelle (II vaihtoehdossa välikannelle). On myös varustettava pystönäisnokalla, ja kiertimen työtehoisuus pitää olla 6 tonnia. Pitää myös voida käyttää laivan varppaukseen ja olla käsin käytettävä.

Ankkurinkiertimen toinen puoli ja toinen ketjuklyysi järjestetään niin, että niiden avulla käy nostaminen erilaisia ketjuja. Ankkurinkierrintä pitää myös voida käyttää donkey-kattilasta tulevalle höyryllä 35 jalan nopeudella minuutissa.

Höyryvintturi, joka kykenee nostamaan 6 tonnia, sijoitetaan peräpuolelle sopivaan paikkaan. Tässä kiertimessä pitää olla pitennetyt nokat hinausköyden vetämiseksi peräklyysin kautta.

Ankkurikrana, 3 tonnia nostava, sijoitetaan kokkapenkereelle käytettäväksi erinäisiin tarpeisiin, niinkuin poijujen y. m. nostamiseen. Täysin varustein.

Höyrynpelkistysventtiili järjestetään niin, että kansikoneet työskentelevät enintään 6 ilmakehän paineella.

Veneet. Kaksi 7 metriä pitkää pelastusvenettä, tammesta, kuparinauloin, täysin varustein. Toinen vene varustetaan 10 hvsv petrolimoottorilla hyväksytyä tyyppiä.

Kaksi 5,2 m pitkää jäävenettä kuparoiduin pohjin. Yksi 4,9 metrin ruuhi.

Veneenkannattimet. Tarpeelliset kannattimet, kannatinlokit patenttitaljoineen kaikkiin muihin, paitsi toiseen jääveneeseen.

Riki. Kaksi teräsmastoa. Etumasto varustettu teak-puusta tehdyllä tähystysrummulla ja nostopuomilla tarpeellisine lokkineen ja ketjuineen. Purjeita määräyksen mukaan.

Ankkuri ja ketju. Patenttianskuri hyväksytyä tyyppiä luokkavaatimusten mukaisine ketjuineen ja sitä paitsi 2 jääankkuria.

Kaapelit. Luokkavaatimusten mukaan ja lisäksi:

yksi 90 sylen 5 1/2" wirerope-kaapeli vintturirullineen,

yksi 30 » 24" coirropo-kaapeli,

kaksi 90 » 6" manillatouvia,

yksi 90 » 4 1/2" wirerope-kaapeli vintturirullineen,

yksi 90 » 3 1/2" » »

Fendertit, 300 × 300 mm tammesta, korkkipatjoilla päällystetyt, sijoitetaan keulaan ja perään.

Laudoitus ruumaan ja hiililapioihin tehdään 50 mm:n hongasta.

Paneelinki, kun sitä käytetään laivan sisälaitoihin tahi kansihytteihin, tehdään irroitettava ja kiinnitetään kaartopaisilla messinkiruuveilla.

Valaisijoissa pitää olla 230 mm laaja kirkas aukko lasissa.

Sementöiminen. Laivan pohja, laipiot, komerot ja piikit sementöidään tavallisella tavalla; kattilain alus sekä laipioiden katot päällystetään nimenomaan tätä tarkoitusta varten tehdyllä pantenttisementillä 12 mm paksulta. Piikit sementöidään hylssien alalaitaan asti.

Suolattoman veden säiliöt, yhteensä 20 tonnia vetävät, sijoitetaan sopivaan paikkaan ja varustetaan tarpeellisilla käsipumppu- ja täyttöputkilla määräyksen mukaan.

Maalaus toimitetaan tilaajan määräyksen mukaan. Kaikki päällystämättömät parrut stringerit ja käytävään polvekelevyt y. m. on korkkimaalattava.

Tulensammutuslaitteet. Pumppuihin liittyviä ruuvihanoja sijoitetaan kannelle sopiviin paikkoihin määräyksen mukaan ja varustettuina tarpeellisilla letkuilla suihkuputkineen.

Keskipakoispumppu sijoitetaan peräkonehuoneeseen. Tämän pumpun pitää kyetä antamaan 700 tonnia vettä tunnissa ja se pitää voida kytkeä ruumista, laipioista,

piikeistä sekä kone- ja höyrykattilahuoneista tulevaan poistoputkeen. Pumpussa pitää olla irrallinen pää kannen yläpuolella varustettuna 9 letkukytkyllä. Letkujen pitää olla 6 metriä pitkiä ja niiden luku on oleva kaksikymmentä sekä läpimitta 125 mm.

Pumpunpää varustetaan höyryejektorilla ilman poistamiseksi ja tarkastuslasilla, josta näkee tuleeko putkiin vettä.

Downton pumppu, käsin käytettävä ja yhdistettynä laipioista, ruumista ja piikeistä tuleviin poistoputkiin.

Lämpöjohto kuhunkin hyttiin valurautaisin patterein, joita ympäröi rei'istetty messinkilevy, kupariputkiliitokset patterien välillä sekä eri lasku- ja poistohanat kuhunkin hyttiin. Poistohöyry menee konehuoneessa olevaan säiliöön. Lämpöjohto varustetaan höyrynpelkistysventtiilillä.

Sähkövalo johdetaan kaikkialle sekä suojiin että kone- ja kattilahuoneisiin, tunneleihin, koridooreihin y. m. Sitä varten asetetaan dynamo kumpaiseenkin konehuoneeseen. Toinen dynamo on pienempi ja tarkoitettu valaisemaan kaikkea paitsi valonheittäjää, toinen taas antaa virtaa sekä valonheittäjään että kaikkeen muuhun valaistukseen laivalla. Lamppujen valovoima pitää olla 16 kynttilää.

Dynamokoneet eivät saa tehdä enempää kuin 350 kierrosta minuutissa, ja niiden säätelykyky pitää olla sellainen, ettei vaihtelu saa olla 2 % suurempi eikä pienempi kuormitusta lisätessä tahi vähentäessä 25 %.

Ohmmetri niinkään on hankittava.

Valonheittäjän pitää olla 75 Ampèren voimainen ja sekä käsin että itsetoimivasti syötettävä. Valonheittäjä sijoitetaan flying bridgelle.

1,200 kynttilän voimainen kaarilamppu ja kaksi 50 metrin pituisella kaapelilla varustettua sukeltajalamppua hankitaan.

Sähkövalaistus laitetaan petrolivalaistuksen ohella myöskin kaikkiin laivan merkkilyhtyihin. Kumpaisessakin dynamokoneessa pitää olla ylimääräinen höyryventtiili ja sitä paitsi itsenäiset höyry- ja poistoputket. Poistohöyry pitää myös voida johtaa lauhduttajaan.

Sisustus.

Etukansi tehdään niin tilava, että sen alle käy sijoittaminen:

lämmittäjän osaston, jossa on 12 makuusijaa,
 donkey-miesten ja voitelijain osaston, jossa on 6 makuusijaa,
 7 matruusin osaston, jossa on 7 makuusijaa,
 sukeltajahytin, jossa on 2 makuusijaa,
 pursimiehen hytin,
 luotsin hytin.
 kaksi W. C. käymälöineen,
 pesuhuoneen,
 varastohuoneen.

Kanssit varustetaan tarpeellisilla pöydillä, penkeillä, hyllyillä, kaapeilla, sylky-laatikoilla y. m. Lattiat päällystetään linoleumimatolla. Patja ja tyyny kuhunkin makuusijaan. Laivamiesten, lämmittäjän, voitelijain ja donkey-miesten makuutelineet tehdään galvanoidusta raudasta.

Kansihuone tehdään teräksestä ja laitetaan siten, että 1,8 metriä leveä käytävä jää sen kumpaisellekin puolelle. Kansihuoneen keskustassa on kattilankaapu. Kaavun kumpaisellekin puolelle jätetään 1,2 metriä leveä käytävä, johon kansihuoneessa olevain hyttien ovet avautuvat. Kansihuoneen etureunan keskusta sijoitetaan 3 × 5 metriä laaja salonki. Salongin ylähangan puolelle sijoitetaan isompi hytti kapteenin käytettäväksi ja alahangan puolelle pienempi matkustajahytti ynnä pentry.

Kansihuoneen sivuille sijoitetaan:

1 isompi hytti I perämiehelle,

1 isompi hytti ylikoneenkäyttäjälle,

9 pienempää hyttiä, nimittäin:

kaksi I koneenkäyttäjille,

kaksi II koneenkäyttäjille,

yksi II perämiehelle,

yksi emännöitsijälle,

yksi siivoojattarelle,

kaksi stewerteille;

yksi ruokailuhuone perämiehille ja koneenkäyttäjille,

yksi W. C. ynnä käymälä ja kylpyhuone kapteeninhytin vierelle,

yksi W. C. ynnä käymälä alipäällystölle hytin perälaitaan ja peräkannelle johtavine ovineen.

Kansihuoneen keskusta, perän puolelle, sijoitetaan:

iso keittiö kaksipuolisine, välittömästi peräkannelle johtavine ovineen.

Varastohuoneita ja kaappeja sopiviin paikkoihin.

Kansihuoneen sivukäytävät päättyvät perän puolella oleviin oviin.

Kaikki kansihuoneen sekä muiden suojain ovensaranat, lukot ja avaimet tehdään messingistä.

Ohjaushytti sijoitetaan kansihuoneen etureunan yläpuolelle, mihin sovitetaan poikittainen komantosilta.

Hytti tehdään teräksestä sekä verhotaan sisältä kiilloitetulla pitchpinellä ja mahongilla.

Silta varustetaan teak-puusta tehdyillä suojuksilla sekä suojakaapilla, jonka nurkissa on ikkunat määräyksen mukaan.

Flying bridge sijoitetaan ohjaushytin katon yläpuolelle, ja tälle sillalle sovitetaan höyryperäsinpyörä pienenlaiseen ohjaushuoneeseen.

Skylight. Kansihuoneen käytävään yläpuolelle sijoitetaan skylight ja patenttilasi sopi-

viin paikkoihin, niin että ne saavat hyvän valaistuksen. Näin pitää myös olla laita kaiken muunkin sisustuksen.

Tuulluutus. Kaikkialla sekä suojissa että tunneleissa, käytävissä ja hiilikarsinoissa pitää tuulluutus olla parhaimmalla tavalla järjestetty.

Sisustusta koskevia yleisiä määräyksiä.

Salonkiin, joka samalla on ruokasalina, sovitetaan pienenlainen ruokakaappi; jousisohvat, plyysillä verhotut ja pehmuutetuilla selkänojilla varustetut, jotta niitä myös voi käyttää tarpeen vaatiessa makuusijoina; pesukaappi tarvikkeineen; 2 pöytää, jotka pitää käydä yhdistäminen yhdeksi isommaksi pöydäksi; tarpeelliset tuolit; peili; karahviteline karahvineen ja lasineen sekä kirjahylly. Pöydille plyysiliinat. Lattiat päällystetään inlaid-linoleumilla ja brysselimatoilla. Salonki laudoitetaan kiilloitetulla pitchpinellä ja mahongilla. Katto maalataan valkeaksi. Kaikki huonekalut mahongista.

Kapteeninhyttiin, johon käytävä vie salongista, sijoitetaan rautasänky jousipatjoineen, kirjoituspöytä ja kirjoitustuoli, pesukaappi, kirjahylly, plyysillä päällystetty jousisohva, piironki, peili ja vaatekaappi, karahviteline karahvineen ja lasineen. Lattia päällystetään inlaid-linoleumilla ja brysselimatolla. Uutimet vuoteen ja oven eteen. Mahonkihuonekalut.

Matkustajahyttiin hankitaan leveä, plyysillä päällystetty ja pehmuutetulla selkänojalla varustettu jousisohva, pesukaappi, peili, pironki ja vaatekaappi. Uutimet sohvan ja oven eteen. Lattia päällystetään inlaid-linoleumilla ja brysselimatolla. Huonekalut mahongista.

I perämiehen ja ylikoneenkäyttäjän hytit sisustetaan samoin kuin matkustajahytti.

Muut hytit sisustetaan niinkuin tavallista.

Kaikkiin hytteihin hankitaan karahviteline karahvineen ja lasineen, sylkylaatikot, peilit, verkkohyllyt ja tarpeelliset kourut. Kaikki lattiat päällystetään inlaid-linoleumilla. Kaikki venttiilit varustetaan vuoratuilla uutimilla. Kaikkiin kansihuoneen hytteihin hankitaan alipäällystölle plyysillä*) verhotut jousipatjat.

Kapteenin- ja matkustajahytti maalataan valkeiksi, muut tammenvärisiksi.

Ohjaushytti varustetaan korttipöydällä laatikkoineen, kronometrilaitikolla, plyysipäällysteisellä jousisohvalla, pöydällä, pesukaapilla, vaatekaapilla, karahvitelineellä ja verkkohyllyllä, kaikki täydellisinä. Huonekalut mahongista.

Pentry varustetaan tarpeellisilla hyllyillä, laatikoilla, pesusoikolla, kaikki täydellisinä. Lattia päällystetään kivilaatoilla.

Keittiö varustetaan riittävän suurella rautaliedellä, sopimuksen mukaan. Lattia päällystetään kivilaatoilla. Tarpeelliset käsipumput juoma- ja meriveden nostoa varten sekä likavesiputki. Keittiö varustetaan nostettavilla ja laskettavilla ilmaventtiileillä.

*) Tai muulla aineella sopimuksen mukaan.

Kalusto.

Erittäin laaditun erikoisluettelon mukaan pitää mukana seurata täydelliset kansi-varusteet, tarpeellinen kansi- ja kajuuttakalusto sekä laivan malli ja piirustukset.

Koneet ja höyrykattilat.

Yleisiä määräyksiä. Koneiden pitää olla välittömästi tehoavaa, pintalauhduttajilla varustettua Triple Expansion tyyppiä. Peräkoneen pitää tehoata vähintään 2,200 hevosvoimaa 110 iskulla, keulakoneen vähintään 1,300 hevosvoimaa 130 iskulla, mutta tehoava hevosvoimaluku pitää voida kohottaa vähintään 4,500:an. Kaikkien liikkuvain osain pitää vähintään 35 prosentilla ylittää edellä mainitut luokkavaatimukset. Potkurinakseliin pitää ylittää nämä vaatimukset 60 %:lla sekä kaikkien muiden akseliin ja liikkuvain osain 35 %:lla.

Sylinterit. Näiden pitää olla valettuja kovasta, sitkeästä ja rakkulattomasta raudasta. Kaikissa sylintereissä pitää olla vuori ja alhaispainesylintereissä höyrykaapu. Varaventtiilejä pitää olla ylhäällä ja alhaalla, voiteluhanoja ylhäällä, ulospuhallushanoja ylhäällä ja alhaalla varustettuina kuparisilla laskuputkilla sekä käyntiinpanosillalle ulottuvilla kädensijoilla. Sylinterit pitää olla päällystetyt eristävällä aineella sekä teräslevyllä. Sylinterien ja akselilaakerien kannen y. m. nostamista varten pitää olla laitteet, ja kukin kone pitää olla varustettu poikittaisparrulla, jossa on Warwickruuvi parrulla kunkin koneen yläpuolella.

Sylinterinkannet, valuraudasta tehdyt, laatikonmuotoiset, hyvin kiinnitetyt ja eristävällä aineella täytetyt sekä päältä katetut rihtatuilla teräslevyillä.

Männät valuteräksestä, parasta rakennetta ja sellaista muotoa, ettei niihin voi kokoontua vettä. Alhaispainemännät varustetaan Lockwoodin ja Carlislen tiivistysrenkailla.

Männänvarret ja poikittaiskappaleet. Tangot pitää olla parasta taottua terästä sekä varustetut kovasta valuraudasta tehdyillä kengillä, jotka ovat täytetyt valkometallilla johtotasojen aikaansaaman kulumisen estämiseksi. Tangot ja kengät pitää voida molemmin puolin vaihtaa. Kenkään pitää olla aseteltavat ja tarjota riittävää pinta-alaa sekä eteen- että taaksepäin käydessä. Poikittaiskappalten pitää olla valuterästä, irrallisina tangoilla.

Johtotasot, kovaa valurautaa, hyvin kiinnitetyt sylinteripatsaisiin sekä varustetut voitelukupeilla. Eteen- ja taaksepäin käydessä pitää veden huuhdella johtotasojen takalaitaa. Kaikki käännekohdat on osotettava.

Kiertokanget. Näiden pitää olla parhaasta aineesta, yläpäästään varustetut kaksilla laakereilla sekä alapäästään valuteräksisillä, valkometallilla päällystetyillä laakereilla. Kiertokangen pituus on oleva viisi kertaa kammin pituus.

Luistit. Kovaa, sitkeätä ja hyvää valurautaa. Korkeapaine- ja keskipaineluistien pitää olla mäntäluisteja. Alhaispainesylinterien luistit varustetaan apusylintereillä.

- Luistitangot.* Näiden pitää olla saman kokoiset kaikille sylintereille, parhaasta teräksestä taotut ja niin laitetut, että ne työskentelevät luistikaapinkansien läpi rakuoloissa, sekä varustetut luistikaappien alapäähän sijoitetuilla ohjauslaakereilla.
- Valta- ja säätöventtiilit.* Fosforipronssista tehdyt höyrynsäätöventtiilit on sijoitettava lähimmäksi kutakin korkeapainesylinteriä sekä varustettava pyörillä ja käyntiinpanosilloille ulottuvilla viputangoilla. Venttiilikammioitten pitää olla erikoisen lujat voidakseen kestää jään puhkomisessa syntyvää tutinaa.
- Luistinohjain.* Kulissityyppiä, parhaasta teräksestä. Kulissien pitää olla varustetut tykki-metallista valmistetuilla aseteltavilla kengillä. Epäkeskotankojen pitää olla huolellisesti kiinnitetyt ja kaikkien liikkuvain osain varustetut aseteltavilla laakereilla. Valurautaiset epäkeskolaatat suurin laakeripinnoin. Epäkeskorenkaat valuraudasta, sisäpuolelta varustetut valkometallilla ylhäältä ja alhaalta.
- Höyry-, käyntiinpano- ja kääntökoneisto.* Pitää olla kyllin luja Brownin uusinta hydrohöyrytyyppiä sekä mukavasti yhdistetty käyntiinpanosiltaan ja käyntiinpantava sekä höyryllä että käsivoimin. Kaikki kädensijat pitää olla sopivasti kootut yhteen paikkaan. Kunkin sylinterin tyhjennyshanain pitää olla yhteen kytketyt sekä varustetut käyntiinpanovipuihin kiinnitetyillä kädensijoilla.
- Koneenjalusta.* Sitkeätä ja hyvää valurautaa. Pääakselilaakerit fosforipronssia valkometallisin kiskoin, joita pitää kiinni takorautainen kansi. Isot voitelukupit.
- Pintalauhduuttajat.* Näiden pitää olla galvanoitua teräslevyä sekä riittävän suuret ja varustetut sisältä ja ulkoa tinatuilla messinkiputkilla sekä messinkiputkilevyllä. Putkenpäissä pitää olla messinkilaippa, joka estää putkia liukumasta päittäin. Lauhduttajain pitää olla niin laitetut, että putket käy uusiminen, tarvitsematta mitään koneen osaa muuttaa paikaltaan. Varalaitteeksi pannaan putkiyhdistys pelastuspumpusta peräkoneen lauhduttajaan vähintään samaa läpimittaa kuin peräkiertopumpun putki, ja putkiyhdistys painolastipumpusta keulakoneen lauhduttajaan käyttämällä tämän pumpun täyttä työkykyä vastaavaa putkiläpimittaa.
- Kiertopumput.* Näiden pitää olla keskipakoisjärjestelmää ja toimia koneista riippumatta. Pumpuilla pitää olla suuri työkyky, niiden tulee olla varustetut messinkiläpillä ja kierukoilla ja olla niin sovitetut, että ne voivat ajaa ainakin osan vettä lauhduttajain kautta jäärupuihin jään sulattamiseksi niissä tarpeen vaatiessa.
- Ilmapumppujen* pitää olla Edwardin alkuperäistä tyyppiä.
- Syöttöpumppukoneet.* Tuollaisia toisistaan riippumattomia isoja Weirin tyyppisiä pumpuja pitää olla kaksi, yksi kumpaisessakin konehuoneessa, kumpikin varustettuina tarkastussäiliöillä sekä itsetoimivilla osottimilla, ja pitää niiden kumpaisenkin kyetä syöttämään kattilansa koneiden työskennellessä täydellä voimalla. Niiden pitää ottaa vesi tarkastuslaipioista, painolastilaipioista ja merestä sekä syöttää se kattiloihin joko pään tahi donkey-syöttöputkien kautta. Niistä pitää päästä höyryä sekä lauhduttajaan että ulkoilmaan ja niiden pitää olla sovitetut kunkin kattilasarjan syöttöä varten sekä aikaansaada vedenkierto kattiloissa niitä lämmittäessä.

Mäntöpumput. Kaksi tuollaista pumppua kutakin konetta kohti, hyvää rakennetta ja ilmapumpun poikittaiskappaleella käyntiinpantavia. Venttiilit ja venttiilinkannat pitää olla messingistä. Pumput on järjestettävä toisistaan erillisinä toimiviksi.

Koepyörityslaitos asetetaan koneiden koepyöritystä varten erillisellä höyrykoneella ja käsivoimin käytettäväksi.

Putkijohdot. Kaikkien putkien pitää olla kuparia ja takorautaa, paitsi mäntä- ja säiliöpumppuihin tarvittavain, jotka ovat valurautaa ja joissa saa olla lyijypolvekkeet. Kattilain sisässä olevain syöttöputkien pitää olla messinkiä. Päähöyryputkien pitää olla 20 % vahvemmat kuin luokkamääräysten mukaan vaaditaan, ja pitää kaikkien putkien vahvuuden olla sen tarkoituksen mukainen, johon niitä tarvitaan. Mereen ulottuvat putket on kiinnitettävä konehuoneiden jäärumpuihin ja varustettava höyrynlaskuputkilla. Isojen höyryputkien pitää, kun ne ovat kuparista sekä kovan paineen alaisina, olla päällystetyt eristävällä aineella ja käärityt rautalan-kaan, jos tarve vaatii. Kaikkien putkien, joiden läpimitta on 180 mm pienempi, pitää olla tukevaa tekoa. Kaikki kupariputkien polvekkeet, laipat ja T kappaleet pitää olla messinkiä. Kaikissa putkissa, 20 mm läpimittaisista lähtien, pitää olla laipat.

Kaikkialla annetaan venttiileille etusija hanojen edellä. Kaikkien 50 mm pienempäin venttiilien ja hanain pitää olla messinkiä, muiden valurautaa messinki-varuksineen, paitsi kaikkien pohjahanojen, joiden niinkään pitää olla messinkiä.

Juotetut putkenhaarukat eivät ole luvallisia. Molempain kattilajärjestelmän pitää olla toisiinsa yhdistettyinä höyryputkilla sekä sulkuventtiileillä, jotka ovat järjestetyt niin, että kukin kattila voi työskennellä erikseen. Kuhunkin kattila-huoneeseen on sovitettava laivan pohjasta pääkannelle ulottuva ja melko suuri jäärumpu.

Tavallisen laatuinen suojusristikko on kiinnitettävä jäärumpujen pohjahanoihin ja isot messinkisuojuussiivilät pantava poikkipuolin rumpuaukkojen eteen.

Jäärummut on varustettava ilmaputkilla, jotka johdetaan laivan kylkeen, mihin sulkuventtiilit sijoitetaan. Kumpaisenkin konehuoneen jäärummut yhdistetään toisiinsa galvanoidusta rautalevystä tehdyllä putkella, joka on sitä kokoa, että se riittää peräkoneen kiertopumpun tarpeisiin tämän käydessä täydellä voimalla. Perälaivan jäärummusta on sitä paitsi johdettava varaputki niin kauas perään päin kuin mahdollista ja sitä kokoa, että vettä voidaan saada riittävästi kumpaisenkin koneen kiertopumppuihin. Höyryputket on ennen paikallepanoa koeteltava vedellä kaksinkertaiseen höyrypaineeseen asti.

Laskuputket. Kaikki laskuputket on johdettava kyllin korkealle vesilinjan yläpuolelle. *Kamminakselit* on tehtävä valuteräksestä. Kaikki akselit pitää, mikäli mahdollista, olla niin tehdyt, että niitä käy keskenään vaihtaminen. Kunkin akselin kaikkien kytkypulttien pitää, mikäli mahdollista, olla yhtäläiset.

Koneenakselien pitää olla taottua valurautaa ja kunkin kappaleen varustettuna tukevalla kytkyllä.

Potkurinakselit, valuterästä, kokonaan sorvatut.

Kampalaakerien pitää olla valuterästä, tukevaa tyyppiä, laajapohjaiset ja pinnalta 50 % avarammat kuin on tavallista sekä hevoskenkäperiaatteen mukaan aseteltavat ja päistään valkometallilaakerilla varustetut.

Kiinnityspulttien pitää olla sorvattuja ja reikäin porattuja; lujat kulmaraudat pitää olla keula- ja peräpäässä sekä kiilakappaleet raudasta.

Kampalaakerien pitää olla niin rakennetut, että jäähdytysvesi voi kiertää kampain kautta.

Kannatuslaakerit, hyvää valurautaa valkometalliseen ja varustettuina isoilla voitelukupeilla.

Perä ja keula valuterästä, hyvin sovitetut

Potkurintuppiloihin ja kiinnitetyt laivan vantaihin ja laipioihin lujilla pulteilla sekä varustetut sisäpäistään messinkitulkillä ja ulkopäistään valkometallilla päällystetyllä valurautavuorilla. Putket ja hanat kiertovettä ja itsetoimivaa voitelua varten. Perälaakerien pituus ainakin 1,5 metriä. Potkurintuppilot on myös tuettava levykaaria vasten piikkilaipioiden sekä keula- ja perävantaan väliltä.

Ruuvipotkureissa pitää olla irralliset siivet ja valuteräksinen napa. Peräpotkuri noin 4 ja keulapotkuri 3,12 metriä läpimitaten, kumpikin sopivin pinta-aloin ja nousuin sekä varustettuina 4 irrallisella nikkeliterässiivellä. Potkurien pitää olla erittäin lujaa rakennetta jäässä kestääkseen. Niissä pitää olla kaksi kiilanuraa. Kärjistään kartiomaiset valurautakaavut pannaan akselien päihin peittämään potkurinmuttereja. Vaarnapulttien pitää olla parasta taottua rautaa, mutterien ja pidätysmutterien fosforipronssia. Matka talkalinjasta keulapotkurin siivenkärkien alareunaan ei saa olla 300 mm vähempi.

Sifonilubrikaattoreja pitää olla sijoitettuina kaikkien tärkeimpäin toimivien osain yhteyteen. Pääkoneen käyttämä Mollerupin patenttilubrikaattori on sovitettava kuhunkin päähöyryputken aivan korkeapainesylinterin vierelle, ja muutoin järjestetään itse-toimiva voitelu mihin suinkin sopii.

Manometrit ja vacuummetrit. Yksi manometri kuhunkin kattilaan sekä manometrejä ja vacuummetrejä kuhunkin koneeseen ynnä muita mittauskoneita tarpeen mukaan.

Kingston- ja pohjahanat tehdään tykkimetallista ja niiden hanat ja putket laitetaan niin, että ne ovat suojatut jäätymiseltä.

Kattilat. Laiva on varustettava höyrykattiloilla, joissa on riittävät sekä tuli- että arinapinnat enintään 12,7 ilmakehän työpainetta varten, ja on ne rakennettava luokkamääräysten mukaan, mutta varusteihin nähden myös noudattamalla Suomen höyrykattila-asetusta. Pitkittäisliitoksia ei saa olla höyrykattilain pohjan alla. Kattilat on koeteltava höyrypaineella työpajassa kaikkien varusteiden ollessa paikalle pantuina sekä varaventtiilit asetettuina työpaineen kohdalle. Kattilat pitää olla kokonaan verhotut 3 tuuman vahvuisella eristävällä ainekerroksella, josta 1 1/2 tuumaa pitää olla asbestia, sekä sen päältä verhotut rautavantein kiinnitetyllä

- galvanoidulla rautalevyllä. Kansituksen teossa ja kansihuoneen rakentamisessa on otettava huomioon, että höyrykattilat voi mahdollisimman mukavasti nostaa ylös.
- Savupiiput.* Sopivan kokoinen, ulkoverholla varustettu ja ylös asti ulottuva savupiippu tuulluutushattuineen. (Muistutus: II vaihtoehdon mukaan tulee kaksi savupiippua.)
- Kattilain varusteet* tehdään parhaista aineista. Käytetään salinometrihanoja ja hydrokineterejä. Kattilalasi varustetaan lasisuojuksella. Riittävä määrä sinkkilevyjä toimitetaan. Nokiluukut tehdään lämmityssilloilta käsin avattavat ja suljettavat.
- Höyrykeskus* laitetaan kuhunkin konehuoneeseen ja siihen sijoitetaan kaikki apukoneiden ja lämpöjohtokojeen valtaventtiilit.
- Poistohöyryä* kaikista apukoneista pitää myös voida johtaa lauhduttajiin.
- Donkey-pumppuja* pitää olla kaksi, jotka työskentelevät kaksinaisesti ja ovat sekä käsin että höyryllä käypiä sekä sopivaa kokoa ja niin sijoitetut, että ne ottavat vettä laipioista, vedensyöttöhuoneista ja merestä sekä pakottavat sen kuhunkin höyrykattilasarjaan joko pää- tahi donkeysyöttöputkista ja nostavat sen kannelle tahi yli laidan, sekä myös päästävät höyryn ulkoilmaan. Niiden avulla pitää myös käydä huuhteleminen konehuoneita.
- Painolasti-Donkey*, pystönäinen, kaksitehoinen, joka nostaa vähintään 75 tonnia tunnissa, ja voi täyttää ja tyhjentää kaikki laipiot ja säiliöt sekä nostaa vettä yli laidan tahi kannelle ja myös päästää höyryä ulkoilmaan. On sijoitettava keulakonehuoneeseen, jos käy päinsä. Täysikokoinen putkijohto tehdään myös piikkilaipioihin. Donkeytä pitää myös voida käyttää pienemmissä pelastustöissä, minkätähden se on varustettava sellaisella laitteella, että ison pelastuspumpun letkut käy siihen kytkeminen.
- Syöttöveden esilämmittäjä*, Kirkaldyn korkeapaine-esilämmittäjä, sitä kokoa että vähintään 100° C saadaan aikaan täyden käynnin aikana.
- Syöttöveden suodattimet*, Kirkaldyn järjestelmää, hankitaan.
- Ventilaattorit*, kaksi kuhunkin lämmitysruumaan, 24 tuumaa läpimitaten, varustetut liikkuvilla hatuilla sekä käsin käytettävät ketjujen avulla. Sitä paitsi sovitetaan kuhunkin kattilankaapuun neljä ja koneenkaapuun kaksi läpimitaten 18" tuulluutusputkea, jotka ovat varustetut lasikehisteisellä kannella. Näitä kansia pitää voida nostaa ja laskea.
- Tuhkan poistaminen* on järjestettävä mukavaksi.
- Höyryvihellin*, suurinta mallia, asetetaan niin, että sitä voi käytellä silloilta ja kansihuoneen perälaidalta käsin. Putken pitää olla riittävän iso sekä hyvin eristetty puuverholla pitkin pituuttaan lauhdutuksen ehkäisemiseksi. Höyryviheltimeen johdetaan kevyet tikapuut. Sitä paitsi laitetaan kovääninen sumupilli.
- Portaita, kaiteita ja siltoja* laitetaan tarpeellisiin paikkoihin.
- Sananlennättimet.* Kaksi Chadburnin vastauslennätinkojetta lamppuineen sijoitetaan yksi kumpikin konehuoneeseen sekä yhdistetään kolmeen osotinlaitteeseen, joista yksi sijoitetaan kumpaisellekin komantosillalle ja kolmas kansirakennuksen perä-

laitaan. Toiselle sillalle asetetaan peräytyslaitteiden yhteydessä oleva koje, joka osottaa koneen iskut ja suunnan.

Puhelutorvet. Kumpaiseltakin sillalta ja kansirakennuksen perälaidalta johdetaan kuhunkin konehuoneeseen puhelutorvi, jonka molemmissa päissä on vihellin; samaten molemmista konehyteistä konehuoneisiin, konehuoneista kattilahuoneisiin sekä ensimmäisen upseerin hytistä kannelle, kansirakennuksen perälaidalta yläsillan ohjaushyttiin sekä alasillalta ohjaushyttiin.

Komerot. Kone- ja lämmitysruumain lattialevyt pitää olla rihlatut, rautakannattimien varaan sijoitetut. Lämmitysruumiin pannaan puuta lattialevyjen alle. Kaikkien lattialevyjen pitää olla 10 mm vahvoja. Konehuoneiden lattiaain alle sijoitetaan myös lämpöjohto sekä lauhdutusveden poistaja.

Donkey-kattila, enintään 6 ilmakehän painetta varten, pitää olla yhdessä lämmitysruumassa ja riittävän iso voidakseen pakottamatta antaa kylliksi höyryä nostokoneisiin, pieneen dynamoon ja laivan lämmitysjohtoon. Tämä kattila on varustettava omalla Donkey-pumpullaan, jonka myös pitää voida ottaa vettä lähimpänä sijaitsevasta painolastilaipiosta ja niinikään olla käytettävä pääjohdosta tulevalla höyryllä. Tätä pumpppua pitää myös voida käyttää koneruumin huuhteluun. Donkey-kattilan savupiipunosan pitää olla kaksinkertainen.

Vedenlaskuruuvit. Pieniä, läpimitaten noin $\frac{3}{8}$ " tahi $\frac{1}{2}$ " messinkiruuveja sijoitetaan tarpeen mukaan kaikkiin pumppeihin, putkiin ja valettuihin onttoihin osiin vederpoistamiseksi. Samaten tarpeellisia laskuhanoja.

Separaattorit. Yksi tuollainen sovitetaan konehuoneisiin kuhunkin päähöyryputkeen täydellisine syöttöreikineen, manometrinen ja muine tarpeellisine varusteineen. Ne on verhottava asbestilla.

Maalaus. Koneet ja kattilat on maalattava määräyksen mukaan.

Tarveaineiden laatu. Kaiken valutavaran pitää olla hyvää ja puhdasta sekä kaikkien kulumiselle alttiiden osain riittävän kovia. Kaikkien taottujen osain pitää olla virheettömiä ja hyviä, ja pitää kaikkien tarveaineiden olla parasta laatua sekä kaiken työn hyvin suoritettua.

Yleisiä määräyksiä. Liikkuvain osain pitää, mikäli mahdollista, olla aivan yhtäläiset, niin että niitä voi käyttää kumpaisessa koneessa tahansa.

Luokitus. Koneet ja höyrykattilat rakennetaan Bureau Veritaksen, Englannin tahi Germanischer Lloydin vaatimusten mukaan ja jonkun näistä silmälläpidon alaisena.

Koneruumavarusteiden luettelo. Työpajahuone, jossa on pienenlainen porakone ja 400 mm korkealla navalla varustettu sorvi, kumpikin pienen höyrykoneen käyttämänä, ruuvipihti viilapenkkinen y. m. Varastohuone kussakin koneruumassa, erittäin järjestetty ja täydellisesti varustettu työkalujen ja tarveaineiden säilytystä varten. Pesuhuone kylpyammeineen, putkijohtoineen ja pesusoikkoineen. Muut varusteet erityisen luettelon mukaan.

Jäänsärkijälaivan käyttökustannukset.

Käyttökustannusten laskelman perusteeksi on pantu valtion jäänsärkijälaivan Tarmon vuosimenosääntö. Tarmon työkausi on laskettu 6 kuukaudeksi, minkä ohessa sekä päälliköllä että perämiehellä ja koneenkäyttäjillä on kuukausipalkkion lisäksi vakinainen vuosipalkka. Helsingin vastaisen jäänsärkijälaivan työkaudeksi on niinkään 6 kuukautta katsottu tavallisissa oloissa riittävän, varustamis- ja talviteloillepano-aika tähän luettuna, ja on käyttökustannukset laskettu tämän mukaisesti. Sitä paitsi on palkat laskettu tässä siten, että ainoastaan koneenkäyttäjillä (lukuaan 5) olisi vuosipalkka, jota vastoin muun henkilökunnan palkka on laskettu työkaudelta. Korjauskustannukset on laskettu Tarmon neljän viime vuoden kustannusten keskimäärän mukaan. Laivatarpeita y. m. varten on pantu sama määräraha kuin on Tarmolla. Näillä edellytyksillä olisi laivan vuotuinen menosääntö likimain seuraava:

Palkat.

Kansiosasto.

1 päällikkö	6 kuukaudelta	à 900:—	5,400:—	
1 kauppaperämies	6	»	à 300:—	1,800:—
1 konstaapeli	6	»	à 100:—	600:—
1 pursimies	6	»	à 80:—	480:—
2 sukeltajaa, kumpikin	6	»	à 85:—	1,020:—
8 matruusia, kukin	6	»	keskimäärin	à 50:—	2,400:—
1 stewardi	6	»	à 50:—	300:—
2 kokkia, kumpikin	6	»	à 75:—	900:—
1 kokinapulainen	6	»	à 30:—	180:—
2 kesävirtijaa	6	»	kumpikin	à 90:—	1,080:—
					<u>14,160:—</u>

Koneosasto.

1 ylikoneenkäyttäjä, palkkaa ja palkkiota	3,400:—		
2 ensim. koneenkäyttäjää, kumpikin palkkaa ja palkkiota	à 2,950:—	5,900:—	
2 toista koneenkäyttäjää, kumpikin palkkaa ja palkkiota	à 2,140:—	4,280:—	
4 voitelijaa, kukin	6 kuukaudelta keskim.	à 60:—	1,440:—	
1 seppä	6	»	à 70:—	420:—
2 donkey-miestä, kumpikin	6	»	à 80:—	960:—
11 lämmittäjää, kukin	6	»	à 50:—	3,300:—
				<u>19,700:—</u>
			Siirros	33,860:—

Siirros 33,860:—

Ruoka.

43 henkeä, 180 päivänä, 2 markkaa hengeltä päivässä . . .	15,480:—	
Ylimääräinen ruoka	<u>520:—</u>	16,000:—

Kone- ja laivatarvikkeet.*Korjaukset y. m.*

Korjaukset, tokkakustannukset, maalaus y. m. pienemmät työt	17,000:—	
Laivatarpeet	12,000:—	
Kivihielet	80,000:—	
Luotsin palkkio	2,000:—	
Sekalaiset ja arvaamattomat tarpeet	<u>2,140:—</u>	113,140:—
Edellyttäen laivan hinnaksi Smk 2,000,000:— on vakuutusmaksuja suoritettava $3\frac{1}{2}$ % tälle summalle eli		70,000:—
Kuoletus 5 % Pääoman korko 5 % } 10 % S:markalle 2,000,000:—		200,000:—
		<u>433,000:—</u>

Jäänsärkijäavusta suoritettavain maksujen taksa.

Koska eri paikkakunnilta hankituista jäänsärkijäläivan avustuksesta suoritettavain maksujen taksoista näkyy, että nämä maksut ovat sangen erilaiset, on asiasta laadittu seuraavalla sivulla oleva vertailu.

Eräiden jäänsärkijäin (Kööpenhaminan, Hampurin) avustuksesta ei kanneta ensinkään maksuja, eräiden taas (Tukholman, Turun, Hangon) kannetaan ainoastaan hinausmaksut. Tukholman jäänsärkijällä on tosin oikeus kantaa kaksinkertaiset satamamaksut tammi-, helmi- ja maaliskuulla, mutta tätä oikeutta ei vielä ole käytetty.

Göteborgin kaupunki kantaa tammi-, helmi- ja joulukuulta, jos jäänsärkijää tarvitaan pitämään voimassa meren ja sataman välistä yhteyttä, 50 % korkeammat satamamaksut kuin muutoin.

Malmön kaupunki taas kantaa samanlaisesta avustuksesta kaksinkertaiset satamamaksut.

Lyypekissä ja Riiassa kannetaan korotetut maksut sekä aluksilta että myös tulevasta ja menevästä lastista.

Jos oletetaan Helsingin kaupungilla olevan oikeus Riian kaupungin tavoin kaupungin jäänsärkijän hankinta-, kunnossapito- ja vakuutuskustannuksiin kantaa kaikkina talvikuukausina (täällä joulukuun 15 päivästä huhtikuun 30 päivään) tänne saapuvista ja täältä lähtevistä laivoista esim. 10 pennin (Riiassa 5 kopekan) lisämaksu rekisteritonnilta sekä kaikesta samaan aikaan meritse kaupunkiin tulleesta ja sieltä lähetetystä lastista 50 % korkeammat liikennemaksut kuin tavallista ja tämä sovellettaisiin esim. viimeksi kulu-neeseen talvikauteen 1911—1912, saataisiin seuraavat tulokset. Taulukon mukaan olisi laivoja, jotka, jos jäänsärkijäläivan apua olisi ollut käytettävänä, luultavasti olisivat talvikaudella käyneet Helsingissä, ollut 272, edustaen yhteensä 105,473 tonnia, joten lisämaksu (10 penniä tonnilta) nousisi S:markkaan 10,547: 30, minkä ohessa liikennemaksut samaan aikaan saapuneista tahi lähetetyistä tavaroista olisivat olleet Smk 93,101: 04. Maksuja olisi niinmuodoin tuona vuonna kertynyt kaikkiaan Smk 103,648: 34, ainoastaan saapuneilta laivoilta lukien. Kun kuitenkin lähtevät laivat tarvitsevat jäänsärkijän apua yhtä paljon kuin saapuvat laivat, on ajateltavissa maksun kantaminen (10 penniä tonnilta) näiltäkin, joten tulomäärä siinä tapauksessa kohoaisi edelleenkin noin 10,000 markalla. Maksuja olisi niinmuodoin talvella 1911—1912 kertynyt kaikkiaan noin 114,000 markkaa.

Tukholma	Göötepori	Malmö	Kööpenhamina	Hampuri	Lyypekki	Riika	Turku	Suomen valtion jäänsärkijät																														
<p>Satamahlituksella on oikeus <i>tammi-, helmi- ja maaliskuulla</i> kantaa kaksinkertaiset <i>satamamaksut</i> korvaukseksi jäänsärkijäavun käyttämisestä.</p> <p>Tätä oikeutta ei kuitenkaan vielä ole käytetty.</p> <p>Hinauksesta velotetaan 50 kr. tunnilta.</p>	<p>Laivasta tai proomusta joka <i>tammi-, helmi- ja joulukuulla</i> satamaan saapuu tai sieltä lähtee, on, edellyttäen että kaupunki jäästeiden vallitessa pitää toimesta vähintään yhtä sataman ja meren välisen talvisaikaisen yhteyden voimassapitämiseksi hankittua jäänsärkijähöyrylaivaa, suoritettava satamamaksua 50% ylitaksan määrän, huomioon ottamalla taksan määräykset eräiden laivain maksunhuojennuksesta tai satamamaksusta vapauttamisesta sekä myös, että tätä satamamaksun korotusta ei sovelleta kotimaan vesillä kulkeviin <i>proomuihin</i> eikä vähemmän kuin 30 tonnia kantaaviin purjealuksiin.</p>	<p>Laivasta tai proomusta, joka <i>tammi-, helmi- ja joulukuulla</i> satamaan saapuu tai sieltä lähtee, on, edellyttäen että kaupunki jäästeiden vallitessa pitää toimesta jäänsärkijälaiavaa sataman ja sinne vievän jääväylän avoinna pitämisestä, suoritettava <i>kaksinkertainen</i> satamamaksu.</p> <p>Puheenalaista kaksinkertaista maksua ei kuitenkaan vaadita, jos pääsy satamaan on esteetön, jota vastoin on satamajohtokunnan asia, kun jääste sattuu ja jäänsärkijälaiava sentähden tarvitsee pitää toimesta, päättää tämän maksun kantamisesta niin kauan kuin asianhaarat sitä näyttävät vaativan. Kaksinkertaista satamamaksua laskiessa otetaan huomioon ne huojennukset ja vapautukset, jotka erinäisten määräysten mukaan on eräille laivoille suotu.</p>	<p>Maksua jäänsärkijälaiavan avusta ei kanneta.</p>	<p>Maksua jäänsärkijälaiavan avusta ei kanneta.</p>	<p>Kustakin aluksesta, joka käyttää jäänsärkijän avoinna pitämää väylää, suoritetaan maksua aluksen nettotilavuuden kuutiometriltä:</p> <p>saapuvista höyrylaivoista 12 Pf., lähteistä höyrylaivoista 6 Pf., saapuvista purjelaivoista 10 Pf., lähteistä purjelaivoista 5 Pf.</p> <p>Sekä tulevasta että lähtevästä lastista kannetaan ylimääräistä maksua: 2—4 Pf. 100 kg:lta, 23 Pf. puusyleltä, 30 Pf. kul-takin hevo-selta y. m.</p>	<p>Kulkuväyläin avoinnassa ja virran suuhun asti huoltaa maksutta Riian Pörssikomitean virtajäänsärkijä.</p> <p>Avustuksesta, jota virtajäänsärkijä jäässä antaa tuleville tai meneville laivoille niiden omasta pyynnöstä, kannetaan näiltä laivoilta seuraavat maksut:</p> <p>a) noin 250 t. hv. koneella varustetun virtajäänsärkijän avustaessa 10 rpl. tunnilta,</p> <p>b) isomman, noin 700 t. hv. koneella varustetun jäänsärkijän avustaessa 15 rpl. tunnilta.</p> <p>Hinausta ja avustusta varten jäissä Riian poukamassa ja virran suulta Lyserortiin asti on jäänsärkijälaiava «Peter der Grosse» käytettävänä. Jäänsärkijälaiavan hankinta-, kunnossapito- ja vakuutuskustannusten suorittamiseksi on Riian Pörssikomitealla oikeus kaikilta talvikuukausina, lukien jouluk. 1 p:stä maalisk. 31 päivään, Riian satamaan tulevilta tai sieltä lähteviltä aluksilta, tarvitsevatpa ne jäänsärkijän apua tai ei, kantaa 5 kop. rek. tonnilta sekä sen lisäksi kaikista samaan aikaan Riian satamaan meritse saapuneista tai sieltä viedyistä tavaroista 50 %:n maksu näistä tavaroista sataman kauppaohjesäännössä kannettaviksi määrättyjen maksujen lisäksi.</p>	<p>Kulkuväylän pitää maksutta avoinna jäänsärkijälaiava «Avance».</p> <p>Hinausta toimitetaan ainoastaan siinä tapauksessa, ettei alus ilman sitä voi päästä satamaan tai sieltä pois, ja kannetaan tästä korvausta seuraavan laskelman mukaan:</p> <table border="1"> <tr> <td>Alle 100 tonnin aluksesta</td> <td>100 tonnin aluksesta</td> <td>50 mk ensim., 25 seur. tunnilta</td> </tr> <tr> <td>Yh 100—200</td> <td>» 200—400</td> <td>» 50</td> </tr> <tr> <td>» 200—400</td> <td>» 400—600</td> <td>» 60</td> </tr> <tr> <td>» 400—600</td> <td>» 600—800</td> <td>» 70</td> </tr> <tr> <td>» 600—800</td> <td>» 800</td> <td>» 80</td> </tr> <tr> <td>Yh 800</td> <td>»</td> <td>» 100</td> </tr> </table>	Alle 100 tonnin aluksesta	100 tonnin aluksesta	50 mk ensim., 25 seur. tunnilta	Yh 100—200	» 200—400	» 50	» 200—400	» 400—600	» 60	» 400—600	» 600—800	» 70	» 600—800	» 800	» 80	Yh 800	»	» 100	<p>Kulkuväylän pitää maksutta avoinna jäänsärkijälaiava. Jäänsärkijälaiavan päälliköllä on valta määrätä, milloin aluksen tarvitsee käyttävinä hinausta, josta siinä tapauksessa kannetaan korvaus seuraavan laskun mukaan:</p> <table border="1"> <tr> <td>Alle 100 tonnin aluksesta</td> <td>50 mk ensim., 25 seur. tunnilta</td> </tr> <tr> <td>» 100—200</td> <td>» 50</td> </tr> <tr> <td>» 200—400</td> <td>» 60</td> </tr> <tr> <td>» 400—600</td> <td>» 70</td> </tr> <tr> <td>» 600—800</td> <td>» 80</td> </tr> <tr> <td>Yh 800</td> <td>» 100</td> </tr> </table>	Alle 100 tonnin aluksesta	50 mk ensim., 25 seur. tunnilta	» 100—200	» 50	» 200—400	» 60	» 400—600	» 70	» 600—800	» 80	Yh 800	» 100
Alle 100 tonnin aluksesta	100 tonnin aluksesta	50 mk ensim., 25 seur. tunnilta																																				
Yh 100—200	» 200—400	» 50																																				
» 200—400	» 400—600	» 60																																				
» 400—600	» 600—800	» 70																																				
» 600—800	» 800	» 80																																				
Yh 800	»	» 100																																				
Alle 100 tonnin aluksesta	50 mk ensim., 25 seur. tunnilta																																					
» 100—200	» 50																																					
» 200—400	» 60																																					
» 400—600	» 70																																					
» 600—800	» 80																																					
Yh 800	» 100																																					

ja luetaan aika, jolta maksu on suoritettava, siitä hetkestä, jona laiva on vastaanotanut «Avancen» avustuksen ja niin kauan kuin

2. Mikä tai mitkä väylät voivat Helsingin talviliikenteessä tulla kysymykseen?

Ne väylät, jotka edellä mainitussa tapauksessa voivat tulla kysymykseen, ovat: Gråharan ja Åransgrundin sivuitse kulkeva sekä saariston halki Porkkalaan ja sieltä edelleen merelle loiston itä- tahi länsipuolitse kulkeva väylä.

Näistä väylistä on ensinmainittu edullisempi, niin kauan kuin varsinaista jäätä ei vielä ole ehtinyt muodostua Suomenlahdella eikä ajojaita ole mainittavammin määrin, sillä kirkkaan sään vallitessa on puheenalainen väylä verraten helppo kulkea omin päin ja ilman luotsia, jota paitsi se osa, mikä tähän aikaan on jäänsärkijälaivan puhkaistava ja avoinna pidettävä, on lyhyt.

Myöhemmin talvella jäänmuodostuksen jonkun aikaa jatkuttua ja runsaampain jäämäärin kasauduttua mereen Porkkalan edustalle ajelehtii tuo jää kulloinkin tuulien ja virran mukana edestakaisin. Tuollaisissa oloissa voi väylällä liikkuminen useinkin olla sangen vaarallista, varsinkin itätuulten vallitessa, jolloin jää on liikkeessä länteenpään väylän poikki, sillä laivat voivat silloin helposti tarttua kiinni ajojoihin ja joutua pahaan puristukseen tahi ajautua jäiden kera Gråharan länsipuolisille vaarallisille kareille.

Länsi- ja kaakkoistuulten vallitessa ajautuvat jäät päin Suomen rannikkoa Gråharan ja Porkkalan välille ja jäätyvät pakkasen tultua läpipääsemättömiksi, silmäkantamattomiin ulottuviksi ahtojäävyöhykkeiksi. Usein jäävät nämä vyöhykkeet paikalleen myöhäiseen kevääseen, tehden kaiken liikenteen mahdottomaksi. Vasta kun kevätaurinko ja lumen sulaminen on haurastuttanut ja heikontanut jään, voivat kovat tuulet murtaa jäävyöhykkeet ja ajaa ne merelle, joten väylä, vaikkei aina olekaan aivan vapaa jäistä, kuitenkin on kuljettavissa jäänsärkijälaivan apua käyttämällä.

Edellä olevasta Suomenlahden jääsuhteita vuosina 1898—1910 koskevasta tutkimuksesta käy selville, että Gråharan ja Åransgrundin sivuitse kulkevan väylän tavallisesti helmikuulla täyttää järeä jää, joka useimmiten hajautuu huhtikuussa, mutta toisinaan pysyy paikallaan toukokuun puolelle asti. Oikeastaan siis talviliikenne voi etusijassa ja edullisesti käyttää tätä väylää joulun- ja tammikuulla sekä huhtikuun jälkipuoliskolla, jota vastoin sitä täytyy talvikauden muina aikoina tavallisesti pitää laivakulkuun mahdottomana. Jokin talvi voi silloin tällöin olla tästä poikkeuksena, niinkuin esim. oli talvi 1910, jolloin liikennettä esteettömästi jatkui halki vuoden Gråharan ja Åransgrundin sivuitse.

Toinen, eli Porkkalan sivuitse kulkeva väylä, käy melko matkan (22 engl. penik.) pitkin sisäsaaristoa Porkkalan loistoon ja sieltä ulapalle loiston itä-tahi länsipuolitse. Samoin kuin Gråharan väylään ahtautuu vastamainittuun itäiseen väyläänkin itä- ja kaakkoistuulten vallitessa helposti ajojaita. Läntinen väylä sitä vastoin näyttää pysyvän verraten vapaana järeästä jäästä, sillä vastamainittujen tuulten vallitessa, jotka

tavallisesti ajavat järeimmät jäät päin Suomen rannikkoa, suojelevat tätä väylää Rönnskär ja tämän saaren edustalla olevat karit, joita vasten jää ahtautuu. Joskus kuitenkin saattuu, että ahtojäävyöhykkeitä asettuu poikki puolin väylään, mutta näin ei ole laita läheskään yhtä usein kuin Gråharan edustalla.

Edellä mainitusta jääsuhteiden tutkimuksesta näyttää käyvän selville, että *ahtojäävyöhykkeitä esiintyy Hangossakin useammin kuin Porkkalan edustalla.*

Tätä väylää luulisi siis Helsingin talviliikenteen voivan edullisesti käyttää sinä aikana, jolloin Gråharan väylää ei voi kulkea. Tuo 22 eng. penikulman pituinen saaristoväylä Porkkalaan on epäilemättä aika ajoin sangen hankalakulkuinen, erittäinkin runsaamman lumentulon jälkeen, jota paitsi eräisiin avonaisempiin paikkoihin voi syntyä pienenlaisia ahtojäävyöhykkeitä, mutta sittenkun nämä kerran on puhkaistu, pysyy railo luultavasti pitemmän aikaa kohdallaan, jolloin sitä tavallisesti on helppo kulkea jäänsärkijäläivan avuttakin.

Kun puheenalainen väylä kuitenkin nykyään luetaan 18 jalan syvyisiin, on se, jotta jäänsärkijäläiva ja syväkulkuiset kuormalaivat siitä pääsisivät kulkemaan, mitattava 23 jalkaa syvään, josta asiasta jo kuuluukin tehdyn esitys K. Senaatille. Jotta väylää voisi turvallisesti kulkea sekä yöllä että päivällä, on se lisäksi varustettava alempana mainituilla turvallisuuslaitteilla.

Uusi suuntausloisto on sijoitettava Kallbådaan, kaksi linjaloistoa, toinen Makelot-harenin, toinen Suur-Makelotiin, kaksi samallaista Isoon Träsköhön ja yksi läntiseen Styrskäriin, niin että ne muodostavat linjan Smultrongrundilla jo olevan loiston kanssa.

Päiväsaikaisen liikenteen helpottamiseksi on asetettava uusi merimerkki 1 eng. penikulman päässä Makelot harenista likimain S—W suunnassa sijaitsevalle karille sekä selvät päivämerkit niihin paikkoihin, joihin uudet loistot on ehdotettu rakennettaviksi. Lisäksi on tarpeellista Kallbådan suunnan osottamiseksi sumun vallitessa sijoittaa sinne kovaääninen sumupilli, josta myös on arvaamatonta hyötyä Suomenlahden yleiselle liikenteelle.

Itäinen väylä on jo valaistu.

Alempana olevasta laskelmasta käyvät selville edellä mainittujen laitosten likimääräiset rakennus- ja vuosikustannukset:

<i>Kallbådan sumumerkkiasema</i> , johon kuuluu 10—12 hvsv petroliinmoottorin käyttämällä ilmapuristimella varustettu sumupilli, täydellisenä, koneineen, asuinrakennuksineen y. m.	— — 60,000: —
<i>Kallbådan loisto</i> sumumerkkiaseman yhteydessä ja varustettuna asetonivilkkuvalolla	6,000: —
	<hr/>
Siirros	6,000: — 60,000: —

	Siirros	6,000:—	60,000:—
<i>Suur-Makelotin loisto</i> , joka valaistaan petrolilla eikä kaipaa ali-			
tuista silmälläpitoa		5,000:—	
<i>Makelot harenin loisto</i> s:n s:n		4,500:—	
<i>Stora Träskön kaksi loistoa</i> s:n s:n		7,500:—	
<i>Väster Styrskärin loisto</i> s:n s:n		6,000:—	29,000:—
<i>Erinäiset uudet merimerkit</i> edellä lueteltuihin paikkoihin, kaik-			
kiaan		— —	4,000:—
	Yhteensä Smk	— —	93,000:—

Kunnossapitokustannukset.

Kallbådan sumupillin ja loiston:

2 loistonvartijan palkkiot, kumpaisenkin 1,200:—	2,400:—
Petroli sekä muut öljyt ja tarvikkeet	2,300:—

Viiden petroliloiston:

Petroli ja muut tarvikkeet	800:—
Hoitajan palkkio	1,000:—
	Yhteensä Smk 6,500:—

Kun näistä turvallisuuslaitteista on suurta hyötyä yleiselle liikenteellekin, lienee niiden rakennuttaminen ja kunnossapito oikeutta myöten pantava valtion velvollisuudeksi.

3. Minkä verran on odotettava kaupungin satama- ja liikennemaksujen lisääntyvän talviliikenteen johdosta, edellyttäen että näiden maksujen talvipurjehduskauden (joulukuun 15 päivästä toukokuun 1 päivään) aikainen alennus vastedes poistetaan?

Niinkuin tunnettu, myönnetään Helsingissä noin 40 % satamamaksujen alennusta satamassa säännöllisesti käyville suomalaisille laivoille, minkä lisäksi nykyään myönnetään 50 %:n alennus tästä määrästä laivoille, jotka talvikuukausina (joulukuun 15 ja toukokuun 1 päivän välisenä aikana) käyvät kaupungin satamassa. Saman alennuksen (50 %) saavat muutoin kaikki laivat, niin koti- kuin ulkomaisetkin, jotka noina talvikuukausina poikkeavat satamaan.

Liikennemaksuistakin myönnetään nykyään 50 %:n alennus kaikista kaupunkiin talvikuukausina tuoduista — sekä eräistä sieltä noina kuukausina viedyistä tavaroista.

Seuraavalla sivulla olevassa taulukossa mainitaan, milloin Helsingin satama sulkeutui ja avautui talvina 1903—1912, noiden vuosien talvikuukausina satamassa käyneiden laivan luku sekä niiden yhdeenlaskettu tonnimäärä ynnä puheenalaisen ajanjakson kuluessa myönnetyt sekä satama- että liikennemaksujen alennukset.

Talvikausi, luettuna joulukuun 15 päivästä toukokuun 1 päivään.				Helsingin satamassa talvikaudella käyneet alukset, niiden tonniluku sekä niillä tuodusta tahi viedystä tavarasta myönnetty satama- ja liikennemaksujen alennukset					Laivat, jotka ovat käyneet Hangossa sinä aikana kun Helsingin satama on ollut sulkeissa ja jotka luultavasti olisivat tulleet Helsinkiin, jos sikäläistä satamaa olisi pidetty avoimna jäänsärkijälaiivan avulla.			Kaikkiaan laivoja, jotka talvikaudella luultavasti olisivat käyneet Helsingissä, jos satamaa olisi pidetty avoimna jäänsärkijälaiivan avulla			Rahamäärä, minkä Helsingin kaupunki on menettänyt satama- ja liikennemaksujen vähennyksenä, sen johdosta että satama on ollut sulkeissa jäänsärkijälaiivan puutteessa							
Vuosi	Helsingin satama			Laivoja	Tonnia	Myönn. 50 %:n alennus satamamaksuista	Myönn. 50 %:n alennus liikennemaksuista	Yhteensä alennuksia	Laivoja	Tonnia	H:gin kaupungilta saamatta jääneet satamamaks.	Kaikkiaan laivoja		C + d + g								
	Sulkeissa		Avoimna									a	b		c	d*)	C + d	e	f	g	a + e	b + f
	Aika	Päivää	Päivää																			
1902—1903	21/1 1903—10/3 1903	47	96	169	51,116	10,976: 20	44,095: —	55,071: 20	63	43,226	16,875: 08	232	94,342	71,946: 28								
1903—1904	21/2 1904—23/4 1904	60	75	115	34,943	7,147: 46	24,849: 41	31,996: 87	79	52,461	17,782: 92	194	87,404	49,779: 79								
1904—1905	21/1 1905—22/4 1905	91	45	45	21,951	4,581: 84	31,983: 10	36,565: 03	93	59,150	22,041: 70	138	81,101	58,606: 73								
1905—1906	20/2 1906—17/4 1906	56	80	94	33,121	7,625: 96	47,757: 12	55,383: 08	56	37,711	15,041: 64	150	70,832	70,424: 72								
1906—1907	21/1 1907—27/4 1907	91	45	53	22,280	5,808: 40	36,601: 38	42,409: 78	91	60,371	24,112: 44	144	82,651	66,522: 22								
1907—1908	28/12 1907—17/4 1908	111	26	46	15,870	3,779: 24	22,651: 70	26,430: 94	95	62,007	25,764: 72	141	77,877	52,195: 66								
1908—1909	5/2 1909—23/3 1909	52	84	40	24,225	5,478: 82	23,750: 13	29,228: 95	35	28,781	11,348: 76	75	53,006	40,577: 71								
1909—1910	icke stängd	—	136	588	95,888	18,454: —	75,783: 11	94,237: 11	—	—	—	588	95,888	94,237: 11								
1910—1911	13/2 1911—21/4 1911	68	68	126	52,028	11,296: 40	55,100: 85	66,397: 25	61	43,056	18,722: 64	187	95,084	85,119: 89								
1911—1912	26/1 1912—14/4 1912	80	57	205	56,024	13,121: 26	93,101: 04	106,222: 30	67	49,449	22,244: 28	272	105,473	128,466: 58								

* Tiedot saatu kaupungin Liikennekonttorista.

Jotta kuitenkin saataisiin kuva oloista semmoisina, miksi ne muodostuisivat, jos satama olisi koko talvikauden ollut liikenteelle avoinna, on oletettu, että kaikki isommat laivat, jotka ovat poikenneet Hangon satamaan sinä aikana, jolloin Helsingin satama oli sulkeissa, olisivat, jos jäänsärkijälaiava olisi pitänyt Helsingin satamaa avoinna, saapuneet tännekin. Tämä oletus saattaa tosin toiselta puolen näyttää liian rohkealta, kun tietää, että esim. Englannin reitillä kulkevat vuorolaivat luultavasti eivät saisi tuohon aikaan käydä Helsingissä, koska ne siinä tapauksessa ehkä jäiden tahi muun esteen johdosta myöhästyisivät, niin ettei näillä laivoilla Englantiin lähetettävä voi ehtisi ajoissa markkina-paikoille. Toiselta puolen taas tarvitsee vain ottaa huomioon talven 1909—10 olot, jolloin Helsingin laivaliike jatkui talven umpeen ja oli sangen vilkas, huomatakseen että puheenalainen oletus voi olla oikeutettu. Mainittuna talvena kävi nimittäin satamassa kokonaista 588 laivaa, edustaen yhteensä 95,888 tonnia. Yhdeltäkään vuodelta, lukuunottamatta viimeksi kulunutta talvikautta 1911—1912, jolloin Helsingissä ja Hangossa käyneiden laivain yhteenlaskettu tonniluku oli lähes 10,000 tonnia suurempi edellä mainittua määrää, ei ole esitettävissä tuollaisia numerotietoja, minkätähden on syytä olettaa että luvut, jotka taulukossa (e ja f) osottavat sitä laivain ja tonnilukua, mikä olisi esiintynyt Helsingissä koko talvikauden kuluessa, jos satamaa olisi pidetty avoinna, eivät ole liian suuret, vaan ehkä ennemmin liian pienet, Sillä vaikkakaan edellä mainitut vuorolaivat eivät olisi voineet käydä Helsingissä, olisivat kaiketi muut laivat huomanneet etujensa mukaiseksi käydä tämän kaupungin satamassa. Luultava niinkään on että, jos Helsinkiin pääsy talvisaikaan tulee paremmin turvatuksi hankkimalla sopiva jäänsärkijä, tämän paikkakunnan talvilaivaliikenne vuosi vuodelta kasvaa.

Taulukosta näkyy, että talvella 1908—1909 Helsingin satamassa käyneiden laivain luku oli, vaikkei satama silloin ollut kauimmin sulkeissa, pienin eli 40, jota vastoin vähin tonniluku 15,870 esiintyy talvella 1907—1908. Suurin satamassa talvisaikaan käyneiden laivain luku (588) samoinkuin suurin tonnilukukin (95,888) tavataan, niinkuin sanottu, vuonna 1909—1910, jolloin liikennettä esteettömästi jatkui koko talvikauden. Satamaksujen alennukset taas ovat vähimmät vuonna 1907—1908 eli Smk 3,779: 24 ja suurimmat vuonna 1908—1910 eli Smk 18,454: —, minkä ohessa liikennemaksujen alennus on vähin vuonna 1907—1908 eli Smk 22,651: 70, jota vastoin se vuonna 1911—1912 oli kokonaista Smk 93,101: 04. Viimeksi mainittuna vuonna nousivat nämä alennukset niinmuodoin kaikkiaan S:markkaan 106,222: 30.

Jos satamaa olisi voitu pitää avoinna, olisivat talvikauden liikennettä luultavasti voineet edustaa taulukon kahden lähinnä viimeisen sarakkeen numeroluvut, jotka osottavat, minkä verran laivoja tuona aikana luultavasti olisi käynyt satamassa ja mihin määrään niiden yhteenlaskettu tonniluku olisi noussut, minkä ohessa viimeisen sarakkeen numeroluvut osottavat, kuinka paljon satama- ja liikennemaksujen alennukset sekä ne satamamaksut tekevät, jotka Helsingin kaupungilta ovat jääneet saamatta, sen johdosta että laivat eivät ole voineet tulla satamaan sen ollessa jäiden sulkemana, eli toisin sanoin, *minkä verran talviliikenteestä olisi ollut odotettavana kaupungin satama- ja*

liikennemaksujen lisääntymistä, jos jäänsärkijälaiiva olisi koko talvikauden ylläpitänyt liikennettä eikä satama- ja liikennemaksujen alennusta olisi myönnetty.

Talvella 1908—1909 olisi tämä tulojen lisäännys ollut vähin eli noin 40,000 markkaa, jota vastoin se viime talvena 1911—1912 olisi noussut suurimpaan määräänsä, noin 128,000 markkaan. Jos otetaan keskiluku taulussa käsitellyiltä 10 vuodelta, olisi puheenalainen tulojen lisäännys ollut keskimäärin noin 72,000 markkaa.

4. Tilastotietoja Helsingin talviliikennettä koskevan kysymyksen selvittämiseksi.

(Antanut Helsingin kaupungin Tilastokonttori).

A) Kauppatilastossa olevain numerotietojen mukaan nousi Helsingin tullikamarin kautta joulukuulla 1910 sekä tammi—huhtikuulla 1911 tuotujen tavarain arvo allamainittuihin määriin, joihin ei kuitenkaan ole luettu Venäjältä rautateitse tuotettujen tavarain arvoa:

	<i>Tuontiarvo.</i>
Jouluk. (1910)	6,373,000 markkaa
Tammik. (1911)	4,841,000 »
Helmik. (1911)	2,635,000 »
Maalisk. (1911)	2,631,000 »
Huhtik. (1911)	4,247,000 »

Tähän on huomautettava, että Helsingin tullikamarin kautta maahan tuotuihin tavarihin myös on luettu ne tavarat, mitkä on tuotu maahan muiden satamain kautta, mutta ilmoitettu tullattavaksi tšekäläisessä tullikamarissa. Niinä aikoina, jolloin Helsingin laivakulku oli seisauksissa ($\frac{13}{2}$ — $\frac{21}{4}$ 1911), kohdistunee suurin osa tuontiarvoa niiden muiden satamain kautta maahan tuotuihin tavarihin, missä laivakulku ei ollut keskeytynyt. Niinikään on huomattava, että yleiseen varastoon pannut, maahan tuotetut tavarat ilmoitetaan maahan tuoduiksi sen kuukauden kuluessa, jolloin ne varastosta otetaan, eikä sen kuukauden kuluessa, jolloin ne todella on maahan tuotu.

Edellä mainittujen kuukausien aikaista vientiarvoa ei ole laskettu enempää kuin useamman vuoden tuontiarvoakaan, koska tuollaisen laskelman toimittaminen olisi kysynyt melko suuria kustannuksia.

B) Välillinen vastaus tähän kysymykseen saadaan edellä olevista Helsingin tuontia osottavista numerotiedoista niinä kuukausina, jolloin tšekäläinen satama oli sulkeissa. Suurin osa näistä tavaroista lienee tullut maahan Turun ja Hangon kautta.

Jonkin verran tätä kysymystä myös valaisevat tiedot Hangosta sekä Turusta rautateitse talvikuukausina Helsinkiin saapuneista tavaramääristä. Liitteissä I ja II on mainittu, montako kiloa tavaraa näistä kaupungeista on Helsinkiin saapunut 1911 vuoden eri kuukausina.

C) Tyhjentävän ja tarkan vastauksen antaminen tähän kysymykseen lienee mahdollon. Ainoastaan perin pohjin tutkimalla Hangon ja Turun kautta käyvää talviliikennettä, niin vientiä kuin tuontiakin, sekä selvittämällä, missä määrin tämä vienti ja tuonti koskee Helsingin kaupungin kauppa-alueetta, saanee jonkin verran valaistusta tähän asiaan.

Vertaillen Hangon kautta tammi—huhtikuulla maasta lähetettyjen tärkeämpien tavaralajien määriä samoin tavarain koko vuoden aikaiseen vientiin huomaa, että seuraavia tärkeämpiä tavaralajeja on suureksi osaksi tahi miltei yksinomaankin lähetetty Hangon kautta ainoastaan talvisaikaan: linnunruhoja ja riistaa, tuoretta lihaa ja silavaa, muokkaamattomia vuotia, rihmarullia, hiottua ja kemiallista puumassaa, puupahvia, kääre-, kartuusi- ja makulatuuri-paperia sekä paino- ja konseptipaperia. Liitteessä III mainitaan, minkä verran näitä tavaralajeja on lähetetty maasta vuosina 1908—1910 Hangon kautta sekä minkä verran Helsingin kautta, jotta kävisi ratkaiseminen, olisiko odotettavissa vastamainittujen tavarain viennin Helsingin kautta lisääntyvän, siinä tapauksessa että Helsingissä pidettäisiin talvilaivaliikennettä voimassa.

Tuolla tavoin laskemalla Hangon kautta käynyt tuonti sekä Turun kautta käynyt talviliikenne on saatavissa täydellisempiä samanlaatuisia tietoja kuin liitteessä III esitetään.

Tässä yhteydessä lienevät mielenkiintoisia järempänä seuraavat numerotiedot siitä melkoisesta rautateitse kulkevasta kauttakulkuliikenteestä, mikä Hangon ja Turun kautta käy Venäjälle, verrattuna Helsingistä saatuihin vastaaviin numerotietoihin.

KAUTTAKULKUTAVARAA, KILOA.

	<i>Ulkomailta Venäjälle</i>			<i>Venäjältä ulkomaille</i>	
	<i>Hangon kautta</i>	<i>Turun kautta</i>	<i>H:gin kautta</i>	<i>Hangon kautta</i>	<i>Turun kautta</i>
1907	8,823,452	242,788	151,520	1,776,877	788,599
1908	8,303,077	191,520	563,436	1,513,533	582,143
1909	7,301,489	162,169	539,421	1,412,279	409,437
1910	7,879,992	569,322	1,110,735	2,023,323	674,661
1911	10,993,954	925,596	792,797	2,108,004	464,078

Hangon kautta Venäjälle käyvä huomattava kauttakulkutuonti lienee suurimmalta osalta talvisaikaista, mikä näyttää käyvän selville siitakin, että tämän tuonnin tärkeimmät tavaralajit, esim. vuosina 1910 ja 1911, olivat kaali sekä erilaatuiset hedelmät.

Vuonna 1911 Helsinkiin, Helsingin satamaan, Sörnäsän ja Fredriksbergin asemille rautateitse saapunut tavaraa, kiloa.

	Turusta	Turun satamasta	Hangosta	Yhteensä
Tammikuu	195,991	28,315	155,600	379,906
Helmikuu	244,578	71,590	1,530,924	1,847,092
Maaliskuu	453,363	126,977	2,037,116	2,617,456
Huhtikuu	376,043	160,784	1,247,033	1,783,860
Toukokuu	310,845	—	189,601	500,446
Kesäkuu	182,185	2,300	73,209	257,694
Heinäkuu	152,021	36,949	118,289	307,259
Elokuu	208,460	29,618	121,558	359,636
Syyskuu	227,520	49,395	156,006	432,921
Lokakuu	201,237	25,258	178,163	404,658
Marraskuu	234,969	146,630	132,249	513,848
Joulukuu	211,674	145,240	108,015	464,929
Yhteensä	2,998,886	823,056	6,047,763	9,869,705

Liite II.

Vuonna 1911 lähetetty tavaraa, kiloa.

TURUSTA.

	<i>Helsinkiin.</i>	<i>H:gin satamaan.</i>	<i>Sörnäsien.</i>	<i>Fredriksbergiin.</i>
Tammikuu	129,441	51,109	15,241	200
Helmikuu	113,928	126,869	3,741	40
Maaliskuu	254,793	168,820	29,747	3
Huhtikuu	185,172	130,289	58,355	2,227
Toukokuu	171,765	121,705	14,576	2,799
Kesäkuu	117,780	39,248	25,157	—
Heinäkuu	88,565	47,174	8,432	7,850
Elokuu	136,838	50,440	15,885	5,297
Syyskuu	161,287	51,699	14,409	125
Lokakuu	161,847	28,894	10,372	124
Marraskuu	109,980	66,610	56,394	1,985
Joulukuu	122,286	77,445	11,891	52
Yhteensä	1,753,682	960,302	264,200	20,702

TURUN SATAMASTA.

	<i>Helsinkiin.</i>	<i>H:gin sataman.</i>	<i>Sörnäsien.</i>	<i>Fredriksbergiin.</i>
Tammikuu	13,250	15,065	—	—
Helmikuu	45,890	25,700	—	—
Maaliskuu	39,677	83,300	1,200	2,800
Huhtikuu	62,450	91,064	7,270	—
Toukokuu	—	—	—	—
Kesäkuu	2,300	—	—	—
Heinäkuu	15,740	21,209	—	—
Elokuu	11,680	17,938	—	—
Syyskuu	10,606	35,194	—	3,595
Lokakuu	23,848	500	—	910
Marraskuu	123,570	22,140	—	920
* Joulukuu	103,000	39,480	—	2,760
Yhteensä	452,011	351,590	8,470	10,985

HANGOSTA.

	<i>Helsinkiin.</i>	<i>H:gin satamaan.</i>	<i>Sörnäsiiin.</i>	<i>Hakasalmeen.</i>	<i>Fredriksbergiin.</i>
Tammikuu . . .	92,582	57,581	3,394	—	2,043
Helmikuu . . .	356,862	1,067,586	99,262	—	7,214
Maaliskuu . . .	442,783	1,498,577	63,678	11,000	21,078
Huhtikuu . . .	374,963	792,006	67,854	—	12,210
Toukokuu . . .	87,606	82,886	17,027	—	2,082
Kesäkuu . . .	40,562	22,472	7,675	—	2,500
Heinäkuu . . .	56,268	42,030	16,986	—	3,005
Elokuu . . .	59,195	55,050	5,313	—	2,000
Syyskuu . . .	64,721	85,501	2,852	—	2,932
Lokakuu . . .	127,023	34,792	14,336	—	2,012
Marraskuu . . .	110,716	15,328	5,205	—	1,000
Joulukuu . . .	67,468	30,257	10,290	—	—
Yhteensä	1,880,749	3,784,066	313,872	11,000	58,076

Eräät tärkeämmät Hangon kautta tammi—huhtikuulla maasta lähetetyt tavarat ynnä samain tavarain maastavienti Helsingin kautta vuosina 1908—1910, kiloa.

	Maasta viety Hangon kautta						Maasta viety Helsingin kautta		
	1908		1909		1910		1908	1909	1910
	Koko vuonna	Tammi—Huhtik.	Koko vuonna	Tammi—Huhtik.	Koko vuonna	Tammi—Huhtik.			
Linnunruhoja ja riistaa	112,728	109,290	73,510	48,390	119,054	102,301	1,092	1,074	1,775
Lihaa, tuoretta	221,540	179,179	297,278	245,919	330,767	300,325	305	2,610	2,933
Muokkaamattomia vuotia	306,199	168,220	754,242	383,394	396,246	274,670	130,718	514,277	418,779
Rihmarullia	3,227,427	1,734,070	3,327,930	1,707,294	3,453,777	1,297,391	1,531,250	1,474,651	1,786,638
Puumassaa, hiottua	6,663,518	2,226,699	3,300,579	738,136	2,987,820	2,177,608	815,883	1,641,415	1,177,573
„ kemiall.	7,318,760	4,287,803	9,200,936	4,048,268	7,689,162	3,172,518	1,632,003	2,566,195	5,164,144
Puupahvia	7,506,555	7,449,715	6,888,710	6,557,600	2,768,858	2,676,058	4,060,418	3,653,113	10,609,659
Kääre-, kartuusi- ja makul. paperia .	3,825,190	3,601,784	1,258,045	1,129,071	1,126,853	996,232	1,477,963	1,750,773	3,827,141
Paino- ja konseptipaperia	26,909	26,909	31,359	—	355,695	340,285	2,141	371,653	1,472,906

5. Minkä verran on odotettavissa kaupungin liikennetulojen lisääntyvän, siinä tapauksessa että Helsingin talviliikenne turvataan hankkimalla jäänsärkijälaiiva.

(Kauppavaltuutettujen talviliikennekomitean antama selvitys.)

Sittenkun Helsingin liikemiesyhdistysten asettamalta komitealta, jonka tehtäväksi on annettu tehdä ehdotus talvilaivaliikenteen aikaansaamiseksi Helsinkiin, on pyydetty lausuntoa siitä, kuinka suuria määriä tavaroita Helsinkiin mahdollisesti voitaisiin tuoda ja Helsingistä viedä talvikuukausina sekä mitä etuja säännöllinen talvilaivaliikenne Helsinkiin toisi mukanaan kaupungille ja sen liikennöitsijöille, saa komitea täten asiassa esiintuoda seuraavaa:

Kuten tunnettua, on Helsinki maamme suurin tuontikaupunki. Helsingin tuonti viime vuonna teki 136,4 milj. mk, mikä on yli 30 %:n koko maan tuonnin arvosta. Kun katselee, miten tämä tuonti jakaantuu vuoden eri kuukausille, huomaa selvästi, että niinä kuukausina, jolloin Helsingin satama on ollut suljettuna, *tuonti on ollut lamatilassa*. Se tavaramäärä, mikä tänä aikana on tuotu Helsinkiin Hangon kautta ja joka talvikaudella 1910—11 oli 1,577,000 ja talvikaudella 1911—12 4,200,000 kg., ei mitenkään ole verrattavissa Helsingin tuontiin kesäkuukausina, eikä tähän Hangon kautta tapahtuvaan tuontiin myöskään voida mitään laskelmia perustaa käytäessä arvostelemaan tulevaisen talviliikenteen suuruutta, sillä on ensiksikin huomattava, että Helsingissäkin olevat liikkeet lähettävät ulkomailta Hangon tai Turun kautta tuottamansa tavarat suoraan rautateitse sisämaahan, jotenka nämä tavarat eivät tule näkyviin Helsingin tuonnissa. Sitäpaitsi menevät kaikki ne tavarapaljoudet, jotka Helsingin liikemiespiiriin kuuluvat liikkeenharjoittajat maaseudulla talvikausina tuovat, suoraan Hangosta tai Turusta vastaanottajille.

Komitean mielestä ei myöskään selvityksen saaminen tavaraliikenteen laajuudesta joulukuun 15 päivän ja laivaliikenteen lakkaamisen välisenä aikana voi tässä kohden sanottavia merkitä, koska jo tällä ajalla suuri osa Helsingin osalle kuuluvasta tavaraliikenteestä siirtyy käymään Hangon tai Turun satamien kautta, mihin vaikuttaa se seikka, ettei liikennöitsijöillä ole tähän aikaan voinut olla mitään varmuutta liikenteen ylläpitämisestä pääkaupunkiin, mistä, kuten kokemus useina vuosina on osottanut, valtion jäänmurtaja on voinut lähteä pois milloin tahansa, vaikkakin luonnonsuhteet vaikeuksia tekemättä olisivat sallineet laivaliikenteen jatkumisen.

Tähän nähden on komitean mielestä ryhdyttäessä arvioimaan tulevan talviliikenteen suuruutta Helsingissä vastauksen laatiminen komitealle lähetetyssä työsuunnitelmassa olevan viidenteen kysymykseen kaikkein tärkein ja asian tilaa kuvaavin. Tämä kysymys, johon komitealta on pyydetty selvitystä, kuuluu täten:

«Tieto siitä tavaramäärästä, mikä Helsingin sataman suljettuna ollessa on Hangon (tai Turun) kautta maamme muihin paikkakuutiin tuotu tai niistä lähetetty, mutta joka, jos satama olisi ollut avoinna, luultavasti olisi kulkenut Helsingin kautta.»

Saadakseen selvitystä tähän kysymykseen on komitea katsonut tarpeelliseksi ensik-
sikin ottaa selkoa niistä tavaramääristä, mitkä talvikuukausina on maasta viety ja maa-
han tuotu Hangon ja Turun satamien kautta ja mitkä määrät Helsingin liikennepiiriin
kuuluvina olisivat menneet tämän sataman kautta, siinä tapauksessa että säännöllistä
talviliikennettä olisi voitu ylläpitää. Tällöin on komitea laskenut *Helsingin liikenne-
piiriin* kuuluviksi ne rautatienasemat, jotka sijaitsevat Hyvinkään ja Toijalan asemien
itäpuolella ja joista rautatiematka Helsinkiin on lyhempi ja rautatien rahtimaksu sitä
mukaa halvempi kuin Hankoon tai Turkuun. Missä suhteessa useat näistä tärkeimmistä
asemista ovat Helsinkiin ja Hankoon, käy esille seuraavasta taulusta:

Rautetierahdin erotus 100 kilolta III luokan tavaraa lähetettynä Hangosta tai
Helsingistä allamainituille asemille tai päinvastoin:

A s e m a	Hangosta		Helsingistä		Erotus	
	matka km	rahti Smk	matka km	rahti Smk		
Hyvinkää	149	1 35	59	— 58	—	77
Riihimäki	161	1 46	71	— 69	—	77
Hämeenlinna	198	1 70	108	1 03	—	67
Lahti	220	1 82	130	1 19	—	63
Mikkeli	395	2 63	305	2 27	—	36
Viipuri	403	2 67	313	2 31	—	36
Pietari	532	3 07	442	2 79	—	28
Kuopio	555	3 13	465	2 85	—	28
Iisalmi	640	3 37	550	3 10	—	27
Kajaani	723	3 64	633	3 37	—	27
Sortavala	581	3 22	491	2 94	—	28
Joensuu	714	3 61	624	3 34	—	27

Rautatiehallituksen Tilastokonttorin tekemien, asianomaisten asemien virallisiin
raportteihin perustuvien laskelmien mukaan oli niiden tavaroiden määrä, mitkä talvella
1910—1911 (s. o. joulukuulla 1910 ja tammi-, helmi-, maalisk. ja huhtikuulla v. 1911)
tuotiin Hangon kautta Helsingin liikennepiiriin kuuluville asemille, yhteensä 20,083,067
kg, jakaantuen tämä määrä eri rataosille seuraavasti:

Riihimäen—Pietarin rataosa	12,903,667 kg
Savon rata	4,548,189 »
Karjalan rata	2,332,394 »
Savonlinnan rata	2,298,817 »
<hr/> Yhteensä 22,083,067 kg	

Hangon sataman kautta maasta vietyjen ja Helsingin liikennepiiriin kuuluvilta asemilta lähetettyjen tavarain määrä oli samaan aikaan yllämainitun Tilastokonttorin tekemien laskelmien perusteella yhteensä 14,165,423 kg, nimittäin:

Riihimäen—Pietarin rataosa	2,696,036 kg
Savon rata	5,454,978 »
Karjalan rata	5,909,052 »
Savonlinnan rata	105,357 »
	Yhteensä 14,165,423 kg

Turun ja Turun sataman asemien kautta Helsingin liikennepiiriin kuuluville asemille lähetettyjen maahantuotujen tavarain määrä oli Tilastokonttorin tiedonantojen mukaan samana talvena yhteensä 6,554,293 kg ja eri rataosilta seuraava:

Riihimäen—Pietarin rataosa	4,206,049 kg
Savon rata	1,392,592 »
Karjalan rata	603,550 »
Savonlinnan rata	352,102 »
	Yhteensä 6,554,293 kg

Turun ja Turun sataman asemille Helsingin liikennepiiristä lähetettyjen tavarain määrä oli näinä talvikuukausina 345,119 kg.

Näiden laskelmien perusteella olisi siis talviliikenteen takia Helsingin kautta kulkeva liikenne talvikauden 1910—1911 lisääntynyt seuraavasti:

Tuonnin lisäys olisi ollut	28,637,360 kg
Viennin » » »	14,510,542 »
Koko liikenteen lisäys siis	43,147,902 kg

Tämä summa ei kumminkaan yksinään osota liikenteen lisääntymistä, sillä ensiksikin on otettava huomioon, että useat Helsingin liikennepiiriin kuuluvista suurista teollisuuslaitoksista voisivat, niin pian kuin säännöllinen talviliikenne Helsinkiin on aikaansaatu, *melkoisesti lisätä tuotantoaan ja maastavientiään* talvikuukausina, kuten asianomaiset itse ovat komitealle ilmoittaneet. Sitäpaitsi tulisivat useat teollisuuslaitokset, joita tässä ei ole luettu kuuluviksi Helsingin liikennepiiriin, käyttämään Helsinkiä vientisatamana viedessään tuotteitaan *Venäjälle*, koska matka tässä tapauksessa melkoisesti lyhenisi. Ja samasta syystä tuotaisiin Helsingin kautta tavaroita Venäjältä lähetettäväksi paikkakunnille, joita ei tässä ole laskettu Helsingin liikennepiiriin kuuluviksi. Ottaen huomioon nämä seikat sekä maamme viennin ja tuonnin noin 90 miljoonan markkaan nousevan vuosittaisen kasvun yleensä voi komitean mielestä jommoisellakin

varmuudella arvioida säännöllisen talviliikenteen vuoksi aiheutuvan Helsingin kautta kulkevan tavaraliikenteen lisäyksen jo ensi vuosina tekevän *vähintään* noin 60 milj. kg.

Päästäkseen selvytyteen siitä, tulisivatko asianomaiset liikkeet käyttämään Helsinkiä talvisatamana, on komitea kiertokirjeillä kääntynyt kaikkien huomatuimpain liikkeenharjoittajien puoleen siinä osassa maata, mikä tässä lausunnossa on Helsingin liikennepiiriin laskettu kuuluvaksi. Tähän kiertokyselyyn on komitea saanut vastaanottaa runsaan määrän vastauksia suurteollisuuden harjoittajilta, vientiliikkeiltä ja tuontikauppiailta ympäri Itä-Suomen, ja vastaavat he tehtyyn kysymykseen, tulisivatko he käyttämään Helsinkiä talvisatamana, myöntävästi. Tämän ohessa vastauksen antajat pitävät erittäin toivottavana, että talviliikenne Helsingistä käsin mahdollisimman pian saataisiin aikaan, huomauttaen useat suurteollisuuslaitokset samalla siitä kansantaloudellisesta edusta, mikä tällaisen talviliikenteen kautta maallemme koituisi teollisuuslaitosten voimassa tällöin talvikuukausina melkoisesti lisätä tuotantoaan ja maastavientiään.

Mitä sitten tulee komitean vastattavaksi asetettuun toiseen kysymykseen: «Mitä etuja Helsingin järjestetystä talviliikenteestä voisi olla kaupungille ja liikenneitsijöille?» niin saa komitea ensiksikin huomauttaa, että todennäköisesti jo kaupungille tästä aiheutuvat *suoranaiset* tulot tulisivat suunnilleen korvaamaan tarkoituksenmukaisen jäänmurtajan vuotuisen ylläpidon. Sillä jos laskemme yllämainitun 60 milj. lisäyksen tavaraliikenteessä tuottavan varovaisesti laskien liikennemaksuja 100 kg. kohden keskimäärin noin 15 penniä, ottaen huomioon voimassa olevan 50 % talvialennuksen, ja lisäämme tähän samassa suhteessa muut liikenteelle pannut maksut, niin tulisivat talviliikenteen kautta kaupungille tulevat tulot lisääntymään noin 140,000 m:kalla, mikä määrä suunnilleen vastaa Sammon kokoisen jäänmurtajan vuotuisia ylläpitokustannuksia. Mutta tämä suoranainen tulos on kumminkin komitean mielestä toisarvoinen verrattuna siihen teollisuuden, kaupan ja merenkulun nousuun ja vilkastumiseen, minkä säännöllisen talvilaivaliikenteen järjestäminen tulee pääkaupungissa aikaansaamaan ja mistä kaupunkikunnan kaikenlaisten verotustulojen lisääntyminen tulee olemaan seurauksena. On myöskin huomioon otettava, että kaupungin satamarakennuksiinsa ja laitoksiinsa kiinnittämä pääoma nousee jo 6 milj. markkaan, jotenka taloudelliselta kannalta katsoen olisi kaupungille eduksi, että niitä mahdollisimman suuressa määrässä laivaliikkeen hyväksi käytettäisiin. Helsingin kaupungin liikenteelle pannut maksut tekevät vuosittain noin 1,400,000 markkaa ja vuosittaisista noin 3,400,000 markkaan nousevista kunnallisveroista suorittavat kaupungin elinkeinonharjoittajat ja heidän palveluksessaan olevat henkilöt likipitään puolet. Tähän nähden voidaan kohtuudella vaatia, että kaupunkikunta tarpeen vaatiessa on valmis itse puolestaankin tekemään voitavansa elinkeinoelämän edistämiseksi paikkakunnalla.

Komitea tahtoo tässä kohden erityisesti huomauttaa siitä seikasta, että Turun kaupunki ja sen liikemiehet ovat tehneet kaiken voitavansa taatakseen kaupungille kautta vuoden kestäväen laivaliikenteen ja hankkiakseen tämän kautta itselleen *paremman kilpailumahdollisuuden*. Tämä on johtanut siihen, että sellaisten tukkutavarain kauppa, joista myyntivoitto on niin pieni, ettei niitä kannata ottaa Helsinkiin talvi-

varastoon maaseudulle lähetettäväksi, tai jotka tavarat ovat sitä laatua, ettei niitä pitempää aikaa voi varastossa säilyttää, on talvikausina siirtymässä pois helsinkiläisten tuonti-kauppiaitten käsistä, samalla kun talvisatamasta käyvä kilpailu yhä pienentää helsinkiläisten liikkeenharjoittajien myyntialuetta, joiden kärsittävinä ovat kalliit varastoonpanomaksut, varastohuonevuokrat ja talvivarastojen korot, mitkä suuressa määrin vaikeuttavat kilpailua maaseudulla talvikuukausina. Laivaliikkeen talvisin lakkaaminen vaikuttaa myöskin lamauttavasti pääkaupungin teollisuuteen, kun useassa tapauksessa ulkomalaisen raaka-aineen tuonti käy mahdottomaksi. Paitsi näiden liike-elämää rasittavien haittojen poistamista koituisi monella muullakin tavalla talviliikenteestä hyötyä Helsingin kaupungille ja sen asujamille. Todennäköistä on, että niin pian kuin säännöllinen laivaliikenne Helsingin kautta on käytännössä toteutettu, siirtyisi myöskin maamme voinvienti pääkaupunkiin ja sen mukana voinmyyntiliikkeemme, samalla tavalla kuin Tanskan voinvienti on keskittynyt maan pääkaupunkiin, huolimatta siitä että matka Englantiin on maan varsinaisesta talvisatamasta Esbjergistä puolta lyhempi ja että tämä satama on aina jäistä vapaana. Talviliikenteen aikaansaaminen Helsinkiin jouduttaisi suunniteltujen itäisen rannikkoradan ja Hämeenlinnan—Päijänteen rataosan valmistamista, joiden ratojen valmistuttua Helsingin kautta kulkeva tavaraliikenne varsinkin talvisin melkoisesti lisääntyisi. Myöskin työväenoloihin vaikuttaisi talviliikenne jossain määrin tasoittavasti, sillä tämän kautta tarjoutuisi kaupungin satamissa ja rautatien-asemilla työtä talven läpi, mikä seikka olisi omiaan estämään työnpuutetta. Lisääntynyt toimeliaisuus laivaliikkeen alalla vaikuttaisi epäilemättä hyödyllisesti myöskin muihin siitä riippuviin elinkeinonhaaroihin.

Sittenkun asiantuntijat ovat selittäneet, ettei säännöllisen talviliikenteen aikaansaaminen pääkaupunkiin ole teknilliseltä kannalta katsottuna mahdoton, on kohdistuttava harkitsemaan, vastaavatko tämän talviliikenteen aiheuttamat kustannukset siitä koituvaa hyötyä. Ylläsanottuun viitaten toivoo komitea voineensa osottaa, että näin on asianlaita ja että Helsingin kaupungin, jos se edelleen haluaa säilyttää asemansa merikaupunkina ja maamme etevimpänä tuontipaikkana, tulee pyrkiä järjestämään meriliikenteensä kautta vuoden kestäväksi.

Helsingissä, 11 päivänä marraskuuta 1912.

Helsingin talviliikennekomitea:

Victor Ek.

Puheenjohtaja.

Osk. Huttunen.
Alvar Niklander.
Aug. H. Soini.

Osk. Lindfors.
Osk. Parkkinen.
Ferd. von Wright.

L. Melan.
J. A. Rosqvist.

Otto Engb. Jaatinen.

Sihteeri.

Hämeenlinnan Kauppayhdistys.*Helsingin Talviliikennekomitealle.*

Kun Hämeenlinnan Kauppaseuran tietoon on tullut, että Helsingin Talviliikennekomitea on muutamilta tšekäläisiltä kauppiailta tiedustellut, missä määrin Hämeenlinnan liikkeet tulisivat käyttämään Helsinkiä talvisatamana, on Kauppaseuran johtokunta asianharrastuksesta päättänyt saattaa komitean tietoon seuraavaa:

Hämeenlinnan ja sen ympäristön tuonti- ja vientiliike tulisi luonnollisesti kulkemaan Helsingin kautta, jos sen satamaolot järjestettäisiin siten, että liike esteettä voisi jatkua kesät ja talvet. Kyseessä oleva toimenpide onkin ilahuttanut tšekäläisiä liikemiehiä suuresti, sillä jos Helsingin satamia laajennettaisiin siinä määrin, että paikkakuntamme vientiliike myöskin voisi sen kautta kulkea, huojentaisi se samalla tuonti-liikettämme sen kautta että alusten ja rautatievaunujen saanti tulisi helpommaksi, kun kummallekin olisi saatavissa paluurahtia. Kuten on tunnettua, on paikkakuntamme vienti Helsingin satamien puutteellisuuden vuoksi ollut pakoitettu kulkemaan Turun, Hangon, Porvoon, jopa Kotkankin kautta, joka epäkohta täten korjautuisi.

Niinikään saavuttaisivat tšekäläiset liikkeet melkoisen edun sen kautta että, läheisen hyvän talvisataman aikaansaatu, ei olisi tarpeen pitää suuria talvivarastoja.

Helsingin satamaolojen parantaminen helpottaisi myöskin suuresti Päijänteen—Hämeenlinnan ratahankkeen toteutumista, mikä osaltaan tuottaisi liikenteelle tuntuvan lisän.

Edellä olevien seikkojen nojalla saa Hämeenlinnan Kauppaseura lausua hartaana toivomuksenaan, että Helsingin satamaolojen laajentamishanke ja talviliikenne lähimässä tulevaisuudessa toteutettaisiin.

Hämeenlinna, 26 p. lokak. 1912.

Hämeenlinnan Kauppayhdistyksen puolesta:

Felix Skogster.

Toiminimi	Toiminimen kotipaikka	Satamat, joita toiminimi tähän asti on käyttänyt talvisataminaan	Komitean kysytyseen. Käytettiin Helsinkiä talvisataminaan, jos satamaliikenne tähän kaupunkiin olisi aikaansaattavissa? on toiminimi vastannut	Otteita eri toiminimien lausunnoista Helsingin talviliikenteen niille kullekin tuottamista huojennuksista ynnä muita Helsingin talviliikennettä koskevia lausuntoja
Aktiebolaget Agros	Helsinki	Hanko & Turku	Käytt.simme	Rasittavat talvivarastokustannukset vältettäisiin.
And. Auvinen, Osakeyhtiö	Savonlinna	Hanko	S:n	Tähän asti olemme Hangon kautta vuosittain tuottaneet siirtomaatavaroita noin 25 vaununlastillista.
H. Borgström J:r Tobaksfabrik A. b.	Helsinki	Hanko	S:n	Meidän on pakko vähentää raakatavaraimme tuontia Hangon—Helsingin linjan kalliimman rautatierahdin johdosta.
A. b. J. E. Cronvall	Helsinki	Hanko & Turku	S:n	Kun useimmat tavaramme on tuotava Helsinkiin, on meillä aina ylimäär. kustannuksia muiden satamain kautta maahan tuotettavista tavaroista.
De Förenade Yllefabriker-na A. b.	Helsinki	Hanko	S:n	Raakatavarain maahantuonti helpottuisi.
Aug. Eklöf Aktiebolag	Porvoo	Hanko	S:n	Selluloosan maastavienti helpottuisi ja lisääntyisi, raakatavaroita kävisi tuottaminen säännöllisin kuukausierin ja puutavaroitakin kävisi talvisaikaan laavaaminen vähäisin määrin.
Enso Träsliperi Aktiebolag	Enso	Hanko	S:n	Meille on rahti noin markan tonnilta halvempi Helsinkiin kuin Hankoon.
Karl Fazer	Helsinki	Hanko & Turku	S:n	Vienti kärsii tietenkin rautatierahdin ja tavarantoimituksen tuottamista suurista lisäkustannuksista.
M. E. Fazer & C:o	Helsinki	Hanko & Turku	S:n	—
G. Fagerholm	Lahti	Hanko	S:n	—
J. C. Freneckell & Son, Aktiebolag	Tampere	—	S:n (viennissä Venäjälle)	—
J. Alb. Goldbeck-Löwe	Helsinki	—	S:n	Toivon hartaasti säännöllisen talviliikenteen aikaansaamista Helsinkiin.
H. O. Gesellius Efr. & C:o	Helsinki	Hanko	S:n	Halki vuoden jatkuva säännöllinen laivaliike Helsinkiin tuottaisi meille tuntuvia helpotuksia ja etuja.

Aktiebolaget W. Gutzeit & Co	Kotka	Hanko	Käytt.simme	Meidän täytyy kokonaan keskeyttää vientimme ja tuontimme talveksi, kunnes halvemmat liikenneolot saadaan aikaan: rautatiematka Helsinkiin on 90 km lyhempi kuin Hankoon.
Raf. Haarla	Tampere	Vienti Venäjälle talvikuuk. Pietarin kautta	S:n	Vuoden umpeen jatkuva säännöllinen laivakulku Helsinkiin helpottaisi tuntuvasti minun tavaravientiäni Venäjälle.
Hackman & Co	Viipuri	Hanko	S:n	Jos epäjärjestykset kokonaan poistuvat; kenties vähenevät kustannuksetkin.
Keskusliike Hankkija r. l.	Helsinki	Hanko	S:n	—
Niilo Helander	Heinola	—	S:n	—
Helsingin Rakennusainekauppa O. Y.	Helsinki	Hanko	S:n	—
Hjelt & Lindgrén	Helsinki	Hanko	S:n	—
Osk. Huttunen	Helsinki	Hanko	S:n	—
Häkli, Lallukka ja Kumpu.	Viipuri	Hanko	Luultavasti	—
Kajaanin Putavara-Osakeyhtiö	Kajaani	Hanko	Käytt.simme	Voisimme talvikuukausina lähettää Helsingin kautta ainakin noin 3,000 tonnia selluloosaa.
Karhula, Osakeyhtiö	Karhula	Hanko	S:n	—
Aktiebolaget Kaukas Fabrik	Helsinki	Hanko	S:n	Käyttäisimme selluloosavientiämme varten ehdottomasti Helsinkiä talvisatamana Hangon edellä.
Ab. F. Klingendal & Co O. Y.	Tampere	Turku	S:n	Jos rahdit ja kustannukset osottautuvat halvemmiksi, voi tuontimme yhtä hyvin käydä Helsingin kautta.
Osakeyhtiö Kissakoski Aktiebolag	Kissakoski	—	S:n	—
Kotka Järn Aktiebolag	Kotka	Hanko	S:n	—
Konekauppa O. Y. Aatra	Helsinki	Hanko	S:n	—
Ab. Arthur Koppel	Helsinki	Hanko	S:n	—
Kymmene Aktiebolag	Kuusankoski	Hanko	S:n	Meidän on pakko talvikuukausina vähentää vientiämme mahdollisimman paljon silloisen kalliimman rautatierahdin johdosta.
Kärkkäinen & Putkonen O. Y.	Iisalmi	Hanko	S:n	—
Kotkan Tukkukauppa O. Y.	Kotka	Hanko	S:n	—

Lahden Rautateollisuus O. Y.	Lahti	Hanko	Käytt.simme	—
Emil Lesch	Helsinki	Hanko	S:n	—
Isak Löf, Osakeyhtiö	Kuopio	Hanko	S:n	—
Maskin- och Brobyggnads Aktiebolaget	Helsinki	Hanko & Turku	S:n	—
Aktiebolaget Mercantile	Helsinki	Hanko & Turku	S:n	—
Munkholmens Fabriker	Helsinki	Hanko	S:n	—
Jörgen Nissen	Helsinki	Hanko	S:n	—
Nordiska Kaffekompaniet	Helsinki	Hanko	S:n	—
A. G. Nyberg, Aktiebolag	Porvoo	Hanko	S:n	—
Oskar Parkkinen	Helsinki	Hanko	S:n	—
H. G. Paloheimo	Riihimäki	Hanko (koetteeksi)	S:n	Pyydän huomauttaa, että niin höylättyä kuin höyläämätöntäkin puutavaraa nykyään vuoden umpeen lähetetään suuret määrät Ruotsista (erittäinkin Gööteporista) ja samaten Norjasta. Tämä menettely vapauttaa ostajat pitämästä suuria varastoja, kun he <i>viikottain</i> voivat saada varastonsa täydennyksi puuttuvilla tavaralajeilla. Jos Helsingistä tulee talvisatama, olisi etäisempäinkin sahin pakko käyttää tätä satamaa.
A. Parviainen & C:o Osakeyhtiö	Helsinki	Hanko	S:n	—
Gustav Paulig	Helsinki	Hanko	S:n	—
Osakeyhtiö Pulp	Joutseno	Hanko	S:n	Meidän on pakko vähentää vientiämme talvikuukausina.
A. B. K. H. Renlund O. Y.	Helsinki	Hanko & Turku	S:n	—
H. Saastamoinen	Kuopio	Hanko	S:n	—
Porvoon Kauppa-Osakeyhtiö	Porvoo	Hanko	S:n	—
Sandvikens skeppsdocka och mekaniska verkstad	Helsinki	Hanko & Turku	S:n	—
Schildt & Hallberg	Helsinki	Hanko	S:n	—
P. Sidorow	Helsinki	Hanko	S:n	—
G. F. Stockmann Aktiebolag.	Helsinki	Hanko	S:n	—
Siemens & Halske A. G.	Helsinki	Hanko	S:n	—

Suomalainen Maanviljelyskauppa O. Y.	Viipuri	Hanko	Käytt.simme	—
Suomen Kauppa Osakeyhtiö	Viipuri	Hanko	S:n	—
Finska Stenindustri Aktiebolaget	Helsinki	Hanko	Kenties	—
Suomen Metalliteollisuuskonttori.	Helsinki	—	—	Säännöllisen talviliikenteen aikaansaaminen Helsinkiin olisi varmaan suureksi hyödyksi useille meidän edustamillemme konepajoille sekä teollisuudelle yleensä, minkätähden me hartaimmin puollamme sen toimeensaamista.
Suomen Osuuskauppojen Keskusosuuskunta	Helsinki	Hanko	Käytt.simme	—
Ab. Gottfr. Strömberg, Osakeyhtiö	Helsinki	Hanko	S:n	—
Ab. Strömsdalsbruk Juantehdas O. Y.	Juankoski	—	—	Jos me talvikuukausina harjoittaisimme vientiä tai tuontia, olisi Helsinki meille sopivin satama.
Julius Tallberg	Helsinki	Hanko	S:n	—
Tammerfors Klädesfabriks Ab.	Tampere	Hanko & Turku	Ennen Hankoa	—
Talous-Osakekauppa	Helsinki	Hanko	Käytt.simme	—
Tammerfors Linne- och Jern Manufaktur Aktiebolag	Tampere	Turku	—	Varma lähetystilaisuus erälle tavaroillemme, joita lähetetään Helsingin kautta.
Tammerfors Tapetfabriks Ab.	Tampere	Turku, Rauma	Käytt.simme	Voisimme lähettää melko määriä tapetteja Helsingin—Räävelin tietä Itämerenmaakuntiin, Puolaan y. m. paikkoihin.
Ab. Tollander & Klärichs Tobaksfabrik	Helsinki	Turku & Hanko	S:n	—
Aktiebolaget Tornator	Lahti	Hanko	S:n	—
Ab. Werla Träsliperi & Pappfabrik	Jaala	Hanko	S:n	—
Ab. Vesijohtoliike O. Y.	Helsinki	Hanko & Turku	S:n	—
Ingeniörbyrån Zitting & Co	Helsinki	Hanko & Turku	S:n	—

Sisällysluettelo.

	Siv.
Rahatoimikamarin esitys	1 — 7
Johtaja Otto Engb. Jaatisen esitelmä Helsingin talvivaaliikenteestä	1*— 8*
Tutkimus, onko säännöllinen talviliikenne Helsinkiin mahdollinen:	9*—57*
a) Kuinka kauan Helsingin satama on jääesteiden johdosta ja jäänsärkijälaivan puutteessa vuosittain ollut sulkeissa	9*—11*
b) Suomenlahden jääsuhteet Helsingin etelä- ja länsipuolella sinä aikana, jolloin kaupungin satama on ollut suljettuna	11*—33*
c) Tarvitaanko yksi vai kaksi jäänsärkijälaivaa, minkä tyyppisiä, kokoisia ja voimaisia	33*—53*
d) Jäänsärkijälaivan käyttökustannukset	54*—55*
e) Jäänsärkijäavun antamisessa nuodatettava taksa	56*—57*
Mikä tai mitkä väylät voivat Helsingin talviliikenteessä tulla kysymykseen	58*—60*
Talviliikenteestä odotettavana oleva kaupungin satama- ja liikennemaksujen kasvaminen	61*—64*
Tilastotietoja Helsingin talviliikennekysymyksen selvittämiseksi	64*—69*
Kaupungin liikennetulojen lisäennys, siinä tapauksessa että säännöllinen talviliikenne Helsinkiin saadaan aikaan	70*—74*
Tiedustelu, missä määrin eräät suuremmat liikkeet käyttäisivät Helsinkiä talvisatamana	75*—79*

Valiokunnanmietintö ehdotuksineen Helsingin kaupungin kansakoulujen uudeksi ohjesäännöksi.

Sittenkun Helsingin kaupungin silloin vielä jakamattoman koulupiirin Kansakoulujohtokunta Kaupunginvaltuuston käskystä oli kirjelmässä huhtikuun 2 päivältä kuluvaan vuotta Valtuustolle lähettänyt ehdotuksen kaupungin kansakouluille lokakuun 4 päivänä 1892 vahvistetun, nykyään voimassa olevan ohjesäännön muutoksiksi (Pain. asiak. N:o 34 vuodelta 1913), on Kaupunginvaltuusto, katsoen ehdotuksen kaipaavan sekä asialliselta että muodolliselta kannalta lisätarkastusta, kokouksessaan viime toukokuun 13 päivänä päättänyt sitä varten lähettää asian allekirjoittaneiden ynnä herra J. J. Sederholmien muodostamaan valiokuntaan.

Ilmoittaen että herra Sederholmilla ulkomaamatkan johdosta ei ole ollut tilaisuutta ottaa osaa Valiokunnan töihin saa Valiokunta, nyttemmin tarkastettuaan esillä olevan Kansakoulujohtokunnan laatiman ehdotuksen, Kaupunginvaltuustolle antaa erinäisiltä kohdin uudesti laaditun ehdotuksen uudeksi kansakouluohjesäännöksi Valiokunnan tekemiin muutoksiin ja lisäykseen kohdistuvine perusteluineen.

6 §. Tähän pykälään on Valiokunta tehnyt ainoastaan vähäisen muodollisen muutoksen, mutta pyytää säännöksen valaisemiseksi huomauttaa seuraavaa:

Oppilaiden ottamisesta kaupungin kansakouluihin säädetään voimassa olevan ohjesäännön 7 §:ssä, että ilmoitus kouluun ottamisesta on vanhempain tai edusmiehen tehtävä opettajalle tai opettajattarelle, jolle myös on annettava papinkirja, joka osottaa lapsen iän sekä vanhempain nimet ja säädyn. Ellei lapsi ole minkään Helsingin kaupunkiseurakunnan kirjoissa, jätetään kansakoulutarkastajan ratkaistavaksi asianhaarain mukaan, myönnetäänkö pääsy kouluun vai ei. Tähän sääntöön, jonka Kansakoulujohtokuntakin on

pannut ehdotukseensa, käy periaatteelliselta kannalta muistuttaminen, ettei kirkonkirjoissa olemisen vaan henkikirjoituksen ja siitä seuraavan kunnan jäsenyyden pitää olla määräävänä, mikäli koskee laissa säädettyä kaupungin velvollisuutta huolehtia kansanvalistuksesta. Mainitusta säännöstä on ollut seurauksena, että kaupungin kansakouluihin on otettu melko määrä toisesta kunnasta kotoisin olevia oppilaita. Tämä asianlaita ei ole jäänyt kaupunginviranomaisilta huomaamatta, ja onkin vaadittu määräysten koventamista, mikäli oppilaiden ottamista kaupungin kansakouluihin koskee. Tämän ja erinäisten muiden lähisukuisten asiain oltua valmisteltavana erikoisvaliokunnassa, joka marraskuun 22 päivänä 1911 antoi mietintönsä (Pain. asiakirj. N:o 54 mainitulta vuodelta), on Kaupunginvaltuusto kuitenkin kokouksessaan saman kuukauden 28 päivänä mainitun valiokunnan ehdotuksesta päättänyt antaa muun toimenpiteen asiassa raueta. Katsottiin nimittäin, että puheenalaisessa kohden kovenneet määräykset eivät olisi tehokkaita ja käytännössä ehkä osottautuisivat kohtuuttomiksi. Näin ollen ja kun muistutuksenalainen asiointi ei tuottane kaupungille ylenmääräistä taloudellista rasitusta, ei Valiokunnalla ole ollut aihetta ehdottaa muutosta tässä kohden. Nykyinen ajankohtakaan ei olisi uudistuksen toimeenpanolle aivan sovelias niihin järjestämättömiin oloihin nähden, jotka nykyään vallitsevat henkikirjoituksen alalla.

11 §. 1892 vuoden ohjesäännön 13 §:ssä säädetään, että koulumaksua on suoritettava alemman kansakoulun oppilaasta kymmenen ja ylemmän kansakoulun oppilaasta viisitoista penniä viikolta sekä että tästä maksusta vapautetaan lapset, joiden vanhemmilla asianomainen kouluneuvosto katsoo puuttuvan varoja. Maaliskuun 22 päivänä 1895 kansakouluohjesääntöön vahvistetussa, Kaupunginvaltuuston lokakuun 23 päivänä 1894 tekemään päätökseen perustuvassa lisäyksessä säädetään, että koulumaksuja koskevaa määräystä ei enää sovelleta lapsiin, joiden vanhemmilla on *kotipaikkaoikeus* Helsingin kaupunkikunnassa tai jotka *asuvat* jollakin kaupunkiin kuuluvalla maatilalla. Vastaava määräys on Kansakoulujohtokunnan ehdotuksessa laadittu siihen muotoon, että koulunkäynti on maksuton lapsille, joiden vanhemmilla „on kotipaikkaoikeus Helsingin kaupungissa, taikka, vaikkei heillä sellaista oikeutta olekaan, on asuntonsa Helsingin kaupungissa tai kaupungille kuuluvalla maa-alueella“.

Valiokunnan mielestä ei ole aivan sopivaa puheenalaisen edun saamisen ehdoksi panna vaivaishoitolainsäädännöstä lainattua kotipaikkaoikeuskäsitettä, näin jo siitäkin syystä, että jonkin henkilön kotipaikkaoikeuden määrääminen useinkin voi tuottaa mutkia ja vaikeuksia. Samalla kun kotipaikkaoikeuskäsite tästä syystä on poistettu, on Valiokunta koettanut laatia säännöksen täsmällisempään muotoon, kuitenkin muuttamatta Kansakoulujohtokunnan ehdotuksen asiallista sisällystä.

19 §. Tämän pykälän on Valiokunta laatinut osittain muutettuun muotoon, joka paremmin on marraskuun 11 päivänä 1889 eriuskolaisista annetussa armollisessa asetuksessa asiasta olevien määräysten mukainen.

22 §. Valiokunnan mielestä ei yksityistä varoitusta, jota käsitteellisesti ei käy katsominen rangaistukseksi, vaan ainoastaan keinoksi vaikuttaa oppilaaseen, ole mainittava erityisenä rangaistuslajina, minkä johdosta on käynyt tarpeelliseksi laatia pykälän johdanto toiseen muotoon. Kansakoulujohtokunnan ehdotuksen 4 kohdassa mainittu rangaistus „luokahuoneesta poistaminen“ ei Valiokunnan mielestä ole kasvatustieteelliseltä kannalta puolustettavissa eikä sitä myöskään liene mainittuna missään rangaistusasteikossa. Tuollaiseen toimenpiteeseen ryhtyminen todistaa usein opettajassa puuttuvaa kykyä kurin voimassapitämiseen, samalla kun se toiselta puolen voi tuollaisen seuraamuksen kohtaamalle oppilaalle muodostua virkistyshetkeksi.

Luvallisten rangaistusten joukossa on Kansakoulujohtokunta myös maininnut arestin jälki-istumista kovempaa rangaistuslajina. Johtokunnan ehdotuksen mukaan ei näiden molempain rangaistusten välillä kuitenkaan olisi olemassa rangaistustehon erotusta, lukuunottamatta sitä seikkaa, että arestirangaistuksen pisin aika olisi viisi ja jälki-istumisen kaksi tuntia. Kun kaksituntista jälki-istumista kansakoulussa käytettänee verraten vähäpätöisistäkin kurinpidon rikkomuksista, ja toiselta puolen kovimpia rangaistuksia, ruumiillista kuritusta ja koulusta erottamista, yleensä ei käytettäne, on Valiokunnan mielestä niinkään tärkeätä, että arestirangaistus otetaan käytäntöön jälki-istumisarangaistuksen kovennuksena törkeistä rikkomuksista. Valiokunnan mielestä on kuitenkin tarkka ero tehtävä näiden rangaistusmuotojen välillä ei ainoastaan rangaistusasteikkoon, vaan myös rangaistuksen täytäntöönpanotapaan nähden, ja on Valiokunta siinä mielessä ehdottanut, että arestirangaistus kärsittäisiin yksinäisessä huoneessa, jota vastoin jälki-istuminen tapahtuisi silmälläpidon alaisena. Aiheellisia epäilyksiä ei tässä kohden käyne esittäminen kasvatustieteelliseltä enempää kuin terveydelliseltäkään kannalta, koska karserihuoneenkin asianmukainen silmälläpito on haitatta järjestettävissä ja tämä rangaistus, jonka soveltamiseen tarkastajan suostumus vaaditaan, todennäköisesti tulee vain poikkeustapauksissa käytäntöön.

25 §:n on Valiokunta laatinut uudestaan. Johtokunnan ehdotuksen jälkimäinen momentti on poistettu, syystä että kaupungin kasvatustieteellisiä koskevat määräykset on pantu eri lukuun Valiokunnan ehdotuksen loppuun.

26 § ja 31 §:n 1 mom. on niinkään tyyllillisistä syistä laadittu uuteen muotoon.

32 §. Kansakoulunopettajiston palkkaetuja koskeva määräys on pantava ohjesääntöön voimassa olevan, toukokuun 11 päivänä 1866 annetun kansakouluasetuksen 112 §:n johdosta. Varatakseen kaupunginviranomaisille

vapauden mahdollisessa palkanjärjestelyssä korottaa palkkamääriä tarvitsematta muuttaa ohjesääntöä on Valiokunta pykälässä maininnut ainoastaan alimmat palkkamäärät.

33 §. Tätä pykälää, joka nykyisessä muodossaan on aiheuttanut väärinkäsitystä ja väärintulkintaa, on Valiokunta selventänyt ja täydentänyt Kaupunginvaltuuston huhtikuun 15 päivänä kuluvaa vuotta tekemästä kansakoulunjohtajain ja -johtajatarten opetusvelvollisuuden huojentamista koskevasta päätöksestä johtuvalla määräyksellä.

34 §. Tähän pykälään on Kansakoulujohtokunta pannut sitä sisällystä olevan määräyksen, että erityisesti asetettu laulun, veiston ja voimistelun ammattiopettajatar on opetuksesta ylemmän kansakoulun poika- ja tahi yhteisluokalla saapa samat palkkaedut kuin miespuolinen opettaja, ja perustellaan tätä ehdotusta sillä, että tuollaista järjestystä on noudatettu jo moniaat vuodet. Mikäli Valiokunta on saanut tietää, tarkoittaa Johtokunta tällä sitä asianlaitaa, että kahdelle poikaluokkain veistonopetusta varten asetetulle vakinaiselle veistonopettajattarelle on myönnetty samat palkkaedut kuin miespuolisille ammattiopettajille. Muita tapauksia, joihin mainittu säännös soveltuisi, ei tiettävästi ole olemassa.

Valiokunta ei suinkaan tahdo kieltää, ettei poikaluokalla opettavan veistonopettajattaren palkkaukseen nähden nykyään vakautunut käytäntö olisi oikeutettu, mutta on kuitenkin sitä mieltä, ettei tämä poikkeustapaus vaadi ohjesääntöön panemaan sellaista yleistä säännöstä kuin Kansakoulujohtokunta on ehdottanut. Säännöksen näyttää sitä mieluummin käyvän poistaminen, kun Kaupunginvaltuusto hiljattain on evännyt vaatimuksen että yhteisluokalla opettava opettajatar olisi palkkaetuihin nähden asetettava miesopettajan vertaiseksi.

35 §. Tätä pykälää on Valiokunta selventänyt sekä laatinut sen Kaupunginvaltuuston syyskuun 17 päivänä 1907 tekemän, kaupungin kansakoulujen opettajiston virkavuosien laskemista koskevan päätöksen mukaiseksi. Vakinaisella opettajalla on Valiokunnan mielestä ymmärrettävä sekä virkaan vahvistettua että koetteeksi otettua opettajaa.

36 §. Tähän pykälään on Valiokunta pannut kansakoulujen apulaistarkastajaa ja hänen ottamistaan koskevan määräyksen, johon Kansakoulujohtokunnan ehdotuksessa ei ollut viittaustakaan.

Sen ohessa on Valiokunta ehdottanut määräyksen, että kansakoulutarkastajan ja kansakoulujen apulaistarkastajan virat täytettäisiin varaamalla molemmin puolin kuusikuukautinen irtisanomisaika, niinkuin kunnan virkoihin nähden nyttemmin on tullut tavaksi. Tämä määräys ei tietenkään koske nykyisiä kansakoulutarkastajia, jotka on virkoihinsa otettu tuollaista ehtoa panematta. Nykyistä kansakoulujen apulaistarkastajaa virkaan nimittäessä on jo varattu molemminpuolinen kuusikuukautinen irtisanomisaika.

37 §. Tämän §:n 6 kohdan, jossa säädetään kansakoulutarkastajan velvollisuudeksi järjestää vuositutkinnot ja mikäli mahdollista olla niissä saapuvilla, on Valiokunta pannut ohjesääntöön, syystä että tuollainen määräys on 1866 vuoden asetuksessa. Tarkastajan pidettävän opettajain ja opettajattarten nimikirjan laatuun nähden eivät Kansakoulujohtokunnan ehdotuksessa olevat seikkaperäiset määräykset ole Valiokunnan mielestä tyhjentyviä, minkätähden ja kun tähän kuuluvat määräykset on sopivampi antaa hallintotietä, ne on ehdotuksesta poistettu.

38 § (uusi). Valiokunnan mielestä pitää ohjesäännössä olla määräyksiä kansakoulujen apulaistarkastajasta ja hänen velvollisuuksistaan. Tähän pykälään pannut määräykset on otettu Kaupunginvaltuuston joulukuun 1 päivänä 1908 vahvistamasta kansakoulujen apulaistarkastajan johtosäännöstä.

Valiokunnassa on lausuttu epäilyksiä siihen nähden, onko sopivaa ohjesääntöön panna kansakoulujen apulaistarkastajan tehtäviä koskevia määräyksiä sekä eikö Kaupunginvaltuusto voisi vatedeskin yksin antaa tässä kohden tarpeellisia määräyksiä. Kun kuitenkin voimassa olevan johtosäännön määräykset ovat yleislaatuisia ja suovat kaupunginviranomaisille riittävän toimintavapauden, on Valiokunta katsonut ne käyvän haitatta paneminen ohjesääntöön.

39 § (uusi). Kun on erittäin tärkeätä, etteivät kansakoulutarkastajat ja kansakoulujen apulaistarkastaja pidä eikä hoida muuta virkaa tahi ota toimekseen tehtävää, joka on esteeksi heidän toiminnalleen kaupungin palveluksessa, on Valiokunta katsonut olevan ehdotukseensa paneminen säännöksen, että nämä virkailijat eivät saa vastaanottaa sivutoimia, ellei Kaupunginvaltuusto asiaa kulloinkin harkittuaan siihen myönny. Näihin toimiin ei ole luettava palkattomia yksityisiä tahi julkisia luottamustehtäviä. Tässä puheena olevalla säännöksellä ei tietenkään ole takautuvaa vaikutusta.

40 § (uusi) sisältää Valiokunnan tarpeelliseksi katsoman, kumpaiseenkin koulupiiriin perustettuja kansakoululääkäriinvirkoja koskevan säännöksen sekä suo Kaupunginvaltuustolle vallan antaa näille viranpitäjille erityinen johtosääntö.

46 § (43). Toiseksi momentiksi tähän pykälään on pantu määräys että kansakoulujen taloudenhoitajain johtosäännön vahvistaminen on Kaupunginvaltuuston asia.

48 § (45). Pykälän 4 kohdan, joka koskee opettajan ja opettajattaren virkaan ottamista, on Valiokunta laatinut likemmin liittyväksi heinäkuun 21 päivänä 1898 asiasta annetun armollisen julistuksen määräyksiin.

49 § (uusi). Kun Kaupunginvaltuusto kokouksessaan marraskuun 12 päivänä viime vuotta teki päätöksensä Helsingin kansakoulupiirin kahtia jakamisesta kielellisellä pohjalla, ryhdyttiin samalla toimenpiteeseen tärkeämpien

kansakoulua koskevain asiain yhteisen ja yhdenmukaisen valmistelun aikaansaamiseksi. Siinä tarkoituksessa Valtuusto päätti, että kansakoulutarkastajat kansakoululaitoksen johdon yhdenmukaisuuden voimassapitämiseksi tarpeen mukaan kokoontuisivat yhteisesti neuvottelemaan kansakoulua koskevista tärkeämmistä periaatteellisista kysymyksistä sekä että samassa tarkoituksessa tarkastajain ja kumpaisenkin johtokunnan taloudenhoitajain toimesta aikaansaataisiin tarpeen vaatima koulujen taloutta ja rahahallintoa koskevain asiain yhteinen valmistelu.

Tämän valmistelutoiminnan tarkempi järjestely näyttää olevan jätettävä käytännön määrättäväksi. Kuitenkin on Valiokunta katsonut suotavaksi, että kansakouluohjesäännössä määrättäisiin mainitun johtokuntain valmistelevain viranomaisten keskinäisen yhteistoiminnan perusteet. Valiokunta on sentähden ehdotukseensa pannut sen suuntaisia, pääasiassa Kaupunginvaltuuston vastamainitun päätöksen mukaisesti laadittuja määräyksiä.

50—54 § (uudet). Uuden kansakouluohjesäännön ehdotukseen ei Kansakoulujohtokunta ole pannut määräyksiä laiminlyötyjä ja huonohoitoisia lapsia varten olevista kaupungin kasvatuslaitoksista, vaan ainoastaan viitanut siihen, mitä tästä asiasta säädettäisiin erityisessä ohjesäännössä. Kun kuitenkin Kaupunginvaltuusto on lokakuun 15 päivänä 1901 hyväksynyt sekä Koulutoimen Ylihallitus myös vahvistanut erikoismääräyksiä tästä asiasta *liitteeksi* voimassa olevaan 1892 vuoden kansakouluohjesääntöön, on Valiokunta ollut sitä mieltä, että tätä kysymystä ei käy sivuuttaminen kansakouluohjesääntöä uudistaessa.

Vastamainitut lisämääräykset, jotka ainoastaan sisältävät puheenalaisen kansakouluhallinnon haaran ulkonaiset ääriiviivat, tarkoittaa asetusten määräämällä tavalla ja etusijassa opettajain eläkeoikeutta ja kansakoulunopettajain leski- ja orpokassan osallisuutta silmälläpitäen asettaa kasvatuslaitokset kaupungin varsinaisten kansakoulujen vertaisiksi sekä saattaa mahdolliseksi valtioavun saanti mainituille laitoksille.

Valiokunta on erityiseen loppulukuun pannut puheenalaiset säännökset, pääasiallisesti sen mukaisina kuin ne ovat edellä mainitussa kansakouluohjesäännön liitteessä. Nämä erikoistarkoituksessa syntyneet määräykset eivät tietenkään pyri tyhjentävästi säätämään Kasvatuslautakunnan toimintaa. Niinkuin tunnettu, on tämä lautakunta ja sen silmälläpidon alaisena oleva laaja hallintoala tähän asti ollut vailla täydellisiä säännösteleviä määräyksiä, jota seikkaa syystä on pidetty tuntuvana puutteena kunnallisessa hallintokoneistossamme. Likemmältä kajoomatta tähän Valiokunnan ohjelman ulkopuolella olevaan kysymykseen on Valiokunta tässä ainoastaan tahtonut huomauttaa, että laatiessa ehdotusta vastaiseksi johtosäännöksi Kasvatuslautakunnalle, joka samalla toimii kaupungin kasvatuslaitosten kansakoulu-

johtokuntana, on tarpeellista ottaa huomioon sekä voimassa oleva kansakouluasetus että, ehdollisesti, myös Valiokunnan ehdotuksen VII luvussa olevat määräykset.

Muut Valiokunnan tekemät muutokset ovat enimmäkseen muodollista laatua eivätkä kaivanne tarkempaa perustelua.

Valiokunta saa sentähden kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

puolestaan hyväksyä tämän oheisen ehdotuksen Helsingin kaupungin uudeksi kansakouluohjesäännöksi sekä sille hankkia Koulutoimen Ylihallituksen vahvistuksen.

Helsingissä lokakuun 23 päivänä 1913.

V. T. Rosenqvist.

V. Forsius.

Alexander Frey.

M. Pesonen.

John Ugglä.

Ehdotus Helsingin kaupungin kansakoulujen ohjesäännöksi.

I. Kansakoulujen järjestämisestä ja niiden toiminta-ajasta.

1 §.

Hankkiaksensa kaikille Helsingin kaupunkikuntaan kuuluville lapsille, joiden opetuksesta ei muulla tavoin pidetä huolta, tilaisuutta saavuttamaan yleiseen kansansivistykseen kuuluvia tietoja ja taitoja, perustaa ja kunnossa pitää kunta tarvittavan määrän suomen- ja ruotsinkielisiä kansakouluja

Helsingin kaupunki on jaettu kahteen kansakoulupiiriin, suomen- ja ruotsinkieliseen, joilla kumpaisellakin on oma kansakoulujohtokuntansa. Samoin kaupunki on jaettu suomen- ja ruotsinkieliseen tarkastusalueeseen, joilla kumpaisellakin on oma kansakoulutarkastajansa.

2 §.

(Poist.) Kansakoulut ovat joko alempia tahi ylempiä, edelliset käsittäen kaksi, jälkimäiset neljä vuosiluokkaa.

Ylempiin kansakouluihin liittyy jatkoluokkia, jotka järjestetään siten, kuin kaupunginvaltuusmiehet kansakoulujohtokunnan ehdotuksesta määräävät.

Varsinaisen kansakoulun ohella työskentelee n. s. apukoulu vähä- eli vajalahjaisia lapsia varten. Apukoulun järjestämisestä päättävät kaupunginvaltuusmiehet kansakoulujohtokunnan ehdotuksesta.

Laiminlyötyjä lapsia, jotka ovat täyttäneet kymmenennen ikävuotensa saavuttamatta tarpeellisia tietoja päästäksensä ylempään kansakouluun, on erityisesti opetettava n. s. valmistavassa luokassa kansakoulujohtokunnan hyväksymän ohjelman mukaan.

Pojille ja tytöille, jotka ovat täyttäneet kaksitoista vuotta, mutta joilla ei ole tilaisuutta käydä kansakoulua tavallisilla tunneilla, järjestetään opetusta n. s. iltakoulussa kansakoulujohtokunnan hyväksymän ohjelman mukaan.

3 §.

Samalla luokalla opettavien oppilaiden lukumäärä *alemmassa ja ylempässä* kansakoulussa ei saa nousta yli neljäkymmenen. Jos oppilasmäärä nousee suuremmaksi, on luokka jaettava, ellei oppilaiden ylimäärää sopivasti voida sijoittaa *toiselle vastaavalle luokalle* samassa tahi *toisessa koulutalossa*.

Korkeimmasta luokan oppilasmäärästä muissa kansakouluissa määrää (poist.) kansakoulujohtokunta.

4 §

Kansakoulujen tulee olla toiminnassa kolmekymmentäviisi viikkoa vuodessa. Päivittäinen opetusaika on alemmissa kansakouluissa neljä ja ylemissä kansakouluissa viisi tahi kuusi tuntia.

II. Oppilaiden vastaanottamisesta ja eroamisesta sekä koulumaksuista ja avunannosta oppilaille.

5 §.

(Poist.). Kansakouluun otetaan uusia oppilaita lukuvuoden alussa. Kuitenkin myönnettäköön pääsy kouluun lukuvuoden aikanakin, jos (poist.) kansakoulutarkastaja katsoo sen voivan tapahtua opetusta haittaamatta.

6 §.

Ilmoituksen kouluun ottamisesta tekevät vanhemmat tahi holhooja opettajalle tai opettajattarelle, jolle on jätettävä papinkirja, osoittava lapsen iän sekä vanhempain nimet ja säädyn. Jollei lapsi ole minkään Helsingin kaupunkiseurakunnan kirjoissa, jätetään (poist.) kansakoulutarkastajan ratkaistavaksi asianhaarain mukaan, myönnetäänkö pääsy kouluun vai ei.

7 §.

Alempaan kansakouluun päästäkseen tulee lapsen olla täyttänyt seitsemän, mutta ei kymmentä vuotta; (poist.) kansakoulutarkastajalla on kuitenkin valta poikkeustapauksissa myöntää kouluunpääsy sellaisellekin lapselle, joka on seitsemännellä ikävuodellaan.

8 §.

Pääsyehtona ylempään kansakouluun on, että lapsi on käynyt alemman kansakoulun. Kuitenkin pääsköön ylempään kansakouluun sellainenkin lapsi, joka on muulla tavoin saavuttanut (poist.) vastaavat tiedot sekä täyttänyt yhdeksän vuotta. (Poist.) Kansakoulutarkastajalla on valta poikkeustapauksissa myöntää kouluunpääsy sellaisellekin lapselle, joka on yhdeksännellä ikävuodellansa.

9 §.

Oppilas kirjoitetaan kansakoulujohtokunnan määräysten mukaisesti pidettävään nimikirjaan.

10 §.

Sisäänkirjoituksen kautta sitoutuu holhooja antamaan lapsen säännöllisesti ja keskeytyksettä käydä koulua.

11 §.

Koulunkäynti on maksuton lapsille, joiden vanhemmilla *on asuntonsa ja kotinsa Helsingin kaupungissa tai jotka, vaikka ovat kotoisin toisesta kunnasta, ovat* (poist.) kaupungissa tai *siihen* kuuluvalla maa-alueella *asuvia*. Muut oppilaat suorittavat alemmassa kansakoulussa kymmenen ja ylemmässä kansakoulussa viisitoista penniä viikolta. Maksun ottaa vastaan asianomainen johtaja tai johtajatar, jonka tulee kantamistaan rahoista tehdä tili. Tästä maksusta vapautetaan kuitenkin ne lapset, joilta (poist.) kansakoulutarkastaja katsoo puuttuvan tarvittavia varoja.

12 §.

Varattomille oppilaille annetaan vaatteita ja jalkineita, jotka kustannetaan, milloin kansakoulujen vaatetusrahastojen korot osottautuvat riittämättömiksi, lisävaroilla, joita kunta siksi vuodeksi myöntää.

13 §.

Kunkin lukukauden päättyessä on oppilaille annettava todistukset, joissa on arvolauseet käytöksestä, huolellisuudesta ja tarkkaavaisuudesta sekä edistyksestä eri aineissa.

Jos oppilas on asianmukaisesti käynyt ylemmän kansakoulun, saakoon hän asetuksenmukaisen päästötodistuksen.

Näistä todistuksista ei suoriteta maksua.

14 §.

Jos oppilas eroaa oppimäärää suorittamatta ja haluaa koulun todistusta käytöksestä, huolellisuudesta ja tarkkaavaisuudesta sekä edistyksestä, antakoon opettaja tai opettajatar semmoisen todistuksen yhden markan lunastuksesta.

Jos todistus on hukunut, on siitä pyydettyessä kirjoitettava jäljennös, ja suoritetaan sellaisen jäljennöksen antajalle lunastuksena yksi markka.

III. Opetuksesta.

15 §.

Opettajan ja opettajattaren pyrintönä tulee olla lasten johdattaminen totiseen jumalanpelkoon, isänmaanrakkauteen, esivallan ja lain kunnioittamiseen, ahkeruuteen, järjestykseen, siisteyteen ja hyviin tapoihin.

16 §.

Kansakoulun opetusohjelmaan kuuluu uskonto, äidinkielen (suomen tai ruotsin) lukeminen ja kirjoitus, maantieto, historia, laskento ynnä mittausoppi, luonnontieto ja sen yhteydessä terveysoppi, piirustus, laulu, voimistelu, veisto ja käsityöt.

17 §.

Missä järjestyksessä 16 §:ssä lueteltuja opetusaineita opetetaan sekä kuinka monta tuntia viikossa eri luokilla kuhunkin aineeseen on käytettävä samoinkuin oppimäärien laajuus eri luokilla luettavissa opetusaineissa, määrätään voimassa olevien säännösten mukaisilla opetussuunnitelmissa.

18 §.

Opettaja tai opettajatar, joka pitää jotakin muutosta vahvistetuissa opetussuunnitelmissa tarpeen vaatimana, tehköön (poist.) kansakoulutarkastajalle hyvissä ajoin ennen lukuvuoden alkua kirjallisen esityksen siitä toimenpiteestä, johon se edellisen §:n mukaan saattaa antaa aihetta.

19 §.

Oppilas, joka tunnustaa muuta kuin evankelisluterilaista oppia, *ei ole velvollinen* ottamaan osaa *koulun* uskonnonopetukseen, mutta tulee tarkastajan valvoa, että sanotusta opetuksesta vapautettu *muuta protestanttista oppia kuin evankelisluterilaista tunnustava* oppilas saa uskonnonopetusta *sillä tavoin, kuin voimassa olevassa eriuskolaislaissa siitä säädetään*.

Niille oppilaille, jotka tunnustavat kreikkalaiskatolista uskonoppia, järjestää ja kustantaa uskonnonopetuksen Helsingin kaupunki.

20 §.

Jokaisen lukuvuoden lopussa pidetään kaikissa kansakouluissa julkiset tutkinnot *aikana*, jonka kansakoulujohtokunta määrää.

IV. *Kurinpidosta.*

21 §.

Kansakoulussa tulee vallita hyvä järjestys. Sen vuoksi on opettajain ja opettajatarten huolellisesti valvottava oppilaita sekä lomahetkillä että oppitunneilla.

22 §.

Jos oppilas *saattaa* itsensä *syypääksi* rikkomukseen, *on häntä ojentettava ystävällisesti neuvomalla ja vakavasti varoittamalla. Jos rikkomus uusiintuu tai jos se on raskaampaa laatua*, tulkoon jokin seuraavista rangaistuksista käytäntöön:

(Poist.).

- 1) varoitus luokan edessä;
 - 2) seisominen, *ei kuitenkaan neljännestuntia kauempaa*, omalla paikalla tai muualla luokassa;
(Poist.).
 - 3) korkeintaan kahden tunnin jälki-istuminen;
 - 4) korkeintaan viiden tunnin aresti *yksinäisessä huoneessa*;
 - 5) ruumiinrangaistus;
 - 6) erottaminen koulusta määrääjäksi tahi ainaiseksi.
- Jälki-istumista (poist.) oppilas kärsii opettajan tai opettajattaren valvonnan alaisena huoneessa, jota silloin ei muuhun tarkoitukseen käytetä.

23 §.

Näistä rangaistuksista saa 22 §:n 1 ja 2 kohdassa mainittuja, samoin kuin jälki-istumistakin, milloin sitä ei uloteta tuntia pitemmäksi ajaksi, käyttää opetusta hoitava opettaja tai opettajatar. Jälki-istumiseen, joka kestää tuntia kauemmin, voidaan oppilas tuomita ainoastaan asianomaisen johtajan tai johtajattaren suostumuksella. Arestirangaistusta *yksinäisessä huoneessa*, jota *rangaistusta* voidaan määrätä ainoastaan ylemmän kansakoulun kolmannen ja neljännen luokan oppilaille, ruumiinrangaistusta sekä erottamista määrääjäksi *älkөөn käytettävä* kansakoulutarkastajan *luvatta*. Koulusta ainaiseksi erottaminen voi tapahtua ainoastaan kansakoulujohtokunnan myöntymyksellä.

24 §.

Jos oppilas on kärsinyt jonkin 22 §:n 3—6 kohdassa mainitun rangaistuksen, on se ynnä rikoksen laatu merkittävä luokan päiväkirjaan.

25 §.

Jos kansakoulutarkastaja havaitsee olevan semmoisia asianhaaroja olemassa, että oppilas tarvitsee erityistä huolenpitoa kunnan puolelta, ilmoittakoon siitä kaupungin kasvatuslautakunnalle oppilaan toimittamiseksi kasvatuslaitokseen tahi muuhun sopivaan hoitoon (poist.).

V. *Opettajain ja opettajarten virkaanasettamisesta ja erottamisesta sekä velvollisuuksista ja palkkaeduista.*

26 §.

Avoin opettajan- tai opettajattarenvirka julistetaan haettavaksi *asetusten määräämän ajan kuluessa ilmoittamalla jommassakummassa*

maan virallisessa lehdessä ja joissakin Helsingin kaupungissa ilmestyvissä jokapäiväisissä sanomalehdissä.

27 §.

Opettaja tai opettajatar, joka on nuhteettomasti palvellut asetuksenmukaiset koevuotensa, saakoon virkaansa vahvistuskirjan, *joka on kansakoulutarkastajan ja kansakoulujohtokunnan puheenjohtajan allekirjoitettava.*

28 §.

Jos kansakoulun opettaja tai opettajatar osoittaa leväperäisyyttä virasansa taikka muuten *yksityiselämässään* tahi käytöksessään oppilaita kohtaan antaa syytä tyytymättömyyteen eikä ota ojentuaksensa kansakoulujohtokunnan puheenjohtajan tahi (poist.) kansakoulutarkastajan yksityisesti antamasta ystävällisestä varoituksesta, saakoon kansakoulujohtokunta yksissä neuvoin asianomaisen kansakoulutarkastajan kanssa vianalaisen virastansa ilman muuta erottaa, jos hän ainoastaan koetusajaksi on otettu; ja tulee kansakoulutarkastajan asiasta viipymättä ilmoittaa koulutoimen ylihallitukselle. Jos kansakoulujohtokunta ja kansakoulutarkastaja eivät voi sopia siitä toimenpiteestä, johon on ryhdyttävä, lykätköön viimemainittu asian sanottuun hallitukseen, joka sen tutkii ja lopullisesti ratkaisee.

Jos opettaja tai opettajatar on virkavahvistuskirjan saanut, tulee (poist.) kansakoulutarkastajan asia tarkasti ja pöytäkirjaa pitäen tutkia sekä sen jälkeen, jos aihetta on, nostaa vianalaista vastaan syyte kansakoulujohtokunnan edessä, joka *syytettyä kuultuaan* asian laadun mukaan tuomitsee syyllisen joko varoitukseen, joka kirjoitetaan johtokunnan pöytäkirjaan ja annetaan opettajalle tai opettajattarelle johtokunnan edessä, taikka virasta väliaikaisesti erotettavaksi korkeintaan yhdeksi vuodeksi ja sen ohessa kalettamaan isomman tai vähemmän osan virkaan kuuluvasta rahapalkasta, taikkapa virkansa menettämään.

(Poist.)

Joka ei tyydy kansakoulujohtokunnan lopulliseen toimenpiteeseen, oikeutetaan hakemaan siihen muutosta valituksella, joka ynnä kansakoulujohtokunnan päätös annetaan koulutoimen ylihallitukseen viimeistään ennen kello kahtatoista kuudentenakymmenentenä päivänä päätöksen julistamisesta.

29 §.

Ylempiin poikakansakouluihin otetaan etusijassa opettajia, ylempiin tyttökansakouluihin etusijassa opettajattaria. Ylemmän kansakoulun yhteisluokilla saattavat opettaa sekä opettajat että opettajattaret. Alemmissä kansakouluissa opettavat (poist.) opettajattaret.

30 §.

Kukin kansakoulun opettaja tai opettajatar on velvollinen ehdottomasti noudattamaan (poist.) kansakoulutarkastajan määräyksiä; mutta jos joku katsoo kärsineensä vääryyttä tai ei pidä säädettyä toimenpidettä sopivana, on hänellä oikeus siitä kirjallisesti ilmoittaa kansakoulujohtokunnalle, jonka vallassa on tehdä päätös asiassa.

31 §.

Kansakoulutarkastaja voi anomuksesta myöntää opettajalle tai opettajattarelle enintään neljäntoista päivän virkavapauden, jota vastoin hänen on esitettävä pitempiä aikaista virkavapautta tarkoittava hakemus kansakoulujohtokunnan ratkaistavaksi. Sijaisen määrää kansakoulutarkastaja.

Jos opettaja tai opettajatar sairauden vuoksi on estetty virkaansa hoitamasta, määrätköön kansakoulujohtokunta, onko sijaisen palkkio kokonaan tai joksikin osaksi suoritettava kouluvaroista.

32 §.

Ylemmän kansakoulun opettaja saa *vähintään* kaksituhatta neljäsataa markkaa, samallaisen koulun opettajatar *vähintään* kaksituhatta markkaa ja alemman kansakoulun opettajatar *vähintään* tuhat seitsemänsataa markkaa vuotuista *pohjapalkkaa*.

33 §.

(Poist.) *Ylemmän kansakoulun opettaja ja opettajatar olkoon velvollinen opettamaan kahdeksankolmatta sekä alemman kansakoulun opettajatar neljäkolmatta tuntia viikossa.*

Johtaja ja johtajatar voidaan osittain vapauttaa opetusvelvollisuudesta.

34 §.

Laulun, veiston ja voimistelun opettamista varten *voidaan* ylempiin kansakouluihin tarpeen mukaan *ottaa* (poist.) erityiset opettajat ja opettajat-taret (poist.)

35 §.

Vakinaisten (poist.) opettajain ja opettajatarten *pohjapalkka* korotetaan, jos viranhaltija on tointansa nuhteettomasti hoitanut, viiden vuoden kuluttua kahdellakymmenellä prosentilla, kymmenen vuoden kuluttua jälleen kahdellakymmenellä prosentilla ja viidentoista vuoden kuluttua kymmenellä prosentilla alkuperäisestä määrästä.

Ensimmäisen palkankorotuksen saamiseen nähden saa sekä virkaan vahvistettu että koetteeksi otettu opettaja ja opettajatar lukea hyväkseen sen ajan, minkä hän täysin virkakelpoisena on hoitanut viransijaisuutta kaupungin kansakouluissa, kuitenkin siten ettei viittä useampaa viransijaisuusvuotta saa ottaa lukuun.

VI. Kansakoulujen valvonnasta.

36 §.

Kansakoulujen lähin valvonta kuuluu (poist.) *kansakoulutarkastajille, jotka* kaupunginvaltuusmiehet asianomaisen kansakoulujohtokunnan ehdotuksesta valitsevat.

Suomenkielistä tarkastusaluetta varten asettaa kaupunginvaltuusto myös samalla tavoin kansakoulujen apulaistarkastajan.

Kansakoulutarkastaja ja kansakoulujen apulaistarkastaja otetaan varamalla molemmin puolin kuusikuukautinen irtisanomisaika.

37 §.

Kansakoulutarkastajan velvollisuutena (poist.) on:

1) useasti käymällä kansakouluissa pitää silmällä opetusta, järjestystä ja kurinpitoa niissä;

2) antaa opettajille ja opettajattarille selityksiä ja neuvoja sekä niissä tapauksissa, joiden varalta ohjesääntö ei sisällä määräyksiä, antaa tarvittavia ohjeita;

3) kutsua *vähintään* kerran vuodessa opettajisto kokoukseen sekä johtaa siinä tapahtuvia keskusteluja ja harjoituksia;

4) *yksissä neuvoin kansakoulujohtokunnan kanssa tutkia ja vahvistaa opetussuunnitelmat;*

5) olla mikäli mahdollista, joka *lukupäivä* (poist.) määrätunnilla tavattavana kansakoulukansliassa;

6) *järjestää kansakouluissa toimeenpantavat vuositutkinnot ja, mikäli mahdollista, olla niissä saapuvilla;*

7) hoitaa kansakoulutarkastajan kanslian arkistoa, *pitää* opettajista ja opettajattarista *nimikirjaa*, (poist.) samoin kuin pitää silmällä, että koulujen nimi- ja päiväkirjoja säännöllisesti pidetään;

8) kansakoulujohtokunnan kokouksissa esittää niissä käsiteltävät asiat sekä ilmoittaa kouluissa sattuneista huomiota ansaitsevista tapahtumista;

9) lukuvuoden päätyttyä ja ennen kalenterivuoden loppua *laatia ja* kaupunginvaltuusmiehille *antaa* kertomus kansakoulujen toiminnasta;

10) muun suhteen noudattaa voimassa olevia kansakoululaitosta koskevia säädöksiä sekä tätä ohjesääntöä.

38 §.

Kansakoulujen apulaistarkastajan on velvollisuus:

1) kansakoulujohtokunnan hyväksymän työjaon mukaisesti yksissä neuvoin kansakoulutarkastajan kanssa hoitaa opetuksen, järjestyksen ja kurinpidon valvontaa kansakouluissa;

2) avustaa kansakoulutarkastajaa opetuksen järjestämisessä ja ehdotuksen tekemisessä kansakoulun opettaja- ja opettajatarvirkain täyttämiseksi;

3) olla saapuvilla kansakoulujohtokunnan kokouksissa, joissa hänellä on oikeus lausua mielensä esiintyvistä asioista; sekä

4) kansakoulujen lukupäivinä vähintään kahdesti viikossa määrää aikoina olla tavattavana kansakoulukansliassa.

39 §.

Älköön kansakoulutarkastaja eikä kansakoulujen apulaistarkastaja tämän toimintansa ohessa pitäkö tai hoitako muuta tointa siihen hankkimatta kaupunginvaltuusmiesten erityistä lupaa.

40 §.

Kansakoulujen terveydellisten olojen silmälläpitoa varten asettaa kaupunginvaltuusto kumpaiseenkin kansakoulupiiriin asianomaisen kansakoulujohtokunnan ehdotuksesta lääkärin, joka harjoittaa toimintaansa kaupunginvaltuuston vahvistaman johtosäännön mukaisesti.

41 §.

Koulunkäynnin edistämiseksi ja jotta kunnan jäsenet saisivat tilaisuutta ottaa välittömämmin osaa kansakouluasioihin, jaetaan kaupunki *kansakoulu-piireihin*, joiden lukumäärän ja laajuuden kaupunginvaltuusmiehet asianomaisen kansakoulujohtokunnan ehdotuksesta määräävät; ja muodostetaan kutakin *piiriä* varten kouluneuvosto, johon kuuluu viisi koulupiirissä tai sen läheisyydessä asuvaa henkilöä, jotka kaupunginvaltuusmiehet kesäkuussa valitsevat seuraavaksi lukuvuodeksi. Kunkin kouluneuvoston jäsenet valitsevat keskuudestaan puheenjohtajan.

42 §.

Älköön kukaan, joka on valittu kouluneuvoston jäseneksi, tästä toimesta kieltäytykö (poist.), ellei ikä tahi sairaus estä häntä sitä vastaanottamasta taikka ellei hänellä ole edellisenä vuonna sellaista tointa ollut tai myöskään ole muuta laillista estettä.

43 §.

Kouluneuvostot kokoontuvat *puheenjohtajan* kutsumuksesta niin usein kuin syytä siihen ilmaantuu.

44 §.

Kunkin kouluneuvoston tulee:

1) jaettuaan *piirin* korttelit jäsentensä kesken, hankkia tieto kaikista niistä kouluiässä olevista lapsista, jotka asuvat sen alueella, sekä koettaa taivuttaa vanhempia ja holhoojia antamaan lasten käydä koulua;

2) oppilaan usein jäädessä pois koulusta, käydä opettajan, opettajattaren tai kansakoulutarkastajan pyynnöstä lapsen kodissa ottamassa selkoa syytä poissaoloon sekä koettaa aikaansaada siinä kohden muutosta.

45 §.

Kansakoulun asioita hoitaa *kussakin kansakoulupiirissä* kansakoulujohtokunta, johon kuuluu kuusi kaupunginvaltuusmiesten valitsemaa jäsentä ja se piirin kansakouluopettajiston edustaja, joka voimassa olevien säädösten mukaan siihen valitaan. Niistä kuudesta jäsenestä, jotka kaupunginvaltuusmiehet valitsevat, eroaa vuotuisesti kaksi, *joita* voidaan (poist.) valita uudestaan, ollen heillä kuitenkin oikeus kieltäytyä. Sellaista oikeutta ei sitävastoin ole sillä, joka valitaan ensi kerran, vaan on hän velvollinen ottamaan toimen vastaan, ellei hän voi esittää laillista syytä kieltäymiseensä.

Opettajiston edustajalla ollessa laillisen esteen astuu hänen sijaansa opettajiston valitsema varajäsen.

46 §.

Tultuaan uudistettujen vaalien kautta täysilukaiseksi, valitsee kumpainkin kansakoulujohtokunta vuosittain jäsenistään *puheenjohtajan*, (poist.) sihteerin ja taloudenhoitajan. Kuitenkaan ei piirin opettajiston edustaja voi tulla kysymykseen muussa kuin sihteerin vaalissa.

Taloudenhoitajain velvollisuudet määrätään erityisessä kaupunginvaltuuston vahvistamassa johtosäännössä.

47 §.

Puheenjohtajan kutsumuksesta kokoontuu kansakoulujohtokunta niin usein, kuin koulujen asiat sitä vaativat, ja on johtokunta päätösvaltainen kun kolme sen jäsentä on saapuvilla.

48 §.

Kansakoulujohtokunnan on velvollisuus:

1) hoitaa kansakoulujen asioita (poist.) ja koettaa edistää niiden toimintaa;

- 2) päättää milloin ja mihin kansakoulu on perustettava;
- 3) määrätä lukukaudet ja päivittäiset opetustunnit;
- 4) yksissä neuvoin asianomaisen kansakoulutarkastajan kanssa nimittää ja virkaan vahvistaa opettajat ja opettajattaret, kuin myöskin, (poist.) erottaa heidät virastaan;
- 5) yksissä neuvoin kansakoulutarkastajan kanssa tutkia ja vahvistaa opetussuunnitelmat;
- 6) katsoa että koulujen opetushuoneet ja kalusto vastaavat tarkoitustaan sekä pidetään tarpeellisessa kunnossa;
- 7) hoitaa koulujen muuta omaisuutta sekä hallita ja pitää kirjaa niiden lahjoitusrahastoista;
- 8) vuosittain syyskuun kuluessa laatia ja kaupunginvaltuusmiehille antaa kansakoulujen menoarvioehdotus seuraavaksi kalenterivuodeksi;
- 9) kaikissa johtokunnalle kuuluvissa tehtävissä ja velvollisuuksissa noudattaa voimassa olevia määräyksiä ja tätä ohjesääntöä.

49 §.

Kansakoululaitoksen johdon yhtenäisyyden voimassapitämiseksi tulee kaupungin kansakoulutarkastajain tarpeen vaatiessa kokoontua yhteisesti neuvottelemaan kansakoulua koskevista tärkeämmistä kysymyksistä.

Näihin neuvotteluihin on määrärahakysymyksiä ja rahahallintoa koskevia asioita käsitellessä tarpeen mukaan myös kansakoulujen taloudenhoitajat kutsuttava.

VII. Kaupungin kasvatustaloksista laiminlyötyjä ja huonohoitoisia lapsia varten.

50 §.

Laiminlyötyjen ja huonohoitoisten lasten kasvatusta varten kaupungin perustamissa kasvatustaloksissa on opetusta annettava pääasiallisesti samalla tavalla ja yhtä monta oppituntia kuin kaupungin kansakouluissa. Mainittu opetus on kaupungin kansakoulutarkastuksen alainen.

51 §.

Näiden koulujen yhteisenä kansakoulujohtokuntana toimii kaupungin kasvatustalokunta, johon kuuluu kuusi kaupunginvaltuusmiesten kolmeksi vuodeksi valitsemaa jäsentä, joista kaksi vuosittain eroaa, mutta voidaan valita uudestaan.

52 §.

Vakinaiset opettajat ja opettajattaret kasvatuslaitoksiin ottaa kasvatuslautakunta ja antaa heille virkavahvistuskirjan, ja nauttivat nämä opettajat ja opettajattaret vuotuista palkkaa, joka ei ole 32 ja 35 §:ssä kaupungin kansakoulujen opettajille ja opettajattarille vahvistettua määrää vähempi.

Veiston ja muun käytännöllisen toiminnan opetusta jaetaan sillä tavoin kuin kasvatuslautakunta soveliaimmaksi katsoo.

53 §.

Oppilaiden ottamisesta laitoksiin ja poiskirjoittamisesta sieltä sekä laitoksissa noudatettavasta kurinpidosta säädetään erittäin näiden laitosten ohjesäännössä.

54 §.

Kaupungin kasvatuslaitosten kouluopetuksesta on muutoin soveltuvilta kohdin voimassa mitä tässä kansakouluohjesäännössä ylempänä säädetään.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1913.

Esitys määrärahan myöntämisestä sähkötehtaan laajentamiseen sähkövoiman antamiseksi raitiotiekäyttöön.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

Lokakuun 13 p:nä 1913.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 695.

Sen johdosta että Kaupunginvaltuuston viime toukokuun 13 päivänä Helsingin kaupungin sekä Raitiotie- ja Omnibusosakeyhtiön kesken helmikuun 15 päivänä 1908 tehtyyn toimilupakirjaan vahvistamain muutosten ja lisäsäännösten 3 §:ssä säädetään, että yhtiö on velvollinen vaunujen liikevoimana kaikilla raitiotielinjoilla käyttämään kaupungin sähkötehtaasta annettua sähkövoimaa erityisen hankintasopimuksen määräysten mukaisesti, on sähkötehtaassa laadittu suunnitelma kustannusarvioineen niiksi tehtaan laajennuksiksi, joita mainitun hankinnan johdosta on tarpeen; ja on kaupungin teknillisten laitosten Hallitus, lähettäen Rahatoimikamariin mainitun ehdotuksen Kaupunginvaltuustolle osotettuine kirjelmineen viime syyskuun 19 päivältä (Liitteet I, II ja III) esittänyt, että Valtuusto hyväksyisi ehdotetut laajennukset sekä päättäisi tarkoitukseen tarpeellisen rahamäärän, arviolta 450,000 markkaa, pantavaksi 1914 vuoden menosääntöön.

Esillä olevaa esitystä käsitellessään ei Rahatoimikamari, koska ehdotetut laajennustyöt välittömästi johtuvat Valtuuston päättämästä virranhankinnasta Raitiotie- ja Omnibusosakeyhtiölle ja Kamari on sähkötehtaan johtajalta saanut tietää, että tuollainen hankinta tuottaisi tehtaalle suoranaista voittoa, ole tahtonut käydä itse pääasiaa likemmältä tutkimaan. Kamari on kuitenkin katsonut olevan mainitseminen, ettei sähkötehtaan ja yhtiön välillä vielä ole tehty hankintasopimusta, mutta että sopimuskumppanien kesken jo on päästy yksimielisyyteen pääkohdista.

Ehdotuksen yksityiskohtiin nähden taas Kamari rohkenee huomauttaa että, niinkuin Hallitukselle lähetetystä sähkötehtaan kirjelmästä (Liite II) näkyy, eivät eräät työt, varsinkaan kahden korkeajännitteiskaapelin laskeminen Sörnäsän pääasemalta Kasarminkadun asemalle, joista kaapeleista olisi kustannuksia 155,000 markkaa, ole raitiotiekäytön vuoksi ehdottomasti tarpeelliset,

vaan riittäisi tähän tarkoitukseen toistaiseksi yksi kaapeli. Viimeksi mainitun aseman vuosi vuodelta lisääntyvään kuormitukseen katsoen ja kun toinen kaapeli joka tapauksessa olisi muutaman vuoden kuluttua laskettava, on sähkötehdas kuitenkin pitänyt kaupungille taloudellisesti edullisempänä, että jo nyt lasketaan kaksi kaapelia, erittäinkin kun siten päästään suorittamasta kaksinkertaisia maatöitä.

Lisäksi on sähkötehtaan johtaja huomauttanut, että ehdotuksessa mainittua Töölön aliaseman 250—300 kw muuntajaa ei nykyään tarvittaisi virran hankkimiseksi raitiotieyhtiölle, vaan toistaiseksi ainoastaan siinä tapauksessa että tehdas antaa virtaa suunniteluille Hagan—Munkkiniemen raitioiteille, josta hankinnasta Aktiebolaget M. G. Stenius on tehnyt esityksen Hagan huvilayhdyskunnan virranhankintakysymyksen yhteydessä, ja josta asiasta Kamari on kohdakkoin antava lausunnon Kaupunginvaltuustolle. Tämä 22,500 markaksi laskettu erä voitanee hyväksyä mainitulla edellytyksellä.

Mitä vihdoin tulee puheenalaisen menosumman suoritustapaan, on Kamari puolestaan katsonut olevan esittäminen, että se laadultaan ikäänkuin tilapäisenä, uusiutumattomana menona olisi suoritettava lainavaroista. Kun kuitenkin Kamari on saanut tietää, että teknillisten laitosten Hallitus aikoo ensintulevaksi vuodeksi 1914 laatimansa menosääntöehdotuksen yhteydessä ehdottaa erinäisiä suurenlaisia laajennuksia toimeenpantavaksi ei ainoastaan sähkötehtaalla, vaan myös vesijohtolaitoksessa ja kaasutehtaalla, ja kun ei vielä ole selvitetävissä, missä määrin mainitut työt käy kustantaminen kaupungin vakinaisilla tuloilla, on Kamari katsonut olevan esittäminen ryhdyttäväksi toimiin lisätyn Valtuuston valitsemiseksi käsittelemään näitä määrärahakysymyksiä, sikäli kuin tarkoituksiin tarvittavat määrärahat eivät ole sovitettavissa vakinaiseen rahasääntöön.

Edellyttäen tämän ehdotuksen tulevan hyväksytyksi saa Kamari kunnioittaen esittää, että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet lisätyin luvuin päättäisivät

1911 vuoden obligatsioonilainasta osottaa edellä mainittuihin sähkötehtaan laajennuksiin 450,000 markkaa; sekä

tälle päätökselle hankittavaksi asianmukaisen vahvistuksen.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

HELSINGIN KAUPUNGIN
TEKNILLISTEN LAITOSTEN
HALLITUS.

*Helsingissä,
syysk. 19 p:nä 1913.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 372.

Sen johdosta että on tehty sopimus sähkövoiman antamisesta kaupungin sähkötehtaasta raitioteiden käyttöön, on tehdas laatinut ja Hallitukselle lähettänyt tehtaassa tämän johdosta tarpeellisiksi käyväin laajennusten kustannusarvion sekä samalla anonut sen suuntaista toimenpidettä, että tarkoitukseen tarpeelliset varat myönnetään.

Oheenpannen sähkötehtaan vastamainitun esityksen ehdotuksineen, jonka mukaan toimeenpantavista laajennuksista olisi kustannuksia 450,000 markkaa, saa Hallitus, joka puolestaan ei ole havainnut edellä mainitun ehdotuksen aiheuttavan muistutuksia, kunnioittaen anoa, että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet päättäisivät

hyväksyä puheenalaisen sähkötehtaan laajentamisehdotuksen sekä määrätä tähän tarpeelliset kustannukset 450,000 markkaa pantavaksi kaupungin 1914 vuoden rahastääntöön.

Helsingin kaupungin Teknillisten laitosten Hallitus:

Hj. Schildt.

I. Savonius.

HELSINGIN KAUPUNGIN

SÄHKÖTEHDAS.

Helsingissä,
syyskuussa 1913.

Kaupungin teknillisten laitosten Hallitukselle.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto oli toukokuun 13 päivänä hyväksynyt ehdotuksen sopimukseksi virran antamisesta kaupungin sähkötehtaasta raitiotieiden käyttöön, on erikoistyöt lopullisen suunnitelman ja kustannusarvion laatimiseksi tämän johdosta tarpeellisia sähkötehtaan laajennuksia varten suoritettu, ja saa sähkötehdas täten Hallitukselle antaa puheenalaisen kustannuslaskelman, samalla anoen sen suuntaista toimenpidettä, että tarkoitukseen tarpeelliset varat myönnettäisiin. Eri menoeräin selittämiseksi saa sähkötehdas huomauttaa seuraavaa:

On yleensä edullisinta mikäli mahdollista syöttää raitiotieverkkoa yhdeltä ainoalta asemalta käsin, koska konevarusteiden kustannukset siinä tapauksessa ovat halvimmat ja hoito yksinkertaisin. Jos olisi kysymys ainoastaan nykyisten raitiotielinjain syötöstä, olisi kaupungille epäilemättä edullisinta keskittää mainittu virranhankinta joko Kasarmintorin tahi Kallion asemalle, jossa tapauksessa jälkimäistä vaihtoehdotusta puoltaa ainoastaan se seikka, että korkeajännityskaapelit tulisivat jonkin verran halvemmiksi ja raitiotieyhtiön nykyistä kaapeliverkkoa voisi käyttää mahdollisimman laajalla alalla.

Eri vaihtoehdotuksia tutkittuaan on sähkötehdas kuitenkin, pitäen silmällä raitiotielinjain vastaista ulottamista etukaupunkeihin, havainnut käyvän edullisimmaksi, että raitiotien syöttö toimitetaan kolmelta eri asemalta, nimittäin pääasemalta, Kasarmintorin ja Töölön asemalta. Tässä tapauksessa perustamiskustannukset tosin alussa käyvät hiukan kalliimmiksi, mutta ajan pitkään tämä menettely kuitenkin tulee halvimmaksi ja varaa sitä paitsi suurimmat mahdollisuudet vastaiseen kehitykseen.

Kustannusarviossa mainitut kaksi *korkeajännitteiskaapelia* eivät molemmat olisi aiivan välttämättömät raitiotiekäytön johdosta. Kun kuitenkin Kasarmintorin asemalle nykyään johdettuja kolmea kaapelia tämän aseman valoja voimakkuuksensa suuren lisääntymisen johdosta olisi viimeistään vuotta myöhemmin vahvistettava, ei olisi hyvin harkittua nyt laskea ainoastaan yksi korkeajännitteiskaapeli. Sitä paitsi on huomattava, että yhden kaapelin maatyöt maksaisivat likimain saman verran kuin kahdenkin ja että toisen kaapelin laskemisesta vuotta myöhemmin niin ollen olisi lisäkustannuksia noin 25,000 markkaa, eli puolet toisen kaapelin hinnasta.

Tarpeellisten *muuntajain* lukuun ja suuruuteen nähden on selvitys antanut tulokseksi sellaisen ehdotuksen, että Kasarmintorin asemalle asetettaisiin kaksi n. s. yksiankkurista 600—750 kw muuntajaa ja paikka varattaisiin kolmannelle yhtä suurelle muuntajalle. Tällä keinoin olisi varsinaisessa kaupungissa, s. o. Arkadian alueelta luoteessa Pitkällesillalle asti koillisessa sijaitsevain raitioteiden voimantarve tyydytetty, koska voimaa olisi käytettävänä enemmän kuin kaksi vertaa nykyisestään. Käyttämällä raitiotieyhtiön nykyisiä syöttökaapeleja varayhdistyksinä tarvitaan aluksi ainoastaan yksi 250—300 kw muuntaja Sörnäsän ja Töölön asemille.

Kustannusarvioon pantu *konetaululaitos* on suunniteltu tarpeellisessa määrin ottamalla huomioon vastaiset laajennukset niiltä kohdin, missä se on havaittu suotavaksi ja tarpeelliseksi.

Aikaisemmissa likimääräisissä laskelmissa mainittua *puhveripatteria* pitää sähkötehdas ainakin aluksi tarpeettomana.

Helsingissä, syyskuussa 1913.

Helsingin kaupungin sähkötehdas:

Bernh. Wuolle.

HELSINGIN KAUPUNGIN

SÄHKÖTEHDAS*Helsingissä,**syyskuussa 1913.***Kustannuslaskelma**

sähkötehtaassa tarpeellisista laajennuksista raitiotieiden virranhankintaa silmälläpitäen.

I. Kaapelit.

1. 7,200 m 3×95 mm ² :n korkeajännitteiskaapelia kahden yhdyskaapelin laittamiseksi Sörnäsän pääasemalta Kasarmintorin asemalle	100,000: —	
Sidemuhvit, erotuslaatikot y. m. kaapelivarusteet .	10,000: —	
Kaapelien maatyöt.....	<u>45,000: —</u>	155,000: —
2. Tasavirtasyöttökaapelit Kasarmintorin, Töölön ja Sörnäsän asemilta raitiotieverkon eri kohtiin, noin 8,600 m rautavanteilla varustettua 95—240—310 mm ² :n maakaapelia.....	65,000: —	
Kaapelin varusteet ja sijoitus.....	4,000: —	
Maatyöt.....	<u>31,000: —</u>	100,000: —

II. Muuntajat.

2 yksiankkurimuuntajaa Kasarmintorin asemalle, kumpikin 600—750 kw, ynnä transformaattorit, lisäaparaatit ja perustustyöt, kaikki valmiina	105,000: —	
2 samanlaista 250—300 kw muuntajaa Töölön ja Sörnäsän asemille, valmiina paikallaan.....	<u>45,000: —</u>	150,000: —
	<u>Siirros</u>	<u>405,000: —</u>

Siirros 405,000: —

III. Konetaulu.

Konetaulu kahta korkeajännitteiskaapelia ja neljää muuntajaa varten	18,000: —	
Alhaisjännitteistaulu 4 muuntajaa ja 8 syöttökaapelia varten tarpeellisine vara-aloineen patteria ja Pirani-laitetta varten.....	27,000: —	45,000: —
	Yhteensä Smk	450,000: —
	Yhteensä Smk	450,000: —

Helsingin kaupungin sähkötehdas:

Bernh. Wuolle.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1913.

Komitean mietintö N:o 2 kaupungin terveyden- ja sairaanhoidon uudestijärjestämisasiasta.

Edellisessä mietinnössään käsiteltyään ne työohjelmaansa kuuluvat kysymykset, jotka kohdistuvat kunnan sairaalain taloudenhoitoon sekä sen yhteydessä oleviin hallinnollisluontoisiin asioihin ynnä erinäisiin, osin Komiteaan lähetettyihin ja osin Komiteassa tehtyihin erikoisehdotuksiin on Komitean nyt annettava lausunto *yksityispoliikkain avustusjärjestelmästä*. Sitä paitsi on Komitean vielä selvitettävä kysymys, missä määrin kaupunki vastedes tarvitsee laajempia tahi uusia sairaanhoitolaitoksia, mutta Komitea on katsonut sopivaksi tästä viimeksi mainitusta kysymyksestä antaa eri esityksen Kaupunginvaltuustolle.

Tässä esillä oleva Komitean tehtävä tarkoittaa selvityksen saamista kaupungin vähävaraisille asukkaille n. s. poliklinikoissa annettavan sairaanhoidon tarkoituksenmukaisimmasta järjestyksestä sekä nykyään käytännössä olevan yksityisten poliikkain kannatusapujärjestelmän arvostelemista. Tämän tehtävän puitteiden ulkopuolelle sitä vastoin jää kysymys kunnan vakinaisten sairaanhoitolaitosten yhteyteen perustetuista poliikkain. Kysymys kaupungin kansakoululasten hammashoidon järjestämisestä näyttää niinkään olevain käsiteltävä erikseen eikä esillä olevan kysymyksen yhteydessä.

Yksityisille poliikkain ruvettiin kannatusapua antamaan jo vuonna 1889, jolloin tohtoreille Cedercreutzille, Lundströmille, Nordmanille ja Törn-grenille taattiin kannatusapua poliikkain perustamiseksi Fredrikinkadun taloon N:o 30 köyhäin potilaitten erikoishoitoa varten sekä vuosimääräraha poliikkain voimassapitoon. Tämä poliikkain, jossa oli osastot sisätauteja, lasten, naisten, silmä-, venerisiä- ja ihotauteja varten, lakkasi tämän laajuisena olemasta vuonna 1896. Tohtori Nordman piti sitten, kaupungilta kannatusapua saaden, silmätautien poliikkain samassa paikassa. Viimeksi mainittu poliikkain on nyttemmin sijoitettuna Eiran sairaalaan sekä työskentelee siellä samassa huoneistossa kuin tohtori Kuhlefeltin tänä vuonna avaama ja kaupungin kannattama silmätautien poliikkain. Tohtorien von Willebrandin ja Björksténin vuonna 1902 Antinkadun talossa N:o 27 avaama sisä- ja lastentautien poliikkain sekä tohtori Eskelinin vuonna 1907 Kallioon perustama kirurginen poliikkain saivat kumpikin kannatusapua kaupungin varoista,

mutta nämä kannatusavut lakkautettiin vuonna 1909, minkä jälkeen polikliniset osastot sisä- ja kirurgisia tauteja varten perustettiin Marian sairaalaan. Vuonna 1909 Kaupunginvaltuusto myönsi kannatusapua tohtorien Tallqvistin ja Stockmannin vähää aikaisemmin Kallioon perustamalle lastenpoliklinikalle, jota tohtori Lövegren nykyään pitää voimassa. Vuonna 1907 saivat tohtorit Zilliacus ja Bardy kannatusapua Eiran sairaalassa olevalle korva-, nenä- ja kurkkutautien poliklinikalle. Vihdoin Kaupunginvaltuusto 1912 vuoden rahasăäntöä järjestäessään myönsi tohtori Silfvastille apurahaa silmätautien poliklinikan voimassapitoon Kalliassa.

Kuluvan vuoden rahasăännössä on seuraavat erät yksityisten poliklinikain voimassapitoa varten:

Tohtori Lövegrenin lastenpoliklinikka Kalliassa	Smk	4,000: —
Tohtori Nordmanin silmäpoliklinikka	„	2,700: —
Tohtori Kuhlefeltin s:n	„	2,300: —
Tohtorien Zilliacuksen ja Bardyn korvapoliklinikka	„	5,700: —
Tohtori Silfvastin silmäpoliklinikka	„	6,500: —
eli siis yhteensä		Smk 21,200: —

Jotta täkäläisiä oloja kävisi vertaileminen Tukholman oloihin on Komitea katsonut olevan seuraavassa lyhyesti selostaminen niitä perusteita, joiden mukaan polikliininen sairaanhoito on mainitussa kaupungissa järjestetty.

Tukholman kaupunki pitää nykyään voimassa kunnallista poliklinikkaa Södermalmilla sekä antaa kannatusapua kahdelle erilliselle yksityiselle poliklinikalle, joista toinen sijaitsee Östermalmilla ja toinen Norrmalmilla. Kaikissa näissä laitoksissa hoidetaan useita tautiryhmiä. Niinpä on kaupungin poliklinikassa osastot lastentauteja, virtsatiehyeiden ja sukupuolitauteja, keuhko-, silmä-, korva-, iho-, nais- ja hammastauteja varten. Östermalmin yksityisessä poliklinikassa hoidetaan lasten-, silmä-, iho-, nais-, maha-, suoli-, korva-, nenä-, virtsa-, sukupuoli- ja keuhkotauteja. Norrmalmin poliklinikkaan otetaan hoidettaviksi lasten-, korva-, nenä-, kaula-, silmä-, maha-, suoli-, sukupuoli-, nais-, sydän-, keuhko- ja hermotauteja potuvia henkilöitä sekä kirurgisia tapauksia.

Kaupungin poliklinikassa palvelee kymmenen lääkäriä, joista kukin on erikoistuntija alallaan, ja yksityislaitoksissa niinikään työskentelee tuollaisia eri alain erikoistuntijoita. Kaupungin poliklinikan lääkärien palkkaedut on sovitettu sen mukaan, montako vastaanottoa viikossa on kussakin tautiryhmässä, ja vaihtelevat 900:sta 1,500 kruunuun vuodessa. Kuluvan vuoden 1913

rahasäännössä on tämän poliklinikan kustannuksia varten 21,350 kruunua. Östermalmin poliklinikka saa vuotuista kannatusapua 7,800, Norrmalmin poliklinikka ainoastaan 1,500 kruunua.

Sitä paitsi avustaa kaupunki Diakonissasairaalan kirurgista poliklinikkaa 3,000 kruunulla, Karolinisen laitoksen lastenpoliklinikkaa 3,500 kruunulla, erästä ortopedistä poliklinikkaa 1,500 kruunulla ja hammaslääkäriopiston poliklinikkaa 1,500 kruunulla, minkä ohessa valtion voimassa pitämän Serafimi-sairaalan poliklinikan kannatusavuksi maksetaan 20,800 kruunua vuodessa.

Tukholman kaupunkikunnan terveyden- ja sairaanhoidon kokonaiskustannukset nousevat kuluvan vuoden rahassäännön mukaan 4,815,450 kruunuun. Tästä määrästä menee Tukholmassa 60,950 kr eli 1.26 % kunnan oman poliklinikan voimassapitoon sekä edellä mainittujen erillisten poliklinikkain avustamiseen. Keuhkotautihuoltolain ja kaupungin sairaanhoitolaitosten yhteydessä olevain poliklinikkain kustannuksia ei ole luettu tähän. Helsingissä taas nousevat terveyden- ja sairaanhoidon kokonaiskustannukset 1,739,036 markkaan, josta määrästä 21,200 markkaa eli 1.22 % menee yksityisten poliklinikkain kannattamiseen. Näiden numerolukujen keskinäinen vertailu siis osottaa, että Helsingin kaupunki uhraa suhteellisesti saman määrän terveyden- ja sairaanhoidon kokonaiskustannuksista erillisten poliklinikkain voimassapitoon kuin Tukholma, sairaanhoidon vaatimusten tulematta tässä kohden samassa määrin huomioon otetuiksi kuin viimeksi mainitussa kaupungissa.

Tukholmassa ja täällä noudatetun järjestelmän välinen ero on siis se, että Tukholman kaupunki pitää voimassa omaa poliklinikkaa sekä sen lisäksi apurahoilla kannattaa samanlaatuisia yksityislaitoksia, kun taas Helsingissä kaikki kunnan varoilla avustetut poliklinikat ovat yksityisiä. Edelleen käy vertailusta selville, että Tukholmassa noudatetaan sitä periaatetta että kunta etusijassa kannattaa sellaisia poliklinikkoja, joissa hoidetaan useita tauteja, ja vain poikkeustapauksessa yhtä ainoata tautiryhmää varten olevia poliklinikkoja, jota viimeksi mainittua menettelyä meillä noudatetaan yksinomaan, sillä nykyään kannatusapua saavista poliklinikoista on kolme olemassa yksinomaan silmätauteja, yksi lastentauteja sekä yksi korva-, nenä- ja kurkkutauteja varten. Komitean käsityksen mukaan tarjoo Tukholmassa noudatettu järjestelmä huomiota ansaitsevia etuja. Paitsi että kunnan sairaanhoitoapu siten kohdistuu lukuisampiin tautiryhmiin ja tulee tehokkaammin varattomain hyväksi, käy tämä järjestelmä, suhteellisesti katsoen, taloudelliselta kannalta tuntuvasti edullisemmaksi, koska huoneistojen, apuhenkilökunnan, tarvikkeiden y. m. kustannuksia siten säästyy.

Vaikka Komitean mielestä täällä noudatettu poliklinikkain nykyinen

avustustapa on Tukholmassa noudatettua järjestelmää huonompi, ei Komitea kuitenkaan ole tahtonut ehdottaa kannatusapua saavain poliklinikkain omistajilta nykyään lakkautettavaksi avustusta, koska nämä laitokset, vaikka niissä hoidetaankin vain yksityisiä tautiryhmiä, kuitenkin kaikki täyttävät tehtävänsä ja ovat tyydyttävästi hoidettuja. Mutta Komitean mielestä vaatii kaupungin etu ja on puheenalaiselle kunnallisen sairaanhoidon lajille hyödyksi, *että kaupunki askel askeleelta kääntyy uudelle uralle itse vähitellen ja sikäli kuin asianhaarat sallivat ottamalla huolekseen ja järjestämällä polikliinisen hoidon niille kunnan jäsenille, joita kohtaan kaupungilla on laissa määrätty sairaanhoitovelvollisuus.*

Mitä sitten tulee tämän toivomuksen toteuttamistapaan, on asia Komitean mielestä sopivimmin ratkaistavissa siten, *että kaupunki niihin alueläkärialueihin, missä poliklinikkain tarvetta esiintyy, perustaa tuollaisia eri tautiryhmäin hoitoa varten aiottuja laitoksia.* Kysymystä alueläkärlaitoksen suhtautumisesta kaupungin avustamiin poliklinikkoihin on jo vuonna 1906 käsitelty Kaupunginvaltuustolle annetussa valiokunnanmietinnössä (Pain. asiakirj. N:o 47 vuodelta 1906), jossa huomautetaan sitä luonnotonta asiantaitaa, että alueläkärit ja poliklinikat jossain määrin kilpailevat keskenään, ja pidetään tarpeellisenä selvitystä siitä, onko ja mitä suhdetta noudattaen kunnan kustannettava kumpaisenkin laatuinen lääkäriapu.

Alueläkäriä ja poliklinikkain välisen yhteyden on Komitea ajatellut järjestettäväksi siten, että kunnan poliklinikkain itseoikeutettuina taloudellisen hallinnon johtajina toimisivat asianomaiset alueläkärit. Komitea on tässä katsonut asiaa siltä kannalta, että alueläkärit etusijassa valitaan hoitamaan sisätauteja sekä että he edelleen olisivat velvolliset käymään potilaiden kotona, mutta että alueläkäri, joka sen ohessa on jonkin alan erikoistuntija, voisi ottaa osaa poliklinikan työhön erikoisalaansa kuuluvain tautien hoidossa. Muita erikoisaloja varten asetettaisiin poliklinikkoihin tarpeellinen määrä erikoistuntijoita. Kustannukset näiden lääkärien palkkaamisesta eivät Komitean mielestä nousisi ylen suuriksi, vaan voitaneen tarvittavia voimia saada nuorempain, täällä ammattiaan harjoittavain erikoislääkärien joukosta verraten vähäisellä palkalla, niinkuin Tukholmassa saavutettu kokemus osottaa. Sen vähäisen työnlisäyksen, mikä alueläkäreille koituisi kunnallisten poliklinikkain johtajantoimesta, korvaisi Komitean mielestä alueläkäreille siitä johtuva työtaakan kevennys, että useita potilasryhmiä hoitaisivat poliklinikkain erikoislääkärit.

Komitealla ei ole ollut aihetta tässä yhteydessä käydä pohtimaan ehdotettujen kunnallisten poliklinikkain järjestämiskysymystä, vaan on Komitea ainoastaan tahtonut esittää sen ulkonaiset ääriiviivat, huomauttaen että seikka-peräisen ehdotuksen laatiminen tästä kuuluu kaupungin Terveystalokunnalle, jonka asiana myös ehdotettujen kunnallisten poliklinikkain

silmälläpito olisi. Kuitenkin edistääkseen tätä Komitean mielestä huomiota ansaitsevaa hanketta on Komitea ajatellut, että huomioonottamalla mitä Komitea tässä edellä on lausunut jo kohdakkoin perustettaisiin kunnallinen poliklinikka Kallioon, missä tällaisen sairaanhoidon tarve on tuntuvin. Siten saavutettua kokemusta voitaisiin sittemmin käyttää hyväksi järjestelmää edelleen kehittäessä.

Edellä lausutun johdosta saa Komitea kunnian esittää

että Kaupunginvaltuusto kehottaisi Terveystoimituslautakuntaa ottamaan harkittavakseen kysymyksen edellä esitettyjen perusteiden mukaan järjestetyn kunnallisen poliklinikan laittamisesta Kallioon sekä Valtuustolle antamaan seikka-peräisen ehdotuksen laitoksen järjestämiseksi ja laskelman sen kustannuksista.

Helsingissä, marraskuun 3 päivänä 1913.

Richard Sievers.

Arthur af Forselles.

Oskar Heikel.

Gust. Rud. Idman.

J. J. Karvonen.

Ossian Schauman *).

Emil Schybergson.

Onni Tarjanne.

Artur Tollet.

John Uggla.

*) Ei ollut saapuvilla tarkistustilaisuudessa.

Lausunto asiasta, joka koskee erityisen rakennuksen teettämistä kaupungin työväenopistoa varten.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

Lokakuun 13 p:nä 1913.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 694.

Sittenkun Työväenasiain lautakunta Kaupunginvaltuustolle lähetetyssä kirjelmässä joulukuun 19 päivältä 1912 oli esittänyt sekä perustettavaksi ruotsinkieliseen ja suomenkieliseen osastoon jaetun kunnallisen työväenopiston että myös teetetäväksi erikoisen rakennuksen mainittua opistoa varten kortteliin N:o 301 b yhdenteentoista kaupunginosaan, ehdotti Rahatoimikamari, jonka lausunto asiasta oli vaadittu, maaliskuun 10 päivänä kuluvana vuonna tekemässään esityksessä, että Työväenasiain lautakunnan ehdotus pääasiassa hyväksyttäisiin, mutta että annettaisiin erityisen valiokunnan tutkittavaksi kysymys työväenopistotalon teettämisestä, johon nähden varsinkin olisi selvitettävä, kävisikö tuollaisen rakennuksen, jos se katsotaan olevan teetetävä, niin suunnitteleminen ja laittaminen, että sitä voisi käyttää muihinkin tarkoituksiin. Viime kesäkuun 10 päivänä pitämässään kokouksessa Kaupunginvaltuusto päätti hyväksyä ehdotuksen työväenopiston perustamisesta, mutta samalla antaa Rahatoimikamarin tehtäväksi yksissä neuvoin Sosialilautakunnan kanssa harkita kysymystä rakennuksen teettämisestä mainittua tarkoitusta varten ja samalla myös ottaa huomioon Kamarin siinä kohden esittämät epäilykset.

Rahatoimikamari on erinäisissä kokouksissa käsitellyt esillä olevaa asiaa yksissä neuvoin Sosialilautakunnan valtuutettujen kanssa ja silloin myös neuvotellut kaupungin kansakoulu- ja ammattiopetuslaitoksen edustajain kanssa.

Näissä keskusteluissa on selvinnyt että, mitä ammattiopetukseen tulee, sille ei voi laittaa tarpeellisia huoneistoja työväenopetukseen käytettävään rakennukseen, koska sekä ammatti- että työväenopetus hyvin ymmärrettävistä syistä tavallisesti täytyy järjestää samoiksi ajoiksi, s. o. iltapäiviksi ja illoiksi. Mitä taas kansakouluopetukseen tulee, ei käyne sanottavan vaikeaksi puheen-

alaiseen rakennukseen sijoittaa sellaisia kansakoululuokkia, jotka muussa tapauksessa olisi sijoitettava vuokrahuoneistoihin. Tietenkin voisi ainoastaan yksi luokkakunta lukea tässä huoneistossa, joka jo varhain iltapäivällä täytyy tyhjentää huoneiden tuulluutuksen ja siivoamisen vuoksi. Mutta joka tapauksessa helpottaisi kansakouluopetusta, jos muutamat luokat kävisi muuttaminen vuokrattuista, milloin minkin verran puutteellisista huoneistoista tässä puheena oleviin luokkahuoneisiin, jotka rakennetaan ja sisustetaan yksinomaan opetustarkoituksia varten. Niinikään on otettu harkittavaksi, eikä kansakoulujen jatko-opetusta, joka sekin on eräänlaatuista ammattiopetusta, kävisi sijoittaminen tähän rakennukseen, joten jatko-opetusta varten ei tarvitsisi teettää erityisiä huoneita hankkeissa oleviin uusiin kansakoulutaloihin. Asiasta ollut keskustelu on kuitenkin osottanut, että tämän opetuksen yhdistämisestä työväenopetukseen olisi tuntuvia haittoja. Kansakoulujen jatko-opetusta täytyy nimittäin, niin ovat kansakoulualan asiantuntijat huomauttaneet, antaa samoissa huoneistossa kuin kansakouluopetustakin, koska muussa tapauksessa sekä opetusta että hallintoa silmälläpitäen koituisi hankaluuksia niin oppilaille, erittäinkin naispuolisille, kuin opettajistollekin. Koulukeittiön, veistosalien, pajain y. m. sijoittaminen tähän rakennukseen laajentaisi liian paljon rakennusohjelmaa. Tähän nähden Rahatoimikamari ei ole katsonut voivansa vaatia mainitun laatuksen yhdistelyn toimeenpanoa.

Edellyttäen että suunniteltu rakennus on teetettävä ja pääasiallisimmin työväenopetusta varten, mutta kuitenkin suunniteltava niin, että siinä käy kansakouluopetustakin antaminen aamupäivin, on Rahatoimikamari käynyt uudestaan tutkimaan laadittuja piirustuksia. Tällöin on tehty sen suuntainen ehdotus, että aikaisempaa rakennusohjelmaa olisi supistettava, joten rakennuskustannuksetkin vähenisivät vastaavassa määrässä. Ehdotuksen mukaan supistettaisiin etusijassa luentosaleja, niin että niissä olisi tilaa 499 suomen- ja 310 ruotsinkieliselle kuuljalle aikaisemmin ehdotettujen 720 ja 460 kuulijan sijasta. Muutoin on alkuperäisiin piirustuksiin tehty vähäisiä muutoksia siinä mielessä, että taloa kävisi vastedes laajentaminen ja että supistamalla porraskäytäviä ja laittamalla ainoastaan yksi vahtimestarinhuoneisto saataisiin tilaa sekä laboratorille että kirjastolle. Aikaisemmassa ehdotuksessa oli rakennuskustannukset laskettu 420,000 markaksi, mutta nyt esillä olevan suunnitelman mukaan on ne samoilla perusteilla laskettu 313,000 markaksi. Rakennuksen teettämistä nyt esillä olevan suunnitelman mukaan on perusteltu sillä, että työväenopetukselle olisi edullisempaa, että sen käytettävänä on eri osissa kaupunkia omat suojat, kuin että yhteen paikkaan teetetään työväenopistoa varten niin suuri ja kallis talo, ettei semmoista luultavasti moniin aikoihin voida rakentaa toiseen osaan kaupunkia samaa tarkoitusta varten. Rahatoimikamari on asiassa pysynyt entisellä kannallaan, nimittäin sillä, että kaupungin alue jo on niin laaja, ettei yksi rakennus, sijoitettiinpa se mihin

tahansa, voi täyttää tässä puheena olevia vaatimuksia, vaan että senkin jälkeen kun rakennus on teetetty, täytyy joka tapauksessa vuokrata eri osista kaupunkia luentosaleiksi sopivia huoneistoja. Myöskään ei voi pitää edeltäpäin tiettyä, että osanottajain tulva uudessa rakennuksessa toimeenpantaviin työväenkursseihin on ylen suuri, koska tarkoitukseen tähän asti käytetyillä yhdistyshuoneistolla, erittäinkin Työväentalossa olevilla, on luonnollisestikin ollut suurempi vetovoima kuulijoihin kuin voi edellyttää uusilla ope-
tushuoneistoilla olevan.

Mutta ennen kaikkia on Rahatoimikamari katsonut olevan paneminen huomiota asian taloudelliseen puoleen. Tunnettu asia lienee, että niin terveydenhoito- kuin vaivashoitoviranomaisetkin asettavat suuria vaatimuksia kaupungin vakinaisille tuloille. Kansakoululaitoksen menosääntö niinikään kohoo vuosittain melko määrillä. Ensintulevana viisivuotiskautena on kaupungin rakennettava kansakoulutaloja vähintään 1,500,000 markalla. Kunnan keskuskirjastotalon teettäminen niinikään on saatettu päiväjärjestykseen. Näin ollen ei suinkaan ole kaupungin menosäännölle toisarvoinen asia, onko työväenopistosta kustannuksia 420,000 vai 313,000 markkaa. Huomautettu on niinikään, että olisi noudatettava jonkinlaista varovaisuutta, kunnes puheenalaisella alalla on suurempaa kokemusta saatu. Siinäkin tapauksessa että rakennusyritykseen käytettäisiin Anniskeluyhtiön voittovaroja, on kuitenkin jällellä se seikka, että tuo suuri rakennusohjelma käy liian kalliiksi ja vaikeuttaa vastaisuudessa toisen talon teettämistä työväenopetusta varten johonkin muuhun osaan kaupunkia.

Asian käsittelyyn osaa ottaneet Sosialilautakunnan jäsenet sekä Rahatoimikamarin jäsen, herra J. Stjernvall, ovat asettuneet tästä eriävälle kannalle. He ovat huomauttaneet, että kurssien osanottajain luku jo nykyään on niin suuri, että 720 ja 460 kuulijaa varten aiottuja luentosaleja pikemmin täytyy pitää liian ahtaina kuin liian avaroina. Kun suunniteltua rakennusta tehdessä myös täytyy ottaa huomioon vastaiset tarpeet, näyttää menevän liian pitkälle, ehkäpä jossain määrin tekevän rakennuksen tarkoitukseensa sopimattomaksi, jos sen ohjelmaa taloudellisista syistä supistetaan siitä, mitä asiaa käsitellessä Työväenasiain lautakunnassa jo on tehty. Luentosalien pinta-alan supistamista tämän enempää ei käy puoltaminen. Kalliiossa ja Sörnäsissä toimeenpantujen suomenkielisten kurssien osanottajia on noin 1,500, mikä seikka sinänsä osottaa, että jo semmoinenkin sali, johon sopii 720 henkeä, on tarkoitukseen liian pieni ja ettei sitä missään tapauksessa enää käy supistaminen. Tähän nähden ja kun huomattava on, että Viola Lewinin lahjoitusrahastossa on noin 140,000 markkaa käytettävänä tähän rakennusyritykseen, eivät kaupungin kustannukset nouse niin suuriin määriin, että sen tarvitsisi niitä kammoa. Täytynee kaiketi pitää oikeampana politiikkana, että nyt myönnetään lisäksi 100,000 markkaa ja samalla saadaan varmuus siitä,

että rakennusyrityksen tarkoitus tulee asianmukaisesti saavutetuksi, kuin että noudattamalla liiallista säästäväisyyttä yrityksen toteuttamisessa ennakolta ehkäistään sen kehitys.

Mitä sitten tulee rakennuksen tonttipaikkaan, on yksimielisesti katsottu, että Rahatoimikamarin aikaisemmin ehdottamat, laadittuun kaupunginasemakaavaehdotukseen N:oiksi 11, 13 ja 15 merkityt korttelin N:o 345 tontit yhdennessätoista kaupunginosassa ovat tarkoitukseen erittäin sopivat, varsinkin jos huomiota pannaan kaupungin vastaiseen kehitykseen. Kun Helsinginkatu, jonka varrella nämä tontit sijaitsevat, on kuluvana vuonna lopullisesti tasoitettu, voitaneet töihin ryhtyä heti kun mainittu kaupunginasemakaavaehdotus on saavuttanut asianmukaisen vahvistuksen.

Siihen viitaten mitä sekä Työväenasiain lautakunta (Pain. asikirj. N:o 3 vuodelta 1913) että Rahatoimikamari (Pain. asikirj. N:o 50 vuodelta 1913) ovat tästä rakennusasiasta aikaisemmin lausuneet, saa Kamari kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että rakennus kunnan työväenopistoa varten teetetään korttelin N:o 345 tontille N:o 13 yhdenteentoista kaupunginosaan;

että mainittuun tarkoitukseen varataan sanotun korttelin tontit N:ot 11 ja 15;

että yleisten rakennusten Hallituksen on teetettävä ja Kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi lähetettävä puheenalaisen rakennuksen piirustukset laadittuina pääasiallisesti Rahatoimikamarin puoltaman ohjelman mukaisesti;

että puheenalaisen rakennustyön aloittamiseen osotetaan tähän tarkoitukseen lahjoitetusta Viola Lewinin testamenttirahastosta se pääomamäärä, johon rahasto nousee 1913 vuoden päättyessä; sekä

että kaupungin yleisistä varoista suoritetaan mainitun testamenttirahaston korkovaroista maksettavat, toistaiseksi 3,000 markkaan vuodessa nousevat jälkikäädöslahjoitukset.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Valiokunnan mietintö väkiviinajuomain vähittäismyynnin ja anniskelun, mallasjuomain anniskelun, viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskaupan järjestämisestä sekä ensinmainitun liikkeen yksinoikeuden pitentämisestä koskevista asioista.

Kun se kahden vuoden aika, joksi Maistraatti on myöntänyt väkiviinajuomain vähittäismyynti- ja anniskeluoikeudet, menee umpeen kesäkuun 1 päivänä 1914, on Maistraatti paloviinan ja muiden poltettujen tai tislattujen väkiviinajuomain myymisestä y. m. kesäkuun 9 päivänä 1892 annetun asetuksen 6 §:n johdosta jättänyt Kaupunginvaltuuston päätettäväksi, onko tuollaisia oikeuksia ensintulevaksi myyntikaudeksi, ensinmainitusta päivästä samaan päivään vuonna 1916 lukien, myönnettävä ja montako sekä missä kaupungin seuduissa vähittäismyynti- ja anniskelupaikkoja ei saa olla.

Lisäksi on Maistraatti mallasjuomain myymisestä ja anniskelusta huhtikuun 2 päivänä 1883 annetun asetuksen 10 §:n säännöstä silmälläpitäen pyytänyt Kaupunginvaltuuston lausuntoa siitä, onko väkeväin mallasjuomain anniskeluoikeuksia edellä mainituksi myyntikaudeksi myönnettävä ja montako sekä mihin osiin kaupunkia tuollaisia anniskelupaikkoja ei saa sijoittaa.

Niinikään on Maistraatti 2 §:n säännöksen johdosta toukokuun 2 päivänä 1895 annetussa asetuksessa erinäisistä viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain kaupan rajoituksista pyytänyt Kaupunginvaltuuston lausuntoa siitä, onko puheenalaisen laatuksia seuraavaksi myyntikaudeksi, edellä mainitulla tavalla lukien, annettava ja montako sekä missä osissa kaupunkia tuollaisia vähittäismyyntipaikkoja ei saa olla.

Maistraatti on oheen pannut poliisimestarin näistä asioista antamat lausunnot; ja ehdottaa poliisimestari, että alue, mihin puheenalaisia oikeuksia myönnettäisiin, saisi pysyä entisellään, sekä että oikeuksia myönnettäisiin sama määrä kuin kuluvaksikin myyntikaudeksi.

Lopuksi on Maistraatti Kaupunginvaltuustolle niinikään lähettänyt Valtuustolle osotetun Helsingin Anniskeluosakeyhtiön johtokunnan kirjelmän, jossa ilmoitetaan että, jos väkiviinajuomain anniskelu ja vähittäismyynti kaupungissa edelleen kaksivuotiskautena kesäkuun 1 päivästä 1914 samaan päivään 1916 pysytetään yksinoikeutena, yhtiö on halukas jatkamaan sanotun yksinoikeuden käyttämistä.

Väkiviinajuomain myyntioikeuksia on nykyään: vähittäismyyntioikeuksia enintään 29, joista enintään 24 käsittää oikeuden yksinomaan ulkomaisten väkiviinajuomain vähittäismyyntiin, oikeuksia väkiviinajuomain anniskeluun ravintolaliikkeen yhteydessä 45 sekä n. s. klubioikeuksia 18.

Mallasjuomain anniskeluoikeuksia on 30, joista on 20 myönnetty isommille ruokaloille ja niihin verrattaville ravintoloille sekä 10 työväenluokkaa varten aiotuille ruokaloille, joilla on oikeus anniskella olutta.

Kaikki käytettävänä olevat väkiviinajuomain vähittäismyynti- ja anniskelu- sekä mallasjuomain anniskeluoikeudet on kuluvaksi myyntikaudeksi annettu, mutta yhtä ensinmainitun laatuista oikeutta ei kuitenkaan enää käytetä sen omistajan viime maaliskuulla lopetettua liikkeensä.

Viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäismyyntioikeuksia on 47, joista 34 on annettu käytettäväksi.

Mitä ensinnä tulee kysymykseen, miten *ulkomaisten väkiviinajuomain vähittäismyynti* olisi kohdakkoin alkavan uuden myyntikauden ajaksi järjestettävä, on valiokunta tässä kohden ottanut tutkittavakseen kaupungin kahdenkymmenen vähittäiskauppiaan allekirjoittaman kirjelmän, joka liitteenä I seuraa tätä mietintöä. Mainituksa kirjelmässä on esitetty ajatus, että yksityisten myyjäin liikkeet luovutettaisiin joko Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle tahi tarkoitusta varten perustettavalle uudelle yhtiölle, siten että uusi liike ostaisi yksityisten toiminimien tavarastot ja ottaisi vastatakseen erinäisistä näiden liikkeensä johdosta tekemistä sitoumuksista. Kahden suurimman vähittäiskaupan, eli Aktiebolaget J. H. Wickelin ja Aktiebolaget Axel Pihlgrenin, omistajat eivät kuitenkaan ole yhtyneet tähän muiden vähittäiskauppiaiden tekemään ehdotukseen, vaan ovat puolestaan vaatineet (ks. liitettä II), että myöskin myyntikaudeksi 1914—1916 vahvistettaisiin nykyään voimassa olevat määräykset sekä että, jos edellä mainittu ehdotus yksityisten vähittäismyyntioikeuksien luovuttamisesta ja lunastamisesta kuitenkin muodossa tai toisessa toteutetaan, tätä päätöstä ei pantaisi täytäntöön, ennenkuin tuollaisten oikeuksien nykyisille omistajille on varattu tilaisuus jonkin aikaa, ainakin kaksi myyntikautta, selvittää asiansa ja järjestää sen laatuiset sitoumukset, joista uusi yritys ei voi ottaa vastatakseen. Viimeksi mainittuun suuntaan käyvän esityksen ovat niinkään erinäiset ravintoloitsijat tehneet (ks liitettä III).

Kun edellä kerrottu ehdotus vähittäismyyntiliikkeen antamisesta yhden ainoan yhtiön, joko anniskeluosakeyhtiön tahi uuden yhtiön, harjoitettavaksi on valiokunnan mielestä ansainnut huomiota, mutta valiokunta samalla on ollut sitä käsitystä, että tuollaista järjestystä ei olisi toimeenpantava sillä tavoin, että se tuottaisi arveluttavia taloudellisia häiriöitä, mikä ehkä olisi laita,

jos yksityiset myyntioikeudet ilman muuta lakkautettaisiin, on valiokunnan mielestä ollut otettava tarkemmin tutkittavaksi ehdotus nykyisten liikkeiden varojen ja velkojen luovuttamisesta. Sitä varten on valiokunta hankkinut erinäisiä tietoja tästä seikasta sekä ehdotuksentekijöiltä että Wickelin ja Pihlgrenin liikkeiltä ja niistä havainnut, että kaikkien yksityisliikkeiden varastoissa olevien väkiviinatarvarain, viinien ja miedompain juovutusjuomain ostohinta nykyään lienee arvioitava umpiluvuin 3 miljoonaksi markaksi, jonka summan kuitenkin on laskettu jatkuvan myynnin johdosta kesäkuun 1 päivään 1914 alenevan noin 1,650,000 markkaan. Tähän tulevat lisäksi Helsingin Anniskeluosakeyhtiön ulkomaisten väkiviinatarvarain ja viinivarastojen arvot, toisen 250,000 ja toisen 150,000 markkaa. Hotellien ja ravintolain puolesta tehdyt yksityisten väkijuomakauppiaitten sitoumukset, jotka käsittävät takuita, vekselitunnusteita ja seisovia lainoja, nousevat kaikkiaan noin 1,350,000 markkaan.

Tämän jälkeen on valiokunnassa ollut harkittavana, olisiko ulkomaisten väkiviinajuomain vähittäismyynti ensintulevan myyntikauden alusta annettava yhden ainoan yrityksen — anniskeluosakeyhtiön tahi jonkin uuden yhtiön — toimeksi, ja on valiokunta erimielisyydettä tullut siihen käsitykseen, että siitä olisi erinäisissä kohdin hyötyä. Paitsi että myyntipaikkain lukua siten kävisi tuntuvasti vähentäminen — valiokunta on ajatellut nykyisen luvun 24 vähennettäväksi enintään 7:än — saisi kaupunki tuntuvasti runsaampia tuloja myynnistä. Valitessaan noiden molempain vastaista liikkeenharjoitusta koskevain vaihtopuolisten ehdotusten välillä on valiokunnan mielestä sitä ehdotusta, jonka mukaan myyntiä hoitaisi uusi yhtiö, pidettävä parempana, osin koska kaupunki siinä voisi saada suurempaa vaikutusvaltaa kuin nykyisessä anniskeluyhtiössä, osin sen johdosta, että kaupunki voisi saada suuremman osan uuden yhtiön voitosta, joka, siitä poisluettua 6 %:n osinko osakkeille ja jokin arvaamattomiin tarpeisiin varattu määrä, tulisi kokonaan kaupungin hyväksi. Valiokunnasta on sen ohessa tuntunut siltä, kuin laajenisi anniskeluosakeyhtiön liike, siinä tapauksessa että ulkomaisten väkiviinajuomain ja viinien vähittäiskauppakin annettaisiin tälle yhtiölle, niin suureksi, että yhtiön ehkä kävisi vaikeaksi, muun muassa, panna tarpeellista huomiota anniskeluliikkeeseen ja sen ohessa myös tarkastaa mainittua liikettä, mikäli yhtiön vuokramiehet sitä harjoittavat. Uuden vähittäismyyntiyhtiön aikaansaaminen tuskin kohdanee vaikeuksia, jos kaupunki, niinkuin valiokunta on arvellut, rupeaisi sen pääosakkaaksi siten, että kaupunki valiokunnan tarpeelliseksi katsomasta 500,000 markan osakepääomasta ottaisi suorittaakseen vähintään 300,000 markkaa. Oikeudellisia esteitä väkiviinajuomain ja viinien vähittäiskaupan luovuttamiselle tuollaiselle yhtiölle ei valiokunnan mielestä ole olemassa, koska yhtiö on verrattava nykyisiin yksityisiin väkijuomakauppiaihin, jotka niinkään olisivat kukin voineet saada useamman

kuin yhden myyntioikeuden. Vähittäismyyntiä tälle yhtiölle luovutettaessa olisi toivomuksena lausuttava, että sen toimintaa on harjoitettava raittiutta silmälläpitäen ja että sen olisi ostohinnasta otettava haltuunsa nykyisten myyjäin — myöskin anniskeluosakeyhtiön — ulkomaisten väkiviinatavarain, viinien ja miedompain juovutusjuomain varastot, ne myymälähuoneistot, jotka on välikirjain mukaan vuokrattu kauemmaksi kuin kesäkuun 1 päivään 1914, sekä mainittavampaa tappionvaaraa tuottamattomat takuusitoumukset. Lisäksi olisi uutta yhtiötä kehotettava koettamaan hankkia paikkoja aikaisemmille vähittäiskauppiaille ja heidän henkilökunnalleen tarpeen ja asianomaisten käyttökelpoisuuden mukaan.

Kilpailun välttämiseksi ulko- ja kotimaisten väkiviinajuomain kesken sekä huonompain ulkomaisten väkiviinalajien maahantuonnin estämiseksi olisi määrättävä, että ulkomaisia väkiviinajuomia ei saa myydä kahdeksaa markkaa halvemmasta litrahinnasta.

Jos kuitenkin sellaista vähittäismyyntiyhtiötä, jota valiokunta edellä on tarkoittanut, syystä tai toisesta ei tulisi toimeen, olisi Helsingin Anniskeluosakeyhtiön otettava haltuunsa myöskin kaikki ulkomaisten väkiviinajuomain vähittäismyyntioikeudet ja edellä lausuttu toivomus siinä tapauksessa kohdistettava viimeksi mainittuun yhtiöön.

Mitä sitten tulee *kotimaisten väkiviinajuomain vähittäismyyntioikeuksiin*, joita nykyään on viisi ja joita kaikkia anniskeluosakeyhtiö käyttää, niin kävisi näiden oikeuksien luvun valiokunnan mielestä ensi myyntikautena korottaminen enintään seitsemään. Tätä ehdotusta perustelee se seikka, että nykyisten myymäläin edustalla useinkin on vallinnut tungosta ja muodostunut jonoja, mikä seikka on vaikuttanut häiritsevästi eikä ole hyödyttänyt raittiutta, minkä johdosta valiokunnasta on näyttänyt oikeammalta suoda anniskelu-yhtiölle tilaisuus hiukan lisätä myyntipaikkain lukua, jommoiseen toimenpiteeseen yhtiö tietenkin ryhtyisi ainoastaan tarkoin harkittuaan sen tarpeellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta.

Paitsi kotimaisia väkiviinajuomia saisi anniskeluyhtiö myös myydä kotimaisella väkiviinalla sekotettua ulkomaista konjakkia, jota tavaraa ei kuitenkaan saisi myydä halvemmasta kuin ulkomaisille väkiviinajuomille ehdotetusta alimmasta hinnasta kahdeksasta markasta litran.

Valiokunnan mielestä on välttämätöntä, että Kaupunginvaltuusto vastedes hankkii itselleen jonkin verran suurempaa määräämisvaltaa anniskeluosakeyhtiön johtokunnassa kuin tähän asti on ollut laita, siten että Valtuusto varaa itselleen oikeuden yhtiön kuudesta johtokunnanjäsenestä valita neljä ynnä kaksi varajäsentä (nykyään valitsee Kaupunginvaltuusto ainoastaan kaksi varsinaista jäsentä johtokuntaan). Tuohon suuntaan käyvä päätös tosin vaatii muuttamaan anniskeluosakeyhtiön nykyisiä sääntöjä, mutta sellainen muutos on tietenkin vaikeudetta aikaansaataavissa.

Mitä sitten tulee *väkiviinajuomain anniskeluoikeuksien* lukuun, niin näyttää tämä luku ja oikeuksien käyttämistapa olevan pysytettävä nykyisellään, kuitenkin niin, että anniskeluliikkeen harjoittajat velvoitettaisiin ostamaan kaikki ulkomaiset väkiviinatavaransa sekä viinit ja miedommat väkijuomat ehdotetulta uudelta vähittäismyyntiyhtiöltä tahi, ellei sitä saada toimeen, anniskeluyhtiöltä, sekä kotimaiset väkiviinatavarat viimeksi mainitulta yhtiöltä, ja pitäisi yhtiöiden panna myymälleen tavaralle kohtuullinen myyntihinta.

Allekirjoittanut Salingre on ollut eri mieltä sikäli, että mielestäni ravintoloitsijoita ei vielä olisi velvoitettava ostamaan myöskin viinejä ja miedompia juovutusjuomia uudelta yhtiöltä. Tämän käsitykseni tueksi olen halunnut saada sanotuksi seuraavaa. Läänin kuvernöörillä on valta Kaupunginvaltuustoa kuulematta antaa n. s. viininanniskeluoikeuksia, joiden omistajia ei siis käy asettaminen riippuvaisiksi anniskeluyhtiöstä eikä uudesta vähittäismyyntiyhtiöstä, vaan joilla on oikeus tuottaa viininsä suorastaan ulkomailta. Ei sentähden näy olevan oikeuden ja kohtuuden mukaista pakottaa varsinaisten ravintolain omistajia, jotka saavat anniskeluoikeutensa kaupunginviranomaisilta, ostamaan viinejensä nyt ehdotetulla tavalla. Jos ravintoloitsijoille tässä kohden suodaan täysi toimintavapaus, ei myöskään tarvinne pelätä väärinkäytöksiä syntyvän ala-arvoisten viinien maahantuonnin johdosta, koska toisen ja kolmannen luokan ravintolaoikeuksia, joissa ravintoloissa huonompain viinilajien voi olettaa saavan ostajia, valiokunnan ehdotuksen mukaan ei enää annettaisi yksityisille, vaan anniskeluosakeyhtiö ottaisi ne haltuunsa. Jos kuitenkin vastoin luuloa tässä kohden ilmaantuisi väärinkäytöksiä, voisi Kaupunginvaltuusto ensi kerralla järjestäessään juovutusjuomaliikettä määrätä ravintoloitsijainkin viinien oston toimitettavaksi valiokunnan nyt ehdotetulla tavalla. Tämän lisäksi huomautettakoon, että tuollainen toimenpide aivan varmasti aikaansaisi ennestäänkin kalliiden hyvän viinien hinnan edelleen kohoamisen. Eihän muutoin anniskeluosakeyhtiön eikä uuden yhtiön tule harjoittaa toimintaansa mahdollisimman suurta voittoa saadakseen, vaan etusijassa järjestyksen aikaansaamiseksi juovutusjuomaliikkeessä, eikä myöskään ole väitetty olevan olemassa väärinkäytöksiä, joita puheenalainen rajoitus olisi omansa poistamaan.

Edellä mainitun, 2 päivänä huhtikuuta 1883 annetun asetuksen 9 §:n mukaan saa se, jolla on oikeus anniskella paloviinaa ja muita väkijuomia, erityisettä luvatta myydä mallasjuomia paikalla nautittavaksi. *Oikeuksia yksinomaan mallasjuomain anniskelemiseen* annettanee sama määrä ja samoilla ehdoilla kuin kuluvaksi myyntikaudeksi.

Viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskaupasta saa valiokunta lausua seuraavaa.

Tammikuun 16 päivänä 1912 käsitellessään kysymystä täkäläisen juovutusjuomain kaupan järjestämisestä kuluvan kaksivuotiskauden ajaksi on Kaupunginvaltuusto, muun muassa, nähnyt hyväksi valiokunnan tarkemmin valmisteltavaksi lähettää kaksi edellä mainitun asian yhteydessä Kaupunginvaltuustossa tehtyä ehdotusta, joista toinen koski sen seikan selvittämistä, kävisikö menetteleminen niin, että kaupunki osottaisi anniskeluosakeyhtiön voittovaroista jonkin määrän maksettavaksi henkilöille, jotka täällä harjoittavat viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain kauppaa ja vapaaehtoisesti lopettavat mainitun liikkeensä, sekä toinen sitä, kävisikö ja missä muodossa Kaupunginvaltuuston toimesta viinikauppaliikkeen järjestyksen valvonnan toimeenpaneminen järjestysvallan siinä kohden toimittaman silmälläpidon lisäksi. Tämän johdosta on valiokunta vastamainituista seikoista hankkinut anniskeluosakeyhtiön lausunnon ja pyytää viitata siihen (liite IV).

Omasta puolestaan pyytää valiokunta lausua että, koska viinien vähittäiskauppa epäilemättä on se liike, joka kaikista puheenalaisista liikkeenhaaroista on turmiollisin, tämän elinkeinon rajoittamista ja ankarampaa tarkastusta tarkoittavat toimenpiteet varmaankin olisivat perusteltuja. Kun kuitenkin kokemus on osottanut, että myyntioikeuksien luku myyntikaudesta toiseen on tuntuvasti vähentynyt ja että tämän luvun sentähden nyt käy ehdottaminen vähennettäväksi 47:stä 34:än, eli todellisesti käytännössä olevain oikeuksien lukuun, ja koska on todennäköistä, että tämän lisäksi oikeuksien luku sangen tuntuvasti vähenee, jos väkiviinajuomain vähittäiskauppa järjestetään sille kannalle, kuin valiokunta edellä on ehdottanut, koska useat nykyisistä viinikauppiaista lienevät riippuvaisia väkiviinatarvarain kauppiaista, sekä myöskin siihen katsoen, että jotkin oikeudet todennäköisesti käy lakkauttaminen Terveydenhoitolautakunnan toteamain väärinkäytösten johdosta kaupan harjoituksessa, ei valiokunnan mielestä nykyinen ajankohta ole aivan sopiva näiden liikkeiden lunastuskysymyksen käsiteltäväksi ottamiseen, vaan olisi se jätettävä toistaiseksi.

Mitä sitten tulee puheena olleeseen viinikauppaliikkeen järjestyksen tarkastuksen toimeenpanoon sen valvonnan lisäksi, jota järjestysvalta toimittaa ja jolla — koska Terveydenhoitolautakunta on saanut toimekseen harkita kysymystä tämän liikkeen terveydellisen puolen tarkastamisesta — lienee tarkoitettu liikkeenharjoituksen valvomista muissa kohdin anniskeluyhtiön tarkastajain välityksellä, niin saa valiokunta tässä kohden viitata siihen, mitä sanottu yhtiö on asiasta lausunut sekä samalla esittää, että tuollainen lisävalvonta toimeenpantaisiin vastamainitulla tavalla.

Valiokunnan on tässä yhteydessä mainittava, ettei valiokunta nyt ole ottanut harkittavaksi kysymystä, kävisikö kaikki myyntioikeudet lakkautta-

minen, koska Kaupunginvaltuusto hiljattain tästä asiasta annetun seikka-peräisen selvityksen pohjalla on päättänyt, että tuollainen lakkautus ei ole oikeudellisista syistä toimeenpantavissa.

Vähemmistö, allekirjoittaneet Häggman ja Serlachius, on kuitenkin vaa-tinut, että valiokunta ehdottaisi kaikki viinien ja muiden miedompain juovutus-juomain myyntioikeudet nyt lakkautettaviksi sillä perusteella, että on ole-massa Senaatin ennakkopäätös, jonka mukaan Kaupunginvaltuustolla on valta niin menetellä.

Myyntialueeseen nähden on valiokunta sitä mieltä, että nykyistä aluetta olisi supistettava, kuitenkin niin, että anniskelua sekä anniskeluyhtiön harjoit-tamaa väkevämpäin kotimaisten väkiviinajuomain vähittäismyyntiä varten olisi hiukan laajempi alue kuin muuta vähittäismyyntiä varten. Viimeksi mainitun alueen suurempaa supistamista perustelee se seikka, että myyntipaikkain luku valiokunnan ehdotuksen mukaan tuntuvasti vähenisi sekä että erittäinkin niin sanottu viininmyynti olisi, mikäli mahdollista, sijoitettava keskikaupun-gille, missä sitä käy helpommin valvominen. Valiokunnan ehdotuksen yksityis-kohdat käyvät selville mietinnön loppuponsista sekä mietintöön liitetystä kaupunginasemakaavasta.

Mitä *väkiviinajuomamonopoolin pitentämiseen* tulee, saa valiokunta esittää, että tuollainen pitennys myönnettäisiin Helsingin Anniskeluosake-yhtiölle tässä edellä esitetyin ja jälempänä uudelleen mainituin ehdoin.

Lopuksi on valiokunta ollut sitä mieltä, että Kaupunginvaltuuston olisi Maistraatille lausuttava toivomus, että Maistraatti, ennenkuin ratkaisee kysy-myksen kunkin anniskelupaikan luokituksesta, varaisi Valtuustolle tilaisuuden lausua mielensä siitä sekä myös pyytäisi Valtuuston lausuntoa mallasjuomain anniskelu-oikeutta koskevista hakemuksista.

Edellä olevan mietinnön laadittuansa katsoi valiokunta tarpeelliseksi suoda Helsingin Anniskeluosakeyhtiön johtokunnalle tilaisuuden tarkastaa se korjausvedoksena sekä valiokunnalle tehdä ne huomautukset, joihin ai-hetta saattaisi olla. Valiokunta on sittemmin saanut vastaanottaa liitteenä V seuraavan lausunnon asiasta sekä anniskeluosakeyhtiön johtokunnanjäsenen, herra H. Hertzbergin mainittuun lausuntoon liitetyn vastalauseen. Puheen-alainen lausunto aiheuttaa valiokuntaa esiintuomaan seuraavaa.

Johtokunta on ensinnäkin katsonut olevan lainopilliselta kannalta esittäminen erinäisiä epäilyksiä valiokunnan ehdotusta vastaan sekä siinä kohden huomauttanut, että Kaupunginvaltuusto voimassa olevan paloviina-asetuksen 9 §:n 1 momentin mukaan voi päättää antaa väkiviinajuomain anniskelun ja vähittäismyynnin paikkakunnalla yksinoikeudeksi joko siten, että *koko* tämä kauppa annetaan asetuksen määräysten mukaisesti perustetun yhtiön yksinoikeudeksi taikka siten, että tuollaisen yhtiön yksinoikeudeksi annetaan ainoastaan *kotimaisten* väkiviinajuomain kauppa, kumpaisessakin tapauksessa ehdollisin poikkeuksin hotellien, ravintolain ja konditoriaain anniskeluun nähden. Muuta yksinoikeuden muotoa ja muita poikkeuksia annetusta yksinoikeudesta laki ei tunne. Ehdotettu järjestys kuitenkin, eritoten sen johdosta että määrätty, ainoastaan 500 markan suuruinen maksu suoritettaisiin monopooliyhtiölle kustakin käytetystä oikeudesta, tietäisi eräänlaatuisen, asetuksessa edellyttämättömän monopooliyhtiön perustamista ehdoilla, jotka osittain näyttävät olevan ristiriidassa asetusten määräysten kanssa.

Tähän saa valiokunta huomauttaa, että Kaupunginvaltuuston aina on katsottu ja täytyy katsoa olevan esteetön anniskeluosakeyhtiölle myönnetyn yksinoikeuden käyttämiseen liittämään eräitä ehtoja. Näiden joukkoon käynee paneminen senkin, että ulkomaisten väkiviinajuomain vähittäismyyntioikeudet on annettava erityiselle yhtiölle. Kaupunginvaltuustolla on myös katsottava olevan valta tässä yhteydessä määrätä kustakin tuollaisesta myyntioikeudesta maksu, erittäinkin kun paloviinan myymisestä y. m. kesäkuun 9 päivänä 1892 annetun K. A:n 9 §:n 2 momentissa puhutaan anniskelutahi vähittäismyyntioikeuden luovuttamisesta „*määrättyä*, yhtiölle suoritettavaa maksua vastaan“. Jotta kuitenkin kaikki epäilykset valiokunnan ehdotuksen laillisuudesta poistuisivat, on valiokunta anniskeluosakeyhtiön vastamainitun lausunnon johdosta muuttanut aikaisempaa ehdotustaan, jonka mukaan mainittu yhtiö olisi *velvollinen* uudelle vähittäismyyntiyhtiölle luovuttamaan kaikki seitsemän ulkomaisten väkiviinajuomain myyntioikeutta, siten että anniskeluyhtiöllä olisi siihen *oikeus*, mikä ehdotus kaikin puolin käy yhteen sen kanssa, mitä monopoolisäännöksessä (1892 vuoden asetuksen 9 §) edellytetään. Samalla lausunee Kaupunginvaltuusto anniskeluyhtiölle nimenomaisena toivomuksenaan, että yhtiö nuo oikeudet luovuttaa.

Lisäksi on anniskeluosakeyhtiön johtokunnasta näyttänyt epäilyksen alaiselta, voiko kaupunki liittyä osakkaaksi senlaatuiseen yhtiöön kuin tässä on puheena ja siten ruveta viinanmyyjäksi lain tarkoittamassa mielessä. Johtokunta huomauttaa, että paloviina-asetuksen 6 §:n 2 mom. säättää muun muassa että, kun paloviinan ja väkiviinajuomain myymistä tahi anniskelemista koskevaa asiaa kaupunginvaltuusmiehistössä tahi raastuvankokouksessa käytellään, älköön paloviinan myyjä, paloviinan valmistaja tahi tislauslaitoksen haltija keskusteluun tahi päätökseen osaa ottaa; kuitenkin älköön tämä

kielto koskeko sellaisen yhtiön osakkaita, josta 9 §:ssä mainitaan. Tämä lainpaikka johtokunnan mielestä selvästi osottaa, että valiokunnan ehdottaman yhtiön osakas ei olisi oikeutettu ottamaan osaa juovutusjuoma-asiain käsittelyyn. Kaupungilla siis yhtiön osakkaana ei olisi oikeutta ensinkään ottaa osaa tuollaisten asiain käsittelyyn, mutta toiselta puolen juuri kaupungin edustajain, kaupunginvaltuusmiesten, on käsiteltävä mainitunlaatuiset asiat.

Vastamainittu määräys ei valiokunnan mielestä sisällä mitään muuta, kuin että yksityinen etu ei saa olla määräämässä tähän kuuluvain asiain käsittelyssä, mikä myös selvästi käy näkyviin siitä, että monopooliyhtiön, toisin sanoin yleisessä ja raittiusystävällisessä tarkoituksessa toimivan yhtiön osakas saa ottaa osaa tuollaisia asioita koskevaan keskusteluun ja päätökseen. Paitsi että uusi vähittäismyyntiyhtiö, joka ei sekään työskentelisi omaksi voitokseen, näyttää olevan asetettava monopooliyhtiön veroiseksi, ansaitsee edelleen mainitsemista että, vaikkakin kaupunki on tämän yhtiön osakas, ei Kaupunginvaltuustoa kuitenkaan voi pitää esteellisenä käsittelemään vastamainittuja asioita. Ainoastaan niihin kaupunginvaltuusmiehiin nähden, joilla itsellään on osakkeita yrityksessä, kävisi väittäminen tuollaisen esteellisyyden olevan olemassa, jos olisi puhe tavallisesta väkiviinajuomain myyntiyhtiöstä, mikä, niinkuin vastikään mainittiin, ei valiokunnan mielestä kuitenkaan ole tässä laita.

Mitä tulee anniskeluosakeyhtiön johtokunnan lausumiin epäilyksiin tähänastisten myyjäin varastojen ja sitoumusten haltuunottoon nähden, saa valiokunta huomauttaa, että tuollainen haltuunotto tietenkin pantaisiin toimeen tarpeellista arvostelua ja varovaisuutta noudattaen, minkätähden nämä epäilykset eivät ansainne huomiota.

Johtokunta näyttää arvelevan, että uuden yhtiön hoito, semmoiseksi kuin se on suunniteltu, kävisi kalliiksi. Yhtiön hoidosta ei kuitenkaan ole mainittu muuta, kuin että yhtiö, *mikäli mahdollista*, tarjoisi paikkoja nykyisille myyjille ja heidän henkilökunnalleen. Ettei näistä oteta palvelukseen useampia kuin tarve välttämättä vaatii ja ettei myöskään ylenmääräisiä palkkaetuja taata palvelukseen otetuille, saanee pitää itsestään selvänä, minkätähden valiokunta puolestaan ei voi huomata, mistä syystä tämän hoidon tarvisisi käydä erittäin kalliiksi.

Lisäksi johtokunta pelkää konjakin menekin vähenevän tuntuvasti, jos alin hinta korotetaan kahdeksaan markkaan litralta, sekä myyntivoiton tämän johdosta supistuvan. Kun kuitenkin sekä anniskeluyhtiön että uuden yhtiön pitää työskennellä raittiuden edistämiseksi eikä omaksi voitokseen, ei kumpaisenkaan näistä epäilyksistä pitäisi mitään merkitä.

Johtokunnan lausunnossa n. s. viinikauppiaitten taholta odotettavasta kilpailusta voi olla perää, mutta tämä seikka ei ole nykyään muutettavissa, jos valiokunnan enemmistön tavoin asettuu sille kannalle, että näitä oikeuksia

ei voi lakkauttaa. Toiselta puolen kuitenkin on, niinkuin valiokunta tässä edellä on huomauttanut, mahdollista sekin, että useimmat viinikauppiaat yksityisten väkiviinajuomanmyyntioikeuksien lakkauttamisen johdosta lopettavat liikkeensä. Joka tapauksessa näyttää mahdottomalta noudattaa johtokunnan ehdottamaa menettelyä eli että väkijuomakauppiaitten varastojen haltuunoton ehdoksi pantaisiin, että näiden kauppiaiden olisi niin meneteltävä, että kaikki käytännössä olevat viininmyyntioikeudet annettaisiin käytettäväksi, koska väkiviinajuomain kauppiaat eivät omista näitä oikeuksia.

Johtokunta mainitsee, että anniskeluyhtiön harjoittama ulkomaisten väkiviinajuomain kauppa on kehittynyt suotuisasti, minkätähden sitä ei nyt tulisi lopettaa, sekä että yhtiön liikekin joutuisi kärsimään sen suuntaisesta toimenpiteestä, koska yhtiö on uuteen taloonsa sisustanut erinäisiä huoneistoja tämän kaupan tarpeita varten. Johtokunta näyttää taaskin kokonaan sivuuttavan sen seikan, että anniskeluyhtiön toimintaa ei saa harjoittaa mahdollisimman suuren myyntivoiton saamiseksi sekä että yhtiö on saanut yksinoikeuden kahdeksi vuodeksi kerrallaan, minkä ajan kuluttua yksinoikeuden käyttämisehtoja tietenkin voidaan muuttaa. Varovaisuuden olisi sentähden pitänyt kehottaa olemaan ryhtymättä mainittavan kalliisiin toimenpiteisiin kaksivuotiskauden umpeenmenon jälkeisen ajan varalle.

Se johtokunnan mainitsema seikka, että kaupungin kaksi suurinta väkiviinajuomain myyjää ei ole nyt tahtonut lopettaa liikettään, vaan vaatinut että väkiviinajuomain kauppa kaupungissa edelleen järjestettäisiin samojen periaatteiden mukaan, joita on noudatettu kuluvan myyntikauden aikana, ei voi olla ratkaiseva, kun toiselta puolen kaikki muut myyjät ovat ilmoittaneet asemansa käyvän toivottomaksi, ellei nykyisiin oloihin aikaansaada muutosta. Pääkaupungin juovutusjuomapolitiikka on muutoin jo jonkin aikaa ilmeisesti pyrkinyt monopooliin laajentamiseen, minkätähden nyt ehdotettujen sen suuntaisten toimenpiteiden ei pidä tuntua odottamattomilta.

Mitä sitten myyntialueisiin tulee, ei valiokunta ole havainnut niiden supistamista tarkoittavia ehdotuksia vastaan tehtyjen muistutusten olevan niin painavia, että valiokunta olisi niiden johdosta katsonut olevan ehdotustaan muuttaminen. Epätodennäköiseltä tuntuu, ettei yhtiö voisi vuokrata sopivia myyntihuoneistoja ehdotuksessa mainituilta alueilta, varsinkin kun otetaan huomioon että, jos valiokunnan ehdotus hyväksytään, useita myymälöitä tulee joutilaksi. Jos yhtiö on ollut niin varomaton, että on kuluvan myyntikauden jälkeiseksi ajaksi vuokrannut huoneistoja, jotka nyt jäävät myyntialueiden ulkopuolelle, ei tämäkään näy voivan estää vahvistamasta semmoisia aluerajoja, jotka on havaittu tarkoituksenmukaisiksi.

Valiokunta on saanut tiedokseen Helsingin Raittiusyhdistysten Keskustoimikunnan Kaupunginvaltuustolle lähettämän esityksen esillä olevista asioista, jota esitystä, se kun ennestään on painettuna, ei ole liitetty mietintöön. Lisäksi on erinäisiä esityksiä asiasta saapunut kaupungin papistolta (liite VI), „Valko Nauha“ yhdistykseltä (liite VII), Helsingin Suomalaiselta Talonomistajayhdistykseltä (liite VIII) sekä Suomalaisen Työväen Liitolta (liite IX). Nämä esitykset eivät aiheuta erityistä lausuntoa, kun valiokunta tässä edellä on seikkaperäisesti esittänyt kantansa asiassa.

Sen johdosta mitä edellä on lausuttu sekä aikaisemmin on ollut tapana määritellä, saa valiokunta niinmuodoin kunnian kesäkuun 1 päivän 1914 ja saman päivän 1916 välisenä kaksivuotiskautena noudatettavaksi ehdottaa:

A) väkiviinajuoMAIN vähittäismyyntiin ja anniskeluun nähden

että vähittäismyyntioikeuksien luku määrätään enintään neljäksitoista, joista enintään seitsemän käsittää oikeuden yksinomaan ulkomaisten väkiviinajuoMAIN sekä niin ulko- kuin kotimaistenkin viinien ja miedompain juovutusjuoMAIN vähittäismyyntiin, jota vastoin jällellä olevat seitsemän oikeutta käsittävät oikeuden ainoastaan kotimaisten väkiviinajuoMAIN ja kotimaisella väkiviinalla sekotetun ulkomaisen konjakin vähittäismyyntiin; sekä

että anniskeluoikeuksien lukumäärä vahvistetaan enintään kolmekseitsemettä, josta määrästä kuitenkin enintään viisiviidettä saa luovuttaa käytettäväksi ravintolaliikkeen yhteydessä;

B) mallasjuoMAIN anniskeluun nähden

että tuollaisten anniskeluoikeuksien luku on oleva enintään kolmekymmentä, joista kaksikymmentä oikeutta on annettava isonlaisille ruokaloille ja niihin verrattaville ravintoloille sekä kymmenen oikeutta niille työväenluokkaa varten oleville ruokaloille, joissa olutta saa anniskella;

C) viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäismyyntiin nähden

että tuollaisia vähittäismyyntioikeuksia on oleva enintään neljäneljättä; sekä

että Kaupunginvaltuusto puolestaan lausuisi olevansa sitä mieltä, että puheenalaisilla oikeuksilla on henkilökohtainen luonne sekä ettei niitä siis käy toiselle siirtäminen;

D) edellä mainittujen liikkeiden toimialueeseen nähden

että anniskelu- sekä semmoisia vähittäismyyntipaikkoja, joissa myydään väkevempiä kotimaisia väkiviinajuomia ja sekotettua konjakkia, saa olla ainoastaan sillä alueella, jota rajoittaa pitkin Marian-, Rauhan-, Unionin-, Hallitus-, Mikon-, Kaivo-, Simon-, Kansakoulu-, Fredrikin-, Ison Roopertin-, Pikku Roopertin-, Kasarmin-, Etelä-Esplanaati- ja Unioninkatua sekä Aleksanterinkatua Mariankadulle kulkeva murtoviiva siten, että myyntipaikkoja saa olla rajaviivana olevain katujen kumpaisellakin puolella;

että muut vähittäismyyntipaikat on sijoitettava sille alueelle, jota rajoittaa pitkin Marian-, Rauhan-, Unionin-, Hallitus-, Mikon-, Kaivo-, Hakasalmen-, Aleksanterin-, Vladimirin-, Yrjön-, Erottaja-, Etelä-Esplanaati- ja Unioninkatua sekä Aleksanterinkatua Mariankadulle kulkeva murtoviiva, myyntipaikat sijoitettuvina sillä tavoin kuin edellä on mainittu;

että vähittäismyyntiä ja anniskelua siten luvallisilla alueilla ei kuitenkaan saa harjoittaa koulun ja kirkon eikä semmoisen paikan välittömässä läheisyydessä, missä väkeä runsaammin liikkuu, eikä myöskään Senaatintorin varrella; sekä

että poikkeuksen väkiviina- ja mallasjuomain anniskeluun nähden saa tehdä Kauppa- ja Rautatienvarsin sijaitseviin hotelleihin, Alppilaan, Kaisaniemeen, Blekholman saariin, Kaivohuoneeseen, ent. Seurahuoneeseen ja Kleinehn hotelliin sekä teattereihin ja klubeihin nähden;

E) väkiviinajuomain vähittäismyynnin ja anniskelun yksinoikeuden myöntämiseen nähden

että Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle edelleen myönnetään yksinoikeus kaikkien sekä koti- että ulkomaisten väkiviinajuomain vähittäismyyntiin ja anniskeluun täällä kesäkuun 1 päivästä 1914 samaan päivään 1916, oikeuttamalla osakeyhtiö määrätystä, sille suoritetusta maksusta hotellien, ravintolain tai konditoriaain omistajille luovuttamaan osan saamiaan anniskeluoikeuksia sekä, jos ennen helmikuun 1914 umpeen menemistä saadaan aikaan sellainen yhtiö ulkomaisten väkiviinajuomain sekä ulko- ja kotimaisten viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäismyyntiä varten, jossa kaupunki on pääosakkaana, mainitulle yhtiölle luovuttamaan kaikki tuollaiset myyntioikeudet viidensadan markan maksusta kunkin käytetyn oikeuden;

mutta että mainittuun myönnytykseen liitetään alla luetellut ehdot:

1) että anniskeluosakeyhtiön hallituksessa varataan sija vähintään neljälle Kaupunginvaltuuston valitsemalle jäsenelle, jotka vastaavat kolmattaosaa hallituksen jäsenluvusta, sekä kahdelle Valtuuston valitsemalle varajäsenelle;

2) että Kaupunginvaltuusto vahvistaa niiden välikirjain kaavakkeet, joilla vähittäismyynti- tai anniskeluoikeuksia luovutetaan;

3) että luokan, johon kukin anniskelupaikka on luettava, edelleenkin määrää Maistraatti;

4) että väkiviinatavaroita ei saa lähettää kaupungin ulkopuolelle muille kuin jälleenmyyjille;

5) että ulkomaisia väkiviinatavaroita sekä kotimaisella väkiviinalla sekoitettua ulkomaista konjakkia ei saa myydä halvemmasta kuin kahdeksasta markasta litran;

6) että anniskeluosakeyhtiö viimeistään helmikuun kuluessa ottaa ratkaistavaksi kysymyksen myönnettyjen oikeuksien luovuttamisesta, sikäli kuin sellainen luovutus on luvallinen;

7) että anniskeluoikeuden omistaja on velvollinen tilaamaan kaikki väkiviinatavarat sekä viinit ja muut miedommat juovutusjuomat anniskeluosakeyhtiöltä tai uudelta vähittäismyyntiyhtiöltä;

8) että Kaupunginvaltuuston valitseman vakinaisen sovintolautakunnan, johon kuuluu viisi varsinaista jäsentä ja tarpeellinen määrä varajäseniä, ratkaistavaksi jätetään: a) kysymys siitä, onko vuokramies osakeyhtiön vaatimuksesta julistettava hänelle myönnetyn oikeuden menettäneeksi; b) muut riidat, joita osakeyhtiön ja sen vuokramiesten välillä voi syntyä vuokrasopimuksen sisällyksestä; sekä c) kysymys tavaraston lunastamisesta, kun sitä vaatii vuokramies, jonka vuokraoikeus rajoitetaan, lakkautetaan tai julistetaan menetyksi;

9) että anniskeluosakeyhtiö itse hoitaa ravintolaliikkeen kaikissa toisen ja kolmannen luokan anniskelupaikoissa;

10) että anniskeluosakeyhtiö ei käytä yksinoikeutta saadakseen liikkeestä mahdollisimman suurta voittoa, vaan etusijassa saadakseen aikaan järjestystä tässä liikkeessä sekä vastustaakseen juovutusjuomain väärinkäyttöä, minkätähden ei anniskeluosakeyhtiöllä eikä uudella vähittäismyyntiyhtiöllä ole oikeutta sanomalehdissä ilmoittamalla eikä muullakaan tavoin kiinnittää yleisön huomiota myyntiliikkeen seensä;

11) että siisteyttä ja järjestystä pidetään voimassa sekä sitä varten asetetaan tarpeellinen määrä valvojia;

12) että luovutettujen anniskeluoikeuksien myyntimaksujen määräämisessä noudatetaan oikeudenmukaisuutta; sekä

13) että anniskelijoille myydyille tavaroille pannaan kohtuulliset hinnat.

Lisäksi ehdottaa valiokunta Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle lausuttavaksi:

että anniskeluosakeyhtiö luovuttaisi kaikki seitsemän ulkomaisten väkiviinajuomain sekä niin ulko- kuin kotimais-tenkin viinien ja miedompain juovutusjuomain vähittäismyyntioikeutta uudelle vähittäismyyntiyhtiölle, jos se saadaan toimeen.

Uudelle vähittäismyyntiyhtiölle toivoo valiokunta lausuttavaksi

että yhtiö liikkeiden ostohintoihin lunastaisi tähänastisten vähittäismyyjään varastot sekä ottaisi vastatakseen sellaisista takuusitoumuksista, joiden ei katsota tuottavan mainittavaa tappionvaaraa, niinkään ottaisi vastatakseen kesäkuun 1 päivän 1914 jälkeiseksi ajaksi tehdyistä vuokrasopimuksista sekä, mikäli mahdollista, hankkisi tointa nykyisille myyjille ja heidän henkilökunnalleen.

Ellei vastamainittua yhtiötä saada toimeen, on viimeksi esitetty toivomus katsottava kohdistuvaksi anniskeluosakeyhtiöön.

Lisäksi ehdottaa valiokunta Maistraatille lausuttavaksi toivomuksen

että Maistraatti, ennenkuin kysymys jonkin anniskelupaikan luokituksesta tai mallasjuomain anniskeluoikeuden antamisesta otetaan ratkaistavaksi, varaisi Kaupunginvaltuustolle tilaisuuden antaa tästä lausunnon.

Lopuksi päättänee Kaupunginvaltuusto

jättää kysymyksen viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäismyyntioikeuksien lunastamisesta toistaiseksi; sekä

Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle lausua toivomuksen, että yhtiö koettaisi valvojainsa avulla aikaansaada ehdottamansa laatuisen valvonnan myöskin vastamainittuun liikkeeseen nähden; sekä

antaa Rahatoimikamarin tehtäväksi vastaisessa uudessa vähittäismyöntiyhtiössä kaupungin puolesta merkitä niin monta osaketta kuin tarvitaan, jotta tämä yhtiö voi alottaa toimintansa, ja vähintään 300,000 markan määrään, jos yhtiön osakepääoma on 500,000 markkaa.

Helsingissä, marraskuun 27 päivänä 1913.

August Lundqvist.

Ossian Häggman.

Gösta Salingre.

A. M. Lassenius.

Allan Serlachius.

Hjalmar Ekholm.

Herroille Helsingin Kaupunginvaltuusmiehille.

Viime marraskuulla oli allekirjoittaneilla aihetta Herroille Kaupunginvaltuusmiehille antaa kirjelmä, joissa me kunnioittaen anoimme Herrain Kaupunginvaltuusmiesten apua oikaisun saamiseksi siihen asemansa väärinkäyttöön, johon Helsingin Anniskeluosakeyhtiön hallitus mielestämme oli saattanut itsensä syyppääksi Herrain Kaupunginvaltuusmiesten sille myöntämän anniskeluoikeuden käyttämisessä. Muistutuksemme kohdistuivat etusijassa siihen tapaan, miten Anniskeluosakeyhtiö toteutti Herrain Kaupunginvaltuusmiesten toivomusta että „yhtiö ei käyttäisi yksinoikeutta saadakseen liikkeestä mahdollisimman suurta voittoa, vaan etupäässä saadakseen aikaan järjestystä tässä kaupassa sekä vastustaakseen väkijuomain väärinkäyttöä“. Näin tapahtui, sen mukaan kuin me rohkenimme huomauttaa, siten että Anniskeluyhtiö:

1) lisäsi ulkomaisten väkiviinajuomain vähittäismyyntipaikkain luvun 24:stä 29:ksi;

2) tuntuvasti alensi väkiviinatavarain hintaa;

3) lisäsi yhtiön omissa huoneistoissa myytävään väkiviinajuomain alkoholi-pitoisuutta toimeenpanematta sitä vastaavaa hinnankorotusta, mikä samallaisesta menettelystä määrättiin meidän, yhtiön vuokramiesten, noudatettavaksi;

4) möi ravintoloitsijoille ja hotellinomistajille useimpia käypiä väkijuomajajeja sellaisiin hintoihin, että Herrain Kaupunginvaltuusmiesten antama määräys että näillä kuluttajilla olisi oikeus ostaa tavaransa keneltä kaupungin väkijuomakauppiaalta tahansa siten todellisuudessa tehtiin tyhjäksi, jota paitsi Anniskeluyhtiön oma puhdas voitto tästä välittömästä myynnistä oli tuntuvasti vähempi kuin meidän välittäessämme myyntiä.

Huomautimme lisäksi, että nämä Anniskeluyhtiön toimenpiteet eivät ainoastaan olleet ilmeisesti vastoin Herrain Kaupunginvaltuusmiesten selvästi lausumaa toivomusta, vaan että ne myös kokonaan muuttivat niitä edellytyksiä, joiden pohjalla me olimme allekirjoittaneet sopimuksen Anniskeluyhtiön kanssa.

Kirjelmämme ei aiheuttanut toimenpidettä Herrain Kaupunginvaltuusmiesten puolelta, mutta asian käsittelyssä Kaupunginvaltuustossa olleesta keskustelusta saimme sen käsityksen, että suhdettamme Anniskeluyhtiöön ei tosin kuluvan sopimuskauden aikana kävisi uudestijärjestäminen, mutta että tuollainen järjestäminen sopimuskauden päättyessä toimeenpantaisiin, vaikka oli tietämätöntä, kävisikö se meidän toivomaamme suuntaan.

Tämän johdosta ja kun tuollaisen uudestijärjestämisen aika kohdakkoin on ovella, rohkenemme täten kunnioittaen pyytää Herroja Kaupunginvaltuusmiehiä hyväntahtoisesti niin menettelemään, että me saisimme tilaisuuden asianmukaisessa paikassa numerotiedoilla ja muilla todisteilla osottaa, kuinka toivottomaksi meidän asemamme käy, jollei oikaisua valituksenalaisiin oloihin saada aikaan. Meillä on sitä enemmän syytä pyytää tuollaista toimenpidettä, kun sanomalehdistä olemme saaneet tietoomme ne uudet ehdot, joita väkijuomavaliokunnan jäsen, herra prof. Serlachius on päivälehdissä julkaisemisaan kirjoituksissa ehdottanut noudatettavaksi meidän ja Anniskeluyhtiön välisessä yhteistyössä. Tämän ehdotuksen mukaisesti ottaisi Anniskeluyhtiö kesäkuun 1 päivästä ensi vuonna haltuunsa *kaiken astioista myytävään väkiviinajuomain kaupan, kaiken pulloittain myytävään väkiviinajuomain kaupan, joiden hinta on 8 markkaa halvempi litralta, sekä kaiken väkiviinatavarain hankinnan hotelleihin ja ravintoloihin.*

Kun tähän asiaan tarvittavan laajan aineiston vuoksi on mahdoton tämänlaatuisessa kirjelmässä esittää seikkaperäisiä tietoja siitä, mitä edellä kerrotut määräykset, siinä tapauksessa että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet ne hyväksyisivät, vaikuttavat meidän kauppaliikkeeseemme, saamme tässä rajoittua toteamaan, että ne vaikuttaisivat samaa kuin täydellinen myyntikielto. Tosin on Herroilla Kaupunginvaltuusmiehillä juridinen oikeus tuollaisen kiellon antamiseen, emmekä sentähden olisikaan katsoneet maksavan vaivaa lähettää tätä kirjelmää, jos meillä olisi ollut aihetta olettaa Herroilla Kaupunginvaltuusmiehillä todella olevan aikomus jo tämän myyntikauden umpeenmentyä ehkäistä meidän toimintamme. Tuollaista aihetta ei kuitenkaan ole ollut. Meille on päin vastoin vakuutettu (vieläpä herra professori Serlachiuksen sanomalehtikirjoituksissa), ettei ole aikomus nyt riistää meiltä oikeuksiamme. Meidän täytyy sentähden edellyttää että, kun vastamainitut pitkälle menevät rajoitukset yhtäkaikki on ehdotettu, näin on tehty ottamatta selville niiden ehkäisevää vaikutusta meidän kauppaliikkeeseemme. Näin ollen ei meillä mielestämme ole ollut syytä ilman muuta heittää kaikkea toivoa, vaan sitä ennen anoa, että meille Herrain Kaupunginvaltuusmiesten suosiollisesta toimesta varattaisiin tilaisuus tulla asiassa kuulluiksi väkijuomavaliokunnassa tai ehkä mieluummin valiokunnassa, joka on erikoisesti asetettu järjestämään juovutusjuomain myyntiasiaa kokonaisuudessaan, vakautu-

neita kun olemme siitä, että meidän silloin onnistuisi täysin selvittää asiain-tila ja siten myös estää ehdotettuja toimenpiteitä voimaan tulemasta.

Jos tämä vasten luuloa ei kuitenkaan onnistuisi ja Herrat Kaupunginvaltuusmiehet hyväksyisivät prof. Serlachiuksen edellä mainitun ehdotuksen, käy asemamme sellaiseksi, ettei meille jää muuta neuvoksi kuin koettaa menetellä niin, että toimintamme voi lakata kesäkuun 1 päivänä 1914. Valittavasti ei tämäkään anniskelukysymyksen jyrkkä ratkaisu ole ilman muuta toimeenpantavissa. Liikkeemme ovat nimittäin niin laajat, ettei ole ajateltavissakaan, että me niin lyhyen ajan kuin 4—5 kuukauden kuluessa, mikä meillä olisi käytettävänä, voisimme muuttaa rahaksi miljooniin markkoihin nousevat varastomme. Emme tämän ajan kuluessa myöskään ehdi läheskään selvittämään niitä sitoumuksia, joihin meidän on täytynyt luotonannon ja takausten muodossa ruveta. Käynee sentähden välttämättömäksi järjestää asia niin, että se yhtiö, joka vastedes korjaa voiton meidän tähänastisesta liiketoiminnastamme, myös velvoitetaan ottamaan haltuunsa meidän jällellä olevat varastomme sekä toisiaan vastaavat varamme ja velkamme ynnä suurempain ostajain puolesta antamamme takaussitoumukset. Ellei näin menetellä, on vararikko välttämätön ei ainoastaan meille viinikauppiaille, vaan myös useimmille niistä, joiden luotto on meidän varassamme. Näiden joukossa ovat etusijassa useimmat täkäläiset ensi luokan ravintolat ja hotellit.

Edellä lausutusta käynee selville, että me tällä kirjelmällämme tarkoitamme saada Herrain Kaupunginvaltuusmiesten suosiollista apua Helsingin viini- ja väkiviinajuomakaupan järjestämiseen siten, *että meille varataan tilaisuus joko siedettävien ehdoin jatkaa liikettämme taikka suorastaan menettämättä liikkeisiimme pantua pääomaa lakkauttaa ne*. Tämän tarkoituksen saavuttamiseksi rohkenemme ehdottaa, että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet sopivilla henkilöillä tarkoin tutkituttaisivat

osin ja 1:ksi) viini- ja väkijuomakauppain toimintamahdollisuuden nykyään voimassa olevain ja ennen kaikkia odotettava olevain rajoitusten voimaan astuessa;

osin ja 2:ksi) mahdollisuuksia ja sopivinta tapaa, miten Helsingin Anniskeluosakeyhtiö tai jokin muu tarkoitusta varten perustettu yhtiö voisi ottaa nämä liikkeet haltuunsa.

Siinä toivossa että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet katsoisivat esittämämme molempain vaihtopuolisten Helsingin väkijuomakaupan järjestämisehdotusten ansaitsevan tarkempaa tutkimista, sitoudumme antamaan kaikki tiedot, joita ehkä asetettava komitea haluaa.

Helsingissä, syyskuun 24 päivänä 1913.

Axel Palmroos A. B.
Hugo Wennerberg.

A. B. Gösta Sundmans
vinkällare
Oskar Strömberg.

W. Ahlfors.

O. B. Hildén.

Mathilda Holmqvist.

Hjelt & Lindgrén, Eftr.
Emil Danska.

Adrian Westerberg Akt.
Adrian Westerberg.

Toiminimi V. R. Kählman
Henrik Kählman.

J. C. Maexmontan A. B.
Ernst Nyberg.

A. F. Hagelberg.

A. W. Eklund & C:o
Aktiebolag
I. Less.

Aktieb. N. Pletschikoff
Eftr. *Anna Korhonen.*

Toiminimi A. Nikiforow
G. Engström.

A. B. W. Relander O. Y.
L. V. Relander.

Klas Rosenqvist.

Toiminimi J. F. Sjöberg
Josefina Damstén.

Aktieb. H. Fryckman
Osakeyhtiö
Alfr. Malmberg.

A. B. A. Nikander O. Y.
A. Nikander.

M. Hirvonen.

N. A. Turdén Aktiebolag
Lennart Petterson.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Eräissä sanomalehdissä julkaistut kirjoitukset, joissa vaaditaan muutetuin ehdoin myöntämään Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle väkiviinajuomain yksinmyyntioikeutta täällä myyntikaudeksi 1914—1916 siinä mielessä että, sen lisäksi mitä Kaupunginvaltuuston päätös asiasta paraikaa kuluvana myyntikautena jo sisältää, yhäkin supistettaisiin väkijuomakauppiaitten ja samassa määrin laajennettaisiin yhtiön oikeuksia, ovat aiheuttaneet erinäisiä väkijuomakauppiaita ei ainoastaan sen keskustelun johdosta, mikä Kaupunginvaltuustossa oli annettaessa mainitulle yhtiölle yksinoikeus myyntikaudeksi 1912—1914, vaan myös sen johdosta että sanottu ehdotus oli tehty taholta, jolla kaupungin eduskunnassa näyttää olevan suurta vaikutusvaltaa väki- ja mallasjuomakysymysten ratkaisuun, Kaupunginvaltuustolle antamassaan kirjelmässä esitetyillä syillä pyytämään Valtuustoa vastaisuudessa korjaamaan eräitä kirjelmässä tarkemmin osotettuja epäkohtia ja järjestämään väkiviinatarvarain myynnin ensintulevaksi myyntikaudeksi niin, että myyjät voivat siedettävillä ehdoilla jatkaa liikettään tai myös, päinvastaisessa tapauksessa, että myyjille varataan mahdollisuus suorastaan menettämättä liikkeisiinsä pantua pääomaa lopettaa ne, jota viimeksi mainittua tarkoitusta silmällä pitäen hakijat olivat ajatelleet, että Helsingin Anniskeluosakeyhtiö tahi jokin muu tarkoitusta varten perustettu yhtiö ottaisi nämä liikkeet sitoumuksineen haltuunsa.

Ollen hakijain kanssa yhtä mieltä puheenalaisen esityksen tueksi esitetyistä perustelmista ja ehdotuksen alkupuolesta eivät allekirjoittaneet kuitenkaan voi yhtyä ehdotuksen jälkimäiseen vaihtopuoliseen osaan, ja pyydämme siihen nähden kunnioittaen huomauttaa seuraavaa:

Oman pääoman puute sen vähäisen taloudellisen luottamuksen yhteydessä, mikä on luonnollinen seuraus väkijuomaliikkeen epäedullisesta asemasta lainsäädännössä, on, niinkuin edellä mainitussa kirjelmässä on lausuttu, pakottanut tämän elinkeinon harjoittajat ei ainoastaan myöntämään suoranaista luottoa etusijassa anniskelijoille, vaan myös keskenään rupeamaan laajoihin takaussitoumuksiin ja muuhun takuuseen anniskeluliikkeiden harjoittamiseen tarvittavasta pääomasta, ja varsinkin on näin ollut laita tapauksissa, jolloin tämän laatuinen elinkeino on ollut yhdistettynä hotelliliikkeeseen, jommoiseen tarvitaan verraten paljon pääomaa. Pienempiin väkijuomaliikkeisiin nähden ovat nämä sitoumukset liikkeiden lakatessa kuta-kuinkin tyydyttävästi järjestettävissä, mutta niille, jotka ovat harjoittaneet

laajempaa liikettä, tuottaisi sitoumusten järjestäminen sangen suuria vaikeuksia. Edellytettävä nimittäin on, että puheenalainen uusi yhtiö ei varmaanakaan ottaisi vastatakseen muista kuin niistä sitoumuksista, jotka tarjoovat tyydyttävän vakuuden, jota vastoin myyntioikeuden entiset omistajat, jotka ovat menettäneet toimeentulolähteensä ja joiden on täytynyt toiselle luovuttaa tavarastonsa saamatta siitä odotettua kauppavoittoa, saisivat selvittää muut epävarmat sitoumuksensa miten parhaiten kykenevät. Joka tapauksessa näyttää yksinkertaisin oikeus ja kohtuus vaativan, että puheenalaista väkijuomakaupan uudestijärjestämistä ei panna toimeen niin äkkipikaisesti kuin sen toimeenpano jo ensintulevan myyntikauden alusta tietäisi, vaan että nykyisille väkijuomakauppiaille suodaan runsaasti aikaa asiainsa järjestämiseen.

Väkijuomakauppiat eivät tahdo eivätkä voi vastustaa ajanmukaisia uudistuksia ja toivovat yhtä hartaasti kuin muut kunnan kansalaiset järjestettyjen olojen aikaansaamista väkijuomakaupan alalla, missä — sitä ei saa kieltää — epäkohtia voi syntyä helpommin kuin muilla elinkeinoaloilla, mutta laillisen ammatin harjoittajina ei meitä oikeutta myöten olisi pantava alttiiksi toimenpiteille, jotka kokonaan saattavat vaaraan meidän toimeentulomme ja aikaansaavat mitä vakavimman laatuista taloudellisia häiriöitä.

Vakautuneita siitä että Kaupunginvaltuusto, ennen lopullisen päätöksen tekemistä, kysymystä asianmukaisesti tutkii, rohkenevat allekirjoittaneet kunnioittaen anoa:

että kesäkuun 1 päivän 1914 ja kesäkuun 1 päivän 1916 väliseksi myyntikaudeksi väkiviinajuomain myyntiin nähden vahvistetaan samat määräykset, mitkä ovat voimassa ensinmainittuunpäivään asti; sekä

että, jos erinäisten väkijuomakauppiaitten tekemä ehdotus, että jokin yhtiö ottaisi haltuunsa ja lunastaisi yksityiset väkiviinajuomain kauppaoikeudet, kuitenkin muodossa tai toisessa toteutuisi, tätä koskevaa päätöstä ei pantaisi toimeen, ennenkuin tuollaisten oikeuksien nykyiset omistajat ovat jonkin vuoden, ainakin kaksi myyntikautta, saaneet tilaisuuden selvittää liikkeitään ja järjestää sen laatuiset sitoumuksensa, joista yhtiö ei voi ottaa vastatakseen.

Helsingissä, marraskuun 4 päivänä 1913.

Aktiebolaget J. H. Wickel
Adolf Henriksson. Väinö Sahlstedt.

Aktiebolaget Axel Pihlgren
Emil Pihlgren.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Allekirjoittaneilla helsinkiläisillä ravintoloitsijoilla, joilla on ollut tilaisuus saada tiedokseen ne kaksi eri esitystä, mitkä toiminimi Axel Palmroos aktiebolag y. m. sekä toiminimet J. H. Wickel aktiebolag ja Axel Pihlgren aktiebolag ovat Kaupunginvaltuustolle antaneet väkijuomain myynnin ja anniskelun järjestämistä myyntikautena 1914—1916 koskevasta asiasta, pyytävät kunnioittaen saada yhtyä viimeksi mainittujen hakijain anomukseen, että myyntikaudeksi 1914—1916 vahvistettaisiin asiasta voimassa oleviksi samat määräykset, mitkä ovat voimassa nykyisenä myyntikautena.

Näyttää kenties siltä, kuin kaupungin ravintoloitsijoilla ei olisi pätevää aihetta yhtyä tuohon esitykseen, koska ensinmainitussa kirjelmässä lueteltujen epäkohtain joukossa on mainittu, että Helsingin Anniskeluosakeyhtiö myy ravintoloitsijoille väkiviinatavaroita halvemmasta kuin väkijuomakauppiaat, joten viimeksi mainituille tästä koituva tappio tulee ravintoloitsijain hyödyksi ja kun lisäksi sanomalehdissä esillä olevasta asiasta julkaistut ehdotukset yleensä kohdistuvat ainoastaan myyjäin ja yhtiön väliseen suhteeseen, mutta sitä vastoin eivät välittömästi koske anniskelijain etuja.

Puheena oleva asia on kuitenkin laajakantoisempi ja ravintolain olemassaololle tärkeämpi kuin ensi silmäyksellä olisi taipuvainen olettamaan. Semmoiseksi kuin olot meillä ovat muodostuneet, on jokainen väkiviinakauppiaisiin kohdistettu rajoitus ja vielä enemmän jokainen ehkäisevään suuntaan käyvä toimenpide omansa vaikuttamaan ravintoloitsijain edellytyksiin, mikäli koskee heidän elinkeinonsa asianmukaista harjoitusta, jopa heidän toimeentulomahdollisuuksiaan ylipäätään. Niinkuin hakijat ovat huomauttaneet, on oman pääoman puutteesta ollut seurauksena luottojärjestelmän laaja käytäntöön ottaminen ei ainoastaan mitä tulee väkiviinatavarain suoranaiseen velaksi antamiseen, vaan myös liikkeenharjoitukseen tarvittavan lisäpääoman takaamiseen, erittäinkin milloin hotelliliike on ollut yhdistettynä ravintolaliikkeeseen. Että väkijuomakauppiaitten etu on vaatinut heitä antautumaan laajoihin takuusitoumuksiin ja muuhun vastuunalaisuuteen tavaranmenekin takaamiseksi ja että ravintoloitsijat puolestaan ovat samalla tavalla tukeneet väkijuomakauppiaita, voimme kokemuksesta vahvistaa todeksi.

Väkijuomakaupan asema lainsäädännössä on jo semmoisenaan omansa vähentämään taloudellista luottamusta tähän liikkeeseen, ja ne ehkäisytoimen-

piteet, joihin kunnan taholta on tuon tuostakin ryhdytty, ovat yhäkin enemmän vaikeuttaneet tämän elinkeinon harjoittajain asemaa. Jos lisäksi nyt tehdyt ehdotukset toteutettaisiin, kävisi heidän asemansa niin heikoksi, ettei yksityishenkilö enää voi pitää liikettä voimassa. Mutta samalla kun näin käy, tai jos, niinkuin myös on ehdotettu, yksityiset myyntioikeudet lakkauteaan ja tarkoitusta varten perustettu yhtiö ottaa myynnin toimekseen, poistuu suuri osa niistä seikoista, joiden johdosta useat ravintoloitsijat ovat väkijuomakauppiaitten olemassaolosta riippuvaisessa asemassa, sekä kokonainen luokka laillisen elinkeinon harjoittajia joutuu puille paljaille. Tästä suoraan nähtävistä taloudellisista häiriöistä tuskin tarvinnee huomauttaa, ne ovat liiankin ilmeiset jokaiselle, joka selvänäköisesti ja ennakkoluulottomasti asiaa tarkastelee. Näistä välittömistä seurauksista mainittakoon hotellien taantuminen ja matkustajakotien ja majalain tulo niiden sijaan, matkailijatulvan väheneminen y. m.

Sen nojalla mitä edellä mainitut hakijat kirjelmässään ja allekirjoittaneet tässä ovat lausuneet, luotamme lujasti siihen, että Kaupunginvaltuusto ei ryhdy mainittavasti muuttamaan väkiviinajuomain myynti- ja anniskeluehtoja ensintulevaksi myyntikaudeksi.

Helsingissä, marraskuun 5 päivänä 1913.

Hans G. Hagen.

Oscar Carlsson.

C. A. Winqvist.

Hjalmar Paterson.

Amanda Carlstedt.

W. Noschis.

John Osolin.

K. E. Jonsson.

Axel Lundblad.

John Catani.

N. Noschis.

A. Hult.

Gustaf E. Björkquist.

Carl E. Jonsson.

Augusta Wickström.

pp *Ingeborg Lindberg.*

Erik Bergart.

O. Bengtson.

HELSINGIN

**ANNISKELUOSAKEYHTIÖN
JOHTOKUNTA.**

*Helsingissä,
maalisk. 22 p:nä 1912.*

*Helsingin Kaupunginvaltuuston juovutusjuoma-
asiain Valiokunnalle.*

N:o 117.

Valiokunnan kirjelmän johdosta kuluvan kuukauden 9 päivältä saa Helsingin Anniskeluosakeyhtiön johtokunta kunnian lausua seuraavaa:

Mitä ensinnä tulee kysymykseen että kaupunki voisi käyttää jonkin määrän yhtiön voittovaroista, jotka voimassa olevan paloviina-asetuksen 11 §:n mukaan on käytettävä „yleishyödyllisiin tarkoituksiin“, n. s. viinikauppoikeuksien lunastamiseen, on yhtiön johtokunnalla jo kauan ollut se käsitys, että nämä oikeudet, jotka tähän asti eivät ole olleet muun kuin järjestysvallan tarkastuksen alaisia, ovat hankalana esteenä väkijuomakaupan tyydyttävälle järjestämiselle ja että sentähden niiden lakkaaminen olisi kaupungille suureksi hyödyksi. Kun kuitenkin valiokunnan kirjelmä osottaa, että Kaupunginvaltuusto on antanut Terveystoimituslautakunnan toimeksi tarkastaa viinikauppaliikettä terveydelliseltä kannalta ja että myös toimenpiteitä tämän liikkeen muun valvonnan aikaansaamiseksi on ehdotettu, näyttää meistä olevan syytä odottaa näiden toimenpiteiden tulosta, ennenkuin yhtiön voittovaroja käytetään edellä mainittuun tarkoitukseen, joka tuntuvasti eroaa niistä tarkoituksista, joiden edistämiseen voittovaroja tätä ennen on käytetty, minkä ohessa käynee epäileminen, onko laki „yleishyödyllisillä tarkoituksilla“ käsittänyt sellaisia toimenpiteitä kuin puheenalainen lunastus on.

Mitä sitten tulee kysymykseen, onko viinikauppaliikkeen valvonta aikaansaavissa yhtiön valvoja käyttämällä, saa johtokunta huomauttaa, että yhtiölle annettu yksinoikeus koskee yksinomaan *väkiuinajuomain* vähittäismyyntiä ja anniskelua. Näin ollen yhtiöllä ei ole tilaisuutta täysin tehokkaasti tarkastaa edes sitä miedompain juovutusjuomain kauppaa, jota yhtiön omat vuokramiehet, väkiuinatavaraain kauppiat, ovat oikeutetut harjoittamaan, ja vielä vähemmän on yhtiöllä minkäänlaista puhevaltaa viinikauppoikeuksien omistajiin nähden. Siitä syystä ei mielestämme ole mahdollista yhtiön puolelta järjestää viimeksi mainittujen liikkeiden *suoranaista* ja täydellistä tarkas-

tusta. Mutta kun ainakin jossain määrin tehokkaampaa puheenalaisten liik-
keiden tarkastusta, kuin mitä järjestysvallalla on tilaisuutta toimittaa, täytyy
pitää erittäin toivottavana, sopisi ja pitäisi mielestämme yhtiön olla tässä
apuna määräämällä valvojansa, näiden käydessä yhtiön vuokramiehiä tarkas-
tamassa, myös piämään silmällä miedompain juovutusjuomain anniskelu-
paikkoja sekä, huomatessaan niissä jotakin lainvastaista, ilmoittamaan siitä
viranomaisille. Jos Kaupunginvaltuusto vasten luuloa katsoo mahdolliseksi
asettaa viinikaupat tarkastuksen alaiseksi sen lisäksi mitä järjestysvalta on
velvollinen toimittamaan, on yhtiö valmis voimainsa mukaan siinä kohden
noudattamaan Kaupunginvaltuuston toivomuksia.

Helsingin Anniskeluosakeyhtiön johtokunnan puolesta:

Oscar Wasastjerna.

HELSINGIN

Anniskeluosakeyhtiön Johtokunta.

Helsingissä,
marrask. 15 p:nä 1913.

*Helsingin Kaupunginvaltuuston juovutusjuoma-
asiain valiokunnalle.*

N:o 91.

Valiokunta on kuluva marraskuun 12 päivänä meille lähettänyt saman kuukauden 10:ntenä päivätyn mietinnön väkiviinajuomain vähittäismyynnin ja anniskelun, mallasjuomain, viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain anniskelun järjestämisestä sekä ensiksi mainittujen tavarain yksinmyyntioikeuden pitentämisestä ja samalla käsenyt meidän 5 päivän kuluessa antaa valiokunnalle lausunnon asiasta.

Mainittu mietintö sisältää muun muassa ehdotuksen ulkomaisten väkiviinajuomain kaupan perinpohjaiseksi muutokseksi, valiokunta kun ehdottaa, että yksinoikeus kesäkuun 1 päivän 1914 ja kesäkuun 1 päivän 1916 väliseksi kaksivuotiskaudeksi annettaisiin Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle, mutta sillä ehdolla muun muassa että, jos mietinnössä tarkemmin mainittu yhtiö ulkomaisten väkiviinajuomain sekä niin ulko- kuin kotimaistenkin viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäismyyntiä varten, johon yhtiöön Helsingin kaupunki rupeaisi pääosakkaaksi, ennen helmikuun 1914 umpeenmenemistä saadaan aikaan, Anniskeluosakeyhtiö mainitulle uudelle yhtiölle luovuttaa kaikki tuollaiset kauppaoikeudet, viidensadan markan maksusta kunkin käytännössä olevan oikeuden.

Vastamainittua ehdotusta tutkiessa on huomiomme kiintynyt niihin epäilyksiin joita ehdotus mielestämme lainopilliselta kannalta on omansa herättämään. Voimassa olevan paloviina-asetuksen 9 §:n 1 momentin mukaan voi kaupunginvaltuusto antaa väkiviinajuomain vähittäismyynnin ja anniskelun paikkakunnalla yksinoikeudeksi joko siten, että *koko* tämä kauppa annetaan asetuksen määräysten mukaisesti perustetun yhtiön yksinoikeudeksi, taikka myös siten, että tuollainen yhtiö saa yksinoikeukseen ainoastaan *kotimaisten* väkiviinajuomain kaupan, kumpaisessakin tapauksessa edellytetyinä poikkeus hotellien, ravintolain ja konditoriaain anniskeluun nähden. Muuta tuollaista monopolisoimismuotoa ja muita poikkeuksia annetusta yksinoikeudesta laki ei tunne. Ehdotettu järjestys kuitenkin tietää, varsinkin sen johdosta että monopooliyhtiölle suoritettaisiin ainoastaan 500 markan maksu jokaisesta käytetystä oikeudesta, eräänlaatuisen, asetuksessa edellyttämättö-

män monopooliyhtiön perustamista ehdoilla, jotka osittain näyttävät meistä olevan ristiriidassa asetuksen määräysten kanssa.

Mitä tulee kysymykseen, onko vähittäismyyntioikeuden vuokramies oikeutettu saamaan useamman kuin yhden oikeuden ja siis harjoittamaan liikettään useammassa kuin yhdessä paikassa, näyttää meistä paloviina-asetuksen 7 §:n 1 mom. ja erinäiset muun lainpaikat epäamättömästi osottavan lainsäätäjän tarkoittaneen, että kukin vuokramies saisi ainoastaan yhdet oikeudet. Mutta kun asetuksessa ei suorastaan ole kielletty toisin menettelemästä, käy kenties puolustaminen useamman oikeuden myöntämisestä samalle vuokramiehelle.

Lisäksi on meistä näyttänyt epäilyksen alaiselta, voiko kaupunki ruveta puheenalaista laatua olevan yhtiön osakkaaksi ja siten viinanmyyjäksi lain tarkoittamassa mielessä. Paloviina-asetuksen 6 §:n 2 mom. säättää muun muassa seuraavaa: „Kun paloviinan ja väkiviinajuomain myymistä tahi anniskelemista koskevaa asiaa kaupunginvaltuusmiehistössä tahi raastuvankokouksessa käytellään, älköön paloviinan myyjä, paloviinan valmistaja tahi tislauslaitoksen haltija keskusteluun tahi päätökseen osaa ottako; kuitenkin älköön tämä kieltö koskeko sellaisen yhtiön osakkaita, josta 9 §:ssä mainitaan.“ Tämä lainpaikka mielestämme selvästi osottaa, että valiokunnan ehdottaman yhtiön osakas ei ole oikeutettu ottamaan osaa väkijuoma-asiain käsittelyyn. Tästä seuraisi, ettei kaupungilla yhtiön osakkaana olisi oikeutta mitenkään ottaa osaa tuollaisten asiain käsittelyyn, mutta onhan toiselta puolelta juuri kaupungin edustajain, kaupunginvaltuusmiesten, velvollisuus käsitellä tuollaiset asiat. Jos kaupunki rupeaisi yhtiön osakkaaksi, tuntuu meistä näin ollen siltä, kuin syntyisi pääsemätön ristiriita, varsinkin kun koko voimassa olevan paloviina-asetuksen henki ja sanamuoto mielestämme vastustaa sitä, että kaupunki itse voisi ottaa osaa paloviinan myyntiin ja siten joutuisi päättämään omassa asiassaan. Päin vastoin on kaupungin edustajain velvollisuus *puolueettomasti* järjestää tämä kauppa niin, kuin asetuksen pää-tarkoitus, raittiuden edistäminen, vaatii.

Kysymys, onko kaupungilla laillista mahdollisuutta ruveta väkijuoma-kauppayhtiön osakkaaksi, astuu etualalle, kohta kun suunniteltu yhtiö hakee vähittäismyyntioikeutta, koska paloviina-asetuksen 8 §:ssä säädetään, että yhtiön, joka hakee oikeutta paloviinan kauppaan, pitää näyttää julkisen viranomaisen todistuksella, ettei muita kuin niitä, jotka ovat oikeutettuja paloviinan kauppaa harjoittamaan, osakkaina kuulu yhtiöön.

Jollei edellä mainittujen, lainopilliselta kannalta esiintyvän epäilysten katsottaisi ansaitsevan huomiota, on likinnä huomattava se tapaus, että uusi vähittäismyyntiyhtiö tulee toimeen. Valiokunta edellyttää kaupungin tulojen tämän johdosta tuntuvasti kohoavan. Kenties on näin laita, mutta kun mieltinnössä ei ole laskelmia, joihin valiokunnan täytyy perustaa tämä oletuksensa, on meidän mahdoton lausua mieltämme asiasta. Katsomme kuitenkin olevan huomauttaminen seuraavia seikkoja:

1) Uuden yhtiön haltuunsa ottamissa väkijuomakauppiaitten varastoissa on aivan todennäköisesti joukko kaupaksi käymättömiä tavaroita, joista osa on muutettava rahaksi polkuhintaan, osaa, niinkuin esim. halpaa saksalaista konjakkia, kenties ei ollenkaan saa kaupaksi. Tämä ynnä se tuntuva velka, josta yhtiön heti täytyy ottaa vastatakseen lunastaessaan väkijuomakauppiaitten varastot, näyttää meistä vaikuttavan sangen rasittavasti liikkeeseen kenties koko puheenalaisen kaksivuotiskauden aikana, erittäinkin kun yhtiön varasto mainitun lunastuksen johdosta karttuu paljon suuremmaksi kuin tarpeellista olisi. Tähän tulee lisäksi, että ne 1,350,000 markkaan nousevat sitoumukset, jotka väkijuomakauppiailta siirtyisivät yhtiölle, osittain täytyy kohdakkoin lunastaa, joten niihinkin täytyisi sitoa melko suuria rahamääriä. Jos yhtiön syystä tai toisesta täytyisi kohdakkoin lopettaa liikkeensä, olisi tappioita tuskin vältettävissä.

2) Semmoiseksi kuin yhtiön hallinto näyttää olevan aikomus järjestää, eivät sen kustannukset nousse varsin vähäisiin määriin.

3) Konjakin alimman hinnan korottaminen 8 markkaan litralta saattanee tämän tavaran menekin tuntuvasti vähenemään. Jos yhtiö tuohon hintaan möisi halpaa tavaraa, saataisiin kaupasta kenties kuitenkin toivottua voittoa, mutta täytyyhän edellyttää, että yhtiö pyrkii pitämään kaupan ainoastaan ensiluokkaisia tavaroita, Tässä yhteydessä emme voi olla huomauttamatta, että ehdotetun järjestyksen johdosta ei sitä paraslaatusella kotimaisella väkiviinalla sekotettua oikeata ranskalaista konjakkia, jota Anniskeluyhtiö, sillä kun on oikeus myydä sekä koti- että ulkomaisia väkiviinajuomia, on tähän asti ollut oikeutettu myymään, ei enää kukaan saisi pitää kaupan, siitä huolimatta että tämä tavara epäilemättä on laadultaan hyvää ja paljon parempaa kuin sekä niin sanottu kotimainen että halpahintainen ulkomainenkin konjakki ¹⁾.

4) Jos viinikauppo-oikeuksia edelleen, niinkuin valiokunnan enemmistö on ehdottanut, annettaisiin, voivat nämä helposti käydä sangen kiivaasti kilpailemaan uuden yhtiön kanssa miedompain juovutusjuomain kaupassa, sitä enemmän kun, niinkuin valiokuntakin on huomauttanut, väkiviinatavarain kauppiaille todellisuudessa myös on käytettävänä viininmyyntioikeudet, joten he voisivat tähän liikkeeseen sijoittaa varaston lunastamisen johdosta joutilaaksi tulleen pääomansa.

5) Noin vuosi takaperin ryhtyi Anniskeluyhtiö Kaupunginvaltuuston aloitteesta harjoittamaan ulkomaisten väkiviinatavarain kauppaa. Paitsi että tämä kauppa on kuluvana vuonna kehittynyt varsin lupaavaksi, on yhtiöllä mielestään ollut siitä suurta välillistäkin hyötyä sen kautta että yhtiö siten on perehtynyt tämän kaupan oloihin, mikä seikka ei ole ollut vailla merkitystä

¹⁾ Valiokunta on myöhemmin yhtynyt lisäehdotukseen, jonka johdosta edellä mainittu myynti kävisi mahdolliseksi.

näiden olojen järjestämistä ja tarkastusta silmälläpitäen. Sitä paitsi on yhtiö, suureksi osaksi sen johdosta että voisi hankkia ulkomaisille väkiviinatavaroilleen tarpeelliset sekotus- ja varastohuoneet, ryhtynyt rakentamaan taloa, jonka kustannukset nousevat yli 600,000 markan. Jos nämä ulkomaisia väkiviinajuomia varten erittäin sisustetut huoneistot käyvät tarpeettomiksi, vaikuttaa tämä epäedullisesti Anniskeluosakeyhtiön liikkeen tulokseen ja sen kautta myös yhtiön voitosta kaupungille tulevaan osuuteen.

6) Kaupungin huomattavimmat väkijuomakauppiaat, joiden liikevaihto luultavasti on suurempi kuin kaikkien muiden yhteensä, eivät halua liittyä uuteen yhtiöön, vaan ehdottavat että väkiviinajuomain kauppa kaupungissa edelleen kahdeksi myyntikaudeksi järjestetään pääasiallisesti samain periaatteiden mukaan kuin nykyään on käytännössä. Valiokunnan mietinnöstä tulemme siihen johtopäätökseen, että näidenkin toiminimien varastot ja sitoumukset on luettu valiokunnan laskemiin varastoihin ja sitoumuksiin. Kun luulemme tietävämme, että mainittujen toiminimien sitoumukset nousevat sangen huomattavaan määrään ja niiden joukossa epäilemättä on monta, joihin liittyy tappionvaaraa, mutta uusi yhtiö aikoo ottaa haltuunsa ainoastaan varmoilta näyttävät sitoumukset, on mainituilla toiminimillä mielestämme syytä anomukseensa saada odotusaikaa sitoumustensa selvittämiseksi.

Edellä esitettyjen näkökohtain johdosta saamme, siltä varalta että Helsingin väkijuomaliike tulee järjestettäväksi valiokunnan ehdottamalla tavalla eli perustamalla uusi vähittäismyyntiyhtiö ulkomaisten väkiviinajuomain myyntiä varten, mielipiteenämme lausua, että vastamainitulle yhtiölle oikeuksia myöntäessä pantaisiin muun muassa seuraavat ehdot:

että yhtiö ottaisi haltuunsa ainoastaan käypiä tavaroita käsittävän osan väkiviinajuomakauppiaitten varastoista ostohintaan ja muun osan varastoista tavarain käyttökelpoisuuden perusteella määrättyyn hintaan;

että anniskeluosakeyhtiö edelleenkin saa maahan tuottaa oikeata ranskalaista konjakkia väkiviinalla sekotettavaksi ja pitää siten sekotettua tavaraa kaupan;

että väkiviinakauppiaitten varastojen haltuunoton ehdoksi pannaan, että näiden kauppiaitten on niin meneteltävä, että kaikki täällä annetut viininmyyntioikeudet annetaan käytettäväiksi, mikä, siihen nähden että viinikauppiaat ovat riippuvaisia väkiviinajuomain kauppiaista, ei kohdanne vaikeuksia;

että yhtiö velvoitetaan vuokramaan ne huoneistot, mitkä anniskeluyhtiö on sisustanut ulkomaisten väkiviinajuomain kauppaansa varten, sikäli kuin anniskeluosakeyhtiö itse ei halua niitä käyttää.

Tässä edellä lausuttuamme käsityksemme puheenalaisen uuden yhtiön lainopillisesta luonteesta ja esiintuotuamme eräitä näkökohtia yhtiön toimintaan nähden, haluamme, ennenkuin käymme vastaamaan kysymykseen, onko

anniskeluyhtiö halukas esitetyillä ehdoilla vastaanottamaan yksinoikeuden, mielipiteenämme lausua, että kysymys kaupungin väkiviinajuomain kaupan järjestämisestä myyntikaudeksi 1914—1916 olisi onnellisimmin ratkaistavissa siten, että tähän kauppaan edelleen sovellettaisiin pääasiassa samoja periaatteita kuin kuluvanakin myyntikautena, lausumalla nimenomaisena toivomuksena että ulkomaisten väkiviinatarvarain kauppa myyntikauden päätyttyä annettaisiin yhden yhtiön hoidettavaksi, joka yhtiö ei työskentelisi omaksi voitokseen, vaan etusijassa raittiuden edistämiseksi. Alun toista vuotta on vasta kulunut siitä, kun Anniskeluyhtiö Kaupunginvaltuuston osotuksesta alkoi myydä ulkomaisia väkiviinajuomia ja järjesti liikkeensä sitä varten. Tämän liikkeen rauhallinen kehitys edelleenkin 2 vuoden aikana saattaisi yhtiön nykyistään kykenevämmäksi ottamaan haltuunsa väkiviinajuomain kaupan kokonaisuudessaan ja väkijuomakauppiaitten varastot, jotka viimeksi mainitut yhtiö kenties voisi myyntikauden kuluessa vähitellen lunastaa ja väkijuomakauppiaille itsellään olisi tilaisuus ainakin osittain selvittää semmoiset sitoumuksensa, joita Anniskeluyhtiö tahi uusi yhtiö ei voisi ottaa haltuunsa, jommoista toimenpidettä mielestämme vaatii ilmeinen kohtuus niitä toiminimiä kohtaan, jotka sitä varten haluavat jatkaa liikettään. Tämän siirtymiskauden kuluessa myös ehdittäisiin hankkia täysi selvitys uuden yhtiön mahdollisuuksista niin lainopillista kuin kaupallistakin puolta silmälläpitäen.

Meidän on vielä lausuttava mielemme siitä, olemmeko halukkaat esitetyillä ehdoilla ottamaan hoitaaksemme väkiviinajuomain kaupan Helsingissä kesäkuun 1 päivästä 1914 kesäkuun 1 päivään 1916 ulottuvana myyntikautena. Siinä kohden on meillä kunnia ilmoittaa, että hyvää tahtoa meidän taholtamme ei puutu, jos Herrat Kaupunginvaltuusmiehet katsovat tuollaisen järjestelyn sopivaksi. Kuitenkin on meidän vaikea hyväksyä sitä, että suunniteltu uusi vähittäismyyntiyhtiö maksaisi meille määrätyn maksun kustakin käytetystä oikeudesta, koska tuollainen määräys meistä näyttää lainvastaiselta. Emme myöskään voi velvoittaa Anniskeluyhtiötä korottamaan pääomaansa, koska tämä toimenpide on yhtiökokouksen eikä johtukunnan vallassa ¹⁾. Mitä tulee toivomukseen, että yhtiö ottaisi haltuunsa väkijuomakauppiaitten varastot ja huoneistot, siinä tapauksessa että uutta yhtiötä ei saada aikaan, on meidän ollut mahdoton tämän vastauksen antamiseen varatun lyhyen ajan kuluessa hankkia sitä selvitystä ja toimittaa niitä laskeleita, joita lausunnon antaminen tästä asian puolesta vaatisi. Emme sen-

¹⁾ Tätä tarkoittavan ehdotuksen oli valiokunta tehnyt, jotta kaupunki, merkitsemällä osakepääoman korotetun osan, voisi saada suurempaa vaikutusvaltaa yhtiön hoitoon, mutta kun tämä tarkoitus on näyttänyt olevan saavutettavissa siten, että Kaupunginvaltuusto varaa itselleen oikeuden valita nykyistä useampia jäseniä yhtiön johtokuntaan, on jälkimäinen ehdotus hyväksytty ja edellisestä sen sijaan luovuttu.

tähden nyt voi tästä antaa lausuntoa. Mitä muutoin valiokunnan ponsiin tulee, rohkenemme tässä alempana esittää seuraavat eriävät mielipiteemme muutamista niistä:

A) väkiviinajuomain vähittäismyyntiin ja anniskeluun nähden.

Sen mukaisesti mitä edellä olemme lausuneet, saamme ehdottaa sellaista lisäystä ensimmäiseen momenttiin, että sen loppu kuuluisi:

„ — — —, jota vastoin jälellä olevat seitsemän oikeutta käsittäisivät oikeuden kotimaisten väkiviinajuomain ja *sekotetun ulkomaisen konjakin myyntiin*“.

C) viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäismyyntiin nähden.

Tässä kohden on olemassa kaksi mielestämme ratkaisevaa tosiasiaa, nimittäin:

1) se valiokunnan toteama seikka, että viinien vähittäismyynti epäilemättä on se liike, joka kaikista tässä puheena olevista liikkeistä on turmiollisin; ja

2) sen senaatinpäätöksen olemassaolo, jonka kautta kaupunginvaltuuston oikeus lakkauttaa kaikki viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain myyntioikeudet on lopullisesti myönnetty.

Kun ainoa loogillinen johtopäätös, jonka näistä edellytyksistä mielestämme käy tekeminen, on että päätetään lakkauttaa nämä oikeudet kesäkuun 1 päivänä 1914, saamme ehdottaa C) kohdan muutettavaksi näin kuuluvaksi: „*ettei tuollaisen vähittäiskaupan oikeuksia ensinkään anneta*“.

Yhdymme sitä mieluummin tähän valiokunnan vähemmistön tekemään ehdotukseen, kun komitea, johon kuuluivat presidentti H. Borenius, senaattori Julian Serlachius ja lakitiedettentohtori G. Granfelt, jo vuonna 1909 senaattiin antamassaan lausunnossa on esiintuonut edellä mainitun mielipiteen kaupunginvaltuuston toimivallasta puheenalaisessa kohden.

D) edellä mainittujen liikkeiden toimialueeseen nähden.

Valiokunnan ehdotus tietää nykyisen myyntialueen tuntuvaan supistamista. Tämä supistus on todellisuudessa vieläkin suurempi kuin mitä rajain luetteleminen osoittaa, sillä silmäys kaupungin asemakarttaan näyttää, että ehdotetulla myyntialueella on useita kortteleja, jotka käsittävät yleisiä tai

muita sen laatuksia rakennuksia, joissa ei anniskelu eikä vähittäismyynti voi tulla kysymykseen. Nämä korttelit täyttävät noin kolmanneksen koko alueesta.

Kun kokemus on osottanut, kuinka erittäin vaikea anniskeluyhtiön on ollut nykyiseltä tuntuvasti laajemmalta alueelta saada tarpeellista määrää huoneistoja yhtiön oikeuksien käyttämistä varten, täytyy meidän olla sitä mieltä, että nykyisen myyntialueen edelleen supistaminen osittain saattaisi mahdolltomaksi anniskeluyhtiön liikkeenharjoituksen, mikä kaiketi ei voi olla tarkoitus, jos oikeuksia annetaan. Tätä käsitystämme vahvistaa lisäksi se seikka, että yhtiön todella on osottautunut mahdolltomaksi saada nykyiseltä alueelta sopivia huoneistoja parin olutanniskeluoikeutensa käyttämistä varten.

Suoranaista tappiota joutuisi yhtiö myyntialueen ehdotetun supistamisen johdosta kärsimään sen kautta, että kaksi oluttupaa ja yksi paloviinamyymälä, jotka yhtiön on täytynyt vuokrata osin yhden, osin kahden vuoden päähän, jäisivät alueen ulkopuolelle.

Edellä lausutun johdosta rohkenemme ehdottaa, että D) kohdan 1 ja 2 momentti muutettaisiin siihen suuntaan, että *nykyinen myyntialue myös vahvistettaisiin myyntikaudeksi 1914—1916.*

Neljännessä momentissa mainittuihin poikkeuksiin olisi mielestämme matkailijaliikenteen vuoksi ehdottomasti lisättävä *Korkeasaaren ensiluokan ravintola.*

E) väkiviinajuomain vähittäismyyntin ja anniskelun yksinoikeuden myöntämiseen nähden.

Sen mukaisesti mitä tässä edellä olemme lausuneet, saamme ehdottaa pääponnen viimeisen lauseen muutettavaksi näin kuuluvaksi:

„— — —, mainitulle yhtiölle luovuttamaan kaikki tuollaisen kaupan oikeudet *kohtuullisesta maksusta* kunkin käytetyn oikeuden“.

14 kohdassa olevasta ehdotuksesta olemme edellä lausuneet, ettei meillä ole valtaa velvoittaa yhtiötä korottamaan osakepääomaansa, minkätähden tämä kohta olisi poistettava.

Mitä kahdessa viimeisessä ponnassa mainittuihin viinikauppo-oikeuksien lunastamiseen ja tämän liikkeen silmälläpitoon tulee, saamme viitata siihen mitä C) kohdasta olemme lausuneet.

Helsingin Anniskeluosakeyhtiön johtokunnan puolesta:

A. Procopé.

Johtokunnanjäsen herra H. Hertzberg on antanut vastalauseen.

Vastalause.

Ne epäilykset, joita anniskeluyhtiön johtokunnassa on lainopilliselta kannalta lausuttu Kaupunginvaltuuston juovutusjuoma-asiain valiokunnan laatimaan ehdotukseen nähden, johtavat mielestäni paloviina-asetuksen tähän kuuluvain säännösten liian ahtaaseen tulkintaan eikä niille missään tapauksessa liene myönnettävä ratkaisevaa merkitystä, vielä vähemmän ne voivat olla esteenä ehdotuksen tarkoittaman uudistuksen toimeenpanolle — uudistuksen, jota minä puolestani katson olevan pääasiassa hartaimmin puoltaminen.

Suunnitellun vähittäismyyntiyhtiön ja sen yhteydessä olevain toimenpiteiden aikaansaaminen olisi tärkeä askel pääkaupungin juovutusjuomakaupan lopulliseksi järjestämiseksi kaikkia asianosaisia tyydyttävään suuntaan, ja pitäisi uudistuksen anniskeluyhtiön johtokunnan kannalta näyttää sitä suotavammalta, kun johtokuntakin on ohjelmaansa ottanut yksinoikeuden mahdollisimman täydellisen toimeenpanon ja puheenalaisen ehdotuksen toteuttaminen epäilemättä tuntuvasti edistäisi tätä tarkoitusta. Lisäksi tulisi uudistuksen kautta toteutetuksi muuan Gööteporin järjestelmän pääperiaatteita, kun melkoinen osa juovutusjuomaliikkeestä siirtyisi pois yksityisetujen piiristä ja voitto, jota vähittäismyyntiyhtiön toiminnasta aivan todennäköisesti syntyisi, tulisi kunnan hyväksi. Sitä paitsi ansaitsee erityistä huomiota se seikka, että alote on lähtenyt väkijuomakauppiasten omasta piiristä, kun kokonaista 20 näistä on omasta ehdostaan ilmoittanut olevansa halukkaat luopumaan liikkeistään ja ainoastaan kaksi on aluksi asettunut odottavalle kannalle, asettuakseen lopuksi ehdotukseen nähden vastustavalle kannalle, joka tuskin kuitenkaan voi olla vakavasti tarkoitettu. Uudistus olisi niinmuodoin nyt suurelta osalta toimeenpantavissa vapaaehtoisuuden tietä, joten yksityisten liikeoloihin tulisi vähemmän häiriötä. Lopuksi ei myöskään ole unohdettava, että nykyään voimakas mielipide yhteiskunnassa puoltaa valiokunnan tarkoittamaa uudistusta ja että suunnitelma on saanut osakseen myötätuntoa niissäkin piireissä, joissa pyritään ehdottomaan kieltoon ja yleensä on osotettu vähäistä ymmärtämystä osittaisia uudistuksia kohtaan juovutusjuomaliikkeen alalla.

Minusta sentähden näyttää sängen toivottavalta, että suunniteltu vähittäismyyntiyhtiö saadaan aikaan. Mutta siltä varalta ettei yhtiötä kuitenkaan syystä tai toisesta saataisi aikaan, olen edellä lausumastani käsityksestä johtuen sitä mieltä, että anniskeluyhtiön hallituksen tulee yhtiön puolesta ilmoittaa periaatteessa suostuvansa kesäkuun 1 päivästä 1914 ottamaan huolekseen kaiken ulkomaisten väkiviinajuomain vähittäiskaupan valiokunnan ehdotta-

malla tavalla. Tietenkin olisi yhtiölle siinä tapauksessa annettava aikaa tarkastaa tähän kuuluvat yksityisseikat, niinkuin tavaravarastot, takuusitoumukset vuokratkontrahdit y. m., jotka yhtiö saisi ottaa haltuunsa, voidakseen ryhtyä toimiin sellaisessa tapauksessa edellytetyn osakepääoman korotuksen aikaansaamiseksi.

Edellä lausutun johdosta olen sitä mieltä, ettei anniskeluyhtiön johtokunta ole oikein käsittänyt asemansa, vaan toiminut vastoin niitä periaatteita, joiden pitää olla sen toiminnan ohjeena, kun se ei ainoastaan ole vieronut ehdotusta vähittäismyyntiyhtiön perustamisesta, joka saisi toimekseen ulkomaisten väkiviinajuomain myynnin, vaan myös nykyään on kieltäytynyt omasta puolestaan ottamasta mainittua kauppaa huolekseen.

Vastoin johtokunnan enemmistöä pyydän sentähden näin pitkälle kaikin puolin kannattaa valiokunnan ehdotusta. Erääseen yksityisseikkaan samoin kuin eräisiin valiokunnan ponsiin nähden kuitenkin rohkenen lausua eriävän mielipiteeni.

Jakaessaan väkiviinajuomain vähittäismyyntiä on valiokunta tahtonut antaa anniskeluyhtiölle yksinomaan kotimaisten ja aiotulle vähittäismyyntiyhtiölle yksinomaan ulkomaisten väkijuomatavarain myynnin. Tästä olisi seurauksena, ettei kumpikaan yhtiö saisi myydä sellaista konjakkia, joka on valmistettu sekottamalla toisiinsa kotimaista väkiviinaa ja ranskalaista konjakkia. Koska tuollainen hyvistä aineista valmistettu sekotettu tavara on laadultaan parempaa kuin kaupassa nykyään käypä kotimainen konjakki, jota tosin myös ainakin osittain valmistettaneen samalla tavalla, olisi mielestäni valitettavaa, jos edellä kerrotun väkiviinatavarain kaupan jakamisen johdosta vastamainittu tavara kokonaan suljettaisiin pois markkinoilta sen laadultaan huonomman tavarain, ehkäpä ala-arvoistenkin sekotusten eduksi, joita viinikauppiat myyvät viininä.

Rohkenen sentähden esittää, että anniskeluyhtiölle, joka Freedrikinkadun varrelle rakenteilla olevassa talossaan on ryhtynyt toimiin erikoisen sekotushuoneiston laittamiseksi tilavine varastuhuoneineen, myönnettäisiin oikeus kotimaisten väkiviinajuomain rinnalla pitää kaupan tuollaista sekotettua konjakkia, joka on sangen haluttua ja jonka todellista tarvetta täytyy katsoa olevan olemassa.

Myyntialueeseen nähden on allekirjoittanut sitä mieltä, että sen, mikäli koskee koti- ja ulkomaisten väkiviinajuomain vähittäismyyntiä ja anniskelua sekä mallasjuomain anniskelua — mallasjuomain vähittäismyynnistä ei nyt ole puhe — tulisi pysyä ennallaan.

Jos vähittäismyyntialuetta liaksi supistetaan, käy mahdottomaksi saada myyntihuoneistoja, koska jo nykyiselläkin alueella on ollut sangen vaikea jakaa myymälöitä sopivasti. Valiokunta kuitenkin ehdottaa, että anniskeluyhtiö saisi harjoittaa oikeuttaan 7 myymälässä tähänastisten 5 myymälän sijasta

ja mainitsee päteviä perusteluja tuollaisen laajennuksen tueksi. Tarkoitettu parannus saatetaan kuitenkin aivan näennäiseksi, kun samalla ehdotetaan aluetta supistettavaksi. Mistähän saisi huoneistot 7 myyntipaikalle, kun on ollut vaikea laajemmalle alueelle sijoittaa 5 myyntipaikkaa?

Mitä sitä vastoin tulee viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäismyyntialueeseen, saattaisi mennä vieläkin pitemmälle kuin valiokunta. Jos nimittäin ei katsota niin sanottuja viinioikeuksia voitavan ottaa omistajiltaan eikä myöskään katsota niitä olevan lunastettava, kävisi supistamalla niiden alueen vain harvalukuisiin kaupungin kortteleihin niiden käyttämisen tekeminen miltei mahdottomaksi.

Mitä vihdoin anniskelualueeseen tulee, ei raittiutta allekirjoittaneen mielestä edistetä mainittua aluetta supistamalla, sillä on syytä pelätä että, mikäli näin tehdään, sikäli litroitain juominen kotona sekä kaduilla ja kujilla lisääntyy, minkä ohessa salakapakoiminen voittaa alaa. Esimerkkinä tästä mainittakoon Kallion olot. Siellä ei, niinkuin tunnettu, ole ainoatakaan anniskelua, mutta kuitenkin on sieltä kuulunut surullisempia juoppouden seurauksia kuin muualta kaupungista. Olisi mielestäni yleensä pyrittävä siihen, että juovutusjuomia ennemmin nautitaan anniskelupaikoissa, missä hyvää järjestystä ylläpidetään, kuin niiden ulkopuolella ilman minkäänlaista valvontaa.

Juovutusjuomaliikettä ensi kaksivuotiskaudeksi järjestäessä olisi erityistä huomiota pantava viinejä ja muita miedompia juovutusjuomia sekä mallasjuomia anniskeleviin ravintoloihin. Nämä — nykyään noin 15 lukuaan — ovat aivan riippumattomia anniskeluyhtiöstä ja harjoittavat elinkeinoaan tarvitsematta saada oikeuttaan uudistetuksi 2 vuodeksi kerrallaan, paitsi mitä tulee mallasjuomain anniskeluun, jota varten oikeus on uusittava. Useimmat niistä palvelevat työväenluokkaa ja ovat iltasin avoinna myöhempään kuin anniskeluyhtiön anniskelupaikat ja oluttuvat, jotkut klo 1 asti yöllä. Mainittavaa järjestystä tahi valvontaa ei näissä ravintoloissa ylläpidetä ja juomatavaroita tarjoiltanee jokseenkin rajoittamattomin määrin. Kun Valtuusto nyt on ehdottanut, että Kaupunginvaltuusto lausuisi Maistraatille toivomuksen, että Maistraatti, ennenkuin anniskelupaikka luokitetaan tahi mallasjuomain anniskeluoikeus annetaan, vaatisi anniskeluyhtiön johtokunnan lausuntoa asiasta, saa toivoa että tästä on apua ja ettei ollen anniskeluoikeutta siis enää anneta sellaiselle tähän ryhmään kuuluvalla ravintolalle, jonka käyttäjät kuuluvat työväenluokkaan, ja että aukioloaikaakin lyhennetään. Mutta olisi ehkä syytä sen lisäksi supistaa niiden toimialuettakin sillä tavoin kuin edellä olen viitannut viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain myyntialueeseen nähden.

Korkeasaaren anniskelu on mielestäni pysytettävä nykyisellään.

H. Hertzberg.

Helsingin kaupungin Herroille Valtuusmiehille.

Kun Valtuusto lähimmässä tulevaisuudessa ratkaisee juovutusjuomain myynnin ja anniskelun järjestämisen Helsingissä tulevan kesäkuun 1 päivästä lukien kahdeksi vuodeksi eteenpäin, rohkenevat allekirjoittaneet täällä toimivat papit Herroille Valtuusmiehille kunnioittavimmin esittää seuraavaa.

Ajatellessamme tämän asian ratkaisun merkitystä yhteiskuntamme eri piireille olemme kyllä siitä tietoiset, että muutamilla tahoilla katsotaan väkijuomain käytön kuuluvan oikeutettuihin elämäntapoihin. Mutta kun näitä piirejä paljon laajemmissa kansankerroksissa surullisen katkerain elämäkokemusten nojalla on saatu yhä syvemmin tuntea juovutusjuomain kaupan tuottamaa turmiota, niin vakuutuksemme on, että Herrat Valtuusmiehet, jotka epäilemättä tahtovat katsoa koko kaupunkiyhteiskuntamme parasta, ottavat huomioon näidenkin kansankerrosten kipeät tarpeet.

Kun me allekirjoittaneet työssämme joudumme näkemään juovutusjuomakaupan tuhoisia seurauksia, jotka monessa tapauksessa tekevät sielunhoito- ja kasvatustyön miltei mahdottomaksi, emme voi olla esittämättä vakaumustamme tässä asiassa. Nykyään on yhteiskunnassamme monenlaisia ja monelta taholta tulevia murtavia voimia, jotka vaikuttavat siveellisiä käsitteitä ja siveitä tapoja höllentävästi, ja sen lisäksi kokemus osoittaa, että kaupungissamme talvisin kroonilliseksi käynyt työnpuute sekä siitä johtuva aineellinen hätä ja joutilaisuus väkijuomien vapaina virratessa pelottavassa määrässä riistävät ihmisiltä vastustuskykyä.

Kun nyt kunnalla itsellään on omien lakiemme suoma etu ja oikeus mitä suurimmassa määrässä rajoittaa juovutusjuomain valmistusta ja kauppaa, niin me allekirjoittaneet rohkenemme, viitaten yllä olevaan, toivoa ja kunnioittavimmin pyytää, että Herrat Valtuusmiehet asiaa ratkaistessaan tätä oikeutta käyttäen rajoittavat juovutusjuomain myynti- ja anniskeluoikeudet vähimpään lain sallimaan määrään.

Helsingissä, 22 päivänä marraskuuta 1913.

Arthur Hjelt.

Hannes Leiviskä.

Hannes Paasonen.

E. B. Holmsten.

Kosti Pirjola.

Alexi Lehtonen.

Friedrich Israel.

Sigfrid Sirenus.

Vernereri Louhivuori.

A. W. Kuusisto.

K. Aug. Hildén.

Alarik Forsblom.

C. G. Olsoni.

Gustav Bondestam.

A. Renvall.

Kaarlo Sylvander.
B. H. Päivänsalo.
E. Sjöblom.
Jakob Stenberg.
Artur Malin.
Edv. Lundell.
Emil J. Savolin.
E. W. Pakkala.

Leonard Wallen.
L. L. Byman.
Lauri Ingman.
Antti J. Pietilä.
Julius Engström.
Artur Palmroth.
K. A. Paasio.

Paavo Virkkunen.
Hannu Hahti.
Yrjö Loimaranta.
Edv. Stenij.
U. Paunu.
Jaakko Gummerus.
Martti Ruuth.

Liite VII.

Herroille Kaupunginvaltuusmiehille.

Valkonauhayhdistys, joka ohjelmaansa on ottanut taistelun raittiuden ja siveellisyyden puolesta, on työssään tullut surullisiin kokemuksiin ja nähnyt väkijuomakirouksen surullisia seurauksia: paljaaksi riistettyjä koteja, missä isä ja usein äitikin on väkijuomanautinnon orjana; lapsia, jotka elävät kurjuudessa ja hoidon puutteessa; nuoria miehiä ja naisia, jotka lankeavat kiusaukseen nauttia helposti saatavissa olevia väkijuomia, joita tarjotaan heidän huvipaikoissaankin ja josta usein on seurauksena irstas elämä y. m. paheet. Olemme kuulleet äitien, jopa lastenkin sydäntäsärkeviä kertomuksia kodeista, joissa isän rahatulot suurimmaksi osaksi menevät väkijuomiin — kertomuksia, jotka eivät jätä meitä välinpitämättömiksi ja jotka pakottavat meitä nyt, kun väkijuomakauppa taas järjestetään kahdeksi vuodeksi eteenpäin, kääntymään Teidän puoleenne, Herrat Kaupunginvaltuusmiehet, joiden huostaan yhteiskunnan menestys on uskottu, ja kunnioittaen pyytämään,

että etenkin niissä huoneistoissa, joihin pääkaupungin nuoriso kokoontuu, ei sallittaisi anniskella väkijuomia;

että n. s. oluttuvat kiellettäisiin;

että väkijuomakauppa asetettaisiin hyvin tarkan valvonnan alaiseksi; ja

että ryhdyttäisiin sellaisiin toimenpiteisiin, jotta väkijuomakauppa Helsingissä 1 päivästä kesäkuuta 1914 supistettaisiin niin paljon kuin voimassaoleva laki myöntää.

Vakuutettuna siitä, että Te, Herrat Valtuusmiehet, joiden on johtaminen yhteiskunnan olosuhteita oikeaan suuntaan, laskette tunnollenne asian, joka tässä kunnioittavassa pyynnössä esitetään, odottaa Valkonauhayhdistys luotamuksella tämän pyynnön täyttämistä.

Helsingissä 20 päivänä marraskuuta 1913.

Valkonauhan johtokunnan puolesta: *Frida Sjöblom.*
Puh.joht.

Lilli Rainio.

Liite VIII

HELSINGIN
SUOMALAINEN

TALONOMISTAJAIN YHDISTYS.

Helsingin kaupungin Valtuusmiehille.

*Helsinki,
marraskuun 21 p:nä 1913.*

Kun arvoisat Herrat Valtuusmiehet kohdakkoin tulevat päättämään väkijuomain myynnin järjestämisestä pääkaupungissa kesäkuun 1 p:stä 1914 eteenpäin, käsitteli Helsingin Suomalainen Talonomistajain Yhdistyksen asiaa tämänpäiväisessä kokouksessaan ja päätti yksimielisesti kaikin puolin yhtyä siihen anomukseen, joka Helsingin Raittiusyhdistysten Keskustoimikunnan puolesta on asiasta kaupungin Herroille Valtuusmiehille jätetty. Päätöksensä yhdistys teki ei ainoastaan niiden aatteellisten ja asiallisten perusteitten pohjalla, jotka mainitussa anomuksessa esitetään, vaan siksikin, että kysymys muutenkin sängen läheisesti koskee yhdistyksen jäsenten taloudellisia etuja. Yhdistys on nimittäin sitä mieltä, että väkijuomain myynnin supistaminen vähimpään lain sallimaan määrään tulisi suuresti parantamaan pääkaupungin varsinaisen työväenluokan taloudellista asemaa, mikä taasen olisi m. m. omiaan vakiinnuttamaan pääkaupungin vuokraoloja.

Näin ollen ei yhdistys saata muuta kuin hartaasti odottaa, että Herrat Valtuusmiehet, pitäen kaupungin suuren asujamien enemmistön etuja silmällä, päättäisivät väkijuomain myynnin järjestämiskysymyksen ennen mainitussa anomuksessa esitetyllä tavalla.

Helsingin Suomalaisen Talonomistajain Yhdistyksen puolesta:

A. E. Lehto.
Puheenjohtaja.

Otto Engb. Jaatinen.
Sihteeri.

Liite IX.

Helsingin kaupungin Herroille Valtuusmiehille.

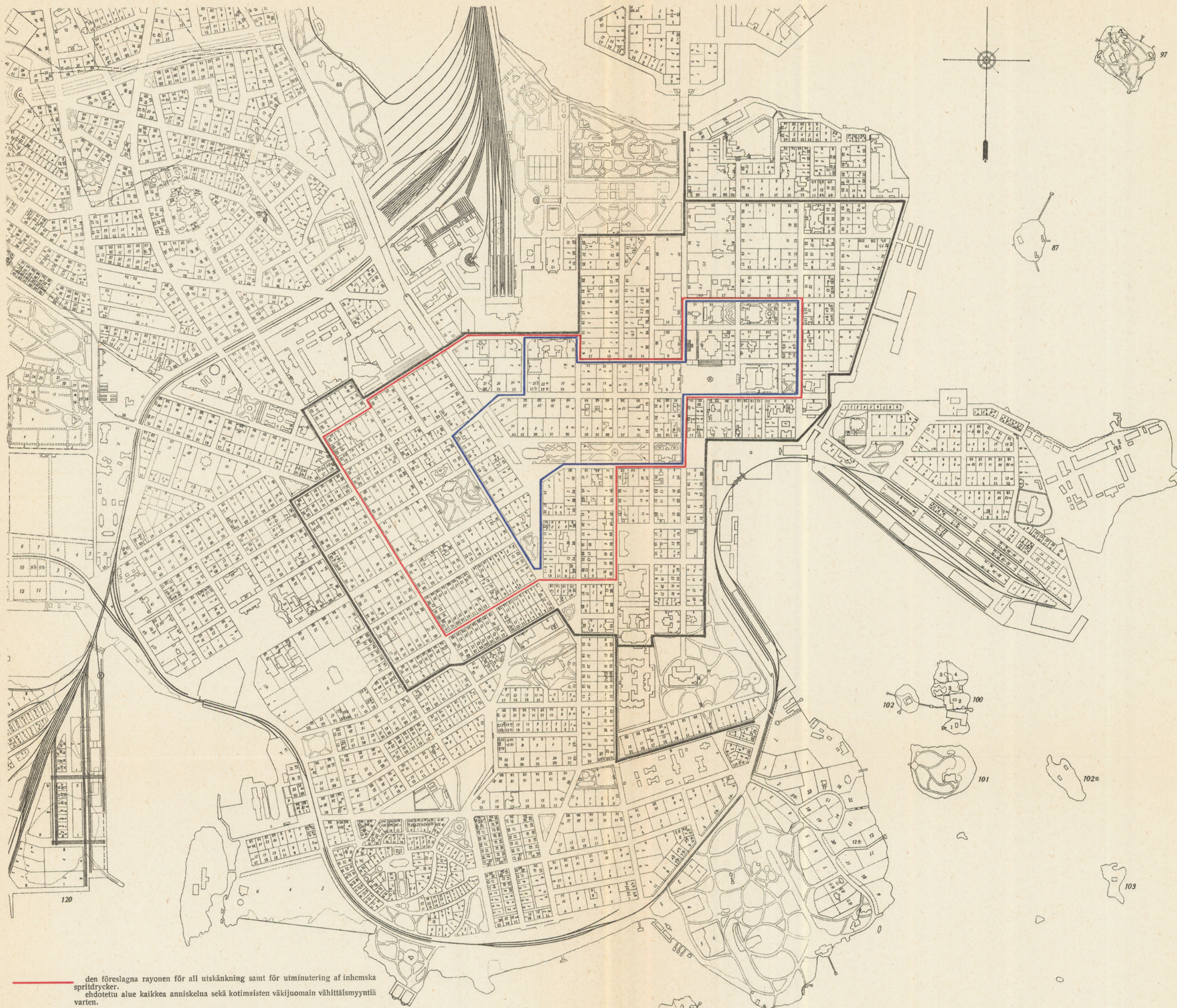
Helsingin Suomalainen Työväen Liitto päätti marraskuun 20 päivänä pitämässään kokouksessaan yhtyä siihen kirjelmään, jonka Helsingin Raittiusyhdistysten Keskustoimikunta on Valtuusmiehille lähettänyt, joka kirjelmä koskee väkijuomaliikkeen järjestämistä Helsingissä ensi kesäkuun 1 päivästä kahdeksi vuodeksi eteenpäin.

Helsingissä, 22 päivänä marraskuuta 1913.

Helsingin Suomalainen Työväen Liitto:

K. Lehtonen.

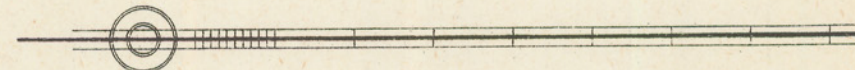
O. Virtanen.

— den föreslagna rayonen för all utskänkning samt för utminuterung af inhemska spritdrycker.
 ehdotettu alue kaikkea anniskelua sekä kotimaisten väkijuomain vähittäismyyntiä varten.

— den föreslagna rayonen för utminuterung af öfriga spritdrycker och af viner.
 ehdotettu alue muitten väkijuomain ynnä viinien vähittäismyyntiä varten.

— den för närvarande (1/6 1913—1/6 1915) gällande rayonen för utminuterung af starkare maldrycker.
 nykyään (1/6 1913—1/6 1915) määrätty alue väkevämpien mallasjuomien vähittäismyyntiä varten.

Ehdotus Helsingin vaivaishoidon uudeksi ohjesäännöksi.

HELSINGIN

VAIVAISHOITOHALLITUS.

*Helsingissä,
marrask. 3 p:nä 1913.*

N:o 1,132.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Vaivaishoitohallitus saa täten kunnioittaen lähettää mietintönsä ehdotuksineen kaupungin vaivaishoidon uudeksi ohjesäännöksi sekä ohjesäännön mukaan Kaupunginvaltuuston vahvistettaviksi eräiden vaivaishoitovirkailijain johtosäännöiksi.

Vaivaishoitohallituksen puolesta:

Allan Serlachius.

Axel Th. Möller.

Vaivaishoitohallituksen mietintö Helsingin uutta vaivaishoito-ohjesääntöä koskevasta asiasta.

Siitä lähtien kun kaupungin nykyään voimassa oleva vaivaishoito-ohjesääntö lokakuun 23 päivänä 1896 vahvistettiin, on kaupunki nopeasti kehittänyt suurkaupunkimaiseksi. Yhtärinnan väestön lisääntymisen kanssa on myöskin vaivaishoitoa saavain henkilöjen luku lisääntynyt, minkä johdosta mainitussa ohjesäännössä säädetyt vaivaishoidon muodot eivät enää täytä tarvetta.

Helsingin kaupungin ja sen vaivaishoidon kehityksen valaisemiseksi vuodesta 1896 lähtien mainittakoon, että kaupungin henkikirjoissa tuona vuonna oli 67,653 henkeä, vaivaishoitoa sai 2,702 henkeä ja vaivaishoidosta oli kustannuksia kaikkiaan Smk 279,479: 95. Vuonna 1906 olivat vastaavat luvut 98,674 ja 3,272 henkeä sekä Smk 427,473: 18, vuonna 1912 taas 129,496 ja 4,442 henkeä sekä Smk 687,052: 88. Tässä on kuitenkin huomattava, että vaivaisavun saajain lukua vuodelta 1896 ei käy vertaaminen 1906 ja 1912 vuoden vastaaviin lukuihin, syystä että näihin on vuoteen 1904 asti luettu kaikki avunsaajan perheenjäsenet, mutta siitä lähtien ainoastaan avunsaaja itse.

Vaivaishoitohallituksen käsittelemiä asioita oli vuonna 1896 319, niistä 165 elatusasioita, vuonna 1906 1,371, niistä 1,063 elatusasioita, sekä vuonna 1912 3,384, niistä 2,611 elatusta koskevia.

Huomattavin 1896 vuoden ohjesäännön aikaansaama edistys oli että, sen sijaan että vaivaishoidon huoltaminen siihen asti oli pääasiallisesti ollut toimenä vaivaishoitohallituksen puheenjohtajalla, jolla tämä tehtävä oli vain vähäpalkkaisena sivutoimenä, sekä kaupungin työ- ja vaivaistalon johtajalla, mainitun ohjesäännön kautta asetettiin uusi virkailija, vaivaishoitohallituksen toimitusjohtaja, jonka tuli hallituksen lähimmän valvonnan alaisena ylinnä pitää silmällä vaivaishoitoa ja jolle maksettiin riittävä palkka jotta hän voi yksinomaan antautua tähän tehtävään. Sen ohessa varattiin tilaisuus vähitellen asettaa vapaaehtoisia huoltajia.

Vaivaishoidon aiheuttama työ, yhtärinnan kaupungin kasvamisen ja taloudellisesti heikkojen väestönainesten runsaan kaupunkiinmuuton kera, on kuitenkin vuosi vuodelta lisääntynyt, niin ettei toimitusjohtaja ole ehtinyt suorittamaan kaikkia ohjesäännön mukaisia velvollisuuksiaan, minkä johdosta

on käynyt tarpeelliseksi lisätä vaivaishoitohallituksen työvoimia. Sitä varten on kansliatyö heinäkuun 1 päivästä 1909 lähtien ollut jaettuna kahden kanslian kesken, joilla kumpaisellakin on eri johtajansa, sekä varainhoito ja kirjanpito annettu erityisen virkailijan toimeksi. Ttoimitusjohtajan, pastori I. A. Collanin vuonna 1910 tehtyä vaivaishoitohallitukselle esityksen eräiden vaivaishoidon puutteellisuuksien poistamisesta, asetti vaivaishoitohallitus valiokunnan asiaa valmistelemaan. Mainitun valiokunnan tammikuussa 1911 antamassa mietinnössä tehdyistä ehdotuksista on osa toteutettu. Niinpä on Kaupunginvaltuusto 1911 vuoden alusta asettanut väliaikaisen ylitarkastusmiehen, jolla nyttemmin on nimenä lastenhoidontarkastaja, valvomaan lasten ja elätteelle annettujen henkilöjen hoitoa, minkä ohessa kuluvan vuoden alusta on vaivaishoitohallitukseen järjestetty rekisteritoimisto tietojen hankkimiseksi kaikista niistä, jotka toimeentuloaan varten saavat avustusta joko vaivaishoitohallitukselta tahi kaupungissa toimivilta armeliaisuusyhdistyksiltä, sekä siten laissa säädetyn vaivaishoidon ja näiden yhdistysten välisen yhteistyön valvomiseksi ja järjestämiseksi.

Köyhäin tehokkaamman tarkastuksen aikaansaaminen niinikään on ollut vaivaishoitohallituksen huolenpidon esineenä. On kuulunut vaatimuksia, että olisi otettava käytäntöön palkattomia huoltajia. Mutta kun mielipiteet tuolaisen järjestelmän tarkoituksenmukaisuudesta ovat olleet eriäviä, sai huoltajajärjestelmän käytäntöön ottaminen lykkääntyä vuoteen 1911, jolloin vapaaehtoisia huoltajia asetettiin kolmeen vaivaishoidon tarkastusalueeseen, jota vastoin muilla alueilla edelleen käytetään yksinomaan palkattuja tarkastusmiehiä.

Jotta saataisiin tyydyttävästi käsitellyiksi kussakin vaivaishoitohallituksen kokouksessa esiintyvät lukuisat asiat, katsottiin olevan asioita valmisteltava perinpohjaisemmin kuin ennen oli ollut laita. Käsittäen vaivaishoitohallinnon desentralisoimisen siinä kohden välttämättömäksi — jota kysymystä jo edellä mainittu vuonna 1910 asetettu komitea oli käsitellyt — teki vaivaishoitohallitus lokakuun 14 päivänä 1912 Kaupunginvaltuustolle esityksen tarpeellisen määrärahan myöntämisestä jotta, pysyttämällä johdon yhtenäisyys ja asiain valmistelun yhdenmukaisuus, aikaansaataisiin desentralisoiminen aluksi ainoastaan vaivaishoitoasiain käsittelyssä, mutta varaamalla mahdollisuus tarpeenmukaiseen asteettaiseen kehitykseen. Samalla vaivaishoitohallitus esitti, että Kaupunginvaltuusto, edellyttäen Valtuuston pääasiassa hyväksyvän ehdotuksen, valitsisi kaksi jäsentä siihen valiokuntaan, jonka vaivaishoitohallitus aikoi asettaa laatimaan tarkempaa ehdotusta ja siitä johtuvia muutoksia kaupungin voimassa olevaan vaivaishoito-ohjesääntöön, joka uusien virkailijain asettamisen johdosta kaipasi täydennystä.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto oli mainitun valiokunnan jäseniksi valinnut prokuraattori Lorenzo Kihlmanin ja kunnallisneuvos V. v. Wrightin sekä vaivaishoitohallitus oli valiokunnan jäseniksi valinnut puheenjohtajansa, por-

mestari Schaumanin sekä jäsenensä filosofiantohtori Jenny af Forselleksen, aluelääkäri V. Leontjeffin ja professori Axel Wallgrenin, on valiokunta kirjelmässä joulukuun 2 päivältä puoltanut myöntymistä edellä mainittuun vaivahoitohallituksen ehdotukseen, jota on katsottu käyvän pääasiassa toistaiseksi soveltaminen tarvitsematta sen johdosta muuttaa vaivahoito-ohjesääntöä; ja onkin Kaupunginvaltuusto myöntänyt tarkoitukseen tarpeelliset määrähäät.

Köyhäinavun myöntämistä koskevain asiain valmistelu on tämän johdosta kuluvan vuoden alusta lähtien ollut järjestettynä siten, että kaupunki on jaettu kahteentoista tarkastusalueeseen, joista kukin on yhden vaivahoitohallituksen jäsenen silmälläpidon alaisena, minkä johdosta hallituksen jäsenluku on lisätty kahdeksitoista. Alueet, joissa kussakin on palkattu tarkastusmiehensä, ovat toistaiseksi jaetut neljään, kukin kolme aluetta käsittävään piiriin. Piirihallitukset, joina ovat piirin tarkastusalueiden johtajat, joista vaivahoitohallitus on valinnut puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan, koontuvat nyttemmin kahdesti kuukaudessa valmistelevasti käsittelemään asioita ja saavat kiireellisissä tapauksissa päättää toimenpiteistä kuukaudeksi kerrallaan. Näissä kokouksissa olivat alussa saapuvilla sekä toimitusjohtaja että piirin tarkastusmiehet, mutta kokousten luvun lisääntyttyä kaksinkertaiseksi on menetelty siten, että toimitusjohtaja on piirikokouksissa saapuvilla ainoastaan silloin, kun hänen aikansa sallii, mutta läpikäy asiakirjat ennen asiain esittelemistä vaivahoitohallitukselle. Piirihallituksen valmistelemaat asiat esitellään lopullisesti vaivahoitohallituksessa. Tarpeellisia tarkastustutkimuksia varten sekä muutoin avustamaan toimitusjohtajaa hänen valvontavelvollisuutensa täyttämässä on asetettu valvoja, joka esteen sattuessa voidaan määrätä hoitamaan aluetta sekä toimitusjohtajan ja lastenhoidontarkastajan virkoja. Tämä uudistus, joka myös käsittää vaivahoitohallituksen sihteerin asettamisen vakinaiselle palkkasäännölle, aiheuttaa vuosimenoja 12,600 markkaa.

Sen jälkeen kun valiokunta oli ryhtynyt vaivahoito-ohjesäännön uudistuksen vaatimiin valmistaviin töihin on vaivahoitohallitus valiokuntaan lähettänyt Kaupunginvaltuuston kirjelmän joulukuun 10 päivältä 1912 sekä mainitun kirjelmän ohessa läänin Kuvernöörin päätöksen marraskuun 12 päivältä samaa vuotta, jossa päätöksessä Kaupunginvaltuuston on käsketty ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin uuden, ajanmukaisen vaivahoito-ohjesäännön laatimiseksi kaupungille huomioonottamalla Vaivahoidontarkastajan läänin Kuvernöörille lähettämässä kirjelmässä marraskuun 1 päivältä 1912 esiintuomia näkökohtia.

Myöhemmin on valiokuntaan lisäksi lähetetty läänin Kuvernöörin pää-

tös viime huhtikuun 5 päivältä ynnä sitä seuraava kirjelmäinvaihto, joka oli johtunut Vaivaishoidontarkastajan kirjelmässä helmikuun 10 päivältä 1912 tehdystä vaatimuksesta että kaupungin voimassa oleva vaivaishoito-ohjesääntö on eräiltä kohdin muutettava toisin kuuluvaksi.

Vaivaishoidontarkastajan vaivaishoito-ohjesääntöön kohdistamat muistutukset ovat pääasiassa seuraavat:

että uusia, ohjesäännössä edellyttämättämiä laitoksia suljettua vaivaishoitoa varten on perustettu panematta näiden laitosten hoidosta määräyksiä ohjesääntöön;

että vaivaishoitohallitukseen on väliaikaisesti asetettu ylitarkastusmies ja osa toimitusjohtajan tehtäviä siirretty hänelle, vaikkei vaivaishoito-ohjesäännössä mainita tuollaista virkailijaa;

että koska toimitusjohtaja ei voi ehtiä suorittamaan kaikkia ohjesäännön mukaisia tehtäviään, ohjesääntö tältä kohden uudistettaisiin;

että vaikka ohjesääntö, paitsi poikkeustapauksissa, sallii antaa ainoastaan satunnaisia raha- tahi tavara-avustuksia, asianhaarat kuitenkin välttämättä vaativat antamaan alituisia tuollaisia avustuksia, minkätähden ohjesääntöä olisi tältäkin kohden muutettava;

että ohjesäännössä edellytetään kaikkien avunsaajain, paitsi alaikäisten, saavan laitoshoidoa sekä avustusta annettavan ainoastaan poikkeustapauksissa, mutta että avustuksensaajia todellisuudessa on muita enemmän, mikä seikka niinkään vaatii muuttamaan ohjesääntöä;

että, kun 20 §:n d) momentin säännöstä että myönnettyä raha-avustusta, mikäli mahdollista, ei annettaisi välittömästi köyhälle itselleen, ei voi noudattaa, tämän määräyksen sijaan pantaisiin toinen sopivampi.

Edellä mainitun valiokunnan viime toukokuun 10 päivänä annettua mietinnön ehdotuksineen Helsingin uudeksi vaivaishoito-ohjesäännöksi on vaivaishoitohallitus niiden muistutusten johdosta, joita vaivaishoitohallituksessa sekä toimitusjohtajan ja lastenhoidontarkastajan taholta on tehty mainittua ehdotusta vastaan, palauttanut ehdotuksen valiokuntaan uudesti laadittavaksi niiden muistutusten mukaisesti, joista vaivaishoitohallitus on ollut yhtä mieltä; ja on, sittenkun pormestari Schaunan pyynnöstään on vapautettu tehtävästä, mikäli sen on katsottu liittyvän vaivaishoitohallituksen puheenjohtajan toimeen, sekä aluelääkäri Leontjeff luopunut valiokunnan jäsenyydestä, vaivaishoitohallituksen nykyinen puheenjohtaja, professori Allan Serlachius valittu ottamaan osaa valiokunnan työhön sekä sanotun valiokunnan jäseneksi herra Leontjeffin sijaan valittu vaivaishoitohallituksen jäsen, pastori A. Malin.

Uudesti muodostettuna ei valiokunta, joka keskuudestaan on puheen-

johtajaksi valinnut pormestari Schaumanin, ole ajan täpäryyden takia tahtonut esittää seikkaperäisempää ohjesääntöehdotuksen perustelua, vaan on rajoittunut tarpeellisilta kohdin täydentämään aikaisempaa perustelua sekä tehnyt vaivahoitohallituksen päättämät muutokset ja lisäykset ohjesääntöön, minkä jälkeen valiokunnan mietintö on esitelty vaivahoitohallitukselle, joka vähäisin muutoksin on sen hyväksynyt.

Siten uudestilaatiessaan kaupungin vaivahoito-ohjesääntöä on vaivahoitohallitus etusijassa pyrkinyt saattamaan avustusasian käsittelyn mutkattomammaksi sekä aikaansaamaan tehokkaampaa köyhäin silmälläpitoa. Ensimmäisen kysymyksen on vaivahoitohallitus arvellut saavan ratkaisunsa edelleen kehittämällä kuluvan vuoden alusta noudatettua asiain valmistelu- ja järjestystä suomalla piirihallituksille päättävältä avustuksen antamista koskevista kysymyksissä, ja taas pysyttämällä lisätty tarkastusalueiden luku ja kuluvan vuoden alusta asetetut uudet palkkavirkailijat tulisi tarkastus toistaiseksi tyydyttävästi toimitetuksi.

Kun vaivahoitohallituksesta on näyttänyt tarpeettomalta vaivahoito-ohjesäännössä toistaa vaivahoitoasetuksen tai muun yleisen lain säännöksiä, on ohjesääntöehdotuksesta poistettu kaikki tuollaiset määräykset, minkä ohessa nykyisessä ohjesäännössä olevat viittaukset yleiseen lakiin on poistettu. Lienee sopivampaa, kun ohjesääntö vahvistettuna painatetaan, siihen liittää vaivahoitoasetus.

Niinikään on ohjesäännöstä poistettu toimitusjohtajan y. m. virkamiesten ja virkailijain tehtäviä koskevat määräykset, koska vaivahoitohallituksesta on näyttänyt sopivammalta yhdistää tuollaiset määräykset niihin johtosääntöihin, jotka Kaupunginvaltuusto vaivahoitohallituksen esityksestä vahvistaa asianomaisille virkailijoille. Siten käy mahdolliseksi kulloinkin erilaisten tarpeiden mukaan järjestää vaivahoidon työnjako ilman sellaista seikkaperäistä ja aikaa vievää mutkaa, jota ohjesäännön muuttaminen vaatii. Vaivahoitohallitus on tässä samoin kuin muutoinkin ehdotuksensa laadinnassa pyrkinyt vaivahoitohallituksen viittomain rajain sisällä varaamaan vaivahoidolle mahdollisimman suurta kehitys- ja liikuntavapautta. Siinä mielessä on vaivahoitohallitus myös pyrkinyt välttämään ylen seikkaperäisiä määräyksiä, koska ne useinkin ovat näyttäneet ehkäisevän muuttuneiden olojen vaatimaa vaivahoidon kehitystä.

2 §. Kun niin sanottu ehkäisevä vaivahoito on erittäin tärkeä, vaikka tähän asti ehkä liian vähän huomattu kaupungin vaivahoitohallinnon puoli, on vaivahoitohallitus, panemalla tämän §:n 3 momenttiin kuntaa välittömästi velvoittavan säännöksen, tahtonut huomauttaa tämän suuntaisten toimenpiteiden välttämättömyyttä, eritoten kun vaivahoitohallituksen vakau-

muksen mukaan tuollainen ehkäisevä vaivaishoito varovasti toimitettuna on ajan mittaan vaikuttava suotuisasti vaivaishoidon kustannuksiinkin.

Tämän on kokemus vahvistanut todeksi muissa maissa, missä pyrkimys saada tarkoituksenmukaisilla toimenpiteillä poistetuksi työttömyyttä ja torjuttuiksi puutetta jo ennen vaivaishoidon väliintuloa sekä siten ehkäistyksi vaivaishoidon tarvetta jo kauan on ollut tärkeänä haarana vaivaishoidon toiminnassa. Tämän suuntaisista toimenpiteistä ansaitsee mainitsemista leskikotien perustaminen, joihin vastikään leskiksi jääneet naiset suorittamalla kohtuullisen maksun voivat joksikin ajaksi päästä, kunnes ovat ehtineet järjestää perheenelättäjän kuoleman johdosta häiriintyneen taloudellisen asemansa; lisäksi pientenlastenkodit naimattomia äitejä ja heidän lapsiaan varten, sopivain työlaitosten, niinkuin halkopihain ja työsiirtolain y. m. perustaminen tai kannattaminen.

Kaikki nämä toimenpiteet on luettava vapaaehtoiseen köyhäinhoitoon ja ovat sentähden niiden uhrausten varassa, joita kunta kulloinkin katsoo voivansa tehdä puheenalaisten tarkoitusten hyväksi. Vaivaishoitohallituksesta ei sentähden näytä mahdolliselta panna, niinkuin vaivaihoitohallituksessa on ehdotettu, vaivaishoito-ohjesääntöön seikkaperäisempiä vaivaishoitoyhdyskuntaa velvoittavia määräyksiä.

3 §. Vaivaistalon nimitys ei näytä vaivaishoitohallituksesta aivan sovelialta, koska tämä nimitys myös voi olla omansa pitämään vireillä vastahakoisuutta laitokseen tuloon nähden. Tähän pykälään on sentähden pantu nimi Helsingin kunnalliskoti, erittäinkin kun kunnalliskodin nimi Ruotsissa on yleinen ja sitä Suomessakin lienee käytetty.

4 §. Vaivaishoitohallitus on tahtonut niiden avunsaajain hyväksi, jotka vaivaishoito ottaa täydellisesti ja alituisesti elättääksensä, myöntää vaivaishoitohallitukselle vapaamman harkintavallan siihen omaisuuteen nähden, jota tuollainen avunsaaja saa pitää hallussaan, kuin nykyään voimassa olevan ohjesäännön (5 §:n) mukaan on laita.

5 §. Tämä § on pääasiassa samansanainen kuin nykyään voimassa olevan ohjesäännön 6 §. Pykälän e) momentista on sana „satunnaiset“ poistettu, koska satunnaisten avustusten nimi, vaikka sen lähin tarkoitus on kehottaa yhä uudistuviin tarkastuksiin tätä köyhäinhoitomuotoa käyttäessä, on aikaansaanut väärinkäsityksiä, joita on ilmaantunut erittäinkin vaivaishoitotilastoa laatiessa.

7 §. Säännöstä että vaivaishoitohallitus voi hellittävässä tapauksissa, senkin jälkeen kun lapsi on täyttänyt 15 vuotta, antaa apumaksua sen kasvatukseen, ei ole nykyään voimassa olevassa ohjesäännössä, vaikka vaivaishoitohallitus yksityistapauksissa on noudattanut tuollaista menettelyä, joka on yksi ehkäisevän vaivaishoidon muotoja. Vaivaishoitohallitus on ajatellut tässä meneteltäväksi siten, että vaivaishoidontarkastaja, kun lapsen ruumiinrakennus ei salli hänellä teettää raskaampaa ruumiillista työtä tai kun tai-

pumusta johonkin ammattiin on huomattu, koettaisi hankkia lapselle pääsyn valmistavaan ammattikouluun tai myös ammattivaltuutettujen välityksellä saada hänelle paikan jonkin ammatinharjoittajan luona, ja että vaivaishoito-hallitus ensimmäisenä oppivuonna, jolloin lapsi saa vähän tai ei mitään palkkaa, antaisi tarpeellista elatusapua; vaivaishoito-hallituksen tulisi sen ohessa palkkaussäännön 9 ja 10 §:än perustuvan oikeutensa nojalla tuollaisissa tapauksissa tehdä työnantajan kanssa välipuhe.

8 §. Samalla kun vaivaishoito-hallitus on katsonut olevan pysyttämisen periaatteen että aikuiselle henkilölle on annettava vaivaishoitoa etusijassa laitoksessa, on valiokunta kuitenkin laatimalla tämän §:n 2 momentin esillä olevaan muotoon, tahtonut varata vaivaishoito-hallitukselle hoitomuotoon nähden suurempaa valintavapautta kuin nykyään voimassa oleva ohjesääntö (8 §) sallii.

11—19 §. Vaivaishoidon desentralisoimiseen nähden, joka vaivaishoito-hallituksen mielestä on tarpeen vaatima, on nostettu kysymys, eikö kaupunkia kävisi, esimerkiksi seurakunnittain, jakaminen piireihin, joiden kunkin olisi huolehdittava vaivaishoidostaan joko kaikkineen mitä siihen kuuluu tai eräin rajoitetuin osin. Vaivaishoito-hallituksen mielestä kuitenkin tuollainen järjestys, jonka avulla tosin täydellisin vaivaishoidon desentralisoiminen olisi saavutettavissa, on ristiriidassa voimassa olevan vaivaishoitoasetuksen kanssa, joka säättää että jokainen kunta on yhtenä vaivaishoito-yhdyskuntana ja sallii ainoastaan maalaiskunnan jakautua itsehallinnolla varustettuihin piirikuntiin, joilla kullakin on oma vaivaishoito-hallituksensa. Tätä säännöstä, joka nähtävästi on syntynyt silmälläpitäen sellaisia kuntia, missä liian laaja tahi veden erottama alue vaikeuttaisi vaivaishoidon voimassapitämistä yhdellä ainoalla hallintoelimellä, on asetuksessa täydennetty erityisillä määräyksillä, joiden tarkoituksena on tarjota takeita liian hätäisiltä piirikuntajaon toimeenpanoa koskevilta päätöksiltä, ja on piirikuntajakko kaikesta päättäen katsottu olevan luettava poikkeustapauksiin. 1880-luvulla toimeenpantiin piirikuntajakko lukuisissa maalaiskunnissa, erittäinkin maamme pohjoisosissa, mutta myöhemmin on siitä enemmän ja enemmän luovuttu ja nykyään se on olemassa ainoastaan harvalukuisissa kunnissa.

Kun 1879 vuoden vaivaishoitoasetuksen syntymisaikaan maassamme ei ollut mainittavan suuria kaupunkia eikä sellaista laajenemista, minkä Helsingin kaupunki on saavuttanut verraten lyhyen ajanjakson kuluessa, ollut edellytettävissä, näyttää lainsäätäjät kokonaan sivuuttaneen kysymyksen piiri-jaon tarpeellisuudesta kaupungeissa. Käytännöllisiä syitä, jotka vastustavat kaupungin jakamista vaivaishoito-piireihin, ovat muiden muassa siitä johtuva vaikeus rahasäännön järjestämisessä, epätasaisuudet vaivaishoidon, eritoten avonaisen vaivaishoidon toimittamisessa, ja vaikeus ratkaista piirien kesken syntyvät riidat kotipaikka-oikeudesta y. m.

Vaivaishoitoasetuksen 9 §:n mukaan saa vaivaishoitoyhdyskunta laatiesaan ja hyväksyessään vaivaishoito-ohjesäännön ehdotuksen vapaasti järjestää tämän asian, niinkuin seudun tapoihin ja olosuhteihin katsoen soveliaimaksi nähdään, ellei ohjesääntöön panna määräyksiä, jotka sotivat lakia ja asetuksen yleisiä perusteita vastaan. Vaivaishoitohallitus on yhtynyt ehdotamaan sellaista järjestystä, jonka mukaan vaivaishoitohallitus suorittaisi sille kuuluvat tehtävät osin yhteisesti, osin keskushallituksena, osin osastottain, jommoinen järjestys vaivaishoitohallituksen mielestä ei sodi lakia eikä vaivaishoitoasetuksen yleisiä perusteita vastaan. Helsingin kaupunkikunta olisi edelleen yhtenä vaivaishoitoyhdyskuntana, jolla olisi ainoastaan yksi vaivaishoitohallitus, vaikka tämä hallitus, samoinkuin useat maamme tuomioistuintkin, työskentelisi osastottain.

Edellyttäen että tarkastusalueita ei olisi nykyistä määräänsä kahtatoista vähemmän ja ettei kolmea useampaa aluetta yhdistettäisi yhteen osastoon, on vaivaishoitohallitus katsonut osastojen luvun olevan määrättävä vähintään neljäksi. Koska vaivaishoitoasetuksen 11 §:n mukaan vaivaishoitohallitukseen kaupungissa kuuluu esimies ja vähintään viisi jäsentä, on osasto, jolla olisi sama oikeus kuin vaivaishoitohallituksellakin päättää avustussasioista, katsottu olevan kokoonpantava samalla tavoin kuin vaivaishoitohallitus, joten siinä tulisi olla puheenjohtaja ja viisi jäsentä.

Jotta vaivaishoitohallituksen osastot kävisi tällä tavoin kokoonpaneminen, täytyy vaivaishoitohallituksessa olla jäseniä ainakin yhtä monta kuin osastoissa yhteensä, eli niinmuodoin, tarkastusalueiden luvun nykyisellään ollessa, ainakin 24 henkilöä ynnä tarpeellinen määrä varajäseniä.

Mutta näin monilukuinen kollegi on liian hidasliikkeinen koneisto ja tuskin kykenisi toimimaan vaivaishoitohallituksen keskuselimenä, minkätähden vaivaishoitohallitus onkin ajatellut, että yhteinen vaivaishoitohallitus kokoon-tuisi varsinaisesti kerran vuoden alussa perustamaan vaivaishoidon hallintoa vuodekseen jakamalla kaupungin tarkastusalueisiin, valitsemalla lautakunnan suljettua vaivaishoitoa varten sekä jakautumalla osastoihin, jota paitsi keskushallituksella olisi valta yhteiseen vaivaishoitohallitukseen lykätä eräät tärkeämmät kysymykset, niinkuin ohjesäännön muuttamista, uusien laitosten tai virkain perustamista y. m. s. koskevat. Tuollaisen asian käsittelyä varten yhteinen vaivaishoitohallitus kutsuttaisiin ylimääräiseen kokoukseen. Keskeellisenä hallintoelimenä olisi keskushallitus, johon kuuluisi yhteisen vaivaishoitohallituksen puheenjohtaja sekä jäsenenä osastojen puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat tai, jos jossakin tapauksessa havaittaisiin sopivammaksi, jokin muu keskushallituksen valitsema saman osaston jäsen sekä kaksi suljetun vaivaishoidon lautakunnan jäsentä.

Vaivaishoitoasetuksessa ei ole säännöksiä vaivaishoitohallituksen päättä-
mövaltaisuudesta. Kaupunkien vaivaishoito-ohjesäännöissä sitä vastoin on

tästä asiasta erilaisia säännöksiä, joissa hallituksen vähin päätäntövaltainen jäsenluku on määrätty kolmeksi. Tähän nähden on vaivaishoitohallitus ehdottanut, että osasto katsottaisiin päätäntövaltaiseksi kolmella jäsenellä, jos nämä ovat päätöksestä yhtä mieltä.

Tarpeellisen yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi asiain käsittelyssä eri osastoissa on vaivaishoitohallitus ajatellut että toimitusjohtaja tutkisi osastoissa käsiteltyjä asioita koskevat asiakirjat ja olisi, mikäli mahdollista, saapuvilla osastojen kokouksissa, sekä että hänellä olisi valta, kun tarpeelliseksi katsoo, vaatia asia annettavaksi keskushallituksen käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi. Määräys toimitusjohtajan osanotosta osastokokouksiin on katsottu olevan sopivin panna tämän virkailijan johtosääntöön.

On erittäin tärkeätä, että eri osastoissa noudatetaan yhdenmukaisuutta sen kysymyksen ratkaisemisessa, mitä hoitomuotoa, avonaista vai suljettua, kulloinkin on käytettävä, samoin kuin myös ettei eri osastojen myöntämien avustusten määrä samanlaatuissa tapauksissa liian paljon vaihtelee. Valiokunnassa on myös ollut käsiteltävänä kysymys eikö, niinkuin muutamain paikoin ulkomailla on laita, olisi määrääjäksi vahvistettava yhteinen tariffi, jonka mukaan avustukset annettaisiin. Valiokunta ei kuitenkaan ole katsonut tuollaista kaaviota käyvän sovittaminen eri tapauksissa suuresti vaihtelevan ja monen eri seikan varassa olevan yksilöllisyyden mukaan eikä sen niin ollen myöskään voivan onnellisesti ratkaista tätä asiaa. Paras keino vaivaishoitoasiain käsittelyn epätasaisuuden ehkäisemiseksi on valiokunnan mielestä ollut sellainen toimitusjohtajan toimittama tarkastus kuin edellä on mainittu. Tästä on vaivaishoitohallitus valiokunnan kanssa yhtä mieltä.

Kysymyksestä, mikä vaivaishoitohallinnon puoli olisi desentralisoitava, on vaivaishoitohallitus ollut sitä mieltä, ettei desentralisoimisen pitäisi käsitellä suljettua vaivaishoitoa eikä myöskään avunsaajain elätteelle antamista koskevia asioita, vaan että nämä asiat olisivat keskushallituksen ratkaistavia. Eri osastoissa käsiteltäviksi sitä vastoin vaivaishoitohallituksen mielestä soveltuisivat avustuksen myöntämistä koskevat asiat niin laatunsa johdosta kuin siihenkin nähden että ne ovat verrattomasti lukuisimmat.

Vaivaishoitoasetuksen 11 §:n 3 momentin mukaan on kirkkoherralla tahi hänen sijaisellaan valta olla osallisena vaivaishoitohallituksen keskusteluissa ja päätöksissä. Sittenkun Helsingin kaupunki on jaettu kuuteen kirkolliseen seurakuntaan, on tätä kirkkoherran oikeutta tuomiokapitulिन määräyksen mukaan kaupungin kaikkien seurakuntain puolesta käyttänyt kirkkoherra, rovasti Bengelsdorff ja hänen kuoltuaan kirkkoherra, lääninrovasti Hildén, jotka kumpikin sitä paitsi on valtuutettu eräissä muissakin kohdin edustamaan kaikkia kaupungin seurakuntia ja toimimaan niiden puolesta. Ohjesääntöehdotuksen 11 § on laadittu aivan vastamainitun, jo vuosikausia noudatetun järjestyksen mukaisesti, minkä lisäksi kaupungin muille kirkkoher-

roille on myönnetty oikeus ottaa osaa heidän kunkin seurakunnastaan esitettävään avustuskysymysten käsittelyyn. Tällainen järjestys näyttää vaivaishoitohallituksen mielestä asianmukaisesti tyydyttävän periaatetta kirkkoherran osallisuudesta vaivaishoitohallinnossa sekä olevan vaivaishoitoasetuksen hen- gen ja tarkoituksen mukainen.

Valiokunnan ehdottaman järjestyksen mukaan noudatettaisiin vaivais- hoitoasiain käsittelyssä seuraavaa menettelyä:

Avuntarvitsijan on ilmoitauduttava jossakin vaivaishoitohallituksen kanslioista, joita nykyään on kaksi, toinen vaivaishoitohallituksen huoneis- tossa Aleksanterinkadun 1:ssä ja toinen Sörnäsissä Pengerkadun 5:ssä. Kansliassa vastaanottaa kanslianjohtaja avuntarvitsijan. Toimitetaan lyhyt alustava kuulustelu hakijan elämänolojen ja tarpeiden y. m. selville saami- seksi. Jos vaivaihoidon väliintulon tarve on niin pakottava, että osaston kokoontumista ei käy odottaminen, pitää kanslianjohtajan, toimitettuaan kuu- lustelun, kohta siitä ilmoittaa toimitusjohtajalle, joka hädänalaiselle hankkii tarpeellista hoitoa. Mutkallisemmissa tapauksissa, tai kun avuntarvitsija ha- luua puhutella toimitusjohtajaa, on tapaus ilmoitettava tälle.

Kaikkien tarkastusmiesten kunakin päivänä määrättyllä kellonlyömällä saapuessa kanslioihin vastaanottamaan tehtäviä ja antamaan kertomuksia tutkimuksistaan jakaa kanslianjohtaja ilmoitetut avustustapaukset tarkastus- miesten kesken niiden alueiden mukaan, missä avunanojat asuvat. Tarkas- tusmiehen tulee sitten toimittaa tarkka tutkimus käymällä avunanojan kotona sekä siitä laatia pöytäkirja, johon myös kirjoitetaan kaikki saatavana oleva selvitys kotipaikkaoikeudesta ja omaisten elatusvelvollisuudesta, minkä jäl- keen pöytäkirja annetaan alueenjohtajalle, joka sen tarkastaa ja tarpeen vaatiessa täydennyttää tarkastusmiehen toimesta. Kanslianjohtaja laatii sitten osastokokouksen esityslistan, jonka osaston puheenjohtaja tarkastaa sekä esittelee osastokokouksessa, joka pidetään vähintään kerran kuukaudessa, mutta useamminkin tarpeen mukaan. Niinkuin edellä mainittiin, ratkaisee osasto lopullisesti kaikki avustuskysymykset, paitsi niissä tapauksissa, jolloin ne ohjesäännön 19 §:n 3 ja 4 momentin mukaan ovat keskushallituksen käsiteltäviä.

Jollei toimitusjohtaja ole ollut saapuvilla osastokokouksessa, tulee hänen, läpikäytyään kokouksen käsittelemiä asioita koskevat asiakirjat, itse tahi tarkoitusta varten erittäin asetetun virkailijan (apulaisjohtajan) kautta toi- mittaa tarpeelliset tarkastustutkimukset sekä, jos tarpeelliseksi katsoo, antaa asia keskushallituksen käsiteltäväksi.

Keskushallitus, jonka kokouksissa sekä toimitusjohtaja että lastenhoidon- tarkastaja ja kunnalliskodin johtaja saisivat olla saapuvilla sekä ottaa osaa keskusteluihin, mutta ei päätösten tekoon, käsittelee, paitsi siihen lykättyjä avustuskysymyksiä, myös laitoshoidon ja elänteelle antamista koskevia sekä

kirjeenvaihto- ja kaikkia muita asioita, jotka 15 §:n mukaan eivät ole yhteisen vaivaishoitohallituksen käsiteltäviä.

Niillä vaivaishoitoalueilla, joihin palkattomia huoltajia on asetettu tahi vastedes asetetaan, olisi edellä selostettu laissa säädetty valmistava tutkimus yksinomaan tarkastusmiehen toimitettava, jota vastoin avustusten käyttämisen valvonta, joka muilla alueilla on tarkastusmiehen asia, olisi täällä pääasiallisesti huoltajan velvollisuutena. Sen periaatteen mukaisesti, jota on tullut tavaksi noudattaa palkattomia huoltajia käyttäessä, olisi huoltajan silmälläpidon alaisena yleensä määräluku perheitä, ei mielellään neljää enempää, joten hänellä olisi tilaisuus tarkemmin seurata avunsaajain elämää ja tarpeita ja, paitsi että hän siten voi tehokkaammin pitää avunsaajaa silmällä, myös olla tälle tukena ja apuna neuvolla ja työllä.

21 §. Vaikka 2 momentissa säädettyjä sakkoja ei yleensä ole käytetty ja säännös siten on jäänyt kuolleeksi kirjaimeksi, on vaivaishoitohallitus arvellut olevan pysyttäminen puheenalaisen määräyksen.

22 §. Tämän §:n, joka vastaa nykyään voimassa olevan ohjesäännön 20 §:ä, on vaivaishoitohallitus osittain laatinut uudestaan. Vaihtamalla keskenään b) ja c) momentin paikkaa on vaivaishoitohallitus tahtonut selvemmin kuin nykyisessä ohjesäännössä on laita osottaa, että vaivaishoito on velvollinen auttamaan sellaistaakin hädänalasta henkilöä, jolla on kotipaikkaoikeus toisessa kunnassa. 22 §:n c) momentissa on määräyksiä ehkäisevään vaivaishoitoon luettavista toimenpiteistä. 1) mom. on laadittu sen johdosta että, niinkuin edellä mainittiin, vaivaishoitohallitukseen on perustettu rekisteritointi välittämään laissa säädetyn vaivaishoidon ja vapaaehtoisen armeliaisuuden välistä yhteistoimintaa.

Vaikka 22 §:ssä luetellut tehtävät jakautuvat vaivaishoitohallituksen eri jäsenryhmitysten kesken, ei vaivaishoitohallitus kuitenkaan ole katsonut tämän seikan vaativan muuttamaan tätä pykälää, semmoisena kuin se on nykyään voimassa olevassa ohjesäännössä, koska sekä keskushallitus että osastot, niinkuin edellä on osotettu, toimivat vaivaishoitohallituksen nimessä.

Vaivaishoitohallituksen mielestä on epäilemätöntä, että sairaanhoitolaitos, siinäkin tapauksessa että se osittain tai kokonaankin täyttää vaivaishoidon tarpeita, on oleva kaupungin terveydenhoitolautakunnan alainen. Vaivaishoitohallitukselle ei tosin ole tuntematonta, että on olemassa sellainenkin käsitys, että vaivaishoitoasetus edellyttää olevan vaivaishoitohallituksen asia valvoa avunsaajan sairaanhoitoa ja että sentähden vaivaishoitoa palvelevain sairaanhoitolaitosten pitäisi olla vaivaishoitohallituksen alaiset. Jos vaivaishoitoasetuksen säännöksiin kävisi paneminen tuollaisen ajatuksen, jota vaivaishoitohallitus puolestaan ei ole voinut asetuksesta löytää, niin ei tällaiseen katsantotapaan, joka on yhteydessä vaivaishoitoasetuksen ilmestymisaikaan vallinneiden vähemmän mutkikkaiden olojen kanssa kunnissa, joiden väki-

luku oli vähäinen, enää käy paneminen mitään merkitystä Helsingin kokouksessa kaupungissa, varsinkaan kun vaivaishoitohallitus ei myöskään omaa tarpeellista pätevyyttä voidakseen valvoa niin laajoja sairaanhoitolaitoksia kuin tässä on puheena.

Edellä sanottu koskee myös kunnan eri lautakuntain alaisia kasvatusta ja muita erikoislaitoksia.

25 §. Tässä §:ssä on määräyksiä siitä, miten vaivaishoidon ylemmät, palkatut virkailijat valitaan, minkä ohessa lyhyesti määritellään heidän toimialansa. Tarkempia määräyksiä näiden virkailijain toiminnasta on vaivaishoitohallituksen mielestä pantava niihin johtosääntöihin, jotka Kaupunginvaltuusto vaivaishoitohallituksen esityksestä heille itsekullekin vahvistaa. Tässä ohjesäännössä edellytetyt virkailijat ovat nykyään kaupungin vaivaishoidon palveluksessa. Jotta uusia virkailijoita vastedes kävisi tarpeen mukaan ottaminen ilman sellaista mutkaa, jota vaivaishoito-ohjesäännön muuttaminen vaatii, on sen suuntainen määräys pantu tähän pykälään.

26 §. Niinkuin edellä mainittiin, on vaivaishoidon avustamain henkilöjen silmälläpito nykyään järjestetty niin sanotun virkamiesjärjestelmän mukaan, s. o. annettu palkattujen tarkastusmiesten toimeksi. Ainoastaan kolmeen alueeseen on sen ohessa asetettu palkattomia huoltajia. On huomautettu, että palkattomia huoltajia olisi otettava kaupungin kaikkiin vaivaishoitoalueisiin, koska muutoin avunsaajain hoito käy epätasaiseksi. Vaivaishoitohallituksen mielestä ei palkattomain huoltajain pakollinen asettaminen kaikkiin vaivaishoitoalueisiin kuitenkaan olisi hyvin harkittua, siihen nähden että on vaikea saada sopivia huoltajia, mistä seikasta myös on johtunut, että tämä järjestelmä on monin paikoin antanut epätyytyttäviä tuloksia. Puheenalaisen järjestelmän menestymisen välttämätön edellytys on, että huoltajantoimeen rupeavat henkilöt todella tuntevat ruumiillista työtä tekevän luokkain elämää ja oloja sekä saavat tarpeellista valmistusta ja ohjausta tehtävänsä, mikä seikka on alueenjohtajan asia, hänen kun on vastattava alueensa vaivaishoidosta. Vaikkei vaivaishoitohallitus tahdo epäillä, että huoltajajärjestelmä suotuisissa oloissa voi edistää vaivaishoitotyön humanitaarista puolta, on vaivaishoitohallitus kuitenkin, siihen nähden että on vaikea saada tarpeellista määrää sopivia huoltajia, katsonut olevan syytä luopua kaupungin nykyään voimassa olevan vaivaishoito-ohjesäännön tässä asiassa edustamasta kannasta ja tämän mukaisesti jättänyt palkattomain huoltajain ottamisen alueenjohtajan alotteen varaan. Kun avustuskysymysten käsittelyn osastossa voi katsoa vaativan järjestämäänsä yhdenmukaisen tarkastuksen kaikilla osaston alueilla, on osaston puheenjohtajallekin myönnetty oikeus tehdä esitys palkattomain huoltajain asettamisesta niihin alueisiin, missä niitä ei vielä ole.

27 §. Sittenkun vaivaishoitoasiain luvun lisääntyminen on pakottanut jakamaan kansliatyön kahden kanslian kesken, on vaivaishoitohallituksen

kansliassa palvelevat kaksi tarkastusmiestä valittu kumpainenkin kansliansa johtajiksi.

Kun välttämättä tarvitaan kaksi kansliaa ja näiden molempain pitää yhtäaikaan olla yleisön käytettävänä, täytyy avunetsijän vastaanotto, milloin toimitusjohtaja ei ole saapuvilla, antaa kumpaisenkin kanslianjohtajan toimeksi, kuitenkin siten että, kun avunetsijä haluaa puhutella toimitusjohtajaa tai, niinkuin vaivaishoito-asetuksen 13 §:ssä edellytetään, vaivaishoitohallituksen puheenjohtajaa tai jäsentä, hänelle on viivyttelämättä hankittava siihen tilaisuus. Määräykset tästä seikasta olisi pantava asianomaisten virkailijain johtosääntöihin.

Vaivaishoitohallituksen mielestä ei puheenalainen järjestys ole ristiriidassa vaivaishoitoasetuksen kanssa.

Tässä §:ssä mainitun apulaisjohtajan tehtävät olisivat pääasiassa samat, mitkä nykyään ovat siv. 3 mainitulla valvoja nimisellä virkailijalla.

Vaivaishoitohallitus saa siis kunnioittaen ehdottaa:

että Kaupunginvaltuusto hyväksyisi ja asianmukaisesti vahvistettavaksi toimittaisi tämän oheisen ehdotuksen kaupungin uudeksi vaivaishoito-ohjesäännöksi.

Helsingissä, lokakuun 13 päivänä 1913.

Vaivaishoitohallituksen puolesta:

Allan Serlachius.

Axel Th. Möller.

Helsingin kaupungin vaivaishoito-ohjesääntö.

I luku.

Vaivaishoidon toimittamisen yleisistä perusteista.

1 §.

Vaivaishoitoa Helsingin kaupungissa toimittaa kaupunginvaltuuston valitsema vaivaishoitohallitus yleisestä vaivaishoidosta 17 päivänä maaliskuuta 1879 annetun Keisarillisen asetuksen ja tämän ohjesäännön mukaisesti.

2 §.

Helsingin vaivaishoidon tehtävänä on hankkia hoitoa ja tarpeellista elatusta henkilöille, jotka yleistä vaivaishoitoa koskevassa asetuksessa säädettyjen perusteiden mukaan ovat oikeutetut Helsingin kaupunkikunnalta saamaan vaivaishoitoa.

Helsingin vaivaishoitoyhdyskunnassa olevat hädänalaiset henkilöt, joilla ei ole ehdotonta oikeutta vaivaishoitoon, voivat harkinnan mukaan hellittävisissä tapauksissa saada avustusta; ja on sitä varten vuosittain erityinen määräraha pantava kaupungin rahäsääntöön.

Sitä paitsi tulee vaivaishoidon koettaa ehkäistä vaivaisavun tarvetta ja siinä erittäinkin panna huomiota alaikäisten kasvattamiseen kunnan kansalaisiksi.

3 §.

Vaivaishoitohallituksen isäntävallan alainen henkilö on velvollinen, jos hallitus sitä vaatii, rupeamaan hoitolaiseksi kunnan vaivaistaloon, jota sanotaan Helsingin kunnalliskodiksi, tahi sen yhteydessä olevaan työlaitokseen, taikka vaivaishoitohallituksen osotuksen mukaan tekemään työtä näiden laitosten ulkopuolella.

4 §.

Kun joku otetaan täyteen ja alituisen hoitoon, pitää kaiken mitä hän silloin omistaa tulla vaivaishoitoyhdyskunnan omaksi. Avunsaaja saa kuitenkin hallussaan pitää vähemmänarvoisia esineitä.

II luku.

Vaivaishoidon eri lajeista.

5 §.

Vaivaishoitoa annetaan:

- a) täysihoidolla Helsingin kunnalliskodissa, lastenkodissa tahi muussa samanlaatuisessa laitoksessa;
- b) pitämällä sairaalassa, mielisairaalassa taikka heikkomielisiä, pahan-tapaisia, sokeita, kuuromykkiä tahi raajarikkoja varten olevassa laitoksessa, turvakodissa tai muussa tuollaisessa yleisessä laitoksessa;
- c) elätteelle antamalla;
- d) kustantamalla sairaanhoitoa;
- e) avustamalla tarveaineilla tahi rahalla; sekä
- f) työtä vastaan kunnan työlaitoksessa.

6 §.

Vaivaishoidon huostaan otettu alaikäinen on, mikäli mahdollista, annettava hoidettavaksi sellaiselle, etusijassa maaseudulla asuvalle henkilölle, joka on sopiva menestyksellä hoitamaan lapsen kasvatusta sen viidennentoista ikävuoden loppuun sekä tunnustaa samaa uskonoppia kuin lapsi.

Kunnan lastenkodissa tahi muussa saman tapaisessa, huollettaviksi otettuja lapsia varten olevassa kunnan laitoksessa pidettäköön alaikäistä ainoastaan siksi kunnes muuta sopivampaa hoitoa voidaan hankkia. Helsingin kunnalliskotiin älköön otettako kolmea vuotta vanhempia lapsia.

Alaikäinen, joka on sokea, kuuromykkä, raajarikko, viallinen, heikkomielinen tahi pahantapainen tahi muun tuollaisen virheen tai vian vaivaama, on kasvatustalokunnalle ilmoitettava toimitettavaksi saamaan opetusta ja ohjausta erityisessä laitoksessa.

7 §.

Alaikäiselle on hankittava tilaisuutta sellaisen opetuksen saamiseen, jota ylempässä kansakoulussa annetaan. Sen ohessa on vaivaishoitohallituksella valta hellittävässä tapauksissa, senkin jälkeen kun lapsi on täyttänyt viisitoista vuotta, antaa avustusta sen kasvatuksen jatkamiseen.

8 §.

Kun vaivaishoitoa annetaan aikuiselle henkilölle, pitää etusijassa tulla elatus Helsingin kunnalliskodissa tahi muussa suljetussa laitoksessa.

Jos jossakin tapauksessa muu hoitomuoto katsotaan sopivammaksi, on vaivaishoitohallituksella valta se järjestää.

9 §.

Ainoastaan hyväksi tunnetun ja muutoin sopivan henkilön luo saa avunsaajan antaa elätteelle.

10 §.

Taudintapauksen sattuessa on se, jolla on avunsaaja hoidossaan, velvollinen hankkimaan lääkärinhoitoa ja lääkkeitä, mutta saa siitä korvauksen vaivahoitohallituksen harkinnan mukaan.

III luku.

Vaivahoidon hallitus, hallinto ja tarkastus.

11 §.

Vaivahoitohallitukseen kuuluu puheenjohtaja ja vähintään 24 jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, kaikki kaupunginvaltuuston valitsemissä. Oikeutettuja ottamaan osaa vaivahoitohallituksen keskusteluihin ja päätöksiin ovat poliisimestari ja se seurakuntain kirkkoherroista, jonka tuomiokapituli siihen määrää, ollen kaupungin muut kirkkoherrat esteettömät ottamaan osaa kukin seurakuntalaisiaan koskevain avustuskysymysten käsittelyyn.

12 §.

Vaivahoitohallituksen puheenjohtaja valitaan vuosittain, jäsenet ja varajäsenet kolmeksi vuodeksi kukin.

Jäsenistä eroaa vuosittain kolmasosa siinä järjestyksessä kuin heidät on valittu.

Jos jäsen eroaa sinä aikana, joksi hänet on valittu, valitaan toinen jäljellä olevaksi ajaksi.

13 §.

Oikeudesta kieltäytyä vastaanottamasta vaivahoitohallituksen puheenjohtajan tahi jäsenen tointa on voimassa mitä kunnallishallituksesta kaupungissa annetussa asetuksessa siinä kohden on kaupunginvaltuusmiehistä säädetty.

14 §.

Vaivahoitohallitus kokoontuu osin kokonaisuudessaan, yhteisen vaivahoitohallituksen nimisenä, osin keskushallituksena ja osin osastottain.

15 §.

Yhteinen vaivaishoitohallitus kokoontuu vuosittain tammikuun ensimmäisenä arkimaanantaina, jolloin hallitus

jakaa kaupungin niin moneen tarkastusalueeseen, kuin tarve vaatii;

valitsee keskuudesta kunkin tuollaisen alueen johtajan ja apulaisjohtajan sekä tarpeellisen määrän jäseniä lautakuntaan suljetun vaivaishoidon valvontaa varten;

jakautuu vähintään neljään kuusijäseniseen osastoon; sekä

valitsee vaivaishoitohallituksen varapuheenjohtajan ynnä osastojen puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat.

Sitä paitsi kokoontuu yhteinen vaivaishoitohallitus, kun keskushallituksen katsoo tarpeelliseksi jonkin erittäin tärkeän asian käsittelyä varten.

16 §.

Keskushallitukseen, jossa vaivaishoitohallituksen puheenjohtaja johtaa keskusteluja, kuuluvat, paitsi häntä, vaivaishoitohallituksen osastojen puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat tahi, jos jossakin tapauksessa niin katsotaan sopivammaksi, näiden sijasta jokin muu keskushallituksen valitsema saman osaston jäsen, sekä kaksi suljetun vaivaishoidon lautakunnan jäsentä.

17 §.

Yhteinen vaivaishoitohallitus käsittelee ainoastaan 15 §:ssä mainitut asiat.

Osastot käsittelevät avustuksen myöntämistä koskevia asioita ja saavat näistä asioista päättää, ellei asia 19 §:n 3 ja 4 momentin mukaan ole keskushallituksen ratkaistavia.

Muut asiat käsittelee keskushallitus.

18 §.

Keskushallitus kokoontuu varsinaiseen kokoukseen kunkin kuukauden ensimmäisenä ja kolmantena maanantaina syyskuun alusta toukokuun loppuun sekä kunkin kuukauden ensimmäisenä maanantaina vuoden jällellä olevana aikana. Jos pyhä sattuu tuollaiseksi päiväksi, pidetään kokous seuraavana arkipäivänä.

Ylimääräiseen kokoukseen kutsuu puheenjohtaja keskushallituksen niin usein kuin tarve vaatii.

Vaivaishoitohallituksen osastot kokoontuvat kerran kuukaudessa tai useammin, jos asiain paljous ja laatu sitä vaatii.

Kokousajasta on kirkkoherralle ja poliisimestarille annettava tieto.

19 §.

Yhteinen vaivaishoitohallitus on päätösvaltainen, kun paitsi puheenjohtajaa vähintään puolet sen jäsenistä on saapuvilla.

Keskushallitus on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja ja viisi jäsentä on saapuvilla.

Vaivashoitohallituksen osasto on päätösvaltainen, kun vähintään kolme jäsentä on saapuvilla ja nämä ovat päätöksestä yhtä mieltä. Jos jäsenluvun tällaisena ollessa ilmaantuu erimielisyyttä, on asia jätettävä keskushallituksen ratkaistavaksi.

Niinikään on, kun toimitusjohtaja sitä pyytää, avustuksen myöntämistä koskeva asia jätettävä keskushallituksen ratkaistavaksi.

20 §.

Äänestyksessä ratkaisee enemmistö. Äänten käydessä tasan tulee päätökseksi puheenjohtajan kannattama mielipide.

21 §.

Jäsen, joka on estetty saapumasta kokoukseen, ilmoittakoon siitä niin hyvissä ajoin, että varajäsen ehditään kutsua.

Jos joku on esteettömästi poissa tahi estettä näyttämättä poistuu kokouksesta, sakotettakoon kultakin kerralta kaupunginkassaan, puheenjohtaja 6 sekä jäsen tahi varajäsen 3 markkaa. Jos kokous tuollaisesta syystä jää pitämättä, sakotettakoon kaksin verroin. Kannetuista sakoista on vuosittain tehtävä tili rahatoimikamarille.

22 §.

Vaivashoitohallituksen velvollisuutena on:

a) yleisestä vaivashoidosta annetun asetuksen ja tämän ohjesäännön määräysten mukaisesti pitää huolta kaupungin vaivashoidosta ja sitä varten myös toimeenpanna kaupunginvaltuuston asiasta tekemät päätökset;

b) tutkia ja määrätä, onko ja millä tavoin vaivashoitoa annettava sille, jolle sitä on haettu;

c) kun hätää näyttää olevan olemassa tahi tulossa, mutta vaivashoitoa ei ole haettu, ryhtyä asianhaaran vaatimiin toimenpiteisiin, erittäinkin niihin alaikäisiin nähden, jotka eivät kotonaan saa asianmukaista hoitoa tai joiden toimeentulo joutuu uhanalaiseksi elättäjän juoppouden, laiskuuden tahi välinpitämättömyyden takia;

d) hankkia selvitys, onko köyhän elatus toisen vaivashoitoyhdyskunnan tahi sellaisen yksityishenkilön velvollisuutena, joka kykenee tämän velvollisuutensa täyttämään, sekä heti ryhtyä toimiin asianomaisten velvoittamiseksi täyttämään velvollisuutensa tässä kohden;

e) hoitolaista elätteelle annettaessa tehdä kirjallinen sopimus, jossa ei ainoastaan ole niitä sitoumuksia kasvatukseen ja hoitoon nähden, joista edellä mainitussa asetuksessa säädetään, vaan myös sellaisia tarkempia määräyksiä

elätteelle annetun vaarinpidosta, kuin hänen terveydentilaansa, ikäänsä, tietoihinsa tai muuhun nähden harkitaan tarpeelliseksi;

f) jos avunsaaja osottaa sellaisen mielisairauden merkkejä, joka vaatii sairaalahoitoa, viipymättä toimittaa hänet kaupungin mielisairaalaan;

g) kun puutteen- ja hädänalaista henkilöä, joka ei saa vaivaishoitoa, kohtaa tauti, joka vaatii ottamaan hänet sairaanhoitolaitokseen, antaa maksusitoumus sijasta etupäässä kunnan sairaalassa;

h) pitää huolta siitä, että vaivaishoitoyhdyskunnalle kuuluva isäntävalta tulee kunnan hyödyksi käytetyksi siten, että työkykyiset avunsaajat otetaan kaupungin työlaitokseen tahi muuhun samantapaiseen kunnan laitokseen, taikka että isäntävalta luovutetaan joko kaupungin rahatoimikamarille tahi yksityiselle työnantajalle;

i) valvoa että muista kunnista kaupunkiin muuttaneet varattomat, joilta puuttuu tahtoa tahi kykyä elättää itsensä omalla työllään toisen apuun turvautumatta, eivät saa oikeudettomasti oleskella kaupungissa eikä siihen yhdistetyllä alueella ja siten vastedes joutua vaivaishoidon rasitukseksi;

k) joka vuodeksi laatia seuraavan vuoden tulo- ja menoarvioehdotus sekä vaivaishoidosta antaa kertomus ja siitä tehdä tili, niin myös antaa säädettyt tilastotiedot;

l) rekisteritoimistonsa kautta välittää sellaista yhteistoimintaa kunnan vaivaishoidon ja vapaaehtoisen armeliaisuustyön kesken, että siten ei ainoastaan edistetä avunsaajain menestystä, vaan myös että kunnan edut sen elatusvelvollisuuteen nähden tulevat huomioon otetuiksi;

m) kahdessa tahi useammassa kaupungin ruotsin- ja suomenkielisessä sanomalehdessä saattaa tiedoksi 15 §:ssä mainittujen alueiden rajat ynnä kunkin alueen johtajan nimi; sekä

n) valvoa kaikkia suljettua vaivaishoitoa varten olevia kunnan laitoksia sekä niille laatia järjestyssäännöt, jotka on sopiviin paikkoihin laitoksissa julkipantava.

23 §.

Kun mainittavampi joukko köyhiä on annettu elätteelle maaseudulle samaan kuntaan, pitää vaivaishoitohallituksen asettaa elätteelle annettujen asianmukaista hoitoa lähinnä valvomaan paikallisasiamiehiä, joiden on määrätystä palkkauksesta täytettävä tehtävänsä heille annetun johtosäännön mukaan.

Jos toiseen kuntaan on elätteelle annettu yksi tahi ainoastaan harvalukuisia köyhiä, pitää vaivaishoitohallituksen ryhtyä sellaiseen toimenpiteeseen, että sen paikkakunnan asianomainen vaivaishoitoviranomainen, missä elätteelle annetut oleskelevat, tarpeenmukaisesti tarkastaa näiden hoitoa.

24 §.

Vaivaishoitohallituksen puheenjohtajan on velvollisuus:

a) niin yhteisen vaivaishoitohallituksen kuin keskushallituksenkin kokouksissa johtaa keskusteluja ja esitellä asiat sekä allekirjoittaa lähtevät toimituskirjat ja maksumääräykset;

b) kuukausittain tutkia ja tarkastaa vaivaishoidon menot; sekä

c) muutoin katsoa että hallituksen päätökset pannaan täytäntöön, että vaivaishoidon palveluksessa olevat henkilöt täyttävät tehtävänsä sekä että järjestystä ja säästäväisyyttä noudatetaan vaivaishoidossa.

25 §.

Kaupunginvaltuusto valitsee vaivaishoitohallituksen ehdotuksesta kolmenkymmenen päivän hakuajan jälkeen toimitusjohtajan, jonka tulee valvoa kaupungin vaivaishoitoa kaikilla sen eri aloilla, lastenhoidontarkastajan, jonka tehtävänä on valvoa lastenhoitoa ja elätteelleantoa, Helsingin kunnalliskodin ja työlaitoksen johtajan sekä tarpeen mukaan muitakin virkailijoita, joiden tulee voimassa olevain asetusten, tämän ohjesäännön ja kaupunginvaltuuston vahvistamain johtosääntöjen mukaan hoitaa tehtävänsä.

26 §.

Avustamaan vaivaishoitohallitusta ja toimitusjohtajaa sekä niiden henkilöiden silmälläpidossa, joille vaivaishoitoa on haettu, että niidenkin, jotka vaivaistalon ulkopuolella saavat vaivaishoitoa, muutoinkin hankkimaan tietoja kunnassa olevista hädänalaisista ja erittäinkin alaikäisistä, jotka eivät kotonaan saa asianmukaista hoitoa, sekä myös kiinnittämään tarpeellista huomiota kerjuun ehkäisemiseen, saa vaivaishoitohallitus, toimitusjohtajan ehdotuksesta, valita tarpeellisen määrän tarkastusmiehiä ja diakonisoja sekä, osastonpuheenjohtajan tahi alueenjohtajan esityksestä, palkattomia huoltajia tarpeen mukaan; ja on vaivaishoitohallituksen asia antaa heidän toiminnastaan tarkempia määräyksiä sekä kaupunginvaltuuston asia määrätä tarkastusmiesten ja diakonissain palkat.

27 §.

Vaivaishoitohallitus saa valita apulaisjohtajan, sihteerin, rahastonhoitajan-kirjanpitäjän, kanslianjohtajat sekä muita virkailijoita kaupunginvaltuuston myönnytyksen mukaan.

28 §.

Vaivaishoitohallituksen tulee antaa johtosääntö suljetun vaivaishoidon lautakunnalle, 27 §:ssä mainituille virkailijoille sekä vaivaishoitohallituksen alaisten laitosten henkilökunnalle.

29 §.

Suljettua vaivaishoitoa varten oleviin kunnan laitoksiin otettujen, luterilaista uskonoppia tunnustavain henkilöjen uskonnollista hoitoa varten ottaa vaivaishoitohallitus papin, joka hoitaa tointansa vaivaishoitohallituksen osituksen mukaan.

Jos hoitolaisten joukossa on joku, joka ei tunnusta evankelis-luterilaista oppia, tulee vaivaishoitohallituksen sopivalla tavalla pitää huolta hänenkin sielunhoidostaan.

30 §.

Terveystenhoidon valvonnasta suljettua vaivaishoitoa varten olevissa kunnan laitoksissa on kaupunginvaltuustolla valta antaa määräyksiä vaivaishoitohallituksen esityksestä.

31 §.

Jos suljettua vaivaishoitoa varten olevaan kunnan laitokseen otettu henkilö haluaa laitoksesta erota, tehköön siitä laitoksen johtajalle ilmoituksen esitettäväksi suljetun vaivaishoidon lautakunnalle, joka ei saa evätä suostumustaan, jos hakija suorittamallaan työllä tai muulla tavoin on korvannut kunnan antaman vaivaishoidon sekä toiveita on, ettei hakija pitempään aikaan joudu vaivaishoidon rasitukseksi.

32 §.

Kaikki tulot vaivaishoitohallituksen alaisista laitoksista tulevat vaivaishoitoyhdyskunnalle. Kuitenkin saa vaivaishoitohallitus kehotukseksi antaa ahkeroille, kunnollisille ja tottelevaisille avunsaajille uutteruusrahoja.

33 §.

Ruuanpidon suljettua vaivaishoitoa varten olevissa kunnan laitoksissa järjestää vaivaishoitohallitus, joka yksissä neuvoin asianomaisen lääkärin ja laitoksen johtajan kanssa vahvistaa määrätyn ruokajärjestyksen, johon nähden tarpeellisen säästäväisyyden ohessa on huomioon otettava, että ruoka on terveellistä ja riittävää. Niille, joiden terveydentila sitä vaatii, on ruoka järjestettävä lääkärin määräyksen mukaan.

34 §.

Avunsaaja, joka katsoo että hänelle on tehty väärin, saa valittaa vaivaishoitohallituksen puheenjohtajalle tai toimitusjohtajalle, joiden tulee ryhtyä asianhaarain vaatimiin toimenpiteisiin.

35 §.

Kaikista vaivaishoidon hyväksi tehdyistä lahjoituksista on pidettävä täydellistä luettelo, jossa mainitaan antajan nimi, aika, milloin lahjoitus on tehty, sekä lahjoituksen määrä, laatu ja tarkoitus.

Vaivaishoitohallituksen pitää kaupungin rahatoimelta vuosittain saada tili niistä rahastoista, joita rahatoimikonttori hoitaa vaivaishoidon hyväksi. Määrättyihin, vaivaishoitoon kuuluviin tarkoituksiin lahjoitettujen pääomain korot saa vaivaishoitohallitus antajain määräysten mukaisesti jakaa.

Helsingin vaivahoitohallituksen toimitusjohtajan johtosääntö.

Toimitusjohtajan, jolla ei saa olla muuta virkatointia eikä siihen verrattavaa tehtävää, tulee lähinnä vaivahoitohallituksen alaisena johtaa kaupungin vaivahoitoa sekä sentähden panna huolellista huomiota kaikkeen, mikä yhdyskunnan yleistä vaivahoitoa koskee, edistää sen johdonmukaista toimittamista ja terveellistä kehitystä, valvoa vaivahoitoyhdyskunnan oikeutta ja parasta, panna vaivahoitohallituksen päätökset toimeen, ellei se voimassa olevain määräysten tahi hallituksen päätöksen mukaan kuulu toisen tehtäviin, katsoa että vaivahoidon virka- ja palvelusmiehet täyttävät tehtävänsä sekä muutoin suorittaa vaivahoitohallituksen hänelle antamat toimet.

Erittäin on toimitusjohtajan velvollisuus:

1) olla saapuvilla yhteisen vaivahoitohallituksen sekä keskushallituksen kokouksissa, joissa hänellä on oikeus ottaa osaa keskusteluihin mutta ei päätöksiin, sekä, kutsuttaessa tahi kun hän tarpeelliseksi katsoo, myös osastojen ja vaivahoitohallituksen alaisten lautakuntain kokouksissa antamassa tietojaa ja tekemässä esityksiä, joita asianhaarat kulloinkin vaativat;

2) antaa kutsu hallituksen kokouksiin sekä, kun jäsen ilmoittaa esteen, kutsua hänen sijaansa varajäsen;

3) pitää huolta siitä, että vaivahoitohallituksen käsiteltävät asiat mahdollisimman pian esitetään hallitukselle asianmukaisesti selvitettyssä tilassa sekä että hallituksen kokouksissa käsiteltävään asiain esityslista hyvissä ajoin edeltäpäin toimitetaan hallituksen puheenjohtajalle:

4) antaa lausunto kaikista vaivahoitohallituksen hänen tutkittavikseen lähettämistä vaivahoitoasioista;

5) tutustuttuaan osastohallitusten kustakin kokouksesta keskushallitukselle annettiin pöytäkirjoihin keskushallitukselle ilmoittaa niissä mainitut toimenpidettä vaativat asiat sekä muutoin keskushallituksen kokouksissa, puheenjohtajalle ilmoituksen tehtyään, esittää mitä hänen mielestään pitää tulla hallituksen tietoon;

6) hallituksen antamain tarkempain määräysten mukaisesti toimittaa sellaiset vaivahoitoa koskevat asiat, jotka eivät välittömästi vaadi hallituksen erityistä päätöstä;

7) kunakin arkipäivänä vaivahoitohallituksen määräämänä aikana, vähintään kaksi tuntia päivässä, vastaanottaa ja auttaa niitä, jotka haluavat tietojaa tahi neuvoja vaivahoitoasioissa;

8) katsoa, että vaivaishoidon tilit hoidetaan suurimmalla tarkkuudella ja pidetään kulloinkin kuluvaan päivään asti, sekä vähintään kerran kuukaudessa tarkastaa kassakirjanpitäjän hoitama kassa todetakseen että se on kirjain mukainen;

9) pitää huolta, että kaikista avunsaajista pidetään siten laadittua rekisteriä, että siitä helposti voi saada tiedon sekä kaikista kunkin avunsaajan vaivaishoidon tarpeeseen ja oikeuteen vaikuttavista seikoista että myös annetuista vaivaishoidosta;

10) usein käydä kunnalliskodissa ja suljetun vaivaishoidon lautakunnalle tehdä näiden käyntien ehkä aiheuttamat ilmoitukset;

11) avonaiseen vaivaishoittoon nähden, tarkastusmiesten esimiehenä, valvoa ja johtaa näiden toimintaa, niin että he täyttävät velvollisuutensa sekä niitä kohtaan, jotka ovat avustusta anoneet tahi saaneet, että myös niitä alueenjohtajia kohtaan, joiden apuna heidän tulee olla, niin myös, kun tarpeellista on, tutkivat vaivaishoidon tarpeellisuutta koskevia ilmoituksia sekä muutoin antavat osastohallituksille näiden tarvitsemaa apua;

12) vaivaishoitohallituksen puheenjohtajan kanssa neuvoteltuaan, hakemuksesta myöntää sekä virkamiehille että sellaisille palvelusmiehille, jotka eivät ole vaivaishoitolaitosten rekisteritoimiston ja lastenhoito-osaston palveluksessa, virkavapautta enintään seitsemäksi päiväksi sekä määrätä asianmukainen henkilö tointa sinä aikana hoitamaan, kun se työn tasaista kulkua haittaamatta voi käydä päinsä ja ehdolla ettei vaivaishoidolle siitä koidu menoja sekä että, mitä virkamiehiin tulee, heidän kannantomiehenvastuunalaisuutensa ja tilitysvelvollisuutensa virkavapauden aikana jatkuvat;

13) vuosittain, vahvistettujen kaavakkeiden mukaisesti, toimittaa edelliseltä vuodelta laadituiksi Helsingin kaupungin vaivaishoidosta vaivaishoitohallitukselle annettavat tilastolliset selonteot;

14) ennen huhtikuun umpeenmenemistä laatia ja vaivaishoitohallitukselle antaa kertomus Helsingin vaivaishoidon hallinnosta edellisenä vuonna; sekä

15) hyvissä ajoin laatia ja vaivaishoitohallitukselle antaa ehdotus vaivaishoidon seuraavan vuoden tulo- ja menosäännöksi.

Toimitusjohtajalla on oikeus vuosittain saada kuukauden virkaloma, kun se työn tasaista kulkua haittaamatta voi käydä päinsä sekä sillä edellytyksellä, ettei kaupunginkassaa sen johdosta rasiteta erityisillä menoilla.

Samoilla edellytyksillä voi vaivaishoitohallituksen puheenjohtaja hakemuksesta myöntää toimitusjohtajalle virkavapautta enintään seitsemäksi päiväksi.

Helsingin vaivashoitohallituksen lastenhoidontarkastajan johtosääntö.

1 §.

Lastenhoidontarkastajan, jolla ei kaupunginvaltuuston luvatta saa olla muuta virkatointia eikä siihen verrattavaa tehtävää, tulee lähinnä vaivashoitohallituksen alaisena johtaa kaupungin vaivashoidon velvollisuutena olevaa lastenhoitoa sekä sentähden panna huolellista huomiota kaikkeen, mitä siihen kuuluu, edistää lastenhoidon johdonmukaista toimittamista ja terveellistä kehitystä, panna lastenhoitoa koskevat vaivashoitohallituksen päätökset täytäntöön sekä katsoa, että hänen alaisensa, vaivashoidon palveluksessa olevat henkilöt täyttävät tehtävänsä.

Hänen velvollisuutenaan on myös toimittaa aikuisten avunsaajain elänteelle antaminen sekä muutoin täyttää vaivashoitohallituksen hänelle antamat tehtävät.

2 §.

Tarkastuksen tarkoitus on valvoa vaivashoidon huostaan otettujen lasten hoitoa ja kasvatusta, olivatpa nämä sijoitettuina kunnan sitä varten perustamiin laitoksiin tahi annetut yksityishenkilöjen tahi yhdistysten hoitoon.

Maaseudulla avustavat lastenhoidontarkastajaa tarkastuksessa paikkakunnalla asuvat, siihen valitut, paikallisasiamiehiksi sanotut henkilöt.

Elänteelle annettujen lasten hoidon valvonnasta niissä kunnissa, joihin ei ole asetettu asiamiehiä, on ohjesäännössä erittäin säädetty.

3 §.

Lastenhoidontarkastajan tulee vaivashoitohallitukselle ehdottaa paikkakunnat, joihin lapsia elänteelle annetaan, sekä paikallisasiamiehet.

4 §.

Elänteelleantoalueiksi maaseudulla valitaan terveellisiä, hyvillä kulkulaitoksilla varustettuja seutuja, missä kasvateille on helposti hankittavissa kouluopetusta ja lääkärintoitoa ja joita muutoin katsotaan tarkoitukseen sopiviksi; suurenlaisia tehdasseutuja on vältettävä.

5 §.

Paikallisasiamieheksi valitaan elänteelleantoalueella asuva mies tahi

nainen, joka on tunnettu elämäntavoiltaan hyväksi ja kunnialliseksi ja jolla on harrastusta, aikaa ja kykyä valvoa lasten hoitoa ja kasvatusta.

6 §.

Kun olot vaativat laajentamaan tai uudestimuodostamaan elätteleentoaluetta, jonka yleensä pitää käsittää kokonainen kunta, taikka kun ennestään käytetty alue ei enää näy vastaavan sille asetettavia vaatimuksia, on lastenhoidontarkastajan siitä ilmoitettava vaivaishoitohallitukselle ja ehdotettava niitä toimenpiteitä, joihin sen johdosta on ryhdyttävä.

7 §.

Kukin elätteleentoalue on tarkastettava ainakin kerran vuodessa, mutta sitä paitsi niin usein kuin olot vaativat. Tarkastaessaan pitää lastenhoidontarkastajan itse käymällä kasvatuskodeissa ja koulussa sekä muutoin sopivaksi katsotulla tavalla hankkia tarkka tieto elättelelle annettujen lasten oloista sekä koettaa edistää hyvää yhteistyötä kasvatusvanhempain ja paikallisasiamiehen kesken.

8 §.

Jos lastenhoidontarkastaja havaitsee terveydentilan jossakin kasvatuskodissa tahi jollakin elätteleentoalueella yleensä epätydyttäväksi, pitää hänen siitä neuvotella asianomaisen piiri- tahi kunnanlääkärin tahi muun asiantuntevan henkilön kanssa sekä sitten viipymättä ilmoittaa asiasta vaivaishoitohallitukselle.

9 §.

Jos paikallisasiamies laiminlyö tehtävänsä eikä lastenhoidontarkastaja kykene aikaansaamaan oikaisua, on hänen siitä tehtävä ilmoitus vaivaishoitohallitukselle.

10 §.

Kun tarkastustilaisuudessa tahi muutoin olojen havaitaan sitä vaativan, on lastenhoidontarkastajan viipymättä toimitettava elättelelle annettu lapsi pois kasvatuskodista sekä annettava se toiseen, tahi myös toimitettava lapsi uudelleen lastenkotiin.

Niinikään pitää hänen, jos lapsi sairastuu erityistä hoitoa vaativaan tautiin, toimittaa se sopivaan hoitolaitokseen sekä muutoin ryhtyä niihin toimenpiteisiin, jotka ovat elättelelle annettujen lasten hoidolle ja vaalinnalle tarpeellisia eivätkä siedä lykkäystä.

Tuollaisista toimenpiteistään on lastenhoidontarkastajan mahdollisimman pian ilmoitettava vaivaishoitohallitukselle.

11 §.

Elätteleentoalueen tarkastuksen toimitettuaan pitää lastenhoidontarkastajan vaivashoitohallitukselle antaa kirjallinen selonteko tarkastuksesta sekä siinä erittäin mainita ne toimenpiteet, joihin hän on katsonut olevan ryhtyminen, sekä ne havainnot, jotka hänestä näyttäivät vaativan hallituksen tarkempaa huomiota.

12 §.

Helsingin kaupunki on sinänsä eri elätteleentoalue, missä lapset annetaan hoidettaviksi etusijassa omaisille tahi muille, jotka jo ennen ovat lasta huoltaneet sekä osottaneet kykenevänsä sitä hyvin hoitamaan, niin myös yksityishenkilöjen tahi tarkoitusta varten perustettujen yhdistysten toimeenpanemiin lastenkoteihin.

Kaupungissa toimittamistaan tarkastuksista antaa lastenhoidontarkastaja selonteon kultakin kerralta.

13 §.

Kaikkiin lastenhoidontarkastajan huostaan annettuihin lapsiin nähden saa hän käyttää vaivashoitohallitukselle kuuluvaa edusmiesoikeutta.

14 §.

Elättelelle antaessa on laadittava kirjallinen sopimus, joka sisältää sekä vaivashoitoasetuksessa säädetyt sitoumukset kasvatuksen ja hoidon antamisesta, että myös sellaiset tarkat määräykset elättelelle annettun vaarinpidosta, kuin hänen terveydentilaansa, ikäänsä, tietojansa tai muuta silmälläpitäen harkitaan tarpeelliseksi. Tässä sopimuksessa pitää hallituksen m. m. nimenomaan varata itselleen oikeus ottaa elättelelle annettu takaisin, kohta kun syytä siihen on.

15 §.

Paikallisasiamiesten ehdotettavain kasvatuskotien sopivaisuutta on tarkoin tutkittava ja ainoastaan sellaiset hyväksyttävä, joissa terveellistä ja lempeätä hoitoa on odotettavana.

Sittenkun lapsi on tuollaiseen kotiin lähetetty ja koti määrätyn koeajan kuluttua huomattu lapselle sopivaksi, on lastenhoidontarkastajan asianomaiselta paikallisasiamieheltä vaadittava säädettyyn muotoon laadittu ja kasvatuisän tahi -äidin allekirjoittama välikirja kaksin kappalein sekä alistettava tämä sopimus vaivashoitohallituksen tutkittavaksi ja hyväksyttäväksi. Siten tehdyn sitoumuksen allekirjoittaa vaivashoitohallituksen puolesta puheenjohtaja ja varmentaa lastenhoidontarkastaja. Toinen kappale säilytetään lastenhoidontarkastajan hallussa, toinen lähetetään paikallisasiamiehelle toimitettavaksi kasvatustavanhemmille.

16 §.

Vaivaishoidon huostaan otettuja lapsia varten olevia kunnan laitoksia valvoakseen pitää lastenhoidontarkastajan usein käydä näissä laitoksissa ja silloin ottaa tarkka selko hoidokkien hoidosta ja vaalinnasta sekä katsoa, että ruoka on ravitsevaa ja riittävää sekä että kalusto ja muut tavarat hyvin pidetään kunnossa.

Jos hän silloin havaitsee olevan syytä muistutukseen, on hänen siitä tehtävä ilmoitus suljetun vaivaishoidon lautakunnalle.

17 §.

Vaivaishoitohallituksen puheenjohtajan kanssa neuvoteltuaan saa lastenhoidontarkastaja pyynnöstä myöntää alaisilleen vaivaishoidon palveluksessa oleville henkilöille enintään seitsemän päivän virkavapauden sekä määrätä asianmukaisen henkilön sinä aikana tointa hoitamaan, jos se työn tasaista kulkua haittaamatta voi käydä päinsä eikä vaivaishoidolle siitä koidu menoja.

18 §.

Lisäksi on lastenhoidontarkastajan velvollisuus:
toimittaa laadituksi luettelo:

a) kaikista vaivaishoidon huostaan otetuista lapsista ja sen laatuinen, että siitä helposti saa kaikki tarpeelliset tiedot näistä;

b) kustakin elätteelleentoalueesta ynnä niihin sijoitetuista hoidokeista ja näiden hoitajista; sekä

c) paikallisasiamiesten ehdottamista kasvatuskocodeista;

laadituttaa hallituksen kokouksessa esiteltävään asiain esityslista;

hallitukselle ilmoittaa, milloin maksun suoritus kunkin elätteelle annetun puolesta on alkava, niin myös milloin tuollainen maksu muuttuu tahi lakkaa; tarkastaa kaikki paikallisasiemiehiltä saapuvat laskut, ennenkuin ne hyväksytään maksettaviksi;

kunakin arkipäivänä, jolloin matkat tahi muut pätevät syyt eivät häntä siitä estä, vaivaishoitohallituksen määräämänä aikana, vähintään tunti päivässä, vastaanottaa ja avustaa niitä, jotka pyytävät tahi antavat tietoja huostaan otetuista lapsista;

olla saapuvilla yhteisen vaivaishoitohallituksen ja keskushallituksen kokouksissa, joissa hänellä on oikeus ottaa osaa keskusteluihin mutta ei päätöksiin;

alkanansa toimitusjohtajalle antaa Helsingin kaupungin vaivaishoidon hallintoa edellisenä vuonna käsittelevään kertomukseen pantavaksi selonteko lastenhoidon ja elätteelleannon toimittamisesta; sekä

toimitusjohtajalle antaa tarpeelliset ensitiedot hallintoa koskevan tilastollisen selonteon ja vuosikertomuksen laatimista varten.

19 §.

Mitä tässä johtosäännössä on säädetty lapsista, on soveltuvilta kohdin noudatettava myös elätteelle annettuihin aikuisiin henkilöihin nähden.

20 §.

Lastenhoidontarkastajalle on vuosittain annettava kuukauden kesäloma, jos se työn tasaista kulkua haittaamatta voi käydä päinsä sekä edellyttäen ettei siitä koidu kaupunginkassalle erityisiä menoja.

Samoilla edellytyksillä voi vaivahoitohallituksen puheenjohtaja hakemuksesta myöntää lastenhoidontarkastajalle enintään seitsemän päivän virkavapauden.

Heisingin kunnalliskodin ja työlaitoksen johtajan johtosääntö.

Johtaja, jolla ei saa olla muuta virkatointia eikä siihen verrattavaa tehtävää, johtaa kaupungin kunnalliskotia ja sen yhteydessä olevia laitoksia ja on velvollinen huolellisesti valvomaan että laitosten oikeutta ja parasta vaarinotetaan, että järjestystä, siisteyttä ja siveellisyyttä niissä voimassa pidetään sekä että hänen alaisensa täyttävät tehtävänsä.

Hän saa laitokseen otettujen hoitolaisten suhteen käyttää sitä isäntävaltaa, mikä voimassa olevan asetuksen mukaan on vaivahoitohallituksella.

Erittäin on johtajan velvollisuus:

1) olla saapuvilla suljetun vaivahoidon lautakunnan kaikissa kokouksissa sekä niissä antaa ne tiedot ja tehdä ne esitykset, joita asianhaarat aiheuttavat;

2) laatia lautakunnan kokouksissa käsiteltävien asiain esityslista;

3) sekä laitoksen virka- että palvelusmiehiltä vastaanottaa ja oman lausuntonsa kera perille antaa suljetun vaivahoidon lautakuntaan menevät esitykset ja asiakirjat;

4) toimitusjohtajan kutsusta olla saapuvilla yhteisen vaivahoitohallituksen ja keskushallituksen kokouksissa sekä siellä antaa tarpeellisia tietoja;

5) hoitaa laitoksen kassaa ja kunkin kuukauden lopussa antaa siitä tili;

6) todistaa kaikki laitoksia koskevat saapuvat laskut;

7) valvoa, että laitosten rakennuksia, kalustoa, varastoja ja muuta omaisuutta huolellisesti hoidetaan;

8) kunakin vuonna ennen tammikuun umpeen menemistä toimittaa laitosten kaikkien varastojen ja kaluston luetteleminen;

9) hyvissä ajoin tehdä esitykset laitoksiin tarvittavain tavarain, tarvikkeiden ja kaluston ostamisesta sekä laitoksissa toimitettavain korjausten tahi muiden töiden teettämisestä, elleivät ostot tai työt ole vähäpätöisiä laadultaan;

10) tarkoin valvoa, että kaikki laitoksiin toimitetut tavarat ovat täysin hyviä laadultaan sekä että ruoka laitetaan huolellisesti ja tarkasti;

11) katsoa, että kaikista laitokseen otetuista hoitolaisista pidetään täydellistä luetteloa, jossa on täydelliset tiedot kunkin hoitolaisen nimestä, iästä ja kotipaikasta sekä tulo- ja lähtöpäivästä;

12) valvoa, että kaikkia jonkin verran työkykyisiä hoitolaisia pidetään sopivassa työssä; sekä, mikäli mahdollista, katsoa ettei hoitolaisia, jotka van-

huuden tahi muun voimattomuuden tähden eivät itse ole voineet elättää itseään, ei sijoiteta niiden yhteyteen, jotka laiskuuden, juoppouden tahi muun oman tuottamuksensa johdosta ovat joutuneet vaivaishoidon rasitukseksi;

13) laskea lomalle hoitolaiset, jotka ovat sen ansainneet, sekä antaa niille, jotka ovat osottaneet erityistä ahkeruutta ja luotettavaa käytöstä, uutteruusrahoja tahi muuta sopiaa kehotusta, jonka vaivaishoitohallitus määrää;

14) katsoa, että laitokseen otettuja hoitolaisia kohdellaan vakavasti, mutta samalla sävyisästi ja suopeasti, sekä että he saavat mitä heille oikeutta myöten on tuleva;

15) että, jos laitoksiin otetut hoitolaiset kieltäytyvät noudattamasta järjestyksen, siisteyden ja siveellisyyden voimassapitämiseksi annettuja määräyksiä tai muutoin osottavat niskoittelua, ilkivaltaa, epäsäännöllisyyttä tahi röyhkeyttä, tuollaisille hoitolaisille määrätä jonkin aikaa kestävä lomakielto tai myös, hairahdusten uusiintuessa tahi ollessa raskaampaa laatua, erottaa heidät muista valoisaan tahi pimeään huoneeseen enintään neljäksi päiväksi; ja on johtajan siten määräämistään rangaistuksista tehtävä muistoonpanoja sekä ilmoitettava niistä suljetun vaivaishoidon lautakunnalle sitä toimenpiteitä varten, minkä ne voivat aiheuttaa;

16) suljetun vaivaishoidon lautakunnan puheenjohtajan kanssa neuvoteltuaan myöntää enintään seitsemän päivän virkavapaus laitoksen palveluksessa oleville henkilöille, kun se työn tasaista kulkua haittaamatta käy päinsä eikä siitä koidu vaivaishoidolle menoja;

17) toimeen ottaa ja siitä erottaa laitosten palveluskunta, sekä muuta niiden henkilökuntaa ottaessa tahi erottaessa antaa suljetun vaivaishoidon lautakunnalle lausunto;

18) toimitusjohtajalle antaa tarpeelliset ensitiedot hallintoa koskevan tilastollisen vuosiselonteon ja vuosikertomuksen laadintaa varten; sekä

19) yksissä neuvoin suljetun vaivaishoidon lautakunnan kanssa hyvissä ajoin laatia ja toimitusjohtajalle antaa ehdotus puheenalaisen laitosten tuloja menosäännöksi.

Johtajalle on vuosittain annettava kuukauden kesäloma, kun se työn tasaista kulkua haittaamatta käy päinsä sekä edellyttäen ettei kaupunginkassalle siitä koidu erityisiä menoja.

Samoilla edellytyksillä voi vaivaishoitohallituksen puheenjohtaja hakemuksesta myöntää johtajalle enintään seitsemän päivän virkavapauden.

*Komitean mietintö ehdotuksineen Helsingin
kaupungin uudeksi rakennusjärjestykseksi.*

Maistraattiin lähettämässään kirjelmässä kesäkuun 4 päivältä 1909 on kaupungin rakennustarkastaja huomauttanut, että voimassa oleva, toukokuun 3 päivänä 1895 vahvistettu Helsingin kaupungin rakennusjärjestys on erinäisiltä kohdin epäselvä ja epätäydellinen, mikä seikka tuottaa vaikeuksia piirustusten tarkastamisessa sekä rakennustoiminnan tarkastuksessa ja valvonnassa, niin myös että mainittu rakennusjärjestys on ristiriidassa niiden periaatteiden kanssa, joita on noudatettu laatiessa eräitten kaupungin uudempien osien rakennusjärjestyksiä; ja on rakennustarkastaja tämän johdosta anonut, että Maistraatti kävisi uudistamaan rakennusjärjestystä pääasiassa rakennustarkastajan laatiman ehdotuksen mukaisesti. Syyskuun 11 päivänä 1909 Maistraattiin antamassaan toimintakertomuksessa toukokuun 1 ja joulukuun 31 päivän 1908 väliseltä ajalta rakennustarkastaja lisäksi tekee erinäisiä yksityiskohtaisia muistutuksia voimassa olevia rakennussäännöksiä vastaan sekä huomauttaa tähän kuuluvain säännösten uudistuksen pakottavaa tarvetta.

Syyskuun 25 päivänä 1909 asiaa esiteltäessä Maistraatti havaitsi voimassa olevain rakennusjärjestysten uudistusvaatimuksen täysin oikeutetuksi ja teki sentähden Kaupunginvaltuustolle esityksen joidenkin henkilöjen valitsemisesta, jotka yksissä neuvoin Maistraatin kanssa kävisivät tutkimaan edellä mainittuja rakennustarkastajan esityksiä ¹⁾).

¹⁾ Kysymys erinäisiltä kohdin puutteellisen rakennusjärjestyksen uudistamisesta oli jo vuonna 1905 pantu Kaupunginvaltuustossa vireille samassa yhteydessä kuin käsiteltiin silloin päiväjärjestyksessä olevaa kysymystä rakennuslautakunnan asettamisesta (Kvstön pain. asiakirj. N:o 19 vuodelta 1904 liitteinen sekä N:o 14 vuodelta 1905), ja kokouksessaan toukokuun 23 päivänä samaa vuotta Kaupunginvaltuusto asetti valiokunnan asiaa valmistele-

Tähän myöntyen Kaupunginvaltuusto kokouksessaan lokakuun 19 päivänä 1909 valitsi allekirjoittaneet Tallbergin, Gripenbergin ja Zilliacuksen edellä kerrotussa tarkoituksessa toimimaan yksissä Maistraatin kanssa.

Paitsi voimassa olevan rakennusjärjestyksen uudistamiskysymystä on siten asetettuun komiteaan, johon ovat kuuluneet Maistraatin puheenjohtaja ja jäsenet sekä Kaupunginvaltuuston valitsevat edustajat ja johon Maistraatti myös on kutsunut kaupungininsinöörin ja kaupunginasemakaava-arkkitehdin, lähetetty jo kauan päiväjärjestyksessä ollut kysymys ajanmukaisen rakennustarkastuksen aikaansaamisesta Helsingissä sekä tässä yhteydessä Kaupunginvaltuustossa rahasääntöä järjestellessä vuonna 1910 nostettu ja kirjelmässä joulukuun 30 päivältä mainittua vuotta Maistraatin tiedoksi saatettu ehdotus rakennustarkastuksessa voimassa olevan sivusaatavataksan uudistamisesta siinä olevain eräin korottamiseksi ja sellaisen muutoksen aikaansaamiseksi, että puheenalaiset maksut suoritettaisiin välittömästi kaupunginkassaan. Nämä erikoiskysymykset otti Komitea ensin käsiteltäviksi ja antoi niistä eri mietinnön ja ehdotuksen (Pain. asiakirj. N:o 35 vuodelta 1912), joka ehdotus myös saavutti Kaupunginvaltuuston hyväksymisen sekä sittemmin asianmukaisessa järjestyksessä pantiin toimeen.

Yhtärinnan tämän työn kanssa ryhtyi Komitea laatimaan ehdotusta uudeksi uudistetuksi rakennusjärjestykseksi. Sittenkun Arkkitehtiklubi sekä Suomen Rakennusmestariliiton Helsingin-osasto ja Svenska Byggmästareföreningen i Finland Maistraatin pyynnöstä olivat antaneet lausuntonsa ja ehdotuksensa asiasta, antoi Komitea keskuudestaan asettamansa jaoston toimeksi käytettävänä olevan aineiston johdolla laatia alustavan ehdotuksen sekä kaupungin uudeksi rakennusjärjestykseksi että myös Helsingin tehdas-, makasiini- ja varastotonttien uudeksi rakennusjärjestykseksi. Jaoston luon-

maan. Samalla päätti Kaupunginvaltuusto Keisarilliselta Senaatilta anoa armollisen esityksen antamista sellaiseksi lainmuutokseksi, että kaupungin olisi lupa rakennusasiain käsittelyä varten joko asettaa rakennuslautakunta tai myös sillä tavoin muuttaa maistraatin kokoonpanoa kuin on tarpeellista suuremman asiantuntemuksen saavuttamiseksi eräitten rakennusasiain käsittelyssä.

Tämä esitys ei kuitenkaan aiheuttanut suoranaista toimenpidettä Keisarillisen Senaatin puolelta; mutta heinäkuun 30 päivänä 1908 Senaatti asetti komitean laatimaan uutta yleistä rakennusjärjестystä maamme kaikille kaupungeille sekä valmistelemaan kysymystä kaupungeissa harjoitettavaa rakennustoimintaa koskevain asiain käsittelytavan ja -järjestyksen muuttamisesta. Esiintulleesta syystä vapautettiin Kaupunginvaltuuston vuonna 1905 asettama valiokunta huhtikuun 6 päivänä 1909 pidetyssä kokouksessa tehtävästään.

noksen pohjalla on Komitea sittemmin ryhtynyt laatimaan ehdotustaan, jota tehdessä lisäksi kaupungin yleisten töiden Hallitukselle, Arkkitehtiklubille, Paltoimikunnalle, Rahatoimikamarille ja Terveystoimikunnalle on varattu tilaisuus esiintuoda toivomuksiaan ja näkökohtiaan. Siten saapuneet muistutukset onkin Komitea ottanut huomioon ehdotuksen lopullisessa muodostelussa (Vrt. Liitteitä I—V reunamuistutuksineen).

Nytemmin suorittuaan työnsä on Komitealla täten kunnia Kaupunginvaltuustolle lähettää tarpeellisten perustelmain ohessa ehdotukset

- 1) *Helsingin kaupungin rakennusjärjestykseksi;*
- 2) *Helsingin tehdas-, makasiini- ja varastotonttien rakennusjärjestykseksi; sekä*
- 3) *Määräyksiksi rakennuspiirustusten laadinnassa noudatettavasta merkitsemistavasta sekä rakennuspiirustusten koosta.*

Komitea rohkenee tämän ohessa anoa, että Kaupunginvaltuusto

ottaisi puheena olevat ehdotukset tarkastettavakseen sekä lähettäisi ne asiasta antamansa lausunnon kera Maistraattiin edelleen käsiteltäviksi.

Tehtävänsä täyttäessään on Komitea ottanut huomioon kaksi työn jatkuessa Kaupunginvaltuustolta saapunutta lähetettä viime toukokuun 13 ja viime kesäkuun 10 päivältä, joissa Valtuusto on antanut Komitean tehtäväksi panna uuden rakennusjärjestyksen ehdotukseen tarpeellisia rakennusmääräyksiä sekä Helsingin—Fleming—Agrikola- ja Pengerkadun rajoittamaa aluetta että myös kahdettakymmenettä kaupunginosaa (Santa- ja Busholmaa) varten ¹⁾.

Samalla saa Komitea ilmoittaa, että Kunnallispuhemies Adolf Aminoff, joka enimmänsä osan Komitean työaikaa toimi sen puheenjohtajana, ja oikeus-

¹⁾ Vrt. Kaupunginvaltuuston pain. asiakirj. N:o:ja 42 ja 43 vuodelta 1913.

raatimies A. V. Lindberg ovat erottuaan Maistraatista lakanneet olemasta Komitean jäseninä eivätkä sen johdosta ole ottaneet osaa mietinnön tarkistamiseen.

Helsingissä, joulukuun 29 päivänä 1913.

J. von Haartman.

A. von Knorring.

Julius Tallberg.

G. Idström.

Mauritz Gripenberg.

W. Zilliacus.

Bertel Jung.

John Uggla.

Ehdotus

Helsingin kaupungin rakennusjärjestykseksi.

I luku.

Kaupungin asemakaavasta.

1 §.

Helsingin kaupunki rakennetaan vahvistetun kaupungin asemakaavan ja Kaupungin-
tämän rakennusjärjestyksen mukaan. asema-
kaava.

Kaupungin asemakaavan hyväksyvät kaupunginvaltuusmiehet, ja sitä koskeva päätös on alistettava Keisarillisen Majesteetin vahvistettavaksi.

Ennenkuin kaupungin asemakaava hyväksytään, on maistraatin ja terveydenhoitolautakunnan lausunnot asiasta hankittava, minkä ohessa kaupungin asemakaavaehdotus pitää olla kuukauden ajan julkisesti nähtäväksi pantuna, sittenkun siitä on sopivalla tavalla kuulutettu. Muistutuksia ehdotusta vastaan saa tehdä kaupunginvaltuusmiehille kuulutuksessa määrätyn ajan kuluessa.

Kaupungin asemakaava siihen kuuluvine asiakirjoineen tehdään kaksin kappalein, joista toinen säilytetään Suomen valtioarkistossa ja toinen maistraatin arkistossa.

2 §.

Muutoksen ja lisäyksen tekemisestä vahvistettuun kaupungin asemakaavaan olkoon laki niinkuin 1 §:ssä on sanottu. Kuitenkin on kaupunginvaltuusmiesten päätös vähäpätöisestä rakennuskorttelin rajain tasaamisesta oleva voimassa, jos kuvernööri sen vahvistaa. Tuollaisen tasauksen takia ei ehdotusta tarvitse panna julkisesti nähtäväksi, mutta sen maan omistajia ja haltijoita, jota tasoitus koskee, on asiassa kuultava. Kaupungin-
asema-
kaavan muutos.

3 §.

Kaupungin asemakaavaan on tarkoin merkittävä siihen otetut alueet sekä Kaupungin mainittava tarkoitus, johon ne on aiottu käytettäväksi, niinkuin rakennuskortteleiksi, kaduiksi, toreiksi ja muiksi paikoiksi, istutuksiksi, urheilu- ja leikki-paikoiksi sekä yleisten rakennusten paikoiksi. Jos rakennuskorttelit on asema-
kaava-
vakartta.

aiottu käytettäväksi erikoistarkoituksiin, niinkuin erilaatuisten asuinrakennusten, tehtaiden, tavarasuojain ja varastojen paikoiksi, olkoon sekin ilmaista kaupungin asemakaavassa.

Kaupungin asemakaavaan on niinkään merkittävä rakennuskorttelien ulkoiset rakennusrajat, elleivät ne ole samat kuin katua tai yleistä paikkaa vasten olevat tontinrajat.

Kaupungin asemakaavasta tulee näkyä maan korkeus- ja kaltevuussuhteet sekä jaoitus ennen kaupungin asemakaavan laatimista.

Kaupungin asemakaava piirretään mittakaavaan 1 : 2,000.

Kaupungin asemakaavaehdotuksen mukana tulee seurata tarpeellinen selitelmä ja suunnitelma, joista näkyy, miten kaupungin yleiset laskujohdot käy järjestäminen.

Kaupungin asemakaavan hyväksyminen ja vahvistaminen eivät käsitä siihen asemakaavaan piirretyn tonttijaoituksen vahvistamista.

4 §.

Ulkoisten
rakennus-
rajain väli-
matka.

Ulkoisten rakennusrajain välimatka ei saa olla kahtatoista metriä (12 m) vähempi.

II luku.

Tonttijaosta ja tonttikirjasta.

5 §.

Tonttijako.

Sittenkun kaupungin asemakaava on vahvistettu, tulee kaupunginvaltuusmiesten, ennenkuin tontteja luovutetaan, isommille tai pienemmille alueille, kuitenkin vähintäänkin kokonaiselle korttelille kerrallaan, hyväksyä tonttijako.

Silloin on kaupunginvaltuusmiesten erittäin:

katsottava, että kukin tontti rajoittuu katuun tai yleiseen paikkaan ja että rantalinja yleensä ei tule olemaan tontinrajana;

määrättävä, onko kortteliin kahdelle tai useammalle tontille järjestettävä yhdistetty pääpihamaa;

määrättävä tontin rajalinjain korkeusasema;

kun tarpeelliseksi katsotaan, määrättävä sisäiset rakennusrajat sekä ulkoisetkin rakennusrajat kaupungin asemakaavaan erittäin merkittyjen lisäksi; niin myös

määrättävä rakennuksen korkeus, kun rakennusta ei katsota saavan tehdä niin korkeata, kuin yleensä on luvallista.

Tonttijaossa voidaan myös määrätä:

että kortteliin kadun tai yleisen paikan vierelle tulevat rakennukset on sijoitettava vierekkäin (yhtenäinen rakennustapa), toisistaan erillisiksi (erilli-

nen rakennustapa) tahi kahdelle taikka useammalle tontille ryhmittäin toistensa vierelle (puolierillinen rakennustapa), jossa viimeksi mainitussa tapauksessa samalla on määrättävä, mihin kohtaan rakennusryhmäin väliin on jätettävä aukko;

että ainoastaan joitakin määrätynlaatuista rakennuksia saa tehdä; tahi että jotakin muuta erikoista rakennustapaa on käytettävä.

Niinikään käy tonttijaossa päättäminen:

että korttelia ei ole jaettava tontteihin, vaan rakennettava yhtenä tonttina;

että istutuksia on kaupunginasemakaavassa määrättyjen lisäksi kortteliin laitettava; sekä

että kadun tai yleisen paikan rajan ja kaupunginasemakaavaan erittäin merkityn ulkoisen rakennusrajan välinen tontinosa, niin sanottu etupiha, on varustettava istutuksilla.

Ennen tonttijaon hyväksymistä on maistraatin ja terveydenhoitolautakunnan annettava lausunnot asiasta sekä sen maan omistajia ja haltijoita, jota toimenpide koskee, asiassa kuultava.

Kaupunginvaltuusmiesten asiasta tekemä päätös alistetaan kuvernöörin vahvistettavaksi. Päätös on sinänsä vahvistettava tahi hyljättävä. Jos kuvernööri epää vahvistuksen, ilmoittakoon epäyksen syyt.

6 §.

Tonttijaon muutoksesta olkoon laki sama kuin 5 §:ssä on sanottu. Sellaisen muutoksen käy tekeminen, jos tonttijako ei ole olevien omistusoikeusolojen mukainen, jos kortteli on kokonaan tahi suurimmalta osalta palanut, jos korttelin rajat ovat uuden kaupunginasemakaavan johdosta muuttuneet tai järjestely katsotaan tarpeelliseksi suurempien yleisten etujen, niinkuin terveydenhoidon, paloturvallisuuden ja muun semmoisen vuoksi.

Tonttijakoa saatakoon myös muuttaa suuremman säännöllisyyden aikaansaamiseksi tontteihin, jos niiden omistajat ovat muutoksesta yhtä mieltä.

Maistraatin on pidettävä huolta siitä, että tonttijaon muutosehdotus tarpeen vaatiessa tehdään.

7 §.

Tonttia älköön ositettako, ellei kukin osa ole alaltaan viisisataakolmekymmentä neliometriä (530 m²) tai enemmän sekä rajoitu katuun yhtäjaksoisessa linjassa vähintään kahdeksantoista metrin (18 m) pituudelta; kuitenkin voidaan poikkeus tästä sallia, jos erityiset asianhaarat sitä vaativat.

Jos joku tahtoo yhdistää kaksi tonttia yhdeksi tahi tonttiin yhdistää siihen rajoittuvaan kortteliin liitetyn alueen, tai osittaa tontin taikka tontista lohkaista jonkin osan yhdistettäväksi muun alueen kera tontiksi, hakekoon maistraatilta tästä johtuvaa tonttijaon muutosta. Jos muutoksen käy pantin-

Tonttijaon
muutos.

Tonttien
osittaminen,
yhdistäminen
ja lohkominen.

haltijan tai muun oikeutta loukkaamatta toimeenpaneminen ja muutoin havaitaan olevan syytä hakemukseen suostua, lähettäköön maistraatti sen oman lausuntonsa kera kaupunginvaltuusmiehille edelleen käsiteltäväksi sillä tavoin kuin 5 ja 6 §:ssä on säädetty.

8 §.

Tonttikirja. Kaikista kaupunginasemakaavaan merkityistä tonteista on kaupungin rakennuskonttorin, maistraatin silmälläpidon alaisena, pidettävä tonttikirjaa kaksin yhtäpitävin kappalein. Tonttikirjasta tulee jokaiseen tonttiin nähden erittäin käydä ilmi tontin numero, katu tai se yleinen paikka, jonka varrella, ja kortteli, jossa tontti sijaitsee, tontin mitat, kulmat, muoto ja pinta-ala, tontinrajain määrätty korkeusasema, olemassa olevan tai vahvistetun suunnitelman mukaan rajakkaisen kadun, yleisen paikan tai itse tontin alle laitettavan yleisen laskujohdon suunta ja syvyys, aika milloin tontti viimeksi on mitattu, mitä tontille rakentamisesta sekä sen aitauksella ja ajoportilla varustamisesta on erittäin määrätty, tonttia koskevat, maistraatin pöytäkirjaan kirjoitetut rasite- ja muut välipuheet, onko kaupunki ja, niin ollen, milloin luovuttanut tontin toiselle sekä mitä muuta on saatu tietoon sellaisessa tontinmittauksessa, josta IV luvussa säädetään.

Tonttikirjalla on todistusvoima tontin asemaan ja kokoon nähden.

Tonttikirjan molemmat kappaleet, joista toista säilytetään maistraatin arkistossa ja toista kaupungin rakennuskonttorissa, on kerran vuodessa maistraatin toimesta vertaillen tarkastettava.

III luku.

Rakennusoikeuden rajoituksesta eräissä tapauksissa.

9 §.

Rajoitettu
rakennus-
oikeus.

Jos kaupunginvaltuusmiehet ovat hyväksyneet kaupunginasemakaavan, rakennusjärjestyksen tai tonttijaon muutoksen, älköön sen jälkeen ryhdyttäkö uutisrakennustoimeen, joka on ristiriidassa hyväksytyjen määräysten kanssa. Ellei kaupunginvaltuusmiesten asiasta tekemää päätöstä vahvisteta yhdeksän kuukauden kuluessa sen tekemisestä, lakatkoon tämä rakennusoikeuden rajoitus olemasta voimassa; kuitenkin voi kuvernööri kaupunginviranomaisen esityksestä määrätä rajoituksen edelleen pysyväksi voimassa määrääjän.

IV luku.

Tontinmittauksesta.

10 §.

Jos kaupungin omistama tontti toiselle luovutetaan, on se mitattava sillä tavoin kuin 11 ja 12 §:ssä sanotaan.

Tontin-
mittaus.

Samaten on tontti haltijansa toimesta mitattava, kun siihen aiotaan tehdä uutisrakennus. Jos mittaus on toimitettu viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden aikana, älköön uusi mittaus olko tarpeellinen, mutta on tontin haltijalla kuitenkin valta sitä vaatia.

11 §.

Tontinmittauksen toimittamisesta pitää rakennuskonttori huolen.

Kun mittausta halutaan, on asianomaisen toimitusmiehen viivyttelämättä määrättävä toimituksen aika, ja olkoon hakija velvollinen vähintään neljää päivää ennen mittausta kaupunginpalvelijalla siihen kutsuttamaan korttelissa olevain rajakkaistonttien omistajat todistusta vastaan, joka tulee olla toimituksessa saatavana ja on rakennuskonttorin asiakirjain joukossa säilytettävä. Jollei jotakin naapureista tai hänen laillista asiamiestään kutsulla tavata, pankoon toimitusmies, ilmoituksesta, toimitusta varten uuden määrääjän, ja on naapurit siihen kutsuttava kuulutuksella, joka on hakijan toimesta kolmasti, ensi kerran vähintään neljäätoista päivää ennen toimitusta, julkaistava niissä kaupungin sanomalehdissä, joissa kaupunkia koskevat yleiset määräykset tavallisesti saatetaan tiedoksi. Sittenkun naapurit on näin kutsuttu, ei heidän eikä hakijan poissaolo saa estää eikä viivyttää mittausta.

12 §.

Tontinmittauksessa mitataan tontin alue maan pinnalla vaakasuorassa tasossa.

Sittenkun tontti on ensimmäisen kerran mitattu, on saadut mitat kohta tonttikirjaan kirjoitettava ja tontin rajat maahan paalutettava. Jos uusi mittaus toimitetaan, on, jos silloin saadut mitat pitävät yhtä tonttikirjassa olevain tietojen kanssa, ainoastaan merkintä tehtävä tonttikirjaan sekä uusi paalutus tarpeen vaatiessa toimitettava. Jos mitat ja tonttikirjan tiedot eroavat toisistaan, on korttelin kaikki tontit mitattava, sittenkun tontinhaltijoita on 11 §:ssä sanotulla tavalla tähän toimitukseen kutsuttu, ja on toimitusmiehen sitten ilmoitettava asiasta maistraattiin sekä samalla annettava sinne tontinrajain tasausehdotus, minkä jälkeen menetellään 14 §:n 2 momentissa sääde-

tyllä tavalla; ja on siinä tapauksessa paalutus toimitettava, mutta merkinnän tekeminen tonttikirjaan jätettävä siksi, kunnes tontinrajat on lopullisesti määrätty.

13 §.

Tonttikartta
ja mittaus-
kirja.

Tontinmittauksessa on tehtävä tonttikartta ja mittauskirja. Tonttikartta on laadittava mittakaavaan 1:500 ja varustettava otsakkeella, joka ilmaisee tontin ja korttelin numeron ja aseman sekä ajan, milloin mittaus toimitettiin. Karttaan merkitään mitatun tontin rajat sekä sen mitat ja kulmat numeroilla, sen rakennukset sekä tontin rajain ulkopuolelta kuutta metriä (6 m) leveä alue siinä olevine rakennuksineen ja tontinrajoineen, ja on sekä värein että kirjaimin osotettava mitä laatua mikin rakennus on, asuin- vai ulkokuonerakennus vai mikä, sekä mistä aineesta se on tehty. Sen ohessa tulee karttaan olla merkittynä katu tai yleinen paikka, jonka varrella tontti sijaitsee, sen kadun tai yleisen paikan leveys, tontinrajain määrätty korkeusasema, erittäin osotettu ulkoinen rakennusraja, sisäiset rakennusrajat, jos ne on määrätty, sekä kortteliin laitettavat istutukset. Tonttikartasta tulee myös näkyä rajakkaisen kadun, yleisen paikan tai mitatun tontin alla olevan tahi vahvistetun suunnitelman mukaan sinne tehtävän yleisen laskujohdon suunta ja syvyys.

Mittauskirjassa on mainittava toimituspäivä, tontinhaltijan ja toimituksessa läsnä olevain nimet, tontin numero, katu tahi yleinen paikka, minkä varrella, ja kortteli, missä tontti sijaitsee, sekä tontin mitat ja pinta-ala. Mittauskirjaan on myös merkittävä mitä muuta tontista on tonttikirjassa mainittu.

14 §.

Valitus ton-
tinmittauk-
sesta.

Toimitettuun tontinmittaukseen tyytymätön antakoon neljäntoista päivän kuluessa sen jälkeen maistraattiin kirjallisen valituksen toimituksesta ynnä tätä tarkoitusta varten annetun otteen toimituskirjoista.

Kun tuollainen valitus tai 12 §:ssä mainittu tasausehdotus on maistraattiin saapunut, tulee maistraatin, asiallisia kuultuaan, joko ratkaista asia tai, jos on riita tontin oikeasta koosta tai rajoista, osottaa se tuomioistuimeen.

15 §.

Tontin-
rajain paa-
lutus.

Sittenkun tontin rajat on lopullisesti määrätty, tulee toimitusmiehen, ellei rajoja vielä ole paalutettu tahi jos paalutettuja rajoja on muutettu, ilmoituksesta, asianomaisten läsnäollessa maahan paaluttaa tontin rajat sekä viivyttelemättä ja viimeistään kahdeksan päivän kuluessa siitä, kun lopullinen maan paalutus on toimitettu, antaa tonttikartta ja mittauskirja sekä tehdä tarpeellinen merkintä tonttikirjaan.

Tonttikartta ja mittauskirja laaditaan kaksin kappalein, joista toinen toimitetaan tontinhaltijalle ja toista säilytetään rakennuskonttorissa.

V luku.

Katuprofileistä, katujen ja yleisten paikkain tekemisestä ja kunnossapidosta sekä istutusten ja etupihain kunnossapidosta.

16 §.

Katujen ja yleisten paikkain pitkittäisprofiilit ovat kaupunginvaltuusmiesten vahvistettavat. Profiilien muuttamisesta olkoon laki sama; kuitenkin on sen tontin omistajaa ja haltijaa, jota muutos koskee, asiassa kuultava.

Katuprofiilit.

Huvila-alueilla sijaitsevat kadut ja yleiset paikat sekä yleiset tiet teettää kaupunki omalla kustannuksellaan.

Katujen ja kujain tekeminen ja taistaminen.

Kaupunginasemakaavaan merkityt, kortteleissa sijaitsevat kujat, joiden tarkoituksena on varata pääsy tonttien takaosiin, teetetään kaupunginviranomaisten toimesta, mutta tontinomistajain kustannuksella, joiden on siitä suoritettava kaupungille korvaus suhteellisesti korttelissa olevien tonttiensa pinta-alaan.

Jos ennestään olevalla kadulla, kujalla tai yleisellä paikalla on tarpeen louhimis- tai suurenpuoleisia täyte- tai kaivuutöitä, on kaupungin ne teetettävä omalla kustannuksellaan.

17 §.

Tontinomistaja on velvollinen, ellei muuta ole säädetty tai sovittu, toimittamaan kadun päällystämisen tonttinsa kohdalla puolelta kadun leveydeltä tai kolmeakymmentä metriä (30 m) leveämmän kadun varrella, tai yleisen paikan vierellä, jollei siihen päättyvä katu ilmaise muuta leveyttä, viidentoista metrin (15 m) päähän tontinrajasta. Muun päällystykseen kustantaa kaupunki.

Kadun ja kujan kiveäminen.

Kaupunginasemakaavaan merkitty, huvila-alueella sijaitseva yleinen tie on maistraatin määräyksen mukaan ja asianomaisia tontinomistajia kuultua päällystettävä kaupunginviranomaisten toimesta, mutta tontinomistajain kustannuksella, joiden tulee siitä suorittaa kaupungille korvaus suhteellisesti alueella olevien tonttien pinta-alaan.

Huvila-alueella oleva yleinen tie.

Korttelissa olevan kujan päällystämisestä olkoon voimassa mitä sen tekemisestä on 16 §:n 3 momentissa sanottu.

Korttelissa oleva kuja.

Maistraatin vallassa on määrätä, mitä ainetta kadun päällystämiseen on käytettävä sekä milloin päällystäminen on toimitettava. Päällystykseen alustykseksi saa käyttää ainoastaan puhdasta hiekkaa tai soraa.

Kadun päällystysaine.

18 §.

Kadulle on pitkin tontinrajoja tehtävä jalkakäytävä viidenneksen kadun leveydestä, tai yleisen paikan vierelle, jollei siihen päättyvä katu ilmaise

Jalkakäytävä.

muuta leveyttä, kolme, jopa neljä metriä (3—4 m) leveä; ollen maistraatilla kuitenkin valta, kun tarpeelliseksi harkitaan, määrätä muu jalkakäytävän leveys. Jalkakäytävän ulkoreunaa pitkin on tehtävä katuja pintaveden pois johtamiseksi.

Jalkakäytävä on, ellei maistraatti muuta määrää, koko leveydeltään päällystettävä hakatulla graniitilla, hyvälaatuisilla noppakivillä, tarkoitusta varten valmistetuilla rautapoltetuilla tiilillä, asfaltilla tai muulla yhtä hyvällä aineella sekä reunustettava hakatuilla graniittilohkareilla. Jalkakäytävää ei saa katkaista ajoportin tähden.

19 §.

Polku. Katujen ja yleisten paikkain poikki on, missä suurenlainen keskuusliikenne sitä vaatii, kadun pintaan vähitellen laitettava vähintään kaksi metriä (2 m) leveät polut soveliaasta aineesta.

Kadun tai yleisen paikan poikki kulkeva katuja on, ellei maistraatti muuta määrää, tehtävä hakatusta graniitista.

20 §.

Kadun korkeusasema. Sekä kadun että jalkakäytävän päällystys on tehtävä määrättyjen korkeusmittain mukaisesti, jotka rakennuskonttorin tulee tontinomistajan pyynnöstä itse paikalla osottaa.

21 §.

Kadun kunnossapito. Kadun ja yleisen paikan sekä jalkakäytävän ynnä muun siihen kuuluvan kunnossapidosta vastaa, ellei muuta ole säädetty tai sovittu, se, jonka velvollisuutena päällystäminen on.

Jos ajorata tai jalkakäytävä on kokonaan tai osittain uudestaan päällystettävä, tai päällystys muutoin purettava, on maistraatin lupa siihen hankittava ja työ asianomaisen viranomaisen ohjeiden mukaan tehtävä. Pienempiä päällystyksen kuntoonpanon ja kunnossapidon vaatimia töitä saa tontinomistaja kuitenkin ilman tuollaista lupaa teettää.

Kaupunginasemakaavaan merkitty, huvila-alueella sijaitseva yleinen tie voimassapidetään kaupunginviranomaisten toimesta, mutta tontinomistajain kustannuksella suhteellisesti alueella olevien tonttien pinta-alaan.

Korttelin sisässä olevan kujun kunnossapidosta olkoon voimassa mitä sen päällystämisestä on 16 §:n 3 momentissa sanottu.

22 §.

Istutukset ja etupihat. Kaikki tähän rakennusjärjestykseen kuuluvaan, erikseen vahvistettuun karttaan sinisellä tai harmaalla värillä merkityillä alueilla sijaitsevat tontit on pidettävä varustettuina siisteillä ja hyvin hoidetuilla istutuksilla.

Muutkin kadulta tai yleiseltä paikalta näkyvät istutukset ja kaupungin-
asemakaavaan istutuksiksi merkityt etupihat on pidettävä siistissä ja huol-
lellisessa kunnossa.

Istutusten asianmukaiseen kunnossapitoon nähden ovat asianomaiset
tontinomistajat kaupunginviranomaisten tarkastuksen alaiset ja velvolliset
noudattamaan heidän antamia ohjeita; ja on istutukset, jos tontinomistaja
niskoittelee eikä ota muistutuksesta ja uhkasakosta ojentuaksensa, maistraatin
toimesta, mutta hänen kustannuksellaan, laitettava ja kunnossa pidettävä.

23 §.

Mitä tässä luvussa on säädetty tontinomistajista, koskee sitäkin, jolla
on tontti hallussaan rajoittamattoman ajan niin kauan kuin määrätyt, tontin
käyttöön nähden vahvistetut ehdot täytetään.

VI luku.

Laskujohdoista.

24 §.

Kaupungin yleisten laskujohtojen suunnitelman vahvistavat, terveyden-
hoitolautakuntaa kuultuaan, kaupunginvaltuusmiehet, ja on siinä noudatettava
että, mikäli mahdollista, kultakin tontilta käy yleiseen laskujohtoon teke-
minen sellaisen yksityisen laskujohdon kuin 25 §:n 2 momentissa sanotaan.

Yleisten
laskujohto-
jen suunni-
telma.

Yleisten laskujohtojen vahvistetun suunnitelman muuttamisesta olkoon
laki sama.

25 §.

Yleisiä laskujohtoja on kaupungin vähitellen ja tarpeen mukaan teetet-
tävä. Sellainen laskujohto on tehtävä kadun tai yleisen paikan alitse taikka,
kun vettä ei muutoin käy välittömästi poisjohtaminen, korttelin taikka ton-
tin halki.

Yleinen ja
yksityinen
laskujohto.

Yksityinen laskujohto tontilta yleiseen laskujohtoon on tontinhaltijan
teetettävä. Jos yksityistä laskujohtoa ei käy yleiseen yhdistäminen, saa tontin-
haltija, jos maistraatti terveydenhoitolautakuntaa kuultuaan siihen myöntyy,
tehdä muuante päättyvän yksityisen laskujohdon.

26 §.

Yleinen laskujohto on kaupungin, yksityinen laskujohto sitävastoin
tontinhaltijan kunnossapidettävä.

Laskujoh-
don kunnos-
sapito.

Naapuruus-
suhteet.

Kun maistraatti maan laatuun katsoen ja terveydenhoitolautakuntaa kuultuaan harkitsee kohtuulliseksi, saa yksityisen laskujohdon tehdä useammalle tontille yhteisen, jossa tapauksessa laskujohdon yhteinen osa on niiden teetettävä ja kunnossapidettävä, jotka sitä käyttävät. Tontinhaltijan olkoon lupa, kun tilaisuutta välittömään poisjohtamiseen hänen tontiltaan yleiseen laskujohtoon ei ole, käyttämään viereisellä tontilla ennestään olevaa laskujohtoa, jos hän sopimuksen tai maistraatin määräyksen mukaan korvaa haltijalle vastaavan osan rakennuskustannuksista ja ottaa osaa kunnossapitoon. Tontinhaltija ei myöskään saa vastustaa sitä että, maan kaltevuusseikkain sitä vaatiessa, yksityinen laskujohto tehdään tontin halki, mutta tulee hänen saada tieto yrityksestä kuukautta ennen työn aloittamista sekä korvaus hänelle siitä koituvasta tappiosta ja vahingosta.

Rakennus-
konttorin
silmälläpito.

Yhdistämisen yleiseen laskujohtoon tai yleiseen laskujohtoon laskevaan yksityiseen johtoon saa toimeenpanna ainoastaan sittenkun siitä on kaupungin rakennuskonttoriin ilmoitettu sekä konttorin antamia määräyksiä noudattaen.

27 §.

Laskujoh-
don laatu.

Laskujohto tulee olla niin laitettu, että pinta- ja pohjaveden, kun tarpeelliseksi tutkitaan, sekä käytetyn veden ja virtsan käy asianmukaisesti poisjohtaminen.

Laskujohto on tehtävä semmoisesta aineesta ja muutoinkin sillä tavoin, että veden ja kaasujen tunkeutuminen laskujohdosta maahan estyy.

Laskujohdon suu on sijoitettava sellaiseen paikkaan ja niin laitettava, ettei pois juokseva likavesi eivätkä sen synnyttämät kaasut voi aikaansaada terveydellisiä eikä muita haittoja.

Yleinen laskujohto on varustettava tarpeellisilla laitteilla kanavakaasujen poisjohtamiseksi. Tontinhaltija ei saa vastustaa vastamainittua tarkoitusta varten tarpeellisten vetoputkien sijoittamista sopivaan paikkaan hänen rakennukseensa tai aitaukseensa; kuitenkin ei putkea saa sijoittaa niin, että se häiritsee tai rumentaa.

Yksityisessä laskujohdossa on kunkin sivujohdon kuhunkin purkautumiskohtaan sijoitettava vesilukko kanavakaasujen estämiseksi tunkeutumasta huoneuksiin, minkä ohessa tuollaisessa sivujohdossa tulee olla sopivat laitteet näiden kaasujen johtamiseksi ulkoilmaan.

28 §.

Syöksy-
kaivo.

Pintaveden pois johtamiseksi on tarpeen mukaan laitettava yleisiin laskujohtoihin laskevia syöksykaivoja. Sellaiset kaivot on, kun ne sijoitetaan kadulle tai yleiselle paikalle, kaupungin kustannettava ja kunnossapidettävä, tontilla sitävastoin tontinhaltijan.

Syöksykaivo on tehtävä vedenpitävästä aineesta sekä varustettava lasku-putken suun alle sijoitetulla murasäiliöllä sekä vesilukolla.

29 §.

Missä yleisiä laskujohtoja ei vielä ole, on käytetyn veden ja virtsan kokoomiseksi tonteille rakennettava säiliöitä sillä tavoin kuin käymälän laittamisesta asuinrakennuksen ulkopuolelle 125 §:ssä sanotaan, taikka myös tuollaisen nestemäisen lian poisjohtamiseksi laitettava yksityisiä laskujohtoja. Säiliöt.

30 §.

Jos tonttia rasittaa pohjavesi, jonka harkitaan aikaansaavan terveydellistä vaaraa, on haltijan alennettava vesipinta riittävän syvään tahti soveliaasti eristämällä estettävä maapohjassa syntyviä vahingollisia kaasuja tunkeumasta asuinhuoneisiin. Tontin kuittaaminen.

31 §.

Likaveden johtamiseksi pois keittiöistä, kylpyhuoneista, saunoista ja pesutuvista sekä tehtaista ynnä muista sellaisista paikoista on, kun tilaisuutta poisjohtamiseen on, laitettava joko välitön johto kustakin sellaisesta paikasta laskujohtoon tahti myös tuollaiseen johtoon purkautuva likakaivo. Keittiöistä, tehtaista y. m. lähtävä laskujohto.

Likakaivo on rakennettava vedenpitävästä aineesta ja siihen on tehtävä vesilukko sekä sen yläosaan, kiinteiden aineksien kokoomiseksi, laatikko ja metallisiivilä, jonka reiät eli silmät ovat enintään kuusi millimetriä (6 mm) läpimitaten. Likakaivo.

Pihamaalla sijaitsevan likakaivon pitää olla vailla kehärakennusta ja tulee maan sen ympärillä vähintään metrin (1 m) laajuudelta olla päällystetty vettä läpäisemättömällä aineella. Jos likakaivo on seinän vierellä, tulee tämän vähintään puolentoista metrin (1,5 m) korkeudelta olla vedenpitävästä aineesta rakennettu tai sellaisella aineella päällystetty eikä likakaivon ja seinän välillä saa olla mitään tilaa.

Jos likakaivo on laitettu ulkojuonerakennuksessa olevaan huoneeseen, pitää huoneen lattia olla vedenpitävästä aineesta sekä sen seinät vähintään puolentoista metrin (1,5 m) korkeudelta niinkään olla sellaisesta aineesta tai sillä päällystetyt.

32 §.

Yksityiset katujen tai yleisten paikkain alle tehdyt laskujohtot, jotka eivät liity yleiseen laskujohtoon, saa toistaiseksi pysyttää, jos ne vastaavat tarkoitustaan eivätkä estä yleisen johdon tekemistä. Kuitenkaan ei, jos yleinen laskujohto jo on riittävän syvään sijoitettu, sellaista yksityistä kaupungin laskujohtoihin liittymätöntä johtoa enää saa tehdä. Yksityinen laskujohto, joka ei liity yleiseen laskujohtoon.

VII luku.

Tontin luovuttamisesta.

33 §.

**Tontin-
myynti.** Kaupunki älköön myykö eikä rakennettavaksi luovuttako tonttia, ennen-
kuin se katu tai yleinen paikka, jonka varrella tontti on, ynnä yleinen lasku-
johto, jos se on päätetty teettää, on tarpeeksi suurelta osalta tehty.

VIII luku.

Tontin aitauksesta ja ajoportista.

34 §.

Aitaus. Tontti on, ellei rakennusta ole tontinrajalla, varustettava aitauksella sekä
katua ja yleistä paikkaa että rajakkaistonttia vasten; kuitenkin voi maistraatti
erityisessä tapauksessa määrätä, ettei aitausta ole pantava.

Edellisessä momentissa mainittu aitausvelvollisuus älköön koskeko kaupungin
myymättömiä ja rakentamattomia tontteja.

Aitauksen tulee olla kivimuuri, tiheä lauta-aita tai metallista, säleistä
tai muusta maistraatin hyväksymästä aineesta tehty liisteaita, sekä ulko-
asultaan että korkeudeltaan sen laatuinen kuin maistraatti kussakin eri
tapauksessa määrää.

Naapurit voivat kuitenkin sopia, että pitävät tonttiensa välisen rajan
aitaamatta tai että siihen rakentavat toisenlaatuisen aitauksen kuin edellä
on sanottu.

35 §.

**Aitauksen
tekeminen
ja kunnos-
sapito.** Aitaus katua ja yleistä paikkaa vasten on tontinhaltijan pantava ja
kunnossa pidettävä.

Tonttien välistä aitausta on kummankin naapurin puolekkain pantava
ja kunnossapidettävä, ja luettakoon silloin rajalinjalla oleva rakennus aita-
uksena omistajansa hyväksi sekä otettakoon myöskin huomioon sen maan
laatu, mihin aitaus on tehtävä. Elleivät naapurit sovi kummankin aitauksen-
osan pituudesta tai sen laadusta tai kunnossapidosta, ratkaiskoon maistraatti
heidän välinsä.

36 §.

**Aitauksen
uudesti-
rakentami-
nen ja pur-
kaminen.** Jos uutisrakennuksen tai muun laillisen syyn tähden on tarpeellista
uudestirakentaa tai purkaa tonttien välinen aitaus, on siitä naapurille vä-
hintään neljätoista päivää edeltäpäin ilmoitettava, jotta hän voi, jos haluaa,
ryhtyä toimenpiteisiin toisen aitauksen teettämiseksi siksi aikaa. Kustannuk-

set tästä, samoin kuin entisen aitauksen purkamisesta ja jälleen teettämisestä, on sen suoritettava, joka on purkamisen aiheuttanut, ellei naapurin, aitauksen rappeutuneeseen tilaan tai uuden aitauksen laatuun nähden, katsota olevan kokonaan tai joksikin osaksi kustannettava aitauksen osansa.

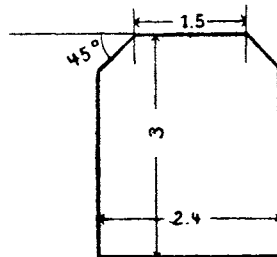
37 §.

Tontti on varustettava sen laatusella ajoportilla, että siitä esteettömästi Ajoportti ja pääsee sisäpuolella olevalle pihamaalle. Jos on useampia pihamaita, on nämä porttikäy- keskenään yhdistettävä porttikäytävällä. tävä.

Ajoportin tontille saa myös tehdä sellaiselta kujalta, kuin 16 §:n 3 momentissa mainitaan.

Kahdelle tontille, joilla on yhteisesti järjestetty pääpihamaa, käy, maistraatin harkinnan mukaan, laittaminen yhteisen ajoportin; kuitenkin on sopimus siitä tehtävä kirjallisesti ja pantava maistraatin pöytäkirjaan.

Ajoportti ja porttikäytävä pitää olla vähintään kaksi ja neljä kymmenesosa metriä (2,4 m) leveät ja kolme (3 m) korkeat, ja pitää alempana oleva kuvio voida piirtää niiden rajaviivain sisäpuolelle. Ajoporttia ja porttikäytävää ei saa varustaa muulla kuin tulenkestävästä aineesta olevalla päällysrakenteella.

IX luku.

Rakennusvelvollisuudesta, rakennuksen laadusta ja rakennusaineista sekä laitoksesta, joka on tulenvaarallinen, lähellä asuville haitallinen tai terveydelle vaarallinen.

38 §.

Rakennettavaksi lunastettu tontti on määrättyssä järjestyksessä raken- Aika, jonka nettava sen ajan kuluessa ja sen uhalla, kuin kauppakirjassa on mää- kuluessa rätty. tontti on rakennet- tava.

39 §.

Rakennuksen soveliaisuutta ja arkkitehtuuri. Rakennukseen nähden on noudatettava, että se tulee sille tontille sovelias, johon se on aiottu tehtäväksi, sekä täyttää kohtuulliset vaatimukset rakennustaiteellisessa suhteessa eikä häiritse ympäristön aikaansaamaa vaikutelmaa.

40 §.

Tulenkestävistä aineista olevalle rakennuksen tekeville. Kaikille siinä kaupungin alueen osassa oleville tonteille, jota tähän rakennusjärjestykseen kuuluvalla erityisesti vahvistetulla kartalla rajoittaa punainen viiva, saa tehdä rakennuksia ainoastaan tulenkestävästä aineesta.

Muille kaupungin tonteille saa, ellei tonttia lunastettaessa ole muuta määrätty, tehdä rakennuksia muusta kuin tulenkestävästä aineesta tahi alakerroksen tulenkestävästä aineesta ja yläkerroksen puusta, jossa jälkimäisessä tapauksessa alakerroksen ehdottomasti pitää olla holvattu.

Rakennuksia, joiden pinta-ala on enintään viisi neliometriä (5 m²) ja korkeus enintään kolme metriä (3 m), saa kaikille tonteille tehdä muustakin kuin tulenkestävästä aineesta.

41 §.

Tulenvaaraa tuottava laitos. Laitosta, joka vaatii erittäin kovaa lämmitystä tai tuottaa mainittavaa tulenvaaraa, ei asuintonteilla saa olla.

Tuollaisia laitoksia ovat, muiden muassa: valimot, polttouunit, terva-, öljy-, tali-, hylkeenrasva- ja vernissakeittimöt sekä sokerisulatot.

Muita laadultaan tulenvaarallisia laitoksia saa sijoittaa ainoastaan tulenkestävästä aineesta olevaan rakennukseen, jonka lattia on tulenkestävää laatua sekä joko välikatto tulenkestävästä aineesta tai ainoastaan ulkokatto sellaisesta aineesta. Jos höyryä käytetään liikevoimana, on kattilahuone samalla tavalla sisustettava sekä muutoin noudatettava mitä höyrykattiloista on säädetty.

Pajaa ei saa sijoittaa katurakennukseen.

Maistraatin asia on savupiipun ja tulisijan rakenteesta sekä palomuurin, tulenkestävien palkistojen, kivilattian, rautaovien ja muiden semmoisten laittamisesta antaa ne määräykset joita tässä rakennusjärjestyksessä olevain lisäksi kussakin tapauksessa pidetään tarpeellisina tulenvaaran torjumiseksi.

42 §.

Pahaa hajua levittävä tai häiritsevästi vaikuttava laitos. Sellaiseen laitokseen nähden, joka levittää pahaa hajua tahi muutoin on terveydelle vaarallinen tai kolinalla tai savulla vaikuttaa häiritsevästi, noudatetaan mitä terveydenhoitosäännössä ja poliisijärjestyksessä sanotaan.

43 §.

Kaupunginasemakaavassa olevalla huvila-alueella ei saa olla teollisuuslaitosta eikä työpajaa, ei myöskään myymälää muiden tavarain kuin maidon ja leivän kauppaamista varten. Vahvistetun kaupunginasemakaavan alueella olkoot niinkään sikalat ja navetat kielletyt.

Laitoksia, joita ei saa tehdä huvila-alueelle.

X luku.

Rakennusten laajuudesta, pihamaasta, rakennusten asemasta ja korkeudesta sekä asuinrakennusten kerrosluvusta.

44 §.

Tontin pinta-alasta saa enintään kaksi kolmannesta rakentaa. Tästä ovat poikkeuksena:

Rakennusten laajuus tontilla.

1) kaikki huvila-alueilla sijaitsevat tontit, joihin nähden on voimassa a) että erityisesti vahvistettuun karttaan sinisellä merkityillä alueilla sijaitsevista tonteista saa rakentaa enintään kaksi viidennestä niiden pinta-alasta; sekä b) että karttaan harmaalla merkityillä alueella olevista tonteista saa rakentaa enintään neljänneksen niiden pinta-alasta, kuitenkin niin että, jos jokin osa tontin pinta-alasta on aluetta, johon, koska se sijaitsee jonkin 49 §:n 4 momentissa mainitun rajalinjan ulkopuolella, rakennusta ei saa tehdä, kolmannesta enempää tästä alasta ei saa ottaa lukuun rakennettavaksi luvallista pinta-alaa määrättäessä;

2) kaikki kartassa punaisella osotetut tontit, joihin tehtävät asuinrakennukset saavat täyttää, kulmatonteilla enintään kaksi kolmannesta ja välitonteilla enintään kaksi viidennestä niiden pinta-alasta;

3) kartassa ruskealla osotetulla alueella sijaitsevat välitontit, joiden pinta-alasta saa kolme neljänestä rakentaa;

4) muut kolmelle tai kahdelle kadulle päin antavat kulmatontit, joista saa rakentaa, edellisiä viisi kuudennesta ja jälkimäisiä neljä viidennestä pinta-alasta.

Tontin jälellä olevasta osasta saa lisäksi neljänneksen täyttää enintään neljä metriä (4 m) korkealla tahi, jos rakennus on tontinrajalla, kuusi metriä (6 m) korkealla rakennuksella, mitta viimeksi mainitussa tapauksessa luettuna palomuurin yläreunaan; tästä erotetaan kuitenkin kaikki 1) kohdassa mainitut tontit, joiden jälellä oleva osa on jätettävä rakentamatta.

Rakentamattomaksi ei lueta sitä tontin osaa, jota peittää katto tahi umpi-parveke tai muu sellainen ulkonema, ei myöskään etupihaa, jonka leveys on kolmea metriä (3 m) vähempi, jota vastoin siksi saa lukea sen osan tonttia, joka sijaitsee avonaisen parvekkeen tai muun pienenlaisen rakennusulkoneman

alla, ja sen, jossa on pienenlaiset portaat, kellarineteisiä tai muuta sellaista tahi semmoinen rakennus kuin 40 §:n 3 momentissa on mainittu.

Kulmatontiksi katsotaan tontti, jonka kadun tai yleisen paikan puoleiset rajat leikkaavat toisiaan enintään 135 asteen kulmassa, tontin sisustaan lukien.

Tonttialue, jonka alitse yleinen laskujohto kulkee tai on vahvistetun suunnitelman mukaan aiottu teettää, on vähintään kahta metriä (2 m) leveältä jätettävä rakentamatta, ellei ryhdytä sellaisiin toimenpiteisiin, että laskujohtoon on helppo päästä käsiksi.

45 §.

Eräissä tapauksissa laajennettu rakennus-oikeus. Tontti saatakoon kauttaaltaan rakentaa, jos maistraatti erityisessä tapauksessa rakennuksen tarkoitukseen, tontin asemaan ja muotoon sekä muihin semmoisiin seikkoihin katsoen harkitsee sen voitavan sallia sekä erityisiin toimenpiteisiin ryhdytään riittävän ilman- ja valontulon sekä palosammutusmahdollisuuden aikaansaamiseksi.

46 §.

Pääpihamaa. Tontille rakennettaessa on, paitsi 45 §:ssä mainitussa tapauksessa sekä katsomatta 44 §:n määräyksiin, rakentamatta jätettävä avonainen yhtäjaksoinen pinta-ala pääpihamaaksi. Pääpihamaan pitää olla:

a) erittäin vahvistetussa kartassa sinisen viivan ympäröimällä alueella vähintään sataviisikymmentä neliometriä (150 m²);

b) muissa osissa kaupunkia vähintään satakahdeksankymmentä neliometriä (180 m²), jos tontilla on rakennuksia yksinomaan tulenkestävästä aineesta, sekä kaksisataa neliometriä (200 m²), ellei niin ole laita.

Jos naapurit haluavat yhteisesti laittaa pääpihamaan, älköön sitä heiltä kiellettäkö; kuitenkin on sopimus siitä tehtävä kirjallisesti ja maistraatin pöytäkirjaan pantava. Sellainen yhteinen pääpihamaa saakoon, kunkin tontin osalta laskien, olla ainoastaan sataviisikolmatta neliometriä (125 m²), jos pihamaat ovat vierekkäin vähintään kymmenen metrin (10 m) pituudelta.

Pääpihamaa on sijoitettava katurakennuksen vierelle ja oleva vähintään kymmenen metriä (10 m) leveä tahi, jos katurakennuksen korkeus on yhdeksäntoista metriä (19 m) tai enemmän, vähintään kaksitoista metriä (12 m) leveä.

47 §.

Muu pihamaa. Muun pihamaan kuin pääpihamaan pitää olla vähintään yhdeksän metriä (9 m) pitkä ja leveä.

Jos naapurit haluavat yhteisesti laittaa muun pihamaan kuin pääpihamaan, olkoon sekin sallittu; kuitenkin on sopimus siitä tehtävä kirjallisesti ja maistraatin pöytäkirjaan pantava. Sellaisen yhteisen pihamaan pitää kaikkiaan olla vähintään sen laajuinen kuin edellä 1 momentissa on säädetty.

Takapihan tai valopihan, jonka pääasiallisena tarkoituksena on ilman ja valon antaminen, pitää olla vähintään kuusi metriä (6 m) neliössä ja pitää siihen ilmanvaihdon vuoksi olla vapaa pääsy kadulta tai pihalta. Jos tuollainen pihan ala on ympärinsä rakennettu tai katettu, on se ylhäältäkin varustettava aukolla, jotta raittiilla ilmalla on riittävä ja keskeytymätön pääsy siihen.

Takapiha,
valopiha ja
sola.

Pihamaasta pistävä ulkouma eli niin sanottu sola, jonka leveys on oleva vähintään puoli viidettä metriä (4,5 m), saa olla enintään puolentoista leveytensä syvyinen, vähintään kolme metriä (3 m) leveä sola enintään saman syvyinen kuin on leveä ja kolmea metriä (3 m) kapeampi sola enintään puolen leveytensä syvyinen. Teräviä kulmia ei saa olla eikä mikään solan osa saa olla sen aukkoa leveämpi. Jos solan sivut pitennettyinä muodostavat terävän kulman, ei solan pohja saa olla puolta sen aukkoa kapeampi. Pienempi pihatila kuin edellä sanottu olkoon kielletty.

Maistraatin vallassa on tutkia, onko pää- tai muu pihamaa, takapiha, valopiha tai sola riittävä tarpeellisen ilman ja valon antajaksi, vaikka pihamaan avaruus onkin määrätty tässä edellä olevain säännösten mukaisesti.

48 §.

Pihamaa mitataan asemapiirroksessa, joka osottaa rakennusten vaakasuoran projektion, lukuunottamatta yksityisiä pienempiä rakennuksen ulkoumia, niinkuin pienukaisia avonaisia portaita suojuskattoineen tai ilman sitä, kellarineteisiä, pienukaisia avoimia ulkoparvekkeita ynnä muita semmoisia.

Pihamaan
mittaus.

49 §.

Kadun tai yleisen paikan varrella on asuinrakennus sijoitettava tontinrajaan, ulkokuone ainoastaan tontin sisäosaan. Kuitenkin voi maistraatti harkinnan mukaan myöntää poikkeuksen siitä, mitä tässä edellä on sanottu, jos tyydyttäviin toimenpiteisiin ryhdytään rumennuksen välttämiseksi.

Rakennus-
ten sijoitus
tontille.

Rantatontille ei ulkokuonetta saa sijoittaa niin, että se välittömästi antaa vesialuetta päin.

Tontille, jonka ulkoiset tai sisäiset rakennusraajat on joko kaupungin-
asemakaavaan piirretty tai kaupunginviranomaisten päätöksellä määrätty, ei rakennuksia saa tehdä näiden rajain ulkopuolelle.

Ulrikkaporin Kaivopuiston itäisellä huvila-alueella ei asuinrakennusta saa tehdä kahdeksaa metriä (8 m) likemmäksi tontinrajaa. Myöskään ei tontille saa rakentaa alueen pohjapiirroksen erikoisesti merkittyjen rajalin-
jain ulkopuolelle eikä, ellei sellaisia rajalinjoja ole, likemmäksi kuin seitsemän ja neljän kymmeneksen metrin (7,4 m) päähän Itäisestä Lehtokujasta.

Siinä osassa kuudetta kaupunginosaa, jota rajoittavat Laivurinkatu, Tehtaankatu, Perämiehenkatu, Hernesaarenkatu ja Speranskitie, on asuin-

rakennus sijoitettava erilliseksi vähintään kolmen metrin (3 m) päähän viereisten tonttien rajoista.

50 §.

- Naapuri-
tonttia
vasten oleva
rakennus. Rakennus, joka tehdään tontinrajaan naapurin tonttia vasten, pitää olla tulenkestävästä aineesta.
- Rakennus-
ten väli-
matka. Muusta kuin tulenkestävästä aineesta ei rakennusta saa tehdä lähemmäksi kuin neljän metrin (4 m) päähän rajakkaistontista.
- Muusta kuin tulenkestävästä aineesta olevain, samalla tontilla sijaitsevain rakennusten välimatka pitää olla vähintään kahdeksan metriä (8 m).
- Kahden rakennuksen vähin luvallinen välimatka Ulriikkaporin Kaivo-
puiston itäisellä huvila-alueella on oleva yhdeksän metriä (9 m).

51 §.

- Rakennus-
ten korkeus. Kadun varrelle tehtävä rakennus saakoon, ellei tonttia lunastettaessa ole muuta määrätty, enintään saman korkeuden kuin on kadun leveys, lisättyä puolellatoista metrillä (1,5 m). Tähän nähden on kuitenkin huomattava:
- 1) että Esplanaati- ja Henrikinkatujen sekä rantasiltain ja I—VIII ja X—XII kaupunginosassa olevain avonaisten paikkain varrelle sijoitettavat rakennukset saa tehdä enintään kolmekolmatta metriä (23 m) korkeat;
 - 2) että kaupungin muissa osissa rakennuskorkeus ei saa olla kolmea-
kolmatta metriä (23 m) suurempi erityisesti vahvistetussa kartassa sinisen viivan ympäröimällä alueella eikä kahtakymmentä metriä (20 m) suurempi tämän alueen ulkopuolella;
 - 3) että rakennus, jonka alakerros on tulenkestävästä ja muu osa muusta aineesta, ei saa mistään kohdasta olla yhdeksää metriä (9 m) eikä muusta kuin tulenkestävästä aineesta oleva rakennus seitsemää ja kahtakymmenesosaa metriä (7,2 m) korkeampi;
 - 4) että rakennukseen, jolla on kaupunginasemakaavaan piirretty avonainen tai puutarhaksi laitettu tai puilla istutettu etupiha, sekä sen vastapäätä olevaan rakennukseen nähden saa edellä säädetyn suurimman rakennuskorkeuden ylittää etupihan leveyttä vastaavalla mitalla; kuitenkin niin ettei tuollaista rakennusta missään tapauksessa saa tehdä korkeampaa kuin 1) ja 2) kohdassa on suurimmaksi luvalliseksi korkeudeksi määrätty;
 - 5) että kaltevan kadun tai paikan varrelle tulenkestävästä aineesta tehtävän rakennuksen korkein osa saa ylittää edellä mainitun rajan enintään kahdella metrillä (2 m);
 - 6) että korttelien n:o 100 a Ankerias ja 100 b Vimpa pohjoispuoliskossa sijaitseville Vuorimiehenkadun tonteille ei saa tehdä rakennuksia, joiden katonharjat kohoavat kahta metriä (2 m) ylemmäksi tähtitieteellisen observatorion meridianiympyrän akselia; sekä

7) että asuinrakennuksen suurin luvallinen korkeus on kaksitoista metriä (12 m) erityisesti vahvistetussa kartassa sinisellä, harmaalla tai punaisella värillä osotetuilla alueilla.

Mitä tässä on sanottu, ei sovelleta kirkkoon eikä muuhun julkiseen rakennukseen, jonka korkeuden kussakin eri tapauksessa asianomainen viranomainen määrää.

Leveämmän ja kapeamman kadun kulmaukseen tulevan rakennuksen saa jälkimäisen kadun varrelle tehdä yhtä korkean kuin ensinmainitunkin varrelle kapeamman kadun leveyttä vastaavalta pituudelta. Jos mainittu leveys on viittätoista metriä (15 m) vähempi, saa rakennuksen kuitenkin tehdä saman korkuisen viidentoista metrin (15 m) pituudelta. Jos rakennuksesta vähintään kolmannes julkisivun pituutta on avonaisen paikan vierellä ja jälellä oleva osa siitä kadun varrella, saa rakennuksen kadun varrellekin tehdä saman korkuisen kuin avonaisen paikan vierelle kadun leveyttä vastaavalta pituudelta. Jos tämä leveys on viittätoista metriä (15 m) vähempi, saa kuitenkin tässäkin tapauksessa rakennuksen kadun varrelle tehdä saman korkuisen viidentoista metrin (15 m) pituudelta. Erikoistapauksissa, kun ainoastaan vähäinen osa julkisivua menee tuollaisen rajan ulkopuolelle ja siten syntyisi rumennusta, voidaan tästä sallia poikkeus.

52 §.

Tontin sisäosaan tulevaa rakennusta sekä sitä katurakennuksen osaa, joka sijaitsee loitompana kuin kuudenkolmatta metrin (26 m) päässä tontin kadunpuoleisesta rajalinjasta, tai, kun rakennusta ei saa tehdä tähän linjaan, määrätystä ulkoisesta rakennusrajasta, älköön tehtäkö korkeampaa kuin se pihamaa on leveä, jonka vierelle rakennus tehdään. Jos sellainen rakennus on semmoisen pihamaan vierellä, jonka eri osat ovat erilevyiset, tai erilevyisten pihamaiden välillä, ei rakennuksen korkeus saa ylittää edellisessä tapauksessa pihamaan eri osain leveyksien keskimäärää eikä jälkimäisessä tapauksessa puolta pihamaiden yhteenlasketuista keskileveyksistä. Sellaista rakennusta älköön kuitenkaan missään tapauksessa tehtäkö kolmeatoista metriä (13 m) korkeampaa. Jos rakennus sijaitsee tontinrajassa, luetaan tämä mitta palomuurin yläreunasta.

Tontin sisäosaan tehtävä rakennus.

Rakennuksen luvallista korkeutta ylemmäksi saa ulkokatto sekä kadun ja yleisen paikan että pihan puolella kohota enintään viidenkymmenen asteen kaltevuuskulmassa vaakasuoraa tasoa vasten. Tämän rajan yläpuolelle saa kuitenkin rakentaa päätyjä, torneja tahi ullakkokomeroja, ellei niiden leveys kaikkiaan ole julkisivun neljännestä pitempi.

Katon nousu.

Ulkohuonetta, muusta kuin tulenkestävästä aineesta ei saa rakentaa kuutta metriä (6 m) korkeampaa. Tulenkestävästä aineesta olevaan ulkokuoneeseen nähden olkoon voimassa mitä 51 §:ssä rakennuksesta yleensä on sanottu.

Ulkohuoneen korkeus.

53 §.

Rakennuksen korkeuden mittaminen.

Rakennuksen korkeus mitataan, ellei muuta ole sanottu, kadun varrella olevan rakennuksen jalkakäytävän pinnasta ja tontin sisäosassa olevan rakennuksen siitä tasosta, jonka mittauskirjassa mainittu tontinrajain korkeusasema määrää, julkisivumuurin yläreunaan tahi, jos rakennus on muusta kuin tulenkestävästä aineesta, katonrajaan. Kaltevalla maalla otetaan keskikorkeus ja, jos rakennus antaa useampia katuja päin, sellainen keskikorkeus kullakin kadulla.

Rakennuksen keskikorkeuden saa laskea joko koko rakennukselle tai sen eri osille.

54 §.

Tulenkestävästä aineesta tehtyjen rakennusten kerrosluku.

Tulenkestävästä aineesta olevaan rakennukseen saa tehdä enintään niin monta kerrosta, kuin vastaa sitä kokonaista lukua, mikä saadaan, kun korkeus, metrein ilmaistuna, jaetaan luvulla 3,4. Sen lisäksi saa ullakon sisustaa asuinkerrokseksi, jos tarpeellisiin varokeinoin tulenvaaran varalta ryhdytään, johon nähden maistraatin on annettava määräyksiä kussakin eri tapauksessa. Tuollaisen ullakkokerroksen yläpuolella olevaa tilaa ei saa käyttää ullakoksi eikä muuhun tarkoitukseen.

Erityisesti vahvistetussa kartassa sinisellä, harmaalla tai punaisella värillä osotetulla alueella olevissa rakennuksissa ei ullakkoa saa laittaa asuinkerrokseksi.

Kellarit ja ullakokerros.

Ullakkokerros, jonka lattia on metrin (1 m) alempana ulkomuurin yläreunaa sekä, kun rakennusta ei tehdä suurimpaan luvalliseen korkeuteen, kahta metriä (2 m) alempana viimeksi mainittua korkeutta, luetaan kerrokseksi. Samaten luetaan kerrokseksi kellari, jonka katto on puoltatoista metriä (1,5 m) ylempänä viereisen kadun tai pihamaan tasoa.

Jos tulenkestävästä aineesta tehty rakennus sijaitsee kaltevan kadun varrella, saa, luvallisen kerrosluvun lisäksi, asuinhuoneita laittaa kellariin sen vaakasuoran tason alapuolelle, joka ajatellaan sijoitetuksi kuusisataa millimetriä (600 mm) yleemmäksi rakennuksen viereisen katuosan ylintä kohtaa, siinä määrin kuin tilaa tähän 115 ja 116 §:n määräyksiä noudattaen tarjoutuu.

55 §.

Muusta kuin tulenkestävästä aineesta tehtyjen rakennusten kerrosluku.

Rakennuksen, jossa alakerros on tulenkestävästä ja muu osa muusta aineesta, saa rakentaa enintään kaksikerroksisen.

Muusta kuin tulenkestävästä aineesta tehtyköön rakennus ainoastaan yksikerroksinen.

56 §.

Tässä luvussa olevia säännöksiä rakennuksen laajuudesta ja asemasta tontilla sekä pihamaan avaruudesta ja mitoista ei sovelleta, jos kaupungin-
asemakaavaan piirretyillä sisäisillä ja ulkoisilla rakennusrajoilla on osotettu mikä osa tonttia on jätettävä rakentamatta.

XI LUKU.

Rakennuspiirustuksista ja niiden vahvistamisesta, rakennelaskelmista sekä mitä rakennusyrityksissä yleensä on noudatettava.

57 §.

Uutisrakennustyöhön ei saa ryhtyä, ellei sen piirustuksia ole hyväksytty siinä järjestyksessä kuin alempana sanotaan.

Sama olkoon laki, kun lisä-, korotus- tai uudestirakennus on toimeenpantava, katua tai yleistä paikkaa vasten olevaa julkisivua tai aitausta muutettava, kantava rakenne vaihdettava toiseen tai muutettava taikka tulisija tehtävä, siirrettävä toiseen paikkaan tai muutettava sellaiseksi, joka vaatii suurempaa savuputken tahi sen eristyksen varmuutta.

Muun rakennusmuutoksen saa toimeenpanna ilman tuollaista mutkaa.

Rakennuksen purkamisen tahi kaivoksenteon rakennusyritystä varten saa tontilla toimittaa ilman maistraatin lupaa; niinkään perustuksen kaivamisen ja kallion louhimisen, kuitenkin sittenkun ilmoitus on tehty rakennustarkastuskonttoriin.

Rakennus-
yritykseen
tarpelliset
piirus-
tukset.

58 §.

Uutisrakennuksen piirustuksia tulee olla:

1) asemapiirustus, joka osottaa tontin, uutisrakennuksen, tontilla ennestään olevat rakennukset ja niiden korkeuden sekä kaiken muun, mitä tonttikartasta 13 §:n mukaan tulee näkyä, niin myös likeisillä naapuritonteilla kuuden metrin (6 m) matkalla tontin rajasta olevat rakennukset tai niiden osat;

2) pohjapiirustus, joka erittäin kuhunkin kerrokseen nähden ilmaisee ulkonemat, portaat, palomuurit, rakennuksen sisustuksen, huoneiden tarkoituksen, tulisijat, savuputket, ikkunat ja ovet sekä kantavain rakenteiden aseman ja laadun;

3) leikkauspiirustukset, joista näkyy aiottu perustamistapa, perusmuurien syvyys, rakennukseen rajoittuvan maan korkeus, tontinrajain vahvistettu korkeusasema, rakennuksen kaikki kerrokset ja niiden korkeus, pohjakerroksen lattia, missä se on lähinnä maata tahi syvimmällä maan alla, seinäin paksuus, palkistojen, täytepohjain ja kattorungoston rakenne, niin myös savupiiput; sekä

4) julkisivupiirustus, joka esittää kaikki kadulta, yleiseltä paikalta tahi 5 §:ssä mainitulta yhdistetyltä pääpihamaalta näkyvät rakennuksen etusivut ja palomuurit sekä lähimmän osan viereisten rakennusten julkisivuja kuuden metrin (6 m) matkalla tontinrajasta. Syöksyputket ja savupiiput on niinkään julkisivupiirustuksissa osotettava.

Jos keskuslämmitys- ja ilmanvaihtolaitos on aiottu rakennettavaksi, on keskuslämmityskoneisto, huone, johon se sijoitetaan, sekä tarpeelliset ilmanjohtokanavat piirustuksissa osotettava.

Lujuuslas-
kelmat ja
rakennepii-
rustukset.

Pääpiirustusten mukana pitää seurata lujuuslaskelmat sekä rakennepiirustukset, ja, jos rautakannattajia on aikomus käyttää, pitää sekä palkistoihin että muihin rakenteisiin aiottu tuollaiset kannattajat olla piirretty pääpiirustuksiin sekä niiden profiilinumero ja vapaa pituus merkitty.

Tämän lisäksi on, vaadittaessa, kun jotakin harvinaista rakennetapaa käytetään tahi hissi tai saostuskaivo laitetaan, laadittava tarpeelliset erikoispiirustukset.

Lisä-, koro-
tus- ja
uudestira-
kennuksen
piirustukset.

Piirustukset lisä-, korotus- tahi uudestirakentamista varten on, noudat- taen mitä edellä on säädetty, laadittava sekä lisäksi teetettävistä osista että vanhasta rakennuksesta niin täydelliset, että rakennuksen vastainen koko, ulkoasu, sisustus ja muu laatu niistä käy täysin havainnolliseksi.

Rakennuksen julkisivun muutosta tahi aitauksen ja portin tekemistä tahi muutosta varten vaaditaan piirustukset siitä, mitä aiotaan tehdä tahi muuttaa, sekä viereisistä rakennuksen, aitauksen tai portin osista riittävän laajalta.

Kantavan rakenteen muutosta varten vaaditaan asemapiirustus, joka osottaa aikeissa olevan muutoksen paikan, sekä piirustus muutoksesta ynnä viereisistä rakennuksen osista riittävän laajalta.

Piirustukset
tulisijan-
muutosta
varten.

Tulisijanmuutoksen piirustuksena saa olla pohjapiirustus, joka osottaa rakennuksen aseman tontilla, huoneen, johon uusi tulisija on aiottu tehtäväksi, ja tulisijan sekä tarpeelliset leikkauspiirustukset.

59 §.

Piirustusten
mittakaava.

Piirustukset on tehtävä: asemapiirustus mittakaavaan 1:200 ja muut piirustukset mittakaavaan 1:100. Erilaiset rakennusaineet, niin myös vanhempi ja uusi rakennus sekä sen osa, on erittäin merkittävä. Piirustukset on laadittava kolmin kappalein joko piirtämällä tai täysin kestäväällä tavalla jäljentämällä, sekä tekijänsä allekirjoitettava.

Merkitse-
mistapa ja
piirustus-
ten koko.

Maistraatin asiana on antaa ne tarkemmat määräykset, joita pidetään tarpeellisina yhtenäisyyden saavuttamiseksi merkitsemistapaan ja piirustusten kokoon nähden.

60 §.

Maksut.

Rakennustarkastukseen kuuluvista toimituksista suoritetaan säädetyn toimituskirjain lunastuksen lisäksi maksu taksan mukaan.

Uutisrakennusta, lisä-, korotus- ja uudestirakennusta sekä rakennus-, rakenne-, tulisijan- ja julkisivumuutoksia varten on tehtävä sellaiset laskelmat, kuin on tarpeen tämän maksun määräämiseksi.

61 §.

Ennenkuin uutisrakennuksen piirustuksille haetaan hyväksymistä, on kaikki julkisivupiirustukset, milloin niitä 58 §:n mukaan on tarpeen, alistettava yleisten rakennusten ylihallituksen tarkastettaviksi.

Julkisivu-
piirustus-
ten tarkas-
tus.

Kaupunginvaltuusmiesten asia on järjestää erityinen alustava, kunnallisiviranomaisen toimitettava julkisivupiirustusten tarkastus, kun sellaista julkisivuntarkastusta koko kaupunginalueeseen tahi johonkin sen osaan nähden pidetään tarpeellisena.

62 §.

Jos julkisivupiirustuksia vastaan ei ole muistutusta tehty, on kaupungin rakennuskatselmusmiesten, joina ovat yksi maistraatinjäsen, rakennustarkastaja ja yksi terveydenhoitolautakunnan valtuutettu, toimitettava itse paikalla katselmus, jos tarpeelliseksi nähdään, ja pitää silloin kaikki 58 §:n mukaan tarpeelliset piirustukset ynnä tontin mittauskirja olla saatavilla. Katselmusta on kirjallisesti haettava mainitulta maistraatinjäseneltä.

Vastaisen
rakennus-
paikan kat-
selmus.

Katselmusta varten määrätystä ajasta on korttelissa oleville naapureille kaupunginpalvelijan kautta toteensaatavasti annettava tieto.

63 §.

Kohta kun edellisessä pykälässä mainittu katselmus on toimitettu, on kaikki piirustukset ynnä muut yritystä koskevat asiakirjat annettava rakennustarkastuskonttoriin.

Piirustusten
perille anta-
minen.

Sittenkun katselmusmiehet ovat tarkastaneet piirustukset ja rakennelaskelmat, antaa asianomainen maistraatinjäsen hakijalle katselmuskirjan, jossa mainitaan katselmustoimituksen aika ja paikka, saapuvilla olleet asialliset, katselmuksessa tehdyt huomiot, rakennustarkastajan lausunto rakenteiden lujuudesta ja katselmusmiesten lausunto siitä, onko terveydenhoitoon ja tulenvaaraan tahi rakennusyritykseen nähden muutoin mitään muistuttamista, ja on, siinä tapauksessa että yritystä ei käy salliminen tai jos sitä vastaan muutoin tehdään muistutus, samalla nimenomaan mainittava ne määräykset, joiden perusteella muistutus tehdään.

Katselmus-
kirja.

Katselmuskirja on katselmusmiesten allekirjoitettava ja kahden viikon kuluessa siitä, kun täydelliset piirustukset niihin kuuluvine asiakirjoineen on perille annettu, piirustusten kahden kappaleen kera hakijalle toimitettava, jota vastoin piirustusten kolmas kappale jää rakennustarkastuskonttoriin.

64 §.

Hakija antakoon sitten kaikki rakennusyritystä varten tarpeelliset piirustukset kaksin kappalein ynnä katselmuskirjan maistraattiin; ja on hänen valta, jos hänellä on jotakin katselmusmiesten lausuntoon muistuttamista, se samalla kirjallisesti esittää sekä myös oheenpanna asiantuntijain lausunto ja muita todisteita.

Uutisraken-
nuksen pii-
rustusten
vahvistami-
nen.

Maistraatin tulee, sittenkun ehkä tarpeellinen lisäselvitys ja, asianhaarain niin vaatiessa, yleisten rakennusten ylläpidon lausunto on hankittu, ottaa asia lopullisesti käsiteltäväksi sekä viidentoista päivän kuluessa hakukirjain vastaanottamisesta jättää asia kuvernöörin ratkaistavaksi ja sitä varten lähettää perille sekä maistraattiin annetut asiakirjat että maistraatin lausunnon sisältävä pöytäkirja asiasta.

Kuvernööri ratkaisee asian lopullisesti ja antaa, siinä tapauksessa että piirustukset hyväksytään, päätöksen niiden vahvistamisesta kirjoitettuna molempiin kappaleisiin, jotka sitten palautetaan maistraattiin, toinen sen arkistossa säilytettäväksi ja toinen palautettavaksi hakijalle rakennusyrityksen toimeenpanossa noudatettavaksi.

65 §.

Lisä-, korotus- tai muutosrakennuksen piirustusten vahvistaminen.

Vahvistus lisä-, korotus- ja uudestirakennuksen piirustuksille hankitaan niinkuin uutisrakennuksen piirustuksista on sanottu.

66 §.

Rakennetahi tulisijanmuutosta varten antakoon hakija tarpeelliset piirustukset kolmin kappalein rakennustarkastuskonttoriin, jonka on viivyttämättä pidettävä katselmus paikalla ja yrityksestä viimeistään kahden viikon kuluessa siitä, kun täydelliset piirustukset niihin kuuluvine asiakirjoinen on perille jätetty, annettava kirjallinen lausunto.

Mainittu lausunto ynnä kaksi kappaletta piirustuksia on hakijan annettava maistraattiin, jolla, hankittuaan ehkä tarpeellisen lisäselvityksen, on valta piirustukset hyväksyä tai kieltäytyä niitä hyväksymästä.

Julkisivunmuutoksen piirustusten vahvistaminen.

Rakennuksen julkisivua muutettaessa tulee hakijan, sittenkun tarkastus on 61 §:ssä säädettyssä järjestyksessä toimitettu, oheenpannen piirustukset kolmin kappalein, ilmoittaa asia rakennustarkastuskonttoriin sitä toimenpidettä varten, josta 1 momentissa on säädetty; ja menetellään asiassa sitten niinkuin 64 §:ssä on sanottu.

67 §.

Piirustuksiin kirjoitettu todistus.

Jos piirustukset hyväksytään, on todistus siitä niihin kirjoitettava sekä toinen kappale jätettävä säilytettäväksi maistraatin arkistoon ja toinen kahden päivän kuluessa toimitettava hakijalle työn suorituksessa noudatettavaksi.

68 §.

Piirustusten voimassaoloaika.

Jos rakennusyritystä ei ole loppuun saatettu viiden vuoden kuluessa piirustusten vahvistamisesta, olkoon piirustuksiin annettu vahvistus rauennut jollei maistraatti erityisistä syistä pitennä piirustusten voimassaoloaika.

69 §.

Sittenkun uutisrakennuksen piirustukset on vahvistettu, on ennen rakennustyön alottamista rakennuksen oikea asema ja laajuus maahan paalutettava ja tontinrajain korkeusasema merkittävä kaupungin rakennuskonttorin toimesta.

Perustamista alotettaessa on siitä tehtävä ilmoitus rakennustarkastuskonttoriin, joka toimittaa katselmuksen rakennuspaikalla ja tarkastaa miten perustaminen toimitetaan; ja on tontinhaltija velvollinen, kun rakennustarkastaja sitä vaatii, asiantuntevalla henkilöllä tutkituttamaan tontin perustasuhteet ja siitä antamaan kartan selityksineen. Kun perustaminen on suoritettu, on kirjallinen ilmoitus jälleen tehtävä rakennustarkastuskonttoriin, jonka tulee kahden päivän kuluessa työ uudestaan katsastaa.

Muuraustyö ei saa alkaa, ennenkuin rakennustarkastaja on perustamistyön hyväksynyt, josta merkintä on viivyttlemättä kirjoitettava hakijan hallussa olevaan piirustusten kappaleeseen.

Sittenkun kivijalka on tehty ja takamuuraus asianmukaisesti suoritettu, ei rakennustyötä saa jatkaa, ennenkuin rakennuskonttori on, tutkimuksen jälkeen, joka ilmoituksesta viivyttlemättä toimitetaan, hakijan hallussa olevaan piirustusten kappaleeseen kirjoittamalla antanut todistuksen, että kivijalka on laskeutu oikeaan korkeus- ja pohja-asemaan.

Ryhdyttäessä palkistoja paikalleen panemaan pitää rakennuttajan siitä kirjallisesti ilmoittaa rakennustarkastuskonttoriin rakennustyön jatkuessa tarpeellisen silmälläpidon vuoksi.

Rakennustyön edistyttyä niin pitkälle, että kattorungosto on paikallaan ja savupiiput tehty sekä rakennus semmoisessa kunnossa, että kaikkiin sen osiin voi päästä, on siitä, ennen kuin rappaaminen on suoritettu ja huoneet varustettu lattioilla, tehtävä kirjallinen ilmoitus rakennustarkastuskonttoriin, jonka tulee sen seikan selville saamiseksi, onko piirustuksia seurattu sekä tämän rakennusjärjestyksen määräyksiä noudatettu niin myös onko rakennus tarpeellisella huolekkuudella ja varmuudella tehty, viivyttlemättä toimittaa rakennuksella yleiskatselmus. Jollei syytä muistutukseen ole, saa rakennustyön, huomioonottaen mitä 78 §:ssä säädetään, suorittaa loppuun, ja antaa rakennustarkastaja tästä rakennuttajalle todistuksen piirustuksiin kirjoittamalla.

Tässä pykälässä säädetty kirjallinen ilmoitus on tehtävä kirjoittamalla rakennustarkastuskonttorissa sitä varten esillä olevaan päiväkirjaan.

70 §.

Rakennuksen täydellisesti valmistuttua tulee rakennuttajan, ennenkuin Uutisrakennuksen tahii jokin sen osa asuttavaksi luovutetaan, siitä tehdä kirjallinen ilmoitus 62 §:ssä mainitulle maistraatinjäsenelle, jonka on viivyttlemättä loppukatselmus.

1. Maahan paaluttaminen rakennuskonttorin toimesta.

2. Rakennustarkastuksen toimitettavat perustamisen katselmuksset.

3. Rakennuskonttorin toimitettava kivijalan katselmuks.

4. Rakennustarkastuksen toimitettavat palkistonkatselmuksset.

5. Rakennustarkastuksen toimitettava yleiskatselmuks.

kutsuttava muut samassa pykälässä mainitut rakennuskatselmusmiehet katselmukseen ottamaan selville, onko työ suoritettu vahvistettujen piirustusten ja annettujen määräysten mukaisesti vai onko olemassa semmoisia seikkoja, että rakennuksen tahi jonkin sen osan luovuttamisesta asuttavaksi voi katsoa koituvan vaaraa asukkaiden terveydelle.

Jollei muistutusta tehdä, antakoon maistraatinjäsen siitä todistuksen rakennuttajalle sekä kirjoittakoon sen myös rakennuspiirustusten arkistokappaleeseen. Jos sitä vastoin käy selville, että rakennus on puutteellisesti tehty, tahi jos piirustuksista on tehty sellainen poikkeus, jota 57 §:n mukaan ei saa luvatta tehdä, tai jos voimassa olevia määräyksiä muutoin ei ole asianmukaisesti otettu huomioon, tai jos rakennus tai jokin sen osa on vaarallinen asukkaiden terveydelle, ilmoittakoon maistraatinjäsen viivyttämättä asianlaidasta maistraattiin.

Maistraatin tulee sittemmin, harkinnan jälkeen ja sittenkun uusi katselmus, jos tarve vaatii, on paikalla pidetty, velvoittaa rakennuttaja viivyttämättä korjaamaan olemassa oleva puutteellisuus tahi oikaisemaan huomautettu poikkeavaisuus; ja saa maistraatti sitä tarkoitusta varten myös, jos tarpeellista on, määrätä rakennuksen purettavaksi.

71 §.

Lisä-, korotus- tahi muutosrakennuksen sekä julkisivun-, rakenne- tahi tulisijanmuutoksen katselmukset.

Lisä-, korotus- tahi muutosrakennuksesta, rakenne- tai tulisijan- sekä julkisivunmuutoksesta olkoon soveltuvilta kohdin voimassa mitä 69 ja 70 §:ssä on uutisrakennuksesta sanottu.

72 §.

Vastuunalainen työnjohtaja.

Kivitalon, joka on yhtä kerrosta korkeampi tai jonka alle kellari tehdään, saa rakentaa sekä lisä-, korotus- ja muutosrakennuksen siinä toimeenpanna ainoastaan asiantuntevan, työn asianmukaisesta suorituksesta vastuunalaisen henkilön johdolla, jonka maistraatti on työnjohtajaksi hyväksynyt.

Kun tarpeelliseksi katsotaan, saa maistraatti rakennustarkastajan ilmoituksesta määrätä, että muun kuin 1 momentissa sanotun rakennustyön sekä tulisijan- ja rakennemuutoksen johto on annettava asiantuntevan henkilön toimeksi.

Jos rakennuttaja muissakin tapauksissa haluaa ottaa vastuunalaisen työnjohtajan, tulee tämän olla maistraatin hyväksymä.

Vastuunalaisen työnjohtajan ottamisesta on ilmoitus tehtävä rakennustarkastuskonttoriin.

Jos maistraatin hyväksymää työnjohtajaa ei ole asetettu, olkoon rakennuttaja itse vastuunalainen.

Vastuunalaiseksi työnjohtajaksi älköön hyväksyttävä muuta kuin se,

joka teollisuuskoulun tahi muun siihen verrattavan tai ylemmän teknillisen oppilaitoksen todistuksella on näyttänyt saaneensa tyydyttävät tiedot rakennusopissa ja sen ohessa asiantuntevan viranomaisen tai rakennusammattissa tunnustetusti taitavain henkilöjen antamalla todistuksella on näyttänyt omaavansa käytännöllistä taitoa tässä ammatissa. Kuitenkin saa maistraatti vastuunalaiseksi työnjohtajaksi hyväksyä semmoisenkin henkilön, joka ei voi näyttää tuollaisen oppilaitoksen todistusta, mutta on vähintään kymmenen vuotta, niistä vähintään viisi vuotta Helsingin kaupungissa, hyväksi arvostellulla taidolla harjoittanut rakennusammattia.

73 §.

Jos rakennusyrityksessä käytetään rautabetoni- tai muita rakenteita, joiden suorittaminen vaatii erikoista asiantuntevaa valvontaa, on tämä annettava toimeksi sopivalle henkilölle, jonka maistraatti toimeen hyväksyy.

Asiantunteva valvonta.

Kun tarpeelliseksi katsotaan, on rakenteet, ennen sisustustyön alkamista, rakennuttajan kustannuksella koekuormitettava.

74 §.

Rakennusyritystä toimeenpantaessa voi maistraatti myöntää tontinhaltijalle oikeuden määrääjäksi ja niillä ehdoilla, kuin maistraatti katsoo tarpeelliseksi määrätä, tontille panna varastoon rakennuspuita ja muita työssä tarpeellisia aineita.

Tontin käyttäminen varastopai-
kaksi.

75 §.

Huoneusta rakennettaessa tai purettaessa tai muuta rakennusyritystä tontilla toimeenpantaessa voi maistraatti myöntää tontinhaltijalle luvan rakennusaineiden ja muiden tarvikkeiden varastoonpanoa varten aidata erilleen sopivan osan katua, yleistä tietä tai paikkaa tahi työn teettämistä varten siihen sijoittaa telineitä, ja määrätäkin samalla ajan, minkä lupa on voimassa, ja ehdot, mitkä maistraatti tuollaisessa tapauksessa katsoo tarpeelliseksi, ollen siinä kohden erittäin noudatettavana:

Kadun erilleen aitaaminen.

että uutisrakennukseen nähden lupaa ei saa ulottaa kauemmaksi kuin siihen asti kun rakennus on valmiiksi rapattu;

että erilleen aidattu kadun, yleisen tien tahi paikan osa on ympäröitävä tiheällä, vähintään kaksi ja kolme kymmenesosaa metriä (2,3 m) korkealla lauta-aidalla ja, kun maistraatti tarpeelliseksi katsoo, varustettava puisella jalkakäytävällä, niin leveällä kuin maistraatti määrää;

että, kun on pelättävissä rakennustyöstä johtuvan estettä tahi haittaa keskuusliikenteelle rakennuspaikan vierellä, on jalkakäytävä varustettava suojakatolla ja ryhdyttävä muihinkin toimenpiteisiin, joita maistraatti voi katsoa tarpeelliseksi määrätä keskuusliikenteen ja yleisen turvallisuuden vuoksi; sekä

että hakija on velvoitettava, ennenkuin lauta-aitaa tahi telineitä rakennetaan, tästä maistraatin pöytäkirjanotteen näyttämällä ilmoittamaan rakennus-tarkastuskonttoriin.

Maistraatilla on valta, jos pätevää aihetta ilmaantuu, peruuttaa tässä mainittu lupa, rajoittaa myönnettyä oikeutta tai koventaa siihen liittyviä ehtoja.

Oikeudesta tai velvollisuudesta kadun, yleisen tien tahi paikan erilleen aitaamiseen on rakennuttajan suoritettava erittäin vahvistetun taksan mukainen maksu, josta kuitenkin kruunu ja yleinen laitos ovat vapautetut.

76 §.

Rakennus- Rakennusyrityksessä tarpeellisten telineiden pitää olla täysin luotettavat telineet. ja hyvistä aineista sekä niihin käytettyjen piirujen, puomien, lankkujen, lautain ja naulain y. m. sitä kokoa, kuin telineitten korkeutta ja tarkoitusta silmälläpitäen on tarpeellista. Telineitten ulkolaitoihin on pantava tukevat kaiteet.

77 §.

Varokeinoja Jos perustuksen panossa tahi muutoin rakennusyrityksessä on pelättävissä rakennus- syntyvän vahinkoa toisen hengelle, terveydelle tahi omaisuudelle tahi jos siitä yrityksessä. voi toiselle syntyä mainittavaa haittaa, on sen estämiseksi ryhdyttävä toimenpiteisiin. Näiden toimenpiteiden laadun määrää, elleivät asianosaiset siitä sovi, maistraatti, tahi kun sellainen uhkaava hengen tahi omaisuuden vaara on olemassa, ettei maistraatin määräystä ehditä odottaa, rakennus-tarkastaja, joka kuitenkin on velvollinen tästä viivyttämättä ilmoittamaan maistraattiin.

Maistraatin tulee myös, jos asianosaisten välillä on riitaisuutta, määrätä kenen on toimenpiteisiin ryhdyttävä, ja olkoon siinä kohden yleensä sääntönä, että sen, joka olevia oloja muuttaa, pitää toimenpiteeseen ryhtyä, ellei vaaran tahi haitan harkita johtuvan siitä, että jokin muu kuin rakennuttaja on noudat-tanut virheellistä tahi puutteellista rakennustapaa tahi käyttänyt tonttia väärin.

Jolleivät asianosaiset voi sopia siitä, kenen on kärsittävä edellä mai-nittujen toimenpiteiden kustannukset, ratkaiskoon tuomioistuim heidän välinsä.

Nämä asiat on maistraatin käsiteltävä erityisen kiireellisinä.

Veden Jos perustusta kaivaessa on tarpeellista pumpputa tontilla vettä, on ra- pumppua- kennuttajan velvollisuus ryhtyä semmoisiin toimenpiteisiin, ettei hiekan ja minen pe- saven sekaista lietettä eikä muuta kiinteätä likaa valu yleiseen laskukanavaan. rustusta kaivaessa.

78 §.

Rakennuk- Tulenkestävästä aineesta olevaa uutta sekä lisä-, korotus- tahi muutos- sen rappaa- rakennuksella varustettua asuinrakennusta ei saa sisäpuolelta rapata, ennen- minen. kuin kuuden viikon kuluttua siitä, kun rakennustyö on 69 §:n 6 momentin

mukaan katsastettu ja hyväksytty; kuitenkin että maistraatti saa rakennustarkastajaa kuultuaan rakennuttajan hakemuksesta lyhentää mainittua aikaa koko rakennukseen tahi sen osiin nähden.

Sellaista asuinrakennusta, kuin edellisessä momentissa mainitaan, ei saa ulkopuolelta rapata, ennenkuin kuuden kuukauden kuluttua, siitä kun rakennustyö on 69 §:n 6 momentin mukaan katsastettu ja hyväksytty, eikä myöskään muuna aikana kuin toukokuun alusta lokakuun loppuun.

79 §.

Jos rakennus on aiottu saumattavaksi, rapattavaksi tahi laudoitettavaksi tahi muulla tavoin ulkopuolelta verhottavaksi, on semmoinen työ suoritettava neljän vuoden kuluessa siitä, kun rakennus on lopullisesti katsastettu.

Laudoitus,
rappaus,
y. m.

Rakennuksen ulkopuoliseen maalaukseen sekä portin ja aitauksen maalaukseen ei saa käyttää rumentavaa eikä silmiä rasittavaa väriä.

80 §.

Lukuunottamatta mitä 75 §:ssä on säädetty, eivät tämän luvun määräykset ole sovellettavia kruunun tahi yleisen laitoksen tarpeiksi teetettävään rakennustyöhön, vaan olkoon sellaiseen rakennusyhteykseen nähden noudatettavana mitä siitä on erittäin säädetty.

Kruunun
tai yleisen
laitoksen
tarpeiksi
teetettävä
rakennus-
työ.

XII luku.

Rakennusten rakenteesta, uloskäytävistä, portaista ja eteisistä, ulkonemista ja hissistä sekä sähkö-, kaasu-, vesi- ja laskujohdoista.

81 §.

Rakennustyössä on kaikki rakenteet tehtävä riittävän lujat ja tarpeelliseen yhtenäisyyteen sekä ainoastaan tarkoitukseen täysin sopivia rakennusaineita käytettävä.

Rakenteet.

82 §.

Perusmuuri on, missä kallio ei kohtaa tahi muurin asemesta laiteta muuta, täysin tarkoituksenmukaista rakennetta, laskettava, tulenkestävästä aineesta tehtävissä rakennuksissa kaikkien muurien alle, sekä muusta kuin tulenkestävästä aineesta tehtävissä rakennuksissa ulkoseinäin, nurkkain ja muurien alle.

Perus-
muuri.

Perusmuuria ei saa laskea tontin rajalinjaa ulommaksi. Kuitenkin saa kadun tahi yleisen paikan vierellä kolmensadan millimetrin (300 mm) syvässä sen pinnan alla perusmuuri ulottua sataviisikymmentä millimetriä (150 mm)

ja puolen kolmatta metrin (2,5 m) syvässä kuusisataaviisikymmentä millimetriä (650 mm) tontinrajaa ulommaksi ja sitten kulkea edelleen alaspäin korkeuden kymmenesosaa vastaavaa kaltevuutta noudattaen.

83 §.

Miten perusmuuri laske- Perusmuuri, niin myös perusmuurin asemesta tehtävä holvi- ja rautarakenne, on laskettava lujalle luonnolliselle tahi keinotekoiselle pohjalle ja taan. niin syvään, että roudan vahingolliset vaikutukset estetään.

Maakosteuden estämiseksi rakennukseen tunkeutumasta on perusmuuri ja kivijalka sopivalla tavalla eristettävä.

84 §.

Perustaessa Käyketyt puurakenteet. Kaikki perustuksentekoon tarvittavat puurakenteet on asetettava niin, että ne lepäävät vähintään viisisataa millimetriä (500 mm) alempana alinta pohjavedenpintaa.

85 §.

Kivijalka. Rakennuksen alle, mitä laatua lieneekin, on pantava kivijalka.

Katua vasten olevassa sekä tontin sisäosaan tehtävässä yhtä kerrosta korkeammassa rakennuksessa pitää olla graniitista tehty kivijalka ja sen korkeus maanpinnasta lukien, elleivät erityiset asianhaarat toisin vaadi, kustakin kohdasta vähintään viisisataa millimetriä (500 mm).

86 §.

Ulkomuuri. Ulkomuuri, jolla käsitetään katua, avonaista paikkaa, pihamaata tahi tontinrajaa vasten olevaa muuria, on asuinrakennukseen tehtävä vähintään viisisataaseitsemänkymmentä millimetriä (570 mm) paksu, ellei ryhdytä erityiseen, maistraatin hyväksymään toimenpiteeseen pakkasen torjumiseksi.

87 §.

Välimuurit y. m. Tulenkestävästä aineesta tehtyyn rakennukseen on kaikki kantavat välimuurit ja porrashuoneita ympäröivät muurit tehtävä tiilistä tahi muusta yhtä hyvästä aineesta.

Palkistoa kannattava välimuuri sekä sydänmuuri on oleva vähintään kaksisataaviisikymmentä millimetriä (250 mm) läpimitaten, välimuuri, joka rajoittaa porrashuonetta vapaasti kantavine portaineen, vähintään neljäsataa millimetriä (400 mm) läpimitaten sekä hissirumpua rajoittava muuri vähintään kaksisataaviisikymmentä millimetriä (250 mm) läpimitaten.

88 §.

Kellari. Jos asuinrakennuksen alle laitetaan kellari tai muu säilytyshuone, on sen ympärismuurit tehtävä kivistä ja kattopalkisto pantava tulenkestävästä

aineesta sekä pohja, missä pohjaveden korkeus vaatii, rakennettava niin, että pohjaveden pääsy estyy.

89 §.

Kussakin rakennuksessa pitää portaita olla riittävä määrä ja niin sovittuja, että niihin tulee riittävästi välitöntä valoa ja että niitä käy hyvin tuulluuttaminen sekä että kustakin asuinhuoneistosta on esteetön pääsy portaisiin; ja pitää ainakin yksien näistä portaista johtaa kadulta tai pihalta suorastaan ullakolle.

Portaat.

Portaat on varustettava kaidepuulla.

Huoneistosta, jonka lattia on metrin ja viisi kymmenesosaa (1,5 m) ylempänä viereisen jalkakäytävän tai pihamaan pintaa, ei mikään osa saa olla viittäkolmatta metriä (25 m) etäämpänä portaista; kuitenkin voi maistraatti, jos erityisiä syitä siihen on, sallia tätä välimatkaa pitennettävän tahi määrät sen vähennettäväksi.

Kukin sellainen palomuurilla erotettu ullakko-osasto, josta 104 §:n 2 momentissa puhutaan, pitää olla maahan asti ulottuvain portaiden välittömässä yhteydessä.

90 §.

Tulenkestävästä aineesta tehdyssä asuinrakennuksessa pitää kukin asuinhuoneisto olla vähintään yksien porrashuoneeseen sijoitettujen portaiden välittömässä yhteydessä.

Portaiden
laatu.

Tulenkestävästä aineesta olevassa kerroksessa pitää portaatkin olla tulenkestävää laatua; kuitenkin saavat kahden lähinnä toisiaan palopermannon alla sijaitsevan kerroksen asuinhuoneita toisiinsa yhdistävät sisäportaat olla puustakin.

Asuinrakennuksen pääportaat, joilla tarkoitetaan keittiöllä tahi hellauunilla varustettuihin huoneistoihin vievää pää- tahi ainoata porraskäytävää, pitää neli- ja useampikerroksisissa rakennuksissa olla vähintään metrin ja viisi kymmenesosaa (1,5 m), kolmikerroksisissa taloissa vähintään metrin ja kolme kymmenesosaa (1,3 m) ja kaksikerroksisissa taloissa vähintään metrin ja kaksi kymmenesosaa (1,2 m) leveät.

Missä useampia kuin neljä keittiöllä tahi hellauunilla varustettua huoneistoa kussakin kerroksessa antaa portaisiin, lisätään edellä mainittua mittaa sadalla millimetrillä (100 mm) kutakin huoneistoa kohti. Jos rakennuksessa on sekä täyteen että puoliporrastason avautuvia huoneistoja, otetaan puoliporrastasonkin avautuvat huoneistot lukuun portaiden leveyttä määrätessä.

Portaat, jotka ovat ainoana käytävänä enintään kahteen huoneen ja keittiön tahi kaksi yksityistä huonetta käsittävään huoneistoon kussakin kerroksessa ja samalla muiden huoneistojen keittiönportaina, voivat kuitenkin kolmikerroksista korkeammassa rakennuksessa olla ainoastaan metrin ja

kolme kymmenesosaa (1,3 m) leveät, jos maistraatti, rakennustarkastajaa kuulutuaan, harkitsee mainitun porrasleveyden riittävän.

Porrasleveys ei saa olla metriä (1 m) vähempi; kuitenkin saa kahta samaan huoneistoon kuuluvaa kerrosta yhdistävät sisäportaat tehdä kuuttakymmentä senttimetriä (60 sm) leveät, jos ylempään kerrokseen on toiset portaat.

Eteiset, portaiden välitasot ja ulko-ovet pitää olla vähintään portaiden levyiset; kuitenkin pitää asuinrakennuksen pääportaiden eteinen, kun kerroksia on kolme tahi useampia, olla vähintään kaksi metriä (2 m) leveä ja, kun kerroksia on yksi tai kaksi, vähintään metrin ja viisi kymmenesosaa (1,5 m) leveä.

Portaanleveys luetaan porrashuoneen seinästä kaidepuun sisäreunaan, tahi, jos kaidepuu on kiinnitetty porrasprofiilin ulkopuolelle, tämän ulkosyrjään.

Kun ullakolle johtavain porrasten tulee olla tulenkestävää laatua, on ne erotettava ullakosta palo-ovella.

Astinkorkeus on piirustuksissa osotettava eikä saa olla pääportaissa sataakahdeksäkymmentä millimetriä (180 mm) eikä muissa portaissa kahtasataamillimetriä (200 mm) suurempi.

Pääportaiden astinleveyden pitää suhtautua astinkorkeuteen siten, että astinleveyden millimetriluku, siihen lisätynä kahdesti astinkorkeus, samoin mitoin ilmaistuna, antaa luvun, joka ei ole 600 pienempi eikä 640 suurempi ($2k + 1 = 600 \geq 640$).

Kiertoportaissa mitataan astinleveys enintään porrasleveyden kahden kolmanneksen päässä sisäpuolisesta reisikappaleesta lukien. Astimen kapein kohta pitää olla vähintään sata millimetriä (100 mm) leveä, profilia lukuunottamatta. Sisäpuolisen reisikappaleen pitää muodostaa yhtäjaksoisesti koHoava kaarto. Vähäisiä poikkeuksia sallittakoon kuitenkin portaissa, jotka suorista muuttuvat kiertoportaitiksi.

91 §.

Porrashuoneen lattia ja katto.

Portaisiin, joiden 90 §:n mukaan pitää olla tulenkestävää laatua, on porrashuoneenkin lattia ja katto tehtävä tulenkestävästä aineesta.

Porrashuoneet eivät saa ikkunoilla, ovilla eikä yhteisellä hissilaitoksella olla toistensa yhteydessä.

Jos portaat rakennetaan holville, tahi jos maistraatti muutoin rakenteen laatuun nähden harkitsee kohtuulliseksi sen sallia, saa kuitenkin lattian, astinten päällyspinnat ja portaiden välitasot päällystää puulla.

92 §.

Yleiset koushuoneistot.

Kirkoissa, koulutaloissa, sairaaloissa, teattereissa, tavarahuoneissa ja muissa rakennuksissa, joihin suurehkoja ihmisjoukkoja kokoontuu, pitää porrasikäytävään, eteisten ja ovien lukumäärä, laajuus ja laatu muutoin olla sovitettu sen ihmispaljouden mukaan, mikä on edellytetty rakennukseen mahtuvan.

93 §.

Ullakko on varustettava ikkunoilla tarpeellisen valon saamiseksi.

Ullakon ikkunat ja ullakkokäytävä.

Ullakolle tahi siihen sen osaan, joka on jaettu osastoihin seinillä, on laitettava riittävästi valaistusta, yhtäjaksoinen ja avonainen, vähintään kaksi metriä (2 m) leveä käytävä, johon pääsee ullakolle vievistä portaista.

94 §.

Rakennuksen saa kattaa ainoastaan kivillä, tiilillä, ei helposti sulavalla metallilla, lankalasiilla, holz-sementillä tai muulla tarkoituksenmukaisella tulenkestävällä aineella, jonka maistraatti hyväksyy. Muusta kuin tulenkestävästä aineesta tehdyn yksikerroksisen rakennuksen saa myös kattaa asfalttihuovalla tahi sen kaltaisella aineella. Jos kattamisaine, säilyttääkseen tulenvastustuskykynsä, kaipaa ajoittaista sivelemistä, hiekoitusta tai muuta käyttelyä, olkoon noudatettavana mitä maistraatti siinä kohden määrää.

95 §.

Kattotuolit pitää olla lujasti ja tarkoituksenmukaisesti rakennetut, hyvin yhteenliitetyt ja sen laatuiset, etteivät ne sivultapäin työnnä muureja eivätkä murtavasti vaikuta yksityisiin muuriin. Katonpaine on jalasorsilla jaettava tasaisesti muurille tahi palkistolle. Kattotuoleja ei saa maistraatin luvatta kuormittaa muulla kuin kattausaineella.

96 §.

Ulkokattoa ei saa panna niin, että se ulottuu naapurin puolelle tontinrajaa tahi että vesi siitä juoksee naapurin tontille tahi hänen seinäänsä vasten.

Ulkokatto, kattokourut ja syöksyputket.

Katto on varustettava jalaka- eli kattokouruilla, minkä ohessa on asetettava tarpeellinen määrä syöksyputkia, joiden suu on enintään kaksisataa millimetriä (200 mm) koholla maasta. Suun alle on sijoitettava syöksykuppi kouruineen veden pois johtamiseksi. Kadun puoleinen avonainen ulkoparveke niinikään on varustettava kunnollisella vedenpoistolaitteella.

Katto, jonka kaltevuuskulma on 30 astetta suurempi vaakasuorasta tasosta laskien, on varustettava sopivalla laitteella savupiipulle pääsyä varten.

97 §.

Kaupungin katumaan käyttäminen portaiden paikaksi tahi pääsyn tahi valon hankkimiseksi kellarikerrokseen tahi kellariin olkoon kielletty.

Portaiden sijoittaminen kaupungin maalle.

98 §.

Tontinrajan ulkopuolelle meneviä ulokkeita ei saa tehdä neljäätoista ja kahdeksaa kymmenesosaa metriä (14,8 m) kapeampain katujen varsille, ei

Uloke.

myöskään kolmea metriä (3 m) lähemmäksi maanpintaa. Tuollaisia ulokkeita älköön sijoitettako lähemmäksi kuin kolmen metrin (3 m) päähän naapuritontista, eivätkä ne myöskään saa ulota enempää kuin metrin ja kaksi kymmenesosaa (1,2 m) eivätkä yhteensä täyttää enempää kuin neljänneksen julkisivun pituudesta.

Uloke ja ulkopuolinen kattolista on tulenkestävää laatua olevaan rakennukseen tehtävä tulenkestävästä aineesta.

Oikeudesta sijoittaa uloke tontinrajan ulkopuolelle katua, istutusta tahi yleistä paikkaa vasten suoritetaan maksu taksan mukaan.

99 §.

Markiisit ja Markiiseja ja ulkonevia nimikilpiä ei saa sijoittaa lähemmäksi maanpintaa kuin kahden ja neljän kymmenesosan metrin (2,4 m) päähän.

Nimikilpi saa ulota rakennuksen kivijalkalinjasta enintään kolmesataa millimetriä (300 mm), kuitenkin että maistraatti voi harkinnan mukaan sallia tästä poikkeuksen.

Palomuurin Ikkunoita ei saa laittaa ulospäin avautuviksi, elleivät ikkunankehysten aukot. alareunat ole vähintään kaksi ja neljä kymmenesosaa metriä (2,4 m) koholla maanpinnasta.

Porttia ja ulko-ovia ei saa sijoittaa niin, että ne estävät jalkakäytävän liikennettä.

100 §.

Hissi. Hissin laittamisesta olkoon voimassa mitä siitä on säädetty tahi vastedes erittäin säädetäneen.

101 §.

Sähkö-, Tontille sijoitettava vahvavirta-sähköjohto sekä kaasu-, vesi- ja lasku- ja vesijohto on laitettava tarkoin Helsingin kaupungin sähkö- ja kaasutehtaan sekä vesijohtolaitoksen hyväksymien ohjeiden mukaisesti. Ennenkuin liittymistä tuollaiseen johtoon saa toimeenpanna, on se asianomaisen teknillisen laitoksen toimesta asianmukaisesti koeteltava sekä rakennuttajan annettava rakennus-tarkastuskonttoriin todistus, että johto on hyväksytty käytettäväksi.

102 §.

Kylpyhuoneet pitää olla varustetut vettä läpäisemättömillä lattioilla sekä tarpeellisilla tuulluutuslaitteilla.

XIII luku.

Palomuurista, savupiipusta, tulisijasta, palopermannosta ja siitä, mitä muutoin erittäin on noudatettava tulenvaaralta turvaamiseksi.

103 §.

Naapurin tonttiin rajoittuva rakennus on mainitulla rajalla varustettava tulenkestävästä aineesta tehdyllä aukottomalla ulkomuurilla. Sellainen ulkopuolinen palomuri on rakennettava vähintään kolmesataa millimetriä (300 mm) korkeammaksi rakennuksen ulkokattoa ja päältäpäin katettava rautalevyllä tai muulla yhtä hyvällä tulenkestävällä aineella. Naapurit voivat sopimuksella, joka on tehtävä kirjallisesti ja maistraatin pöytäkirjaan kirjoitettava, yhtyä rakentamaan yhteisen palomuurin, joka siinä tapauksessa on tehtävä vähintään neljäsataa millimetriä (400 mm) paksu. Tuollaisen yhteisen ulkopuolisen palomuurin paksuutta ei saa siihen muuratulla palkistolla eikä savutahi ilmajohdoilla vähentää kahtasataakahdeksäkymmentä millimetriä (280 mm) pienemmäksi.

Ulkopuolinen palomuri.

Jokainen, joka tahtoo ulkopuoliseen palomuriin tehdä ikkunan, luukun tai muun aukon, hankkikoon siihen maistraatin ja naapuritontin omistajan luvan. Naapurin suostumus älköön sitoko naapuritontin seuraavaa omistajaa.

Ulkopuolisen palomuurin aukko.

Ulkopuoliseen palomuriin tehty aukko on, kun maistraatti tarpeelliseksi tutkii, varustettava palo-ovella, joka on pantu tulenkestävään karmiin, tahi muutoin tehtävä tulenkestäväksi.

Palomuriin voi pienehkölle alalle päivänvalon saamiseksi panna lasia sisäänvalettuine rautalankaverkkoineen tai muuta yhtä hyvää ja rakenteeltaan maistraatin hyväksymää ainetta.

Palomuurissa lasipinta.

104 §.

Rakennus, joka kokonaan tahi osittain tehdään muusta kuin tulenkestävästä aineesta, ei saa pinta-alaltaan olla suurempi kuin, asuinrakennus neljäsataaneljäkymmentä neliometriä (440 m²) ja ulkokuonerakennus satakahdeksänkymmentä neliometriä (180 m²). Tuollaiset rakennukset saa kuitenkin, kun ne sijaitsevat samalla tontilla vähintään kahdeksan metrin (8 m) päässä toisistaan, yhdistää tulenkestävästä aineesta tehdyllä rakennuksella, jonka toinen sivuseinä vähintään kahdensadankahdeksänkymmenen millimetrin (280 mm) vahvuutena aukottomana palomuurina johdetaan rakennusten ulkokattoja yleemmäksi, ja on muutoin sellaisesta palomuurista voimassa mitä edellisen pykälän 1 momentissa on ulkopuolisen palomuurin paksuudesta ja korkeudesta säädetty.

Sisäpuolinen palomuri.

Ullakon palomuuuri. Ullakko, joka tulenkestävästä aineesta tehdyssä rakennuksessa on alaltaan neljäasataakahdeksankymmentä neliometriä (480 m²) laajempi, on vähintään sataviisikolmatta millimetriä (125 mm) paksulla sisäisellä palomuurilla, joka aukottomana ulotetaan rakennuksen katon yläpuolelle, jaettava siten, ettei yksikään osasto ole mainittua mittaa laajempi. Aukon sellaiseen palomuriin saa maistraatin luvalla tehdä, mutta se pitää olla varustettu itseltään sulkeutuvalla, tulenkestävää laatua olevalla ovella.

Jos tarpeelliseksi katsotaan, on tuollainen palomuuuri asianmukaisesti lujitettava.

105 §.

Ullakon katto-komero. Tulenkestävästä aineesta tehdyn rakennuksen ullakon kattokomeros ja katonpinnan ikkunassa pitää kaikki puuaine, lukuunottamatta ikkunankehyksiä, olla verhottu tulenkestävällä aineella.

Paloluukku. Tulisijalla varustetussa rakennuksessa on ulkokattoon tehtävä vähintään 600 × 600 millimetrin laajuinen paloluukku, johon kiintonaisten tikapuiden tai portaiden pitää ullakolla johtaa.

Valokaivot, tuulluutusrummut ja putkijohdot. Ullakolla olevat valokaivot, tuulluutusrummut ja putkijohdot on joko tehtävä tulenkestävästä aineesta tai sekä ulkoa että sisältä metallilevyillä verhottava.

106 §.

Savupiippu. Savupiippu on tehtävä tiilistä tai betonista ja joko tuettava perustuksesta asti nousevalle muurille tai asetettava holville tai muulle tulenkestävää ainetta olevalle kantavalle rakenteelle, pystytettävä mahdollisimman kohtisuoraan sekä päättyväksi, jos kulkee katonharjan läpi, vähintään viisikahdeksatta senttimetriä (75 sm) sen yläpuolelle tai, jos se johdetaan katonkaltaan läpi, vähintään puolitoista metriä (1,5 m) ylemmäksi katon pintaa, savupiipun suusta kohtisuoraan katonpintaa vasten lukien.

Rakennuksen sisässä oleva savupiipun osa on rapattava.

Pajan tai muun kovaa lämmitystä vaativan laitoksen savupiippu on varustettava tarkoituksenmukaisella kipinänsammuttajalla.

Teollisuusrakennukseen saa maistraatin luvalla ja samassa määräämin ehdoin laittaa tilapäistä tarvetta varten savupiipun metallilevystä.

107 §.

Savupiipun saa kiinnittää naapurin rakennuksen pätyyn tai palomuriin, ellei siitä koidu naapurille vahinkoa eikä haittaa.

108 §.

Tulisija. Tulisija on niin rakennettava ja semmoisessa kunnossa pidettävä, että sitä käyttäessä ei synny tulenvaaraa eikä hengen tai terveyden vaaraa eikä ettei siitä lähde savua ja nokea haitallisessa määrässä.

Tulisija on rakennettava kiviperustalle, holville tai muulle kantavalle, tulenkestävää ainetta olevalle rakenteelle, ja pitää vähin välimatka siinä olevasta savujohdosta olla lattialankkuun satakuusikymmentä millimetriä (160 mm) sekä muuhun puuaineeseen kaksisataakahdeksankymmentä millimetriä (280 mm). Kuitenkin saatokoon pienehkö tulisija, josta savu erityisellä putkella johdetaan muurattuun tulisijaan, sijoittaa metallilevystä, kivistä tai muusta tulenkestävästä aineesta tehdyille alustalle, kunhan tuhkalaatikon tahi, missä sitä ei ole, tulisijan pohjan ja alla olevan puuaineen väliä on vähintään kaksisataa millimetriä (200 mm).

Kunkin tulisijan takana pitää olla vähintään sataviisineljättä millimetriä (135 mm) paksu tahi, kun tulisija vaatii erittäin kovaa lämmitystä, vähintään kaksisataakahdeksankymmentä millimetriä (280 mm) paksu muuri, ja on tämän suojamuurin ja tulisijan väliin jätettävä vähintään seitsemänkymmentä millimetriä (70 mm) leveä tyhjä tila, joka on esteettömässä yhteydessä huoneen ilman kanssa. Semmoinen pienehkö tulisija, kuin edellä 2 momentissa mainittiin, saatokoon kuitenkin, kun puuseinää tahi seinään kiinnitettyä puusisustusta suojaamassa on vähintään viidenseitsemättä millimetrin (65 mm) vahvuinen muuri tahi vähintään seitsemänkymmenen millimetrin (70 mm) päähän puuaineesta asetettu metallivarjostin, asettaa vähintään kahdensadan viidenkymmenen millimetrin (250 mm) päähän muurista tai varjostimesta, taikka myös muulla maistraatin hyväksymällä tavalla erottaa seinästä tahi seinään kiinnitetystä puusisustuksesta.

Tulisijan ja katossa olevan puuaineen vähin välimatka olkoon kaksisataaviisikymmentä millimetriä (250 mm) tahi, jos tulisija on metallista, viisisataa millimetriä (500 mm).

Tulisijan edestä on syttyvästä aineesta oleva lattia huoneessa tai keittiössä päällystettävä metallilevyllä, kivellä tai muulla tulenkestävällä aineella, huoneessa vähintään viidensadan millimetrin (500 mm) pituudelta ja neljänsadan millimetrin (400 mm) leveydeltä sekä keittiössä kuudensadan millimetrin (600 mm) pituudelta ja leveydeltä, minkä ohessa pesu- ja leivintuvassa lattia tulisijan suun edestä on ainakin metrin ja kahden kymmenesosan (1,2 m) pituudelta sekä metrin (1 m) leveydeltä tehtävä kivilaatoista tahi tiilistä.

Tulisijan edessä oleva lattia.

109 §.

Jokainen tulisija, paitsi sellainen pienehkö tulisija, joka on mainittu Savuputket. 108 §:n 2 momentissa, on savun poisjohtamista varten yhdistettävä savupiipuun päättyvään savuputkeen.

Tulisija on yhdistettävä savuputkeen tiilistä tai betonista tehdyllä putkella taikka myös fajanssilla tai kaksinkertaisella metalliputkella, ja pitää siinä putkessa oleva savutiehye olla niin laaja, kuin seuraavassa momen-

tissa määrätään savuputkessa olevan savutiehyeen laajuudesta. Jos sellainen putki on tehty tiilistä tai betonista, olkoon sen seinän paksuudesta ja syttyvästä aineesta erottamisesta voimassa mitä savuputken ulkoseinistä näissä tapauksissa tässä alempana säädetään, ja on putki, savun estämiseksi tunkeutumasta ulos tulisijan ja savuputken välistä, sisäpuolelta vähintään kolmensadan millimetrin (300 mm) pituudelta verhottava paksulla metallilevyllä. Fajanssiputkea älköön johdettako lähemmäksi seinään kiinnitettyä puusisustusta kuin kolmensadan millimetrin (300 mm) eikä metalliputkea lähemmäksi semmoista sisustusta kuin kuudensadan millimetrin (600 mm) päähän; kuitenkin saa tämän välimatkan, kun puuainetta suojelemassa on vähintään viidenseitsemättä millimetrin (65 mm) vahvuinen muuri tai vähintään seitsemänkymmenen millimetrin (70 mm) päähän puuaineesta asetettu metallivarjostin tai muu maistraatin hyväksymä laite, vähentää kahdeksisadaksi kolmeksi kymmeneksi millimetriksi (230 mm), luettuna, kun putki on fajanssista, puuaineeseen, mutta kun se on metallista, muuriin tai varjostimeen. Missä fajanssi- tai metalliputki kulkee puuseinän läpi, on putken ympärille laitettava vähintään kaksisataakahdeksankymmentä millimetriä (280 mm) paksu suojamuuri, jollei maistraatti hyväksy jotakin muuta laitetta.

Savuputken ulkoseinät pitää olla tiilistä tai betonista ja savutiehye olla tavallisen kaakeliuunin savuputkessa vähintään 150×150 millimetriä, pienemmän keittiönlieden vähintään 150×220 millimetriä ja isomman keittiönlieden savuputkessa vähintään 300×300 millimetriä avara sekä semmoinen, että sitä, jos tarve vaatii, helposti käy nuohominen. Ulkoseinät pitää olla vähintään sataviisineljättä millimetriä (135 mm) tahi, missä putki johdetaan lattianpohjan tai ulkokaton läpi tahi koskee muuhun puuaineeseen kuin lattia-lankkuun, jalkalistaan tai kattopaneliin, vähintään kaksisataakymmenen millimetriä (210 mm) paksut, ja on viimeksimainituissa tapauksissa ulkoseinät, missä ne koskevat puuaineeseen tai muuhun syttyvään aineeseen, sitä paitsi rapattava ja verhottava metallilevyllä.

Suoja liika- Isonlaisesta tulisijasta tahi lämmityskattilasta lähtevää tai leipomossa. kuumen- ravintolassa, kansankeittiössä tahi muussa laitoksessa, missä pitkällistä ja nusta kovaa lämmitystä käytetään, savutiehyyttä ympäröivä muuri on varustettava vastaan. sopivalla suojalla liikakuuennusta vastaan laittamalla tuliputkea ympäröivä ilmakerros siitä kohdasta alkaen, missä liesi sijaitsee, ja ylös asti vesikaton läpi.

Savutiehyeitten väliseinä olkoon vähintään viisiseitsemättä millimetriä (65 mm) paksu.

Höyry- Kunkin keittiönlieden, hellauunin ja muuripadan osalle on sen ohessa putki. tehtävä erityinen 150×300 millimetrin laajuinen höyryputki huurun poisjohtamiseksi.

110 §.

Tulisijaa ei saa laittaa 40 §:n 3 momentissa mainittuun rakennukseen. Pienehkön
 Tulisijan saa ulkokuonerakennuksessa tehdä ainoastaan sinne tehtyyn rakennuk-
 asuinhuoneeseen, pesu- ja leivintupaan sekä, jos ulkokuonerakennus on tulen- sen, ulko-
 kestävästä aineesta, muuhunkin huoneeseen, jonka lattia on tulenkestävää huoneen ja
 laatua. makasiinin
 sekä tilapäi-

Makasiiniin saa tulisijan laittaa maistraatir luvalla ja niitä varokeinoja nen tulisija.
 noudattaen, mitkä tarkoitusta varten harkitaan tarpeellisiksi.

Tilapäisen tulisijan laittamisesta olkoon voimassa mitä edellisessä mo-
 mentissa on sanottu.

111 §.

Tulenkestävästä aineesta olevassa rakennuksessa, johon tulisija laitetaan, Paloper-
 on ullakonvastainen palkisto ja täyte kauttaaltaan päällystettävä paloper-
 mannolla sillä tavoin, että palkisto ja täyte siten täydellisesti eristyvät kai-
 kesta ullakolla olevasta puuaineesta. Palopermanto pitää olla laastiin muura-
 tuista tiilistä tai muusta tulenkestävästä, maistraatin hyväksymästä aineesta,
 vähintään neljäkymmentä millimetriä (40 mm) paksu sekä laskettu sillä tavoin,
 ettei siihen synny halkeamia eikä painumia.

Poikkeuksia palopermannon rakentamisvelvollisuudesta saa maistraatti
 harkinnan mukaan myöntää.

112 §.

Jos rakennuksessa käytetään höyryä liikevoimana tai muuhun tarkoi- Rakennus,
 tukseen, voi maistraatti antaa ne määräykset, mitkä, sen lisäksi mitä siitä on jossa käyte-
 säädetty, turvallisuuden kannalta harkitaan tarpeellisiksi. tään höyry-
 voimaa.

113 §.

Rakennettaessa teatteria, johon on määrä mahtua kolmesataa henkeä
 tai enemmän, on erityisesti otettava huomioon:

että semmoisen rakennuksen saa tehdä ainoastaan sellaisen kadun tai
 yleisen paikan ääreen, jonka leveys on vähintään kaksikymmentä metriä
 (20 m), tahi, jos rakennus sijoitetaan kulmatontille, vähintään viisitoista metriä
 (15 m);

että rakennus tehdään tulenkestävästä aineesta ja sijoitetaan niin, että
 näyttämön ympärismuurien ja naapurin tontin väliä on vähintään viisitoista
 metriä (15 m) sekä rakennuksen muiden ulkomuurien ja naapuritontin väliä
 vähintään yhdeksän metriä (9 m), jonka välimatkan kuitenkin saa vähentää
 neljäksi ja viideksi kymmenesosaksi metriksi (4,5 m) näyttämön takasivun
 ja naapuritontin väliltä, jos ulkomuuriin ei tehdä muuta aukkoa kuin maan-
 rajaan uloskäytävää varten, sekä että, jos rakennusta ei sijoiteta avoimen

paikan ääreen, pääjulkisivun ja kadun väliä on vähintään kolme ja viisikymmenesosa metriä (3,5 m);

että näyttämöalue vähintään viisisataa millimetriä (500 mm) rakennuksen ulkokattoa ylemmäksi ulottuvalla palomuurilla täydellisesti erotetaan katsomo-osastosta, että tähän palomuriin mikäli mahdollista ollaan tekemättä muita aukkoja kuin näyttämöaukko, mutta missä ne ovat välttämättömän tarpeellisia varustetaan itsestään sulkeutuvilla, hyväksytyä rakennetta olevilla palo-ovilla, että näyttämöaukko varustetaan rautakehykseen kiinnitettyllä, raudasta tai muusta siihen verrattavasta tulenkestävästä aineesta tehdyllä suojaesiripulla, joka mikäli mahdollista pystyy estämään tulta ja savua näyttämöalueelta leviämästä katsomo-osastoon, että tämä suojaesirippu, jonka saa varustaa pienehköllä, näyttämöalueen puolelle aukeavalla, tulenkestävää ainetta olevalla käymäovella, tehdään semmoinen, että sen voi yhdellä ainolla otteella laskea kahdesta paikasta, joista toisen tulee olla näyttämöalueen ulkopuolella, ja että se voi liikkua vähintään viidenkolmatta senttimetrin nopeudella (25 sm) sekunnissa sekä kestää vähintään viidenviidentä kilogramman (45 kg) paineen neliometriä (1 m²) kohti muuttamatta muotoa tahi taipumatta niin, ettei toimi, että näyttämöaukon kiintonaisia verhostimia ei tehdä puusta eikä muusta helposti syttyvästä aineesta, sekä ettei pukuhuoneita sijoiteta näyttämöalueelle;

että näyttämöltä, katsomosta, aitioriveistä, orkesterista ja pukuhuoneista laitetaan riittävä määrä uloskäytäviä tulenkestäviin välikäytäviin, portaisiin ja eteisiin, ja että näyttämöhenkilökunnalle tarkoitetut portaat johdetaan ylimpään kerrokseen asti;

että näyttämön ja katsomon kattorungosto, katsomon päällä olevat kattopalkit, näyttämön alla olevat palkistot sekä näyttämöalueen pienehköt yhdistysportaat ja kiintonaiset tikapuut tehdään tulenkestävästä aineesta, että näyttämön ja katsomon päällä olevan kattorungoston sisäpuolen päällystys sekä kaikki näyttämön, konehuoneiden ja ullakkojen puusisustus niin valmistetaan, että ne tulevat suojelluiksi helposti syttymästä, sekä että näyttämön kattoon ja ympärystymuureihin tehdään isohkoja aukkoja, jotka ovat varustetut niin laitetuilla luukuilla tai ikkunoilla, että ne saa helposti auki ulkoakin;

että katsomoa, näyttämöä ja niihin kuuluvia huoneistoja, niinkuin lämpioita, pukuhuoneita ja varastosuojia, ei lämmitetä avonaisilla tulisijoilla, vaan että niiden lämmitys toimitetaan tulenkestävässä huoneessa lämmittämällä; sekä

ettei muita kuin teatterille tarpeellisia asumuksia sisusteta teatteritaloon, että semmoiset asumukset sekä varasto- ja työpajahuoneet järjestetään niin, että saavutetaan mahdollisimman suuri vakuus tulipalon leviämistä vastaan, että tässä momentissa mainitut huonetilat varustetaan omilla pääuloskäytä-

villään, sekä ettei teatterirakennuksessa olevia myymälöitä aseteta sisäpuoliseen yhteystien rakennuksen muiden osien kanssa.

Rakennettaessa teatteria, johon mahtuu vähemmän väkeä, kuin ylempänä on mainittu, on noudatettava mitä maistraatti kussakin eri tapauksessa määrää.

114 §.

Rautarakenteet, joiden varassa rakennuksen kestävyys on, pitää ympäröidä Rautarakenteet.
riittävän paksulla tulelta suojelevalla verholla.

XIV luku.

Asuinhuoneista.

115 §.

Asuinhuone on niin laitettava, että siihen tulee riittävästi ilmaa ja valoa. Asuinhuoneen valaiseminen.
Asuinhuoneeksi laitatussa huoneessa pitää sentähden olla pääikkuna joko katua, yleistä tietä, yleistä paikkaa tahi vähintään yhdeksän (9) metrin pituista ja levyistä pihamaata päin tahi pihamaalta, kadulta, yleiseltä tieltä tahi yleiseltä paikalta ulkonevaan solaan päin tai myös kattovalo.

Pääikkunan valopinta pitää olla vähintään kymmenesosa ($\frac{1}{10}$) asuinhuoneen lattiapinnasta, ei kuitenkaan yhtä (1) neliometriä pienempi.

Maistraatin on valta tutkia, saako asuinhuone riittävästi valoa, vaikka onkin noudatettu mitä edellä on säädetty.

Huoneen ulkouma eli n. s. alkoovi saatakoon laittaa ja makuuhuoneeksi Alkoovi.
käyttää ainoastaan siinä tapauksessa, että aukko sijaitsee huoneen pääikkunan vastapäisessä seinässä, sekä että aukon pinta-ala on vähintään kolme neljänestä ($\frac{3}{4}$) huoneen ja ulkouman yhteisen seinän pinta-alasta. Sellaiseen ulkoumaan ei saa laittaa tulisijaa.

116 §.

Asuinhuoneen lattiapinta pitää olla vähintään seitsemän (7) neliometriä Asuinhuoneen suuruus.
sekä korkeus vähintään kaksi ja seitsemän kymmenesosaa metriä (2,7 m). Jos huoneen katto on taitteinen tai kalteva, noudatetaan keskikorkeusmittaa, älköönkä sellaisessa tapauksessa seinän korkeus mistään kohdasta olko metriä ja viittä kymmenesosaa (1,5 m) vähempi.

Asuinhuoneen lattia ei saa olla alempana kuin kuusisataaviisikymmentä millimetriä (650 mm) maanpinnan alapuolella ikkunaseinän puolella. Kaltevalla maalla luetaan mainittu mitta maan keskikorkeudesta.

117 §.

Lattiatäyte. Asuinhuoneen lattia- ja kattotäyte pitää olla puhdasta ja kuivaa, ja saa ennen käytettyä tuollaista täytettä, vanhasta rakennuksesta otettua muraa tai muuta sellaista ainetta siksi käyttää ainoastaan kun se on kuumentamalla tai muulla tavoin sopivasti puhdistettu.

Luonnonkivistä tehty asuinhuoneen muuri on verhottava tiilillä tai muulla tulenkestävällä aineella vähintään kaksisataakahdeksankymmentä millimetriä (280 mm) paksulta; ja on maakosteuden tunkeminen kellarikerroksessa olevaan huoneeseen ilmakerroksella tai muulla keinoin estettävä.

118 §.

Ullakon asuinhuoneet. Ullakolla älköön asuinhuoneen lattiaa pantako kattorakenteen kitapuiden yläpuolelle älköönkä korkeammalle kuin kolmesataa millimetriä (300 mm) ylemmäksi korkeinta luvallista rakennuskorkeutta tahi, jollei rakennusta tehdä niin korkeaa, kolmesataa millimetriä (300 mm) ylemmäksi julkisivupinnan yläreunaa.

Asuinhuoneita ullakolle sisustaessa on varattava tarpeelliset keinot asukasten pelastamiseksi tulenvaaran uhatessa.

Ullakolla olevien asuinhuoneiden eteiset on ympäröitävä tulenkestävällä aineella päällystetyillä seinillä ja katolla sekä tehtävä vähintään puolitoista metriä (1.5 m) leveät.

Tuollaisten asuinhuoneiden katot on rapattava ja seinät tehtävä tulenkestävästä aineesta, sekä muutoin ryhdyttävä maistraatin hyväksymiin toimenpiteisiin pakkasen torjumiseksi.

119 §.

Talli ja käymälä. Asuinhuoneen alle tahi välittömästi sen vierelle älköön tehtäkö tallia eikä muuta käymälää kuin ilma- tahi vesiklosetti.

120 §.

Mitä tässä luvussa on säädetty asuinhuoneesta, koskekoon myös anniskelu- ja tarjoiluhuoneistoa, myymälä- ja konttorihuoneistoa, keittiötä, työhuoneistoa, hotellihuoneita ja muita huoneita, missä ihmisiä oleskelee pitemmän aikaa vuorokaudesta.

121 §.

Poikkeus asuinhuoneita koskevista määräyksistä. Sellaisessa rakennuksessa oleviin asuinhuoneisiin nähden, jonka piirustukset on asianmukaisesti vahvistettu ennen tämän rakennusjärjestyksen voimaan astumista, voi maistraatti harkinnan mukaan myöntää luvan poikkeamiseen edellä säädettyistä määräyksistä, jos valaistus- ja ilmanvaihto-olot ovat sellaiset, ettei asukasten terveys ole vaarassa.

XV luku.

Rakennuksen kunnossapidosta ja poistamisesta.

122 §.

Rakennusta on välttävästi hoidettava sekä pidettävä semmoisessa kunnossa, kuin siisteys ja hyvä järjestys vaatii.

Rakennuksen kunnossapito.

123 §.

Jos rakennus on niin rappeutunut, että se paikalleen jääden voi tuottaa vaaraa ihmisille tahi omaisuudelle, ja jos maistraatin itse paikalla toimituttamassa katselmuksessa havaitaan, että rakennus ei ole asianmukaiseen kuntoon pantavissa, määrätköön maistraatti rakennuksen poistettavaksi.

Rakennuksen poistaminen.

Jos tontilla olevat rakennukset ovat tulipalossa tai muulla tavoin turmeltuneet tai myös jos ne on poistettu, olkoon maistraatin asia ryhtyä niihin toimenpiteisiin, joita hengen ja omaisuuden vaaran ehkäisemiseksi sekä rumenuksen välttämiseksi on tarpeen.

XVI luku.

Käymälästä, eläinsuojasta, lantakammioista ja nestemäisen lian säiliöstä.

124 §.

Kukin rakennettu tontti on varustettava tarpeellisella määrällä käymälöitä ja noudatetaan siinä kohden että useamman kuin kaksi huonetta käsitävään asuinhuoneistoon pitää kuulua erityinen käymälä tai klosetti, mutta että pienemmillä huoneistoilla voi olla kahdella yhteinen käymälä.

Käymälä.

125 §.

Käymälä on niin rakennettava, ettei siitä tunkeudu maahan eikä valuu likaa ja ettei se vaivaa yleisöä eikä lähellä asuvia. Tarpeellinen ilmanvaihto on käymälään laitettava.

Asuinrakennuksessa oleva käymälä on varustettava vettä läpäisemättömästä aineesta tehdyllä lattialla.

Asuinrakennuksen ulkopuolella oleva käymälä on rakennettava tiiviille, vettä läpäisemättömästä aineesta tehdyille alustalle sekä lian keräämissäiliö sijoitettava niin, että sen tiiveyttä helposti käy pitäminen silmällä.

Kun isohko määrä käymälöitä rakennetaan toistensa yhteyteen, on pidettävä huolta tarpeellisen päivänvalon pääsemisestä käymälöihin.

126 §.

Vesiklosettaja, niin rakennettu, että kaikki kiinteä lika niistä kokoontuu erityiseen säiliöön, saa kaikkialla kaupungissa tehdä asuinrakennuksiinkin. Muun laatuista vesiklosettia ei saa laittaa.

127 §.

Huone, johon vesiklosetti sijoitetaan, on varustettava 125 §:ssä mainittua laatua olevalla lattialla sekä tarpeellisella ilmanvaihdolla. Lian keräämissäiliö on asetettava sellaiselle alustalle kuin samassa pykälässä on sanottu.

Vesiklosetti on varustettava vesilukolla ja vesilukon laesta lähtevällä, rakennuksen vesikaton yläpuolelle päättyvällä vetoputkella.

Vesiklosetin huuhtelua älköön toimitettako suorastaan vesijohdosta tulevalla vedellä eikä vesijohdon paineella.

128 §.

Talli. Talli on niin rakennettava, että eläimet saavat tarpeellien suojan epäsuotuisalta säältä ja riittävästi tilaa ja valoa, sekä niin, että siinä on tarpeellinen ilmanvaihto ja ettei yleisöä eikä lähellä asuvia vaivaa sieltä lähtevä haju. Lattia on talliin pantava maanpintaa korkeammalle ja sen laatuinen, ettei likaa siitä tunkeudu maahan eikä vapaasti valu ulos.

129 §.

Lantakammio. Arkku eli lantakammio kiinteän eläinlannan, rikkain, perkkeiden ja muiden jätteiden kokoomispaikaksi pitää olla erillinen sekä maanpinnan yläpuolella sijaitseva. Sellaisessa lantakammiossa pitää olla seinät ja lattia asfaltista tahi muusta yhtäläisesti vettä läpäisemättömästä aineesta ja on se sijoitettava sellaiseen paikkaan tontilla, ettei terveydellisiä haittoja synny.

XVII luku.

Yleisiä säännöksiä.

130 §.

Rakennusasiain oikeuspaikka. Maistraatin on lähinnä valvottava tämän rakennusjärjestyksen noudattamista sekä käsiteltävä kaikki jutut ja asiat, jotka ovat sen mukaan ratkaistavat eivätkä ole toisen viranomaisen tutkittavia.

Maistraatin päätöksestä rakennusasioissa on rakennustarkastuskonttoriin annettava tieto.

131 §.

Vuosittain, ennen toukokuun umpeen menemistä, on, maistraatin määräyksestä, jonkin sen jäsenen ynnä jonkin rakennuskonttorin virkamiehen aikana, josta yleisölle on kuuluttamalla annettava sopivalla tavalla tieto, toimitettava kaupungin katujen ja yleisten paikkain sekä niiden vierellä olevain rakennusten, porttien ja aitausten ulko-osain katselmus niiden puutteellisuuksien selville saamiseksi, joiden poistaminen rakennusjärjestyksen mukaan on tarpeen. Katselmuksessa on tehtävä pöytäkirja, jossa täydellisesti mainitaan kaikki silloin huomautetut puutteellisuudet ynnä katselmusmiesten ehdotukset niiden poistamiseksi, ja on pöytäkirja toimitusmiesten allekirjoittamana maistraattiin annettava ennen seuraavan kesäkuun 15 päivää.

Katukatselmukset.

Katselmuspöytäkirjan perille saavuttua on maistraatin viivyttelämättä ilmoitettava asianomaisille tontinhaltijoille tai heidän asiamiehilleen, mitä toimituksessa on esiintunut, sekä panna heille määräaika puutteiden poistamiseen. Tämän ajan umpeen mentyä tulee maistraatin siitä ilmoittaa rakennuskonttoriin, jonka pitää viivyttelämättä toimituttaa tarkastuskatselmus sekä sen tuloksesta viikon kuluessa maistraattiin ilmoittaa. Tämän ilmoituksen saavuttua kutsuttakoon maistraatti heti eteensä ne tontinhaltijat tahi näiden asiamiehet, jotka eivät ole huomautettuja puutteita korjanneet, sekä velvoittaa heidät, harkinnan mukaan, määräajan kuluessa sen tekemään.

Jos puutteellisuus on semmoinen, että kaupungin on yksin tahi toisen kera kustannettava sen poistaminen, tulee maistraatin myös katsoa, että asianomaiset ryhtyvät tarkoitusta varten tarpeellisiin toimenpiteisiin.

132 §.

Muutosta maistraatin päätökseen rakennusasiassa haetaan kuvernööriltä kirjallisella valituksella, joka maistraatin toimituskirjain kera on valittajan itse tahi asiamiehen kautta kuvernööriin annettava ennen kello kahtatoista viidentenätoista päivänä siitä, kun päätös julistettiin, sitä päivää, jona tämä tapahtui, kuitenkaan lukematta.

Muutoksenhaku rakennusasioissa.

Maistraatin päätöksestä asiassa, joka tämän rakennusjärjestyksen mukaan on annettava kuvernöörin ratkaistavaksi, älköön valitusta tehtäkö; ollen asiallisella kuitenkin valta, ennenkuin asia kuvernöörin luona otetaan lopullisesti käsiteltäväksi, sinne antaa ne huomautuksensa, joihin katsoo aihetta olevan.

Kuvernöörin päätökseen saa asiallinen tai kaupungin puolesta rahatoimikamari hakea muutosta Senaatin Talousosastossa viimeistään ennen kello kahtatoista kolmantenakymmenentenä päivänä tiedon saamisesta, ja olkoon siinä noudatettavana mitä semmoisesta muutoksenhausta yleensä on säädetty.

133 §.

Täytäntöön-
pano vali-
tuksesta
huolimatta.

Kun hengen ja terveyden vaaraa on olemassa, tahi kun asianhaarat muutoin vaativat, määrättäköön päätös täytäntöön pantavaksi, vaikka siihen haetaankin muutosta.

134 §.

R. J:n rikko-
minen.

Rakennusjärjestyksen rikkomisen rangaistaan sakolla enintään neljään-
sataan markkaan. Jos joku laiminlyö hänelle kuuluvan velvoituksen täyttämisen, pakotettakoon siihen sakon tai sen uhalla että puuttuva hänen kustannuksellaan toimitetaan. Niinikään saatakoon niskoitteleva, kun erityiset syyt sitä vaativat, sakon uhalla kieltää jotakin tekemästä.

Niskoittelevan puolesta suoritettujen töiden kustannukset maksetaan edeltäpäin kaupunginkassasta ja ulosotettakoon sitten häneltä muutta mutkitta.

135 §.

Tontin-
haltijan
asiamies.

Tontinhaltija on velvollinen ollessaan kaupungista poissa kuukautta kauemmin panemaan sijaansa asiamiehen, jolla tonttia koskeissa asioissa on valta kantaa ja vastata, ja siitä maistraattiin ilmoittamaan. Jos tämä laiminlyödään, älköön tontinhaltijan poissaolo estäkö semmoisen asian käsittelyä ja ratkaisua; kuitenkin on, kun se haitatta voi käydä päinsä, asian käsiteltäväksi ottamisesta annettava tieto talonmiehelle tai muulle talon hoitoa huoltavalle henkilölle.

136 §.

R. J:n lain-
voimaisuus
kaupungin-
alueen eri
osissa.

Rakennusjärjestys on voimassa kaupungin asemakaavaan otetulla kaupungin alueella.

Tehdas-, makasiini- ja varastotonttien rakentamisesta on voimassa mitä siitä on erittäin säädetty.

Jos johonkin tonttiin nähden sitä lunastettaessa tahi muutoin on erittäin määrätty että jokin tontin osa on jätettävä rakentamatta tahi että siihen on tehtävä matalampia rakennuksia kuin yleensä on luvallista, tai jos luovutettaessa on erityinen sopimus tehty tontin rakentamisesta tai käyttämisestä, olkoon se myös tontin uuden omistajan noudatettavana; kuitenkin on sellainen määräys merkittävä tonttikirjaan.

137 §.

Kaupungin-
asemakaava-
van ulko-
puoliset
alueet.

Huvilapalstat, tontit ja muut semmoisessa kaupungin alueen osassa sijaitsevat tilat, joita ei ole otettu voimassa olevaan kaupungin asemakaavaan, rakennetaan niitä määräyksiä noudattaen, joita siitä erittäin annetaan.

138 §.

Kun tontin koko tahi muoto, pintamuodostus tahi muut erikoiset asian- R. J:n mää-
haarat vaativat poikkeamaan rakennusjärjestyksen määräyksistä, alistakoon räjksistä
maistraatti, rakennuskatselmusmiehiä kuultuaan, asian kuvernöörin ratkaista- poikkeaa-
vaksi. minen.

Tilapäistä laatua olevan rakennuksen tekemisen rakennusjärjestyksen
määräyksistä poiketen saa maistraatti kuitenkin sallia erityisillä ehdoilla ja
määrääjäksi.

139 §.

Muutos tahi lisäys tähän rakennusjärjestykseen tehdään kaupungin- R. J:n muut-
valtuusmiesten päätöksellä, joka voimaan tullakseen on alistettava Senaatin taminen.
Talousosaston vahvistettavaksi.

Rakennusjärjestyksen saattamiseksi yleiseksi tiedoksi on se maistraatin R. J:n jul-
toimesta sopivalla tavalla julkaistava. kaisemi-
seen.

140 §.

Tämä rakennusjärjestys astuu voimaan kuun päivänä R. J:n voi-

Rakennus, jonka tekemiseen lupa on annettu ennen mainittua päivää maanastu-
ja edelleen on voimassa, saatakoon säädetyssä järjestyksessä tehdä, niin misaika.
myös rakennus, joka jo ennen on asianmukaisesti tehty, samassa kunnossa
sinänsä pysyttää, kuitenkin noudattaen mitä 121 §:ssä on sanottu. Jos sem-
moinen rakennus uudestirakennetaan tai jos siihen muutoin tehdään huo-
mattavia muutoksia, noudatettakoon kuitenkin rakennusjärjestystä soveltu-
vilta kohdin.

Erittäin on tontinhaltijaa suurenlaista muutosrakennusta tahi raken-
nuksen korjausta toimeenpannessaan vaadittava, kun se mainittavaa haittaa
tuottamatta voi käydä päinsä, poistamaan kaupungin maalle ulkonevat por-
taat ja jalkakäytävälle tehty kellarikerroksen tahi kellarin käytävä ja valo-
kaivo.

Ehdotus Helsingin kaupungin tehdas-, makasiini- ja varastotonttien rakennusjärjestykseksi.

Kaupunginasemakaavaan tehdas-, makasiini- ja tai varastotonteiksi merkittyihin tontteihin nähden on noudatettavana kaupungille kuun päivänä annettu yleinen rakennusjärjestys alempana säädetyin poikkeuksin.

I. Tehdastontit.

1 §.

Tehdastonttia ei saa osittaa, ellei sen kukin osa ole alaltaan tuhatta-viittäsatua neliometriä (1,500 m²) tai enemmän.

2 §.

Tehdastontille saa rakentaa tehdasrakennuksia ja tarpeellisia makasiineja, mutta ei asuinrakennuksia, joita käytetään muihin tarkoituksiin kuin mitä tarvitaan konttorihuoneiksi sekä tehtaan johtajan ja sellaisten sen palveluksessa olevain apulaisten ja työntekijäin asunnoiksi ja ulkokuoneiksi, joiden alituinen läsnäolo paikalla on tehdaskäytölle tarpeellinen.

Tehdastontille saa myös rakentaa ainoastaan makasiineja tai voi sen käyttää varastopaikaksi.

3 §.

Muusta kuin tulenkestävästä aineesta ei rakennusta saa tehdä viittä metriä (5 m) lähemmäksi rajakkaistonttia, eikä semmoisen rakennuksen ja tontinrajan välistä alaa saa käyttää varastopaikaksi.

4 §.

Tehdastontin pinta-alasta saa enintään kolme neljännestä rakentaa.

5 §.

2 §:ssä mainittujen asuin- ja ulkokuoneiden rakentamisessa sovelletaan yleistä rakennusjärjestystä.

Jos asunto rakennetaan tehdasrakennuksen tahi makasiinin yhteyteen, tulee maistraatin tutkia, missä määrin yleistä rakennusjärjestystä on sovellettava.

6 §.

Kadun varrelle saa tehdasrakennuksen ja makasiinin, kun se tehdään tulenkestävästä aineesta, rakentaa kolmekolmatta metriä (23 m) korkean, kuitenkin että yleisen rakennusjärjestyksen määräyksiä on sovellettava, jos kadun vastakkaisella puolella oleva alue on luovutettu asuntotarkoituksiin.

Tontin sisäosassa olevan tehdasrakennuksen ja makasiinin suurin luvalinen korkeus on, pihamaan leveyteen katsomatta, kahdeksantoista metriä (18 m).

Tehdasrakennuksen ja makasiinin kerrosluku ei ole rajoitettu; kuitenkin että yleisen rakennusjärjestyksen määräyksiä noudatetaan työhuoneistoihin nähden.

Kun tehdasliikkeen laatu tai muut erityiset asianhaarat niin vaativat, saa maistraatti, asiantuntijoita kuultuaan, sallia poikkeuksen siitä mitä tässä on sanottu.

7 §.

Vajan, liiterin ja muun pienenlaisen tulisijattoman, enintään neljä metriä (4 m) korkean säilytyshuoneen, jota aiotaan käyttää satunnaiseen tarpeeseen ja enintään vuosi, saa rakentaa erityistä lupaa hankkimatta.

8 §.

Tehdasrakennuksen, makasiinin ja ulkohuonerakennuksen ulkomuurin, välimuurin ja palomuurin vahvuudesta on voimassa mitä maistraatti rakennuksen lujutta ja kylmän torjumista silmälläpitäen harkitsee tarpeelliseksi määrätä.

9 §.

Tehdasrakennus tahi makasiini, joka kokonaan tai osittain tehdään muusta kuin tulenkestävästä aineesta, on, jos sen pinta-ala on kuuttasataa neliometriä (600 m²) suurempi, jaettava palomuurilla siten, että yksikään palomuurilla erotettu rakennuksen osa ei ole mainittua mittaa suurempi; ollen kuitenkin maistraatilla valta sallia poikkeus tästä määräyksestä, kun asianhaarat niin vaativat.

10 §.

Tulipesän suuta ei saa tehdä huoneeseen, jossa on aikomus tulenarkoja aineita mainittavammassa määrin valmistaa, käytellä tahi säilyttää.

11 §.

Jos työpaja tai työhuone laitetaan tehdasrakennuksen tahi makasiinin muuhun kerrokseen kuin pohjakerrokseen, on huoneisto varustettava riittä-

vän lukuisilla ja siten sijaitsevilla portailla, ettei mikään huoneiston osa ole kolmeakymmentä metriä (30 m) kauempana tuollaisista portaista.

Näiden portaiden pitää olla tulenkestävää laatua, avonaisesti käytettävissä ja riittävän leveät, vähintään metrin ja viisikymmenesosa (1,5 m).

Portaitten sijasta saa myös teettää muita huoneiston pikaiseen tyhjentämiseen yhtä sopivia laitteita.

12 §.

Tehdastontilta lähtevä laskujohto on niin laitettava, ettei siihen johdeta ainetta, joka on terveydelle vaarallista tai voi vahingoittaa johtoa.

II. Makasiini- ja varastotontit.

13 §.

Mitä 2—10 §:ssä on säädetty, olkoon myös voimassa makasiini- ja varastotonteista, kuitenkin seuraavin poikkeuksin:

a) Makasiinitonttia ei saa käyttää muuhun kuin makasiinitarkoituksiin, kuitenkin saa sellaiselle tontille rakentaa vartijalle tarpeellisen asunnon ja makasiineja varten tarpeelliset konttorihuoneet. Kun erityiset asianhaarat sitä vaativat, voivat kaupunginvaltuusmiehet poikkeustapauksessa sallia tonttia käytettävän muuhun kuin makasiinitarkoitukseen tahi myöntää luvan laajempain konttorihuoneistojen laittamiseen.

b) Korttelien N:ojen 259 ja 268 tonteilla oleviin rakennuksiin saa myös laittaa liikehuoneistoja tahi huoneistoja niiden palveluskunnan ruokaloiksi ja asunnoiksi.

c) Makasiinitontin koko pinta-alan saa käyttää yhden ainoan makasiinirakennuksen paikaksi. Semmoiselle tontille saa tehdä rakennuksen ainoastaan tulenkestävästä aineesta.

d) Varastotontille saa paitsi varastoa varten tarpeellisia rakennuksia tehdä ainoastaan vartijan asunnon ja tarpeelliset konttorihuoneet.

e) Varastotontilla ei tarvitse pitää pihamaata avoinna.

f) Teollisuuslaitosta, työpajaa tai tallia ei saa makasiini- eikä varastotontille rakentaa eikä makasiinirakennukseen sijoittaa.

**Ehdotus määräyksiksi rakennuspiirustusten laadinnassa noudatettavasta
merkitsemistavasta sekä rakennuspiirustusten koosta.**

.....kuun päivänä annetun Helsingin kaupungin rakennusjärjestyksen 59 §:ssä olevan säännöksen johdosta on maistraatti tänä päivänä rakennuspiirustusten laadinnassa noudatettavaan merkitsemistapaan nähden vahvistanut seuraavat määräykset:

Pohja- ja leikkauspiirustuksissa sekä asemapiirroksissa on käytettävä alla mainittuja värinmerkintöjä:

Kivi: tiili, uusi	merkitään intianpunaisella.
s:n, vanha	” mustalla.
uusi tulisija	” vaalealla karminilla.
vanha tulisija	” vaalean harmaalla.
luonnonkivi	” punasinervällä.
Puu: uusi	” poltetulla terra siennalla.
vanha	” seepialla.
Rauta: takorauta ja teräs	” preussinsinisellä.
harkkorauta	” indigolla.
Betoni ja sementti	” intiankeltaisella.
Rautabetoni	” intiankeltaisella sinisin pilkuin.
Tulenkestävät sisäseinät muusta ai- neesta kuin tiilistä tehdyt	” olivivihreällä.

Purettava rakennuksen osa on viivoitettava vaaleanvihreällä.

Osittaisissa julkisivunmuutoksissa merkitään uusi sinooperilla.

Sen ohessa on maistraatti määrännyt, että tämän kaupungin rakennusten ja rakennusmuutosten piirustukset on tehtävä joko 100 sm × 65 sm tai myös 50 sm × 65 sm kokoa.

PERUSTELMAT.

Yleisiä näkökohtia. Helsingissä voimassa olevat rakennussäännökset ovat nykyään koottuina osin kaupungin yleiseen, toukokuun 3 päivänä 1895 vahvistettuun rakennusjärjestykseen, osin erinäisiin tuon tuostakin annettuihin erikoisrakennusjärjestyksiin. Nämä ovat: 1) Helsingin kaupungin tehdas-, makasiini- ja varastontonttien rakennusjärjestys, vahvistettu marraskuun 18 päivänä 1901; 2) Helsingin kaupungin korttelien N:ojen 373, 375, 377 ja 378—389 rakennusjärjestys, vahvistettu heinäkuun 24 päivänä 1902; 3) Helsingin kaupungin korttelien N:ojen 180, 182, 183 ja 185 rakennusjärjestys, vahvistettu niinikään heinäkuun 24 päivänä 1902; 4) määräykset Helsingin kaupungin korttelin N:o 140 rakentamisesta, vahvistetut niinikään viimeksi mainittuna päivänä; 5) Ulriikkaporin Kaivopuiston itäisen huvila-alueen rakennusjärjestys, vahvistettu huhtikuun 10 päivänä 1907; 6) Helsingin kaupungin XIII, XIV ja XV kaupunginosan rakennusjärjestys, vahvistettu maaliskuun 9 päivänä 1908; 7) Laivurinkadun, Tehtaankadun, Perämiehenkadun, Hernesaarenkadun ja Speranskietien rajoittaman Helsingin kaupungin VI kaupunginosan alueen rakennusjärjestys, annettu heinäkuun 15 päivänä 1908, sekä 8) erinäisten Helsingin kaupungin XIII, XIV ja XV kaupunginosassa sijaitsevain huvilatonttien rakennusjärjestys, annettu heinäkuun 13 päivänä 1909. Sitä paitsi on Kaupunginvaltuusto antanut erikoismääräyksiä eräitten Vallilan korttelien sekä Bölen esikaupungissa, varsinaisen kaupunginasemakaavan ulkopuolella sijaitsevain korttelien rakentamisesta.

Vaikka siis yleinen rakennusjärjestys on ollut voimassa ainoastaan noin kahdeksantoista vuotta ja muut siihen liittyvät rakennusjärjestykset niinikään ovat varsin myöhäiseltä ajalta, ovat nämä määräykset käytännössä jo osottautuneet osittain vanhettuneiksi eivätkä vastaa kaupungin viimeaikaisen nopean kehityksen asettamia vaatimuksia. Kaupunginasemakaavataiteen alalla on uusia periaatteita tunkenut esiin. On tullut käytäntöön uusia apuneuvoja, uusia rakennetapoja ja uusia rakennusaineita, jotka viime vuosikymmeninä ovat tuntuvasti vaikuttaneet rakennusteknikkaan. On erittäin tärkeätä, että kaupungin rakennusoloja koskevat määräykset seuraavat uudenaikaisen kehityksen mukana sekä sovitetaan muuttuneiden olojen mukaan. Erinäiset asiasta voimassa olevat yksityiskohtaiset määräykset ovat käytännössä osottautuneet epäselviksi, mikä seikka on suuressa määrin vaikeuttanut rakennustarkastusta ja lisännyt rakentavan yleisön halua kiertää rakennusjärjestyksen määräyksiä. Esimerkkinä epäselvistä säännöksistä, jotka käytännössä ovat aiheuttaneet erilaista tulkintaa, mainittakoon yleisen rakennusjärjestyksen 28 §:n säännökset ajoportista, 46 §:n kerrosluvusta, 59 ja 60 §:n erinäisistä katselmuksista, 75 §:n säännös ulkoisen palomuurin vahvuudesta j. n. e. sekä Töölön rakennusjärjestyksen 10 §. Epäselvään ja epätarkoituksenmukaisten määrä-

ysten johdosta on m. m. Helsinginnientä (VI kaupunginosan lounaisosaa) varten annetun erikoisrakennusjärjestyksen tarkoitus suurelta osalta jäänyt saavuttamatta. Miellyttävään ja hauskain yhdenperheentalojen sijasta kohoo siellä vuokrakasarmi toisensa vierellä todistuksena rakennusjärjestyksen puutteellisuuksista.

Voimassa olevia määräyksiä vastaan käy muistuttaminen sitäkin, että ne osittain tarpeettomasti rasittavat tontinomistajaa olematta kauneusaistin, terveyden taikka rakenteen vaatimusten vaatimia, kun taas toiselta puolen eräät määräykset suovat rakennuttajalle suurempaa vapautta kuin terveydenhoidon ja paloturvallisuuden kannalta käy päinsä. Niinpä näyttävät esimerkiksi yleisen rakennusjärjestyksen määräykset kerrosluvusta, muurien vahvuudesta, yhteisten pihamaiden järjestämisestä sekä portaiden leveysmitoista liian turhantarkoilta, jota vastoin taas rakennustarkastusta ja rakennuskonstruktioita koskevia määräyksiä ei käy katsominen kyllin tehokkaiksi. Ne ankarammat määräykset, jotka terveydellisten vaatimusten varteen ottamiseksi on saatettu voimaan Töölön kaupunginosassa, ovat osottautuneet liiallisiksi ja mainittujen rajoittavain säännösten tarkoitus on osin jäänyt saavuttamatta sekä tuottanut rakennuttajille liian suuria vaikeuksia ja kustannuksia.

Puute nykyään voimassa olevassa rakennusjärjestyksessä on sekin, ettei se edellytä järkipäisesti järjestettyä rakennustarkastusta. Kun sellainen tarkastus nyttemmin on pantu toimeen Kaupunginvaltuuston toukokuun 14 päivänä 1912 tekemän päätöksen johdosta, vaatii tämäkin seikka uudestilaamaan ja täydentämään tähän kuuluvia rakennusjärjestyksen määräyksiä.

Tehtävänsä täyttäessään on Komitea käytännössä saavutetun kokemuksen pohjalla sekä myös huomioon ottamalla tähän alaan kohdistuvan ulkomaisen lainsäädännön ja erinäisissä Keskieuropan suuremmissa kaupungeissa viime aikoina laaditut rakennusjärjestykset koettanut, mikäli mahdollista, täyttää nykyään voimassa olevain rakennusjärjestyksien aukot sekä poistaa niiden käytön ilmituomat puutteellisuudet, minkä ohessa Komitea on, kun tarpeelliseksi on huomattu, laatinut määräykset selvempään ja täsmällisempään muotoon. Komitea on silmämääräiseen asettanut, että on välttämätöntä niin pitkälle kuin suinkin säilyttää yksityisen toimintavapaus tonttien rakentamisessa sekä varata mahdollisuus näiden edulliseen käyttämiseen mahdollisimman laajassa mitassa. Ainoastaan sellaisia rajoituksia, jotka Komitean mielestä ovat olleet yleisen edun kannalta ehdottomasti tarpeelliset, on Komitean ehdotuksiin pantu. Komitea on yhteen ainoaan rakennusjärjestykseen koonnut kaikki nykyään tarpeelliset kaupunkia koskevat rakennusmääräykset, lukuunottamatta tehdas-, makasiini- ja varastotontteja koskevia säännöksiä, jotka edelleenkin on pantu erikoiseen rakennusjärjestykseen. Tällä tavoin kodifioimalla on asiasta voimassa olevat laajat yksityiskohtaiset määräykset saatu selväpiirteisemmiksi. Nykyään voimassa olevassa raken-

nusjärjestyksessä noudatetun aineenryhmituksen on Komitea kuitenkin katsonut käyvän pääasiassa pysyttämisen.

Nykyaikaisissa ulkomaisissa rakennusjärjestyksissä on viime aikoina ruvettu yhä enemmän käyttämään asemakarttoja lakitekstiä valaisevina liitteinä, joten rakennusjärjestykset on saatu selväpiirteisemmiksi ja tuntuvasti yksinkertaisemmiksi. Kehittyneemmissä oloissa on nimittäin eräiden rakennusmääräysten muodostelu, erittäinkin semmoisten, jotka koskevat ainoastaan jotakin kaupunginalueen osaa, käynyt sangen laajanasaiseksi ja lakitekniliseltä kannalta miltei mahdottomaksi, jota vastoin viittaamalla karttaan voi täysin selvästi ja tarkasti määritellä säännöksen sisällyksen.

Komiteakin on turvautunut tähän käytännölliseen keinoon saadakseen selvempään ja mutkattomampaan muotoon ehdotuksessaan olevat määräykset sen kaupunginalueen osan rajoista, johon saa rakentaa ainoastaan tulenkestävästä aineesta, sekä samaten mikäli koskee tontille teetettävän rakennuksen laajuutta ynnä alueita, joihin on määrätty laitettaviksi erikokoisia pihamaita. Tekstissä on kulloinkin viitattu ehdotuksen oheiseen Komitean toimesta laadittuun, tarkoin nykyään voimassa olevan kaupunginasemakaavan mukaiseen karttaan, *joka muun ehdotuksen kera olisi Keisarilliseen Senaattiin lähetettävä vahvistettavaksi samalla tavalla kuin itse tekstikin*. Jos asianmukaisesti vahvistettuun kaupunginasemakaavaan vastedes tehdään jokin kartassa osotettujen alueiden rajoihin ja siten välillisesti rakennusjärjestyksen tekstiin vaikuttava muutos, on tietenkin Maistraatti velvollinen asianmukaisella tavalla hankkimaan vastaavan muutoksen rakennusjärjestykseen kuuluvaan karttaan. On kuitenkin asian luonnossa, että tuollaisia kartan muutoksia on tarpeen vain poikkeustapauksissa, eivätkä ne aiheuta suurempaa mutkaa eikä vaivaa kuin itse vahvistetun tekstin vastaava muutos ¹⁾).

Voimassa olevan rakennusjärjestyksen uudistustyössä on Komitea myös ottanut huomioon Keisarillisen Senaatin asettaman komitean laatiman ja mainitun komitean helmikuun 7 päivänä 1912 antamassa mietinnössä esitetyn ehdotuksen maamme kaupunkien rakennussäännöksi. Tästä komitean ehdotuksesta, joka aineen ryhmitykseen nähden likeisesti liittyy Helsingin kaupungin rakennusjärjestykseen, on Komitea ottanut useita säännöksiä, joiden on osin asialliselta ja osin muodolliselta kannalta katsottu tietävän parannuksia. Niinpä on esimerkiksi laadittaessa kaupunginasemakaavaa, tonttijakoa ja tonttikirjaa, tontinmittausta, laskujohtoja, aitausta, rakennuspiirustuksia, tulisijoja ja teatterirakennuksia y. m. koskevia määräyksiä mainitun hallituksenkomitean ehdotus pantu pohjaksi.

Komitealta ei ole jäänyt huomaamatta, että sen ehdotus tämän johdosta on tullut sisältäneeksi erinäisiä yleisen lain ja hallinnollisen lainsäädännön

¹⁾ Kaupunginosain numerot ja rajat sekä korttelien numerot on karttaan merkitty vihreällä.

alaan koskettavia määräyksiä, joilla sopivammin olisi sijansa kaupunginase-
makaavalaissa tahi yleisessä rakennussäännössä. Kun kuitenkin näitä kau-
punkien rakennuslainsäädännön välttämättömiä osia vielä puuttuu eikä niitä,
lainsäädännön alalla nykyään vallitsevan seisahdustilan johdosta, ole lähiai-
koina odotettavana, on näyttänyt tarkoituksenmukaisemmalta tänä väliaikana
täydentää paikallista rakennusjärjestystä tämän laatuksilla määräyksillä.
Tältä kannalta käy Komitean nyt ehdottamaa rakennusjärjestystä katsominen
väliaikaiseksi ja tarkoitetuksi olemaan voimassa ainoastaan siksi, kunnes
asianmukainen lainsäädäntötoimenpide tällä alalla saadaan aikaan.

Seuraavassa Komitea lyhyesti mainitsee, missä kohdin ehdotus poikkeaa
voimassa olevista määräyksistä sekä mitkä näkökohdat siinä ovat ratkai-
set Komitean kannan ¹⁾).

I. Ehdotus Helsingin kaupungin rakennusjärjestykseksi.

I luku.

Kaupungin asemakaavasta.

1 §.

Sen mukaisesti mitä nykyään on säädettyinä, on kaupunginase- R. J. 1 §.
makaava R. S. 2 §.
Keisarillisen Majesteetin vahvistettava. Säännöksen tästä asiasta on Komitea
muodostellut siten, että kaupungin hyväksymästä asemakaavasta ei saa poi-
keta. Ellei kaupunginase-
makaavaa katsota voivan sinänsä vahvistaa, näyttää
sopivalta että kaupungin omat viranomaiset, joilla on tähän tarpeellinen
pätevyys, saavat toimekseen uudestilaatia suunnitelman huomioon ottaen
sitä vastaan tehdyt muistutukset.

Tilaisuuden varaamiseksi kaupungin asukkaille huomautustensa teke-
miseen laajakantoisemmissa kaupunginase-
makaavaa koskevissa kysymyksissä
on ehdotukseen pantu määräys että kaupunginase-
makaava on asetettava
julkisesti nähtäväksi.

Pysyttäen säännöksen että Terveystieteiden lautakunnan lausunto on
kaupunginase-
makaava-asioista hankittava on Komitea pitänyt tarpeellisenä
ehdottaa, että Maistraatinkin lausunto on tuollaisesta asiasta hankittava, ennen-
kuin Kaupunginvaltuusto kaupunginase-
makaavan hyväksyy.

¹⁾ Reunaviivat tarkoittavat vastaavia vuonna 1895 annetun Helsingin yleisen raken-
nusjärjestyksen (= R. J.) ja maamme kaupunkien rakennussääntöehdotuksen (= R. S.)
säännöksiä.

2 §.

- R. J. 1 §. Tämän pykälän tarkoituksena on saattaa käytäntöön jonkin verran
 R. S. 8 §. joutuisampi menettely, kun on kysymys vähemmän tärkeästä kaupungin-
 asemakaavan muutoksesta.

3 §.

- R. J. 2 §. 1 momentissa luetellaan kaupunginasemakaavan laadinnassa huomioon
 R. S. 3 §. otettavat tärkeimmät tarpeet. Kaupunginasemakaavasta pitää selvästi käydä
 näkyviin ne eri tarkoitukset, joihin kaupunginaluetta on aiottu käytettäväksi,
 niinkuin istutukset, urheilu- ja leikkipaikat, yleiset rakennukset, asuintontit
 (yhdenperheentalot, huvilat, työväenasunnot y. m.) sekä tehdas-, makasiini-
 ja varastotontit. Kaupunginasemakaavaan merkityt, kolmeen viimeksi mai-
 nittuun ryhmään kuuluvat tontit ovat rakentamiseen nähden erikoisten mää-
 räysten alaiset, jotka on pantu Komitean tuollaisia tontteja varten ehdottamaan
 erikoisrakennusjärjestykseen.

Erikoisten ulkoisten rakennusrajain periaatetta on Helsingissä ensi ker-
 ran sovellettu Helsinginniemen huvila-alueetta järjestäessä. Tuollaisen menet-
 telyn tarkoitus on, että eräiden alueiden järjestelyssä kävisi mahdolliseksi
 vähentää sellaisen kadun leveyttä, jolla oletetaan liikenteen olevan vähäinen,
 mutta että samalla kuitenkin jää tarpeellinen välimatka rakennusten väliin
 kadun kumpaisellakin puolella ilman ja valon päästämiseksi rakennuksiin.
 Esteettisiä näkökohtiakin voi tuollaisia ulkoisia rakennusrajoja käyttämällä
 usein ottaa huomioon. Komitea on esillä olevaan pykälään pannut määrä-
 yksen, jonka johdosta asemakaavaan käy merkitseminen erityiset ulkoiset
 rakennusrajat, jos asianhaaran katsotaan niitä vaativan.

Kaupunginasemakaavaehdotuksessa on osotettava maan korkeus- ja kal-
 tevuussuhteet ja sen mukana pitää seurata suunnitelma, josta näkyy, miten
 yleiset laskujohdot käy järjestäminen, näin jotta asianomaisilla olisi tilaisuus
 arvostella kaupunginasemakaavan toteuttamismahdollisuutta pintamuodostusta
 ja veden poisjohtamista silmälläpitäen.

Jotta kaupunginasemakaavas suunnitelman toimeenpanomahdollisuutta
 kävisi kaikin puolin arvosteleminen, on välttämätöntä, että suunnitelmassa
 myös esitetään ehdotus korttelien tonttijaoksi. Pykälän viimeinen momentti
 sentähden edellyttää tonttijaon ehdotuksen olevan kaupunginasemakaava-
 karttaan piirretty. Kun tonttijaon hyväksyminen ja vahvistaminen kuitenkin
 Komitean ehdotuksessa on saatettu erityisen summittaisemman menettelyn
 esineeksi, josta menettelystä säädetään II luvussa, on näyttänyt tarpeelliselta
 väärinkäsityksen välttämiseksi tähän pykälään panna säännös, että kaupun-
 ginasemakaavan hyväksyminen ja vahvistaminen ei käsitä asemakaavaan
 piirustetun tonttijaon vahvistamista.

4 §.

Tämän säännöksen tarkoituksena on varata riittävä ilman ja valon tulo R. S. 7 §. kadun kumpaisellakin puolella oleviin rakennuksiin sekä tulipalon syntyessä estää tulta leviämistä ja ehkäistä niitä haittoja, joita koituu kadun kumpaisellakin puolella olevain ikkunain sijoittamisesta liian likelle toisiaan.

II luku.

Tonttijaosta ja tonttikirjasta.

5 §.

Maamme kaupunkien rakennussääntöehdotukseen liittyen on Komitea R. S. 15 §. katsonut voivansa puoltaa sen suuntaista määräystä, että tonttijakoa ei vahvistettaisi kaupunginasemakaavan yhteydessä, vaan olisi se erityisen mutkattomamman menettelyn esineenä. On nimittäin näyttänyt sopivalta varata kaupunginviranomaisille suurempi toimintavapaus tässä kohden, koska kaupunginasemakaavaa laatiessa ei aina voi varmasti tietää, minkä kokoisia ja muotoisia tonttien tulee olla. Niinkuin edellä huomautettiin, olisi kuitenkin tonttijaon ehdotus ehdottomasti piirrettävä kaupunginasemakaavaan sitä läheittäessä Keisarilliseen Senaattiin, vaikkei vahvistus käsitäkään tätä ehdotuksen puolta.

Järkipärisen tonttijaon aikaansaamiseksi tulee jaon kulloinkin kerrallaan käsittää vähintään kokonainen kortteli kaikkea kortteliin kuuluvaa maata.

Pykälässä viitataan niihin näkökohtiin, joita kaupunginviranomaisten olisi otettava huomioon tonttijaon ehdotusta laatiessaan. Tässä on nykykaisen kaupunginasemakaavataiteen vaatimukset otettu huomioon m. m. säätämällä määräyksiä yhteisestä pääpihamaasta, sisäisistä rakennusrajoista sekä yhtenäisestä, erillisestä tai puolierillisestä rakennustavasta.

Tonttijakoa koskevan Kaupunginvaltuuston päätöksen vahvistaminen kuuluisi ehdotuksen mukaan Kuvernöörille, jonka, sen mukaisesti mitä kunnallisasetuksessa samanlaatuisista tapauksista säädetään, olisi päätös joko sinänsä vahvistettava taikka myös hyljättävä.

6 §.

Tässä pykälässä luetellaan ne tapaukset, jolloin tonttijaon muutoksen R. S. 16 §. käy salliminen. Tämä rajoittava säännös antaa takeita siitä, ettei olevia oloja tarpeettomasti muuteta.

7 §.

Päätös tonttien yhdistämisestä, osittamisesta ja lohkomisesta ei käsitä eri R. J. 9 §. alueihin ehkä liittyvien esineoikeuksien järjestelyä. Muutetun tonttijaon siviili- R. S. 16 §.

oikeudellisten vaikutusten järjestämiseksi on Ruotsissa lainsäädäntötietä saatettu käytäntöön tuomioistuinmenettely tonttijakomenettelyn rinnalla ja pääasiallisesti siinä tarkoituksessa että uudestimuodostetuista tonteista itsekustakin tulisi ykseyksiä lainhuudatuksen ja kiinnityksen kannalta katsoen. Uuden rakennussäännön ehdotusta laatimaan asetettu komitea niinkään on valmistanut tätä tarkoittavan asetusehdotuksen. Niin kauan kuin tämä asia kuitenkin on lainsäädäntötietä järjestämättä, on Komitea sitä mieltä että, ennenkuin hakemusta tonttien yhdistämisestä, osittamisesta ja lohkomisesta otetaan käsiteltäväksi, Maistraatin on, samoin kuin nykyäänkin, tutkittava, käykö sellaisen muutoksen toimeenpaneminen kolmannen oikeutta loukkaamatta. Jos tämä ehto on täytetty ja tonttijaon muutoksen edellytykset muutoin ovat olemassa, käsittelee Maistraatti asian tavallisessa järjestyksessä. Komitean mielestä on ilman nimenomaista määräystäkin itsestään selvä, että Maistraatti käsitellessään puheenalaista laatua olevia asioita hankkii lausunnon asianomaiselta kunnan ammattiviranomaiselta.

R. J. 9 §. Voimassa olevan rakennusjärjestyksen säännöksen tontin vähimmästä 2 mom. pinta-alasta on Komitea pysyttänyt, oikeuttaen Maistraatin harkintansa mukaan sallimaan poikkeuksen siitä.

8 §.

R. J. 3 §. Tonttikirjaa koskevat ehdotuksen säännökset tietävät ainoastaan asiasta
R. S. 17 §. nykyään voimassa olevain säännösten edelleen kehittämistä. Kaupungin yleisten töiden Hallitus on tähän pykälään nähden lausunut toivomuksen, että tonttikirjaan merkittäisiin myöskin omistusoikeusolot ja niiden muutokset. Komitea tosin myöntää, että tuollaisesta tonttikirjassa olevasta selvityksestä olisi hyötyä; mutta kun tonttien omistusoikeutta koskevain tietojen ei käy katsominen kuuluvan siihen aineistoon, jota tonttikirjassa, sen tarkoitusta silmälläpitäen, ehdottomasti tulee olla ja puheenalaisen selvityksen paneminen siihen kävisi asianomaiselle virkamiehelle ylen rasittavaksi, ei Komitea osaltaan ole voinut mainittua ehdotusta puoltaa.

III luku.

Rakennusoikeuden rajoittamisesta eräissä tapauksissa.

9 §.

R. S. 20 §. Pykälässä säädetty rakennusoikeuden rajoitus on tarpeen vaatima jotta estettäisiin rakentamasta jotakin aluetta vastoin tarpeellisiksi katsottuja uusia säännöksiä näiden hyväksymisen ja vahvistamisen välisenä aikana.

IV luku.

Tontinmittauksesta.

10—15 §.

Ehdotetut tontinmittausta koskevat määräykset perustuvat pääasiassa R. J. 4—8 §. nykyään voimassa oleviin säännöksiin, joita osittain on kehitetty ja täy- R.S.40—43 §. dennetty.

V luku.

Katuprofileista, katujen ja yleisten paikkain tekemisestä ja kunnossapidosta sekä istutusten ja etupihain kunnossapidosta.

16 §.

Katujen ja yleisten paikkain pitkittäisprofilien vahvistaminen on, siihen R. J. 10 ja nähden että kysymyksessä on kaupungin taloudellisia etuja, katsottu olevan 15 §. Kaupunginvaltuuston asia. Pykälän 1 momenttiin on sitä paitsi pantu säännös, R. S. 24 §. että katuprofileja ei saa muuttaa asianomaista tontinomistajaa ja tontinhal- tijaa kuulematta.

17 §.

Määräyksen että tontinomistaja on velvollinen päällystämään tontin vie- R. J. 12 §. reisen kadun puoleen leveyteensä on Komitea pysyttänyt yleisenä sään- tönä. Kun säännöllinen kadunleveys ei kuitenkaan ole 30 metriä suurempi ja näyttää kohtuuttomalta velvoittaa talonomistaja päällystämään enempää kuin puolet tästä suurimmasta katuleveydestä, on puheenalainen velvollisuus rajoit- tettu enintään 15 metriin. Velvollisuus yleisen paikan päällystämiseen on voi- massa olevassa rakennusjärjestyksessä määrätty 7,5 metriksi tontinrajasta lukien, mutta tämän mitan on Komitea ulottanut 15 metriksi, syystä että avo- naisen paikan viereistä tonttia täytyy pitää yhtä arvokkaana kuin 30 metrin levyisen tahi sitä leveämmän kadun varrella olevaa, minkätähden tuollaiset tontit on kadunpäällystysvelvollisuuteen nähden asetettava yhdenvertaisiksi. Jos kuitenkin yleiseen paikkaan päättyvä katu ilmaisee toisen leveyden, on tämän kadun leveys pidetty määräävänä tontinomistajan päällystysvelvolli- suuteen nähden.

Koska vastamainittu laskuperuste voi kaupunginasemakaavaan kuulu- villa huvila-alueilla antaa epätasaisen tuloksen ja kohtuuttomasti rasittaa

joitakin talonomistajia heillä kiinteistöistään olevaan hyötyyn verraten, on Helsinginniemen ja Itäisen Kaivopuiston alueen erikoisiin rakennusjärjestyksiin pantu säännös, että tiet päällystetään kaupunginviranomaisten toimesta ja että kustannukset sittemmin jaetaan tontinomistajain kesken suhteellisesti heidän tonttiensa pinta-alaan. Tämän säännöksen on Komitea ehdotukseensa pannut yleiseksi säännöksi, jota on noudatettava edellä mainitun rasituksen jakamisessa kaupunginjaoitukseen kuuluvilla huvila-alueilla. Samallaista jakoperustetta sovellettaisiin myös korttelissa olevan kujan päällystämiseen nähden.

18 §.

R. J. 13 §:n Maistraatin asiaksi on jätetty jalkakäytävän leveyteen ja päällystysaineeseen nähden ryhtyä asianhaaran vaatimiin toimenpiteisiin, kun poikkeus yleisistä säännöksistä jossakin tapauksessa osottautuu tarpeelliseksi. Komitea on ollut sitä mieltä, että kaupungin kaduilla nykyään vallitsevaan liikenteeseen nähden jalkakäytävä koko leveydeltään nyttemmin tavallisesti on päällystettävä sopivalla aineella ja on sentähden poistanut voimassa olevassa rakennusjärjestyksessä olevan säännöksen, jonka mukaan jalkakäytävän ainoastaan osittain tarvitsee päällystää tasaisemmalla aineella.

20 §.

Tähän pykälään on Komitea pannut sitä sisällystä olevan määräyksen, että kadun, tien, kujan ja jalkakäytävän päällystäminen on toimitettava niitä asianmukaisesti vahvistettuja korkeusmittoja noudattaen, mitkä kaupungin rakennuskonttori itse paikalla osottaa. Tuollainen menettely on jo käytännössä vakautunut, vaikkei tästä ole ollut nimenomaista säännöstä voimassa olevassa rakennussäännössä.

21 §.

R. J. 16 §. Tässä pykälässä olevat määräykset kadun kunnossapidosta samoin kuin myös 17 §:n määräykset kadun tahi kujan päällystämisestä olisivat Komitean ehdotuksen mukaan voimassa ainoastaan mikäli muuta ei ole säädetty tahi sovittu. Tämä säännös on laadittu osin silmällä pitäen niitä lainsäännöksiä, joita on annettu tahi vastedes annettaneen katujen kunnossapidon siirtämisestä kunnan huoleksi, osin myös katsoen niihin ehtoihin, joita kaupunki tontteja luovuttaessaan vastedes katsonee tarpeelliseksi katujen päällystykseen ja kunnossapitoon nähden panna.

Huvila-alueella olevien teiden sekä korttelissa olevan kujan kunnossapitoa koskevat säännökset on laadittu yhdenmukaisiksi 17 §:ssä olevain tuollaisten liikenneväyläin päällystämistä koskevain määräysten kanssa.

22 §.

Tähän pykälään on Komitea, viittaamalla ehdotuksen keralla vahvistet- R. S. 30 §.
tavaan karttaan, pannut erinäisissä erikoisrakennusjärjestyksissä nykyään
olevia määräyksiä istutusten kunnossapidosta kaupungin eri huvila-alueilla
sekä lisäksi sen itsestään selvän säännön, että muissakin osissa kaupunkia
erikoisemmin näkyvällä paikalla sijaitsevat istutukset ja etupihat on pidettävä
siistissä ja huolellisessa kunnossa. Lisäksi on pantu säännöksiä istutusten ja
esipihan kunnossapidon valvonnasta ja tarkastuksesta.

23 §.

Komitea on ollut sitä mieltä että ne, jotka pysyväisen hallinto-oikeuden
nojalla hallitsevat tonttejaan niin kauan kuin niitä käytetään johonkin mää-
rättyyn ilmoitettuun tarkoitukseen, on kadun päällystämiseen ja kunnossa-
pitoon sekä muihin tässä luvussa mainittuihin rasituksiin nähden asetettava
tontinomistajain vertaisiksi. Näyttää nimittäin olevan periaatteellisesti väärin,
että nämä tontinhaltijat, jotka likimittäin käyttävät kaikkea omistusoikeu-
teen sisältyvää toimivaltaa, ovat puheenalaisessa kohden tontinomistajia edulli-
semmassa asemassa. Vaikkei tästä ole nimenomaista säännöstä voimassa
olevassa rakennusjärjestyksessä, on Komitean laatimaa sääntöä kuitenkin jo
aikaisemmin pidetty itsestään selvänä ja kaupunginviranomaiset ovat sitä
käytännössä soveltaneet.

VI luku.

Laskujohdoista.

24 §.

Tämän pykälän määräykset ovat pääasiassa yhtäpitävät nykyään voi- R. J. 17 §.
massa olevain määräysten kanssa, kuitenkin niin että yleisten laskujohtojen R. S. 31 §.
suunnitelman vahvistaminen on keskitetty Kaupunginvaltuustoon.

Päin vastoin kuin edellisen luvun säännökset on laskujohtoa koskevat
määräykset tarkoitettu tontin sekä omistajan että haltijan noudatettaviksi.

25 §.

Ellei vettä maan kaltevuuden johdosta käy välittömästi johtaminen ka- R. J. 17 ja
dun tai yleisen paikan alla olevaan yleiseen laskujohtoon, voipi kaupungin 18 §, R. S.
käydä tarpeelliseksi laittaa tuollainen johto korttelin halki. Siinä tapauk- 32 §.
sessa on tontinhaltija julistettava velvolliseksi alistumaan tuollaiseen menet-
telyyn. Oikeudesta rakentaa tonttiala, jonka alla on yleinen laskujohto, sää-
detään 44 §:n viimeisessä momentissa.

Kun maan kaltevuus eräissä tapauksissa tekee mahdottomaksi liittyä yleiseen laskujohtoverkkoon, on Komitea katsonut tontinhaltijalle tuollaisessa poikkeustapauksessa olevan varattava tilaisuus laittaa yksityinen, muuanne päättyvä laskujohto.

27 §.

R. J. 19 §. Terveydellisten vaatimusten huomioon ottamiseksi on pantu määräys,
R. S. 33 §. että laskujohton suu on sijoitettava sellaiseen paikkaan ja niin laitettava, ettei sen kautta poisjuokseva likavesi ja sen synnyttämät kaasut aikaansaa terveydellisiä eikä muita haittoja. Samassa mielessä on säädetty, että yksityisen laskujohton sivujohdossa pitää olla sopivat laitteet kanavakaasujen johtamiseksi ulkoilmaan.

Muut ehdotuksessa olevat laskujohtoja koskevat säännökset ovat pääkohdissaan asiasta nykyään voimassa olevain määräysten mukaiset. 31 §:ään on Terveystieteiden tutkimuslaitoksen ehdotuksesta pantu kaksi uutta momenttia likakaivon laittamisesta, jotka momentit on otettu Helsingin kaupungin terveydenhoitojärjestyksen ehdotuksesta (Kaupunginvaltuuston pain. asiakirj. N:o 29 vuodelta 1909).

VII luku.

Tontin luovuttamisesta.

33 §.

R. J. 24 §. Koska erinäisiä terveydellisiä haittoja ja muita vaikeuksia voi syntyä,
R. S. 37 §. jos tontti rakennetaan ilman että se on tyydyttävässä kulkuyhteydessä yleisen katuverkon kanssa ja liitetty vesi- ja laskujohtoon, on pykälässä määrätty säännöksi, että kaupunki ei saa tonttia myydä eikä rakennettavaksi luovuttaa, ennenkuin liikenneväylät ja laskujohto on riittävältä osalta tehty.

VIII luku.

Tontinaitauksesta ja ajoportista.

34 §.

R. J. 25 §. Komiteasta on, erittäinkin rakennustaiteelliselta kannalta, näyttänyt epä-
R. S. 44 §. tarkoituksenmukaiselta määrätä, niinkuin voimassa olevassa rakennusjärjestyksessä on laita, laillisen aitauksen korkeus. Aitauksen korkeuden ja ulko-

asun määräämisen käynee haitatta jättäminen Maistraatin harkittavaksi kussakin eri tapauksessa.

Komitea on pitänyt tarpeellisena nimenomaista säännöstä, että pykälässä säädetty aitausvelvollisuus ei koske kaupungin myymättömiä ja rakentamattomia tontteja.

Myöskin erinäisissä nykyään voimassa olevissa erikoisrakennusjärjestyksissä olevat määräykset laillisen aitauksen laadusta näyttää käyvän pois-taminen ja alistaminen yleiseen sääntöön.

Näihin poikkeuksiin katsomatta on pykälään pantu ainoastaan aikai-semmin voimassa olevia määräyksiä, jotka kuitenkin on järjestetty selvä-piirteisemmin ja keskitetymin.

37 §.

Kun voimassa olevan rakennusjärjestyksen 28 §:n säännökset ovat suoneet sijaa epätietoisuudelle siinä kohden, pitääkö sisäpuolistenkin pihamaiden olla toisiinsa yhdistetyt porttikäytävällä, on käynyt tarpeelliseksi panna selventävä lisäys asiasta 1 momenttiin. Pykälän 2 mom. on otettu korttelien N:o:jen 180 y. m. rakennusjärjestyksestä ja tulisi toistaiseksi sovellettavaksi likinnä näissä kortteleissa. 1895 vuoden rakennusjärjestys määrää ehdottomasti, että kukin talo on varustettava omalla ajoportillaan. Tästä säännöstä poiketen on Töölön rakennusjärjestyksessä suotu se helpotus, että ajoportin voi, Maistraatin harkinnan mukaan, laittaa kahdelle tahi useammalle tontille yhteisen, ellei paloturvallisuuden vaatimuksia siten sivuuteta. Komitea puolestaan on katsonut sopivaksi ehdottaa, että viimeksi mainittua sääntöä sovellettaisiin koko kaupungin alueella, kuitenkin ainoastaan siinä tapauksessa että tonteilla on yhteinen pääpihamaa eikä portti ole yhteinen kahta useammalle tontille. Kokemus on nimittäin osottanut, että kahden tontin yhteiselle pääpihamaalle vievä ajoportti täysin tyydyttää paloturvallisuuden vaatimukset, jota vastoin suurempien rakennusryhmäin ei palovaaran lisääntymättä käy salliminen käyttää yhtä ainoata porttikäytävää.

R. J. 28 §.

Ajoportin vähimpiin mittoihin nähden on voimassa olevassa rakennusjärjestyksessä ainoastaan määräys portin leveydestä (2,4 metriä), mutta ei vähimmästä luvallisesta korkeudesta. Tämä on käytännössä vienyt siihen, että portit monasti on tehty niin matalat, ettei niistä pääse kulkemaan tavallisillakaan ajoneuvoilla. Kun tuollaista porttikäytävää, josta ei pääse pihamaalle kuljettamaan tavallista palokalustoa, ei käy paloturvallisuuden kannalta hyväksyminen, on Komitean mielestä ollut rakennusjärjestykseen pantava ankarampia määräyksiä ajoportin koosta. Ulkomaisissa rakennusjärjestyksissä olevain säännösten johdolla sekä yksissä neuvoin kaupungin palomestarin kanssa tarkastettuaan tätä asiaa on Komitea tullut siihen käsitykseen, että vähintäänkin 3 metrin korkeus on välttämätön, jotta porttikäytävä vastaisi

tarkoitustaan. Kun ei kuitenkaan korkeusmitta yksin riitä, koska porttikäytävän käy suippokaariholvin rakentamalla siihen muotoon, että korkeuden määräys jää merkitystä vaille, on lisäksi tarpeellista määrätä porttikäytävän vähimmäksi leveydeksi 1,5 metriä korkeusrajaan asti sekä jokin mitta siihen yhtyville kulmille. Voidakseen täysin selvästi ja helppotajuisesti esittää kaikki nämä eri mittamääräykset, jotka vain vaivoin ovat tekstissä selitettävissä, on Komitea ulkomaisten rakennusjärjestysten malliin tähän pykälään pannut kaikkia tähän kuuluvia mittamääräyksiä osottavan kuvion.

Asiasta antamassaan lausunnossa on Arkkitehtiklubi pitänyt 2,6 metrin vähintä korkeutta portille ja porttikäytävälle sopivana. Komitea ei kuitenkaan ole voinut yhtyä tähän mittaan, joka on liian niukka isomman palokaluston kuljettamista silmällä pitäen. Arkkitehtiklubi on mainitun korkeusmitan lisäperusteluksi huomauttanut, että se kävisi yhteen Komitean ehdottaman vähimmän kerroskorkeuden 2,7 metrin kanssa. Tähän näkökohtaan ei kuitenkaan käy paneminen ratkaisevaa merkitystä, koska Komitean ehdotuksen mukaan kunkin kerroksen keskikorkeus on oleva 3,4 metriä, joten ei mikään estä sovittamasta pohjakerroksen korkeutta Komitean ehdottaman porttikäytävän korkeusmitan mukaan, sen vaikuttamatta rajoittavasti koko rakennuksen luvalliseen kerrosluvuun. Arkkitehtiklubin vastamainittu perustelma näyttää johtuvan halusta saada mahdollisimman paljon vähentää pohjakerroksen korkeutta, mutta tätä ei Komitean mielestä suinkaan käy pitäminen oikeutettuna rakennuksen järkipäisen käytön kannalta.

Pykälän sanamuotoa vastaan on Palotoimikunta sitä paitsi huomauttanut, että 2) mom. olisi tarpeettomana poistettava sekä 1) mom. selvennettävä siten, että sanan „ajoportti“ jälkeen pantaisiin sanat „katua tai avonaista paikkaa vasten“. Toimikunta on nimittäin sitä mieltä, että kunkin tontin ajoportti on ehdottomasti sijoitettava katua tahi avonaista paikkaa päin sekä ettei riitä portin laittaminen tontin takalaitaa pitkin kulkevaa kujaa päin. Komitea pyytää kuitenkin tämän johdosta huomauttaa, että 2) momentin tarkoittamisissa kaupunginalueen osissa talojen julkisivut ovat niin lyhyet, että porttikäytävän laittaminen kadulle tahi avonaiselle paikalle päin veisi liiaksi tilaa. Tähän nähden ja kun ei Komitean ehdottama menettelykään vähentäisi paloturvallisuutta näillä seuduilla, koska rakennukset ovat matalanpuoleisia ja kujat verraten leveitä, ei Komitea ole katsonut voivansa tässä kohden yhtyä Palotoimikunnan ehdotukseen.

IX luku.

Rakennusvelvollisuudesta, rakennuksen laadusta ja rakennusaineista sekä tulenvaarallisesta, lähellä asuville haitallisesta tahi terveydelle vaarallisesta laitoksesta.

38 §.

Epäterveellisen keinottelun ehkäisemiseksi ansiottomalla maa-arvon nou- R. J. 29 §.
sulla kaupungin kustannuksella on kaupungin voimassa olevissa rakennus-
säännöksissä pantu määräaika, jonka kuluessa tontti tulee olla rakennettu.
Tämä aika on 1895 vuoden rakennusjärjestyksen 29 §:n 1 momentissa mää-
rätty 5 vuodeksi, haltuunottamisesta lukien, varaamalla Kaupunginvaltuustolle
oikeus harkinnan mukaan myöntää ajanpitennystä rakennusvelvollisuuden
täyttämiseen nähden.

Rakennusvelvollisuuden laiminlyönnin seuraamuksesta säädetään maini-
tun 29 §:n 2 momentissa seuraavaa:

„Jos määräaika kuluu umpeen ilman että tontti on asianmukaisesti ra-
kennettu, on se julkisella huudolla myytävä omistajan kustannuksella ja ostaja
velvoitettava jonkin niinkään määrätyn ajan kuluessa täyttämään, mitä edelli-
nen omistaja on laiminlyönyt. Jos tontin uusi omistajakin laiminlyö velvelli-
suutensa mainitussa kohden, myytäköön tontti samalla tavalla hänen kustan-
nuksellaan uudelleen, ja olkoon hän huolimattomuudellaan menettänyt nel-
jännesosan silloisesta hinnasta kaupunginkassaan. Jollei tontille sitten kolmas-
kaan ostaja rakenna, palautukoon se kaupungille lunastuksetta, ja olkoon
edellinen omistaja velvollinen heti poistamaan siinä olevat huoneukset. Kun
tontti rakennusvelvollisuuden laiminlyönnin tähden myydään, älköön silloin
otettako huomioon tarjousta, jonka joko itse tai muiden kautta on tehnyt
se, jonka puolesta tontti myydään.

Jos tontilla olevat rakennukset turmeltuvat tulipalon johdosta tai muutoin,
tai jos ne muutetaan tontilta pois, olkoon omistajan velvollisuus uudelleen
rakentaa tontti saman ajan kuluessa ja samalla uhalla kuin edellä sanottiin.“

Erikoisrakennusjärjestyksissä on osittain eriäviä määräyksiä samasta
asiasta. Niinpä säädetään vuonna 1908 vahvistetussa XIII—XV kaupungin-
osan rakennusjärjestyksessä, että lunastetusta tontista on, sen uhalla mitä
yleisen rakennussäännön 29 §:ssä sanotaan, vähintään puoli luvallista alaa
rakennutettava kahden vuoden kuluessa haltuunottamisesta, ja sama on laki
siinä tapauksessa, että tontin rakennukset ovat tulipalossa tuhoutuneet tahi
muusta syystä poismuutetut. 1902 vuoden korttelien 373 y. m. ja korttelien
180 y. m. rakennusjärjestyksissä taas säädetään, että tontista on vähintään
puolet sen luvallista rakennusalaan rakennutettava kahden vuoden kuluessa
haltuunottamisesta, sen uhalla että tontti muutoin palautuu kaupungille, minkä
ohessa ostaja on menettänyt puolet kauppahinnasta kaupunginkassaan.

Niinkuin tunnettu, on kaupunginvaltuusto vain harvinaisissa poikkeustapauksissa ryhtynyt näiden säännösten edellyttämiin pakkokeinoihin ja tavallisesti myöntänyt rakennusoikeuden pitennystä sellaisessakin tapauksessa, jolloin tuollainen myöntäminen tarkoin katsoen ei ole ollut asianhaaran vaatima. Syynä tähän on se, että puheenalaisten säännösten käyttäminen osin aiheuttaa mutkia ja vaikeuksia, osin että niiden ei ole katsottu olevan omansa täysin tehokkaasti ehkäisemään väärinkäytöksiä.

Muodollisena puutteena mainituissa yleisen rakennusjärjestyksen säännöksissä täytyy pitää sitä asianlaitaa, ettei pykälä selvästi sano, minkä viranomaisen asiana on huutokaupan toimittaminen, siinä tapauksessa että tontti on „julkisella huudolla myytävä *omistajan kustannuksella*„ ¹⁾. Toinen puheenalaisia säännöksiä haittaava seikka on, että sama menettely säädetään noudatettavaksi siinä tapauksessa että uudestaan lunastettua tonttia ei ole määräjän kuluessa rakennettu, kuin siinäkin tapauksessa että tontin rakennukset ovat tuhoutuneet tulipalossa tahi muulla tavoin tai ne on muutettu pois tontilta. Lienee kuitenkin ilmeistä, ettei talonomistajaa, jota on kohdannut tulipalo tai muu luonnonvoimain aikaansaama onnettomuus, käy paneeminen tontin udestirakentamiseen nähden yhtä ankarain määräysten alaiseksi kuin niitä, jotka ovat kaupungilta lunastaneet tontin rakennutettavakseen. Edellisessä tapauksessa näyttää riittävän, jos Maistraatille varataan tilaisuus ryhtyä niihin toimenpiteisiin, joita asianhaarat vaativat hengen ja omaisuuden vaaran torjumiseksi sekä rumennuksen estämiseksi.

Pääasiallisin rakennusvelvollisuuden laiminlyönnin seuraamuksesta nykyään voimassa olevia määräyksiä vastaan tehty muistutus on kuitenkin se, että nämä säännökset eivät näy olevan omaansa täysin tehokkaasti takamaan niiden tarkoituksen saavuttamista, sitä nimittäin että myyntikeinottelu tonteilla, jotka kaupunki on myynyt rakennettaviksi, tulisi ehkäistyksi tai mahdollisimman suuressa määrässä vaikeutuisi. Tontin myynti rakennetta-

¹⁾ Vakautunutta käytäntöä vastamainitussa kohden ei vielä ole voinut kehittyä, syystä että tonttimyynti rakennusvelvollisuuden laiminlyönnin johdosta on, niinkuin edellä mainittiin, ani harvoin tullut kysymykseen. Kaupunginviranomaisten hiljattain käsitellessä tuollaista pakkomyyntitapausta on Maistraatti julkilausunut sen käsityksen, että myynti on Rahatoimikamarin toimitettava, jota vastoin taas Kamari katsoi sellaisen toimenpiteen olevan Maistraatin asia. Kuvernöörinvirasto, johon asia valitustietä vedettiin, lienee nyttemmin hyväksynyt Maistraatin kannan asiassa. Viimeksi mainittua tulkintaa täytyy Komiteankin mielestä pitää oikeana. Tämänlaatuiset huutokauppoimitukset ovat likinnä verrattavia niihin julkisiin huutokauppoihin, joita Rahatoimikamari pitää myydessään käytettävänä olevia rakentamattomia tontteja. Sitä vastoin näyttää tuollainen toimitus olevan kokonaan syrjässä Maistraatin virkatehtävistä ulosotonhaltijana, eikä voimassa oleva lainsäädäntö tunne muuta Maistraatin toimesta tapahtuvaa kiinteistön myyntiä kuin pakkohuutokaupan. Sikäli on asia kuitenkin Maistraatin käsiteltäviä, että Maistraatin tulee Rahatoimikamarin pyynnöstä virka-aputietä saattaa tontti kaupungin haltuun.

vaksi sillä ehdolla että tontti on määräajan kuluessa oleva rakennettu, sen uhalla että se palautuu kaupungille tai ehdollisesti myydään omistajan puolesta, ei tosin ole kesäkuun 20 päivänä 1864 muun muassa sopimattomista ehdoista kiinteistön ostossa annetussa Armollisessa asetuksessa olevan kiellon alainen ¹⁾). Mutta kun vallitsevan käsityksen mukaan tontin myynti omistajan tiliin ei saa vaikuttaa muutosta kiinnityksenomistajain panttioikeuteen ja huutokaupassa sentähden on vaarinotettava, ettei saa hyväksyä tarjousta, ellei se korvaa kaikkia tonttiin kiinnitettyjä saamisia, niin voi niskoitteleva tontinomistaja turvata itsensä tontin menettämiseltä kiinnityttämällä sen tontin käypähintaa suuremmasta summasta eikä kaupungilla ole keinoja pakottaakseen omistajaa rakentamaan tonttia. Samallaisia vaikeuksia syntyy siinä tapauksessa, että tuollainen täyteen arvoon kiinnitetty tontti palautuu kaupungille 1902 vuoden erikoisrakennusjärjestysten säännösten mukaan.

Komitea ei voi olla tässä yhteydessä huomauttamatta, että on lausuttu eriävä käsitys pantinhaltijan oikeudesta ja että tätä käsitystä m. m. kannattaa eräs etevä esineoikeuden tuntija (senaattori Julian Serlachius). Tämän tulkinnan mukaan saisi niissä tapauksissa, jolloin tontinomistaja on rakennusvelvollisuutensa laiminlyömällä menettänyt oikeutensa, tontin myydä ensinkään huomioonottamatta aikaisemman kiinnityksenomistajan oikeutta ²⁾). Tämän tulkinnan pohjalla kävisi esillä olevan kysymyksen yksinkertaisesti ja tehokkaasti ratkaiseminen sitä sisällystä olevalla määräyksellä, että tontti rakennusvelvollisuuden laiminlyönnin johdosta palautuu kaupungille, jonka

¹⁾ Tätä tulkintaa vahvistaa Keisarillisen Senatin toukokuun 11 päivänä 1904 antama tuomio. Ks Lainopillisen Yhdistyksen aikakauskirjaa, vuosik. 1904, siv. 273.

²⁾ Senaattori Serlachius on pyynnöstä esittänyt kantansa tässä tulkinta-asiassa seuraavasti: Rakennetun kaupunkitontin kiinnityksen pätevyys nähdessä lienee, kun omistusoikeus on rakennusvelvollisuuden laiminlyönnin johdosta menetetty, katsottava selväksi, että tuollaista kiinnitystä ei käy vahvistaminen paremmalla oikeudella kiinnityksenomistajalle kuin mikä tontinomistajalla itsellään on, ja että tontti on luovutuksen kautta tullut yksityisen omaksi ainoastaan sillä nimenomaisella ehdolla, että luovutus on rauennut ja tontti palautunut kaupungin omaksi, jos säädettyä rakennusvelvollisuutta ei ole asianmukaisesti täytetty. Kiinnityksenomistajalla ei siis, jos ehtoa ei täytetä, voi olla muuta oikeutta kuin on esimerkiksi kiinnityksenomistajalla, kun kiinnitetty kiinteistö lunastetaan sukuun ja kiinnitetty panttioikeus on syntynyt myöhemmin kuin se luovutus, joka synnytti sukuvaatimuksen. Se seikka taas, että luovutukseen käy liittäminen sanotun ehdon täydellä oikeusvaikutuksella jokaista vastaan, ei suinkaan johdu siitä, että mainittu kesäkuun 20 päivänä 1864 olevassa asetuksessa annettu kielto sanamuotonsa mukaan koskee ainoastaan maalla olevaa maata, vaan siitä että, kun kaupunki myy tontin rakennettavaksi, puheenalainen tontti vasta myynnin kautta tulee oikeusobjektiksi, joka voi olla yksityisen oikeuden esineenä, ja että tontti saa tämän ominaisuuden ainoastaan vastamainitulla purkavalla ehdolla. Kysymys ei nimittäin ole ensinkään siitä, että kaupunki yleensä voisi myydä tontin muilla ehdoilla kuin yksityinen tontinomistaja, vaan ainoastaan kaupungin vallasta määrätä, millä ehdoilla tontti, joka ensin on ollut *res extra commercium*, tulee itsenäiseksi, yksityisoikeu-

on velvollisuus uudelleen tarjota se huutokaupalla ja jakaa siten saatu kauppahinta kiinnityksenomistajain kesken. Kun tuomioistuinten ja viranomaisten kanta asiassa valitettavasti ei ole ennakkopäätöksillä selvitetty eikä varsinkaan Helsingin Raastuvanoikeus — mikäli Komitea on saanut tietää — kannattane vastamainittua tulkintaa, näyttää tämä asian ratkaisukeino olevan jätettävä sillensä.

Lisäksi valaistaakseen esillä olevaa vaikeaa kysymystä on Komitea katsonut tarpeelliseksi tutustua niihin toimenpiteisiin, joihin ulkomailla on ryhdytty myytyjen rakentamattomain kaupunkitonttien keinottelun hillitsemiseksi. Suomen Kunnallisen Keskustoimiston välityksellä on Komitea saanut vastaanottaa Tukholman Svenska Stadsförbundets Centralbyrå nimisen toimiston antaman erittäin valaisevan lausunnon ynnä selonteon niistä toimenpiteistä, joihin Ruotsissa on ryhdytty asian järjestämiseksi, ja samaten on Keskustoimisto Komitealle toimittanut selvityksen samasta asiasta Kööpenhaminan ja Kristianian kaupunginhallituksilta.

Edellä kerrottu Tukholman Kunnallisen Keskustoimiston lausunto osottaa, että Ruotsissa käytetään yksinomaan yksityisoikeudellisia keinoja myytyjen kaupunkitonttien välityskeinottelun vaikeuttamiseksi. Tämä johtuu toimiston lausunnon mukaan siitä, että ne julkisoikeudellista laatua olevat asetukset, jotka kaiketi lähinnä voivat tulla kysymykseen — valtakunnan kaupunkien rakennussääntö ja siihen perustuvat rakennusjärjestykset — eivät tarjonne tilaisuutta kytkeä ehdollisia rakennusmääräyksiä tontin luovutusaikaan ja vielä vähemmän näin menettelemään johonkin erikoiseen tonttiryhmään — kaupungilta hankittuihin — mutta ei muihin nähden. Toimisto huomauttaa, että Ruotsin nykyinen lainsäädäntö ei tarjoa täysin tehokasta keinoa puheenalaiseen ryhmään kuuluvien tonttien keinottelun estämiseksi. Ruotsin kaupungit ovat tähän asti tavallisesti koettaneet saavuttaa tämän päämäärän säättämällä tonttia myydessään, että sen tulee jonkin lyhyen ajan kuluttua olla kokonaan tai osittain rakennettu, ja takeeksi tämän ehdon täyttämistä on säädetty milloin minkin verran ankaroita vahingonkorvausmääräyksiä muodossa tai toisessa. Täten saavutetaan ainoa mikä on saavutettavissa, nimittäin että tontin saattaminen kiinteistökaupan esineeksi ennen rakentamista vaikeutuu

den alaiseksi oikeusobjektiksi. Ja epäilemätöntä on, että kaupungilla on valta rakennusjärjestyksessään säätää nämä ehdot. Kaupungin rakennusjärjestykseen pantu puheenalaista sisällystä oleva määräys on niinmuodoin laadultaan kaikkia sitova oikeussääntö.

Herra S. on tämän johdosta sitä mieltä, että rakennusjärjestyksessä olisi pysytettävä nykyään voimassa oleva seuraamus laiminlyönnistä rakennuttaa uusi tontti määräajan kuluessa, kuitenkin sillä lisäyksellä että kaupunki on velvollinen uudestaan tarjoamaan tontin kaupaksi ja jakamaan siten saadun kauppahinnan kiinnityksenomistajain kesken. Tämän lisäksi kävisi kauppakirjaan paneminen muunkin ehdon, joka olisi omansa pakottamaan määräystä noudattamaan.

tahi, jos vahingonkorvaus määrätään kyllin suuri, kokonaan estyy. Sopivilla kaupunginasemakaava- ja rakennusmääräyksillä kaupunginasemakaavalain 3 §:n mukaan voidaan lisäksi myös — huomauttaa toimisto — melko lailla vähentää rakennettujen tonttien haluttavaisuutta keinotteluesineeksi, mutta tästä asian puolesta ei tietenkään nyt ole puhe. Jos siis vahingonkorvauksen määrääminen, siinä tapauksessa että ostettua tonttia ei ole määrääjän kuluessa rakennettu, on ainoa keino, jota kaupungit ovat mainittavan laajasti koettaneet käyttää esillä olevaa asiaa ratkaistakseen, ei kuitenkaan käy kieltäminen, että tällä tiellä kohtaa huomattavia vaikeuksia, erittäinkin kun tontteja myydään vähänlaisen pääoman omistaville henkilöille, joiden, vaikei tuota vahingonkorvausvelvollisuuden tuottamaa ylimääräistä kuormitusta olisikaan, ehkei muutoinkaan aina ole helppo hankkia rahoja rakennusyhteykseen. Tältä kannalta katsoen olisi toimiston mielestä kieltämättä edullisempaa, että määräyksen siittä, että rakennus on määrääjän kuluessa tehtävä, kävisi rasitteena kiinnittäminen tonttiin, mutta toimiston mielestä ei Ruotsin nykyään voimassa oleva lainsäädäntö salli sellaista menettelyä. Jos vahingonkorvaus harkitaan hyvin ja kauppaehdot muutoinkin säädetään edulliset, näyttää mahdolliselta, että edellä mainitut vaikeudet eivät kävisi erikoisen tuntuviksi.

Miten tämä asia on järjestetty Ruotsin eri kaupungeissa, näkyy tässä seuraavasta toimiston antamasta selonteosta:

Tukholma. Tukholman kaupungin ja asianomaisten tontinostajain välisiin kauppakirjoihin pannaan yleensä seuraava määräys:

„Ostaja sitoutuu omasta ja myydyn tontin vastaisen omistajan puolesta — — — — —

— — — — —
 vuoden kuluessa, haltuunottopäivästä lukien, tontin rajakkaisia katuja vasten oleviin rajalinjoihin kauttaaltaan rakentamaan vähintään yksikerroksisen asuinrakennuksen kivistä, sen uhalla että asianomainen tontinomistaja muutoin on velvollinen kaupungille suorittamaan — — — — — kruunua;

ja on kaupungilla oikeus tässä kohdassa mainittujen rahamääräin vakuudeksi ottaa tonttiin kiinnitys olevaksi voimassa etuoikeudella maksamattoman kauppahinnan tavoin 1:0 kohdassa mainitun kauppahintavelkakirjan edellä.“

Vahingonkorvausmäärä näyttää aikaisemmin olleen tavallisesti 5,000 kr, kauppasumman määrään katsomatta. Viime aikoina laadituissa kauppakirjoissa vahingonkorvausmäärä sitä vastoin vaihtelee, niinkuin näkyy seuraavista esimerkeistä:

Kauppahinta.	Vahingonkorvaus.
130,000 kr.	15,000 kr.
237,000 ”	15,000 ”
99,000 ”	10,000 ”
95,000 ”	10,000 ”
62,000 ”	10,000 ”
10,000 ”	5,000 ”
7,000 ”	5,000 ”

Tontteja myydessä yhdenperheenasuntoja varten varatusta korttelista Lärkan on näihin määräyksiin tehty eräitä alueen laadun vaatimia muutoksia. Näissä tapauksissa käytetään seuraavaa sanamuotoa:

„Ostaja sitoutuu omasta ja tontin vastaisen omistajan puolesta ennen — — — kuun — päivää 19 — — — tontille rakennuttamaan ensi kerroksen sellaiseen asuintaloon, jonka paikaksi se on tarkoitettu, sen uhalla että asianomainen tontinomistaja muutoin on velvollinen kaupungille suorittamaan — — — — kruunua, ja on kaupungilla oikeus siten määrätyn rahasumman vakuudeksi ottaa myytyyn tonttiin kiinnitys, joka on maksamattoman kauppahinnan tavoin voimassa etuoikeudella — — — kohdassa mainitun kauppahintavelkakirjan edellä.“

Näissä tapauksissa pantu määräaika on tavallisesti noin puolitoista vuotta. Vakuus näyttää kaikissa myynneissä määrätyn 5,000 kruunuksi kauppahintain vaihdellessa 11,000 ja 23,000 kruunun välillä.

Maatilalautakunnan evätyssä esityksessä tonttien myynnistä Bromman alueelta ehdotettiin sen tapaista ehtoa, että myyty tontti tavallisesti olisi rakennettava 2 vuoden kuluessa, sen uhalla että vahingonkorvausta on maksettava 10 % kauppahinnasta.

Malmö. Niiden yleisten ehtojen joukkoon, joilla julkisella huutokaupalla myydään tontteja Beritta Gurrilyekan nimiseltä alueelta, on Kaupunginvaltuusto pannut seuraavan:

„Ostaja ottaa vastatakseen siitä, että tontille on asuintalo rakennettu kolmen vuoden kuluessa haltuunottopäivästä, sekä sitoutuu, siinä tapauksessa että tonttia ei ole mainitun ajan kuluessa rakennettu, Rahatoimikamariin vaadittaessa maksamaan sovitun kauppahinnan lisäksi kymmenen prosenttia sille sekä, siinä tapauksessa että vieläkin kolme vuotta kuluu ilman että tontille on asuintaloa rakennettu, Rahatoimikamariin niinkään vaadittaessa maksamaan vieläkin yhtä suuren summan; ja on näille molemmille rahamäärille, sitä mukaa kun ne erääntyvät, luettava korkoa viiden prosentin mukaan vuodessa, kunnes summat suoritetaan, ja oikeutetaan Rahatoimikamari vakuudeksi summan maksamisesta korkoineen hankkimaan kiinnityksen tonttiin; ollen Rahatoimikamari kuitenkin esteetön kiinnityksen sijasta vastaanottamaan muun hyväksymänsä vakuuden.“

Norrköping. Asuintontteja myydessä pannaan kauppakirjaan tavallisesti seuraavat määräykset:

„Ostaja tai hänen oikeudenomistajansa on velvollinen kahden vuoden kuluessa haltuunottopäivästä rakennuttamaan puheenalaisen tontin sikäli, että rakennukset, joiden tulee siisteillä julkisivuilla kauttaaltaan täyttää rajakkaisia katuja päin olevat tonttilinjat, ovat mainitun ajan kuluessa täydellisesti muuratut ja katolla varustetut; ja tulee ostajan tai hänen oikeudenomistajansa, elleivät noudata näitä tontin rakennuttamisaikaan ja -tapaan nähden säädettyjä ehtoja, kaupunginkassaan vaadittaessa maksaa vahingonkorvausta kolmetuhatta kruunua.“

Samaa sisällystä, vaikka eri muotoa oleva ehto pannaan tavallisesti *Eskilstunassa* — vahingonkorvaussumma määrätään kuitenkin tontin koon mukaan — aina, mitä omakotialueisiin tulee, *Karlskronassa* — aika tavallisesti 3 vuotta ja uhka se, että kauppahinta, joka tavallisesti saa kokonaan seistä velkakirjaa ja tontin ensimmäistä kiinnitystä vastaan, heti ja edeltäpäin irtisanomatta erääntyy — viime aikoina usein *Falunissa*, — tavallisesti *Karlskronassa* — seuraamusta rakentamisen laiminlyönnistä ei näissä kaupungeissa näy olevan määrätty — sekä useimmiten *Lidköpingissä*, missä kaupunki tavallisesti varaa itselleen oikeuden vaatia, ellei tonttia määräjän kuluessa ole ilmoitettuun tarkoitukseensa käytetty, kaupan peruutumista, ilman että kaupunki on velvollinen korvaamaan ostajalle siitä ehkä koituvan vahingon.

Sundsvallissa ei kauppakirjaa anneta, ennenkuin ostaja on näyttänyt laskeneensa rakennuksen perustuksen tontille. Sitä ennen on voimassa välipuhe, jossa ostaja sitoutuu

rakennuttamaan perustuksen määräajan, esim. vuoden kuluessa, sen uhalla että välipuhe muutoin raukeaa. Kauppasumma suoritetaan vasta kauppakirjaa annettaessa. Samaten menettellään tavallisesti *Jönköpingissäkin*.

Linköpingissä taas on Kaupunginvaltuusto tonttikeinottelun estämiseksi pannut kauppakirjan kaavakkeisiin määräyksen, että ostajan tulee vakuudeksi eräitten tuollaisen keinottelun estämistä tarkoittavain säännösten noudattamisesta antaa velkasitoumus kolme kertaa suuremmasta vahingonkorvausmäärästä kuin kauppahinta on sekä oikeudella kiinnittää velkakirja myytyyn tonttiin. Tämä säännös, joka näyttää liian ankaralta, koska se tekee miltei mahdottomaksi tontin rasittamisen muilla kiinnityksillä, on, mikäli ilmoitetaan, käytännössä soottautunutkin sopimattomaksi, minkätähden se tulee muutettavaksi.

Komitealle *Kööpenhaminasta* saapuneiden tietojen mukaan ei mainitussa kaupungissa ole ollut huomattavana haittoja myydyillä kaupunkitonteilla keinottelemisesta eikä kunnalla ole ollut syytä valittaa, että tontinomistajat olisivat laiminlyöneet rakentaa tonttejansa. Ostajat ovat saaneet suorittaa lunastamistaan tonteista sellaisen hinnan, että korkotappio, jos tontit jätetään rakentamatta, aina nielevät maa-arvon noususta odotettavana olevan voiton. Kaupunkitonttien ostajia ei sentähden ole tarvinnut laissa eikä paikallisissa säännöksissä erikoisesti velvoittaa tonttejaan rakentamaan. Sitä vastoin on viime aikoina ollut puhetta ansiottoman maa-arvon nousun verottamisesta, ja Kööpenhaminan kunnallishallituksessa ollaan sitä mieltä, että tuollainen vero osaltaan estäisi tontinomistajia mielivaltaisesti laiminlyömästä tontin rakennuttamista.

Kristianiassa voimassa olevissa yleisissä ja paikallisissa rakennusmääräyksissä ei ole velvoitusta rakennuttamaan lunastettua tonttia eikä tällä kysymyksellä ole tähän asti ollut käytännöllistä merkitystä. Rakentamisen jouduttamiskeinona on kuitenkin ollut Norjan verolaki, jonka mukaan rakentamattomalle pohjalle saa panna saman veron kuin rakennetullekin.

Saksassakaan ei liene julkisoikeudellista laatua olevia määräyksiä velvollisuudesta rakentaa lunastettuja tontteja eikä laiminlyönnin seuraamuksista tässä kohden.

Ruotsin kaupunkiliiton toimiston esillä olevassa asiassa esittämät näkökohdat vastannevat, suurin piirtein nähtyinä, meidänkin maassa vallitsevaa yleistä oikeuskäsitystä. Tämän mukaisesti on Komitea yhtynyt siihen käsitykseen, että rakentamattomilla kaupungin tonteilla harjoitettua epäterveellistä keinottelua on meillä samoin kuin läntisessä naapurimaassammekin sopivimmin vastustettava *yksityisoikeudellista tietä*.

Komitea sentähden rohkenee ehdottaa, että tässä puheena olevat määräykset sekä tontin rakennuttamisajasta että rakennusvelvollisuuden laimin-

lyönnin seuraamuksesta poistettaisiin rakennusjärjestyksestä, jossa ainoastaan viitattaisiin kaupunginviranomaisten valtaan panna tontteja luovuttaessaan ne ehdot ja määräykset, joita kaupungin etujen turvaaminen tässä kohden vaatii.

Tällainen asian ratkaisu kuitenkin edellyttää, että Kaupunginvaltuusto erityisesti päättää, mitkä määräykset vastamainituista seikoista on kauppa-kirjoihin pantava. Siinä kohden ehkä tarpeelliseksi huomattavain sääntöjen sisällykseen nähden saa Komitea esittää seuraavia näkökohtia.

Mitä ensinnä tulee rakennusvelvollisuuden täyttämisaikaan, on Komitea puolestaan sitä mieltä, että Kaupunginvaltuuston olisi tavallisesti määrättävä kaksivuotinen rakennusaika. Komitea on sitä mieluummin voinut puoltaa tuollaista rakennusvelvollisuuden yleistä koventamista, kun Kaupunginvaltuusto viime aikoina vahvistamissaan erikoisrakennusjärjestyksissä on, niinkuin edellä mainittiin, pannut kahden vuoden määräajan. Väärinkäytösten estämiseksi olisi kauppaehdoissa myös määrättävä, että vähintään puolet rakennettavaksi vahvistetusta pinta-alasta tulisi määräajan kuluessa olla rakennettu.

Näiden määräysten ei tulisi saada estää kaupunginviranomaisia eräisiin kaupungin osiin tahi johonkin tonttiin nähden säätämästä eri määräyksiä, kun kaupungin etu niitä vaatii. Niinikään olisi Kaupunginvaltuustolle varattava valta harkintansa mukaan myöntää pitennettyä rakennusaikaa.

Ainoa keino, joka antaa takeita rakennusvelvollisuuden asianmukaisesta täyttämisestä, on Komitean mielestä että eräitten Ruotsin kaupunkien esimerkkiä seuraten kauppa-kirjaan pannaan rakennusvelvollisuuden täyttämisen vakuudeksi määräys, että kauppahinnan lisäksi on suoritettava jokin summa, siinä tapauksessa että tontinomistaja laiminlyö rakennusvelvollisuutensa; minkä ohessa Rahatoimikamarille varattaisiin oikeus takuusumman ja sen korkojen vakuudeksi ottaa tonttiin kiinnitys, joka on voimassa yhtäläisellä etuoikeudella kuin maksamaton kauppahinta. Takuusumma olisi, ehdollisesti kahdessa erässä, määrättävä tariffissa, joka laadittaisiin kauppasumman suuruutta ja ehken muita asiaan vaikuttavia seikkoja silmälläpitäen sekä sovitettaisiin niin, että korvaus on kyllin tehokas, kuitenkin ylenmäärin rasittamatta rakennusryityksen taloutta.

Edellä lausutun johdosta on rakennusjärjestyksen 38 § Komitean mielestä ollut laadittava seuraavaan muotoon: „Rakennettavaksi lunastettu tontti on määrättyssä järjestyksessä rakennettava sen ajan kuluessa ja sen uhalla, kuin kauppa-kirjassa on määrätty.“

Siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto hyväksyy ehdotetun pykälän tässä muodossa, saa Komitea esittää

että kysymys määräysten panemisesta kauppakirjaan epäterveellisen keinottelun estämiseksi rakennettaviksi myydyillä tonteilla lähetettäisiin Rahatoimikamariin lähemmin valmistettavaksi.

Komitean edellä mainitsemat säännökset siitä, miten on meneteltävä, kun tontinrakennukset vahingonvalkean kautta taikka muutoin turmeltuvat tahi poistetaan, on otettu huomioon rakennusjärjestysehdotuksen XV luvussa, jossa puhutaan rakennuksen kunnossapidosta ja poistamisesta.

39 §.

Tähän pykälään sisältyvä periaate on tähän asti julkilausuttu eräissä R. S. 48 §. kaupungin eri osain voimassa olevissa erikoisrakennusjärjestyksissä, mutta tulisi ehdotuksen mukaan yleisesti noudatettavaksi koko jaoitetulla kaupunginalueella.

40 §.

Voimassa olevan rakennusjärjestyksen 30 §:ssä julistetaan pääsäännöksi, R. J. 30 ja
että keskikaupungilla olevalle tontille saa teettää rakennuksia ainostaan tulenkestävästä aineesta. Keskikaupungiksi luetaan mainitun pykälän mukaan 31 §, R. S.
kaikki I, II, III ja VIII kaupunginosan ynnä kaikki Ison Roobertinkadun pohjoispuolella sekä Albertinkadun ja Malminrinteen itäpuolella sijaitsevat 50 §.
IV ja V kaupunginosan tontit.

Töölön alueen erikoisrakennusjärjestyksessä on kuitenkin nyttemmin tulenkestävä rakennusaine säädetty pakolliseksi myöskin tonteilla, jotka sijaitsevat loitolla niistä kaupungin alueista, mitkä 1895 vuoden rakennusjärjestyksessä on mainittu keskeisiksi. Viimeksi mainitun rakennusjärjestyksen puheenalaisessa kohden määrittelemät alueet eivät siis enää ole sopivia, ja se käsitys on yhä enemmän voittanut jalansijaa, että alue, missä tulenkestävä rakennusaine pitää olla pakollinen, on paloturvallisuuden vuoksi myös ulotettava niihin kaupungin laitaosiin, missä voimaperäisempi rakennustapa on päässyt valtaan. Tämän huomioon ottaen on Komitea siihen alueeseen, johon saa teettää rakennuksia ainoastaan tulenkestävästä aineesta, lukenut ne kaupunginosat, jotka sijaitsevat tämän oheiseen karttaan piirretyn punaisen viivan sisäpuolella. Paitsi alueita, jotka voimassa olevain määräysten mukaan on luettu yksinomaan tulenkestävää ainetta varten tarkoitettuun alaan, tulisivat Komitean ehdotuksen mukaan siihen lisäksi: jällellä olevat IV ja V kaupunginosan alat, VII ja IX kaupunginosa, suurin osa X kaupunginosa,

XI ja XIV kaupunginosa sekä eräät XII ja XV kaupunginosan alueet. Myydessään tontteja niistä osista kaupunkia, missä muu kuin tulenkestävä rakennusaine on luvallinen, näyttää kaupunginviranomaisille olevan varattava oikeus panna sellaisia kovempia ehtoja kuin tässä kohden katsotaan tarpeelliseksi.

Viimeisessä momentissa mainitut pienemmät rakennukset on katsottu käyvän n. s. tulenkestävällä alueellakin rakentaminen muusta kuin tulenkestävästä aineesta tulenvaaran mainittavasti lisääntymättä. Tämä määräys vastaa voimassa olevan rakennusjärjestyksen 31 §:ä, jossa mainitulla tavalla luvusta erotetut rakennukset määritellään tarkoituksensa mukaan (veranta, vaja, puoti j. n. e.). Komitea puolestaan on kuitenkin ollut sitä mieltä, että pinta-alan pitää vastamainitussa kohden olla määräävän.

41 §.

R. J. 32—
34 §. Sen sijaan että nykyään voimassa oleva rakennusjärjestys ainoastaan kieltää tekemästä kovaa lämmitystä vaativia laitoksia „keskikaupungille“, on Komitea paloturvallisuutta silmälläpitäen katsonut olevan ulottaminen tämän kiellon kaikkiin asuntotontteihin, koska tässä tapauksessa näyttää ratkaisevana olevan tontin käyttö eikä asema.

Voimassa olevan rakennusjärjestyksen 34 §:ssä mainitut laitokset (puusepän-, vannehtijantyöpajat y. m.), jotka tähän asti ovat osittain olleet lievempään määräysten alaiset kuin muut tulenvaaralliset laitokset, on katsottu tulenvaaran vähentämiseksi olevan asettaminen viimeksi mainittujen vertaisiksi. Komitea ei ole tahtonut, niinkuin nykyään voimassa olevassa rakennusjärjestyksessä on laita, esimerkkeinä luetella moniaita tulenvaarallisia laitoksia, vaan katsonut niiden luokituksen olevan jätettävä maistraatin harkittavaksi.

R. J. 35 §:n
1 mom. Samassa tarkoituksessa on katsottu Maistraatille olevan varattava valta antaa savupiipun ja tulisijan rakenteesta sekä palomuurin, tulenkestävään palkistojen, kivilattian, rautaovien ja muun semmoisen sijoittamisesta määräyksiä, joita ehdotuksessa olevan säännöksen lisäksi kussakin tapauksessa pidetään tarpeellisina tulenvaaran torjumiseksi.

43 §.

Tähän pykälään on Komitea erinäisistä erikoisrakennusjärjestyksissä pannut säännön, että teollisuuslaitosta ja työpajaa ei saa olla kaupungin-
asemakaavaan otetulla huvila-alueella. Niinikään on näyttänyt tarkoituksen-
mukaiselta kieltää huvila-alueella pitämästä kauppapuoteja, lukuunottamatta maito- ja leipämyymälöitä. Komitea on nimittäin sitä mieltä, että huvila-
kaupunginosat kadottaisivat luonteensa, jos niihin sijoitettaisiin liiketoimintaa laajemmassa mitassa kuin tarpeellista on.

Terveydellisistä syistä on Komitea ollut sitä mieltä, että sikaloita ja navettoja ei enää ole siedettävä vahvistetun kaupunginasemakaavan alueella.

X luku.

Rakennusten laajuudesta, pihamaasta, rakennusten asemasta ja korkeudesta sekä asuinrakennusten kerrosluvusta.

44 §.

Voimassa olevan rakennusjärjestyksen 40 §:ssä olevan pääsäännön, että R. J. 40 §. tontin pinta-alasta saa kaksi kolmannelta rakentaa, on Komitea pysyttänyt; samaten mainitun pykälän a) ja b) kohdassa säädetyt poikkeukset kolmelle tahille kahdelle kadulle päin antaviin kulmatontteihin nähden, joiden alasta saa rakentaa, ensinmainittujen viisi kuudennesta ja jälkimäisten neljä viidennestä. Sitä vastoin on Komitea ehdottanut laajennettavaksi sitä mainitun pykälän c) momentissa mainittua aluetta, jonka piirissä välitonteille saa rakentaa kolme neljännessä niiden pinta-alasta. Komitean ehdottama alue, joka on ruskealla värillä osotettu tämän oheisessa kartassa, tietää, että useiden kaupungin keskeisemmissä ja vilkasliikenteisissä osissa olevain välitonttien pinta-alasta, jota kalleutensa vuoksi on katsottu olevan salliminen paremmin käyttää hyväksi, saisi rakentaa kolme neljännessä, sen sijaan että nykyisten määräysten mukaan suurin luvallinen ala on kaksi kolmannelta.

Helsinginniemen rakennusjärjestyksen 2 §:ssä olevan säännöksen, että tontin pinta-alasta ei saa rakentaa enempää kuin 240 m², on Komitea katsonut voivansa poistaa. On nimittäin näyttänyt tarpeettomalta tässä kaupunginosassa rakentamatta oleviin harvalukuisiin tontteihin nähden pysyttää edellä mainittua rajoitusta, jonka käy poistaminen naapurien oikeutta loukkaamatta taikka muuta haittaa tuottamatta. Eräille tämän kaupunginosan tontinhaltijoille tästä koitua arvonnousu on kutakuinkin vähäpätöinen, koska rakennettavaksi luvallinen tonttien osa laajenisi ainoastaan muutamalla neliömetrillä.

Tilan saamiseksi tontilla tarpeellisille ulkokuoneille on nykyään voimassa olevissa määräyksissä sallittu tontin rakentamista varten vahvistetun pinta-alan lisäksi vielä rakentaa määrättyä suurinta kokoa olevia ulkokuoneita jollekin määrättylle alalle. Tämä ei kuitenkaan koske huvila-alueitten tontteja, joiden jälellä oleva osa on jätettävä kokonaan rakentamatta.

Ulkohuonerakennuksia varten käytettävästä luvallisesta pinta-alasta on nykyään olemassa erilaisia määräyksiä. Tonteilla, joista saa rakentaa kaksi kolmannelta, myönnetään ulkokuoneita varten lisätilaa vieläkin yksi kol-

mannes ja rakennusjärjestyksen 40 §:n a)—d) kohdassa mainituilla tonteilla on mainittu lisätila määrätty osin viidenneksi ja osin kymmenennekseksi.

Komitea ei ole havainnut olevan syytä pysyttää näitä erilaisia pinta-alamääräyksiä, vaan on katsonut, että kaikki tontit on asetettava yleisen säännön alaisiksi sekä että lisätila on määrättävä neljännekeksi siitä pinta-alasta, johon ei saa teettää korkeampia rakennuksia. Tämä tietää rajoitusta kaikkiin niihin tontteihin nähden, joiden lisätila tähän asti on ollut kolmannes tontin jälellä olevasta pinta-alasta, mutta Komitean mielestä ei ole mitään syytä asettaa näitä tontteja muita ryhmiä edullisempaan asemaan. Huvila-alueisiin nähden voimassa ollut poikkeus on Komitean ehdotuksessa pysytetty.

Sen ohessa on Komitea ehdottanut sellaista lievennystä tähän asti voimassa oleviin määräyksiin, että puheenalaista rakennettavaksi luvallista lisätilaa ei ehdottomasti tarvitse varata ulkokuoneita varten ja että muitakin pienehköjä rakennuksia saa siihen teettää. Komitea on nimittäin ollut sitä mieltä, ettei tässä kohden pidä olla määräävänä onko rakennus laadultaan ulkokuone, vaan kuinka korkea rakennus on.

Koska useinkin on sattunut, että pihamaat, joissa pohjakerroksen kohdalla on riittävästi tilaa, on ylhäältä ylempään kerrosten kohdalla ulkoneilla niin supistettu, että valoisuusolot ovat käyneet paljon huonommiksi, kuin jos olisi käytetty pienempää pihamaata, on Komitea katsonut olevan ehdottaminen lisämääräyksiä tuollaisen rakennusjärjestyksen kiertämisen ehkäisemiseksi.

Määräys että etupihaa, jonka leveys on 3 metriä vähempi, ei saa lukea rakentamattomaksi pinta-alaksi, tarkoittaa estää rakennuttajia mielivaltaisesti vetämästä rakennuksia kadulta eri tonteille, minkä johdosta katulinja rakennustaiteelliselta kannalta vaikuttaisi levottomasti ja häiritsevästi.

Tässä pykälässä on Komitea kutsonut olevan tarkemmin määrittelemisen, mikä kulmatontilla ymmärretään, koska muutoin sattuisi semmoinen muodottomuus, että kadun polvekkeessa sijaitsevaa tonttia ei katsottaisi kulmatontiksi, jota vastoin kahden vastakkain käyvän kadun viereisen tontin, vaikka kadut tuskin ensinkään muodostavat kulmaa, saisi katsoa kulmatontiksi. Tontin lukeminen kulmatonttien ryhmään ei kuitenkaan saa perustua siihen, että se sijaitsee kahden toisiaan kohtaavan kadun varrella, vaan pitää ratkaisevana olla tontin ulkolaitain muodostama kulma. Sopivaksi ylärajaksi tässä kohden on Komitea ehdottanut 135° ($90^{\circ} + 45^{\circ}$) kulmaa, tontin sisäosaan päin lukien, joten tonttia, jonka sivut muodostavat tätä tylsemmän kulman, ei katsottaisi kulmatontiksi.

Arkkitehtiklubi on tässä yhteydessä huomauttanut, että kulman sopisi suurentaa 140 asteeseen, koska kaupungin asemakaavain suunnittelusta saatu kokemus osottaa, että teoreettisia 90 ja 45 asteen kulmia käytännössä harvoin tarkasti noudatetaan, minkätähden 5 asteen liikumatila olisi suotava. Tämä

todistelu kuitenkin Komitean mielestä on vailla kaikkea oikeutusta, koska mittauskirjan mittain pitää mainitussa kohden olla määräävinä.

45 §.

Tämä säännös perustuu siihen, että tontille teetettävään rakennusten R. S. 54 §. laajuutta koskevista määräyksistä täytyy eräisiin rakennusyrityksiin nähden myöntää poikkeus. Niinpä esimerkiksi kävisi mahdolliseksi rakentaa uudenaikaisia tavarahuoneita, kauppahalleja, uimahuoneita y. m., jos puheenalaisessa kohden tarkoin sovellettaisiin rakennusjärjestyksen määräyksiä.

Eräs Komitean jäsen (herra Tallberg) on tahtonut pykälän laadittavaksi siihen muotoon, että Maistraatin, myöntäessään laajennettua rakennusoikeutta tuollaisissa poikkeustapauksissa, ei tulisi ehdottomasti määrätä että tontin saa *kauttaaltaan* rakentaa, vaan varattaisiin sen ohessa tilaisuus harkinnan mukaan sallia että jonkin, vaikkapa pienemmänkin, osan piha-aluetta saisi jättää rakentamatta. Komitean enemmistö ei kuitenkaan ole katsonut olevan syytä suoda Maistraatille niin laajaa toimivaltaa.

46 §.

Pääpihamaahan nähden säädetään voimassa olevassa rakennusjärjestyk- R. J. 40 §
sessä, että sen pitää olla vähintään 150 m², kun tontilla on yksinomaan tulen- viim. mom.,
kestävästä aineesta tehtyjä rakennuksia, sekä muussa tapauksessa 200 m². 41 §, 42 §
1 mom.

Komitean mielestä on puheenalaisessa kohden tehtävä ero toiselta puolen kaupungin vanhempain ynnä leveämpäin liikenneväyläin varrella sijaitsevain osain ja toiselta kaupunginalueen muiden osain välillä. Ensinmainitulla alueella, joka käsittää I—VIII kaupunginosan, Siltasaaren sekä Itäisen Viertotien ja Helsinginkadun varrella olevat tontit, pysytettäisiin nykyinen 150 m²:n mittamääräys. Toisella alueella tulisi pääpihamaan olla vähintään 180 m², jos tontille on tehtävä rakennukset tulenkestävästä aineesta, eli siis 30 m² enemmän kuin nykyään voimassa olevat määräykset edellyttävät. Taas niihin toisen alueen tontteihin nähden, joille rakennetaan muusta kuin tulenkestävästä aineesta, pysytettäisiin nykyinen 200 m²:n mittamääräys. Puheenalaisia alueita erottaa tämän oheisessa kartassa toisistaan sininen viiva.

Kun korttelin tonttien yhdistetty pihamaa suuremmassa määrin kuin tavalliset pihamaat täyttää pihamaan tarkoituksen sekä näyttää olevan kehoitettava tuollaisia yhteisiä pääpihamaita laittamaan, on Komitea katsonut olevan puoltaminen tuntuva lievennystä tontinomistajalle, joka laittaa pääpihamaan naapurinsa kanssa yhteisesti. Tuollainen pihamaa olisi ehdotuksen mukaan enintään ainoastaan 125 m² kutakin tonttia kohti eli siten kahdella tontilla yhteensä 250 m², jota alaa joka tapauksessa täytyy pitää riittävänä ilman ja valon saantiin nähden. Tuollaisen yhteisen pihamaan laittamisen

edellytyksenä kuitenkin tulee olla että pihamaat ainakin 10 metrin pituudelta ovat vierekkäin.

Komitean ehdotuksen viimeinen mom. koventaa tuntuvasti 1895 vuoden rakennusjärjestyksen 41 §:n vastaavia säännöksiä, joita ei ole pidetty kyllin tehokkaina.

47 §.

R. J. 41 ja 42 §. Myönnytys että eräillä ehdoilla saa jakaa pihamaan eri alueisiin suotontinhaltijalle tilaisuuden terveydelliseltä kannalta edullisemmin käyttää hyväkseen tontin sisäosia. Muun pihamaan kuin pääpihamaan laittamisesta on voimassa olevassa rakennusjärjestyksessä määräys, että tuollaisen pihamaan pitää olla alaltaan vähintään 3 metriä neliössä. Kun tämän laajuinen pihamaa terveydelliseltä kannalta on epäedullinen eikä vastaa tarkoitustaan, on Komitea katsonut tarpeelliseksi koventaa puheenalaista määräystä siten, että tähän luokkaan kuuluvan pihamaan pitää olla alaltaan ainakin niin tilava, kuin voimassa olevan rakennusjärjestyksen 89 §:ssä (sekä myös Komitean ehdotuksen 115 §:ssä) on säädetty sellaisen pihamaan vähimmäksi alaksi, jota vasten asuinhuoneissa saa olla ikkuna. Panemalla tällainen määräys on säännös saatu mutkattommaksi siinä kohden, että on käynyt poistaminen eräitä yksityiskohtaisia määräyksiä sellaisen pihamaan laajuudesta, jota vasten asuinhuoneissa saa olla ikkunoita.

Paitsi edellä mainittuja kahta pihamaan alan ryhmää on Komitea tahtonut varata tilaisuutta n. s. takapihain eli valopihain laittamiseen, joiden pääasiallisena tarkoituksena on antaa valoa ja ilmaa muihin huoneisiin kuin asuinhuoneisiin, esimerkiksi kylpyhuoneisiin, eteisiin ja tarjoiluhuoneisiin. Jotta terveydelliset vaatimukset tämänkin laatuiseen pihamaan alaan nähden tulisivat huomioon otetuiksi, on Komitea ehdottanut, että taka- ja valopihain pitäisi olla vähintään 6 metriä eikä, niinkuin voimassa olevassa rakennusjärjestyksessä vaaditaan, 3 metriä neliössä.

Pihamaan ulkoumat eli n. s. solat on voimassa olevassa rakennusjärjestyksessä asetettu valo- ja takapihain vertaisiksi, minkä johdosta niiden tulee olla alaltaan vähintään 3 metriä neliössä. Sitä paitsi säädetään rakennusjärjestyksen 89 §:ssä, että asuinhuonetta ei saa solaa päin antavaksi tehdä, ellei sola ole 4,5 metriä leveä sekä puoltatoista leveyttään syvempi. Solan vähimmän leveyden ehdoton määrääminen ei kuitenkaan tuota toivottua tulosta, koska leveys sinänsä ei tässä kohden ratkaise solaa päin antavan asuinhuoneen tyydyttävää valaistusta, vaan on noudatettava määrättyä suhdetta solan leveyden ja syvyyden välillä. Niinpä voi esimerkiksi 3 metrin levyinen sola päästää valoa tuntuvasti paremmin kuin leveämpi sola, jos vain solan syvyys on oikeassa suhteessa leveyteen. Mutta solan muodollakin on tässä kohden merkitystä. Komitea on tämän johdosta ja huomioon ottaen

Arkkitehtiklubin tässä kohden lausumat toivomukset koettanut laatia tähän kuuluvat määräykset sellaiseen muotoon, että puheenalaiset näkökohdat tulevat huomioon otetuiksi.

Kun kokemus on osottanut, että seikkaperäisimmät ja tarkimmatkaan pääpihamaan ja muun piha-alan laajuutta koskevat määräykset eivät ole tyhjentäviä sekä että näitä määräyksiä kuitenkin käy kiertäminen, on Komitea katsonut tarpeelliseksi tässä pykälässä varata Maistraatille vallan, kun terveydelliset näkökohdat vaativat, puuttua asiaan, siinäkin tapauksessa että piha-ala on mitattu rakennusjärjestyksen määräysten mukaisesti.

48 §.

Siihen liittyen mitä ehdotuksen 44 §:ssä on säädetty tontin rakentamattoman pinta-alan laskemisesta on esillä olevaan pykälään pantu sääntö asianomaisen viranomaisen noudatettavaksi pihamaata mitatessaan.

49 §.

Voimassa olevan rakennusjärjestyksen 36 §:ssä olevan säännön että asuinrakennukset on *etusijassa* tehtävä katuja tai yleistä paikkaa vasten on Komitea laatinut täsmällisempään muotoon. Mainitussa §:ssä säädetään myös, että ulkokuoneus *etupäässä* on rakennettava tontin sisäosaan. Kun Komitea on ollut sitä mieltä, että kadunpuoleiseen tontinrajaan sijoitettu ulkokuonerakennus aina saa aikaan rumennusta, on tämä säännös ehdotuksessa laadittu siihen muotoon, että ulkokuoneita saa teettää ainoastaan tontin sisäosaan. Poiketen Helsinginniemen huvila-alueen tähänastisista rakennusmääräyksistä, joiden mukaan asuinrakennuksen saa sijoittaa joko erilliseksi taikka myös rajakaistontin rajalle, on Komitea ehdottanut, että rakennukset mainittuun kaupunginosaan aina olisi, mikäli vielä on mahdollista, tehtävä erilliset rumentavain palopäätyjen välttämiseksi. Tämä määräys ei mitenkään loukkaisi tontinhaltijain rakennusoikeutta, mutta siten saataisiin — valitettavasti liian myöhään — estetyksi teettämästä vuokrakasarmeja tälle alueelle yhteenrakentamalla vierekkäisiä tontteja, jommoinen rakennustapa ei ensinkään ole alueen tarkoitettun luonteen mukainen.

50 §.

1895 vuoden rakennusjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaan saa muusta kuin tulenkestävästä aineesta olevan rakennuksen teettää jopa 3 metrin päähän tontinrajasta, joten siis tämän ja samallaisesta aineesta tehdyn naapuritalon väliä olisi 6 metriä. Tämä välimatka on tulenvaaraa silmälläpitäen katsottu olevan lisättävä 8 metriksi, joten siis muusta kuin tulenkestävästä aineesta olevaa rakennusta ei saa teettää 4 metriä lähemmäksi rajakkaista tonttia.

Samalla tontilla olevain, muusta kuin tulenkestävästä aineesta tehtyjen rakennusten välimatka on voimassa olevain määräysten mukaan (vrt. R. J. 74 §, semmoisena kuin se on Senaatin päätöksen mukaan joulukuun 18 päivältä 1906) ollut ainoastaan 3 metriä, joka välimatka, siihen liittyen mitä vastikään lausuttiin, on katsottu olevan lisättävä 8 metriksi, koska tuollaisten samalla tontilla sijaitsevain rakennusten tulenvaara ei ole vähempi kuin eri tonteilla sijaitsevain rakennusten.

51 §.

R. J. 43 §. Kadun varrella olevan rakennuksen korkeuteen nähden noudatetaan 1895 vuoden rakennusjärjestyksessä sitä periaatetta, että sellainen rakennus saa olla yhtä korkea kuin kadun leveys, siihen lisättynä 2,5 metriä. Kun tuollainen määräys näin pohjoisella leveysasteella vallitsevia valoisuusoloja silmälläpitäen on omansa herättämään epäilyksiä, on Komitea katsonut olevan puoltaminen siten vahvistetun rakennuskorkeuden vähentämistä metrillä, jommainen määräys, tuottamatta tontinomistajalle taloudellisia vaikeuksia, tyydyttäisi kohtuullisia terveydellisiä vaatimuksia. Vertailun vuoksi mainittakoon, että Saksan suuremmissa kaupungeissa vahvistettu rakennuskorkeus yleensä ei ole Komitean ehdottamaa mittaa suurempi, vaikka valoisuusolot mainitussa maassa ovat tuntuvasti suotuisimmat kuin meillä. Niinpä ei Berlinissä sallita 22 metriä suurempaa rakennuskorkeutta, eikä suurempaa kuin kadun leveys; Frankfurt am Mainissa saa rakennuskorkeus 2 metrillä ylittää kadunleveyden, mutta ei olla 20 metriä suurempi. Tukholmassa saa rakennuskorkeus enintään olla sama kuin kadun leveys, siihen lisättynä 1,5 metriä, ja suurin luvallinen korkeus on 22 metriä.

Komitean ehdotuksessa on pysytetty määräys, että esplanaatien, rantasiltain ja avonaisten paikkain vierelle saa *niin laajasti kuin nykyään on voimassa*, likimpänä rakennusta olevan kadun leveyteen katsomatta, rakentaa enintään 23 metrin korkuisia taloja. Töölön alueella olevain avonaisten paikkain ja vastaisten rantasiltain varrelle teetettävain rakennusten suurin rakennuskorkeus olisi Komitean ehdotuksen mukaan 20 metriä nykyään voimassa olevassa erikoisrakennusjärjestyksessä säädetyn 18 metrin sijasta.

Suurimmaksi rakennuskorkeudeksi kaupungin muissa osissa on säädetty 23 metriä ehdotuksen 46 §:n a) kohdassa mainitun sinisen viivan osottamalla alueella sekä 20 metriä tämän alueen ulkopuolella. Tämän mukaisesti siis olisi kaupungin vanhemmissa osissa (Kaivopuistoa lukuunottamatta) sekä laitaosissa suurempain liikenneväyläin varsilla sijaitsevilla tonteilla suurin rakennuskorkeus 23 metriä, jota vastoin se muissa X, XI ja XII kaupunginosan osissa sekä Töölön alueella olisi 20 metriä. Viimeksi mainitulle alueelle, johon nykyään voimassa olevan erikoisrakennusjärjestyksen mukaan on saanut rakentaa enintään 18 metrin korkuisia taloja, tuottaisivat ehdotetut määräykset näin ollen varsin huomattavan edun. Komitea on katsonut voivansa

puoltaa rakennuskorkeuden lisäämistä näissä osissa kaupunkia 2 metrillä, syystä ettei tällainen muutos mitenkään loukkaisi esteettisiä eikä terveydellisiä vaatimuksia, vaan päin vastoin sallisi muodostella julkisivut rakennustaiteellisesti vapaammin ja laittaa korkeampia ja ilmavampia huoneita, sallimatta kuitenkaan lisätä säädettyä kerroslukua.

1895 vuoden rakennusjärjestyksessä säädetyn 9 metrin suurimman rakennuskorkeuden rakennuksille, joiden alakerros on tulenkestävästä ja muu osa muusta aineesta, sekä 7,2 metrin suurimman rakennuskorkeuden muusta kuin tulenkestävästä aineesta tehdyille rakennuksille on Komitea ehdotuksessaan pysyttänyt.

1895 vuoden rakennusjärjestyksen 43 §:n 3 momentin mukaan saa rakennuksessa, jonka vierellä on avoin tai puutarhaksi laitettu tahi puilla istutettu etupiha, vahvistetun suurimman rakennuskorkeuden ylittää etupihan leveyttä vastaavalla mitalla, kuitenkin ettei suurinta korkeusmittaa missään tapauksessa saa ylittää. Tämän määräyksen on Komitea pääasiassa pysyttänyt, kuitenkin tekemällä lisäyksen, että ainoastaan sellaisen etupihan, joka on kaupunginasemakaavaan merkitty, saa tässä ottaa huomioon, näin väärinkäytösten ehkäisemiseksi. Sen ohessa on Komitea ulottanut puheenalaisessa määräyksessä suodun huojennuksen vastapäiseen tonttiinkin, joka on näyttänyt mainitussa kohden olevan asetettava etupihan vierellä sijaitsevan tontin vertaiseksi.

Tähän asti ei ole ollut erityistä rajoitusta säädettyinä kaltevan kadun varrelle teetettävään rakennusten korkeuteen nähden, vaan on niiden suurinta luvallista rakennuskorkeutta määrätessä keskikorkeus ollut yksin ratkaisevana. Tämän johdosta on sattunut tapauksia, jolloin rakennus on eräiltä kohdin kokonaista seitsemän metriä ylittänyt luvallisen suurimman korkeuden. Tuollaisen epäkohdan poistamiseksi on Komitea ehdottanut säädettaväksi, että kaltevan kadun tahi paikan vierellä oleva tulenkestävästä aineesta tehty rakennus saa korkeimmalta kohdaltaan ylittää pykälän eri säännöksissä määrätyn suurimman korkeuden enintään kaksi metriä, jota mittaa Komitea on pitänyt riittävänä. Osin tulenkestävästä ja osin muusta aineesta tehtyyn rakennukseen nähden on samassa tarkoituksessa kuin 3) kohdassa ehdotettu, että tuollaista rakennusta *ei mistään kohdasta* saa tehdä suurinta luvallista mittaa korkeampaa.

6) kohdassa oleva poikkeusmääräys on otettu voimassa olevasta rakennusjärjestyksestä.

Esillä olevan pykälän 9 kappaleessa käytetty lausetapa *julkinen rakennus* ei tarkoita rakennusta, jonka valtio teettää tavalliselle asuintontille, eikä taloa, jonka kruunu on ostanut yleiseen tarpeeseen ja jota osittain käytetään yksityistarkoituksiin, vuokrataan myymälähuoneistoiksi y. m. s. Tuollaiset rakennukset on tietenkin rakennuskorkeuteen nähden asetettava yksityisen tontinhaltijan rakennusten vertaisiksi.

Kaupungin huvila-alueisiin nähden on kussakin erikoisrakennusjärjestyksessä ollut eri määräyksiä rakennuskorkeudesta, kaikki kuitenkin tarkoitteen rajoittaa kerrosluvun tuollaisilla alueilla kolmeksi. Komitean mielestä on sama tarkoitus saavutettavissa yhtenäisellä määräyksellä, jonka mukaan huvila-alueella olevan asuinrakennuksen korkeus rajoitettaisiin 12 metriksi. Tämä Komitean ehdotus tietäisi eräissä tapauksissa voimassa olevain määräysten koventamista, mikä ei kuitenkaan rasittaisi tontinomistajaa sanottavassa määrässä ja toisissa tapauksissa tuottaisi tarpeen vaatiman kohtuullisen lievennyksen.

Kaupunginvaltuuston edellä kerrotussa lähetteessä viime toukokuun 13 päivältä annettua määräystä noudattaakseen saa Komitea huomauttaa, että lähetteessä mainittu Helsinginkadun eteläpuolinen huvila-alue näyttää rakennuskorkeuteen nähden olevan asetettava muiden huvila-alueiden vertaiseksi. Erikoismääräyksiä tätä aluetta varten ei muutoin näy olevan tarpeen, mutta on sen laatu huvila-alueena *asianmukaisella värimerkinnällä osotettava rakennusjärjestykseen kuuluvassa kartassa*, sittenkun kaupunginasemakaavaehdotus on saavuttanut hallituksen vahvistuksen.

Jos leveämmän ja kapeamman kadun kulmauksessa sijaitseva rakennus voi, voimassa olevan rakennusjärjestyksen edellyttämällä tavalla, saada jälkimäisen kadun varrella saman korkeuden kuin leveämmän kadun varrella, vaikuttaa tämä häiritsevästi kapeamman kadun varrella olevain rakennusten valon saantiin. Tämän johdosta on rajoitus tässä kohden osottautunut tarpeen vaatimaksi. Niinikään on ehdotukseen pantu määräyksiä sellaisten rakennusten korkeusmitoista, jotka sijaitsevat sekä kadun että avonaisen paikan varrella kulmaa muodostamatta.

Kun rakennuskorkeutta koskevain määräysten koventaminen tahi lieventäminen tontinluovutuksessa saattaa eräissä tapauksissa olla tarpeellinen, on kaupunginviranomaisille varattu tilaisuus kauppakirjassa säätää poikkeuksia pykälässä olevista yleisistä rakennuskorkeutta koskevista säännöistä.

52 §.

R. J. 44 §. Tontin sisäosassa olevaan, useampaan pihamaahan rajoittuvaan rakennukseen nähden säädetään 1895 vuoden rakennusjärjestyksen 44 §:ssä, että sen korkeus saa olla sama kuin leveimmän näistä pihamaista leveys. Kun tuollaisissa tapauksissa levein pihamaa ei yksin näy saavan olla ratkaisevana ja mainitusta säännöstä on ollut tuloksena, että rakennuksia, joiden julkisivuista ainoastaan vähäpätöinen osa on sijainnut leveimmän pihamaan vierellä, on saatu tehdä kohtuullista rakennuskorkeutta ylittämällä, on Komitea tarpeenmukaisesti täydentänyt ja kehittänyt näitä määräyksiä.

Mainitun 44 §:n 2 momentin mukaan saa katurakennukseen kuuluvan kylkirakennuksen tehdä ensinmainitun korkuisen, ei kuitenkaan 10 metriä pitemmältä katurakennuksen pääpihamaan puoleisesta julkisivusta lukien. Tä-

män säännön on Komitea pysyttänyt siten muutettuna, että matka luetaan, ei pihanpuoleisesta julkisivusta, mikä menettely on aiheuttanut väärinkäytöksiä ja väärintulkintaa, vaan 26 metrin päähän katulinjasta, mikä matka vastaa aikaisempaa 10 metrin mittaa, siihen lisättynä tavallisen katurakennuksen leveys, arviolta 16 metriä. Missä ei rakennusta saa tehdä katulinjaan, luetaan puheenalainen matka siitä linjasta, johon rakennus vahvistetun asemakaavan mukaan on sijoitettava.

Katon nousun korkeutta koskevat määräykset on ehdotukseen pantu pääasiallisesti Töölön rakennusjärjestyksen mukaisesti, ollen kuitenkin katon kaltevuuskulma katsottu olevan suurennettava 45:stä 50 asteeseen. Sen ohessa on esteettisistä syistä sallittu teettää päädyt, tornit ja ullakon katto-keromerot pykälässä mainitun rajan yläpuolelle.

53 §.

Voimassa olevassa rakennusjärjestyksessä rakennuskorkeuden mittaa- R. J. 47 §.
misesta olevan säännön sijaan on Komitea pannut täsmällisemmät ja selvemmät määräykset.

Säännöstä, että kaltevalla maalla on rakennuksen korkeus mitattava keskikorkeuden mukaan, näyttää olevan täydennettävä määräyksellä sen tapauksen varalta, että rakennus antaa useammalle kadulle päin. Sellaisessa tapauksessa on laskettava kunkin kadun keskikorkeus eikä eri katujen yhteistä keskikorkeutta, mistä voi olla seurauksena, että rakennuskorkeutta kohuttomasti ylitetään.

Kun viettävän kadun varrelle teetetävän, pitkällä julkisivulla varustetun rakennuksen kerrosluku tulisi rakennuksen matalimmassa osassa kohtuuttomasti rajoitetuksi, jos keskikorkeus ehdottomasti olisi laskettava rakennukselle kokonaisuudessaan, on rakennuttajalle katsottu olevan suominen vapaus tuollaisessa tapauksessa tehdä rakennus jaksottain, mikä seikka on vaatinut panemaan lisäsäännöksen tähän pykälään.

54 §.

Kun 1895 vuoden rakennusjärjestyksessä olevat asuinrakennuksen ker- R. J. 46 §.
roslukua järjestävät säännökset eräiltä kohdin ovat tarkoitustaan vastamattomia ja käytännössä useinkin on osottautunut, että säädetty kerrosluku ei ole ollut suhteellinen rakennuksen luvalliseen korkeuteen, on ollut tarpeellista uudestilaatia tähän kuuluvat määräykset.

Komitean käsityksen mukaan on asuinrakennuksen suurimman korkeuden, mutta ei kerrosluvun säätely terveydelliseltä kannalta tärkeämpi seikka, minkätähden täytyy voida sallia asuinrakennukseen sijoittaa mahdollisimman monta kerrosta, jotta rakennusta voi edullisesti käyttää hyödyksi, kunhan samalla katsotaan, että eri kerrosten vähin korkeus määrätään terveellisyyden vaatimuksia noudattaen. Tältä kannalta katsoen lienee sopivin määrätä

kerrosluku rakennusjärjestyksessä niin, että tämä luku vastaa sitä kokonaislukua, joka saadaan, kun rakennuskorkeus, metrein ilmaistuna, jaetaan luvulla, joka osottaa kerrosten keskikorkeuden lattiasta lattiaan, niinikään metrein ilmaistuna. Tämän suhdeluvun on Komitea yksissä neuvoin Arkkitehtiklubin kanssa laskennut 3,4:ksi.

Voimassa olevan rakennusjärjestyksen 46 §:n viimeisessä momentissa säädetään, että ullakko, johon on laitettu tulisijalla varustettuja tai varustamattomia asuinhuoneita, on luettava kerrokseksi. Tämä Komitean mielestä tarpeeton ja kohtuuttomasti rasittava rajoitus on ehdotuksesta poistettu, mikäli koskee tulenkestävästä aineesta tehtyjä rakennuksia. Ullakkokerroksia ei nimittäin käy terveydelliseltä kannalta katsominen sopimattomiksi, pikemmin päin vastoin, ja tulenvaara ullakolla on nykyaikaisen teknikan apuneuvoilla ehkäistävässä.

51 §:n 7 kohdassa mainituissa kaupunginalueen osissa, joihin saa tehdä ainoastaan matalanpuoleisia rakennuksia, joille Komitea on ehdottanut suurimmaksi rakennuskorkeudeksi 12 metriä, ei tontinomistajia kuitenkaan näy olevan oikeutettava suurimman mahdollisen kerrosluvun lisäksi käyttämään ullakkoa asuntotarkoituksiin. Tuollainen etu tuottaisi nimittäin tontinomistajain kiinteistöille kohtuutonta arvonnisäystä sekä painaisi, koska, vuokrasarmien rakentaminen siten kävisi mahdolliseksi, näihin alueisiin toisen leiman kuin kaupunginasemakaavassa on tarkoitettu.

Ehdotukseen on pantu säännös, että kellari, jonka katto on enemmän kuin 1,5 metriä ylempänä viereisen kadun tahi pihamaan pintaa, on luettava kerrokseksi. Tämän säännöksen tarkoituksena on estää kiertämästä kerroslukua koskevia määräyksiä. Käytännössä on usein sattunut, että rakennukset on varustettu korkeilla kellareilla, jotka sitten kaikessa hiljaisuudessa on sisustettu asuinhuoneiksi.

Samassa tarkoituksessa on ehdotukseen pantu sitä sisällystä oleva määräys, että ullakkokerros, jonka lattia on enemmän kuin metrin alempana ulkomuurin yläreunaa, on luettava kerrokseksi. Kun ei tuollainen määräys kuitenkaan sinänsä riitä, siinä tapauksessa että rakennusta ei tehdä rakennusjärjestyksen sallimaan suurimpaan korkeuteensa, on Komitea tämän mahdollisuuden varalta pannut toisen ylärajanmääräyksen sovellettavaksi edellisen rinnalla, nimittäin että ullakkokerroksen lattia ei saa tuollaisessa tapauksessa olla 2 metriä alempana suurinta luvallista rakennuskorkeutta. Tällä keinon estetään luvallista rakennuskorkeutta kohtuuttomasti käyttämästä hyväksi terveydellisten vaatimusten kustannuksella.

Rakennusjärjestyksen 46 §:ssä oleva määräys, että kellarikerrosta, joka on laitettu hyvin kaltevalla maalla olevan rakennuksen alle, ei ole luettava kerrokseksi, veisi, jos se pysytettäisiin sinällään, siihen että rakennuksen, jossa alakerros on tulenkestävästä sekä muu osa muusta aineesta, todellisuudessa

saisi tehdä kolmikerroksisen, kun kellari tahi jokin sen osa sisustetaan asuin-kerrokseksi. Kun Komitea on sitä mieltä, ettei tuollaiseen rakennukseen missään tapauksessa saa tehdä useampaa kuin kaksi kerrosta, joka sääntö on Komitean ehdotukseen pantu voimasta olevasta rakennusjärjestyksestä, on lupa ylimääräisen kellarikerroksen laittamiseen kaltevalla maalla sijaitsevaan rakennukseen rajoitettu tulenkestävästä aineesta tehtyyn rakennukseen.

Käsite „hyvin kalteva maa“ on niinkään katsottu olevan täsmällisemmin ilmaistava. Komitean ehdottamassa sanamuodossa on otettu huomioon se seikka, ettei ainoastaan maan kaltevuuden, vaan kaltevuuden verrattuna julkisivun pituuteen, tulee olla määräävänä, kun on kysymys oikeuden myöntämisestä ylimääräisen kellarikerroksen laittamiseen. Lausetapaa „kalteva maa“ on muutoin tulkittu niin, kuin tarkoittaisi se myös kaltevalla pohjalla, mutta vaakasuoran kadun varrella sijaitsevia tontteja, mikä erinäisissä tapauksissa on johtanut rakennusjärjestyksen määräysten kiertämiseen sekä kohtuuttomaan tonttien hyväksi käyttämiseen, esimerkiksi Vuorimiehenkadun varella. Puheenalaiset sanat on Komitea sentähden vaihtanut sanoihin „kalteva katu“.

56 §.

Ehdotukseen on pantu määräys että, kun kaupunginasemakaavaan piiretyillä ulkoisilla ja sisäisillä rakennusrajoilla on määrätty, mikä osa tonttia on jätettävä rakentamatta, saa rakennus täyttää milloin minkin suuruisen osan rakennettavaksi luvallista tonttialaa, tarvitsematta tässä tapauksessa noudattaa määräyksiä rakennuksen laajuudesta tontilla taikka pihamaan avaruudesta ja suuruusmitoista. Täytyy nimittäin pitää ilmeisenä, että näitä rakennusrajoja määrätessä vaatimukset valon ja ilman saantiin nähden sekä terveydelliset näkökohdat on otettu huomioon paljon suuremmassa määrin, kuin mitä mainittujen alirajaa osottavain määräysten johdosta on laita. Näiden noudattamisesta voi sentähden koitua aivan tarpeetonta rakennusvapauden rajoitusta.

XI luku.

Rakennuspiirustuksista ja niiden vahvistamisesta, rakennelaskelmista sekä siitä, mitä rakennusyrietyksissä yleensä on noudatettava.

57 §.

Perusmuurin laskemisen maanpintaan saakka saa voimassa olevan rakennusjärjestyksen mukaan Maistraatin suostumuksella alkaa ennen piirustusten hyväksymistä. Kun tämä työ kuuluu siihen rakennustoimintaan, jonka pitää olla tarkastuksen alainen, on Komitea poistanut säännöksen. R. J. 49 §.

Sen sijaan katsoo Komitea purkamisen ja kaivoksenteon haitatta voivan alkaa ilman Maistraatin lupaa.

Perustuksen kaivaminen ja vuorenlouhinta niinkään voinevat alkaa ilman Maistraatin erityistä lupaa; näyttää riittävän, että näistä töistä ilmoitetaan rakennustarkastukselle, jolla on tilaisuus tarpeen mukaan pitää silmällä ja tarkastaa niiden suoritusta.

58 §.

R. J. 50 §. Komitean tässä pykälässä ehdottamat määräykset tietävät asiasta voi-
R. S. 112 §. massa olevain määräysten kehittämistä ja täydentämistä. Eräitä asiallisia muutoksia on Komitea pitänyt tarpeellisina. Niinpä on Komitea pannut ehdotukseensa määräyksen, että julkisivupiirustus vaaditaan rakennuksen yhdistetyltä pääpihamaalta näkyvistä etusivuista ja palomuuereista. Jotta kävisi arvosteleminen, onko rakennus rakennustaiteelliselta kannalta sopiva siihen paikkaan, johon se on aikomus teettää, on rakennuttaja velvoitettu antamaan piirustuksen naapurirakennusten julkisivuista 6 metrin päähän tontinrajasta sekä, niinkään esteettisistä syistä, syöksyputkien ja savupiippujen piirustukset.

59 §.

R. J. 52 §. Käytännöllisistä syistä ja erittäinkin piirustusten tarkastuksen helpottamiseksi ehdotetaan ne tehtäviksi, asemapiirustus mittakaavaan 1 : 200 ja kaikki muut piirustukset mittakaavaan 1 : 100.

Kun on välttämätöntä, että rakennustarkastuksen arkisto vastedes saa oman kappaleensa piirustuksia, on Komitea ollut sitä mieltä, että nämä on tehtävä kolmin kappalein, yksi hakijalle, yksi Maistraatin arkistoon ja yksi rakennustarkastuskonttoriin jääväksi. Täten viimeksi mainittu viranomaisen pääsisi siitä hankalasta ja aikaa vievästä mutkasta, minkä piirustusten hankkiminen Maistraatin arkistosta rakennustarkastuksen jatkuessa tietenkin tuottaa.

Kun se käytäntö on juurtunut tavaksi, että rakennuttajat piirustusten kaksoiskappaleena ovat antaneet n. s. valokopioita, jotka helposti soentuvat ja käyvät epäselviksi, on näyttänyt tarpeelliselta nimenomaan säätää, että ainoastaan sellainen aine ja jäljentämistapa hyväksytään, joka todella takaa arkistokappaleiden kestävyuden vastaisuudessa.

Komitean ehdotusta että kaikki piirustukset on tehtävä kolmin kappalein joko piirtämällä tahi täysin kestäväällä tavalla jäljentämällä on Rahatoimikamari vastustanut, arvellen Komitean liian paljon panneen huomiota rakennustarkastuksen työn helpottamiseen, mutta sitä vastoin tässä kohden sivuuttaneen arkkitehtien ja rakennuttajain edut. Jottei ylenmäärin rasitetaisi rakennuttajia, olisi mainittu määräys Kamarin mielestä muutettava niin, että rakennustarkastukselle annettava kappale saisi olla valokopia piirustuksista. Samallaisen toivomuksen on Arkkitehtiklubi lausunut.

Rahatoimikamarin lausunto että Komitea olisi kohtuuttomasti rasittanut asiallisia hankkiakseen rakennustarkastukselle suurempaa mukavuutta, ei ole todellisen asianlaidan mukainen. Rakennustarkastuksen työ lisääntyisi Komitean ehdotuksen mukaan tuntuvasti nykyään voimassa olevain määräysten edellyttämästä määrästä. Niinpä lisääntyisi katselmusten luku, ja rakennustarkastuskonttorin henkilökunnalle asetettaisiin suurempia vaatimuksia. Kolmatta piirustusten kappaletta ei suinkaan ole vaadittu konttorin mukavuuden vuoksi, vaan suorastaan käytännöllisistä syistä. Konttorin toimitettavissa katselmuksissa pitää nimittäin piirustukset olla käsillä. On luonnollista, että arkistossa säilytetyt piirustuksia ei saa kuljetella rakennuspaikoille. Rakennuttajan kappale taas ei aina ole käsillä rakennuspaikalla, ja on sitä paitsi useinkin epäluotettava. Kun arkistopiirustukset ovat nähtävinä ainoastaan itse virkahuoneessa ja asianomaisten virkamiesten on mahdoton pitää muistissa kaikkia kantavain rakenteiden mittoja, on luonnollista, että rakennustarkastuksessa on verraten vähän hyötyä Maistraatin kappaleesta. Kolmas kappale, jota säilytettäisiin rakennustarkastuksen kansliassa, olisi sitä vastoin aina käsillä, sen oikeaperäisyyttä ei tarvitse epäillä ja siihen käy heti katselmuksitoimituksessa kirjoittaminen katselmuksessa tehdyt muistutukset. Sen ohessa on huomattava, että rakennustarkastuskonttori voisi kolmannella kappaleella saada täytetyksi kauan tunnustetun tarpeen, nimittäin kaikkien jotakin rakennusta koskevain asiakirjain kokoomisen yhteen paikkaan. Piirustukset, rakennelaskelmat, katselmuskirjat ja kaikki muut rakennusyritykseen kuuluvat asiakirjat kävisi siinä tapauksessa nitominen yhteen ja kaikki katselmuksitoimituksissa tehdyt muistutukset kirjoitettaisiin asiakirjain oheiseen luetteloon. Tuollaisen järjestelyn hyöty tarkastukselle on ilmeinen; eikä siitä koituisi rasittavia menoja rakennuttajille, koska käytännössä on uusia menettelytapoja, joiden avulla voi täysin kestävästi jäljentää piirustuksia kustannusten nousematta mainittavasti suuremmiksi kuin kestävämmä valokopioita valmistamassa. Todistukseksi tästä mainittakoon, että rakennuttajat jo nyt ovat laajassa mitassa alkaneet käyttää uudenaikaisia jäljentämistapoja, vaikkei rakennusjärjestys sitä vaadi. Tähän tulee vielä lisäksi, että pilautuvalla jäljennöksellä on varsin vähän arvoa ja että erittäinkin valokopioita harvoin saa täysin selvää. Edellä lausutun johdosta on Komitea ollut sitä mieltä, että Rahatoimikamarin ja Arkkitehtiklubin edellä mainitut muutosehdotukset eivät ansaitse huomiota.

60 §.

Vuonna 1912 uudestijärjestettäessä kaupungin rakennustarkastusta määrättiin, että tarkastuskustannukset otetaan rakennuttajilta erityisesti vahvistetun taksan mukaisina maksuina. Esillä oleva pykälä tarkoittaa asianomaisten velvoittamista suorittamaan mainitut maksut. Määräys on samansanainen

kuin nykyään voimassa oleva Keisarillisen Senaatin syyskuun 20 päivänä 1912 vahvistama määräys asiasta.

61 §.

R. J. 53 §. Tähän pykälään on Komitea, huomioon ottaen Arkkitehtiklubin tässä kohden lausumat toivomukset, pannut yleisen säännön, että kaupungilla on valta järjestää kaupungin jonkin osan tahi koko kaupungin alueen julkisivupiirustusten valmisteleva tarkastus. Tuollaista alustavaa tarkastusta on tähän asti toimitettu ainoastaan XIII, XIV ja XV kaupunginosan piirustuksiin nähden Kaupunginvaltuuston tammikuun 31 ja maaliskuun 7 päivänä 1911 tekemäin päätösten johdosta.

Pykälän 1 momentissa on vuosikymmeniä voimassa ollut säännös, että julkisivupiirustukset on, ennenkuin uutisrakennuksen piirustusten hyväksymistä haetaan, alistettava yleisten rakennusten Ylihallituksen tarkastettaviksi. Tämä määräys, jota kaupungin varhaisemmalla kehityskaudella perusteli se seikka, ettei kunnalla ollut käytettävään päteviä ammattiviranomaisia, joiden toimeksi julkisivuntarkastuksen olisi käynyt antaminen, näyttää nyttemmin Helsingin kaupungissa kutakuinkin tarpeettomalta, mutta Komitea ei kuitenkaan ole katsonut voivansa mainittua säännöstä poistaa, koska tämä menettely perustuu vanhaan käytäntöön ja peljättävissä on, että sen suuntainen muutosyritys ei saavuttaisi Senaatin hyväksymistä.

62 §.

R. J. 53 §. Tässä pykälässä on määräys n. s. uutisrakennuskatselmuksesta, joka toimitetaan, sittenkun edellä mainittu julkisivuntarkastus on toimitettu, mutta ennenkuin rakennustarkastuksen asiana oleva piirustusten tarkastus alkaa. Tuollainen katselmus toimitettaisiin, Komitean ehdotuksen mukaan, ainoastaan kun tarpeelliseksi katsotaan, ja voisi olla toimittamattakin, esimerkiksi kun uutisrakennus tehdään aivan rakentamattomalle alalle ja säännöllistä laatua olevalle rakennuspohjalle.

Tätä katselmusta on järjestyksen vuoksi haettava kirjallisesti.

Katselmuslautakunnan kokoonpanoon nähden ei Komitea ole havainnut olevan aihetta ehdottaa muutosta voimassa olevan rakennusjärjestyksen 53 §:ssä asiasta oleviin säännöksiin.

63 §.

R. J. 54
ja 55 §.

Vaikka voimassa oleva rakennusjärjestys ilmeisesti edellyttää, että katselmuslautakunnan on uutisrakennuskatselmuksissa otettava huostaansa kaikki piirustukset ja muut asiakirjat, on käytäntö kuitenkin muodostunut sellaiseksi, että hakija on lähettänyt piirustukset ja asiakirjat katselmuslautakuntaan kuuluvalla asianomaisella maistraatinjäsenelle. Kun nyttemmin on aikaan-

saatu vakinaisesti järjestetty rakennustarkastus, minkä johdosta tarkastusmenettely on oleellisessa määrässä keskittynyt rakennustarkastuskonttoriin, on Komitea katsonut tarpeelliseksi ehdottaa, että piirustukset ja asiakirjat on uutisrakennuskatselmuksen tapahduttua annettava viimeksi mainitulle viranomaiselle.

Tämän jälkeen seuraava piirustusten vahvistamismenettely on pääasiassa pysytetty semmoisena kuin 1895 vuoden rakennusjärjestyksen 54 ja 55 §:ssä on säädetty.

Aika, jonka kuluessa katselmuskirja on annettava asialliselle, on katsottu olevan pitennettävä 2 viikoksi siitä lukien, kun täydelliset piirustukset ja asiakirjat on annettu perille, koska nykyinen 8 päivän määräaika katselmuksen päättymisestä on, nyt ehdotettua menettelyä silmälläpitäen, liian niukka.

Rahatoimikamari ja Arkkitehtiklubi ovat tosin rakennuttajan etua silmälläpitäen puoltaneet lyhempää toimitusaikaa, mutta Komitea ei ole voinut tähän yhtyä. Siihen nähden nimittäin, että piirustukset on saatettava seikkaperäisen ja laajan tarkastusmenettelyn alaisiksi, täytyy neljäntoista päivän toimitusaikaa pitää kohtuullisena ja tämän määräajan lyhentämisen olevan omansa arveluttavassa määrässä pakottamaan rakennustarkastuksen työtä.

66 §.

Lisä-, korotus- ja muutosrakennuksen, rakenne- tahi tulisijanmuutoksen R. J. 56 §. piirustusten vahvistamista koskeviin määräyksiin ei Komitean ehdotuksessa ole tehty muutosta. Julkisivun muutokseen nähden on ehdotettu sellaista menettelyä, että muutostyön piirustukset annettaisiin rakennustarkastuskonttoriin katselmuksen toimittamista varten itse paikalla ja katselmuskirjan antamista varten, jommoista on pidetty tarpeellisena, syystä että julkisivunmuutos useimmissa tapauksissa myös käsittää rakennemuutoksen sekä koska rakennustarkastuskonttorin joka tapauksessa pitää saada piirustukset haltuunsa voidakseen velottaa säädetyt maksut. Viime aikoina onkin käytäntö Maistraatissa kehittynyt sellaiseksi, että tuollaiset piirustukset on lähetetty suorastaan rakennustarkastuskonttoriin.

69 §.

Tässä pykälässä on määräyksiä itse rakennustyöhön ja varsinaiseen R. J. 58, 59 rakennustarkastukseen kohdistuvista katselmustoimituksista. Näistä seikoista ja 60 §. tähän asti voimassa olevat määräykset ovat hajallaan eri säännöksissä ja epätäydellisiä eivätkä enää vastaa nykyaikaisen kehityksen vaatimuksia. Komitea on sentähden tarpeellisilta kohdin uudestilaatinut ja täydentänyt tähän kuuluvia määräyksiä sekä asettanut ne selväpiirteisempään ajanlukumukaiseen järjestykseen, minkä ohessa Komitea täysin selvästi on maininnut

ne rakennusyrityksen eri kehitysvaiheet, jolloin tarkastuksen pitää puuttua asiaan. Tämän ehdotuksen mukaan jakautuisivat puheenalaiset katselmustoimitukset viiteen ryhmään, käsittäen 1) aseman paalutuksen rakennuskonttorin toimesta; 2) rakennustarkastuksen toimittamat perustuksen katselemukset; 3) rakennuskonttorin toimittaman kivijalankatselmuksen; 4) rakennustarkastuksen toimittamat palkistonkatselemukset sekä 5) rakennustarkastuksen toimittamaan yleiskatselmuksen.

Komitean ehdotus sisältää sen tärkeän poikkeuksen nykyään voimassa olevista määräyksistä, että 1895 vuoden rakennusjärjestyksen 60 §:ssä säädetty rakennuskatselmusmiesten toimitettava yleiskatselmus on luettu rakennustarkastuksen asiana oleviin toimituksiin. Tuollainen yleiskatselmus on myös mainitun pykälän mukaan toimitettava uutis- tai lisärakennustyön edistyttyä niin pitkälle, että kattorungosto on rakennettu ja savupiippu valmiiksi muurattu. Kun tämä toimitus tavallisesti on lopullinen katselmus, on käytännössä se epäkohta päässyt valtaan, että rakennuksen sisustaminen toimitetaan kenenkään tarkastamatta ja — niinkuin jälestäpäin on käynyt ilmi — useinkin piirustuksista ja rakennusjärjestyksen määräyksistä poiketen. Tämän johdosta on osottautunut aivan välttämättömäksi tässä puheena olevan, rakennustarkastuksen toimitettavan yleiskatselmuksen lisäksi järjestää loppukatselmus, jonka rakennuskatseluumiehet toimittaisivat rakennuksen täydellisesti valmistuttua.

70 §.

Rakennusyrityksen loppukatselmusta koskevat säännökset on yhdistetty tähän pykälään. Tämän katselmuksen tarkoituksena on tarkastaa, että työ on suoritettu vahvistettujen piirustusten ja annettujen määräysten mukaisesti sekä onko olemassa sellaisia asianhaaroja, että rakennuksen tahi jonkin sen osan luovuttamisesta asuttavaksi käy katsominen koituvan vaaraa asukkaiden terveydelle. Tällä toimituksella ja Maistraatin tähän perustuvalla silmälläpidolla saanee katsoa tehokkaan tarkastuksen aikaansaaduksi rakennuksen asianmukaiseen tekemiseen nähden.

71 §.

R. J. 61 §. Rakenne- ja tulisijaumuutoksesta on tähän asti ollut voimassa, että nämä työt ovat rakennuskatselmusmiesten tarkastuksen alaiset, sikäli kuin Maistraatti on tarpeelliseksi katsonut. Tuollainen ehdollinen määräys ei kuitenkaan Komitean mielestä voi täyttää turvallisuuden vaatimuksia. Kun nämä työt samoin kuin lisä-, korotus- ja muutosrakennustyötkin sekä julkisivumuutos useinkin ovat turvallisuuskannalta katsoen vaarallisempia kuin uutisrakennustyöt, näyttää itsestään selvältä, että ne on pantava samalaisen silmälläpidon alaisiksi kuin viimeksi mainitut. Koska kuitenkin pu-

heenalaiset työt ovat sen laatuksia, että eräitä uutisrakennuksiin nähden säädettyjä katselmuksia ei voi tulla kysymykseen (esimerkiksi kivijalankatselmusta korotusrakennusta tahi tulisijanmuutosta toimeenpannessa), on tässä pykälässä huomautettu, että uutisrakennusta koskevat rakennusjärjestyksen säännökset ovat *soveltuvalta kohdin* voimassa myös lisä-, korotus- ja muutusrakennukseen, rakenne- ja tulisijanmuutokseen sekä julkisivunmuutokseen nähden.

72 §.

Oleellinen puute voimassa olevassa rakennusjärjestyksessä on, ettei R. J. 62 §:n siinä, niinkuin edellä on huomautettu, ole tarpeellisia määräyksiä pätevän vastuunalaisen työnjohtajan asettamisesta rakennusyritykseen. Rakennusjärjestyksen 62 §:n 1 momentin mukaan kuvernöörillä tosin on valta isompia rakennusyrityksiä suoritettaessa ja tavallisuudesta poikkeavia rakenteita käytettäessä määrätä, että työ on suoritettava asiantuntevan henkilön silmälläpidon alaisena, mutta tätä keinoa tuskin lienee käytetty. Muutoin on rakentajan ehdonvallassa asettaa vastuunalainen työnjohtaja, joka siinä tapauksessa on Maistraatin hyväksyttävä. Pykälässä säädetään lisäksi, että rakennuttaja itse on vastuunalainen, ellei Maistraatin hyväksymää työnjohtajaa ole asetettu.

Seurauksena näistä määräyksistä on ollut, että useiden suurien uutisrakennusten töitä ovat johtaneet sivistymättömät ja epäpätevät työnjohtajat, tietenkin suureksi vaaraksi rakennuksen lujuudelle. Komitea on koettanut tätä epäkohtaa poistaa määräyksillä, jotka pääasiassa on lainattu Tukholman rakennusjärjestyksestä ja sisältävät, että asiantunteva vastuunalainen työnjohtaja on ehdottomasti asetettava suurenlaisiin rakennusyrityksiin sekä muulloinkin, kun Maistraatti tarpeelliseksi katsoo. Muissa tapauksissa saisi rakennuttaja itse päättää, haluaako asettaa vastuunalaisen johtajan vai itse ottaa vastataakseen työstä. Tämän ohessa on pykälään pantu määräyksiä vastuunalaisen työnjohtajan kelpoisuusehdoista.

73 §.

Uudenaikaisissa rakennusyrityksissä käytetään eräitä vaikeampia rakenteita, esimerkiksi rautabetonia, jotka vaativat erittäin tarkkaa suoritusta sekä jatkuvaa ja pätevää silmälläpitoa. Rakennustarkastuksen tuollaisiin rakenteisiin nähden toimittama silmälläpito ei riitä, koska rakennustarkastuskonttorin henkilökunnan avulla ei ole aikaansaataavissa kaikkien tähän kuuluvain töiden täysin tehokasta yhtäjaksoista valvontaa. Tähän nähden ja kun tuollaiset rakenteet, samalla kun ne rakennustekniseltä ja taloudelliselta kannalta voivat olla sangen edullisia ja tarkoituksenmukaisia, täytyy tehdä erittäin tarkasti, jottei rakennusyritys joudu vaaranalaiseksi, on Ko-

mitea ollut sitä mieltä, että tuollaisissa tapauksissa on Maistraatin määrätävä asiantunteva henkilö toimittamaan erityistä valvontaa.

74—77 §.

R. J. 63, 64
ja 70 §.

Näissä pykälissä annetaan tarkempia määräyksiä kadun erilleen aitaamisesta rakennusyrityksiä varten sekä rakennustelineistä ja niistä varokeinoista, joita rakennusyrityksessä on noudatettava. Ehdotuksen 75 §:ssä on säädetty rakennuttajain velvollisuudesta suorittaa kadun tahi yleisen tien tahi paikan erilleen aitaamisen oikeudesta tahi velvollisuudesta vahvistetun taksan mukainen maksu, nykyään voimassa olevain, Kaupunginvaltuston toukokuun 14 päivänä 1912 tähän nähden vahvistamain säännösten mukaisesti.

78 §.

Nykyään voimassa olevassa rakennusjärjestyksessä ei ole määräyksiä rakenuksen kuivattamisesta ja rappaamisesta. Rakennuksen laajuutta ja ulkopuolisten lämmönvaihtelujen vastustuskykyä silmälläpitäen on kuitenkin sangen tärkeätä, että kuivatus käy niin hitaasti, että muurilaasti ehtii luonnollisella tavalla sitoutua. Niinikään on sangen tärkeätä, ettei rappausta toimiteta, ennenkuin muurit ovat ehtineet riittävästi kuivua. Komitea oli sen tähden, sitoutumismenettelyyn yleensä tarvittavan ajan huomioon ottaen sekä ulkomailla vastamainitussa kohden saavutetun kokemuksen nojalla, joka kokemus on saattanut nykyaikaisiin rakennusjärjestyksiin panemaan määräjajat, joiden kuluessa ulko- ja sisäpuolisen rappauksen saa toimittaa, katsonut ammattiviranomaisten tarkastettavaksi lähetettävään ehdotukseensa olevan paneminen määräjajaksi, että tulenkestävästä aineesta tehtyä uutisrakennusta sekä asuintalon lisä- korotus- ja muutosrakennusta ei saa sisäpuolelta rapata, ennenkuin kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun rakennustyö on 69 §:n 6 momentin mukaisesti katsastettu ja hyväksytty, sekä että tuollaista rakennusta ei saa ulkopuolelta rapata, ennenkuin 6 kuukauden kuluttua siitä, kun rakennusyritys on vastamainitulla tavalla katsastettu ja hyväksytty, eikä myöskään muuna aikana vuodesta kuin toukokuun alusta lokakuun loppuun.

Tästä ehdotuksesta on Arkkitehtiklubi lausunut seuraavaa:

„78 §:än nähden on A. K. sitä mieltä, että uutisrakennusten rappausta koskevat aikamääräykset on muutettava niin, että sisäpuolista rappausta ei saa alottaa, ennenkuin kuukauden kuluttua siitä kun rakennustyö 69 §:n 6 momentin mukaan on katsastettu ja hyväksytty, sekä että saman §:n toinen momentti on kokonaan poistettava.

Kun Helsingin keskikosteus ja keskilämpö ovat eri vuodenaikoina ja kuukausina sangen vaihtelevat, on niinikään näinä eri vuodenaikoina ilman kyky imeä kosteutta kiviseinästä sangen vaihteleva, minkätähden määräys kuinka kauan rakennusta on eräinä aikoina vuodesta kuivatettava jää aivan tuloksettomaksi.

A. K:n saavuttaman kokemuksen mukaisesti ja tällä alalla tehtyjen koekoiden perusteella on A. K:n mielestä paras kuivatustulos saavutettavissa käytämällä meillä tähän asti käytännössä ollutta järjestelmällistä lämmitystä ja tuulluutusta.

Sitä paitsi pelkää A. K., että pitemmän aikamäärän panemisesta tässä kohden olisi seurauksena, että tämä meidän ilmastossamme välttämätön keinotekoinen kuivatus jäisi kokonaan pois käytännöstä, joten tulos olisi aivan päinvastainen kuin on tarkoitettu. A. K:n mielestä tuollainen ajanmääräys niinkään varsin arveluttavasti pitentäisi rakennusaikaa, joka jo usein on ilmastollisten seikkain varassa, ja siten tuntuvasti vaikuttaisi rakennuskustannuksiin.“

Arkkitehtiklubin esittämiin näkökohtiin ei Komitean mielestä käy paneminen ratkaisevaa merkitystä.

Mitä ensinnäkin tulee ehdotukseen, että ensiksi mainittu määräaika lyhennettäisiin 3:sta 1 kuukaudeksi, saa Komitea huomauttaa, että ulkomailla, missä ilmasto-olot ovat tuntuvasti suotuisimmat kuin meillä, on kokemus täysin määrin osottanut pitemmän määräajan tarpeellisuuden.

Päin vastoin kuin Arkkitehtiklubi antaa Komitea ehdottaman etusijan ilmakuivatusjärjestelmälle yksinomaisen mekanisen kuivatusmenettelyn edellä. Mitä hitaammin sitomismenettely edistyy, sitä kovemmaksi käy muurilaasti. Jos vesi äkkiä poistetaan mekanista tietä, ei sitominen eli muuntuminen hiilihydraatista hiilihappoiseksi kalkiksi ehdi tapahtua niin täydellisesti kuin on tarpeellista. Tuollaisessa tapauksessa laasti käy soramaiseksi ja vähemmän lujaksi eikä muuri kykene yhtä hyvin vastustamaan tuulta ja pakkasta kuin jos sitominen saa jatkua säännöllisesti. Tällä Komitea ei suinkaan tahdo kieltää, ettei keinollinenkin kuivatus, sittenkun luonnollinen kuivatus on saanut jonkin aikaa jatkua, olisi meidän ilmastossamme tarpeellinen jotta rakennus kokonaan vapautuisi kosteudesta.

Puheenalaisen määräajan lyhentäminen Arkkitehtiklubin ehdotuksen mukaisesti vaikeuttaisi muurin sisäosain kuivumista, koska rappaus, joka kuivaa nopeammin kuin muurin sisässä oleva muurilaasti, kovettuaan estää vettä haihtumasta muurin sisästä. Komitean enemistö on kuitenkin Arkkitehtiklubin vastamainittujen muistutusten johdosta katsonut voivansa käydä keskitietä ja ehdottaa pantavaksi 6 viikon määräajan ennenkuin sisäpuolinen rappaus saa alkaa.

Sittenkun muuri on sisäpuolelta rapattu, suuntautuu muurissa oleva kosteus tietenkin ulospäin, ellei ulkopuolista rappausta ole toimitettu. Tästä syystä on tärkeätä, että muurin ulkopinta vielä jonkin aikaa sen jälkeen kun sisäpuolinen rappaus on toimitettu, on rappaamattomana alttiina ilman vaikutukselle. Komitea puolestaan ei voi yhtyä Arkkitehtiklubin ehdotukseen

ettei tähän nähden säädettäisi ensinkään määräaika. Ajanmääräys touko—lokakuu taas on tarpeen vaatima, sen johdosta että vuoroin pakkasen ja vuoroin kostean sään vallitessa pantu laasti huonosti tarttuu muuriin ja useinkin suurin joukoin varisee pois.

Komitean ehdottama järjestys tosin hiukan pitentäisi rakennusaikaa, mutta ei kuitenkaan kävisi rakennuttajalle taloudellisesti niin rasittavaksi, että tällä perusteella olisi oikeutettu luopumaan puheenalaisesta terveys- ja lujuusnäkökannalta tärkeästä vaatimuksesta.

79 §.

R. J. 105 §. Määräaika, jonka kuluessa rakennus on laudoitettava ja saumattava, on katsottu olevan pitennettävä neljäksi vuodeksi siitä lukien kun rakennus on lopullisesti katsastettu.

80 §.

R. J. 65 §:n 2 mom. Asiasta nykyään voimassa olevat säännökset on ainoastaan laadittu uuteen muotoon.

XII luku.

Rakennusten rakenteista, uloskäytävistä, portaista ja eteisistä, ulkonemista ja hissistä sekä sähkö-, kaasu-, vesi- ja laskujohdoista.

82 §.

R. J. 67 §. 2 momenttiin on pantu määräys perusmuurin sijoituksesta, josta asiasta voimassa olevassa rakennusjärjestyksessä ei ole säännöksiä. Käytännössä on rakennuttajain taholta usein vaadittu saada ulottaa perusmuuri kaupungille kuuluvalla maalla kadun tai yleisen paikan alle. Tämä näyttää olevan nimenomaisella säännöksellä rakennusjärjestyksessä kiellettävä.

Jos kuitenkin perusmuuri sijoitetaan määrättyyn syvyyteen kadun pinnan alle, on rakentavan yleisön ja arkkitehtien sekä rakennusmestarien taholta lausuttujen toivomusten johdosta katsottu voivan sallia poikkeus mainitusta säännöstä, koska siitä ei koidu kaupungille mitään haittaa.

83 §.

R. J. 68 §. Tämän pykälän 2 momenttiin pantu määräys on Komiteasta näyttävä. R. S. 73 §. nyt tarpeelliselta pykälän 1 momentissa lausutun, voimassa olevasta rakennusjärjestyksestä otetun säännöksen täydennykseksi.

84 §.

R. J. 69 §. Koska pohjaveden taso ei ole pysyväinen, vaan voi pitemmän ajanjakson kuluttua laskeutua, on turvallisuuden vuoksi määrätty, että perustamis-

työssä tarvittavain puurakenteiden pitää sijaita vähintään 500 millimetriä alempana rakennusyrityksen aikaista alinta pohjavedenpintaa.

85 §.

Voimassa olevan rakennusjärjestyksen mukaan on kivijalka pantava R. J. 71 §. kaikkien rakennusten alle, lukuunottamatta erinäisiä rakennusjärjestyksen 31 §:ssä mainittuja pienulaisia rakennuksia. Tämän poikkeusmääräyksen on Komitea katsonut olevan sopimattomana poistettava.

Komitean ehdotuksen mukaan tulee katua päin olevan rakennuksen sekä tontin sisäosassa sijaitsevan, yhtä kerrosta korkeamman rakennuksen alla olla graniitista tehty kivijalka. Komitealta ei ole jäänyt huomaamatta, että kaupassa on tarjona muitakin kivijalka-aineita kuin graniittia, ja on sekä Komiteassa että Arkkitehtiklubin ja kaupungin yleisten töiden Hallituksen puolelta lausuttu toivottavaksi, että tuollaisia vastikkeita saisi Maistraatin harkinnan mukaan käyttää. Komitean enemmistö on kuitenkin ollut sitä mieltä että, kun meillä kerran on saatavana niin sopivaa ja verraten halpaa luonnollista ainetta kuin graniittia, se on määrättävä pakolliseksi. Kuitenkaan ei tontin sisäosaan teetettävään yhden kerroksen korkuisten rakennusten tarvinne ehdottomasti olla varustettuja graniittikivijalalla. Kivijalan korkeuden maanpinnan yläpuolella on Komitea määrännyt 500 millimetriksi, sen sijaan että vastaava mitta voimassa olevassa rakennusjärjestyksessä on 600 millimetriä.

86 §.

Ulkomuurin käsite ei ole voimassa olevassa rakennusjärjestyksessä tar- R. J. 72 §.
kemmin määritelty, mikä seikka on käytännössä usein aiheuttanut epätietoi- R. S. 74 §.
suutta siitä, onko tontinrajalla olevaa muuria katsottava ulkomuuriksi senkin jälkeen, kun naapuri on tehnyt muurin samaan rajaan; ja tähän kuuluvia voimassa olevan rakennusjärjestyksen määräyksiä (vrt 75 §:n 2 momentin viimeistä lausetta) on eräissä tapauksissa tulkittu niin, että tontinrajalla oleva muuri on katsottava sisämuuriksi, jos naapurin muuri on vastassa. Kun kuitenkin naapurilla on valta mielensä mukaan poistaa muurinsa tontinrajasta ja jällellä oleva muuri voi, ellei sille vahvuuteen nähden aseteta samaa vaatimusta kuin yksinään olevalle ulkomuurille, käydä riittämättömäksi suojaamaan lämmönhukalta, on Komitea, siihenkin katsoen että edellä mainitun tulkinnan täytyy katsoa tietävän ilmeistä vääryyttä sitä naapuria kohtaan, joka on talonsa aikaisemmin rakentanut, katsonut olevan rakennusjärjestyksessä nimenomaan lausuminen, että tontinrajaan tehtävää muuria on joka tapauksessa pidettävä ulkomuurina.

Tarkempia määräyksiä eräänlaatuisista tontinrajaan tehtävistä muureista ja naapurien oikeudesta yhtyä teettämään yhteinen muuri annetaan Komitean ehdotuksen 103 §:ssä.

Määräys että ulkomuurin vahvuus pitää olla 570 millimetriä on voimassa olevan rakennusjärjestyksen vastaavan määräyksen mukainen, vaikka Komitea on pitänyt parempana tässä ja muissa samanlaatuisissa tapauksissa säätää vahvuuden määrämätön, sen sijaan että 1895 vuoden rakennusjärjestyksessä on mittana käytetty muurikiven pituutta (vrt R. J:n 121 §).

87 §.

R. J. 73 §. Tässä pykälässä on kantavain muurien vahvuus tarkemmin määritelty.

89 §.

R. J. 93 §. Kun on sattunut, että ullakonportaita on keskeyttänyt huoneiston huone, jommoista tulenvaaran vuoksi ei käy salliminen, on ehdotuksen pantu määräys, että kussakin rakennuksessa pitää ainakin yksien portaiden johtaa kadulta tahi pihalta suorastaan ullakolle.

3 ja 4 momentissa niinkään on tulenvaaran torjumisen kannalta tarpeelliseksi katsottuja säännöksiä.

90 §.

R. J. 94 §. 3 momentissa on määritelty mitä tarkoitetaan pääportaila, jota käsitettä ei ole voimassa olevassa rakennusjärjestyksessä tarkemmin määritelty.

Voimassa olevan rakennusjärjestyksen liian seikkaperäisten porrasleveyttä koskevien säännösten sijaan on Komitea pannut väljemmät määräykset, joiden mukaan portaiden leveys on sovitettu rakennuksen korkeutta silmällä pitäen.

Yleiseksi säännöksi on tulenvaaraa silmälläpitäen pantava, ettei neljää useampaa huoneistoa saa avautua säännöllistä leveyttä oleviin portaisiin. Jos neljää useampia huoneistoja avautuu portaisiin, on Komitean mielestä portaiden leveyttä lisättävä 100 millimetriä kutakin huoneistoa kohti. Selvyyden vuoksi on tähän yhteyteen pantu sitä sisällystä oleva säännös, että kokonaisuun tahi puoliportaisiin avautuvat huoneistot luetaan yhdeksi ainoaksi kerrokseksi portaiden leveyttä määrätessä.

Pykälässä on sitä paitsi tarkempia sääntöjä portaiden leveyden laskeamisesta sekä astinten korkeudesta ja leveydestä y. m.

93 §.

R. J. 97 §. Tämän pykälän 2 momenttiin pantua määräystä on Komitea pitänyt tarpeellisena tulen leviämisen ehkäisemiseksi.

94 §.

R. J. 100 §. Tämä pykälä on pääasiassa samaa sisällystä kuin vastaava voimassa R. S. 80 §. olevan rakennusjärjestyksen säännös. Asfalttihuovasta ja tällä aineella

kattamisesta säädetään tammikuun 16 päivänä 1877 annetussa armollisessa julistuksessa.

95 §.

Tämän pykälän tarkoituksena on täyttää voimassa olevassa rakennusjärjestyksessä esiintyvä aukko, siitä kun puuttuu kattotuoleja, niiden laatua ja sijoitusta koskevia määräyksiä.

96 §.

Ulkokattoa koskevaa määräystä on Komitea täydentänyt sekä lisännyt R. J. 37 §:n tarpeellisia määräyksiä kattokouruista ja syöksyputkista.

R. J. 37 §:n
1 mom.
R. S. 79 §.

97 §.

1895 vuoden rakennusjärjestyksen 102 §:n mukaan saavat portaat ulota R. J. 102 §. enintään 600 millimetriä tontinrajasta. Jos jalkakäytävän leveys on 2,4 metriä tai enemmän, saa siihen laittaa käytävän kellarikerrokseen; kuitenkin säädetään, että semmoinen käytävä ei saa olla 750 millimetriä leveämpi ja että se pitää olla varustettu tiheällä rautakaiteella.

Tätä säännöstä on varsin usein koetettu kiertää laittamalla n. s. valokaivoja (jommoisia edellä mainittu määräys ei oikeastaan ensinkään tarkoita) sekä siten oikeudettomasti anastettu kaupungin maata, osin esteeksi vapaalle keskuusliikenteelle. Tuollainen väärinkäytös on nimenomaisella rakennusjärjestyksen säännöksellä ehkäistävä.

Komitean ehdotuksesta antamassaan lausunnossa on Arkkitehtiklubi esittänyt sen mielipiteen, että portaat edelleen pitäisi saada ulottaa enintään 600 millimetriä sekä valokaivon enintään 500 millimetriä tontinrajan ulkopuolelle. Tämän ehdotuksensa tueksi on klubi maininnut, että terveydelliseltä kannalta ei käy pitäminen suotavana, että lattiat huoneissa, joihin on välitön käytävä kadulta, ovat samassa tasossa kuin jalkakäytävä, minkätähden kahden astimen sijoittaminen tontinrajan ulkopuolelle on näyttänyt hyvin perustellulta. Kun sitä paitsi ulkonevan muurin saa ehdotuksen 82 §:n mukaan sijoittaa jopa 300 millimetriä katupinnan alle, olisi Arkkitehtiklubin mielestä epäjohdonmukaista, ettei valokaivon rajamuuria saisi tehdä jalkakäytävän pintaan asti.

Komitean mielestä nämä perustelmat eivät pidä paikkaansa. Ei nimittäin ole suinkaan tarpeellista, että puheenalaiset portaat ulkonevat jalkakäytävälle, vaan käy ne varsin hyvin sijoittaminen itse rakennukseen, vieläpä ulkomuurin rajoihin. Mitä taas valokaivoihin tulee, ei mainitun laatuinen myönnytys niihin nähden liene tarpeellinen, koska liiketaloihin käy vaikeudetta sijoittaminen laitteita, jotka täyttävät saman tehtävän kuin valokaivot, mutta tuottamatta samoja hankaluuksia. Että näin on laita, on selvästi tullut näkyviin

siitä lähtien kun Maistraatti on alkanut kieltää valokaivoja tekemästä. Arkkitehtiklubin esittämää perustelmaa, että perusmuurin ulkoneminen vaatisi sallimaan valokaivojen teettämistä, ei käyne pitäminen päteväenä, sillä perusmuuri saa ulota vasta niin syvällä jalkakäytävän pinnan alla, ettei sen käyttämisestä mainittuun tarkoitukseen tällä tavoin voi olla kaupungille haittaa.

Yksi Komitean jäsen (herra Tallberg) on puolestaan kannattanut Arkkitehtiklubin vastamainittua ehdotusta.

Nykyään olemassa olevista ulkonevista portaista sekä valokaivoista säädetään tämän ehdotuksen 140 §:n viimeisessä momentissa.

98 §.

R. J. 100 §:n 2 mom., Tässä pykälässä on ainoastaan kehitetty asiasta voimassa olevia säännöksiä.

103 §.

R. S. 81 §.

99 §.

R. J. 104 §. Markkiiseista ja esiinpistäväistä nimikilvistä voimassa olevat määräykset on pysytetty, kuitenkin siten muutettuina, ettei noita laitteita saa sijoittaa 2,4 metriä (nykyään 2,1 metriä) likemmäksi maan pintaa. Tämän pykälän molempia viimeisiä momenteja on pidetty liikenteen kannalta tarpeellisina.

Arkkitehtiklubi on ollut sitä mieltä, että 3 momentin säännöksestä on myönnettävä poikkeus myymäläikkunoihin nähden, joita harvoin ja ainoastaan puhdistamista varten avataan. Tämä muistutus ei kuitenkaan näy aiheuttavan muuttamaan säännöksen sanamuotoa, koska pienempiä myymäläikkunoita haitatta käy laittaminen mainitun määräyksen mukaisesti ja isommat tavallisesti ovat kiinniruuvattuja sekä nostetaan paikaltaan puhdistettaessa, mikä tietenkään ei olisi kiellettyä.

100 §.

Hissin laittamiseen nähden on Komitea rajoittunut viittaamaan siihen, mitä asiasta on säädetty tai vastedes erittäin säädettäneen. Tästä asiasta nykyään voimassa olevat määräykset ovat kuvernöörin ja Maistraatin yksissä neuvoihin vahvistamat joulukuun 17 päivänä 1906. Komitean mielestä *kaipaavat nämä säännökset perinpohjaista uudistusta*, jommoinen kuitenkin on ollut Komitean työtehtävän ulkopuolella.

101 §.

Ei käy pitäminen hyvän järjestyksen mukaisena, että vahvavirtasähköjohtoja sekä kaasu-, vesi- ja laskujohtoja rakennetaan tontille tarkastusviranomaisen sitä ensinkään valvomatta. Tuollaisesta menettelystä voi olla sangen arveluttavia seurauksia. Komitea on sentähden katsonut tässä pykä-

lässä olevan säätäminen, millä ehdoilla tuollaisia töitä saa tontilla teettää sekä missä määrin niiden pitää olla tarkastuksen alaiset.

102 §.

Tämän pykälän kohdalle on Komitea Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksesta pannut määräyksen, että kylpyhuoneet pitää olla varustetut vettä läpäisemättömällä lattialla sekä tarpeellisella tuulluutuksella.

XIII luku.

Palomuurista, savupiipusta, tulisijasta, palopermannosta ja siitä, mitä muutoin erittäin on noudatettava tulenvaaralta turvaamiseksi.

103 §.

Ulkopuolisen palomuurin käsite, tämä muuri katsottuna ulkomuurin R. J. 74, 75 aliryhmään kuuluvaksi, on pykälässä tarkemmin määritelty ja selvennetty. ja 76 §.

Voimassa olevan rakennusjärjestyksen 75 §:n 1 momentin mukaan on R. S. 89 §. ulkopuolinen palomuri tehtävä vähintään 450 millimetriä rakennuksen ulkokattoa ylemmäksi. Tämän mitan on Komitea vähentänyt 300 millimetriin, jota mittaa paloturvallisuuden kannalta täytyy pitää riittävänä.

Kun ulkopuolinen palomuri, niinkuin sanottu, on ainoastaan erityinen ulkomuurin laji, seuraa tästä, että mitä ehdotuksen 86 §:ssä on säädetty ulkomuurin vahvuudesta, soveltuu myös ulkopuoliseen palomuriin, joka ei ole naapurin muurin kanssa yhteinen.

Yhteisen palomuurin teettämistä koskeviin määräyksiin ei Komitea ole tehnyt asiallisia muutoksia, vaan ainoastaan selventänyt tähän kuuluvia määräyksiä.

Yhteinen palomuri pitää Komitean ehdotuksen mukaan olla vähintään 400 millimetrin vahvuinen, mikä likimittain vastaa nykyään voimassa olevaa mitta. Lisäksi on pantu sitä sisällystä oleva määräys, että yhteisen ulkopuolisen palomuurin vahvuutta ei saa vähentää muurattu palkisto eikä savutahi ilmaputki mistään kohdasta 280 millimetriä pienemmäksi.

Pykälään on niinkään pantu määräys, että palomuriin saa sijoittaa lasipinnan.

104 §.

Siihen liittyen mitä Komitea on 50 §:n kohdalla lausunut muusta kuin R. J. 74 §. tulenkestävästä aineesta olevain rakennusten välimatkasta, on esillä olevassa R. S. 96 §. pykälässä säädetty, että tuollaisia samalla tontilla 8 metrin päässä toisistaan olevia rakennuksia saa yhdistää tulenkestävästä aineesta oleva rakennus.

Tulenvaaran rajoittamiseksi ullakolla oli Komitea ensimmäisessä lukeemisessa ehdottanut, että ullakko, joka tulenkestävästä aineesta olevassa rakennuksessa on pinta-alaltaan 600 m² laajempi, olisi jaettava rakennuksen ulkokaton läpi ulottuvilla palomuuureilla. Tämän ehdotuksen johdosta on Arkkitehtiklubi lausunut seuraavaa: „Koska katon läpi kohoavat sisäiset palomuurit rakennustaiteellisessa suhteessa voivat käydä erittäin rumentaviksi, olisi sallittava, että niiden ei tarvitse puhkaista kattoa, erittäinkin kun niitä siinäkin tapauksessa täytyy pitää tehokkaina nykyään yleisesti käytettyjä tulenkestäviä rakenteita silmälläpitäen. Sama myönnytys sopisi tehdä tontinrajalla olevaan palomuuuriin nähden, jos katto vähintään metrin leveydeltä tontinrajasta lukien on aivan tulenkestävää rakennetta. 2 momentissa säädetyn 600 m²:n pinta-alan pitää voida lisätä 900 m²:iksi, koska siten saadaan täysi turva tulenvaaralta, erittäinkin kun 89 §:ssä säädetään, että portaat saavat olla enintään 25 m:n päässä huoneistosta, jonka laskuperusteen mukaan yhdet portaat vallitsevat 900 m²:n alan. Jos koko ullakko on niin lat-tian kuin katonkin puolesta täysin tulenkestävää rakennetta, pitää säännöksen palomuuureilla erottamisesta käydä poistaminen.“

Palotoimikunta puolestaan on ollut sitä mieltä, että Komitean edelläkerrotulla tavalla ehdottama ullakkoala on tulenvaaraa silmälläpitäen liian suuri. Kun rakennus tavallisesti on 15 metriä leveä ja ruiskun suihku ullakon korkeudella on enintään 30 metrin pituinen, ei ullakon pinta-alan tulisi toimikunnan mielestä saada olla 450 m² suurempi, jotta ruiskunsuihkut voisivat sitä jossain määrin vallita. Palotoimikunta on sentähden pitänyt välttämättömänä, että ullakon suurin pinta-ala puheenalaisen pykälän 2 momentissa vähennetään 600:sta 450 m²:ksi,

Komitea puolestaan tosin myöntää toivottavaksi, että ullakon pinta-alaa tulenvaaran vuoksi vähennetään, mutta Palotoimikunnan ehdottama suurin pinta-ala näyttää kuitenkin tietävän liian pitkälle menevää rajoitusta. Kun toimikunta mitanrajoituksensa tueksi on maininnut, että rakennus yleensä on 15 metriä leveä, vaikka leveys tavallisesti on 16 metriä, on Komitea ehdotusta lopullisesti muodostellessaan katsonut voivansa käydä keskitietä ja ehdottaa ullakon suurimmaksi pinta-alaksi 480 m².

Arkkitehtiklubin edellä esitetyt muistutukset sitä vastoin eivät ole aiheuttaneet muuttamaan tehtyä ehdotusta. Rakennustaiteellisiin näkökohtiin käynee tässä kohden vetoaminen sitä vähemmän, kun samantapaiset määräykset on vastustelematta pantu voimaan lukuisissa ulkomaiden kaupungeissa. Mitä taas tennishalleihin, keilaratoihiin, rullaluistinratioihin ja muihin sellaisiin laitoksiin tulee, näyttää laajemman ullakon tarve tuollaisissa poikkeustapauksissa olevan sopivasti tyydytettävissä sillä tavoin kuin Komitean ehdotuksen 138 § tarkoittaa.

105 §.

Tähän pykälään on paloturvallisuutta silmälläpitäen pantu määräyksiä, R. J. 99 §. että tulenkestävästä aineesta olevan rakennuksen ullakon kattokomerossa ja ka- R. S. 97 §. tonpinnan ikkunassa pitää kaikki ulkopuolinen puuaine, kuitenkin ikkunankeh-
yksiä lukuunottamatta, olla ulkoa päällystetty tulenkestävällä aineella, sekä
että valokaivot, tuulluutusrummut ja muut niiden tapaiset johdot on tehtävä
tulenkestävästä aineesta tai sekä ulkoa että sisältä metallilevyllä verhottava.

106—111 §.

Näissä pykälissä on ainoastaan kehitetty nykyään voimassa olevia mää- R. J. 78—87
räyksiä eivätkä ne kaivanne erityistä perustelua. Komitea on ainoastaan ja 98 §.
109 §:n viimeisen momentin säännöksen johdosta tahtonut huomauttaa, että R.S.90—95 §.
keittiönliesien ryhmään myös on luettava kaasukeittiöt ja sähkökeittokojeet.

112 §.

Tähän pykälään on pantu tarpeelliset määräykset rakennuksesta, jossa
höyryä käytetään liikevoimana.

113 §.

Tämä pykälä on laadittu maamme kaupunkien rakennussääntöehdotuksen R. S. 100 §.
vastaavan määräyksen mukaisesti.

114 §.

Tämän luvun määräyksiin on vielä pantu säännös sellaisten rautara-
kenteiden, joiden varassa rakennus seisoo, varustamisesta tulelta suojelevalla
verholla.

XIV luku.

Asuinhuoneista.

115 §.

Tämän pykälän kaksi ensimmäistä momenttia vastaa voimassa olevan R. J. 89 §.
rakennusjärjestyksen 89 §:ää; kuitenkin on eräät viimeksi mainitun pykälän
yksityiskohtaiset määräykset käynyt poistaminen, sen johdosta että Komitean
ehdotuksen X luvussa on annettu säännöksiä pihamaan ja solan suuruus-
mitoista.

Kun huoneiden valaistuksen kannalta on tarpeellista säätää jokin pääik-
kunan vähin valopinta huoneen lattiapintaan verraten, on Komitea ehdottanut,
että mainittu valopinta on oleva vähintään $\frac{1}{10}$ lattiapinnasta, ei kuitenkaan

1 m² vähempi, jonka mittamääräyksen on katsottu täyttävän puheenalaisen tarkoituksen.

Kun lienee mahdoton muodostella asuinhuoneen valoisuutta koskevia määräyksiä niin täydellisiksi, että ne käsittäisivät kaikki esiintyvät tapaukset, on näyttänyt tarpeelliselta varata Maistraatille tilaisuus tutkia, onko vaatimukset valon saantiin nähden kohtuullisesti otettu huomioon, vaikka pykälän säännöksiä onkin noudatettu.

Koska on tarpeellista katsoa, että alkooveihin, joita useimmiten käytetään makuuhuoneina, tulee riittävästi ilmaa ja valoa, on Komitea koettanut täyttää tätä vaatimusta erinäisillä määräyksillä. Näiden määräysten tarkoitus on ehkäistä laittamasta epäterveellisiä alkooveja, jommoisia tähän asti on tehty joukottain, muiden muuassa työväenkasarmien liika-asuttuihin huoneistoihin.

Varsin usein on havaittu sellaista väärinkäyttöä, että liedellä varustetut alkoovit on jälestäpäin laitettu keittiöiksi muuraamalla alkoovinaukko umpeen. Tästä johtuvain suurten terveydellisten haittain ehkäisemiseksi on Komitean mielestä tulisijan tekeminen alkooviin kokonaan kiellettävä.

116 §.

R.J.90ja91 §. Asuinhuoneiden suuruusmitoista on tähän asti voimassa olevissa säännöksissä ainoastaan määräys huoneiden korkeudesta. Kun käytännössä kuitenkin on osottautunut, ettei tämä määräys sinänsä riitä, koska on rakennettu lukuisia asuinhuoneita, joiden kuutiotila on pienempi kuin terveyskannalta käy salliminen, on täydentäviä säännöksiä tuollaisen epäkohdan ehkäisemiseksi pidetty tarpeellisina. Komitea on siihen nähden ehdottanut, että asuinhuoneessa pitää olla vähintään 7 m²:n lattiapinta, minkä ohessa aikaisempi korkeusmitta 2,7 metriä on pysytetty. Näitä mittamääräyksiä ei kaupungissa vallitseviin ilmasto-oloihin nähden käyne katsominen liian ankaroina.

Eräs Komitean vähemmistö (herrat von Knorring, Gripenberg ja Idström) on pitänyt mainittua korkeutta liian vähäisenä sekä tämän oheisessa vastalauseessa tarkemmin esitetyillä syillä ehdottanut asuinhuoneen vähimmän korkeuden määrättäväksi 3 metriksi.

Nykyään voimassa oleva rakennusjärjestys säättää, että kellariin laitettavan asuinhuoneen pitää vähintään kolme neljännestä korkeudestaan olla maan pinnan yläpuolella. Tämän suhteellisen mittamääräyksen on Komitea muodostellut niin, että asuinhuoneen lattia ei saa olla 650 millimetriä alempana maan pintaa ikkunaseinän kohdalta, mikä mitta likimittain vastaa sitä, mikä nykyään voimassa olevaa laskuperustetta käyttämällä saataisiin asuinhuoneen vähimmäiseksi korkeudeksi (joka sekä 1895 vuoden rakennusjärjestyksen että Komitean ehdotuksen mukaan on 2,7 metriä). Komitean mielestä on tämä määrämitta ulotettava korkeampiinkin huoneisiin, koska pitemmälle menevää myönnytystä ei ole näyttänyt käyvän terveydelliseltä kannalta puoltaminen.

Sitä Töölön rakennusjärjestyksessä olevaa säännöstä, että asuinhuoneen lattia ei saa olla alempana kuin 300 millimetriä maanpinnan yläpuolella, on pidetty liian ankarana, koska nykyaikaisilla teknillisillä apukeinoilla käy laittaminen täysin terveellisen huoneen, vaikka sen lattia sijaitseekin maanpinnan alapuolella.

118 §.

Koska asuinhuoneitten laittaminen ullakolle olisi Komitean ehdotuksen R. J. 92 §. mukaan luvallinen, on tarpeellista rakennusjärjestykseen panna tarkempia määräyksiä siitä, kuinka korkealla tuollaiset ullakkohuoneet saavat sijaita tarjotakseen asujalle riittävää turvallisuutta.

Tämän pykälän kaksi viimeistä momenttia on säädetty silmälläpitäen paloturvallisuuden vaatimuksia sekä ullakkohuoneiden saattamista mahdollisimmassa määrin asuttaviksi.

119 §.

Terveydelliseltä kannalta on katsottu tarpeelliseksi rakennusjärjestyk- R. J. 118 ja sessä kieltää laittamasta tallia ja käymälää, ilma- ja vesiklosetteja kuitenkin 112 §. lukuunottamatta, asuinhuoneitten alle tahi niiden välittömään läheisyyteen.

120 §.

Tässä pykälässä määritellään asuinhuoneen käsite sekä luetellaan esi- R. J. 89 §:n merkkeinä erinäisiä huoneistoja, jotka rakennusjärjestyksen mielessä sisäl- viim. mom. tyvät tähän käsitteeseen.

121 §.

Komitean mielestä on ollut tarpeellista suoda maistraatille valta harkintansa mukaan sallia poikkeus sellaisen rakennuksen asuinhuoneita koskevista määräyksistä, jonka piirustukset on aikaisemmin vahvistettu, jos valoisuus- ja ilmanvaihto-olot ovat sellaiset, ettei asukkaiden terveys ole vaarassa.

XVI luku.

Käymälästä, eläinsuojasta, lantakammioista ja nestemäisen lian säiliöstä.

125 §.

Voimassa olevan rakennusjärjestyksen 108 §:ssä oleva määräys, että R. J. 108 ja makkia ei saa sijoittaa kuutta metriä lähemmäksi katuja tai yleistä paikkaa, 109 §. R. S. on poistettu, koska määräys on vailla kaikkea käytännöllistä merkitystä ja 134 §. muut tähän kuuluvat määräykset antavat täydet takeet siitä, että makki laitetaan terveydelliseltä kannalta tyydyttävällä tavalla..

126 ja 127 §.

Vesiklosetteja koskevain määräysten (voimassa olevan rakennusjärjestyksen 110 ja 111 §) oikea paikka on Komitean mielestä kaupungin vastaisessa terveydenhoitosäännössä, mutta Komitea on kuitenkin Terveydenhoitolautakunnan esityksestä katsonut käytännöllisistä syistä olevan ne pysyttämisen rakennusjärjestyksessä.

128 §.

R. J. 112 §. Tämä pykälä vastaa voimassa olevan rakennusjärjestyksen 112 §:ä, mutta navettaa koskevat määräykset on poistettu, syystä että tuollaisia huoneita ehdotuksen 43 §:n mukaan ei saa kaupunginalueelle rakentaa. Mainitun 112 §:n säännös, että tallia ei saa rakentaa kuutta metriä lähemmäksi katua tahi yleistä paikkaa, on tarpeettomana poistettu.

XVII luku.

Yleisiä säännöksiä.

R. J. 114 §. Kun rakennustarkastuskonttorin pitää, voidakseen täyttää työtehtävänsä, saada tieto Maistraatin rakennusasioissa tekemistä päätöksistä, on sitä tarkoittava säännös pantu tähän pykälään.

131 §.

R. J. 115 §. Katujen ja yleisten paikkain sekä niiden vierellä sijaitsevain rakennusten, porttien ja aitausten ulkopuolen kunnossapidon säännöllisesti uusiintuvaan tarkastukseen nähden on Komitea ehdottanut erinäisiä muutoksia lyhemmän ja tarkoituksenmukaisemman menettelyn sekä nopeamman ja tehokkaamman tarkastuksen aikaansaamiseksi. Ehdotettujen määräysten mukaan ei enää olisi tarpeellista Maistraattiin kutsua kaikkia laiminlyöneitä tontinhaltijoita, vaan ainoastaan ne niistä, joiden toimitetussa tarkastuskatselmuksessa on havaittu jättäneen velvollisuutensa täyttämättä. Ainoastaan nämä niskoittelijat kutsuttaisiin Maistraatin istuntoon, ja Komitean ehdotuksen 134 §:n mukaan käy heille muutta mutkitta paneminen uhkasakon tahi muun pykälässä mainitun uhkaehdon.

132 §.

Siltä varalta että Kuvernöörinvirasto rakennusasioista antaisi vääriä päätöksiä, on Komitea ehdottanut määräyksen, että valitusvalta tuollaisissa asioissa on, paitsi asiallisilla, myös kaupungin Rahatoimikamarilla.

134 §.

Koska voimassa olevassa rakennusjärjestyksessä määrätty korkein 200 R. J. 118 §. markan sakko näyttää liian vähäiseltä, on Komitean mielestä sakkoasteikko ollut korotettava 400 markkaan.

136 §.

Rakennusjärjestyksen alueellinen voimassaolo on ehdotuksen mukaan R. J. 122 §. rajoitettu kaupunginasemakaavan alueeseen; kaupunginjärjestelyn ulkopuolella olevan kaupunginmaan rakentamisesta säädetään lähinnä seuraavassa pykälässä.

Niinkuin edellä on mainittu, on ehdotukseen koottu kaikki nykyään voimassa olevat ja tarpeelliset rakennusmääräykset. Jos vastedes johonkin kaupunginalueen osaan nähden huomataan erikoismääräyksiä olevan tarpeen, käy niitä antaminen joko rakennusjärjestyksen lisäyksiä tai myös eri rakennusjärjestyksenä, jos sitä pidetään tarkoituksenmukaisempana.

Esillä olevan pykälän viimeinen mom. on otettu Töölön rakennusjärjestyksestä ja katsottu olevan ehdotukseen pantava yleiseksi säännöksi.

138 §.

Tähän pykälään on Komitea pannut sen tärkeän määräyksen, että R. J. 48 ja Maistraatilla on eräissä tapauksissa, kun tontin koko tai muoto, pintamuodostus tai muut erityiset asianhaarat vaativat rakennusjärjestyksen määräyksistä poikkeamaan, valta nostaa tästä kysymys sekä alistaa asia kuvernöörin tutkittavaksi ja ratkaistavaksi. Pykälän sanamuodon mukaan kuuluisi aloitteen tekeminen tuollaisissa tapauksissa yksinomaan Maistraatille, jonka tulisi näistä asioista hankkia rakennuskatselmusmiesten lausunto. 123 §.

Samantapaista sisällystä oleva määräys on 1895 vuoden rakennusjärjestyksessä, kuitenkin siten rajoitettuna, että viranomaisten valta eräissä tapauksissa sallia poikkeuksia säädetyistä määräyksistä tarkoittaa ainoastaan rakennuksen laajuutta tontilla, pihamaata, rakennuskorkeutta, kerroslukua sekä pihamaan ja rakennuskorkeuden mittausta koskevia määräyksiä. Komitea on kuitenkin katsonut olevan ehdottaminen, ettei tämä sääntö rajoituisi ainoastaan näihin tapauksiin, vaan koskisi kaikkia rakennusmääräyksiä. Näyttää nimittäin olevan asian luonnossa ja kokemuskin on sen vahvistanut, että rakennusjärjestyksen määräyksiä enempää edellä luetelluilla kuin muillakaan kaupungin rakennustoiminnan aloilla ei käy niin tarkoin ja seikkaperäisesti laatiminen, ettei voisi käydä tarpeelliseksi niistä poiketa muissakin kuin edellä mainituissa tapauksissa.

Yksi Komitean jäsen (herra Gripenberg) ei ole puheenalaisessa kohden tahtonut suoda Maistraatille suurempaa toimivaltaa kuin sillä nykyään voimassa olevan rakennusjärjestyksen mukaan on.

Tämän pykälän 2 mom. vastaa nykyään voimassa olevan rakennusjärjestyksen 123 §:ä sillä poikkeuksella, että pykälässä tarkoitettun luvan saa tarpeettoman mutkan välttämiseksi Maistraatti ilman muuta antaa, tarvitsematta alistaa asiaa kuvernöörin tutkittavaksi.

140 §.

R. J. 126 §. Nykyään voimassa olevan rakennusjärjestyksen 126 §:n 2 ja 4 momentissa olevat väliaikaiset määräykset on Komitea nyttemmin tarpeettomina poistanut.

Komitean ehdotuksen 97 §:ssä säädettyyn kieltoon nähden on käynyt tarpeelliseksi sellainen väliaikainen säännös, minkä pykälän viimeinen momentti sisältää.

II. Helsingin kaupungin tehdas-, makasiini- ja varastotonttien rakennusjärjestyksen ehdotus.

Tämän rakennusjärjestyksen on Komitea oleellisilta kohdin laatinut asiasta nykyään voimassa olevan, Keisarillisen Senaatin marraskuun 18 päivänä 1901 vahvistaman erikoisrakennusjärjestyksen pohjalla. Paremman selvyuden ja selväpiirteisyyden aikaansaamiseksi on ehdotus jaettu kahteen eri osaan, joista toinen sisältää tehdastontteja ja toinen makasiini- ja varastotontteja koskevat määräykset. Komitean laatimaan ehdotukseen on koottu kaikki ne eriävät määräykset, joita on pidetty puheenalaisille tonttiryhmillä tarpeellisina, ja olisivat yleisen rakennusjärjestyksen säännökset muilta kohdin näihinkin tontteihin nähden noudatettavina. Ehdotusta laatiessaan on Komitea myös ottanut huomioon Kaupunginvaltuuston lähetteen toukokuun 13 päivästä kuluvaan vuoteen, jossa Komitean on käsketty ehdotukseensa panna Kaupunginvaltuuston painetuissa asiakirjoissa N:o 43 vuodelta 1913 olevat, Kaupunginvaltuuston XX kaupunginosalle (Santa- ja Busholman saarelle) hyväksymät rakennusmääräykset.

Tehdas-, makasiini- ja varastotonteista nykyään voimassa oleviin säännöksiin on Komitea tehnyt seuraavat muutokset.

Kadun varrelle tulenkestävästä aineesta teetetävän tehdastalon ja makasiinin rakennuskorkeuteen nähden on Komitea pysyttänyt nykyisen mittamääräyksen 23 metriä, mutta kuitenkin lisännyt säännöksen, että yleisen rakennusjärjestyksen määräyksiä on noudatettava, jos kadun vastapäisellä puolella oleva alue on luovutettu asuntotarkoituksiin. Tätä lisäystä perustelee se seikka, että vastapäisen asuintalon valaistusolot muutoin voivat kohuttomasti huonontua.

1901 vuoden rakennusjärjestyksen 10 § on tarpeettomana poistettu.

Ehdotuksen 9 §:än on täydennykseksi pantu säännös, joka oikeuttaa Maistraatin, jos aihetta on, myöntämään poikkeuksen pykälän määräyksistä.

1901 vuoden rakennusjärjestyksen 15 § on katsottu voitavan poistaa, koska ilman muuta on selvä, että pajan saa tehdastontille rakentaa sekä sitä vastoin ei näy olevan myönnettävä lupaa rakentaa tallia tuollaiselle tontille. Mainitun rakennusjärjestyksen 17 § on niinkään tarpeettomana jäänyt pois.

Makasiini- ja varastotonttien osittamiseen näyttää olevan sovellettava rakennusjärjestyksen sääntöjä (R. J. 7 §) eikä siinä kohden voimassa olevaa, tehdastontteihin kohdistuvaa poikkeussäännöstä (vrt ehdotuksen 1 §:ä).

Ehdotuksen 13 §:än on Komitea pannut säännön, että makasiinitonttia ei saa käyttää muuhun kuin makasiinitarkoituksiin sekä vartijan asunnoksi ja tarpeellisten konttorihuoneiden paikaksi. Koska tästä säännöstä voi eräissä tapauksissa olla tarpeen poikkeuksia, on lähinnä Rahatoimikamarin Komiteaan lähettämän XX kaupunginosan rakennusmääräysten ehdotuksen johdosta Kaupunginvaltuustolle varattu oikeus harkinnan mukaan sallia käyttää tonttia muuhun kuin makasiinitarkoitukseen.

Puheenalaisen pykälän b) momentin kohdalle on Komitea pannut Rahatoimikamarin ehdottaman erikoismääräyksen vastamainitun kaupunginosan kortteleihin N:o:ihin 259 ja 268 nähden.

Voimassa olevain määräysten mukaan saa varastotonteille teettää ainoastaan varastoa varten tarpeelliset rakennukset. Komitean käyttämän sanamuodon mukaan saisi tuollaiselle tontille myös laittaa vartijan asunnon sekä ehkä tarpeelliset konttorihuoneet.

Vihdoin on ehdotukseen pantu sitä sisällystä oleva uusi määräys, että teollisuuslaitosta, työpajaa tahi tallia ei saa makasiini- eikä varastotontille teettää eikä makasiinirakennukseen sijoittaa.

Muutoin viitataan tämän oheiseen Palotoimikunnan lausuntoon ja Komitean siihen tekemiin reunamuistutuksiin.

III. Ehdotus määräyksiksi rakennuspiirustusten laadinnassa noudatettavasta merkitsemistavasta sekä rakennuspiirustusten koosta.

Tässä kohden voimassa olevat, Maistraatin elokuun 10 päivänä 1895 vahvistamat määräykset kaipaavat täydennystä, sen johdosta että mainittujen määräysten ilmestymisen jälkeen on tullut käytäntöön uusia rakennusaineita, joita varten on tarpeen erityisiä värimerkintöjä. Sellaisia aineita ovat sementti, betoni ja rautabetoni. Samanlaatuisten värivivahdusten sekotuksen välttämiseksi on värien merkitsemistapaan sitä paitsi ehdotettu erinäisiä tarpeellisiksi katsottuja muutoksia.

LIITTEITÄ.

HELSINGIN KAUPUNGIN
YLEISTEN TÖIDEN HALLITUS

*Helsingissä,
toukok. 10 p:nä 1913.*

N:o 177.

*Helsingin kaupungin voimassa olevaa rakennusjärjestystä
uudistamaan asetetulle Komitealle.*

Komitean viime huhtikuun 5:ntenä päivätyn kirjelmän johdosta, jossa Hallituksen lausuntoa pyydetään Komitean toisessa lukemisessa hyväksymästä kaupungin rakennusjärjestyksen ehdotuksesta, saa Hallitus, ilmoittaen mainitun ehdotuksen tarkastaneensa, kunnian viitata tämän oheiseen otteeseen samana päivänä tehdystä Hallituksen pöytäkirjasta.

G. Idström.

A. L. von Knorring.

Ote Helsingin kaupungin yleisten töiden Hallituksen
toukokuun 9 päivänä 1913 tehdystä pöytäkirjasta.

4 §.

Esiteltiin voimassa olevaa rakennusjärjestystä uudistamaan asetetulta Komitealta saapunut kirjelmä ynnä mainitun Komitean toisessa lukemisessa hyväksymä ehdotus kaupungin uudeksi rakennusjärjestykseksi pyyntöineen, että Hallitus kävisi tarkastamaan ehdotusta ja Komitealle antaisi siitä lausunnon, minkä jälkeen Hallitus paikalla kävi tarkastamaan ehdotusta, jonka aikaisemmin oli tarkastanut Hallituksen keskuudesta sitä varten asetettu jaosto; ja katsoi Hallitus olevan antaminen alempana mainitut lausunnot seuraavista ehdotuksen kohdista:

7 §.

Koska näytti suotavalta, että Rakennuskonttorille varattaisiin tilaisuus antaa lausuntonsa, ennenkuin Maistraatti on ottanut asian lopullisesti käsiteltäväksi, lienee vastaava säännös pantava ehdotukseen.

*Vrt Komitean perustelmia
siv. 63 ja 64.*

8 §.

Ehdotuksessa mainittujen tietojen lisäksi näytti tarpeelliselta tonttikirjaan panna tontinomistajan nimi sekä säännös, joka velvoittaa Maistraatin-sihteerin tekemään tonttikirjaan merkinnän tästä sekä kaikista sellaisista Maistraatin päätöksistä, jotka muuttavat olevia oloja sillä tavoin, että päätös on tonttikirjaan kirjoitettava.

*Vrt Komitean perustelmia
siv. 64.*

17 §.

1 momentista lienee poistettava sanat „jollei siihen päätyvä katu ilmaise Komitea on pysynyt ehdotukse-
muuta leveyttä“, koska avonaisen paikan vierellä olevan tontin omistaja *saan, jota on periaatteelliselta
nauttii ilmeisiä etuja (Päätös tehty äänestyksen jälkeen).* ja kohtuusnäkökannalta pidetty parempana.

43 §.

Myyvälän pitoa tarkoittavaa kieltoa lienee muodosteltava lisäämällä määräys, että myymälä on luvallinen tontilla, missä tavalliset asuinrakennukset ovat luvallisia.

*Vrt Komitean perustelmia
siv. 80.*

44 §.

a) momentissa oleva säännös, että tontin pinta-alasta saa enintään kaksi viidennestä rakentaa, tietää eräitten Helsinginniemen tonttien kohtuutonta arvonkorotusta, niihin kun voimassa olevan rakennusjärjestyksen mukaan saa tehdä enintään 240 m² laajan rakennuksen.

*Vrt Komitean perustelmia
siv. 81 ja seur.*

49 §.

Kun tämä muutosehdotus on näyttänyt liian ankaralta, on Komitea pysyttänyt §:n sanamuodon ennallaan.

Viimeisessä momentissa oleva määräys, että asuinrakennus on sijoitettava erillisiksi vähintään 3 metrin päähän viereisten tonttien rajoista näyttää olevan muutettava siten, että välimatka voimassa olevan rakennusjärjestyksen mukaan lisätään 4 metriksi sekä että §:än tehdään seuraava lisäys „jollei sisäisten rakennusrajojen kautta ole muuta määrätty“.

51 §.

Vrt Komitean perustelmia siv. 86 ja seur.

3 momentista lienee sanat „mistään kohdasta“ poistettava.

58 §.

Muistutus osittain otettu huomioon.

4 momenttiin puolletaan lisättäväksi sanat „savupiiput ja muut semmoiset“ sanan „syöksyputket“ jälkeen.

61 §.

Muistutus otettu huomioon.

2 momenttiin lienee tehtävä lisäys, joten säännös olisi kokonaisuudessaan seuraava: Kaupunginvaltuusmiesten asia on järjestää erityinen, kunnallisviranomaisen toimitettava alustava julkisivupiirustusten tarkastus, kun sellaista julkisivun tarkastusta johonkin kaupungin osaan tahi yksityisiin katuosiin nähden pidetään tarpeellisena.

85 §.

Vrt Komitean perustelmia siv. 101.

Säännös että kivijalka on tehtävä graniitista on Hallituksesta näyttänyt kohtuuttomalta, koska muutakin kivijalan tekoainetta pitää saada käyttää, erittäinkin kun vastedes on ajateltavissa kauppaan ilmestyvän yhtä sopivia kivijalan tekoaineita kuin graniitti, minkätähden päätettiin ehdottaa seuraava lisäys: „tai muusta aineesta, jonka Maistraatti harkinnan jälkeen on tarkoitukseen hyväksynyt“.

90 §.

Komitea on hyväksynyt muistutuksen.

Tämän §:n viimeisen edellisessä momentissa olevan numeroluvun päätti Hallitus ehdottaa luvuksi 600, koska siten saataisiin mukava astinkorkeus;

minkä merkittyä Hallitus päätti Komitealle lähettää otteen asiassa tehdystä pöytäkirjastaan.

Vakuudeksi:

A. L. von Knorring.

Helsingin kaupungin rakennusjärjestystä uudistamaan asetetulle Komitealle.

Pyydetyksi lausunnoksi Helsingin voimassa olevan rakennusjärjestyksen uudistamista varten asetetun Komitean toisessa lukemisessa tarkastetusta ehdotuksesta saa Arkkitehtiklubi täten kunnioittaen esittää seuraavaa:

13 §. Viimeisessä momentissa olisi määrättävä, milloin asianomaisen viranomaisen on mittauskirja annettava, minkätähden momentin ensimmäiseen lauseeseen olisi lisättävä sanat: „ja on se laadittava kahdeksan päivän kuluessa toimituspäivästä“.

Vrt. 15 §.

14 §. Ensimmäinen momentti olisi edelliseen §:än tehdyn lisäyksen mukaisesti selvennettävä seuraavasti: „Toimitettuun tontinmittaukseen tyytyväisyyden antakoon neljäntoista päivän kuluessa mittauskirjan vastaanottamisesta maistraattiin“.

Kun tuollainen määräys voisi aikaansaada epävarmuutta valitusajan laskemisessa ja määräraika näyttää riittävän runsaaksi lasketulta, ei Komitea ole katsonut olevan syytä hyväksyä ehdotettua muutosta.

20 §. Sen epävarmuuden poistamiseksi korkeusmittaan nähden, mikä tähän asti toisinaan on aiheuttanut tekemään muutoksia rakennusaikana, olisi §:ssä säädettävä: „Sekä kadun että jalkakäytävän päällystys on tehtävä mittauskirjassa osotettujen korkeusmittain mukaisesti“.

Muistutuksen tarkoitus on otettu huomioon säännöksen muodostelussa.

37 §. A. k. pysyy aikaisemmassa mielipiteessään että 2,6 m on sopiva portin ja porttikäytävän korkeus, joka käy yhteen Komitean ehdottaman vähimmän kerroskorkeuden 2,7 metrin kanssa.

Vrt. Komitean perustelmia siv. 70.

38 §. A. k. on sitä mieltä että aika, jonka kuluessa puolet tontin pinta-alasta on rakennettava, on pitennettävä 3 vuodeksi niiden rajoitusten johdosta, joita ehdotus edellyttää piirustusten vahvistamiseen ja rakennustyön suorittamiseen nähden.

Vrt. Komitean perustelmia siv. 71 ja seur.

39 §. A. k:n mielestä on käytettävä täsmällisempää sanontaa, joten § saisi seuraavan muodon: „Rakennukseen nähden on noudatettava, että se tulee sille tontille sovelias, johon se on aiottu tehtäväksi, sekä täyttää oikeudet vaatimukset rakennustaiteellisessa suhteessa eikä vaikuta häiritsevästi ympäristöön“.

Komitea pysyy ehdotuksessaan.

40 §. Viimeinen momentti olisi muutettava seuraavaksi: „Pinta-alaltaan enintään 5 m²:n laajuisen ja enintään 3 metriä korkean rakennuksen saa tehdä *muustakin* kuin tulenkestävästä aineesta“.

Pykälä on muodosteltu tämän mukaisesti.

42 §. A. k:n mielestä olisi savun tuottama haittakin huomattava, minkätähden sanain „paha hajua“ jälkeen olisi lisättävä sanat „nokea tahi mainittavaa savumäärää“.

Muistutuksen tarkoitus on otettu huomioon.

- Vrt. Komitean perustelmia*
siv. 80. 43 §. A. k., jonka mielestä myymälähuoneistojen olemassaolon jollakin alueella säätelee alueelle hyväksytty rakennustyyppi ja lisäksi myytäväksi luvallisten tavarain rajoitus on säädetty mielivaltaisesti ja ahtaasti, ehdottaa sanat „ei myöskään myymälää muiden tavarain kuin maidon ja leivän kauppaamista varten“ poistettaviksi.
- Vrt. Komitean perustelmia*
siv. 81. 44 §. A. k. on sitä mieltä, että Helsinginniemen alueella oleviin harvalukuisiin rakentamattomiin tontteihin nähden olisi voimassa olevan R. J:n määräykset pysyttävä, jottei muiden kiinteistönomistajain oikeutta loukattaisi valaistukseen ja näköalaan nähden.
- Vrt. Komitean perustelmia*
siv. 82. „Kulmatontti“ käsitteen määrittelyyn nähden on A. k. sitä mieltä, että kulma on lisättävä 140 asteeksi, koska kaupunginasemakaavain suunnittelusta saatu kokemus osoittaa, että teoreettisia 90 ja 45 asteen kulmia käytännössä harvoin noudatetaan, minkätähden 5 asteen liikkumatila olisi sangen suotava.
- Pykälä muodosteltu uudestaan.* 47 §. A. k. haluaa huomauttaa tässä pykälässä ilmenevää epäjohtomukaisuutta, siinä kun samalla säädetään (1 mom.): „Muun pihamaan pitää olla vähintään yhdeksän metriä (9 m) pitkä ja leveä“ ja (3 mom.) „pihamaan, jonka tarkoituksena pääasiallisesti on ilman ja valon antaminen (niin sanottu takapiha tahi valopiha), pitää olla vähintään kuusi metriä (6 m) neliössä“.
- Komitea ei ole katsonut olevan syytä tuollaiseen myönnytukseen.* Tuollaisten valopihain suuruusmittoihin nähden on A. k. sitä mieltä, että ne enintään 13 m korkeissa taloissa kävisi vähentäminen 4,5 metriksi neliössä, jotta siten kehoitettaisiin järjestämään välitön valaistus kylpyhuoneisiin, käymälöihin y. m. tuollaisiin paikkoihin. Sitä vastoin tuskin on edellytettävissä, että näitä tarkoituksia varten järjestettäisiin 6 m laajuinen valokaivo.
- Komitea pysyy ehdotuksessaan.*
Vrt. perustelmia siv. 85. Sitä paitsi vaatii A. k. jyrkästi §:n viimeisen momentin poistamista, koska se on omansa aikaansaamaan epävarmuutta ja mielivaltaa R. J:n tulkinnassa.
- Komitea on selventänyt momenttia.* 52 §. Epätietoisuuden välttämiseksi 1 momentin tulkinnassa on A. k. sitä mieltä, että tonteilla, joiden rakennusrajat on piirretty, pihamaa on luettava näiden rakennusrajoin väliltä eikä lähimpään tontinrajaan. Täten vältetään tarpeettomat rajoitukset siellä, missä vahvistetut rakennusrajat jo ovat turvanneet valonsaannin.
- 54 §. A. k. haluaa 1 momentissa tulkita korkeuskäsitteen samalla tavalla kuin edellisessä §:ssä mainitun keskikorkeuden.
- Muistutus otettu huomioon.* 58 §. 2 momentista olisi A. k:n mielestä sana „mitat“ poistettava, koska määräyksestä voi johtua vaikeuksia piirustusten laatimisessa ilmoitettuun mittakaavaan.
- Muistutus otettu huomioon.* 4 momentin toiseen lauseeseen olisi sanan „syöksyputket“ jälkeen lisättävä „sekä savupiiput“.

59 §. A. k. haluaa selvennettäväksi piirustusten jäljentämistapaa koskevaa määräystä siten, että mainitut kappaleet voi valmistaa *valokopiana*.

Vrt. Komitean perustelmia siv. 92 ja seur.

61 §. A. k. toivoisi puolestaan, että julkisivun tarkastus yksinomaan tapahtuisi kunnan rakennuslautakunnan toimesta, jotta kaupunki saisi yksinomaisten määräysvallan tässä kohden. Kun kuitenkin maamme kaupunkien voimassaolevan rakennussäännön määräykset toistaiseksi panevat esteen tuollaiselle uudistukselle, ehdottaa A. k. väliaikaiseksi toimenpiteeksi, että Kaupunginvaltuusto varaisi itselleen oikeuden alustavasti tarkastaa kaikki julkisivupiirustukset, johon nähden 2 momentin loppuosa („kun tuollainen julkisivun tarkastus johonkin kaupungin osaan nähden on tarpeellinen“) on poistettava. Kun voimassa oleva laki ei vastusta tuollaista kunnan toimitettavaa tarkastusta, ei tämän toimenpiteen aikaansaaminen kohdanne estettä.

Muistutuksen tarkoitus on otettu huomioon ehdotusta laatiessa.

63 §. Viimeiseen momenttiin nähden on A. k. sitä mieltä, että katselmuskirjan antoaika olisi rajoitettava 8 päiväksi.

Vrt. Komitean perustelmia siv. 95.

66 §. 1 momenttiin nähden, on A. k. sitä mieltä että ajan käy rajoittaminen 8 päiväksi.

69 §. 3 momenttiin haluaa A. k. lisättäväksi, että lupa muuraus-

Muistutuksen tarkoitus on otettu huomioon.

työhön on annettava viimeistään 2 päivän kuluessa ilmoituksen tekemisestä. 5 momenttiin nähden on A. k. sitä mieltä, että sana „kirjallisesti“ olisi vaihdettava sanaan „toteensaatavasti“, koska on pidettävä riittävänä, että ilmoitus tehdään kirjoittamalla rakennustarkastuksen kansliassa esillä olevaan kirjaan.

Muistutus hyväksytty.

74 §. 1 momenttiin olisi A. k:n mielestä sanain „Tonttia älköön“ jälkeen lisättävä sanat „ilman maistraatin lupaa“.

Tämä mom. on ehdotusta tarkistaessa poistettu.

77 §. 3 momenttiin nähden toivoo A. k. selvennettäväksi, tarkoitetaanko tuomioistuin sanalla myös Maistraattia, mikä momentissa mainittujen asiain joutuisaan käsittelyyn nähden olisi toivottava.

Selvennystä ei kaivattane.

78 §. Tähän pykälään nähden on A. k. sitä mieltä, että uutisrakennuksen ulkopuolista rappausta koskevat aikamääräykset on muutettava siten, että sisäpuolista rappaamista ei saa alottaa, ennenkuin kuukauden kuluttua siitä, kun työ 69 §:n 6 momentin mukaan on katsastettu ja hyväksytty sekä että saman §:n 2 mom. on kokonaan poistettava.

Vrt. Komitean perustelmia siv. 98 ja seur.

Kun Helsingin keskikosteus ja keskilämpö määrä ovat eri vuodenaikoina ja kuukausina sangen vaihtelevat, on niinkään näinä eri vuodenaikoina ilman kyky imeä kosteutta kiviseinistä sangen vaihteleva, minkätähden määräys, kuinka kauan rakennusta on eräinä aikoina vuodesta kuivatettava, jää aivan tuloksettomaksi.

A. k:n saavuttaman kokemuksen mukaisesti ja tällä alalla tehtyjen kokeiden perusteella saadaan A. k:n mielestä kuivaamisesta parhaat tulokset edelleenkin noudattamalla meillä käytettyä järjestelmällistä lämmitystä ja tuulluutusta.

Sitä paitsi pelkää A. k., että pitemmän aikamäärän panemisesta tässä kohden olisi seurauksena, että tämä meidän ilmastossamme välttämätön keinotekoinen kuivatus jäisi kokonaan pois käytännöstä, joten tulos olisi aivan päinvastainen kuin on tarkoitettu. A. k:n mielestä tuollainen ajanmääräys niinkään varsin arveluttavasti pitentäisi rakennusaikaa, joka jo usein on ilmastollisten seikkain varassa, ja tuntuvasti vaikuttaisi rakennuskustannuksiin.

Nämä muistutukset eivät ole aiheuttaneet muutosta.

82 §. 1 mom:n käy A. k:n mielestä tarpeettomana ja epäselvänä poistaminen, koska joka tapauksessa tarvitaan täydelliset rakennelaskelmat ja piirustukset.

Vrt. Komitean perustelmia siv. 101.

2 momentissa sopisi mitan 150 mm korottaa 200 mm:iin.

85 §. 2 mom. olisi laadittava seuraavaan muotoon: „Katua vasten olevassa sekä tontin sisäosaan tehtävässä rakennuksessa pitää kivijalka olla graniitista tahi muusta sopivasta aineesta ja sen korkeus“.

Muistutus ei ole aiheuttanut oikaisua.

87 §. A. k:n mielestä käy määräyksen hissirummun ympäröimisestä muurilla poistaminen.

Muistutukset on hyväksytty.

90 §. 6 momenttiin olisi lisättävä: „kuitenkin voivat kahden kerroksen väliset portaat samassa huoneistossa olla 0,6 m leveät“. 10 momentissa olisi vertausluku 620 alennettava luvuksi 600.

Komitea on katsonut voivansa ehdottaa 2 metrin leveyttä.

93 §. 2 momenttiin nähden on A. k. sitä mieltä, että 1,8 m leveä avonainen käytävä on täysin riittävä, koska tulos päinvastaisessa tapauksessa olisi, että käytävää käytettäisiin varastopaikaksi ja se tavallisesti täyttäisi ullakon hyödyllisimmän alan.

Vrt. Komitean perustelmia siv. 103 ja 104.

97 §. A. k:n mielestä olisi § laadittava seuraavaksi: „Portaat saavat ulota enintään 600 mm tontinrajan ulkopuolelle sekä valokaivo, jonka aina tulee olla katettu, enintään 500 mm tontinrajan ulkopuolelle, ja pitää valokaivon ulkoseinän kallistua 45 asteen kulmassa alaspäin tontinrajaa vasten“.

Kun terveydelliseltä kannalta, talvisaikaista lunta ja kesäaikaista tomua silmällä pitäen ei ole suotava, että lattiat huoneissa, joihin on suorainen pääsy kadulta, ovat samassa tasossa kuin jalkakäytävä, on kahden astimen sijoittaminen tontinrajan ulkopuolelle hyvin perusteltu. Kun ulkonevan muurin 82 §:n mukaan saa tehdä enintään 300 mm katutasen alle, olisi epäjohdonmukaista, että valokaivon reunusmuuria ei saisi tehdä jalkakäytävän tasoon asti.

Muistutus hyväksytty.

98 §. 3 mom. on poistettava, koska se on haitaksi rakennustaiteelliselta kannalta.

Vrt. perustelmia siv. 104.

99 §. 3 momentissa on poikkeus tehtävä myymäläikkunoihin nähden, joita harvoin ja ainoastaan puhdistusta varten avataan.

Vrt. perustelmia siv. 105 ja seur.

104 §. Koska katon läpi kohoavat sisäiset palomuurit rakennustaiteellisessa suhteessa voivat käydä erittäin rumentaviksi, olisi sallittava, että niiden ei tarvitse puhkaista ulkokattoa, erittäinkin kun niitä siinäkin tapauk-

nessä täytyy pitää tehokkaina nyttemmin yleisesti käytettyjä tulenkestäviä rakenteita silmälläpitäen. Sama myönnytys sopisi tehdä tontinrajalla olevaan palomuriin nähden, jos katto vähintään metrin leveydeltä tontinrajasta lukien on aivan tulenkestävää rakennetta. 2 momentissa säädetyn 600 m²:n pinta-alan pitää voida lisätä 900 m²:ksi, koska siten saadaan täysi turva tulenvaaralta, erittäinkin kun 89 §:ssä säädetään, että portaat saavat olla enintään 25 m:n päässä huoneistosta, jonka laskuperusteen mukaan portaat vallitsevat 900 m²:n pinta-alaa. Jos koko ullakko on niin lattian kuin katonkin puolesta täysin tulenkestävästi rakennettu, pitää säännöksen palomuuureilla erottamisesta käydä poistaminen.

108 §. 2 momentissa määrätään 200 mm tulisijan pohjan ja alla olevan puuaineen vähimmäksi välimatkaksi. Nykyaikaisiin tulenkestäviin kamineihin nähden on tämä välimatka vähennettävä 150 mm:ksi.

109 §. Viimeisessä momentissa on höyryputken mitta 150×300 vähennettävä 150×225 mm:ksi.

113 §. A. k:n mielestä käy koko tämän §:n poistaminen ja erikoisrakennuksiin kohdistuvana paneminen erikoisrakennusjärjestykseen.

Helsingissä, kesäkuun 5 päivänä 1913.

Arkkitehtiklubin puolesta:

Armas Lindgren.

Birger Brunila.

Nämä muistutukset eivät ole aiheuttaneet muuttamaan Komitean ehdotusta.

HELSINGIN
PALOTOIMIKUNTA.

*Helsingissä,
syyskuun 8 p:nä 1913.*

N:o 16.

*Helsingin kaupungin voimassa olevaa rakennusjärjestystä
uudistamaan asetetulle Komitealle.*

Kirjelmässä viime huhtikuun 5 päivältä on Komitea pyytänyt palotoimikunnan lausuntoa laatimastaan kaupungin uuden rakennusjärjestyksen ehdotuksesta, ja saa palotoimikunta, joka on ehdotusta tarkastanut ainoastaan paloturvallisuuden kannalta, vaaditaksi lausunnoksi täten esiintuoda seuraavaa:

Ehdotuksessa olevat tulenvaaran ehkäisemistä tarkoittavat säännökset ovat palotoimikunnan mielestä yleensä oikeaan osatut, mutta palotoimikunta on kuitenkin sitä mieltä, että näiden lisäksi olisi suotava erinäisiä määräyksiä paloturvallisuuden lisäämiseksi, ja saa siihen nähden tehdä seuraavat huomautukset.

*Tämän muistutuksen on Komitea
hyväksynyt ehdotuksen lopullisessa muodostelussa.*

4 §. Ulkoisten rakennusrajain vähimmän välimatkan on Komitea määrännyt ainoastaan 10 metriksi, jommainen katuleveys ei täytä nyky-aikaisia vaatimuksia paloturvallisuuden eikä muiltakaan näkökannoilta. Kaupungin nopeaa kasvamista ja väkiluvun lisääntymistä silmälläpitäen olisi suotava, että vastaiset kadut tehtäisiin mahdollisimman leveät. Kun palotoimikunnalla ei ole tiedossaan, että mikään mainittava este tekisi mahdottomaksi tahi vaikeuttaisi edellämainitun luonnollisen toivomuksen toteuttamista, saa toimikunta ehdottaa, että ulkoisten rakennusrajain vähin välimatka määrätäisiin 12 metriksi.

*Vrt Komitean perustelmia
siv. 70.*

37 §. Tämän §:n 2 momentin mukaan saa ajoportin tehdä sellaiselta kujaltakin, kuin 16 §:n 3 momentissa mainitaan. Tästä käy tekeminen sen johtopäätöksen että, jos portti on laitettu tontin takalaitaa pitkin kulkevaa kujaa vasten, ei enää ole tarpeen ajoporttia kadulta tai yleiseltä avonaiselta paikalta. Palotoimikunta, joka kuitenkin on sitä mieltä, että ajoportti kullekin tontille on tehtävä katua tahi avonaista paikkaa vasten, mikä tietenkään ei estä tontinhaltijaa, vaikkei rakennusjärjestyksessä olekaan siihen lupaa myönnetty, sitä paitsi avaamasta porttia jotakin kujaa vasten, saa ehdottaa, että 2 mom. tarpeettomana §:stä poistettaisiin sekä että 1 mom. selvennettäisiin siten, että sanan „ajoportilla“ jälkeen pantaisiin sanat „katua tahi avonaista paikkaa vasten“.

41 §. Palotoimikunnan mielestä olisi hyödyllistä, että tämän §:n 3 momentissa tulenvaarallisten laitosten joukossa myös lueteltaisiin kehräämöt, kutomot, kirjapainot sekä kotelo- ja tupakkatehtaat. Ehtoa että tuollaiset laitokset on muun muuassa varustettava „välikatottomalla ulkokatolla, joka lasketaan rautaisille kattotuoleille“ ei palotoimikunta pidä riittävänä, koska tämä määräys nykyisessä muodossaan sallii käyttää puuparruja. Mahdollisimman tehokkaan turvan saamiseksi tulenvaaralta on palotoimikunnan mielestä puheenalainen säännös muodosteltava seuraavasti: tulenkestävästä aineesta tehty ulkokatto, ilman välikattoa.

Vrt Komitean perustelmia siv. 80.

45 §. Tässä pykälässä sallittu poikkeus 44 §:n määräyksistä tuotaisi palotoimikunnan mielestä suuressa määrin lisääntyntä tulenvaaraa, erittäinkin jos tontille kautaltaan saisi rakentaa tavarahuoneen tai kauppahallin tai muita tulenvaarallisia rakennuksia. Palotoimikunta saa sentähden ehdottaa, että tämä § muodosteltaisiin niin, että laajennettu rakennusoikeus koskisi ainoastaan sellaisia rakennuksia, joita ei käy pitäminen laadultaan tulenvaarallisina.

Muutosehdotus tältä kohden pääasiassa hyväksytty.

Komitea katsoo säännöksen tarpeellisessa määrässä täyttävien vaatimukset paloturvallisuuteen nähden.

54 §. Tämän §:n 1 momentin mukaan saisi ullakon laittaa asuin-kerrokseksi, jos tarpeellisiin varokeinoin tulenvaaran varalta ryhdytään. Palotoimikunta ei voi ajatella muuta täysin luotettavaa varokeinoa tässä kohden, kuin että ullakon asuinkerros kokonaan tehdään tulenkestävästä aineesta. Olisi sentähden suotava, että tämän momentin toinen lause saisi seuraavan muodon: „Sen lisäksi saa ullakon sisustaa asuinkerrokseksi, jos se käytetään yksinomaan asuntotarkoituksiin ja tehdään yksinomaan tulenkestävästä aineesta.“

Komitean ehdottama pykälän sanamuoto näyttää tarjoovan riittäviä takeita tulenvaaran varalta. Vrt. myös 118 §.

88 §. Tämän §:n mukaan on kellarin kattopalkisto tehtävä tulenkestävästä aineesta tahi „altapäin verhottava sillä tavoin, että puuaine tulee suojelluksi syttymiseltä“. Jälkimäinen määräys, joka, vaikka toisessa muodossa, sisältyy nykyään voimassa olevaan rakennusjärjestykseen, on aina tuottanut epävarmuutta ja hankauksia rakennuttajan ja viranomaisten välillä. Tavallinen tuollaisen kellarinkaton verhoomistapa on sen laastiminen tahi päällystäminen rautalevyllä tahi kokoliitilla. Mikään näistä keinoista ei kuitenkaan tarjoa täydellistä turvaa tulipalolta. Laasti särkyy helposti ja varisee pois, jättäen puuaineen paljaaksi, ruoste turmelee rautalevyn, joka sitä paitsi pian kuumenee, niin että se sytyttää ne puuosat, joita sen on tarkoitus suojella, ja kokoliitin taas, joka enimmältä osalta on kipsiä, liuottaa siihen ruiskutettu vesi, jota paitsi tämä rakennusaine myös helposti murenee töyhtäyksistä. Kun sentähden käy vaikeaksi ratkaista, miten puuaine on verhottava ollakseen tehokkaasti suojeltu syttymiseltä, saa palotoimikunta ehdottaa että sanat „tahi altapäin verhottava — — — syttymiseltä“ poistetaan pykälästä.

Muistutus on hyväksytty ja otettu huomioon säännöksen muodostelussa,

Komitea on 91 §:ään pannut säännöksen, joka kieltää yhdistämästä kahta porrashuonetta ovelta, ikkunalla tai hissillä. Muutoin ei muistutus ole aiheutunut oikaisua, koska muutosehdotus tässä kohden näyttää tietävän liian pitkälle meneviä rajoituksia.

90 §. Melkoista ihmishengenhukan vaaraa näyttää tuottavan lupa, että myymälöissä, tavarasuojissa ja muissa huoneistoissa, missä tulenvaarallista liikettä harjoitetaan, saa olla ovi- tai ikkuna-aukkoja pääportaita vasten, koska tulipalon tuollaisissa huoneistoissa syntyessä portaat voivat täytyä savulla niin nopeasti, että yläkerroksissa asuvilla ei ole tilaisuutta välttää vaaraa kulkemalla mainituista portaista. Palotoimikunta sentähden ehdottaa, että tässä §:ssä kiellettäisiin sijoittamasta edellä mainittujen huoneitten ovia tahi ikkuna-aukkoja pääportaisiin päin. Samasta syystä ei myöskään tulisi saada kahta eri porrashuonetta yhdistää ovilla ja ikkunoilla tai yhteisellä hissillä. Yhtä vähän tulisi saada pääportaita johtaa kellariin, koska siellä usein säilytetään tulenarkoja öljyjä ja muita helposti syttyviä aineita, jotka tulipalon syntyessä täyttävät portaat savulla.

Komitean poistamaa määräystä täytyy pitää tarpeettomana ja asiattomana, koska rakennusta, jossa on puinen kattolista, ei ensinkään käy lukeminen tulenkestävästä aineesta tehtyjen rakennusten luokkaan.

94 §. Nykyään voimassa olevan rakennusjärjestyksen määräys, että tulenkestävästä aineesta tehtyyn rakennukseen ei saa panna puusta tehtyä ulkopuolista kattolistaa, on tästä §:stä poistettu. Täten aikaansaadaan melko suurta tulenvaaraa. Palomuuuri, joka tavallisesti tehdään kattolistan sisäpuolelle, olisi siten tulen esteenä varsin vähän merkitsevä, koska tuli helposti kulkee pitkin kattolistaa, syyttäen kattotuolit, jos nämä ovat puusta. Paloturvallisuuden vuoksi olisi sentähden erittäin tarpeellista, että nykyään voimassa olevan rakennusjärjestyksen 100 §:n 2 momentin säännös ulkopuolisesta kattolistasta pantaisiin tähän pykälään, kuitenkin niin että maksiinirakennuksiin nähden saisi tehdä poikkeuksen.

Komitea on §:än pannut sitä sisällystä olevan lisäyksen, että palo-ovi on sijoitettava tulenkestäviin puitteisiin. Seikkaperäiset määräykset palo-oven laadusta näyttävät tarpeettomilta, koska Maistraatti aina voi vaatia ammattiviranomaisten lausuntoja asiasta.

103 §. Viimeisen edellisessä momentissa säädetään, että ulkopuoliseen palomuuuriin tehty aukko on varustettava „palo-ovella“, kuitenkin määrittelemättä tuollaisen palo-oven laatua. Tavallisesti käytetään tuollaisiin tarkoituksiin ohuesta rautalevystä tehtyjä ovia, useinkin puupuitteissa eikä edes itsestään sulkeutuvia. Tuollaiset ovet eivät läheskään turvaa tulelta. Olisi sentähden erittäin tärkeätä, että rakennusjärjestyksessä tarkemmin määrättäisiin palo-oven laatu, missä ikänä sitä käytettäneeikin.

104 §. Suurin palovaara tulenkestävästä aineesta tehdyssä rakennuksessa uhkaa ullakolta päin. Nämä ullakot ovat tavallisesti hataroilla lautasseinillä jaetut lukuisiin konttoreihin, joissa säilytetään paljon vaatteita ja muita syttyviä aineita. Varomattomasti pitelemällä palavaa kynttilää, viskaamalla pois tulitikkuja, varomattomasti tupakoimalla y. m. tavoin aikaansaadaan näissä konttoreissa helposti tulipaloja, jotka tavallisesti ehtivät leviämään laajalle, ennenkuin talon asukkaat niitä huomaavat. Tuollaisen tulipalon sammuttaminen on palokunnallekin usein sangen vaikea tehtävä myöhäisen hälyytyksen, korkealla sijaitsevan palopaikan, helposti palavain aineiden, vesisuihkujen perille pääsemistä estävain lautaseinän ja vihdoin sen johdosta, että puuttuu sopivaa pois pääsyä kovalle helteelle ja sakealle savulle, jotka usein tekevät palokunnan perille pääsyn aivan mah-

dottomaksi. Tehokkain keino tämän vaaran vähentämiseksi on, että ullakot jaetaan palomuureilla ja siten mahdollisimman paljon rajoitetaan sitä alaa, missä tulipalo voi levitä. Komitea näyttääkin tämän §:n 2 momentissa ottaneen huomioon nämä seikat määrätessään, että ullakon pinta-ala ei saa olla 600 m² suurempi. Mutta edellä mainittua suurta tulenvaaraa silmälläpitäen on tämä ullakkoala palotoimikunnan mielestä vieläkin liian suuri. Kun rakennus tavallisesti on 15 metriä leveä ja ruiskun suihku ullakolla voi olla enintään 30 metriä pitkä, ei ullakon tulisi saada olla alaltaan 450 m²:ä laajempi, jotta sen jossain määrin voisi hallita ruiskusuihkuilla. Palotoimikunta saa sentähden huomauttaa tarpeelliseksi, että ullakon suurin pinta-ala mainitussa momentissa vähennetään 600 m²:stä 450 m²:ksi.

105 §. Sen mahdollisuuden välttämiseksi, että ulkokaton paloluukku ehkä tehdään niin pieni, ettei se vastaa tarkoitustaan, olisi tämän §:n 2 momenttiin pantava määräys, että luukun tulee olla vähintään 0,6 metriä neliössä.

113 §. Kun tämä § näyttää sisältävän ainoastaan ylimalkaisia määräyksiä teatteritalon rakentamisesta, olisi palotoimikunnan mielestä sopivinta antaa erikoiset seikkaperäiset säännöt noudatettaviksi teatterin rakentamisessa ja sisustamisessa.

118 §. Siinä tapauksessa, että palotoimikunnan 54 §:n kohdalla lausuma toivomus, että asuinhuoneiston saa ullakolle laittaa ainoastaan sillä edellytyksellä, että se tehdään yksinomaan tulenkestävästä aineesta, hyväksytään, käy tämän §:n kaksi viimeistä momenttia tarpeettomina poistaminen.

Palotoimikunta saa muutoin huomauttaa että, koska 54 §:n säännöksen mukaan olisi luvallista rakentaa paljon useampikerroksisia rakennuksia kuin tähän asti, lisääntyy tämän johdosta tulen ja ihmishengenhukan vaara tuntuvassa määrässä. Kun huonekorkeus kerrosluvun lisääntymisen johdosta vähenisi, on tulen helpompi levitä kerroksesta toiseen, jota paitsi runsasväkisen talon portaat aina ovat enemmän liikennöidyt ja sen johdosta vaarallisemmat tulipalon puhjetessa. Edellä mainitun vaaran torjumiseksi jossain määrin olisi 13 lukuun pantava sitä sisällystä oleva §, että useamman kuin kolme kerrosta sisältävässä kivitalossa on kaikki välikatot tehtävä rautabetonista tai muusta tulenkestävästä aineesta.

Muistutus on aiheuttanut oikaisun.

Komitea pysyy ehdotuksessaan.

Ei aiheuta muutosta. Vrt tässä edellä 54 §:n kohdalla olevaa muistutusta.

Komitea ei ole katsonut voivansa puoltaa pakollista tulenkestävään välikattojen teettämistä, mutta toteaa, että rakennuttajat tavallisesti ottavat huomioon palotoimikunnan lausuman toivomuksen ja että puuparrut miltei kokonaan ovat jääneet pois käytännöstä.

Ehdotus Helsingin kaupungin tehdas-, makasiini- ja varastotonttien rakennusjärjestykseksi.

Rajoitus ei näytä paloturvallisuuden kannalta tarpeelliselta.

6 §. Tämän §:n 1 momenttiin nähden saa palotoimikunta aikaisemmin mainitsemistaan syistä ehdottaa että, kun tehdasrakennus ja makasiini tulenkestävästä aineesta tehdään yhtä kerrosta korkeampi, on välikatot rakennettava rautabetonista tai muusta tulenkestävästä aineesta, siinäkin tapauksessa että kadun vastapäisellä puolella olevaa aluetta ei ole luovutettu asuntotarkoituksiin.

Komitea ei pidä selvennystä tarpeellisena, koska § tarkoittaa poikkeamista ainoastaan R. J:n 52 §:n säännöksestä.

2 momentin mukaan sallittaisiin puusta rakentaa 18 metrin korkuisia tehdas- ja makasiinirakennuksia. On itsestään selvä, että tuollaisia rakennuksia ei tule saada tehdä, koska ne ovat erittäin tulenvaarallisia ja niissä harjoitettu tehdas- ja liiketoiminta ehdottomasti tuottavat ihmishengen vaaraa. Palotoimikunta saa sentähden ehdottaa, että tämä momentti muodostettaisiin uudestaan siihen suuntaan, että se kohdistuisi ainoastaan tulenkestävästä aineesta oleviin tehtaisiin ja makasiineihin.

Komitea on koettanut noudattaa tätä toivomusta uudestimuodotamalla säännöksen niin, että portaiden luku olisi harkinnan varassa.

11 §. Määräys että muussa kerroksessa kuin pohjakerroksessa oleva työpajahuoneisto on varustettava siten sijoitetuilla portailla, ettei mikään huoneiston osa ole loitompana kuin 30 metrin päässä tuollaisista portaista, ei ole tyydyttävä eikä missään tapauksessa täytä niitä vaatimuksia, joita on kokoushuoneistoihin nähden pantu tapaturmain ja pakokauhun estämiseksi tulenvaaran uhatessa. Jos edellä mainittu määräys hyväksyttäisiin, olisi 400 m²:n laajuudesta työsalista, jossa on satoja työntekijöitä, ainoastaan yksi 1,5 metrin levyinen uloskäytävä, mikä ei suinkaan riitä vaaran uhatessa, kun samoja portaita käyttävät useasta samantapaisesta päällekkäin olevasta huoneistosta pakenevat työntekijät. Palotoimikunnan mielestä saataisiin tässä kohden parhaat varokeinot soveltamalla kokoussalien käyttämisestä voimassa olevia järjestyssääntöjä sekä portaisiin että uloskäytävän oviin nähden.

Tämän suuntainen määräys ei kuulune rakennusjärjestykseen.

13 §. Varastotontteihin nähden on palotoimikunnan mielestä toivottava, että tätä § täydennettäisiin niin että, jos varasto on tulenvaarallista laatua, Maistraatilla on valta antaa määräyksiä paloturvallisuuden takaamiseksi.

Palotoimikunnan puolesta:

Gustaf Estlander.

Werner Holmberg.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

Syysk. 22 p:nä 1913.

N:o 640.

Helsingin kaupungin uuden rakennusjärjestyksen ehdotusta laatimaan asetetulle Komitealle.

Komitean pyynnön johdosta että Rahatoimikamari antaisi lausunnon Komitean laatimasta Helsingin kaupungin uuden rakennusjärjestyksen ehdotuksesta, saa Rahatoimikamari, joka on asiaa erinäisissä kokouksissa käsitelty, mainitusta ehdotuksesta lausua seuraavaa:

Rahatoimikamarilta ei ole jäänyt huomaamatta, että esillä oleva ehdotus kaikissa pääkohdissaan liittyy asianmukaisesti vahvistettavaksi lähetettyyn maamme kaupunkien yleisen rakennussäännön ehdotukseen. Näyttää siltä, kuin olisi pyritty kaikissa kohdin saavuttamaan mahdollisimman suurta yhdenmukaisuutta puheenalaisten kahden ehdotuksen kesken. Tämä näyttää johtuvan siitä, että Komitea on edellyttänyt nykyoloissa olevan vähän toiveita asianmukaisen vahvistuksen saamisesta kaupunkien yleisen rakennussäännön ehdotukselle. Mainitusta pyrkimyksestä on kuitenkin myös johtunut, että Helsingin kaupungin uuden rakennussäännön ehdotukseen on tullut aivan liian monta seikkaperäistä ja laajaa määräystä. Rahatoimikamarista on nimittäin näyttänyt siitä, että Helsingin kaupungin rakennusjärjestys olisi ollut laadittava melkoisilta osilta suppeampi, jotta rakennusjärjestyksen pääkohdat olisivat selvästi ja ilmeisesti esiintyneet ja sentähden olleet hyvin tunnettuja niille, joiden on näitä määräyksiä seurattava ja sovellettava. Niinpä saa Rahatoimikamari huomauttaa, että esim. I luvussa olevat määräykset kaupungin asemakaavasta sanamuotonsa johdosta liiaksi sitovat kaupunginviranomaisten toimintavapautta kaupungin asemakaavaan tarpeellisiin vähäpätöisiin muutoksiin nähden.

Ennenkuin Rahatoimikamari käy seikkaperäisesti tarkastelemaan ehdotusta, on Kamari tahtonut kajota kahteen yleisempää merkitystä olevaan seikkaan.

Jo useana vuonna on asiaa harrastavain arkkitehtien ja rakennusalan *Rahatoimikamarin esiintuomain* työnantajain keskuudessa esitetty sen suuntaisia lausuntoja ja ehdotuksia, *näkökohtain johdosta saa Kö-*

*Vrt Komitean perustelmia
siv. 60.*

mitea huomauttaa, ettei Komitea että olisi asetettava erityinen rakennuslautakunta käsittelemään rakennus-
ehdotuksessaan ole antanut ra- asiain yhteydessä olevia kysymyksiä. Tuollainen ehdotus ei kuitenkaan
kennustarkastukselle suurempaa ole yleistä lakia muuttamatta toteutettavissa. Samalla on esitetty vaatimus,
vaikutusvaltaa kuin järkiperäi- että Maistraatin apujäseniksi määrättäisiin ammattimiehiä ottamaan osaa
sesti järjestetty valvonta sille rakennusasiain käsittelyyn. Komitea on tahtonut saavuttaa saman tarkoi-
vaatii antamaan, sekä että Maist- rakennusasiain käsittelyyn. Komitea on tahtonut saavuttaa saman tarkoi-
raatti on esteetön rakennusasi- tuksen lisäämällä Maistraatin rakennusteknillisistä toimikelpoisuutta siten,
oita käsitellessään kuulemaan että rakennustarkastukselle on varattu suurempaa vaikutusvaltaa rakennus-
asiantuntijoita (vrt erittäin 64 §). asiain käsittelyyn. Rahatoimikamari, joka palaa rakennustarkastusta koske-
Pitemmälle meneviä toimenpi- viin määräyksiin XI lukua käsitellessään, on tässä yhteydessä ainoastaan
teitä Maistraatin pätevyuden li- tahtonut lausua, että Kamarista näyttää suotavammalta, että uudistuspyrki-
säämiseksi rakennusteknillisessä mykset suunnataan siihen, että Maistraatin voimia rakennusteknillisellä alalla
suhteessa on ainoastaan lain- kävisi lisääminen asettamalla ylimääräisiä raatimiehiä ottamaan osaa raken-
säädäntötietä aikaansaataavissa, nusasiain käsittelyyn.
niinkuin yleistä rakennussääntöä
laatimaan asetettu hallituksen
komiteakin on selvittänyt.

Kun tämän laatuksen yleisen
säännöksen paneminen R. J:een
ehkä herättäne epäilyksiä lailli-
suuden kannalta ja Rahatoimi-
kamarin huomauttama asian-
laita, niinkuin Kamarikin on mai-
ninnut, on järjestettävissä yksi-
tyisoikeudellista tietä, ei muutos-
ehdotus ole aiheuttanut toimen-
pidettä Komitean puolelta.

Toinen yleisempää merkitystä oleva kysymys koskee sitä, mitä vel-
 vollisuuksia katujen kunnossapitoon sekä laskujohtojen rakentamiseen näh-
 den on oleva tontinomistajilla ja tontinhaltijoilla, s. o. kaupungille kuuluvain
 tonttien tahi maa-alueiden vuokramiehillä. Sen mukaan mitä tästä seikasta on
 tähän asti ollut säädettyä ja pääasiassa myös säädetään uudessa ehdotuk-
 sessa, on tontinomistaja velvollinen toimittamaan ja kustantamaan omista-
 mansa tontin viereisen katuosan kunnossapidon, jota vastoin tontinhaltijalla
 ei ole tällaista velvollisuutta. Sikäli kuin vuokrausjärjestelmä enemmän
 pääsee valtaan kaupungin tonttipolitiikassa ja siirrytään tonttien myynnistä
 niiden vuokraamiseen, astuu etualalle kysymys, käykö pitäminen oikeana,
 että tontinhaltija on mainitusta velvollisuudesta vapautettu. Jos olettaisi
 kaikki kokonaisten kaupunginosain tontit annettavan yksinomaan vuokralle,
 koituisi kaupungille melkoisia kustannuksia katujen kunnossapidosta. Tämä
 asianhaara voidaan tosin ottaa huomioon vuokrasopimuksia tehdessä ja
 tontinhaltijat niissä velvoittaa kustantamaan kadun kunnossapidon, mutta
 ne olisi ehkä otettava huomioon jo rakennusjärjestyksen ehdotusta laatiessakin.
 Rahatoimikamari on katsonut olevan kiinnittäminen Komitean huomiota
 tähän kysymykseen, joka sekä kaupunkiin että yksityisiin tontinvuokraajiin
 nähden koskee tuntuvia taloudellisia etuja.

Yksityiskohtaisessa tarkastuksessa on tosin esitetty moniaita pienempiä
 sekä asiallisia että muodollisia muutosehdotuksia, mutta Kamari tahtoo
 kosketella ainoastaan muutamia niistä.

1 §:n 1 momenttiin nähden on toivomuksena lausuttu, että säännöstä
 selvennettäisiin siihen suuntaan, että rakennusjärjestys koskee ainoastaan
 sellaista kaupunginasemakaavaa, joka on saavuttanut armollisen vahvistuksen.
 Täten saavutettaisiin yhdenmukaisuus tämän ja 136 §:n 1 momentin kesken.

Saman §:n toisesta momentista käynee haitatta poistaminen määräyksen
 että kaupunginasemakaavaehdotus on pantava julkisesti nähtäväksi, koska
 sillä ei ensinkään hyödytetä asiaa, mutta seurauksena olisi tarpeeton viivytyt

Komitea ei ole havainnut ole-
van syytä näiltä kohdin luopua
ehdotuksestaan.

Jos 1 §:än nähden tehty muutosehdotus hyväksytään, on 2 §:kin uudestimuodosteltava.

8 §:ssä oleviin määräyksiin nähden on Rahatoimikamarissa esitetty *Komitea on muistutuksen ottanut se mielipide, että säännökseen olisi tehtävä sen suuntainen lisäys, että Maistraatin arkistossa säilytetyllä tonttikirjan kappaleella on todistusvoima, koska voi sattua, että tonttikirjan molemmat kappaleet eivät joka kohdassa pidä yhtä. Tämän johdosta ja tästä mahdollisesti johtuvain haittain välttämiseksi lienee säädettävä, että tonttikirjan molemmat kappaleet on kerran vuotenaan vertailtava keskenään varman ja täydellisen yhtäpitävyyden saavuttamiseksi.* *huomioon ehdotuksen lopullisessa ladinnassa.*

13 §:ssä on määräyksiä tonttikartasta ja mittauskirjasta. Tämän pykälän viimeisessä momentissa olisi säädettävä, minkä ajan kuluessa mittauskirja on hakijalle annettava, ja ehdotetaan siihen nähden säädettäväksi „viimeistään 8 päivään kuluessa toimituksen päättymisestä“.

Ks 15 §.

14 §:än taas olisi epämääräisen lausetavan „sen jälkeen“ pantava *Vrt reunamuistutusta vastaavan §:n kohdalla siv. 119.*

17, 21 y. m. §:ssä on määräyksiä tontinomistajan velvollisuuksista eräissä tapauksissa. Tässä kohden on Kamarissa viitattu edellä mainittuihin epäilyksiin tontinomistajain ja tontinhaltijain velvollisuuksista tässä kohden. *Vrt reunamuistutusta siv. 130.*

Väärinkäsityksen tahi erilaisten tulkintain välttämiseksi lienee 20 §:än pantava määräys, että niin kadun kuin jalkakäytävänkin päällystäminen on toimitettava niiden korkeusmittain mukaisesti, mitkä paikalla „mittauskirjan mukaan osotetaan“.

22 §:ssä säädetään, että asianomaiset tontinomistajat ovat istutusten asianmukaiseen kunnossapitoon nähden kaupunginviranomaisten silmälläpidon alaiset. Olisi suotava, että rakennusjärjestyksessä täsmällisesti osoitettaisiin, kenen viranomaisen asiana tuo silmälläpito on, koska päinvastaisessa tapauksessa ehkä voi syntyä erilaisia tulkintoja. *Jottei sidottaisi kaupunginviranomaisten toimintavapautta, näytetään ylimalkaisempi sanamuoto olevan parempi.*

Siinä tapauksessa että hyväksytään edellä lausuttu käsitys tontinomistajain ja tontinhaltijain asettamisesta yhdenvertaisiksi, mikäli kadun kunnossapitovelvollisuutta koskee, kävisi 23 §:n poistaminen ehdotuksesta.

Tontinmyynnistä säädetään 33 §:ssä, että „kaupunki älköön yleensä myykö tonttia, ennenkuin se katu“ j. n. e. Sana „yleensä“ näyttää olevan poistettava, koska se viittaisi siihen, että poikkeuksia voi tulla kysymykseen, vaikkei niiden perusteita ole lähemmin mainittu.

Muistutus hyväksytty,

Siitä tärkeästä kysymyksestä, minkä ajan kuluessa omana omistettavaksi tahi vuokralle annettu tontti on rakennettava sekä mitä seuraamuksia laiminlyönnistä siinä kohden voi olla on Rahatoimikamari tahtonut mieliteenänsä lausua, että 38 §:n määräykset asiasta olisi kokonaan uudestimuodosteltava siihen suuntaan, että kaupunginviranomaiset, s. o. tässä tapauk-

Vrt Komitean perustelmia siv. 71 ja seur.

nessa Rahatoimikamari, voisivat monia mutkia käymättä ryhtyä tehokkaiisiin toimenpiteisiin pakottaakseen tontinomistajat määräajan kuluessa täyttämään velvollisuutensa mainitussa kohden ja toiselta puolen kiinnityksenhaltijan oikeus tulisi turvatuksi, koska on sattunut sellaisia tapauksia, että rakentamatonta tonttia on rasitettu muillakin kiinnityksillä kuin kaupungille maksamattoman kauppahinnan vakuudeksi myönnettyllä kiinnityksellä. Sen ohessa on yksi Kamarin jäsen tahtonut Komitean harkittavaksi esittää, eikö olisi määrättävä 3 vuoden rakennusaika, koska muussa tapauksessa on peljättävissä että, kun ehdotuksessa edellytetyt muutokset vaativat tuntuvasti pitempää aikaa piirustusten hyväksymisen saamiseen kuin mitä tähän asti on ollut laita, rakennusajan pidentämistä tarkoittavat hakemukset pikemmin tulisivat säännöksi kuin poikkeuksiksi.

Komitea pysyy ehdotuksessaan.

39 §:n kävisi haitatta poistaminen.

Kun Komitean ehdottamat määräykset näyttävät tarjoovan riittäviä takeita, ei Komitea ole voinut yhtyä Rahatoimikamarin käsitykseen.

13, 14 ja 15 kaupunginosan nykyään voimassa olevan rakennusjärjestyksen mukaan ei puheenalaisiin kaupunginosiin saa rakentaa laitosta, joka tuottaa sanottavaa tulenvaaraa, ei myöskään pajaa, työpajaa eikä muuta laitosta, joka savulla tahi kolinalla tai muulla tavoin on haitaksi lähellä asuville. Nämä määräykset kumoo 41 §:n 3 momentin säännös. Rahatoimikamarissa lausutun mielipiteen mukaisesti olisi pikemmin suotava, että edellä mainittu kielto ulotettaisiin muihinkin osiin kaupunkia, siis päinvastainen mielipide kuin Komitealla näyttää tästä asiasta olevan.

Vrt Komitean perustelmia siv. 80.

43 §:än nähden on oltu sitä mieltä, että kielto ettei huvila-alueelle saisi laittaa myymälää muiden tavarain kuin ruokatavarain myyntiä varten olisi poistettava. Myymäläin kasautumisesta huvila-alueelle ei tietenkään voitulla puhetta eikä alueen yleisluonne menetä mitään siitä, että jokin kirjaitai paperikauppa, tupakkamyymälä tai semmoinen on siellä olemassa.

Muistutus otettu huomioon laattimalla 46 §:n 1 kappale uudestaan.

44 §:n 4 momentissa olisi viitattava 46 §:n b) momenttiin, koska mainituissa kahdessa momentissa on määräyksiä, jotka eivät joka tapauksessa käy yhteen.

Vrt Komitean perustelmia siv. 92 ja seur.

Edellä on huomautettu, että Komitea näyttää liian paljon panneen huomiota siihen, että rakennustarkastuksen työ helpottuisi. Tähän ei tietenkään olisi mitään muistuttamista, ellei yleisölle, niin arkkitehteille kuin rakennuttajillekin, siten olisi tuotettu melko suuria haittoja. On kylläkin tunnettua, että asiaa harrastavissa piireissä on lausuttu muistutuksia sitä 59 ja 66 §:n määräystä vastaan, että piirustukset on laadittava kolmin kappalein joko piirtämällä tahi täysin kestäväällä tavalla jäljentämällä, joista kappaleista yksi jää rakennustarkastuskonttoriin. Rakennustarkastuksen suoremman mukavuuden vuoksi, se kun saisi säilyttää piirustuksia konttorissaan tarvitsematta niitä ottaa Maistraatin arkistosta, tuotetaan rakennuttajille melko määrä lisätyötä ja myös lisäkustannuksia, jollei määräystä muuteta siihen tapaan, että rakennustarkastukselle annettu kappale saa olla piirustusten

valokopia. Niinikään on huomautettu, että piirustusten tarkastusta ja toimitusta koskevat määräykset olisi muutettava rakennuttajille suotuisampaan suuntaan lyhentämällä tuota tarkastus- ja toimitusaikaa. Komitean ehdotuksen mukaan voi kulu liian pitkä aika, ennenkuin rakennuttaja saa piirustuksilleen vahvistuksen.

75 §:n viimeisen momenttiin nähden on Rahatoimikamarissa huomautettu, että sanat „josta kuitenkin kruunu ja yleinen laitos ovat vapautetut“ olisi poistettava, koska tuollainen määräys on oleva vahvistetussa taksassa, mutta ei yleisessä rakennusjärjestyksessä.

Ulkopuoliseen palomuriin tehdystä aukosta 103 §:n 2 momentissa oleviin säännöksiin nähden lienee huomautettava, että hankittu lupa laittaa ulkopuoliseen palomuriin ikkuna, luukku tahi muu aukko on tonttikirjaan merkittävä.

Oleellinen muutos on ehdotettu 136 §:n 1 momenttiin, joka Rahatoimikamarin mielestä olisi muutettava seuraavaksi: „Rakennusjärjestys on voimassa kaupunginasemakaavaan otetulla kaupungin alueella“. Rakennustarkastus olisi siten noudatettavana kaikilla sekä yksityisten että kaupungin rakennusyrityksissä puheenalaisella alueella. Lähempää perustelua ei puheenalainen muutosehdotus kaivanne.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

*Vrt Komitean perustelmia
siv. 93.*

Vaikka muistutus lienee periaatteelliselta kannalta oikeutettu, on Komitea katsonut säännöksen käyvän haitatta pysyttämisen, koska vastaava säännös on 20/9 1912 vahvistetussa R. J:n 63 §:ssä.

8 §:n säännösten johdosta on Komitea ehdotuksen lopullisessa muodostelussa poistanut muista pykälistä kaikki tarpeettomat määräykset siitä, mitä tonttikirjaan on pantava.

Muistutus otettu huomioon ehdotuksen lopullisessa muodostelussa.

HELSINGIN
Terveydenhoitolautakunta.

Helsingissä,
 lokak. 30 p:nä 1913.

N:o 252.

*Voimassa olevaa rakennusjärjestystä uudistamaan asetetulle
 Komitealle.*

Sittenkun Komitea kirjelmässään viime huhtikuun 5 päivältä oli vaatinut Terveydenhoitolautakunnan lausuntoa Komitean ehdottamasta Helsingin kaupungin rakennusjärjestyksen uudistetusta laitoksesta, saa Terveydenhoitolautakunta kunnian esiintuoda seuraavaa:

Jos useampia kuin kaksi tonttia jossakin harvinaisessa poikkeustapauksessa olisi yhdistettävä, ei Komitean ehdottaman säännöksen muoto pane sille estettä.

Ehdotuksen 7 §:ssä sanotaan: „Jos joku tahtoo yhdistää kaksi tonttia yhdeksi — — — — —“. Kun tontteja voidaan yhteenrakentaa useampiakin kuin kaksi, olisi § muutettava seuraavaksi: „Jos joku tahtoo yhdistää kaksi tahi useampia tontteja yhdeksi — — —“.

Yleiseen laskujohtoon liittyvän yksityisen laskujohdon tekeminenkään ei ole Rakennuskonttorin silmälläpidon alainen, minkätähden lisäys näyttää tarpeettomalta. Tietysti on kuitenkin Konttorin mieltä kuulutava kussakin tapauksessa, joka koskee „muuanne päättyvän“ yksityisen laskujohdon tekemistä.

26 §:än, jossa säädetään että „yhdistämisen yleiseen laskujohtoon tai yleiseen laskujohtoon laskevaan yksityiseen johtoon saa toimeenpanna ainoastaan sittenkun siitä on kaupungin rakennuskonttoriin ilmoitettu — — — — —“ olisi Lautakunnan mielestä lisättävä „sekä muuanne päättyvän yksityisen laskujohdon“, sillä sellainenkin näyttää luonnollisesti olevan rakennettava rakennuskonttorin silmälläpidon alaisena.

29 §:ssä sanotaan: „Missä yleisiä laskujohtoja ei vielä ole, on terveydelle vahingollisen käytetyn veden ja virtsan kokoomiseksi tonteille rakennettava säiliöitä sillä tavoin kuin käymälän laittamisesta asuinrakennuksen ulkopuolelle 125 §:ssä sanotaan, taikka myös tuollaisen nestemäisen lian poisjohtamiseksi laitettava yksityisiä laskujohtoja.“

Muistutus hyväksytty.

Sekä terveystyö- että puhtauskannalta täytyy vaatia, että kaikki likavesi, siihen katsomatta onko se terveydelle suorastaan vahingollista vai ei, on tässä pykälässä säädetyllä tavalla poistettava, sillä kaikki likavesi, joka laskeetaan maahan ja saa kostuttaa tahi liata sen, voi, vaikkei olekaan suorastaan terveydelle vaarallista, kuitenkin aiheuttaa terveydenvaaran syntymistä. Tästä syystä on sanat „terveydelle vahingollisen“ poistettava pykälästä.

Muistutus hyväksytty.

31 §:ssä sanotaan: „Likavedeu johtamiseksi pois keittiöistä, pesutuvista ja tehtaista ynnä muista sellaisista paikoista on, kun tilaisuutta poisjohtamiseen on, laitettava joko välitön johto — — — — —“. Täydellisyysden vuoksi olisi tähän lisättävä „keittiöistä“ sanan jälkeen: „kylpyhuoneista, saunoista“.

Saman §:n 2 momenttiin, jossa puhutaan likakaivon laittamisesta, *Komitea on tähän §:än pannut Terveydenhoitolautakunnan mainitsevat terveydenhoitojärjestyksen ehdotuksen 3 ja 4 momentin, kuitenkin eräin muutoksin.* olisi lisättävä määräys, että likakaivon saa laittaa ainoastaan pihamaalle tai tallin, navetan ja käymälän yhteyteen. Niinikään lienee samat määräykset, mitkä ovat Terveydenhoitolautakunnan ehdottamassa terveydenhoitojärjestyksessä likakaivon laittamisesta, pantava rakennusjärjestykseen. (Ks ehdotusta Helsingin kaupungin terveydenhoitojärjestykseksi 12 §:n 3 ja 4 mom.). *Muuta muutosta ei 31 §:n ole katsottu kaipaavan.*

43 §:n lopussa sanotaan: „Vahvistetun kaupunginasemakaavan alueella olkoot niinikään sikalat ja navetat kielletyt.“ Sikaloihin nähden lienee tämän kiellon oikeutuksesta yksi mieli. Navettoihin nähden, jotka eivät terveydellisessä suhteessa suinkaan ole luvallisia talleja vaarallisemmat, ei asiaa ilman muuta saane ratkaista Komitean ehdottamalla tavalla, sillä on ajateltavissa toivottavana toimenpiteenä pienenlaisten maidonmyyntipaikkain syntyminen kaupunkiin, joissa myyntipaikoissa veres maito annetaan ostajille suorastaan utareista, niinkuin on laita monin paikoin ulkomailla. Tuollaisen hyödyllisen terveydellisen järjestyksen syntymistä ei olisi tehtävä mahdottomaksi navettakiellolla. Muutoinkin tuottaisi lehmäin pito kaupungin laitaosissa melkoisia terveydellisiä etuja, sen johdosta että kaupungin terveystoimikunnat helposti voisivat pitää silmällä tuollaisen maidon alkuperää ja ostajat saisivat maidon aivan luonnollisessa tilassa, mikä ei ole laita useiden suurien maitoyhtiöiden nykyään hankkiman maidon, jota käytellään kaikemmoisilla mekanisilla ja lämmityskeinoilla. Ettei ulkomailla suurissakaan kaupungeissa ole pelätty navettain olemassaoloa kaupungin alueella, näkyy muun muassa Berlinin esimerkistä, siellä kun moniaita vuosia takaperin oli ja kenties vieläkin on lähes 1,000 lehmää käsittävä navetta. Kuitenkin tulee navettain, jos niitä kaupungissa sallitaan, olla mallikelpoisessa kunnossa, niinkuin myös pitää olla laita kaupungissa olevain hevostallien.

89 §:ssä on määräys että portaat pitää olla niin laitettut, että ne saavat välitöntä valoa; kuitenkin näyttää tähän oleva lisättävä sana „riittävä“, sillä on mahdollista että, vaikka valoa on, se ei kuitenkaan ole riittävä, ja sellaisia portaita ei ole hyväksyttävä. *Muistutus otettu huomioon.*

99 §:ssä olevat markiiseja ja ulkonevia nimikiilpiä koskevat määräykset eivät kuulu rakennusjärjestykseen, sillä sekä markiisit että nimikiilvet ovat vain tilapäisiä rakennuksen lisäkkeitä. Tämän pykälän kaksi ensimmäistä momenttia on sentähden poistettava. *Muistutus on oikeutettu, mutta kun nykyään voimassa olevassa samoinkuin ulkomaisissakin rakennusjärjestyksissä on samallaisia määräyksiä, on ne katsottu käyvän haitatta pysyttämisen.*

115 §:n 5 momentissa, jossa puhutaan n. s. alkooveista, sanotaan että „alkoovi saatakoon laittaa ja makuuhuoneeksi käyttää ainoastaan siinä tapauksessa, että aukon pinta-ala on vähintään kolme neljännessä huoneen ja ulkouman yhteisen seinän pinta-alasta“. Tämä määräys, joka nähtävästi

tarkoittaa taata riittävän valon- ja ilmantulon alkooveihin, ei kuitenkaan siinä kohden riitä, sillä jos alkoovi järjestetään niin, että sen käytäväaukko ei ole vastapäätä huoneen ikkunaa, vaan jossakin huoneen sivuseinässä, käy alkoovin valaistus useimmassa tapauksessa milloin minkin verran riittämätömäksi. Sama voi helposti myös olla laita, kun syvä alkoovi liittyy syvään huoneeseen. Sentähden on n. s. alkooveihin nähden pantava samat määräykset, mitkä asiasta on Terveystieteiden tutkimuslaitoksen laatimassa Helsingin kaupungin terveydenhoitojärjestyksen ehdotuksessa, nimittäin: „Huoneen uloke tahi alkoovi, joka ei ole varustettu edellä mainittuja vaatimuksia täyttävällä ikkunalla, voidaan hyväksyä asunnoksi ainoastaan siinä tapauksessa, että ulokkeen aukko sijaitsee vastapäätä huoneen ikkunaa, että aukon laajuus on vähintään $\frac{3}{4}$ huoneen ja ulokkeen yhteisen seinän pinta-alasta sekä että matka huoneen ikkunapinnasta ulokkeen tai alkoovin takaseinään ei ole puoltakolmatta kertaa suurempi ikkunapinnan yläreunan ja huoneen lattian välistä matkaa.“

Muutosehdotuksella ei käynee katsominen olevan mainittavaa merkitystä.

116 §:ssä säädetään, että „asuinhuoneen lattiapinta pitää olla vähintään seitsemän neliometriä ja korkeus vähintään kaksi ja seitsemän kymmenesosaa metriä“. Tällä määräyksellä nähtävästi tarkoitetaan, että asuinhuoneen kuutiotila aina pitää olla vähintään kaksikymmentä kuutiometriä, jota pidetään vähimpänä tilana yhden hengen asunnoksi. Tämän raja-arvon saavuttamiseksi kuitenkin vaaditaan, että huoneen lattiapinta on vähintään 7,4 metriä, joka luku siis olisi pantava luvun 7 sijaan. — Samassa pykälässä sanotaan edelleen: „Jos huoneen katto on taitteinen tai kalteva, noudatetaan keskikorkeusmittaa, älköönkä sellaisessa tapauksessa seinän korkeus mistään kohdasta olko metriä ja viittäkymmenesosaa (1,5 m) vähempi.“ Tämä vähin mitta, jota Komitea ei ensinkään perustele, näyttää kuitenkin olevan liian niukka ja olisi korotettava ainakin 2 metriin.

Komitean ehdotus näyttää riittävän tehokkaalta.

Komitea pysyy ehdotuksessaan

Samana pykälänä jälkimäisessä momentissa sanotaan: „Asuinhuoneen lattia ei saa olla alempana kuin kuusisataaviisikymmentä millimetriä (650 mm) maanpinnan alapuolella ikkunaseinän puolella. Kaltevalla maalla luetaan mainittu mitta maan keskikorkeudesta.“ Vaikkei asuinhuoneen lattian ensinkään tulisi saada olla maan alla, jota terveydellistä periaatetta onkin noudatettu Töölön kaupunginosain nykyisessä rakennusjärjestyksessä, käynee Komitean ehdottamaa väljempää määräystä kuitenkin soveltaminen, mutta ainoastaan sillä edellytyksellä että määrätään että asuinhuoneen lattia siitä kohdasta, missä se on alimpana maanpinnan alapuolella, ei saa olla 650 millimetriä maanpinnan alapuolella.

Muistutus otettu huomioon 140 §:n muodostelussa.

121 §:n määräykset, joissa sanotaan „Sellaisessa rakennuksessa oleviin asuinhuoneisiin nähden, jonka piirustukset on asianmukaisesti vahvistettu ennen tämän rakennusjärjestyksen voimaan astumista, voi maistraatti harkinnan mukaan myöntää luvan poikkeamiseen edellä säädetyistä määrä-

yksistä, jos valaistus- ja ilmanvaihto-olot ovat sellaiset, ettei asukasten terveys ole vaarassa“, eivät näy olevan 140 §:n määräysten mukaiset, tässä pykälässä kun sanotaan: „Rakennus, jonka tekemiseen lupa on annettu ennen mainittua päivää ja edelleen on voimassa, saatakoon säädetyssä järjestyksessä tehdä, niin myös rakennus, joka jo ennen on asianmukaisesti tehty, samassa kunnossa sinänsä pysyttää“, minkätähden ensinmainittu pykälä olisi laadittava uudestaan, niin että se kävisi yhteen 140 §:n kanssa.

124 §:än, jossa määrätään, että kullekin tontille on laitettava tarpeellinen määrä käymälöitä, olisi Terveystoimikunnan 4 §:stä lisättävä että useamman kuin kaksi huonetta ja keittiön käsittävällä huoneistolla pitää olla erityinen käymälä, mutta pienemmillä huoneistoilla voi kahdella olla yhteinen käymälä.

Muistutus otettu huomioon.

129 §:än, jossa puhutaan arkusta eli lantakammioista kiinteän eläinlannan, rikkain, perkkeiden ja muiden jätteiden kokoomispaikaksi, olisi pantava määräys, että tuollainen lantakammio on sijoitettava pihamaalle sellaiseen paikkaan, ettei siitä synny terveydellisiä haittoja (hajun y. m. johdosta) talossa asuville.

Muistutus otettu huomioon.

Edellä lausutun lisäksi saa Terveystoimikunta vielä huomauttaa, että esillä olevan rakennusjärjestysehdotuksen tarkastelu osoittaa siitä puuttuvan määräyksiä seuraavista seikoista, nimittäin:

1) *Kylpyhuoneista.* Näihin nähden olisi määrättävä, että niiden tulee olla varustetut vettä läpäisemättömästä aineesta tehdyillä lattioilla sekä tarpeellisilla ilmanvaihtolaitteilla. Jos niitä puuttuu, voivat kylpyhuoneet helposti, ne kun usein muuten ovat asuinhuoneiden välittömässä yhteydessä, kosteuden ja huonon ilman johdosta tuottaa terveydellistä vaaraa huoneiston asukkaille; ja

2) *Vesikloseteista.* Nykyään voimassa olevassa rakennusjärjestyksessä on sängen seikkaperäisiä määräyksiä vesikloseteista, mutta kun niistä ei mainita mitään esillä olevassa ehdotuksessa, jää epäätöiseksi, saako vesiklosetteja ensinkään laittaa vai ei. Tästä olisi pantava määräys ehdotukseen ja, jos katsotaan niitä saavan laittaa, myös mainittava millä ehdoilla.

Muistutukset on otettu huomioon ehdotuksen lopullisessa muodostelussa.

Terveystoimikunnan puolesta:

Oskar Heikel.

R. Vuorio.

Vastalause.

Komitean 116 §:ssä esittämään ehdotukseen, että asuinhuoneen vähin korkeus saisi olla 2,7 metriä, eivät allekirjoittaneet ole voineet yhtyä, vaan on meidän mielestämme mainittu vähin korkeus oleva 3 metriä, ja saamme tämän mielipiteemme tueksi esiintuoda seuraavaa:

Mietinnössä, jonka Kaupunginvaltuuston asettama valiokunta helmikuun 7 päivänä 1908 antoi niiden muistutusten johdosta, joita oli tehty 13, 14 ja 15 kaupunginosan rakennusjärjestyksen ehdotusta vastaan, huomautetaan että yleisten rakennusten Ylihallitus, Lääkintöhallitus ja Kaupunkien Yleisen Paloapuyhtiön Johtokunta, esittämistään syistä, eivät olleet voineet kannattaa 2,7 metrin vähintä korkeutta, ja tämän johdosta valiokunta ehdotti, että Kaupunginvaltuusto päättäisi vahvistaa asuinhuoneiden vähimmän korkeuden 3 metriksi. Tämän mitan Valtuusto hyväksyikin ja Keisarillinen Senaatti vahvisti sen maaliskuun 9 päivänä 1908 olemaan voimassa 13, 14 ja 15 kaupunginosan asuinhuoneisiin nähden.

Mainitun mitan vähentäminen Töölön kaupunginosaan nähden, joka kaupunginosa täyteen rakennettuna on ainakin kolmasosa nykyään tasoitetusta kaupunginalueesta, ja palautuminen muussa osassa kaupunkia voimassa olevaan 2,7 metrin korkeusmittaan, ei meistä näytä hyvin harkitulta pohjoisella leveysasteellamme, missä täytyy oleskella huoneissa paljon enemmän kuin eteläisemmissä maissa, ja sitä vähemmän, kun useimmissa ulkomaisissa rakennusjärjestyksissä on huomattavana ilmeistä pyrkimystä saattamaan asuinhuoneiden vähin korkeus 3 metriksi (katso esimerkiksi Wienin, Frankfurt am Mainin ja Düsseldorfin rakennusjärjestyksiä).

Edellä esitetyistä syistä ja kun Töölön kaupunginosa nykyisessä rakennusjärjestyksessä olevaa määräystä asuinhuoneiden korkeudesta ei mielestämme tulisi saada muuttaa Komitean ehdottamaan suuntaan, vaan se päin vastoin olisi ulotettava kaikkiin kaupungin osiin, saamme ehdottaa

että Kaupunginvaltuusto vahvistaisi asuinhuoneen vähimmän luvallisen korkeuden 3 metriksi.

Mauritz Gripenberg.

G. Idström.

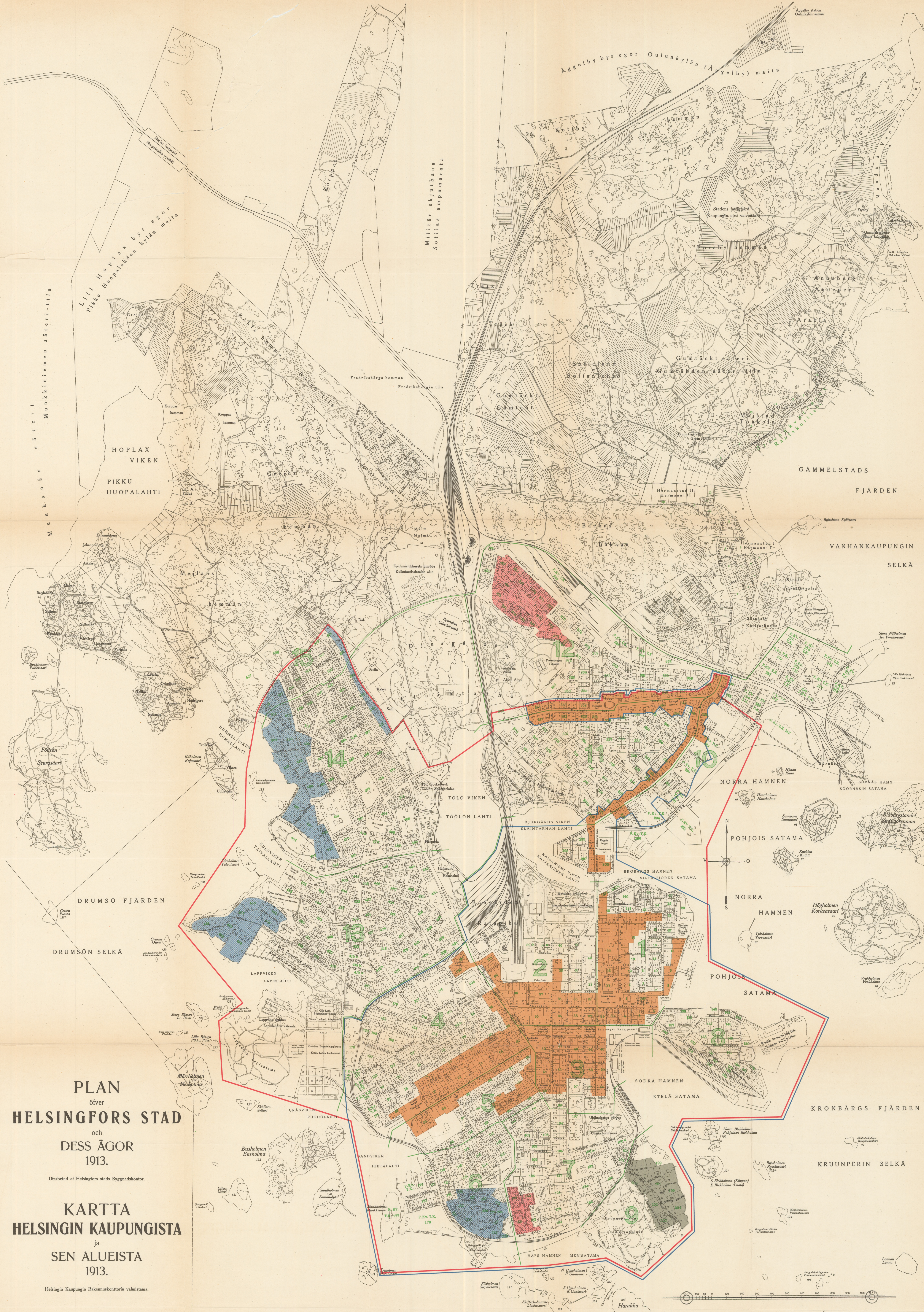
Alex. von Knorring.

PLAN
öfver
HELSINGFORS STAD
och
DESS ÄGOR
1913.

Uttatet af Helsingfors stads Byggnadskontor.

KARTTA
HELSINGIN KAUPUNGI
ja
SEN ALUEISTA
1913.

Helsingin Kaupungin Rakennuskonttorin valmistama.

*Lausunto kaupungin teknillisten laitosten
Hallituksen tekemästä erinäisten näissä laitok-
sissa palvelevien virkamiesten palkanparannusta
koskevasta esityksestä.*

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI

Lokak. 16 p:nä 1913.

N:o 699.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kaupunginvaltuustolle osotetussa, Rahatoimikamariin annetussa kirjelmässä (Liite I) on kaupungin teknillisten laitosten Hallitus tehnyt esityksen teknillisten laitosten apulaisjohtajain, käyttö- ja johtotyöinsinöörien sekä kemistien palkkaehtojen parantamisesta. Täten lähettäen perille mainitun esityksen saa Kamari omalta osaltaan esiintuoda seuraavia näkökohtia.

Joulukuun 18:ntena 1911 päivätyssä kirjelmässään teki kaupungin teknillisten laitosten Hallitus anomuksen, että asianomaisten laitosten sekä johtajain että apulaisten ja kemistien palkkaetuja parannettaisiin takaamalla näille osavoittoa. Tämän esityksen Kaupunginvaltuusto epäsi, mutta myönsi kuitenkin vähää myöhemmin kuluvan vuoden rahasääntöä käsitellessään palkan korotusta vesijohtolaitoksen ja kaasutehtaan johtajille, kumpaisellekin 2,000, sekä sähkötehtaan johtajalle 4,000 markkaa. Kun siis näillä virkamiehillä on, lukuunottamatta 5 vuoden palveluksesta tulevaa korotusta, molemmilla edellisillä 14,500 ja viimeksi mainitulla palkkaa 16,500 mk, on heidän lähimillä alaisillaan ainoastaan 7,000 ja 8,500 mk, vastamainittuja korotuksia lukuunottamatta, eli siis noin puolet johtajain palkkamääristä. Niinkuin Hallituksen puheenalaisista perustelmista näkyy, on Hallituksen mielestä apulaisjohtajain ja johtavain käyttöinsinöörien tehtävä sen laatuinen ja niin laaja, että henkilön, voidakseen olla täysin pätevä ottamaan vastuulleen näihin virkoihin kuuluvan työn, täytyy tietopuoliset tutkinnot suorittuaan olla sekä koti- että ulkomaalla melko pitkä aika kartuttamassa osin nimenomaisesti teknillistä ja osin teknillis-kaupallista kehitystään. Tähän nähden ja kun teknillisten laitosten etu epäilemättä vaatii, että mainittuihin virkoihin saadaan erikoistietoja omaavia henkilöitä, ja siihenkin katsoen, että muissa kunnan viroissa palvelevat, likimain vastaavassa asemassa olevat teknillisesti sivistyneet henkilöt ovat parempipalkkaisia, on Hallituksen mielestä olemassa painavia syitä myöntää edellä mainituille virkamiehillekin tuntuvia palkanparannuksia,

sitä enemmän, kun sanottujen virkamiesten täytyy virkatehtävänsä johdosta maksaa kallista vuokraa kaupungissa, jota vastoin miltei kaikki muut kaupungin palveluksessa olevat teknikot voivat asua ja asuvatkin huvilaesikau-pungeissa. Osottaakseen että nykyiset palkkaedut ovat liian niukat mainitsee Hallitus, että sähkötehtaan ensimmäisen käyttöinsinöörin taannoin erottua huomattiin mahdottomaksi tähänastisella palkalla, 6,000 markalla, saada täysin pätevää henkilöä virkaan, minkätähden Hallituksen, saadakseen viran asianmukaisesti hoidetuksi, täytyi taata viran uudelle pitäjälle tuntuvasti korkeampi palkka eli 7,800 markkaa.

Teknillisten laitosten johtajain ja heidän lähimpäin alaistensa palkan-korotuskysymystä käsiteltäessä Rahatoimikamari puolestaan huomautti, että silloisten palkkain täytyi katsoa vastaavan teknillisten laitosten asianomaisille virkailijoille asetettuja vaatimuksia, ja näin erittäinkin siihen nähden, että mainituilla virkamiehillä on oikeus vastaanottaa yksityistehtäviä, joista he tietenkin saavat korvauksen, jonka suuruutta ei Hallitus kuitenkaan ollut likimäärinkään maininnut. Niinkuin edellä mainittiin, ei Valtuusto asiaa rahasäännön järjestelyn yhteydessä lopullisesti käsitellessään hyväksynyt mainittua Rahatoimikamarin käsityskantaa, vaan korotti toimitusjohtajain palkkoja tuntuvasti. Mikäli Rahatoimikamari on saanut tietää, vallitsi Kulunkiarviovaliokunnassa se käsitys että, kun teknillisten laitosten käytölle ja hoidolle ja niin ollen kaupungillekin olisi edullista, että sen teknillisissä laitoksissa noudatettaisiin sitä yksityisissä liikeyrityksissä yleensä vallitsevaa menettelyä, että kunkin yrityksen johtajat palkataan hyvin, ei ole olemassa samaa syytä korottaa lähinnä alempain virkailijain palkkaetuja, koska näiden toimintaa ei tietenkään käy katsominen yhtä tärkeäksi laitosten käytölle ja hoidolle. Nyt kuitenkin kaupungin teknillisten laitosten Hallitus esittää tästä kokonaan eriävän mielipiteen. Ja eräässä toisessakin kohdassa eroaa teknillisten laitosten Hallituksen ehdotus Kaupunginvaltuuston kannattamasta Kulunkiarviovaliokunnan kannasta. Kaupunginvaltuusto myönsi sähkötehtaan toimitusjohtajalle korkeamman palkan kuin kaasutehtaan ja vesijohtolaitoksen toimitusjohtajille, siten julkilausuen periaatteen, ettei kaikkien kolmen teknillisen laitoksen vastaavista viroista välttämättä tarvitse olla sama palkka, vaan on se päinvastoin määrättävä kunkin laitosten kehityksen muukaan. Kaupungin teknillisten laitoksen Hallituksen esitys taas tietää, että mainittujen laitosten vastaaville virkailijoille on maksettava yhtäläiset palkkaedut. Tätä käsitystä ei Rahatoimikamari puolestaan ole voinut hyväksyä, vaan on yhtynyt Kulunkiarviovaliokunnan kantaan asiassa.

Alustavasti käsitellessään esillä olevaa palkkausasiaa sai Rahatoimikamari kuitenkin tietää, että kaupungin yleisten töiden Hallituksessa oli tehty ehdotus palkankorotuksen myöntämisestä erinäisille Rakennuskonttorin virkailijoille. Kun siis ilmeisesti näkyy, että kaupungin palveluksessa olevain

teknillisesti sivistyneiden virkailijain palkkaeduissa ei ole ainoastaan epätasaisuuksia ja oloista johtumattomia eroavaisuuksia, vaan myös että tämä asianlaita näyttää herättäneen jossain määrin oikeutettua tyytymättömyyttä näiden virkailijain keskuudessa, on Rahatoimikamari, joka ei ole katsonut asiakseen tarkemmin selvittää ja tutkia mainittuja palkkausoloja, vielä vähemmin lausua mielipidettään asiasta, päättänyt esittää että, samalla kun nyt esillä oleva palkankorotuskysymys jätettäisiin toistaiseksi, erityinen Kaupunginvaltuuston asettama valiokunta saisi tutkittavakseen

kuinka laajasti ja missä määrin kaupungin palveluksessa olevain teknillisesti sivistyneiden virkailijain palkkaetuja olisi järjestettävä.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

HELSINGIN KAUPUNGIN
TEKNILLISTEN LAITOSTEN
HALLITUS.

*Helsingissä,
syysk. 28 p:nä 1913.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 382.

Aikaisemmissa esityksissään on Hallituksella ollut aihetta tehdä Kaupunginvaltuustolle ehdotuksia teknillisten laitosten johtavain virkailijain palkkaetujen parantamisesta, ja ovat Herrat Kaupunginvaltuusmiehet Hallituksen viimeksi tekemän sen suuntaisen esityksen johdosta harkinneetkin kohutuulliseksi myöntää laitoksen toimitusjohtajille korotetun palkan, jota sitä vastoin ei vielä ole tullut laitosten apulaisjohtajain ja johtavain käyttöinsinöörien osaksi, vaan ovat näiden palkkaedut pysyneet samoissa määrissä kuin ne kutakin virkaa perustaessa vahvistettiin.

Teknillisten laitosten apulaisjohtajain ja johtavain käyttöinsinöörien tehtävät ovat sitä laatua ja laajuutta, että henkilön, ollakseen täysin pätevä ottamaan vastuulleen mainittuihin virkoihin kuuluvan työn, täytyy tietopuoliset tutkinnot suorittettuaan hankkia itselleen sekä kotimaassa että ulkomailakin pitkänlaisen ajan kuluessa osin nimenomaan teknillisiä ja osin teknillis-kaupallisia tietoja, mikä seikka tietenkään ei ole saattanut heidän asemaansa sellaiseksi, ettei heidän olisi tarvinnut edeltäpäin kuluttaa vastedes odotettavissa olevia tulojaan.

Teknillisten laitosten etu epäilemättä vaatii, että edellä mainittuihin virkoihin saadaan erikoistietoja omaavia ja täysin alaansa perehtyneitä henkilöjä sekä että nämä voidaan pysyttää virassa, mikä seikka kuitenkin vaikeutuu, ellei virasta maksettava palkka asianmukaisesti suhtaudu vastuunalaisuuteen ja työhön, erittäinkin kun viranpitäjällä useinkaan ei ole moniin aikoihin tilaisuutta yletä virassa. — Puheenalaisten virkailijain ei olisi mahdoton saada sivutuloja, ellei viran asianmukainen hoitaminen siinä useinkin olisi esteenä, mutta siinäkin tapauksessa ettei näin ole laita, ei tuollainen keino asianomaisten taloudellisen aseman vakauttamiseksi ole aivan sopiva.

Vertaillaessa teknillisten laitosten apulaisjohtajain ja johtavain käyttöinsinöörien palkkaetuja niihin, joita on muilla likimain vastaavassa asemassa olevilla teknillisesti sivistyneillä kunnan virkailijoilla, huomaa että ensinmainittujen palkkaedut eivät ole kehittyneet suhteellisesti työtaakkaan ja vastuunalaisuuteen. Esimerkkinä mainittakoon, että kaupungin Rakennuskonttorin työpäälliköllä — vaikkei hänen asemaansa käy katsominen vaativam-

maksi kuin puheenalaisten virkailijain — on pohjapalkkaa 10,000 markkaa, jota vastoin viimeksi mainituilla on pohjapalkkaa noin 7,000 markkaa. Tässä on niinkään huomattava, että mainittujen teknillisten laitosten virkamiesten on, ellei heillä ole vapaata asuntoa, virkatehtäviensä johdosta pakko maksaa kallista vuokraa kaupungissa, jota vastoin miltei kaikki muut kaupungin palveluksessa olevat teknikot voivat asua ja moni heistä asuukin huvilaesi-kaupungeissa.

Puheenalaisista viroista olevat palkkaedut ovat nykyään: *vesijohtolaitoksessa*: apulaisjohtajalla pohjapalkkaa 7,000 markkaa ynnä 10 %:n korotus 5 ja 10 vuoden palveluksesta; kemistillä pohjapalkkaa 6,000 markkaa ynnä samallinen korotus sekä vapaa asunto, polttoaineet ja valo; kemistin apulaisella pohjapalkkaa 4,800 markkaa edellä mainituin korotuksin; *kaasutehtaalla*: apulaisjohtajalla pohjapalkkaa 7,200 markkaa 10 %:n korotuksin 5 ja 10 vuoden palveluksesta sekä vapaa asunto, lämpö ja valo; kemistillä pohjapalkkaa 4,800 markkaa yhtäläisin korotuksin ja johtotyöinsinöörillä pohjapalkkaa 6,000 markkaa, niinkään samoin korotuksin; *sähkötehtaalla*: apulaisjohtajalla pohjapalkkaa 7,200 markkaa 10 %:n korotuksin 5 ja 10 vuoden palveluksesta ja ensimmäisellä käyttöinsinöörillä pohjapalkkaa 6,000 markkaa samallaisin korotuksin.

Niinkuin Hallitus on huomauttanut, ei näitä palkkaetuja nyttemmin käy pitäminen asianmukaisena hyvityksenä eri virkoihin liittyvistä tehtävistä. Viimeksi täyittäessään viran edellisen pitäjän eroamisen johdosta avonaiseksi tullutta sähkötehtaan ensimmäisen käyttöinsinöörin virkaa huomasi Hallitus mahdolliseksi saada virkaan täysin pätevää henkilöä edellä kerrotuilla palkkaeduilla, minkätähden Hallituksen täytyi, saadakseen viran asianmukaisesti hoidetuksi, taata uudelle viranpitäjälle 7,800 markan pohjapalkka 1,000 markan korotuksin 5 ja 10 vuoden palveluksesta, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa. Hallituksen täytyy näin ollen alaistensa laitosten etua silmälläpitäen Herroille Kaupunginvaltuusmiehille kunnioittaen esittää, että puheenalaisia palkkaetuja parannettaisiin sekä että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet sentähden päättäisivät, että alempana mainituille kaupungin teknillisten laitosten virkailijoille taataan tammikuun 1 päivästä 1914 alkaen seuraavat palkkaedut:

a) vesijohtolaitos:

apulaisjohtajalle: pohjapalkkaa 10,000 markkaa 1,000 markan korotuksin sekä 5 että 10 vuoden palveluksesta;

kemistille: pohjapalkkaa 7,800 markkaa samallaisin korotuksin ynnä vapaa asunto, lämpö ja valo, sekä kemistinapulaiselle: pohjapalkkaa 4,800 markkaa edellä mainituin korotuksin, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa;

b) kaasutehdas:

apulaisjohtajalle: pohjapalkkaa 7,800 markkaa 1,000 markan korotuksin 5 ja 10 vuoden palveluksesta sekä vapaa asunto, lämpö ja valo;
käyttöinsinöörin apulaiselle: pohjapalkkaa 6,000 markkaa yhtäläisin korotuksin; ja
johtotyöosaston insinöörille: 8,000 markkaa yhtäläisin korotuksin;

c) sähkötehdas:

apulaisjohtajalle: pohjapalkkaa 10,000 markkaa 1,000 markan korotuksin 5 ja 10 vuoden palveluksesta; sekä
ensimmäiselle käyttöinsinöörille: pohjapalkkaa 7,800 markkaa yhtäläisin palkankorotuksin ynnä vapaa, asunto lämpö ja valo.

Helsingin kaupungin Teknillisten laitosten Hallitus:

Hj. Schildt.

I. Savonius.

Ehdotus

Helsingin kaupungin 1914 v. meno- ja tulosäännöksi

Rahatoimikamarin valmistama.

Muist. Satunnaiset menot ja tulot ovat merkityt tähdellä *.

		Menot.				
		I. Kaupungin velat.				
	Menon laatu 58 §:n mukaan Keis. asetuksen 8 p:n 10 luvun mukaan 1873			Smk.	70 Mk.	
K. S:in päät. 17/5 1876	a	1:ksi. 1876 vuoden vesijohtolainasta, joka 31/12 1913 on Smk 821,200: —, suoritetaan 1/5 1914 kuoletusta	46,400	—		
		sekä 1/5 ja 1/11 samana vuonna korkoa à 5 0/0, yhteensä	39,900	—		
		Mahdollinen kurssitappio arvoituista, kaupunginkassassa olevista obligatsioneista, arviolta	900	—	87,200	
K. S:in päät. 4/8 1882	a	2:ksi. 1882 vuoden uutisrakennus- ja järjestelylainasta, joka 31/12 1913 on Smk 178,000: —, suoritetaan 1/5 1914 kuoletusta	87,000	—		
		sekä 1/5 ja 1/11 korkoa 4 1/2 0/0 mukaan	6,052,50	—	93,052,50	
K. S:in päät. 26/3 1892	a	3:ksi. 1892 vuoden obligatsiolainasta, joka 31/12 1913 on Smk 3,974,500: —, suoritetaan 1/5 1914 kuoletusta	39,000	—		
		sekä 1/5 ja 1/11 korkoa 4 1/2 0/0 mukaan	177,975	—		
Lainakontrahd. muk.	a	Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta	900	—	217,875	
Siirros				—	—	398,127,50

			Siirros		
				—	398,127 50
K. S:in päät. $\frac{4}{8}$ 1897 S:n $\frac{25}{1}$ 1898	} a	4:ksi. 1898 vuoden obligatsi- lainasta Smk 7,000,000: —, josta $\frac{31}{12}$ 1913 asti on laskettu liikk. Smk 4,000,000: — ja on lunasta- matta Smk 2,641,500: —, suori- tetaan $\frac{1}{8}$ 1914 kuoletusta		31,500 — 92,452 50	
Lainakontrahd. muk.	a	Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta		1,000 —	124,952 50
K. S:in päät. $\frac{25}{1}$ 1900 S:n $\frac{30}{1}$ 1900	} a	5:ksi. 1900 vuoden obligatsi- lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1913 on Smk 2,751,000: —, suoritetaan $\frac{1}{8}$ 1914 kuoletusta		25,500 — 110,040 —	
Lainakontrahd. muk.	a	Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta		1,000 —	136,540 —
K. S:in päät. $\frac{10}{9}$ 1902	a	6:ksi. 1902 vuoden obligatsi- lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1913 on Smk 7,461,000: —, suoritetaan $\frac{1}{12}$ 1914 kuoletusta		61,500 — 298,440 —	
Kvston päät. $\frac{22}{9}$ 1908	b	Lainasta Ranskan valtiolle me- nevä vero y. m.		25,000 —	
Lainakontrahd. muk.	a	Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta		3,000 —	387,940 —
K. S:in päät. $\frac{9}{2}$ 1909 S:n $\frac{7}{5}$ 1909	} a	7:ksi. 1909 vuoden obligatsi- lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1913 on Smk 15,748,930: —, suoritetaan $\frac{1}{5}$ 1914 kuoletusta		98,085 — 706,525 15	
Lainakontrahd. muk.	a	Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta		6,000 —	810,610 15
K. S:in päät. $\frac{9}{5}$ 1911 S:n $\frac{30}{6}$ 1911	} a	8:ksi. 1911 vuoden obligatsi- lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1913 on Smk 24,861,781: —, suoritetaan $\frac{1}{6}$ 1914 kuoletusta		153,918 — 1,115,307 13	
Lainakontrahd. muk.	a	Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta		10,000 —	1,279,225 13
K. S:in päät. $\frac{8}{5}$ 1913 S:n $\frac{14}{5}$ 1913	} a	9:ksi. 1913 vuoden obligatsi- lainasta 5,025,000 markasta, josta on liikkeessä 4,708,224: —,			
			Siirros	—	3,137,395 28

			Siirros	—	3,137,395 28
		suoritetaan 2/1 1914 kuole-			
		tusta	66,464	—	
		sekä 2/1 ja 1/7 korkoa 5 0/0:n			
		mukaan	351,455	20	417,919 20
Kauppakirjan muk.	a	10:ksi. Fabianinkadun tontin ja talon N:o 1 ostoa varten otetusta, alkuaan Smkan 30,000: — lainasta, suoritetaan 1/4 ja 1/10 1914 korkoa 4 1/2 0/0:n muk.	—	—	1,162 06
K. S:in päät. 10/6 1910 Kvstön päät. 14/4 1910 Kauppakirj. muk.	a*	11:ksi. Nybondaksen talon hallintoikeuden lunast. varten otetusta lainasta, joka 31/12 1913 on Smk 72,000: —, maksetaan 1/11 1914 kuoletusta	12,000	—	
		sekä 1/11 1914 korkoa 5 0/0:n mukaan	3,600	—	15,600
	e*	12:ksi. Lainain korkoa y. m., arv. — Smk 3,617,076: 54 —	—	—	45,000
II. Kaupungin virastot.					
1. Maistraatti.					
1907 v:n rahäsääntö	b	1 Kunnall. pormest., palkk. 7,000: — palkkiota	5,000: —	12,000	—
		1 Oikeusraatimies, palkk. 6,000: —			
Kvstön päät. 30/5 1911	b	sijaisen palkkio kesäloman aikana	700: —	6,700	—
1907 v:n rahäsääntö Kvstön päät. 15/6 1909 S:n 30/5 1911	b	2 Kunnall. raatim., palkkaa à	4,000: —		
		palkkiota à	2,000: —		
		korotusta 5 v:n palveluksesta à	500: —		
		sijaisen palkkio kesäloman aikana à	250: —	13,500	—
1907 v:n rahäsääntö Kvstön päät. 30/5 1911	b	2 Notaria, palkkaa à ..	1,600: —		
		sijaisen palkkio kesäloman aikana à	200: —	3,600	—
	c	Tarverahoja, arviolta	10,000	—	45,800
		Siirros	—	—	3,662,876 54

		Siirros	—	3,662,876 54
2. Raastuvanoikeus.				
1907 v:n rahasääntö	b	1 Oikeuspormestari, palkkaa 7,000: — palkkiota 5,000: —	12,000	
		5 Vanhempaa Oikeus- raatimiestä, palkk. ä 6,000: — palkkiota ä 2,000: — korotusta 10 v:n pal- veluksesta ä 1,500: —	47,500	
		1 Vanhempi Oikeus- raatimies, palkkaa . . 6,000: — palkkiota 2,000: — korotusta 5 v:n pal- veluksesta 750: . .	8,750	
		1 Vanhempi Oikeus- raatimies, palkkaa . . 6,000: — palkkiota 2,000: — korotusta 5 v:n palve- lukselta 1/6:stä 1914 437: 50	8,437 50	
		2 Nuorempaa Oikeus- raatim., palkk. kump. 4,000: — korotusta 5 v:n palve- lukselta ä 500: —	9,000	
		1 Nuorempi Oikeus- raatimies, palkkaa . . 4,000: — korotusta 5 v:n palve- lukselta 1/3:stä 1914 416: 66	4,416 66	
		1 Nuorempi Oikeus- raatimies, palkkaa . . 4,000: — korotusta 5 v:n palve- lukselta 1/12:stä 1914 41: 66	4,041 66	
		Palkkio 3:lle osaston- puheenjohtajalle ä . . 1,000: —	3,000	
		Neljän puheenjohtajan sijaisen palkkio kesä- loman aikana, kunkin 350: —	1,400	
		Seitsemän jäsenen si- jaisen palkkio kesä- loman aikana ä 250: —	1,750	
1 Siviilipöytäkirjan notari 1,600	1,600			
1907 v:n rahasääntö	b	6 Rikosasiainpöytäkir- jan notaria ä 4,000: —	24,000	
		Siirros	125,895 82	3,662,876 54

			Siirros	125,895 82	3,662,876 54
Kvoston päät. ^{30/5} 1911	b	Seitsemän notarin sijaisen palkkio kesäloman aikana à	250: —	1,750 —	
		Lisämääräraha väliaikaista viidettä Raastuvanoikeuden osastoa varten:			
		Puheenjoht., palkkiota	1,000: —		
		Puheenjohtajan sijaisen, palkkiota	4,200: —		
		sijaisen palkkio puheenjohtajan kesäloman aikana	350: —		
		Varapuheenjohtajan sijaisen palkkio	4,200: —		
Kvoston päät. ^{30/5} 1910	b*	1 Ylimääräinen oikeusraatimies	3,000: —		
S:n ^{31/10} 1911		2 Rikosasian notaria à 4,000: —	8,000: —		
S:n ^{29/10} 1912		2 Ylim. kaupunginpalv. à 2,000: —	4,000: —		
S:n ^{9/9} 1913		Palkkiota yhden ylimäär. oikeusraatimiehen ja 2 rikosnotarin sijaisille kesälom. aikana, kullekin 250: —	750: —		
S:n ^{11/11} 1913		S:n 2 kaupunginpalvelijan sijaiselle à 50: —	100: —	25,600 —	
S:n ^{1/4} 1913		Lisämääräraha Raastuvanoikeuden 1:sen osaston väliaikaista toista jaostoa varten:			
S:n ^{11/6} 1912	b*	Puheenjohtaja, palkkiota	1,500: —		
		Puheenjohtajan sijainen, palkkiota	3,000: —		
		palkkiota puheenjohtajan sijaiselle kesäloman aikana	100: —		
		Varapuheenjohtaja, palkk.	5,000: —		
		1 Ylim. oikeusraatim.	2,400: —		
		Ylimäär. oikeusraatimiehen sijaisen palkkio kesäloman aikana	250: —		
		1 Ylimäär. kaupunginpalv.	1,400: —	13,650 —	
		Ylimäär. pöytäkirjanpito	1,200 —	1,200 —	
		Tarverahoja, arviolta	11,000 —	11,000 —	179,095 82
Kvoston päät. ^{16/4} 1912		c			
S:n ^{11/11} 1913					
			Siirros	—	3,841,972 36

			Siirros	—	—	3,841,972 36
<i>Syyttäjät.</i>						
1886 v:n rahasaäntö Kvston päät. 28/12 1906	} b	1 Kaup. viskaali, palkk. palkkiota	4,000: — 2,000: —			
		korotusta 10 v:n pal- veluksesta	800: —			
S:n 29/12 1896	} b	taatusta kokonaistu- lost, 800 markasta, paloviinan, mallas- ja muiden väkijuomain kauppaa koskevien asetusten rikkomises- ta tuomituita sak- koja, merkitään ar- violta	600: —	7,400		
1886 v:n rahasaäntö Kvston päät. 28/12 1906		} b	2 Kaup. viskaalia, palkk. ä palkkiota ä	4,000: — 2,000: —		
S:n 29/12 1896	} b		taatusta kokonaistu- lost, 800 markasta, paloviinan, mallas- ja muiden väkijuomain kauppaa koskevien asetusten rikkomises- ta tuomituita sak- koja, merkitään ar- violta	600: —	13,200	
S:n 25/10 1910		b*	1 Ylimääräinen kaupunginviskaali		4,000	
S:n 30/12 1911	} b	Sijaisten palkkiot 4 kaupungin- viskaalin kesäloman aikana, kun- kin 250: —		1,000		25,600
3. Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelijat.						
1886 v:n rahasaäntö Kvston päät. 30/5 1911	} b	1 Maistraatinsihteeri ja Julkinen notari, palk- kaa	1,500: —			
S:n 30/12 1911		} b	sijaisen palkkio kesä- loman aikana	200: —	2,700	
			1 Aktuuri		4,000	
S:n 24/11 1896	} b	1 Reistraattori, palkkaa	3,000: —			
S:n 30/5 1911		} b	sijaisen palkkio kesä- loman aikana	150: —	3,150	
S:n 30/12 1912	} b		1 Reistraattorinapulainen		1,500	
			Siirros	11,350		3,867,572 36

			Siirros	11,350	3,867,572	36
1886 v:n rahasaäntö Kvston päät. 19/11 1907	} b	1 Kanslisti, palkkaa	1,800: —			
S:n 16/3 1909		sijaisen palkkio kesä-				
S:n 30/5 1911		loman aikana	100: —	1,900		
S:n 30/12 1911						
S:n 30/12 1912		1 Arkistoapulainen, palk-				
		kaa	1,800: —			
		henkilökoht. lisäystä	300: —	2,100		
1886 v:n rahasaäntö Kvston päät. 29/12 1892	} b	1 Venäjän kielen kääntäjä		4,800		
S:n 30/12 1910		1 Saksan kielen kääntäjä		300		
1886 v:n rahasaäntö Kvston päät. 19/12 1901	} b	1 Kaupunginpalv. Maist-				
S:n 28/12 1906		raatissa, palkkaa	1,500: —			
		korotusta 10 vuoden				
		palveluksesta	400: —	1,900		
		1 Kaupunginpalv. Maist-				
		raatissa, palkkaa	1,500: —			
		korotusta 5 v:n palve-				
		luksesta	200: —	1,700		
1886 v:n rahasaäntö Kvston päät. 2/5 1888	} b & c	1 Kaupunginpalv. Maist-				
S:n 11/6 1895		raatin kansl., palkk.	2,000: —			
S:n 19/12 1901		korotusta 10 v:n pal-				
S:n 28/12 1906		veluksesta	400: —	2,400		
S:n 30/12 1911						
S:n 1/4 1913		1 Kaupunginpalv. Maist-				
		raatin kansl., palkk.	2,000: —			
		korotus 5 vuod. pal-				
		veluksesta	200: —	2,200		
		3 Kaupunginpalvelijaa				
		Maistraatin kanslias-				
		sa, palkkaa à	2,000: —	6,000		
S:n 30/12 1908	b & c	Kesäloman hankkimi-				
		seksi 7 kaupungin-				
		palvelijalle Maistraa-				
		tissa à	50: —	350		
		2 Kaupunginpalv. Raast.				
		oikeudessa, palkkaa à	1,400: —			
		korotusta 10 vuoden				
		palveluksesta à	400: —	3,600		
1886 v:n rahasaäntö Kvston päät. 2/5 1888	} b	3 Kaupunginpalv. Raast.				
S:n 11/6 1895		oikeudessa, palkkaa à	2,000: —			
S:n 28/12 1906		korot. 10 v:n palve-				
S:n 1/4 1913		luksesta à	400: —	7,200		
		3 Kaupunginpalv. Raas-				
		tuvanoikeud., palkk. à	2,000: —			
		korotusta 5 vuoden				
		palveluksesta à	200: —	6,600		
			Siirros	52,400	3,867,572	36

			Siirros	52,400	3,867,572	36	
Kvstons päät. 17/11 1908	b	Kesäloman hankkimiseksi 8 kaupunginpalvelijalle Raastuvanoikeudessa à 50: —		400			
1886 v:n rahasaäntö	b	1 Raatihuoneenvahtimestari, paitsi asuntoa ja polttopuita		850			
Kvstons päät. 30/12 1909							
S:n 6/10 1903	b	1 Raatihuoneenrenki, paitsi asuntoa ja polttopuita		1,680			
S:n 30/12 1910							
S:n 4/2 1913						55,330	
4. Ulosottotoimi.							
Kvstons päät. 17/10 1899	b	1 Ens. Kaup. vouti, palkk. 3,000: — palkkiota 1,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta 1,000: —		5,000			
Kvstons päät. 29/12 1896	b	1 Toin. Kaup. vouti, palkk. 3,000: — palkkiota 3,000: — korotusta 5 v:n palveluksesta 500: —		6,500			
S:n 13/5 1913							
Kvstons päät. 26/4 1910	b	Avustava Toin. Kaupunginvouti		2,400			
S:n 17/10 1899	b	1 Kriminaalieksek. palkk. 3,000: — määräraha kanslia-apul. ja puht. kirj. varten 1,000: —		4,000			
S:n 30/12 1908							
Kvstons päät. 24/11 1896	b	1 Ulosottoapulain., palkk. 2,000: — korotusta 5 vuoden palveluksesta 200: — 3 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,800: — 3 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,800: — korotusta 10 vuoden palveluksesta à 400: — 3 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,800: — korotusta 5 vuoden palveluksesta à 200: — 2 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,800: — 5 Ulosottoapulaista, palkkaa à 1,600: — korotusta 10 vuoden palveluksesta à 400: —		3,000			
S:n 29/12 1896							
S:n 21/12 1897							
S:n 29/12 1905							
S:n 28/12 1906							
S:n 30/4 1912							
S:n 1/4 1913							
Kvstons päät. 24/11 1896	b	3 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,800: — korotusta 10 vuoden palveluksesta à 400: — 3 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,800: — korotusta 5 vuoden palveluksesta à 200: — 2 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,800: — 5 Ulosottoapulaista, palkkaa à 1,600: — korotusta 10 vuoden palveluksesta à 400: —		9,600			
S:n 6/3 1906							
S:n 28/12 1906							
S:n 30/12 1907							
S:n 30/12 1908							
S:n 11/6 1912							
S:n 1/4 1913							
Kvstons päät. 24/11 1896	b	5 Ulosottoapulaista, palkkaa à 1,600: — korotusta 10 vuoden palveluksesta à 400: —		10,000			
S:n 29/12 1896							
S:n 21/12 1897							
S:n 29/12 1905							
S:n 28/12 1906							
			Siirros	64,000	3,922,902	36	

			Siirros	64,000	3,922,902	36	
Kvston päät. ^{24/11} 1896 S:n ^{29/12} 1896 S:n ^{21/12} 1897 S:n ^{29/12} 1905 S:n ^{28/12} 1906 S:n ^{16/12} 1912	b	3	Ulosottoapulaista,				
			palkkaa à 1,600: —				
		9	Ulosottoapulaista,				
			palkkaa à 1,600: —	14,400			
			1 Ulosottoapul. Böleä vart., palkk.	1,800			
Vuokravälikirj. muk.	c	1	Tarverahoja, arviolta	300			
			Huoneiston vuokra	5,100			
	c	Lämpö, arviolta	800				
			Valaistus, arviolta	400			
			Siivoaminen, arviolta	600			
Kvston päät. ^{30/12} 1909	b	Apumaksu lainopillisen apulaisen palkkaamiseksi kaupunginvou- dinkontt. Maist. määr. mukaan	2,400		95,200		
5. Sekalaista.							
Kvston päät. ^{3/9} 1882 S:n ^{16/11} 1886 S:n ^{30/12} 1910	b	Alistettujen asiain pöytäkirjojen puhtaaksikirjoitus sekä syyttä- jille, arviolta	2,200				
			Arkiston tarverahoja, arviolta	4,000			
				Raatihuoneen kaikki huoneistot:			
c	Valaistus, arviolta	2,100					
		Polttopuut, arviolta	3,400				
		Vedenkulutus, arviolta	300				
		Siivoaminen, lattiainpesu, sekal., y. m., arviolta	5,700		17,700		
		— Smk 418,725: 82 —					
III. Kunnallishallinto.							
1. Kaupunginvaltuuston kanslia.							
Kvston päät. ^{27/2} 1912	b & c	1	Sihtööri, palkkaa . . 10,000: —				
			korotusta 5 v:n palve- luksesta ^{1/3} :sta 1914 833: 33	10,833	33		
		1	Apulaissihtööri, palkkaa	8,000			
			Notari, palkkaa	6,000			
			Kanslisti	2,400			
			Vahtimestari	1,800			
			Vahtimestarinapulainen	900			
c	Kaupunginvalt. huoneist. vuokra	10,100					
		Valaistus, arviolta	500				
Vuokravälikirj. muk.	c	Tarverahoja, arviolta	25,000		65,533	33	
			Siirros		4,101,335	69	

		Siirros	—	4,101,335 69		
2. Rahatoimikamari.						
1886 v:n rahasääntö Kvston päät. $\frac{4}{2}$ 1890 S:n $\frac{16}{12}$ 1902 S:n $\frac{26}{2}$ 1907	b	1 Puheenjohtaja	4,000	—		
		5 Jäsentä à 20 markkaa kokoukselta kullekin jäsenelle, arviolta	7,000	—		
		1 Sihteeri, palkkaa .. 10,000: — korotusta 5 v:n palveluksesta	1,000: —	11,000		
		1 Apulaissihteeri, palkkaa	6,000: —	—		
		korotusta 5 v:n palveluksesta	500: —	6,500		
		S:n $\frac{13}{2}$ 1912	b*	1 Ylimäär. apulaissihteeri	6,000	—
		S:n $\frac{22}{12}$ 1903	b	1 Notari	5,000	—
			c*	Palkkiota avustuksesta suorittamattomien maksujen perimisessä ..	2,400	—
		1886 v:n rahasääntö Kvston päät. $\frac{29}{12}$ 1905 S:n $\frac{30}{12}$ 1908 S:n $\frac{12}{3}$ 1912 S:n $\frac{30}{12}$ 1912 S:n $\frac{28}{12}$ 1906 S:n $\frac{30}{12}$ 1910	b & c	1 Kanslisti	2,400	—
				1 Kanslisti	1,800	—
1 Vahtimestari, palkkaa 1,800: — henkilökoht. lisäystä 200: —	2,000			—		
S:n $\frac{28}{12}$ 1906	b			1 Vahtimestarinapulainen	1,000	—
S:n $\frac{30}{12}$ 1910	c			Tarverahoja, siivoaminen y. m., arviolta	15,000	—
	d			Arvaamattomiin tarpeisiin, arviolta	20,000	—
						84,100
3. Rahatoimikonttori.						
1908 v:n rahasääntö	b & c	1 Kaup. kamreeri, palkk. 5,000: — palkkiota	7,000: —	—		
		korotusta 5 v:n palveluksesta	1,200: —	13,200		
		1 Kaup. kasööri, palkk. 10,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta	2,000: —	—		
		K. Asetus $\frac{8}{9}$ 1899 K. S:n kirje $\frac{9}{8}$ 1900	b	Korvausta menetetystä poissaolosakkojen osuudesta	800: —	12,800
1908 v:n rahasääntö	b & c	c	1 Apulaiskasööri	6,000	—	
		b & c	1 Vanhempi Kaupungin- kirjanpitäjä, palkkaa 8,000: — korotusta 5 v:n palveluksesta	800: —	8,800	
		Siirros	40,800	4,185,435 69		

			Siirros	40,800 —	4,185,435 69
1908 v:n rahasääntö	b & c	1 Nuorempi Kaupungin- kirjanpitäjä, palkkaa 5,000: — korotusta 5 v:n pal- veluksesta 500: —		5,500 —	
		1 Nuorempi Kaupungin- kirjanpitäjä, palkkaa		5,000 —	
		1 Ekspeditööri, palkkaa		3,600 —	
Kvston päät. 30/12 1911	c	3 Konttorikirj., palkkaa 2,500: — korotusta 10 v:n pal- veluksesta 500: —		9,000 —	
		1 Konttorikirjuri, palkkaa		2,500 —	
		1 Vahtimestari, palkkaa 2,100: — henkilökoht. palkanlis. 200: —		2,300 —	
		1 Vahtimestari, palkkaa		2,100 —	
	c*	1 Vahtimestarinapulainen		600 —	
		Työväen palkanmaksuista		1,000 —	
		Ylimääräiset apulaiset, arviolta . .		14,000 —	
	c	Palkkiota verolippujen jakelusta, arviolta		3,700 —	
		Tarverahoja, arviolta		8,500 —	98,600 —
4. Liikennekonttori.					
Kvston päät. 11/12 1906 S:n 30/12 1910 S:n 30/12 1911	b	1 Kamreeri, palkkaa . . 5,000: — palkkiota 1,000: — korotusta 10 v:n pal- veluksesta 1,000: — henkilökoht. palkan- lisäystä 1,000: —		8,000 —	
		1 Vanh. kirjanpit., palkk. 3,000: — palkkiota 600: — korotusta 5 v:n pal- veluksesta 300: —		3,900 —	
		1 Vanh. kirjanpit., palkk. 3,000: — palkkiota 600: —		3,600 —	
		2 Nuor. kirjanpitäjää, palkkaa à 2,400: — palkkiota à 600: —		6,000 —	
		1 Vanh. kasööri, palkk. 2,400: —			
		Siirros 2,400: —		21,500 —	4,284,035 69

			Siirros	2,400: —	21,500	4,284,035 69	
			palkkiota	600: —			
			korotusta 10 v:n palveluksesta	480: —	3,480		
			1 Nuor. kasööri, palkkaa	2,100: —			
			palkkiota	300: —	2,400		
Kvston päät. ^{11/12} 1906 S:n ^{30/12} 1910 S:n ^{30/12} 1911	b	}	1 Kirjanpitäjä, palkkaa	2,400: —			
			palkkiota	600: —			
			korotusta 5 v:n palveluksesta	240: —	3,240		
			2 Vanh. konttorikirjuri, palkkaa à	1,800: —			
			palkkiota à	300: —	4,200		
			2 Nuor. konttorikirjuri, palkkaa à	1,800: —	3,600		
			1 Vaakamestari, palkk.	2,200: —			
			palkkiota	300: —	2,500		
Kvston päät. ^{22/1} 1907 S:n ^{30/12} 1910 S:n ^{30/12} 1911	b	}	2 Apul. vaakamestaria, palkkaa à	1,800: —			
			palkkiota à	300: —	4,200		
			9 Vahtimestaria, palkk. à	1,500: —	13,500		
			c Ylimäär. apulaiset, arviolta		25,000		
S:n ^{30/5} 1911	b		Kamreerin apulaisen palkkaamiseen		1,200		
S:n ^{6/12} 1910	b		Vuokra-apua vaakamestarille tavarain punnitsemisesta muulloin kuin tullikäyttelyn yhteydessä		700		
			c Mittarinpalkkioita, arviolta		1,440		
S:n ^{30/12} 1909	b	}	2 Koneenkäyttäjää lämpöjoht. vart.		2,900		
S:n ^{30/12} 1910							
S:n ^{30/12} 1912							
S:n ^{28/12} 1906	b & c	}	2 Koneenkäyttäjää hissilait. vart. à 1,200: —		2,400		
S:n ^{30/12} 1910							
S:n ^{30/12} 1907	b		2 Koneenkäytt. apul. à 900: —		1,800		
S:n ^{30/12} 1909	b		1 Koneenkäytt. apul. 9 kuuk. aikana à 75: —		675		
S:n ^{28/10} 1895	b		1 Päälyismies		1,200		
	c	}	4 Sähkö-tavarahissin käyttökust., arviolta		400		
				Tarverahoja, arviolta		5,500	
				Tullihuoneen, tullikamarin haarasaston, tavaravajain ja muiden Liikennekonttorin alaisten huoneistojen: Polttopuut		10,500	
			Siirros	112,335	4,284,035 69		

			Siirros	112,335	4,284,035	69
		c	Valaistus	8,600		
			Vedenkulutus	1,800		
			Kalusto	2,300	125,035	
			5. Satamakonttori.			
1886 v:n rahasääntö	} b	1	Satamakapteeni	3,000:—		
Kvston päät. 21/11 1893			4 tahi 2 0/0 kannan-	nosta, arviolta	10,700:—	13,700
S:n 1/10 1895	b	1	Sörnäsän satamamestari		2,400	
		1	Satamakonttorin kir-			
			janpitäjä	3,500:—		
			korotusta 5 v:n palve-			
			luksesta	350:—		
			1/2 0/0 kannannosta,			
			arviolta	1,675:—	5,525	
Kvston päät. 30/4 1901	} b & c	1	Kasööri		2,400	
S:n 30/12 1911			1	Vanhempi satamavahtimestari . .		1,800
S:n 28/12 1906	} b	1	Nuorempi satamavahtimestari . .		1,600	
S:n 30/12 1911			1	Tarkastuskonstaapeli		1,600
S:n 13/11 1898	} b	11	Satamakonstaapelia à 1,500:—		16,500	
S:n 30/12 1911			1	Sörnäsän satamakonstaapeli, pait-		1,400
S:n 30/12 1911	b	2	Pakkaajaa ja runsimiestä à 900:—		1,800	
S:n 30/12 1908	b	1	Parmaanmittaajain vanhin		1,000	
S:n 11/4 1893	} b	2	Satamaviskaalia		1,200	
S:n 30/12 1911			1	Pohjoissataman venelaiturin var-		1,050
			tija, arviolta		800	
			Höyrypurren vuokra ja moottori-			
			veneeseen käyttökustann., arviolta		630	
			1 Moottoriveneenhoitaja, arviolta 7			
			kuukaudelta à 90:—			
		e	Moottorikoneen talvihoito		225	
			Määräraha tavarain poiskuljettami-		500	
			seksi rantasilloilta		500	
			Nostokranan sähkökäyttökustann.		1,100	
			Tarverahoja, arviolta		150	
			Valaistus		750	
			Polttopuut		30	
			Vedenkulutus			
			Siirros	56,660	4,409,070	69

			Siirros	56,660	—	4,409,070	69	
			Ylimääräiset apulaiset:					
			1 Satamakapteenin apulainen	6,000	—			
			1 Sörnäsän satamamestarin s:n	2,400	—			
			Määräraha ylimäär. satamakonstaapeli- pöiden palkkaamiseksi, arviolta	22,500	—	87,560		
			6. Kaupungin yleisten töiden Hallitus ja Rakennuskonttori.					
			Hallituksen jäsenten palkkio, à 20 mk kokoukselta, arviolta		4,200	—		
			Sihteeri, palkkiota		3,000	—		
			1 Kaup. insinööri, palkk. 15,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta 3,000: — matkarafoja 600: —		18,600	—		
			1 Työpäällikkö, palkkaa 10,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta 2,000: — matkarafoja 500: —		12,500	—		
			2 Insinööriä katu-, laiturij- ja satamarakennusosastolla, palkkaa kumpikin 6,000: — matkarafoja kumpikin 500: —		13,000	—		
			1 Kaup. arkkitehti, palkk. 10,000: — korotusta 5 v:n palveluksesta 1,000: — matkarafoja 500: —		11,500	—		
			1 Kaupunginarkkitehdin apulainen, palkkaa 6,000: — matkarafoja 500: —		6,500	—		
			1 Kaup. asemak.-arkkit., palkkaa 10,000: — korotusta 5 v:n palveluksesta 1,000: — matkarafoja 500: —		11,500	—		
			Apul. kaup. asemakaava-arkkitehti		6,000	—		
			1 Kaupungin asemakaavainsinööri		6,000	—		
			1 Geodeetti, palkkaa paitsi sivutulaja 5,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta 1,000: — matkarafoja 500: —		6,500	—		
			Siirros	99,300	—	4,496,630	69	

Kvston päät. 27/2 1912 } b* & c*

Kvston päät. 11/10 1910 }
S:n 8/11 1910 } b & c
S:n 30/12 1911 }
S:n 30/12 1912 }

			Siirros	99,300 —	4,496,630 69
	} b & c	1 Kaupunginpuutarhuri, paitsi asuntoa ja polttoaineita	3,000: —		
		korotusta 10 vuoden palveluksesta	600: —		
		henk. koht. palk. lis	2,400: —	6,000 —	
		1 Puhtaanapitolait., joht., palkkaa	6,000: —		
		matkaravoja	500: —	6,500 —	
		1 Kamreeri, palkkaa . .	5,000: —		
		korotusta 10 vuoden palveluksesta	1,000: —	6,000 —	
		1 Kaup. rak. mest., palkk.	4,000: —		
		korotusta 10 vuoden palveluksesta	800: —	4,800 —	
		1 Varastonhoit., palkkaa	4,000: —		
		korotusta 5 v:n palveluksesta 1/11:stä 1914	66: 66	4,066 66	
		1 Vanh. metsänvartija, paitsi asuntoa ja polttoaineita, palkkaa . .	1,200: —		
		korotusta 10 vuoden palveluksesta	240: —		
		henkilökoht. lis.	260: —	1,700 —	
		1 Nuor. metsänvartija, paitsi asuntoa ja polttoaineita, palkkaa . .	1,000: —		
	korotusta 10 vuoden palveluksesta	200: —	1,200 —		
	1 Vahtimestari, paitsi asuntoa ja polttoaineita		1,200 —		
	Ylimäär. insinööri- ja piirustaja-apulaiset, arviolta		25,000 —		
	Metsänvartija-apu ja metsänkasvatus, arviolta		2,000 —		
	Tarveaineet ja apuripäivätyöt mitauksissa, arviolta		13,000 —		
	Tarverahoja, arviolta		8,000 —		
	Huoneiston vuokra		12,000 —		
	Valaistus		1,000 —		
	Polttopuut		2,280 —		
	Siivoaminen		2,275 —		
	Määräraha virkamiesten opintomatkoja varten		5,000 —		
			Siirros	201,321 66	4,496,630 69

Kvston päät. 11/10 1910
S:n 8/11 1910
S:n 30/11 1911

Vuokravälikirj. muk.

			Siirros	201,321 66	4,496,630 69
Kvston päät. 11/6 1912	b	Määräraha kesäloman hankkimiseksi työntekijöille	7,500	—	208,821 66
		7. Tilastokonttori.			
		1 Konttorinjohtaja, palkkaa	7,000	—	
		1 Aktuaari, palkkaa	4,500	—	
Kvston päät. 27/9 1910	b & c	1 Laskuapulainen, palkkaa	1,800	—	
		2 Laskuapulaista, palkk. à 1,500: —	3,000	—	
		1 Vahtimestari	600	—	
	c	Määräraha ylimääräisten apulaisten palkkaamiseen	6,000	—	
Kvston päät. 21/1 1913	b*	Määräraha 1909—1915 vuosien kunnalliskertomusten jouduttamiseksi	7,850	—	
		Painatuskustannuksia, arviolta	20,000	—	
		Tarverahoja, arviolta	4,500	—	
Välikirj. muk.	c	Konttorihuoneiston vuokra	1,700	—	
		Valaistus	130	—	
		Lämpö	250	—	57,330
		8. Rakennustarkastus.			
		1 Rakennustarkastaja, palkkaa 12,000: —			
		korotusta 5 v:n palveluksesta 1,200: —			
		matkarafoja 600: —			
		henkilökoht. palkanlis. 1,400: —	15,200	—	
Kvston päät. 28/5 1913		1 Rakennustarkast. apulainen, palkkaa 9,000: —			
		matkarafoja 600: —	9,600	—	
		1 Rakennusinsinööri, palkkaa 9,000: —			
		matkarafoja 400: —	9,400	—	
Kvston päät. 14/5 1911	b	1 Kontrollööri, palkkaa 6,500: —			
		matkarafoja 500: —	7,000	—	
		1 Rakennusinsinöörin apulainen	4,800	—	
		1 Kanslisti	2,400	—	
		1 Apulaiskanslisti	1,500	—	
		Määräraha palvelijastoa ja kutsu-			
		musten tiedoksi saattam. vart., arv.	2,800	—	
		Palkkio Terveystiedotuslautakunnan valtuutetulle osanotosta rakennuskatselmuksiin	2,500	—	
		Siirros	55,200	—	4,762,782 35

			Siiros	55,200	4,762,782	35
Kvston päät. 14/5 1911	b	}	Määräraha kesäloman hankkimi- seksi Rakennustarkastuskonttorin virkamiehille Maistraatin määrä- yksen mukaan, arviolta	2,000		
	c		Määräraha tarverahoja ja aineen- koetuskustannuksia varten, ar- violta	3,500		
			Siivoaminen, arviolta	700		
Kvston päät. 14/5 1911	b & c	}	Menettyjen sivusaatavain korva- usta kahdelle nykyään virassa olev., katselmustoimituksiin osaa- ottav. raatimiehelle à 4,000: —	8,000		
			Määräraha ylimäär. apulaisten palk- kaamiseksi Maistraatin määrä- yksen mukaan, arviolta	4,000	73,400	
9. Revisionilaitos.						
Kvston päät. 9/10 1875	}	b	a) Vuosilintarkastajain palkkiot . .	6,200		
S:n 30/12 1910						
S:n 14/1 1902	}	b	b) Kaupungin irtaimen omaisuuden katsastajain palkkiot	2,100		
S:n 10/9 1912						
			c) Revisionikonttori:			
	}	b & c	1 Kaup. reviisori, palkk. 9,000: —			
			1 Reviisori, palkkaa . . 6,000: —			
S:n 7/10 1911			1 Reistraattori 3,600: —			
			Revisionikonttorin apu- laisten palkkioiksi, ar- violta 5,000: —			
	}	c	Vahtimestari 400: —			
			Tarverahoja, arviolta . . 2,000: —	27,000	35,300	
10. Taksoituksenvalmistelu.						
	}	b & c	1 Puheenjohtaja, palkkaa	9,000		
			2 jäsentä à 20 mk kokoukselta, arviolta	4,000		
			1 Sihteeri, palkkaa	5,000		
			Ylimääräiset apulaiset, arviolta . .	14,400		
Kvston päät. 26/4 1910			Ensitetöjen hankkimiseen, arvi- olta	1,300		
S:n 30/12 1911			Palvelijasto ja siivoaminen, arviolta	1,200		
			Tarverahoja, s:n	2,500		
			Valaistus, s:n	400		
	Polttoaineet, s:n	600				
	Vedenkulutus, s:n	50		38,450		
				Siiros	—	4,909,932
						35

			Siirros	—	4,909,932	35	
			II. Erinäiset lautakunnat.				
			<i>a) Holhouslautakunta.</i>				
		c	Sihteerin palkkio	1,500	2,100	—	
			Vahtimestarin palkkio, tarverahoja y. m., arviolta	600			
			<i>b) Kunnan työnvälitystoimisto.</i>				
Kvston päät. 1/12 1903 S:n 29/12 1905 S:n 28/12 1906 S:n 17/9 1907 S:n 30/12 1909 S:n 30/12 1911	b & c	c	1 Johtaja, palkkaa 4,800: — henkilökoht. palkanlis. 500: —	5,300	19,050	—	
			1 miesapulainen, palkk. 2,400: — henkilökoht. palkanlis. 300: —	2,700			
			1 naisapulainen	2,400			
			1 naisapulainen	1,800			
			1 naisapulainen	1,500			
			Vahtimestari, paitsi asuntoa, polttopuita ja valoa	1,440			
			Tarverahoja, siivoam. y. m., arviolta	2,800			
			Lämpö, s:n	860			
			Valaistus, s:n	150			
			Vedenkulutus, s:n	100			
			<i>c) Kasvatustalokunta.</i>				
Kvston päät. 10/5 1897 S:n 21/12 1900 S:n 28/12 1906 S:n 30/12 1911 Välikirjan muk.	b & c	c	1 Sihteeri, palkkaa	2,400	11,700	—	
			1 Talouden- ja varainhoitaja, palkk.	1,200			
			1 Lääkäri, palkkaa	1,500			
			1 Vahtimestari	600			
			Matkakuluja, arviolta	1,000			
			Vuokraa	1,500			
			Polttoaineet, arviolta	250			
			Valaistus, s:n	250			
Tarverahoja, siivoaminen y. m., arv.	3,000						
			<i>d) Helsingin kaupungin museon lautakunta.</i>				
Kvston päät. 21/10 1908 S:n 13/6 1911 S:n 8/10 1911	b	b	Museonhoitajan palkkio	1,000	4,300	—	
			Valokuvaukseen sekä museoesineiden, valokuvain y. m. ostoon, arviolta	4,300			
			Vahtimestari, paitsi asuntoa ja lämpöä	600			
S:n 26/3 1911	b	b	Lämmitt., paitsi asunt. ja polttop.	1,200			
			Siirros	7,100	4,942,782	35	

			Siirros	7,100	4,942,782	35
			Tarverahoja, siivoaminen y. m., arviolta	1,600		
	c		Polttoaineet, s:n	1,000		
			Valo, s:n	150		
			Vedenkulutus, s:n	100		
	c*		2 telineen sekä lasilaatikkojen hankkimiseen museoesineitä varten..	1,700	11,650	
			<i>e) Sosialilautakunta.</i>			
	c		Palkkio lautakunnan puheenjohtajalle ja jäsenille	4,500		
Kvoston päät. 15/4 1913	b		1 Sihteeri, palkkaa	5,000		
			1 Vahtimestarin apulainen	300		
	c		Tarverahoja, kirjallisuuden ostoon y. m., arviolta	2,000		
			Hoitolautakunta, palkkiota, arviolta	600		
	a)		Asunnot Hietaniemenkadun N:oissa 5—23:			
Kvoston päät. 28/4 1908	b		Isännöitsijä, paitsi asunt., palkkaa	600		
S:n 30/12 1908			Talonmies, samalla lämmittäjä, s:n s:n, palkkiota	1,320		
S:n 30/12 1910			Tarverahat, palovakuutusmaksut, puhtaanapito y. m., arviolta ..	3,100		
	c		Valo, s:n	250		
			Polttoaineet, s:n	2,000		
			Vedenkulutus, s:n	1,400		
			Istutusten kunnossapito, s:n	400		
			Korjauskustannukset, s:n	1,800		
	b)		Asunnot Kristiinankadun N:ossa 16:			
Kvoston päät. 28/4 1908	b		Isännöitsijän palkkio	600		
S:n 30/12 1908			Talonmies, paitsi asunt., palkkiota	900		
S:n 30/12 1910			Tarverahoja, palovakuutusmaksut, puhtaanapito y. m., arviolta	700		
	c		Valaistus, s:n	100		
			Vedenkulutus, s:n	450		
			Korjauskustannukset, s:n	1,500	27,520	
			<i>f) Oikeusaputoimisto.</i>			
Kvoston päät. 7/3 1911	b		1 Oikeusavustaja, palkkaa	6,000		
			1 Oikeusavustajan apul., palkkaa	3,600		
			Siirros	9,600	4,981,952	35

			Siirros	9,600	4,981,952	35
Kvston päät. 7/3 1911	b	Sijaisen palkkaamiseksi oikeus-				
Välikirjan muk.	c	avustajain kesäloman aikana ..		600		
	c	Huoneiston vuokra		1,400		
	c	Tarverahat, siivoaminen y. m., arv.		1,100		
	c	Lämpö, s:n		150		
	c	Valo, s:n		75		
					12,925	
		<i>g) Kansanlastentarhain johtokunta.</i>				
Kvston päät. 13/2 1912	b	1 Tarkastaja, palkkaa		1,200		
S:n 14/5 1912	b	1 Sihteeri, palkkaa		600		
	c	Tarverahoja		300		
					2,100	
		<i>h) Musiikkilautakunta.</i>				
Kvston päät. 13/2 1912	b	1 Sihteeri		600		
	c	Tarverahoja		400		
		— Smk 962,174: 99 —				
		IV. Katu- ja laituri-				
		valaistus.				
		1. Kaasuvalaistus.				
Kvston päät. 28/4 1907	c	1,025,000 m ³ kulutettua kaasua à				
		12 penniä m ³ :ltä		123,000		
	c	Lyhdynsytyttäjäin ja lampunhoita-				
	c	jain palkat		52,000		
	c	Muut katuvalaistuksen kustan-				
	c	nukset		20,000		
					195,000	
		2. Sähkövalaistus.				
Kvston päät. 30/12 1911	c	400,000 kilowattitunnilta sähkö-				
	c	virtaa à 15 penniä		60,000		
	c	Kunnossapito ja kustannukset . . .		21,800		
					81,800	
		3. Petrolivalaistus.				
	c	Kulutetaan petrolia arviolta 100,000				
	c	kg, mikä 20 pennin mukaan				
	c	kg:lta on		20,000		
			Siirros	20,000	5,274,777	35

		Siirros	20,000	5,274,777	35
	c	{ Kunnossapito ja hoito	22,000		
		{ Korjaukset, ainekset, vuokrat	7,600		
		{ Vakuutusmaksut ja sekalaista	1,000	50,600	
		4. Laiturien ja tavaravajain ylimääräinen valaistus.			
		<i>a) Hietalahden laituri.</i>			
		Sähkövalaistus.			
	c	1,000 kwt sähkövirtaa ynnä lampujen uudistus ja hoito	400		
		<i>b) Pohjoissataman T-laituri.</i>			
		Sähkövalaistus.			
	c	2,500 kwt sähkövirtaa ynnä lampujen uudistus ja hoito	900		
		<i>c) Makasiininranta.</i>			
		Kaasuvalaistus.			
	c	{ 11 kolmen liekin inverttilamppua } { 30 yhden liekin auerlamppua . . } { ynnä hoito, arviolta }	3,100		
		<i>d) Katajanokanranta.</i>			
		Kaasuvalaistus.			
	c	{ 9 viiden liekin kaarilamppua . . . } { 18 yhden liekin kaarilamppua . . } { ynnä hoito, arviolta }	2,100	6,500	
		— Smk 333,900: — —			
		V. Palolaitos.			
		1. Palkat ja muut edut.			
1886 v:n rahäsääntö	} b&c	{ 1 Palomestari paitsi asuntoa, polttopuita ja valoa, palkkaa	8,500		
Kvston päät. 7/2 1899					
S:n 13/6 1899					
S:n 30/12 1907					
S:n 29/12 1899	} b&c	{ 1 Alipalomestari, palkkaa 5,200: —	8,000		
S:n 30/12 1907				{ vuokraravoja 2,800: —	
		Siirros	16,500	5,331,877	35

			Siirros	16,500 —	5,331,877 35
Kvston päät. 24/2 1891	b	1	Palotoimikunnan sihteeri	600 —	
		1	Pääaseman ruiskumestari, paitsi asuntoa, polttopuita ja valoa . .	3,000 —	
S:n 20/12 1902	b & c	1	Kallionaseman s:n, paitsi s:n s:n 3,000: —		
S:n 30/12 1907			henkilökoht. lisäystä 600: —	3,600 —	
		2	Koneenkäyttäjä, paitsi s:n s:n à 2,700: —	5,400 —	
S:n 30/12 1907	b & c	9	Kersanttia, paitsi asuntoa, polt- topuita ja valoa à 2,400: —	21,600 —	
S:n 30/12 1911			29	Korpraalia, à 1,200: —	34,800 —
		10	S:n à 900: —	9,000 —	
			Vuokrarahat 8 naineelle korpra- lille, à 400: —	3,200 —	
			Lisämääräraha, tarvittaessa annet- tav. distinktionikorpraaleille . . .	1,000 —	
Kvston päät. 17/1 1905	b & c	28	toisvuotista konstaapelia, kasar- missa, à 720: —	20,160 —	
S:n 30/12 1907			31	ensim. vuoden konstaapelia, ka- sarmissa, à 600: —	18,600 —
S:n 30/12 1908			Ruoka 98 mieh. à 420: —	41,160 —	
S:n 30/12 1910			Vaatetus 98 mieh. à 150: —	14,700 —	
S:n 30/12 1911			Bölen paloaseman miehistön palkka (3 kuukaudelta)	1,560 —	
			S:n ruoka ja vaatteet s:n	725 —	
			Alipäällystön vaatteet, arviolta . .	1,500 —	197,105 —
			2. Palotalli, 25 hevosta.		
			39,000 kg heiniä à 7 penniä	2,730 —	
			45,000 s:n kauroja à 15 penniä . .	6,750 —	
			Oljet ja turvepehku, arviolta	1,400 —	
			Kengitys ja lääkkeet, arviolta	1,300 —	
			Silojen y. m. kunnossapito, arv.	800 —	12,980 —
			3. Lämmitys, valaistus, puhtaanapito ja vedenkulutus.		
			300 m ³ koivuhalkoja à 7: —	2,100 —	
			1,000 m ³ havup.halkoja à 6: — . . .	6,000 —	
			40 tonnia koksia à 42: —	1,680 —	
			Valaistus, arviolta	5,500 —	
			Tallien ja makkien puhtaanap., s:n	3,000 —	
			Vedenkulutus, s:n	1,800 —	20,080 —
			Siirros	—	5,562,042 35

			Siirros	—	5,562,042	35	
		4. Palokalut ja kalusto.					
	c	{	Palokalujen kunnossapito, arviolta	4,500			
			Palolennättimen kunnossapito, s:n	2,000			
	c*	{	Letkuvaraston täydentäminen	3,000			
			Palolennättimen täydentäminen . . .	1,000			
Kvston päät. 30/12 1912	b*		Uuden palokaluston ostoon	66,500	77,000		
		5. Sekalaista.					
	c	{	Palkkioita palokatselmuksista, arv.	1,000			
			Tarverahoja, lahjapalkkioita y. m.,				
			s:n	3,500			
Kvston päät. 27/9 1904	b		Sairasvaunun ja sidetarpeiden kunnossapito, s:n	300			
	c		Kirjojen ja sanomalehtien ostoon	300	5,100		
			— Smk 312,265: — —				
		VI. Poliisilaitos.					
		1. Käteinen apumaksu.					
K. Asetus 20/4 1903 K. S:in päät. 8/5 1912	b		Koko vuosimäärärahaista poliisilaitoksen voimassapitoon, Smkasta 693,120: —, suoritetaan kaupungin varoista	—	198,720		
		2. Virkahuoneistojen vuokrat.					
		{	Poliisikamarin ja keskuspoliisin huoneisto	12,000			
			Etsivän osaston ja ensimmäinen poliisiaseman huoneistot	56,000			
			Osote- ja passitoimiston s:n	3,700			
K. Asetus 20/4 1903 Välikirjain muk.	b		Talli	2,400			
			2:nen poliisiasema	16,000			
			3:s s:n	6,013	33		
			4:s s:n	22,000			
			Töölön s:n	1,260			
			Forsbyn s:n	1,050			
			Siirros	120,423	33	5,842,862	35

			Siirros	120,423 33	5,842,862 35
K. Asetus 20/4 1903 Välikirjain muk.	b	Hermannin poliisiasema		2,160 —	
		Bölen poliisiasema		1,200 —	
		Poliisimaneesi		1,000 —	
		Kirjapaino ja varuskamari		4,200 —	128,983 33
3. Lämmitys, valaistus, puhtaana- pito ja vedenkulutus.					
K. Asetus 20/4 1903	b	Polttopuita, arviolta		16,500 —	
		Valaistus, s:n		17,500 —	
		Tallin ja makkien puhtaanap., s:n		5,000 —	
		Vedenkulutus, s:n		1,400 —	40,400 —
4. Sekalaista.					
K. Asetus 20/4 1903	b	Kaupungin osalle tulevia korjaus- kustannuksia aseista, hevoista, huonekaluista y. m., arviolta . .		2,750 —	
Kvstön päät. 26/3 1907	b	Puhelinverkon kunnossapito		733 33	
	c*	3 hevosen ostoon		3,000 —	
		200 sapelin ostoon		3,000 —	9,483 33
— Smk 377,586: 66 —					
VII. Terveysten- ja sairaan- hoito.					
1. Terveystoimikunta.					
Kvstön päät. 20/11 1904	b	Puheenjohtaja, palkkiota		3,000 —	
	b	4 Jäsentä à 20 mk joka kokouk- selta, arviolta		3,500 —	
S:n 21/12 1897 S:n 30/12 1908 S:n 30/12 1911 S:n 30/12 1912		b&c	1 Sihteeri		3,000 —
	1 Puhtaaksikirjoittajatar			1,200 —	
	1 Vahtimest., palkkiota 1,200: — henkilökoht. palkanlis. 300: —			1,500 —	
	1 Toimistoapulainen			2,000 —	
	Tarverahoja, arviolta			7,000 —	
Kvstön päät. 13/5 1913	c	Polttoaineet, arviolta		560 —	
		Valaistus, arviolta		300 —	
	c	Vedenkulutus, arviolta		200 —	22,260 —
				Siirros	— — 6,043,989 01

		Siirros	—	6,043,989 01
2. Lääkärit ja sairaanhoitajat.				
Kvston päät. 24/10 1893	b	Ensim. kaup. lääk. palkk. 6,000: — palkkiota 4,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta 2,000: —	12,000	—
K. S:n päät. 5/2 1910 Kvston päät. 11/5 1910	b	Toinen kaupunginlääkäri	4,500	—
S:n 30/12 1910	b	Sijaisen palkkaamis. toisen kaup. lääkäri kesäloman aikana	375	—
Kvston päät. 13/5 1913 1886 v:n rahasääntö		1 Terveystarkastaja 2 Aluelääkäriä kaupungissa à 3,000: —	8,000 6,000	— —
Kvston päät. 19/4 1898 S:n 20/12 1911		1 Aluelääkäri Töölön alueella	4,000	—
S:n 30/9 1890 S:n 20/10 1903	b	1 S:n Sörnäsän alueella 1 Aluelääkäri Hermannin ja Tou- kolan alueella	4,000 4,000	— —
S:n 29/12 1891 S:n 14/11 1911		2 Aluelääkäriä Kallion alueella à 4,000: —	8,000	—
S:n 9/4 1889 S:n 30/12 1909 S:n 30/12 1911		1 Naispuolinen lääkäri 1 Aluelääkäri Bölessä	3,000 1,500	— —
S:n 15/11 1904 S:n 21/2 1911	b	c Bölessä olevan huoneiston vuokra, siivoaminen, lämmitys, valaistus, puhelin y. m. 2 Lääkäriä kaupungin kansakou- luissa (kts. IX. Opetus- ja sivistys- laitokset).	900	—
S:n 30/12 1908	b & c	1 Kätilö c Sairaanhoitotarvikkeet ja desinfisoi- misaineet	1,000 100	— —
S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908 S:n 30/12 1911	b	9 Kunnan sairaanhoitajatarta à 1,500: —	13,500	—
S:n 17/5 1908	b	Matkakulut ja sairaanhoitoparselit, arviolta	600	—
S:n 19/4 1898 S:n 30/12 1911	b	c Kunnan 8 sairaanhoitajattaren rai- tietievuosipiletit, à 100: — Palkkioita viransijaisille aluelääkä- rien virkaloman aikana	800 2,400	— —
S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1910	b	Lääkäripäivystys sunnuntaisin ja pyhäpäivin	1,200	—
S:n 5/10 1909	b	Palkkiota lääkäreille yökäynneistä, arviolta	2,000	—
Siirros			77,875	—
				6,043,989 01

			Siiros	77,875	6,043,989	01
Kvston päät. 22/12 1911	b	1 Apulainen ensim. kaupunginlääkärille kasvattien hoidon tarkastamisessa, palkkaa 2,000: — matkaravoja 100: —		2,100	79,975	
		3. Marian sairaala.				
		<i>a) Sisätautien osasto.</i>				
1908 v:n rahasaäntö	b	1 Ylilääkäri, laitoksen johtaja, palkkaa 8,000: — korotusta 5 v:n palveluksesta 800: —		8,800		
	c	Viransijaisuuspalkkio alilääkärille ylilääkärin kesäloman ajalta . .		300		
1908 v:n rahasaäntö Kvston päät. 17/10 1905	b & c	1 Alilääkäri, paitsi asunt., lämp., valaist., siivoom. ja ruokaa, palkkaa 4,500: — korotusta 10 vuoden palveluksesta 900: —		5,400		
		Sijaisen palkkaamiseksi alilääkärin kesäloman aikana		300		
1908 v:n rahasaäntö	b & c	2 Assistenttilääkär., paitsi asunt., lämp., valaist., siiv. ja ruokaa, palkkaa à 3,300: —		6,600		
Kvston päät. 30/12 1909	b & c	1 Assistenttilääkäri, paitsi ruokaa, (ej asunt.), palkkaa		3,300		
	c	Viransijaisten palkkaamiseen assistenttilääkärien kesäloman aikana à 200: —		600		
1908 v:n rahasaäntö Kvston päät. 30/12 1910	b & c	1 Ylihoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa korotus 5 vuoden palv. 1/6:stä 1914		1,500	87	50
		8 Osastonhoitajatar, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruokaa, palkkaa à 70 mk kuuk.		6,720		
1908 v:n rahasaäntö Kvston päät. 30/12 1910 S:n 30/12 1911	b & c	Korotus 3 hoitajattarelle 10 v:n palveluksesta à 168: —		504		
		Korotus 1 hoitajattarelle 5 v:n palveluksesta à 84: —		84		
		Korotus 2 hoitajattarelle 5 vuoden palveluksesta 1/6:stä 1914 à 49: —		98		
			Siiros	34 293 50	6,123,964	01

			Siirros	34,293 50	6,123,964 01		
Kvston päät. ^{30/12} 1909 S:n ^{30/12} 1910	} b	1	Yöhoitajatar, paitsi asunt., valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa	840			
		13	Alihoitajatarta, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruok., palkkaa à 45 mk kuuk.	7,020			
1908 v:n rahasaäntö Kvston päät. ^{30/12} 1910 S:n ^{30/12} 1911	} b	8	Yöhoitajatarta, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 45 mk kuuk.	4,320			
			Korotus 10 v:n palveluksesta 3 hoitajattarelle à 120: —	360			
			Korotus 5 v:n palveluksesta 2 hoitajattarelle à 60: —	120			
Kvston päät. ^{23/11} 1909	b		Ylimääräinen hoito sairaanhoitohenkilökunnan sairastuessa, arviolta	800			
Kvston päät. ^{30/12} 1909 S:n ^{30/12} 1909	b		Hierojan palkkio	1,200			
	b	1	Kylvettäjätar, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa	300			
1908 v:n rahasaäntö	b	12	Siivoojatarta, paitsi asuntoa, lämp., valaist. ja ruok., palkkaa à 20: — kuuk.	2,880			
1908 v:n rahasaäntö Kvston päät. ^{30/12} 1912	} b	1	Siivoojatar tuberkulosiosastolla, paitsi asuntoa, valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 25 mk kuukaudessa	300			
		} c		Lääkkeet, arviolta	17,000		
				Kaluston kunnossapito, arviolta	10,000		
				Konekalujen, sideaineiden, väkiviinan ja desinfioimisaineiden osto ja kunnossapito, arviolta	5,000		
				Seerum-tutkimukset	1,000	85,433 50	
				<i>b) Lasten- ja eristysosasto.</i>			
			c		Määräraha, arviolta	—	20,000
		<i>c) Kirurginen osasto.</i>					
1908 v:n rahasaäntö		1	Ylilääkäri, kirurgi, palkkaa 6,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta 1,200: —	7,200			
			Siirros	7,200	6,229,397 51		

		Siirros	7,200	6,229,397 51
		Vanh. assist.lääkärin viransijaisuus-palkkio yllälääkärin ja hänen oman kesälomansa aikana à 250: — . . .	500	
		1 Vanhempi assistenttilääk., paitsi asunt., lämp., valaist., ja ruok., palkkaa	3,000	
		Sijaisen palkkamiseen vanhemman assistenttilääk. kesäloman ajaksi	250	
		1 Nuor. assistenttilääkäri, paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa	2,400	
		1 Amanuenssi, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	1,200	
		1 Operatsiohoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa, ja ruok., palkkaa 70 mk kuukaudessa	840	
1908 v:n rahasaäntö Kvston päät. 30/12 1910 S:n 30/12 1911 S:n 30/12 1912	b & c	2 Osastonhoitajatarta, paitsi asuntoa, valaist., lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 70 mk kuukaudessa	1,680	
		1 Hoitajatar poliklinikassa, samalla velvollinen hoitamaan Röntgen-aparaattia, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruokaa, palkkaa, 70 mk kuukaudessa	840	
		Korotus 1 hoitajattarelle 10 vuoden palveluksesta	168	
		Korotus 2 hoitajattarelle 5 vuoden palveluksesta à 84: —	168	
		6 Alihoitajatarta, paitsi asuntoa, valaist., lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 45 mk kuuk.	3,240	
		2 Yöhoitajatarta, paitsi asuntoa, valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 45 mk kuukaudessa	1,080	
		3 Siivoojatarta, paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa à 20 mk kuukaudessa	720	
Kvston päät. 23/11 1909	b	Ylimäär. sairaanhoito hoitohenkilökunnan sairastuessa, arviolta	800	
1908 v:n rahasaäntö Kvston päät. 30/12 1911	b	Hierojan palkkio	1,000	
		Siirros	25,086	6,229,397 51

			Siirros	25,086	—	6,229,397	51
	c	Lääkkeet, arviolta		4,500	—		
	c	Sidetarpeet ja konekalut, arviolta		12,000	—		
	c	Kaluston kunnossapitoon ja ostoon		6,000	—	47,586	
		<i>d) Talousosasto.</i>					
1908 v:n rahasääntö	b	1 Toimitsija, paitsi asuntoa, valoa ja lämpöä, palkkaa	4,000: —				
Kvston päät. 29/12 1893	b	palkankorotusta 10 v:n palveluksesta 1/6:sta 1914	791: 95	4,791	65		
1908 v:n rahasääntö	b & c	1 Apulainen, palkkaa ..	1,800: —				
		vuokrarahoja	360: —	2,160	—		
		1 Taloudenhoitajatar, paitsi asuntoa, valoa ja ruokaa, palkkaa		1,500	—		
		1 Taloudenhoitajattaren apulainen, paitsi asuntoa, lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa		1,000	—		
1908 v:n rahasääntö	b & c	1 Keittäjä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa		480	—		
Kvston päät. 30/12 1912		40 mk kuukaudessa					
		1 Keittäjä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa		420	—		
		35 mk kuukaudessa					
		2 Keittäjä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa		720	—		
		à 30 mk kuukaudessa					
	c	Ylimäär. keittiöapu, arviolta		240	—		
1908 v:n rahasääntö	b & c	3 Palvelijatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa		900	—		
Kvston päät. 30/12 1910		à 25 mk kuukaudessa					
S:n 30/12 1911		7 Palvelijatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa		1,680	—		
		à 20 mk kuukaudessa					
1908 v:n rahasääntö	b & c	1 Leipojatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa		420	—		
Kvston päät. 30/12 1912		à 35 mk kuukaudessa					
		1 Leipojatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa		360	—		
		à 30 mk kuuk.					
		Siirros		14,671	65	6,276,983	51

		Siirros	14,671 65	6,276,983 51
1908 v:n rahasääntö Kvston päät. 30/12 1912	} b & c	1 Liinavaatevarast. johtajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 480: — henkilökoht. lisäystä 600: —	1,080 —	
		1 Ompelijatar, samalla liinavaatevaraston hoitajattaren apuna, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 35 mk kuuk.	420 —	
		3 Ompelijatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa	1,080 —	
		3 Pesijätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 30 mk kuukaudessa	1,080 —	
		11 Pesijätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 25 mk kuukaudessa	3,300 —	
		1 Siivoojatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 20 mk kuukaudessa	240 —	
		1 Koneenkäyttäjää, paitsi asuntoa, lämpöä, ja valaist., palkkaa	2,400 —	
		1 Koneenkäyttäjää, paitsi asuntoa, lämpöä, ja valaist., palkkaa	1,800 —	
		2 Lämmittäjää, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa à 50 mk kuukaudessa	1,200 —	
		1908 v:n rahasääntö Kvston päät. 30/12 1911 S:n 30/12 1912	} b & c	1 Lämmittäjä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 45 mk kuukaudessa
1 Vahtimestari, paitsi asunt., ruokaa, lämp. ja valoa, palkkaa 730: — henkilökoht. palk. lis. 180: —	910 —			
1 Ovenvartija, samalla portinvartija, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa	900 —			
1 Ruumiinavausapul., paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruokaa, palkkaa	600 —			
9 Renkiä, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 40 mk kuukaudessa	4,320 —			
	Siirros	34,541 65		6,276,983 51

		Siirros	34,541 65	6,276,983 51
1908 v:n rahasääntö Kvston päät. 30/12 1911 S:n 30/12 1912	} b & c	1 Portinvartija, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 40 mk kuukaudessa.....	480	—
		1 Klosetintyhjentäjätär, palkkaa 33 mk kuukaudessa	396	—
		1 Yövärtija, paitsi ruokaa (ej asuntoa), palkkaa 50 mk kuukaudessa	600	—
		Ruokaa 320 potilaalle, à 1 mk 15 p. päivässä.....	134,320	—
		Ruokaa 24 potilaalle, à 1 mk 60 p. päivässä.....	14,016	—
		Ruokaa 63 hengelle, lääkäreille ja sairaanhoitajattarille à 1 mk 60 p. päivässä.....	36,792	—
		Ruokaa 77 palvelushenkilölle à 1 mk 15 p. päivässä	32,320	75
		c } Kaasua laboratorioon sekä höyryteltan lämmittämiseen	600	—
		Kaluston kunnossapito, arviolta	4,000	—
		Hevosien ylläpito, arviolta	700	—
		Polttoaineet, s:n	45,000	—
		Valaistus ja lamput, s:n	15,000	—
		Vedenkulutus, s:n	9,500	—
		Seisotuskaivojen ja makkien puhtaanapito, s:n	1,200	—
		Sekalaisia menoja, s:n	20,000	—
				349,466 40
		<i>e) Desinfisioimislaitos ja desinfisioimismajala.</i>		
1908 v:n rahasääntö	b	1 Esimies (koneenkäyttäjä), paitsi asuntoa, lämp. ja val., palkkaa 1,200: — mieskoht. lisäystä .. 180: —	1,380	—
1908 v:n rahasääntö	b	1 Apulainen, paitsi asuntoa, lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa	480	—
		1 Siivoojatar, paitsi s:n s:n, palkkaa à 25 mk kuukaudessa	300	—
		{ Polttoaineet, arviolta.....	1,200	—
		c } Hevosien ylläpito, s:n	700	—
		Desinfisioimistarvikkeet, s:n.....	1,000	—
				5,060 —
		Siirros	—	6,631,509 91

		Siirros		
			—	6,631,509 91
		<i>f) Röntgenosasto.</i>		
Kvston päät. 3/10 1911	b	Röntgen-assistentti, palkkiota	2,400	
		Vuotuinen kunnossapito	2,000	4,400
1908 v:n rahasääntö Kvston päät. 30/12 1911	b	Lyhyen kesäloman hankkimiseksi palveluskunnalle, arviolta	—	4,300
		<i>g) Marian sairaalan oppilaskoulu.</i>		
	b	1 Johtajatar, paitsi asuntoa, läm- pöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 3 kuukaudelta à 100 mk	300	
Kvston päät. 10/9 1912		1 Palvelijatar, paitsi asuntoa, läm- pöä, valoa ja ruokaa, palkkaa . .	240	
		Polttopuut, arviolta	500	
		Pesu ja silitys, s:n	1,200	
	c	13 hengen ruoka à 1 mk 60 p. päivässä	7,592	
		Yhden henkilön ruoka à 1 mk 15 p. päivässä	419 75	
Kvston päät. 10/9 1912	b	Oppilaiden opetukseen ynnä opetus- välineiden ostoon	1,500	
	c	Sekalaisia menoja, arviolta	200	11,951 75
		4. Kulkutautisairaala.		
	b	1 Ylilääkäri, paitsi asuntoa, läm- pöä ja valoa, palkkaa	9,000	
		1 Alilääkäri, paitsi s:n s:n, palkkaa	6,000	
1913 v:n rahasääntö		1 Vanh. assistenttilääkäri, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa, ruokaa ja pesua, palkkaa	3,600	
		1 Nuor. assistenttilääkäri, paitsi s:n s:n, palkkaa	3,000	
		Siirros	21,600	6,652,161 66

		Siirros	21,600 —	6,652,161 66
		1 Toimitsija, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	4,000 —	
		1 Konttoriapulainen	1,800 —	
		1 Ylihoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa, ruokaa ja pesua, palkkaa	1,500 —	
		9 Osastonhoitajatarta, paitsi s:n s:n, palkkaa à 900: —	8,100 —	
		Korotus 5 v:n palveluksesta 3 hoitajattarelle à 90: —	270 —	
		Korotus 5 v:n palveluksesta 1 hoitajattarelle 1/4:stä 1914	67 50	
		Korotus 5 v:n palveluksesta 1 hoitajattarelle 1/6:stä 1914	52 50	
		22 Alihoitajatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa, ruokaa ja pesua, palkkaa à 600: —	13,200 —	
		13 Yöhoitaj., s:n s:n, palkk. à 600: —	7,800 —	
		Ylimääräinen sairaanhoito (palkka ja ruoka), arviolta	6,000 —	
		2 Puhelimenhoitaj., paitsi as., lämp., val., ruokaa ja pesua, palkk. à 780	1,560 —	
1913 v:n rahasaäntö	b	49 hengen ruoka à 1 mk 60 p. päivässä	28,616 —	
		15 Siivoojat., paitsi as., lämp., val., ruokaa ja pesua, palkk. à 300: —	4,500 —	
		3 Siivoojatarta desinifioimista varten, s:n s:n, palkkaa à 300: — . .	900 —	
		1 Liinavaatevaraston hoitajatar, s:n s:n	1,200 —	
		2 Ompelijat., s:n s:n, palkk. à 360: —	720 —	
		8 Pesijätärtä, s:n s:n, palkk. à 360: —	2,880 —	
		1 Koneenkäyttäjä, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	2,400 —	
		1 Koneenkäyttäjäapulainen, paitsi s:n s:n, palkkaa	1,800 —	
		2 Lämmittäj., paitsi as., lämp., val., ruokaa ja pesua, palkkaa à 600: —	1,200 —	
		1 Lämmittäjä, 6 kuukauden aikana, paitsi s:n s:n, palkkaa	300 —	
		1 Vahtimestari, paitsi asuntoa, lämpöä, val., ruokaa ja pesua, palkk.	900 —	
		1 Ovenvartija, s:n s:n, palkkaa . .	900 —	
		1 Portinvartija, s: s:n, palkkaa . .	480 —	
		6 Renkiä, s:n s:n, palkkaa à 480: —	2,880 —	
		Siirros	115,626 —	6,652,161 66

			Siirros	115,626	6,652,161 66
1913 v:n rahasaäntö	b	1 Emännöitsijä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa, ruokaa ja pesua, palkkaa	1,500	—	—
		2 Keittäjätärtä, palkkaa à 420: —	840	—	—
		1 Keittäjätär, palkkaa	360	—	—
		5 Palvelijatarta, palkkaa à 300: —	1,500	—	—
		1 Kylvettäjä, palkkaa	360	—	—
		1 Yövärtija, palkkaa	480	—	—
		1 Desinfisioimislaitoksen esimies, palkkaa	1,200	—	—
		1 Automobiilinohjaaja, palkkaa . .	1,200	—	—
		52 hengen ruoka à 1 mk 15 p. päivässä	21,827	—	—
		1 henkilön ruoka 6 kuuk. aikana à 1 mk 15 p. päivässä	210	—	—
		Kesäloman hankkimiseksi palveluskunnalle, arviolta	4,000	—	—
		Ruoka, s:n	72,087	50	—
	c	Lääkkeet ja sidetarpeet, s:n	16,000	—	—
		Konekalut, s:n	2,000	—	—
		Desinfisioiminen, s:n	5,000	—	—
Kvston päät. 10/6 1913	b*	Kaluston ostoon	27,800	—	—
		Kaluston kunnossapitoon ja täydentämiseen, arviolta	10,000	—	—
		Polttoaineet	30,000	—	—
		Valaistus	12,000	—	—
		Vedenkulutus, arviolta	12,000	—	—
	c	Kaasu, s:n	1,000	—	—
		Hevosten elatus, istutusten kunnossapito y. m.	1,800	—	—
		Muut sekalaiset menot	14,600	—	—
					353,390 50
5. Kivelän sairaala ynnä Greijuksen lisähoitola.					
<i>a) Koko sairaalan yleiset virkailijat.</i>					
Kvston päät. 8/10 1912	b & c	1 Ylilääkäri, sairaalan johtaja, palkkaa	5,500: —	—	—
		lääkärinhoidosta Greijuksen lisähoitolassa	1,000: —	6,500	—
			Siirros	6,500	7,005,552 16

		Siirros	6,500	7,005,552	16	
Kvston päät. 8/10 1912	b & c	1 Assistenttilääkäri, paitsi asuntoa, lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa	2,400			
		1 Assistenttilääkäri, palkkaa	3,600			
		1 Toimitsija, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa 4,000: —				
		Greijuksen lisähoitolan hoidosta, palkkaa 600: —	4,600			
		1 Konttoriapulainen, palk. 2,000: — Vuokrarahoja 600: —	2,600	19,700		
		<i>b) Mielenvikaisten osasto ynnä Greijuksen lisähoitola.</i>				
Kvston päät. 8/10 1912	b & c	1 Ylihoit., paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 1,500: — palkankorot. 10 vuoden palveluksesta 300: —	1,800			
		1 Osastonhoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 70 mk kuukaudessa	840			
		1 Ylihoitajatar Greijuksessa, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 75 mk kuukaudessa . .	900			
		Sijaisen palkkaamiseksi ylihoitajattaren kesäloman aikana	75			
		28 Hoitajattarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 40 mk kuukaudessa	13,440			
		Korotus 10 v:n palveluksesta 1 hoitajattarelle 1/7:stä 1914	90			
		Korotus 7 hoitajattarelle 5 v:n palveluksesta à 60 mk vuodessa	420			
		Korotus 2 hoitajattarelle 5 v:n palveluksesta 1/3:stä 1914	100			
		Korotus 1 hoitajattarelle 1/8:stä 1914	25			
		Korotus 1 hoitajattarelle 1/11:stä 1914	10			
		Sijaisten palkkaamiseksi 28 hoitajattaren kesäloman ajaksi puoleksi kuukaudeksi	560			
			Siirros	18,260	7,025,252	16

			Sirros	18,260 —	7,025,252 16
Kvston päät. 8/10 1912	b & c	}	1 Työnjohtaja, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 75 mk kuukaudessa	900 —	
			7 Mieshoitajaa, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 60 mk kukin kuukaudessa	5,040 —	
			Sijaisten palkkaamiseksi hoitajain ja työnjohtajan kesäloman ajaksi puoleksi kuukaudeksi 30 henkilölle, kullekin 37: 50	247 50	
			1 Työnjohtajatar, paitsi ruokaa (ei asuntoa), palkk. 50 mk kuukaud.	600 —	25,047 50
			<i>c) Muiden sairaiden osasto.</i>		
Kvston päät. 8/10 1912	b & c	}	3 Vanh. osastonhoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruok., palkkaa kukin 70 mk kuukaud.	2,520 —	
			Palkankorotusta 2 hoitajattarelle 10 v:n palveluksesta, à 168 mk	336 —	
			Sijaisten palkkaamiseksi näiden hoitajattarten kesäloman ajaksi, kuukaudeksi kummankin 70 mk	210 —	
			3 Nuor. osastonhoitajatar, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruok., palkkaa kukin 50 mk kuukaudessa	1,800 —	
			Korotus 2 nuor. osastonhoitajattarelle 5 v:n palveluksesta 1/1:stä 1914 à 60 mk	120 —	
			Sijaisen palkkaamiseksi 3 hoitajattarille kuukauden kesäloman ajaksi, kunkin 50 mk	150 —	
Kvston päät. 8/10 1912	b & c	}	18 Siivoojatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 40 mk kuukaudessa	8,640 —	
			Sijaisten palkkaamiseksi siivoojattarille puolen kuukauden kesäloman ajaksi, kunkin 20: —	360 —	14,136 —
			<i>d) Talousosasto.</i>		
Kvston päät. 8/10 1912	b & c	}	1 Taloudenhoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 100 mk kuukaudessa	1,200 —	
			Sirros	1,200 —	7,064,435 66

	Siirros	1,200	7,064,435	66
	Taloudenhoitajattaren viransijaisen palkkaamiseen	100		
	1 Taloudenhoitajattaren apulainen, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 50 mk kuukaudessa	600		
	Sijaisen palkkaamiseen taloudenhoitajattaren apulaiselle 3 viikoksi	37 50		
	1 Keittäjätar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa, ja ruokaa, palkkaa 35 mk kuukaudessa	420		
	3 Keittäjätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 30 mk kuukaudessa	1,080		
	5 Astiainpesijätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 25 mk kuukaudessa	1,500		
	2 Leipojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kumpikin 30 mk kuukaudessa .	720		
	1 Vaatt. pesun ja linavaatevaraston hoit-tar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 70 mk kuukaudessa	840		
	1 Ompelutöiden johtajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 50 mk kuukaudessa . .	600		
	3 Palvelusk. vaatteiden pesijätärtä paitsi asunt., lämp., valoa ja ruok., palkk. kukin 25 mk kuukaudessa	900		
	2 Silittäjätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kumpikin 25 mk kuukaudesaa . .	600		
	2 Ompelijatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa	720		
	1 Ompelijatar, paitsi ruokaa (ei asunt.), palkkaa 30 mk kuukaudessa .	360: —		
	vuokrarahaa samalle 5 mk kuukaudessa .	60: —		
	6 Renkiä, niistä 1 Greijuksessa, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palk., kukin 50 mk kuukaudessa	3,600		
	Siirros	13,337 50	7,064,435	66

Kvston päät. 8/10 1912 b & c

		Siirros	13,337 50	7,064,435 66
Kvston päät. 9/10 1912.	b	1 Portinvartija, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 35 mk kuukaudessa	420	
		2 Yövärtijää, 5: 50 yöltä	2,007 50	
		1 Keittäjäntär Greijuksessa, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa .	360	
		1 Astiainpesijätär Greijuksessa, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 25 mk kuukaud.	300	
		1 Vahtimestari, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa . .	1,000	
c	Lyhyenlaisen kesäloman hankkimiseksi palveluskunnalle, arviolta	500	17,925	
		<i>e) Sairaalan käyttökustannukset.</i>		
	c	442 potilaan ruoka, kunkin 65 penniä päivässä	104,864 50	
		150 potilaan ruoka, kunkin 1 mk päivässä	54,750	
		38 potilaan ruoka Greijuksessa, kunkin 65 penniä päivässä	9,015 50	
		Sairaalan palvelijaston, 92 henkilön, ruoka, kunkin 1 mk päivässä . .	33,580	
		Assistenttilääkäriin, ylihoitajatarten, osastonhoitajatarten, pesun ja liinavaatevaraston sekä ompelutyön johtajattaren ynnä emännöitsijän ruoka, 14 hengen, à 1: 50 päivässä	7,665	
		Lääkkeet, arviolta	15,000	
		Polttoaineet ja valaistus, s:n	35,000	
		Vedenkulutus, s:n	5,000	
		3 hevosen heinät ja kaurat, s:n . .	1,800	
		Kaluston kunnossapito ja täydennys, s:n	8,000	
	c*	Kaluston ja vaatteiden ostoon, s:n	35,000	
	c	Sipooseen elätteelle annetut mielenvikaiset, s:n	30,000	
		Utteruusrahoja mielisairaiden suorittamasta työstä, s:n	1,300	
		Patjain ja tyynyjen oljet, s:n	1,800	
	c*	Puhtaanapito, s:n	2,200	
		32 makkiastiapanoksen ostoon . .	800	
		Siirros	345,775	7,082,360 66

		Siirros	345,775	7,082,360	66
	e	Sekalaista, arviolta	5,000		
		623 hengen vaatteiden pesu kau- pungin vaivaistalossa à 3 mk			
		potilasta kohti, arviolta	18,000	368,775	
		6. Humaliston varasairaala.			
		1 Lääkäri	3,000		
		1 Amanuenssi	1,200		
		1 Ylihoitajatar, taloud. hoitaja . .	1,080		
		3 Osastonhoitajatar à 840 mk . .	2,520		
		3 Hoitajatar à 600 mk	1,800		
		Korotusta 1 hoitajattarelle 5 v:n palveluksesta	60		
		Korotus 1 hoitajattarelle 5 v:n palveluksesta 1/2:stä 1914	55		
		Korotus 1 hoitajattarelle 5 v:n palveluksesta 1/6:stä 1914	35		
		Korotus 1 hoitajattarelle 5 v:n palveluksesta 1/9:stä 1914	20		
		Korotus 1 hoitajattarelle 5 v:n palveluksesta 1/10:stä 1914	15		
		1 Emännöitsijä	480		
		1 Leipojatar	300		
		2 Palvelijatarta à 240 mk	480		
		3 Siivoojatar à 240 mk	720		
		2 Renkiä à 480 mk	960		
		3 Pesijätärtä à 240 mk	720		
		Näiden vuokrat rahat à 120 mk . .	360		
		Ruoka 60 hengelle à 1:15 päi- vässä	25,185		
		Ruoka 10 hengelle à 1:60 päi- vässä	5,840		
		Lääkkeet, arviolta	4,000		
		Ylimääräinen sairaanhoito, s:n . .	400		
		Palvelusväen kesäloman aikaiset sijaiset	200		
		Kaluston ostoon ja kunnossapitoon, arviolta	4,400		
		Sekalaisiin menoihin, s:n	3,340		
		Vuokrat	12,480		
		Polttoaineet, arviolta	4,000		
		Valaistus, s:n	800		
		Vedenkulutus, s:n	750		
		Makkien puhtaanapito, s:n	400	75,600	
		Siirros	—	7,526,735	66
Kvstons päät. 6/4 1909	} b* & c				
S:n 30/12 1910					
S:n 30/12 1911					

			Siirros	—	7,526,735 66
7. Poliklinikat ja muu sairaanhoito.					
Kvston päät. 29/12 1905 S:n 30/12 1910	b	Määräraha Kallion lastenpoliklinikkaa varten	4,000	—	
S:n 29/12 1905	b & c	Määräraha polikliinista silmäosastoa varten: t:ri G. A. Nordman . 2,500: —	2,700	—	
S:n 30/12 1912	c	Päivärahat varatt. sair. puolesta tilintekovelvollisuudella 200: —	2,300	—	
S:n 30/12 1912	b	T:ri E. Kuhlefelt 2,000: — Päivämaksuja varatt. sair. puolesta tilitysvelvollisuudella 300: —	6,500	—	
S:n 28/5 1907 S:n 30/12 1912	b	Määräraha Kallion silmätautipoliklinikan voimassapitoon	5,700	—	
S:n 29/12 1905 S:n 30/12 1910 S:n 30/12 1912	b	Määräraha korva-, nenä- ja kurkkutautien poliklinikkaa varten	26,600	—	
S:n 15/12 1903 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908	b	Määräraha Marian sair. tuberkuloosipoliklinikkaa ja huoitola varten	18,540	—	
S:n 30/12 1911	b*	Määräraha 10 sairassijaa varten t:rien O. A. Boijen ja A. W. Parviaisen lapsenpäästölaitoksessa	1,650	—	
S:n 30/4 1912	b	Määräraha Diakonissalaitoksen kodille H:gin kaupungista olevia tuberkelitautisia lapsia varten	12,130	—	
S:n 30/12 1908 S:n 30/12 1910	b & c	Määräraha Oulunkylän kesäpäiväparantola varten	4,000	—	84,120
8. Terveyspoliisi.					
Kvston päät. 13/12 1904	b	1 Käsiamm. työpajain ja työpaikkain tarkastaja, palkkaa 3,000: — korotusta 5 v:n palveluksesta 500: —	3,500	—	
S:n 11/3 1913	b	1 Naispuolinen käsiammattien tarkastaja	3,000	—	
1886 v:n rahäsääntö Kvston päät. 30/12 1911	b	1 Ylikaitsija, palkkaa . 2,800: — korotusta 10 v:n palveluksesta 500: —	3,300	—	
			Siirros	9,800	7,610,855 66

			Siirros	9,800	7,610,855	66
1886 v:n rahasaäntö Kvston päät. 16/3 1909 S:n 16/4 1912	} b	4 Kaitsijaa, palkkaa à 2,500: — korotusta 5 v:n palveluksesta à 250: —	11,000			
		1 Kaitsija, palkkaa . . . 2,500: — korotusta 5 v:n palveluksesta 1/8:stä 1914 104: 15	2,604	15		
S:n 16/3 1909 S:n 14/3 1912	} b	3 Kaitsijaa à 2,500 mk	7,500			
S:n 29/12 1905 S:n 30/12 1907		} b	5 Nuorempaa kaitsijaa, palkkaa à 2,000 mk	10,000		
S:n 28/11 1905	} b & c		Terveyskaitsijain matkakustannukset	800		
		} b & c	Määräraha työväenasuntojen tarkastamista varten	7,000		
S:n 22/12 1911	} b & c		Kodeissa toimitett. desinfioimisesta, arviolta	18,000		
		} b & c	1 Desinfioimisen johtaja, palkkaa	2,500		
	} b & c		3 Desinfioitsijaa, palkk. à 2,000: —	6,000		
		} b & c	2 Tuberkelitautisten asunnonpuhdistajatarta, palkkaa à 1,000 mk	2,000		
						77,204
9. Terveystoimisto.						
Kvston päät. 8/10 1907 S:n 30/12 1908 S:n 30/12 1909 S:n 30/12 1911 S:n 30/12 1912	} b & c	1 Yhlääkäri	6,000			
		1 Johtaja	4,500			
		1 Assistentti	3,000			
		6 Kaitsijaa à 2,500 mk	15,000			
		Korotus 5 v:n palveluksesta 4 vanh. kaitsijalle à 250 mk	1,000			
		2 Nuorempaa kaits., à 2,000 mk	4,000			
		1 Vahtimestari, palkkio	1,800			
		Polttopuut, arviolta	325			
		Valaistus, s:n	320			
		Siivoaminen ja pesu, s:n	700			
		Kaluston kunnossapito, lääkkeet, raitiotieliput y. m., s:n	2,100			
					38,745	
10. Laboratorio terveydellisiä tutkimuksia varten.						
Kvston päät. 26/5 1903 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1909 S:n 30/12 1910	} b & c	1 Johtaja	9,000			
		1 Assistentti	4,800			
		1 Laborantti	2,400			
		1 Näytteidenottaja	1,500			
		1 Kirjuriapulainen	1,200			
		Satunnaisten apulaisten palkkaamiseen, arviolta	3,000			
		Siirros	21,900		7,726,804	81

			Siirros	21,900	7,726,804	81	
Kvston päät. 26/5 1903	} b&c	1 Vahtimestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa		1,700			
S:n 30/12 1907			Koneid. ja kirjakokoelm. kunnosap., näytteiden y. m. ostoon . .		4,000		
S:n 30/12 1909					1,000		
S:n 30/12 1910	c*	Kirjakokoelman täydentämiseen . .		5,000			
S:n 11/12 1906	} b	1 Lääkäri bakteriologisia tutkimuksia varten		400			
S:n 17/11 1908				800			
S:n 17/11 1908	b	Sijaisen palkkio kesäloman aikana		900			
	c	Koneiden y. m. osto bakteriologisia tutkimuksia varten		350			
S:n 30/12 1907	} b	1 Vahtimestarinapulainen		2,000			
S:n 30/12 1912				500			
	c	Vedenkulutus, arviolta		38,550			
		Polttoaineet, s:n					
		Valo, s:n					
11. Lihantarkastus.							
Kvston päät. 17/12 1908	} b	1 Eläinlääkäri		4,000: —			
				1 Eläinlääkäripul.		1,500: —	
S:n 25/2 1913	b*	Eläinlääkäripul. terveydenhoitotoimistossa lihantarkast. varten		3,000: —			
	} c	Kustannuksia, arviolta		300: —			
				Vuokra		300: —	
				9,100: —			
		Suoritetaan viideltä kuukaudesta . .		3,792			
		1 Johtaja, bakteriologi.		8,000: —			
		1 Vanhempi tarkastuseläinlääkäri		6,000: —			
		1 Nuorempi s:n		4,000: —			
		1 Rahastonhoitaja, samalla kirjanpitäjä . .		3,000: —			
		1 Halliesimies		2,400: —			
		2 Leimaajaa, à 1,500		3,000: —			
		4 Kantajaa à 1,500		6,000: —			
		1 Laboratorion vahtimestari, samalla desinfektorin hoitaja . .		1,500: —			
		2 Triikiinintutkijaa, (ehdollisesti naispuolista) à 1,800		3,600: —			
		1 Näytteidenottaja		1,500: —			
		Siirros	39,000: —	3,792	7,765,354	81	

		Siirros 39,000: —	3,792	7,765,354	81
Välikirjan muk.		Vuokra 17,000: —			
		Valo, arviolta 300: —			
		Siivoaminen 1,000: —			
		Hylkylihain ja jätteiden poiskuljetus 1,500: —			
		Polttoaineet ehdoll. Maito- keskukselle suorit. kor- vaus desinfektoriin annetusta höyrystä . 1,000: —			
		Valokaasun kulutus . . 300: —			
		60,100: —			
		Suoritetaan 7 kuukaudelta	35,058	38,850	33
			33		
		12. Rokotusainevarasto.			
	c	Määräraha rokotusvelvollisuuden täyttämisen valvomiseen	400		
		Määräraha huoneiston hankkimi- seksi rokot. varten ja niiden siivoamiseen	600	1,000	
		13. Satunnainen määräraha.			
		Rottien tappamiseen	—	3,000	
		14. Sekalaista.			
	c	Määräraha Leppäsuon varasairaalan vartioimista y. m. varten	1,200		
		Määräraha Lapinlahdenkadun las- tensairaalaan voimassapitoon . .	14,000		
		Määräraha kulkutautien ehkäise- miseen	16,000		
		Tilapäisten sairaalain makkien y. m. puhtaanapito	2,000		
Kvston päät. 8/10 1912	b	Sipoossa olevan kunnan mieli- sairaalan ylilääkäri, palkkaa . .	10,000		
S:n 10/6 1913	b	Kunnan teurastamon johtaja, palkkaa 8,000: —			
		vuokrakorvausta 2,000: —	10,000	53,200	
		— Smk 1,839,676: 13 —			
		Siirros	—	7,861,405	14

				Siirros	—	7,861,405	14	
VIII. Vaivaishoito.								
1. Vaivaishoitohallitus.								
Kvston päät.	5/12 1895	b	{	1 Puheenjohtaja	1,200	—		
S:n	20/12 1902			1 Toimitusjohtaja	7,000	—		
S:n	30/12 1911			1 Sihteeri	6,000	—		
S:n	30/12 1912			b	1 Kirjanpitäjä ja rahast. hoitaja ..	3,600	—	
S:n	21/9 1909			b	1 Lastenhoidontarkastaja	6,000	—	
S:n	21/2 1911			b	1 Tarkastaja	3,000	—	
				1 Kanslianjohtaja, palk- kaa	2,400: —			
				korotusta 5 v:n pal- veluksesta	250: —	2,650	—	
S:n	20/4 1909	b	{	1 Kanslianjohtaja, palk- kaa	2,400: —			
S:n	21/9 1909			korotus 5 v:n palve- lukselta 1/7:stä 1914	125: —			
S:n	28/5 1913			henkilökohtaista palk- kionlisäystä	500: —	3,025	—	
S:n	11/6 1912	b	{	1 Rekisteritoimiston johtajatar ..	2,000	—		
		b & c	{	5 Kirjuriapulaista ä 1,200: —	6,000	—		
		c	{	Lisäksi tarvittavat kanslia-apulai- set	1,500	—		
		c	{	4 Diakonissaa, kukin 1,500: — ..	6,000	—		
S:n	22/12 1898	b & c	{	1 Vahtimestari	1,200	—		
S:n	30/12 1908			1 Vahtimestarinapulainen	480	—		
		c	{	Palkkiota kaupungissa oleville kait- sijoille ja vakinaisille maaseutu- asiamiehille, arviolta	20,000	—		
		c	{	Korvausta tarkastusmatkoista, ar- violta	2,000	—		
		c	{	Määräraha 6 raitiotiekortin ostoon	600	—		
				Siirros	72,255	—	7,861,405 14	

			Siirros	72,255	7,861,405	14	
Kvston päät. 30/12 1912	c	Kesäloman hankkimiseksi kaupungissa oleville kaitsijoille sekä erinäisille hallituksen virkailijoille, arviolta		500			
	b	Palkkiota Vaivaishoitohallituksen jäsenille valmistelukouksista, arviolta		4,200			
	c	Valo, s:n		500			
		Polttoaineet, s:n		1,200			
		Vedenkulutus, s:n		100			
		Tarverahat, siivoaminen y. m., s:n		4,000			
d	Arvaamattomat menot, s:n		5,000	87,755			
<p style="text-align: center;">2. Vaivaistalo ja sen yhteydessä olevat laitokset.</p>							
1886 v:n rahasaäntö Kvston päät. 30/12 1912	b	1 Tarkastaja, paitsi asuntoa, valoa ja lämpöä, palkkaa		6,000			
S:n 23/9 1913	b	1 Konttoriapulainen, paitsi s:n s:n		2,400			
S:n 28/12 1906	b	1 Konttoriapul., paitsi s:n s:n....		2,000			
1886 v:n rahasaäntö Kvston päät. 21/12 1889 S:n 30/12 1912	b	1 Saarnaaja		1,500			
Kvston päät. 11/6 1912	b & c	Palkkio urkuinsoitosta ja kirkkolaulun johtamisesta		300			
		1 Varastonhoitaja, samalla vahtimestari, paitsi asuntoa, ruokaa, lämpöä ja valoa, palkkaa		1,200			
		1 Puutarhatöiden johtaja, paitsi s:n s:n, palkkaa		1,200			
		1 Koneenkäytt., paitsi s:n s:n, palkk.		1,500			
		2 Lämmittäjää, paitsi s:n s:n, palkkaa kumpikin 540: —		1,080			
		1 Pesulaitoksen johtajatar, paitsi s:n s:n, palkkaa		900			
		1 Pesijätär, paitsi s:n s:n, palkkaa		360			
		4 Pesijätärtä, paitsi s:n s:n, palkkaa kukin 324: —		1,296			
		1 Emännöitsijä, paitsi s:n s:n, palkk.		900			
		1 Keittäjätär, paitsi s:n s:n, palkkaa		480			
		1 Keittäjätär, paitsi s:n s:n, palkkaa		360			
		4 Keittäjätärtä, paitsi s:n s:n, palkk. kukin 300: —		1,200			
		2 Leipojatarta, paitsi s:n s:n, palkkaa kumpikin 360: —		720			
				Siirros	23,396	7,949,160	14

		Siirros	23,396	7,949,160	14	
Kvston päät. 11/11 1913	b	Lääkkeisiin, arviolta	2,000			
		Lääkärinvalvonta työ- ja vaivaistalossa sekä Oulunkylän lastenkodissa	2,000			
	c	Erinäiset sisustus- ja tasoitustyöt, arviolta	2,500			
					29,896	
		<i>a) Vaivaistalo.</i>				
Kvston päät. 11/6 1912	b	1 Emännöitsijä, paitsi ruokaa, asuntoa, polttopuita, ja valoa, palkkaa	900			
		1 Ompelijatar, paitsi s:n s:n, palkk.	360			
		1 Ylihoit:r, paitsi s:n s:n, palkkaa	900			
		2 Hoitajatarta, paitsi s:n s:n, palkkaa à 600: —	1,200			
		1 Hoitajatar, paitsi s:n s:n, palkkaa	480			
		3 Apulaishoitajatarta, paitsi s:n s:n, palkkaa à 420: —	1,260			
		1 Oulunkylän lastenkodin johtajatar, paitsi s:n s:n, palkkaa	900			
		1 Lastenhoitaj., paitsi s:n s:n, palkk.	600			
		3 Lastenhoitajatarta, paitsi s:n s:n, palkkaa à 420: —	1,260			
		1 Renki, paitsi s:n s:n, palkkaa	540			
	c	1 Portinvartija, paitsi s:n s:n, palkk.	900			
		Sijaisten palkkaamiseen erinäisten virkailijain kesäloman ajaksi, arviolta	500			
		Vaatetus, s:n	15,000			
		500 hoidokin ruoka à 45 penniä päivässä	82,125			
		Henkilökunnan s:n à 60 penniä päivässä	7,884			
		Kalusto, arviolta	15,000			
		Tarveaineet, s:n	1,200			
		Polttoaineet, s:n	40,000			
		c	Valaistus, s:n	8,000		
			Vedenkulutus, s:n	7,000		
d	Kaurat ja heinät 8 hevoselle sekä silain y. m. kunnossapito, s:n	4,800				
	Korjaustyöt, s:n	2,000				
	Uutteruusrahoja, s:n	5,000				
	Työlaitoksessa teetetyt työt, s:n	35,000				
				237,809		
		Siirros	—	8,216,865	14	

			Siirros	—	8,216,865	14
		<i>b) Työlaitos.</i>				
Kvston päät. 11/6 1912	b	1	Kaitsija, paitsi asuntoa, poltto- puita ja valoa	2,400		
		1	Konttoriapulainen, paitsi ruokaa, asuntoa, lämpöä ja valoa	480		
		3	Vahtimestaria, paitsi asuntoa, polttop. ja valoa, à 1,200: —	3,600		
S:n 30/12 1912	b	1	Vahtimestari, paitsi asuntoa, ruo- kaa, lämpöä ja valoa	960		
S:n 30/12 1912	b	2	Työesimiestä, paitsi asuntoa, läm- pöä ja valoa, à 1,200: —	2,400		
S:n 19/10 1909	b		Sijaisen palkkaamiseen kesäloman aikana	400		
			Polttoaineet, arviolta	4,000		
			Valaistus, s:n	1,000		
			Vedenkulutus, s:n	700		
			Ruoka, s:n	21,000		
	e		Vaatekustannukset, s:n	6,000		
			Tarveaineet, s:n	50,000		
			Kalusto ja työkalut, s:n	3,000		
			Utteruusrahat, s:n	8,000		
			Korjaustyöt, s:n	500		
			Erinäiset teetetyt työt	5,000		
	d		Sekalaisia menoja, arviolta	1,500	110,940	
		3. Apurahoja ja kustannuksia laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten.				
			Kaupunkiin ja maaseudulle hoidet- taviksi annetut, arviolta	90,000		
			Sairaanhoido, s:n	180,000		
			Kustannukset mielenvikaisten hen- kilöiden hoidosta, s:n	185,000		
			Lääkkeet, s:n	12,000		
	e	Suoranaisia apurahoja:				
		a)	vaivashoittoon eh- dottomasti oikeute- tuille henkilöille, ar- violta	80,000: —		
		b)	puutteenalaisille, joilla ei ole ehdotonta oikeutta vaivashoi- toon, s:n	40,000: —	120,000	587,000
			Siirros	—	8,914,805	14

			Siirros	—	8,914,805 14
		4. Sekalaista.			
	<i>c</i>	Hautauskuluja, arviolta		4,000	
	<i>b</i>	Määräraha Kaup.lähe-			
		tykselle miesten työ-			
		laitoksen voimassa-			
Kvston päät. 30/12 1909		pitoon	3,000: —		
		S:n naisten työlaitok-			
		sen		6,000: —	
		S:n Sörnäsins:n		4,000: —	
		S:n samalla kotonaan			
		työskent. puutteen-			
		alaisten avustamiseksi			
		työtä antamalla	5,000: —	18,000	22,000
		— Smk 1,075,400: — —			
		IX. Opetus- ja sivistys-			
		laitokset.			
		1. Merikoulu.			
	<i>b</i>	Vuokra		3,000	
Kvston päät. 9/5 1900	<i>c</i>	Polttopuut, arviolta		600	3,600
Välikirjan muk.					
		2. Käsityöläiskoulut.			
	<i>b & c</i>	Määräraha ylemmille käsityöläis-			
		kouluille		42,812	
Kvston päät. 17/10 1899	<i>b & c</i>	S:n alemmille käsityöläiskouluille		30,483	
S:n 27/11 1906					
		<i>Valmistava poikain ammatti-</i>			
		<i>koulu:</i>			
	<i>b</i>	1 Vakainainen opettaja			
		ruotsal. osastolla	4,200: —		
		korotus 5 v:n palve-			
		luksesta 1/9:stä 1914	200: —		
S:n 26/9 ja 20/11 1900	<i>b</i>	1 Vakainainen opettaja			
		suomal. osastolla	4,200: —		
		korotus 5 v:n palve-			
		luksesta	600: —		
	<i>b</i>	1 Vak. opettaja käsi-			
S:n 26/9 ja 20/11 1900		varaispiirustuksessa	3,000: —		
sekä 19/12 1901		korotus 10 v:n palve-			
		luksesta	800: —		
		Siirros	13,000: —	73,295	8,940,405 14

			Siirros 13,000:—	73,295—	8,940,405 14
Kvston päät. 25/9 ja 20/11 1900	} b	1 Vakainainen työmes-			
		tari puutöissä	3,300:—		
		korotus 15 v:n palve-			
		luksesta 1/9:stä 1914	700:—		
		1 Vakainainen työmes-			
		tari metallitöissä . . .	2,700:—		
		korotus 15 v:n palve-			
		luksesta 1/9:stä 1914	700:—		
		Johtaja, palkkiota	1,500:—		
S:n 30/12 1907	b	Palkkioita tuntiopetta-			
		jille, 44 viikkotunn.			
		à 150 mk	6,600:—		
	c	Palkkiota tuntiopettajille			
		viikkojen korjauks., 6			
		viikkotunn. à 150 mk	900:—		
S:n 30/12 1907	b	1 Alityömestari puu-			
		töissä	1,800:—		
		korotus 10 v:n palve-			
		luksesta	400:—		
S:n 30/12 1907	b	1 Alityömestari metalli-			
		töissä	1,800:—		
S:n 30/12 1910	b	henkilökoht. lis.	600:—		
S:n 3/11 1908	b	Palkkiota työpajan sil-			
		mälläpidosta ruotsa-			
		laisella ja suomalai-			
		sella osastolla	1,200:—		
S:n 30/10 1906	b	Vahtimestarin palkkio .	1,200:—		
	c	Vahtimestarin apulai-			
		nen 9 kuuk. aikana.	450:—		
		Työpajan työai-			
		neet	1,500:—		
		Työpajan korjaus ja			
		täydennys	800:—		
	c	Kirjasto, aikakauskirjat			
		ja tarverahat	1,250:—		
		Oppilaskirjastolle	100:—		
	c*	Opetusvälineet, arvi-			
		olta	1,000:—		
S:n 28/11 1905	} b	Työpajahuoneiston			
Välikirjan muk.		vuokra	4,000:—		
		Lämpö ja sähkövoima,			
		arviolta	300:—		
	c	Valaistus, s:n	850:—		
		Puhtaanapito, s:n	250:—	46,900—	
			Siirros 120,195—	8,940,405 14	

			Siirros	120,195	8,940,405	14
			<i>Tyttöjen ammattikoulu.</i>			
			3 Opettajatarta, palkkaa à 2,500 mk.	7,500: —		
			2 Opettajatarta, palkkaa à 2,200 mk.	4,400: —		
			1 Opettajatar, palkkaa.	2,400: —		
			1 S:n	1,500: —		
Kvstön päät. 1/12 1903	} b		palkankorot. 2 opetta-			
S:n 30/12 1906			jattarelle 10 v:n palve-			
S:n 20/10 1908			luksesta 1/8:stä 1914			
S:n 2/4 1909			palkankorot. 5 v:n pal-			
S:n 22/12 1911			veluks. 5 opettajattarel.			
			Johtajattaren palkkio ..			
			Palkkionlisäystä äidin-			
			kielen opettajatta-			
			rille			
			Tuntiopett. palkkiot ..			
			Palvelijattaret	720: —		
			Ruuanpito, arviolta ..	4,000: —		
			Työaineet, s:n	2,000: —		
			Vuokra	6,000: —		
			Polttoaineet	1,400: —		
			Valaistus	600: —		
			Kalusto ja korjaukset .	1,800: —		
			Sekalaista	2,400: —	42,346	70
					162,541	70
			3. Kauppaoppilaitokset.			
			Määräraha A. b. Helsingfors Han-			
			delsskola yhtiölle (15 vapaaoppi-		8,000	
			lassijasta)			
			Helsingin kauppakoulu Osakeyh-			
			tiön liikeapulaisiltakurssit (6		3,000	
			vapaaoppilassijasta)			
			Määräraha Suomen Liikemiesten			
			Kauppaopistolle (32 vapaaoppi-		20,000	
			lassijasta)			
			Määräraha Helsingin Kauppiaitten			
			Kauppakoululle (18 vapaaoppi-		8,000	
			lassijasta)			
			Määräraha Högre svenska handels-			
			läroverket opistolle (12 vapaa-		8,000	
			oppilassijasta)			
			Siirros	47,000	9,102,946	84

			Siirros	47,000	9,102,946	84	
		c*	Määräraha Svenska Handelsinstitut. opistolle (6 vapaaoppilassijasta)	4,000			
			Liikemiesyhdistyksen liikeapulais- iltakursseille (12 vapaaoppilas- sijasta)	6,000	57,000		
			4. Kansakoulut.				
			A) Ruotsinkieliset.				
			<i>a) Palkat.</i>				
Kvston päät. 28/4 1908	b	}	1 Tarkastaja, palkkaa . 8,000: — korotusta 5 v:n pal- veluksesta 1,000: —	9,000			
				1 Apulainen tarkastajankansliassa	600		
S:n 24/5 1913	b	}	1 Taloudenhoitaja	3,000			
				1 Taloudenhoitajan apulainen	1,200		
S:n 21/2 1911	b	}	1 Johtokunnan sihteeri	600			
S:n 5/9 1911				1 Lääkäri, palkkaa . . 3,600: — henkilökoht. palk. lis. 1,000: —	4,600		
			Opettajat ja opettajattaret.				
		}	19 Opettajaa, palkkaa à 2,400: — korotusta 15 v:n pal- veluksesta à 1,200: — kalliinajanlis. à 600: —	79,800			
				3 Opettajaa, palkkaa à 2,400: — korotusta 15 v:n pal- veluks. 1/8:sta 1914 . 1,060: — kalliinajanlisäystä 1/8:sta 1914 à 483: 33	11,829	99	
Kvston päät. 17/9 1907	b	}	5 Opettajaa, palkkaa à 2,400: — korotusta 10 v:n pal- veluksesta à 960: — kalliinajanlis. s:n à . 400: —	18,800			
S:n 28/4 1908				2 Opettajaa, palkkaa à 2,400: — korotusta 5 v:n pal- veluksesta à 480: — kalliinajanlis. s:n à . 200: —	6,160		
S:n 21/9 1909				4 Opettajaa, palkkaa à 2,400: — .	9,600		
S:n 16/2 1910				2 Opettajaa, vielä virk. nimittäm., palkkiota à 2,400: —	4,800		
			Siirros	149,989	99	9,159,946	
						84	

Arm. Jul. 21/7 1898 6 mom.	} b	1 Kreikk.-venäl. uskonnon opet- taja, palkkiota	Siirros	149,989 99	9,159,946 84
			800 —		
		21 Opet:tarta, palkkaa à 2,000: — korotusta 15 v:n pal- veluksesta à 1,000: — kalliinajanlisäystä à 600: —	75,600 —		
		7 Opet:tarta, palkkaa à 2,000: — korotusta 10 v:n pal- veluksesta à 800: — kalliinajanlisäystä à 400: —	22,400 —		
		1 Opet:tar, palkkaa à . 2,000: — korotusta 15 v:n pal- veluks. 1/8:sta 1914 566: 67 kalliinajanlis. 1/8:sta 1914 283: 33	2,850 —		
		9 Opet:tarta, palkkaa à 2,000: — korotusta 5 v:n pal- veluksesta à 400: — kalliinajanlisäystä à 200: —	23,400 —		
		3 Opet:tarta, palkkaa à 2,000: — korotusta 5 v:n pal- veluks. 1/8:sta 1914 166: 67 kalliinajanlis. 1/8:sta 1914 à 83: 33	6,750 —		
		3 Opet:tarta, palkkaa à 2,000: —	6,000 —		
		1 Opet:tar, vielä virkaan nimitt., palkkiota	2,000 —		
		14 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: — korotusta 15 v:n pal- veluksesta 850: — kalliinajanlisäystä à 600: —	44,100 —		
		2 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: — korotusta 15 v:n pal- veluks. 1/8:sta 1914 à 750: 84 kalliinajanlis. 1/8:sta 1914 à 483: 33	5,868 34		
		3 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: — korotusta 10 v:n pal- veluksesta à 680: — kalliinajanlisäystä à 400: —	8,340 —		
		9 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: — korotusta 5 v:n pal- veluksesta à 340: — kalliinajanlisäystä à 200: —	20,160 —		
			Siirros	368,258 33	9,159,946 84
Kvston päät. 17/9 1907 S:n 28/4 1908 S:n 21/9 1909 S:n 16/2 1910		} b			

			Siirros	368,258	33	9,159,946	84	
Kvoston päät. 17/9 1907 S:n 28/4 1908 S:n 21/9 1909 S:n 16/2 1910	b	3 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: — korotusta 5 v:n palveluks. 1/8:sta 1914 à 141: 67 kalliinajanlis. 1/8:sta 1914 à 83: 33		5,775	—			
		2 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: —		3,400	—			
		4 Opet:tarta, vielä virkaan nimitt., palkkiota à 1,700: —		6,800	—			
		1 Valmistavan koulun opettajatar, palkkiota		2,400	—			
		Tuntiopettajat.						
		Veiston tuntiopettajat		3,220	—			
		Laulun tuntiopettajat ja -opet:taret		1,500	—			
		Voimistelun tuntiopett:ret		2,600	—			
		c	Todennäköisesti tarvittavat lisä-opett. syyslukukaudella		800	—		
			Sijaiset, arviolta		5,500	—		
Apukoulun ylitunnit			300	—				
Palvelijat.								
Kvoston päät. 30/12 1908 S:n 30/12 1910 S:n 30/12 1911 S:n 30/12 1912	b	1 Vahtimestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa		1,437	50			
		4 S:n s:n à 1,250: —		5,000	—			
		1 S:n, ilman asunt., lämpöä ja valoa		1,750	—			
		1 Lämmittäjä, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa		1,250	—			
		1 Talonrenki, s:n s:n		1,200	—			
		1 S:n, s:n s:n		1,100	—			
		1 S:n, s:n s:n		780	—			
		1 S:n, ilman asuntoa, lämpöä ja valoa, 6 kuuk. à 75: —		450	—			
Erityisiä palkkioita.								
Kvoston päät. 15/4 1913 S:n 28/12 1906	b	Johtajain ja johtajatarten viransijaiset		2,900	—			
		Palkkiot johtajille ja johtajattarille		4,800	—			
		Palkkiot veiston opettaja-apulaisille		3,550	—			
		Palkkiot opetuksesta jatkoluokilla		2,600	—			
		Sukupuoliterveysopin opetus		125	—			
		Siirros	427,495	83	9,159,946	84		

		Siirros	427,495 83	9,159,946 84
Kvston päät. 30/12 1909	b	Palkkio kirjaston ja kokoelmien hoidosta	800 —	
	b	Palkkio veistonopetuksen johtajalle	400 —	
S:n 30/12 1910	b	Määräraha Aleksanterinkad. Alemman Käsityöläiskouluun perustetun kansakoululuokan voimaspitoon	1,160 —	
	c*	Määräraha Helsingin ruots. pikkukoulun opettajaseminaarille	4,000 —	
<i>b) Muut kustannukset.</i>				
		Kanslian ja kouluhuoneist. vuokrat	12,050 —	
		Opetusvälineet	7,500 —	
		Tarvikkeet käsitöihin ja koulukeittiöihin	6,000 —	
	c	Uudet kouluhuonekalut ja vanhojen korjaus	3,000 —	
		Polttopuut ja niiden hakkuu	18,000 —	
		Valaistus	5,000 —	
		Puhtaanapito	18,000 —	
		Vedenkulutusmaksut	1,500 —	
		Vaatetusapua kaupungista kotoisin oleville köyhille oppilaille	13,000 —	
Kvston päät. 17/10 1905	b	Kansakoulusta päässeiden oppilaiden paikanvälitys	1,000 —	
S:n 30/12 1907	b	Määräraha Viaporissa ja sen läheisillä saarilla asuv. lasten käyttämiseksi kaupung. kansakouluissa	750 —	
S:n 15/3 1905				
S:n 30/12 1909				
S:n 30/12 1910				
K. Asetus 5/8 1886	b	Apumaksut eläkkeen suorittam. Suomen kansak.opettajakunn.: 35 opettajalta à 50 mk 1,750: — 83 opettajattarelta à 37: 50	3,112: 50	4,862 50
	c	Ilmoitukset, painatustyöt ja kansliamenot	4,500 —	
		Matkastipendit	1,000 —	
		Määräraha yliopistollisiin jatkokursseihin osanottoa varten	2,200 —	
	d	Sekalaisia arvaamattomia menoja, Johtokunnan määräyksen muk.	2,000 —	
			— —	534,218 33
			Siirros	9,694,165 17

				Siirros	—	9,694,165 17	
B) Suomenkieliset.							
<i>a) Palkat.</i>							
Kvston päät. 28/4 1908	b	1	Tarkastaja, palkkaa	8,000: —			
			korotusta 5 v:n palveluksesta	1,000: —	9,000	—	
S:n 1/12 1908	b	1	Apulaistarkastaja	6,000	—		
S:n 28/4 1908	b	1	Apulainen tarkastajankansliassa	1,200	—		
S:n 20/10 1903	b	1	Taloudenhoitaja	5,000	—		
S:n 30/12 1911							
S:n 30/12 1908	b	1	Taloudenhoitajan apul. henkilökoht. palkanlis.	1,500: —	2,100	—	
S:n 19/9 1911				600: —			
S:n 1/6 1904	b & c	1	Johtokunnan sihteeri	1,000	—		
S:n 21/2 1911	b	1	Lääkäri, palkkaa	6,400: —	7,300	—	
S:n 5/9 1911				korotusta 5 v:n palveluksesta			900: —
Opettajat ja opettajattaret.							
9 Opettajaa, palkkaa à 2,400: —							
korotusta 15 v:n palveluksesta à 1,200: —							
kalliinajanlisäystä à 600: —							
37,800 —							
1886 v:n rahasaäntö	b	1	Opettaja, palkkaa	2,400: —	3,943 33	—	
Kvston päät. 12/12 1899				korotusta 15 v:n palveluks. 1/8:sta 1914			1,060: —
S:n 17/9 1907				kalliinajanlis. 1/8:sta 1914			483: 33
S:n 28/4 1908							
S:n 21/9 1909							
S:n 16/2 1910							
10 Opettajaa, palkkaa à 2,400: —							
korotusta 10 v:n palveluksesta à 960: —							
kalliinajanlisäystä à 400: —							
37,600 —							
4 Opettajaa, palkkaa à 2,400: —							
korotusta 10 v:n palveluks. 1/8:sta 1914 à 680: —							
kalliinajanlis. 10 v:n palvel. 1/8:sta 1914 à 283: 33							
S:n 21/9 1909	b	4		13,453 33	—		
S:n 16/2 1910							
11 Opettajaa, palkkaa à 2,400: —							
korotusta 5 v:n palveluksesta à 480: —							
kalliinajanlisäystä à 200: —							
33,880 —							
				Siirros	158,276 66	9,694,165 17	

			Siirros	158,276 66	9,694,165 17
Kvston päät. ^{21/9} 1909 S:n ^{16/2} 1910	b	7 Opettajaa, palkkaa à 2,400: — korotusta 5 v:n palveluks. 1/8:sta 1914 à 200: — kalliinanjanlis. 5 v:n palvel. 1/8:sta 1914 à 83: 33		18,783 33	
		15 Opettajaa, palkkaa à 2,400: —		36,000 —	
Kvston päät. ^{29/12} 1905	c	6 Opettajaa, vielä virkaan nimitämätöntä, palkkiota à 2,400: —		14,400 —	
		1 Opettaja jatkoluokan ammattiopetusta varten, palkkiota		2,940 —	
	b	1 Kreikkalais-venäläisen uskonopin opettaja, palkkiota		800 —	
		24 Opettajatarta, palkk. à 2,000: — korotusta 15 v:n palveluksesta à 1,000: — kalliinanjanlisäystä à 600: —		86,400 —	
Kvston päät. ^{27/11} 1906 S:n ^{17/9} 1907 S:n ^{28/4} 1908 S:n ^{21/9} 1909 S:n ^{16/2} 1910	b	3 Opettajatarta, palkk. à 2,000: — korotusta 15 v:n palveluks. 1/8:sta 1914 à 883: 33 kalliinanjanlis. 15 v:n palvel. 1/8:sta 1914 à 483: 33		10,100 —	
		10 Opettajatarta, palkk. à 2,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta à 800: — kalliinanjanlisäystä à 400: —		32,000 —	
		7 opettajatarta, palkk. à 2,000: — korotusta 10 v:n palveluks. 1/8:sta 1914 à 566: 67 kalliinanjanlis. 10 v:n palvel. 1/8:sta 1914 à 283: 33		19,950 —	
		15 Opettajatarta, palkk. à 2,000: — korotusta 5 v:n palveluksesta à 400: — kalliinanjanlisäystä à 200: —		39,000 —	
		7 Opettajatarta, palkk. à 2,000: — korotusta 5 v:n palveluks. 1/8:sta 1914 à 166: 67 kalliinanjanlis. 5 v:n palvel. 1/8:sta 1914 à 83: 33		15,750 —	
		13 Opettajatarta, palkk. à 2,000: —		26,000 —	
		6 Opettajatarta, vielä virkaan nimitämät., palkkiota à 2,000: — . .		12,000 —	
				Siirros	472,399 99

			Siirros	472,399 99	9,694,165 17
		21 Opettajatarta, palkk. à 1,700: — korotusta 15 v:n palveluksesta à 850: — kalliinajanlisäystä à 600: —		66,150 —	
		2 Opettajatarta, palkk. à 1,700: — korotusta 15 v:n palveluks. 1/8:sta 1914 à 750: 83 kalliinajanlis. 15 v:n palvel. 1/8:sta 1914 à 483: 33		5,868 33	
		12 Opettajatarta, palkk. à 1,700: — korotusta 10 v:n palveluksesta à 680: — kalliinajanlis. 10 v:n palveluksesta à 400: —		33,360 —	
Kvston päät. 27/11 1906 S:n 17/9 1907 S:n 28/4 1908 S:n 21/9 1909 S:n 16/2 1910	b	3 Opettajatarta, palkk. à 1,700: — korotusta 10 v:n palveluks. 1/8:sta 1914 à 481: 67 kalliinajanlis. 10 v:n palvel. 1/8:sta 1914 à 283: 33		7,395 —	
		22 Opettajatarta, palkk. à 1,700: — korotusta 5 v:n palveluksesta à 340: — kalliinajanlis. 5 v:n palveluksesta à 200: —		49,280 —	
		2 Opettajatarta, palkk. à 1,700: — korotusta 5 v:n palveluks. 1/8:sta 1914 à 141: 67 kalliinajanlis. 5 v:n palvel. 1/8:sta 1914 à 83: 33		3,850 —	
		15 Opettajatarta, palkk. à 1,700: —		25,500 —	
S:n 30/12 1910	b	5 Opettajatarta, vielä virk. nimitt., palkkiota à 1,700: — Palkanlisäys laiminlyötyjen lasten opettajattarelle		8,500 — 218 33	
		Tuntiopettajat.			
S:n 28/4 1908 S:n 21/9 1909 S:n 16/2 1910	b	Veiston tuntiopettajat		3,500 —	
		Laulun tuntiopettajat ja -opett:aret		4,000 —	
		Voimistelun tuntiopett:ret		3,000 —	
	c	Ilta-koulun tuntiopettajat ja -opettajattaret Todennäköisesti tarvittavat lisäopett. syyslukukaudella, arviolta		1,300 — 11,200 —	
			Siirros	695,521 65	9,694,165 17

			Siirros	695,521 65	9,694,165 17
Kvston päät. 15/4 1913	c	Sijaiset, arviolta	9,500	—	
		Apukoulun ylitunnit	700	—	
		Palkkioita johtajain ja johtajattarien viransijaisille	5,100	—	
Palvelijat.					
Kvston päät. 29/12 1905 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908 S:n 30/12 1910 S:n 30/12 1911 S:n 30/12 1912	b	1 Vahtimestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa	1,680	—	
		1 S:n s:n s:n	1,437	50	
		1 S:n s:n s:n	1,350	—	
		3 S:n s:n s:n à 1,250: —	3,750	—	
		1 S:n s:n s:n	1,125	—	
		1 S:n ilman asunt., lämpöä ja valoa	1,750	—	
		1 S:n ilman s:n s:n .. 1,750: — vuokrarahoja	400: —	2,150	—
		1 Lämmitt., paitsi asunt., lämp. ja val.	1,375	—	
		1 S:n s:n s:n	1,250	—	
		1 S:n, samalla talonrenki, s:n s:n	1,125	—	
S:n 29/12 1905 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908 S:n 30/12 1912	b	1 Talonrenki, paitsi asuntoa, lämpöä ja valaistusta	1,050	—	
		1 S:n s:n s:n	840	—	
		1 S:n, ilman s:n s:n .. 840: — vuokrarahoja	516: —	1,356	—
		1 S:n, ilman asuntoa, lämpöä ja valoa, 6 kuuk. à 90: —	540	—	
		1 S:n s:n s:n samalta ajalta à 75: —	450	—	
		Erityisiä palkkioita.			
Kvston päät. 28/12 1906	c	Palkkiot 16:lle johtajalle ja johtajattarelle	8,600	—	
		Palkkiot 3 veiston opettaja-apulais.	5,900	—	
		Palkkiot opetuksesta kansakoulujen jatkoluokilla	14,400	—	
	b	Palkkio erityisestä sukupuoliterveysopin opetuksesta	175	—	
		Palkkio kokoelmien hoidosta	700	—	
S:n 30/12 1909	b	Palkkio suomalaisten ja ruotsalaisten kansakoulupoikien yhteisen torvisoittokunnan johtamisesta	900	—	
		Palkkio 1 veistonopetuksen johtajalle	400	—	
			Siirros	763,125 15	9,694,165 17

			Siirros	763,125	15	9,694,165	17
Kvston päät. 30/12 1910	b	Määräraha Aleksanterinkad. Alem- paan Käsityöläiskouluun perus- tetun kansakoululuokan voimas- sapitoon		1,210	—		
	c*	Määräraha koulunjohtaja Kaarle Werkon suom. pikkukoulunopet- tajaseminaarille		4,000	—		
		<i>b) Muut kustannukset.</i>					
		Kanslian ja kouluhuoneist. vuokrat		45,915	—		
		Opetusvälineet		16,500	—		
		Tarvikkeet käsitöihin ja koulukeitt.		12,000	—		
		Uudet kouluhuonekalut ja vanhojen korjaus		8,000	—		
	c	Polttopuut ja niiden hakkuu		34,000	—		
		Valaistus		15,000	—		
		Puhtaanapito		36,000	—		
		Vedenkulutusmaksut		3,000	—		
		Vaatetusapua kaupungista kotoisin oleville köyhille oppilaille		32,000	—		
Kvston päät. 17/10 1905 } S:n 30/12 1907 }	b	Kansakoulusta päässeiden oppilai- den paikanvälitys		1,200	—		
S:n 15/3 1905 } S:n 30/12 1909 }	b	Määräraha Viaporissa ja sen lähei- sillä saarilla asuv. lasten käyttä- miseksi kaupung. kansakouluissa		750	—		
S:n 30/12 1910 }							
K. Asetus 5/3 1886	b	Apumaksut eläkkeen suorittam. Suomen kansak.opettajakunn.: 70 opettajalta à 50 mk 3,500: — 176 opettajattarelta à 37: 50 6,600: —		10,100	—		
		Ilmoitukset, painatustyöt ja kans- liamenot		5,000	—		
	c	Matkastipendimääräraha		2,000	—		
		Määräraha yliopistollisiin jatkokurs- seihin osanottoa varten		2,200	—		
	d	Sekalaisia arvaamattomia menoja, Johtokunnan määräyksen muk.		2,500	—	994,500	15
		5. Aistiviallisten ja raajarik- koisten lasten opetus.					
Kvston päät. 11/10 1898	b	Määräraha, suoritettavaksi 350 mk kultakin Perttulan tylsämielisten lasten laitokseen Helsingistä ote- tulta vapaaoppilaalta, yhteensä kuitenkin korkeintaan		5,000	—		
		Siirros		5,000	—	10,688,665	32

			Siirros	5,000 —	10,688,665 32
Kvston päät. 30/12 1910	b	Määräraha raajarikkoisten varat- tomain lasten opetusta varten..		5,000 —	10,000 —
		6. Pahatapaisten lasten turvakodit.			
		<i>Helsingin vastaanotto- ja havaintokoti.</i>			
		1 Johtaja, paitsi asun- toa, lämpöä ja valoa, palkkaa 3,000: — ruokarahoja 400: —		3,400 —	
		1 Edellisen apulainen, s:n s:n, palkkaa.... 1,200: — ruokarahoja 400: —		1,600 —	
		1 Emännöitsijä, s:n s:n, palkkaa 600: — ruokarahoja 400: —		1,000 —	
Kvston päät. 24/9 1912	b & c	1 Palvelijatar, s:n s:n, palkkaa 300: — ruokarahoja 400: —		700 —	
		Vuokra		4,700 —	
		Polttoaineet, arviolta		800 —	
		Valaistus, s:n		200 —	
		12 hoidokin elatus, kunkin 70 pen- niä päivässä		3,066 —	
		S:n vaatetuskustannukset à 80 mk		960 —	
	c	Sekalaisia menoja		2,000 —	18,426 —
		<i>Bromarvin Bengtsårin kasvatus- laitos.</i>			
		1 Johtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa		5,000 —	
		2 Opettajaa, s:n s:n, palkkaa à 2,400: —		4,800 —	
Kvston päät. 30/12 1907 S:n 1/3 1910 S:n 30/12 1910 S:n 30/12 1911 S:n 30/12 1912	b & c	1 Puutarhuri, samalla hoitaja, paitsi asun- toa, lämpöä ja valoa, palkkaa 1,100: — ruokarahoja 400: —		1,500 —	
		Siirros	11,300 —	10,717,091 32	

			Siirros	11,300	10,717,091	32
		1	Pehtori, samalla hoitaja, paitsi asuntoa lämpöä ja valoa, palkk. ruokarahoja	800: — 400: —	1,200	
		1	Karjanhoitaja, samalla joidenkuiden oppilaitten hoitaja, paitsi s:n s:n, palkkaa	600: — 400: —	1,000	
		1	Kokki, samalla joidenkuiden oppilaitten hoitaja, paitsi s:n s:n, palkkaa	600: — 400: —	1,000	
		1	Lämmittäjä, samalla kalastaja ja joidenkuiden oppil. hoitaja, paitsi s:n s:n, palkk. ruokarahoja	800: — 400: —	1,200	
Kvston päät. 30/12 1907	} b & c	1	Emäntä, samalla paikauksen ja parsinnan opastaja, paitsi s:n s:n, palkkaa	800: — 400: —	1,200	
S:n 1/3 1910		1	Edellisen apulainen, puhdistuksen ja vaatteenpesun opastaja, paitsi s:n s:n, palkk. ruokarahoja	600: — 400: —	1,000	
S:n 30/12 1910		60	oppilaan elatus, kunkin 60 p. päivässä		13,140	
S:n 30/12 1911		60	oppilaan vaatetuskustannukset, kunkin 75: —		4,500	
S:n 30/12 1912			Ammattiopetuksen kustannukset:			
		1	Opettaja puutöitä varten, samalla hoitaja, paitsi asunt., lämpöä ja valoa, palkkaa ruokarahoja	1,200: — 400: —	1,600	
			Siirros	37,140	10,717,091	32

			Siirros	37,140	10,717,091	32	
Kvston päät. 30/12 1907 S:n 1/3 1910 S:n 30/12 1910 S:n 30/12 1911 S:n 30/2 1912	} b&c	1 Räättäli, samalla hoitaja, paitsi asunt., lämpöä ja valoa, palkkaa 800: — ruokarahoja 400: —		1,200			
		1 Suutari, samalla hoitaja, paitsi s:n s:n, palkkaa 800: — ruokarahoja 400: —		1,200			
		1 Seppä, samalla hoitaja, paitsi s:n s:n, palkk. 1,400: — ruokarahoja 400: —		1,800			
		Uutteruusrahoja oppilaille, arviolta		200			
		Työaineet y. m., s:n		800			
		Vuokraa Bengtsårin maatilalle		16,000			
		Polttopuut, arviolta		3,500			
		Valaistus, s:n		1,000			
		c	Sekalaiset menot, s:n	4,400		67,240	
		<i>Sipoon Paipisten kasvatuslaitos.</i>					
Kvston päät. 30/12 1907 S:n 30/12 1908 S:n 30/12 1909 S:n 30/12 1910 S:n 30/12 1911 S:n 30/12 1912	} b&c	1 Johtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa 2,400: — palkankorotusta 10 v:n palveluksesta .. 960: —		3,360			
		Vuokra		300			
		25 oppilaan elatuskustannukset, kunkin 180: —		4,500			
		S:n vaatetuskustannukset, kunkin 60: —		1,500			
		Sekalaiset menot, arviolta		1,900		11,560	
		<i>Nummen Tavolan kasvatuslaitos.</i>					
		1 Johtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa		2,400			
		Vuokra		500			
			Siirros	2,900	10,795,891	32	

			Siirros	2,900	10,795,891	32
			25 oppilaan elatuskustannukset, kunkin 180: —	4,500		
			S:n vaatetuskustannukset, kunkin 60: —	1,500		
			Sekalaiset menot, arviolta	2,000	10,900	
			<i>Lohjan Karstun kasvatuslaitos.</i>			
Kvston päät. 30/12 1907	} b&c	1	Johtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	2,400: —		
S:n 30/12 1908			palkankorotusta 5 v:n palveluksesta	480: —	2,880	
S:n 30/12 1909			Vuokra		600	
S:n 30/12 1910			25 pojan elatuskustannukset, kunkin 180: —		4,500	
S:n 30/12 1911			S:n vaatetuskustannukset, kunkin 60: —		1,500	
S:n 30/12 1912			Sekalaiset menot, arviolta	1,900	11,380	
			<i>Porvoon Laversin kasvatuslaitos.</i>			
		1	Johtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	2,400: —		
			palkankorotus. 10 v:n palv.esta 1/8:sta 1914	680: —	3,080	
			Vuokra		300	
			25 pojan elatuskustannukset, kunkin 180: —		4,500	
			S:n vaatetuskustannukset, kunkin 60: —		1,500	
			Sekalaiset menot, arviolta	1,800	11,180	
			<i>Lohjan Outamon kasvatuslaitos.</i>			
		1	Johtajatar, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	2,000: —		
			palkankorotusta 10 v:n palveluksesta	800: —		
			ruokarahoja	400: —	3,200	
			Siirros	3,200	10,829,351	32

			Siirros	3,200 —	10,829,351	32
		1 Apulaisopettajatar, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa .. 1,200: — ruokarahoja 400: —		1,600 —		
		1 Emännöitsijä, paitsi s:n s:n, palkkaa 720: — ruokarahoja 400: —		1,120 —		
		1 Palvelijatar, paitsi s:n s:n, palkkaa .. 180: — ruokarahoja 200: —		380 —		
		Vuokra		1,350 —		
		Polttoaineet		1,200 —		
		Valaistus		300 —		
		35 oppilaan elatuskustannukset, kunkin 180: —		6,300 —		
		35 oppilaan vaatetuskustannukset, kunkin 60: —		2,100 —		
		Sekalaiset menot, arviolta		2,000 —	19,550	
Kvston päät. 30/12 1907	} b & c					
S:n 30/12 1908						
S:n 30/12 1909						
S:n 30/12 1910						
S:n 30/12 1911						
		<i>Finbyn Aisbölen kasvatus- laitos.</i>				
		1 Johtajatar, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa 2,000: — korotusta 5 vuoden palveluksesta 400: — ruokarahoja 400: —		2,800 —		
		1 Apulaisopettajatar, paitsi s:n s:n, palkkaa 1,200: — ruokarahoja 400: —		1,600 —		
		1 Emännöitsijä, paitsi s:n s:n, palkkaa 720: — ruokarahoja 400: —		1,120 —		
		1 Palvelijatar, paitsi s:n s:n, palkkaa 180: — ruokarahoja 200: —		380 —		
		Vuokra		2,600 —		
			Siirros	8,500 —	10,848,901	32

			Siirros	8,500	10,848,901	32
			Polttoaineet, arviolta	1,200		
			Valaistus, s:n	300		
			35 tytön elatuskustannukset, kunkin 180: —	6,300		
			S:n vaatetuskustannukset, kunkin 60: —	2,100		
			Sekalaiset menot, arviolta	3,000	21,400	
			<i>Vihdin Vanjoen kasvatuslaitos.</i>			
			1 Johtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	2,400:—		
			korotusta 5 v:n palveluksesta	480:—	2,880	
Kvston päät. 30/12 1907	} b & c		1 Apulaisopettajatar, psitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	1,200		
S:n 30/12 1908			Vuokra	450		
S:n 30/12 1909			35 oppilaan elatuskustannukset, kunkin 180: —	6,300		
S:n 30/12 1910			S:n vaatetuskustannukset, kunkin 60: —	2,100		
S:n 30/12 1911			Sekalaiset menot, arviolta	2,400	15,330	
			<i>Porvoon Vehkakosken pikkukoulu.</i>			
			1 Johtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	800		
			Vuokra	200		
			15 pojan elatuskustannukset, kunkin 180: —	2,700		
			S:n vaatetuskustannukset, kunkin 60: —	900		
			Sekalaiset menot, arviolta	500	5,100	

Kvston päät. 30/12 1908	} b		Yksityisten hoidettaviksi annetuista, arviolta	8,000		
S:n 30/12 1909			Matkastipendeiksi	600		
S:n 30/12 1910	c		Siirros	8,600	10,890,731	32

			Siirros	8,600	10,890,731 32
		c	Apumaksua opettajiston eläkkeisiin:		
			8 opettajan à 50: — 400: —		
			5 opettajattaren à 37: 50	187: 50	
				587 50	
		d	Arvaamattomiin tarpeisiin	1,000	10,187 50
			7. Helsingin kaupungin kirjasto.		
		b	1 Kirjastonhoitaja	8,000	
			1 Kirjastonhoitajan apulainen....	4,000	
			2 Amanuenssia pääkirjastossa, palkkaa à 2,200: — korotusta 10 vuoden palveluksesta à	440: —	5,280
			4 Amanuenssia pääkirjastossa, palkkaa à 2,200: — korotusta 5 vuoden palveluksesta à	220: —	9,680
			4 Amanuenssia pääkirjastossa, palkkaa à 2,200: —	8,800	
		b&c	1 Amanuenssi pääkirjastossa, palkkaa ..	1,440: —	
			korotusta 10 vuoden palveluksesta	288: —	1,728
			1 Amanuenssi pääkirjastossa, palkkaa.....	1,440	
			1 Amanuenssi pääkirjastossa, palkkaa ..	1,380: —	
			korotusta 5 vuoden palveluksesta	138: —	1,518
			2 Amanuenssia pääkirjastossa, palkkaa kumpikin 1,380: — ..	2,760	
			3 Ylimäär. amanuenssia pääkirjastossa à 900: —	2,700	
		b	1 Vahtimestari, paitsi asuntoa, polttopuita ja valoa	1,200: —	
			henkilökoht. palk.lis. 180: —	1,380	
		b	1 Toinen vahtimestari	1,500	
		b	1 Talonmies, paitsi asuntoa ja polttopuita	420	
			Siirros	49,206	10,900,918 82
Kvstons päät. 14/11 1911					
1886 v:n rahasaäntö					
Kvstons päät. 30/12 1908					
S:n 30/12 1910					
S:n 30/12 1911					
S:n 30/12 1912					
S:n 30/12 1911					
S:n 30/12 1907					
S:n 30/12 1910					

			Siirros	49,206	—	10,900,918	82
Kvston päät. 30/12 1907	b	1	Siivoojatar, paitsi asuntoa ja polttopuita	900	—		
		1	Kallion haaraosaston johtaja, palkkaa 4,000: —				
			korotusta 10 vuoden palveluksesta 800: —	4,800	—		
		1	Amanuenssi Kallion haaraosast., palkkaa 2,200: —				
			korotusta 5 vuoden palveluksesta 220: —	2,420	—		
S:n 30/12 1909	} b & c	1	Amanuenssi Kallion haaraosast.	2,200	—		
S:n 30/12 1911		1	Amanuenssi Kallion haaraosast.	1,440	—		
S:n 30/12 1912		3	Ylimääräistä amanuenssia Kallion haaraosast., palkk., à 900: —	2,700	—		
		1	Vahtimestari Kallion haaraosast., paitsi asunt., polttopuita ja valoa	900	—		
		1	Vahtimestarinapulainen	600	—		
		1	Siivoojatar Kallion haaraosast., paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa	600	—		
S:n 30/12 1907	} b	1	Töölön haaraosaston johtaja, palkkaa 2,100: —				
S:n 30/12 1909			korotusta 10 vuoden palveluksesta 420: —	2,520	—		
S:n 30/12 1912							
S:n 30/12 1909	b & c	1	Siivoojatar Töölön haaraosast.	220	—		
S:n 22/12 1898	} b	1	Tehtaankadun N:o 36 haaraosaston johtaja, paitsi asuntoa, polttopuita ja valaistusta	200	—		
S:n 26/9 1899							
S:n 8/10 1907	} b	1	Hermannin haaraosaston johtaja, paitsi asuntoa, polttopuita ja valaistusta, palkkaa 1,800: —				
S:n 30/12 1909			korotusta 5 vuoden palveluksesta 180: —	1,980	—		
S:n 30/12 1912							
S:n 30/12 1909	b	2	Siivoojatarta Tehtaankadun ja Hermannin haaraosastoilla, paitsi asuntoa, polttopuita ja valaistusta, à 160: —	320	—		
			Haaraosastojen huoneenvuokrat	5,350	—		
	c		Kirjat, aikakaus- ja sanomalehdet ynnä niiden sitominen, arviolta	32,000	—		
	c*		Satunnainen määräraha luetteloiden painattamiseksi	5,000	—		
			Siirros	113,356	—	10,900,918	82

			Siirros	113,356 —	10,090,918 82
	c*	Satunnainen määräraha kirjoitus-			
		koneen, kirjahyllyjen ja luettelo-			
		kaappien ostoon	1,500 —		
	c	Pääkirjaston ja haaraosastojen yli-			
		määräiset apulaiset, arviolta ..	3,100 —		
		Polttoaineet, s:n	6,300 —		
		Valaistus, s:n	5,200 —		
		Palovakuutusmaksut, s:n.....	450 —		
		Lumenajo, s:n	650 —		
		Vedenkulutusmaksut, s:n.....	150 —		
		Puhtaanapitomaksut, s:n.....	860 —		
	c & d	Sekalaisia sekä arvaamattomia			
		menoja, s:n	6,500 —		138,066 —
		8. Kansanlastentarhat.			
		a) Ruotsinkieliset:			
	b & c	Kallion kansanlasten-			
		tarha	13,400: —		
		Tehtaankadun s:n	8,700: —		
		Hermannin s:n	12,515: —		
		Sepänkadun s:n	10,845: —		
		Töölön s:n	15,470: —		
		Vladimirinkadun s:n ..	11,320: —		
		b) Suomenkieliset:			
	b & c	Kallion kansanlasten-			
		tarha	10,750: —		
		Kansakoulukadun s:n	11,050: —		
		Hermannin s:n	21,220: —		
		Korkeavuorenkadun s:n	11,910: —		
		Punavuorenkadun s:n	12,020: —		
		Töölön s:n	12,050: —		
		c) Kaksikieliset:			
	b & c	Sörnäsän kansanlastent.			
		haaraosastoineen ..	41,525: —		
		Fredriksbergin s:n....	5,000: —		
		Hermannin s:n	9,532: 50	207,307 50	207,307 50
		9. Työväenopetus.			
	b	Määräraha ruotsinkielisiä työväen-			
		luentokursseja varten	5,800 —		
		S:n suomenkielisiä s:n.....	8,500 —		
		Määräraha tvöväenopistoa varten	23,000 —		37,300 —
		— Smk 2,346,787: 18 —			
			Siirros	— —	11,283,592 32

Kvston päät. 13/2 1912

Kvston päät. 30/12 1908
S:n 30/12 1910

			Siirros	—	11,283,592	32
		X. Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset.				
		1. Kyödinpito.				
Kuv. päät. ^{14/4} 1908 Välikirja ^{4/4} 1912	} b	Urakka, 4 hevosta	—	—	1,980	—
		2. Kruununverot.				
Pät. kaup. valit. ^{19/12} 1757, 58 § K. S:n päät. ^{15/5} 1899	} b	Karjavero ja kylvömaksu	—	—	54	96
		3. Majoitus.				
Majoit. ohjes. ^{19/1} 1876 Kvston päät. ^{11/3} 1879	} b	Majoituskustannukset, arviolta ..	—	—	684,340	50
		4. Majoituslautakunta.				
1886 v:n rahasääntö Kvston päät. ^{30/12} 1907	} b & c	1 Puheenjohtaja	3,000	—		
S:n ^{30/12} 1910		1 Sihteeri	2,500	—		
S:n ^{9/5} 1911		1 Majoitusmestari	2,000	—		
S:n ^{30/12} 1912		1 Kielenkääntäjä	1,800	—		
		1 Vahtimestari	1,200	—		
	c & d	Tarverahat ja arvaamattomat menot, arviolta	700	—	11,200	—
		— Smk 697,575:46 —				
		XI. Kauppahallit.				
		1. Rantatorin kauppahalli.				
Kvston päät. ^{29/10} 1899 S:n ^{30/12} 1907	} b	1 Tarkastusmies, palkk. 1,350:— vaatetusapua	150:—	—	1,500	—
	} c	1 Renki, palkkaa 1,200:— henkilökoht. lis. 300:—	—	—	1,500	—
		Valaistus, arviolta	3,300	—		
		Vedenkulutus, s:n	13,500	—		
		Karikkeiden poisto, s:n	1,600	—		
		Sekalaisia kuluja, s:n	700	—		
					22,100	—
		2. Hietalahdentorin kauppahalli.				
Kvston päät. ^{22/12} 1903 S:n ^{30/12} 1907	} b	1 Tarkastusmies, palkk. 1,350:— vaatetusapua	150:—	—	1,500	—
			Siirros	1,500	12,003,267	78

			Siirros	1,500	—	12,003,267	78
		c	1 Renki	1,200	—		
			Valaistus, arviolta	3 100	—		
			Vedenkulutus, s:n	200	—		
			Karikkeiden poisto, s:n	1,000	—		
			Sekalaisia kuluja, s:n	500	—	7,500	
			3. Länsirannan N:o 10 kauppahalli.				
Kvstons päät. 30/12 1904 S:n 30/12 1907	b		1 Tarkastusmies, palkk. 1,350:— vaatetusapua 150:—	1,500	—		
		c	Valaistus, arviolta	1,500	—		
Vedenkulutus, s:n	150		—				
Karikkeiden poisto, s:n	800		—				
Sekalaisia kuluja, s:n	600		—	4,550			
			4. Kasarmintorin kauppahalli.				
Kvstons päät. 28/12 1906 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1912	b		1 Tarkastusmies, palkk. 1,500:— vaatetusapua 150:—	1,650	—		
		c	1 Renki	1,200	—		
Valaistus, arviolta	3,500		—				
Vedenkulutus, s:n	400		—				
Karikkeiden poisto, s:n	500		—				
Sekalaisia kuluja, s:n	600		—	7,850			
			5. Harjutorin kauppahalli.				
Kvstons päät. 30/12 1912	b		1 Tarkastusmies, palkkaa	1,200	—		
		c	Määräraha yövärtioimista varten	1,200	—		
Valaistus, arviolta	500		—				
Vedenkulutus, s:n	100		—				
Karikkeiden poisto, s:n	500		—				
			Sekalaisia kuluja, s:n	400	—	3,900	
			6. Hakaniementorin kauppahalli.				
	c	1 Ylitarkastusmies, palkkaa	2,400:—	—			
		1 Tarkastusmies, palkk. 1,500:—	1,500:—	—			
		2 Renkiä à 1,200:—	2,400:—	—			
		Valaistus, arviolta	6,500:—	—			
		Vedenkulutus, s:n	10,000:—	—			
			Siirros 22,800:—	—	—	12,027,067	78

		Siirros 22,800: —	—	12,027,067 78
	c	{ Karikkeiden poisto, arviolta 1,000: — Sekalaisia kuluja, s:n 1,000: — 24,800: —		
		Suoritetaan 10 kuukaudelta	20,666 65	20,666 65
		— Smk 66,566: 65 —		
		XII. Kaupungin teknilliset laitokset.		
		Vesijohtolaitos.		
		<i>A. Hoito.</i>		
		Hallituksen palkkio ja sihteeri- apu	4,633 —	
		1 Toimitusjohtaja, palk- kaa 12,000: — korotusta 10 vuoden palv:sta 1/6:stä 1914 1,900: — vuokrarahoja 2,000: — matkarahoja 500: —	16,400 —	
		1 Apul. joht., palkkaa 7,000: — korotusta 5 vuoden palveluksesta 700: —	7,700 —	
		1 Kemisti, paitsi asunt. ja polttop., palkkaa 6,000: — korotusta 5 vuoden palv:sta 1/4:stä 1914 450: —	6,450 —	
		1 Kemistin apulainen, paitsi s:n s:n, palkkaa	4,800 —	
		1 Kamreeri, palkkaa . . 6,000: — korotusta 5 vuoden palv:sta 1/3:stä 1914 500: —	6,500 —	
		1 Kirjanpitäjä, palkkaa	3,600 —	
		1 Kassanhoitajatar, palkkaa	2,400 —	
		Konttoriapulaiset, arviolta	12,000 —	
		Piirustaja-apulaiset, s:n	3,000 —	
		1 Insinööri putkiv.vart.,palkk.(uusi)	6,000 —	
		1 Insinööri työpajassa, palkkaa . .	4,500 —	
		1 Työmestari, paitsi asuntoa ja polttopuita, palkkaa	3,000 —	
		Siirros	80,983 —	12,047,734 43

1908 v:n rahasaäntö
Kvston päät. 30/12 1912 } b&c

		SirroS	80,983	—	12,047,734	43
		1 Putkimestari katujen putkiverkkoa varten, palkkaa	4,200	—		
		1 Aliputkimestari s:n s:n, palkkaa	2,400	—		
		1 Putkimestari yksityistöitä vart., palkkaa	3,700	—		
		1 S:n s:n, palkkaa	2,400	—		
		1 Varastonhoitaja, palkkaa	2,640	—		
		S:n ja katsastustöiden apulainen, arviolta	3,000	—		
		Konttorin huoneiston vuokra, siivoaminen ja valaistus, arviolta	6,500	—		
		Tarverahat, painatuskustannukset ja kirjaston täydentäminen, arviolta	8,000	—	113,823	—
		<i>B. Käyttö.</i>				
		1 Ylikoneenkäyttäjä, paitsi asunt. ja polttopuita, palkkaa	3,300	—		
		2 Ensim. koneenkäyttäjää, paitsi s:n s:n, à 2,000: —	4,000	—		
		4 Toista koneenkäyttäjää, paitsi s:n s:n, à 1,700: —	6,800	—		
		4 Koneenkäyttäjäapulaista, paitsi s:n s:n, à 1,200: —	4,800	—		
		1 Säiliönvartija, paitsi s:n s:n	700	—		
		Pumppulaitosten käyttökustannukset, arviolta	60,000	—		
		Suodattimien s:n, s:n	14,000	—		
		Seisotusaltaiden s:n, s:n	95,000	—		
		Vesimittarien lukeminen ja tarkastus, s:n	12,500	—	201,100	—
		<i>C. Kunnossapito ja korjaus.</i>				
		Vesijohdon rakennusten, aitausten, tokeiden, koneiden, putkiverkon y. m. korjaus ja kunnossapito, arviolta	50,000	—		
		Valaistus, s:n	3,200	—		
		Polttoaineet ja lämmitys, s:n	9,500	—		
		Vesimittarien korjaus ja tarkistus, s:n	12,000	—		
		Vesimittarien vaihto sopivamman kokoiisiin, s:n	5,000	—	79,700	—
		SirroS	—	—	12,442,357	43

1908 v:n rahäsääntö
Kvston päät. 30/12 1912

b & c

c

c*

		Siiros	—	12,442,357 43
		<i>D. Sekalaisia menoja.</i>		
		Veroja Helsinginpitäjän kunnalle, arviolta	1,600	
		Palovakuutusmaksuja, s:n	2,000	
		Vantaanjoen viereisen suojelusalueen vuokria	350:—	
		Siltasaaren s:n ja vesialueen korvausta ..	650:—	
		Maa-alueiden s:n kaupunginkassaan	1,100:—	2,100
		Laboratorin kustannuksia, arviolta	5,000	
	<i>c</i>	Kustannuksia verolippujen ja las- kujen jakelusta ja perimisestä, s:n	2,000	
		Vahingonkorvausta työntekijöille ruumiinvammasta sekä lääkärin- palkkiot, s:n	1,500	
		Kustannuksia työntekijäin kesä- lomasta, s:n	1,800	
		Puhelinmaksuja, s:n	1,200	
		Korkoja konttokuranttitililtä kau- punginkassan kanssa, s:n	15,000	
		Mittaukset ja tutkimukset, s:n ..	2,000	
		Opintomatkat ja edustuskustan- nukset y. m., s:n	3,000	
	<i>c*</i>	Pohjavesitutkimusten jatkamiseen, s:n	10,000	47,200
		<i>E. Utistytöt.</i>		
	<i>c</i>	Työkalujen ja kaluston ostoon, arviolta	12,000	
		Puusta tehtävä kemiatuotteiden suoja Vanhaankaupunkiin, s:n ..	6,000	
		Suodatinrakennuksen laajennus ja 3 uutta suodatinta	120,000	
	<i>b*</i>	Uusi 200 kw:n transformaattori ynnä nykyisen muutto	10,000	
		Siiros	148,000	12,489,557 43

Kvston päät. 15/4 1913

		Siiros	148,000	—	12,489,557	43		
Kvston päät. 15/4 1913	b*	Avonaisten seisotusaltaiden päällysrakennus	70,000	—				
		Palvelusväen pesutupa ja sauna Vanhaankaupunkiin	7,000	—				
		Kemistinapulaisen asunto Vanhaankaupunkiin	14,000	—				
		Vesisäiliön ja Vanhankaupungin välisen uuden johdon jatkaminen	266,000	—				
		Vesisäiliön lisärakennus	190,000	—				
		Vesijohtoverkon ulottaminen Busja Santaholmaan	99,000	—				
		— Smk 1,235,823: — —					794,000	—
		Kaasutehdas.						
<i>A. Hoito.</i>								
Palkat ja palkkiot.								
1908 v:n rahasaäntö	b & c	Hallituksen palkkio ja sihteeriapu		4,634	—			
		1 Toimitusjohtaja, palkkaa	12,000: —					
		korotusta 5 vuoden palveluksesta	1,200: —					
		vuokrarahoja	2,000: —					
		matkarahoja	500: —	15,700	—			
		1 Kamreeri, palkkaa	7,500: —					
		korotusta 10 vuoden palveluksesta	1,500: —	9,000	—			
		1 Kirjanpitäjä, palkkaa	4,500: —					
		korotusta 5 vuoden palveluksesta	450: —	4,950	—			
		1 Kassanhoitajatar, palkkaa	3,300					
Konttoriapulaiset, arviolta	11,500							
Pääkonttorin vuokra	11,000							
Konttorin tarverat, arviolta	5,500			65,584	—			
		Siiros	—	—	13,349,141	43		

		Siirros	—	13,349,141	43	
<i>B. Valmistus.</i>						
<i>a) Palkat ja konttorin tarverahat.</i>						
c	1 Apulaisjohtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja kaasua, palkkaa	6,000: —				
	korotusta 5 vuoden palveluksesta	600: —	6,600	—		
	1 Kemisti, palkkaa		4,800	—		
	1 Konemestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa		4,900	—		
	1 Vanhempi kaasumestari, paitsi s:n s:n, palkkaa		3,850	—		
	1 Nuorempi kaasumestari, paitsi s:n s:n, palkkaa		2,700	—		
	1 Nuorempi kaasumestari, paitsi kaasua, palkkaa		3,300	—		
	1 Varastonhoitaja, palkkaa		2,400	—		
	1 Konttoriapulainen		1,800	—		
	Tehdaskonttorin tarverahat, arviolta		2,000	—		
	<i>b) Kaasunvalmistuksen aine- ja työkustannukset.</i>					
	Tavallisia kaasuhiiliä, arv. 25,000 tonnia à 25: 08		627,100	—		
	Hiilien kuljetus ja pienennys, arviolta		6,700	—		
	Erinäiset tarveaineet, s:n		3,000	—		
Retortihuoneen työkustannukset ynnä muurarien ja moottorinhoitajan palkat, s:n		26,500	—			
Öljykarburoidun vesikaasun valmistuksen työkustannukset ja aineet		9,750	—			
<i>c) Höyrykattilakäyttö.</i>						
Palkat, arviolta	5,500: —					
Polttoaineet ja sekal. tarpeet, s:n	20,000: —	25,500	—			
		Siirros	730,900	—	13,349,141 43	

		Siirros	730,900 —	13,349,141 43
		<i>d) Konekäyttö.</i>		
		Palkat, arviolta	10,000: —	
		Öljy ja sekal. tarpeet, s:n	2,500: —	12,500 —
		<i>e) Kaasunpuhdistus.</i>		
		Palkat, arviolta	4,000: —	
		Puhdistusaine y. m., s:n	6,500: —	10,500 —
		<i>f) Kustannukset sivutuotteista.</i>		
		Työkustannus kaksin lajittel., pienennyks. ja myynn. Sörnäsän kaasutehtaalla, arvi- olta	13,000: —	
		Tervan työ- ja myynti- kustannukset, s:n . .	1,500: —	
		Ammoniakin valmistus ja tarveaineet, s:n . .	40,000: —	54,500 —
c		<i>g) Korjaus ja kunnossapito.</i>		
		Rakennusten korjaus ja kunnossapito, ar- violta	2,000: —	
		Uunien ja varusteiden s:n s:n	6,000: —	
		Laitteiden ja koneiden s:n s:n	12,000: —	
		Kaasukellojen s:n s:n	500: —	
		Pääputkiverkon s:n s:n	15,000: —	
		Kaluston s:n s:n	6,000: —	41,500 —
		<i>h) Sekalaiset kustannukset.</i>		
		Polttoaineet, hehkuttim. ja lasit, arviolta	3,000: —	
		Sähkövoima ja -valo, s:n	9,000: —	
		Siirros	12,000: —	849,900 —
				13,349,141 43

	Siirros 12,000: —	849,900 —	13,349,141 43
	Vesimaksut, arviolta .. 13,000: —		
	Palovakuutusm., s:n .. 4,000: —		
	Tapaturmavak. ja lää- kärinhoito, s:n 2,000: —		
	Puhtaanapito, vartioi- minen y. m., s:n ... 11,000: —		
	Insinöörien ja työmes- tarien asuinrak. vuosi- korjaukset, s:n 3,500: —		
	Jakelukellon kustan- nukset, s:n 4,500: —		
	Laboratorin kustan- nukset, s:n 3,000: —		
	Korjauspajan öljyt ja erinäiset tarvikkeet, s:n 1,500: —		
	Työntekijäin kesäloman kustannukset, s:n .. 1,500: —	56,000 —	905,900 —
	<i>C. Jakelu.</i>		
c	Konttoriapulaiset, arviolta	25,000 —	
	Kaasumittarien lukeminen sekä ra- hain periminen, s:n	45,000 —	
	Konttorin tarverahat, lomakkeet ja muut painatustyöt, s:n	6,500 —	
	Päivystys, väkiviina, pienempien vikain korjaus, s:n	16,000 —	
	Erinäisiä menoja tilaajain hankki- misesta, ilmoituksista y. m., s:n	6,000 —	
	Opastajatar, s:n	1,500 —	
	Kaasumittarien korjaus ja kun- nossapito, s:n	7,000 —	
	Talojohtojen korjaus ja kunnossa- pito, s:n	1,500 —	
	Työntekijäin kesäloman kustannuk- set	150 —	108,650 —
	<i>D. Katvalaistuksen kustannukset.</i>		
	Lyhdynsytyttäjät ja lampunhoitaj., palkkoja, arviolta	52,000 —	
	Hehkuttimet ja silinterit, s:n	6,000 —	
	Siirros	58,000 —	14,363,691 43

	Siirros	58,000	14,363,691	43
	Lyhtyjen, patsaiden ja lyhtyjoh- tojen kunnossapito, arviolta ..	8,000		
	Lyhdynsyttyisaseman vuokra, s:n	2,000		
	Päivystys, väkiviina, pienempäin vikojen korjaus y. m., s:n	3,000		
	Tapaturmavak. ja lääkärinhoito, s:n	400		
	Työntekijäin kesäloman kustannuk- set, s:n	600	72,000	
	<i>F. Johto-osasto ja varasto.</i>			
	1 Johtotyöinsinööri, palkkaa	6,000		
	1 S:n apulainen, s:n	4,200		
	1 Putkim. sisäpuol. töitä vart., s:n	3,600		
	1 S:n ulkopuol. töitä vart., s:n ..	3,300		
	1 Varastokirjuri, s:n	3,000		
	1 S:n apulainen, s:n	2,400		
	1 Piirustaja, s:n	2,400		
	Näyttely- ja myymälä- sekä varasto- huoneiston vuokra	9,600		
c	Myyntikustannuksia, niihin luet- tuina myymäläpalvelijaston pal- kat, arviolta	5,000		
	Johtotyöosaston työntekijäin tapa- turmavakuutus ja lääkärinhoito, s:n	1,200		
	Työntekijäin kesäloman kustannuk- set	800		
	Työkalujen ja kaluston kunnossa- pito, arviolta	2,000		
	Sekalaiset työpajan kustannukset, s:n	1,500		
	Konttoriapulaiset, s:n	3,300		
	Konttorin tarverahat, s:n	1,500		
	Palovakuutus	250	50,050	
	<i>G. Sekalaisia menoja.</i>			
	Opintomatkat, edustuskustannuk- set y. m., arviolta	3,000		
	Korkoa konttokuranttitililtä kau- punginkassan kanssa	12,000		
	Tontinvuokra	21,286	36,286	
	Siirros	—	14,522,027	43

			Siirros	—	14,522,027 43
		<i>H. Uutistytöt.</i>			
		Pääputkiverkko ulotetaan:			
	c*	Töölönkadun alle Dagmar- ja Aurorakadun välille	800	—	
		Porvoonkadun N:o 18 ja Kristiinankadun välille	2,000	—	
		Kristiinankadun alle Porvoon- ja Helsinginkadun välille	4,000	—	
		Kaarlenkadun N:o 5 ja Helsinginkadun välille	1,100	—	
		Hallituksen määräyksen mukaan	10,000	—	17,900
		<i>I. Uusien lyhtyjen asettaminen.</i>			
	c	Keskikaupungin osain lisätty valaistus	18,300	—	
		Uusia lyhtypatsaita ja talojohtoja Töölön kaupunginosaan	7,225	—	25,525
		<i>J. Talojohdot ja kalusto.</i>			
		Yksityiset talojohdot	10,000	—	
		Kalusto	7,000	—	17,000
		— Smk 1,298,895: — —			
		Sähkötehdas.			
		<i>A. Hoito.</i>			
	b & c	Hallituksen palkkio ja sihteeri-apu	4,634	—	
		1 Toimitusjohtaja, palkkaa 14,000: —			
		korotusta 5 vuoden palveluksesta	1,400: —		
		vuokrarahoja	2,000: —		
		matkarahoja	500: —	17,900	—
1908 v:n rahäsääntö			Siirros	22,534	14,582,452 43

		Siirros	22,534	14,582,452 43
		1 Apulaisjoht., samalla jakeluosaston johtaja, palkkaa	7,200: —	
		korotusta 5 vuoden palveluksesta	720: —	
		vuokrarahoja	1,200: —	9,120
		1 Kamreeri, palkkaa	7,500: —	
		korotusta 5 vuoden palveluksesta	750: —	8,250
		1 Kirjanpitäjä	4,200	
		1 Kassanhoitajatar	2,700	
		Konttoriapulaiset, arviolta	9,000	
1908 v:n rahasaäntö	b & c	Konttorin tarverahat, aikakauslehdet ynnä kirjaston täydentäminen, s:n	11,416	67,220
		<i>B. Käyttö.</i>		
		Palkat ja palkkiot.		
		1 Insinööri käytt. vart., paitsi asunt., lämpöä ja valoa, palkkaa	6,000: —	
		henkilökoht. lisäystä	1,800: —	7,800
		1 Apulaiskäyttöinsinööri, palkkaa	4,800	
		1 Tilastonlaatija	3,000	
		Pääasema.		
		1 Konemestari, paitsi asuntoa, valoa ja lämpöä, palkkaa	4,200	
		1 Toinen konemestari, paitsi s:n s:n, palkkaa	3,000	
	c	3 Koneenkäyttäjää, paitsi s:n s:n, palkkaa à 2,400: —	7,200	
		3 Konekalujen vartijaa, palkkaa à 2,400: —	7,200: —	
		vuokrarahoja, kunnes asunto valmistuu, à 600: —	1,800: —	9,000
		Siirros	39,000	14,649,672 43

		Siirros	39,000	—	14,649,672	43
	1	Ylikattilanhoitaja, palkkaa	2,700:	—		
		vuokrarahoja, kunnes asunto valmistuu . .	600:	—	3,300	—
	4	Lämmittäjää, niistä 1 puolen vuotta, palk- kaa à 1,800: —	6,300:	—		
		palkintoja, arviolta . .	500:	—		
		vuokrarahaa, kunnes asunto valmistuu, 3 à 300: —	900:	—	7,700	—
		Ylimääräiset apulaiset, arviolta . .			4,000	—
		Kasarmintorin asema.				
	1	Koneenkäyttäjää, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa			2,700	—
	3	Koneenkäyttäj., palkk. à 2,700: —			8,100	—
	4	Apukoneenkäyttäjää			7,680	—
		Kallion ja Töölön asemat.				
e	2	Koneenkäyttäjää, paitsi asuntoa, lämp. ja valoa, palkk. à 2,400: —			4,800	—
	2	Koneenkäyttäj., palkk. à 2,400: —			4,800	—
	2	Apukoneenk., palkk. à 1,800: —			3,600	—
		Uutistyyöt ja kunnossapito.				
	1	Ylimonttööri asetelaitteita y. m. uutistöitä (sähkölaitoksia) var- ten, palkkaa			4,200	—
	1	Ylimonttööri akkumulaattoripat- tereja varten, palkkaa			4,200	—
		Vuokrat			6,000	—
		Lämmitys, arviolta			1,500	—
		Valaistus, s:n			500	—
		Puhtaanapito ja sekalaista			2,320	—
		Käyttöaineet.				
		16,000 tonnia kivihiiliä à 24: 50	392,000	—		
		Hiilien kuljetus ja pienennys, ar- violta			9,000	—
		Siirros	401,000	—	14,754,072	43

	Siirros	401,000	14,754,072 43
Lisävesi vesijohdosta, arviolta . . .		7,000 —	
Kaikkien asemain voitelu- ja puhdistustarvikkeet, s:n		6,000 —	
Erinäiset muut tarvikkeet, nk. tiivisteet, harjat y. m., s:n		3,000 —	
Akkumulaattorin happi ja tislattu vesi, s:n		4,000 —	
Konelaitosten korjaukset ja kunnossapito, s:n		50,000 —	
Asemarakennusten kunnossapito, s:n	10,500: —		
Lämmitys, s:n	2,000: —		
Valaistus, s:n	6,500: —		
Puhtaanapito ja sekalaista, s:n	5,500: —	24,500 —	
Piirustustarpeet, lomakkeet, painatustyöt, s:n		1,000 —	496,500 —
<i>C. Jakelu.</i>			
1. Mittarikonttori.			
1 Mittarikonttorin johtaja, palkkaa		4,200 —	
2 Tarkastajaa à 3,600: —		7,200 —	
Konttoriapulaiset, arviolta		30,000 —	
Konttorin tarverahat, lomakkeet ja painatustyöt, s:n		10,000 —	
Mittarien lukeminen, s:n		12,000 —	
Maksujen periminen, s:n		32,000 —	95,400 —
2. Mittarien toimitus ja varasto.			
2 Mittariekspediööriä, palkkaa		4,200 —	
Konttoriapulaiset, arviolta		3,600 —	
Mittarien asettelu, s:n		14,000 —	21,800 —
3. Mittarityöpaja.			
1 Työmestari, palkkaa		3,300 —	
Tarkistajat ja mekanikot, arviolta		8,000 —	
Työkalut ja tarveaineet, s:n		2,500 —	13,800 —
	Siirros	— —	15,381,572 43

	Siirros	—	15,381,572 43
	4. Laboratoori.		
	1 Insinööri, samalla mittarityöpajan johtaja ja kirjastonhoitaja, palkkaa	4,800	
	1 Laboratooriapulainen (uusi)....	1,800	
	Uusien koneiden ja aparaattien hankinta laboratooriin, uusien kulutusaparaattien tutkimukset y. m., arviolta	3,000	9,600
	<i>D. Johdon tarkastus, tiedonantotoimisto ja näyttely.</i>		
	1 Insinööri, palkkaa	4,800	
	Apulaiset johtojen tarkastusta varten, arviolta	7,200	
	Tarverahat, lomakkeet, painustyöt, s:n	1,800	
	Erinäisiä kustann. tilaajain hankinnasta, ilmoituksista y. m., s:n ..	6,000	
	Näyttelyn kustannukset palkkoinen, s:n	8,000	27,800
c	<i>E. Johtoverkko.</i>		
	1 Työmestari kaapelit. vart., palkk.	4,200	
	Piirustaja-apulaiset	4,000	
	Johtoverkon kunnossapito, arviolta	15,000	
	Tarkastus- ja kaapelinmittausvau- nujen kunnossapito, s:n	2,000	
	Piirustustarvikkeet ja sekalaiset, s:n	1,400	26,600
	<i>F. Katuvalaistus.</i>		
	Sähkökatuvalaistuksen perustamis- ja kunnossapitokustannukset, ar- violta	—	21,800
	<i>G. Johtotyöosasto, varasto ja korjauspaja.</i>		
	1 Työmestari johtotöitä varten, palkkaa	4,200	
	1 Apulaistyömestari, s:n	2,400	
	Siirros	6,600	15,467,372 43

		Siirros	6,600 —	15,467,372 43	
	c	1 Varastonhoitaja, palkkaa	3,000 —		
		1 Varastokirjanpitäjä, s:n	2,400 —		
		Konttoriapulaiset, arviolta	7,500 —		
		Varastokustannuksia ja konttorin tarverahoja, s:n	5,500 —		
		Korjauspajan kustannuksia, s:n	1,000 —		
		Päivystys ja erin. pikkutarpeet, s:n	7,000 —	33,000 —	
		<i>H. Sekalaisia menoja.</i>			
		Palovakuutusmaksut, arviolta	2,500 —		
		Tapaturmavakuutusmaksut, s:n	3,500 —		
		Lääkäripalkkiot, s:n	1,000 —		
	Työntekijäin kesäloman kustannuk- set, s:n	1,000 —			
	Korkoja konttokuranttitililtä kau- punginkassan kanssa, s:n	13,566 —			
	Tontinvuokria	11,434 —			
	Valmistavat laajennussuunnitelmat	3,000 —			
	Opintomatkat, edustuskustannukset y. m., arviolta	3,000 —			
	Kaluston hankinta ja kunnossa- pito, s:n	10,000 —			
	Hallintorakennuksen kunnossapito, s:n 3,500: —				
	Lämmitys, s:n 5,000: —				
	Valaistus, s:n 3,500: —				
	Puhtaanapito, siivoami- nen ja sekalaista, s:n 3,000: —	15,000 —			
	Helsingin vastaisen voimatarpeen tydyttämistä koskevan kysy- myksen selvitys, s:n	10,000 —	74,000 —		
	<i>I. Utistytöt.</i>				
	c*	Helsingin Sähkö Valaistus O. Y:lle toukok. 18 p:nä 1912 tehdyn välikirjan mukaan	160,000 —		
		Kaupunginkassaan suoritusta laa- jennustöitä varten myönnettyistä etuaneista	129,338 71		
		Siirros	289,338 71	15,574,372 43	

		Siiros	289,338 71	15,574,372 43
c*	}	Sähkökatuvalaistuksen toimeenpanoon	85,510 —	
		Kaapeli- ja johtotöihin Hallituksen tarkemman määräyksen mukaan, arviolta	50,000 —	
		Talojohtotöitä varten, s:n	30,000 —	
		S:n Hallituksen määräyksen mukaan, s:n	10,000 —	
		Sähkötehtaan lauhdutusvesijohtojen perustustyöt	52,500 —	
		Laajennustöihin aikaisemmin vahvistetun suunnitelman mukaan	452,000 —	969,348 71
		— Smk 1,961,268: 71 —		
		— Smk 4,495,986: 71 —		
XIII. Yleiset työt.				
1. Rakennukset ja talot.				
<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
c	}	Erinäiset korjaukset	50,300 —	
		Lumenkuljetus kaupungin taloista	7,000 —	
		Raatihuoneen muutostyöt	5,000 —	
		Forsbyn työ- ja vaivaistalon erin. korjaukset	10,750 —	
		Bengtsårin kasvatuslaitoksen s:n s:n	5,900 —	
		Eteläisen palotornin s:n s:n	4,000 —	
		Vanhankaupungin myllyn s:n s:n	4,900 —	
		Poliisilaitoksen käyttämien huoneistojen:		
		Aleksanterinkadun		
		22—24:n	5,100: —	
		Pengerkadun	3,000: —	8,100 —
		Kunnan työväenasuntojen sisäiset ja ulkopuol. korjaustyöt	14,100 —	
		Kolmannen poliisiaseman laajennus	4,000 —	
		Rantatorin kauppahallin erin. korjaustyöt	3,750 —	
Korttelin N:o 181 uimalaitoksen s:n s:n	4,600 —			
		Siiros	122,400 —	16,543,721 14

		Siirros	122,400 —	16,543,721 14
		Virutushuoneiden erin. korjaukset	1,000 —	
		Kaupunginpuutarhan rakennuksien s:n Eläintarhassa	5,200 —	
		Katajanokan tulli- ja pakkahuoneen s:n s:n	4,950 —	
		Katajanokan tavaravajain s:n s:n	4,000 —	
		Kaupunginvoudin konttoriksi aiottujen 2 huoneen ja eteisen Katariinankadun 3:ssa	1,000 —	
		Kaupungin omain kansak. s:n s:n	23,460 —	
		Vuokr. kansak. huoneistojen s:n s:n	2,600 —	
		Kulkutautisairaalan s:n s:n	9,300 —	
		Greijuksen sairaalan s:n s:n	3,700 —	
		Humaliston tuberkulootissairaalan s:n s:n	2,150 —	
		Koleraparakkien s:n s:n	2,800 —	
		Marian sairaalan s:n s:n	30,600 —	
		S:n Ruoholahdessa olevan halkopihan s:n s:n	1,550 —	
		Kivelän sairaalan s:n s:n	33,400 —	
	c*	Oulunkylän kesäpäiväparantolan s:n s:n	1,550 —	249,660 —
		<i>Uutistytöt.</i>		
		Kivelän sairaal. nyk. lääkärinasunn. olevain koppien sisustaminen hoitajatarten asuinhuoneiksi . .	2,550 —	
		Töölön ent. Työ- ja vaivaistalon ent. pajan laittaminen Kivelän sairaalan ruumishuoneeksi	1,570 —	
Kvston päät. 14/10 1913	b*	Uusi lauta-aita Kivelän sairaala-alueen lounaisrajalle	6,553 50	
		Uusi uimahuone Kivelän sairaalaan	2,750 —	
		Kallion Kaupunginkirjastotalon aitaus	1,750 —	
		Kaivuhuoneen vierelle teetettävä jääkellari	5,400 —	
		Böhlen esikaupungissa olevan poliisiaseman viereisen ulkokuoneen muutto ja uudestirakentaminen	1,770 —	
		Siirros	22,343 50	16,793,381 14

		Siirros	22,343 50	16,793,381 14
		Poliisilaitoksen etsivän osaston koppien luvun lisääminen	20,700	
	c*	Ruokailuhuoneen laittaminen Porthankadun kansakoulutaloon . .	4,000	
		Pesutupa puistonvartija Nyholmin asunnon vierelle Eläintarhaan	850	
Kvston päät. 23/9 1913	b*	Erinäiset vaivaistalon uutistyöt . .	13,850	
		Kyläsaaren uusi uimahuone	5,900	
	c*	Böhlen esikaupungin uusi palo-asema	32,600	
Kvston päät. 8/10 1912	b*	Kunnan mielisairaala	1,200,000	
		Uusi työpajarakennus kaupungin Ainespihaan	10,000	
		Sikäläisen pajan laajennus	5,300	
		Erään Ainespihassa olevan tavara- vajan muutto	2,000	
	c*	Vajan teettäminen Ainespihaan höyryjyriä ja automobiilejä var- ten	6,000	
		Uusi aitaus Ainespihan etelärajalle	2,000	
Kvston päät. 10/6 1913	b*	Kunnan teurastamo	1,000,000	
	c*	Uudet kansakoulutalot	100,000	2,425,543 50
2. Kadut ja yleiset paikat.				
<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
	c	Sekalaiset korjaustyöt	27,500	
Kvston päät. 14/10 1913	b*	Istutuksen pohjois- ja itäpuolisen kaupungille kuuluvan Sirkuskadun osan päällystäminen I tellikkakivillä asfalttiin	10,900	
		Kaupungille kuuluvan 2 linjan jatkoksen s:n s:n Kauppahallin viereltä I. Viertotien ja Sörnäsin rantatien väliltä	7,750	
	c*	Hietalahden Etelärannan ketokiveyksen uudistus ja sikäläisen jalkakäytävän korjaus	5,800	
		Siirros	51,950	19,218,924 64

		Siiros	51,950	19,218,924	64
		Rahapajanrannan ketokiveyksen uudistus Tulli- ja pakkahuoneen edustalta 16 metriä leveältä ynnä tavaravajain 7 ja 8 sekä 8 ja 9 välisiltä avonaisilta paikoilta	7,800		
		Sörnäsintien Rantatien pohjoisosan s:n s:n	5,400		
		Kaupungille kuul. Puistokadun osan päällystäminen tervavierroksella	8,500		
		Tehtaan- ja Merikadun välisen Laivurinkadun osan s:n s:n ..	4,850		
		Erinäisten kaupungille kuuluvain katuosain varsilla olevain kaiteiden uudistus ja korjaus	7,000	85,500	
		<i>Uutistyöt.</i>			
	c*	Hakasalmatorin päällystäminen II tellikkakivillä (sen lisäksi mitä ennen on myönnetty)	3,500		
Kvoston päät. 13/s 1913	b* & c	Kaupungille kuuluvain 5 linjan ja Helsinginkadun välisen Kaarlenkadun sekä Itä ja Länsi Brahekadun välisen Helsinginkadun osain päällystäminen ketokivillä ynnä Kaarlen- ja Itä Brahekadun välisen Helsinginkadun tasointus	33,600		
		Kaupungille kuuluvan Hämeen- ja Alppikadun välisen 2 linjan osan päällystäminen ketokivillä	13,350		
		S:n 1 ja 2 linjan välisen Alppikadun osan s:n s:n	4,800		
		S:n Alppi- ja Castrénkadun välisen 1 linjan osan s:n s:n	11,400		
		S:n 1 ja 2 linjan välisen Castrénkadun osan s:n s:n	3,300		
		S:n Itä Papinkadun osan s:n s:n	10,700		
		Siiros	80,650	19,304,424	64

		Siirros	80,650 —	19,304,424 64
		Kaupungille kuuluvan Helsingin- ja Porvoonkadun välisen Kristiinan- kadun osan päällyst. ketokivillä	13,400 —	
		S:n Runeberg- ja Fredrikinkadun välisen Arkadiakadun osan s:n s:n	8,000 —	
		S:n Cygnaeus- ja Runebergkadun välisen Museokadun osan s:n s:n	11,500 —	
		S:n Kammion- ja Meilahdenkadun välisen Ruusavillakadun osan s:n s:n	1,200 —	
		S:n Kammion- ja Meilahdenkadun välisen Töölönkadun osan s:n s:n	5,200 —	
		S:n Fredrikin- ja E. Rautatie- kadun välisen Runebergkadun s:n s:n	13,700 —	
		S:n Runeberg- ja Fredrikinkadun välisen E. Rautatiekadun s:n s:n	7,400 —	
	e*	S:n Tokan- ja Perämiehenkadun välisen Hernesaarenkadun s:n s:n	560 —	
		S:n Hernesaaren- ja Tehtaankadun välisen Perämiehenkadun s:n s:n	240 —	
		S:n varastopaikoiksi vuokrattujen korttelien välisen Kruununvuorenkadun s:n s:n	3,000 —	
		S:n L. Henrikin- ja E. Rautatie- kadun välisen Arkadiakadun s:n s:n	12,200 —	
		1 linjan tasoitus Castrén- ja Alppi- kadun väliltä	45,000 —	
		2 linjan s:n Hämeen- ja Lönn- rotkadun väliltä ynnä vanhan Eläintarhantien laskeminen kort- telin 301 b pohjoispuolelta . . .	12,000 —	
		Castrénkadun s:n 1 ja 2 linjan väliltä	7,400 —	
		Alppikadun laajentaminen täyteen leveyteensä 1 ja 2 linjan väliltä	7,000 —	
		Siirros	228,450 —	19,304,424 64

		Siirros	228,450	19,304,424 64
		Itä Viertotien laajentaminen täyteen leveyteensä Kulmalankadun ja Hermannissa II olevan kaupunginportin väliltä	35,000	
		L. Viertotien s:n ja osittainen oikominen Humal- ja Munkkiniemenkadun väliltä	50,000	
		Kristiinankadun tasoitus Helsingin ja Josafatinkadun väliltä	7,600	
		Pakaankadun s:n puoleen leveyteensä Oulun- ja Hattulantien väliltä	12,200	
		Hattulantien s:n Pakaankadun ja Kangasalantien väliltä	8,400	
		Somerontien s:n Pakaankadun ja Kangasalantien väliltä	8,600	
		Kangasalantien s:n Hattulan- ja Eurantien väliltä	15,500	
	c*	Eurantien s:n Inarintien ja Itäisen Viertotien väliltä	12,800	
		Inarintien s:n Ouluntien ja Sturekadun väliltä	7,400	
		Pernajantien s:n Pakaankadun ja Inarintien väliltä	8,000	
		Hauhontien s:n Eurantien ja Itäisen Viertotien väliltä	23,500	
		Malminkadun länsiosan s:n kaupungin Ainespihan viereltä	12,000	
		Annankadun s:n Salomonin- ja E. Rautatiekadun väliltä	6,300	
		Eläintarhankadun itäpuoliskon s:n	48,000	
		Läntisen Viertotien laajennus niiltä kohdin, joihin uutisrakennuksia jo on tehty tai vuoden varrella teetetään	15,000	
		Itäisen Viertotien laajennus niiltä kohdin, joihin uutisrakennuksia jo on tehty tai vuoden varrella teetetään	5,000	
		b*	Santa- ja Busholman tasoitus-, laituri- ja viemäryöt	1,700,000
Kvston päät. 10/6 1913		Siirros	—	21,508,174 64

		Siirros	—	21,508,174 64	
		3. Kanavat ja viemärit.			
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>			
	e	Erinäinen kunnossapito	35,000	—	
		Täydennystyöt	5,000	—	
		Vedenkulutus lokaviemärien huuh- teluun	5,000	—	
		Hallituskadun alaisen viemäriin uudistus korttelin 38 tontin 4 ja Mikonkadun alaisen viemäriin väliltä	1,300	—	
	e*	Varajohtojen laittaminen 3 Kauppa- torin laskukaivoon	1,300	—	
		20 vanhamallisen imukaivon uusi- minen Kallion alueella	3,000	50,600	
		<i>Uutistytöt.</i>			
	b*	Viemärijohto Raakelkadun alle kortt. 570 tontilta 7 Böhlen- kadun alaiseen viemäriin	3,500	—	
		Tilkan alueella olevan kuolleitten eläinten hautauspaikan salaojitus	8,200	—	
		Viemärijohto Itäisen Viertotien alle Arabian ja Hermannin II välille	24,000	—	
		S:n Sturekadun alle Sammatin- tieltä I. Viertotien alaiseen vie- märiin	6,900	—	
		S:n Pakaankadun alle Hattulan- ja Ouluntien välille	6,150	—	
		e*	S:n Hattulantien alle tontilta 5 Pakaankadun alaiseen sekä ton- tilta 7 Kangasalantien alaiseen viemäriin	6,700	—
			S:n Somerontien alle tontilta 3 Sammatintien alaiseen viemä- riin	7,800	—
			S:n Sammatintien alle Someron- tien ja Sturekadun välille	3,700	—
			S:n Kangasalantien alle Hattulan- ja Somerontien välille	3,100	—
			Siirros	70,050	21,558,774 64

Kvston päät. 9/9 1913

		Siirros	70,050	21,558,774	64
	c*	Viemärijohto Eurantien alle korttelin 545 tontilta 33 I. Viertotien alaiseen kanavaan.....	9,200		
		S:n Pernajantien alle Inarintieltä Pakaankadulle	4,650		
		S:n Hauhontien alle korttelin 545 tontilta 24 Eurantien alaiseen kanavaan sekä korttelin 542 tontilta 4 korttelin 545 tontille 22	10,600		
		S:n Keiteleentien alle Hauhon- ja Inarintin välille	3,350		
		S:n Eläintarhankadun alle	11,700	109,550	
		4. Tiet.			
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>			
	c	Erinäiset korjaukset.....	10,000		
		Seurasaarentien uudistus ja viertäminen Meilahdenkadun ja Seurasaaren väliltä	108,000		
	c*	Emäradan länsipuolitse Norden- skiöldin lehtokujasta Träskin huvilan kohdalla olevaan rautatien ylimenokohtaan sekä sieltä ehdotetulle ratsastusradalle Gum- tähteen vievän tien tasoitus ja viertäminen	20,000		
		Taivallahden tien viertäminen....	3,000		
		Hietaniemen tien s:n	4,375		
		Kaupungille kuuluvain Kaivopuis- ton Itäisen Lehtokujan osain tervavierros	3,400		
		Erinäiset Oulunkylän teiden kor- jaukset	7,000	155,775	
		5. Viertotiet.			
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>			
	c	Erinäiset korjaukset.....	15,000		
		Siirros	15,000	21,824,099	64

		Siiros	15,000	21,824,099 64
e*	}	Itäisen Viertotien viertopäällystyksen korjaus	10,750	
		Läntisen Viertotien s:n Munkkiniemenkadun ja Huopalahden väliltä	9,400	35,150
		6. Satamat.		
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>		
e	}	Erinäiset korjaukset	30,000	
		Alasmenosillat jälle	8,000	
		Satamain ruoppaus	60,000	
		Uuden ruoppavarastop. järjestäm.	30,000	
		Sähkövalon laittaminen uuteen ruoppauslaitokseen	4,500	
		Vanhan ruoppauskoneen erinäiset korjaukset ja uusi höyrykattila	7,000	
		Erinäiset elevaattorin korjaukset ja muutto	9,000	
		Erinäiset vanhan höyrymutauskoneen korjaukset ja uusi höyrykattila	5,700	
		Pohjoissataman kivilaiturin uudistus Borgströmin tupakkatehtaan edustalta	54,800	
		T-laiturin erään osan s:n	6,400	
e*		Kaisaniemen laiturin s:n	2,700	
		Makasiininrannan tellikkakiveyksen osittainen uudistus ja reunaparrun korjaus	1,900	220,000
		<i>Uutistytöt.</i>		
		Uivan elevaattorin ostoon	150,000	
		3 ruoppaproomun s:n	24,000	
		Umpikantisen 80 hv hinaajaveeneen s:n	60,000	
		Uuden höyrymutauskoneen s:n ..	45,000	
		Soutuveneiden kytkylaituri Pitkän sillanrannan reunakiveyksen varrelle	2,800	
		S:n Humallahteen	2,000	
		S:n Ruoholahteen	3,000	
		Siiros	286,800	22,079,249 64

		Siirros	286,800	22,079,249	64	
c*	}	Lastauslaituri Sörnäsiin sekä laiturille johtava rautatieraide	61,200			
		Varastopaikkain tasoitus Sörnäsissä	20,800			
		Lisämääräraha Katajanokan uutta tavaravajaa varten	60,000	428,800		
	7. Istutukset.					
	<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>					
		Istutusten ja taimistojen kunnossapito	115,800			
		Kivelän istutusten kunnossapito	2,000			
		Eläintarhan urheilukentän järjestysmiehen palkkaus	1,050			
		Mainitun urheiluk. kunnossapito	1,000			
		Kaisaniemen tenniskentän s:n	800			
		Punanotkon leikkikentän s:n	500			
c	}	Haapaniemen urheilukentän s:n	800			
		Kaupunginpuutarhan asuinrakennusten polttoaineet	1,500			
		Erinäisten Kaupunginpuutarh. huoneistojen lämmitys ja siivoamin.	400			
		Samain valaistus	150			
		Talvipuutarhan kunnossapito	7,000			
		Kaupunginpuutarhan tallipalvelijaston palkat, tallin rehut y. m. menot	6,300			
		Alpin kunnossapito	1,500			
c*		}	Vanhempain nurmien ja käytävien uudistus	4,500		
			Mullanvalmistus kaupungin istutuksia varten	3,500		
c		}	Lannan osto kasvilavoihin	650		
			Kaupungin vesilintujen hoito	1,000		
			Työkalujen osto ja korjaus	2,500		
c*		}	Vesiputkien laittaminen erinäisiin kaupungin istutuksiin	3,000		
	10 suojusristikkaa lehtopuita varten		1,300			
c	}	Aitausten kunnossapito	5,000			
		Puistosohvain korjaus	3,000			
		Siirros	163,250	22,508,049	64	

		Siirros	163,250 —	22,508,049 64
Kvston päät. 12/3 1912	c	Kaupungin kaikissa istutuksissa, kasvihuoneissa y. m. kulutetun veden korvaus	15,000 —	
		Neljän puistonvartijan palkkaus ..	3,100 —	181,350 —
		<i>Uutistytöt.</i>		
	c*	Kasvihuonerakennus Kaupunginpuutarhaan	19,700 —	
		Kaksi kasvisuojaa samaan	4,400 —	
	b*	Eläintarhan uusien lammikkojen viereisen alueen tasoitus	21,000 —	
		Kaivopuiston tasoitustyöt	12,000 —	
	e*	Kaisaniemen puiston s:n	30,000 —	
		Savilan taimiston s:n	2,500 —	
	e*	Helsinginniellä olevain Engelaution istutusten järjestäminen Laivurikadun ja Speranskytien viereisen istutuksen tasoituksen jatkaminen	25,000 —	
		Perämiehenkadun eteläosan viereisen istutuksen järjestäminen ..	5,000 —	
		Lisämääräraha Eiran puistikon istutustöiden loppuun saattamiseen	3,350 —	
		Istutuksen laittamiseen Arkadia- ja P. Rautatiekadun vierelle ..	650 —	
		Puistosohvain ostoon	1,100 —	
		Kelkkaratain järjestäminen	2,500 —	
			3,000 —	130,200 —
		8. Puhtaanapitolaitos.		
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>		
	c	Kaupungin rantasilloilla olevain tavaravajain, kauppahallien sekä Aleksanterinkadun talon 1 ja Länsirannan talon 10 pihain puhtaanapito	8,000 —	
		Siirros	8,000 —	22,819,599 64

		Siirros	8,000	22,819,599 64
	e	Kaatopaikkain ja laiturien kun- nossapito	6,000	
		Vartijain palkkaus	7,000	
		Makkien ja käymäläin puhtaan- apito	23,000	
		Makkien ja käymäläin korjaus ja maalaukset	4,000	
		Käymäläin vedenkulutus, arviolta	6,500	
		Kaupungin yleisten paikkain ja katuosain puhtaanapito	161,100	
		Kaupungille 6 kaupungiosan hu- vila-alueella kuuluvain teiden puhtaanapito	11,500	
		S:lle 10, 11 ja 12 kaupungin- osassa kuuluvain uusien katu- osain s:n	10,200	
		S:lle 13 ja 14 kaupunginosassa kuuluvien uusien katuosain s:n	13,700	
		Keskikaupungin katujen kaste- lu	31,500	
		Keskikaupungin katujen kasteluun ja Kauppatorin huuhteluun käy- tetty vesi	22,000	
		Viertoteiden puhtaanapito	55,200	
		Kaivopuiston viertoteiden s:n	1,000	
		Teiden puhtaanapito	18,000	
		Venesatamain s:n	2,000	
		Jäiden s:n	1,500	
		e* { 2 työkaluvajan teettäminen	900	
	Hiekkavajain maalaukset	1,200	384,300	
	<i>Uutistytöt.</i>			
	e*	Käymälä Itä Papinkadun varrelle	1,800	
		S:n Antin- ja Yrjönkadun kulma- uksessa olevaan puistikkoon	1,800	
		S:n kortt. 181 olevan uimalaitok- sen vierelle	1,800	
		S:n Tehtaan- ja Sepänkadun riste- ykseen	1,800	
		S:n Merimiehen- ja Tokankadun risteykseen	1,800	
		S:n Hietalahden pohjoisrantaan ..	1,800	
		Siirros	10,800	23,203,899 64

		Siirros	10,800	23,203,899	64
c*	}	Käymälä raitiotien päätekohtaan Porvoonkadulle	1,800		
		Uusi käymälä Henrikinesplanaadin pohjoispäähän L. Henrikinkadun alle	7,500	20,100	
		9. Yleinen makkien puhtaanapito.			
c	}	Miehistön ja ajomiesten palkat ..	195,000		
		10 hevosen rehut y. m.	10,000		
		Sekalaisia menoja desinfioimis- aineista, työkaluista y. m.	10,000		
		Ajoneuvojen, rikkalaatikkojen, levy- astiain ja kansiin korjaus	13,000		
		Rautatierahdit, arviolta	40,000		
		Rautatievaunujen korjaus, s:n	2,400		
	}	500 panosta makkiaasioita kansi- neen à 25: —	12,500		
c*		Jalasten hankinta nelipyöräisiin kuljetusrattaisiin	1,320		
		Malmin purkaussillan uudistus 400 m ² :n laajuudelta	3,600		
		Sähkövalon laittaminen Malmin purkaussillalle	500	288,320	
		10. Työkalut.			
c	}	Erinäiset ostot ja korjaukset	15,000		
		Teodolitin osto	700		
		3 vaakituskoneen s:n	900		
		Laskukoneen s:n	2,500		
		Laskukoneen s:n	525		
		Pinnantervauskoneen s:n	1,200		
		3 kahden tonnin kivi- kranan s:n	2,250		
		20 kääntövaunun s:n	4,000		
c*		10 kivivaunun s:n	1,000		
		Kapeaa raidetta 2,000 m.	6,000		
	}	Sähköllä käypä kitkavinturi kivi- kranan	3,200		
		Sähköllä käypä kankivasara ynnä erinäiset uudet sepäntyökalut ..	4,000		
		Vanhan höyryjyrän korjaus ja uudet takapyörät	5,000		
		Siirros	46,275	23,512,319	64

			Siirros	46,275	23,512,319	64	
		c*	21 kasteluvaunun maalaus	1,050			
			20 purgatorrattaiden, 12 rikkain-				
			kuljetusrattaiden ja 75 hiekka-				
			laatikon s:n	1,700			
			1 vaunu Katajanokanrannan kas-				
			telua varten	1,000			
			4 rikkainkuljetusrattaat à 450:—	1,800			
			3 lumensulatuskonetta sähköjohti-				
			neen	4,200	56,025		
			11. Sekalaista.				
		c	Hengenpelastuskalujen, halkomit-				
			tain y. m. kunnossapito	4,000			
			Pesuhuoneitten ja virutuslaiturien				
			hoito ja korjaus	7,000			
		c*	6 uutta hiekkavajaa	4,800	15,800		
			— Smk 7,040,423: 50 —				
			XIV. Eläkkeet ja apu-				
			rahat.				
			<i>A. Jouluk. 22 p:nä 1911 vahvis-</i>				
			<i>tetun ohjesäännön mukaan.</i>				
Kvston päät. 26/3 1912	b		Ent. kirjanpitäjä Frans Lamminen	2,520			
S:n 12/3 1912	b		Ent. kansak. opettajatar Viktorina				
			Sundvall	110			
S:n 11/6 1912	b		Ent. kansak. opettajatar Rosa Na-				
			talia Sagulin	510			
S:n 29/10 1912	b		Marian sairaalan ent. emännöitsi-				
S:n 21/1 1913		jä Kalista Borodkin	600				
S:n 20/12 1912	b		Ent. konttorikirjuri Maria Theresia				
			Cadenius	1,800			
S:n 21/1 1913	b		Ent. kansakoulunopettaja Abraham				
			Kohonen	260			
S:n 21/1 1913	b		Ent. kansakoulunopettaja Jakob				
			Stenberg	600			
S:n 4/2 1913	b		Ent. ulosottoapulainen Gustaf Ek-				
			lund	2,280			
			Siirros	8,680	23,584,144	64	

			Siirros	8,680	23,584,144	64
Kvston päät.	11/3	1913	b Ent. kansakoulunopettajatar Maikki Friberg	690		
S:n	11/3	1913	b Ent. kansakoulunopettajatar Ina Lipsanen	195		
S:n	13/5	1913	b Ent. kansakoulunopettajatar Alexandra Lagus	690		
S:n	9/9	1913	b Ent. kansakoulunopettajatar Sofie Lithenius	690		
S:n	23/9	1913	b Ent. kansakoulunopettajatar Hanna Lucander	1,776		
			c Eläkkeisiin vuonna 1914, arviolta	10,000	22,721	
			<i>B. Huhtik. 15 p:nä 1913 vahvistetun ohjesäännön mukaan.</i>			
S:n	21/1	1913	b Työmies Otto Eriksson	600		
S:n	25/2	1913	b Siivoojatar Ida Lindström	350		
S:n	11/3	1913	b Työmies Manasse Veckman	600		
S:n	15/4	1913	b Ulkotyöntekijätär Ida Maria Stamm	360		
S:n	13/5	1913	b Työmies Anders Snellman	930		
S:n	13/5	1913	b Vahtimestarinleski Serafina Vilhelmina Törnström	300		
			c Eläkkeisiin vuonna 1914, arviolta	5,000	8,140	
			<i>C. Kaupunginvaltuuston erinäisten päätösten mukaan.</i>			
Maistr. päät.	18/2	1863	b Maistraatinsihteerintytär M. K. Wirzenius	266	67	
Kvston päät.	9/2	1875	b Neuv. mies H. L. Chronsin 3 lasta	600		
S:n	9/5	1893	b Ent. ylimääräinen kaupunginvouti Moses Lindberg	400		
S:n	16/5	1899	b Vahtimestarintytär Erika Aleksandra Rosenström	120		
S:n	19/11	1895	b Metsänvartij:leski Maria Eriksson	120		
S:n	3/12	1895	b Kaup. palvelijanleski E. J. Tång ..	120		
S:n	20/10	1896	b Ent. reaalikoulunvahtimestari F. M. Lindqvist	450		
S:n	6/6	1905				
S:n	26/5	1903	b Kaupunginpalvelijanleski Adolfina Fagerholm	120		
S:n	20/5	1904	b Ent. satamavahtimestari Johan Edvard Stenman	400		
S:n	8/3	1904	b Kaup. palvelijanleski A. M. Olin ..	200		
S:n	13/2	1912				
S:n	13/9	1904	b Vahtimestarinleski M. E. Roskvist	120		
			Siirros	7,571	67	23,615,005
						64

			Siirros	7,571 67	23,615,005 64
Kvston päät.	15/3 1905	b	Opettajatar Maria Hertz	1,000 —	
S:n	9/5 1905	b	Rakennusmestarinleski A. M. Nyholm lapsineen	225 —	
S:n	12/12 1905	b	Järjestysmiehenleski Karolina Wilhelmina Rönneberg	200 —	
S:n	29/12 1905	b	Siivoojatar Hedvig Kristina Lindgren	230 —	
S:n	13/2 1906	b	Entinen vesijohtoinsinööri C. Hausen	3,000 —	
S:n	21/5 1906	b	Ent. Työ- ja Vaivaistalon johtaja, kunnallisneuvos C. E. Degerholm	4,500 —	
			Leskirouva Karin Calonius	2,400 —	
			S:n Anna Lovisa Lindberg	2,400 —	
			Alaik. Karl Axel Robert Lindberg	1,200 —	
S:n	18/11 1906	b	Alaik. Karin Lindberg	1,200 —	
			Leskirouva Frideborg Nordlin	1,200 —	
			Alaikäinen Karl Torsten Nordlin	600 —	
			Leskirouva Ida Natalia Kullberg	600 —	
			Wilhelmina Kulmala	360 —	
			Karl Gustav Törnqvist	500 —	
S:n	27/11 1906	b	Ent. Työ- ja Vaivaistalon taloudenhoitajatar Maria Sofia Ekholm	500 —	
S:n	11/6 1907	b	Ent. vahtimetari Frans Hasselberg	600 —	
S:n	17/9 1907	b	Leski Amalia Adolfina Johansson	144 —	
S:n	8/10 1907	b	Ent. kaup. palv. A. V. Nyberg	720 —	
S:n	19/11 1907	b	Ent. Maistraatin kanslisti Amanda Cajander	1,200 —	
S:n	14/1 1908	b	Tarkastusmiehenleski Augusta Meriläinen	300 —	
S:n	28/1 1908	b	Varastonhoitajanleski Katharina Kristina Åhlgvist	300 —	
S:n	11/2 1908	b	Ent. amanuenssi Viktorina Sundvall	400 —	
S:n	25/2 1908	b	Varastonhoitajanleski Matilda Heinola ja hänen alaikäiset lapsensa	400 —	
S:n	16/6 1908	b	Alaikäinen Aimo August Löfgren	120 —	
S:n	1/12 1908	b	Sairaanhoitajatar Edla Ahtikoski	600 —	
			Raatihuoneenarkiston ent. aktuari J. Öhrnberg	2,000 —	
S:n	15/12 1908	b	Vahtimest. leski Johanna Ström	120 —	
			Siirros	34,315 67	23,615,005 64

			Siirros	34,315 67	23,615,005 64
Kvston päät. 16/3 1909	b	Työmies Karl Johansson	400	—	
S:n 8/6 1909	b	Tohtorinrouva Olga Juslin	880	—	
		Hallinvahtimest. J. A. Björkholm	600	—	
		Maistraatinvahtimestari C. G. Lind-			
		qvist	600	—	
S:n 15/6 1909	b	Maistraatinvahtimestari Alfred			
		Karlsson	900	—	
		Työm. Adolf Konstantin Renfors	600	—	
S:n 5/10 1909	b	Työmies Jaakko Salmio	400	—	
S:n 7/12 1909	b	Ent. työm. Karl Gustaf Kaali-			
		saari	120	—	
S:n 26/5 1910	b	Työm. leski Lovisa Åvist	300	—	
		Siivoojatar Aquilina Malén	300	—	
S:n 21/2 1911	b	Työmies Mikko Hakomäki	150	—	
		Leski Maria Olivia Winqvist	120	—	
S:n 7/3 1911	b	Sairaanhoitajatar Eva Fagerholm	480	—	
S:n 9/5 1911	b	Leski Matilda Svan	120	—	
S:n 13/6 1911	b	Työm. Anders Erland Thomas-	son	300	—
S:n 21/1 1913					
S:n 5/9 1911	b	Leski Antoinette Ulrika Brenner	360	—	
S:n 17/10 1911	b	Ent. sair. hoit. Fredrika Kant.	300	—	
S:n 14/11 1911	b	Työmies Isak Toukka	400	—	
		Ent. vahtimestari Aurora Karolina			
S:n 12/12 1911	b	Andersson	600	—	
		Ent. työmies Henrik Malakias			
		Henriksson	400	—	
S:n 22/12 1911	b	Ulosottoapulainen Karl Oskar			
		Olin	600	—	
S:n 14/5 1912	b	Työmies Karl Gustaf Danielson-			
		Sandberg	600	—	
		Satamakonstaapelinleski Hanna			
S:n 11/6 1912	b	Gustava Gustafsson	180	—	
		Hänen alaikäinen tyttärensä Verna			
		Elisabet Gustafsson	120	—	
S:n 10/9 1912	b	Työmies Henrik Dahlstedt	600	—	
S:n 24/9 1912	b	Työmiehenl. Vilhelmina Lindholm	240	—	
		Työmiehenleski Kristina Jokinen . .	240	—	
S:n 29/10 1912	b	Vesijohtotyöntekijä Johan Gustaf			
		Lindström	400	—	
S:n 21/1 1913	b	Ent. sairaanhoitajatar Ida Lucina			
		Dahlström	500	—	
S:n 4/2 1913	b	Leski Edla Johanna Eklund	300	—	
		— Smk 72,906: 67 —			
					42,045 67
			Siirros	—	23,657,051 31

			Siiros	—	23,657,051	31
XV. Sekalaiset menot.						
Kvston päät. 19/12 1899	b	Puolipäivätunnin merkinanto	300	—		
	c	Myrskynvarotussähkösanom., arviolta	250	—		
	c	Palovakuutusmaksut, s:n	35,000	—		
Kvston päät. 30/12 1907	b	Kustannukset kunnallisen asetus-				
	b	kokoelman julkaisemisesta	800	—		
S:n 21/12 1897	b	Määräraha henkikirjoittajalle, arviolta	6,000	—		
S:n 17/12 1907	b	Palkkio 2:lle kalastuksen kaitsijalle, s:n	900	—		
Helsingin kalastussääntö 1/2 1890	b	Puutavarain lautauksen valvomisesta kaupungin satama-alueella	150	—		
Kvston päät. 21/12 1897	b	Kustannuks. Kumtähdestä, Meilahdesta, Rekolasta, Oulunkylästä, Bölestä ja Nybondaksesta, arv.	12,000	—		
S:n 27/2 1906	b	S:n Bengtsärin maatilasta	11,300	—		
	c	S:n Henrik Borgströmin kansanpuist. Turholmassa	3,400	—		
	c	Palkkio talonisännöitsijälle	2,000	—		
	c	Määräraha Vankeusyhdistyksen turvakodille	1,200	—		
Kvston päät. 26/5 1903	b	S:n Vankeusyhdistyksen ylläpitäm. vapaaksi päästettyjen naisvank. turvakod.	1,200	—		
	b	1 Rankkuri, paitsi asuntoa ja polttop., palkkiota	1,680	—		
S:n 26/3 1907	b	Korvausta erinäisistä toimituksista taksan muk., arviolta	200	—		
S:n 30/12 1909	b	Vahingonkorvausta työntekijöille ruumiinvammasta ynnä korvaus lääk. lausunnoista, arviolta	5,500	—		
Rhkn erit. päätös	b	Huoneiston vuokraamiseksi postipakettiosastolle Tulli- ja pakkahuoneesta	12,000	—		
Kvston päät. 7/6 1910	b	Tullikamarin tarvitseman tavara-				
	b	suojan vuokra	1,600	—		
S:n 28/5 1913	b	Kustannuksia pakkahuoneessa olevasta kaup.gin työkunnasta, arv.	30,000	—		
S:n 25/4 1911	b	Normaalikellojen kunnossapito	1,660	—		
	c					
			Siiros	127,140	23,657,051	31

			Siirros	127,140	—	23,657,051	31
			Kalustoa kaupungin taloihin sekä sen korjaus ja täydennys, arviolta	25,000	—		
			Puhelinmaksut, s:n	11,000	—		
			Seurahuone:				
		c	1 Ovenvartija, paitsi asuntoa, valoa ja lämpöä, palkkaa	2,400: —			
			1 Talonm., s:n s:n, palkk.	1,500: —			
			Siivoaminen, arviolta	1,000: —			
			Valaistus, s:n	6,000: —			
			Lämpö, s:n	10,000: —			
			Vedenkulutus, s:n	1,000: —		21,900	
		c*	Sekalaisia korjauksia			10,000	
Kvston päät. 21/12 1897 S:n 30/12 1907		b	Määräraha koiraveron koskevan aset. noudattamisen. valvontaa varten			1,000	
		c	Koiraveron aiheuttamia kustannuksia			300	
S:n 30/12 1912		b	Koirain hoitoa ja lopettamista varten			1,200	
		c	Kauppatorin suihkukaivon käyttö ja hoito			3,300	
S:n 14/11 1911		b	Kustannuksia vedenkulutuksesta vapaakaivoissa, hevosaltaissa satamain vesijohdoissa y. m.			13,000	
		c	Vedenkulutus y. m. erinäisissä kaupungin omistamissa taloissa ja huoneistoissa			1,500	
			Polttoaineet, arviolta			2,000	
			Valaistus ynnä juhla-valaistukset, s:n			3,000	
S:n 29/10 1912		b	Kaupungin apumaksu kunnallisen keskustoimiston voimassapitoon, arviolta			8,000	
			Kunnan virutushuoneet:				
		b	3 Järjestysmiestä à 1,200: —			3,600	
S:n 28/4 1912			1 S:n			1,500	
			Vedenkulutus à 2,000: —			6,000	
			Valaistus, lämpö à 500: —			1,500	
S:n 27/2 1912		b	Määräraha Helsingin pörssin voimassapitoon, arviolta			10,000	
S:n 30/12 1912		b	Kaupungin historian julkaisemisesta oleviin kustannuksiin, arviolta			5,000	
			Siirros	255,940	—	23,657,051	31

			Siirros	255,940	—	23,657,051	31
Kvston päät. 30/12 1912	b	45 vapaalippua raitioteillä kaupunginpalvelijoille ja ulosottoapulaisille		4,500	—		
	c		Taksoitettujen varain ja muiden tulojen vähennys ja palauttaminen, arviolta	260,000	—		
	d		Arvaamattomiin menoihin Valtuuston määräyksen mukaan	350,000	—	870,440	—
S:n 28/1 1913	b*	Raitiotie- ja Omnibus Osakeyhtiön osakkeiden oston	—	—	4,708,224	—	
S:n 29/4 1913	b*	Yleishyödylliseen rakennuslainarastoon	—	—	2,000,000	—	
		— Smk 7,578,664: — —					
			Yhteensä Smk	—	—	31,235,715	31

		Kirjain osoittaa tuon laadun Kunin aset. §§:n muk.				
Tulot.						
	<i>a</i>		Säästöä edelliseltä vuodelta . . .	—	500,000	
I. Korot.						
Lahjoituskirjain mukaan	<i>c</i>		Kaupungin lainaobligatsioneista, arviolta	22,000	—	
	<i>b</i>	}	Tontinlunastuksista, s:n	570,000	—	
	<i>b</i>		Lahjoitusrahastoista, joiden korot tulevat kaupungille, s:n	20,000	—	
	<i>c</i>	}	Osakkeiden osinkoja	245,000	—	
			Erinäisiä korkoja, s:n	275,000	—	
			Vallilan lainarahaston korot	12,000	—	
			Yleishyödyllisen rakennuslaina- rahaston s:n	1,000	—	
		Teknillisten laitosten etuannit	40,500	—	1,185,500	
II. Tontinlunastukset.						
Kvstön päät. ^{9/3} 1893 S:n ^{14/12} 1909	<i>b</i>		Tonttien myynti ja myytyjen tonttien kauppahinnan kuoleetus, arviolta	—	1,000,000	
III. Kaupungin kiinteä omaisuus.						
1. Veroja lahjoitetuista tiloista.						
K. S:n päät. ^{12/1} 1879	<i>b</i>		Arviolta	—	1,100	
2. Kaupunkiin yhdistetty alue.						
Kunink. vakuutus ^{23/2} 1789, 1 ja 4 § K. Asetus ^{8/12} 1873, 6 §	<i>b</i>	}	Vuokria rakennuksista ja tilois- ta	225,000	—	
Lunastusehtojen mukaan			<i>b</i>	Vuokria Kaivopuiston alueesta, ar- violta	15,000	—
Välikirjan muk.	<i>b</i>		Alppipaviljongin vuokra	7,000	—	
			Siirros	247,000	—	2,686,600

			Siirros	247,000	2,686,600
Välikirjan muk.	b	Laivaveistämöalueen vuokra	16,620	—	—
		Seurahuoneen vuokria	15,000	—	—
K. S:n päät. 11/11 1884 Kvstön päät. 29/10 1888	b	Vuokraa torien myyntipaikoista, arviolta	30,000	—	—
	b	Vuokr. poliisin virkahuon. ja talleista kaupungin omist. taloissa	115,350	—	—
		Vuokraa Penger- ja Ratakadun poliisihuoneistoista	5,500	—	—
		S:n Bengtsårin kasvatuslaitoksesta	16,000	—	—
		Vuokraa Vuorimiehenk. N:on 9 huoneistoista	8,700	—	—
Välikirjan muk.	b	S:n erin. laivaveistämöalueen rakennuksista	3,850	—	—
		S:n Aleksanterinkadun talosta N:o 26, arviolta	14,000	—	—
		Vuokraa kunnallisista työväenasunnoista, arviolta	47,000	—	—
		Erinäisiä vuokria, arviolta	9,000	—	—
		Vuokraa myymälöistä ja myymäpöydistä, arviolta	6,000	—	—
		Vuokraa kauppahallien myymäkojuista, arviolta	115,000	—	—
		Uimahuonemaksuja, arviolta	1,000	—	—
	e	Kalavesimaksuja, arviolta	2,400	—	—
		Satunnaisia sekä kenttien vuokria, arviolta	135,000	—	—
		Tuloja tenniskentistä	1,600	—	—
		Kadun erilleen aitaamisesta rakennustarkoituksia varten	15,000	—	—
Kvstön päät. 26/3 1912	b	Tuloja kunnan virutushuoneista . .	3,600	—	807,620
		3. Kaupungin maatilat.			
Välikirjan muk.	b	Oulunkylä, Nybondas ja Reimars, vuokraa, arviolta	21,000	—	—
	c	Bengtsårin maatila	14,500	—	35,500
		— Smk 844,220: — —			
		IV. Tonttiverot.			
Maist. päät. 26/5 1662	b	Arviolta	—	—	4,200
		Siirros	—	—	3,533,920

		Siirros	—	3,533,920
V. Tuloa tuottavat oikeudet.				
K. Asetus ^{31/12} 1877 K. julist. sam. p:ltä	} e	Tuulaaki Helsinkiin tuleviksi määrättyistä tavaroista, arviolta . . .	390,000	—
		K. julist. ^{1/10} 1881 K. S:n kirj. ^{17/4} 1883	Tuulaaki Helsinkiin meritse tulevasta, ylämaan kaupunkeihin määrättyistä tavaroista, arviolta	5,000
Liikennetaksa ^{10/4} 1888	} e	Liikennemaksuja, arviolta	850,000	—
Kvston päät. ^{1/6} 1876		Mittausmaksuja, arviolta	1,500	—
Liikennetaksa ^{10/4} 1888	} e	Makasiininvuokraa, arviolta	15,000	—
		Satamamaksuja, arviolta	310,000	—
		Siltamaksuja, arviolta	12,000	—
		Nostokranamaksuja, arviolta	1,600	—
		Painolastimaksuja, arviolta	100	—
		Punnitsemismaksuja, arviolta	2,400	—
K. Asetus ^{30/3} 1879	e	Ulkomaalaisten maksuja ruokatarvain myynnistä aluksesta, arviolta	7,000	—
Useat K. S:n päät. K. Sääntö ^{21/10} 1698	} e	Biljaardimaksuja, arviolta	600	—
		Perunkirjoitusprosentteja, kaupungin köyhäin osuus, arviolta	20,000	—
Välikirjan muk.	} e	Kolehtirahoja, arviolta	100	—
		Erinäisiä sakkoja, arviolta	200	—
	b	Vanhankaupungin myllyn vuokra	2,700	—
				1,618,200
VI. Sekalaiset tulot.				
K. Asetus ^{17/3} 1879 H:gin kunnall. sair.- hoidon ohjes. ^{12/11} 1879	} e	Henk.kohtainen vaivaismaksu, arv.	60,000	—
		Sairaanhoidosta Marian sairaalassa, arviolta	50,000	—
	} e	Vaivaihoidon suoritettava korvaus varattomain potilaitten hoidosta Marian ja Kivelän sairaaloissa, s:n	180,000	—
		Sairaanhoitajataroppilaskoulun oppilaitten pääsymaksuja, s:n	1,800	—
		Myydyistä ruuantähteistä, s:n	4,400	—
		Sairaanhoidosta Kivelän sairaal., s:n	7,000	—
		Vaivaihoidon maksettava korvaus mielenvikaisten hoidosta Kivelän sairaalassa, s:n	185,000	—
			Siirros	5,152,120

		Siirros	488,200	5,152,120
		Sairaanhoidosta Humaliston sairaalassa, arviolta	500	
		Sairaanhoidosta uudessa kulkutautisairaalassa, s:n	15,000	
		Tuloja desinfiioimislaitoksesta, s:n	400	
	c	Desinfiioimisesta kodeissa, s:n ..	15,000	
		Tuloja kaupungin laboratorista terveydellisiä ja bakteriologisia tutkimuksia varten, s:n	5,000	
		Lihantarkastusaseman tuloja, s:n	45,000	
		Tuloja vaivaistalosta	25,000	
K. Asetus 17/3 1879	c	Tuloja työlaitoksesta, s:n	75,000	
		Korvausta köyhäin ylläpidosta, s:n	25,000	
	c	Ammattikoulujen oppilaiden myydyistä teoksista, s:n	3,400	
H:gin kansakoulujen ohjes. 25/6 1878 ja 4/10 1892	c	Kansakoulunoppilaiden maksut ja käsityöt, s:n	600	
		Korvausta turvakodeissa hoide- tuista lapsista, s:n	1,500	
	c	Tuloja Bengtsårin y. m. kasvat- slaitoksista	2,000	
K. Asetus 14/12 1894	b	Koiravero, s:n	21,000	
		Työnvälitystoimiston tuloja, ar- violta	500	
		Klosett maksuja, s:n	7,000	
		Postilaitoksen vuokra-apumaksu postipakettiosaston puolesta....	2,000	
	c	Henkikirjoittajalle luovutetun hu- oneiston korvaus	1,500	
		Tuloja kaupungin työkunnasta, ar- violta	28,000	
		Tuloja Kaupunginkirjastosta, s:n	2,800	
K. S:n päät. 20/9 1912	c	Rakennustarkastukseen kuuluvista toimituksista kannettavia mak- suja, s:n	40,000	
		Apumaksu Ritarihuoneen puistikon kunnossapitoon	300	
Välikirjan muk.	b	Apumaksu Säätyäloa ympäröivien istutuksien kunnossapitoon	1,170	
		Apumaksu Ateneumia ympäröivien istutuksien kunnossapitoon	200	
		Siirros	806,070	5,152,120

		Siirros	806,070	5,152,120
Välikirjan muk.	b	Apumaksu Vanhan kirkon istutuk- sien kunnossapitoon	2,200	
Pankkiv. kirj. 6/7 1892	b	Apumaksu Kirurgisen sairaalan tontin istutusten kunnossapitoon	700	
		Apumaksu katuvalaist.		
		Suomen Pankilta .. 275: —		
K. Asetus 8/9 1899 K. S:in kirj. 9/8 1900	b	Säätytalosta 525: —	800	
		Vastike kaup. menettämistä sakko- osuuksista (ynnä kaup. kasöö- rille tul. osuudet)	8,075	
K. Asetus 18/1 1882	b	Majoituksen korvaa tammikuun 18 p. 1882 annetun K. Asetuk- sen mukaan kruunu, tariffin mukaan, arviolta	671,280	1,489,125
VII. Valtioavut.				
K. S:in päät. 26/1 1911 S:n 6/10 1911 S:n 22/8 1907 S:n 11/7 1912	b	Kansakouluille	439,323 05	
		Kasvatuslaitoksille	25,367 50	
K. S:in kirj. 10/5 1898	b	Katuvalaistukseen	7,700	
Knk kirje 27/8 1779	b	Palolaitokselle	21,000	
K. S:in päät. 23/5 1901	b	Tulli- ja kellarivapaud. korvaus ..	368	
		Valmistavalle poikain ammatti- koululle	21,400	
K. S:in päät. 18/1 1906	b	Valmist. tyttöjen ammattikoululle	11,000	
K. Asetus 9/6 1892 K. julist. 14/12 1894	b	Kaupungin osuus paloviinaverosta, arviolta	18,000	544,158 55
VIII. Kaupungin teknil- liset laitokset.				
Vesijohtolaitos.				
H:gin kaup. vesi- johton taksa 11/3:lta, 1890	c	Vedenmyynnistä, lukuun otettuna kaup. oma vedenkulutus, arviolta	1,250,000	
		Vesimittarien vuokra, s:n	46,000	
		Korvausta vedenkulutuksesta va- paakaivoissa y. m.	12,000	
	e	Maksuja vesimittaria vailla olevista palovesiputkista	200	
		Maa-alueiden vuokria	200	
		Voittoa suoritetuista johtotöistä, arviolta	25,000	1,333,400
			Siirros	8,518,803 55

		Siirros	—	8,518,803 55
		Kaasutehdas.		
	c	Korvausta katuvalaistuksesta	195,000	—
		S:n yksityiskulutuksesta	970,000	—
		Tuloja sivutuotteista	631,700	—
		Voittoa tehdyistä töistä	60,000	—
		Vuokratuloja	5,100	—
		Satunnaisia maanvuokratuloja . .	1,500	—
				1,863,300 —
		Sähkötehdas.		
	c	Korvausta katuvalaistuksesta	81,800	—
		S:n yksityiskulutuksesta	2,234,000	—
		S:n raitiotiekäytöstä	120,000	—
		Voittoa johtotöistä	57,000	—
		Vuokratuloja	18,000	—
		— Smk 5,707,500: — —		2,510,800 —
		IX. Puhtaanapitolaitos.		
	c	Talonomistajain maksuja	230,000	—
		Maksuja kaup. omista taloista . .	27,780	—
		Tuloja myydystä lannasta, arvi- olta	45,000	—
		Korvausta katujen puhtaanapidosta, lumenkuljet. y. m. talonomistajilta	20,000	—
				322,780 —
		X. Lainat.		
		a) 1911 vuoden obligatsioonilainasta osotetaan:		
	c*	Vesijohdon laajentamiseen	776,000	—
		Sähkötehtaan laajentamiseen	452,000	—
		Santa- ja Busholman tasoitus-, rantasilta- ja lokaviemäritöihin	1,700,000	—
		Uutta mielisairaalaa varten	1,200,000	—
		Kunnan teurastamoa varten	1,000,000	—
		Yleishyödylliseen rakennuslainara- hastoon	2,000,000	—
				7,128,000 —
		Siirros	—	20,343,683 55

		Siirros	—	—	20,343,683	55
	b)	1913 vuoden obligatsioonilainasta osotetaan:				
e*		Raitiotie- ja Omnibus Osakeyhtiön osakkeiden ostoon.....	—	—	4,708,224	—
	c)	Kahta v. lyhem. takaisinm. ajalle osotetuista lainavar. osotetaan:				
e*	}	Katujen sähkövalaistuksen laittamiseen	50,000	—		
		Elevaattorin, hinaajaveneen sekä höyrymutauskoneen ostoon	200,000	—	250,000	—
		— Smk 12,086,224: — —				
	XI. Taksoitus.					
c		Se määrä, joka lisäksi tarvitaan ja on kunnan verovelvollisilta jäseniltä taksoitettava, on	—	—	5,933,807	76
		Yhteensä Smk	—	—	31,235,715	31

Helsingin kaupungin 1914 vuoden Meno- ja Tulosäännön yhdistelmä.

Pää- luokka	Menot.	Vakinaiset menot		Satunnaiset menot		Yhteensä	
I	Kaupungin velat	3,556,476	54	60,600	—	3,617,076	54
II	Kaupungin virastot	374,275	82	44,450	—	418,725	82
III	Kunnallishallinto	912,324	99	49,850	—	962,174	99
IV	Katu- ja laiturivalaistus	333,900	—	—	—	333,900	—
V	Palolaitos	241,765	—	70,500	—	312,265	—
VI	Poliisilaitos	371,586	66	6,000	—	377,586	66
VII	Terveysten- ja sairaanhoito	1,691,826	13	147,850	—	1,839,676	13
VIII	Vaivahoito	1,075,400	—	—	—	1,075,400	—
IX	Opetus- ja sivistyslaitokset	2,274,287	18	72,500	—	2,346,787	18
X	Yleiset rasitukset	697,575	46	—	—	697,575	46
XI	Kauppahallit	66,566	65	—	—	66,566	65
XII	Kaupungin teknilliset laitokset	2,717,738	—	1,778,248	71	4,495,986	71
XIII	Yleiset työt	1,043,950	—	5,996,473	50	7,040,423	50
XIV	Eläkkeet ja apurahat	72,906	67	—	—	72,906	67
XV	Sekalaiset menot	860,440	—	6,718,224	—	7,578,664	—
Yhteensä Smk		16,291,019	10	14,944,696	21	31,235,715	31
	Tulot.	Vakinaiset tulot		Säästö, tontin- lunastukset ja satunn. tulot		Yhteensä	
	Säästö	—	—	500,000	—	500,000	—
I	Korot	1,185,500	—	—	—	1,185,500	—
II	Tontinlunastukset	—	—	1,000,000	—	1,000,000	—
III	Kaupungin kiinteä omaisuus	844,220	—	—	—	844,220	—
IV	Tonttiverot	4,200	—	—	—	4,200	—
V	Tuloatuottavat oikeudet	1,618,200	—	—	—	1,618,200	—
VI	Sekalaiset tulot	1,489,125	—	—	—	1,489,125	—
VII	Valtioavut	544,158	55	—	—	544,158	55
VIII	Kaupungin teknilliset laitokset	5,707,500	—	—	—	5,707,500	—
IX	Puhtaanapitolaitos	322,780	—	—	—	322,780	—
X	Lainat	—	—	12,086,224	—	12,086,224	—
XI	Taksoitus	5,933,807	76	—	—	5,933,807	76
Yhteensä Smk		17,649,491	31	13,586,224	—	31,235,715	31

Säästöarviolaskelma lokakuun 1 päivältä 1913.

Yhjämmää tulotileillä:

I. Korkoja:

Erinäisiä korkoja ja osinkoja Smk 25,000: —

III. Kaupungin kiinteä omaisuus:

Satunnaisia maanvuokria 40,000: —

Kadun erilleen aitaami-
nen rakennusyrietyksiä
varten 12,000: — „ 52,000: —

V. Tuloa tuottavat oikeudet:

Satamamaksuja y. m. .. 42,000: —

Perunkirjoitusprosentteja 6,000: — „ 48,000: —

VIII. Kaupungin teknilliset laitokset:

Vesijohtolaitos 75,000: —

Sähkötehdas 150,000: — „ 225,000: —

IX. Puhtaanapitolaitos:

Puhtaanapitomaksuja .. 8,000: —

Tuloja myydystä lannasta 14,000: — „ 22,000: —

Säästöä määrärahoissa:

VII. Terveysten- ja sairaanhoito:

Uusi kulkutautisairaala 75,000: —

XV. Eläkkeet ja apurahat 6,000: — „ 81,000: — 449,000: —

Smk 449,000: —

Vajausta lasketuissa tuloissa:

I. Korkoja:

Tontinlunastusten korkoja „ 19,000: —

II. Tontinlunastukset „ 15,000: —

Määrärahoja ylitetty:

VIII. Vaivashoito „ 150,000: —

XII. Kaupungin teknilliset laitokset:

Sähkötehdas „ 20,000: — 204,000: —

Smk 245,000: —

Säästö vuodelta 1912 „ 2,122,000: —

Siitä on käytetty vuonna 1913 „ 1,500,000: — 622,000: —

Säästö vuoteen 1914 Smk 867,000: —

Kaupunginkassassa sidottuna:

rakennusaineisiin Smk 400,000: —

rästeihin, joiden ei lasketa kertyvän „ 500,000: —

obligatsioneihin „ 224,000: —

Smk 1,124,000: —

Helsingin Rahatoimikonttorissa lokakuulla 1913.

Iwar Timgren.

*Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin
1913 vuoden meno- ja tulosääntöä.*

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI

Marrask. 21 p:nä 1913.

Helsingin Maistraatille.

N:o 789.

Maistraatille saa Rahatoimikamari täten kunnian lähettää ensintulevaksi vuodeksi 1914 laatimansa ehdotuksen Helsingin kaupungin tulo- ja menoarvioksi, oheen pannen kaikki asiaan kuuluvat kaupungin hallitusten, konttorien ja lautakuntain antamat erikoisehdotukset, piirustukset ja muut tarpeelliset asiakirjat. Tämän ohessa saa Kamari seuraavassa antaa ne selitykset, joita esillä olevassa ehdotuksessa tehdyt poikkeukset joko kuluvaksi vuodeksi vahvistetusta rahasäännöstä taikka mainituista erikoisehdotuksista voivat aiheuttaa.

Menot.

I. Kaupungin velat.

Tähän pääluokkaan on lainain vuotuismaksut ja kustannukset pantu kaupungin obligatsioonilainoille vahvistettujen kuoletuussuunnitelmien ja lainasopimuksissa olevain erikoismääräysten mukaisesti. Kuluvana vuonna on Kaupunginvaltuusto tšekäläisen Raitiotie- ja Omnibus Osakeyhtiön osakkeiden lunastusta varten ottanut 5,025,000 markan suuruisen uuden obligatsioonilainan, josta on liikkeessä 4,708,224 markkaa. Laina on maksettava 30 vuoden kuluessa ja juoksee 5 %:n korolla. Se eroaa siis aikaisemmista obligatsioonilainoista osin lyhemmän kuoletusajan ja osin korkeamman korkokannan kautta. Ainoastaan 1876 vuoden vesijohtolainasta maksaa kaupunki 5 %:n koron. Tässä on kuitenkin huomattava, osin että 1913 vuoden obligatsioonilainasta ei ole maksettu pääomanalennusta ja osin että tämä laina päin vastoin kuin kaikki muut on kokonaan otettu kotimaasta. Sen johdosta että uudesta lainasta on vahvistetun kuoletuussuunnitelman mukaan ensi vuonna maksettava koko 1913 sekä puolen 1914 vuoden eli niinmuodoin kolmen vuosipuoliskon korko, kohoavat

kaupungin obligatsioonilainain korot huomattavasti, ollen Smk 2,898,147: 48, sen sijaan että ne kuluvana vuonna ovat Smk 2,569,963: 25. Tulopuolella on mainittujen osakkeiden 234,000 markaksi laskettu korkomäärä, mikä vastaa 5 %:n korkoa puheenalaiselle lainalle. Vuonna 1914 on kaupungin siis maksettava lainasta korkoa enemmän kuin osakkeet tuottavat. Seuraavina vuosina, jolloin kaupunki maksaa korkoa vain kahdelta vuosipuoliskolta, ei tällaista erotusta ole odotettavana. — Kaupungin kaikkien obligatsioonien kuoletussumma vuodelta 1914 on 609,367 markkaa eli 90,833 markkaa enemmän kuin kuluvana vuonna. — Tähän tulee lisäksi laskettuja provisioineja, kurssierotuksia y. m. kaikkiaan 47,800 markkaa eli sama määrä, mikä tätä tarkoitusta varten on kuluvan vuoden menosäännössä.

Muista lainoista on jälellä Fabianinkadun tontin ja talon N:o 1 ostoa varten otettu kuoletuslaina sekä Nybondaksen talon hallintaoikeuden lunastusta varten otettu, alkuaan 120,000 markan laina, josta vielä on maksamatta 72,000 markkaa.

Vaikka tosin kaupungilla edelleen on erinäisissä rahalaitoksissa saamia huomattava määrä eli noin 10 miljoonaa markkaa, täytynee kaupungin kuitenkin, koska mainittua rahamäärää erinäisten välipuheiden johdosta ei saada käytettäväksi ennen ensi kesäkuun 1 päivää, aivan todennäköisesti ottaa lyhytaikainen laina, jonka korot y. m. kustannukset on laskettu 45,000 markaksi.

Kaupungin veloista on siis vuonna 1914 laskettu olevan menoja Smk 3,617,076: 54 kuluvan vuoden rahäsäännössä olevan määrän Smarkan 3,153,674: 03 sijasta.

Seuraava yhdistelmä osoittaa, mihin määriin tämän pääluokan menot ovat nousseet alempana mainittuina vuosina:

Vuonna 1900 (tilinpäätöksen mukaan)	Smk	614,012: 08
” 1905 (” ”)	”	1,031,830: 69
” 1910 (” ”)	”	1,996,268: 17
” 1914 (rahäsääntöehd. ”)	”	3,617,076: 54

Niinkuin tästä näkyy, ovat menot vuodesta 1900 lähtien kasvaneet kuudenkertaisiksi. Kaupungin velat taas ovat vuosina 1900—1914 kasvaneet 12,655,200 markasta 62,536,268 markkaan 1914 vuoden päättyessä eli viidenkertaisiksi, pääasiallisimmin niiden huomattavain rahamääräin johdosta, joita kaupunki on sijoittanut teknillisiin laitoksiin, raitioteihin, satama- ja laiturirakennuksiin sekä sairaaloihin ja vaivaistaloon.

II. Kaupungin virastot.

Maistraatin ja *Raastuvanoikeuden* menosäännöt pysyvät vuonna 1914 pääasiallisesti ennallaan. Kunnallispoormestarille ja oikeusraatimiehelle vuoden varrella myönnetyn virkaron johdosta jäävät pois näille virkamiehille, toiselle 5 ja toiselle 10 vuoden palveluksesta tulevat korotukset. Yksi kunnallisraatimies saa palkankorotusta koko vuodelta 5 vuoden

palveluksesta, kolme Raastuvanoikeuden vanhempaa oikeusraatimiestä samaten 10 vuoden ja yksi vanhempi oikeusraatimies 5 vuoden palveluksesta, kaikki koko vuodelta. Palkankorotuksia 5 vuoden palveluksesta saavat niinkään yksi vanhempi ja kaksi nuorempaa oikeusraatimiestä, kukin kesäkuun 1, maaliskuun 1 ja joulukuun 1 päivästä 1914 lukien. — Raastuvanoikeuden väliaikaisen viidennen osaston ja I osaston väliaikaisen toisen jaoston menosäännön vahvistamisesta on Rahatoimikamari tehnyt Kaupunginvaltuustolle eri esityksen. Nämä menoerät on rahasääntöehdotukseen pantu mainitussa esityksessä tehdyn ehdotuksen mukaisesti, jonka Kaupunginvaltuusto onkin nyttemmin hyväksynyt. — Kaupungin syyttäjistön menosääntö pysyy ennallaan.

Kaupunginvaltuuston huhtikuun 1 päivänä kuluva vuotta tekemän päätöksen mukaan on Maistraatin kanslian kaupunginpalvelijain palkat korotettu 1,600:sta 2,000 markkaan, mikä korotus on otettu huomioon. Yksi kaupunginpalvelija saa palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta koko vuodelta. Sen lisäksi on v. t. kunnallisormestarin esityksestä Maistraatin kansliaan lisätty yksi kaupunginpalvelija, koska kanslian töiden karttuminen ehdottomasti vaatii tuollaisen lisävirkeilijän asettamista. Tämän johdosta on niinkään määrärahaa kesäloman hankkimiseksi Maistraatin kanslian kaupunginpalvelijoille korotettu vastaavassa määrässä. Yksi Raastuvanoikeuden kaupunginpalvelija saa korotusta 10 vuoden palveluksesta koko vuodelta. Edelleen on raatihuoneenrengin palkankorotus otettu huomioon Kaupunginvaltuuston helmikuun 4 päivänä tänä vuonna asiasta tekemän päätöksen mukaisesti.

Ulosottoimen menosääntö on vain harvalukuisilta kohdin muuttunut nykyisestään. Kaupunginvaltuuston viime toukokuun 13 päivänä tekemän päätöksen mukaan saavat ensimmäinen ja toinen kaupunginvouti kumpikin 250 markkaa viransijaisen palkkaamiseksi kesälomansa aikana. Niinkään on Kaupunginvaltuusto kokouksessaan huhtikuun 1 päivänä korottanut kriminaalieksekuuttorin osastolla palvelevain 12 ulosottoapulaisen palkat kunkin 2,800 markkaan. Uudeksi eräksi on rahasääntöön pantu 300 markan suuruinen tarverahain arviomääräraha, koska näyttää muodottomalta, että ulosottoimen tarverahat pannaan maksettaviksi Maistraatin vastaavasta määrarahasta. Kuluvana vuonna laaditun, Kaupunginvaltuuston hyväksymän välikirjan mukaisesti on ulosottoimen huoneiston vuokraksi pantu 5,100 markkaa nykyisen määrän 3,160 markan sijasta. Kaupunginvoutien esittämä vaatimus laajemman huoneiston hankkimisesta mainitulle laitokselle on siten täyttynyt.

Nimikkeen *Sekalaista* kohdalle on, samoin kuin ennenkin, pantu erinäiset tähän pääluokkaan kuuluvat menoerät. — Kaupunginvaltuuston osotuksen mukaisesti on kustannukset erinäisten, pääasiallisesti kaupunginpalvelijain ja ulosottoapulaisten käytettäväksi annettavain vapaalippujen ostosta pantu pääluokkaan XV: Sekalaiset menot.

Kaupungin virastoista oli menoja:

Vuonna 1900 (tilinpäätöksen mukaan)	Smk	221,240: 54
” 1905 (” ”)	”	224,256: 07
” 1910 (” ”)	”	356,688: 02
” 1914 (rahasääntöehd. ”)	”	418,725: 82

III. Kunnallishallinto.

Kaupunginvaltuuston ja sen *kanslian* menot pysyvät pääasiassa nykyisellään. Sihteeri saa palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta maaliskuun 1 päivästä lukien. Erityinen 900 markan määräraha vahtimestarinapulaisen palkkaamiseksi on rahasääntöön pantu. Tämä menoerä on kuitenkin vain näennäisesti uusi, sillä tällainen apulainen on jo tänä vuonna otettu, vaikka hänen palkkansa on pantu maksettavaksi kanslian tarverahoista. Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan on kansliahuoneistoa laajennettu, minkä johdosta vuokramäärä on kohonnut 8,000:sta 10,100 markkaan ja valaistuskustannusten on laskettu kohoavan 300:sta 500 markkaan. Tarverahain määräraha on pysytetty ennallaan.

Rahatoimikamarin menosääntö on pääkohdissaan pysytetty nykyisellään. Päiväjärjestyksessä oleva kysymys Kamarin kanslian uudestijärjestämisestä tosin aikaansaisi, jos se kuluvana vuonna lopullisesti ratkaistaisiin, tuntuvia muutoksia myöskin palkkauksiin, mutta kun nykyhetkellä ei ole arvattavissa, mihin suuntaan tämä kysymys ratkeaa, on Rahatoimikamarin mielestä ollut oikeinta nykyään pääasiassa pysyttää voimassa oleva menosääntö sinällään. — Kun Rahatoimikamari ensi vuoden alusta muuttaa toiseen huoneistoon, on huoneiston siivoamiskustannukset, jotka tähän asti ovat sisältyneet Raatihuoneen siivoamismäärärahaan, otettu huomioon tarverahain määrärahaa laskiessa, joka viimeksi mainittu tämän johdosta ja kun se muutoinkin on osottautunut sangen niukaksi, on korotettu 12,000:sta 15,000 markkaan. Niinikään on arvaamattomien tarpeiden arviomääräraha korotettu 18,000:sta 20,000 markkaan, koska vuosi vuodelta osottautuu yhä välttämättömämmäksi, että Rahatoimikamarin käytettävänä on riittävä määräraha arvaamattomiin tarpeisiin, johon tiliin erinäiset kesäkuukausina ilmaantuvat menot käy paneminen.

Vaikka kysymys *Rahatoimikonttorin* uudestijärjestämisestä on jätetty Kaupunginvaltuuston toimenannosta nykyään valmisteltavana olevan tililaitoksen ja kassahallinnon uudestijärjestämisen varaan, vaativat olot Rahatoimikamarin mielestä järjestämään konttorin palkat aivan uudestaan. Esillä oleva ja tulevan vuoden menosääntöön pantu ehdotus perustuu pääkohdissaan siihen esitykseen, mikä Rahatoimikamarin uudestijärjestämiskysymyksen yhteydessä asiasta annettiin Kaupunginvaltuustolle. On tähän nähden pidetty tarpeettomana erityisesti uudistaa tätä esitystä, vaan katsottu riittävän, että rahasääntöehdotuksen perustelmissa siihen viitataan. Ehdotuksen mukaan menot tosin tuntuvasti kohoaisivat, mutta toiselta puolen ei ole kiellettävissä, että konttorin työ on viime vuosina paljon lisääntynyt, ja kun tämän lisäksi on noudatettava jonkinlaista suhteellisuutta kunnan eri hallintohaaroissa vallitseviin palkkaetuihin katsoen, näyttää oikeudenmukaisuus vaativan hyväksymään ehdotetut korotukset. Lisäksi on katsottu olevan menosääntöön paneminen ylimääräinen 1,000 markan määräraha työväen palkanmaksujen toimittamista varten, koska tämä työ tuottaa nuoremmille kaupunginkirjanpitäjille sangen paljon vaivaa ja ajanhukkaa. Rahatoimikonttorin menosääntö, joka nykyään päättyy 82,400 markkaan, kohoaisi esillä olevan ehdotuksen mukaan 98,600 markkaan, joten lisäännys olisi 16,200 markkaa.

Liikennekonttorin menosääntö on pysytetty sinällään liikennekamreerin huolellisesti laatiman ehdotuksen mukaisena, joka pääkohdissaan käy yhteen konttorin tämänvuotisen menosäännön kanssa. Liikennekonttorin kokonaismenot kohoaisivat 123,235:stä 125,035 markkaan, joten lisäannos olisi 1,800 markkaa.

Satamakonttorinkin menosääntö on laskettu pääasiassa satamakapteenin laatiman erikoisehdotuksen mukaisesti, joka taas pääkohdissaan on tämänvuotisen menosäännön mukainen. — Erittäin annetussa, satamakapteenin puoltamassa kirjelmässä on Satamakonttorin rahastonhoitajatar anonut palkkansa korottamista 1,800:stä 2,400 markkaan. Rahatoimikamari osaltaan on katsonut olevan tätä anomusta puoltaminen sekä rahastonhoitajattaren vastuunalaiseen toimeen että myös siihen tapaan nähden, miten hakija, satamakapteenin lausunnon mukaan, on virkaansa hoitanut. Satamakonttorin kirjanpitäjän palkanparannusanomusta Rahatoimikamari sen sijaan ei ole ottanut huomioon, koska mainittu virkailija saa vuosi vuodelta lisääntyvää osavoittoa. Sitä vastoin on Kamari myöntynyt siihen, että osavoitosta saa osan edeltäpäin kuukausittain maksaa. — Uusi erä on määräraha Pohjoissataman venelaiturin vartijan palkkaamiseen 7 kuukauden aikana. Satamakonttori oli tosin laskenut tämän määrärahan ainoastaan kuudelta kuukaudelta, mutta koska on huomattu mainittua venelaituria vilkkaasti käytettävän myöhemmin syksyllä kuin oli voitu arvata, on määräraha satamakapteenin suullisen esityksen johdosta laskettu seitsemältä kuukaudelta. — Määräraha nostokranan sähkökäyttöä varten, 1,500 markkaa, on uusi ja johtuu siitä, että sähkö on kuluvana vuonna otettu käyttövoimaksi. — Tarverahain määräraha on korotettu 750:stä 1,100 markkaan. — Ylimääräiselle palkkasäännölle on, samoin kuin ennenkin, pantu satamakapteenin apulaisen palkka, 6,000 markkaa, sekä ylimääräisten satamakonstaapelien palkkaamiseen 22,500 markkaa. Edelleen on tähän ylimääräiseen menosääntöön tullut lisäksi 2,400 markan määräraha apulaisen palkkaamiseksi Sörnäsän satamamestarille. Tähän ylimääräiseen menosääntöön nähden on Rahatoimikamari katsonut olevan huomauttaminen seuraavaa. Viime vuonna rahäsääntöä käsitellessään Kaupunginvaltuusto Rahatoimikamarin esityksestä päätti, että ylimääräisten satamakonstaapelien eroamisen johdosta avonaisiksi tulevia paikkoja ei enää täytettäisi. Näin onkin tehty, vaikka satamakapteeni on havainnut olevan haittoja näiden ylimääräisten satamakonstaapelinvirkain lakkauttamisesta, kun liikenne on erinäisillä kaupungin satama-alueilla ollut niin vilkas, että satamakonstaapelien luvun vähentäminen tuottaisi vaikeuksia sekä liikenteelle että satamapäällystölle. Kun vuoden varrella on 3 ylimääräistä satamakonstaapelia eronnut eikä, Kaupunginvaltuuston päätöksen johdosta, näitä avonaisia paikkoja ole saanut täyttää, on ylimääräisten satamakonstaapelien palkkausmääräraha vähentynyt 27,000:stä 22,500 markkaan. — Apulaisen hankkiminen Sörnäsän satamamestarille on kuluvana vuonna osottautunut ilmeisesti tarpeelliseksi Sörnäsän satama-alueella viime aikoina vallinneen vilkkaan puutavarain viennin johdosta. Satamakonttori aikoo tähän ylimääräiseen toimeen asettaa sellaisilla ominaisuuksilla varustetun henkilön, että hän vastedes, Santa- ja Busholman järjestämisen päätyttyä, kykenee pitämään silmällä Hietalahden sataman liikennettä. Palkka, 2,400 markkaa, on tosin pieni, mutta kun nykyisten olojen johdosta on osottautunut mahdolliseksi aluksi saada toimeen merikapteenitutkinnon käynyt henkilö, ei Rahatoimikamari ole tahtonut ehdottaa sitä korotettavaksi. — Tämän ehdotuksen mukaan Satamakonttorin menosääntö siis kohoaisi nykyisestä määrästänsä 86,210 markasta 87,560 markkaan.

Kaupungin yleisten töiden Hallituksen ja Rakennuskonttorin menosääntö on kohonnut tuntuvasti eli S:markasta 176,588:33 S:markkaan 208,821:66 osin uusien menoeräin lisäksi tulon ja osin entisten määrärahan korotuksen johdosta. Niinpä saa kaupunginasemakaava-arkkitehti palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta koko vuodelta. Varastonhoitajan palkan taas on Rahatoimikamari, kaupungin yleisten töiden Hallituksen esityksestä, katsonut olevan korottaminen 3,000:sta 4,000 markkaan, minkä lisäksi tulee korotetun palkkion mukaan laskettu palkankorotus 5 vuoden palveluksesta, marraskuun 1 päivästä lukien. Ylimääräisten insinööri- ja piirustaja-apulaisten palkkausmääräraha on kohonnut 15,000:sta 25,000 markkaan. Tämän huomattavan korotuksen syihin nähden viitataan kaupungin yleisten töiden Hallituksen tämän oheisen erikoiskulunkiarvion perusteluihin. — Tarverahain määrärahan, jonka Hallitus oli ehdottanut 10,000 markaksi, on Rahatoimikamari korottanut 6,000:sta 8,000 markkaan, koska Hallituksen esittämä määrä Rahatoimikamarin mielestä tietäisi liiallista korotusta. — Uusi erä on kaupunginasemakaavainsinöörin palkka. Tämän viran perustamista Rahatoimikamari ei ole tahtonut vastustaa niihin perusteluihin ja syihin nähden, joita Hallitus ja kaupunginasemakaava-arkkitehti ovat esittäneet tuollaisen toimenpiteen tueksi. Rahatoimikamari ei kuitenkaan ole voinut olla panematta huomiota siihen seikkaan, että kaupunginasemakaavaosaston menot ovat viime vuosina tuntuvasti kasvaneet. Erityistä lausuntoa tästä ei Kamari kuitenkaan ole katsonut asianhaaran vaativan. Koska on kysymys uuden viran perustamisesta, saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että kaupunginasemakaavainsinöörin virka perustetaan kaupungin Rakennuskonttoriin;

että mainittua virkaa seuraa 6,000 markan palkka 10 0/0:n korotuksin 5 ja 10 vuoden palveluksesta ja että se täytetään kuusikuukautisen molemminpuolisen irtisanomisen ehdolla; sekä

että kaupungin yleisten töiden Hallituksen tulee julistaa virka avonaiseksi sekä sitten tehdä Kaupunginvaltuustolle ehdotus sen täyttämiseksi.

Kaupunginvaltuuston asiasta tekemän päätöksen mukaan on rahäsääntöön pantava tarpeelliset määrarahat kesäloman hankkimiseksi työntekijöille. Tämä määräraha, jonka Rahatoimikamari pani kuluvan vuoden menosäännön XV pääluokkaan Sekalasiin menoihin 10,000 markan suuruisena kaikkia kaupungin työntekijöitä varten, on tässä rahäsääntöehdotuksessa jaettu ja pantu osin Rakennuskonttorin ja osin eri teknillisten laitosten menosääntöihin. Kaupungin yleisten töiden Hallitus on laskenut tätä määrärahaa tarvittavan 7,000 markkaa kaupungin yleisissä töissä olevia työntekijöitä varten. Kaupungininsinöörin suullisesta esityksestä on Rahatoimikamari sittemmin korottanut määrärahan 7,500 markkaan. — Rakennuskonttorin virkamiesten opintomatkein määräraha, 5,000 markkaa, on esillä olevassa ehdotuksessa siirretty tähän pääluokasta XV: Sekalaiset menot, missä se on kuluva vuodeksi vahvistetussa rahäsäännössä. Hallituksen esitystä tämän vuosimäärärahan korottamisesta

8,400 markkaan ei Rahatoimikamari ole voinut puoltaa, koska tuo määrä näyttää suurenlaiselta sekä, jos suuremman määrärahan tarvetta joidenkin erikoisten asianhaaran johdosta ilmaantuu, ylimääräinen määräraha on hankittavissa.

Tilastokonttorinkin menosääntö on jonkin verran kasvanut. Vuosien 1909—1915 kunnalliskertomusten jouduttamiseksi aikanaan ilmestymään myönsi Kaupunginvaltuusto vuotuisen ylimääräisen 6,000 markan määrärahan, joka on pantu 1914 vuoden menosääntöön. Vakinaisten laskuapulaisten luku on lisätty kahdesta kolmeksi, samalla kun ylimääräisten apulaisten palkkausmäärärahaa on vähennetty, mikä muutos korottaa konttorin menesääntöä 300 markalla.

Rakennustarkastuksen menosääntö on pysynyt likimmittään ennallaan. Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan saa rakennustarkastaja korotusta 5 vuoden palveluksesta 1,200 markkaa. Rahatoimikamarille on rakennustarkastaja, joka ei ole antanut Kamariin erikoisrahasääntöä, ilmoittanut että kuluvan vuoden menosäännössä olevan 6,000 markan määrärahan ylimääräisten apulaisten palkkaamiseen käy alentaminen 4,000 markkaan, mutta samalla esittänyt, että näiden summain välinen ero 2,000 markkaa osotettaisiin konttorin virkamiesten matkastipendeiksi. Tätä esitystä ei Rahatoimikamari kuitenkaan ole voinut puoltaa. Niille neljälle, ehdollisesti viidelle konttorin virkamiehelle, jotka voisivat näitä matkastipendejä saada, täytyy tätä rahamäärää pitää liian suurena. Sen ohessa on Rahatoimikamarissa lausuttu epäilyksiä, onko tarpeellista myöntää vuotuisia matkastipendejä rakennustarkastuksen virkamiehille, koska rakennustarkastusalalla lienee opintomatkojen avulla vain vähän kokemusta saatavana sen lisäksi mitä on tarjona ammattikirjallisuudessa. Edellä lausutun johdosta on Rahatoimikamari katsonut olevan ehdottaminen evättäväksi esitystä, että rakennustarkastuksen virkamiesten opintomatkoja varten varattaisiin vakinainen määräraha. Rakennustarkastuksesta olevat melko suuret menot vähenisivät ehdotuksen mukaan, vaikka tosin ainoastaan sangen vähän, eli 74,200:sta 73,400 markkaan.

Revisionilaitoksen menosäännön järjestykseen on tehty se muutos, että vuositilintarkastuksen, inventauksen sekä revisionikonttorin menot on selvästi erotettu toisistaan. Revisionikonttorin menosääntöön on tullut lisää uusi menoerä, nimittäin reistraattorin palkka, 3,600 markkaa. Kaupunginreviisorin esittämällä perusteilla on Rahatoimikamari, jonka mielestä ehdotettu palkka tosin on korkeanlainen, kuitenkin voinut puoltaa tämän viran perustamista, mutta lienee Kaupunginvaltuuston virkaa seuraavia palkkaetuja ja tehtäviä silmälläpitäen erittäin päätettävä

että reistraattorinvirka perustetaan Revisionikonttoriin ;

että sanotusta virasta on 3,600 markan vuosipalkka 10 0/0:n korotuksin 5 ja 10 vuoden palveluksesta ja että virka täytetään kuusikuukautisen molemminpuolisen irtisanomisen ehdolla ; sekä

että Revisionikonttorin tulee julistaa virka avunaiseksi ja sitten tehdä Kaupunginvaltuustolle ehdotus sen täyttämiseksi.

Edellyttäen Kaupunginvaltuuston myöntävän vastamainittuun esitykseen on Revisionikonttorin apulaisten palkkio voitu vähentää 6,000:sta 5,000 markkaan. — Sen ohessa on Rahatoimikamari, vaikka tosin äänestettyään, puoltanut kaupunginreviisorin esitystä revisoorin palkan korottamisesta 6,000:sta 7,000 markkaan. Rahatoimikamari on tosin ollut tietoinen siitä, että Revisionikonttorin rahasääntö on vahvistettu vasta kaksi vuotta takaperin ja ettei sentähden palkankorotuksia nyt vielä pitäisi tulla kysymykseen. Mutta katsoen kaupunginreviisorin esittämiin perusteluihin, joista käy selville, että reviisorin työ ja vastuunalaisuus on melko määrässä lisääntynyt, ja kun Revisionikonttorin menosääntö, mainituista korotuksista huolimatta, on muiden määrärahaeräin vähenemisen johdosta vain vähäsen kohonnut, on Rahatoimikamari ehdottanut reviisorin palkan 7,000 markaksi. — Tarverahain määräraha on, Revisionikonttorin erikoisrahassääntöehdotuksen mukaisesti, vähennetty 4,000:stä 2,000 markkaan. Näiden muutosten johdosta on konttorin menosääntö kohonnut 1,600 markalla. Revisionilaitoksen menosääntö nousisi näin ollen 35,300 markkaan.

Taksoitusvalmistelukunnankin menot lisääntyvät ensi vuonna. Kokousten luvun lisääntymisen johdosta on jäsenten palkkioiden laskettu kohoavan 3,000:sta 4,000 markkaan. Samaten on taksoitusvalmistelukunnan työn lisääntymisen johdosta katsottu olevan ylimääräisten apulaisten palkkiomäärärahaa korotettava 2,000 markalla. Mahdollisimman täydellisten ensitietojen saamiseksi on näitä tietoja varten oleva arviomääräraha korotettu 800:sta 1,300 markkaan. Edelleen on tarverahaakin korotettu 500 markalla, koska tuollainen korotus on osottautunut välttämättömän tarpeelliseksi. Taksoitusvalmistelukunnan menosääntö nousisi siten 38,450 markkaan, lisääntyen tämänvuotisesta määrästään 4,000 markalla.

Erinäisten lautakuntain osastossa niinkään esiintyy tuntuvia menosäännön kohoamisia. *Holhouslautakunnan* työn lisääntymisen johdosta on sihteerin palkkio, lautakunnan esityksestä, ehdotettu korotettavaksi 1,200:sta 1,500 markkaan. — *Kunnan työnvälitystoimiston* menosääntöön nähden saa Rahatoimikamari huomauttaa seuraavaa. Mainitun toimiston johtokunta on laatinut erikoismenosääntöehdotuksensa sillä edellytyksellä, että toimiston menot ensintulevan vuoden alusta pannaan maksettaviksi vakinaisesta rahassäännöstä, niinkuin johtokunta erityisessä Kaupunginvaltuustolle tekemässään esityksessä on anonut. Kun ei Valtuusto kuitenkaan vielä ole käsitellyt tätä asiaa, ei Kamari tietenkään ole voinut ottaa anomusta huomioon, vaan on laatinut toimiston menosäännön samoja periaatteita noudattaen kuin tähänkin asti. Rahatoimikamarin on sen johdosta täytynyt pääasiassa pysyttää nykyinen menosääntö. Kuitenkin on Kamari menosääntöön pannut 1,500 markkaa yhden naispuolisen apulaisen palkkaamiseksi koko vuodeksi sekä korottanut polttoaineiden määrärahan 760:stä 860 markkaan, koska toimisto saa laajemman huoneiston. — Mitä *Kasvatuslautakunnan* menosääntöön tulee, ei Rahatoimikamari ole voinut olla kiinnittämättä huomiotaan siihen, että Lautakunta on ehdottanut menosäännön korottamista 6,700:sta 13,400 markkaan. Korotus johtuu siitä, että lääkärintutkimuksista suoritettava palkkio, nyttemmin korotettuna 2,500 markkaan, on pantu lautakunnan menosääntöön, sen sijaan että tämä erä tähän asti on luettu kasvatuslaitosten yhteisiin menoihin. Lisäksi on ehdotettu seuraavat uudet määrärahat: kirjuriapujaisen palkka 1,200, matkakulut 1,500, vuokra 1,500, polttoaineet ja valaistus 500 markkaa sekä tarverahoja 3,000 markkaa tämänvuotisen määrän, 2,000 markan, sijasta. Rahatoimi-

kamari puolestaan on epäillyt kirjuriapulaisen tarpeellisuutta, koska tarvittava kanslia-apu pitää voida kustantaa lautakunnan melko runsaista tarverahoista. Niinikään on matkakulujen määrärahaa vähennetty 500 markalla, koska kaikki tai ainakin useimmat kasvatuslaitokset ovat puhelinyhteydessä lautakunnan kanslian kanssa, joten taajat tarkastusmatkat käyvät tarpeettomiksi. Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan nousisi Kasvatuslautakunnan menosääntö 11,700 markkaan. — *Helsingin kaupungin museon lautakunta* niinikään on anonut tuntuvasti korotettuja määrärahoja. Kuluvana vuonna nousee Lautakunnan menosääntö 6,450 markkaan. Lautakunnan laatiman ja Rahatoimikamarin puoltaman ehdotuksen mukaan kohoaisi menosääntö 11,650 markkaan, josta määrästä kuitenkin 1,700 markkaa käytettäisiin kahden 600 markan hintaisen telineen ja arkkitehtuurimallien suojaksi tarpellisten lasilaatikkojen ostoon ja jotka menoerät ovat satunnaisia. Mutta vaikkei tätä satunnaista erää otetakaan lukuun, on menosäännön kohoaminen tuntuva ja johtuu etusijassa siitä, että valokuvaukseen ja valokuvauslevyjen kopioimiseen sekä kaupungista otettujen kuvain ynnä muotokuvain ja muiden museoesineiden ostoon käytettävää määrärahaa on katsottu olevan korotettava, samoin kuin tarverahain määrärahaakin, josta viimeksi mainitusta myös suoritettaisiin luettelonteon sekä huonekalujen ja muiden museoesineiden siistimis- ja kuntoonpanokustannukset. Rahatoimikamarista on nimittäin näyttänyt siltä, että kaupungin museon, kun se kerran on perustettu, täytyy saada tarpeelliset määrarahat voidakseen toimia tehokkaasti tällä alalla aikana, jolloin Helsingin ulkoasu alinomaa tuntuvasti muuttuu. — Kaupunginvaltuuston viime huhtikuun 15 päivänä tekemän päätöksen johdosta on sekä Työväenasiain Lautakunta että kunnan työväenasuntojen hoitokunta lakkautettu ja Helsingin kaupungin *Sosiaalilautakunta* perustettu niiden sijaan. Sosiaalilautakunnan menosääntö käsittää niinmuodoin vastamainittujen molempain lautakuntain menosäännöt. Sosiaalilautakunnan puheenjohtajain ja jäsenten palkkioiksi on varattu 4,500 markkaa sekä tarverahoiksi kirjallisuuden ostoon y. m. 2,000 markkaa, johon summaan myös on luettu sekä korvaus niille lautakunnan jäsenille, jotka eri jaostona hoitavat yleishyödyllisen rakennuslainarahaston hallintoa, että tästä hoidosta johtuvat muut menot. Kustannukset *kunnan työväenasuntojen* hoidosta ja kunnossapidosta on otettu huomioon Sosiaalilautakunnan erikoisehdotuksen mukaisesti, joka pääkohdissaan käy yhteen kuluvan vuoden menosäännön kanssa. Asuntojen isännöitsijän ilmoituksen johdosta on Rahatoimikamari oikaissut lautakunnan ehdotukseen epähuomiosta tulleen erehdyksen ja poistanut menosäännöstä palovakuutusmaksut, koska nämä maksut on kuluvana vuonna täyteen määräänsä suoritettu. Näissä rakennuksissa ensi vuonna toimitettavain korjaustöiden kustannukset mainitaan pääluokassa XIII Yleiset työt. Kaupungin menot kunnan työväenasunnoista nousevat siis, satunnaisia suurempia muutosrakennustöitä lukuunottamatta, umpiluvuin 16,000 markkaan tulojen ollessa arviolta 47,000 markkaa, joten puhdas voitto olisi 31,000 markkaa. Kun kunnan työväenasuntojen kustannukset ovat nousseet 685,000 markkaan, lukuunottamatta tonttien hintaa 150,000 markkaa, saa kaupunki tästä yrityksestä korkoa, toisessa tapauksessa 4,5 ja toisessa 3,7 %. — *Oikeusaputoimiston, Kansanlastentarhain johtokunnan ja Musiikkilautakunnan* menosäännöt pysyvät ennallaan.

Puheenalaisen pääluokan kokonaismenot nousisivat Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan

S:markkaan 962,174: 99. Edellisten vuosien vastaavat menomäärät näkyvät seuraavasta yhdistelmästä:

vuonna 1900 (tilinpäät. muk.)	Smk	216,755: 37
” 1905 (” ”)	”	283,516: 26
” 1910 (” ”)	”	516,829: 69
” 1914 (rahasääntöehd. muk.)	”	962,174: 99

IV. Katu- ja laiturivalaistus.

Katu- ja laiturivalaistuksen kustannusten on laskettu varsin tuntuvalle määrässä kohoavan. Menot on pääasiassa otettu huomioon kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen ehdotuksen mukaisesti, joten katujen sähkövalaistusta laajennettaisiin, mutta petrolivalaistusta supistettaisiin.

Kaupungin katu- ja laiturivalaistuksesta on ollut kustannuksia:

vuonna 1900 (tilinpäät. muk.)	Smk	191,750: 96
” 1905 (” ”)	”	243,045: 78
” 1910 (” ”)	”	223,357: 05
” 1914 (rahasääntöehd. muk.)	”	333,900: —

Vertailun vuoksi mainittakoon, että katu- ja laiturivalaistuksen kokonaiskustannukset Gööteporissa, jonka kaupungin väkiluku on ainoastaan noin 30,000 henkeä suurempi Helsingin väkilukua, vuodeksi 1913 vahvistetun rahasääntöön mukaan nousevat 214,710 kruunuun eli umpiluvuin 300,000 markkaan. Saattaisi siis näyttää siltä, kuin kävisi Helsingin katuvalaistus verraten kalliiksi. Tässä tietenkin on vaikuttamassa koko joukko seikkoja, jotka ainoastaan perin pohjin tutkimalla ovat selville saatavissa, niinkuin ilmasto, kaupungin pintamuodostus, rantasiltain pituus ja muut semmoiset. Yksi seikka kuitenkin tuollaista vertailua toimittaessa herättää huomiota. Helsingin 1913 vuoden rahasääntöön on petrolivalaistusta varten pantu 89,000 markkaa, vastaavan määrän ollessa Gööteporin samanvuotisessa menosäännössä ainoastaan 2,800 kruunua. Tämä seikka osittain selittää näiden kaupunkien katu- ja laiturivalaistuksen kustannusten välisen erotuksen. Sen sijaan että petrolivalaistuksella vielä on huomattava merkitys Helsingin katuvalaistuksessa, on tämä valaistusaine Gööteporissa hylätty ja kustannukset samassa suhteessa saatu huojustumaan. Usean vuoden kuluessa on Gööteporissa vähennetty petrolivalaistusta ja nykyään siellä on vain vähäpätöinen määrä öljylyhtyjä, jotka nekin poistetaan ensi vuoden alussa. Kristianissa otettiin jo vuonna 1911 ulkopuolisen petrolivalaistuksen sijaan kaasu- ja sähkövalaistus. Se seikka että Helsingissä edelleen käytetään petrolivalaistusta melko laajassa määrässä, lisää osaltaan, niinkuin edellä huomautettiin, kaupungin verraten suuria katu- ja laiturivalaistuksen kustannuksia. Kaupunginhallinnon on sentähden kiinnittäminen huomiotaan tähän seikkaan. Kaupungin sähkötehdas onkin lähettänyt

ohjelman, jota olisi noudatettava sähkövalaistuksen järjestämisessä petrolivalaistuksen sijaan. Tämän ohjelman mukaan tulisi petrolivalaistus tuntuvalta osalta lakkautettavaksi ja sähkövalo pantavaksi sijaan. Sähkövalaistuksen sekä valovoima että valon jakautuminen on suunniteltu niiden vaatimusten mukaisesti, joita kullakin paikalla on asetettava hyvään valaistukseen nähden, kun sitä vastoin nykyinen petrolivalaistus siinä kohden suo sijaa toivomuksille. Perustamiskustannukset on sähkötehdas laskenut kaikkiaan 109,970 ja vuosikustannukset 29,525 markaksi. Kun petrolivalaistuksen vuosikustannukset nousevat 79,000 markkaan, saataisiin siten sekä tasaisempi ja parempi valaistus että myös kaupungille noin 40,000 markan vuotuinen bruttosäästö, tai 24,000 markan, jos rakennuskustannuksille luetaan noin 15 % korkoa ja kuoletusta. Kun kuitenkin rahasäännön käsittely on osoittanut, että määrärahain myöntämisessä täytyy noudattaa säästäväisyyttä, on Rahatoimikamarista näyttänyt varovaisimmalta olla puoltamatta koko ohjelman toimeenpanemista yhdellä kertaa. Rahatoimikamari on sentähden ehdottanut, että sähkövalaistus otettaisiin käytäntöön Kaivopuistossa, Tähtitorninmäellä, Meri- ja Ruoholahden satamassa, Itäisellä Viertotiellä Sörnäsistä Vanhaankaupunkiin ja Forsbyn vaivaistaloon, Hietaniemellä sekä Sörnäsin niemekkeelle ja Sörnäsin satama-alueelle vievällä tiellä, lisäksi Hakaniementorilla ja Kaivokadulla vastaisen asematalon edustalla. Näiden laitteiden rakennuskustannukset nousisivat 85,510 markkaan, joka rahamäärä on pantu sähkötehtaan menosääntöön. Vuotuiset kunnossapitokustannukset nousevat umpiluvuin 23,400 markkaan, josta määrästä ensi vuoden menosääntöön tarvitsisi panna ainoastaan puolet eli 10,800 markkaa, koska uusi valaistus voi tulla käytäntöön vasta vuoden jälkipuoliskon alusta. Erikoisrahassääntöehdotuksessaan on sähkötehdas laskenut katuvalaistukseen vuonna 1914 tarvittavan sähkövoimaa 350,000 kilowattituntia. Tähän summaan ei ole luettu suunniteltuun laajennettuun katuvalaistukseen tarvittavaa sähkövoimaa. Edellyttäen tarvittavan koko vuonna 350,000 kilowattituntia sekä lisäksi vuoden jälkipuoliskolla 50,000 kilowattituntia eli kaikkiaan 400,000 kilowattituntia, on Rahatoimikamari laskenut kustannusten, lukien 15 penniä kilowattitunnilta, nousevan ensi vuonna kaikkiaan 60,000 markkaan. Sähkökatuvalaistuksen menot lisääntyisivät ensi vuonna 3,300 markalla ja nousisivat niinmuodoin kaikkiaan 21,800 markkaan. — Sen sijaan on petrolinkulutuksen laskettu vähenevän 100,000 kiloa, mikä vähentää näitä menoja 20,000 markkaa vuodessa, eli ensi vuoden osalta 10,000 markkaa, sekä lyhytjen kunnossapidosta, hoidosta, korjauksesta y. m. olevia menoja 39,800 markkaa vuodessa eli 1914 vuoden osalta 19,900 markkaa. Petroli-valaistuksen kokonaiskustannukset vähenisivät näin ollen ensi vuonna 50,600 markkaan.

Mitä taas kaasuvallaistukseen tulee, on kaupungin teknillisten laitosten Hallitus laskenut sen kustannukset 195,000 markaksi, edellyttäen kaasunkulutuksen lisääntyvän tämänvuotisesta määrästään 925,000 m³:stä 1,025,000 m³:in. Tämä lisäännys johtuu siitä, että Rahatoimikamari tutkiessaan kysymystä lisätyn kaasuvallaistuksen edelleen toimeenpanemisesta on voinut puolestaan hyväksyä kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen laatiman ehdotuksen asteetaisiksi parannuksiksi tässä kohden. Lisätty valaistus alhaispaine-vahvalampuja käyttämällä toimeenpantaisiin seuraavilla kaduilla nimittäin: 600 normaalikynttilän lampuilla Läntisellä Viertotiellä ja 300 normaalikynttilän lampuilla Simon-, Annan-, Antin-, Albertin-, Merimiehen-, Tehtaan-, Ulrikkaporin-, Punanotkon-, Vuorimiehen-, Etelä Makasiini-, Pohjois

Makasiini-, Kaivo-, Puutarha-, Konstantinin-, Kirkko- ja Katajanokkankadulla, Hietalahden-, Kanava- ja Kaartintorilla, Itäisessä ja Läntisessä Teatterikujassa, Rahapajan-, Kanava- ja Keisarikarin rantasilloilla sekä Eteläsataman pohjoisella laiturinhaaralla. Perustamiskustannukset nousisivat 18,300 markkaan, joka määrä on pantu kaasutehtaan menosääntöön, sekä vuotuiset lisäkustannukset 6,400 markkaan.

Rantasiltain ja tavavarajain ylimääräisen valaistuksen kustannukset vähenevät 540 markalla, joka rahamäärä on kuluvan vuoden menosääntöön pantu uusien lamppujen satunnaista ostoa varten.

V. Palolaitos.

Palolaitoksen menosäännön on Rahatoimikamari pääasiallisesti pysyttänyt Palotoimikunnan laatiman erikoisehdotuksen mukaisena. Kun tämä ehdotus kuitenkin tietää palokunnan miesluvun ja palkkausehtojen huomattavaa uudestijärjestämistä, saa Rahatoimikamari viitata palomestarin tähän nähden esittämiin ja liitteenä seuraaviin perusteluihin, joihin Kamari on kaikin puolin yhtynyt. Palolaitoksen virkailijain ja miehistön palkkausmenot tosin kohavat melko paljon, eli 132,900:sta 197,105 markkaan, s. o. 48 %. Mutta kun on välttämätöntä lisätä palolaitoksen mieslukua kaupungin laajenemisen johdosta sekä itään että länteen ja tähänastiset palkatkin ovat olleet verraten vähäiset, ei Kamarin enemmistön mielestä ole tehtyä ehdotusta vastaan käynyt esittäminen oikeutettuja muistutuksia. Kun lähes kaikilla kunnallisen toiminnan aloilla on miltei vuosittain vaadittu yhä uusia ja tuntuvia määrärahoja, on palolaitoksen menosääntö nykyisen palomestarin säästäväisen hallinnon johdosta lisääntynyt vain mitättömän vähän. Kun palomestari nyt katsoo olevan aihetta anoa tuntuva palkkaetujen parannusta palolaitoksen virkailijoille ja miehistölle sekä on Rahatoimikamarille ilmoittanut ei voivansa ottaa vastatakseen palolaitoksen hoidosta, ellei suostuta anottuihin menosäännön muutoksiin, jotka ovat sekä todellisen tarpeen että kaupungin edun ja parhaan vaatimia, on Rahatoimikamari havainnut olevan täysin päteviä syitä myöntyä Palotoimikunnan esitykseen. Muuan vähemmistö Kamarissa on kuitenkin, yksinomaan katsoen rahäsäännön järjestelyssä kohtaaviin vaikeuksiin, vaatinut miesluvun, ehdollisesti palkkamääräin vähentämistä, koska ehdotetun järjestelyn johdosta palomiestöön ja alipäällystön menosääntö näyttää kohoavan liian äkkiä ja liian paljon.

„Palomestari“ nimityksen on Kamari pysyttänyt, vaikka Palotoimikunta oli ehdottanut otettavaksi käytäntöön nimityksen „palopäällikkö“ tahi „palojohtaja“. — Niinikään on Kamari palomestarin perusteluista huomannut alipalomestarille ehdotetun 10 %:n korotusta 5, 10 ja 15 vuoden palveluksesta. Kun kaupungin muilla virkamiehillä tavallisesti on tuollainen oikeus 5 ja 10, mutta ei 15 vuoden palveluksesta, käy epäileminen, onko pätevää syytä tässä tapauksessa poiketa säännöstä. — Siihen nähden että palomestari on ilmoittanut voivansa luopua toisen alipalomestarin asettamista tarkoittavasta ehdotuksestaan, ellei Kaupunginvaltuusto vaadi pääpaloasemalla pidettäväksi alituista upseeripäivystystä, on Rahatoimikamari pannut menosääntöön määrärahan ainoastaan yhtä alipalomestaria varten. Niinikään on

palomestari, mikäli mahdollista supistaakseen menoja, ilmoittanut, että Böhlen uudella paloasemalla palvelevan miehistön palkkaa ja ruokaa varten tarvitsee panna määräraha ainoastaan kolmelta kuukaudelta, koska mainitun aseman ei voi edellyttää valmistuvan ennenkuin tulevan syyskuun kuluessa.

Kaupunginvaltuuston asiasta tekemän päätöksen mukaan on 1914 vuoden rahasääntöön pantava satunnainen 66,500 markan määräraha uusien palokalujen ostoon. Sama rahamäärä on kuluvan vuoden menosäännössä. Muuan vähemmistö Rahatoimikamarissa on kuitenkin ollut sitä mieltä, että tätä määrärahaa ei olisi pantava 1914 vuoden, vaan jonkin seuraavan vuoden rahasääntöön, jolloin kaupungin varat sen paremmin sallivat.

Tämän pääluokan menot ovat nousseet seuraaviin määriin:

vuonna 1900 (tilinpäätöksen muk.)	Smk	123,150: 52
” 1905 (” ”)	”	118,055: 99
” 1910 (” ”)	”	154,766: 18
” 1914 (rahasääntöehd. muk.)	”	312,265: —

Paitsi edellä mainittuja palolaitoksen menoja on kaupunginhallinto sanotun ajanjakson kuluessa myöntänyt määrärahoja (lukuunotettuna 1914 vuoden rahasääntöehdotus) seuraavain uusien paloasemain rakentamiseen, nimittäin:

Kallion paloaseman	Smk	262,500: —
Hermannin ”	”	25,000: —
Böhlen ”	”	32,600: —
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>320,100: —</u>

VI. Poliisilaitos.

Poliisilaitoksen menosääntö pysyy pääasiassa sinällään. Siihen nähden että poliisilaitokselle hankitaan tarvitsemaansa laajempaa huoneistotilaa osin kaupungin omistamasta Aleksanterinkadun talosta N:o 26 ja osin Seurahuoneelta, on laskettuja vuokramääriä jonkin verran korotettu. Aleksanterinkadun talosta N:o 26 annettaisiin sen ehdotuksen mukaan, jonka Rahatoimikamari aikoo asiasta tehdä Kaupunginvaltuustolle, poliisilaitoksen käytettäväksi 24 huonetta, joiden vuokra on laskettu 12,000 markaksi, sekä Seurahuoneelta kaikkiaan 8 huonetta, joiden vuokra olisi 3,700 markkaa. Tehdyn välikirjan mukaan kohoaa poliisin kirjapainon ja varuskamarin käytettävänä olevan huoneiston vuokra 3,000:sta 4,200 markkaan. Siihen tulee lisäksi kolmannen poliisipiiriaseman huoneiston laajentamisen aiheuttama vuokrankorotus Smk 1,038: 33 seitsemältä kuukaudelta. — Sekalaisten kohdalla on kaksi satunnaista menoerää, kumpikin 3,000 markkaa, toinen 3 uuden hevosen ja toinen 200 sapelin ostoon.

Kaupungin menot poliisilaitoksesta ovat nousseet seuraaviin määriin:

vuonna 1900 (tilinpäätöksen muk.)	Smk	383,178: 85
” 1905 (” ”)	”	246,821: 27
” 1910 (” ”)	”	335,604: 05
” 1914 (rahasääntöehd. muk.)	”	377,586: 66

Vuodesta 1900 lähtien on rakennettu seuraavat uudet poliisitalot, nimittäin:

Pengerkadun poliisitalo	Smk	260,000: —
Ratakadun ”	”	165,000: —
Vanhankaupungin ”	”	14,300: —
Böhlen ”	”	11,000: —
Keskusaseman poliisitali	”	59,000: —
Poliisivankilan uudistus	”	40,000: —
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>549,300: —</u>

VII. Terveyden- ja sairaanhoito.

Niinkuin Rahatoimikamarilla jo viime vuonna oli rahasäännön järjestelyn yhteydessä tilaisuus huomauttaa, ovat kaupungin terveyden- ja sairaanhoitomenot viime vuosikymmenen kuluessa huomattavasti kohonneet. Tämän johdosta Rahatoimikamari ehdotti asetettavaksi erityisen valiokunnan, joka saisi tehtäväkseen Kaupunginvaltuustolle selvittää, eikö kaupungin terveyden- ja sairaanhoidon taloudellista hallintoa voisi ja pitäisi uudestijärjestää. Tämän pääluokan menosäännössä ei kuitenkaan ole vähenemistä huomattavana, vaan päinvastoin kohoavat menot edelleenkin, niinkuin näkyy seuraavasta yhdistelmästä:

vuonna 1900 (tilinpäätöksen muk.)	Smk	241,426: 39
” 1905 (” ”)	”	383,523: 86
” 1910 (” ”)	”	725,793: 96
” 1912 (” ”)	”	1,096,018: 79
” 1913 (rahasäännön muk.)	”	1,179,610: —
” 1914 (rahasääntöehd. muk.)	”	1,839,676: 13

Tästä tuntuvasta menojen kohoamisesta huolimatta on Rahatoimikamari katsonut olevan kaikissa pääkohdissaan hyväksyminen Terveydenhoitolautakunnan laatiman erikoiskulunkirvion, johon Kamari, mitä yksityisiin menoeriin tulee, pyytää viitata. Milloin menoeriä on supistettu, ovat se tavallisesti johtunut pyrkimyksestä mikäli mahdollista vähentää terveyden- ja sairaanhoidon kustannuksia.

Terveydenhoitolautakunnan nimikkeen kohdalle on ensinnäkin tullut lisää toimisto-apulaisen palkkausmääräraha, jommoisen apulaisen asettamisesta Kaupunginvaltuusto on tehnyt päätöksen toukokuun 13 päivänä tänä vuonna. — Tarverahain määräraha on korotettu 5,000:sta 7,000 markkaan, koska ensiksi mainittu määrä on osottautunut riittämättömäksi. — Vahtimestarin henkilökohtainen palkanlisäys on hänen työnsä lisääntymisen johdosta katsottu olevan korotettava 240:stä 300 markkaan.

Nimikkeen *Lääkärit ja sairaanhoitajat* kohdalla on tehty vain vähäpätöisiä muutoksia. Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan tulee lisää uusi virkamies, terveydenhoidontarkastaja, jonka palkka on 8,000 markkaa. Kättilön palkka on korotettu 800:sta 1,000 markkaan, minkä ohessa hänen käytettäväkseen on annettu 100 markan määräraha sairaanhoitotarpeiden ja desinfioimisaineiden ostoon. Kuluvan vuoden rahasääntöön pantu satunnainen määräraha Kallion aluelääkärin käytettäväksi lääkkeiden ostoon poistetaan. Näiden muutosten johdosta ovat menot tämän nimikkeen kohdalla lisääntyneet tämänvuotisesta määrästäan 72,275 markasta 79,975 markkaan ensi vuoden menosäännössä.

Myöskin *Marian sairaalan eri osastojen* menot on Rahatoimikamari vain vähäisin muutoksin pannut ehdotukseensa Terveydenhoitolautakunnan ja Marian sairaalan hallituksen ehdotusten mukaisesti, jotka pääasiassa liittyvät kuluvaksi vuodeksi vahvistettuun menosääntöön. Sen johdosta että *Sisätautien osaston* kaikki kolme amanuenssinvirkaa on lakkautettu, koska on osottautunut sängen vaikeaksi saada niiden hoitajia ja muistutuksia on tehty sen johdosta, että assistentit ovat kantaneet amanuenssinvirkoja seuraavat palkkaedut, lisääntyy alilääkärin ja assistenttien työmäärä, minkätähden näiden palkkaetuja on katsottu olevan korottaminen, alilääkärin 3,600:sta 4,500 markkaan sekä assistenttien 2,400:sta 3,300 markkaan. Näin menetellen kaupungin menot eivät lisäänny, ellei ota huomioon alilääkärille 10 vuoden palveluksesta tulevaa palkankorotusta. Marian sairaalan hallitus on ehdottanut assistenttien palkan määrättäväksi 3,600 markaksi. — Koska ohjesäännön mukaan alilääkärin on ylilääkärin kesäloman aikana toimittava jälkimäisen viransijaisena, on tätä tarkoitusta varten menosääntöön pantu palkkio tuleva alilääkärille. Näin ollen on Rahatoimikamari tätä varten ehdotukseensa pannut 300 markkaa ja muuttanut nimikkeen niin, että siitä selvästi näkyy, että puheenalainen viransijaisuuspalkkio tulee alilääkärille. Ylihoitajattaren palkka on korotettu 1,200:sta 1,500 markkaan niiden lisääntyneiden vaatimusten johdosta, joita ensi vuonna tulee asetettavaksi hänen aikaansa ja voimiinsa nähden. — Yhdelletoista osastonhoitajattarelle on Terveydenhoitolautakunta ehdottanut palkankorotuksia, toisille 5 ja toisille 10 vuoden palveluksesta, kaikkiaan 1,378 markkaa. Ainoastaan kuudella osastonhoitajattarella kuitenkin on oikeus tuollaiseen palkankorotukseen, jota vastoin muut viisi palkankorotukseen oikeutettua hoitajatarta ovat alihoitajattaria, minkä johdosta Rahatoimikamari on nämä menot laskenut ainoastaan 1,068 markaksi. — Serum-tutkimuksen määrärahaa niinikään on korotettu, vaikka vaan hiukan, eli 800:sta 1,000 markkaan.

Marian sairaalan hallitus on esittänyt, että sairaalan kulkuautiosaston rakennukset vastedes käytettäisiin *lastensairaalaksi* sekä *tarttumatautien eristysosastoksi*, lavantauti näihin tauteihin luettuna, ja laskenut tämän osaston ensivuotiset menot tämän mukaisesti. Vaikkei Terveydenhoitolautakunta ole rahasäännön käsittelyn yhteydessä voinut ottaa tätä asiaa tutkittavakseen,

on lautakunta kuitenkin, pääasiallisesti Marian sairaalan hallituksen ehdotuksen mukaisesti, laatinut erikoismenosäännön mainittua lasten- ja eristysosastoa varten, varaten itselleen oikeuden saada aikansa esittää lopullisen menolaskelman sekä ehdotuksen tämän osaston käyttämiseksi. Näin ollen Rahatoimikamari ei ole katsonut voivansa laatia seikkaperäistä rahasääntöehdotusta tätä osastoa varten, mutta kun puheenalainen osasto tietenkin ensi vuonna on tavalla tai toisella käytettävä, on Kamari sitä varten pannut ainoastaan 20,000 markan arvioerän, sekä samalla tahtonut esittää

että puheenalaista määrärahaa ei saa käyttää, ennenkuin Kaupunginvaltuusto on tutkinut ja ratkaissut, miten mainittua osastoa on käytettävä.

Kirurgisen osaston menoerä on pääkohdissaan kuluvan vuoden rahasäännön mukainen. Sen johdosta että satunnaista määrärahaa, 8,800 markkaa, erinäisten kojeiden ostoon ei ole tulevan vuoden rahasäännössä, vähenevät tämän osaston kokonaismenot 56,175 markasta 47,586 markkaan. Ainoa muutos, minkä Rahatoimikamari on tehnyt, on että määräraha viransijaisen palkkaamiseksi ylilääkärin kesäloman aikana on yhdistetty määrärahaan viransijaisen palkkaamiseksi vanhemman assistenttilääkärin kesäloman aikana, koska puheenalaisten viransijaisuuspalkkioiden pitää tulla vanhemmalle assistenttilääkärille, joten hänelle on kerta kaikkiaan myönnetty 500 markan viransijaisuuspalkkio.

Myöskin Marian sairaalan *talousosaston* menoihin nähden on Rahatoimikamari, yhtä erää lukuunottamatta, voinut puoltaa Terveystaloutautakunnan ehdotusta. Tämä Rahatoimikamarin tekemä vähäpätöinen muutos on se, että palveluskunnan ruoka on laskettu 77 eikä 76 hengelle, mikä johtuu siitä, että Terveystaloutautakunta oli desinfisioimislaitoksen siivoojattaren ruokakustannukset pannut talousosaston menosääntöön. Potilasten kohonneen arviomäärän johdosta ovat tämän osaston menot kohonneet, vaikka tosin vähän, eli S:markasta 344,953: 50 S:markkaan 349,466: 40. *Desinfisioimislaitoksen* menot ovat lisääntyneet 500 markalla eli yhden siivoojattaren palkkamäärällä ja kohoavat siis 4,760:sta 5,060 markkaan. Tämän virkailijan ruokakustannukset ovat Rahatoimikamarin ehdotuksessa talousosaston kohdalla. — *Röntgenosaston kustannukset* sekä menot kesäloman hankkimisesta palveluskunnalle pysyvät ennallaan. — *Oppilaskoulu*, joka on tähän asti ollut sijoitettuna kaasutehtaan entiseen huoneistoon, tulee Terveystaloutautakunnan ilmoituksen mukaan ensi vuoden alusta muutettavaksi johonkin Marian sairaalan rakennuksista. Kun tätä koulua on pidettävä aivan erillisenä laitoksena, täytyy kaikkien siitä johtuvain menojen, esim. pesun ja ruuan kustannusten erityisinä menoerinä rasittaa oppilaskoulun eikä, niinkuin tämänvuotisessa rahasäännössä on laita, talousosaston vuosirahasääntöä. Kun johtajatar ainoastaan kolme kuukautta vuodessa toimii koulussa ja muina aikoina vain valvoo oppilaita, mutta työnsentelee kunnallisen sairaanhoidon muilla aloilla, on hänen palkkansa pantu oppilaskoulun vuosirahasääntöön ainoastaan siltä ajalta, minkä hän on siellä toimissa. Muut poikkeukset kuluvan vuoden menosäännöstä eivät kaivanne tarkempaa perustelua. Pesun ja silityksen kustannukset, 1,200 markkaa, ovat tosin Rahatoimikamarista näyttäneet korkeanlaisilta, mutta Kamari ei kuitenkaan ole tahtonut ehdottaa muutosta tähän arviomäärärahaan.

Marian sairaalan kokonaiskustannukset nousisivat niinmuodoin S:markkaan 528,197: 65 kuluvan vuoden rahasäännössä olevan määrän S:markan 550,706: 50 sijasta, johon nähden kuitenkin on huomattava, että kulkutautiosaston 1914 vuoden menosääntö esiintyy erillisenä eränä.

Uuden, todennäköisesti ensi vuoden alussa avattavan *Kulkutautisairaalan* menot on laskettu Kaupunginvaltuuston viime toukokuun 28 päivänä vahvistaman vuosirahasäännön mukaisesti. Terveystenhoitolautakunta on tosin erikoisessa rahasääntöehdotuksessaan esittänyt sairaalan yli- ja alilääkärille myönnettäväksi palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta. Rahatoimikamari on tässä asiassa asettanut toiselle kannalle. Tämän sairaalan sekä yli- että alilääkärin virat ovat vasta perustettuja eivätkä niiden pitäjät siis voi lukea hyväkseen palkankorotusta aikaisemmasta palveluksesta kunnan viroissa, erittäinkin kun näiden virkamiesten palkkaetuja on tuntuvasti korotettu, nimittäin ylilääkärin 5,000:sta 9,000 markkaan ja alilääkärin 2,400:sta 6,000 markkaan. Sen ohessa on huomattava, että Marian sairaalan kulkutautiosaston ylilääkärillä ja assistentilla ei ole ollut palkankorotusta määrävuosien palveluksesta. Sitä vastoin on Kamarin mielestä paikallaan, että ne sairaanhoitajattaret, jotka siirretään Marian sairaalasta kulkutautisairaalaan ja joiden palkkaedut tämän johdosta vain vähän muuttuvat, tästä muutosta huolimatta saavat heille vakuutetun palkankorotuksen 5 ja 10 vuoden palveluksesta. — Terveystenhoitolautakunnan ehdotuksessa erikseen osotetut ruuanpitokustannukset on Rahatoimikamari yhdistänyt sairaalan yleiseen vuosirahasääntöön sekä samalla vähentänyt ruuanpitomäärärahan 80,845:stä S:markkaan 72,087: 50 eli ruokalan palveluksessa olevain henkilöjen ruokakustannusten määrällä, S:markalla 8,757: 50. Kaluston ostoa varten on Rahatoimikamari sairaalan menosääntöön pannut 27,800 markan suuruisen satunnaisen määrärahan, jonka Kaupunginvaltuusto on myöntänyt kesäkuun 10 päivänä tänä vuonna. Kaupunginvaltuusto silloin tosin jätti ratkaisematta, onko tämä määräraha suoritettava lainavaroista, samoin kuin aikaisemmin samaan tarkoitukseen myönnetty 90,000 markan määräraha, vai taksoitusvaroista. Rahatoimikamari puolestaan on pitänyt oikeampana panna, koska siihen on ollut tilaisuus, ensinmainitun määrän 1914 vuoden menosääntöön, jottei tarpeettomasti käytettäisi lainavaroja. — Kaluston kunnossapitoa varten on Terveystenhoitolautakunta vahvistetun vuosirahasäännön mukaisesti ehdotukseensa pannut 10,000 markkaa. Rahatoimikamarista on tosin näyttänyt epäilyksen alaiselta, tarvitaanko tähän tarkoitukseen jo ensimmäisenä vuonna näin suurta määrärahaa, mutta on kuitenkin pannut tämän menoerän ehdotukseensa, koska on edellytettävissä, että kaluston täydentämiseen tarvitaan melko suuri summa.

Kivelän sairaalan ynnä Greijuksen lisähoitolan menosääntö on kohonnut vain sangen vähän eli 427,395 markasta S:markkaan 445,583: 50. Puheenalainen kohoaminen johtuu lähinnä sairaalan käyttökustannuksista, jotka ovat kasvaneet 356,955:stä 368,775 markkaan. Ylilääkärin palkka on korotettu 4,500:sta 5,500 markkaan, jota korotusta Terveystenhoitolautakunta on perustellut sillä, että ylilääkärin asema on tuntuvasti muuttunut, sen johdosta että Kivelän sairaala on erotettu vaivaistalosta. Oltuaan aikaisemmin ainoastaan vaivaistalon lääkäri, joka ei ollut velvollinen ottamaan osaa laitoksen hallintoon, on hänen nyt velvollisuus ylinnä johtaa laajennetun sairaalan hallintoa, josta toimesta johtuu vastuunalaisuutta

ja ajanhukkaa. — Toisen assistenttilääkärin palkka niinkään on korotettu 3,000:sta 3,600 markkaan, minkä ohessa on pantu eri määrärahat yhtä osastonhoitajataria ja mielenvikaisteri osaston yhtä työnjohtajataria varten. — Kun Rahatoimikamari, mikäli se on voinut päästä selville tämän sairaalan oloista, on luullut voivansa todeta, että sairaalan hoidossa noudatetaan tarpeellista säästäväisyyttä, on Kamari katsonut olevan pysyttäminen laaditun vuosirahasäännön sinällään. Kaupungin puhtaanapitolaitoksen johtajan pyynnöstä on rahasääntöön pantu satunnainen 800 markan menoerä 32 makkiasian oston. Uusi erä on niinkään sairaalan vaatteiden pesun kustannukset, 18,000 markkaa, kun pesu nyttemmin, Kaupunginvaltuuston asiasta tekemän päätöksen johdosta, toimitetaan kaupungin vaivaistalossa. Tämän lisäennyksen korvaa pesijätärten luvun ja sekalaisten määrärahan väheneminen. Vastaava määrä on tulosäännössä vaivaistalon tulojen joukossa.

Humaliston varasairaalan 75,600 markkaan päättyvä menosääntö niinkään on Terveydenhoitolautakunnan erikoisehdotuksen ja pääkohdissaan täksi vuodeksi vahvistetun menosäännön mukainen.

Poliklinikkain ja muun sairaanhoidon kustannukset on laskettu 84,120 markaksi, sen sijaan että ne kuluvan vuoden menosäännössä nousevat 85,120 markkaan. Vähennys johtuu siitä, että määräraha kätilöavun kustantamiseksi varattomille kotonaan on alennettu 5,000:sta 4,000 markkaan. Polikliinisen silmäosaston määräraha, 5,000 markkaa, on jaettu kahteen määrärahaan, ollen toinen 2,700 markkaa tohtori Nordmanin ja toinen 2,300 markkaa tohtori Kuhlefeltin osastoa varten.

Terveyspoliisin menosääntöön nähden huomautettakoon, että Kaupunginvaltuuston asiasta tekemän päätöksen mukaan on rahasääntöön pantu naispuolisen käsiammattiliikkeiden tarkastajan palkka 3,000 markkaa. Terveydenhoitolautakunnan nuorempain kaitsijain ja desinfioitsijain anottua lautakunnalta palkankorotusta kaupungin nykyisten kalliiden elantokustannusten johdosta on lautakunta katsonut olevan ehdottaminen näitä palkkoja korotettavaksi 2,000:sta 2,250 markkaan. Tätä korotusta ei Kamari kuitenkaan ole voinut puoltaa, koska mainitut virkailijat vain lyhyen aikaa ovat olleet kaupungin palveluksessa. Nuorempia kaitsijoita varten pantiin määräraha rahasääntöön ensi kerran vuodeksi 1912 ja desinfioitsijain palkkausmäärärahat ovat ensi kerran kuluvan vuoden rahasäännössä. Rahatoimikamari tosin myöntää, että 2,000 markan palkka on vähäinen, mutta huomattava on kuitenkin, että palkkaedut vahvistettiin niin äskettäin, ettei korotus voi tulla kysymykseen.

Terveystoimiston menosääntö pysyy pääasiassa ennallaan. Neljä kaitsijaa saa palkankorotuksen 5 vuoden palveluksesta. Toimiston vahtimestarin palkka on korotettu 1,500:sta 1,800 markkaan, jota korotusta Rahatoimikamari on pitänyt riittävänä. Terveydenhoitolautakunta on puoltanut 2,000 markan palkkaa. Toimiston menosääntö nousee näin ollen 38,745 markkaan, sen sijaan että se kuluvana vuonna on 38,195 markkaa.

Terveydenhoitolautakunnan ehdottamaa *Terveydellisten tutkimusten laboratorin* menosääntöä on Rahatoimikamari katsonut voivansa puoltaa. Tosin menosääntö siten kohoa 1,300 markalla, mutta Rahatoimikamari on pitänyt ehdotettuja korotuksia täysin oikeutettuina. Laboratorin johtajan palkka on korotettu 8,000:sta 9,000 markkaan ja laborantin palkka 2,100:sta 2,400 markkaan. Näihin korotuksiin nähden viitataan Terveydenhoitolautakunnan perusteluun, johon Kamarin jäsenten enemmistö on voinut yhtyä.

Lihantarkastuksen menosääntöön nähden on Rahatoimikamari tehnyt Kaupunginvaltuustolle erityisen esityksen, johon ynnä siinä mainittuihin perustelmiin Rahatoimikamari saa tässä yhteydessä viitata. Tämä menosääntö on laskettu viideltä kuukaudelta 3,792 markaksi sekä seitsemältä kuukaudelta, jona aikana pakollinen lihantarkastus tulisi kysymykseen, S:markaksi 38,058: 33 eli siis kaikkiaan S:markaksi 41,850: 33.

Rokotusainevaraston menot pysyvät ennallaan. — Useana vuonna satunnaisesti merkitty määräraha *Rottien tappamiseen* on pantu ensi vuoden menosääntöönkin. Tähän tarkoitukseen on vuosien kuluessa myönnetty noin 25,000 markkaa. Terveystoimikunta tosin viittaa tällä alalla saavutettuihin suotuisiin tuloksiin sekä anoo sentähden määrärahaa korotettavaksi 3,000:sta 4,000 markkaan. Rahatoimikamari taas on ollut sitä mieltä että, kun vuosien kuluessa noin tuntuva rahamäärä on annettu lautakunnan käytettäväksi rottain hävittämiseen, määrärahaa vähitellen pitäisi voida vähentää, ei ainakaan korottaa.

Sekalaisten nimikkeen kohdalla on erinäisiä menoja, jotka vastedes pannaan eri nimikkeittensä kohdalle. Niinpä on tähän pantu teurastamon johtajan sekä Sipoon mielisairaalan ylilääkärin palkat. — Määrärahan Lapinlahdenkadun lastensairaalan voimassapitoon sekä vastaisten kulkutautien vastustamiseen 30,000 markkaa on Terveystoimikunta niinkään entiseen tapaan pannut tämän nimikkeen kohdalle. Mitä tähän erään tulee, on Rahatoimikamarin mielestä ollut oikeampaa jakaa se kahteen erään, niin että lastensairaalan osalle tulee 14,000 markkaa ja kulkutautien vastustamiseen varataan 16,000 markkaa.

VIII. Vaivaishoito.

Vaivaishoitohallituksen laatimaan ensi vuoden menosääntöehdotukseen nähden on Rahatoimikamari katsonut olevan huomauttaminen seuraavaa:

Niinkuin Rahatoimikamarilla on erityisessä esityksessä ollut tilaisuus Vaivaishoitohallituksen kuluvana vuonna pyytämistä melko suurista lisämäärärahoista lausua, ovat kaupungin vaivaishoidon menot suunnattomasti kasvaneet. Tämä menojen suuri lisääntyminen ei kuitenkaan johdu yksinomaan siitä, että väkiluku kaupunkiinmuuton johdosta nopeasti kasvaa ja että, sikäli kuin kaupunki kehittyi suurkaupungiksi, köyhyys pääsee valtaan väestön pohjakerroksissa. Tämä menojen lisääntyminen johtuu pikemmin siitä tavasta, miten ja siitä järjestelmästä, minkä mukaan kaupungin vaivaishoitoa toimitetaan. Sittenkun kaupunki on rakentanut uuden ja täysin ajanmukaisen vaivaistalon, jossa miltei ainoastaan nimi ilmaisee laitoksen laadun, tulisi vaivaishoitohallinnon tietenkin pyrkiä mikäli mahdollista käyttämään tätä laitosta äärimäisiin asti tarkoitukseensa. Näyttää kuitenkin siltä kuin Vaivaishoitohallitus yhä edelleenkin pitäisi parempana antaa tarvitseville suoranaista avustusta. Siihen viittaavat pyydetty tarverahamäärät. Kaupunginvaltuustolla olisi ollut syytä odottaa suoranaisten avustuskustannusten uuden vaivaistalon valmistuttua vähenevän tahi ei ainakaan kohoavan. Vaivaishoitohallitus kumminkin anoo, että suoranaisten avustusten menoerä, joka kuluvan vuoden rahasaännössä on kaikkiaan 120,000 markkaa, ensi vuodeksi korotettaisiin 200,000 markkaan. Vaivaishoitohallitus tosin perusteluissaan mainitsee, että suoranaisten avustusten kustannuk-

set kuluvanakin vuonna nousevat likimain 200,000 markkaan. Tätä perustelua ei kuitenkaan käy hyväksyminen. Olisi ollut enemmän syytä perin pohjin tutkia, miten mainitun epäkohdan kävisi korjaaminen, kuin esittää sitä määrärahan korotuksen perustelemiseksi. Niinikään on vaivahoitohallinnon taholta huomautettu, että siirtyminen toisesta järjestelmästä toiseen on niin arkaluontoinen asia, ettei sitä voi toimeenpanna ylen äkkiä, varsinkin kun suoranaisten avustusten antaminen on ollut käytännössä useat vuodet, sen johdosta että kysymys uuden vaivaistalon rakennuttamisesta ja tämän päätöksen toteuttamisesta on viivästynyt. Rahatoimikamari myöntää tämän, mutta olisihan kuitenkin nyt jo yritettävä siirtyä uuteen järjestelmään, koska uusi vaivaistalo on ollut toista vuotta tarkoitukseensa käytettävänä. Tänä ensimmäisenä toimintavuonna on vaivaistaloon kuitenkin otettu ainoastaan hiukan enemmän kuin puolet siitä hoitolaismäärästä, jota varten se on aiottu.

Näin ollen on Vaivahoitohallituksen rahasääntöehdotuksen käsittely tuottanut Rahatoimikamarille vaikeuksia. Tietenkin on Rakatoimikamarilta puuttunut sekä pätevyyttä että aikaa rahasäännön valmistelun yhteydessä seikkaperäisesti tutkia kaikkia tähän kuuluvia kysymyksiä. Vaivahoitohallituksen esittämää menosääntöä ei Rahatoimikamari ole katsonut voitavansa puoltaa, mutta ei ole myöskään samalla voinut laatia kokonaan uutta ehdotusta. Näin ollen Kamarilla ei ole ollut muuta neuvoksi kuin täksi vuodeksi vahvistetun menosäännön pohjalla panna ehdotukseensa ne Vaivahoitohallituksen erikoisehdotuksen menoerät, mitkä Kamarista ovat näyttäneet oikeutetuilta.

Vaivahoidon kustannukset ovat olleet:

vuonna 1900 (tilinpäätöksen muk.)	Smk	288,742: 13
” 1905 (” ”)	”	369,074: 86
” 1910 (” ”)	”	568,495: 60
” 1911 (” ”)	”	650,351: 80
” 1912 (” ”)	”	712,788: 94
” 1913 (rahasäännön ”)	”	1,179,610: —
” 1914 (rahasääntöehd. ”)	”	1,075,400: —

sekä Vaivahoitohallituksen ehdotuksen mukaan Smk 1,418,706: —.

Vaivahoitotarkoituksiin käytettäviin uutisrakennuksiin on mainitun ajanjakson kuluessa myönnetty 2,300,000 markkaa.

Vaivahoitohallituksen rahasääntöehdotuksen yksityiseriin nähden saa Kamari huomattaa seuraavaa:

Vaivahoitohallitusta varten ehdotetut eri määräerät on ehdotukseen pantu kuluvan vuoden menosäännön vastaavain eräin mukaisina, kuitenkin niin että kaikkien kirjuriapulaisten palkkio on laskettu 1,200 markaksi, joten neljän apulaisen palkkio hiukan kohoaa, minkä ohessa Vaivahoitohallituksen ehdotuksen mukaisesti on pantu 1,500 markan määräraha kanslioissa tarvittavia lisäapulaisia varten. Diakonissoja, joiden tehtävänä etusijassa on sairaiden avunsaajain hoitaminen, on Vaivahoitohallituksen esityksen mukaisesti ehdotettu asetettavaksi neljä nykyisten kahden sijasta. Tarpeelliseksi havaittua vahtimestariapua varten on pantu 480 markan määräraha. — Erikoisehdotukseensa on Vaivahoitohallitus pannut

18,000 markkaa kaupungissa olevain 12 kaitsijan palkkoiksi, eli kullekin 1,500 markkaa, ynnä 900 markkaa palkkionkorotukseksi kolmelle näistä kolmen vuoden palveluksesta sekä lisäksi 6,100 markka palkkioiksi kaupungissa terpeellisille lisäkaitsijoille ja vakinaisille maaseutuasiamiehille, eli siis kaikkiaan 25,000 markkaa. Kuluvan vuoden menosäännössä on 18,000 markkaa kaupungissa olevain kaitsijain sekä vakinaisten maaseutuasiamiesten palkkioiksi. Rahatoimikamari ei ole havainnut olevan perusteltuja syitä noin tuntuvasti kohottaa tätä määrärahaa eikä myöskään muuttaa tätä arviomäärärahaa määrälukuisten virkailijain palkkauseräksi, koska nämä virkailijat niin ollen tulisivat vakinaiselle rahasäännölle ja siten oikeutetuiksi vastedes saamaan palkankorotuksia ja eläkkeen. Perustelematonta on Rahatoimikamarin mielestä niinkään, että Vaivaishoitohallitus on ehdottanut palkankorotusta niille näistä kaitsijoista, jotka ovat kolme vuotta olleet kaupungin palveluksessa. Tämä tietää uuden periaatteen käytäntöön ottamista, jonka mukaan olisi annettava 20 %:n palkankorotus kolmen vuoden palveluksesta. Mitä tämä taloudellisessa suhteessa tietäisi, on vaikea tässä yhteydessä selvittää, mutta tuollainen toimenpide näyttää kuitenkin olevan siksi tärkeä, että olisi ollut hankittava Kaupunginvaltuuston suostumus, ennenkuin Vaivaishoitohallitus siihen ryhtyi. Rahatoimikamari on laatinut kulunkiarvioehdotuksensa samaan muotoon kuin kuluvan vuoden menosäännönkin, mutta korottanut arviomäärärahan 18,000:sta 20,000 markkaan. — Tämän johdosta on tarkastusmatkainkin määräraha pysytetty ennallaan. — Uuden määrärahan 6 vuosilipun hankkimiseksi raitioiteillä valvojalle, neljälle diakonissalle sekä vahtimestarille on Kamari pannut menosääntöön. — Kesäloman hankkimiseksi kaitsijoille on Rahatoimikamari pannut saman suuruisen määrärahan kuin nykyäänkin, eli 500 markkaa, vaikka Vaivaishoitohallitus oli anonut 2,000 markkaa. — Vaivaishoitohallituksen jäsenten palkkio valmistelukouksista sekä Vaivaishoitohallituksen huoneistojen valaistuksen, lämmön ja vedenkulutuksen kustannukset on ehdotukseen pantu Hallituksen erikoisehdotuksen mukaisesti. Sitä vastoin on Kamari katsonut, että tarverahain määrärahan korottamisen 3,500:sta 4,000 markkaan hallituksen ehdotuksessa olevan määrän, 6,000 markan, sijasta pitää riittää. Se seikka että tarverahain määräraha on kuluvana vuonna paljonkin ylitetty, ei perustele sen tuntuva korottamista seuraavaksi vuodeksi, vaan pitäisi sen pikemmin kehottaa noudattamaan suurempaa säästäväisyyttä eikä suinkaan jatkamaan aikaisempaan suuntaan. Samoilla perusteilla on Rahatoimikamari pysyttänyt arvaamattomain menojen määrärahan 5,000 markan suuruisena. On tosin luonnollista, että arvaamattomia menoja vuoden varrella ilmaantuu niin laajalla hallintoalalla kuin vaivaishoito on. Mutta jos niin käy, pitää olla Kaupunginvaltuuston asia tutkia niiden tarpeellisuutta, eikä suinkaan ole jätettävä Vaivaishoitohallituksen valtaan myöntää tuollaisia määrärahoja osottamalla sen käytettäväksi runsaita summia. — Tämän luokan menot nousevat siis Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan 87,755 markkaan, sen sijaan että vastaava summa kuluvan vuoden rahasäännössä on 77,440 markkaa ja Vaivaishoitohallituksen ehdotuksessa 105,930 markkaa.

Vaivaistalon ja sen yhteydessä olevain laitosten menosäännön on Rahatoimikamari hyväksynyt Vaivaishoitohallituksen ehdotuksen mukaisesti, paitsi mitä kahteen erään tulee. Lääkkeiden hankintamäärärahaa on Vaivaishoitohallitus anonut korotettavaksi 1,500:sta 3,500 markkaan, koska ensinmainittu summa on kuluvana vuonna tuntuvasti ylitetty. Mikäli kui-

tenkin Rahatoimikamari on saanut tietää, ei ole mahdotonta supistaa lääkekustannuksia, kunhan vain vaivaistalon hallinto huomauttaa asianomaisille lääkäreille, että on mikäli mahdollista määrättävä halpahintaisia lääkkeitä. Tähän nähden on tarkoitusta varten pantu 2,000 markan määräraha. — Erinäisiä sisustus- ja tasoitustyitä varten on Vaivaishoitohallitus anonut 5,000 markkaa eli samaa määrää, mikä on kuluvan vuoden menosäännössä. Mitä sisustus- ja tasoitustyitä hallitus on aikonut teettää, ei ole perustelmissa tarkemmin mainittu. Hankittuaan asiasta tietoja tarkastajalta on Rahatoimikamari katsonut 2,500 markan määrärahan riittävän tarkoitukseen. Nämä tasoitustyöt käy varsin hyvin teettäminen vuosien kuluessa eikä ole olemassa mitään syytä niiden jouduttamiseen. — Tämän nimikkeen kohdalla nousevat kustannukset 29,896 markkaan, sen sijaan että tämänvuotisen rahäsäännön vastaava määrä on 26,840 markkaa ja Vaivaishoitohallituksen ehdottama määrä 33,896 markkaa.

Vaivaistalon menot on Vaivaishoitohallitus laskenut 286,820, Rahatoimikamari ainoastaan 237,809 markaksi. Rahatoimikamarin ehdottamat menojen supistukset johtuvat siitä, että Rahatoimikamari on katsonut kesäkuussa 1912 vahvistettua vaivaistalon menosääntöä olevan pääasiassa noudatettava. Tämän rahäsäännön on Kaupunginvaltuusto vahvistanut vaivaishoitoviranomaisten esityksestä eikä sitä ole pakottavista syistä muutettava. Toimihenkilöjen lukua ei ole lisättävä, elleivät olot sitä välttämättä vaadi. Vaikka siis vaivaistalon vuosirahasääntö on aivan uusi, esittää Vaivaishoitohallitus kuitenkin, että hoitajatarten luku lisättäisiin kolmesta viideksi ja lastenhoitajatarten apulaisten luku kahdesta neljäksi. Siihen katsoen että vaivaistaloa ei ole kehitettävä sairaalaksi tai sinne laitettava sairaalaosastoa eikä siis hoitajatarten lukua ylenmäärin lisättävä, on Rahatoimikamari pysyttänyt hoitajatarten luvun vahvistetun vuosirahasäännön mukaisena, mutta, jossakin määrin täyttääkseen tarkastajan vaatimuksia työvoimain lisäämiseen nähden, korottanut apulaishoitajatarten luvun kahdesta kolmeksi. Oulunkylän lastenkodin lastenhoitajatarten luku on samaten korotettu kolmesta neljäksi. Uusi erä on portinvartijan palkkaus. Tällä virkailijalla olisi vuosipalkkaa 900 markkaa, paitsi asuntoa, ruokaa, lämpöä ja valoa. On hyvin ymmärrettävää, että asianomaisissa hallintohaaroissa pyritään hankkimaan toimihenkilöille mahdollisimman hyvät olot sekä palkkaetuihin että työmäärään nähden. Mutta tämä tietää kaupungin menojen lisääntymistä niin tuntuva määrässä, että tässä täytyy saada muutos aikaan. Jos siis palkkaedut jonkin verran kohoavat, on tämä luonnollista, mutta kun sen ohessa työmäärää vähennetään lisäämällä henkilökunnan lukua, syntyy epäkohtia, joita täytyy vastustaa, niin vaikealta kuin se tuntuneekin. — Vaatetusmäärärahan on Rahatoimikamari korottanut 10,000:sta 15,000 markkaan, silmälläpitäen odotettavana olevaa hoitolaisluvun kasvamista. Sitä vastoin Kamari ei voi hyväksyä sellaista menettelyä, että Vaivaishoitohallituksen tavoin korotetaan tämä määräraha 20,000 markkaan tarkempia perusteita esittämättä. Arviomäärärahainkin perusteeksi pitää voida esittää laskelmia. Tämä lausunto koskee myös ruuanpitomäärärahaa, jonka Vaivaishoitohallitus on ehdottanut umpiluvuin 100,000 markaksi. Yksityiskohtainen laskelma kuitenkin osoittaa, että tämän määrärahan ei pidä olla 90,009 markkaa suurempi. Kalustomääräraha on kuluvan vuoden rahäsäännössä 31,000 markkaa, joka summa laskettiin tarvittavan tärkeimmän kaluston hankkimiseen uuteen vaivaistaloon. Nykyiseen erikoisehdotukseensa on Vaivaishoitohallitus pannut uuden kaluston hankkimista varten 30,000 mar-

kan määrärahan, mainiten että suurin osa vanhan vaivaistalon kalustoa jätettiin jällelle uuteen vaivaistaloon muuttaessa. Eikö vanhan kaluston vähitellen vaihtaminen uuteen olisi käynyt kaupungille tuntuvasti halvemmaksi, jääköön sanomatta. Joka tapauksessa tarvitaan asiain nykyisellään ollessa määräraha uuden kaluston hankkimiseen. Rahatoimikamarin mielestä on kuitenkin kaupungille edullisempaa, että tämä kaluston täydentäminen toimitetaan hitaammin kuin Vaivaihoitohallitus on ajatellut, minkätähden sitä varten onkin pantu ainoastaan 15,000 markan määräraha. — Polttoaineiden määrärahan on Vaivaihoitohallitus korottanut 33,000:sta 50,000 markkaan. Tämä korotus on Rahatoimikamarista tuntunut liialliselta. Rahatoimikamarista on näyttänyt siltä, kuin tulisi vaivaihoitohallinnon panna tähän kysymykseen erikoista huomiota ja esimerkiksi höyrykattilayhdistyksen toimesta tarkastuttaa, kuinka suuri hiilenkulutuksen tulisi laitoksessa olla sekä, jos hiilenkulutus näyttää olevan liian suuri, tarkemmin tutkia, mistä tämä johtuu. Toivoen ettei tuollaiseen toimenpiteeseen ainoastaan ryhdytä, vaan että se myös johtaa onnelliseen tulokseen, on Rahatoimikamari alentanut polttoainemäärärahan 40,000 markkaan. — Työlaitoksessa teetettäviä töitä varten olevaan 36,000 markan määrärahaan nähden saa Rahatoimikamari viitata Vaivaihoitohallituksen tästä asiasta esittämään seikkaperäiseen perusteluun. Lisättävä on, että tämä määrä myös esiintyy tulopuolella, ja on Rahatoimikamari tulosääntöä käsitellessään palaava tähän asiaan sekä eräiltä kohdin tarkemmin valaiseva sitä.

Työlaitoksenkin menosääntö on kohonnut. Rahatoimikamari on kuitenkin voinut hyväksyä Vaivaihoitohallituksen ehdotuksen tekemällä siihen vain yhden vähäpätöisen muutoksen. Rahatoimikamari on nimittäin katsonut, että vahtimestarille ei ole annettava palkan korotusta 5 vuoden palveluksesta, koska kaupungin palvelusmiehille ei tavallisesti ole suotu tuollaista etua, joka on tuleva kaikille, jos se kerran suodaan yhdelle. Määräraha viransijaisten palkkaamiseen kesäloman ajaksi on korotettu 190:stä 400 markkaan. Nämä korotukset tietävät, että yhä useammille virkailijoille myönnetään kesälomaa kaupungin kustannuksella. Rahatoimikamari on kuitenkin katsonut tuollaisen kehityksen oikeutetuksi, koska Kaupunginvaltuusto on päättänyt, että kaikkien kaupungin palveluksessa olevain työntekijäin pitää saada kesäloma täysin palkoin. Kaupungin palvelusmiesten ei tule tässä kohden olla huonommassa asemassa. — Ruokakustannukset on Rahatoimikamari ehdotukseensa pannut laitoksen toimihenkilöiden ja hoitolaisten luvun perusteella, joten tämä erä on saatu 27,000 markaksi, mutta kun hoitolaisten luku paljon vaihtelee ja kesäiseen aikaan on vähempi, ei tämä menoerä ole ollut täysin tarkoin laskettavissa ja on sentähden pantu arviolta umpiluvuin 21,000 markaksi. — Tarveaineita varten on Rahatoimikamari samoinkin Vaivaihoitohallituskin ehdotukseensa pannut 50,000 markkaa, sen sijaan että kuluvan vuoden menosäännössä on 10,000 markkaa. Tähänkin erään nähden viitataan Vaivaihoitohallituksen perusteluun. Vastaava summa on tulopuolella, joten sen määrä ei siis vaikuta taksoitukseen. Työlaitoksen menot nousevat tämän laskelman mukaan 110,940 markkaan, jota vastoin ne kuluvan vuoden rahasäännössä ovat 78,930 markkaa ja Vaivaihoitohallituksen ehdotuksessa 111,060 markkaa.

Mitä tulee *apurahoihin ja kustannuksiin laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten*, saa Rahatoimikamari viitata edellä olevaan lausuntoonsa sekä samalla mainita, että Kamarin

on näissä oloissa täytynyt pysyttää kuluvan vuoden menosäännössä tämän nimikkeen kohdalla olevat määrärahat. Kun kuitenkin Kamarin huomauttaman kysymyksen sisältö ei ole ainoastaan taloudellista laatua, vaan myös koskee yhdyskunnan vaivashoidon toimittamisen periaatteita, pyytää Kamari toistaa, mitä se toisessa yhteydessä on erinäisten kuluvana vuonna ylitettyjen määrärahojen johdosta Kaupunginvaltuustolle ehdottanut, nimittäin

että asetettaisiin erityinen komitea tutkimaan ja tekemään ehdotuksia kaupungin vaivashoidon taloudellisen hallinnon perusteisiin nähden.

Köyhäin sairaanhoidosta ja mielenvikaisten henkilöiden hoidosta olevia kustannuksia varten, jotka ensi kerran oli pantu kuluvan vuoden menosääntöön, on Vaivashoitohallitus ehdottanut varattavaksi samat rahamäärät kuin tähänkin asti eli 250,000 ja 300,000 markkaa. Kuluvana vuonna saatu kokemus on kuitenkin osottanut, etteivät nämä kustannukset nouse läheskään noihin määriin, minkä johdosta Vaivashoitohallituskin on tiennyt, että näitä määrärahoja on tuntuvat määrät säästynyt, yhtä hyvin kuin Terveydenhoitolautakunta on huomannut, että vastaavat Marian ja Kivelän sairaalan tulot ovat olleet laskettuja tuntuvasti vähemmät. Terveydenhoitolautakunta onkin siten saadun kokemuksen pohjalla vähentänyt näitä tulomääriä, mutta Vaivashoitohallitus on yhtä kaikki vaatinut entisen suuruisia menomääriä. Tuollaista rahasaantöehdotuksen laatimistapaa ei Rahatoimikamari ole voinut puoltaa, vaan on puolestaan pannut mainitut menoerät ehdotukseensa saman suuruisina kuin Terveydenhoitolautakunta on laskenut olevan tuloja, jotka viimeksi mainitut määrät myös käyvät yhteen Rahatoimikonttorin pitämäin tilien kanssa. Tämän johdosta syntyy Vaivashoitohallituksen ja Rahatoimikamarin ehdotusten välillä 195,000 markan ero.

Sekalaisten nimikkeen kohdalla on hautauskultujen määräraha korotettu 3,000:sta 4,000 markkaan. Vaivashoitohallituksen ehdotusta määrärahan korottamisesta 6,000 markkaan Rahatoimikamari ei ole voinut puoltaa, koska tässä kohden ei ole esitetty laskelman perusteita.

IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.

Merikoulun määräraha pysyy ennallaan. — *Ylempäin ja alemmät käsityöläiskoulujen* määrärahat on ehdotettu Taideteollisuusyhdistyksen toimikunnan ja alemmät käsityöläiskoulujen johtokunnan erikoisehdotusten mukaisesti. Kaupungin suoritettavat määrärahat ovat niinmuodoin: Taideteollisuuskeskuskoululle 42,812 markkaa, joten vähennys on 576 markkaa, sekä alemmille käsityöläiskouluille 30,483 markkaa, joten lisäennys on 1,217 markkaa.

Valmistavan poikain ammattikoulun menosäännön on Rahatoimikamari, johtokunnan ehdotuksen mukaisesti, laskenut 46,900 markaksi, joten lisäennys olisi 2,500 markkaa tämänvuotisesta 44,650 markan määrästä. Mainittu lisäennys johtuu osin 5 ja 10 vuoden palveluksesta annettavista palkankorotuksista, osin ja pääasiallisimmin satunnaisesta 1,000 markan määrärahasta erinäisen opetusvälineistön ostoon, joka on havaittu tarpeelliseksi ja jonka seikkaperäinen luettelo on liitetty asiakirjoihin.

Tyttöjen ammattikoulun menosääntö niinikään on laadittu huolellisesti ja menojen rajoitusta silmälläpitäen. Rahatoimikamri on sinänsä hyväksynyt johtokunnan erikoisehdotuksen. Sen mukaan nousevat koulun menot S:markkaan 42,346: 70, joten vuosirahasääntö kohoaisi ainoastaan 100 markalla nykyisestäään.

Erityisissä esityksissä ovat täkäläisten yksityisten *kauppaoppilaitosten* johtokunnat anoneet kaupungilta edelleenkin apurahoja näiden oppilaitosten voimassapitoon. Rahatoimikamari on ottanut huomioon kaikki nämä esitykset. Helsingin Kauppakoulu Osakeyhtiön, Helsingin Liikemiesten Kauppaopiston, Högre svenska handelsläroverket ynnä Svenska Handelsinstitutet opistojen määrärahat sekä niiden vapaaoppilassijoja koskevat määräykset on pysytetty ennallaan. Sama on myös laita Liikemiesyhdistyksen liikeapulaisiltakurssien. Sitä vastoin on Helsingin Kauppiaitten Kauppakoulun määräraha, mainitun oppilaitoksen johtokunnan esityksen mukaisesti, vähennetty 10,000: sta 8,000 markkaan ja vapaaoppilassijain luku tämän johdosta alennettu 18:sta 15:en. Erityisessä Kaupunginvaltuustolle tekemässään esityksessä on Rahatoimikamari puoltanut apurahan myöntämistä kuluvana vuonna Helsingin Kauppakoulu Osakeyhtiölle sen toimeenpanemia ruotsinkielisiä liikeapulaisiltakurseja varten. Tämän esityksen mukaisesti on mainittua tarkoitusta varten ehdotukseen pantu 3,000 markkaa ja vapaaoppilassijain luku määrätty 6:ksi. — Yksityisille kauppakouluyrityksille antaisi kaupunki ensi vuonna näin ollen apurahoja 57,000 markkaa tämänvuotisen määrän, 56,000 markan sijasta.

Kaupungin kansakoulujen menosääntö on muuttunut tuntuvasti, sen johdosta että se Kaupunginvaltuuston asiasta tekemän päätöksen mukaisesti on jaettu kahteen eri menosääntöön. Tämän johdosta kaupungin kansakoululaitoksen tämänvuotisten ja ensivuotisten menojen välinen vertailu jonkun verran vaikeutuu. On luonnollista, että tämä kahtiajako on jonkin verran lisännyt menoja, mutta mainittavassa määrässä ei näin kuitenkaan ole ollut laita. Kuluvana vuonna on kansakoulujen menosäännön loppusumma Smk 1,463,121: 77 ja ensi vuodeksi on menot laskettu: ruotsinkielisten koulujen S:markaksi 534,218: 33, suomenkielisten S:markaksi 994,500: 15, eli siis kaikkiaan S:markaksi 1,528,718: 48, joten lisäännys on Smk 65,596: 71. Tässä on kuitenkin huomattava, että niin kaupungin omistamissa kuin sen vuokraamissakin taloissa olevain kouluhuoneistojen kunnossapitokustannukset on rahasääntöehdotuksessa pantu pääluokkaan XIII Yleiset työt, sen sijaan että ne tähän asti ovat olleet esillä olevassa pääluokassa. Kun nämä menot nousevat kaikkiaan 26,060 markkaan, olisi siis, jollei rahasäännön järjestystä olisi muutettu, kansakoululaitoksen menojen lisäännys ollut Smk 91,656: 71.

Mitä *ruotsinkielisten kansakoulujen* menosääntöön tulee, on Rahatoimikamari, vastainmittua muutosta lukuunottamatta, voinut hyväksyä Johtokunnan ehdotuksen sinänsä. Tämän ehdotus ei ole Rahatoimikamarin taholta aiheuttanut lausuntoja. Niinikään on Rahatoimikamari voinut hyväksyä *suomenkielisten kansakoulujen* Johtokunnan rahasääntöehdotuksen sinänsä.

Kaupungin kansakoululaitoksesta on ollut menoja:

Vuonna 1900 (tilinpäätöksen mukaan)	Smk	647,035: 53
” 1905 (” ”)	”	833,177: 52
” 1910 (” ”)	”	1,294,261: 07
” 1914 (rahasääntöehdotuksen mukaan) . .	”	1,528,718: 48

Kansakoululaitoksen kustannukset ovat niinmuodoin vuodesta 1900 lähtien kasvaneet enemmän kuin kaksinkertaisiksi. Samasta vuodesta lähtien on Kaupunginvaltuusto myöntänyt umpiluvuin 2,300,000 markkaa uusien kansakoulutalojen teettämiseen tahi vanhojen huomattavampiin korjauksiin.

Määrärahat *Aistiviallisten ja raajarikkoisten lasten opetusta varten* on pysytetty ennallaan.

Mitä Kasvatuslautakunnan laatimaan *Pahatapaisten lasten turvakotien* menosääntöehdotukseen tulee, ei Rahatoimikamari ole voinut olla huomauttamatta, että lautakunta ei ole laatinut ehdotustaan vahvistetun vuosirahasäännön pohjalla, vaan katsonut olevan tuntuvasti laajentaminen työohjelmaansa, siihen hankkimatta Kaupunginvaltuuston suostumusta. Perustelmassa ei tarkemmin mainita, mitä tämä laajennus tietäisi taloudelliselta kannalta. Niinpä on Bengtsårin kasvatuslaitoksen menot laskettu 85 hoidokin mukaan. Tämän laitoksen rakennus- ja muu ohjelma on kuitenkin, Kaupunginvaltuuston asiasta tekemän päätöksen johdosta, laadittu edellyttäen hoidokkeja olevan 60. Hoidokkien luvun lisääminen ei ainoastaan vaatisi korottamaan ruoka- ja vaatetusmäärärahoja, vaan myös laajentamaan huoneistoja, ehkäpä uudestijärjestämään sikäläisiä oloja. Tähän nähden ja kun Kaupunginvaltuuston nimenomainen päätös on hoidokkilukuun nähden olemassa, on Rahatoimikamari katsonut olevan pääkohdissaan pysyttäminen Bengtsårin laitokselle täksi vuodeksi vahvistetun menosäännön. Niinikään on Kasvatuslautakunta laajentanut Helsingin vastaanotto- ja havaintokodin ohjelmaa siten, että siihen poikain ohessa otettaisiin tyttöjäkin. Kun tämä koti vuonna 1912 perustettiin, päätti Kaupunginvaltuusto, että siihen otettaisiin ainoastaan kaksitoista poikaa, jota vastoin Kaupunkilähetys hankkisi erityisestä korvauksesta sijaa tytöille. Lautakunnan nyt rahasääntöehdotuksensa yhteydessä ehdottama ohjelman muutos siis tietää Valtuuston päätöksen kumoamista. Rahatoimikamarin on ollut mahdoton rahasäännön käsitteilyn yhteydessä käydä tarkemmin selvittelemään näitä periaatteellisia kysymyksiä ja niiden toteuttamisen tarpeellisuutta, sitä enemmän kun lautakunta ei ole erikoisehdotuksessaan ensinkään käsitellyt asiaa periaatteelliselta eikä taloudelliselta, vaan yksinomaan rahasääntökannalta. Tämän johdosta on Rahatoimikamari katsonut olevan tässäkin tapauksessa pysyttäminen kuluvaksi vuodeksi vahvistetun menosäännön pääasiassa ennallaan. Mitä eri kasvatuslaitoksiin tulee, on lautakunta katsonut olevan useita niistä tuntuvasti laajentaminen. Niinpä ehdottaa lautakunta, että hoidokkisijain lulu lisättäisiin

Nummen	laitoksessa	25:sta	30:een
Lohjan	"	25 "	35 "
Vanjoen	"	35 "	40 "
Vehkakosken	"	15 "	20 "
Outamon	"	35 "	40 "
Aisbölen	"	35 "	40 "

joten mainittuihin laitoksiin tulisi lisää 40 sijaa eli 18 % nykyisestä sijaluvusta. Tämän johdosta on Rahatoimikamari katsonut olevan laatiminen seuraavan taulukon, joka perustuu lautakunnan tileihin ja osottaa eri laitoksissa kunakin kuukautena olleen hoidokkiluvun:

	Sipoo	Nummi	Lohja	Porvoo	Vanjoki	Vehkakoski	Outamo	Aisböle
Tammikuu	16	—	—	16	27	4	20	30
Helmikuu	16	—	—	16	27	4	21	30
Maaliskuu	16	19	22	16	27	6	21	31
Huhtikuu	15	—	—	16	29	6	21	31
Toukokuu	16	—	—	16	29	7	22	33
Kesäkuu	17	21	22	20	33	8	24	35
Heinäkuu	15	—	—	19	35	8	26	36
Elokuu	15	—	—	19	34	8	26	35
Syyskuu	18	27	23	17	30	5	27	34
Keskimäärä	16	23	22	17	30	6	23	33
Keskimäärä 1912 . . .	17	22	22	18	26	4	19	30
Sijoja rahasäännön mukaan	25	25	25	25	35	15	35	35
Sijoja lautak. ehdot. mukaan	25	30	35	25	40	20	40	40

Niinkuin tästä näkyy, käy syyllä epäileminen, onko todellista tarvetta laitosten laajentamiseen olemassa. Tähän nähden ja kun on olemassa Kaupunginvaltuuston päätös kunkin laitoksen hoidokkisijain luvusta, on Rahatoimikamari näihinkin laitoksiin nähden pääasiassa pysyttänyt vahvistetussa rahasäännössä olevat menoerät ennallaan. Kuitenkin on Kamari, jottei rahasääntöön tarvitsisi panna lukuisia pieniä eriä, Kasvatuslautakunnan ehdotuksen mukaisesti lukenut „muiden menojen“ erään myös kirjain, koulutarpeiden, käsityöopetuksen y. m. kustannukset.

Yksityisten hoidettaviksi ja edelleen kasvatettaviksi annettujen hoidokkien kustannuksia varten on Kasvatuslautakunta ehdottanut myönnettäväksi saman määrärahan kuin tähänkin asti, eli 8,000 markkaa. Samalla kun Rahatoimikamari on ehdotukseensa pannut vastamainitun rahamäärän, on Kamari nyt, samoinkuin viime vuonnakin, poistanut sanat „ja edelleen kasvatettaviksi“, koska ne tietävät lautakunnan toiminnan laajentamista yli sen, mitä määrärahan laatu tähän asti on osottanut.

Kaupungin kasvatuslaitosten menot nousevat Kasvatuslautakunnan ehdotuksen mukaan S:markkaan 255,857:72 ja Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan 192,666 sekä täksi vuodeksi vahvistetun rahasäännön mukaan 196,033 markkaan. Kuluvan vuoden rahasäännön ensi vuoden rahasääntöehdotuksen välinen ero johtuu poikain vastaanottokodin perustamiskustannuksista, joita ei ole esillä olevassa rahasääntöehdotuksessa.

Helsingin kaupungin kirjastohallituksen erikoisehdotuksen mukaisesti on *Helsingin kaupungin kirjaston* ensivuotiset menot laskettu. Ainoastaan muutamiin eriin on Rahatoimikamari katsonut olevan tekeminen muutoksia. Niinpä on Kallion haaraosaston vahtimestarin palkka pysytetty ennallaan, koska hänen avukseen on asetettu 600 markalla palkattu eri henkilö ja hänen työnsä sen johdosta on vähentynyt. — Hermannin haaraosaston johtaja saa 10 %:n palkankorotuksena 5 vuoden palveluksesta 180, eikä 210 markkaa, niinkuin

Hallitus on ehdottanut. Ylimääräisten apulaisten palkkausmäärärahasi vihdoin on pantu arviolta 3,100 markkaa, sen sijaan että Hallitus on ehdottanut 3,120 markkaa. Tämän johdosta päätty Rahatoimikamarin rahasääntöehdotus 138,066 markkaan Hallituksen ehdotetun 138,416 markan sekä kuluvan vuoden menosääntöön 131,469 markan sijasta.

Kaupungin kirjastosta on ollut menoja:

Vuonna 1900 (tilinpäät. muk.)	Smk	42,860: 03
” 1905 (” ”)	”	49,001: 39
” 1910 (” ”)	”	76,390: —
” 1914 (rahasääntöehd. muk.)	”	138,066: —

Menot ovat niinmuodoin mainitun ajanjakson kuluessa kasvaneet enemmän kuin kolminkertaisiksi, jota paitsi uutisrakennuksiin on osotettu 200,000 markkaa.

Kansanlastentarhain Johtokunnan anoma määrärahasumma nousee 5:markkaan 207,307: 50, jota paitsi vuoden varrella perustettavia kansanlastentarhoja varten on anottu 10,000 markkaa. Kuluvan vuoden vahvistetussa rahasääntöessä on kansanlastentarhoja varten 150,000 markkaa, minkä lisäksi Anniskeluyhtiön voittovaroista on myönnetty lisää Smk 24,788: 50 ja kahdelle uudelle kansanlastentartalle 10,000 markkaa, eli kaikkiaan Smk 184,788: 50. Ehdotettu lisäennys on niinmuodoin 33,000 markkaa ja johtuu pääkaupungin kansanlastentartatoiminnan suuresta laajenemisesta. Lasten tulva näihin laitoksiin on kuluvana syksynä ollut sangen suuri, ja jotta ensi vuonna lisääntyvää tarvetta voitaisiin jossain määrin täyttää, on useissa lastentarttoissa täytynt ryhtyä toimiin opettajavoimain lisäämiseksi sekä välttämättömästi tarpeellisen huoneistotilan laajentamiseksi. Kunnan kannattamissa kansanlastentarttoissa on nykyään kaikkiaan 1,535 lasta ja vuonna 1914 on aikomus varata tilaa 1,720 lapselle, mutta tämäkään laajennus ei riitä tarpeisiin, sillä tänä syksynä on täytynt kieltäytyä vastaanottamasta noin 500 lasta, joista viidettäsataa oli suomea puhuvia. Opettajavoimain lisäämiseksi on ehdotukseen pantu 5,700 ja vuokrankorotuksiin 4,974 markkaa. Tässä on huomattava, että Hermannin suomenkielinen lastentartta, joka tähän asti on sijainnut erittäin ahtaassa ja epäterveellisessä huoneistossa, on nyt muuttanut tarkoitusta varten teetettyyn rakennukseen, minkä johdosta vuokra on kohonnut 1,364 markalla; että Toukolan kaksikielinen lastentartta on Hermannista saanut sopivamman huoneiston, minkä johdosta vuokra on kohonnut 1,000 markalla; sekä että Sepänkadun lastentartta on laajentanut ennestään liian ahdasta ja epäterveellistä huoneistoaan, josta toimenpiteestä on ollut kustannuksia 1,000 markkaa. Menojen lisäännuksen ovat muutoin etusijassa aiheuttaneet lasten ruoka ja vaatteet, lääkärihoito ja työtarvikkeet, jotka, vaikka sinänsä ovat vähäpätöisiä, kuitenkin yhteensä nousevat määrään, joka huomattavasti korottaa kansanlastentarttain menosääntöä. Pyydetyn määrärahan kohoamiseen nähden on lisäksi huomattava, että kuluvana syksynä Kaupunginvaltuuston myöntämällä 10,000 markan määrärahalta Tehtaankadun varrelle ja Sörnäsiin perustetut kaksi uutta lastentartta nyt, kun määräraha on luettu koko kalenterivuodelta, tarvitsevat voimassa pysyäkseen lisämäärärahaa kaikkiaan 6,500 markkaa. — Lopuksi mainittakoon, että erät lastentartat ovat Vaivaishoitohallituksen ja Kasvatuslautakunnan keho-

tuksesta köyhimpiin kaupunginosiin perustaneet lastenkamariosastoja, joihin köyhät äidit, joiden elatukseen täytyy etsiä työtä kodin ulkopuolelta, voivat antaa lapsensa hoidettaviksi niinäkin aikoina, jolloin varsinaiset lastentarhat eivät ole avoinna. Tuollaisia laitoksia on kaupunki jo aikaisemmin kannattanut n. s. iltapäivälasterhain muodossa. Niinkuin edellä mainittiin, on kansanlastentarhain laajentamisesta huolimatta tänä syksynä täytynyt kieltäytyä niihin vastaanottamasta noin 500 lasta, joista viidettäsatia oli suomea puhuvia. Kun on odotettavissa, että lasten tulva kansanlastentarhoihin ensi syksynä on vieläkin suurempi, oli Rahatoimikamari aikonut, Johtokunnan esityksen mukaisesti, ehdottaa myönnettäväksi 10,000 markkaa kahden uuden suomenkielisen lastentarhan perustamiseksi, toisen Sörnäsiin ja toisen Tehtaankadun varrelle. Mutta kun on osottautunut vaikeaksi järjestää ensi vuoden rahasääntöä tuntuvasti korottamatta taksoitussummaa, ja kun Rahatoimikamarista näyttää sopivalta, että vastedes perustettavain kansanlastentarhain määrärahat suoritetaan Anniskeluyhtiön voittovaroista, on Rahatoimikamari, äänestettyään, poistanut mainitun rahamäärän vakinaisesta rahasäännöstä siinä toivossa että mainittuun tarkoitukseen pyydetty määrä myönnetään Anniskeluyhtiön voittovaroista.

Johtokunnan esityksestä on Rahatoimikamari tahtonut ehdottaa apurahoja myöntäessä pantavaksi seuraavat ehdot:

että laitokset pidetään toiminnassa tavanmukaiset työtunnit ja ajat;

että Johtokunta saa määrätä lomakausien pituuden;

että annettavista lupapäivistä ilmoitetaan tarkastajalle;

että johtajattarelle tahi opettajattarelle myönnetty kahta viikkoa lyhempi virkavapaus on ilmoitettava Johtokunnalle, mutta pitemmän virkavapauden myöntämiseen on hankittava Johtokunnan suostumus;

että uudet opettajattaret on Johtokunnan hyväksyttävä, ennenkuin heidät laitoksiin otetaan;

että uutta huoneistoa kansanlastentarhalle vuokratessa on Johtokunnan hyväksyminen hankittava;

että johtajattaren on Johtokunnalle annettava tili kantamistaan määrärahoista sekä tilasto- ja muita tietoja kansanlastentarhansa toiminnasta.

Työväenopetusta varten on pantu määrärahat siten, että työväenopetuskurssien menot on laskettu kevätlukukaudelta 1914 sekä ensi syyskuussa toimintansa alkavan kunnan työ-

väenopiston kustannukset syyslukukaudelta 1914. Kuluvan vuoden rahasäännössä on 10,000 markkaa ruotsinkielisiä ja 15,000 markkaa suomenkielisiä työväenkursseja varten. Kevätlukukaudeksi on Rahatoimikamari, Sosialilautakunnan esityksestä, laskenut mainittujen luentokurskien apurahan, toisten 5,800 ja toisten 8,500 markaksi, eli hiukan enemmän kuin puoleksi nykyisestä vuosimäärärahasta. — Työväenopistoa varten on Rahatoimikamari laitokselle vahvistetun menosäännön mukaisesti pannut puolet vuosimenojen määrästä eli 23,000 markkaa, vaikka opisto onkin toiminnassa ainoastaan 4 kuukautta.

Nimikkeen *Muut kansanvalistustarkoitukset* kohdalla on kuluvan vuoden menosäännössä määrärahoja kaikkiaan 59,500 markkaa, josta määrästä teatterien avustuksia on 22,000 ja Helsingin Symfoniaorkesterin apuraha 37,500 markkaa. Näitä määrärahoja ei ole nyt laaditussa rahasääntöehdotuksessa. Rahatoimikamari tosin pitää puheenalaisia sivistystarkoituksia sen laatusina, että kaikki kaupungin asukkaat voivat niistä päästä osallisiksi, sekä on sitä mieltä, että näiden yritysten tiellä olevia taloudellisia vaikeuksia ei olisi lisittävä epätietoisuudella siitä, onko ja missä määrin Anniskeluyhtiön voittovaroja niiden hyväksi käytettävissä. Kun kuitenkin mainitut voittovarat ovat vuosi vuodelta lisääntyneet ja niistä kuluvana vuonna, vaikka niitä runsaasti jaettiin, jäi jällelle noin 60,000 markkaa, ei liene syytä pelkoon puheenalaisessa kohden. Ja kun Rahatoimikamarin rahasääntöehdotuksesta kylläkin käy selville, kuinka vaikea on ollut sovittaa menoja tulojen mukaan korottamatta taksoitusmäärää ylen paljon, on Rahatoimikamari katsonut, samaten kuin vastaperustettaviin kansanlastentarhoihinkin nähden, olevan esittäminen, että vakinaista menosääntöä vahvistaessa osotetaan sivistystarkoituksiin tarvittavat määrärahat Anniskeluyhtiön voittovaroista. Siten olisi ensi vuonna tarpeellinen taloudellinen kannatus mainituille yrityksille taattu ja Rahatoimikamarilla olisi kenties tilaisuutta jo ensi rahasäännön käsittelyssä jälleen panna nämä määrärahat vakinaiseen rahasääntöön. Tuollaista keinoa on ennenkin käytetty erinäisiä kertoja ja viimeksi 1910 vuoden menosääntöä vahvistaessa. Helsingin Symfoniaorkesterille on Musiikkilautakunta ehdottanut myönnettäväksi 75,000 markkaa. Rahatoimikamari on tätä määräraha-asiaa tutkiessaan edellyttänyt nykyisen, kaupungin eri orkesteriyriyten välisen kilpailun lakkaavan ja asiain järjestyvän paremmalle kannalle sekä sentähden ollut sitä mieltä, että määräraha olisi laskettava vain kevätkauden loppuun ja niin ollen oleva ainoastaan 37,500 markkaa. Samalla on Rahatoimikamari mainituista syistä ollut sitä mieltä, että Filharmoniselle Seuralle ei olisi myönnettävä sen anomaa 20,000 markan määrärahaa. Sen sijaan on Kamari katsonut Helsingin Torvisoittokunnan anomuksen 20,000 markan määrärahan myöntämisestä ansaitsevan huomiota.

Edellä lausutun johdosta saa Rahatoimikamari esittää, että Kaupunginvaltuusto rahasäännön käsittelyn yhteydessä päättäisi

että Anniskeluyhtiön ensivuotisista voittovaroista on osotettava 79,500 markkaa edeltäpäin tarpeen mukaan maksettavaksi seuraavaa jakoa noudattaen:

Ruotsalainen teatteri	Smk	8,000: —
Suomalainen teatteri	”	8,000: —
Folkteatern	”	3,000: —
Kansan Näyttämö	”	3,000: —
Helsingin Symfoniaorkesteri	”	37,000: —
Helsingin Torvisoittokunta	”	20,000: —

Kaupungilla on opetus- ja sivistyslaitosten voimassapidosta ollut menoja kaikkiaan:

vuonna 1900 (tilinpäät. muk.)	Smk	798,047: 42
” 1905 (” ”)	”	1,116,592: 64
” 1910 (” ”)	”	1,674,009: 21
” 1914 (rahasääntöehd. muk.)	”	2,346,787: 18

Puheenalaisen ajanjakson kuluessa ovat menot siis kasvaneet kolminkertaisiksi.

X. Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset.

Voimassa olevan välikirjan mukaan nousevat kustannukset kaupungin *majatalon* ja *kyydinpidon* hoitamisesta 1,980 markkaan. — *Kruununverot* pysyvät ennallaan. — *Majoituskustannukset* on otettu huomioon Majoituslautakunnan erikoisen rahasääntöehdotuksen mukaisesti, kuitenkin niin että mahdollista sotaväen liikekannalle panoa varten pyydetty määräraha Smk 38,140: 89 on poistettu, koska Kaupunginvaltuustolla on tuollaisissa erikoisoloissa tilaisuus se myöntää. Tuollaista ylimääräistä satunnaista menoa ei näy olevan pantava vakinaiseen rahasääntöön, koska on epätietoista, käytetäänkö sitä. Ensi vuonna koituu kaupungille majoituksesta kustannuksia Smk 24,260: 50, vastaavan määrän ollessa kuluvan vuoden menosäännössä Smk 25,407: 50. — Erikoiskustannusarviossaan on Majoituslautakunta ehdottanut sihteerin ja majoitusmestarin palkaksi, kumpaisenkin 2,500 markkaa. Viime vuonna, jolloin lautakunta teki samallaisen esityksen, puolsi Kamari sitä, mutta Kaupunginvaltuusto epäsi esityksen. Tämän johdosta on Kamari tällä kertaa ehdottanut palkankorotusta myönnettäväksi sihteerille, jonka työmäärä on viime vuosina tuntuvasti lisääntynyt.

Tämän pääluokan menot ovat olleet:

vuonna 1900 (tilinpäätöksen muk.)	Smk	238,251: 33
” 1905 (” ”)	”	273,765: 04
” 1910 (” ”)	”	454,376: 06
” 1914 (rahasääntöehd. ”)	”	697,575: 46

XI. Kauppahallit.

Kaupungin kauppahallien menot on laskettu S:markaksi 66,566: 65, sen sijaan että ne kuluvan vuoden rahasäännössä ovat 42,700 markkaa. Tämä tuntuva kohoaminen johtuu

etusijassa siitä, että Hakaniemen torin uuden kauppahallin kustannukset tulevat lisää. Tämä kaupungin suurin kauppahalli voitane avata maaliskuun 1 päivänä 1914, minkätähden menot on laskettu 10 kuukaudesta. Tietenkin on vaikea laskea valaistuksen, lämmityksen ja vedenkulutuksen kustannuksia, kun minkäänlaista kokemusta ei ole olemassa. Onkin mahdollista, että ne on laskettu liian suuriksi. Kauppahallin vuosikustannukset on laskettu kaikkiaan 24,800 markaksi. Harjutorin kauppahallista on laskettu olevan kustannuksia 3,900 markkaa tämänvuotisen määrän 1,000 markan sijasta, mikä lisäannus johtuu siitä, että halli avattiin vasta tänä syksynä ja sen menot laskettiin ainoastaan kuudelta kuukaudesta. Näiden kahden kauppahallin lisäksi tulon johdosta käy tarpeelliseksi vastedes asettaa erityinen virkailija, hallitarkastaja, koska ei käyne kohtuudella vaatiminen, että Rahatoimikamarin kanslia hoitaisi näin monen kauppahallin silmälläpitoa ja vuokrausta, josta kaupungilla on tuloja yli 100,000 markan. Saman suuntaisen pyynnön epäsi Kaupunginvaltuusto muutama vuosi takaperin, pitäen tuollaisen viran perustamista tarpeettomana. Siitä lähtien ovat olot kuitenkin kehittyneet, eikä Rahatoimikamarin kanslian velvollisuudeksi enää käy paneminen tätä aikaa kuluttavaa ja Kamarin virkamiesten toiminnasta aivan syrjässä olevaa tehtävää. Rahatoimikamari ei kuitenkaan ole katsonut sopivasti tehdä asiasta esitystä rahäsäännön käsittelyn yhteydessä.

Kauppahallien menot ovat olleet:

vuonna 1900 (tilinpäätöksen muk.)	Smk	7,271: 07
” 1905 (” ”)	”	12,850: 05
” 1910 (” ”)	”	20,292: 55
” 1914 (rahasääntöehd. ”)	”	66,566: 65

XII. Teknilliset laitokset.

Teknillisten laitosten menosääntöihin nähden saa Rahatoimikamari huomauttaa seuraavaa: Asianomaisten laitosten hoitokustannuksiin nähden on Rahatoimikamari tahtonut huomauttaa, että Kulunkiarviovaliokunta viime vuonna kiinnitti huomionsa erittäin kaasu- ja sähkötehtaan vakinaisten virkamiesten ja apulaisten palkkauksen melko suureen kohoamiseen sekä lausui toivomuksen, ettei laitosten tuotteiden menekien edelleen lisääntyminen aikaansaisi läheskään vastaavaa laitosten tämänlaatuisten menojen lisääntymistä. Sen ohessa lienee Kulunkiarviovaliokunta käsitellessään valiokunnassa tehtyä ehdotusta laitosten toimitusjohtajain palkkaetujen korottamisesta pitänyt toivottavana ja oikeana, että mainittujen johtajain palkkaetuja tuntuvasti parannettaisiin, jota vastoin ei olisi samassa määrin tarpeellista korottaa muiden virkamiesten ja vielä vähemmän tietysti apulaisten, työmestarien ja palvelusmiesten palkkaetuja suhteellisesti laitosten laajentuneeseen liikkeeseen. Tähän katsomatta ja vastoin tätä lausuntoa on kaupungin teknillisten laitosten Hallitus jatkanut alottamaansa suuntaan sekä esittänyt tuntuvia palkanparannuksia miltei kaikille niille virkamiehille, apulaisille, työmestareille ja palvelusmiehille, joille viime vuonna ei myönnetty palkanparannusta. Ja vie-

läkin enemmän. Useille virkailijoille, joille viime vuonna annettiin palkankorotusta, ehdotetaan sitä jälleen myönnettäväksi. On virkoja, joista olevaa palkkaa on kolmena vuonna peräkkäin ehdotettu tuntuvasti korotettavaksi. Seuraavasta taulukosta näkyy eri laitosten palkkausmäärät vuosina 1910—1914, jossa 5 ja 10 vuoden palveluksesta tulevia korotuksia sekä luontoisetuja ei ole otettu lukuun 1).

		1910	1911	1912	1913	1914
Vesijohtolaitos	Smk	67,500	67,500	82,000	94,600	116,700
Kaasutehdas	„	70,900	79,200	89,300	120,500	132,000
Sähkötehdas	„	88,800	108,800	151,300	177,400	257,000

Erikoisesti on Rahatoimikamarin huomio kiintynyt konttoriapulaisten palkkauksiin. Nämä ovat olleet:

		1910	1911	1912	1913	1914
Vesijohtolaitos	Smk	9,000	9,000	12,000	13,000	18,000
Kaasutehdas	„	16,900	20,100	24,600	36,500	41,600
Sähkötehdas	„	9,000	15,200	22,200	30,900	50,100

Tässä on kuitenkin huomattava, että teknilliset laitokset tosin pääasiassa ovat pysyttäneet rahasääntönsä tähänastisen järjestyksen, mutta laitosten laajenemisen johdosta katsoe tarpeelliseksi niihin tehdä erinäisiä muutoksia, jotka kuitenkin vaikeuttavat seikaperäisen vertailun toimittamista eri vuosien kesken.

Erityisessä esityksessä on kaupungin teknillisten laitosten Hallitus anonut, että apulaisjohtajain, käyttöinsinöörien, kemistien y. m. virkailijain palkkauksia tuntuvasti parannettaisiin. Tästä esityksestä on Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolle antanut lausunnon ja siinä huomauttanut, että muun muassa siihen nähden, että kaupungin yleisten töiden Hallituksessa on tehty ehdotus erinäisten Rakennuskonttorin virkamiesten palkanjärjestelystä, asetettaisiin valiokunta tutkimaan, missä määrin ja millä tavoin kaupungin palveluksessa olevain teknillisesti sivistyneiden virkamiesten palkanjärjestely olisi toimeenpantavissa niiden epäkohtain poistamiseksi, joita palkkaetuihin nähden näyttää vallitsevan mainituissa virkamiesryhmissä. Näin ollen Rahatoimikamari ei ole teknillisten laitosten menosääntöön pannut virkamiehille vaadittuja palkankorotuksia, mutta sen sijaan kyllä työnjohtajain, alityönjohtajain, konttoriapulaisten, koneenkäyttäjain ja palvelusmiesten palkankorotukset. Yhdessä kohdassa on kuitenkin tästä tehty poikkeus, kun nimittäin vesilaitoksen menosääntöön on pantu 6,000 markan palkkauserä putkiverkkoa varten asetettavalle insinöörille. Kun tämä virka on uusi, lienee Kaupunginvaltuuston päätettävä.

että vesijohtolaitokseen perustetaan insinöörinvirka putkiverkkoa varten;

1) Tiedot vuosilta 1910—1913 vahvistetun rahasääntöön, vuodelta 1914 Hallituksen erikoisehdotuksen mukaan.

että virasta on 6,000 markan vuosipalkka 10 %:n korotuksin 5 ja 10 vuoden palveluksesta; sekä

että kaupungin teknillisten laitosten Hallitus saa täyttää viran.

Mitä *Vesijohtolaitokseen* muutoin tulee, ovat hoitokustannukset kohonneet kuluvan vuoden menosäännön määrästä 101,633 markasta rahasääntöehdotuksessa olevaan 113,283 markan määrään, eli siis 12 %. — Vesijohtolaitoksen käyttökustannukset ovat kohonneet 178,500:sta 201,100 markkaan, eli siis 13 %. — Kunnossapito- ja korjauskustannukset kohoavat 64,000:sta 79,700 markkaan, eli 25 %. — Sekalaiset menot sen sijaan vähenevät 81,530:stä 47,200 markkaan, eli 71 %. Tämä vähennys johtuu osittain siitä, että Rahatoimikamari ei ole menosääntöön pannut 12,000 markan määrärahaa automobiiliin ostoon mittarienvaihdossa y. m. töissä käytettäväksi, koska puheenalainen osto voi jäädä muutaman vuoden päähän, kunnes tuollaisen automobiilin tarve havaitaan olevan ilmeisesti olemassa. — Uutistöiden joukkoon on etusijassa pantu lisätyn Kaupunginvaltuuston päättämät uutis- ja lisärakennustöiden määrärahat 776,000 markkaa, kaksi pienenlaista määrärahaa, nimittäin työkalujen ja kaluston ostoon, 12,000 markkaa, sekä kemiatuotteiden varastosuojan teettämiseksi Vanhaankaupunkiin, 6,000 markkaa, joten summa nousee 794,000 markkaan kuluvan vuoden menosäännön vastaavan määrän, 259,200 markan, sijasta. Muita Rahatoimikamarin mielestä ensi vuonna teetettäviä uutistöitä varten on Kamari Kaupunginvaltuustolle tekevänsä eri esityksessä anonut tarpeellisia määrärahoja 1911 vuoden lainavaroista. Näin ollen ei Rahatoimikamari ole voinut näitä uutistöitä varten panna määrärahoja menosääntöön, koska vastaavia lainavarain määriä ei ole myönnetty eikä sentähden voitu panna tulo puolelle. Sittenkun Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin on myöntänyt mainitut varat, pannee Kulunkiarviovaliokunta ne menosääntöön. Taksoittamalla hankittavaan määrään ne eivät tietenkään vaikuta. Kaikkiaan nousisivat vesijohtolaitoksen menot 1,235,823 markkaan, minkä lisäksi 1911 vuoden lainavaroista olisi osotettava 470,400 markkaa.

Kaasutehtaan hoitokustannukset nousevat ehdotuksen mukaan 65,584 ja tämänvuotisen rahasäännön mukaan 63,034 markkaan, joten lisäennys on 4 %. — Valmistuskustannukset nousevat kuluvan vuoden menosäännössä 853,350 ja rahasääntöehdotuksessa 905,900 markkaan, joten lisäennys on 6 %, siitä johtuen että hiilien ostoon on laskettu tarvittavan 627,100 markkaa kuluvan vuoden rahasääntöön pannun määrän 594,000 markan sijasta. Mainittu hiilien ostoon tarvittava rahamäärä on kaasutehtaan erikoisehdotuksessa laskettu 662,500 markaksi, mutta myöhemmin, toimitusjohtajan tiedonannan mukaan, katsottu voitavan alentaa 627,100 markkaan. — Jakelukustannukset kohoavat tämänvuotisesta 103,650 markan määrästä 108,650 markkaan eli siis 5 %. Katuvalaistuskustannukset kohoavat 69,000:sta 72,000 markkaan eli 4 %. — Johtotöiden ja varaston menojen on laskettu kohoavan 43,740:stä 50,050 markkaan, joten lisäennys on 14 %. — Sekalaisten menojen määrä on pysynyt kutakuinkin ennallaan eli 35,286 markan suuruisena. Kaupunginkassaan suoritettava kaasutehtaan maanvuokran korvaus on kohottanut tämän nimikkeen kohdalla olevia menoja 50 markalla. — Pääputkijohdon laajentamisesta on laskettu olevan kustannuksia 17,900

markkaa tämänvuotisen määrän, 26,900 markan, sijasta. — Sen johdosta että ehdotettujen tasoitustöiden joukosta on poistettu Luther-, Temppele-, Sampo- ja Fredrikinkadun tasoitus, on vastaavat uutistytöt myös poistettu kaasutehtaan menosäännöstä, joka tämän johdosta on vähentynyt 4,250 markalla. — Katuvalaistuksen lisäämisestä sekä uusien lyhtyjen ja talojohdojen teettämisestä Töölön kaupunginosaan on kustannuksia 25,525 markkaa tämänvuotisen määrän 41,000 markan sijasta, joten vähennys on 38 %. — Talojohdoista ja kalustosta on laskettu olevan kustannuksia 17,000 markkaa; kaasumittarien ostoon taas on ehdotettu käytettäväksi 1911 vuoden lainavaroja. Kaasutehtaan kokonaismenoista olisi siis 1,298,895 suoritettava vakinaisilla tuloilla sekä lisäksi 480,000 markkaa 1911 vuoden lainavaroista.

Sähkötehtaan menosääntöön nähden huomautettakoon, että hoitokustannukset kohoavat tämänvuotisesta 66,400 markan määrästä 67,220 markkaan, ollen lisäennys ainoastaan 1 %. Käyttökustannukset ovat kuluvan vuoden rahasäännön mukaan 547,500 ja rahasääntöehdotuksen mukaan 599,100 markkaa, joten lisäennys on 9 % ja johtuu pääasiallisimmin siitä, että hiilenkulutuksen on laskettu kohoavan 14,000:sta 16,000 tonniin. Hiilienhintaa on tosin huojistunut, mutta määrän lisääntymisen johdosta on kustannusten kuitenkin laskettu kohoavan 364,000:sta 392,000 markkaan. Tämän nimikkeen kohdalle on Rahatoimikamari pannut 1,800 markan henkilökohtaisen palkanlisäyksen ensimmäiselle käyttöinsinöörille, koska kaupungin teknillisten laitosten Hallitus on mainittua virkaa tänä syksynä täyttäessään taannut viran uudelle pitäjälle tuon edun. Vaikka Kamarin on tästä syystä täytynyt menosääntöön panna mainittu palkanlisäys, ei Kamari kuitenkaan voi olla huomauttamatta Hallituksen vastamainitun menettelyn omavaltaisuutta. Kaupunginvaltuusto on vahvistanut puheenalaisesta virasta maksettavan palkan 6,000 markaksi, mutta siitä huolimatta Hallitus takaa vuoden varrella tulleele viranpitäjälle tuntuvasti korkeamman palkkamäärän, joten hän saa edullisemman taloudellisen aseman kuin laitoksen muut samallaisia työtehtäviä hoitavat virkamiehet. Mikäli Rahatoimikamari on saanut tietää, on Hallitus toimenpiteensä tueksi maininnut, että oli mahdoton saada virkaan sopivaa henkilöä rahasäännön mukaisella palkalla, jota täytyy pitää liian alhaisena. Jos niin oli laita, olisi Hallituksen kuitenkin, Rahatoimikamarin mielestä, ollut hetimiten ilmoitettava asiasta Kaupunginvaltuustolle sekä hankittava Valtuuston hyväksyminen toimenpiteelleen. Asian nykyisellään ollessa on Kaupunginvaltuustolla edessään lopullinen tosiasia, ja Valtuusto voinee yhtä vähän kuin Rahatoimikamariin poistaa tätä menoerää rahasääntöehdotuksesta. — Jakelusta on laskettu olevan kustannuksia 140,600 markkaa tämänvuotisen määrän 112,000 markan sijasta, joten lisäennys on 26 %. Tässä on Rahatoimikamarin huomio erittäin kiintynyt jakelussa käytettävään konttoriapulaiden palkkauksiin, jotka kaikkiaan nousevat

1912 vuoden menosäännössä	10,800 markkaan
1913 " "	17,500 "
1914 " "	30,000 "

Tätä menojen kohoamista ei läheskään perustele ensi vuonna tarpeelliseksi osottautuva mittarien luvun lisäennys, jolla Hallitus on perustellut tätä konttoriapulaiden palkkausmäärä-

rahan korotusta. Rahatoimikamari voi ainoastaan valittaa, että Hallitus erikoista kulunkiarvioehdotustaan tarkastaessaan ei ole ottanut huomioon Kaupunginvaltuuston viime vuonna antamia lausuntoja ja ohjeita. — Johtojen tarkastuskustannukset lisääntyvät 10,000:sta 27,800 markkaan eli siis kokonaista 198 %, johon nähden kuitenkin on huomattava, että näihin menoihin myös on luettu tehtaan tiedonantotoimiston ja näyttelyn kustannukset. — Johtoverkon kustannukset kohoavat 20,000:sta 26,000 markkaan eli 30 %. — Katuvalaistuksesta on, edellytetyn laajennuksen johdosta, lisäkustannuksia 3,800 markkaa. Johtotyöosaston, varaston ja korjauspajan kustannukset kohoavat tämänvuotisen rahäsäännön määrästä 25,500 markasta 33,000 markkaan eli 30 %. — Sekalaisten menojen on laskettu kasvavan tämänvuotisesta määrästä 62,000 markasta 74,000 markkaan eli 19 %. — Tämän nimikkeen kohdalla olevat menot on rahäsääntöehdotukseen pantu Hallituksen ehdotuksen mukaisesti. Viimeksi mainittuun ehdotukseen on kuitenkin tehty se muutos, että erä: Valmistavat laajennussuunnitelmat, opintomatkat, edustuskustannukset y. m., 6,000 markkaa, on jaettu kahteen erään: Valmistavat laajennussuunnitelmat 3,000 markkaa sekä Opintomatkat, edustuskustannukset y. m. 3,000 markkaa, koska Rahatoimikamarista ei ole näyttänyt asianmukaiselta panna samaan erään menoja erilaatuisia tarkoituksia varten. Sen ohessa on Kamari tahtonut lausua suotavaksi, että nämä matkastipendit jaettaisiin pääasiallisimmin tehtaan nuoremille insinööreille, joille on hankittava tilaisuus ulkomailla saavuttaa tarpeellista kokemusta, eikä suinkaan etusijassa toimitusjohtajalle ja hänen lähimmille alaisilleen. — Utistöiden nimikkeen kohdalle on pantu 85,510 markkaa menoja sähkövalaistuksen laittamisesta petrolivalaistuksen sijaan. Laajennustöitä varten on Hallitus aikaisemmin vahvistetun suunnitelman mukaisesti ehdottanut 460,000 markkaa, joka määrä Rahatoimikonttorin tilien mukaisesti on vähennetty 452,000 markkaan. — Erinäisissä esityksissään on Rahatoimikamari anonut 1911 vuoden lainavaroista osotettavaksi 100,000 markkaa uusien mittarien ostoon sekä 450,000 markkaa laajennustöihin, jotka täytyy teettää, sen johdosta että sähkötehdas ottaa huolekseen virranhankinnan raitioiteille. Sitä vastoin ei Hallituksen ehdotusta asuinrakennuksen teettämisestä pääaseman konehenkilökunnalle 160,000 markan kustannuksilla ole otettu rahäsääntöä käsitellessä huomioon, koska asian valmistelu ei ole edistynyt niin pitkälle, että ehdotusta lausuntoineen siitä olisi voitu lähettää Kaupunginvaltuustolle. — Uusi on 52,500 markan erä sähkötehtaan lauhdutusvesijohtojen jatkamiseen tarpeellisia perustustöitä varten. Nämä perustustyöt on ensi vuonna teetettävä erikseen ja ennen satamalaajennuksen jatkamista, syystä että jäähdytysveden saanti erittäinkin sataman laajennustöiden johdosta on käynyt niin tukalaksi, että laitoksen kalliit lauhduttajat ovat vaarassa pahoin turmeltua. Asiakirjain ohen pannaan seikkaperäinen kustannusarvio piirustuksineen. Rahatoimikamari puolestaan on pitänyt täysin perusteltuna tämän määrärahan panemista maksettavaksi sähkötehtaan menosäännöstä. Sähkötehtaan kokonaismenot nousisivat näin ollen S:markkaan 1,961,268: 71, minkä lisäksi 1911 vuoden lainavaroista tarvitaan 550,000 markkaa.

Teknillisten laitosten menot, lukuunottamatta uutistöiden kustannuksia, nousevat rahäsääntöehdotuksen mukaan seuraaviin määriin:

Vesijohtolaitoksen	Smk 441,823: —
Kaasutehtaan	„ 1,238,470: —
Sähkötehtaan	„ 991,920: —

Vuonna 1914 teetettäviä uutistöitä varten pyydetään rahasääntöehdotuksessa sekä erinäisissä Kaupunginvaltuustolle tehdyissä erillisissä esityksissä:

Vesijohtolaitokselle	Smk 1,264,400:—
Kaasutehtaalle	” 540,425:—
Sähkötehtaalle	” 1,519,348:71

joista määristä ehdotetaan maksettavaksi:

		Vakinaisista tuloista		Lainavaroista	
Vesijohtolaitokselle	Smk	18,000:—	1,42 %	Smk 1,246,400:—	98,58 %
Kaasutehtaalle ..	”	60,425:—	11,18 %	” 480,000:—	88,82 %
Sähkötehtaalle ..	”	517,348:71	34,05 %	” 1,002,000:—	65,95 %

XIII. Yleiset työt.

Tämän tärkeän pääluokan menoihin nähden saa Rahatoimikamari viitata kaupungin yleisten töiden Hallituksen laatimaan erikoiseen kulunkiarvioehdotukseen sekä seikkaperäisiin kustannuslaskelmiin ja piirustuksiin perusteltuihin, jotka kaikki pannaan tämän ohkeen. Ainoastaan niissä tapauksissa, jolloin Rahatoimikamari on Hallituksen ehdotusta muuttanut, mainitaan menoerät seuraavassa; muissa tapauksissa on Kamari yhtynyt Hallituksen perusteluihin.

Nimikkeen *Rakennukset ja talot, korjaus ja kunnossapito* kohdalla on menot laskettu 249,660 markaksi, sen sijaan että kaupungin yleisten töiden Hallitus on ne laskenut 212,350 markaksi. Kuluvan vuoden menosäännössä on vastaavain määrärahan summa 209,360 markkaa. Menojen lisäännys on kuitenkin pikemmin näennäinen kuin todellinen, sillä Rahatoimikamari on edellä mainituilla perusteilla pannut tämän nimikkeen kohdalle kunnan työväenasuntojen sisä- ja ulkopuolisten korjausten kustannukset, 14,100 markkaa, jotka menot tähän asti ovat olleet pääluokassa III Kunnallishallinto, missä kunnan työväenasuntojen hallintokustannuksetkin ovat. Niinikään on puheenalaisen nimikkeen kohdalle pantu sekä kaupungin omaan että vuokrattujen kansakouluhuoneistojen erinäiset korjauskustannukset 26,060 markkaa, jotka määrärahat tähän asti ovat olleet pääluokassa IX Opetus- ja sivistyslaitokset. Jos nämä erät, yhteensä 40,160 markkaa, luetaan pois, jää jällelle 209,500 markkaa eli sama määrä, mikä on kuluva vuodeksi vahvistetussa menosäännössä. Hallituksen ehdotuksessa olevain menomääräin lisäksi on Rahatoimikamari pannut 5,000 markan määrärahan Raatihuoneen muutostöitä varten, jotka on toimeenpantava Rahatoimikamarin nykyisen huoneiston sisustamiseksi Raastuvanoikeuden sekä Sosialilautakunnan huoneistoiksi, josta seikasta Kamari jo on Kaupunginvaltuustolle ilmoittanut Seurahuoneen vastaista käyttöä koskevassa esityksessään. Uusi on niinikään 4,000 markan erä kolmannen poliisipiirin huo-

neiston muutostöitä varten, jotka johtuvat siitä, että poliisiviranomaiset ovat vaatineet nykyisten huoneistojen laajentamista, kunnes poliisitalo saadaan rakennetuksi. Ainoastaan yhtä Hallituksen ehdottamaa erää on Kamari hiukan muuttanut, nimittäin Marian sairaalan erinäisten korjausten kustannusmäärää, joka on vähennetty 35,600 markasta 30,600 markkaan, koska erinäisiä ehdotettuja maalaus- ja verhoilutöitä on pidetty tarpeettomina tai niiden ainakin katsottu voivan jäädä johonkin seuraavaan vuoteen.

Uutistöitä varten on rahasääntöehdotukseen pantu Smk 2,425,543:50, sen sijaan että kuluvan vuoden menosäännössä on samaa tarkoitusta varten 1,872,125 markkaa. Tämän nimikkeen kohdalla olevia menomääriä olisi ehkä käynyt jonkin verran supistaminen, mutta Rahatoimikamari ei ole tahtonut sillä keinoin mainittavasti vähentää ensi vuonna tarjona olevaa työnansiota, koska kaikesta päättäen silloin on odotettavana tuntuva työnpuutetta ja siitä johtuvaa hätää. Joka tapauksessa on kaupunginhallinnon niin meneteltävä, ettei vaki-naisen työväen kantajoukko jää työttömäksi. Tähän nähden on Rahatoimikamari ehdotetuista uutistöistä poistanut ainoastaan ne, mitkä on sanottavatta haitatta mainitussa ja muussa kohden käynyt lykkääminen sopivampaan aikaan. Näitä seikkoja silmälläpitäen on Hallituksen erikois-ehdotuksesta poistettu seuraavat määrärahat:

1) Eläintarhan urheilupaviljongin ulko- ja sisäpuolinen maalaus	Smk	980: —
2) Istuinpaikkojen laittaminen Eläintarhan urheilukentän vierelle	„	5,500: —
3) Sörnäsän Rantatien ja Ruoholahdenrannan virtutushuoneiden uudistus „	„	8,700: —
	Yhteensä Smk	15,180: —

Rahatoimikamari on havainnut olevan sitä enemmän syytä poistaa nuo menot, kun Kamarin on täytynyt ehdotukseensa panna melko suuria menoeriä Hallituksen ehdottamain lisäksi. Niinpä on Rahasääntöehdotukseen pantu 20,700 markkaa tilapäisen lisärakennuksen teettämiseksi poliisilaitoksen etsivällä osastolla pidätettyjen henkilöjen säilytystä varten. Tämä lisärakennus on mainittu Kaupunginvaltuustolle lähetetyssä poliisilaitoksen huoneistojen väli-aikaisessa laajennusohjelmassa, joka olisi toteutettava siksi, kunnes uusi keskuspoliisitalo voidaan rakentaa. — Lisäksi on Kamari ottanut huomioon kunnan teurastamon, jota on ryhdyttävä ensi vuonna rakentamaan, sekä laskenut tähän tarvittavan noin miljoonan markkaa, lukuunotettuina 192,000 markan kustannukset rautatieraitteen rakentamisesta Sörnäsän asemalta pitkin Vanhankaupunginlahden länsirantaa, jotka kustannukset suoritetaan edeltäpäin uuden teurastamon määrärahasta ja vastedes korvataan sille. — Siihen nähden että Kaupunginvaltuusto on periaatteessa hyväksynyt laajan ja kalliin uusien kansakoulutalojen rakennusohjelman, jonka toteuttaminen kaikesta päättäen vaatii kustannuksia ainakin miljoonan markkaa, olisi Rahatoimikamarin mielestä menosääntöön ollut paneminen 200,000 markkaa mainittua tarkoitusta varten. Kun kuitenkin samaa tarkoitusta varten on kuluvan vuoden rahasäännössä osotettu 300,000 markkaa ja kun on täytynyt karttaa taksoitusmäärän liiallista kohoamista, on Kamari vähentänyt ensinmainitun määrärahan 100,000 markkaan. Tämä toimenpide onkin puolustettavissa sillä, että ensi vuonna alotettaviin kansakoulutalojen rakennustöihin ei tarvita enempää kuin 400,000 markkaa. — Edelleen on Rahatoimikamari

ruotsinkielisten kansakoulujen johtokunnan esityksestä ehdotukseensa pannut 4,000 markkaa ruokailuhuoneen sisustamiseksi Porthaninkadun kansakoulutaloon. — Määrärahaa jo päätetyn työväenopistotalon rakennuttamiseen ei Rahatoimikamari ole katsonut olevan paneminen 1914 vuoden kulunkiarvioehdotukseen, koska ensi vuonna tähän tarkoitukseen tarvittavat kustannukset voidaan suorittaa noin 140,000 markkaan nousevista Viola Lewinin testamenttivaroista.

Aliosastossa: *Kadut ja yleiset paikat, korjaukset ja kunnossapito* on Rahatoimikamari niinikään tehnyt erinäisiä muutoksia Hallituksen ehdotukseen, osin syystä että siten on aikaansaatu melkoisia säästöjä menosääntöön, ja osin syystä ettei puheenalaisia Hallituksen ehdottamia töitä ole katsottu olevan aivan välttämätön teettää ensi vuonna. Tämän johdosta on Hallituksen menosääntöehdotuksesta poistettu seuraavat työt:

1) Länsi Henrikinkadun päällystäminen I tellikkakivillä asfalttiin	Smk	49,000: —
2) Sörnäsintien Rantatien s:n s:n	”	42,300: —
3) Senaatintorin poikki viistoon käyvän ajotien s:n	”	22,800: —
4) Itäisen Viertotien s:n 3 ja 5 linjan väliltä	”	63,900: —
5) Pursimiehen- ja Tehtaankadun välisen Laivurinkadun itäosan päällystäminen ketokivillä	”	1,800: —
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>179,800: —</u>

Kun kuitenkin Länsi Henrikinkatu Simonkadulta pohjoiseen Läntiselle Viertotielle asti on niin huonossa kunnossa että, ellei sitä päällystetä tellikkakivillä, joka tapauksessa on toimitettava pienempiä korjauksia, on erinäisten korjausten määrärahaa korotettu 2,500 markalla Hallituksen pyytämästä 25,000 markan määrästä. — Mitä taas tulee Itäisen Viertotien 3 ja 5 linjan välisen osan päällystämiseen paraslaatuilla tellikkakivillä asfalttiin, on Rahatoimikamari rahasääntöehdotuksesta poistanut tämän työn syistä, jotka Kamari tarkemmin esitti viime rahasääntöehdotuksessaan (siv. 154 ja 155) ja joihin Kamari nyt katsoo ainoastaan tarvitsevana viitata. Kun kuitenkin kaupunginkassasta on suoritettava melko suuria edeltämaksuja, näyttää oikeimmalta, että Kaupunginvaltuusto rahasäännön järjestelyn yhteydessä päättää tästäkin, vaikka tosin jonkin verran menosäännöstä syrjässä olevasta asiasta. Rahatoimikamari, jonka mielestä tämä työ olisi ehdottomasti teetettävä ensi vuonna, esittää sentähden Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että Itäisellä Viertotiellä 3 ja 5 linjan välillä ne katuosat, joiden kunnossapito välikirjan mukaan on kaupungin asia, ensintulevana vuonna päällystetään paraslaatuilla tellikkakivillä asfalttiin tahi muulla tarkoitukseen sopivalla aineella;

että kaupunginkassasta saa edeltäpäin suorittaa tähän tarpeelliset varat; sekä

että Maistraatilta anotaan, että muutkin mainitun Viertotien osan katuosat päällystetään samallaisella aineella.

Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan nousisivat siis menot tämän nimikkeen kohdalla ainoastaan 85,500 markkaan, sen sijaan että ne Hallituksen ehdotuksessa nousevat 262,800 markkaan. Tämä määrärahan supistus ei kuitenkaan sanottavasti muuta kunnan suhdetta työttömyyskysymykseen, osin koska edellä mainitut työt tavallisesti teetetään kesällä ja syyskesästä, jolloin työtä on runsaasti tarjona, osin taas koska enemmän kuin 50 % tällaisista kiveystöistä suorittavat venäläiset, joita sitä varten saapuu tänne kesäksi. Lisäksi on huomattava, että ehdotettu Itäisen Viertotien kiveäminen on melko suuri työ, joka teetetään, vaikkei sen määrärahaa näykään menosäännössä. — Rahatoimikamarille on Sosialilautakunta erityisessä kirjelmässä esittänyt että, koska Kristiinankadun varrella sijaitsevain kunnan työväenasuntojen pihamaat syksyisin sateisella säällä ovat sellaisessa kunnossa, että näiden talojen asukkaille siitä koituu tuntuva haittaa, mainitut pihamaat ensi vuonna varustettaisiin jalkakäytävillä sekä muutoin järjestettäisiin vuokralaisten lasten leikkipaikoiksi. Puheenalaisesta työstä on kaupungin yleisten töiden Hallitus laskenut olevan kustannuksia 5,800 markkaa. Tähän melko suureen menomäärään nähden ja kun mainituissa työväenasunnoissa toimeenpantavia sisä- ja ulkopuolisia korjaustöitä varten on menosääntöön pantu 14,100 markkaa, voi Rahatoimikamarin mielestä lautakunnan ehdottama työ jäädä jonkin vuoden päähän sekä Rakennuskonttori saada toimekseen mahdollisimman vähillä kustannuksilla väliaikaisesti panna pihamaat kuntoon.

Utistöiden nimikkeen kohdalla olevia määrärahaeriä käsitellessään on Rahatoimikamarin täytynyt tällä kertaa entistä enemmän pyrkiä toiselta puolen säästämällä niin menettelemään, ettei taksoitus kohoaisi ylenmäärin, sekä toiselta puolen tasoittamalla uusia katuja ja jatkamalla jo aloitettuja kaduntasoitustöitä eri osissa kaupunkia tuntuvasti lisäämään myytäväksi ja vuokrattavaksi käytettävään tonttien lukua. Tähän tulee lisäksi, erittäinkin ensi vuoden työmarkkinoita silmälläpitäen, että huomiota on pantava siihen, että yleisiä töitä teettämällä saadaan mahdollisimman laajassa mitassa vähennetyksi sitä työnpuutetta ja siitä johtuvaa hätää, mikä aivan todennäköisesti on kohtaava kaupungin työväestöä. Edellä mainittuja Kamarin kylläkin huomioon ottamia näkökohtia silmälläpitäen on Kamari, mikäli mahdollista, ehdotukseensa pannut Hallituksen pyytämät uusien katujen, rantasiltain ja rautatieraitteiden rakennusmäärärahat. Tämän nimikkeen kohdalla lueteltujen yleisten töiden kokonaiskustannukset nousevat 2,283,750 markkaan Hallituksen ehdottaman 3,102,350 markan määrän ja kuluvan vuoden rahassäännössä olevain 768,175 markan sijasta. Rahatoimikamarin on siis täytynyt tuntuvasti vähentää Hallituksen ehdottamia töitä. Huomattava on kuitenkin, että rahassääntöehdotuksen mukaan kaupunki joka tapauksessa tulee teettäneeksi melko suuria yleisiä töitä, niinkuin näkyy seuraavasta luettelosta:

Katajanokan uusi tavaravaja	Smk	160,000: —
Santa- ja Busholman työt	”	1,700,000: —
Uusi teurastamo rautatieraitteineen	”	1,000,000: —
Uusi kansakoulutalo	”	400,000: —
Sipoon mielisairaala	”	1,200,000: —
Uusia katuja	”	500,000: —

Uusia lokaviemärejä	Smk	100,000: —
„ istutuksia	„	130,000: —
	Yhteensä Smk	5,190,000: —

Näiden lisäksi tulevat vielä teknillisten laitosten teetettävät työt ja raitiotien laajennukset, joiden kaikkien kustannukset niinkään nousevat tuntuviin määriin. Saanee sentähden syyllä väittää, että rahasääntöehdotus täyttää kaikki kohtuulliset vaatimukset työnsaantiin nähden niistä supistuksista huolimatta, joita Rahatoimikamarin on taloudellisista syistä täytynyt tehdä kaupungin yleisten töiden Hallituksen esittämään ohjelmaan. Tämän nimikkeen kohdalla on mainitusta ohjelmasta poistettu:

Kulmalankadun kaupungille kuuluvan osan päällystäminen ketokivillä ..	Smk	1,030: —
Sibyllakadun s:n s:a ..	„	5,200: —
Suvilahdenkadun s:n s:a ..	„	13,000: —
Runebergkadun s:n Pohjois Rautatie- ja Arkadiakadun väliltä	„	9,600: —
Topeliuskadun s:n Kammion- ja Meilahdenkadun väliltä	„	11,300: —
Hietaniemenkadun s:n Runeberg- ja Nordenskiöldkadun väliltä	„	21,400: —
Kalastajatorin s:n	„	3,000: —
	Yhteensä Smk	64,530: —

koska näiden töiden on katsottu vielä voivan lykkääntyä jonkin ajan päähän.

Ehdotetuista uusien katujen tasoitustöitä taas poistetaan rahasääntöehdotuksesta seuraavat:

Kalliossa:

Viipurinkadun tasoitus	Smk	48,000: —
Laaksokadun „	„	3,600: —
	Yhteensä Smk	51,600: —

koska Laaksokadun tasoitus ei näytä välttämättömän tarpeelliselta ja Viipurinkatu on ehdotettu tasoitettavaksi likinnä sen johdosta, että raitiotielinjaa kävisi jatkaminen nykyisestä päätekohtastaan Kalliossa suuren urheilukentän pohjoispuolella olevaan rautatienalimenokohtaan asti. Kun tämän linjan vastaista suuntaa ei vielä ole lopullisesti määrätty ja ehdotus Karjalan- ja Viipurinkadun välisten korttelien uudestijärjestämiseksi on olemassa, ei Rahatoimikamarista ole näyttänyt tarpeelliselta panna tätä määrärahaa ensi vuoden menosääntöön.

Pakaan alueella:

Teollisuuskadun tasoitus	Smk	193,400: —
Vesijohtokadun s:n	„	44,400: —

Elimätkadun tasoius	Smk	7,100: —
Mäntälätkadun s:n	”	24,700: —
Vesijohto- ja Teollisuuskadun välisten kujain s:n	”	3,400: —
Yhteensä Smk		273,000: —

Kaupungin yleisten töiden Hallituksen ehdotusta edellä mainittuihin tasoiustöihin nähden ei Kamari tietenkään ole voinut puoltaa, kun Teollisuuskadun tasoius puoleen leveyteensä noin 90,000 markan kustannuksilla olisi tarkoitukseen riittänyt. Siten olisi kaupunginhallinnolle tarjoutunut tilaisuus kohdakkoin tarjota käytettäväksi tehdas- ja varastotontteja sekä poistaa osa niitä vaikeuksia, joita kaupungin pienteollisuudella on voitettavana, sen johdosta että kaupunginviranomaiset ovat laiminlyöneet ryhtyä toimenpiteisiin tämän teollisuuden toimeentulon helpottamiseksi. Kun ei Kaupunginvaltuusto kuitenkaan ole havainnut olevan syytä kiireisesti käsitellä Rahatoimikamarin ehdotusta Pakaan alueen erään osan jakamisesta tehdas- ja varastotonteiksi, on Kamarin täytyntä ehdotuksestaan poistaa Teollisuuskadunkin tasoius. Tämän johdosta on myös poistettu määräraha

Teollisuuskadun rautatieraidetta varten Smk 165,000: —

Syitä, miksi eri määrärahaa

Rautatieraitteen laskemiseksi Sörnäsän asemalta pitkin Vanhankaupunginlahden länsirantaa ” 192,000: —

ei ole erikseen pantu rahasääntöehdotukseen, vaan luettu uuden teurastamon määrärahaan, on aikaisemmin kosketeltu.

Töölön kaupunginosissa:

Tempelikadun osittainen tasoius	Smk	31,500: —
Lutherkadun ” ”	”	45,000: —
Sampokadun ” ”	”	6,100: —
Fredrikinkadun ” ”	”	15,500: —
Yhteensä Smk		98,100: —

koska mainittujen kaduntasoiustöiden teettäminen ei ole tarpeellinen muusta syystä kuin louhoskivien saamiseksi.

Meilahden alueella:

Töölönkadun osittainen tasoius	Smk	19,800: —
Lääkärikadun s:n s:n	”	55,300: —
Kuusitien s:n s:n	”	11,400: —
Koivutien s:n s:n	”	15,900: —
Yhteensä Smk		102,400: —

koska Meilahden aluetta varten ei ole vahvistettua kaupunginasemakaavaa eikä näistä osista kaupunkia nykyään näy haluttavan tontteja.

Uudeksi eräksi ehdotukseensa on Rahatoimikamari sen sijaan pannut Eläintarhankadun itäpuoliskon tasoitusta varten 48,000 markkaa, koska mainitun kadun varrelle suunniteltua kansakoulutaltoa ryhdytään ensi vuonna rakentamaan ja yksin ajoin täytyy teettää kadun-tasoitustyöt.

Uusia kaduntasoitustöitä varten ensi vuodeksi pyydettyjä määrärahoja on Rahatoimikamari näin ollen supistanut kaikkiaan 477,100 markalla. Saattaisi näyttää siltä, kuin tällainen määrärahan vähentäminen erittäin tuntuva määrässä vaikuttaisi kaupungin tonttipolitiikkaan siten, että myytäväksi käytettävien tonttien luku sen johdosta jäisi sangen vähäiseksi. Huomattava on kuitenkin, että kaupungilla toiselta puolen nykyään on huomattava joukko tontteja myytäväksi käytettävänä ja toiselta puolen, että ensi vuonna kaikesta päättäen tonttien kysyntä ei ole oleva varsin vilkas. Näin ollen ei liene syytä pelätä, että eri osissa kaupunkia syntyisi myytävänä olevain tonttien puutetta. Valitettava kuitenkin on, että kaupungilla edelleenkin on myytäväksi tarjottavana ainoastaan asuntotontteja, mutta ei tehdastontteja. Sitä vastoin voidaan Santa- ja Busholman tontteja käyttämällä ensi vuonna täyttää kaupan vaatimukset tässä kohden.

Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan olisi uusien katujen teettämisestä kaupungin eri alueilla kustannuksia seuraavat määrät.

1) Kallio ja Sörnäsi (10, 11 ja 12 kaupunginosa)	Smk	127,000: —
2) Vallila	”	96,400: —
3) 4:s kaupunginosa	”	15,300: —
4) Itäinen Viertotie	”	40,000: —
5) Läntinen Viertotie	”	65,000: —

Seuraava taulukko osottaa vuonna 1913 (1/11) myytyjen tai vuokralle annettujen tonttien sekä tasoittamalla myytäväksi valmistettujen tonttien luvun. Myytäväksi tai vuokralle annettavaksi käytettäviä tontteja oli lokakuun viimeisenä päivänä, ja vuonna 1914 teettäväksi ehdotettujen kaduntasoitustöiden johdosta myytäväksi tai vuokralle annettavaksi valmistuvia tontteja olisi:

	V. 1913 1/11 asti myytyjä tai vuokr. annettuja tontteja.	V. 1914 tasoit. johdosta käytett. tulevia tontteja.	V. 1914 käytett. olevia tontteja Rkmrin ehdot. muk.
Kymmenes kaupunginosa	1	— (—)	3
Yhdestoista ”	—	— (—)	34
Kahdestoista ”	6	— (9)	62
Kolmastoista ”	7	— (9)	85
Neljästoista ”	2	— (—)	17
Viidestoista ”	—	— (17)	—

Vallila	28	44 (44)	74
Böle	2	— (—)	—
Pakaa	—	— (24)	—
	46	44 (103)	275

(Sulkujen sisässä olevat numeroluvut osottavat kaupungin yleisten töiden Hallituksen ehdotuksen mukaisen tuloksen.)

Niinkuin edellä olevasta yhdistelmästä näkyy, on tonttien myynti kuluvana vuonna ollut sangan vähäpätöinen, sillä kaupunki on myynyt ainoastaan 16 tonttia. Sitä vastoin oli Vallilan vuokratonttien kysyntä vuoden alkupuoliskolla erittäin vilkas, mutta taukosi siten kokonaan, kun Rahatoimikamari ei enää kyennyt avustamaan sikäläistä rakennustoimintaa lainoilla Vallilan lainarahastosta, sillä kaikki lainat tästä rahastosta oli annettu. Ellei Vallilan lainarahastoa voida suurentaa ja siten lainoja jälleen antaa, on tarjona vaara, että mainitussa mainitun kaupunginosan tähänastinen vilkas rakennustoiminta taukoo. Kamarin mielestä ei myöskään olisi toivottava, että tämä rakennustoiminta pantaisiin niiden määräysten varaan, joita liittyy yleishyödyllisen rakennustoiminnan lainarahastosta myönnettäviin lainoihin. Kokemus on selvästi osottanut että, semmoisiksi kuin olot nyt ovat saaneet kehittyä, mainittu yhteiskunta kasvaa nopeasti ja osottaa ilmeistä pyrkimystä edelleen kehittymään. Rahatoimikamari rohkenee edelleenkin olla sitä mieltä, että kaupungin toimenpiteet asuntojen hankkimiseksi Vallilaan väestön vähävaraiselle osalle ovat antaneet hyviä tuloksia. Sikäläistä rakennustoimintaa on siis edelleenkin kannatettava, mikä vaikeudetta käykin päinsä siirtämällä vuosittain Anniskeluyhtiön voittovaroista esimerkiksi 50,000 markkaa Vallilan lainarahastoon. Kilpailua yleishyödyllisen rakennuslainarahaston kanssa ei tästä syntyisi. Edellyttäen kaupungin viranomaisten ensi vuonnakin tavalla tahi toisella edistävän Vallilan rakennustoimintaa, on Rahatoimikamari ehdottanut siellä suoritettavaksi erinäisiä tasoitustöitä, joten 44 uutta tonttia tulisi vuokrattaviksi ja sikäläisten käytettävänä olevain tonttien koko määrä nousisi 74:än. — Ehdotuksen mukaan ei muutoin tulisi ensinkään lisää uusia tontteja, ei asunto- eikä tehdastontteja, ei myytäviä eikä vuokrattaviakaan. Kamarin ehdotus antaa kuitenkin täysiä takeita siitä, että kaupunki voi pysyä kehityksen rinnalla, koska niin myytäväksi kuin vuokrattavaksikin käytettävien tonttien luku, sen johdosta että niitä vuonna 1913 myytiin vähän, ei vähenisi, vaan pysyisi sinällään 275:n määräisenä, jopa tuntuvasti lisääntyisikin, kohta kun Helsingin—Flemminginkadun sekä itäisen Viertotien välisen alueen kaupunginasemakaavaehdotus on ehditty vahvistaa ja työt panna alulle sikäläisillä kaduilla, joiden tasoittamista varten on määrärahat kuluvan vuoden vahvistetussa rahasäännössä.

Samat syyt, jotka ovat määränneet Kamarin kannan katujen uutistöihin nähden, vaikuttavat myös *kanavain ja viemärien* teettämiseen. Edellä mainituista syistä on Hallituksen erikoiskulunkiarviosta sentähden poistettu kustannukset viemärikanavain teettämisestä seuraavain katujen alle nimittäin:

Viipurinkadun	Smk	14,700: —
Teollisuuskadun	”	54,000: —
Elimänskadun	”	2,500: —

Mäntsäläntien	Smk	2,700: —
Temppelikadun	”	3,000: —
Lutherkadun	”	8,700: —
Töölönkadun	”	5,800: —
Lääkärikadun	”	31,200: —
Kuusitien	”	2,900: —
Koivutien	”	13,700: —
Läntisen Viertotien	”	31,200: —
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>170,400: —</u>

Sitä vastoin on kustannukset lokaviemärin rakennuttamisesta Eläintarhankadun alle, 11,700 markkaa, pantu rahasääntöön. Rahatoimikamrin ehdotuksen mukaan jakautuvat uusien viemärijohtojen kustannukset kaupungin eri alueitten kesken seuraavasti:

Vallila	Smk	62,150: —
Kahdestoista kaupunginosa	”	11,700: —
Böle	”	3,500: —
Hermannin	”	24,000: —
Tilkan alue	”	8,200: —

Näistä menoeristä kaivannee ainoastaan kaksi tarkempaa perustelua. Kun se Tilkan tiluspalstan osa, minkä kaupunki on luovuttanut kuolleitten eläinten kuoppauspaikaksi, on erittäin vesiperäinen, teki Rakennuskonttori jo vuonna 1911 ehdotuksen sen salaojittamisesta sekä työn toimeenpanemisesta. Siitä lähtien ovat sikäläiset olot, varsinkin terveydelliseltä kannalta, huonontuneet, minkätähden Rahatoimikamari on empimättä pannut ehdotukseensa tarpeellisen määrärahan tätä tarkoitusta varten. — Siihen nähden että erinäiset talonmestajat ovat anoneet sekä lasku- että vesijohdon teettämistä Raakelkadun alle Bölen esikaupunkiin, on Rahatoimikamari, koska mainitun työn teettäminen tuntuvasti parantaisi tämän esikaupungin terveydellisiä oloja, ottanut huomioon tähän tarpeellisen rahamäärän. — Kaupungin yleisten töiden Hallituksen kulunkiarvioehdotuksesta on Kamari, vaikka tosin epäröiden ja ainoastaan vähentääkseen ensi vuoden menoja, poistanut määrärahan katkaisevan kanavan teettämiseksi Hesperian puistosta Töölön sokeritehtaan alueen halki Savilan viereiseen puhdistuslaitokseen. Tuollaisen katkaisevan kanavan välttämättömyydestä on Kamari ollut selvillä; kysymys on ollut vain siitä, kuinka kauan työn käy toistaiseksi lykkääminen. Kun mainittu puhdistuslaitos vasta ensi vuonna valmistuu, on Kamari ollut sitä mieltä, että puheenalainen lokaviemärikin olisi sopivin teettää vuonna 1915.

Nimikkeen *tiet*, korjaukset ja kunnossapito sekä uutistyöt kohdalla on kaupungin yleisten töiden Hallitus esittänyt myönnettäväksi kaikkiaan 206,975 markkaa. Rahatoimikamari on tämän nimikkeen kohdalle pannut 155,775 markkaa. Tämä supistus on saavutettu siten, että rahasääntöehdotuksesta on kokonaan poistettu kustannukset Töölönlahdelta Nordenskiöldin lehtokujan rautatieinjan länsipuoleitse kulkevan tien sekä mainitun lehtokujan

viertämisestä. Myöntää tosin täytyy, että mainittu tie, joka ei ainoastaan välitä liikennettä suurelle urheilukentälle, vaan myös kaupungin ja Bölen välillä, on huonossa kunnossa ja kaipaa uudestiviertämistä. Mutta tämä liikenneväylä ei kuitenkaan ole niin tärkeä, ettei sen kuntoonpanemista kävisi lykkääminen vuoden päähän. Mitä taas Nordenskiöldin lehtokujaan tulee, on se tänä syksynä valmistunut ja sen viertämisen käy vähintäkään haittaa liikenteelle tuottamatta taikka lehtokujaa vahingoittamatta lykkääminen, kunnes työn voi jonakin vuonna panna menosääntöön. Emäradan länsipuolitse Nordenskiöldin lehtokujasta Träskin huvilan viereiseen rautatien ylimenokohtaan vievän tien sekä sieltä itään Gumtähden alueelle ehdotetun ratsastusradan paikalle vievän tien tasoittamista ja viertämistä varten on Hallitus anonut 30,700 markan määrärahaa. Rahatoimikamari tosin myöntää, että tämä tie, joka on Oulunkylän huvilayhdyskunnan ja kaupungin välisenä pääasiallisena kulkuväylänä, on tasoitettava ja pantava kuntoon, mutta ei kuitenkaan voi pitää tarpeellisena koko työn teettämistä yhtenä vuonna ja on sentähden vähentänyt tämän määrärahan 20,000 markkaan, joten työn kuitenkin käy alottaminen ja suurimmaksi osaksi suorittaminen ensi vuonna. — Mitä kalliiksi käypään Seurasaarentien uudistus- ja viertämistyöhön tulee, saa Kamari viitata Hallituksen esittämiin näkökohtiin, joihin Kamarikin on yhtynyt. — Uudeksi eräksi on Kamari ehdotukseensa pannut 7,000 markkaa erinäisten Oulunkylän teiden korjaustöitä varten, koska kaupunki maanomistajana on lain mukaan velvollinen pitämään sikäläiset tiet hyvässä kunnossa.

Hallituksen *Viertoteiden* kohdalla ehdottamat määrärahat on Rahatoimikamari, Hallituksen perustelmissa esitetyistä syistä, pysyttänyt sinällään.

Nimikkeen *Satamat: korjaus ja kunnossapito* kohdalla on Hallituksen ehdottamat työt, kahta lukuunottamatta, pysytetty sinällään. Ne kaksi työtä, joiden teettämisen Rahatoimikamari on katsonut voivan lykkääntyä johonkin seuraavaan vuoteen, ovat n. s. kolerasataman etelä- ja itäpuolisen rantasillan sekä Katajanokan kanavan kivireunnustuksen uusiminen. Näistä kahdesta työstä on laskettu olevan kustannuksia yhteensä 31,100 markkaa. Muutoin viitataan tämän nimikkeen kohdalla lueteltuihin töihin ja niiden kustannuksiin nähden Hallituksen tämän oheisiin perusteluihin. — *Utistöidenkin* määrärahat on otettu huomioon Hallituksen ehdotuksen mukaisesti, kuitenkin siten että menosääntöön on pantu 60,000 markan lisämääräraha Katajanokalle suunnitellun tavaravajan teettämiseksi koko laajuudessaan. Tähän lisämäärärahaan sekä siihen nähden, miksi tavaravaja olisi rakennettava koko laajuudessaan, viitataan Rahatoimikamarin asiasta Kaupunginvaltuustolle tekemään eri esitykseen. Kuluvan vuoden vahvistetussa rahasäännössä on satamain kohdalla määrärahoja kaikkiaan 461,650 markkaa. Rahasääntöehdotuksen vastaavat erät nousevat kaikkiaan 648,800 markkaan. Rahatoimikamari ei kuitenkaan ole voinut supistaa näitä määrärahoja, jotka ovat välttämättömät kaupungin satamatoiden jouduttamiseksi ja eri satama-alueiden panettamiseksi kasvavasta liikenteen vaatimuksista vastaavaan kuntoon. Kun kuitenkin täytyy pitää oikeudenmukaisena, että niin huomattavat määrärahat kuin 150,000 markkaa uuden elevaattorin ostoon, 60,000 markkaa umpikantisen hinaajaveneen sekä 45,000 markkaa uuden höyrymutauskoneen ostoon jaetaan useammalle vuodelle, on Rahatoimikamari tosin pannut nämä erät sinänsä menopuolelle, mutta samalla myös tulopuolelle nimikkeen: Kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksajaksi otettuja lainoja kohdalle 200,000

markkaa, joten ensi vuoden rahasäännön menopuolella teodellisuudessa on ainoastaan 55,000 markkaa puheenalaisiin tarkoituksiin. — Tähän menoluokkaan olisi ehkä käynyt lisäksi paneminen yhden menoerän, nimittäin kaupungin apumaksun, 75,000 markkaa, Töölönlahden rautatiepenkereeseen tehdyn kanavan laajentamiseen. Viime keväänä Kaupunginvaltuusto päätti, että mainittu, nykyään 5,9 metrin levyinen kanava on laajennettava 12 metrin levyiseksi Helsingin rautatieraideverkon uudistustöiden yhteyhdessä. Sen ohessa sai Rahatoimikamari toimekseen neuvotella Rautatiehallituksen kanssa niistä ehdoista, joilla mainittu hallitus suostuisi ottamaan työn teettääkseen. Nämä keskustelut ovat nyttemmin johtaneet siihen, että sopimus on saatu aikaan kaikesta muusta, paitsi kaupungin maksettavasta korvausmäärästä. Näin ollen ja kun keskusteluja ei vielä ole saatettu loppuun, ei Rahatoimikamari ole katsonut mainittua tarkoitusta varten olevan paneminen määrärahaa ensi vuoden menosääntöön, näin sitä vähemmän, kun kaupungin suoritettava korvaus luultavasti olisi maksettava vasta vuonna 1915.

Erikoisrahassääntöehdotuksessaan on kaupungin yleisten töiden Hallitus esittänyt *kaupungin istutuksia* varten myönnettäväksi seuraavat määrärahat;

Korjaus ja kunnossapito	Smk	180,100: —
Utistytöt	”	163,140: —
	<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 343,240: —</u>

Vaikka nämä erät ovat melko suuret, on Kamari kuitenkin pääasiassa pysyttänyt ne rahasääntöehdotuksessaan. Kamarista on nimittäin näyttänyt tarpeelliselta ja rahasääntökannalta oikeutetulta tälläkin kertaa myöntää suurempi määräraha puutarhaistutusten panettamiseen ajanmukaiseen kuntoon ja yleisohjelman toteuttamiseen, kuin vuosi vuodelta poistaa tarpeellisia määrärahoja ja siten aina olla pakotettu ottamaan lukuun tuntuvia rahamääriä tämän menoerän kohdalla. Tähän nähden ja kun puutarhatyöt myös huomattavasti lisäävät työnsaantia, on Rahatoimikamari katsonut voivansa ensi vuoden rahasääntöehdotukseen panna 311,550 markkaa kaupungin istutuksia varten. Kuluvana vuonna on vastaava määrä 328,150 markkaa. Kaupungin istutuksista on ollut menoja:

Vuonna 1900 (tilipäätöksen muk.)	Smk	91,881: 78
” 1905 (” ”)	”	86,571: 52
” 1910 (” ”)	”	164,488: 89
” 1914 (rahassääntöehd. muk.)	”	311,550: —

Nimikkeen *korjaukset ja kunnossapito* kohdalla ehdotetuista menoeristä ei Rahatoimikamari ole katsonut voivansa poistaa ainoatakaan, vaan on Kamarin sitä vastoin täytynyt korottaa yksi 600 markan menoerä 1,050 markkaan, nimittäin Eläintarhan urheilukentän järjestysmiehen palkkaus 7 kuukauden aikana, sen sijaan että Hallitus oli sen laskenut 4 kuukauden ajalta. — *Utistöt* varten ehdotetuista määrärahoista on Rahatoimikamari poistanut seuraavat kaupungin yleisten töiden Hallituksen erikoisehdotuksessa olevat, nimittäin:

Kasvihuonerakennuksen teettäminen kaupunginpuutarhaan	Smk	19,700:—
Tien teettäminen kaupunginpuutarhaan	”	3,240:—
Vesisäiliön sivuitse itäisessä Eläintarhassa kulkevan ajotien tasoitus	”	10,000:—
	Yhteensä Smk	32,940:—

Tämän johdosta vähenevät näiden laitosten kustannukset ehdotetusta 163,140 markan määrästä 130,200 markkaan.

Mitä edellä oleviin määrärahaeriin tulee, katsoo Rahatoimikamari kaksi ensimmäintä sanottavitta haitoitta käyvän poistaminen. Säästäväisyyssyistä ja kun työtä ei ole välttämätön teettää ensi vuonna, ei rahasääntöehdotukseen ole pantu määrärahaa vesisäiliön ohi itäisessä Eläintarhassa kulkevan ajotien osan tasoittamiseen. — Mitä tulee 15,000 markan määrärahan myöntämiseen Engelaution järjestämistä varten, on Kamarissa vaadittu sen poistamista rahasääntöehdotuksesta. Kun kuitenkin näiden alueiden tasoitus paraikaa jatkuu ja Helsingin niemen huvila-alueen lopullinen kuntoonpano on melko määrässä tämän varassa, ei Rahatoimikamari ole poistamalla määrärahaa rahasääntöehdotuksesta tahtonut viivyttää lopullisten toimenpiteiden aikaansaamista tässä kohden. — Mitä muihin tämän nimikkeen kohdalla oleviin menoeriin tulee, on Rahatoimikamari, viitaten kaupungin yleisten töiden Hallituksen perusteluihin, ollut sitä mieltä, ettei ole menoeriä poistamalla lykättävä tarpeen vaatimain töiden teettämistä toistaiseksi. Tällä ei Rahatoimikamari suinkaan ole tahtonut sanoa, ettei uusia istutuksia osittain ole katsottava loisteliaisuudeksi, jota vaillakin voisi olla. Mutta tässä lienee kuitenkin pantava asianmukaista huomiota yleisiin kulttuurinäkökohditiinkin. Yritykset, joita eri tiloissa on tehty istutusten kunnossapitokustannusten supistamiseksi, ovat aina epäonnistuneet. Jos istutuksia täytyy olla ja pitää kunnossa, tarvitaan siihen suuria kustannuksia. Ainoa keino on olla laittamatta uusia istutuksia. Tuollaista poliitiikkaa tuskin kuitenkaan kävisi ajan pitkään noudattaminen.

Kaupungin yleisten töiden Hallituksen *Puhtaanapitoa*, niin korjausta ja kunnossapitoa kuin uutistötäkin, varten ehdottamat rahamäärät on Kamari tarkastanut ja sinällään pysyttänyt, lukuunottamatta kolmea erää, nimittäin kaupungin yleisten paikkain ja katuosain puhtaanapitoa, keskikaupungin katujen kastelua ja viertoteiden puhtaanapitoa varten pyydettyjä määrärahoja, joita kutakin on korotettu 11,100, 1,500 ja 7,200 markalla eli siis kaikkiaan 19,800 markalla, jolla määrällä yksityiset talonmestajat korvaavat puhtaanapitolaitokselle katujen puhtaanapidosta, lumenkuljetuksesta y. m. koituvat kustannukset. Vastaava määrä on pantu tulopuolelle, joten puheenalaisten määrärahaeräin korotus ei vaikuta taksoitusmäärään.

Menot kohoaisivat siten kuluvan vuoden vahvistetussa menosäännössä olevasta 357,900 markan määrästä 407,400 markkaan. Menojen lisäännys jakautuu kutakuinkin tasaisesti useimpain yksityiseräin kesken.

Puhtaanapitolaitoksesta on ollut menoja:

Vuonna 1900 (tilinpäätöksen mukaan)	Smk	107,029: 98
” 1905 (” ”)	”	166,855: 18
” 1910 (” ”)	”	261,202: 87
” 1914 (rahasääntöehdotuksen mukaan)	”	404,400: —

Tämänkin hallintohaaran menot ovat vuodesta 1900 lähtien kasvaneet miltei nelinkertaisiksi.

Yleisen makkien puhtaanapidon menot on Rahatoimikamari laskenut Hallituksen erikoisen rahasääntöehdotuksen mukaisesti, ja kohoavat ne kuluvan vuoden rahasäännössä olevista määristä 22,820 markkaa. Tässä on huomattava, että näitä menosäännön kohoamista vastaavat lisäannokset ovat, vaikka tosin pienemmät, tulopuolella osin talonomistajain puhtaanapitomaksujen ja osin myydystä lannasta olevain tulojen tilillä.

Yleisestä makkien puhtaanapidosta on ollut menoja:

Vuonna 1900 (tilinpäätöksen mukaan)	Smk	181,491: 33
” 1905 (” ”)	”	200,233: 32
” 1910 (” ”)	”	259,297: 55
” 1914 (rahassääntöehdotuksen mukaan)	”	288,320: —

Nimikkeiden *Työkalut* ja *Sekalaista* kohdalla olevista menoeristä on Rahatoimikamari poistanut määrärahat kuorma-automobiiliin ostoon 17,000 markkaa sekä kahden kasteluvaunun ostoon 2,800 markkaa, koska Kamarista on näyttänyt käyvän paneminen kyseeseen, eikä mainitun automobiiliin ja vaunujen hankinta puhtaanapitolaitokselle haittaa tuottamatta voi jäädä johonkin seuraavaan vuoteen.

Tämän pääluokan menot ovat tuntuvasti vaihdelleet, pääasiallisesti sen mukaan minkä verran lainavaroja on eri vuosina käytetty. Esitettäkoon kuitenkin näihinkin menoihin nähden seuraavat numerotiedot, jotka epäamättömästi osottavat runsasta nousua:

Vuonna 1900 (tilinpäätöksen mukaan)	Smk	2,561,816: 76
” 1905 (” ”)	”	1,607,308: 25
” 1910 (” ”)	”	6,970,313: 62
” 1911 (” ”)	”	6,243,806: 58
” 1912 (” ”)	”	6,278,033: 92
” 1913 (rahassäännön mukaan)	”	4,817,325: —
” 1914 (rahassääntöehdotuksen mukaan)	”	7,040,423: 50

XIV. Eläkkeet ja apurahat.

Tämä pääluokka on jaettu kahteen alaosastoon: A. Kaupungin virka- ja palvelusmiesten eläkkeeseen nähden joulukuun 22 päivänä 1911 vahvistetun ohjesäännön nojalla maksettavat eläkkeet; B. Kaupungin vakinaisessa palveluksessa oleville työntekijöille huhtikuun 15 päivänä 1913 vahvistetun ohjesäännön mukaan maksettavat eläkkeet; sekä C. Kaupunginvaltuuston erityisten päätösten mukaan maksettavat eläkkeet ja apurahat.

A osastossa on uusia eläkkeitä kaikkiaan 7,301 markkaa. Tämän johdosta ovat puheenalaisen osaston menot kohonneet 15,420 markasta 22,721 markkaan.

B osaston kohdalla on kuluvana vuonna myönnetty kaikkiaan kuusi eläkettä, yhteensä 3,140 markkaa. Lisäksi on tähän osastoon vuodeksi 1914 pantu työntekijäin eläkkeitä varten 5,000 markan arviomääräraha, joten tämän osaston menot nousevat 8,140 markkaan.

Kaupunginvaltuuston asiasta tekemän päätöksen mukaan on vuoden varrella annettu leski Edla Johanna Eklundille 300 markan apuraha, sekä työmies Anders Erland Thomssonin apuraha korotettu 240:stä 300 markkaan. Seuraavat apurahat taas ovat lakanneet:

Ruiskumestarinleski Sofia Nyströmin ja hänen alaikäisten lastensa	Smk	600:—
Entisen vahtimestarin Henrik Gustaf Forsblomin	”	600:—
Työpäällismiehenleski Otteliana Gustava Pelatin	”	180:—
Entisen siivoojattaren Albertina Bomanin	”	300:—
Rakennusmestari Johan Fredrik Larssonin	”	480:—
Kaupunginviskaalinleski Aina Albrechtin	”	880:—
Yhteensä		Smk 3,040:—*)

minkä ohessa varastonhoitajanleski Aurora Matilta Heinolan apuraha on vähentynyt 50 markalla, sen johdosta että yksi hänen lapsistaan on tullut täysi-ikäiseksi.

Eläkkeistä ja apurahoista olisi näin ollen kustannuksia Smk 72,906: 67, vastaavan määrän ollessa kuluvan vuodeu menosäännössä Smk 60,195: 67.

Kaupungin menot tämän pääluokan kohdalla ovat olleet:

Vuonna 1900 (tilinpäätöksen mukaan)	Smk	10,486: 68
” 1905 (” ”)	”	12,914: 61
” 1910 (” ”)	”	40,039: 69
” 1914 (rahasääntöehdotuksen mukaan)	”	72,906: 67

XV. Sekalaiset menot.

Se seikka että tämän pääluokan menot ensi vuoden menosäännössä nousevat kokonaiseen 7,578,664 markkaan, johtuu ainoastaan siitä, että tähän pääluokkaan on luettu kaksi ylimääräistä menoerää, nimittäin:

Täkäläisen Raitiotie- ja Omnibus Osakeyhtiön osakkeiden osto	Smk	4,708,224:—
Yleishyödyllisen rakennustoiminnan lainarahasto	”	2,000,000:—

*) Sen jälkeen kun Rahatoimikamari oli loppuun suorittanut rahasäännön käsittelyn ovat kuolleet:

Työmies Henrik Dahlstedt	Smk	600:—
Työmiehenleski Vilhelmina Lindholm	”	240:—

ja lienee nämä apurahat menosäännöstä poistettava.

Jos siis 6,708,224 markkaa vähennetään ensiksi mainitusta summasta, saadaan 870,440 markkaa, sen sijaan että tämän pääluokan loppusumma kuluvan vuoden menosäännössä on 875,910 markkaa.

Näihin sekalaisiin menoihin nähden huomautettakoon muutoin seuraavaa:

Palovakuutusmaksujen on laskettu kohoavan 35,000 markkaan, syystä että erinäisten suurenlaisten laitosten, niinkuin kulkutautisairaalan, Hakaniementorin kauppahallin, Kallion paloaseman y. m. vakuutusmaksut tulevat ensi vuonna lisää. — *Henkikirjoittajalle* maksettava määräraha, joka suoritetaan arkkiluvun mukaan, on korotettu 6,000 markkaan. — *Gumtähdestä, Oulunkylästä, Bölestä* y. m. maatiloista olevain kustannusten on laskettu kohoavan tämänvuotisesta 9,000 markan määrästä 12,000 markkaan. Määrärahan kohoaminen johtuu etusijasta siitä, että paikalla toimitetun katselmuksen mukaan on ensi vuonna erinäisiä korjauksia toimitettava kaupungin omistamissa Oulunkylän kartanon rakennuksissa. — *Bengtsårin maatilasta* on laskettu olevan menoja 11,300 markkaa, vastaavan määrän ollessa 12,000 markkaa kuluvan vuoden menosäännössä. Maatilan hoidosta ja kunnossapidosta olevista huomattavammista menoista mainittakoon seuraavat:

Puutarhan kunnossapito ja laajennus	Smk	700: —
Uutisviljelykset, ojitus y. m.	”	1,200: —
Lanta, apulanta ja turvepehku	”	1,300: —
Väkirehut y. m. karjan tarvikkeet	”	1,700: —
Maanviljelyskalut	”	1,000: —
Rehuladon teettäminen navetan vierelle	”	1,500: —
Heinäladon ”	”	800: —

Sitä vastoin Rahatoimikamari ei ole voinut puoltaa Kasvatuslautakunnan ehdotusta että 3,000 markkaa käytettäisiin Norrmarkin torpan kuntoonpanoon erään naimisissa olevan virkailijan ja muutamain oppilaiden asunnoksi. Tässä on etusijassa huomattava, että tuon menon pitää kohdata Bengtsårin kasvatuslaitosta, eikä maatilaa, jolla ei ole minkäänlaista hyötyä eikä etua tästä rakennusyrityksestä. Mutta sen lisäksi on huomattava, että Rahatoimikamarin mielestä laitoksessa ei tule olla enempää kuin 60 hoidokkia, joten koko tätä rakennusyritystä ei tarvitse ensinkään toimeenpanna. Ja lopuksi näyttää tästä rakennushankkeesta käyvän selville, että Kasvatuslautakunta aikoo luopua laitoksessa aikaisemmin vallinneesta keskitysjärjestelmästä, jonka mukaan tämä laitos on suunniteltu. Sittenkun kaikki pyrkimykset on kohdistettu laitoksen rakennusten keskittämiseen ja laitos tämän mukaisesti pantu kuntoon tekevät asianomaiset ehdotuksen, joka tietää aivan päinvastaisen periaatteen eli laitoksen desentralisoimisen alkuunpanemista. Mitä kustannuksia tästä ohjelmanmuutoksesta olisi, on mahdoton edeltäpäin sanoa, mutta joka tapauksessa on tätä asiaa tutkittava seikka-peräisemmin kuin mitä rahasääntöön käsittelyn yhteydessä käy päinsä. — Kun Rahatoimikamari ei ole menosääntöehdotukseensa pannut laitoksen apulaispehtorin palkkaa, jää tälle virkailijalle ehdotettu maatilan voittovaroista maksettava 200 markan lisäpalkkio pois. Näi-

den maatilan menosäännön supistusten johdosta lisää maatila kaupungin tuloja 3,300 markalla, mikä tässä mainittakoon.

Turholman kansanpuiston kustannukset on laskettu 3,400 markaksi, kuluvan vuoden menosäännössä olevan 4,400 markan määrän sijasta, ja johtuu tämä vähennys siitä, ettei puistossa ensi vuonna ole mainittavampia töitä teetettävänä. — *Työntekijöille ruumiinvammasta maksettavain vahingonkorvausten* on laskettu nousevan 5,500 markkaan, siihen myös luettuna korvaus annetuista lääkärinlausunnoista, joka tähän asti on pantu maksettavaksi Rahatoimikamarin tarverahoista. Uusi erä on Tullikamarille tarpeellisen tavarasuojan vuokra, 1,600 markkaa, mikä johtuu siitä, että erät Tullikamarin tavarasuojat on luovutettu kunnan työnvälitystoimiston käytettäväksi. — Liikennekamreerin laskelmain mukaisesti on pakkahuoneella olevan *kaupungin työkunnan* menot korotettu 27,000:sta 30,000 markkaan. Kun mainitun työkunnan tuloiksi on tulopuolelle pantu 28,000 markkaa, koituu kaupungille näin ollen tappiota 2,000 markkaa. Tästä seikasta onkin liikennekamreeri ilmoittanut Kaupunginvaltuustolle sekä ehdottanut taksaa korotettavaksi, mutta Kaupunginvaltuusto katsoi olevan syytä evätä mainitun ehdotuksen. — Kun useana vuonna on osottautunut, että kaupungin yleinen *kalustotili* on ylitetty ja kun ensi vuonna erinäisiä lautakuntia, hallituksia ja konttoreja muuttaa Seurahuoneelle sekä ne aivan todennäköisesti tarvitsevat uutta kalustoa, on Kamari katsonut varovaisuuden vuoksi olevan korottaminen tämän arviomäärärahan 20,000:sta 25,000 markkaan. Samaten on puhelinmaksujen määrärahaa katsottu olevan korotettava vuosittain lisäksi tulevain melko lukuisain puhelinten johdosta. Uusi erä on *Seurahuoneen* kustannukset. Niiden toimenpiteiden johdosta, joihin Rahatoimikamarin on täytynyt ryhtyä ottaessaan Seurahuoneen hoitoonsa, on Kamari laskenut talosta olevan menoja 21,900 markkaa, johon summaan ei ole luettu isännöitsijän palkkiota, 100 markkaa kuukaudessa, koska on epätietoista, onko tuollainen toimihenkilö vastedes tarpeellinen. Kokeimuksen puutteessa on kuitenkin mahdollista, että Rahatoimikamari on laskenut valaistusta ja lämmityskustannukset liian alhaisiksi. Varmaa laskelman pohjaa ei tässä kohden olekaan, kun toistaiseksi on ratkaisematta, annetaanko iso juhlasali ensi syksynä Musiikkilautakunnan käytettäväksi vai ei. Talossa toimitettavia erinäisiä korjauksia varten on pantu satunnainen 10,000 markan määräraha, johon tosin myös on luettu Rahatoimikamarin huoneiston kuntoonpanosta olevat vähäpätöiset kulut, mutta ei sitä vastoin niitä menoja, joita koituu, jos talon muutkin osat on sisustettava kaupunginviranomaisten käytettäväksi. — Kaupunginvaltuuston viime kulunkiarvion järjestelyssä tekemän päätöksen johdosta ja siihen nähden, että erinäiset kaupungissa toimivat Eläinsuojeluyhdistykset ovat ensi vuodeksikin anoneet apurahaa, on Rahatoimikamari ehdotukseensa pannut 1,200 markkaa koirain hoitamista ja lopettamista varten, eli saman määrän, mikä on kuluvan vuoden menosäännössä. — Kustannusten *vedenkulutuksesta vapaakaivoissa, hevosaltaissa y. m.* on laskettu kohoavan tämänvuotisesta 10,000 markan määrästä 13,000 markkaan, sen johdosta että hevosaltaiden käyttämisestä ei enää kanneta korvausta. — *Kunnan virutushuoneet*, joita valmistui osin viime ja osin kuluvana vuonna, eivät toistaiseksi ole osottautuneet hyväksi liikeyrityksiksi. Tuloja on laskettu olevan ainoastaan 3,600 markkaa, jota vastoin menot nousevat 12,600 markkaan, ja kuitenkin on viimeksi mainittuja voitu vähentää lasketusta 21,100 markan määrästä eli

10,500 markalla. Tässä on kuitenkin huomattava, että tulot epäilemättä kasvavat, sikäli kuin yleisö tottuu näitä laitoksia käyttämään, samaten kuin toiselta puolen ei ole mahdotonta, että vedenkulutus- ja valaistusmenot vähenevät, kun laskelman pohjaksi on pantavissa todellisia numerotietoja. — Taksoitettujen varain ja muiden tulojen *vähennystä ja palauttamista* varten on Rahatoimikamari varannut 260,000 markkaa kuluvan vuoden rahasäännössä olevain 250,000 markan sijasta, mikä korotus on näyttänyt tarpeelliselta taksoitusmäärän kasvamista silmälläpitäen. — Henkikirjoittajan huoneiston valaistusta, polttoaineita, siivoamista y. m. varten ollut määräraha on menosäännöstä poistettu, kun on aikomus laittaa henkikirjoittajalle uusi huoneisto Seurahuoneelle. Samaten on poistettu Aleksanterinkadun talosta N:o 16 vuokratun huoneiston vuokra, kun Taksoitusvalmistelukunta muutti huoneistosta pois viime kesäkuun 1 päivänä. Määräraha Rakennuskonttorin virkamiesten opintomatkoja varten on pääluokassa III Kunnallishallinto Rakennuskonttorin menosäännön kohdalla. Mitä taas tulee 10,000 markan määrärahaan kaupungin palveluksessa olevain työntekijäin kesäloman kustantamiseksi, on mainittu määräraha jaettu kahtia ja pantu osin Rakennuskonttorin ja osin teknillisten laitosten menosääntöön.

Tämän pääluokan menot ovat olleet:

Vuonna 1900 (tilinpäätöksen muk.)	Smk	237,625: 83
” 1905 (” ”)	”	272,638: 33
” 1910 (” ”)	”	810,155: 58
” 1914 (rahasääntöehd. ”)	”	{ 870,440: —
		{ 7,578,664: —

Niinkuin edellä olevasta näkyy, ovat kaupungin menot vuodesta 1900 lähtien sangen tuntuva määrässä kasvaneet. Että puheenalaisen ajanjakson kuluessa on toimeenpantu suuriakin yrityksiä, käynee edellä olevasta niinkään selville. Tässä yhteydessä ainoastaan mainittakoon, että kaupungin menot ovat olleet:

Vuonna 1900 (tilinpäätöksen muk.)	Smk	7,457,869: 22
” 1905 (” ”)	”	6,728,586: 11
” 1910 (” ”)	”	15,781,317: 68
” 1914 (rahasääntöehd. ”)	”	31,235,715: 31

Tulot.

Seuraava Rahatoimikonttorin laatima säästöarviolaskelma osottaa, että *säästön* käy kulu-
van vuoden päättyessä laskeminen 867,000 markaksi, sen sijaan että säästö 1912 vuoden
päätyessä oli 2,122,000 markkaa, josta määrästä kuitenkin vuonna 1913 on käytetty 1,500,000
markkaa, joten vuoteen 1914 siirtyy 622,000 markkaa. Vaikka Rahatoimikamari tosin nyt
samoin kuin ennenkin on pitänyt suotavana, ettei säästöä käytettäisi seuraavan vuoden menoihin
enempää kuin on välttämätöntä, on Kamarin kuitenkin välttääkseen taksoitusmäärän liiallista
kohoamista täytynyt tulopuolelle panna kokonaista 500,000 markkaa. Toiselta puolen on
Kamarin, niinkuin sen rahasaantöhdotuksesta kylläkin käy selville, täytynyt menosääntöehdo-
tuksesta osin poistaa useita sellaisiin yrityksiin pyydettyjä määrärahoja, joiden toimeenpanon
käynee lykkääminen jonkin ajan päähän, osin ehdottaa teknillisten laitosten laajennustöiden
käytettäväksi lainavaroja.

I. Korot.

Tämän pääluokan kohdalla on kaupungin *lainaobligatsioonien* korot laskettu 22,000
markaksi eli 5,200 markkaa suuremmaksi tämänvuotisessa rahasaännössä olevaa määrää.
Korotus johtuu siitä, että Rahatoimikamari on vuoden varrella ostanut isohkon määrä 1913
vuoden obligatsioonilainaan kuuluvia obligatsioneja 94 %:n kurssista, minkä johdosta kau-
pungin kustannukset mainitusta obligatsioonilainasta huojuvat. — *Tontinlunastuksista* on
laskettu olevan korkoja 570,000 markkaa eli 30,000 markkaa vähemmän kuin 1912 ja 1913
vuoden vahvistetuissa tulosäännöissä. Tämä aleneminen johtuu siitä, että myytyjen tonttien
erääntymättömän kauppahinnan summa on vuosien kuluessa vähentynyt miljoonalla markalla,
siitä lähtien kun Kaupunginvaltuusto muutti tonttien myyntiehtoja. Mainittu kauppahinnan
määrä oli:

1910	31/12	Smk	11,160,977: 47
1911	31/12	„	10,980,729: 37
1912	31/12	„	10,650,708: 69
1913	31/10	„	10,170,000: — (likimäärin).

Tämä myytyjen tonttien erääntymättömän kauppahinnan väheneminen on osaltaan
saanut aikaan, että taksoitusmäärä ei ole ylen paljon kohonnut kaupungin nopeasti kasva-
neista menoista huolimatta. Mikäli kaupungin uutisrakennustoiminta jälleen vilkastuu ja

tonttienmyyntikin sen johdosta lisääntyy, sikäli myös mainittu määrä ja sen mukana tontinlunastuksista olevat korkotulot kasvavat. — Korkotulot *lahjoitusrahastoista*, joiden tuotto tulee kaupungin hyväksi, pysyvät ennallaan. — Kahdeksi eri eräksi on pantu *Osinkoa osakkeista* ja *Erinäiset korot*, jotka tähän asti ovat olleet yhtenä eränä. Tämä puheenalaisen tuloerän kahtiajako johtuu siitä, että Raitiotie- ja Omnibus-Osakeyhtiön osakkeista saadaan osinkoja melko suuret määrät. Lukien 5 % sille pääomalle, minkä kaupunki on pannut mainittuihin osakkeisiin, olisi osinkosumma 235,000 markkaa, mikä määrä, mikäli Rahatoimikamari on saanut tietää, aivan todennäköisesti tulee jaettavaksi ja vastaa 13 1/2 %:n osinkoa osakepääomalle. Muiden kaupungin hallussa olevain osakkeiden — ne ovat pääasiallisimmin Helsingin Makasiiniosakeyhtiön osakkeita — on laskettu tuottavan 10,000 markkaa. — Erinäisten *korkojen* tuloerän on Rahatoimikamari laskenut vähenevän 550,000:sta 275,000 markkaan, koska kaupungin täytyy ensi vuonna yleisiä töitä teettäessään vähentää 1911 vuoden obligationslainasta erinäisiin pankkeihin tallettamiaan, nykyään 10 miljoonaa markkaa nousevia varoja. — *Vallilan lainarahaston* korkotulojen on laskettu kohoavan 6,000:sta 12,000 markkaan. Kun koko rahasto, kaikkiaan 260,000 markkaa, nyttemmin on annettu lainaksi 6 %:n korolla, olisi tulot käynyt laskeminen suuremmiksikin, mutta Rahatoimikamarin mielestä ei tätä tuloerää tällä kertaa olisi korotettava 12,000 markkaa suuremmaksi. — Uusi erä on *yleishyödyllisen rakennustoiminnan lainarahasto*. Vaikka tämä rahasto on määrältään 2,000,000 markkaa, ei Rahatoimikamari kuitenkaan ole tahtonut ehdottaa sen korkotuloja 1,000 markkaa suuremmiksi, koska on mahdoton edeltäpäin laskea, missä määrin ja kuinka pian tästä lainarahastosta haetaan ja annetaan lainoja. Tämä laskelma on Sosialilautakunnankin ehdotuksen mukainen. *Teknillisten laitosten etuunneista* olevat korkotulot on laskettu kunkin eri laitoksen erikoisrahasaantöhdetuksissa olevain määrain mukaisesti: vesijohtolaitoksen 15,000 markaksi, kaasutehtaan 12,000 ja sähkötehtaan 13,500 markaksi eli kaikkiaan 40,500 markaksi, tämänvuotisessa rahasaännössä olevan 51,000 markan määrän sijasta.

Tämän pääluokan kohdalla on kaupungilla ollut tuloja:

Vuonna 1900 (tilinpäätöksen muk.) . . .	Smk	119,815: 70
” 1905 (” ”) . . .	”	456,463: 44
” 1910 (” ”) . . .	”	1,068,240: 43
” 1914 (rahasaantöhd. ”) . . .	”	1,185,500: —

II. Tontinlunastukset.

Tontinlunastuksista on Rahatoimikamari laskenut olevan tuloja miljoonan markkaa eli hiukan vähemmän kuin on 1911, 1912 ja 1913 vuoden vahvistetuissa rahasaännöissä. Tämän puheenalaisen tulojen vähennyksen on Rahatoimikamari edellyttänyt, sen johdosta että tämä tuloerä on osottautunut sängen vaihtelevaksi sekä herkäksi taloudellisten olojen ja raha-

markkinain yleisen tilan vaikutuksille. Ja kun edellytettävä on, että rakennustoiminta ensi vuonna on laimea, eikä siis myöskään uusia tontteja osteta eikä aikaisemmin lunastettujen tonttien maksamattomasta kauppahinnasta ole odotettava kertyvän enempää kuin tänä vuonna on laita, on Rahatoimikamarin mielestä ollut varovaisinta edellyttää tämän pääluokan tulot ainoastaan miljoonaksi markaksi. Eräs Rakatoimikamarin vähemmistö on tahtonut saada lausutuksi, että kireihin raha-aikoihin sekä kaupungin rakennustoiminnan seisahdustilaan nähden ainoastaan 700,000 markkaa olisi ollut pantava tuloiksi tontinlunastuksista.

Tonttien myynti sekä myytyjen tonttien maksamattoman kauppahinnan kuoletus on tuottanut:

vuonna 1905	Smk	454,460: 02
" 1906	"	736,577: 60
" 1907	"	766,832: 96
" 1908	"	331,820: 27
" 1909	"	846,069: 34
" 1910	"	1,466,019: 11
" 1911	"	2,250,475: 32
" 1912	"	2,027,788: 26
" 1913 ²⁰ / ₁₁	"	1,140,000: —

Niinkuin edellä olevista numeroluvuista näkyy, vaihtelevat tulot tontinlunastuksista eri vuosina tuntuvasti, mikä seikka kehottaa noudattamaan varovaisuutta seuraavan vuoden tulomäärää laskiessa. Tällä kertaa, samoin kuin aikaisemminkin, on Rahatoimikamarista näyttänyt oikeammalta osottaa käytettäväksi suurempi määrä edellisen vuoden varmasta säästöstä kuin laskea seuraavan vuoden tontinlunastustulot liian runsaiksi vain jottei tarvitsisi verotusta korottaa. Mutta Rahatoimikamari ei ole veropoliittiselta kannalta pitänyt suotavana, että tulojen laskemisessa noudatetaan liian suurta varovaisuutta rahasäännön järjestämisen kohdassa vaikeuksia.

III. Kaupungin kiinteä omaisuus.

Veroja kaupungille lahjoitetuista tiloista on laskettu kertyvän sama määrä kuin aikaisempinakin vuosina. — *Vuokratulot kaupunkiin yhdistetystä alueesta*, jotka 1913 vuoden rahäsäännössä on laskettu 747,520 markaksi, on ensi vuonna edellytetty 807,620 markaksi. Tämän nimikkeen kohdalla esiintyvät tulosäännön muutokset kohdistuvat useihin eriin. Seurahuoneen vuokratuloja on laskettu olevan 15,000 markkaa, nimittäin 10,000 markkaa myymälöistä ja 5,000 markkaa n. s. Sofiasalin ravintolasta. Ison juhlasalin mahdollisia vuokratuloja sitä vastoin ei ole otettu lukuun, koska niistä on aikomus suorittaa talon isännöitsijän palkka sekä erinäiset talon hoidosta johtuvat arvaamattomat menot. — Torien

myyntipaikoista on laskettu olevan tuloja 30,000 markkaa tämänvuotisen 35,000 markan määrän sijasta. Tulojen edellytetty väheneminen johtuu siitä, että hedelmäinmyyjäin kiintonaiset vaunupaikat täytyy jonkin verran järjestää uudestaan ja tähän tarkoitukseen käyttää vähemmän liikennöityjä paikkoja, minkä johdosta näiden paikkain vuokramaksut todennäköisesti alenevat. — Kaupungin omistamissa taloissa olevista poliisilaitoksen virkahuoneistoista ja talleista olevat vuokratulot on menopuolella esiintyvään vastaavaan erään mukaisesti laskettu 115,350 markaksi. — Kaupungin omistamain talojen vuokratulot on laskettu osin välikirjain ja osin arvion mukaan, samaten kuin Penger- ja Ratakadun poliisitalojen vuokratulotkin, kuitenkin niin että mainituissa taloissa tarpeellisten korjaustöiden kustannukset on luettu pois tulomääristä. — Kunnan työväenasuntojen vuokratulot on Sosialilautakunnan ehdotuksesta ja sen esittämistä syistä vähennetty 50,000:sta 47,000 markkaan. — Sen sijaan on erinäisten vuokrain tuloerä tehtyjen sopimusten johdosta voitu korottaa 3,800:sta 9,000 markkaan ja kauppahalleista laskettu olevan tuloja 115,000 markkaa nykyisen tulosäännön osottaman 85,000 markan määrän sijasta. — Tämä viimeksi mainittu tuntuva lisäennys johtuu pääasiassa siitä, että Hakaniemen torin kauppahalli voidaan ensi vuonna luovuttaa tarkoitukseensa sekä että Harjutorin kauppahallin tulot on luettava koko vuodelta. Uimahuone- ja kalavesimaksujen niinkään on laskettu lisääntyvän, toisten 500 ja toisten 400 markalla. Siihen katsoen, että Rakennuskonttorin ilmoituksen mukaan, Santa- ja Busholman työt ovat edistyneet niin pitkälle, että sieltä ensi kesänä voi luovuttaa varastopaikkoja, on Rahatoimikamari laskenut satunnaisten sekä kenttään vuokrain kohoavan tämänvuotisesta 100,000 markan määrästä 135,000 markkaan. — Sen kokemuksen nojalla, mikä tänä vuonna on saatu rakennusyri-tyksiä varten erilleen aidatusta katualasta suoritettavista maksuista, on Kamari korottanut tämän erän 10,000:sta 15,000 markkaan. Kuluvana vuonna kertyy tuollaisia maksuja 25,000 markan vaiheilla, mutta kun rakennustoiminta ensi vuonna kenties on vähempi, ei puheenaista erää ole katsottu olevan enempää korottaminen. Kunnan virutushuoneista on laskettu olevan tuloja 3,600 markkaa tämänvuotisessa tulosäännössä olevan määrän 3,000 markan sijasta.

Kaupungin maataloihin nähden huomauttakkoon, että Bengtsårin matilasta (ei kasvatustaloksesta) on laskettu olevan tuloja 14,500 markkaa tämänvuotisen määrän 12,000 markan sijasta. Tämän maatilan pääasialliset tuloerät ovat seuraavat:

haloista	Smk	2,500:—
karja- ja maataloustuotteista	”	7,000:—
puutarhatuotteista	”	4,500:—

Tässä pääluokassa on ollut tuloja:

vuonna 1900 (tilinpäät. muk.)	Smk	306,355: 33
” 1905 (” ”)	”	439,611: 74
” 1910 (” ”)	”	691,822: 60
” 1914 (rahasääntöehd. muk.)	”	844,220:—

IV. Tonttiverot.

Kysymys Helsingissä voimassa olevan tonttiverotaksan muuttamisesta on viime vuosina ollut valmisteltavana Rahatoimikamarissa, joka on kuluvana vuonna tehnyt asiasta esityksen Kaupunginvaltuustolle, joka kuitenkin on katsonut tarpeelliseksi antaa tämän kaupungin tulojen kannalta tärkeän asian erityisen valiokunnan edelleen valmisteltavaksi. Mainittu valiokunta ei kuitenkaan, mikäli Rahatoimikamari tietää, ole asiassa mitään tehnyt. Näin ollen on Rahatoimikamari laskenut tonttiveroista edelleenkin olevan tuloja 4,200 markkaa.

Tässä pääluokassa, joka tonttiverotaksan uudistuksen toimeen tultua voisi tuottaa 150,000 markkaa, on ollut tuloja:

Vuonna 1900 (tilinpäätöksen muk.)	Smk	2,702: 72
„ 1905 („ „)	„	3,061: 51
„ 1910 („ „)	„	3,902: 11
„ 1914 (rahasääntöehdot. muk.)	„	4,200: —

V. Tuloa tuottavat oikeudet.

Laskiessaan, mihin määriin Helsinkiin osotetuista tavaroista tuleva *tuulaaki* sekä *liikennemaksut* ensi vuonna nousevat, huomauttaa liikennekamreeri:

„Viime elokuun päättyessä oli tuulaakia pantu maksettavaksi Smk 251,049: 55, sen sijaan että tuloja vastaavalta ajalta edellisenä vuonna oli Smk 247,896: 05, joten lisäannos on 1,2 %. Syys—joulukuulla 1912 pantiin maksettavaksi Smk 149,447: 04. Syyskuun 1 päivästä 1912 samaan päivään 1913 oli maksettavaksi pantu määrä Smk 400,496: 50, mutta rahanniukkuuteen ja rakennustoiminnan seisahdukseen nähden lienee tuonnin vähene- mistä odotettavana, minkätähden tulomääräksi on ehdotukseen pantu 380,000 markkaa.

Liikennemaksuja oli viime elokuun päättyessä pantu maksettavaksi Smk 465,205: 55 viimevuotisen määrän Smarkan 470,289: 39 sijasta, joten vähennys oli 1,1 %, johtuen siitä että talvipurjehdusaikana myönnetty 50 %:n liikennemaksujen alennus tammi—elokuulta oli 43,622: 15 suurempi edellisen vuoden vastaavaa määrää Smk 58,806: 75 ja oli niin- muodin vuonna 1913 Smk 102,418: 90. On varsin todennäköistä, että kaupungin tuolla tavoin menettämä rahamäärä edelleenkin kasvaa suhteellisesti runsaammin kuin liikenne- tulot, koska tätä alennusta myönnetään myös joulukuun jälkipuoliskolla ja suurimpana osana huhtikuuta, jolloin liikenne-esteitä ei tavallisesti enää ole. Eräiden tukkutavarain ja varsinkin raakasokerin tuonti kohdistetaan enemmän ja enemmän tuohon erioikeutettuun purjehdus- kauteen, joten aikaansaadaan, paitsi Konttorin mielestä hyödytöntä tulojen vähenemistä, keino- tekoinen tuonnin siirtyminen ja sen johdosta tuntuvia hankaluuksia tavaravajain käytössä.

Nykyoloissa on syytä pelätä tuonnin vieläkin enemmän siirtyvän erioikeutettuun purjehduskauteen ja liikennemaksutulojen sen johdosta vähenevän. Syyskuusta joulukuuhun 1912 pantiin liikennemaksuja maksettaviksi Smk 361,505:08 eli 16,626:55 vähemmän kuin syys—joulukuulla 1911, jolloin vastaava määrä oli Smk 378,131:63. Edellä esitettyjä seikkoja silmälläpitäen on liikennemaksutulot ehdotukseen pantu 820,000 markan määräisinä.“

Liikennekonttorin laskelman mukaan olisi siis tuulaakitulot Helsingin kaupunkiin osotetuista tavaroista laskettava 380,000 ja liikennemaksutulot 820,000 markaksi. Tämä laskelma on Rahatoimikamarin mielestä kuitenkin liian varovainen, koska aiheellista syytä ei ole edellyttää tuonnin ensi vuonna vähenevän, ja kuluvan vuoden numerotiedot osottavat, että liikennemaksuja kertyy laskettu määrä, syntyytä ylijäämääkin. Tähän nähden on Rahatoimikamari katsonut, että varovaisestikin laskien tuloja voi edellyttää kertyvän saman verran kuin tähänkin asti eli 390,000 ja 850,000 markkaa.

Tuulaakitulot Helsinkiin meritse saapuvista, ylämaan kaupunkiin menevistä tavaroista on pysytetty nykyisellään 5,000 markan määräisinä.

Satamamaksuihin nähden Satamakonttori huomauttaa että, koska liikenne ja merenkulku ensi vuonna aivan todennäköisesti kasvavat, on näistä maksuista kertyvät tulot käynyt laskeminen 310,000 markaksi kuluvan vuoden rahäsäännössä olevan 295,000 markan määrän sijasta. — Mittaus-, silta- ja painolastimaksut on pysytetty saman määräisinä kuin kuluvan vuoden tulosäännössä, jota vastoin nostokranamaksut on korotettu 1,400:stä 1,600 markkaan ja tulot makasiinivuokrista 13,000:sta 15,000 markkaan, jota vastoin taas punnitusmaksutulot on alennettu 2,800:sta 2,400 markkaan. — Tulot ulkomaalaisten suorittavista maksuista ruokatavarain myynnistä aluksesta on korotettu 6,700:sta arviolta 7,000 markkaan, koska tämä tuloerä on pyrkinyt vuosi vuodelta kohoamaan. — Vanhankaupungin myllyn vuokra pysyy nykyisellään 2,700 markan määräisenä. — Kaupungin köyhäin osuus perunkirjoitusprosentista on katsottu olevan korottaminen 16,000:sta 20,000 markkaan.

Muut tämän pääluokan tulot pysyvät ennallaan.

Tässä pääluokassa on vuosina 1900—1914 ollut tuloja:

Vuonna 1900 (tilinpäät. muk.)	Smk	1,062,207: 99
” 1905 (” ”)	”	1,099,095: 13
” 1910 (” ”)	”	1,495,047: 32
” 1914 (rahäsääntöehdt. muk.)	”	1,618,200: —

VII. Sekalaiset tulot.

Niiden rahamääräin perusteella, joita *henkilökohtaisesta vaivaismaksusta* on useana vuonna kertynyt kaupunginkassaan, on tämän tuloerän Rahatoimikamarin mielestä vaaratta käynyt laskeminen 60,000 markaksi 1913 vuoden rahäsäännössä olevan määrän 55,000 markan sijasta. — Tulot Marian sairaalan sairaanhoidosta on Terveystieteiden lautakunnan

esityksestä laskettu saman määräiseksi kuin kuluvanakin vuonna eli 50,000 markaksi. Lisäksi tulee korvauksena vaivashoidon toimesta Marian sairaalaan otettujen *varattomien henkilöiden hoidosta* yhteensä 180,000 markkaa, sen sijaan että vastaava määrä kuluvan vuoden tulosäännössä on 236,000 markkaa. Näin suuri rahamääräin välinen ero on selitettävissä siten, että tämä tuloerä samoin kuin vastaava menoeräkin oli ensi kerran kuluvan vuoden rajasäännössä, minkätähden sitä oli sangen vaikea laskea. Rahasääntöön nyt pannut määrät perustuvat viime vuonna saatuun kokemukseen ja käyvät hyvin yhteen Rahatoimikonttorin pitämien tilien kanssa. Sitä korvausta, mikä vaivashoidon on annettava Kivelän sairaalassa olevain mielenvikaisten hoidosta, on samaten tuntuvasti vähennetty eli 285,000:sta 185,000 markkaan. Tämä johtuu samoista seikoista, mitkä vastikään mainittiin. Terveystoimikunnan ehdotuksen mukaisesti on Rahatoimikamari laskenut tulot *sairaanhoidotarkkouskoulun oppilaiden pääsymaksuista* 1,800 markaksi sekä tulot *myydyistä ruuantähteistä* 4,400 markaksi, joka viimeksi mainittu erä on kuluvan vuoden tulosäännössä ainoastaan 1,400 markan määräisenä. — *Kivelän sairaalan* niistä sijoista, joita vaivashoito ei käytä, laskettiin tänä vuonna olevan tuloja 15,000 markkaa. Summa on kuitenkin osottautunut liian suureksi, minkätähden se on ensi vuonna laskettu ainoastaan 7,000 markaksi. *Uuden kulkutautisairaalan sairaanhoidosta* on Terveystoimikunta laskenut vuonna 1914 olevan tuloja 15,000 markkaa. Vaikka tämä summa on Rahatoimikamarista näyttänyt liian vähäiseltä, on Kamari kuitenkin, kun sillä ei ole ollut käytettävänä tarpeellista pohjaa asian arvostelemiseksi, pysyttänyt Terveystoimikunnan ehdotuksen sinällään. Tulot *kodeissa toimitetusta desinfioimisesta* on Kamari Rahatoimikonttorin tilien perustuksella katsonut olevan korottaminen tuntuvasti eli 6,000:sta 15,000 markkaan. — Mitä *lihanarkastuskeskuksen* tuloihin tulee, on ne Terveystoimikunnan ehdotuksen mukaisesti laskettu 45,000 markaksi niiltä 7 kuukaudelta, mitkä asema on ensi vuonna toiminnassa. Vastain mainittua summaa täytyy kuitenkin pitää likimääräisenä. Rahatoimikamarilla ei nimittäin ole ollut minkäänlaista kokemusta tukena tämän laitoksen tuloja laskiessa, ja teoreettinenkin laskelma on ollut mahdoton, sen johdosta että Terveystoimikunta on laiminlyönyt tehtävänsä laatia ja Kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi lähettää lihanarkastustaksan ehdotuksen. Tämän taksan käy laatiminen kahdella eri perusteella, sen mukaan haluavatko kaupunginviranomaiset saada laitoksesta tuloja enemmän kuin sen omiin kustannuksiin tarvitaan vai ei. Niin kauan kuin tämä asia on ratkaisematta, on Kamari katsonut puheenalaisesta laitoksesta kertyvät tulot olevan laskeminen mahdollisimman alhaisiksi.

Kuluvan vuoden tulosäännössä olevain eräin „maantuotteita vaivaistalosta“ 2,000 markkaa ja „tuloja vaivaishoitolaisten töistä“ 200 markkaa on vaihdettu uuteen *tuloja vaivaistalosta* nimiseen 25,000 markan suuruisen erään. Tämä erä sisältää tuloja vaivaistalon pesulaitoksessa toimitetusta Kivelän sairaalan vaatteiden pesusta 18,000 markkaa, maantuotteista 5,000 markkaa, ruokalasta 1,000 markkaa sekä sekalaisia tuloja 1,000 markkaa. Puheenalaisen tuloerän huomattava kohoaminen on siis pikemmin näennäinen, koska menopuolelle on pantu Kivelän vaatteidenpesun kustannuksia 18,000 markkaa. — Työlaitoksen tulojen, jotka tänä vuonna on laskettu 15,000 markaksi, on edellytetty ensi vuonna kohoavan 75,000 markkaan, josta määrästä tulisi 35,000 markkaa vieraiden töiden, 35,000 markkaa

vaivaistalon ja 5,000 markkaa työlaitoksen hyväksi tehtyjen töiden osalle. Kumpaakaan viimeksi mainittua erää ei ole tähän asti ollut työlaitoksen tulojen joukossa, mutta periaatteelliselta kannalta näyttää olevan oikein Vaivashoitohallituksen tavoin panna nämäkin työt tulojen joukkoon ensi vuoden rahäsäännössä. Työlaitoksesta olisi näin ollen tuloja melko määrää. Likemmältä tarkastaessa näitä kirjanpidon vaatimia rahäsäännön järjestyksen muutoksia kuitenkin huomaa, ettei kaupungilla ole työlaitoksesta niin runsaita tuloja kuin olisi syytä odottaa. Kuluvan vuoden menosäännössä on työlaitoksen menojen joukossa 10,000 markkaa tarveaineista ja tulopuolella 15,000 markkaa valmistetuista töistä, siis puhdasta voittoa 5,000 markkaa. Ensi vuoden rahäsäännössä on vaivaistalon menojen puolella: työlaitoksessa teetetyistä töistä 35,000 markkaa, ja työlaitoksen menojen puolella: tarveaineista 50,000 markkaa sekä erinäisistä laitoksessa suoritetuista töistä 5,000 markkaa eli kaikkiaan 90,000 markkaa, jota vastoin tulopuolella on 35,000 markkaa vaivaistalon ja 5,000 markkaa työlaitoksen hyväksi tehdyistä sekä 35,000 markkaa vieraista töistä, yhteensä 75,000 markkaa, eli siis suoranaista tappiota 15,000 markkaa. Tämän seikan on Rahatoimikamari kylläkin huomannut, mutta siihen nähden että on ehdotettu asetettavaksi komitea likemmältä tarkastelemaan vaivashoidon taloudellista hallintoa, on Kamari katsonut voivansa rajoittaa tämän seikan mainitsemiseen ¹⁾. — *Korvauksen köyhään ylläpidosta* on laskettu kohoavan 15,000:stä 25,000 markkaan. — Tuloja *kaupungin työkunnasta* on liikennekamreeri laskenut olevan 28,000 markkaa ja, kun kaupungin omat kustannukset nousevat 30,000 markkaan, syntyy 2,000 markan vajuus, joka on maksettava taksoitusvaroista. *Rakennus-tarkastukseen kuuluvista toimituksista* kannettavia maksuja oli tämän vuoden lokakuun loppuun kertynyt 35,000 markkaa, joten lopullinen summa todennäköisesti ylittää kuluvan vuoden tulosäännössä olevan 40,000 markan määrän. Siihen painostuneeseen tilaan nähden, jossa rakennustoiminta nykyään on ja jossa se luultavasti osan ensi vuottakin pysyy, ei Rahatoimikamari ole laskenut puheenalaista erää nykyistä määrää 40,000 markkaa suuremmaksi. Muut tämän pääluokan tuloerät eivät kaivanne tarkempaa perustelua.

Vuosina 1900—1914 ovat tämän pääluokan tulot olleet:

Vuonna 1900 (tilinpäätöksen mukaan)	Smk	337,083: 29
” 1905 (” ”)	”	406,852: 51
” 1910 (” ”)	”	642,275: 95
” 1914 (rahäsääntöehdotuksen mukaan).	”	1,489,125: —

VII. Valtioavut.

Edellyttäen ettei Rahatoimikamarin laatimaan kaupungin kansakoulujen ja kasvatuslaitosten rahäsääntöehdotukseen tehdä muutoksia ja viitaten Keisarillisen Senaatin päätökseen

¹⁾ Sittenkun Rahatoimikamari jo oli rahäsäännön käsittelyn suorittanut, ilmoitettiin, että vieraista töistä käy laskeminen kertyvän tuloja 55,000 markkaa.

lokakuun 6 päivältä 1910, jonka mukaan kaupungille on myönnetty oikeus valtioavun määrää laskiessaan lukea hyväkseen 7 % kaupungin omistamain kansakoulujen (talojen ja tonttien) arvosta, sekä Keisarillisen Senaatin toimenpiteeseen kuuluvalta vuodelta, jonka mukaan suostuntavaroista kaupunkien kansakoulujen voimassapitoon annettava apumaksu on oleva 25 % siitä määrästä, johon kaupunkikunnan todelliset menot näistä kansakouluista nousevat, olisi kaupungille mainituissa kohdin tuleva valtioapu seuraavan laskelman mukainen:

I. Kansakoulujen valtioapu.

Palkat	Smk	1,202,190: 98
Kouluhuoneistojen vuokria	”	57,965: —
Varattomain lasten opetusvälineistö ja kirjat	”	24,000: —
Käsityötarvikkeet ja koulukeittiöt	”	18,000: —
Uudet kouluhuonekalut ja vanhain korjaus	”	11,000: —
Halot ja halkojen hakkuu	”	52,000: —
Valaistus	”	20,000: —
Opettajain ja opettajattarien opintoapurahat	”	3,000: —
Vuokrattujen huoneistojen kunnossapito	”	2,600: —

7 % seuraavain kansakoulutalojen arvosta:

Annankadun kansakoulutalo	Smk	424,200: —	
Lapinlahdenkadun ”	”	437,434: 65	
Kasarminkadun ”	”	343,139: 80	
Nikolainkadun ”	”	594,588: 18	
Punavuorenkadun ”	”	156,460: 20	
Ratakadun ”	”	706,000: —	
Tehtaankadun ”	”	532,120: —	
Kallion ”	”	1,230,268: 84	
Vallilan ”	”	325,000: —	
Fjälldalin ”	”	13,280: —	
Töölön ”	”	413,740: —	
Toukolan ”	”	60,000: —	
	Smk	5,236,231: 67	Smk 366,536: 22
		Yhteensä	Smk 1,757,292: 20

josta määrästä kaupungille samoin kuin kuluvana vuonna tulee kansakoulujen valtioapuna 25 % eli siis Smk 439,323: 05.

II. Kasvatustaitosten valtioapu.

Palkat	Smk	41,800: —
Kouluhuoneistojen vuokrat ja korjaus	"	14,000: —
Polttopuut ja valo	"	12,350: —
Opetusvälineistö ja kirjat	"	9,150: —
Kalusto	"	8,170: —
7 % Bengtsårin kasvatustaitokseen käytetylle kaupungin pääomalle 230,000 markalle	"	16,000: —
	Yhteensä Smk	101,470: —

josta määrästä kaupungille on kasvatustaitosten valtioapuna tuleva 25 % eli Smk 25,367: 50.

Edellä olevain laskelmain mukaisesti lienee Kaupunginvaltuuston, sittenkun ensintulevan vuoden menoarvio on vahvistettu, Keisarilliselta Senaatilta anottava

että edellä mainitun määräiset valtioavut maksetaan kaupungin kansakouluille ja kasvatustaitoksille.

Katuvalaistuksen ja palolaitoksen apumaksut pysyvät ennallaan 7,700 ja 21,000 markan määräisinä.

Poikain Valmistavalle Ammattikoululle tuleva valtioapu on mainitun koulun Johtokunnan laskelmain mukaisesti merkitty 21,400 markaksi. — *Tyttöjen Valmistavan Ammattikoulun valtioapu* pysyy ennallaan 11,000 markan määräisenä. — Kaupungin *osuus paloviinaverosta* on korotettu 18,000 markkaan.

Tämän pääluokan tulot ovat olleet:

Vuonna 1900 (tilinpäätöksen mukaan)	Smk	461,367: 53
" 1905 (" ")	"	254,960: 34
" 1910 (" ")	"	495,814: 67
" 1914 (rahasääntöehdotuksen mukaan)	"	544,158: 55

VII. Kaupungin teknilliset laitokset.

Tässä pääluokassa esiintyvät teknillisten laitosten lasketut bruttotulot vuodelta 1914.

Mitä *Vesijohtolaitokseen* tulee, on sen tulot kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen ehdotuksen mukaisesti laskettu 1,333,400 markaksi, osottaen siten 122,100 markan lisäannystä kuluvaan vuoden laskettuun tulomäärään verraten.

Vesijohtolaitoksen tulot ovat olleet:

Vuonna 1900 (tilinpäät. muk.)	Smk	522,431: 79
” 1905 (” ”)	”	640,218: 12
” 1910 (” ”)	”	1,035,450: 15
” 1914 (rahasääntöehd. muk.)	”	1,333,400: —

Kaasutehtaan tulot on Hallituksen erikoisehdotuksen mukaisesti laskettu 1,863,300 markaksi, joten lisäennys on 219,200 markkaa kuluva vuoden laskettuihin tuloihin verraten. Tässä on Rahatoimikamari tosin ottanut huomioon toimitusjohtajan hiilienhinnan laskemista koskevan kysymyksen yhteydessä tekemän huomautuksen että myydystä koksista olisi laskettava olevan tuloja 21,600 markkaa vähemmän kuin Hallituksen ehdotuksessa oli mainittu. Kun kuitenkin saanee edellyttää kaasutehtaan tulojen nousevan laskettuja suuremmiksi, on Rahatoimikamari katsonut voivansa pysyttää mainitut tuloerät sinällään, mutta kumminkin tahtonut täten kiinnittää asianomaisten huomiota siihen, että kaasutehtaan tulomäärä ehkä olisi laskettava tässä mainittua vähemmäksi.

Kaasutehtaan tulot ovat olleet:

Vuonna 1901 (tilinpäät. muk.)	Smk	24,693: 15
” 1905 (” ”)	”	200,074: 53
” 1910 (” ”)	”	332,309: 49
” 1914 (rahasääntöehd. muk.)	”	1,863,300: —

Sähkötehtaan tulot on laskettu 2,510,800 markaksi, joten lisäennys kuluva vuoden laskettuihin tuloihin verraten on 652,800 markkaa. Siihen nähden että sähkötehtaan tulot vuosittain ovat olleet laskettuja suuremmat, on Rahatoimikamari harkinnut kohtuulliseksi korottaa Hallituksen laskemia tuloja 100,000 markalla.

Sähkötehtaasta on ollut tuloja:

Vuonna 1910 (tilinpäät. muk.)	Smk	308,962: 46
” 1914 (rahasääntöehd. muk.)	”	2,510,800: —

IX. Puhtaanapitolaitos.

Ensintulevaksi vuodeksi laatimassaan erikoisessa tulosääntöehdotuksessa huomauttaa kaupungin yleisten töiden Hallitus että, kun kaupungin puhtaanapitolaitoksen tilaajain luku on lisääntynyt ja varastoon pannun lannankin menekki kasvanut, on tulot *talonomistajain maksuista* korotettu 210,000:stä 230,000 markkaan sekä tulojen *myydystä lannasta* laskettu kohoavan 42,000:stä 45,000 markkaan. — Uudeksi eräksi tulee lisää talonomistajain suorittama korvaus *katujen puhtaanapidosta, lumenkuljetuksesta* y. m., 20,000 markkaa. Niinkuin edellä on mainittu, on puhtaanapitokustannusten vastaava lisääntyminen otettu huomioon.

Tässä pääluokassa on ollut tuloja:

Vuonna 1908 (tilinpäät. muk.)	Smk	114,044: 18
” 1909 (” ”)	”	122,383: 44
” 1910 (” ”)	”	166,763: 65
” 1914 (rahasääntöehd. muk.)	”	322,780: —

X. Lainat.

Niinkuin Rahatoimikamari viime vuonna antamassaan rahasääntöehdotuksessa mainitsi, oli 1911 vuoden obligatsioonilainasta 1912 vuoden päättyessä osotettu eri tarkoituksiin Smk 12,938,340: —. Kuluvana vuonna on Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin osottanut näitä varoja:

Pitkäsillan uudestirakentamisen loppuunsaattamiseen	Smk	120,000: —
Santa- ja Busholman töiden jatkamiseen	”	1,700,000: —
Vesijohtolaitoksen laajentamiseen	”	200,000: —
Kunnan teurastamon rakentamiseen	”	2,000,000: —
Yleishyödylliseen rakennuslainarahastoon	”	2,000,000: —
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>6,020,000: —</u>

1911 vuoden lainasta, joka, pääomanalennus ja kustannukset pois luettua, on Smk 23,556,791: 49, on siis edelleen osottamatta Smk 4,598,451: 49.

Tämän lisäksi on Rahatoimikamari erinäisissä esityksissä ehdottanut, että Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin päättäisi 1911 vuoden lainavaroista osottaa:

vesijohtolaitoksen tarpeisiin	Smk	470,400: —
kaasutehtaan	”	480,000: —
sähkötehtaan	”	550,000: —
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>1,500,400: —</u>

Jos Kaupunginvaltuusto nämä esitykset hyväksyy, on siis 1911 vuoden lainavaroista käyttämättä ainoastaan Smk 3,098,051: 49.

Hankkeissa olevista uusista yrityksistä, jotka kohdakkoin voitane lopullisesti ratkaista ja joiden toimeenpanoon tarvitaan määrärahoja kahta vuotta pitemmälle takaisinmaksuajalle otetuista lainavaroista, mainittakoon:

- uusi kaupungintalo,
- Viikin kapteeninvirkatalon vastike,
- jäänmurtajalaiva,
- uusi poliisitalo,
- erinäiset laituri- ja satamatyöt,

joihin yrityksiin tarvitaan kaikkiaan noin 10,000,000 markkaa.

Ei liene aivan mielenkiintoa vailla vertailla, missä määrin lainavaroja on eri vuosina käytetty:

Vuonna 1900 (tilinpäätöksen mukaan).....	Smk	1,814,878: —
” 1905 (” ”).....	”	356,050: —
” 1910 (” ”).....	”	5,350,150: —
” 1911 (” ”).....	”	4,045,252: 30
” 1912 (” ”).....	”	4,007,590: —
” 1913 (rahasäännön ”).....	”	2,676,615: 94
” 1914 (rahasääntöehdotuksen mukaan) ...	”	{ 11,836,224: — 1,500,400: — 200,000: —

Näiden lainavarain lisäksi on Rahatoimikamarin, niinkuin edellä huomautettiin, täyty-
nyt, ollakseen ylenmäärin rasittamatta ensivuotista taksoitusta, ehdottaa, että osa sähkökatu-
valaistuksen sekä elevaattorin, hinaajaveneen ja höyrymutauskoneen hankintakustannuksista,
kaikkiaan 250,000 markkaa, suoritettaisiin kahta vuotta lyhemmälle takaisinmaksuajalle ote-
tuista lainavaroista sekä sentähden jaettaisiin 1915 ja, jos tarpeelliseksi katsotaan, 1916
vuoden menosäännön kesken.

XI. Taksoitus.

Se määrä, mikä lisäksi tarvitaan ensintulevan vuoden kulunkiarvion järjestämiseen
ja siis on taksoittamalla otettava kunnan verovelvollisilta jäseniltä, on Rahatoimikamarin
ehdotuksen mukaan Smk 5,933,807: 76 eli Smk 585,497: 29 suurempi kuluvan vuoden
vastaavaa määrää. Arvioidessaan ensintulevan vuoden veroäyrien suuruutta on Rahatoimi-
kamari edellyttänyt, että veroäyrieluku, joka tänä vuonna oli 304,361, ensintulevana vuonna
nousee 320,000:en. Tämä lisäännys on kenties varovasti laskettu, mutta toiselta puolen
lienee tässä tapauksessa jonkinlainen varovaisuus paikallaan liikeolojen lamatilaa silmällä-
pitäen. Seuraavasta taulukosta näkyy veroäyrien luku sekä taksoitusmäärä vuosina 1900—1914.

	Veroäyriä.	Taksoitusmäärä. Smk
Vuonna 1900 (tilinpäätöksen mukaan).....	136,575	1,724,761: 49
” 1905 (” ”).....	159,427	1,914,336: 24
” 1910 (” ”).....	238,808	3,915,708: 10
” 1914 (rahasääntöehdotuksen mukaan) ...	320,000	5,933,807: 76

Laskemalla veroäyrien luvun 320,000:ksi saa veroäyrimäärän S:markaksi 18: 50.

Seuraavasta taulukosta näkyy, minkä määräinen veroäyri on Helsingissä vuosina 1900—
1914 ollut Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan sekä vahvistetun taksoitusmäärän perusteella.

	Rahatoimikamarin laskema määrä.	Todell. määrä.
Vuonna 1900	12: 95	12: 66
” 1905	14: —	12: 01
” 1910	17: 25	16: 40
” 1911	19: 10	16: 70
” 1912	17: 65	16: 15
” 1913	17: 70	17: 60
” 1914	18: 50	—: —

Niinkuin näkyy, on Rahatoimikamari kauttaaltaan ehdottanut korkeampaa taksoitusta kuin Kaupunginvaltuusto sittemmin on hyväksynyt. Rahatoimikamarin laskeman ja todellisen taksoitusmäärän välinen erotus johtuu osin siitä, että Kamari tavallisesti on laskenut veroäyri-luvun liian alhaiseksi, mutta useimmiten siitä, että Kaupunginvaltuusto on alentanut Kamarin ehdottamaa taksoitusmäärää.

	R:kamarin ehdottama taksoitusmäärä	Kvstön vahvistama taksoitusmäärä.	Erotus.
Vuonna 1900.....	Smk 1,684,564: 02	1,724,761: 49 +	40,197: 43
” 1905.....	” 1,926,578: 95	1,914,336: 24 —	12,242: 71
” 1910.....	” 4,204,526: 61	3,915,708: 10 —	288,818: 51
” 1911.....	” 4,307,166: 21	4,327,869: 15 +	20,702: 94
” 1912.....	” 4,858,861: 09	4,534,985: 09 —	323,876: —
” 1913.....	” 5,308,126: 05	5,348,310: 52 +	40,183: 87

Rahatoimikamarin ensi vuodeksi laskema veroäyrimäärä on tosin suurempi kuin Helsingissä tähän asti todellisuudessa on käytetty, mutta sitä täytyy kuitenkin pitää kohtuullisena verrattessa maamme muiden ja erittäinkin Skandinavian suurempien kaupunkien oloihin.

Paitsi edellä mainittuja asiakirjoja pannaan tämän ohien Rahatoimikonttorin laatima säästöarviolaskelma lokakuun 1 päivältä 1913.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Helsingin Palotoimikunnalle.

Allekirjoittaneella on täten kunnia Palotoimikunnalle antaa ehdotus palolaitoksen 1914 vuoden rahasăännöksi. Siinä oleviin suurempiin määrärahoihin nähden pyydän lausua seuraavaa.

Palokunnan miestuvun lisäämisen 17 miehellä Kallion uutta paloasemaa varten ovat kaupunginviranomaiset jo aikaisemmin hyväksyneet ja on tämä myös otettu huomioon 1913 vuoden rahasăännössä. Miestuvun edelleen lisääminen 6 miehellä (1 kersantilla ja 5 konstaapelilla) johtuu paloaseman rakentamisesta Böhlen esikaupunkiin (Helsingin Kaupunginvaltuuston kirjelmä huhtikuun 1 päivästä 1913 N:o 159). Sitä paitsi ehdotetaan lisää palkattavaksi 9 miestä, jotta miehistölle kävisi myöntäminen joka neljäs päivä lomaa.

4) kohdassa oleva 66,500 markan määräraha perustuu Rahatoimikamarin kirjelmään tammikuun 23 päivästä 1913 N:o 60.

Niinkuin ensimmäisen pääluokan *Palkat ja muut edut* kohdalta näkyy, on palkkoja korotettu, mikä mielestäni jo kauan on ollut välttämätöntä. Herrain Kaupunginvaltuusmiesten kirjelmä joulukuun 20 päivästä 1912, jossa tiedustellaan, mitä uudistuksia palolaitoksessa olisi tarpeen, sitä paitsi kehottaa nyt tekemään ehdotuksen asiasta. Palkkain pienuuden takia vaihtuu nimittäin miehistö useammin kuin olisi suotavaa ja kaupungin turvallisuudelle edullista. — Niinpä on kuluvan vuoden tammi—syyskuulla kaikkiaan 76 miehestä jo 26 miestä vaihtunut ja viime vuonna oli vaihtuminen miltei yhtä suuri.

Palokunnan alipäällystö (ruiskumestarit, koneenkäyttäjät, kersantit) ovat sitä paitsi antaneet allekirjoittaneelle kirjelmän, jossa anotaan palkkaetujen parantamista, ja olen minä pitänyt mainittua anomusta oikeutettuna. — Ulkomailla on palokunnilla sangen edulliset olot. Palkat ovat hyvät ja lisäksi on joka kolmas vuorokausi vapaa, s. o. 48-tuntista virantoimitusta ja päivystystä paloasemalla seuraa tavallisesti 24-tuntinen loma, joka kieltämättä onkin tarpeellinen, jotta miehistö pysyisi ruumiillisesti ja henkisesti terveenä, sillä palvelus ammattipalokunnassa, missä yöt ja päivät pitää olla valmis toimimaan, vaikuttaa ajan pitkään väsyttävästi ja hermostuttavasti.

Joka kolmannen vuorokauden loma oli aikaisemmin käytännössä Saksan palokunnissa, mutta sittemmin ovat useat muutkin maat hyväksyneet tämän järjestelmän, vieläpä menneet pitemmällekin. Niinpä sopii mainita, että Kööpenhaminan palokunnassa 24-tuntista työaikaa paloasemalla seuraa yhtä pitkä loma.

Miehistön saanti palokuntaan on ulkomailla yleensä paljon helpompi kuin meillä, sillä hyvien palkkain johdosta on tarjona runsas valikoima hakijoita. Yleensä otetaan palokuntiin ainoastaan henkilöitä, jotka aikaisemmin ovat suorittaneet asevelvollisuutensa sekä siten tottuneet täsmällisyyteen ja kuriin, mikä seikka tuntuvasti helpottaa miehistön harjoittamista ammattiinsa. Meillä taas on kaikki opetettava ensimmäisistä alkeista lähtien,

ja kaksivuotisen palvelussopimuksen umpeenmentyä eroavat tavallisesti useimmat, syystä että muualla on parempia etuja tarjona. Kun siis palosotilaan eroaminen palveluksesta ulkomailla kuuluu poikkeustapauksiin, on meillä poikkeustapaus että hän edelleen pysyy palveluksessa. Siten joutuu kaupungin palokunta ajoittain heikkoudentilaan, jolloin melkoinen osa palokuntaa on nuorta, tottumatonta sekä riittävää ammattikasvatusta vailla olevaa väkeä. — Ulkomaiset ammattimiehet, jotka ovat antaneet kiittäviä lausuntoja Helsingin kaupungin palokunnasta (ks. Palolaitoksen toimintakertomusta vuodelta 1912), ovatkin huomauttaneet tätä palokunnan järjestyksen heikkoa kohtaa.

Likeisessä yhteydessä palosotilaiden palkkaetujen kanssa on mahdollisuus mennä avioliittoon ja perustaa oma koti, jommoinen pyrkimys on sekä luonnollinen että oikeutettu ja jota yhteiskunnan taholta olisi kannatettava, erittäinkin kun kokemus osottaa, että perheelliset miehet yleensä ovat täsmällisempiä ja luotettavampia kuin naimattomat sekä osottavat suurempaa harrastusta siihen ammattiin, josta he saavat toimentulonsa. — Ulkomaiden palokuntiin otetaan sentähden etusijassa naineita miehiä. — Kaupungin viranomaisille aikaisemmin annetuissa Helsingin palokunnan kehityksen suuntaviivoja koskevilla kirjelmillä olenkin kajonnut tähän asiaan ja tuloksena on ollut Korkeavuorenkadun talon N:o 39 osto vastedes rakennettavaksi niin, että mainittavampi määrä naineita palosotilaita voi sieltä saada asunnon.

Olen huomauttanut, että palkat ulkomaisissa ammattipalokunnissa ovat hyvät, ja voin siinä kohden myös mainita, että Saksan kaupunkien hyvin järjestetyissä palokunnissa maksetaan likimain seuraavia palkkoja:

Tavallinen palosotilas (Feuermann) saa 2,400 Smk ynnä kuusikin korotusta kolmi-
vuotiskausittain, joten palkka on 2,400—3,500 markkaa.

Oberfeuermann saa palkkaa 2,700—4,000 markkaa.

Vääpeli (ruiskumestari) saa 3,250—4,375 markkaa.

Jos jollakin perheellisellä palokuntalaisella on asunto paloasemalla, luetaan vuokran korvaukseksi tavallisesti 10 % palkkamäärästä.

Tukholmassa on paraikaa käsiteltävänä ehdotus palomiehistön uudeksi palkka-
säännöksi, jonka mukaan palosotilaan korkein palkka on 3,024 Smk.

Meillä maksetaan palkkoja, vuokrat rahat y. m. lukuun otettuina, nykyään seuraavat määrät:

Vanhemmalle ruiskumestarille	3,700	markkaa
Nuoremalle ruiskumestarille ja koneenkäyttäjälle	2,800	”
Kersantille	2,400	”
Naineelle korpraalille	2,070	”
Naimattomalle korpraalille	1,530	”
Palokonstaapelille	930—1,230	”

Vain yhdellä ainoalla miehellä, nimittäin vanhemmalla ruiskumestarilla, joka saa henkilökohtaista palkanlisäystä 600 markkaa, on siis samat palkkaedut kuin ulkomailla on tavallisella palosotilaalla, ja kuitenkin ovat elatuskustannukset täällä kalliimmat ja yleisön palokunnalle asettamat vaatimukset ainakin yhtä suuret kuin siellä.

Niinkuin jo mainittiin, eroaa suuri osa palomiesthistöä kaksivuotisen palvelusajan umpeenmentyä. Jos mies on kunnollinen, saa hän tavallisesti paikan poliisilaitoksessa, missä palkka jo alussa on 2,000 markkaa, joten hän voi mennä naimisiin. — Tähän palkkaan tulee viidesti 100 markan korotus 3, 6, 9, 12 ja 15 vuoden palveluksesta.

Nyt olisi mielestäni palokunnassa kaksi vuotta palvelleiden kelvollisten miesten palkkoja korotettava, niin että ne kutakuinkin vastaisivat poliisilaitoksen tarjoomia palkkoja, ja saan siihen nähden sekä tässä esitetyn perustelun nojalla ehdottaa seuraavaa.

Palokonstaapelit otetaan niinkuin tähänkin asti palvelukseen tavallisesti kahdeksi vuodeksi ja saavat, paitsi tähänastisia luontoisetuja (vaatteita ja ruokaa), kuukausipalkkaa 50 markkaa ensimmäisenä sekä 60 markkaa toisena palvelusvuonna. Kolmantena vuonna voi palkka asianhaarain mukaan kohota 75 tahi 100 markkaan, minkä ohessa niille konstaapeleille (korpraaleille), jotka haluavat mennä naimisiin eivätkä voi saada asuntoa palolaitoksen taloista, myönnettäisiin vuokratuloja 400 markkaa vuodessa.

Tuollaisen henkilön palkkaedut olisivat niinmuodoin:

Palkka	1,200: —
Vuokrat rahat	400: —
Ruokrat rahat	420: —
Vaatetusrahat	<u>150: —</u> 2,170: —

Korpraalit, jotka ovat olleet pitemmän aikaa palveluksessa ja joille on voitu hankkia perheasunto palolaitoksen taloista, saisivat jonkin verran paremman palkan sen johdosta että heidän vuokratulojensa laskettaisiin 600 markaksi, joten palkkaedut nousisivat 2,370 markkaan. — Tämä on minunkin käsitykseni mukaan oikeudenmukaista.

Kersanttien palkat korotettaisiin 1,800:sta 2,400 markkaan, johon tulisi lisäksi maksuton asunto, polttopuut ja valo.

Koneenkäyttäjien (1 koneenkäyttäjä-työmestari, 1 koneenkäyttäjä-lennätinmekanikko) palkat korotettaisiin 2,100:sta 2,700 markkaan ja

ruiskumestarien palkka 3,000 markkaan, minkä ohessa pääaseman nykyinen ruiskumestari, joka jo on ollut 10 vuotta palokunnan palveluksessa ja tulee toimimaan Kallion uuden aseman päällikkönä, saisi pitää 600 markan määräisen henkilökohtaisen palkanlisäyksensä, joten hänen palkkansa olisi 3,600 markkaa.

Mitä vihdoin palopäällystön palkkoihin tulee, niin ovat ne tavattoman alhaiset, kun ottaa huomioon kuinka sidottu palomestari on ja mitä vaatimuksia yhteiskunta hänelle asettaa. — Saksassa, jonka maan olen jo edellä maininnut esimerkkinä, ovat paloupseerit sangen hyväpalkkaisia. Niinpä on suuremmissa kaupungeissa alimman asteisilla upseereilla (palomestareilla) 8,000 R:markan (10,000 S:markan) palkka sekä vuokraton asunto.

Erittäinkin haluaa allekirjoittanut tässä kohden puoltaa alipalomestarin palkkaetujen parantamista, hän kun on toimeensa otettu sellaisin ehdoin, että hänen pitää yksinomaan antautua palomestari-toimeensa. Niinkuin tunnettu, täytyy alipalomestarin asua pääaseman vierellä, minkätähden hänen vuokratulojaan, 2,800 markkaa, ei suinkaan käy pitäminen liian runsaina. Koko palkasta, 5,800 markasta, jää niinmuodoin

ainoastaan 3,000 markkaa elämiseen käytettäväksi. Rohkenen ehdottaa viimeksi mainitun summan korotettavaksi 5,200 markkaan, minkä lisäksi tulisi 10 %:n korotus 5, 10 ja 15 vuoden palveluksesta. — Kun vastedes alipalomestariille laitetaan asunto jollekin paloasemalle ja vuokrat rahat siten jäävät pois, olisi palkka määrättävä 6,000 markaksi edellä mainituin korotuksin.

Niinikään on mielestäni tarpeellista asettaa lisäksi toinen alipalomestari, osin kaupungin laajuutta silmälläpitäen, osin Kaupunginvaltuustossa lausutun toivomuksen johdosta että upseeri alituisesti olisi päivystämässä pääasemalla.

Mitä vihdoin nykyisen palomestarin palkkaan tulee, ei kaikeksi olisi kohtuutonta, että sitä hänen pitkää palvelusaikaansa (27 vuotta) silmälläpitäen korotettaisiin 1,500 markalla, joten se kohoaisi 8,500 markkaan, johon nähden kuitenkin on huomioon otettava, että vastedes otettaessa uutta palopäällikköä, jolloin luultavasti nuodatetaan samoja periaatteita kuin nykyistä alipalomestaria ottaessa, näitä palkkaetuja on tuntuvasti korotettava.

Tässä yhteydessä on mielestäni myös syytä huomauttaa, että kaupungin paloupeerien nimitykset kävisi muuttaminen siten, että palomestaria sanottaisiin palopäälliköksi tahi palojohtajaksi, hän kun on laitoksen päällikkö, sekä alipalomestareja palomestareiksi.

Allekirjoittanut rohkenee luottavaisimmin toivoa, että kaupungin viranomaiset myöntävät tässä ehdotettuihin palkanlisäyksiin, koska ne ovat varsin kohtuulliset, minkä seikan valaisemiseksi pyydän vielä kerran huomauttaa, että uuden rahasäännön mukaiset palkkaedut olisivat

täkäläisellä palomiestöillä	Smk	1,270—2,170
jota vastoin ne ovat Tukholmassa	„	2,350—3,024
ja Saksan kaupungeissa	„	2,400—3,500

Olen myös rajoittanut toivomukseni siihen, että miehistöllä olisi vain joka neljäs vuorokausi vapaa, jottei mieslukua tarvitsisi varsin paljon lisätä, ja toivon vielä muutama vuoden tulevani toimeen tällä järjestelmällä.

Ehdotettu rahasääntö päättyy 327,070 markkaan, mutta tässä on huomattava, että neljännen pääluokan kohdalla oleva 66,500 markan erä on satunnainen meno.

Jos palolaitoksen rahasäännön lasketaan muutaman vuoden kuluttua, jolloin suurempi osa miehistöä on siirtynyt korkeampaan palkkaluokkaan, nousevan 300,000 markan vaiheille, ei tästä 160,000—180,000 asukkaan maksettavaksi tulisi täyttää 2 markkaa henkilöä kohti, jota määrää ei käy pitäminen liiallisena. Useissa Saksan kaupungeissa, esimerkiksi Hampurissa, ovat palolaitoksen kustannukset Smk 2: 50 henkilöä kohti.

Muut rahasääntöehdotuksessa esiintyvät määrärahaan korotukset johtuvat Kallion uudesta paloasemasta tai ovat sen laatuksia, etteivät kaippa perustelua. Helsingissä, loka-kuun 10 päivänä 1913.

Gösta Wasenius.

HELSINGIN KAUPUNGIN
TEKNILLISTEN LAITOSTEN
HALLITUS.

*Helsingissä,
lokak. 10 p:nä 1913.*

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 384.

Hallituksella on täten kunnia lähettää teknillisten laitosten sekä katu-, laituri- ja petrolivalaistuksen ensintulevan vuoden 1914 rahasääntöehdotukset.

Näihin ehdotuksiin on toimitusjohtajain apulaisten ja laitosten johtavain käyttö-insinöörien palkkaedut pantu siten korotetuin määrin kuin tarkemmin näkyy Hallituksen Kaupunginvaltuustolle viime syyskuun 26 päivänä asiasta tekemästä esityksestä. Muut ehdotuksissa esiintyvät palkanjärjestelyt koskevat pääasiassa henkilöjä, jotka ovat olleet pitemmän aikaa laitosten palveluksessa ja joiden ominaisuudet muutoin sekä heidän suoritettavanaan oleva työ ovat näyttäneet vaativan jonkin verran korottamaan palkkaa.

Tuollaiset verraten lyhyiden ajanjaksojen kuluttua esiintyvät palkanjärjestelyt ovat selitettävissä siten, että asianomaiset virkailijat, jotka alussa ovat saaneet vähemmän palkkaa, ovat sittemmin laitosten palveluksessa saavuttaneet ammattikehityksen, joka tietenkin vaatii vastaavassa määrässä parantamaan palkkaehtoja. Tähän nähden ja vaikka ehkä olisi toivottava, että Kaupunginvaltuusto voisi mainittuja palkanparannuksia tutkia kutakin erikseen, on Hallitus kuitenkin katsonut yhdenmukaisuuden ja selväpiirteisyyden pikemmin vaativan käsittelemään tuollaiset palkankorotukset toistensa yhteydessä rahasääntöä järjestäessä.

Mitä rahasääntöehdotuksiin muutoin tulee, viitataan asianomaisten laitosten antamiin, ehdotusten oheisiin seikkaperäisiin perusteluihin.

Helsingin kaupungin Teknillisten laitosten Hallitus:

Hj. Schildt.

I. Savonius.

HELSINGIN KAUPUNGIN

Liite III.

VESIJOHTELAITOS

*Helsingissä,
lokakuun 8 p:nä 1913.*

Vesijohtolaitoksen 1914 vuoden meno- ja tulosääntöehdotuksen perustelut.

Ensintulevan vuoden meno- ja tulosääntöehdotuksessa jonkin verran kasvaneet *Hoitomenu* ovat johtuneet siitä, että palkat ovat kohonneet osin Hallituksen päätösten perusteella, ja osin siitä, että asianomaiset ovat olleet virassa 10 tai 5 vuotta tai myös siitä, että heidän työnsä on lisääntynyt. Niinpä tulee toimitusjohtajalle kesäkuun 1 päivästä lukien palkankorotusta 700 markkaa 10 vuoden palveluksesta, ja taas apulaisjohtajan ja kemistin palkoiksi on Kaupunginvaltuustolle tehdyn esityksen mukaisesti ehdotettu, toiselle 10,000 ja toiselle 7,800 markkaa, jota paitsi kemisti saa maksuttoman asunnon, polttoaineet ja valon ja on sen lisäksi maaliskuun 16 päivästä oikeutettu saamaan 10 % palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta, lukien 10,000 markan vuositulojen mukaan. Hallituksen päätöksen mukaan pysytetään kemistin apulaisen rahapalkka 4,800 markkaa nykyisellään, vaikka hänelläkin nyttemmin on maksuton asunto, polttopuut ja valo. Kamreerin ja kirjanpitäjän palkkaa sitä vastoin on korotettu, kumpaisenkin 600 markalla, koska heidän nykyinen palkkansa on liian pieni. Kun kamreeri tulee maaliskuun 2 päivänä olleeksi 5 vuotta nykyisessä virassaan, saa hän myös 10 % palkankorotusta eli 550 markkaa mainitusta päivästä lukien. Konttoriapulaisten palkkamääräraha on korotettu 10,000:sta 12,000 markkaan. Uusi erä on 6,000 markan palkka putkiverkkoa varten asetettavalle insinöörille. Hänen toimeinaan olisi etusijassa pitää silmällä ja panna kartalle nykyään jo laaja putkiverkko kaikkine siihen kuuluvine palojohtoineen ja sulkuventtiililineen, jota paitsi hän olisi velvollinen tarpeen vaatiessa olemaan apuna muissakin töissä, joista osa olisi aivan uusia, sittenkun vesijohdon uusi ohjesääntöehdotus on hyväksytty. Työmasterin palkkaa, joka on verraten vähäinen, on työn lisääntymisen johdosta, minkä osittain on aikaansaanut kuorma-automobiilin käytäntöontulo, korotettu 300 markalla. Sekä katujen putkiverkkoa että yksityistöitä varten oleville mestareille ja varastonhoitajalle, jotka ensi vuoden alussa tulevat olleeksi 5 vuotta palveluksessa, on tämän seikan sekä myös heidän työkyvyilleen asetettavain suurempain vaatimusten johdosta katsottu olevan myönnettävä palkankorotusta ja on heidän kunkin palkkseen nyt ehdotettu 4,200, 3,700 ja 2,640 markkaa, mikä vastaa 600, 400 ja 240 markan korotusta pohjapalkoista. Varastonhoitajan apulaisen palkkausta ja katsastustöitä varten olevaa määrärahaa on entisestään korotettu 1,000 markalla, syystä että tähänastinen määräraha on osottautunut riittämättömäksi. Näiden järjestelyjen ja korotusten johdosta kohoavat hoitokustannukset 101,633:sta 121,000 markkaan.

Käyttökustannuksiin on tullut lisäksi kahden toisen koneenkäyttäjän palkat. Nämä virkailijat ovat kuitenkin olleet jo pitemmän aikaa palveluksessa, vaikka heidän

palkkansa on tähän asti pantu maksettavaksi pumppulaitosten ja suodattimien käyttö-kustannuksista. Kun vesisäiliö nyttemmin on laajennettu kahta vertaa suuremmaksi entisestään, pitää säiliönvartijan, jonka toimenä on osittainen puhtaanapito, saada palkanlisäystä, esimerkiksi 200 markkaa, minkätähden hänen palkakseen nyt ehdotetaan 700 markkaa. Pumppulaitosten ja seisotusaltaiden käyttökustannukset niinkään on korotettu 50,000 ja 87,500 markasta 60,000 ja 95,000 markkaan. Samaten on kustannukset vesimittarien lukemisesta ja tarkastamisesta ankaramman tarkastuksen aikaansaamiseksi korotettu 11,000:sta 12,500 markkaan.

Laitoksen *Kunnossapidosta ja korjauksesta* on nyt laskettu olevan kustannuksia 50,000 markkaa entisten 45,000 markan sijasta. Valaistusta ja polttoaineita varten, joiden kustannukset syyskuun 1 päivästä 1912 viime syyskuun 1 päivään asti ovat nousseet, toisen 3,100 ja toisen 9,400 markkaan, on ehdotukseen pantu 3,200 ja 9,500 markkaa, kun taas vesimittarien korjausta ja tarkistusta varten olevaa määrärahaa on korotettu 2,000 markalla eli 12,000 markkaan. Lisäksi on ehdotuksessa uusi erä: „Vesimittarien vaihtamiseen sopivamman kokoisiksi“, arviolta 5,000 markkaa. Tätä menoerää perustele se tosiasia, että useiden talojen mittarit ovat niin isoja, että ne kulutuksen ollessa vähäinen joko kokonaan seisovat tai näyttävät liian vähäistä kulutusta, jommoinen kaupungin vahingoksi tuleva erhenäyttö on vältettävissä ainoastaan vaihtamalla mittari sopivan kokoiseen todellista kulutusta vastaavaan. Tästä johtuvat kustannukset niin ollen sängen pian korvautuvat, minkätähden lienee sopivinta kaupungin kustantaa tuollainen mittarien vaihto.

Sekalaisten menojen useimmat erät osottavat esiintyneiden tarpeiden aiheuttamia vähäisiä korotuksia. Sittenkun Kaupunginvaltuusto oli päättänyt, että lämmitettyä vettä on ensintulevan vuoden alusta kylmänä vuodenaikana annettava hevosaltaista maksutta sekä että kaupunki korvaa laitokselle nämä kustannukset, on tämä menoerä suoritettu laitoksen rahasaännöstä. Sen sijaan tulee lisäksi vähäisiä määriä Kaupunginvaltuuston aikaisemmin periaatteellisesti hyväksymiä menoja lääkäripalkkioiksi ja kesäloman kustantamiseksi työntekijöille, jotka ovat vähintään 5 vuotta olleet kaupungin palveluksessa. Eriä „Korkoja konttokuranttitililtä kaupunginkassan kanssa“ sekä „Pohjavesitutkimusten jatkamiseen“ on kumpaistakin voitu vähentää 10,000 markalla, minkätähden ne nyttemmin ovat ainoastaan 15,000 ja 10,000 markkaa. Lopuksi on pantu arviolta 12,000 markkaa pienenlaisen automobiilin ostoon käytettäväksi mittarien vaihdossa y. m. töissä, joista tähän asti on ollut sängen suuria työkustannuksia pitkään kuljetusmatkain johdosta, joten esineiden kuljettaminen automobiililla varmasti tuottaisi säästöä.

Sekalaiset menot nousevat tehtyjen muutosten johdosta 59,200 markkaan, sen sijaan että ne nykyisessä rahasaännössä ovat 81,530 markkaa. Hoidosta, käytöstä ja kunnossapidosta on menoja kaikkiaan 461,000 markkaa, sen sijaan että vastaavat menot vuonna 1913 ovat 425,663 markkaa.

Utistöiden joukossa mainitaan ensinnäkin erät vesimittarien ja työkalujen ostoon arviolta 20,000 ja 12,000 markkaa. Kaupunginvaltuuston viime helmikuun 25 päivänä tekemän päätöksen johdosta on „Vesijohdon teettämiseen Sörnäsän Rantatien alle“ varattu

8,000 markkaa. Toisen linjan alaisen vesijohdon uudistus taas on välttämätön nykyisen putken huonon laadun ja pienen läpimitan takia, ja kun katu ensi vuonna tulee kivettäväksi ja raitiotie sinne teetetäväksi, on vesijohto sitä ennen uusittava. Kaivo- ja Hakasalmenkadun alla on vielä uusittava vähäiset osat vanhoja asfaltoimattomia 100 mm:n harkkorautaputkia, joiden uusimisesta 125 ja 150 mm putkilla on laskettu olevan kustannuksia 6,300 markkaa. Niinikään on lyhyenlainen osa Vanhastakaupungista vesisäiliöön vievää vanhempaa painejohtoa, jonka läpimitta on ainoastaan 300 mm, läpimitan muilta kohdin ollessa 450 mm, ehdotettu uusittavaksi viimeksimainittua läpimittaa olevalla putkella. Kustannukset nousevat 5,200 markkaan. Vilhonkadun alle Itäiseltä Teatterikujalta rautateiden hallintotaloon laskettava johto yhdistää kaksi umpiputkea ja olisi sentähden teetetävä. Lopuksi on uusien johtotöiden joukossa vesijohto ehdotettu teetetäväksi Eläintarhaan Nordenskiöldtien alle L. Viertotieltä kulkutautisairaalaan 45,600 markan kustannuksilla. Tämän johdon teettämistä perustelee se seikka, että niin koko Kivelän ja Kammion sairaalain pohjoispuolisen Töölön kaupunginosan kuin kaupungin uuden kulkutautisairaalan ja Böhlen kaupunginosan vedensaanti on yhden ainoan johdon varassa, mutta ehdotetun uuden johdon lisäksi tultua tämä hankaluus poistuisi ja edellä mainitut alueet voisivat kaikissa oloissa saada vesitarpeensa nykyistä varmemmin täytenä. — Kahden pumpun hankkimiseen ja puisen varastosuojan rakentamiseen Vanhaankaupunkiin on niinikään varattu tarpeelliset kustannukset, 10,000 ja 6,000 markkaa.

Seuraavat erät on ehdotukseen pantu kaupungin yleisten töiden Hallituksen tekemäin, uusien katujen tasoitusta ja niiden alle tehtäviä viemärijohtoja tarkoittavain ehdotusten johdosta ja päättyvät näiden vesijohtotöiden kustannukset 241,200 markkaan.

Lopuksi on ehdotuksessa „Vesijohto Sturekadun alle Vallilantien ja Itäisen Viertotien välille sekä I. Viertotien alle Toukolan 5 korttelin tonttiin N:o 7 asti“, josta työstä olisi kustannuksia 255,000 markkaa. Tämä johto on viimeinen osa monta vuotta takaperin alotettua, Vanhastakaupungista vesisäiliöön vievää 600 mm:n pääjohtoa, joka siis ensi vuonna voi valmistua, joten kaupungin tarvitsema lisävesi on varmemmin ja vähemmällä paineenhukalla ja pienemmillä kustannuksilla nostettavissa kaupunkiin.

Uutistöiden loppusumma nousee 629,000 markkaan.

Tulojen on laskettu nousevan 1,333,400 markkaan, josta määrästä 1,250,000 markkaa kertyisi vedenmyynnistä. Uusi on 200 markan tuloerä mittarilla varustamattomista paloputkista ja palohanoista kannettavia maksuja. Tulojen loppusumma osottaa kuluvan vuoden vastaavaan summaan verraten lisäännystä 122,100 markkaa. Kun menoja on 461,100 markkaa, olisi bruttoylijäämä ensi vuonna 872,400 markkaa.

Vahvistetun suunnitelman mukaan on vuonna 1914 kuolettava perustamispääomaa 191,000 markalla ja 5 %:n korko samalle pääomalle nousee 364,000 markkaan, joten vesijohtolaitoksesta olisi vuonna 1914 puhdasta tuloa 317,400 markkaa.

Helsingin kaupungin Vesijohtolaitos:

Albin Skog.

HELSINGIN KAUPUNGIN

KAASUTEHDAS*Helsingissä,**lokak. 13 p:nä 1913.***Kaasutehtaan 1914 vuoden meno- ja tulosääntöehdotuksen perustelu.**

Kaasutehtaan rahasääntöehdotus vuodeksi 1914 on tehty sillä edellytyksellä, että kaasunvalmistus nousee 7,800,000 m³:in.

Rahasäännön järjestys on 1913 vuoden rahasäännön mukainen. Esiintyvät eroavaisuudet johtuvat pääasiassa käytön laajenemisesta.

Eri päänimikkeiden kohdalla on seuraavat muuttuneet erät huomattava:

Menot.**A. Hoito.**

Kirjanpitäjän pohjapalkka, joka on aikaisemmin ollut 375 mk kuukaudessa, on korotettu 400 markkaan, jota paitsi hänelle tulee korotus 5 vuoden palveluksesta.

Kassanhoitajattaren palkka on kaasautomaattien luvun tuntuvasta kasvamisesta johdunutta lisätyötä silmälläpitäen korotettu 3,300 markasta 3,600 markkaan ja on siis 300 mk kuukaudessa. Kaasutehtaan kassanhoitajatar on jo toistakymmentä vuotta ollut tehtaan palveluksessa.

B. Valmistus.

Kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen Kaupunginvaltuustolle antaman palkanjärjestelyehdotuksen mukaisesti on apulaisjohtajan — joka samalla on Sörnäsien kaasutehtaan käyttöinsinööri — palkaksi pantu 7,800 mk, paitsi asuntoa ynnä 1,000 m:kan korotusta 5 vuoden palveluksesta, joten palkka on kaikkiaan 8,800 mk, josta määrästä petrolivalaistus maksaa 1,200 mk. Kaasutehtaan menosääntöön pannaan siis 7,600 mk aikaisemman määrän, 6,600 markan, sijasta.

Kemistin — samalla käyttöinsinöörin apulainen — palkaksi on samoilla perusteilla pantu 6,000 mk nykyisen 4,800 markan määrän sijasta.

Konemestarille, joka vuodesta 1900 lähtien on saanut palkkaa 4,450 mk, on katsottu olevan antaminen palkankorotusta pitkälisestä palveluksesta, minkätähden hänen palkkseen on pantu 4,900 mk.

Sörnäsän tehtaassa on yhden vanhemman ja yhden nuoremman kaasumestarin palkkoja korotettu, sen johdosta että asianomaiset ovat olleet tehtaan palveluksessa yli 5 vuoden.

Uunihuoneen työkustannukset on 1914 vuoden rahasääntöehdotuksessa yhdistetty yhdeksi summaksi, johon myös sisältyvät aikaisemmin erikseen luetellut tarpeellisten muurarien ja apurien palkat sekä „koneenkäyttöön“ aikaisemmin luetut moottorinhoitajain palkat. Lisäännystä 20,500 markasta 26,500 markkaan vastaa osittain koneenkäytön menojen väheneminen 2,000 mk.

Uusi erä on eri päänimikkeitten kohdalle pantu kustannus työntekijöille kesäloman aikana annettavasta korvauksesta, joka kaikkiaan nousee 2,900 markkaan.

F. Johto-osasto ja varasto.

Johtotyöinsinöörin palkaksi on ehdotetun palkanjärjestelyn mukaisesti pantu 8,000 mk entisen määrän 6,000 markan sijasta.

Johtotyöinsinöörin apulaisen palkaksi ehdotetaan 400 mk kuukaudessa eli 4,800 mk vuodessa.

Sisätöiden putkimestarilla on tähän asti ollut palkka, jota työn laatuun katsoen täytyy pitää aivan liian alhaisena, minkätähden tämä palkka on 1914 vuoden rahassäännössä korotettu 3,000:sta 3,600 markkaan.

Varastokirjurin ja piirustajan palkkoja on samoista syistä hiukan korotettu, nimittäin 2,700:sta ja 2,100 markasta 3,000 ja 2,400 markkaan.

Laajempain työpaja- ja varastohuoneiden tarvetta on kaasutehtaan täytynyt tyydyttää vuokraamalla huoneistoja sähkötehtaan talosta Pikku Roobertinkadun 3:sta, minkä johdosta vuokramenot ovat kohonneet 8,600:sta 9,600 markkaan.

Uutistyöt.

Putkiverkko.

Putkijohtoverkon laajentamiseen rakennuskonttorin ja vesijohtolaitoksen suoritettavain töiden yhteydessä sekä määrätyillä katuosilla ehdotetaan ainoastaan 12,200 mk. Tämän lisäksi varataan arvaamattomiin johtotöihin, jotka ehkä käyvät tarpeellisiksi, jos uutisrakennuksia syntyy kaasujohdolla varustamattomien katujen varsille, 10,000 mk käytettäväksi Hallituksen määräyksen mukaan.

Katuvalaistus.

Lisätty katuvalaistus käynee tarpeelliseksi eräillä kaduilla, joiden liikenne on lisääntynyt. Tätä varten on rahassääntöön pantu 18,300 mk rahassääntöehdotuksen oheisen

erikoisluettelon mukaisesti. Kallion kaupunginosan uusia lyhtyjä sekä arvaamattomia uuden tahi lisätyn valaistuksen tarpeita varten ehdotetaan arviolta 7,225 mk.

Sörnäsän kaasutehdas.

Lisääntyvä kaasunkulutus vaatii rakennuttamaan uusia uuneja Sörnäsän kaasutehtaaseen sekä hankkimaan eräitä uusia kojeita. Näitä varten on rahasääntöehdotukseen pantu 405,000 mk.

Johtotyöosasto.

Kaasutehtaan johtotyöosastolle tarpeellista rakennusta varten pannaan rahasääntöehdotukseen arviolta 200,000 mk.

Erityinen esitys tulee Kaupunginvaltuustolle tehtäväksi Sörnäsän uunilaitoksen laajentamisesta sekä kaasutehtaan johtotyöpajoja ja varastoa varten ehdotetun rakennuksen teettämisestä.

Tulot.

Tulopuolella ovat erät entisestään kohonneet kaasun ja lisätuotteiden menekin kasvamisen johdosta.

Esillä olevan kaasutehtaan meno- ja tuloarvion mukaan olisi kaasunvalmistuksesta tuloja 1,863,300 mk ja menoja 1,279,160 mk. Käyttö antaisi niinmuodoin ylijäämää 584,140 mk. Jos tästä luetaan pois kaasutehtaan 1914 vuoden alussa olevan arvon korko Smk 260,913: 64 sekä vahvistetun suunnitelman mukainen kuoletus Smk 165,917: 52, jää puhtaaksi voitoksi Smk 157,308: 84.

Helsingin kaupungin Kaasutehdas:

Ed. Cedercreutz.

HELSINGIN KAUPUNGIN
SÄHKÖTEHDAS.

Sähkötehtaan 1914 vuoden meno- ja tulosääntöehdotuksen perustelmat.

Sähkötehtaan 1914 vuoden rahasääntöehdotuksen laadinnassa on noudatettu samoja pääperiaatteita ja pääasiassa samaa järjestystä kuin aikaisemminkin. Ehdotetut muutokset tarkoittavat ainoastaan lisäerikoisennusta semmoisen yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi mikäli mahdollista laitoksen liikekirjanpidon ja n. s. rahasääntökirjanpidon kesken, että jälkimäinen mahdollisimman pian kävisi aivan tarpeettomaksi, joten paljon työtä säästyisi ja tilit kävisi helpommin tarkastaminen. Onko tämä jo ensi vuonna saavutettavissa, on vielä mahdoton sanoa, mutta sähkötehtaalle näyttää tämä olevan erittäin tärkeä päämäärä.

A. Hoito.

Erä 3. Hallituksen Kaupunginvaltuustolle lähettämän ehdotuksen mukaisesti on apulaisjohtajan palkkaa korotettu.

Erät 5 ja 6. Palkankorotusta on ehdotettu kirjanpitäjälle 600 ja kassanhoitajattarelle 300 mk.

B. Käyttö.

Käyttöä koskevan rahasäännön järjestystä on kehitetty sikäli, että eri asemilla maksettavat palkat ja palkkiot on erotettu toisistaan, joten saadaan selvempi käsitys käyttöhenkilökunnan jakautumisesta.

Palkat ja palkkiot.

Erä 9. Insinööri Heikinheimon erottua ensimmäisen käyttöinsinöörin toimesta oli Hallituksen pakko taata hänen seuraajalleen palkkaa rahasääntöehdotukseen pantu määrä voidakseen saada tehtaan vaatimuksia vastaavan insinöörin.

Erä 10. Ensimmäisen käyttöinsinöörin vaihduttua lisääntyy toisen käyttöinsinöörin työtaakka tuntuvasti suuremmaksi säännöllistä määräänsä. Ikänsä ja kykynsä perusteella hän muutoinkin ansaitsee palkankorotusta, jota ehdotetaan annettavaksi 100 mk kuukaudessa. Kun hänen oli käyttöä valvoakseen asetettava asumaan Kasarmintorin aseman läheisyyteen ja maksettava kalliimpaa vuokraa kuin aikaisemmin Sörnäsissä, ehdotetaan sitä paitsi myönnettäväksi vuokratrahoja 600 mk.

Pääasema.

Erä 12. Sörnäsien aseman konemestari on nyttemmin ollut palveluksessa 5 vuotta, minkätähden hänelle ehdotetaan myönnettäväksi 600 markan palkankorotus.

Erä 13. Sen johdosta että Sörnäsien asemalla on otettu käyttöön yökäyttö vuoden umpeen ja konelaitoksia lisätty, täytyy alituinen tarkastus ulottaa jatkuvaksi suurimman osan vuorokautta, minkätähden ensi vuoden alusta käy tarpeelliseksi asettaa toinen konemestari.

Erät 14 ja 15. Kun kaikki koneenkäyttäjät ja lämmittäjät nyttemmin ovat olleet usean vuoden palveluksessa, on heidän palkkojaan tasoitettu sekä vuoden lopusta lähtien vakuutettu vähäinen vuokratraha niille heistä, jotka toistaiseksi eivät saa asuntoa tehtaalta, mutta joille ehdotetaan annettavaksi asunto hankkeissa olevasta asuinrakennuksesta.

Erä 16. Kun tehtaan kattilalaitos on vuoden varrella tuntuvasti laajentunut sekä varustettu koneellisilla hiilenkuljetuslaitteilla ja köysiradalla, on välttämätöntä korjaus- töitä ja käytön tarkempaa valvontaa varten asettaa ylikattilanhoitaja, joka konemestarin silmälläpidon alaisena alinomaa valvoo näitä tärkeitä yksityiskohtia.

Erä 18. Ylimääräisiä apulaisia varten oleva määräraha on nyttemmin osottautunut niukaksi ja sitä tarvitaan ensi vuonna vieläkin enemmän, kun talvipäivinä todennäköisesti tarvitaan ylimääräinen vartija pitämässä silmällä vastaista raitiotiekoneistoa.

Kasarmintorin asema.

Erät 19 ja 20. Koneenkäyttäjien palkkoja on monivuotisen palvelusajan perusteella korotettu itsekunkin 300 markalla.

Erä 21. Koneenkäyttäjäapulaisten lukua lisätään talvikaudeksi, sen johdosta että annetaan virtaa raitioiteille.

Kallion ja Töölön asemat.

Erät 22 ja 23. Kallion ja Töölön asemain vanhempain koneenkäyttäjien palkkoja on korotettu 300 markalla.

Uutisrakennukset ja kunnossapito.

Erä 25. Ensimmäisen laitoksen rakentamisesta lähtien on sähkötehdas itse suorittanut kaikkien asemainsa kaikki asetelaitteiden laajennukset. Paitsi näiden kunnossapitoa on lähimmässä tulevaisuudessa myös suoritettava laajoja uutistöitä raitiotieliikkeen y. m. johdosta. On sentähden katsottu oikeimmaksi, että näitä töitä varten oleva tehtaan ylimonttööri itsekohtaisesti mainitaan rahasäännössä, sen sijaan että hänen palkkansa aikaisemmin on pantu maksettavaksi kustakin eri työstä.

Erä 26. Akkumulaattoreja varten käy tarpeelliseksi asettaa ylimonttööri, kun Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt ehdotuksen että pattereja ei vakuuteta. Päinvastaisessa tapauksessa kustantaisi tavaranhankkija ylimonttöörin.

Erät 27—30. Uuden konehenkilökunnan lisäksitulon johdosta kohoavat lämmitys- ja valaistuskustannukset jonkin verran. Puhtaanapitomääräraha on osottautunut riittävämmäksi.

Käyttötarvikkeet.

Erä 31. Sen johdosta että hiilien purkamiskustannukset ovat köysiradan toimeentulua vähentyneet, on hiilien hinta huojistunut S:markalla 1:50 tonnilta. On sitä paitsi todennäköistä, että ensi vuonna hinnat ovat hiukan halvemmat kuin tänä vuonna, mutta sähkötehtaasta on kuitenkin näyttänyt olevan varovaisinta olla ottamatta tätä huomioon rahasäännössä.

Eriä 33—36 tarvitsee ainoastaan osittain ja hiukan korottaa konetehtaan lisääntymisestä huolimatta.

Erä 37. Sen sijaan alkavat konelaitoksen kunnossapitokustannukset kohota, syystä että vanhemmat osat kaipaavat laajempia korjauksia. Ensi vuoden määräraha kohoaa senkin johdosta, että turbiinin III kaikki lauhdutusputket täytyy uusiksi, koska likainen jäähdytysvesi on ne syönyt rikki. Tästä työstä yksin on tarveaineiden kustannuksia noin 16,000 mk.

Erät 38—41. Asemain kunnossapitomääräraha on niinkään osottautunut riittävämmäksi, minkätähden sitä ehdotetaan korotettavaksi 10,000 markalla.

C. Jakelu.

Menosääntöön jakelun kohdalle tehdyt järjestyksen muutokset johtuvat pääasiassa vähäisistä laitoksen sisäisessä järjestyksessä toimeenpannuista muutoksista, jotka ovat käyneet tarpeellisiksi tilaajaluvan suunnattoman lisääntymisen ja sen johdosta konttori-osastollekin asetettujen suurempien vaatimusten vuoksi. Sitä paitsi on kolmivuotisen käytön jälkeen alettu toimittaa laajaperäistä mittarien tarkastusta, minkä johdosta mittariosastoa on laajennettu ja on tarpeellista tehdä eräitä muutoksia sen aikaisempaan järjestykseen.

— Tarkastusosaston ja tiedonantotoimiston järjestäminen näyttelyyn yhteyteen on aiheutunut yhdistämään nämä.

Erä 43. Mittarikonttorin johtajalle ehdotetaan 600 markan palkanlisäystä.

Erä 44 käsittää kaksi näennäisesti uutta virkaa. Todellisuudessa kuitenkin on toinen näistä tarkastajista entinen mittarientarkastaja ja toinen mittarikonttorin aikaisempi apulainen. Uuden työjärjestyksen avulla saadaan tarpeellinen tarkempi mittarien lukemisen ja maksunpanon tarkastus aikaan.

Erät 45—48 ovat tuntuvasti kohonneet, pääasiallisesti sen johdosta että ensi vuonna täytyy olettaa mittarien luvun olevan noin 30 % suurempi kuin viime vuoden vaiheessa. Sitä paitsi ovat tämänvuotiset vastaavat määrärahat osottautuneet riittämättömiksi, sen johdosta että mittarien luku jo tänä vuonna on tuntuvasti suurempi kuin kuluvan vuoden rahasăäntöä laatiessa saattoi edellyttää.

Erät 49—51 ovat aikaisemmin olleet nimikkeen „Mittarien kunnossapito ja paikallepano“ kohdalla. Mittareja varten varattu summa edellyttää uusia mittareja asetettavan noin 3—4,000 sekä tarkastettaviksi otettavain ja jälleen käytäntöön pantavain vanhin mittarien luvun nousevan 5,000 vaiheille.

Erät 52—54 johtuvat pääasiallisesti mittarien tarkastuksesta, mutta osittain myös uusien mittarien tarkistamisesta. Kuluvan vuoden rahasăännön vastaava menoerä on pakosta täytynyt tuntuvasti ylittää.

Erä 53. Laboratorio-insinöörin työn ja vastuun lisääntymisen johdosta ehdotetaan hänen palkkaansa korotettavaksi 1,200 markalla.

Erä 54 on uusi.

D. Johtojen tarkastus, tiedonantotoimisto ja näyttely.

Erä 58. Johtojen tarkastaja, joka vasta tämän vuoden alusta asetettiin, on osottautunut erinomaisen hyödylliseksi ja ollut pitkin vuotta ahkerassa toimessa, minkätähden hänelle ehdotetaan palkankorotusta 1,200 mk.

Erä 59. Kuluvan vuoden menosäännön vastaava erä on ehdotettua pienempi, sen johdosta että osastolle vasta vuoden jälkipuoliskolla asetettiin useimmat apulaiset, syystä että työtä vuoden alkupuolella oli vähemmän.

Erä 62. Sittenkun hehkulamppuvarastokin on yhdistetty näyttelyyn, ovat sen menot kasvaneet niin, että käy tarpeelliseksi jonkin verran korottaa määrärahaa.

E. Johtoverkko.

Erä 63. Sen johdosta että nykyinen kaapelimestari jo on kuudetta vuotta ollut toimessaan, ehdotetaan hänelle palkankorotusta 600 mk.

Erä 65. Tämänvuotisessa rahasăännössä oleva määräraha on osottautunut riittämättömäksi, jotapaitsi verkko on laajentunut.

H. Sekalaiset menot.

Erä 80. Määräraha kesäloman hankkimiseksi työntekijöille, jotka ovat 5 vuotta kauemmin olleet tehtaan palveluksessa, pannaan ensi kerta rahasääntöön.

Erä 84. Kalustoa on tähän asti pääasiallisesti hankittu osin uutisrakennusten yhteydessä, osin tarverahoilla, jossa jälkimäisessä tapauksessa se on arvoa mainitsematta pantu kalustoluetteloihin. Kun uutta kalustoa nyttemmin enää tarvitsee hankkia vähemmän, ehdotetaan sitä vastedes hankittavaksi vuotuisilla voittovaroilla ja pantavaksi luetteloihin arvoa mainitsematta. Lisäsyöksi tämän ehdotuksen puolesta sopii mainita, että suuren osan kalustoa ei voi katsoa kestävän 10 vuotta, joka aika on määrätty kuoletuksen toimittamiseksi.

Erät 85—88. Kuluvan vuoden rahasäännön vastaavat erät ovat osottautuneet jonkin verran liian niukoiksi.

Erä 89. Jo kuluvan vuoden rahasääntöön oli vastaisen voimatarpeen tyydyttämistä koskevan kysymyksen selvittämiseksi pantu 12,000 markan määräraha, josta tänä vuonna kuitenkin ainoastaan noin 2,000 mk tulee käytettäväksi, koska puheenalainen työ paisuu niin laajaksi, että sen tyydyttävään suoritukseen tarvitaan pitempi aika. Sähkötehdas toivoo kuitenkin jo ensi vuoden kuluessa saavansa valmiiksi sellaisen yleiselvityksen, jonka pohjalla käy ryhtyminen alustaviin toimenpiteisiin. Aineiston laajuuteen nähden ja sen tyydyttävän käyttelyn aikaansaamiseksi ei tähän tarkoitukseen viime vuonna myönnetty määräraha kuitenkaan riittäne, minkätähden ensi vuoden rahasäännössä on samaan tarkoitukseen varattu lisäksi arviolta 10,000 markkaa.

Velkain suoritus.

Erä 90. Tämän nimikkeen kohdalle on pantu Helsingin Sähkö Valaistus O. Y:lle välikirjan mukaan suoritettava maksu.

Erä 91. Sähkötehtaalla on kaksi Kaupunginvaltuuston sille liittämistöiden helppottamiseksi myöntämää etuantimäärärahaa, toinen 250,000 mk vuodelta 1910 ja toinen 280,000 mk vuodelta 1912 (Valaistusyhtiön tilaajain liittämistä varten). Edellisestä määrärahasta on aikaisemman tilityksen mukaan käytetty kaikkiaan Smk 242,781: 98 ja kuluvan vuoden päättyessä maksettu takaisin 200,000 mk. Toinen määräraha on hiukan ylitetty, sillä loppusumma on Smk 286,556: 73. Sähkötehdas ehdottaa, että ensi vuoden rahasääntöön pannaan maksettavaksi Smk 129,338: 71 (= 42,781: 98 + 88,556: 73), joten sähkötehtaan koko jällellä oleva etuantevelka olisi tasaluvuin 200,000 mk.

Uutistyöt ja arvonnisäykset.

Erä 92. Arvaamattomia kaapeli- ja johtotöitä varten on pantu sama määrä kuin on kuluvan vuoden rahasäännössä.

Erä 93. Kuluvan vuoden rahasääntöön pantu mittarimääräraha on tuntuvasti ylitetty, syystä että tilaajain tulva on ollut sangen runsas. Ensi vuonna, jolloin rakennustoiminta on laimeampi, rahasääntöön pantu määrä kuitenkin riittänee.

Erä 95. Sähkökatuvalaistuksen toimeenpanemiseksi on laadittu erikoinen ohjelma, josta käyvät selville työn tärkeimmät yksityiskohdat. Ehdotetut uutistytöt käsittävät miltei yksinomaan sähkövalon laittamista kalliimman ja huonomman petrolivalaistuksen sijaan kaikille niille kaduille ja paikoille, missä tämän on katsottu tehtaan verkonlaajennuksia silmälläpitäen käyvän päinsä.

Erä 97. Kaupunginvaltuuston aikaisemmin vahvistaman suunnitelman mukaan oli sähkötehtaalla vuonna 1914 toimeenpantavia laajennustöitä varten käytettävänä 600,000 mk. Hallituksen anomuksen johdosta päätti Valtuusto, että tästä summasta saa käyttää 140,000 mk jo tänä vuonna, minkätähden ensi vuoden rahasääntöön pannaan ainoastaan jällellä oleva osa 460,000 mk.

Erät 98 ja 99 on rahasääntöön pantu Hallituksen Valtuustolle tekemäin erikoisesitysten mukaisesti.

Tulot ja ylijäämä.

Niinkuin rahasäännön yhdistelmästä näkyy, lasketaan sähkötehtaan bruttoylijäämän ensi vuonna nousevan 1,402,500 markkaan.

Suunnitelmanmukaiseen kuoletukseen on laskettu menevän 298,000 mk. Kun tehtaan kirjaanpantu arvo 1914 vuoden alussa lienee noin 8 miljoonaa markkaa, on sen korko 400,000 mk. Nettoylijäämä olisi niinmuodoin noin 704,500 mk.

Helsingissä, lokakuun 5 päivänä 1913.

Helsingin kaupungin Sähkötehtaan puolesta:

Bernh. Wuolle.

HELSINGIN KAUPUNGIN

**YLEISTEN TÖIDEN
HALLITUS**

*Helsingissä,
lokak. 15 p:nä 1913.*

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 320 a.

1914 vuoden rahasääntöehdotus.

Hallituksella on kunnia tässä lähettää ehdotuksensa Hallituksen alaisten „yleisten töiden“ sekä kaupungin Rakennuskonttorin 1914 vuoden menosäännöksi, ja saa Hallitus ehdotuksessa mainittuihin eriin nähden kunnioittaen esiintuoda seuraavaa:

**Rakennus-
konttori.**

Rakennuskonttorin virkamiesten eri palkkaeristä on ainoastaan kahteen tehtävä muutoksia. Kaupunginasemakaava-arkkitehti on nimittäin nyttemmin oikeutettu saamaan korotuksen viiden vuoden palveluksesta, joten hänen palkkansa on 11,000 mk, kuluvan vuoden rahasäännössä olevan määrän S:markan 10,833:33 sijasta. Sitä paitsi on Hallitus kaupunginasemakaava-arkkitehdin esityksestä katsonut olevan ehdottaminen hänelle matkarahoja 500 mk hänen kulujensa suorittamiseksi virka-asiolla matkustaessa.

Toinen palkanmuutos taas koskee varastonhoitajaa, joka ensi marraskuun 1 päivänä tulee olleeksi virassaan viisi vuotta, joten hänelle olisi annettava palkankorotusta 10 % eli kahdelta kuukaudelta 50 mk.

Puheenalainen virkamies on kuitenkin Hallitukselle huomauttanut, että työ Ainespihassa on lisääntynyt siinä määrin, että hänen, voidakseen sen suorittaa, täytyy käyttää työhön sunnuntaitkin, minkätähden ja kun elantokustannustenkin kohoaminen olisi otettava lukuun, hän on Hallitukselta anonut nykyisen palkkansa 3,000 markan korottamista 1,000 markalla. Tätä asiaa käsitellessään on Hallitus havainnut, että toista yhtä hyvillä edellytyksillä varustettua henkilöä ei liene virkaan saatavissa nykyisellä palkalla, ja sentähden katsonut olevan esittäminen, että Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustossa puoltaisi puheenalaista esitystä sekä, edellyttäen siihen myönnyttävän, ottanut vastaisen muutoksen huomioon Rakennuskonttorin rahasäännössä.

Tähän asti on Kaupunginasemakaava-osaston suoritettavana olevat nimenomaisesti insinööriteknilliset tehtävät voitu tarpeenmukaisesti ratkaista osaston omia arkkitehtejä käyttämällä, mutta useimmissa tapauksissa on siinä kuitenkin käytetty apuna insinööri-osaston teknillisiä voimia, jotka tietenkin ovat antautuneet käytettäväksi, mikäli heidän aikansa on sallinut.

Koska kuitenkin insinöörien aika näyttää käyvän yhä täpärämmäksi, heillä kun on kiireellisiä töitä omalla osastollaan, sekä kaupunginasemakaavakonttorille olisi tuntuvaksi

hyödyksi, jos se aina heti tarpeen vaatiessa voisi käyttää insinööriapua, näyttää nyttemmin olevan aika asettaa kaupunginasemakaavainsinööri, joka etusijassa toimisi kaupunginasemakaavaosastolla, mutta sen ohessa, mikäli aikaa riittäisi, ottaisi osaa muihin Rakennuskonttorin töihin. Tässä kohden huomautettakoon, että uusien tahi muutettujen katujen lopullisten balanssilinjain piirtäminen, joka työ tähän asti on kuulunut työpäällikön osastolle, missä sen on suorittanut milloin mikin osaston insinööreistä, olisi itse kaupunginasemakaavaluonnosten tärkeänä osana luettava kaupunginasemakaavaosaston tehtäviin, ja olisi tämä tärkeä työ siellä annettava kaupunginasemakaavainsinöörin suoritettavaksi.

Edellä esitettyjen näkökohtain nojalla on ensintulevan vuoden rahasääntöehdotukseen pantu 6,000 markan määräraha insinööriavun palkkaamiseksi kaupunginasemakaava-arkkitehdille.

Rakennuskonttorin kaikkien osastojen ylimääräisten insinööri- ja piirustaja-apulaisten palkkaamiseen kuluvana vuonna on ollut käytettävänä 15,000 markan määräraha. Kun tämä summa kuitenkin on osottautunut aivan liian niukaksi, tarvitaan tarkoitukseen ensi vuonna 25,000 mk. Huomattava nimittäin on, ettei kaikkia kaupunginasemakaavaosastolla suoritettavia töitä varten ole osotettu eri määrärahoja ja että osastolla nykyään olevain kolmen ylimääräisen arkkitehdin ja piirustajan vuosipalkkiot, 11,000 mk, näin ollen täytyy panna maksettaviksi edellä mainitusta määrärahasta, kun taas kaupunginarkkitehdin osastolla valmisteltavia töitä varten tarvitaan keskimäärin 6 ylimääräistä arkkitehtiä vuodessa ja näiden palkkiot nousevat 9,000 markkaan, joten siis näitä menoja on kaikkiaan 20,000 mk. Ja vaikka siis jo nämä erät ylittävät määrärahan 5,000 markalla, on ylitys oleva vieläkin suurempi, jos myöskin niiden ylimääräisten insinöörien ja piirustajain palkkiot, jotka insinööriosastolla työskentelevät esimerkiksi rahasääntöehdotuksen valmistelijoina, pannaan maksettaviksi edellä mainitusta määrärahasta, mikä kuitenkin on osittain voitu välttää siten, että sanottujen henkilöiden palkkiot on pantu maksettaviksi erinäisistä yleisiä töitä varten osotetuista määrärahoista. Kun tätä menettelyä ei kuitenkaan käy pitäminen oikeana ja työpäällikkö on katsonut olevan osaston ylimääräisen henkilökunnan palkkioiksi anominen 5,000 markan määrärahaa, ei Hallitus ole voinut olla ehdotukseensa panematta insinöörien ja piirustajain palkkaamiseen 25,000 markan kokonaismäärärahaa.

Tarverahain määräraha niinikään on osottautunut riittämättömäksi. Yksin konttorin piirustustarpeiden kustannukset nousevat vuosittain lähes 6,000 markkaan. Mutta sen lisäksi pitäisi konttorilla olla käytettävänä määräraha moninaisia painatustöitä, esimerkiksi työlistoja, tilauskirjoja, tuntikirjoja, ajolippuja y. m. s. tarpeita varten, puhumattakaan lukuisain aikakauskirjain tilaamisesta ja ammattikirjallisuuden täydentämisestä.

Tähän katsoen ja kun tarvittava määrä tuskin on tarkemmin laskettavissa, vaan on ilmoitettava likimäärin, on Rakennuskonttori Hallitukselta anonut määrärahan korottamista 6,000:sta 10,000 markkaan, jota anomusta Hallitus on katsonut olevan puoltaminen.

Kaupunginvaltuuston asiasta tekemän päätöksen johdosta on niille Rakennuskonttorin palveluksessa oleville ruumiillisen työn tekijöille, jotka ovat kaupungin palveluksessa olleet 5 vuotta tahi kauemmin, annettu viikon kesäloma täysin palkkaeduin ja tästä johtuneet kustannukset, Kaupunginvaltuuston Hallitukselle antaman määräyksen mukaan, pantu Rakennuskonttorin menosääntöön, minkätähden Hallitus on, saatuaan osastopäälliköiltä tiedon, montako työntekijää ensi vuonna saa nauttia edellä mainittua etua, menosääntöehdotukseensa pannut 7,000 markan määrärahan, joka jakautuu noin 220 miehen kesken.

Yleiset työt.

1. Rakennukset ja talot.

Suurin osa tämän luokan menoista sisältyy kaupunginarkkitehdin laatimaan ja Hallituksen hyväksymään erikoisehdotukseen, jota on perusteltu niiltä kohdin kuin Hallituksen mielestä on ollut tarpeellista.

Kuitenkin on Hallitus, mitä Marian sairaalan korjauksiin tulee, katsonut olevan lausuminen että, vaikka niihin tarvitaan tuntuva rahamäärä, sitä ei kuitenkaan käyne supistaminen, paitsi ehkä mikäli koskee erinäisten sisäisten maalaustöiden kustannuksia, jotka Hallitus kuitenkin on katsonut olevan paneminen nekin menojen joukkoon, jotta Rahatoimikamari saisi tilaisuuden tutkia sairaalain virkailijain esittämiä vaatimuksia.

Mainittujen eräin lisäksi on pantu 1,200,000 markan rahamäärä, jonka *Sipoon mielisairaalan* rakennustyön johtava arkkitehti on katsonut tarpeelliseksi työn jatkamiseen, ja saa Hallitus tässä yhteydessä mainita, että vuosiksi 1912 ja 1913 myönnettyistä varoista, kaikkiaan 929,000 markasta, tulee vuoden vaiheessa käytetyksi 780,000 mk. Näin ollen nousisi vuonna 1914 käytettävänä oleva summa umpiluvuin 1,350,000 markkaan.

Työpäällikön ja kaupunginarkkitehdin esityksestä oli 1913 vuoden rahäsääntöehdotukseen työpajarakennuksen teettämiseksi Ainespihaan pantu 10,000 markan määräraha. Kun kuitenkin kaupungin vesijohtolaitoksen päällikkö on katsonut edelleen tarvittavan lisätilaa Ainespihassa, teki Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolle esityksen selvityksen hankkimisesta sen tilan tarpeesta, jota Ainespihaa käyttävillä laitoksilla oli vastaisia laajennusmahdollisuuksia silmälläpitäen. Tämän esityksen hyväksyen Kaupunginvaltuusto käski kaupungin yleisten töiden ja teknillisten laitosten Hallitusten yhteisesti antaa lausunnon asiasta. Sittenkun tämä lausunto nyttemmin on annettu ja ehdotus Ainespihan alan jakamiseksi Kaasutehtaan, Vesijohtolaitoksen ja Rakennuskonttorin kesken tehty, saa Hallitus, vaikkei Kaupunginvaltuusto vielä ole tehnyt lopullista päätöstä asiasta, toistaa aikaisemman ehdotuksensa 10,000 markan määrärahan osottamisesta edellä mainitun erittäin tarpeellisen, kaksi isonlaista huonetta käsittävän työpajarakennuksen teettämiseen. Mutta kun Ainespihassa oleva sepänpajakin kaipaa laajennusta ja muuan Rakennuskonttorille kuuluva tavaravaja täytyy muuttaa toiseen paikkaan tilan saamiseksi Kaasutehtaan vastaisille laitoksille sekä lisäksi näyttää tarpeelliselta teettää vaja kaupungin kuorma-automobiilia ja kahta höyryjyriä varten, on ehdotuksen pantu 5,300, 2,000 ja 6,000 markan määrärahat viimeksi mainittuja töitä varten.

Lopuksi on tässä yhteydessä huomautettava, että vastamainittu Ainespihan tilan jako ja sen johdosta ehdotettu laajennus vaatii teettämään 2 1/2 metriä korkean ja 225

metriä pitkän uuden aitauksen alueen etelärajalalle, josta työstä on kustannuksia 2,000 mk. Tämä määräraha on tarpeellinen, sen johdosta että Ainespihan eteläpuolisen aitauksen nykyään pääasiallisesti muodostavat erinäiset makasiinirakennukset, jotka laajenuksen toimeenpantuakin jäävät paikoilleen, joten alueen tällä puolen ei ennestään ole varsinaista aitausta.

Menosääntöehdotukseen on yleisten paikkain ja katujen korjauksia varten pantu 25,000 mk. Aikaisemman 15,000 markan määrärahan korottaminen 10,000 markalla johtuu etusijassa siitä, että Konttori ei ole voinut viime vuosina pysyttää tarpeellisista kadunkorjauksista ja uudestipäällystämistä johtuneita menoja myönnetyn määrärahan puitteissa, vaan ovat näiden töiden kustannukset tuntuvasti ylittäneet osotetun rahamäärän. Tähän katsoen ja kun kaupungin kunnossapidettävään katujen pinta-ala on tuntuvasti lisääntynyt, samalla kun kasvava liikenne vaatii tehokkaammin pitämään kunnossa erittäinkin ajoteitä, on Hallitus katsonut olevan ehdottaminen korotettua määrärahaa, jonka suuruus ei ole tarkoin laskettavissa, vaan ainoastaan likimäärin arvioitavissa edellisiltä vuosilta saadun kokemuksen pohjalla.

Johtonaan Maistraatin ja Rahatoimikamarin yksissä neuvoin laatima niiden katujen luettelo, jotka ensi vuonna olisi päällystettävä paraslaatusilla tellikkakivillä asfalttiin, on Hallitus katsonut olevan ehdottaminen mainitulla aineella päällystettäväksi ainoastaan ne kadut, joita liikenne Hallituksen mielestä ehdottomasti vaatii päällystämään ketokiviä kestävämmällä aineella. Mainitusta luettelosta on sentähden rahasääntöehdotukseen pantu ainoastaan Simon- ja Arkadiakadun välinen L. Henrikinkadun osa, jossa vallitsevan vilkas liikenne ja joka nykyisen huonon kuntosensa johdosta on välttämättä korjattava.

Kirjelmässä viime elokuun 20 päivältä on Maistraatti, sen johdosta että kaupungin katselmusmiehet olivat tehneet muistutuksen Senaatintorin päällystystä vastaan, käsenyt Hallituksen rahasääntöehdotukseensa panna tarpeellisen rahamäärän viistoon torin poikki kaakosta luoteeseen käyvän ajotien päällystämiseksi paraslaatusilla tellikkakivillä asfalttiin. Tämän johdosta on katsottu tarpeelliseksi rahasääntöön panna arviolta 22,800 markan määräraha ajotien uudestipäällystämiseksi edellä mainituilla aineilla 9 metrin leveydeltä.

Sittenkun Maistraatti oli vuoden varrella velvoittanut Sirkuskadun viereisten talojen omistajat päällystämään mainitun kadun ketokivillä, mutta nämä olivat sen päällystäneet paraslaatusilla tellikkakivillä, on Hallitus, jonka mielestä kaupunginkin on päällystettävä mainitun kadun varrella sijaitsevan istutuksen viereinen katuosuutensa samalla aineella, pannut rahasääntöehdotukseensa tätä tarkoitusta varten 10,900 mk, johon summaan on myös luettu mainitun istutuksen vierelle asfaltista tehtävän jalkakäytävän kustannukset.

Itäisellä Viertotiellä vallitsevaa erittäin vilkasta liikennettä silmälläpitäen on viertotien edelleen päällystämistä tellikkakivillä pidetty tarpeellisena, koska käytetty viertopäällystys ei ole osottautunut kyllin lujaksi, ja saa Hallitus sentähden kunnian ehdottaa osotettavaksi 63,900 mk 3 ja 5 linjan välisen viertotien osan päällystämiseksi tellikka-

2. Kadut ja yleiset paikat.
Korjaus ja kunnossapito.

kivillä. Rahamäärän runsaus johtuu siitä, että kaupunki on korvausta vastaan ottanut huolehtiakseen mainitun viertotien viereisiin taloihin kuuluvain katuosain kunnossapidosta.

Hakaniemen torin kauppahallin rakennustyö on nyttemmin edistynyt niin pitkälle, että halli voidaan ensi vuoden alusta luovuttaa tarkoitukseensa. Koska kuitenkin on edellytettävissä tomun suuressa määrin haittaavan halliliikettä, on ryhdyttävä panemaan rajakkaiset kadut siihen kuntoon, että ne käy tyydyttävästi puhdistaminen. Vuoden varrella on Itäinen Viertotie kauppahallintontin viereltä päällystetty paraslaatuksilla tellikkakivillä, mutta tätä ainetta lienee myös käytettävä Sörnäsän Rantatiehen ja hallia koillisessa rajoittavaan toisen linjan jatkokseen, minkätähden ja katsoen Sörnäsän Rantatien erittäin vilkkaaseen liikenteeseen on pidetty tarpeellisenä uudesti päällystää hallin ja rajakkaisen rautatieraitteen välinen tämän tien osa sekä tarkoitukseen varata 42,300 mk, jota paitsi 7,750 mk on varattu samallaisen päällystykseen laittamiseksi kaupungille kuuluvalla toisen linjan osalle, edellyttäen Maistraatin velvoittavan talonomistajat samalla aineella päällystämään katuosuutensa.

Kun Hietalahden Etelärannan ja Laivurinkadun ketokiveys Pursimiehen- ja Tehtaan- kadun väliseltä osalta on ala-arvoisessa kunnossa, on näyttänyt tarpeelliselta ensi vuonna päällystää ne uudestaan, jota tarkoitusta varten rahasääntöehdotukseen on pantu kaksi menoerää, toinen 5,800 ja toinen 1,800 mk. Niinikään on tulli- ja pakkahuoneen edustalla oleva Rahapajanrannan osa katsottu olevan uudestipäällystettävä sadeveden johtamiseksi, ja on tarkoitukseen varattu 7,800 markan määräraha, jolla myös voidaan uusia tavara- vajain N:ojen 7 ja 8 sekä 8 ja 9 välisten avonaisten paikkain ketokiveys.

Sörnäsän Rantatien pohjoisosan ketokiveys niinikään on uusittava, ja tarvitaan tähän tarkoitukseen 5,400 markan määräraha.

Sittenkun vuoden varrella on tehty erinäisiä kokeita päällystämällä katupintoja n. s. tervavierroksella, ja vaikkei tämän aineen lujuudesta vielä ole saatu kokemusta, on Rakennuskonttori kuitenkin katsonut olevan ehdottaminen mainittua ainetta käytettäväksi sellaisten katupintain päällystämiseen, jotka ennestään ovat päällystettyjä tavallisella vierroksella ja joiden päällystys nyt olisi uusittava. Koe on sangen tärkeä aineen lujouden selville saamiseksi eri liikenneoloissa, ja kun sen on huomattu erittäin hyvin hillitsevän ääntä sekä synnyttävän sangen vähän tomua, on Rakennuskonttori näiden viimeksi mainittujen etujen johdosta pitänyt toivottavana, että tätä ainetta, vaikka sen hinta on verraten kallis, nimittäin 5 mk m²:ltä, käytettäisiin uudestipäällystyessä kaupungille kuuluvaa Puistokadun sekä Tehtaan- ja Merikadun välistä Laivurinkadun osa.

Erinäisten kaupungin katuosuuksien viereisten puukaiteiden uusimiseen ja korjaukseen tarvitaan 7,000 mk. Se seikka että näitä kaiteita ei ole ehdotettu uusittaviksi rautakaiteilla, johtuu siitä että puheenalaiset puukaiteet ovat kaikki väliaikaisia.

Urtietyöt.

Niinkuin edellä mainittiin, tulee Hakaniementorin kauppahalli ensi vuonna luovutettavaksi tarkoitukseensa, minkä jälkeen Hallitus edellyttää torilla avonaisissa kokuissa harjoitetun kaupan tulevan kiellettäväksi. Näin ollen olisi suotava, että siten joutilaaksi tuleva toriala pantaisiin semmoiseen kuntoon, että siinä kävisi harjoittaminen kaupaa maalaisajoneuvoista.

Sitä varten olisi tarpeellinen ala, Hallituksen arvion mukaan 3,500 m², päällystettävä joko paraslaatuksilla tellikkakivillä asfalttiin, toislaatuksilla tellikkakivillä asfalttiin tai tervavierroksella, joissa eri tapauksissa kustannukset olisivat 56,000, 35,000 ja 2,000 mk. Näistä aineista on Hallitus katsonut olevan tässä tapauksessa puoltaminen toisluokkaista tellikkakiveä ja asfalttia, koska nämä aineet tarjoovat samat edut kuin ensiluokkainen tellikkakivi mitä puhtaanapitoon tulee ja taas tervavierrokseen verraten vähemmän vaikeuksia vastedes tarpeellisia osittaisia päällystyksen uusimisia toimeenpannessa, jotka todennäköisesti käyvät välttämättömiksi, koska ruoppausaineella täytetty tori ei vielä ole saavuttanut tarpeellista lujutta. Työn suorittamiseen käytettävästä 35,000 markan määrärahasta tarvitsisi kuitenkin ensi vuoden rahasääntöön panna ainoastaan 3,500 mk, jos edelliseltä vuodelta säästyneen määrärahan, Smk 31,503: 30, joka oli tarkoitettu käytettäväksi Hakaniemen hallin nyttemmin peittämän toripinnan päällystämiseen toisluokkaisilla tellikkakivillä asfalttiin, saa käyttää tähän työhön. Edellyttäen ehdotuksen tulevan hyväksytyksi on Hallitus ehdotukseensa pannut ainoastaan tarvittavan lisämäärärahan, 3,500 mk.

Kaupunginvaltuuston kesäkuun 10 päivänä 1913 edeltäpäin osottama 29,600 markan rahamäärä ketokiveyksen laittamiseen seuraaville kaupungille kuuluville katuosille: 5 linjan ja Helsinginkadun väliselle Kaarlenkadun osalle, Itä ja Länsi Brahekadun väliselle Helsinginkadun osalle sekä Länsi Brahe- ja Kajaaninkadun väliselle Porvoonkadun osalle ynnä Kaarlen- ja Brahekadun välisen Helsinginkadun osan tasoittamiseen, jotka työt on vuoden varrella suoritettu, jotta raitiotieverkon käy ulottaminen Kallion halki Porvoonkadulle, on Helsinginkadun uusiutuneiden painumisten johdosta osottautunut näihin töihin riittämättömäksi, minkätähden todellisia menoja vastaava määrä 33,600 mk on pantu menosääntöehdotukseen.

Varatakseen Raitiotieosakeyhtiölle tilaisuuden ensi vuonna rakentaa uusia raiteita Kallioon, niinkuin yhtiö kaupungin kanssa tekemässään välikirjassa on sitoutunut, on rahasääntöehdotukseen erinäisten tasoitustöiden ohessa pantu kustannukset seuraavain kaupungin katuosuuksien kiveämisestä, nimittäin Hämeen- ja Alppikadun välisen 2 linjan, 1 ja 2 linjan välisen Alppikadun, Alppi- ja Castrénkadun välisen 1 linjan sekä 1 ja 2 linjan välisen Castrénkadun.

Maistraatin kehotuksesta on rahasääntöehdotukseen myös pantu määrärahat seuraavain kaupungin katuosain kiveämistä varten, nimittäin:

Itä Papinkadun	Smk	10,700: —
Kristiinankadun Helsingin- ja Porvoonkadun väliltä	„	13,400: —
Kulmalankadun	„	1,030: —
Sibyllankadun	„	5,200: —
Suvilahdenkadun	„	13,000: —
Runebergkadun Pohjois-Rautatie- ja Arkadiakadun väliltä	„	9,600: —
Arkadiakadun Runeberg- ja Fredrikinkadun väliltä	„	8,000: —
Museokadun Cygnæus- ja Runebergkadun väliltä	„	11,500: —

Ruusavillakadun Kammion- ja Meilahdenkadun väliltä	Smk	1,200:—
Töölönkadun Kammion- ja Meilahdenkadun väliltä	„	5,200:—
Topeliuskadun Kammion- ja Meilahdenkadun väliltä	„	11,300:—
Hietaniemenkadun Runeberg- ja Nordenskiöldkadun väliltä	„	21,400:—

Maistraatti on Hallitukselle ilmoittanut sotilasviranomaisten ryhtyvän ketokivillä päällystämään mainittujen viranomaisten hallussa olevaan 4 kaupunginosan kortteliin N:o 217 rajoittuvia katuosia.

Tämän johdosta on Hallituksen mielestä ollut tarpeellista rahasääntöehdotukseen panna 13,700 ja 7,400 markan määrärahat mainittua kortteliä lännessä ja pohjoisessa rajoittavain, kaupungille kuuluvain Runeberg- ja Etelä Rautatiekadun osain päällystämiseksi ketokivillä.

Edellä mainittujen kiveystöiden lisäksi on Hallituksen mielestä tarpeellista kivetä kaupungin osa Kalastajatoria sekä kaupungille kuuluvat Hernesaaren- ja Tehtaankadun välinen Perämiehenkadun ynnä Perämiehen- ja Tokankadun välinen Hernesaarenkadun osa. Määrärahoja tarvitaan näihin töihin sen johdosta, että olisi saatettava liikenteen vaatimuksia vastaavaan kuntoon Kalastajatori, joka on Munkkisaaren- ja Hernesaarenkadun länsiosan välisenä liikenneväylänä, jotka kadut jo on päällystetty, ja taas määräraha molempain viimeksi mainittujen katuosain päällystämistä varten on tarpeellinen sen johdosta, että ne Helsinginniemen huvilakaupungin luoteisosaa rajoittavina olisi pantava liikenteen vaatimuksia vastaavaan kuntoon.

Katajanokan itäosasta varastopaikoiksi varatulla alueella vallitsee erittäin vilkas raskaiden ajoneuvojen liikenne. Kun eivät varastokortteleja rajoittavat kadut kuitenkaan ole mitenkään lujitettuja, vaan ainoastaan tasoitettuja, on vuosittain keväin syksyin vaikea pitää niitä liikenteen vaatimuksia vastaavassa kunnossa. Tähän katsoen ja kun vuotuisia kunnossapitokustannuksia varmasti kävisi melko lailla supistaminen, jos alueen vilkkaimmin liikennöidyt katuosat kivettäisiin, on Hallitus katsonut tarpeelliseksi ensi vuoden rahasääntöön panna 3,000 markan määrärahaerän koko puheenalaisen alueen halki kulkevan Kruunuvuorenkadun vilkkaasti liikennöidyn itäosan päällystämiseksi ketokivillä.

Kuluvana vuonna on korttelin N:o 192 kaikille tonteille rakennettu suuremmissa liiketalojä, mikä seikka siellä todennäköisesti kehittyvän erittäin vilkkaan liikenteen yhteydessä vaatii lujittamaan kortteliä ympäröiviä katuja. Tämän johdosta ja kun kaupungille kuuluu osa sekä Arkadiakatua että herra Nikolajeffin uutisrakennuksen itäpuolella sijaitsevaa avonaista paikka, on rahasääntöehdotukseen katsottu olevan paneminen 12,200 markan määräraha vastamainittujen katuosain päällystämiseksi ketokivillä.

Tasointustyöt.

Suurin osa ensintulevan vuoden menosäännön erinäisiä kaduntasoituksia varten ehdotetuista rahamäärästä on siihen pantu, ei etusijassa uusien tonttien saamiseksi asuntotarkoituksiin käytettäväksi, vaan eräitä muita laitoksia ja tarkoituksia silmälläpitäen. Niinpä on, sen johdosta että raitiotietä ensi vuonna jatkettaneen pitkin Kallion toista linjaa, rahasääntöön pantu ensimmäisen ja toisen linjan laajentamiseksi täyteen leveyteensä tarpeelliset menot, arviolta 45,000 ja 12,000 markkaa, sekä Castrénkadun kohottamiseksi

ensimmäisen ja toisen linjan väliltä 7,400 mk ynnä Alppikadun laajentamiseksi täyteen leveyteensä 7,000 mk.

Samasta syystä, nimittäin sen johdosta että raitioiteitä on aikomus ensi vuonna jatkaa pitkin Itäistä ja Läntistä Viertotietä, on:

Itäisen Viertotien laajentamiseksi Kulmalankadun ja Sörnäsän rautatien poikki vievän sillan väliseltä osalta 25 metrin levyiseksi sekä mainitun sillan ja kaupunginportin väliseltä osalta 15 metrin levyiseksi ehdotettu 35,000 mk;

Läntisen Viertotien laajentamista ja osittaista oikomista varten Humal- ja Munkkiniemenkadun väliltä 50,000 mk, johon summaan myös sisältyvät kustannukset tarpeelliseksi katsotusta viertotien laskemisesta Humaliston korttelien N:ojen 512 ja 513 viereltä, joten viertotien nousu vähenisi 1 : 15:stä 1 : 35:en.

Edellä ehdotettu Itäisen Viertotien laajennus vaatii myös laajentamaan Sörnäsän haararadan poikki vievän sillan noin 19 metrin levyiseksi. Mutta koska tämä työ Hallituksen mielestä on valtionrautateiden hallinnon teetettävä, ei sitä varten ole pantu määrärahaa rahasääntöön.

Helsingin- ja Josafatinkadun välisen Kristiinankadun osan tasoitusta ja laskemista varten, mikä työ on sikäläisen sangen huomattavan liikenteen vaatima, on rahasääntöön pantu 7,600 markan määräraha Rahatoimikamarin pöytäkirjanotteessa toukokuun 10 päivältä 1913 Hallitukselle annetun tehtävän johdosta.

Sittenkun raitiotielinja nyttemmin ulottuu Porvoon- ja Kajaaninkadun risteykseen, on todennäköistä, että tätä linjaa lähimmässä tulevaisuudessa täytyy pidentää ainakin johonkin kohtaan aivan Eläintarhan Kehätien ja emäradan risteyksen itäpuolelle. Kun kuitenkin raitioiteiden päällikkö on sanonut epäilevänsä, sopiiko jo tehty verraten jyrkkä Karjalankatu raitiotien paikaksi, on Rakennuskonttori katsonut olevan syytä jo nyt anoa osotettavaksi 48,000 mk Kotkan- ja Karjalankadun välisen Viipurinkadun osan tasoittamiseen, jottei puuttuisi tilaisuutta raitioiteiden esteettömään jatkamiseen. Tässä yhteydessä on lisäksi mainittava, että puheenalaisen kadunteon johdosta sitä paitsi saataisiin 8 rakennettavaksi käytettävää yhdenperheen tonttia, joka tulos ansaitsee sitä suurempaa huomiota, kun nykyään on tuskin ainoatakaan tuollaista tonttia käytettävänä.

Koska Haapaniemen istutusta saa pitää pääkohdissaan valmiina ja sitä idässä rajoittava Laaksokatu on ainoastaan osittain tasoitettu, on näyttänyt suotavalta järjestää tämä katu lopullisesti täyteen leveyteensä, jota tarkoitusta varten on pantu 3,600 markan määräraha.

Niinkuin edellä olevista ehdotuksista käynee selville, ei Hallitus ole pitänyt tarpeellisenä uusia kaduntasoituksia teettämällä lisätä tavallisten asuntotonttien lukua, syystä että niitä on kuluvana vuonna sangen vähän kysytty. Ainoat mainittavammin halutut tontit ovat Vallilan työväenasuntoja varten aiotut, joita nyttemmin on ainoastaan aniharvoja käytettävänä. Tämän johdosta on Hallitus katsonut olevan tekeminen Kaupunginvaltuustolle esityksen määrärahan myöntämisestä Vallilan katuverkon laajentamiseen niille alueille, joiden kaupunginasemakaavajaoituksen Hallitus on kuluvana vuonna esittänyt. Viimeksi maintulla alalla tasoitettaviksi ehdotetut kadut ovat:

Pakaankatu puoleen leveyteensä Suvanto- ja Hattulantien väliltä	Smk	12,200:—
Hattulantie Pakaankadun ja Kangasalan tien väliltä	„	8,400:—
Somerontie Pakaankadun ja Kangasalan tien väliltä	„	8,600:—
Kangasalan tie Hattulan- ja Inarintien väliltä	„	15,500:—
Eurantie Inarintien ja Itäisen Viertotien väliltä	„	12,800:—
Inarintie Ouluntien ja Sturekadun väliltä	„	7,400:—
Pernajantie Pakaankadun ja Inarintien väliltä	„	8,000:—
Hauhontie Eurantien ja Itäisen Viertotien väliltä	„	23,500:—

joten saataisiin rakennettaviksi 47 tonttia.

Rahatoimikamarin aloitteesta ja kun ei kaupungin käytettävänä nykyään ole tehdasliikettä eikä varsinkaan pienteollisuutta varten sopivia tontteja, on Hallitus vuoden varrella laatinut ja Rahatoimikamarin tarkastettavaksi lähettänyt ehdotuksen tehdasalueen järjestämiseksi kohta Sörnäsän haararadan pohjoispuolelle. Edellyttäen ehdotuksen saavan lopullisen hyväksymisen on Hallitus rahasääntöehdotukseensa pannut tarpeellisen rahamäärän mainittua tehdasaluetta rajoittavain katujen tasoitusta varten, jotka kadut olisivat Teollisuuskatu, Vesijohtokatu, Elimänkatu, Mäntsäläntie sekä Vesijohto- ja Teollisuuskadun väliset kujat. Sitä paitsi ja koska puheenalaisia teollisuustontteja tuskin kysyttänee, elleivät ne ole rautatieraitteen yhteydessä, on anottu 165,000 markan määrärahaa kahden haararaitteen laskemiseksi Teollisuuskadulle ja sieltä Sörnäsän haararadalle, joiden raiteiden pituus olisi yhteensä 1,300 metriä. Hallituksesta on kuitenkin näyttänyt sopivalta tässä yhteydessä huomauttaa että, koska teollisuustontteja vuoden varrella todennäköisesti kysyttäisiin ylen vähän, ei liene syytä osottaa niitä sangen tuntuvia rahamääriä, joita ehdotuksen toteuttaminen vaatisi.

Sörnäsän asemalta Vanhankaupunginlahden länsirannan eteläosaa pitkin kulkevan rautatieraitteen laskemista varten on pantu 192,000 markan määräraha, sen johdosta että Kaupunginvaltuusto teurastamoasian yhteydessä päätti, että mainittua rautatielaitosta on hetimiten ryhdyttävä rakentamaan. Se seikka että tämän ainoastaan 780 metrin pituisen rataosan kustannukset nousevat edellämainittuun huomattavaan määrään, johtuu siitä, että rata pitkin pituuttaan on sijoitettava korkealle penkereelle, jonka tekoaineita ei saada mistään radan aiheuttamasta leikkauksesta, vaan täytyy joko ostaa tai kaivamalla hankkia muualta.

Nimikkeen „Rakennukset ja talot, Uutistyöt“ kohdalle on Hallitus pannut määrärahan erinäisiä Ainespihan rakennustöitä varten, koska on välttämätöntä lisätä Ainespihan tilaa. Tämä ei kuitenkaan käy päinsä, ellei aluetta etelässä rajoittavaa, Malminkadun itäosasta Leppäsuon rautatienylimenokohtaan kulkevaa tietä kokonaan poisteta. Mutta kun mainittu tie täyttää todellista liikennetarvetta, on sen sijaan laitettava toinen liikenneväylä, joka taas on aikaansaataavissa ainoastaan siten, että Malminkadun länsipuolinen, vielä tasoittamaton osa pannaan liikennekuntoon. Tästä on laskettu olevan kustannuksia 12,000 markkaa.

Osakeyhtiö Maanviljelijäin Maitokeskuksella on kortteliin N:o 192 tekeillä huomattava rakennusryhmä, joka ensi vuonna tulee luovutettavaksi tarkoitukseensa. Korttelia lännessä rajoittavaa Salomoninkadun ja Etelä Rautatiekadun välistä Annankadun osaa ei kuitenkaan voi ajoneuvoilla kulkea, minkätähden ja kun yhtiön rakennusryhmän saattaminen liikenne-

yhteyteen ehdottomasti vaatii panemaan mainitun katuosan ajokuntoon, on Hallitus katsonut kadun täyteen leveyteen tasoittamista varten olevan ehdotukseen paneminen 6,300 markkaa.

Vaikka tosin rakennettavaksi käytettävään tonttien kysyntä ensi vuonna todennäköisesti ei ole suuri, on kuitenkin näyttänyt olevan syytä ryhtymällä töihin eräillä vielä tasoittamattomilla kaduilla panna kuntoon ne Töölön kaupunginosan alueet, mitkä osin viime ja osin tänä vuonna on enimmältä osalta järjestetty. Siinä mielessä on Rakennuskonttori ehdottanut tasoitettavaksi Temppekkadun korttelien 425, 431 ja 427 kohdalta 31,500 markalla, Runeberg- ja Temppekkadun itäosan välisen Lutherkadun osan 45,000 markalla, Runeberg- ja Temppekkadun välisen Sampokadun osan 6,100 markalla sekä Fredrikin- ja Lutherkadun yhtymäkohdan 15,000 markalla. Kun tästä ei olisi ainoastaan sitä etua, että koko Töölön kaupungin keskusta tulisi lopullisesti järjestetyksi, vaan myös edellä mainittujen katujen louhostöistä saataisiin huomattavat määrät Katajanokan itäisimpään osaan teetettäviin laiturirakennuksiin tarvittavia luohoskiviä, jonka viimeksimainitun työn teettämisestä Hallitus aikoo toisessa yhteydessä tehdä esityksen, on Hallitus katsonut olevan rahasääntöön paneminen edellä mainitut Rakennuskonttorin esittämät rahamäärät. Vaikkei mainittua laiturirakennusta teetettäisikään ensi vuonna, tarvitaan puheenalaiset louhoskivet kuitenkin kaupungin muihin tarkoituksiin, muun muassa vuoden varrella suoritettaviin viertämistöihin sepeliksi, ja näin sitä suuremmalla syyllä, kun yksityisten omistamilla tonteilla teetettävistä rakennustöistä todennäköisesti ei ole odotettavana mainittavia louhoskivimääriä ensi vuonna. Tässä yhteydessä lienee tiedoksi mainittava, että Töölön alueella olleet sepelikivivarastot nyttemmin on miltei tyyten kulutettu.

Kun Hallituksesta on näyttänyt toivottavalta, että ryhdyttäisiin tasoitustöihin Meilahden kaupunginosassa, jotta siten saataisiin käytettäväksi tontteja, joihin kaupungin väestön varakaampi osa voisi teettää yhdenperheen taloja, on Hallitus, edellyttäen että Meilahden kaupunginasemakaava ensi vuoden alussa saavuttaa asianmukaisen vahvistuksen, ehdottanut teetettäväksi seuraavat kadut, nimittäin:

Lääkärikadun ja Koivutien välisen Töölönkadun 19,800 markalla, Lääkärikadun pitkin pituuttaan 55,300 markalla, Koivutien ja Lääkärikadun välisen Kuusitien 11,400 markalla sekä Koivutien 15,900 markalla, jotka kadut on valittu silmällä pitäen niiden alaisten viemärijohtojen yhdistämistä ennestään oleviin kaupungin lokaviemäriverkon haarakkeisiin. Edellä ehdotettujen kaduntasoitusten johdosta saataisiin 22 tonttia rakennustarkoituksiin käytettäväksi.

Lisäksi on esillä olevaan menoluokkaan pantu 15,000 markan määräraha Läntisen Viertotien levittämiseksi niiltä paikoilta, joiden vierelle uutisrakennuksia jo on tehty tahi vuoden varrella teetetään. Ensintulevaksi vuodeksi tarvittava rahamäärä on laskettu täksi vuodeksi tarkoitukseen myönnettyä määrärahaa suuremmaksi, sen johdosta että melkoiset viertotien osat täytyy kadun lopullisen järjestämisen aikaansaamiseksi uudestaan vaakituttaa, minkä johdosta tietä on paikatellen tuntuvasti korotettava.

Itäisellä Viertotiellä tarvitaan 5,000 markkaa Suruttoman huvila-alueen kohdalla aloitetun levitystyön loppuunsaattamiseksi, mikä työ on ainoa, joka on jällellä jotta Itäinen Viertotie tulisi pitkin pituuttaan saatetuksi kaupunginasemakaavassa osotettuun leveyteensä.

Sittenkun Hallitus oli Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja hyväksyttäväksi lähettänyt lopullisen suunnitelman Santa- ja Busholman saarien järjestämiseksi ja Rahatoimikamari tämän johdosta antamassaan mietinnössä oli huomauttanut, että koko suunnitelman toteuttamiseen tarvittaisiin tarkoitukseen aikaisemmin myönnettyjen määrän, kaikkiaan 600,000 markan lisäksi 4,200,000 markkaa, päätti Valtuusto kokouksessaan kesäkuun 10 päivänä 1913 osottaa viimeksi mainitusta summasta 1,700,000 markkaa maksettavaksi 1911 vuoden obligatsioonilainasta puheenalaisten töiden jatkamiseen.

Tämän johdosta on Hallituksella, joka on pannut viimeksi mainitun rahamäärän vuodeksi 1914 laatimansa menosääntöehdotukseen, kunnia huomauttaa, että puheenalaisella alueella on aikomus ensi vuonna loppuun suorittaa tässä seuraavan suunnitelman mukaiset työt, nimittäin:

Tasoitetaan:

Laivarantaa	noin	4,400 m ²	19,500:—	
Santaholmanrantaa	"	14,300 "	67,500:—	
Meklarikatua	"	1,800 "	7,900:—	
Vaihdekatua	"	12,400 "	54,500:—	
Tarmokatua	"	4,400 "	102,500:—	
Murtajakatua	"	2,160 "	9,500:—	
Saukkokatua	"	11,000 "	175,000:—	
Lastaajakatua	"	8,800 "	30,800:—	
Pursirantaa	"	5,000 "	22,000:—	489,200:—

Rautatieraitteita lasketaan:

Laivarantaan	noin	680 p.m.	23,200:—	
Santaholmankatuun	"	1,000 "	31,900:—	
Ruoholahdenrantaan	"	530 "	52,300:—	
Saukkokatuun	"	820 "	23,000:—	130,400:—

Viemärijohto laitetaan seuraavain katujen alle:

Laivarannan	1,650:—	
Santaholmankadun	17,200:—	
Meklarikadun	7,400:—	
Tarmokadun	2,800:—	
Murtajakadun	6,700:—	
Saukkokadun	21,100:—	
Lastaajakadun	9,300:—	66,150:—

Penger sekä silta Ruoholahdenrannan ja Busholman välisten kahden 5,5 metriä leveän kanavan poikki 365,700:—

Rantasilloja:

Laivarantaan noin 285 m pitkä 7,5 m syvään veteen..... 459,000:—
 Rantasiltaa 6,5 m syvään veteen ylimenokohdan ääreen noin
 150 metrin pituudelta 106,000:—
 Pursirantaan 170 m pituudelta 5 metrin syvään veteen..... 166,000:— 731,000:—

Kivetään:

Santaholmankatua noin 3,500 m² 8,500:—
 Ruoholahdenrantaa ” 3,200 ” 7,750:— 16,250:—

Sekalaisia menoja 1,300:—
 Kustannuksia on siis kaikkiaan Smk 1,800,000:—

Jos tästä luetaan pois aikaisemmin osotettu ja jo käytetty 600,000 markan määrä, käytettäisiin siis myöhemmin myönnetystä määrärahasta kuluvan vuoden jälkipuoliskolla ja vuonna 1914 noin 1,200,000 mk, joten siis 500,000 mk olisi käytettävänä vuonna 1915, ehkä myös vuonna 1916, teetetäviin töihin. Se seikka että edellä mainittu ohjelma on ehdotettu toteutettavaksi 1914 vuoden kuluessa, johtuu osin siitä, että täytyy teettää koko joukko kadunsaostustöitä, jotta saataisiin näihin laiturirakennuksiin tarpeellinen määrä louhoskiviä, osin siitä että Hallitus on kaupunginviranomaisten asiassa lausuman toivomuksen mukaisesti tahtonut saada satamia ja muita laitoksia mahdollisimman pian kuntoon siinä määrin, että kaupunki lähimmässä tulevaisuudessa voisi saada tuloja laitosten käyttämisestä.

Erinäistä kunnossapitoa ja täydennystöitä sekä lokaviemäriin huuhteluun käytettävän 3. Kanavat ja viemärijohtot.
 veden kustannuksia varten on pantu saman suuruiset määrärahat kuin on kuluvaksi vuodeksi myönnetty.

Lähinnä Mikonkatua sijaitsevan Hallituskadun osan alainen lokaviemäri on tehty puusta ja on nyttemmin niin laho, että se täytyy uusida. Se seikka ettei puheenaista kanavaa ole ehdotettu rakennettavaksi kestävämmästä aineesta kuin puusta, johtuu siitä, että sitä ei käy laskeminen yhtä syvään katupinnan alle kuin kaupungin muut lokaviemärit sijaitsevat, minkätähden talvisaikaiset pakkaset turmelisivat esimerkiksi sementtiputkesta tehdyn viemärijohtoon.

Runsaampien sateitten aikana on osottautunut, että Kauppatorin imukaivot eivät ole kyetneet nielemään niihin juoksevia vesimääriä, mikä epäkohta etusijassa johtuu siitä, että pääputket, joihin nämä imukaivot on yhdistetty, ovat osittain merenpinnan alapuolella.

3. Kanavat ja viemärijohtot.
 Korjaus ja kunnossapito.

Tämän johdosta torille syntyneiden tulvain välttämiseksi on sentähden pidetty suotavana, että erityiset matalammalla sijaitsevat, erillään päälokaviemäreistä olevat johdot laitettaisiin mainituista kaivoista suorastaan satamaan, josta työstä olisi kustannuksia 1,300 markkaa.

Ensimmäisiä katuja Kallioon tehdessä varustettiin ne pienemmillä imukaivoilla kuin mitä nykyään on käytännössä. Kun kuitenkin noiden vanhamallisten kaivojen puhdistaminen tuottaa vaikeuksia eikä niiden hajulukkaan käy yhdistäminen isompia kuin 6 englannin tuuman putkia, lienee näiden kaikkiaan 20 kaivon sijaan teetettävä uudet sopivampaa mallia. Tästä työstä on kustannuksia 3,000 markkaa.

Uutistytöt.

Uutistöiden nimikkeen kohdalla mainituista lokaviemäreistä ovat ainoastaan Raakelkadun alle ehdotettu samoinkuin myös Hesperianpuistosta Töölön sokeritehtaan alueen halki kulkeva katkaiseva lokaviemäri ynnä Arabian ja Hermannin II välisen Itäisen Viertotien osan alle ehdotettu viemärijohto sellaisia, jotka eivät ole aiheutuneet lähinnä edellisen nimikkeen kohdalla teetettäväksi ehdotetuista kaduntasoitustöistä. Raakelkadun alainen lokaviemäri on tarpeellinen, jotta kävisi ulottaminen Böhlen esikaupungissa olevan lokaviemäriverkon myöskin niille mainitun, verraten hyvässä kunnossa olevan kadun viereisille tonteille, joita ei käy yhdistäminen vesi- ja lokaviemäriverkkoon. Ehdotukseen on sentähden pantu tähän työhön tarvittava rahamäärä 3,500 markkaa.

Kuluvana vuonna on Eläintarhaan ryhdytty rakentamaan puhdistusasemaa, johon tulisi kaikki lännestä Töölönlahteen laskeva likavesi. Kun kuitenkin tarkoitukseen tarpeellisista likavesijohdoista tänä vuonna voivat valmistua ainoastaan Humalistosta ja Diakonissalaitoksesta lähtevät laskujohdot, ei puhdistusaseman rakennuskysymyksen yhteydessä osotettu määrärahaa Töölönlahden länsirantaan ehdotetun katkaisevan lokaviemäriin teettämiseksi kaiken sokeritehtaalta ja sen eteläpuolisilta alueilta Töölönlahteen laskevan likaveden kokoomiseksi. Jotta kuitenkin puhdistusasema voisi täysin vastata tarkoitustaan, on aivan välttämätöntä ensi vuonna teettää viimeksi mainittu lokaviemäri ja tarkoitukseen osoittaa 25,200 markan määräraha.

Ehdotukseen on pantu 8,200 markan määräraha kuolleitten eläinten hautausmaan salaojitusta varten, jota työtä Hallitus on tarkemmin perustellut elokuun 29 päivänä 1913 Rahatoimikamariin asiasta antamassaan esityksessä.

Sen johdosta että Kaupunginvaltuusto on kuluvana syksynä hyväksynyt erinäisten huvilanomistajain anomuksen että uuden vesijohtoputken laskemistyön yhteydessä myös teetettäisiin lokaviemäri Itäisen Viertotien alle Arabian ja Hermannin välille, on tarkoitukseen tarvittava määräraha pantu ehdotukseen.

Erinäisten korjausten määräraha on pysytetty ennallaan 10,000 markan määräisenä.

4. Tiet. Korjaus ja kunnossapito.

Seurasaaarentien viertämistä varten on kuluvaksi vuodeksi osotettu 10,000 markan määräraha. Ennen työn aloittamista katsoi Rakennuskonttori kuitenkin olevan tekeminen Hallitukselle sen suuntaisen ehdotuksen, että tietä, siinä ajottain vallitsevaa erittäin vilkasta liikennettä silmälläpitäen, levitettäisiin ja toisin paikoin oiottaisiin ennen viertämistyöhön ryhtymistä. Tämän johdosta ja kun Hallitus havaitsi Konttorin ehdotuksen ansaitsevan huomiota, käskettiin Konttorin jättää mainittu viertämistyö toistaiseksi ja toimittaa ainoastaan välttämättömimmät korjaustyöt, jota paitsi rahasäännön käsittelyn yhteydessä olisi esitettävä selvitys siitä, käykö tietä laajentaminen 10 metrin levyiseksi sekä mitä kustannuksia tästä olisi.

Tehtyään suullisen sopimuksen niiden huvila-alueiden vuokramiesten kanssa, joita tien levitys koskisi, on Konttori ilmoittanut, että kaikki nämä vuokramiehet, lukuunottamatta huvila-alueen N:o 3 Bergvikin vuokramiestä, ovat ilmoittaneet suostuvansa korvauksetta luovuttamaan maata puheenalaiseen tarkoitukseen ja että tien levittämisestä, viertämisestä ja osittaisesta oikomisesta olisi kustannuksia kokonaista 116,000 mk, tähän luettuna se 4,000 markan korvaus, jota Bergvikin vuokramies, paitsi 20 vuoden vuokranpitennystä, vaatii oikomiseen mainitun huvilan kohdalla tarvittavasta noin 500 neliömetrin laajuudesta alueesta.

Vaikka siis työn suorittamisesta on sangen tuntuvia kustannuksia niiden 8,000 markan lisäksi, mitkä vielä on käyttämättä tämänvuotisesta määrärahasta, on Hallituksesta kuitenkin näyttänyt miltei välttämättömältä toteuttaa mainitussa tarkoituksessa tehty ehdotus. Tien liikenne on, niinkuin jo edellä mainittiin, ajoittain sangen vilkas, siitä kun ei ainoastaan kulje lukuisia ajoneuvoja, automobiilejä ja ajurinrattaita, vaan myös kymmeniätuhansia jalkamiehiä. Näin ollen ja kun tie on keskimäärin 6, paikatellen ainoastaan 4 metriä leveä, on luonnollista, että vilkkaamman liikenteen vallitessa voi syntyä vaikeuksia, jopa suorastaan vaarajakin. Jos kuitenkin Hallituksen puoltama ehdotus toteutettaisiin, kävisi tien vierelle laittaminen 2 metrin levyinen jalkakäytävä, missä jalkamiehet tarpeen vaatiessa voisivat saada suojaa, kun taas jälellä oleva leveys eli 8 metriä riittänee pääasiassa täyttämään ajoneuvoliikenteen tilantarpeen, siinäkin tapauksessa että, niinkuin on aikomus, 2 metrin levyinen ala laitetaan ratsastieksi. Mainittuihin seikkoihin nähden on Hallitus katsonut olevan rahassääntöön paneminen 108,000 markkaa työn teettämistä varten, minkä ohessa, koska Bergvikin huvilan vuokramies on vaatinut kohtuuttomia, Rahatoimikamari saisi hänen kanssaan keskustella noin 500 neliömetrin laajuisen alan luovuttamisesta mainitusta huvila-alueesta.

Kaupungin ja Eläintarhan uuden urheilukentän välisen kulkuyhteyden parantamiseksi teetettiin muutama vuosi takaperin emäradan suuntaisesti kulkeva ja mainittua urheilukenttää Alppilan tiehen yhdistävä tie. Kun ei puheenalaisia tietä kuitenkaan ole lujitettu muulla aineella kuin soralla, on se osin laskeutumisen ja osin liikenteen johdosta käynyt niin kuoppaiseksi, että sen pinta nyttemmin olisi varustettava viertopäällystyksellä. Tämän johdosta on Hallitus puheenalaisen tien viertämistä varten pannut ehdotukseensa 19,500 markan määrärahan.

Toinen liikenteen vuoksi hyvin tarpeellinen ja erittäin huonossa kunnossa oleva tie on Nordenskiöldin lehtokujasta lähtevä ja Fredriksbergin asema-alueen länsipuolitse kulkeva, Böhlen esikaupunkiin ja sieltä edelleen Träskin huvilaan vievä tie. Kun tätä tietä käyttävät sekä sen vierellä asujat että myös ratsastajat, on Hallituksen mielestä ollut aihetta rahassääntöehdotukseen panna tarpeellinen rahamäärä mainitun tien kuntoonpanoon. Määrärahaan sisältyvät myös kustannukset tien jatkamisesta rautatien poikki eräälle Gumtähdén tilan alueelle, joka on huomattu erittäin sopivaksi kenttäratsastukseen ja jota myös on jonkin aikaa siihen tarkoitukseen käytetty. Puheenalaisesta työstä on kustannuksia 30,700 mk, mutta on tässä kuitenkin huomattava, että lukuun ei ole otettu mitään rahamäärää sen sillan kuntoonpanemiseksi, jota pitkin tie kulkee emäradan poikki, koska tämän työn teettäminen Hallituksen mielestä kuuluu valtionrautateille, joita sentähden olisi huomautettava mainitun sillankorjauksen tarpeellisuudesta.

Vaikka tosin Taivallahteen samoin kuin Hietaniemellekin johtavan tien sijaan on aikomus teettää Töölön alueelle vahvistetun asemakaavan mukaiset kadut, on Hallitus kuitenkin, siihen katsoen että nämä tiet ovat erittäin huonossa kunnossa, arvellut olevan ehdottaminen niiden kuntoonpanoon käytettäväksi, toisen 3,000 ja toisen 4,375 markkaa, koska on todennäköistä, ettei katuja näiden teiden sijaan tulee lähivuosina teetettäväksi.

Kun Kaivopuiston Itäisen Lehtokujan päällystys on sangen epätasainen ja sentähden lienee ensi vuonna välttämättömästi uusittava, on Hallitus, jonka mielestä tervavierros olisi tähän tarkoitukseen erittäin sopivaa ainetta, ehdotukseensa pannut kaupungin suorittavain kustannusten määrän, edellyttäen että huvilanomistajatkin hyväksyvät tähän tarkoitukseen ehdotetun aineen.

Uutistytöt.

Kuluvana vuonna on Läntisen Viertotien ja rautatien alimenokohdan välinen Norden-skiöldin lehtokujan osa tasoitettu puoleen leveyteensä eli 13 metrin leveydeltä. Kun kuitenkin tästä tiestä tulee suosittu kävelypaikka ja se sitä paitsi vie kaupungin uuteen kulkutautisairaalaan, joka tulee tänä vuonna luovutettavaksi tarkoitukseensa, olisi suotava, että kadun ajotietä tarkoituksenmukaisesti lujitettaisiin. Siihen nähden on Hallitus arvellut että, koska paikotellen on vielä odotettavana vähäisiä painumisia, päällystykseen aluksi käytettäisiin ainoastaan tavallista viertämisainetta ja vastedes, korjausten käytyä tarpeellisiksi, tervavierrosta. Lisättävä on, että edellä mainitusta alasta 4 metriä käytettäisiin jalkakäytäväksi, joten ajoliikennettä varten aiottu ja vierretty ala olisi 6 metriä leveä. Jällellä oleva osa eli 3 metriä pidettäisiin kunnossa tavallisena ratsastienä. Puheenalaisen työn kustannukset on laskettu 28,000 markaksi.

5. Viertotiet.

Siihen katsoen että kuluvana vuonna on pantu kuntoon huomattavat viertotiealat, on erinäisten korjausten määräraha pysytetty ennallaan 15,000 markan suuruisena.

Korjaukset ja kunnossapito.

Kun kuitenkin Arabian ja Vanhankaupungin välinen Itäisen Viertotien osa samoin kuin Munkkiniemenkadun ja Huopalahden välinen Läntisen Viertotien osakin nykyään ovat siinä kunnossa, että ne ehdottomasti on uudestaan vierrettävä ensi vuonna, ja kun erinäisiin korjauksiin pyydetty määräraha ei riitä näihin korjaustoihin, on niihin ehdotettu, toiseen 10,750 ja toiseen 9,400 mk.

6. Satamat.

Korjaus ja kunnossapito.

„Erinäisiin korjauksiin“ sekä „Alasmenosiltoihin jälle ynnä laiturien ja jäärailojen aitauksiin“ tarpeelliset rahamäärät on pysytetty nykyisellään, toinen 30,000 ja toinen 8,000 markan suuruisena.

Kuluvaksi vuodeksi pyydetessä 50,000 markan määrärahaa satamain ruoppaustöitä varten oli summa ainoastaan likimäärin laskettavissa, koska silloin ei vielä ollut kokemusta uuden ruoppauskoneen käyttökustannuksista. Kun nämä kuitenkin nousevat 120 markkaan päivässä sekä vanhan koneen ja elevaattorin käyttökustannukset 150 markkaan, olisi, edellyttäen koneiden työskentelevän 125 päivää ja ruopparoomujen hinaamisesta olevan kustannuksia saman verran kuin kuluvanakin vuonna eli 125 markkaa päivässä, ruoppaustöitä varten tarpeen 49,400 markan määräraha. Tähän määrään on kuitenkin lisättävä ketjujen, lapioiden y. m. semmoisten korjauksesta sekä koneiden talviteloille panosta johtuvat kustannukset, jotka on laskettu 10,000 markaksi, joten puheenalainen määräraha olisi kaikkiaan umpiluvuin 60,000 mk. Pääasiallisimmat ruoppaustyöt suoritettaisiin Pohjoissatamassa syvem-

män väylän aikaansaamiseksi Sörnäsän satamaan Nihdin ja Sumpparin saarten länsipuolitse sekä veden syventämiseksi Sörnäsän Rantatien laiturin viereltä. Hietalahdensatamassa niinkään on ehdottomasti tarpeen ruoppaustöitä sikäläisen vedensyvyyden lisäämiseksi 5 1/2—6 metristä 7 metriin, jotta isommat syväkulkuiset laivat pääsevät Santa- ja Busholman saarien itärannassa oleviin siltoihin. Näitä siltoja on jo valmiina 50 metrin pituudelta ja ensi vuonna valmistunee lisäksi noin 150 metriä.

Edellyttäen uuden ruoppauskoneen, joka pehmeästä pohjasta voi nostaa jopa 2,000 kuutiometriä päivässä, olevan yhtä mittaa toiminnassa, täytyy Sörnäsän niemekkeen itärannassa olevaa nykyistä ruoppavarastopaikkaa laajentaa osin korottamalla ja osin jatkamalla sitä ympäröivää kivipengertä. Ja kun ensi vuonna aivan todennäköisesti on tuskin ensinkään louhoskiviä saatavana, käy välttämättömäksi tätä tarkoitusta varten louhia kiviä ruoppavarastopaikan läheisistä kallioista. Tästä työstä on laskettu olevan kustannuksia kokonaista 30,000 mk.

Uuden ruoppauskoneen hankintasopimusta tehdessä oli Hallituksessa myös harkittavana, olisiko kone varustettava sähkövalolla. Kun kone kuitenkin tulisi työskentelemään etupäässä päiväsaikaan, pidettiin tuollaista laitetta, josta tarjouksen mukaan olisi ollut kustannuksia 4,500 markkaa, tarpeettomana. Kuluneen työkauden aikana on kuitenkin osottautunut, että konetta toisin ajoin on tarvinnut käyttää öisinkin, samoin kuin myös että erinäisiä haittoja olisi pääasiassa voitu välttää, jos sekä ruoppauskonetta että ruoppauspaikkaa olisi voitu hyvin valaista. Näin ollen ja kun ruoppauskonetta varmaan tulee vastedeskin käytettäväksi pimeänkin vuorokaudenaikana, on valaistuslaitteen hankintakustannukset, 4,500 markkaa, pantu menoarvioon.

Tutkiessaan vanhan ruoppauskoneen höyrykattilaa ovat katsastusmiehet havainneet, ettei sitä enää saa käyttää, syystä että sen levyverho on sangen kulunut. Uuden höyrykattilan hankkimiseksi koneeseen sekä erinäisiin muihin korjaustöihin, joista etusijassa mainittakoon ruosteen syömän, toistakymmentä vuotta käytännössä olleen kansituksen korjaus, on menoarvioon pantu 7,000 markkaa.

Kun nykyinen ruoppavarastopaikka on kesän kuluessa täytynyt sangen korkealle, on paikan ulkorajana oleva kivipenger huomattavasti painunut. Tämän johdosta on vedensyvyys ruoppaelevaattorin vierellä vähentynyt siinä määrin, että ruoppapromuja vain töin tuskin käy kuljettaminen elevaattorin luo tyhjennettäviksi. Kun kuitenkin toiselta puolen veden syventäminen ruoppaamalla tuottaisi vaaraa, sen johdosta että kivipenger siinä tapauksessa yhäkin painuisi, täytyy *elevaattori ehdottomasti muuttaa* syvemmälle vedelle. Tästä sekä erinäisistä melko suurista elevaattorikoneiston korjauksista on kustannuksia arviolta 9,000 markkaa.

Kaupungin *höyrymutauskone*, jota on ahkerasti käytetty ruoppaustöihin paikoilla, missä muita ruoppauskoneita ei voi käyttää tai missä ruoppaus on toimitettava mainittavan syvässä vedessä, tarvitsee sekin uuden höyrykattilan. Sen hankkimiseen sekä erinäisten vähäisempäin koneenkorjausten toimittamiseen on laskettu tarvittavan 5,700 markkaa.

Pohjoisrannassa, kohta Kanavatorin pohjoispuolella, on maa kesäkuukausina painunut varsin tuntuvasti. Tämän johdosta toimitetut tutkimukset ovat osottaneet, että laituri-reunustus

on tuntuvasti pullistunut ulospäin ja rantasillan paalusto antanut perään. Kun todennäköisesti syntyy maanvieremä, ellei rantasiltaa hetimiten ryhdytä uudestirakentamaan, on Hallitus katsonut olevan tähän tarkoitukseen anominen 54,800 markan määrärahaa, jolla sekä teetettäisiin uusi paalusto puheenalaisen rantasillanosan alle koko sillan leveydeltä että myös rantasilta rakennettaisiin uudestaan, jossa tapauksessa on aikomus rakentaa uusi rantareunustus 35 metrin pituudelta yhdensuuntaisesti sen laituriosan kanssa, missä itäsaariston höyrypurilla on kytkypaikkansa.

N. s. *Kolera-altaan etelä- ja itäpuolinen rantareunustus* on siinä kunnossa, että varsinainen laiturimuuri ehdottomasti täytyy rakentaa uudestaan. Kun ei Rakennuskonttorissa kuitenkaan ole piirustuksia, joista näkyisi, miten puheenalaisen rantasillan perustus on laitettu eikä tutkimustakaan käy toimittaminen, ennenkuin rantamuuri on purettu, on 55 metrin pituisen rantasillan uudestirakentamisesta olevat kustannukset 25,400 markkaa laskettu sillä edellytyksellä, että rantasillan perustusta on lujitettava osin paaluttamalla ja osin nykyisiä upotusarkkuja korjaamalla.

Pohjoissatamassa olevan *T:n muotoisen laiturin* eteläosan ulkoreuna ja sikäläisen kanavan poikki vievä silta ovat lahoet, minkätähden nämä osat on tapaturmain välttämiseksi korjattava, ja on siitä työstä laskettu olevan menoja 6,400 markkaa.

Kaisaniemen ravintolan edustalla *Töölönlahdessa olevan laiturin* kansitus sitä kannattavine parruineen on havaittu siinä määrin lahoksi, että on vaarallista astua sillalle, jota kuitenkin kesäiseen aikaan käytetään sängen ahkerasti. Uudestirakentaminen on sentähden välttämätön ja on siitä kustannuksia 2,700 markkaa.

Katajanokan kanavan seinät on verhottu kivilohkareilla, jotka kirren ja jään yhteisestä vaikutuksesta vähitellen ovat siirtyneet sijoiltaan, niin että varsinkin likimpänä vedenpintaa olevat kivet nyttemmin ovat aivan irrallaan. Seinäin kuntoonpano on sentähden välttämätön, varsinkin kun kanava muutoin näyttäisi rappeutuneelta. Tästä työstä olisi kustannuksia 5,700 markkaa.

Siihen katsoen että *Makasiininrannassa* olevia rautatieraitteita on ensi vuonna eräin paikoin hjukan kohotettava ja tarkistettava, minkä johdosta sikäläinen toisluokkaisilla tellikkakivillä tehty päällystys on uusittava, on viimeksi mainittuun tarkoitukseen varattu 1,900 markkaa.

Uutistyöt.

Edellä on mainittu että uusi ruoppauskone täydellä voimalla käydessään nostaa noin 2,000 kuutiometriä ruoppaa päivässä, sen sijaan että vanhan ruoppauskoneen käy laskeminen nostavan noin 250 kuutiometriä. Näin ollen ja kun miltei koko tämä ruoppamäärä on elevaattorilla nostettava maihin ruoppausproomuista eikä kaupungin vanha ruoppaelevaattori kykene nostamaan enempää kuin noin 300 kuutiometriä päivässä, täytyy hankkia lisää ruoppausproomujen tyhjennuskoneita. Tämä taas käy päinsä ainoastaan hankkimalla niin tehokas *uiva elevaattori*, että se pääasiassa vastaa uuden ruoppauskoneen työkykyä. Tuollaisen elevaattorin hankintakustannukset on laskettu likimäärin 150,000 markaksi.

Samoista syistä ja kun kaupungin nykyinen ruoppausproomujen luku on riittämätön molempain ruoppauskoneiden olleessa yhtämittäisessä työssä, on 24,000 markan määrärahaa pyydetty kolmen puisen, noin 40 kuutiometriä kantavan ruoppausproomun hankkimiseen.

Kun kaupungilla on ollut sekä ruoppausproomujen että muiden alusten hinaamisesta varsin tuntuvia kustannuksia eli 125 markkaa päivässä, on Rakennuskonttori ehdottanut hankittavaksi voimakkaan *umpikantisen hinaajaveneen* edellä mainittuun tarkoitukseen. Kun kuitenkin tuollainen vene, jonka koneen pitäisi kehittää ainakin 80 hevosvoimaa, maksaisi noin 60,000 markkaa, on palomestari ehdottanut, että veneeseen palolaitoksen kustannuksella hankittaisiin voimakas mäntäpumppu käytettäväksi sekä veden tyhjentämiseen että tulensammutukseen, joten venettä voisi tarpeen vaatiessa käyttää ruiskuveneenä. Kun tuollainen yhdistelmä näyttää onnistuneelta ja kaupunki siinä tapauksessa voisi vaatia saadakseen sen 54,000 markan suuruisen apurahan, minkä valtio on luvannut ruiskuveneen hankkimiseen, on Hallitus katsonut olevan ehdotukseen paneminen mainitun 60,000 markan rahamäärän puheenalaiseen tarkoitukseen, joten ja kun Hallitus on edellyttänyt venettä miltei yksinomaan käytettävän hinaustyöhön, sataman ruoppauskustannuksia säästyisi tuntuvat määrät. Lisäittävä on, että veneen kuljettaja olisi palolaitoksen palveluksessa, jota vastoin Rakennuskonttori palkkaisi koneenkäyttäjän ja muun venemiehistön purjehduskaudeksi. Ollakseen joutoaikoina aina käytettävänä, kytkettäisiin vene määrättyyn paikkaan, esimerkiksi Pohjoissatamaan.

Uusien rantasiltain perustanteossa sekä erinäisissä muissa satamatöissä on kaupungin n. s. *höyrymutauskoneesta* ollut arvaamatonta hyötyä. Kun kuitenkin tämä kone miltei yksinomaan tarvitaan paraikaa jatkuviissa Santa- ja Busholman laiturirakennustöissä, ei sitä voi käyttää apuna muissa töissä, esimerkiksi nyt toimeenpantavassa Pohjoissataman rantasillan uudestirakentamisessa eikä vastaisissa uutistöissä. Näin ollen ja kun kaupungilla on yllin kyllin työtä kahdellekin tuollaiselle koneelle, on toisen mutauskoneen hankkimiseen ehdotettu myönnettäväksi 45,000 markkaa, johon summaan myös on luettu ne 8,000 mk, mitkä konetta varten tarvittava proomu maksaisi.

Kun soutuveneiden ja pienempäin purjevereneiden kytkypaikkain kysyntä on, mikäli Satamakonttori on ilmoittanut, sangen suuri, on tämän tarpeen täyttämiseksi ehdotettu myönnettäväksi erinäisiä pienempiä määrärahoja eli 2,800, 2,000 ja 3,000 markkaa *venelaiturien* teettämiseksi Töölönlahteen Pitkäsillanrantaan, Humallahteen sekä Ruoholahteen Busholman pohjoisrantaan. Näin saataisiin kytkypaikkoja kaikkiaan noin 400 metrin pituudelta, joten parisataa venettä kävisi niihin kytkeminen.

Puutavarain viennin tarpeiden täyttämiseksi rakennettiin moniaita vuosia takaperin paalusilta Sörnäsän niemekkeen itärantaan, etusijassa proomujen lastausta varten. Tuollaisen lastauspaikkain tarve on kuitenkin siitä lähtien tuntuvasti lisääntynyt, minkätähden Hallitus on katsonut olevan ehdottaminen rakennettavaksi *uutta paalusiltaa* hiukan etelään entisestä ja siis likemmäksi sitä niemekkeen osaa, mihin suuret laivat voivat päästä. Kun puheenalaisen sillan viereistä syvempää vesialuetta helposti kävisi laajentaminen ruoppaamalla, voisivat sitä myös käyttää syväkulkuiset laivat, joten puutavaroita kävisi lastaaminen suorastaan rautatievaunusta laivaan, mikä olisi erittäin toivottava etu. Sillasta ynnä siihen tehtävistä kolmesta rautatieraitteesta tarpeellisine vaihteineen on laskettu olevan kustannuksia 61,200 markkaa.

Tässä yhteydessä ja kun Sörnäsän itärannalla sijaitsevat *puntavarain varastopaikat* ovat mäkisiä, minkätähden niitä on vaikea tarkoitukseensa käyttää, on Hallitus pannut ehdotuk-

seensa 20,800 markkaa näiden varastopaikkain tasoituskustannuksiin. Tässä yhteydessä lienee myös mainittava, että tasoitustyöstä saatava aine, maa- ja louhoskivet, tarvittaisiin viereisen ruoppavarastopaikan järjestämiseen, johon tarkoitukseen joka tapauksessa täytyy hankkia melko määrät kiviä.

7. Istutukset.

Korjaus ja kunnossapito.

Vieressä olevan nimikkeen kohdalla luetellut erät ovat enimmältä osalta pysytetyt saman suuruisina kuin ne on kuluvaksi vuodeksi myönnetty vastaaviin tarkoituksiinsa. Niistä eristä taas, joiden määrä on muuttunut tahi jotka ovat tulleet lisää käytettäväksi aivan uusiin tarpeisiin, lienee mainittava seuraavat:

Istutusten ja taimistojen kunnossapitomääräraha on korotettu 109,550:stä 115,800 markkaan, sen johdosta että niiden paikkain lisäksi, joita on pidettävä moitteettomassa kunnossa, ovat tulleet Haapaniemen, Engelaution ja Fleminginkadun puistikon istutukset, joiden pinta-ala on kaikkiaan noin 11,200 neliometriä, joten niiden kunnossapitokustannukset, lukien 30 pennin mukaan neliometriltä, nousevat noin 3,200 markkaan. Jäljellä oleva korotuksen osa eli 3,000 markkaa tulisi etusijassa käytettäväksi Eläintarhaan tekeillä olevain lammikkojen ja niiden lähimmän ympäristön kunnossapitoon.

Useana vuonna on kaupungin istutusten *aitausten kunnossapitoon* osotettu 3,500 markan määräraha. Istutetut alat ovat kuitenkin vuosi vuodelta laajentuneet, minkätähden edellä mainittu määräraha on osottautunut riittämättömäksi laitosten tarpeelliseen suojelemiseen vahingonteolta. Tämän johdosta on kaupunginpuutarhuri ehdottanut määrän korottamista 5,000 markkaan, jota ehdotusta Hallituskin puoltaa.

Kun *leposohvain korjaukseen* myönnetty 2,200 markan määräraha on osottautunut riittämättömäksi ja sohvain lukua on kuluvana vuonna edelleenkin lisätty, on myös käynyt tarpeelliseksi korottaa määrärahaa, joka sentähden ehdotetaan 3,000 markaksi.

Kaupungin kaikissa istutuksissa *kulutetun veden* korvausmäärärahan korottaminen 12,000:sta 15,000 markkaan johtuu osin siitä, että kaupungin istutusten pinta-ala on kuluvana vuonna laajentunut, osin myös siitä, että isonlainen suihkukaivo tulee tänä vuonna teetettäväksi Eläintarhan lammikkoihin ja lisää vedenkulutuskustannuksia saman verran kuin määrärahaa on ehdotettu korotettavaksi.

Erinäisten sängen tarpeellisten *vesijohtojen* laittamiseksi Kaupunginpuutarhaan, Haapaniemen istutukseen ja Henrikinpuistoon anotaan 3,000 markan määrärahaa.

Koska puistopuiden suojelemiseksi on näyttänyt olevan aivan välttämätöntä varustaa niiden tyven ympärys n. s. *suojusristikolla*, mutta useat, erittäinkin Henrikinpuistoon puut ovat tuollaisia ristikkoja vailla, on 10 ristikon hankkimiseen ensi vuoden rahasääntöehdotuksessa varattu 1,300 markan määräraha.

Kun on osottautunut, että kaupungin puistoissa ja istutuksissa harjoitettu ilkeältä ei ole hillittävässä muutoin kuin asettamalla erityiset *puistonvartijat* niihin istutuksiin, joissa yleisöä käy enimmin, etusijassa Kaivopuistoon, Ullanlinnanvuorelle, Hesperiaan ja Eläintarhaan, lienee kaupungin osotettava erinäisten vartijain — ensi vuodeksi ehdotetaan niitä asetettavaksi neljä — palkkaamiseen 3,100 markkaa, joka määrä on laskettu edellyttäen palkaksi 150 markkaa kuukaudessa 5 kuukauden aikana.

Uutistyyöt.

Kaupunginpuutarhassa on kohta talvipuutarhan länsipuolisella alueella kuusi vanhemmaa *kasvihuonetta*, jotka jo siihen aikaan kun kaupunki osti Puutarhayhdistyksen alueen

olivat niin puutteelliset, että pidettiin epäedullisena niissä toimeenpanna kalliinpuoleisia korjauksia, minkätähden myös on ollut sangen vaarallista pitää kasveja talvehtimassa niissä. Tähän nähden ja kun polttoaineiden kulutus näissä kasvihuoneissa viime vuonna oli sangen suuri eli 1,860 markan arvosta, olisi Kaupunginpuutarhan yleiselle hoidolle eduksi, jos nämä kasvihuoneet kokonaan poistettaisiin ja sijaan teetettäisiin uudet kahtena viime vuonna rakennetun kasvihuoneryhmän yhteyteen, jonka viimeksi mainitun lämpöjohtolaitos myös riittäisi lämmittämään nämä lisäksi tulevat kasvihuoneet. Hallitus on sentähden puheenalaiseen tarkoitukseen ehdottanut myönnettäväksi 39,400 markkaa, jolla rahamäärällä rakennettaisiin kaksi kasvihuonetta nykyään olevan kasvihallin yhteyteen sen pohjoispuolelle. Uusien kasvihuoneitten tarpeellisuus johtuu siitä, että mainitut vanhat kasvihuoneet ovat alaltaan 784 neliometriä, eikä kasvihuoneiden tarve ole täytettävissä, ellei kahta uutta kasvihuonetta rakenneta tämän oheisen piirustuksen mukaan. Vanhoissa huoneissa vallitsevien olojen valaisemiseksi mainittakoon että, kun ulkoilman lämpö määrä viime talvena oli alennut 15 pakkasasteeseen, alkoi yhdessä näistä kasvihuoneista oleva lämpöjohtokattila vuotaa, ja kun kasvihuonetta ei sen koommin voinut käyttää, täytyi kaikki kasvit, säilykseen pakkaselta, viipymättä muuttaa toiseen kasvihuoneosastoon, missä tämän johdosta tietenkin syntyi suurta ahdinkoa.

Tehtaanpuiston vanhassa varapuutarhassa säilytetään vielä melkoista määrää „Sempervivum“ kasveja. Jotta Tehtaanpuiston varapuutarhan kävisi kokonaan lakkauttaminen, täytyisi vastaavat kasvihuoneet rakentaa Kaupunginpuutarhaan. Mutta näiden kasvisuojain tehtävänä ei ole ainoastaan olla edellä mainitun kasvilajin säilytyspaikkana, vaan myös auringonlämmön hyväksi käyttäminen jotta saataisiin nopeammin kehitetyiksi niitä monivuotisia kasveja, joita ulkomailla tuotettujen sipulien sijasta on yhä enemmän ruvettu käyttämään istutusten koristamiseksi aikaisin keväällä kukkivilla kasveilla. Puheenalaisten *kahden kasvisuojan* rakentamisesta olisi kustannuksia 4,400 markkaa, johon summaan myös on luettu kustannukset niitä varten tarvittavan paikan tasoittamisesta uuden kasvihuoneryhmän itäpuolelta, mihin suojat sijoitettaisiin.

Kulkuyhteyden aikaansaamiseksi Kaupunginpuutarhan pohjoisosassa sijaitsevan hyötylavaston sekä kasvihuoneitten, kasvisuojain ja kylmän lavain y. m. välillä olisi tarpeellista teettää *tie* pitkin Kaupunginpuutarhan pohjoisrajaa hiljattain rakennetun kiviaidan vieritse. Tämän noin 1,100 neliometrinen laajuinen tien teettämisestä olisi kustannuksia 3,300 markkaa.

Sittenkun Eläintarhan puiston itäosan järjestämissuunnitelma nyttemmin on hyväksytty, lienee ryhdyttävä toimeenpiteisiin alueelle ehdotettujen pääteiden teettämiseksi. Ja koska tuollaisena tienä on pidettävä Alppilasta Vesisäiliöön ja sieltä alueen eteläosassa sijaitsevalle, erittäin kauniille näköpaikalle vievää ajotietä, jonka kokonaiskustannukset on laskettu 41,200 markaksi, on rahäsääntöehdotukseen pantu 10,000 markkaa tämän tien osittaista teettämistä varten.

Kuluvana vuonna myönnetyllä määrärahalla on voitu teettää aivan emäradan itäpuolella Eläintarhassa olevat lammikkolaitokset, minkä ohessa lammikkojen lähin ympäristö tasoitetaan. Kun nämä laitokset kuitenkin vaativat *järjestämään* koko rautatiepenkereen ja Kehätien välisen vielä tasoittamattoman alueen, on tähän tarkoitukseen varattu 21,000 markkaa, johon summaan myös on luettu kustannukset tämän oheisessa asemapiirroksessa punaisella osotetun osan täyttämistä maalla sekä varustamisesta istutuksilla ja tarpeellisilla teillä.

Kun nyttemmin kaikki Kaivopuiston eteläosan järjestyssuunnitelmassa ehdotetut tiet ovat valmiit, on näiden *teiden väliset alat* järjestettävä ja varustettava istutuksilla. Kun tätä varten kuitenkin on tarpeen melko suuria täytetöitä ja nämä alat yhteensä ovat kokonaista 9,200 neliometriä, on työstä laskettu olevan kustannuksia 12,000 markkaa.

Kaisaniemen puiston tasoitus- ja istutustöiden jatkamiseen tarvitaan ensi vuonnakin 30,000 markkaa. Kuluvana vuonna on puiston itäosassa sijaitseva päätie sekä sen pohjoispuoliset leikkikentät lopullisesti järjestetty, minkä ohessa niiden viereisiä aloja on osittain tasoitettu. Edellä mainittu summa käytettäisiin ensi vuonna etusijassa puheenalaisessa puiston osassa tasoitettujen pintain lopulliseen järjestämiseen sekä sinne teetetäviksi ehdotettujen uusien teiden tasoittamiseen.

Savilan taimiston eteläosa on pääasiassa järjestetty, mutta pohjoisosassa on vielä suoritettava erinäisiä valmistelutöitä, ennenkuin sitä voi käyttää tarkoitukseensa, minkätähden ensi vuonnakin tarvitaan saman suuruinen rahamäärä, 2,500 markkaa, mikä on kuluvaaksi vuodeksi osotettu tähän tarkoitukseen.

Engelaukion järjestämiseen tarvittavista arviokustannuksista, 30,000 markan määrästä, myönnettiin täksi vuodeksi töiden alottamiseen 15,000 markkaa. Suoritetut tasoitustyöt, jotka ovat käsittäneet etusijassa vuorenlouhintaa sekä tukimuurin teettämistä Armfelttieta vasten pitkin Engelaukion etelälaitaa, ovat kuitenkin, sen johdosta että alkuaan oli olemassa ainoastaan luonnos paikan järjestämistä varten, minkä vuoksi kustannusarviokin oli likimääräinen, vaatineet menoja enemmän kuin oli laskettu. Määräraha järeillä oleva 15,000 markan summa ei siis riitä paikan lopulliseen järjestämiseen, minkätähden ja kun tämä työ ehdottomasti olisi suoritettava ensi vuonna, tarkoitukseen on ehdotettu myönnettäväksi 25,000 markkaa.

Laivurinkadun ja Speranskietien kulmauksessa olevan leikki- ja lawntenniskentän tasoittamisesta on laskettu olevan kustannuksia kaikkiaan 19,000 markkaa, josta määrästä 1,500 markkaa, on tänä vuonna osotettu tarkoitukseen. Tämä määräraha on etusijassa käytetty täyteaineen hankkimiseen paikalle ja „Ensi“ nimisen sairaalan tontin länsivierellä sijaitsevan pienenlaisen istutuksen järjestämiseen. Näiden tasoitustöiden jatkamiseen, jotka etusijassa keskitettäisiin paikan pohjoisosaan, joten sinne ehdotettu leikkikenttä luultavasti saataisiin lopullisesti järjestetyksi, on ensi vuonna katsottu tarvittavan 5,000 markkaa.

Koska kaikki 6 kaupunginosan huvilakorttelin N:o 220 tontit on rakennettu ja talonomistajat vaativat panemaan lopulliseen kuntoon korttelia *lännessä rajoittavan Perämiehenkadun osan*, johon voimassa olevan kaupunginasemakaavan mukaan on laitettava istutuksia, on puhenalaiseen tarkoitukseen ehdotettu myönnettäväksi 3,350 markkaa.

Eiran sairaalan viereisestä puistikosta on nyttemmin vielä vähäpätöinen ala lopullisesti järjestämättä, syystä että siihen rajoittuville tonteille paraikaa rakennetaan. Kun mainitun puiston järjestämiseen myönnetystä määräraha järeillä oleva osa ei kuitenkaan riittäne, jos mieli laittaa paikka yhtä siistiin kuntoon kuin puistikon muut osat, on tarkoitukseen pidetty tarpeellisena 650 markan lisämäärärahaa.

Arkadiakadun ja Pohjois Rautatiekadun kulmausta ympäröiväin paikkain rakennuksia täytyy nyttemmin pitää pääasiassa valmiina, minkätähden lienee syytä ryhtyä toimenpiteisiin

sen viereisen kaupunginasemakaavaan merkityn pienen *istutuksen* järjestämiseksi; ja on puheenalaiseen tarkoitukseen ehdotettu 1,100 markkaa, lukien kustannukset 5 markan mukaan neliömetriltä.

Huomattava on sitä paitsi, että paikalle on tekeillä käymälä, joka olisi ympäröitävä istutuksilla.

Niihin vuosittain uusiintuviin määrärahaeriin nähden, joita ensi vuonna ehdotetaan korotettaviksi, saa Hallitus huomauttaa seuraavaa:

Makkien ja käymäläin puhtaanapitoa sekä niiden *korjausta* ynnä *käymäläin vedenkulutusta* varten olevat määrarahat on korotettu 20,000, 3,000 ja 6,000 markasta 23,000, 4,000 ja 6,500 markkaan, sen johdosta että vuoden varrella on tullut lisää 5 yleistä makkia ja 6 käymälää, sekä *kaupungin yleisten paikkain ja katuosain puhtaanapitomääräraha* 135,000:sta 150,000 markkaan, koska puhtaana pidettävä pinta-ala lisääntyy noin 170,000 neliömetrillä eli niiden katujen ja avonaisten paikkain pinta-alalla, mitkä ensi vuonna järjestetään liikennettä varten Santa- ja Busholman saarilla. Näiden viimeksi mainittujen alain puhtaanapitokustannukset on laskettu ainoastaan 9 penniksi neliömetriltä vuodessa.

Kun on välttämätöntä ulottaa yleinen katujen kostutus vilkasliikenteisille kaduille, erittäinkin Töölössä, on *keskikaupungin katujen kastelua* varten oleva määräraha täytynyt korottaa 28,500:sta 30,000 markkaan.

Sekä Töölön alueella että Kallion kaupunginosassa puuttuu puhtaanapitokaluston säilytys-suojia, minkätähden tarvitaan 900 markan määräraha yhden suojan laittamiseksi ensi aluksi kumpaisellekin alueelle.

Jotta *hiekkavajat* pysyisivät kutakuinkin siistissä kunnossa, täytyy ne vuosittain maalata lietevärillä, ja kun vajain luku on vuoden varrella lisääntynyt, tarvitaan puheenalaiseen tarkoitukseen 1,200 markkaa.

Kaikki ehdotetut käymälät on pidetty välttämättöminä niillä alueilla vallitsevan vilkkaan liikenteen johdosta, joihin mainittuja laitoksia tulee sijoitettavaksi.

Ehdotetun mukavuuslaitoksen sijoittaminen Henrikinesplanaadin pohjoispäähän on kohdannut vaikeuksia, mikäli koskee sen rakentamista maan pinnalle, ja on sentähden katsottu sopivimmaksi sijoittaa se L. Henrikinkatua päin olevan tukimuurin vierelle likelle Läntisen Viertotien alkupäätä. Tarkoitukseen on laskettu tarvittavan 7,500 markkaa. Laitosta varten tarvittaisiin noin 40 m²:n pinta-ala ja siihen tulisi, paitsi käymälää, kuusi klosettia ja pienenlanta palvelijaston huone.

Kun talonomistajain liittyminen puhtaanapitolaitokseen lisääntymistään lisääntyy ja ensi vuonna on odotettava tulevan lisäksi satakunta taloa, on „palkkauksia, miehistö ja ajomiehet“ niminen erä katsottu olevan korotettava nykyisestään 195,000 markkaan.

Samasta syystä on määrarahat „sekalaisia menoja desinfioimisaineista y. m.“ sekä „ajoneuvojen, rikkalaatikkojen, levyastiatin ja kansien korjausta varten“ korotettu 9,000 ja 12,500 markasta 10,000 ja 13,000 markkaan.

Vuoden varrella kuluneiden makkiaastiain ja kansien täydentämiseen ja uusimiseen tarvitaan nykyistä suurempi määräraha, minkätähden tähän tarkoitukseen on ehdotettu myönnettäväksi 12,500 markkaa.

8. Puhtaanapitolaitos.
Korjaus ja kunnossapito.

Uutistytöt.

9. Yleinen makkien puhtaanapito.

Kun uudet nelipyöräiset kuljetusrattaat ovat osottautuneet erittäin tarkoituksenmukaiseksi, on ehdotettu, että ne talveksi varustettaisiin jalaksilla käytettäviksi tavallisten vähemmän tilavain rekien asemesta, joilla tähän asti on talvisaikaan kuljetettu ruuantähteitä sisältäviä astioita. Hallitus, jonka mielestä ehdotus on ansainnut huomiota, on ehdottanut tarkoitukseen myönnettäväksi 1,320 markkaa.

Malmilla olevan kaatopaikan viereinen purkaussilta on noin 400 m:²n laajuudelta niin laho, että se ehdottomasti täytyy rakentaa uudestaan, ja on tarkoitukseen ehdotettu myönnettäväksi 3,600 markkaa.

Rautatiehallituksen toimesta on nyttemmin tehty sellainen muutos, että makkilannalla ja rikoilla lastatut vaunut saapuvat Malmin kaatopaikalle jo klo 6 aamulla. Kun purkaus on toimitettava heti, käy tarpeelliseksi valaista paikkaa, mikä edullisimmin käy päinsä ottamalla valoa Malmin sähkötehtaasta, ja on tarpeellisten johtojen ja lamppujen hankkimisesta laskettu olevan kustannuksia 500 markkaa. Valaistuskustannuksia varten ei ole pantu eri määrärahaa, koska tämä menoerä on aiottu panna maksettavaksi „desinfisioimisaineiden y. m. sekalaisista menoista“.

10. Työkalut. Erinäisiä ostoja ja korjauksia varten oleva määräraha on pysytetty sinällään 15,000 markan määräisenä.

Kun kuitenkin kokemus on osottanut, että viimeksi mainittu summa tarvitaan etusijassa ennestään olevain työkalujen korjauksiin sekä niiden uusien työkalujen hankkimiseen, joiden tarve ei ole ollut arvattavissa menoarvioehdotusta tehdessä, on ehdotukseen lisäksi pantu alempana mainitut rahamäärät sellaisten koneiden ja kalujen ostoon, joiden tarvetta on jo tänä vuonna esiintynyt. Hankittava olisi 700 markan hintainen teodoliitti sekä kolme vaakitus-konetta, jotka maksavat yhteensä 900 markkaa. Koneita tarvitsevat insinööri- ja geodeetti-osasto mittaustöitä toimittaessaan.

Lisäksi tarvitaan, erittäin kamreerin käytettäväksi, isompi laskukone, jonka hankkimisesta on kustannuksia 2,500 markkaa. Geodeetille on tarpeen uusi laskukone vanhan kuluneen sijaan; ja tarvittaisiin tähän tarkoitukseen 525 markkaa.

Viertoteiden ja teiden kunnossapitoa varten tarvittaisiin, paitsi erinäisiä työkaluja, pinnantervauslaite, jolla lämmitettyä kivihiilitervaa valettaisiin vierretyille pinnoille sen tomun sitomiseksi, jota mainitunlainen päällystys muutoin synnyttää. Kustannukset on laskettu 1,200 markaksi.

Lisäksi tarvittaisiin yleisiä töitä varten kolme 2 tonnin kivikranaa, jotka maksavat yhteensä 2,250 markkaa, sekä, koska suuri osa kaupungin keveistä kenttäraiteista tarvitaan Santa- ja Busholman töihin, noin 2,000 metriä Decauville-raiteita vaunuineen, ja olisi näiden hankinnasta kustannuksia 11,000 markkaa.

Suurempia kallionlouhimistöitä tehdessä on osottautunut erittäin edulliseksi käyttää vuorenrintnan puhdistamiseen tarpeellisia kranoja n. s. sähkövintturilla. Tällaisia laitteita on Rakennuskonttorilla toistaiseksi yksi ainoa, mutta yhtä lisää voisi edullisesti käyttää. Tähän tarkoitukseen on ehdotettu myönnettäväksi 3,200 markkaa.

Kaupungin Ainespihassa sijaitsevaan pajaankin, missä erittäinkin talvisaikaan suoritetaan melko paljon töitä, olisi hankittava lisää työkaluja ja erinäisiä uusia takomatyökaluja ynnä

sähköllä käypä kankivasara. Näihin tarkoituksiin on laskettu tarvittavan kaikkiaan 4,000 markkaa.

Kaupungin isomman höyryjyrän takapyörät ovat nyttemmin niin kuluneet, että jyrää ei voi ensi vuonna käyttää, ellei hankita uusia pyöriä, mistä ynnä erinäisistä koneiston korjauksista on menoja 5,000 markkaa.

Rakennuskonttorin ilmoituksen mukaan on tänä vuonna hankitusta kuorma-automobiilista huomattu olevan niin suurta etua tavarankuljetuksessa, että Konttori on ehdottanut hankittavaksi yhden automobiilin lisää. Tämän johdosta ja kun automobiiliin käyttäminen epäilemättä säästää sekä aikaa että rahaa, erittäinkin pitemmillä matkoilla, on Hallitus katsonut olevan puoltaminen Konttorin esitystä sekä sentähden ehdotukseensa pannut 17,000 markkaa 3,5 tonnin kuorma-automobiiliin hankintaa varten.

Kasteluvaunujen ja purgator-rattaiden maalausmäärärahan korotus johtuu siitä, että näitä työkaluja on kuluvana vuonna hankittu lisää.

Niinkuin kaupungin yleisten paikkain ja katuosain kastelumäärärahan korotuksen puheena ollessa jo huomautettiin, olisi kastelun ulottaminen vilkasliikenteisiin Töölön katuihin erittäin suotava. Jotta tämä kävisi päinsä, täytyy kasteluvaunujen lukua lisätä, ja kun lisäksi tarvittaisiin kaksi tuollaista vaunua, on niitä varten ehdotukseen pantu 2,800 markkaa.

Katajanokan Rahapajanrantaa täytyy purjehduskaudella lakaista kahdesti päivässä. Kun kuitenkin tavalliset kasteluvaunut ovat liian isot voidakseen siellä liikkuu, on lakaiseminen toimitettu edeltäpäin kustuttamatta katupintaa. Tämän epäkohdan korjaamiseksi, asiasta kun epäilemättä kohdakkoin kuulunee valituksia, olisi hankittava pienempi kaksipyöräinen kasteluvaunu, ja on sitä varten ehdotukseen pantu 1,000 markkaa.

Jotta katukäväistyksiä kuljettaessa voitaisiin tavallisten kuormarattaiden sijasta käyttää umpinaisia ajoneuvoja, joita Konttorilla jo on kaksitoista, on neljän tuollaisen ajoneuvon hankkimiseen ehdotettu myönnettäväksi 1,800 markkaa.

Puhtaanapito-osaston viime talvena kokeillessa Rydmanin & Savoniuksen mallisilla lumensulatuskoneilla huomattiin niiden työskentelevän edullisesti, niin että lumikuormallisen sulattamisesta oli kustannuksia noin puolet vähemmän kuin sen pois kuljettamisesta. Kun on käynyt yhä vaikeammaksi saada lumenkaatopaikkoja, olisi edullista vähitellen hankkia joitakin tuollaisia koneita, minkätähden ja kun niitä parhaiten sopisi käyttää keskikaupungilla, ehdotukseen on pantu 4,200 markkaa kolmen lumensulatuskoneen ynnä tarpeellisten sähköjohtojen hankkimiseksi.

Hengenpelastuskalujen, halkomittain y. m. kunnossapitoon sekä erinäisten pesuhuoneitten **11. Sekalaista.** ja viruslaiturien hoitoon ja korjaukseen tarvittavat määrärahat on pysytetty ennallaan 4,000 ja 7,000 markan määräisinä.

Lisäksi on Rakennuskonttori anonut, että puheenalaisen nimikkeen kohdalle pantaisiin 4,800 markkaa aitausten teettämiseksi kaupungin eri osiin Rakennuskonttorin töissä tarvittavain hiekkavarastojen säilyttämistä varten. Ja kun Konttori on tätä anomustaan perustellut sillä, että hiekkavarastot tämän johdosta säilyisivät tähänastisilta luvattomilta anastuksilta, on Hallitus katsonut olevan ottaminen esityksen huomioon sekä ehdottaminen anottua 4,800 markan määrärahaa myönnettäväksi.

**Sekalaiset
menot.**

Samoin kuin on ollut laita kuluvana vuonna, on Hallitus katsonut olevan ehdottaminen ensi vuodeksikin myönnettäväksi määrärahaa Rakennuskonttorin virkamiesten ulkomaisten opintomatkein kustantamiseen, ja kun tästä määrarahasta on Hallituksen mielestä epäilemättä hyötyä, on puheenalaiseen tarkoitukseen ehdotettu myönnettäväksi sama määrä, mikä on osotettu täksi vuodeksi, eli 5,000 markkaa.

Turvikissa sijaitsevan Henrik Borgströmin kansanpuiston kustannuksiin, 3,500 markkaan, on myös luettu puutarhurin ja hänen apulaisensa palkkaukset sekä päärakennuksessa toimitettavain pienenlaisten korjausten kustannukset.

**Tulot. Puhtaa-
napitolaitos.**

Koska puhtaanapitolaitoksen tilaajaluku on kasvanut ja varastoon pannun lannan menekki niinkään lisääntynyt, on kaikki vieressä mainitun luokan kohdalla luetellut erät pantu ehdotukseen nykyisestään jonkin verran korotetuun määrin.

Erinäiset kustannusarviot, piirustukset ja asiakirjat pannaan tämän oheen.

G. Idström.

A. L. von Knorring.

Yleiset työt.

Rakennukset ja talot.

Korjaus ja kunnossapito.

Määräraha *lumenkuljetusta y. m. varten kaupungin taloista* on Rakennuskonttorin vuodeksi 1914 laatimaan kulunkiarvioon pantu samansuuruisena kuin se on kuluvana vuonna, ollen siis 7,000 mk. Vaikka tämä määräraha viimeksi kuluneena lumettomana talvena on antanut ylijäämää, ei se kuitenkaan säännöllisissä oloissa liene liian runsaaksi laskettu.

Rahatoimikamarin sihteeriltä elokuun 21 päivänä 1913 saapuneen huomautuksen mukaisesti, että ensintulevan vuoden kulunkiarvioon on pantava tarpeellinen määräraha *Forsbyn työ- ja vaivaistaloon* kuuluvain kaikkiaan 17 rakennuksen vuotuista kunnossapitoa varten, on tähän tarkoitukseen varattu 10,750 markkaa. Tällä summalla toimitettaisiin etusijassa vuosittain tarpeelliset vähäiset vesikattojen, syöksyputkien, ulko-ovien y. m. rakennusten kunnossapitoa tarkoittavat korjaukset sekä kaikkien tulisijain, höyrykattilain, ikkunain, sisäovien, lukkojen y. m. tavanmukaiset vuosikorjaukset. Ensinmainitun ryhmän eri rakennusten kesken jakautuu puheenalainen summa seuraavasti: rakennus A naisten asuinpaviljonki 1,450: —, B s:n 1,125: —, C miesten asuinpaviljonki 1,375: —, D talousrakennus 1,950: —, E pesulaitos 650: —, F työlaitos 1,900: —, H hallintorakennus 460: —, K kirkko 140: —, L portinvartijan asunto 50: —, M sikala 690: —, N sauna 300: —, O jääkellari 35: —, P kattilahuone 370: —, R paja 70: —, U talli 60: —, V navetta 50: — ja vihdoin Ö ruumishuone 75: —.

Bengtsårin kasvatuslaitokseen kuuluvain rakennusten tarpeellista vuosikorjausta varten on Rakennuskonttorin ensivuotiseen kulunkiarvioehdotukseen pantu 5,900 markkaa, joka summa muun muassa käsittää vesikattojen, syöksyputkien ja ulkoportaiden korjauksen, ulkopuolisen maalauksen y. m. ulkopuolisia töitä, Norrgårdin rakennuksen asfalttikaton uusimisen, sen johdosta että vanhaa, entisen omistajan aikana tehtyä kattoa ei enää käy korjaaminen; lisäksi kaikkien tulisijain tavanmukaisen vuosikorjauksen, lattiaain tervaamisen ja vernissaauksen, erinäisiä verhoilu- ja maalaustöitä y. m., jotka työt laitoksen hoidokkien aikaansaaman tavattoman suuren kulumisen johdosta ovat aivan välttämättömät. Edellä mainittu summa jakautuu eri rakennusten kesken seuraavasti: Östergårdin ulkopuolinen korjaus 184: 50, sisäpuolinen korjaus 402: 50, yhteensä 587: —; pesutuvan ulkopuolinen korjaus 28: 60, sisäpuolinen 35: —, yhteensä 63: 60; saunan ja leivintuvan ulkopuolinen korjaus 59: 20, sisäpuolinen 180: —, yhteensä 239: 20; Norrgårdin ulkopuolinen korjaus (uusi vesikatto) 1,070: —, sisäpuolinen 678: 30, yhteensä 1,748: 30; Södergårdin ulkopuolinen korjaus 75: —, sisäpuolinen 432: 30, yhteensä 507: 30; Norrgårdin tavarasuojan ulkopuolinen korjaus (maa-

laus) 101:25; Södergårdin makin ulkopuolinen korjaus 45:75, navetan samoin 98:75; Uppgårdin ulkopuolinen korjaus 76:50, sisäpuolinen 303:—, yhteensä 379:50, Lillgårdin ulkopuolinen korjaus 12:95, sisäpuolinen 208:—, yhteensä 220:95; pajan ulkopuolinen korjaus 24:—; Södergårdin keittiörakennuksen sisäpuolinen korjaus 771:60; uusi likavesikaivo 550:—; sekalaista 562:80.

Eteläisen palotornin korjaus- ja kunnossapitokustannusten on vuonna 1914 laskettu nousevan 4,000 markkaan. Korjaukset käsittävät pääasiassa erinäisiä ulkopuolisia, vuosittain uusiintuvia katon, syöksyputkien, liistalevyjen y. m. pienenlaisia korjaustöitä, kahden nyttemmin lahon heinänottoparvekkeen uudestirakentamisen sekä ruiskuvajan ja pääkäytävän ovien tarpeellisen korjauksen. Rakennuksen asuinhuoneistoissa on tarpeen erinäisiä vähäisiä sisäisiä maalaus- ja verhoilutöitä. Yksi tulisija on loppen palanut ja täytyy purkaa sekä teettää uudestaan; kaikissa tulisijoissa on toimitettava tavanmukainen vuosikorjaus, minkä ohessa palolaitoksen voimistelusalin ja asuinsuojain osin lattiat ja osin sekä lattiat että seinät ja katto on sisältä maalattava. Voimistelusalin vierellä sijaitseva miehistön pesuhuone on sangen huonossa kunnossa ja välttämättä perin pohjin korjattava, minkä ohessa puheenalaiseen huoneeseen olisi hankittava uusi käytännöllinen pesuteline ja n. s. Junckerin lämminvesikone, jotta lämmintä vettä olisi helposti saatavissa.

Vanhankaupungin myllyn turbiiniränni, joka rakennettiin noin 16 vuotta takaperin, on nyttemmin myllyrakennuksen alta niin mätä, ettei sitä enää käy korjaaminen, minkätähden sijaan on tehtävä uusi. Lukuunotettuina erinäiset vuosittain tarpeelliset vesikatot, ikkunain, ovien ja konelaitteiden korjaukset on itse myllyrakennuksen korjauskustannukset laskettu 4,146 markaksi. Asuinrakennuksessa toimitettavista tavanmukaisista tulisijain korjauksista, ulkopuolisesta maalauksesta sekä yhden huoneen verhoilusta ja maalauksesta on laskettu olevan kustannuksia 334 markkaa, minkä ohessa arvaamattomia töitä, työnjohtoa y. m. varten on varattu 420 markkaa, joten summa nousee kaikkiaan 4,900 markkaan.

Poliisilaitoksen käytettävänä Aleksanterinkadun taloissa 22 ja 24 olevat huoneistot ovat, niinkuin tunnettu, sangen ahtaat sekä tavattoman runsaan liikenteen johdosta alttiina suurelle kulumiselle. Ulkokatot on ensi vuonna perin pohjin tarkastettava, ehdollisesti korjattava ja tervattava. Kaikissa tulisijoissa on toimitettava tavanmukainen vuosikorjaus, minkä ohessa eräät huoneet on välttämättä siistittävä panemalla niihin uudet tapetit, uudet linoleumimatot ja toimittamalla muitakin korjauksia, jotta huoneistoja voi edelleen käyttää. Kaikkia näitä töitä varten on 1914 vuoden rahasääntöehdotukseen pantu 5,100 markkaa.

Pengerkadun poliisitalossa toimitettavista samanlaatuisista töistä on laskettu olevan kustannuksia 3,000 markkaa. Työt tarkoittavat etusijassa ulkokatot, syöksyputkien, liistalevyjen y. m. tarkastusta ja mahdollisesti tarpeellista korjausta, kaikkien tulisijain tavanmukaista vuosikorjausta, arestihuoneiden, ikkunain, ovien, lukkojen y. m. korjauksia, poliisilaitoksen virkahuoneistojen lattiaain maalausta sekä poliisikomisariusten Lindholmin ja Dahlmanin asuinhuoneistojen maalausta ja verhoilua. Nykyiset vuonna 1908 hankitut sangen yksinkertaiset tapetit ovat niin ränstyneet, että kohtuullinen järjestyksen ja siisteyden noudattaminen vaatii niiden sijaan hankkimaan uudet, minkätähden onkin pantu määräraha viimeksi mainittuja töitä varten. Edellä mainittuun 3,000 markan summaan on sitä paitsi luettu Smk

838: 60 puheenalaisessa rakennuksessa Vaivashoitohallituksen käytettävänä olevain huoneiden täydellistä sisäpuolista maalausta varten, joista huoneista ainoastaan osa on ennen ollut maalattu.

Rantatorin kauppahallin vuosikorjauksiin on laskettu vuonna 1914 tarvittavan 3,750 markkaa. Rakennus on ulkoapäin varsin huonossa kunnossa. Vesikatto ruostuu vähitellen pilalle, julkisivut ovat likaiset ja maalatuista kohdista on väri monin paikoin karissut pois. Kipsit ja ulkopuoliset rautaosat on maalattava öljyväriellä. Rakennuksen perinpohjaista ulkopuolista siistimistä ja maalausta varten tarvitaan 2,899 markkaa. Sen johdosta että rakennus viime kesänä perin pohjin korjattiin sisältä, tarvitsee nyt toimittaa ainoastaan vähäisiä sisäpuolisia korjauksia, joista on kustannuksia 851 markkaa.

Rakennuskonttorin ensi vuodeksi laatimaan kulunkiarvioehdotukseen on *korttelin N:o 181 uimalaitoksen* tarpeellisia vuosikorjauksia ja kunnossapitoa varten pantu 4,600 markkaa, jolla summalla pääasiallisesti korjattaisiin ja tervattaisiin vesikatto, korjattaisiin ja osin karbolineumilla ja osin öljyväriellä sivelttäisiin sillat, käytävät, portaat, hyppytelineet, ponnistuslankut, suojaseinät, aitaus y. m. sekä kustannettaisiin laitoksen avaaminen ja sulkeminen keväällä ja syksyllä.

Viime vuonna rakennetut *virutushuoneet* niinkään ovat erinäisten vähäisten korjausten tarpeessa, joihin on laskettu tarvittavan kaikkiaan 1,000 markkaa. Tämä summa jakautuu eri rakennusten kesken seuraavasti: Sörnäsän rantatien virutushuone 401: 40, Siltavuorenrannan 170: —, Ruoholahdenrannan 308: —, minkä lisäksi arvaamattomiin töihin, työnjohdoton y. m. on varattu 120: 60.

Eläintarhassa olevan *kaupunginpuutarhan rakennuksissa* tarpeellisiin vuosikorjauksiin tarvitaan kaikkiaan 5,200 mk, josta määrästä tulee tavanmukaisten tulisijankorjausten, erinäisten kaupunginpuutarhurin asunnossa toimitettavain maalaus-, verhoilu- ja linoleumitöiden osalle 790 markkaa, oppilasasunnossa toimeenpantavain samanlaatuisten töiden osalle 300 markkaa, puutarhuri Wittingin asunnossa samoin 160 markkaa, kasvihallin ja 6 kasvisuojan, kaikkien lasikatkojen, ikkunain ja ovien y. m. ulko- ja sisäpuolisen maalauksen osalle 1,730 markkaa; talvipuutarhassa olevain rautarakenteiden maalauksen korjaamiseen sekä kahden uuden lämpöpatterin hankkimiseksi tämän rakennuksen eteläpuoliseen eteiseen tarvitaan 1,980 markkaa, vajarakennusten katon tervaamiseen 30 markkaa, tallin ulkopuoliseen maalaukseen ja katon tervaamiseen 180 markkaa sekä vihdoin lintuhuoneen tulisijain tavanmukaiseen korjaukseen ja erinäisiin pienempiin töihin 30 markkaa. Talvipuutarhan rautarakenneet, joita varten nyt on ehdotettu ainoastaan erinäisiä maalauksen korjaamisia, täytynee kuitenkin kohdakkoin, ehkä jo vuonna 1915, perin pohjin raapia puhtaaksi maalista ja maalata uudestaan.

Katajanokan tulli- ja pakkahuoneen tavanmukaisesta vuosikorjauksesta ja kunnossapidosta lasketuista kustannuksista, 4,950 markasta, johtuu etusijassa levykaton, tavarantonsiltain y. m. perinpohjaisesta tarkastuksesta ja tervaamisesta, korjattavaksi kelpaamattoman levykaton osan purkamisesta ja uudistamisesta y. m. rakennuksen kunnossapitotöistä Smk 1,363: 25, lämpöjohdon ja tavarahissien kunnossapidosta 1,500, markkaa, vaakain korjaamisesta ja tarkistamisesta 150 markkaa, erinäisistä lattiatöistä, linoleumimattojen, ovien, ikkunain y. m. kunnossapidosta sekä maalauksen korjaamisesta ja osittaisesta uusimisesta, arvaamatto-

mista töistä, työnjohdosta y. m. Smk 1,936:75. Viimeksi mainitut työt johtuvat yksinomaan siitä runsaasta liikenteestä, mikä puheenalaisessa rakennuksessa vallitsee vuoden umpeen.

Kaupungin yleisten töiden Hallituksen toukokuun 23 päivänä 1913 tekemän päätöksen mukaisesti on *W. C:n laittamiseksi edellä mainittuun rakennukseen* ehdotettu myönnettäväksi 6,850 markkaa.

Katajanokan tavaravajat kaipaavat vuosittain erinäisiä korjauksia, niinkuin vaakain ja työntöovien tarkistamista, lämpimän osaston tulisijain korjaamista, ulkopuolisten rautaosain y. m. maalausta. Vajassa N:o 7 oleva galvanoidusta levystä tehty riippuränni on perin ruosteen syömä ja olisi sentähden purettava ja uusittava. Kaikista näistä töistä on laskettu olevan kustannuksia 4,000 markkaa, joka summa jakautuu näiden kolmen vajan kesken seuraavasti: vaja N:o 7 Smk 1,900:—, vaja N:o 8 Smk 1,250:— ja vaja N:o 9 Smk 850:—.

Rahatoimikamarin kesäkuun 20 päivänä 1903 (6 §) tekemän päätöksen johdosta on Kaupunginvoudin konttorin huoneistoon yhdistettävään *Katariinankadun talossa N:o 3 sijaitsevain kahden huoneen ja eteisen* korjauksia varten pantu 1,000 markkaa.

Se 13 eri rakennusta käsittävä ryhmä, joka vielä tämän vuoden kuluessa tulee käytettäväksi *Kulkutautisairaalan* tarpeisiin, kaippaa, vaikka onkin uusi, ensi vuonna tarpeellista silmälläpitoa ja hoitoa, samoin kuin kaupungin muutkin rakennukset. Tämän johdosta on rahasääntöehdotuksessa tähän tarkoitukseen varattu 9,300 markkaa, jolla summalla pääasiassa kustannettaisiin ainoastaan tarpeellinen silmälläpito ja kattojen, syöksyputkien y. m. korjaus sekä tulisijain, lämpöjohdon, ikkunain, ovien, y. m. s. tavanmukaiset vuosikorjaukset. Eri rakennuksia varten on ehdotukseen pantu seuraavat erät: I hallintorakennus 248:—, II ruokala 419:—, III pesu-, kattila- ja konehuone 2,107:—, IV eristyspaviljonki 372:—, V tulirokkopotilaiden paviljonki 456:50, VI varapaviljonki 412:—, VII tuhkarokkopotilaiden paviljonki 459:50, VIII kurkkumätäpaviljonki 459:70, IX monipuolisten tautien paviljonki 275:—, X renkien asunto, talli y. m. 348:—, XI rokkopaviljonki 115:—, XII ruumis- ja ruumiinavaushuone 166:—, XIII lääkärinasunto 85:—, minkä lisäksi vuoden varrella toimitettaviin koko rakennusryhmän kaasu-, vesi-, lämminvesi-, valo-, puhelin- ja kellojohtojen kunnossapitoon sekä arvaamattomiin töihin on varattu Smk 3,377:50.

Greijuksen sairaalan vesikatto on tervattava; samaten olisi varastokellari hyvin sala-ojitettava, jottei vettä voisi, niinkuin tähän asti, tunkeutua sinne. Tulisijat kaipaavat tavanmukaista vuosikorjausta; eräät toisen kerroksen yläpuolella olevat palkistot ovat sangen lahot, minkätähden ne on tarkoin tutkittava ja tarpeen mukaan osin korjattava ja osin uusittavakin. Lisäksi on tarpeen erinäisiä linoleumi-, verhoilu-, maalaus- ja siistimistöitä. Tässä luetelluista töistä on laskettu olevan kustannuksia 3,700 markkaa.

Terveydenhoitolautakunnan kirjeessä marraskuun 21 päivältä 1912 on Rakennuskonttoria kehoitettu sekä kuluvana vuonna teettämään erinäisiä korjaustöitä yksityishenkilöltä vuokratessa *Humaliston tuberkulootissairaalassa*, että myös vastedes rahasääntöehdotuksiinsa panemaan määräraha sairaalan huoneistojen tarpeellista kunnossapitoa varten. Tämän johdosta onkin Konttori 1914 vnoden rahasääntöehdotukseen pannut puheenalaista tarkoitusta varten 2,150 markan määrärahan. Mainitulla summalla kustannettaisiin, paitsi vuotuista silmälläpitoa ja tulisijain korjausta, pääasiallisesti erinäisiä maalaus-, verhoilu- ja linoleumi-

töitä, ikkunain, ovien, kattojen y. m. korjaus- ja maalaustöitä sekä vihdoin erään eteläpuolisen rakennuksen pohjakerroksessa olevan, aikaisemmin työkykyisten potilaiden työhuoneeksi käytetty huoneen sisustaminen hoitajatarten asuinhuoneeksi.

N. s. *koleraparakit* ovat, samoin kuin kaupungin muutkin rakennukset, erinäisten vuosikorjausten tarpeessa, ja on niitä varten ehdotukseen pantu 2,800 markkaa. Tästä summasta tulee 620 markkaa kiviparakin, 570 markkaa eteläisen puuparakin, 750 markkaa pohjoisen puuparakin ja 860 markkaa nykyisen eristysparakin osalle. Työt ovat enimmäkseen asfalttikattojen paikkausta ja tervaamista, tulisijain tavanmukaisia vuosikorjauksia, ikkunain ja ovien y. m. tarkastusta ja ulkopuolista maalausta ynnä muita pienempiä töitä sekä n. s. eristysparakin kivijalan uudestimuurausta.

Marian sairaalaan kuuluvain rakennusten korjausta ja kunnossapitoa varten on yksissä neuvoin johtaja J. Hagelstamin ja tri E. Sandelinin kanssa toimitettujen katselmusten perusteella 1914 vuoden rahasääntöehdotukseen pantu 35,600 markkaa, joka summa jakautuisi eri rakennuksissa teetettävain töiden kesken seuraavasti: kirurginen osasto 3,400: —, hallintorakennus 2,300: —, sisätautien osasto 10,400: —, n. s. punainen kivipaviljonki 3,900: —, tuberkuloosisosasto 2,200: —, talusrakennus 10,910: —, ruumiinavaushuone 300: —, jääkellari 100: —, talli ja vaunuvaja 130: —, aitaus 170: —, ruuantähteiden vaja 50: —, desinfisioimishuoneen viereinen halkovaja 50: — sekä vihdoin arvaamattomat työt, työnjohto y. m. 1,700: —.

Kirurgisella osastolla teetettävät työt käsittävät, paitsi pienempiä vesikattojen, syöksyputkien y. m. tavanmukaisia vuosikorjauksia, kaikkien ikkunain ja ulko-ovien ulkopuolisen maalauksen, kahden uuden lämpöpatterin hankinnan kumpaisenkin kerroksen liinavaatevarastoihin, moniaita pienenlaisia ikkunain, ovien y. m. korjauksia, uusien pesutelineiden hankinnan särettyjen sijaan, ensimmäisen kerroksen ison sairassalin sangen kuluneen ja rosoisen parkettilattian höyläämisen ja vahaamisen, lukuisia sisäisiä maalaustöitä, jotka on teetettävä jotta voitaisiin noudattaa sitä tarkkaa siisteyttä ja puhtautta, jonka tulee vallita puheenalaista laatua olevassa rakennuksessa.

Samoin kuin kirurgisen osaston on *hallintorakennuksenkin* ikkunat, ulko-ovet y. m. ulkoa maalattava. Niinikään kaipaavat katto, syöksyputket, liistat y. m. vuosittain tarkastusta ja pienenlaisia korjauksia. Lukuun ottamatta erinäisiä vähäpätöisiä ikkunain ja ovien korjauksia ovat tässä rakennuksessa toimeenpantavat muut työt miltei yksinomaan sisäisiä verhoilu- ja maalaustöitä, joita katselmustilaisuudessa vaativat osin asianomaiset huoneistojen haltijat ja osin sairaalan lääkärit.

Sisätautien paviljongin korjaustöitä varten on, niinkuin edellä mainittiin, katsottu tarvittavan melko suuri rahamäärä, eli 10,400 markkaa. Jo kuluvan vuoden rahasääntöehdotukseen oli Rakennuskonttorin huonerakennusosasto pannut noin 2,000 markan rahamäärän niiden seinänsain ja kattojen lopullisen öljymaalauksen aloittamiseksi, mitkä rakennusta valmistessa oli maalattu ainoastaan liimavärillä. Rahasääntöä käsitellessä tämä erä kuitenkin poistettiin. Ensintulevan vuoden rahasääntöehdotukseen on puheenalaisia maalaustöitä varten jälleen pantu tuntuvia rahamääriä, jotka ovat tarkemmin lueteltuina tämän oheisessa kustannusarviossa. Muut korjaukset käsittävät kaikkien ikkunain ja ovien välttämättömän ulkopuolisen

öljymaalauksen, katon, syöksyputkien y. m. korjauksen ja vuotuisen kunnossapidon, palotikapuitten, venttiilirisikkojen y. m. maalauksen, kahden tomuutusparvekkeen asfalttipäällystyksen uusimisen, joka päällystys on viimeksi kuluneena helteisenä ja kuivana kesänä turmelunut. Kaikista näistä töistä on laskettu olevan kustannuksia Smk 2,187: 50. Paitsi edellä mainittuja sisäisiä maalaustöitä on kaikkia tämän rakennuksen ovia ja ikkunoita jonkin verran korjattava, eräiden särkyneiden pesutelineiden sijaan on hankittava uudet, ja lämminvesijohdot, jotka veden lämpömäärän vaihtelujen johdosta vuoroin laajenevat ja vuoroin supistuvat, on tarkastettava ja kenties korjattava. Apteekki ja neljä pääportaiden vierellä sijaitsevaa yksityistä sairashuonetta on ilmoitettu olevan kylmät, ja lämpöpatterien lämmityspintoja tarkastaessa onkin käynyt selville, että nämä patterit ovat riittämättömät, minkätähden patterien lämmityspintain lisäämiseen tarvitaan 1,500 markkaa eli noin 300 markkaa huonetta kohti.

N. s. *punaisen kivipaviljongin* vesikatto on tarkastettava, ehkäpä korjattavakin ja tervattava; katonulkonemaa ei ole uudestaan maalattu siitä lähtien kun rakennus tehtiin, minkätähden maalaus on nyt toimitettava. Tämän samoin kuin edellä mainittujen rakennustenkin ikkunat ja ulko-ovet ovat sangen suuressa määrin uudestimaalauksen tarpeessa, ja vihdoin on kaksi puuparveketta niin lahoa, että ne täytyy purkaa ja sijaan laittaa uudet. Näistä ulkopuolisista töistä on laskettu olevan kustannuksia 1,813 markkaa. Itse rakennuksessa on korjattava lämpöjohtoputkia; linoleumimattoja, ikkunoita, ovia ja tulisijoja sekä hankittava kaksi pesutelinettä ja niinkään kaksi W. C:n allasta särkyneiden sijaan, toimitettava sisäpuolisia maalaustöitä y. m., joita kaikkia varten tarvitaan yhteensä 2,087 markkaa.

Tuberkuloosipaviljongin ja makuuhallien katot niinkään kaipaavat tervaamista. Ulkomaalaus on parista kohdasta laho ja sentähden uusittava. Yhdet palotikapuut on korjattava ja tervattava sekä erinäisiä muita tuollaisia töitä suoritettava. Näihin tarkoituksiin on laskettu tarvittavan Smk 1,540: 60 Tavanmukaiseen tulisijain korjaukseen, erinäisiin pienempiin ikkunain ja ovien korjauksiin sekä pienenlaisiin maalaustöihin on laskettu tarvittavan Smk 659: 40.

Taloussrakennuksessa on kaikki ikkunat ja ovet ulkopuolelta korjattava ja maalattava, kaksi ovea varustettava n. s. suojustatolla, yhden savupiipun rikkipalanut levyjatkos uusittava, erinäisiä rautakaiteita ja palotikapuita maalattava, katto tarkastettava ja ehken korjattava sekä syöksyputkia korjattava y. m. pienempiä korjauksia toimeenpantava. Kustannukset on laskettu S:markaksi 873: 50. Paitsi tavanmukaista kaikkien tulisijain vuosikorjausta on talousosaston huoneistoissa ehdotettu toimitettavaksi erinäisiä välttämättömän tarpeellisia sisäisiä maalaustöitä. Niinpä olisi keittiön, varastohuoneiden, astiainpesuhuoneen, leipomom y. m. seinät, katot, ikkunat, ovet ja eräät seinin tai lattiaan kiinnitetyt kalut osin maalattava, osin lakattava ja jonkin verran korjattava. Pesulaitoksen lattia ja ikkunat on osin perin pohjin korjattava, osin kokonaan uusittava, niinkuin esimerkiksi pesutuvan lattia ja ikkunat sekä eräät mankelihuoneen ikkunat. Sitä paitsi on pesutuvan seinät, katto, ikkunat ja ovet kertaalleen öljymaalattava. Kattila- ja konehuoneessa olisi niissä vallitsevan ahtauden ja kuumuuden johdosta katto, putkenosat y. m. maalattava, ei niinkuin tähän asti öljyväriillä, joka pian palaa rikki, vaan n. s. gladiaattoriväriillä. Paitsi näitä töitä varten on sairaalahallinnon taholta vaadittu, että Rakennuskonttori, samoin kuin ennenkin on ollut tavallista, panisi ehdotukseensa

määrärahan erinäistä niin sanoaksemme lattiaan kiinnitettyä kalustoa varten. Tätä pyyntöä noudattaen on varsin ison kaapin teettämiseksi varastuhuoneeseen ehdotettu myönnettäväksi 500 markkaa ja 3 metrin pituisen leivinpöydän hankkimiseksi leipomoon 150 markkaa. Tässä rakennuksessa olevat pesulaitoksen konelaitteet ovat osin laitoksen pienuuden ja osin n. s. koleraparakkeihin sijoitetun lisäsairaalan johdosta ylenmäärin rasittuneet ja niin kuluneet, että ne välttämättä on mitä pikemmin sitä parempi perin pohjin korjattava jossakin konepajassa, jota paitsi eräät osat ovat niin lopen kuluneet, että ne nyttemmin ovat aivan kelvottomat. Ensimmäiseen ryhmään kuuluu kaksi pesukonetta ja kaksi sentrifuugia, akseli-johdot ja hihnapyörät, laakeriputket ja kylmät mankelit, jälkimäiseen taas vaatehissi, liotusammeet, lipeäkeittimet ja seinään kiinnitetyt pesuastiat sekä suurin osa laitoksen käyttöhihnoista. Kaikkiin näihin konelaitteiden korjauksiin tarvitaan 4,520 markkaa, johon summaan myös on luettu 350 markkaa kustannuksia pesutuvan tuullutuslaitteen parantamisesta.

Ehdotetut *ruumiinavaushuoneen, jääkellarin, tallin ja vaunuvajan* sekä *molempain vajain* ynnä aitauksen korjaukset ovat pääasiassa osin tarpeellisia katonmaalauksia, osin erinäisiä maalaus-, korjaus- ja siistimistöitä, joita on vaikea erikseen luetella.

Sen johdosta että kysymystä muiden Marian sairaalaryhmään kuuluvain rakennusten vastaisesta käytöstä uuden kulkutautisairaalan tultua käytäntöön ei vielä ole lopullisesti ratkaistu, ei tässä yhteydessä ole näiden rakennusten korjausta ja kunnossapitoa varten ehdotettu määrärahaa.

Marian sairaalan Ruoholahdessa olevaa *halkopihaa* ympäröivä aitaus on rappeutunut, ja on sen sijaan laitettava uusi. Sama on laita halkovajan asfalttikaton, minkätähden näitä töitä varten on rahasääntöehdotukseen pantu 1,550 markkaa.

Kivelän sairaalaan kuuluvat rakennukset, joita vasta vuonna 1913 ruvettiin käyttämään yksinomaan sairaanhoitotarkoituksiin, kaipaavat lukuisia korjaus- ja täydennystöitä, joiden kustannukset on laskettu kaikkiaan 33,400 markaksi. Tämä rahamäärä jakautuu eri rakennusten kesken seuraavasti: talousrakennus 4,520: —, sairaala 3,560: —, vastaanottolaitos 2,550: — pesutupa 480: —, lastenkoti 1,550: —, vanha houruinhuone 1,370: —, n. s. Mattila 760: —, ent. kirkkorakennus 850: —, ulkokuonerakennus 570: —, tuberkuloosipaviljonki N:o 1 4,310: —, tuberkuloosipaviljonki N:o 2 3,800: —, tuberkuloosipaviljonki N:o 3 4,180: —, ent. työlaitos 1,930: —, lääkärin asunto 250: —, portit ja aitaus y. m. 2,720: —.

Taloussrakennuksen vesikatto on tarkastuksen, vähäisten korjausten ja tervaamisen puutteessa. Syöksyputket ja liistalevyt niinkään kaipaavat korjausta, samaten eräät ulko-ovet, palotikapuut ja puusta tehdyt ulkoportaat. Kaikkiaan on tämän rakennuksen ulkopuolisista korjauksista kustannuksia 496 markkaa. Tässä rakennuksessa olevat sairaalan taloushuoneet, niinkuin keittiö, leipomo, varasto-, puhdistus-, astiainpesu- ja säilytys huoneet ovat kaikki sangen huonossa kunnossa ja kaipaavat ehdottomasti perinpohjaista sisäpuolista siistimistä ja maalausta. Puhdistushuoneeseen on ehdotettu hankittavaksi uusi suuri graniitista tehty puhdistuspöytä, jonka, siinä tapauksessa että sairaalavalioikunnan ehdottama uusi taloussrakennus teetetään, kävisi ilman muuta siirtäminen uuteen puhdistushuoneeseen. Paitsi tavanmukaisia tulusjain korjauksia käsittävät ehdotetut sisäiset korjaukset moniaita maalaus- ja verhoilutöitä,

etusijassa niiden oikeutettujen vaatimusten täyttämiseksi, joita puheenalaista laatua olevissa rakennuksissa täytyy asettaa järjestykseen ja siisteyteen nähden.

Sairaalarakennuksessa niinikään on vesikatto tervattava, ulko-ovet korjattava ja maalattava, eräät maahan painuneet n. s. tulvakupit kohotettava entisille paikoilleen j. n. e. Kaikkiin näihin töihin on laskettu tarvittavan Smk 657: 40. Tämän rakennuksen sisäisistä korjaustöistä, jotka käsittävät etusijassa tavanmukaisen tulisijain korjauksen, lattiat ja W. C:n ja yhden palvelijainhuoneen lattian maalauksen, on laskettu olevan kustannuksia Smk 2,574: 10, jota paitsi arvaamattomia töitä, työnjohtoa y. m. varten on pantu Smk 328: 50.

Mielenvikaisten vastaanottolaitoksen vesikatto niinikään on tarkastettava ja tervattava, kävelypihoja ympäröivä aitaus korjattava ja siveltävä karbolineumilla, ulko-ovet jonkin verran korjattava ja maalattava, jota paitsi eräiden lahojen ullakonikkunain sijaan on pantava uudet, joista kaikista töistä on kustannuksia 948: 60. Paitsi tulisijain tavanmukaista korjausta on rakennuksessa pääasiallisesti toimitettava vähäisiä ikkunain, ovien, lukkojen y. m. sisäpuolisia korjauksia sekä ylihoitajattaren huone siistittävä. Näistä töistä on laskettu olevan kustannuksia 1,356: 10, johon summaan tulee lisäksi arvaamattomista ja sekalaisista töistä Smk 236: 30.

Pesutuvan katto vuotaa ja olisi korjattava sekä maalattava Lundolilla. Kahdet puusta tehdyt ulkoportaat kaipaavat perinpohjaista korjausta, minkä ohessa ne on maalattava karbolineumilla. Ulkoikkunat ja ovet on korjattava sekä siveltävä mahdollisimman vaatimattomalla öljyväriä. Tulisijat on, samoinkuin muissakin rakennuksissa, vuosittain tarkastettava ja korjattava, joihin kaikkiin töihin tarvittaisiin edellä mainittu 480 markan summa.

Ent. *lastenkodin* ulkopuolisiin korjauksiin tarvitaan 376 markkaa. Tässä rakennuksessa on vesikatto, savupiiput ja palotikapuut tervattava, syöksyputket y. m. korjattava sekä laho veranta osittain uudesti rakennettava. Sisäisistä korjauksista mainittakoon vuotuinen tulisijain korjaus, ent. pesuhuoneen peräti lahon palkiston uudistus sekä ovien, lukkojen y. m. korjaukset. Näihin töihin tarvitaan 1,032 markkaa, johon määrään tulee lisäksi arvaamattomista töistä y. m. s. 142 markkaa.

Vanhan houruinhuoneen vesikatto on paikattava ja tervattava. Ulkoportaat ja puuparvekkeet on siveltävä karbolineumilla, ulko-ovet tarkastettava ja niiden maalaus korjattava. Tämän rakennuksen viereinen vesioja on painunut niin, että vesi tunkeutuu rakennuksen perustaan, minkätähden ojan korjaamiseen tarvitaan 100 markkaa. Kaikista näistä töistä on laskettu olevan kustannuksia yhteensä 583 markkaa. Tulisijain korjaukset, ikkunain ja ovien tarkastus, korjaus ja parantaminen y. m. rakennuksessa toimitettavat pienemmät työt on arvioitu 660 markaksi, jota paitsi arvaamattomia töitä, työnjohtoa y. m. varten on pantu 127 markkaa.

N. s. *Mattilassa* teetettävistä samanlaatuista töistä on laskettu olevan seuraavat kustannukset: ulkopuolisesta korjauksesta Smk 283: 20, sisäpuolisesta 404: —, arvaamattomista ja sekalaisista töistä 72: 80.

Ent. *kirkkorakennukseen* nähden ovat edellä mainitut erät: ulkopuoliset korjaukset 324: —, sisäpuoliset 444: — ja arvaamattomat työt y. m. s. 82: —.

Ulkohuonerakennuksiin nähden ovat vastaavat erät: ulkopuolinen korjaus 322: —, sisäpuolinen 192: —, arvaamattomat työt ja sekalaiset menot 54 markkaa.

Kaikki kolme verraten uutta *tuberkuloosipaviljonkia*, N:ot 1, 2 ja 3, on työ- ja vai-vaistalon toimesta pari vuotta takaperin ulkoa laudoitettu, mutta ne ovat vielä maalaamatta. Puheenalaisten rakennusten ulkopuolista öljymaalausta varten, joka on aivan välttämätön, jottei laudoitus turmeltuisi, on rahasääntöehdotukseen pantu 1,120: —, 1,090: — ja 1,120: — markkaa kutakin eri paviljonkia kohti. Muut ulkopuoliset korjaustyöt käsittävät muun muassa katonmaalausta, ullakonikkunain, isojen puusta tehtyjen ulkoportaiden, ulko-ovien y. m. korjausta sekä viimeksi mainittujen varustamisen suojuskatolla y. m., minkä ohessa suuret makuuhallit välttämättä on tarkastettava ja ehkä pienenlaisia korjaustöitä niissä toimitettava sekä niiden lattiat siveltävä karbolineumilla. Rakennusten sisustassa, joka on verraten hyvässä kunnossa, tarvitsee ainoastaan toimittaa tavanmukaiset tulisijain korjaukset ja lattia- maalaukset. Kunkin paviljongin ulko- ja sisäpuolisia korjauksia sekä sekalaisia kustannuksia varten on rahasääntöehdotuksessa seuraavat rahamäärät, nimittäin: paviljongin N:o 1 ulkopuolista korjausta varten 2,395: —, sisäpuolista korjausta varten 1,521: 40, sekalaisia kustannuksia varten 393: 60; paviljongin N:o 2 ulkopuolisia korjauksia varten 2,435: —, sisäpuolisia korjauksia varten 1,020: —, sekalaisia kustannuksia varten 345: —; paviljongin N:o 3 ulkopuolisia korjauksia varten 2,379: —, sisäpuolisia korjauksia varten 1,419: 40 ja sekalaisia kustannuksia varten 381: 60.

Ent. *työlaitoksessa*, jota käytetään miespuolisten mielenvikaisten potilaiden hoitolana, on vesikatto, ulko-ovet, palotikapuut y. m. korjattava ja maalattava, johon tarkoitukseen tarvitaan 645 markkaa. Sisäisiin korjauksiin, niinkuin tavalliseen tulisijain korjaukseen sekä ikkunain ja ovien korjaukseen ja paikkailuun tarvitaan 1,112 markkaa, johon summaan tulee lisäksi arvaamattomista töistä, työnjohdosta y. m. 173 markkaa.

Lääkärinasunnon ulkopuolisesta korjauksesta on laskettu olevan menoja 185, sisäpuolisesta 48 sekä erinäisistä pienemmistä korjauksista 20 markkaa.

Lopuksi on rahasääntöehdotukseen pantu 2,720 markkaa uuden ison *portin* teettämistä sekä muiden *porttien* ja *lauta-aitain* sangen tarpeellisia korjaus- ja maalaustöitä varten.

Oulunkylän kesäpäiväparantolassa on toimitettava tarkastus sekä paikotellen perin-pohjainen korjaus ja siistiminen. Niinpä olisi laitettava uusi likakaivo, jotteivät satahenkisen, jopa lukuisammankin ihmisjoukon ruuantähteet ajan pitkään saastuta maata. Kun ruokahallin hietalattia tomuaa, on sairaalan hallinto vaatinut hallin varustamista puulattialla, jota varten onkin pantu 450 markan erä. Muut ulkopuoliset korjaukset käsittävät kattojen, ulko-ovien ja maalaustöiden korjausta sekä uuden imuhatun hankinnan, johon kaikkkeen tarvitaan 888: 50; sisäpuolisiin korjauksiin lasketaan tarvittavan 510: 50, koska on toimitettava vuotuinen tulisijain korjaus, korjattava lautaseiniä sekä ikkunain, ovien, lattia- ja kaluston maalausta y. m. Arvaamattomia töitä ja sekalaista varten on ehdotuksessa 151 markkaa, joten summa kaikkiaan nousee 1,550 markkaan.

Muiden kaupungille kuuluvain rakennusten ja talojen *erinäisistä korjauksista* on ensi vuonna laskettu olevan kustannuksia 50,300 markkaa tämänvuotisen määrän 45,125 markan sijasta. Lisäänitys johtuu etusijassa siitä, että kaupungin omistamain rakennusten luku vuosi vuodelta lisääntyy. Edellä mainittuun 50,300 markan summaan on luettu muun muassa Kaivohuoneen erinäisten korjausten kustannuksia 2,200: —, Rikhardinkadun kansankirjasto-

talon 2,550: —, Raatihuoneen 3,000: —, Hietalahdentorin kauppahallin 2,500: —, Seurahuoneen 2,500: —, Länsirannan ent. tulli- ja pakkahuoneen 3,080: —, saman rannan tavara-vajain 2,550: — sekä kaupungin yleisten makkien korjauskustannuksia 2,000 markkaa. Edellä mainitut kustannukset johtuvat pääasiassa asianomaisten rakennusten kunnossapitämiseksi tarpeellisista töistä, niinkuin ulkoseinän ja kattojen, tulisijain ja lattain, ikkunain ja ovien y. m. korjauksista.

Uutistytöt.

Kivelän sairaalan nykyisen lääkärinasunnon korjauskatselmuksessa, jossa m. m. olivat saapuvilla johtaja, professori E. Ehrnrooth ja taloudenhoitaja, eversti U. Hjelt, vaati professori Ehrnrooth, että tässä rakennuksessa olevat, nyttemmin tarpeettomat rankaisukopit sisustettaisiin hoitajattarien asuinhuoneiksi. Sen johdosta on laadittu tämän oheiset piirustukset niihin kuuluvine, 2,550 markkaan päättyvine kustannusarvioineen.

Kun mainittu sairaala on kokonaan vailla *ruumishuonetta* ja entisen työlaitoksen viereinen pajarakennus olisi erittäin sopiva tähän tarkoitukseen, on sairaalahallinnon pyynnöstä ehdotukseen pantu 1,570 markkaa puheenalaisen pajan sisustamiseksi ruumishuoneeksi.

Terveydenhoitolautakunnan kirjelmän johdosta syyskuun 11 päivästä 1913 on Kivelän sairaalan alueen lounaisrajalle teetettävää *uutta lankkuaitaa* varten ehdotukseen pantu Smk 6,553:50 ja *pienen uimahuoneen* laittamiseksi samaan sairaalaan 2,750 markkaa.

Sittenkun kuluvan vuoden rahasäännössä myönnetty *Kallion kaupunginkirjastotalon* viereisen pihamaan istutus nyttemmin on valmistunut, on huomattu olevan aivan välttämätöntä teettää sen ympärille yksinkertainen, arvokas ja rakennuksen ulkoasun mukainen aitaus, jotta paikka saisi sen eristetyn ja rauhallisen leiman, jommoinen kirjastotalon viereisellä pihamaalla (puistikolla) pitää olla. Tämän oheisten piirustusten mukaan tehtäisiin aita kivipatsaista, joiden väliin ripustettaisiin järeitä ketjuja, samoin kuin on laita Ritarihuoneen puistikkoa ympäröivässä aitauksessa. Kustannuksia on laskettu olevan 1,750 markkaa, johon summaan myös on luettu kirjastotalon pohjoispuolelle, Porthaninkatua päin olevalle avonaiselle alalle patsaista ja putkista tehtävän aitauksen kustannukset.

Rahatoimikamarin helmikuun 20 päivänä 1913 (43 §) tekemän päätöksen mukaisesti on ehdotukseen pantu 5,400 markan määräraha mahdollisimman yksinkertaisen *uuden jääkellarin* eli pikemmin jäävajan teettämiseen patsaista ja laudoista *Kaivuhuoneen* vierelle.

Bölen esikaupungin poliisiaseman viereinen ulkokuone on rappeutunut ja mahdoton edelleen käytettäväksi. Sitä paitsi se sijaitsee erittäin sopimattomalla paikalla, minkätähden sen purkamista ja uudestirakentamista varten on pantu 1,770 markan määräraha.

Viime vuonna kuntoonpannut *Sörnäsän rantatien ja Ruoholahdenrannan virutushuoneet* rakennettiin alkuaan siten, että entiset ponttoonien varassa olevat virutushuoneet nostettiin maihin ja varustettiin lattialla, vesi- ja poistojohdoilla, huuhtelualtailla y. m. s. Vaikka viime talvi oli leuto, huomattiin kuitenkin, ettei näitä rakennuksia hiukankaan kovemman pakkasen vallitessa voi pitää kyllin lämpiminä, eikä lämpötila aina pysy jäätymäkohdan ylä-

puolellakaan, syystä että ulkoseinät on tehty ainoastaan yksinkertaisista ponttilaudoista. Jotta vastedes vältettäisiin tämä epäkohta ja päästäisiin vuotuisista suurista korjauskustannuksista (vesijohtojen rikkijäätymisen y. m. johdosta), jotka nykyoloissa ennemmin tai myöhemmin käyvät tarpeellisiksi, on Rakennuskonttori 1914 vuoden rahasääntöehdotukseen pannut 8,700 markkaa, jolla summalla edellä mainitut viritushuoneet pantaisiin tarpeenmukaiseen kuntoon, toisin sanoin, varustettaisiin kaksinkertaisista laudoista ja asfalttihuovasta tehdyillä ulkoseinillä, tulisijoilla, ulkoetiseen pantaisiin ovi j. n. e.

Täyttääkseen Rahatoimikamarin kokouksessaan syyskuun 29 päivänä 1913 tekemän, pöytäkirjan 18 §:n kohdalla mainitun päätöksen on Rakennuskonttori ehdotukseen pannut 850 markkaa, jolla summalla *puistonvartija Nyholmin asunnon vierelle* Eläintarhaan rakennettaisiin mahdollisimman yksinkertainen, pieni, kaksinkertaisista laudoista patsaiden varaan pystytetty ja asfalttikatolla varustettu pesutupa.

Eläintarhan uuden urheilupaviljongin tarpeellista ulko- ja sisäpuolista maalausta varten on rahasääntöehdotukseen pantu 980 markkaa.

Rahatoimikamarin tammikuun 9 päivänä 1913 (32 §) tekemän päätöksen johdosta on *istuinpaikkain laittamiseksi Eläintarhan urheilukentän vierelle* ehdotukseen pantu 5,500 markkaa.

Kokouksessaan heinäkuun 17 päivänä 1913 on Rahatoimikamari muun muassa 40 §:n kohdalla päättänyt, että ensi vuoden rahasääntöehdotukseen on pantava kustannukset *uuden uimahuoneen teettämisestä Kyläsaarelle* tai muuhun sopivaan paikkaan. Tätä Rahatoimikamarin päätöstä noudattaakseen ja kun sopivampaa paikkaa ei ole työväen pääasiallisesti asumain kaupunginosain läheisyydestä ollut osotettavana, on uuden, mahdollisimman yksinkertaisen, mutta isonlaisen uimahuoneen rakennuttamista varten Kyläsaarelle ehdotettu osotettavaksi 5,900 markkaa.

Rahatoimikamarin huhtikuun 17 päivänä 1913 tekemän päätöksen johdosta on vihdoin *uuden paloaseman teettämiseksi Bölen esikaupunkiin* ensi vuoden rahasääntöehdotukseen pantu 32,600 markkaa.

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorin Huonerakennusosasto:

Karl Hård af Segerstad.

III. Kunnallishallinto.

6. Kaupungin yleisten töiden Hallitus ja Rakennuskonttori.

Hallituksen jäsenten palkkio, 20 mk kokoukselta, arviolta	— —	4,200: —
Hallituksen sihteeri, palkkiota	— —	3,000: —
Kaupungininsinööri, palkkaa	15,000: —	
palkankorotusta 10 vuoden palveluksesta	3,000: —	
matkaravoja	600: —	18,600: —
Työpäällikkö, palkkaa	10,000: —	
palkankorotusta 10 vuoden palveluksesta	2,000: —	
matkaravoja	500: —	12,500: —
Kaksi insinööriä katu-, laituri- ja satamarakennusosastolla, palkkaa à	6,000: —	
matkaravoja à	500: —	13,000: —
Kaupunginarkkitehti, palkkaa	10,000: —	
palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta	1,000: —	
matkaravoja	500: —	11,500: —
Kaupunginarkkitehdin apulainen, palkkaa	6,000: —	
matkaravoja	500: —	6,500: —
Kaupunginasemakaava-arkkitehti, palkkaa	10,000: —	
palkankorotusta 5 v:n palveluksesta	1,000: —	
matkaravoja	500: —	11,500: —
Kaupunginasemakaava-arkkitehdin apulainen, palkkaa	— —	6,000: —
Kaupunginasemakaava-insinööri, palkkaa	— —	6,000: —
Geodeetti, palkkaa, paitsi sivutuloja	5,000: —	
palkankorotusta 10 v:n palveluksesta ..	1,000: —	
matkaravoja	500: —	6,500: —
Kaupunginpuutarhuri, palkkaa, paitsi asuntoa ja polttopuita	3,000: —	
palkankorotusta 10 v:n palveluksesta ..	600: —	
henkilökohtaista palkanlisäystä	2,400: —	6,000: —
Puhtaanapitolaitoksen johtaja, palkkaa	6,000: —	
matkaravoja	500: —	6,500: —
	<hr/>	
Siirros	— —	111,800: —

	Siirros	— —	111,800:—	
Kamreeri, palkkaa	5,000:—			
palkankorotusta 10 v:n palveluksesta..	<u>1,000:—</u>		6,000:—	
Kaupunginrakennusmestari, palkkaa	4,000:—			
palkankorotusta 10 v:n palveluksesta..	<u>800:—</u>		4,800:—	
Varastonhoitaja, palkkaa	4,000:—			
palkankorotusta 1/11:stä 1914.	<u>66: 66</u>		4,066: 66	
Vanhempi metsänvartija, paitsi asuntoa ja polttopuita	1,200:—			
palkankorotusta 10 v:n palveluksesta	240:—			
henkilökohtaista palkanlisäystä	<u>260:—</u>		1,700:—	
Nuorempi metsänvartija, paitsi asuntoa ja polttopuita, palkkaa	1,000:—			
palkankorotusta 10 v:n palveluksesta..	<u>200:—</u>		1,200:—	
1 vahtimestari, paitsi asuntoa ja polttopuita	— —		1,200:—	
Ylimäär. insinööri- ja piirustaja-apulaiset, arviolta	— —		25,000:—	
Metsänvartija-apulaiset ja metsänviljelys, arviolta	— —		2,000:—	
Tarveaineet ja apuripäivätyöt mittauksissa, arviolta	— —		13,000:—	
Tarverahat, arviolta	— —		10,000:—	
Valaistus,	— —		1,000:—	
Polttoaineet	— —		2,280:—	
Siivoominen	— —		2,275:—	
Rakennuskont. kaikkien huoneistojen vuokra	— —		12,000:—	
Määräraha kesäloman hankkimiseksi eräille Rakennuskonttorin työntekijöille	— —		<u>7,000:—</u>	205,321: 66
	<u>Yhteensä Smk</u>	— —	— —	<u>205,321: 66</u>

XIII. Yleiset työt.

1. Rakennukset ja talot.

Korjaus ja kunnossapito.

Lumenkuljetus kaupungin taloista	— —	7,000:—
Erinäiset korjaukset		
Forsbyn työ- ja vaivaistalossa	— —	<u>10,750:—</u>
	Siirros	— — 17,750:—

	Siirros	— —	17,750: —	
Erinäiset korjaukset				
Bengtsårin kasvatuslaitoksessa		— —	5,900: —	
Eteläisessä palotornissa		— —	4,000: —	
Vanhankaupungin myllyssä		— —	4,900: —	
Poliisilaitoksen käyttämissä huoneistoissa:				
Aleksanterinkadun 22—24:ssä		— —	5,100: —	
Pengerkadun talossa		— —	3,000: —	
Rantatorin kauppahallissa		— —	3,750: —	
Korttelin N:o 181 uimalaitoksessa		— —	4,600: —	
Virutushuoneissa		— —	1,000: —	
Kaupunginpuutarh. rakennuksissa Eläin-				
tarhassa		— —	5,200: —	
Katajanokan tulli- ja pakkahuoneessa		— —	4,950: —	
W. C:n hankkiminen samoihin		— —	6,850: —	
Erinäiset korjaukset				
Katajanokan tavaravajain		— —	4,000: —	
Kaupunginvoudin konttoriksi aiottujen 2				
huoneen ja eteisen Katariinankadun 3:ssa		— —	1,000: —	
Sairaalat:				
Kulkutautisairaala	9,300: —			
Greijuksen sairaala	3,700: —			
Humaliston tuberkootissairaala	2,150: —			
Koleraparakit	2,800: —			
Marian sairaala	35,600: —			
S:n halkopiha Ruoholahdessa	1,550: —			
Kivelän sairaala	33,400: —			
Oulunkylän kesäpäiväparantola	1,550: —		90,050: —	
Erinäiset korjaukset			50,300: —	212,350: —

Uutisrakennukset.

Kivelän sairaalan nykyisessä lääkäriasunnossa				
olevain koppien sisustaminen asuinhuo-				
neiksi		— —	2,550: —	
Töölön ent. Työ- ja vaivaistalon ent. pajan				
laittaminen Kivelän sairaalan ruumis-				
huoneeksi		— —	1,570: —	
	Siirros	— —	4,120: —	212,350: —

	Siirros	— —	4,120:—	212,350:—
Uusi lauta-aita Kivelän sairaala-alueen lounais- rajalle		— —	6,553:50	
Uusi uimahuone Kivelän sairaalaan		— —	2,750:—	
Kallion kaupunginkirjastotalon aitaus		— —	1,750:—	
Kaivuhuoneen vierelle teetettävä jääkellari . .		— —	5,400:—	
Bölen esikaupungissa olevan poliisiaseman viereisen ulkokuoneen muutto ja uudistus		— —	1,770:—	
Sörnäsän Rantatien ja Ruoholahdenrannan vi- rutushuoneiden uudistus		— —	8,700:—	
Pesutuvan teettäminen puistonvartija Nyhol- min asunnon vierelle Eläintarhaan		— —	850:—	
Eläintarhan urheilupaviljongin ulko- ja sisä- puolinen maalaus		— —	980:—	
Istuinpaikkojen laittaminen Eläintarhan ur- heilukentän vierelle		— —	5,500:—	
Kyläsaaren uusi uimahuone		— —	5,900:—	
Uusi paloasema Bölen esikaupunkin		— —	32,600:—	
Kunnan mielisairaala		— —	1,200,000:—	
Uusi työpajarakennus kaupungin Ainespihaan		— —	10,000:—	
Sikäläisen pajan laajennus		— —	5,300:—	
Erään Ainespihassa olevan vajan muutto . . .		— —	2,000:—	
Vajan teettäminen Ainespihaan höyryjyriä ja automobiilejä varten		— —	6,000:—	
Uusi aitaus Ainespihan etelärajalle		— —	2,000:—	1,302,173:50

2. Kadut ja yleiset paikat.

Korjaus ja kunnossapito.

Erinäiset korjaustyöt	25,000:—		
Simon- ja Arkadiakadun välisen Länsi Hen- rikinkadun päällystäminen I tellikka- kivillä asfalttiin	49,000:—		
Senaatintorin poikki viistoon kaakosta luotee- seen käyvän ajotien s:n s:n	22,800:—		
		Siirros	96,800:—
			— — 1,514,523:50

	Siirros	96,800: —	— — 1,514,523: 50
Istutuksen pohjois- ja itäpuolisen, kaupungille kuuluvan Sirkuskadun osan päällystäminen I tellikkakivillä asfalttiin...		10,900: —	
S:n 3 ja 5 linjan välisen I. Viertotien osan s:n s:n		63,900: —	
S:n Sörnäsän Rantatien osan s:n s:n Silta- saarenkadulta itään pitkin kauppahalli- korttelin viertä		42,300: —	
S:n 2 linjan jatkoksen s:n s:n kauppahallin viereltä I. Viertotien ja Sörnäsän Ranta- tien väliltä		7,750: —	
Hietalahden etelärannan ketokiveyksen uudis- tus ja jalkakäytävän korjaus		5,800: —	
Laivurinkadun itäpuolen s:n s:n Pursimiehen- ja Tehtaankadun väliltä		1,800: —	
Rahapajankadun ketokiveyksen uudistus tulli- ja pakkahuoneen edustalta 16 metriä leveältä sekä tavaravajain 7 ja 8 ynnä 8 ja 9 välisten avonaisten paikkain s:n		7,800: —	
Sörnäsän Rantatien pohjoisosan s:n s:n		5,400: —	
Kaupungille kuuluvan Puistokadun osan pääl- lystäminen tervavierroksella		8,500: —	
S:n Tehtaan- ja Merikadun välisen Laivurin- kadun osan s:n s:n		4,850: —	
Erinäisten kaupungille kuuluvain katuosain kaiteiden uudistus ja korjaus		7,000: —	262,800: —

Uutistytöt.

Sörnäsän Rantatien ja n. s. Koverin tontin välisen Hakasalmen torin länsiosan pääl- lystäminen II tellikkakivillä asfalttiin pai- kan järjestämiseksi torikauppaa varten	3,500: —
Kaupungille kuuluvain 5 linjan ja Hel- singinkadun välisen Kaarlenkadun sekä	

Siirros	3,500: —	262,800: —	1,514,523: 50
---------	----------	------------	---------------

	Siirros	3,500: —	262,800: —	1,514,523: 50
	Itä ja Länsi Brahekadun välisen Helsinginkadun osain päällystäminen ketokivillä ynnä Kaarlen- ja Itä Brahekadun välisen Helsinginkadun osan tasoitus ..	33,600: —		
	Kaupungille kuuluvan Hämeen- ja Alppikadun välisen 2 linjan osan päällystäminen ketokivillä	13,350: —		
S:n	1 ja 2 linjan välisen Alppikadun osan s:n s:n	4,800: —		
S:n	Alppi- ja Castrénkadun välisen 1 linjan osan s:n s:n	11,400: —		
S:n	1 ja 2 linjan välisen Castrénkadun osan s:n s:n	3,300: —		
S:n	Itä Papinkadun osan s:n s:n	10,700: —		
S:n	Helsingin- ja Porvoonkadun välisen Kristiinankadun osan s:n s:n	13,400: —		
S:n	Kulmalankadun osan s:n s:n	1,030: —		
S:n	Sibyllankadun osan s:n s:n	5,200: —		
S:n	Suvilahdenkadun osan s:n s:n	13,000: —		
S:n	Pohjois Rautatie- ja Arkadiakadun välisen Runebergkadun osan s:n s:n	9,600: —		
S:n	Runeberg- ja Fredrikinkadun välisen Arkadiakadun osan s:n s:n	8,000: —		
S:n	Cygnæus- ja Runebergkadun välisen Museokadun osan s:n s:n	11,500: —		
S:n	Kammion- ja Meilahdenkadun välisen Ruusavillakadun osan s:n s:n	1,200: —		
S:n	Kammion- ja Meilahdenkadun välisen Töölönkadun osan s:n s:n	5,200: —		
S:n	Kammion- ja Meilahdenkadun välisen Topeliuskadun osan s:n s:n	11,300: —		
S:n	Runeberg- ja Nordenskiöldkadun välisen Hietaniemenkadun osan s:n s:n	21,400: —		
S:n	Fredrikin- ja E. Rautatiekadun välisen Runebergkadun osan s:n s:n	13,700: —		
S:n	Runeberg- ja Fredrikinkadun välisen E. Rautatienkadun s:n s:n	7,400: —		
S:n	Kalastajatorin s:n s:n	3,000: —		
	Siirros	205,580: —	262,800: —	1,514,523: 50

	Siirros	205,580: —	262,800: —	1,514,523:50
Kaupungille kuuluvan Tokan- ja Perämiehenkadun välisen Hernesaarenkadun osan päällystäminen ketokivillä		560: —		
S:n Hernesaaren- ja Tehtaankadun välisen Perämiehenkadun osan s:n s:n		240: —		
S:n varastopaikoiksi vuokrattujen korttelien välisen Kruunuvuorenkadun s:n s:n		3,000: —		
S:n L. Henrikin- ja E. Rautatiekadun välisen Arkadiakadun s:n s:n		12,200: —		
1 linjan tasoitus Castrén- ja Alppikadun väliltä		45,000: —		
2 linjan s:n Hämeen- ja Lönnrotkadun väliltä ynnä vanhan Eläintarhantien laskeeminen korttelin 301 b pohjoispuolelta Castrénkadun s:n 1 ja 2 linjan väliltä		12,000: —	7,400: —	
Alppikadun laajentaminen täyteen leveyteensä 1 ja 2 linjan väliltä		7,000: —		
Itä Viertotien s:n Kulmalankadun ja Hermannissa II olevan kaupunginportin väliltä		35,000: —		
L. Viertotien s:n ja osittainen oikominen Humal- ja Munkkiniemenkadun väliltä		50,000: —		
Kristiinankadun tasoitus Helsingin- ja Josafatinkadun väliltä		7,600: —		
Viipurinkadun s:n Kotkan- ja Karjalankadun väliltä		48,000: —		
Laaksokadun s:n		3,600: —		
Pakaankadun s:n puoleen leveyteensä Oulun- ja Hattulantien väliltä		12,200: —		
Hattulantien s:n Pakaankadun ja Kangasalantien väliltä		8,400: —		
Somerontien s:n Pakaankadun ja Kangasalantien väliltä		8,600: —		
Kangasalantien s:n Hattulan- ja Eurantien väliltä		15,500: —		
Eurantien s:n Inarintien- ja Itäisen Viertotien väliltä		12,800: —		
Inarintien s:n Ouluntien ja Sturekadun väliltä		7,400: —		
	Siirros	502,080: —	262,800: —	1,514,523: 50

	Siirros	502,080: —	262,800: —	1,514,523: 50
Pernajantien tasoitus Pakaankadun ja Inarintien väliltä		8,000: —		
Hauhontien s:n Eurantien ja Itäisen Viertotien väliltä		23,500: —		
Teollisuuskadun s:n		193,400: —		
Vesijohtokadun s:n		44,400: —		
Elimänskadun s:n		7,100: —		
Mäntsäläntien s:n		24,700: —		
Vesijohto- ja Teollisuuskadun välisten kujain s:n		3,400: —		
Rautatieraide Teollisuuskadulle kohta Sörnäsins haararadan pohjoispuolelle		165,000: —		
Rautatieraide Sörnäsins asemalta pitkin Vanhan kaupunginlahden länsirannan eteläosaa		192,000: —		
Malminkadun länsiosan tasoitus kaupungin Ainespihan viereltä		12,000: —		
Annankadun s:n Salomonin- ja Etelä Rautatiekadun väliltä		6,300: —		
Temppelikadun s:n korttelien 425, 431 ja 427 viereltä		31,500: —		
Lutherkadun s:n Runeberg- ja Temppelikadun itäosan väliltä		45,000: —		
Sampokadun s:n Runeberg- ja Temppelikadun väliltä		6,100: —		
Fredrikinkadun pohjoisimman osan s:n korttelin 417 tontin 81 ja korttelin 418 tontin 68 väliltä		15,500: —		
Töölönkadun s:n Lääkärikadun ja Koivutien väliltä		19,800: —		
Lääkärinkadun s:n pitkin pituuttaan		55,300: —		
Kuusitien s:n Koivutien ja Lääkärikadun väliltä		11,400: —		
Koivutien s:n		15,900: —		
Läntisen Viertotien laajennus niiltä kohdin, joihin uutisrakennuksia jo on tehty tai vuoden varrella teetetään		15,000: —		
Itäisen Viertotien laajennus niiltä kohdin, joihin uutisrakennuksia jo on tehty tai vuoden varrella teetetään		5,000: —		
	Siirros	1,402,380: —	262,800: —	1,514,523: 50

	Siirros	1,402,380:—	262,800:—	1,514,523: 50
Santa- ja Busholman tasoitus-, laituri- ja viemärietyöt		<u>1,700,000:—</u>	<u>3,102,380:—</u>	3,365,180:—

3. Kanavat ja viemärit.

Korjaus ja kunnossapito.

Erinäinen kunnossapito	35,000:—	
Täydennystyöt	5,000:—	
Vedenkulutus lokaviemärien huuhteluun...	5,000:—	
Hallituskadun alaisen viemäriin uudistus korttelin 38 tontin 4 ja Mikonkadun alaisen viemäriin väliltä.....	1,300:—	
Varajohtojen laittaminen kolmeen Kauppatorin laskukaivoon	1,300:—	
20 vanhamallisen imukaivon uusiminen Kallion alueella	<u>3,000:—</u>	50,600:—

Uutistytöt.

Viemärijohto Raakelkadun alle korttelin 570 tontilta 7 Bölenkadun alaiseen viemäriin	3,500:—	
Katkaiseva lokaviemäri Hesperian puistosta Töölön sokeritehdasalueen halki Savilan viereiseen puhdistuslaitokseen	25,200:—	
Tilkan alueella olevan kuolleitten eläinten hautauspaikan salaojitus	8,200:—	
Viemärijohto Itäisen Viertotien alle Arabian ja Hermannin II välille	24,000:—	
S:n Viipurinkadun alle korttelin 382 tontilta 15 Karjalankadun alaiseen viemäriin ..	14,700:—	
S:n Sturekadun alle Sammatintieltä I. Viertotien alaiseen viemäriin	6,900:—	
S:n Pakaankadun alle Hattulan- ja Ouluntien välille	6,150:—	
S:n Hattulantien alle tontilta 5 Pakaankadun sekä		
	Siirros	88,650:— 50,600:— 4,879,703: 50

	Siiros	88,650: —	50,600: —	4,879,703: 50
	tontilta 7 Kangasalan- tien alaiseen viemäriin	6,700: —		
Viemärijohto	Somerontien alle tontilta 3 Sammatintien alaiseen viemäriin	7,800: —		
S:n	Sammatintien alle Somerontien ja Sturekadun välille	3,700: —		
S:n	Kangasalan- tien alle Hattulan- ja Somerontien välille.	3,100: —		
S:n	Eurantien alle korttelin 545 tontilta 33 I. Viertotien alaiseen kanavaan	9,200: —		
S:n	Pernajantien alle Inarintieltä Pakaankadulle	4,650: —		
S:n	Hauhontien alle korttelin 545 tontilta 24 Eurantien alaiseen kanavaan sekä korttelin 542 tontilta 4 korttelin 545 tontille 22	10,600: —		
S:n	Keiteleentien alle Hauhon- ja Inarintien välille	3,350: —		
S:n	Teollisuuskadun alle	54,000: —		
S:n	Elimänskadun alle	2,500: —		
S:n	Mäntsäläntien alle	2,700: —		
S:n	Temppe- linkadun alle korttelin 417 tontilta 16 saman kadun alaiseen kanavaan	3,000: —		
S:n	Lutherkadun alle korttelin 417 tontilta 6 Runebergkadun alaiseen kanavaan	8,700: —		
S:n	Töölönkadun alle korttelin 641 tontilta 80 Lääkärikadun alaiseen kanavaan	5,800: —		
S:n	Lääkärikadun alle Kuusitieltä Bjälbonkadulle ja korttelin 641 tontilta 76 L. Viertotielle	31,200: —		
S:n	L. Viertotien alle Lääkärikadulta Nimrod- kadulle	15,100: —		
S:n	Kuusitien alle korttelin 646 tontilta 4 Lääkärikadun alaiseen kanavaan	2,900: —		
S:n	Koivutien alle korttelin 641 tontilta 9 Lääkärikadun alaiseen kanavaan	13,700: —	277,350: —	327,950: —
	Siiros	— —	— —	5,207,653: 50

Siirros — — — — 5,207,653: 50

4. Tiet.

Korjaus ja kunnossapito.

Erinäiset korjaukset	10,000:—		
Seurasaaientien uudistus ja viertäminen Meilahdenkadun ja Seurasaaaren väliltä	108,000:—		
Rautatien länsipuolitse Töölönlahdesta Nordenskiöldin lehtokujaan vievän tien viertäminen	19,500:—		
Satamaradan länsipuolitse Nordenskiöldin lehtokujasta Träskin huvilan kohdalla olevaan rautatien ylimenokohtaan sekä sieltä ehdotetulle ratsastusradalle Gumtähteen vievän tien tasoitus ja viertäminen	30,700:—		
Taivallahden tien viertäminen	3,000:—		
Hietaniemen tien s:n	4,375:—		
Kaupungille kuuluvain Kaivopuiston Itäisen Lehtokujan osan tervavierros	3,400:—	178,975:—	

Uutistytöt.

Nordenskiöldin lehtokujan viertäminen	28,000:—	28,000:—	206,975:—
---	----------	----------	-----------

5. Viertotiet.

Korjaus ja kunnossapito.

Erinäiset korjaukset	15,000:—		
Itäisen Viertotien viertopäällystyksen korjaus	10,750:—		
Läntisen Viertotien s:n Munkkiniemenkadun ja Huopalahden väliltä	9,400:—	35,150:—	35,150:—

6. Satamat.

Korjaus ja kunnossapito.

Erinäiset korjaukset	30,000:—		
Alasmenosillat jälle	8,000:—		
Siirros	38,000:—	— —	5,449,778: 50

	Siirros	38,000: —	— —	5,449,778: 50
Satamain ruoppaus		60,000: —		
Uuden ruoppavarastopaikan järjestäminen . . .		30,000: —		
Sähkövalon laittaminen uuteen ruoppauslaitokseen		4,500: —		
Vanhan ruoppauskoneen erinäiset korjaukset ja uusi höyrykattila		7,000: —		
Erinäiset elevaattorin korjaukset ja muutto . .		9,000: —		
Erinäiset vanhan höyrymutauskoneen korjaukset ja uusi höyrykattila		5,700: —		
Pohjoissataman kivilaiturin uudistus Borgströmin tupakkatehtaan kohdalta		54,800: —		
Kolera-altaan etelä- ja itälaiturin s:n		25,400: —		
T-laiturin erään osan s:n		6,400: —		
Kaisaniemen laiturin s:n		2,700: —		
Katajanokan kanavan kivireunustuksen s:n . .		5,700: —		
Makasiinirannan telikkakiveyksen osittainen uudistus ja reunaparrun korjaus		1,900: —	251,100: —	

Uutistytöt.

Uivan elevaattorin ostoon	150,000: —		
3 ruoppaproomun s:n	24,000: —		
Umpikantisen 80 hv hinaajaveneen s:n	60,000: —		
Uuden höyrymutauskoneen s:n	45,000: —		
Soutuveneiden kytkylaituri Pitkäsillanrannan reunakiveyksen varrelle	2,800: —		
S:n Humallahteen	2,000: —		
S:n Ruoholahteen	3,000: —		
Lastauslaituri Sörnäsiin sekä laiturille jottava rautatieraide	61,200: —		
Varastopaikkain tasoitus Sörnäsissä	20,800: —	368,800: —	619,900: —

7. Istutukset.*Korjaus ja kunnossapito.*

Istutusten ja taimistojen kunnossapito	115,800: —		
Kivelän istutusten kunnossapito	2,000: —		
Siirros	117,800: —	— —	6,069,078: 50

	Siirros	117,800:—	— — 6,069,878: 50
Eläintarhan urheilukentän järjestysmiehen palkkaus		600:—	
Mainitun urheilukentän kunnossapito		1,000:—	
Punanotkon leikkikentän s:n		500:—	
Haapaniemen urheilukentän s:n		800:—	
Kaupunginpuutarhan asuinrakennusten polttoaineet		1,500:—	
Erinäisten Kaupunginpuutarhan huoneistojen lämmitys ja siivoaminen		400:—	
Samain valaistus		150:—	
Talvipuutarhan kunnossapito		7,000:—	
Kaupunginpuutarhan tallipalvelijaston palkat, tallin rehut y. m. menot		6,300:—	
Alpin kunnossapito		1,500:—	
Vanhempain nurmien ja käytävien uudistus		4,500:—	
Mullanvalmistus kaupungin istutuksia varten		3,500:—	
Lannan osto kasvilaivoihin		650:—	
Kaupungin vesilintujen hoito		1,000:—	
Työkalujen osto ja korjaus		2,500:—	
Vesiputkien laittaminen erinäisiin kaupungin istutuksiin		3,000:—	
10 suojusristikkoja lehtopuita varten		1,300:—	
Aitausten kunnossapito		5,000:—	
Puistosohvain korjaus		3,000:—	
Kaupungin kaikissa istutuksissa, kasvihuoneissa y. m. kulutetun veden korvaus		15,000:—	
Neljän puistonvartijan palkkaus		3,100:—	180,100:—

Uutistytöt.

Kaksi kasvihuonetta Kaupunginpuutarhaan ..	39,400:—	
Kaksi kasvisuojaa samaan	4,400:—	
Tienteko Kaupunginpuutarhaan	3,240:—	
Vesisäiliön ohi Itäisessä Eläintarhassa vievän tien osittainen tasoitus	10,000:—	
Eläintarhan uusien lammikkojen viereisen alueen tasoitus	21,000:—	
Kaivopuiston tasoitustyöt	12,000:—	
Siirros	90,040:—	180,100:— 6,069,678: 50

	Siirros	90,040: —	180,100: —	6,069,678: 50
Kaisaniemen puiston tasoitustyöt		30,000: —		
Savilan taimiston s:n		2,500: —		
Engelaukion istutusten järjestäminen Helsin- ginniemen huvilakaupungissa		25,000: —		
Laivurikadun ja Speranskietien viereisen istu- tuksen tasoituksen jatkaminen		5,000: —		
Perämiehenkadun eteläosan viereisen istutuk- sen järjestäminen		3,350: —		
Lisämääräraha Eiran puistikon istutustöiden loppuun saattamiseen		650: —		
Istutuksen laittamiseen Arkadia- ja P. Rauta- tienkadun vierelle		1,100: —		
Puistosohvain ostoon		2,500: —		
Kelkkaratain järjestäminen		3,000: —	163,140: —	343,240: —

8. Puhtaanapitolaitos.

Korjaus ja kunnossapito.

Kaupungin rantasilloilla olevain tavaravajain, kauppahallien sekä Aleksanterinkadun talon N:o 1 ja Länsirannan talon N:o 10 pihain puhtaanapito		8,000: —		
Kaatopaikkain ja laituri- en kunnossapito		6,000: —		
Vartijain palkkaus		7,000: —		
Makkien ja käymäläin puhtaanapito		23,000: —		
Samain korjaus ja maalaus		4,000: —		
Samain vedenkulutus, arviolta		6,500: —		
Kaupungin yleisten paikkain ja katuosain puhtaanapito		150,000: —		
Kaupungille 6 kaupunginosan huvila- alueella kuuluvain teiden puhtaanapito		11,500: —		
S:lle 10, 11 ja 12 kaupunginosassa kuulu- vain uusien katuosain s:n		10,200: —		
S:lle 13 ja 14 kaupunginosassa kuuluvien uusien katuosain s:n		13,700: —		
Keskikaupungin katujen kastelu		30,000: —		
Keskikaupungin katujen kasteluun ja Kauppa- torin huuhteluun käytetty vesi		22,000: —		
	Siirros	291,900: —	— —	6,412,918: 50

	Siirros	291,900:—	— — 6,412,918:50
Viertoteiden puhtaanapito		48,000:—	
Kaivopuiston viertoteiden s:n		1,000:—	
Teiden s:n		18,000:—	
Venesatamain s:n		2,000:—	
Jäiden s:n		1,500:—	
2 työkaluvajan teettäminen		900:—	
Hiekkavajain maalaus		1,200:—	364,500:—

Uutistytöt

Käymälä Kallion kirkon vierelle	1,800:—		
S:n Vanhankirkon viereiseen puistikkoon ...	1,800:—		
S:n korttelissa 181 olevan uimalaitoksen vierelle	1,800:—		
S:n Tehtaan- ja Sepänkadun risteykseen ...	1,800:—		
S:n Merimiehen- ja Tokankadun risteykseen	1,800:—		
S:n raitiotien päätekohtaan Hietalahdenrantaan	1,800:—		
S:n raitiotien päätekohtaan Porvoonkadulle ..	1,800:—		
Uusi käymälä Henrikinesplanaadin pohjoispäähän L. Henrikinkadun alle	7,500:—	20,100:—	384,600:—

9. Yleinen makkien puhtaanapito.

Miehistön ja ajomiesten palkat	195,000:—		
10 hevosen rehut y. m.	10,000:—		
Sekalaisia menoja desinfioimisaineista, työkaluista y. m.	10,000:—		
Ajoneuvojen, rikkalaatikkojen, levyastiain ja kansien korjaus	13,000:—		
Rautatierahdit, arviolta	40,000:—		
Rautatievaunujen korjaus, s:n	2,400:—		
500 panosta makkiastioita kansineen à 25:—	12,500:—		
Jalasten hankinta nelipyöräisiin kuljetusrattaisiin	1,320:—		
Malmin purkaussillan uudistus 400 m ² laajuudelta	3,600:—		
	Siirros	287,820:—	— — 6,797,518:50

	Siirros	287,820:—	— —	6,797,518: 50
Sähkövalon laittaminen Malmin purkaussil-				
lalle		500:—	288,320:—	288,320:—

10. Työkalut.

Erinäiset ostot ja korjaukset	15,000:—			
Teodolitin osto	700:—			
3 vaakituskoneen s:n	900:—			
Laskukoneen s:n	2,500:—			
Laskukoneen s:n	525:—			
Pinnantervauskoneen s:n	1,200:—			
3 kahden tonnin kivikranan s:n	2,250:—			
20 kääntövaunun s:n	4,000:—			
10 kivivaunun s:n	1,000:—			
Kapeaa raidetta 2,000 m.	6,000:—			
Sähköllä käypä kitkavintturi kivikranaan	3,200:—			
Sähköllä käypä kankivasara ynnä erinäiset uudet sepänkalut	4,000:—			
Vanhan höyryjyrän korjaus ja uudet taka- pyörät	5,000:—			
Kuorma-autobiilin ostoon	17,000:—			
21 kasteluvaunun maalaus	1,050:—			
20 purgatorrattaiden, 12 rikkainkuljetusrattai- den ja 75 hiekkalaatikon s:n	1,700:—			
2 kasteluvaunua à 1,400:—	2,800:—			
1 vaunu Katajanokanrannan kastelua varten	1,000:—			
4 rikkainkuljetusrattaat à 450:—	1,800:—			
3 lumensulatuskonetta sähköjohtoineen	4,200:—	75,825:—		75,825:—

11. Sekalaista.

Hengenpelastuskalujen, halkomittain y. m. kun- nossapito	4,000:—			
Pesuhuoneitten ja virutuslaiturien hoito ja korjaus	7,000:—			
6 uutta hiekkavajaa	4,800:—	15,800:—		15,800:—
Yhteensä Smk	— —	— —		7,177,463: 50

XV. Sekalaiset menot.

Turvikissa olevan Henrik Borgströmin kansan-			
puiston kustannukset	3,400: —		
Rakennuskonttorin virkamiesten matkarahat ..	5,000: —	8,400: —	8,400: —
Yhteensä Smk	— —	— —	8,400: —

Tulot.

XI. Puhtaanapitolaitos.

Talonomistajain maksuja	220,000: —		
Kaupungin s:n omista taloistaan	27,780: —		
Tuloja myydystä lannasta, arviolta	45,000: —	292,780: —	292,780: —
Yhteensä Smk	— —	— —	292,780: —

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorissa, lokakuun 15 päivänä 1913.

G. Idström.

Ehdotus

Helsingin kaupungin 1914 v. meno- ja tulosäännöksi

Maistraatin laatima.

Menon laatu 58 §:n mukaan Kels. asetusta 8 p:llä joulukuuta 1873.	Menot.		Rahatoimikamarin ehdotus	Maistraatin ehdotus
	I. Kaupungin velat		3,617,076 54	3,617,076 54
	II. Kaupungin virastot.			
	4. Ulosottotoimi.			
	Viimeiseksi eräksi pannaan:			
c	Palkkaetujen lisäystä eräille toisen kaupunginvou- din alaisille ulosottoapu- laisille Maistraatin mää- räyksenmukaan, arviolta 2,800: —			
	5. Sekalaista.			
	Toinen erä muutetaan seuraavasti:			
c	Arkiston tarverahoja, ar- violta 6,000: —			
	Uudeksi eräksi pannaan:			
c*	Määräraha rekisteröity- jen toiminimien kortti- rekisterin laatimiseen, arviolta 1,000: —		418,725 82	424,525 82
	III. Kunnallishallinto		962,174 99	962,174 99
	Siiros		4,997,977 35	5,003,777 35

		Siirros	4,997,977 35	5,003,777 35
		VI. Katu- ja laiturivalaistus . . .	333,900 —	333,900 —
		V. Palolaitos	312,265 —	312,265 —
		VI. Poliisilaitos	377,586 66	377,586 66
		VII. Terveyden- ja sairaanhoito	1,839,676 13	1,839,676 13
		VIII. Vaivaishoito	1,075,400 —	1,075,400 —
		IX. Opetus- ja sivistys- laitokset	2,346,787 18	2,346,787 18
		X. Kaupungille kuuluvat ylei- set rasitukset	697,575 46	697,575 46
		XI. Kauppahallit	66,566 65	66,566 65
		XII. Kaupungin teknilliset laitokset	4,495,986 71	4,495,986 71
		XIII. Yleiset työt	7,040,423 50	7,040,423 50
		XIV. Eläkkeet ja apurahat.		
		A. Joulukuun 22 p:nä 1912 vahvistetun ohjesäännön mukaan.		
		Viimeiseksi eräksi pannaan:		
	<i>b</i>	Parmaanmittaajain vanhin Johan Viktor Lindberg .. 816: —		
		C. Kaupunginvaltuuston erinäisten päätösten mukaan.		
		Sen sijaan poistetaan seuraavaterät:		
	<i>b</i>	Työmies Henrik Dahlstedt 600: —		
	<i>b</i>	Työmiehenleski Wilhelmina Lindholm 240: —	72,906 67	72,882 67
		XV. Sekalaiset menot	7,578,664 —	7,578,664 —
		Yhteensä Smk	31,235,715 31	31,241,491 31

Kvoston päät.
28/10 1913.S:n 10/9 1912.
S:n 24/9 1912.

Käytännön osittain tulon laadun kum- rallisuuteen 58 §:n mukaan.	Tulot.		Rahatoimika- rin ehdotus	Maistraatin ehdotus
			500,000	500,000
	Säästö edelliseltä vuodelta		500,000	500,000
	I. Korot		1,185,500	1,185,500
	II. Tontinlunastukset		1,000,000	1,000,000
	III. Kaupungin kiinteä omaisuus		844,220	844,220
	IV. Tonttiverot		4,200	4,200
	V. Tuloa tuottavat oikeudet .		1,618,200	1,618,200
	VI. Sekalaiset tulot.			
	Viidestoista erä muutetaan kuuluvaksi:			
c	Tuloja työlaitoksesta, arviolta	95,000:—	1,489,125	1,509,125
	VII. Valtioavut		544,158 55	544,158 55
	VIII. Kaupungin teknilliset laitokset		5,707,500	5,707,500
	IX. Puhtaanapitolaitos		322,780	322,780
	X. Lainat		12,086,224	12,086,224
	XI. Taksoitus		5,933,807 76	5,919,583 76
	Yhteensä Smk		31,235,715 31	31,241,491 31

Maistraatin ehdottaman Helsingin kaupungin 1914 vuoden Meno- ja Tulosäännön yhdistelmä.

Pää- luokka	Menot.	Vakinaiset menot		Satunnaiset menot		Yhteensä	
I	Kaupungin velat	3,556,476	54	60,600	—	3,617,076	54
II	Kaupungin virastot	379,075	82	45,450	—	424,525	82
III	Kunnallishallinto	912,324	99	49,850	—	962,174	99
IV	Katu- ja laiturivalaistus	333,900	—	—	—	333,900	—
V	Palolaitos	241,765	—	70,500	—	312,265	—
VI	Poliisilaitos	371,586	66	6,000	—	377,586	66
VII	Terveyden- ja sairaanhoito	1,691,826	13	147,850	—	1,839,676	13
VIII	Vaivaishoito	1,075,400	—	—	—	1,075,400	—
IX	Opetus- ja sivistyslaitokset	2,274,287	18	72,500	—	2,346,787	18
X	Yleiset rasitukset	697,575	46	—	—	697,575	46
XI	Kauppahallit	66,566	65	—	—	66,566	65
XII	Kaupungin teknilliset laitokset ...	2,717,738	—	1,778,248	71	4,495,986	71
XIII	Yleiset työt	1,043,950	—	5,996,473	50	7,040,423	50
XIV	Eläkkeet ja apurahat	72,882	67	—	—	72,882	67
XV	Sekalaiset menot	860,440	—	6,718,224	—	7,578,664	—
Yhteensä Smk		16,295,795	10	14,945,696	21	31,241,491	31
	Tulot.	Vakinaiset tulot		Säästö, tontin- lunastukset ja satunn. tulot		Yhteensä	
	Säästö	—	—	500,000	—	500,000	—
I	Korot	1,185,500	—	—	—	1,185,500	—
II	Tontinlunastukset	—	—	1,000,000	—	1,000,000	—
III	Kaupungin kiinteä omaisuus	844,220	—	—	—	844,220	—
IV	Tonttiverot	4,200	—	—	—	4,200	—
V	Tuloatuottavat oikeudet	1,618,200	—	—	—	1,618,200	—
VI	Sekalaiset tulot	1,509,125	—	—	—	1,509,125	—
VII	Valtioavut	544,158	55	—	—	544,158	55
VIII	Kaupungin teknilliset laitokset ...	5,707,500	—	—	—	5,707,500	—
IX	Puhtaanapitolaitos	322,780	—	—	—	322,780	—
X	Lainat	—	—	12,086,224	—	12,086,224	—
XI	Taksoitus	5,919,583	76	—	—	5,919,583	76
Yhteensä Smk		17,655,267	31	13,586,224	—	31,241,491	31

HELSINGIN
MAISTRAATTI.

*Helsingissä,
marrask. 29 p:nä 1913.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 417.

Kirjelmässä kuluvan marraskuun 21 päiväältä on Rahatoimikamari Maistraattiin lähettänyt laatimansa ehdotuksen kaupungin 1914 vuoden meno- ja tulo-säännöksi; ja saa Maistraatti, joka alempana mainituilla perusteilla on katsonut olevan aihetta tehdä vähäisiä muutoksia ehdotukseen, täten kunnian jättää sen Kaupunginvaltuuston ratkaistavaksi.

Menot.

II. Kaupungin virastot.

4. Ulosottotoimi.

Maistraattiin antamassaan kirjelmässä ovat toisen kaupunginvoudin alaiset ulosottoapulaiset anoneet pohjapalkkansa korottamista 600 markalla vuodessa eli 1,600 markasta 2,200 markkaan, ja asiasta antamassaan lausunnossa on toinen kaupunginvouti osaltaan puoltanut korotusta 2,000 markkaan.

Tämän johdosta lähemmin tiedusteltuaan, minkä verran mainituilla ulosottoapulaisilla yleensä on sivusaatavatuloja, on Maistraatti saanut tietää, että toisen kaupunginvoudin erittäin mainitsemat 7 apulaista, nimittäin yksi neljännessä, yksi kymmenennessä, kaksi yhdennessä- ja yksi kahdennessatoista kaupunginosassa sekä yksi Hermannissa ja Toukolassa ynnä yksi Böhlen esikaupungissa oleva, saavat näitä tuloja enintään 600—800 markkaa vuodessa, jota vastoin ne heidän virkatoverinsa, joiden toiminta on sijoitettu kaupungin keskeisempiin osiin, voivat saada näitä tuloja tuntuvasti suuremman määrän, jotkut kokonaista 1,800 markkaa.

Näin ollen Maistraatti on havainnut, että eräät ulosottoapulaiset, ainakin seitsemän lukuaan, eivät voi saada vuosituloja enempää kuin kaikkiaan 2,200—2,400 markkaa, mikä Maistraatin mielestä, nykyisten kalliiden elanto-

kustannusten vallitessa ja näiden apulaisten virkaedesvastuuseen nähden ilmeisesti on liian vähän.

Koettaakseen jossain määrin tasoittaa sitä palkkaetujen erilaisuutta, mikä siten on samanlaatuisesta työstä ja samasta vastuunalaisuudesta olemassa, on Maistraatti tahtonut ehdottaa, että epämällä pyydetty palkan korotus Maistraatin käytettäväksi annettaisiin määräraha, josta Maistraatti toisen kaupunginvoudin ehdotuksesta voisi harkintansa mukaan antaa jonkin korvauksen niille toisen kaupunginvoudin ulosottoapulaisille, joiden sivusaatavatulot vuoden varrella, uutteruudesta ja vaivannäöstä huolimatta, eivät ole nousseet mainittavampiin määriin.

Maistraatti on tähän tarpeeseen ajatellut 2,800 markan summaa ja sen tähden 1914 vuoden menosääntöehdotukseen pannut mainitun summan lisäykseksi erälle toisen kaupunginvoudin alaisille ulosottoapulaisille, annettavaksi Maistraatin määräyksen mukaan.

5. Sekalaista.

Kun arkistoa varten osotettu 4,000 markan tarverahain määräraha on osottautunut riittämättömäksi, minkä johdosta vuoden lopulla eräät Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset menot on pantu maksettaviksi yksinomaan Maistraatin tarverahoista, on arkiston tarverahat korotettu 4,000:sta 6,000 markkaan.

Maistraatin reistraattori on ilmoittanut että, jotta nopeasti löytäisi Helsingin kaupungista kaupparekisteriin kirjoitetut toiminimet, olisi ehdottomasti laitettava aakkosellinen korttiluettelo. Kaupparekisteri, jota ei käytä ainoastaan suuri yleisö, vaan myös ulosottotoimi ja kaupungin haastemiehet, on nykyään jaettu kolmeenkolmatta paksuun niteeseen, joissa kussakin on aakkosellinen nimiluettelo, mutta kun puuttuu tuollaista kaikkia toiminimiä käsittävää luettelo, lienee ehdotetun toimenpiteen tarpeellisuus ilmiselvä. Maistraatti on sentähden satunnaisesti menoksi rahasääntöön pannut tähän tarkoitukseen tarpeellisen, 1,000 markaksi arvatun määrärahan.

IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.

Rahatoimikamarin laatimaa menosäännön ehdotusta tarkastaessaan on Maistraatin huomio kiintynyt Kamarin tekemään poikkeukseen kuluvan vuoden rahasäännöstä siinä, että kaikki pääluokan IX Opetus- ja sivistyslaitokset: 10. Muut kansanvalistustarkoitukset kohdalla olleet määrärahat on poistettu, minkä ohessa Rahatoimikamari on huomauttanut, että ne sen sijaan olisi myönnettävä anniskeluyhtiön voittovaroista. Maistraatti, joka valittaa,

että tämä toimenpide on havaittu tarpeelliseksi, mutta erinäisistä syistä ei ole katsonut tässä kohden olevan Kamarin ehdotusta muuttaminen, on tahtonut lausua toivomuksen, että Kaupunginvaltuusto voisi vastedeskin pysyttää määrärahat kaupungin vakinaisessa menosäännössä.

XIII. Yleiset työt.

2. Kadut ja yleiset paikat.

Korjaus ja kunnossapito.

Muuatta kaupungin yleisten töiden Hallituksen ehdottamaa erää ei Rahatoimikamari myöskään ole katsonut voivansa panna menosääntöön, nimittäin kustannuksia tellikkakivillä päällystetyn ajotien laittamisesta Senaatintorin poikki sen kaakkoiskulmasta luoteiskulmaan. Maistraatti, joka torin kurjaan kiveykseen ja vastamainittuun suuntaan käyvän liikenteen lisääntymiseen nähden pitää mainitun ajotien teettämistä ehdottoman tarpeellisenä, ei tässäkään kohden ole katsonut olevan lisääminen muutoinkin suurta menomäärää, kun Maistraatti ei ole voinut ehdottaa sanottavammin vähennettäväksi muita menoeriä eikä lisättäväksi tuloja.

XIV. Eläkkeet ja apurahat.

Viime lokakuun 28 päivänä on Kaupunginvaltuusto myöntänyt parmaantaitajain vanhimmalle Johan Viktor Lindbergille 816 markan vuosiapurahan, joka on rahasäännössä otettu huomioon.

Rahatoimikamarilta saapuneen ilmoituksen mukaan ovat työmies Henrik Dahlstedt ja työmiehenleski Wilhelmina Lindholm kuolleet, minkätähden heille myönnetty 600 ja 240 markan eläkkeet on poistettava.

Tulot.

VI. Sekalaiset tulot.

Kun työlaitoksen tulomäärää Rahatoimikamarin tiedonannon mukaan käynee korottaminen 20,000 markalla, on Maistraatti korottanut tätä erää mainitulla määrällä.

Maistraatin ehdotuksen mukaan vuonna 1914 kaupungin verovelvollisilta jäseniltä taksoittamalla otettava määrä on siis Smk 5,919,583: 76.

Rahasääntöehdotukseen kuuluvat asiakirjat on Maistraatilla täten kunnia panna oheen.

Maistraatin puolesta:

J. von Haartman.

Alfr. Tuominen.

Esityksiä erinäisten määrärahojen myöntämisestä teknillisiä laitoksia varten.

HELSINGIN KAUPUNGIN
TEKNILLISTEN LAITOSTEN
HALLITUS.

*Helsingissä,
lokak. 10 p:nä 1913.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Helsingin uutta kaasutehdasta Sörnäsiin rakennettaessa varustettiin se uunilaitteilla arviolta 6,000,000 m³:n vuosikulutusta varten. Kaasunkulutus kuitenkin jo vuonna 1912 nousi 6,600,000 m³:in ja kohoaa kuluvana vuonna varsin todennäköisesti melko lailla yli 7,000,000 m³:n. — Se seikka että tuotanto on voitu kohottaa laitoksen laskettua tuotantokykyä suuremmaksi johtuu siitä, että vuosikulutus on jakautunut yhä edullisemmin ja että olevia tuotantomahdollisuuksia on mitä tarkimmin käytetty hyväksi.

Jo viime talvena käytettiin vesikaasutehdasta kulutuksen ollessa suurimmillaan, ja täytyy tätä laitosta ensi talvenakin laajassa määrässä käyttää.

Kaupungin lisääntyvän kaasutarpeen täyttämiseksi on välttämätöntä syksyyn 1914 laajentaa kaasutehtaan uunilaitosta, mikä näyttää sopivimmin käyvän päinsä teettämällä uusi uuniryhmä samaa järjestelmää, jota tehtaassa tähänkin asti on käytetty.

Samankokoisesta uuniryhmästä kuin tehtaassa on ennestään olemassa, on laskettu olevan rakennuskustannuksia 320,000 markkaa.

Kun kuitenkin kaasutehtaan uunihuoneessa on tilaa isommalle uunityypille, jossa olisi 15 retorttia kussakin uunissa — sen sijaan että niitä nykyisissä uuneissa on 10 — on Hallituksesta näyttänyt edullisemmalta, että tehtaan uunilaitosta laajennetaan tuollaisilla isommilla uuneilla, jossa tapauksessa rakennuskustannukset nousisivat 375,000 markkaan. Tällaisen laajennuksen johdosta lisääntyisi retorttien luku 80:stä 140:en, joten kaupungin kaasutarpeet olisivat tyydytetyt 3—4 vuodeksi.

Ehdotetulla tavalla toimeenpantu laajennus tosin olisi suurempi, kuin mitä tarve aivan lähiaikoina vaatii, mutta siihen katsoen että retorttiuunilaitoksen pitäisi, tavallisten sääntöjen mukaan, olla niin suuri, että 20 % siitä

voi olla varalla, koska vain siten käy mahdolliseksi käyttää uuneja tarvitsematta toimittaa ennenaikaisia kalliita korjauksia, ja kun kaikkiaan neljä uunia käsittävän uuniryhmän kahdesta uunista olisi hankitun erikoistarjouksen mukaan kustannuksia 254,000 markkaa, ja kustannukset kahden uunin rakentamisesta myöhemmin lisäksi samaan ryhmään nousisivat ainakin 15,000 markkaa kalliimmiksi, kuin jos koko ryhmä rakennettaisiin yhtäikaa, on Hallitus sitä mieltä, että ehdotettu laajennus olisi toimeenpantava rakentamalla uuniryhmä jo nyt kokonaisuudessaan. Tämä olisi sitäkin suotavampaa, kun lisärakennuksen myöhempi teettäminen kohtaisi teknillisiäkin vaikeuksia, syystä että eräitä uuneja ei kävisi seisottaminen niin pitkää aikaa kuin laajennustyöt vaativat.

Paitsi puheenalaisia neljää uunia olisi myös välttämätöntä asettaa ekshaustori säätäjineen ja tarpeellisine yhdistysjohtoineen.

Ehdotetusta laajennustyöstä on laskettu olevan kaikkiaan seuraavat kustannukset:

Neliuuninen uuniryhmä ynnä tarpeelliset hiilenkuljetuslaitteet, hiilisäiliöt ja koksinkuljetuslaitteet sekä liittäminen päätuotantojohtoon.....	Smk 375,000: —
40 m korkea ja yläpäästä läpimitaten 1,3 m laaja savupiippu	„ 7,500: —
Ekshaustori säätäjineen ja putkijohtoineen.....	„ 9,500: —
Erinäiset perustamistyöt y. m.	„ 8,000: —
	<hr/>
	Yhteensä Smk 400,000: —

Edellä lausutun johdosta saa Hallitus kunnioittaen esittää Herrain Kaupunginvaltuusmiesten päätettäväksi

että kaasutehtaan uunilaitoksen laajentamiseen edellä olevan ehdotuksen mukaisesti osotettaisiin enintään 400,000 markkaa.

Tässä yhteydessä katsoo Hallitus olevan ilmoittaminen, että Kaupunginvaltuuston syyskuun 8 päivänä 1908 myöntämästä Sörnäsien uuden kaasutehtaan rakennusmäärärahasta on — paitsi mitä rahäsäännössä on uutisrakennuksiin varattu — käyttämättä 675,000 markkaa, joita varoja ei enää tarvita alkuperäiseen tarkoitukseensa.

Helsingin kaupungin Teknillisten laitosten Hallitus:

Hj. Schildt.

I. Savonius.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.*Helsingissä,**lokak. 30 p:nä 1913.**Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

N:o 725.

Tämän oheisessa Kaupunginvaltuutolle osotetussa ja Rahatoimikamariin saattokirjeen kera annetussa kirjelmässä kuluvan lokakuun 10 päivältä on kaupungin teknillisten laitosten Hallitus, esittämiensä syiden nojalla, ehdottanut, että kaasutehtaan uunilaitoksen laajentamista varten kirjelmässä tarkemmin esitetyn ohjelman mukaisesti saisi uuden kaasutehtaan rakentamiseen osotetuista lainavaroista käyttää enintään 400,000 markkaa.

Esillä olevaa asiaa käsitellessään on Rahatoimikamari katsonut olevan Hallituksen mainitsemain syiden nojalla puoltaminen esitystä Hallituksen ehdottamassa laajuudessa, s. o. siten, että kaasutehtaan uunilaitosta laajennetaan isompaa tyyppiä olevilla uuneilla, koska laitoksen tuotantokyky siten saataisiin taatuksi jonkin verran pitemmäksi ajaksi.

Mitä taas asian rahalliseen puoleen tulee, on Kamari katsonnut olevan huomauttaminen, että Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin kokouksessaan syyskuun 8 päivänä 1908 kaupungin valaistuslaitosten Hallituksen esityksestä päätti, että uusi kaasutehdas on arviolta 3,975,000 markan kustannuksilla rakennettava pääasiallisesti Hallituksen sitä varten laatiman ohjelman mukaisesti, sekä myönsi tarkoitukseen vastamainitun määrän lainavaroja. Ohjelmassa (Kvston pain. asiakirj. N:o 22 vuodelta 1908) oli m. m. hiilivajain ja hiilenpurkauslaitteiden tekemiseen varattu 636,000 markkaa. Sen johdosta ettei hiilivajoja ole pidetty ensinkään tarpeellisina eikä niitä siis myöskään ole rakennettu ja taas purkauslaitteet on tehty tuntuvasti yksinkertaisemmat ja muitakin menoja on säästynyt, on myönnetystä määrärahasta jällellä 675,000 markkaa. Hallituksen nyt tekemä esitys tarkoittaa sellaisen muutoksen aikaansaamista ohjelmaan, että tästä ylijäämästä saisi käyttää 400,000 markkaa tehtaan uunilaitteiden laajentamiseen.

Omalta osaltaan on Kamari, niinkuin mainittu, voinut puoltaa Hallituksen esitystä. Kuitenkin katsoo Kamari, koska esitys tarkoittaa Kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin vahvistaman kaasutehtaan rakennusohjelman muuttamista, olevan Herrain Valtuusmiesten tutkittavaksi esittäminen, voiko varsinainen Kaupunginvaltuusto sellaista muutosta tehdä.

Hallituksen esitykseen viitaten saa Kamari kunnioittaen esittää Herrain Kaupunginvaltuusmiesten päätettäväksi

että kaasutehtaan uunilaitoksen laajentamiseen esityksen oheisen ohjelman mukaisesti käytetään uuden kaasutehtaan rakentamiseen myönnettyistä lainavaroista enintään 400,000 markkaa.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI

Marraskuun 21 p:nä 1913.*Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

N:o 790.

Ensintulevaksi vuodeksi 1914 laatimaansa kaasutehtaan meno- ja tulo- säännön ehdotukseen on kaupungin teknillisten laitosten Hallitus pannut uusien kaasumittarien ostoon 80,000 markan määrärahan, sen sijaan että kuluvan vuoden rahasäännössä on sitä tarkoitusta varten 90,000 markkaa. Rahasääntöehdotusta käsitellessään ei Rahatoimikamari kuitenkaan niiden moninaisten vaatimusten johdosta, joita nykyään eri aloilla asetetaan kaupungin vakinaiselle rahasäännölle, ole katsonut voivansa ehdottaa tätä määrää osotettavaksi vakinaisista varoista, vaan katsonut olevan esittäminen, että määräraha, jonka tarpeellisuutta ei käy epäileminen, tällä kertaa, samoin kuin joskus aikaisemminkin on menetelty vesimittareihin nähden, osotettaisiin lainavaroista ja että tämän asian tutkisivat ne lisätyt Kaupunginvaltuusmiehet, jotka on valittu käsittelemään erinäisiä Kamarin tekemiä teknillisten laitosten uutistöitä koskevia esityksiä.

Edellä lausutun johdosta saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää, että *Herrat Kaupunginvaltuusmiehet lisätyin luvuin päättäisivät*

1911 vuoden obligatsioonilainasta myöntää 80,000 markkaa kaasutehtaalle tarpeellisten kaasumittarien ostoon vuonna 1914, joka määräraha pannaan mainitun vuoden menosääntöön; sekä

antaa varsinaisen Kaupunginvaltuuston toimeksi hankkia tälle päätökselle asianmukaisen vahvistuksen.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.*Georg Estlander.*

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI

Marraskuun 21 p:nä 1913.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 791.

Ensintulevaksi vuodeksi 1914 laatimaansa sähkötehtaan meno- ja tulo-sääntöehdotukseen on kaupungin teknillisten laitosten Hallitus uusien mittarien ostoja varten pannut 100,000 markkaa, jota tarkoitusta varten kuluvan vuoden rahasäännössä on 100,000 markan arviomääräraha. Niinkuin Rahatoimikamari Herroille Kaupunginvaltuusmiehille lähettämässään kaasumittarien ostoja koskevassa kirjelmässä N:o 790 tältä päivältä on huomauttanut, on osottautunut sängen vaikeaksi kaupungin vakinaisilla varoilla kustantaa kaikkia sähkötehtaan suunnittelemlia uutistöitä, minkätähden Kamari on katsonut olevan ehdottaminen, että tässä puheena oleva 100,000 markan määräraha, samoin kuin kaasumittarien ostoon käytettävä määrärahaakin, osotettaiisiin lainavaroista ja että esitys käsiteltäisiin samalla tavalla kuin kaasumittarien ostokysymykseen nähden on ehdotettu.

Tämän johdosta saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää, että *Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin* päättäisi

1911 vuoden obligatsioonilainasta osottaa sähkötehtaan vuonna 1914 tarvitsemain mittarien ostoon enintään 100,000 markkaa, joka summa on pantava arviomäärärahana mainitun vuoden rahasääntöön; sekä

antaa varsinaisen Valtuuston toimeksi hankkia tälle päätökselle asianmukaisen vahvistuksen.

Rahatoimikammarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Marrask. 21 p:nä 1913.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 792.

Kaupungin vesijohtolaitosta varten ensintulevaksi vuodeksi 1914 laatimaansa meno- ja tuloarvioehdotukseen on kaupungin teknillisten laitosten Hallitus „Uutistöiden“ kohdalle pannut, paitsi erinäisiä eriä, jotka Rahatoimikamari on pannut rahasääntöehdotukseensa, vesimittarien ostoon 20,000 markan rahamäärän sekä määrärahoja erinäisiä vesijohdon putkiverkon laajennuksia ja laskutöitä varten. Ensintulevan vuoden rahasääntöehdotusta käsitellessään on Kamari näihin töihin nähden katsonut olevan ehdotuksesta poistaminen pääasiallisesti eräät semmoisiin tasoitettaviksi ehdotettuihin katuihin kohdistuvat erät, joiden tasoittamista Kamari ei ole voinut tällä kertaa puoltaa. Ne vesijohtolaitoksen uudistus- ja uutistyt, jotka Kamari sitä vastoin on havainnut tarpeen vaatimiksi ja joita se sentähden on tahtonut puoltaa, ovat, lukuunotettuina vesimittarien osto, seuraavat:

Uutistyt.

Vesimittarien ostoon, arviolta	Smk	20,000: —
Vesijohto Sörnäsän Rantatien alle	”	8,000: —
S:n Toisen linjan alle Hämeen- ja Castrénkadun jatkoksen välille	”	11,000: —
S:n Kaivokadun alle osoten:ojen 6, 8 ja 10 vierelle sekä Hakasalmenkadun alle n:ojen 2 ja 6 vierelle (uudistus)	”	6,300: —
S:n Kotkankadun jatkoksen alle Alppilan vierelle (uudistus)	”	5,200: —
S:n Vilhonkadun alle I. Teatterikujasta rautateiden hallintotaloon asti	”	3,700: —
S:n Eläintarhaan Nordenskiöldkadun alle L. Viertotieltä kulkutautisairaalaan	”	45,600: —
Kaksi keskipakoisempua Vanhaankaupunkiin	”	10,000: —

Vesijohto	Annankadun alle E. Rautatiekadun ja Salomonin-		
	kadun välille sekä viimeksi mainitun kadun		
	alle Arkadiakadulle asti	Smk	5,000: —
S:n	Lastajakadun alle Neptunkadun ja Pursirannan		
	välille	”	12,900: —
S:n	Rakelkadun alle.....	”	3,500: —
S:n	Pakaankadun alle Oulun- ja Hattulantien välille	”	6,200: —
S:n	Hattulantien alle Pakaankadun ja Kangasalan-		
	tien välille	”	8,300: —
S:n	Somerontien alle Pakaankadun ja Sammatintien		
	välille	”	12,700: —
S:n	Sammatintien alle Somerontien ja Sturekadun		
	välille	”	4,000: —
S:n	Kangasalan tien alle Hattulan- ja Somerontien välille	”	2,700: —
S:n	Eurantien alle Inarintien ja I. Viertotien välille	”	9,000: —
S:n	Inarintien alle Oulun- ja Pernajantien välille	”	4,600: —
S:n	Pernajantien alle Pakaankadun ja Inarintien välille	”	3,400: —
S:n	Hauhontien alle Euran- ja I. Viertotien välille ..	”	16,100: —
S:n	Sturekadun alle Vallilan ja I. Viertotien välille		
	sekä mainitun viertotien alle Toukolan kort.		
	n:o 5 tontille n:o 7 asti.....	”	255,000: —
		Yhteensä Smk	453,200: —

Ehdotettuihin uutistöihin nähden huomauttaa teknillisten laitosten Hallitus, että ne ovat tarpeelliset osin nykyisten putkien huonnon laadun ja vähäisen läpimitan, osin taas sen johdosta että puheenalaiset kadut on ehdotettu ensi vuonna tasoitettaviksi, minkä ohessa eräät menoerät tarkoittavat umpinaisesti päättyväin johtojen jatkamista tahi yhdistämistä. Mitä erityisesti tulee erään „Vesijohto Sörnäsän Rantatien alle“ 8,000 markkaa, on se otettu huomioon Kaupunginvaltuuston viime helmikuun 25 päivänä tekemän päätöksen johdosta, jonka mukaan tämä työ on teetettävä vuonna 1914.

Viimeiseen ja suurimpaan erään 255,000 markkaan vesijohdon teettämiseksi Sturekadun ja Itäisen Viertotien alle Toukolan korttelin N:o 5 tontille N:o 7 asti huomauttaa Hallitus, että tämä johto on viimeinen osa vuosikautia takaperin alulle pantua 600 millimetrin laajuista, Vanhastakaupungista vesisäiliöön menevää uutta pääjohtoa, joka saadaan ensi vuonna valmiiksi, joten kaupungin lisääntyneet vesitarpeet voidaan varmemmin sekä vähemmällä paineen hukalla ja pienemmillä kustannuksilla täyttää.

Tämän lisäksi on Rahatoimikamari, sen johdosta että Kaupunginvaltuusto on päättänyt kansakoulutalon teetettäväksi kortteliin N:o 392 Eläin-

tarhantien varrelle, katsonut olevan ehdottaminen vesijohdon laitettavaksi mainitun kadun alle. Tästä työstä on laskettu olevan kustannuksia 17,200 markkaa.

Niinkuin Rahatoimikamari kahdessa tänä päivänä Kaupunginvaltuustolle lähettämässään kaasuja- ja sähkötehtaan mittareja koskevassa kirjelmässä N:oissa 790 ja 791 on huomauttanut, on 1914 vuoden rahäsääntöehdotusta laatiessa osottautunut erittäin vaikeaksi vakinaisilla varoilla kustantaa niitäkään teknillisten laitosten uutis- ja laajennustöitä, jotka Kamari on katsonut olevan ottaminen rahäsäännössä huomioon, minkätähden Kamarin on täytynyt ehdottaa, että niiden kustannukset osotettaisiin lainavaroista.

Tämän johdosta on Kamari tahtonut puoltaa saman menettelyn soveltamista myöskin tässä puheena oleviin vesijohtotöihin ja saa sentähden kunnioittaen esittää, että *Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin* päättäisi

1914 vuoden obligatsioonilainasta osottaa edellä lueteltujen vesijohtolaitoksen laajennustöiden kustantamiseen 470,400 markkaa, joka rahamäärä on pantava 1914 vuoden menosääntöön; sekä

antaa varsinaisen Kaupunginvaltuuston toimeksi hankkia tälle päätökselle asianmukaisen vahvistuksen.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Lausunto Vaivaishoitohallituksen tekemän, erinäisten lisämäärärahojen myöntämistä koskevan esityksen johdosta.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

Marraskuun 3 p:nä 1913.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 730.

Kaupunginvaltuustolle osotetussa kirjelmässä on Vaivaishoitohallitus anonut saada sen kaikkiaan 191,300 markan määrän korvaamiseen, jolla erinäiset kuluvaksi vuodeksi vahvistetun rahasäännön erät on edellytetty ylläpitävän, käyttää sen yhteensä 166,300 markan säästön, jonka Hallitus on laskenut syntyvän erinäisissä määrärahoissa, sekä vajauksen täyttämiseen myönnettäväksi enintään 25,000 markkaa käytettäväksi elänteelleantokustannuksiin ja suoranaisiin avustuksiin. Anomuksensa tueksi viittaa Hallitus niihin perusteluihin, joita Vaivaishoitohallituksen toimitusjohtaja on Hallitukselle antamassaan kirjelmässä mainitussa asiassa esiintuonut. Lähetteessä viime lokakuun 22 päivältä on Kaupunginvaltuusto antanut Rahatoimikamarin tehtäväksi lausua mielensä tämän esityksen johdosta.

Tätä tehtävää täyttääkseen saa Rahatoimikamari, palauttaen asiakirjat, huomauttaa seuraavaa:

Kun Kaupunginvaltuusto päätti rakennuttaa uuden ja kaikin puolin ajanmukaisen vaivaistalon, edellytettiin vaivaishoitohallinnon kohdistavan toimintansa siihen, että suljettu vaivaishoitojärjestelmä tulisi vallitsevaksi ja vaivaistaloa niinmuodoin käytettäisiin mitä tarkimmin hyväksi. Näyttää kuitenkin ilmeiseltä että, vaikka uusi vaivaistalo luovutettiin tarkoitukseensa jo toista vuotta takaperin, Vaivaishoitohallitus yhä edelleenkin antaa tarvitseville suoranaista avustusta entisessä määrässä. Pyydytetyt lisämäärärahat ainakin viittaavat siihen. Rahatoimikamarin käsityksen mukaan olisi syyllä voinut odottaa, että suoranaisten avustusten kustannukset uuden vaivaistalon valmistuttua olisivat vähentyneet tai eivät ainakaan missään tapauksessa

olisi kohonneet. Vaivaishoitohallitus kuitenkin ilmoittaa, että suoranaisten avustusten menoerästä, joka kuluvan vuoden menosäännössä on vahvistettu 120,000 markaksi, jo syyskuun viimeisenä päivänä oli käytetty 152,000 markkaa, sekä anoo lisäksi myönnettäväksi 63,000 markkaa, joten tämä menoerä tulisi kuluvana vuonna ylitettäväksi 95,000 markalla. Vaivaishoitohallituksen taholta on tosin huomautettu, että siirtymistä järjestelmästä toiseen niin arka-luontoisessa asiassa, kuin vaivaishoidon toimittaminen kumminkin on, ei käy toimeenpaneminen liian äkkiä eikä yleisön mielestä perustelemattomalla tavalla, koska avointa vaivaishoitajärjestelmää on Helsingissä käytetty useat vuodet, sen johdosta että uuden vaivaistalon valmistuminen on viipynyt liian kauan. Vaikka tämä muistutus olisikin oikeutettu, pitäisi kuitenkin, siihen katsoen että uusi vaivaistalo on jo toista vuotta ollut tarkoitukseensa käytettävänä, toiseen järjestelmään siirtymistä tarkoittavain toimenpiteiden tuloksia näkyä. Vaivaishoitohallinnon toimenpiteiden tulokset kuitenkin, niinkuin sanottu, näyttävät aivan toisen kuvan.

Niinkuin tämän oheisesta, Vaivaishoitohallituksen toimitusjohtajan laatimasta, vaivaishoidon määrärahoja ja menoja vuonna 1913 osottavasta taulukosta (Liite II) näkyy, on erinäisiä määrärahoja vuoden kolmen ensimmäisen neljänneksen kuluessa toimitusjohtajan tarkemmin mainitsemista syistä tuntuvasti ylitetty. Toimitusjohtajan esittämät perustelut kuitenkin Rahatoimikamarin mielestä osottavat, että vaivaishoidon taloudellisessa hallinnossa on noudatettu liian vähäistä huolekkuutta ja, ennen kaikkia, että asianmukaista huomiota ei ole pantu vahvistetussa rahasäännössä osotettuihin rahamääriin. Erittäinkin koskee tämä lausunto suoranaisia vaivaisapuja. Seuraavasta yhdistelmästä näkyy suoranaista vaivaisapua varten rahasäännössä osotettujen määrärahan vaihtelu ja käyttö allamainittuina vuosina.

Suoranaisia vaivaisapuja.			
Vuonna.	H:gin asukas- luku.	Rahasäänön mukaan.	Vuoden varrella käytetty.
1895.....	74,309	66,000: —	1)
1896.....	78,119	64,000: —	1)
1897.....	81,899	61,000: —	1)
1898.....	85,977	55,000: —	37,756: —
1899.....	89,793	45,000: —	35,275: —
1900.....	93,576	40,000: —	38,116: —

1) Ei käy selville tilinpäätöskertomuksesta.

Suoranaisia vaivaisapuja			
Vuonna.	H:gin asukas- luku.	Rahasäännön mukaan.	Vuoden varrella käytetty.
1901	97,023	40,000: —	42,650: —
1902	100,754	40,000: —	43,809: —
1903	105,954	44,000: —	51,018: 50
1904	111,493	50,000: —	61,905: —
1905	117,095	58,000: —	65,642: —
1906	124,340	73,000: —	77,683: —
1907	133,489	78,000: —	101,428: —
1908	136,909	88,000: —	116,065: —
1909	142,132	105,000: —	123,176: —
1910	147,218	117,000: —	124,568: —
1911	153,642	140,000: —	155,763: 97
1912	160,939	160,000: —	174,532: 32
1913	—	120,000: —	166,547: 26 ¹⁾)
1914	—	200,000: — ²⁾)	

Niinkuin tästä näkyy, on vuodesta 1907 lähtien suoranaisten avustusten määrärahoja runsaasti kohoavassa määrässä ylitetty. Mikäli Rahatoimikamarille on tunnettua, ei Vaivaishoitohallinnon taholta ole ryhdytty toimenpiteisiin puheenalaisen epäkohdan korjaamiseksi.

Vaivaishoitohallituksen esityksestä näkyy, ettei mainittu Hallitus määrärahain suunnattomasta ylityksestä huolimatta ole aikonut vastedes noudattaa suurempaa säästäväisyyttä, vaan päin vastoin aikoo jatkaa alottamaansa suuntaan. Tätä käsitystä vahvistaa nimittäin se seikka että, niinkuin seuraavasta yhdistelmästä näkyy, Vaivaishoitohallituksen viimeistä vuosineljänneistä varten pyytämät lisämäärärahat eivät vastaa yhden neljänneksen kustannuksia, laskettuina suhteellisesti vuoden kolmen ensimmäisen neljänneksen todellisiin kustannuksiin, vaan tuntuvasti ylittävät nämä.

1) Lokakuun loppuun. On siis vielä suoritettava kahden kuukauden menot.

2) Vaivaishoitohallituksen rahasääntöehdotuksen mukaan.

	Määräraha 1913 v:n rahassäänössä. Smk	Vaivaishoitohallitus pyytänyt lisää v:ksi 1913 Smk	Yhteensä vuosimenoja Vaivaishoitohallituksen ehdot. mukaan. Smk	Lokak. 1 päivään 1913 käytetty. Smk	Vuosi neljänneksen todelliset menot. Smk	Rkmrin laskemat vuosimenot. Smk	Anotun ja lasketun määrärahan välinen erotus. Smk
<i>Vaivaishoitohallitus.</i>							
Valo	200	300	500	247	82	329	+ 171
Tarverahat, siiv. y. m.	3,500	5,000	8,500	5,495	1,830	7,325	+ 1,175
Arvaamatt. menot.	5,000	5,000	10,000	6,250	2,080	8,330	+ 1,670
<i>Vaivaistalo.</i>							
Lääkkeet	1,500	2,500	4,000	2,112	700	2,812	+ 1,188
Vaatetus	10,000	5,000	15,000	13,121	4,373	17,494	— 2,494
Polttoaineet	33,000	15,000	48,000	46,213	15,400	61,613	— 13,613
Sekal. menot.	4,500	8,500	13,000	8,870	2,950	11,820	+ 1,180
<i>Työlaitos.</i>							
Polttoaineet	4,000	1,000	5,000	4,000	1,333	5,333	— 333
Tarveaineet	10,000	30,000	40,000	24,430	8,143	32,573	+ 7,428
<i>Apurahat.</i>							
Eläkkeelleantokustannukset	90,000	20,000	110,000	79,714	26,570	106,284	+ 3,716
Lääkkeet	12,000	2,000	14,000	9,603	3,200	12,803	+ 1,197
Suoran. avustukset a) ..	80,000	75,000	155,000	110,700	36,900	147,600	+ 7,400
" " b) ..	40,000	20,000	60,000	41,378	13,800	55,178	+ 4,822
Hautauskulut	3,000	2,000	5,000	3,201	800	4,001	+ 999
Yhteensä	296,700	191,300	488,000	355,334	118,161	473,495	+ 14,505

Rahatoimikamarin ei ole ollut mahdollista eikä ole sen asiakaan pohjia myöten tutkia tähän tulokseen vaikuttaneita oloja. Luonnollista on että, jos rahassääntöehdotusta laatiessa määrärahat lasketaan liian niukoiksi, hallintoviranomaisen käy erittäin vaikeaksi olla vuoden varrella ylittämättä osotettuja määrärahoja. Mutta tämä ei suinkaan oikeuta asianomaisia hallituksia erityistä lupaa hankkimatta ylittämään määrärahoja, kaikkein vähimmin enemmällä kuin 70,000 markalla, sekä sitten tästä ilmoittamaan ja samalla anomaan uusia lisämäärärahoja, jotka niinkään on laskettu sangen runsaiksi ja sen tähden osottavat, ettei vuoden loppuosankaan kuluessa noudateta säästäväisyyttä eikä supisteta menoja. Lisämäärärahan anomuksen tueksi esitettyt toimitusjohtajan perustelut eivät myöskään tunnu vakuuttavilta. Niinpä sanotaan esim. työlaitoksen vaatetusmäärärahasta: „Mahdollista on, että tämä määräraha riittää, mutta lienee kuitenkin varmintarpeen varalle hankkia lupa sen ylittämiseen 1,000 markalla.

Hiukan omituiselta myös tuntuu toimitusjohtajan ja Vaivaishoitohallituksen esitys puheenalaisten lisämäärärahan suoritustavasta. Siinä kohden ehdotetaan, että Kaupunginvaltuusto myöntäisi 25,000 markan lisämäärärahan sekä että jällellä olevan määrän eli 166,300 markkaa saisi ottaa muissa määrärahoissa odotettavana olevista säästöistä. Tuollaista ehdotusta ei Rahatoimikamari voi periaatteelliselta kannalta puoltaa. Jos säästöä määrärahoissa syntyy, on se tilipäätöksessä otettava huomioon, ja jos vajausta syntyy, on lisämääräraha hankittava. Päinvastaisessa tapauksessa lienee olemassa vaara, että kaupungin kirjanpito, joka perustuu rahäsääntöön, ei anna oikeaa ja selvää kuvaa kaupungin tulo- ja menotileistä tilinpäätöstä laatiessa. Jos siis jo yksinomaan periaatteelliselta kannalta ei käy tuollaista menettelyä puoltaminen, voi se tässä erikoistapauksessa tulla vieläkin vähemmän kysymykseen. Jos nimittäin likemmältä tarkastaa, missä menoerissä näitä huomattavia säästöjä on syntynyt, niin havaitsee, että niitä on etusijassa syntynyt kahdessa erässä, nimittäin sairaanhoitokustannuksissa ja mielenvikaisten hoitokustannuksissa. Näihin kustannuksiin nähden on kuitenkin huomattava, että ne ovat ensi kerran 1913 vuoden rahäsäännössä sekä että vastaavat tuloerät ovat tulopuolella Marian sairaalan ja Kivelän sairaalan tulojen joukossa. Se seikka että nämä meno- ja tuloerät viime vuonna rahäsääntöehdotusta laatiessa tuskin oliva tlikimäärinkään laskettavissa oli sitä luonnollisempi, kun siinä noudatettavat perusteet vasta rahäsääntöä järjestäessä hyväksyttiin. Kun samat rahamäärät olivat sekä meno- että tulopuolella, ei rahäsääntökannalta ollutkaan mainittavan tärkeätä, syntyisikö ylijäämää vai vajausta. Nytemmin on osottautunut, että vaivaishoidon kustannukset sairaiden ja mielenvikaisten köyhäin hoidosta eivät ole vaatineet läheskään niin paljon menoja kuin oli laskettu, minkätähden syntyy tuntuvia ylijäämiä. Mutta tässä on muistettava että, mikäli näissä menotileissä syntyy ylijäämää, sikäli syntyy Marian ja Kivelän sairaalan lasketuissa tuloissa vajausta. Tässä erikoistapauksessa olisi enemmän kuin väärin myöntyä Vaivaishoitohallituksen edellä mainittuun anomukseen.

Kun, niinkuin edellä olevasta käy selville, näyttää olevan täysipainoisia syitä likemmältä tutkia vaivaishoidon taloudellista hallintoa kokonaisuudessaan, on Rahatoimikamari katsonut olevan esittäminen

että asetettaisiin erityinen komitea tutkimaan ja ehdottamaan kaupungin vaivaishoidon taloudellisen hallinnon perusteita.

Mitä anottuihin lisämäärärahoihin tulee, on Rahatoimikamari edellä huomauttanut että, vaikkei laskelmain pohjaksi panekaan vahvistettua rahäsääntöä, vaan vuoden kolmen ensimmäisen neljänneksen todelliset menot, on anotut lisämäärärahat laskettu liian runsaiksi ja pitäisi niitä voida supistaa

ainakin 15,000 markalla, joten lisämäärärahan kokonaissumma vähenisi 176,300 markkaan. Vaikka tosin Kaupunginvaltuuston käyttövarat jo on likimittäin kulutettu ja tämä määrärahain ylitys vaikuttaa ensi vuoden säästöarviolaskelmaan, ei Rahatoimikamarilla ole näissä oloissa ollut muuta neuvoksi kuin esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että niiden rahamääräin suoritukseksi, joilla Vaivaishoitohallitus osin jo on ylittänyt, osin laskenut ylittävänsä erinäisiä menotilejä, osotetaan 176,300 markkaa maksettavaksi Valtuuston tämänvuotisista käyttövaroista.

Edellä olevan lisäksi on Vaivaishoitohallitus kirjelmässä kuluvan marraskuun 15 päivästä ilmoittanut, että vaivaistalon polttoaineita varten anottu 15,000 markan lisämääräraha on riittämätön ja olisi korotettava 3,500 markalla. Rahatoimikamarin tässä edellä siv. 4 esittämästä laskelmasta käy selville, että Vaivaishoitohallituksen aikaisemmin anoma polttoaineiden lisämääräraha on liian alhaiseksi arvioitu, minkätähden se varsin todennäköisesti ei riittäisi, vaan täytyisi yhäkin ylittää. Tähän nähden onkin Kamari mainitun laskelman perusteella arvioinut koko vuoden polttoainekustannukset 61,600 markaksi, sen sijaan että Vaivaishoitohallitus oli aikaisemmassa esityksessään laskenut 48,000 markkaa riittävän. Jos siis Valtuusto hyväksyy Rahatoimikamarin ehdottamat lisämäärärahat, ei Vaivaishoitohallituksen vastainmittu esitys aiheuta toimenpidettä.

Vielä on Vaivaishoitohallitus anonut valtuutusta saada 1,000 markalla ylittää työlaitoksen hoidokkien utteruusrahain määrärahan, 5,000 markkaa, koska mainitusta määrarahasta on jällellä ainoastaan 478 markkaa eikä tämä summa riitä vuoden jällellä olevaksi ajaksi. Tähän katsoen lienee Kaupunginvaltuuston päätettävä

tämänvuotisista käyttövaroistaan osottaa 1,000 markkaa käytettäväksi työlaitoksen hoidokkien utteruusrahoiksi.

Lähetekirjat palautuvat tämän mukana.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

HELSINGIN
VAIVAISHOITOHALLITUKSEN
TOIMITUSJOHTAJA.

*Helsingissä,
lokak. 20 p:nä 1913.*

N:o 470.

Vaivaishoitohallitukselle.

Erinäisiä vaivaishoidon tämänvuotisen menosäännön ylitettyjä ja riittämättömiä määrärahoja koskevaan kirjelmääni viime kesäkuun 23 päivältä viitaten on minulla, sittenkun vuoden kolmen ensimmäisen neljänneksen tili nyttemmin on annettu, täten kunnia Vaivaishoitohallitukselle asiasta lausua seuraavaa.

Niinkuin tämän oheinen, varainhoitajan laatima tilinasema kuluvan lokakuun 1 päivältä näyttää, on eräitä määrärahoja jo tuntuvasti ylitetty, jota vastoin toiset aivan varmasti riittävät vuotuisiin menoihin ja taas toisissa määrärahaerissä syntyy ylijäämää. Pyydän seuraavassa antaa seikkaperäisiä tietoja asiasta.

Vaivaishoitohallitus.

Valaistus. Määräraha, 200 markkaa, on lokakuun 1 päivään asti ylitetty 47 markalla 1 pennillä. Kun tätä määrärahaa ei ole aikaisemmin ollut vaivaishoidon rahäsäännössä, ei sitä voitu edeltäpäin laskea ja on se määrätty liian alhaiseksi. Lienee sentähden hankittava lupa ylittää määräraha 300 markalla.

Tarverahat, siivoaminen y. m. Tämänvuotinen määräraha on 3,500 markkaa, mutta lokakuun 1 päivään on käytetty Smk 5,495: 23, joten ylitysmäärä on Smk 1,995: 23. Tämän määrärahan ylitys johtuu m. m. seuraavista syistä: 1) Kun rekisteritoimisto syksyllä 1912 perustettiin, osotettiin sen kuntoonpanoa varten 5,000 markkaa, joka määrä vuoden lopulla osottautui riittämättömäksi, mutta jottei määrärahaa ylitettäisi, pantiin osa toimiston suoritettavista huonekalu- y. m. laskuista vuoden vaiheessa maksettavaksi tämänvuotisista tarverahoista, koska kuluvan vuoden rahäsäännössä ei ole erityistä

määrärahaa mainittua toimistoa varten. 2) Vuoden varrella on Vaivaishoitohallituksen kanslioissa otettu käytäntöön uusi korttijärjestelmä, josta on ollut tuntuvia kustannuksia. 3) Sanomalehti-ilmoitusten kustannukset ovat kohonneet, syystä että Vaivaishoitohallitus on katsonut tarpeelliseksi julkaista ilmoitukset kaupungin kaikissa päivälehdissä. 4) Moniaita uusia lomakkeita, m. m. uusia esityslistoja, valvojan ja kaikkien piirihoitajain rekisterikortteja sekä henkilötietoja y. m. varten on hankittu kanslioihin. Sitä paitsi on kansliahuoneistoihin hankittu uutimet, jommoisia ei niissä ennestään ollut. Niinkään on hankittu erinäisiä kaappeja ja hyllyjä. — Jos laskee nykyiset tarve-rahoista maksettavat vuosimenot, saa seuraavat määrät:

Siivoaminen	Smk	1,000: —
Postimaksut	”	800: —
Lomakkeiden y. m. painatus	”	3,000: —
Sanomalehti-ilmoitukset	”	500: —
Sekalaista	”	2,200: —
	Smk	7,500: —

Kun tähän vielä tulevat lisää nykyään tekeillä olevain uuden ohjesäännön ja johtosääntöjen painatuskustannukset, ehdotetaan hankittavaksi lupa ylittää tämänvuotisten tarverahain määräraha enintään 5,000 markalla.

Arvaamattomat menot. Määräraha on 5,000 markkaa. Lokakuun 1 päivään oli käytetty Smk 6,250: 49, joten määräraha on ylitetty S:markalla 1,250: 49. Tämän määrärahan pani Vaivaishoitohallitus 1913 vuoden menosääntöehdotukseen 15,000 markan suuruisena, mutta Rahatoimikamarin ehdotuksesta se vähennettiin 5,000 markkaan. Tästä määrärahasta maksetuista menoista mainittakoon: palkkio ylimääräisestä sihteerintyöstä, uuden ohjesääntö- ja johtosääntöehdotusten suomennoskustannukset, erinäisten kansliaan tarpeellisten huonekalujen hinta, vahtimestariavun korvaus, ylimääräisten kirjuriapulaisten palkkaus ja puhtaaksikirjoituskustannukset, kanslianjohtajan, rouva H. von Creutleinin viransijaisen palkkio, työ- ja vaivaistalon ylimääräisten hoitajatarten ja ylimääräisten lastenhoitajatarten, pesijätarten, portinvartijan y. m. palkat.

Kun vaivaishoidon koko rahasääntö nousee niin huomattavaan summaan kuin umpiluvuin 1,160,000 markkaan, lienee selvä, ettei sen ehdotusta laatiessa ole niinkään helppo kuukausia edeltäpäin laskea arvaamattomia menoja, joista tässä on moniaita lueteltu. Tuollaisena arvaamattomana menona mainittakoon lisäksi ohjesääntövaliokunnan sihteerinpalkkio ja ohjesääntöehdotuksen suomennospalkkio. Kun tämä määrärahaerä on osottautunut riittämättömäksi, ehdotetaan hankittavaksi lupa sen ylittämiseen enintään 5,000 markalla.

Vaivaistalo.

Lääkkeet. Määräraha, 1,500 markkaa, on syyskuun päättyessä ylitetty S:markalla 612:09. Syynä ylittämiseen on, että työ- ja vaivaistaloon on otettu useita kivulloisia vanhuuden- ja muita tauteja potevia henkilöjä, jotka eivät kuitenkaan ole olleet sairaanhoidon tarpeessa, mutta lääkärin määräyksestä ovat tuon tuostakin saaneet lääkkeitä. Lupa ylittää määräraha 2,500 markalla hankittanee.

Vaatetus. Määräraha, 10,000 markkaa, on viime kuukauden päättyessä ylitetty S:markalla 3,121:39. Ylitys johtuu osin siitä, että 1912 vuoden määräraha oli liian niukka, minkätähden kuluvan vuoden vaatetusmäärärahasta pantiin maksettavaksi eräät vasta myöhään uudellavuodella saapuneet vaatetuslaskut. Osalta johtuu ylitys siitä, että suuri joukko vaatetusparseleja jätettiin Kivelään työ- ja vaivaistalon muuttaessa Forsbyhyn, minkätähden oli hankittava joukko uusia sijaan. Summan, jolla tämä määräraha tulee ylitettäväksi, voi olettaa nousevan 5,000 markkaan.

Polttoaineet. Määräraha, 33,000 markkaa, on syyskuun päättyessä ylitetty kokonaisella S:markalla 13,213:24. Näin tuntuva ylitys on johtunut siitä, että uuden vaivaistalon polttoainemenoja ei rahasääntöä laatiessa voitu likimäärinkään laskea, kun vanhaa laitosta oli lämmitetty haloilla, uutta sen sijaan lämmitetään hiilillä ja koksilla. Lisättävä on, että laitoksen nykyisen hiilivaraston on laskettu riittävän ensi kevääseen asti. Täksi vuodeksi on kuitenkin laskettava tarvittavan kaikkiaan 15,000 markan lisämääräraha. Pari laskua on vielä maksamatta.

Sekalaiset menot. Määräraha, 4,500 markkaa, on ylitetty S:markalla 4,370:63. Uuden laitoksen menot ovat, sen johdosta ettei se muuttoaikana vielä ollut aivan valmis, olleet laadultaan moninaisia, minkätähden ne on ollut sopivin lukea „sekalaisiin“. Tästä määrärahasta maksetuista huomattavammista menoeristä mainittakoon: oljet satoihiin patjoihin ja tyynyihin sekä pesusaippua. Huomattava on kuitenkin, että vaivaishoidolla toukokuusta lähtien on vaatteiden pesusta tuloja noin 250 markkaa kuukaudessa (Greijuksen sairaalan vaatteiden pesun toimittamisesta). Tämä määräraha tulee luultavasti ylitettäväksi kaikkiaan 8,500 markalla.

Työlaitos.

Vaatetusmäärärahaa, 5,000 markkaa, ei vielä ole ylitetty, vaan on sitä jäljellä Smk 1,059:33. Mahdollista on, että tämä määräraha riittää, mutta lienee kuitenkin varmintä tarpeen varalle hankkia lupa sen ylittämiseen 1,000 markalla.

Tarveaineet. Tämä 10,000 markan suuruinen määräraha on syyskuun umpeen mennessä ylitetty S:markalla 14,429: 80. Ylitys johtuu, niinkuin edellä mainittiin, pääasiallisimmin siitä, että laitos siihen muuttaessa oli kesken-eräinen, minkätähden laitoksen hoitolaiset ovat suorittaneet suuren osan sisustus- ja maalaustöitä ja näiden töiden tarveaineet on maksettu puheenalaisesta määrärahasta. Tästä työstä kuitenkin tulee velotettavaksi uuden vaivaistalon Rakennustoimikuntaa, joten työlaitoksella on odotettavana tuntuva tulomäärä. Isonlainen määrä nahkoja niinkään on ostettu kansakouluihin valmistettavia jalkineita varten. Tästäkin työstä saa laitos aikanaan tuntuvan tulon. Näiden tarveainemenojen lisäksi tulevat vielä kustannukset kirkon uusien penkkien puuaineen sekä laitoksen lauta-aitauksen maalausaineiden hankinnasta. Kaikkiaan on laskettu tarveaineiden ostoon kuluvana vuonna tarvittavan 40,000 markkaa, minkätähden lienee anottava lupaa ylittää mainittu määräraha 30,000 markalla. Vaikka tarveaineiden kustannukset nousevatkin tässä laskettuun suureen summaan, kohoavat toiselta puolen, niinkuin jo huomautettiin, työlaitoksen tulot suhteellisesti tähän. Osa näistä tuloista tulee kuitenkin näkyviin vasta 1914 vuoden tileissä, koska erinäisiä töitä ei ehditä suorittaa loppuun kuluvana vuonna.

Elätteelleantokustannukset. Määräraha, 90,000 markasta, on käytetty Smk 79,714: 47, joten sitä ei vielä ole ylitetty, mutta todennäköisesti on niin käyvä. Tämä johtuu osin siitä, että Vaivaishoitohallituksen on täytynyt ottaa huostaansa ja antaa elätteelle paljon enemmän lapsia kuin oli laskettu, jota paitsi maaseudulle elätteelle annettujen koulumaksut ovat kohonneet. Olisi sentähden hankittava 20,000 markan lisämääräraha.

Laitoksen ulkopuolella olevain köyhäin apurahat ja kustannukset.

Lääkkeet. Määrärahaa, 12,000 markkaa, ei vielä ole ylitetty, vaan on sitä jälellä 2,397 markkaa. Näyttää kuitenkin siltä, kuin tämä jälellä oleva määrä ei riittäisi vuoden kolmeksi viime kuukaudeksi, minkätähden olisi syytä anoa lupaa tämän määrärahan ylittämiseen 2,000 markalla. On sangen vaikea kutakuinkaan tarkoin edeltäpäin laskea, minkä verran kaupungin köyhät tarvitsevat lääkkeitä kokonaisen vuoden kuluessa, koska tämä seikka useinkin on arvaamattomain asianhaarain varassa. Sen enempää perustelua puheenalaisen määrärahan ylittämiseen ei näin ollen kaivattane.

Suoranaiset apurahat a). Määräraha, 80,000 markkaa, on lokakuun 1 päivään ylitetty S:markalla 30,699: 61. Puheenalainen määräraha oli vuonna 1912 120,000 markkaa, mutta vuodeksi 1913 se alennettiin 80,000 markkaan, kun arveltiin voivan jo kuluvan vuoden alussa ottaa mainittavampi määrä avunsaajia uuteen työ- ja vaivaistaloon. Moninaisista eri syistä ja etusijassa

sen johdosta, että laitos on suuren osan vuotta ollut keskeneräisessä kunnossa, ei mainittu oletus kuitenkaan ole voinut toteutua. Nyttemmin tosin on moniaille avunsaajille tarjottu pääsy vaivaistaloon, mutta lisäksi on tullut uusia avunsaajia, niistä monet suuria perheitä, joita ei hevin voi ottaa vaivaistaloon, vaan joille täytyy antaa rahallista apua. Tähän tulee lisäksi, että varsin lukuisia avustusmääriä on viime aikoina katsottu olevan korotettava. Lienee sentähden hankittava lupa ylittää tämä määräraha 75,000 markalla. Tähän erään nähden on muutoin huomattava, että sitä yhtä vähän kuin lääkemäärärahaa, on mahdoton likimäärinkään edeltäpäin arvata, kaikkein vähimmin aikoina, jolloin vaivaistalossa toimeenpannaan tuntuvampia muutoksia, jota seikkaa huomautin jo 1914 vuoden menosääntöehdotusta viime syyskuulla laadittaessa.

Suoranaiset avustukset b). Määräraha, 40,000 markkaa, on ylitetty 1,378 markalla, ja lasketaan ylitysmäärän nousevan 20,000 markkaan samoista syistä kuin lähinnä edellisen määrärahan ylitys.

Hautauskulut. Määräraha, 3,000 markkaa, on lokakuun 1 päivään ylitetty S:markalla 201:30. Syynä tähän on pääasiallisesti se, että työ- ja vaivaistalon muutettua Forsbyhyn, kaupungissa kuolleiden köyhäin ruumiita ei enää voida kuljettaa laitoksen toimesta, vaan täytyy siihen käyttää vierasta apua. Niinkään kohoavat hautauskulut, sen johdosta että työlaitos nyttemmin kantaa vaivaishoidolta maksun kaupungissa kuolleiden köyhäin ruumisarkuista. Työlaitoksella tästä tietysti on vastaavia tuloja. Lienee hankittava lupa määrärahan ylittämiseen 2,000 markalla.

Kesäkuussa Vaivaishoitohallitukselle tehdessäni ilmoituksen erinäisten määrärahaain ylittämisestä ja riittämättömyydestä huomautin, että tammi—toukokuun menoihin käytetty summa näytti viittaavan siihen, „ettei ainakaan varsin suurta lisämäärärahaa kokonaisummaan tarvittane jotta tultaisiin toimeen“. Niinkuin tämän oheisesta taulukosta näkyy, käynee tarpeelliseksi anoa 20,000 markan lisämäärärahaa elätteelleantokustannuksiin, jota vastoin ne menot, joiden määrärahat osottautuvat riittämättömiksi, lukuunottamatta suoranaisiin avustuksiin a) tarvittavaa 5,000 markan määrää, suoritettaisiin muiden määrärahaain ylijäämistä. Lisämäärärahoja tarvitaan kaikkiaan 191,300 markkaa ja muissa määrärahoissa on laskettu syntyvän säästöä 166,300 markkaa, joten, niinkuin jo mainittiin, olisi hankittava *25,000 markan lisämääräraha*. Tällä rahamäärällä toivoakseni vaivaishoito, mikäli laskelmat pitävät paikkansa, voi tulla toimeen koko tämän vuoden loppuosan.

Usein mainitussa Vaivaishoitohallitukselle antamassani kirjelmässä tein jo selkoa eräistä seikoista, joiden johdosta muutamat rahasääntöön pannut määrärahat, erittäinkin *suoranaisiin avustuksiin* varatut, osottautuvat riittämättömiksi.

Kaupungin vaivaishoitomenot ovat viime vuosina pyrkineet kohoamaan; erittäinkin on näin laita kuluvana vuonna ja aivan erikoisesti Vaivaishoitohallituksen syyskuussa antaman 1914 vuoden menosääntöehdotuksen, joka päättyy lähes puoleentoista miljoonaan. Tämä menojen lisääntyminen johtuu toiselta puolen uudesta kirjanpitolavasta, jonka mukaan vaivaishoidon rahasäännöstä nyttemmin on pantu suoritettavaksi sairassijamaksuja kunnan sairaaloille, kustannukset lämmöstä ja valaistuksesta y. m., niinkuin Rahatoimikamari viime vuonna Kaupunginvaltuustolle antamassaan rahasääntöehdotuksessa huomauttaa. Toiselta puolen taas johtuu kohoaminen, paitsi muuta, siitäkin että vaivaishoidon osittain jo toimeenpantua uudestijärjestämistä varten on saatu aikaan tehokkaampi tutkimus vaivaishoidon tarpeesta ja sen aiheuttamasta avustuksen korotuksesta sitä periaatetta noudattaen, että apu, milloin sitä tarvitaan, on oleva tehokasta. Tässä on kuitenkin huomattava muista maista saatu kokemus, joka osottaa että, missä suuremman yhdyskunnan vaivaishoito on uudestijärjestetty uudemman ajan vaatimusten mukaisesti, menot alussa ovat kohonneet useinkin melko määrässä pysyäkseen sitten usean vuoden kutakin kohdallaan ja lisääntyen ainoastaan, mikäli asukasluvun kasvaminen sitä aiheuttaa. Tässä kohden on mielestäni olemassa kolme tärkeätä seikkaa: mahdollisimman oikeudenmukainen avustusten antaminen, ehkäisevä vaivaishoito ja tehokas tarkastus.

Lopuksi rohkenen vielä huomauttaa, että paraikkaa jatkuva vaivaishoidon uudestijärjestäminen ynnä uuden suuren vaivaistalon kuntoonpano sekä edellä mainittu uusi sairassijamaksujen y. m. tilitystapa on saanut ja saanee vielä muutaman vuoden aikaan, että menosääntöä laatiessa edelleen on käyvä vaikeaksi kutakuinkaan tarkoin arvata eräiden menosummain määrää.

J. A. Collan.

Vaivaishoidon määrärahat ja menot vuonna 1913.

	Määrä- raha v:ksi 1913.	Käytetty lokak. 1 päivään.	Määrä- rahan ylitys.	Määrä- rahaa säästynyt.
<i>Vaivaishoitohallitus.</i>				
Palkkaukset.....	43,540 —	32,529 86	— —	11,010 14
Kaitsijain palkkiot	18,600 —	13,579 50	— —	5,020 50
Tarkastusmatkain korvaukset (laskettu säästö 200: —)	2,000 —	1,358 35	— —	641 65
Kesälomia varten (säästö noin 100: —)	500 —	405 —	— —	95 —
Vaivaishoitohallituksen jäsenten palkkiot.....	3,000 —	1,860 —	— —	1,140 —
Valaistus	200 —	247 01	47 01	— —
Polttoaineet	1,000 —	410 45	— —	589 55
Vedenkulutus	100 —	— —	— —	100 —
Tarverahat, siivoaminen y. m.....	3,500 —	5,495 23	1,995 23	— —
Arvaamattomat menot.....	5,000 —	6,250 49	1,250 49	— —
<i>Vaivaistalo.</i>				
Palkkaukset	28,140 —	21,090 —	— —	7,050 —
Lääkkeet	1,500 —	2,112 09	612 09	— —
Sisustus- ja tasoitustyöt (säästö 3,000: —)	5,000 —	1,295 50	— —	3,704 50
Vaatetus	10,000 —	13,121 39	3,121 39	— —
Ruoka (työlaitoksenkin määrärahasa edellyte- tään syntyvän säästöä 8,000: —)	110,000 —	69,454 89	— —	40,545 11
Kalusto	31,800 —	21,821 59	— —	9,978 41
Tarveaineet (laskettu säästö 1,000: —)	1,200 —	— —	— —	1,200 —
Polttoaineet	33,000 —	46,213 24	13,213 24	— —
Valaistus (laskettu säästö 3,000: —)	8,000 —	2,376 48	— —	5,623 52
Vedenkulutus (laskettu säästö 4,000: —)	7,000 —	1,555 93	— —	5,444 07
Hevosten ruoka (säästö 500: —)	3,600 —	1,509 —	— —	2,091 —
Korjaustyöt (säästö 1,000: —)	2,000 —	419 38	— —	1,580 62
Sekalaiset menot	4,500 —	8,870 63	4,370 63	— —
<i>Työlaitos.</i>				
Palkkaukset.....	10,030 —	6,368 67	— —	3,661 33
Polttoaineet	4,000 —	4,000 —	— —	— —
Valaistus (säästö 500: —)	1,000 —	— —	— —	1,000 —
Vedenkulutus	700 —	— —	— —	700 —
Siirros	338,910 —	262,344 68	24,610 08	101,175 40

	Määrä- raha v:ksi 1913.		Käytetty lokak. 1 päivään.		Määrä- rahan ylitys.		Määrä- rahaa säästynyt.	
Siirros	338,910	—	262,344	68	24,610	08	101,175	40
Vaatetus	5,000	—	3,940	61	—	—	1,059	39
Tarveaineet	10,000	—	24,429	80	14,429	80	—	—
Kalusto ja työkalut	3,000	—	2,837	58	—	—	162	42
Utteruusrahat	5,000	—	3,330	—	—	—	1,670	—
Korjaustyöt	300	—	—	—	—	—	300	—
Puusepän- ja jalkinetyökoneet	17,800	—	15,858	04	—	—	1,941	96
Sekalaiset menot	1,100	—	610	40	—	—	489	60
<i>Laitoksen ulkopuolella olevain köyhäin avustukset ja kustannukset.</i>								
Elätteelleantokustannukset	90,000	—	79,714	47	—	—	10,285	53
Sairaanhoitokustannukset (säästö 50,000: —) ...	250,000	—	89,261	08	—	—	160,738	92
Hourinhoitokustannukset (säästö 95,000: —) ...	305,500	—	101,304	60	—	—	204,195	40
Lääkkeet	12,000	—	9,603	—	—	—	2,397	—
Suoranaiset avustukset a)	80,000	—	110,699	61	30,699	61	—	—
” ” b)	40,000	—	41,378	—	1,378	—	—	—
Hautauskulut	3,000	—	3,201	30	201	30	—	—
Yhteensä Smk	161,610	—	748,513	17	71,318	79	484,415	62

Helsingissä, lokakuun 18 päivänä 1913.

Frans Rosendahl.

*Komitean mietintö N:o 1 uuden kaupungin-
talon rakennusasiasta.*

Esiteltäessä 1912—1913 vuoden kaupungintalokilpailua varten asetetun palkintolautakunnan lausuntoa (*Pain. asiakirj. N:o 68 vuodelta 1913*) päätti Kaupunginvaltuusto kokouksessaan viime kesäkuun 10 päivänä antaa uuden kaupungintalon rakennuskysymyksen nykyisessä vaiheessaan erityisen komitean valmisteltavaksi, minkä ohessa asia lähetettiin Rahatoimikamariin alustavasti käsiteltäväksi. Sittenkun Kamari tämän jälkeen kirjelmässä viime elokuun 21 päivältä (*Pain. asiakirj. N:o 72 vuodelta 1913*) oli antanut pyydetyn lausunnon, jatkoi Kaupunginvaltuusto asian käsittelyä kokouksessaan seuraavan syyskuun 23 päivänä, jolloin Valtuusto valitsi komitean jäsenet sekä määräsi, että pöytäkirjanote asiassa olleesta keskustelusta oli annettava komitean tiedoksi (liite I.)

Kaupunginvaltuuston toukokuun 28 päivänä 1912 tekemällä päätöksellä on kaupungintalon tarpeellisuus maamme pääkaupungissa todettu sekä rakennuksen paikka määrätty. Komitean tehtävänä on tämän päätöksen ja palkintokilpailun kautta hankitun selvityksen pohjalla valmistella asiaa edelleen sekä Kaupunginvaltuustolle esittää suunnitelma ja ohjelma kaupunkitalokysymyksen ratkaisemiseksi.

Ennenkuin Komitea on käynyt suorittamaan tätä tehtäväänsä, joka tietenkin kaipaa pitkällistä ja perusteellista valmistelua, on Komitea katsonut olevan kiinnittäminen huomiota erinäisiin kaupunkitalokysymyksen yhteydessä oleviin ja sen vastaiseen käsittelyyn vaikuttaviin yksityisseikkoihin. Kun eräällä taholla on lausuttu epäilyksiä Kaupunginvaltuuston määräämän paikan sopivaisuudesta, on Komitea katsonut olevan aihetta täydentävällä selvittelyllä vieläkin valaista tätä asiaa. Niinikään on katsottu olevan tärkeemmin tutkiminen, käykö Seurahuoneella tarjona olevaa tilaa pitemmän aikaa käyttäminen kaupunginviranomaisten tarpeisiin, ja kun vihdoin väliaikaisia toimenpiteitä laajemman huoneistotilan hankkimiseksi kunnallishallinnon ja peliin käytettäväksi on tarpeen, sen johdosta ettei rakennusyrityksen toimeenpano lähivuosina missään tapauksessa näy olevan ajateltavissa, on Komitea tässä yhteydessä ottanut tämänkin kysymyksen harkittavakseen.

Seuraavassa esittää komitea näkökohtansa ja ehdotuksensa edellä mainituissa kysymyksissä, antaakseen vastedes eri mietinnössä lausunnon pääasiasta kaikessa laajuudessaan.

I. Asiaa aikaisemmin valmistellessa on ehdotusta kaupungintalorakennuksen sijoittamisesta nykyisille Raatihuoneen ja Seurahuoneen tonteille seikkaperäisesti valaistu ja perusteltu eri näkökannoilta. Siinä kohden on muun muassa huomautettu, että kaupunki on ostamalla Aleksanterinkadun talot 22 ja 24, Sofiankadun talon 1 ynnä Seurahuoneen sekä erinäisillä muilla toimenpiteillä jo pitemmän aikaa pyrkinyt samaan päämäärään: tilaisuuden hankkimiseen rakennuttaa kaupungintalo tässä puheena olevalle paikalle. Sen ohessa on huomautettu suotavaksi, että kaupungintalokysymyksen yhteydessä saataisiin ratkaistuksi kysymys Senaatintorin lopullisesta järjestämisestä ja sen eteläpuolisen rajan rakennustaiteellisesta asusta sekä viitattu tonttien keskeiseen ja miellyttävään asemaan ynnä niihin historiallisiin traditioineihin, jotka sitovat kaupungin hallitusta ja kunnallishallintoa tähän paikkaan, jota paitsi on osotettu, että on vaikea löytä toista yhtä laajaa ja muutoin ehdotetun paikan vertaista kaupungintalon sijaa.

Hiljattain päättyneen palkintokilpailun täytyy katsoa osottaneen, että kortteleissa 30 ja 31 tarjona oleva ala riittää kunnallishallinnon tai ainakin kaupunginviranomaisten pääosan tarpeisiin, siinäkin tapauksessa että Raastuvanoikeuden huoneistot edelleen olisivat kaupungintaloryhmässä, mutta toiselta puolen ei käy kieltäminen, ja tätä käsitystä on kilpailu yhäkin vahvistanut, että rakennushankkeen toteuttaminen tällä paikalla voi kohdata erinäisiä vaikeuksia rakennustaiteelliselta kannalta. Siinä kohden on ensinnäkin huomautettava, että yhtenäisen julkisivun laittaminen torin etelälaidan varrelle antaisi tulokseksi kulissiarkkitehtuurin Stockmannin taloa peittävältä julkisivun osalta. Komitea on ollut sitä mieltä, että tämä seikka sekä kysymys vastaisen kaupungintalonryhmän muusta muodostelusta kaipaa tarkempaa ammattimiesten selvitystä, likinnä kilpailutuloksen pohjalla, minkätähden Komitea on antanut näiden asiain valmistelun keskuudestaan asettamansa jaoston toimeksi. Komitea on kuitenkin jo nyt katsonut voivansa todeta, ettei esillä olevan tehtävän ratkaisu mainitulla paikalla kohdanne sen laatuaisia vaikeuksia, että paikasta olisi kokonaan luovuttava.

Niiden syiden joukossa, jotka puoltavat kaupungintalon sijoittamista puheenalaiselle paikalle, on asian aikaisemmassa valmistelussa mainittu, että muuta sopivaa tonttia ei ole kaupungin käytettävänä. Tarpeellisen selvityksen saamiseksi tästä asiasta on komitea yksissä neuvoin kaupunginase-
makaava-arkkitehdin kanssa tarkastanut kaupungissa olevia eri tontteja ja alueita, silmälläpitäen niiden edellytyksiä ja sopivaisuutta kaupungintalon-

teiksi. Ainoa paikat, mitkä ovat ajateltavissa tähän tarkoitukseen käytettäviksi, ovat kaupungin lunastama korttelissa 199 sijaitseva veistämötontti, Eteläsataman viereinen n. s. pakkahuoneentontti, Rautatien tori sekä korttelit 401 a, 401 b, 402 ja 403 Töölössä. Mainitusta tarkastuksesta on käynyt selville seuraavaa:

Veistämötontti. Tämä tontti on alaltaan noin 30,000 m², josta alasta enintään 8—10,000 m² tarvitaan kaupungintaloa varten. Asema on liian syrjässä kaupungin kauppakeskustasta, joka vastedes siirtymistään siirtyy lähemmäksi. Pinnan tasoittaminen tuottaa suuria vaikeuksia, niinkuin Rakennuskonttorin laatimasta alueen järjestämisehdotuksesta näkyy. Jos kaupungintalo rakennettaisiin tähän paikkaan, täytyisi kaupungin todennäköisesti lunastaa yksityisen hallussa oleva Myllytien tontti N:o 3 voidakseen täysin vallita puheenalaista tonttipaikkaa. Sitä alueen osaa, jota ei tarvittaisi tontiksi, ei arvatunkaan voisi käyttää muuhun rakennustarkoitukseen, vaan täytyisi se järjestää avonaiseksi paikaksi. Alueen valoisuusolot ovat suotuisat, asema miellyttävä, rakennukset käy sijoittaminen mielen mukaan ja tilaisuutta on istutusten laittamiseen kaupungintalon ympärille.

Pakkahuoneentontti. Tätä tonttia täytyy pitää asemansa puolesta edullisena vastaisen kaupungintalon paikkana, mutta se on alaltaan ainoastaan 3,950 m², josta alasta 950 m² olisi käytettävä pihamaaksi. Rakennettavaksi käytettävä ala olisi siis ainoastaan 3,000 m² eli vähemmän kuin puolet tarvittavasta alasta.

Rautatien tori. Kaupungintalon sijoittamista mainitulle torille ei käy puoltaminen rakennustaiteelliselta eikä myöskään kaupunginasemakaavakannalta. Kun torin ympäryks on nyttemmin on rakennettu, on käynyt selville, ettei paikka suinkaan ole liian laaja, vaan päin vastoin sopivan kokoinen. Eritäinkin olisi sopimatonta vähentää torin pinta-alaa siinä tapauksessa, että ehdotettu Murtokatu tulee toimeen, minkä johdosta torin liikenne tuntuvasti lisääntyisi. Rakennuspohja torilla on sangen huono. Avonaisena paikkana kansankokouksia ja juhlatilaisuuksia varten on tori koko nykyisessä laajuudessaan tarpeellinen. Mainituista syistä näyttää tämä vaihtopuolinen ehdotus olevan hylättävä.

Korttelit 401 a, 401 b, 402 ja 403 Töölössä. Tälle paikalle olisi tilaisuus sijoittaa kaupungintalo edullisesti ja vapaasti, ja näyttääkin se tässä puheena olleista kolmesta paikasta olevan sopivin tarkoitukseen. Tänne sijoitettuna kaupungintalo kuitenkin olisi jokseenkin loitolla kaupungin keskustasta julkisine virastoineen ja rakennuksineen, minkätähden sitä tuskin kävisi katsominen edullisesti sijoitetuksi kaupungintalon tarkoitusta silmälläpitäen. Sitä paitsi on kaupunki tarjonnut puheenalaisen alueen valtiolle taidemuseon paikaksi, sillä ehdolla että kaupunki saa käyttöoikeutensa takaisin, ellei museorakennusta aloiteta ennen tammikuun 1 päivää 1916, joten alue toistaiseksi ei ole kaupungin käytettävissä.

Sen johdosta mitä edellä on esiintuotu, saa Komitea mielipiteenään lausua, että kaupungin omistamat korttelien 30 ja 31 tontit ovat kaikkia muita puheenalaiseen tarkoitukseen tarjona olevia tontteja edullisemmat sekä ettei Kaupunginvaltuustolla niinmuodoin ole syytä purkaa eikä muuttaa kaupungintalon sijoitusasiasta tekemäänsä päätöstä.

II. Luotettavan selvityksen saamiseksi siitä, missä määrin Seurahuonetta pitemmän tai lyhemmän siirtymiskauden kuluessa voi käyttää kunnan viranomaisten tarpeisiin, on Komitea antanut jäsenensä arkkitehti Hugo Lindbergin tehtäväksi yksissä neuvoin kaupunginarkkitehdin kanssa toimittaa mainitun rakennuksen tutkimisen.

Tästä tutkimuksesta on käynyt selville, että talo tosin huoneiden sijoituksen johdosta (keskikoridorijärjestelmä) on käyttökelpoinen virastojen ja viranomaisten huoneistoiksi, mutta että tuo vanha rakennus on niin puutteellisessa kunnossa, ettei sen täydellistä korjaamista käy puoltaminen taloudelliselta eikä tarkoituksenmukaisuudenkaan kannalta. Niinpä on perustus jo paikatellen puutteellinen pohjaveden alenemisen ja paalunpäiden sekä rakennuslujan jatkuvan lahoamisen johdosta, mikä on aikaansaanut rakennuksen osittaisia laskeutumisia sekä muurinhalkkeamia sen eri osiin. Tutkimus on kuitenkin osattanut, että luhistumisen vaaraa ei ole olemassa, varsinkaan jos ryhdytään tarpeellisiin varokeinoin, ja niistä taas ei ole laskettu olevan ylen suuria kustannuksia. Lisäksi on todettu, että välipalkistot ovat suureksi osaksi lahoja, mikä vika kuitenkin lienee vuotuisten korjaustöiden yhteydessä välttävästi korjattavissa. Katselmuksessa ei ole voitu likemmältä tarkastaa savuputkien laatua tulenvaaran kannalta. Komitea on puheenalaisen selvityksen pohjalla tullut siihen käsitykseen että, vaikkei siis rakennusta käy paneminen kuntoon pitemmän ajan varalle, voi kunta sitä kuitenkin väliaikaisesti käyttää edullisesti tarpeisiinsa joka tapauksessa sen ajan, minkä kaupungintalokysymyksen kaikinpuolinen valmistelu vaatii.

Välttämätön edellytys kaupungintalokysymyksen ratkaisulle on *erityisen talon teettäminen kaupungin poliisilaitokselle*, joten tämän laitoksen nykyinen pakottava uusien ja ajanmukaisten huoneistojen tarve tulee täytetyksi ja kaupunki saa nykyisen raatihuoneryhmän vapaasti käytettäväkseen. Nykyoloissa ei kaupungintalon rakennustyötä käy aloittaminen kunnallishallinnolle suuria haittoja tuottamatta, ennenkuin poliisitalo on valmis ja poliisin käytettävänä raatihuoneryhmässä olevat huoneistot tyhjennetty. Kun poliisitalon rakennuttamiseen tarvittaisiin ainakin 2—4 vuotta sen jälkeen kun Kaupunginvaltuusto on asiasta tehnyt päätöksensä, olisi väliaikana tilaisuus huolellisesti harkita kaupungintaloasian edelleen kehittämistä sekä lopullisten suunnitelmien laatimista.

Sen johdosta että poliisilaitokselle on viipymättä hankittava laajempia huoneistoja, täytyy kuitenkin ryhtyä erinäisiin väliaikaisiin toimenpiteisiin, muun muassa luovuttamalla Seurahuoneelta eräitä huoneistoja poliisilaitoksen erinäisten osastojen käytettäväksi, niinkuin tässä alempana mainitaan.

III. Niinkuin edellä mainittiin, käy Seurahuoneen rakennuksen sanottavitta kustannuksitta väliaikaisesti kuntoonpaneminen joksikin lyhyenlaiseksi ajaksi, ja on Komitean mielestä siten saatava tila mahdollisimman tarkoin käytettävä. Komitea on sitä varten laatinut ehdotuksen (ks asemakarttoja liitteitä II, III ja IV) Seurahuoneen huoneistojen jakamiseksi, jonka ehdotuksen mukaan tila käytettäisiin seuraavasti, ollen kuitenkin Rahatoimikamarilla valta tässä kohden tehdä asianhaaran vaatimia muutoksia.

I kerros. Tähän kerrokseen sijoitettaisiin, Kaupunginvaltuuston asiasta aikaisemmin tekemän päätöksen mukaan, Rahatoimikamari (entiseen kahvilaosastoon) sekä nykyisessä raatihuoneryhmässä sijaitseva poliisin passitoimisto (Sofiankadun puolelle). Entinen ruokasali jätettäisiin toistaiseksi käyttämättä ja voitaisiin lyhyiksi ajoiksi vuokrata näyttelyjä varten ja muihin satunnaisiin tarpeisiin.

II kerros. Tähän kerrokseen sijoitettaisiin poliisin osotetoimisto, Taksoitusvalmistelukunta ja henkikirjoittajan konttori. Sofiankadun talossa N:o 1 näiden viranomaisten sekä samaten raatihuoneryhmässä poliisin passitoimiston poismuuton johdosta joutilaksi tulevat huoneistot käytettäisiin poliisilaitoksen liian ahtaiden ja epäajanmukaisten huoneistojen väliaikaiseen laajentamiseen.

III kerros. Tähän kerrokseen sijoitettaisiin Tilastokonttori, Oikeusapu-toimisto ja Kasvatuslautakunta, joille nykyään on vuokrattu huoneistot Pohjois Esplanaatikadun talosta N:o 25 (Grönqvistin talosta). Näiden huoneistojen vuokratkontrahdit ovat voimassa, Kasvatuslautakunnan huoneiston kesäkuun 1 päivään 1914, jos irtisanominen tapahtuu tämän joulukuun kuluessa, sekä molempain muiden virastojen kesäkuun 1 päivään 1918. Komitea on sentähden päättänyt ehdottaa, että Rahatoimikamarin käskettäisiin ryhtyä keskusteluihin talonomistajan kanssa viimeksi mainittujen kontraktien lakkauttamisesta ensi kesäkuun 1 päivänä tahi, vaihtoehtoisesti, antaa huoneistot vuokralle kaupungin puolesta sekä myös paikalla sanoa irti Kasvatuslautakunnan huoneiston vuokratkontrakti.

Katariinankadun puoleisen kylkirakennuksen kolmannelta kerroksesta luovutettaisiin huoneistoja kaupungin palveluksessa olevalle Seurahuoneen palveluskunnalle.

Isoa juhlasalia käytettäisiin niinkuin tähänkin asti juhla- ja konsertti-huoneistona. Komitean mielestä vaatii salin käyttämistä vastamainittuun

tarkoitukseen todellinen tarve, jota kaupunki ei voi nykyoloissa olla huomioon ottamatta. Niin kauan kuin juhlasalia käytetään tällä tavoin, näyttää myös Sofianhuoneisto olevan vuokrattava ravintolaksi.

Vuodeksi 1914 laatimaansa kulunkiarvioehdotukseen on Rahatoimikamari pannut 10,000 markan määrärahan Seurahuonetalon erinäisiä korjauksia varten. Tämä rahamäärä on kuitenkin riittämätön, jos mieli panna Seurahuone väliaikaisesti kuntoon kunnallishallinnon käytettäväksi niin laajasti, kuin Komitea on tässä edellä ehdottanut. Arkkitehti Lindbergin yksissä neuvoin kaupunginarkkitehdin kanssa laatimain, tämän oheisten kustannuslaskelmain mukaan (liite V) nousivat kustannukset viranomaisten käytettäväksi annettavain huoneistojen tarpeellisista korjauksista umpiluvuin kaikkiaan 32,000 markkaan, joka määräraha siis olisi pantava ensi vuoden rahasääntöön. Puheenalaiset korjaukset ja muutostyöt olisi aloitettava 1914 vuoden alussa ja saatettava loppuun viimeistään ensintulevan kesäkuun 1 päiväksi.

Mikäli Komitea on saanut tietää, ovat Seurahuoneen tulisijat mitkä minikin verran epätydyttävässä kunnossa, ja lienevät varsinkin ensimmäisen kerroksen tulisijat riittämättömät pitämään voimassa tarpeellista huonelämpöä. Osottautunee sentähden arvatenkin tarpeelliseksi laittaa lämpöjohto ainakin Rahatoimikamarille varattuihin ensimmäisen kerroksen huoneistoihin. Kustannukset lämpöjohdon laittamisesta koko ensimmäiseen kerrokseen nousisivat Komitean hankkiman kustannusarvion mukaan 20,000 markan vaiheille. Ensiksi mainittuun määrärahaan ei kuitenkaan ole luettu lämpöjohdon kustannuksia, koska Rahatoimikamarin mielestä on syytä odottaa ensi talvena saatavaa kokemusta, ennenkuin puheenalainen kallis työ päätetään teettää.

Edellä lausutun nojalla saa Komitea esittää, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

kaupungintalon paikkaan nähden pysyä aikaisemmassa päätöksessään;

Seurahuoneen väliaikaisia sisustus- ja korjaustöitä varten ensi vuoden rahasäännössä osottaa 32,000 markkaa; sekä

käskeä Rahatoimikamarin tämän kuukauden kuluessa irtisanoa Kasvatustalokunnan nykyisen huoneiston vuokrasopimuksen lakkaavaksi ensi kesäkuun 1 päivästä sekä tehdä

*sopimuksen Tilastokonttorin ja Oikeusaputoimiston huoneis-
tojen vuokratrahdin purkamisesta tahi vaihtoehtoisesti
toiselle siirtämisestä.*

Helsingissä, joulukuun 10 päivänä 1713.

J. Castrén.
G. Idström.

Alfred Norrmén.
Nest. L. Eskola.
Hugo Lindberg.

Alexis Gripenberg.
O. Tarjanne.

John Uggla.

Ote pöytäkirjasta, joka tehtiin Helsingin Kaupunginvaltuuston kokouksessa syyskuun 23 päivänä 1913.

11 §.

Edelleen käsiteltäväksi viime kesäkuun 10 päivänä pidetystä kokouksesta esiteltiin kaupungintalokilpailun Palkintolautakunnan kirjelmä ynnä Lautakunnan lausunto kilpailusta (*Pain. asiakirj. N:o 68 vuodelta 1913*), josta asiasta Rahatoimikamari oli antanut lausunnon, mikäli koski uuden kaupungintalon rakennuttamista (*Pain. asiakirj. N:o 72 vuodelta 1913*).

Valmisteluvaliokunnan ehdotus asiassa kuului seuraavasti:

„Asian viimeksi ollessa käsiteltävänä hyväksyttiin valiokunnan esitys että, samalla kun palkintolautakunnan lausunto painatettaisiin, uuden kaupungintalon rakennuttamista koskeva kysymys lähetettäisiin komiteaan, jonka kokoonpanon Valtuusto valiokunnan esityksestä määräisi kuluvana syksynä, sekä valiokunnan ehdotus, että asia sillä välin lähetettäisiin Rahatoimikamariin alustavasti käsiteltäväksi.

Tämän johdosta saa valiokunta ehdottaa, että siten päätetyn komitean jäseniksi valittaisiin herrat A. Norrmén, Jalmari Castrén, Nest. L. Eskola, Hugo Lindberg ja O. Tarjanne, Rahatoimikamarin puheenjohtaja, valtioneuvos A. Gripenberg sekä kaupungininsinööri G. Idström.“

Herra Schybergson piti Rahatoimikamarin asiasta antamaa lausuntoa niukanlaisena erinäisiltä kohdin, joita puhuja lausunnossaan kosketteli. Niinpä huomautti puhuja, että Rahatoimikamarin lausunnossa, muun muassa, on mainittu Kamarissa esitetyn sellainen mielipide, että kaupungintalolle varattu paikka ei ole kaikinpuolin sopiva tarkoitukseen, ilman että Kamari sitten kuitenkaan oli likemmältä kajonnut tähän asiaan. Puhujakin puolestaan sanoi olleensa kahden vaiheella siitä, onko puheenalainen paikka oikea, ja näin erittäinkin kilpailun antaman tuloksen johdosta sekä koska puhuja ylipäätään pelkäsi, että kaupungintalon rakennuttaminen tälle paikalle on mahdoton tehtävä, mutta jos paikkaa siitä huolimatta pidetään sopivana, ei ainakaan olisi, niinkuin Rahatoimikamari näyttää tehneen, tuollaista käsitystä tuettava peittelemällä niitä näkökohtia, jotka vastustavat paikan hyväksymistä. Mitä itse kaupungintalon rakentamiseen tulee, olisi tämä kysymys ratkaistavissa siten, että tarkoitusta varten varatuille tonteille teetettäisiin talo Maistraatin, Rahatoimikamarin, Rahatoimikonttorin sekä Rakennuskonttorin ja erinäisten lautakuntain käytettäväksi, jota vastoin Kaupunginvaltuuston huoneisto, juhlahuoneistot y. m. sijoitettaisiin jonnekin muuante, minkä johdosta varsinaisen kaupungintalon rakennuttaminen voisi jäädä toistaiseksi.

Tätäkin seikkaa oli Rahatoimikamari käsitellyt liian pintapuolisesti. Myöskään ei Kamari ollut asianmukaisesti selvittänyt kysymystä, missä määrin kunnan viranomaisille kävisi laittaminen huoneistoja nykyiseen Seurahuoneeseen, vaikka Kamari oli maininnut, että sitä tarkoittava ehdotus oli tehty. Oli huomautettu, että Seurahuoneen kuntoonpano tuollaista tarkoitusta varten kävisi verraten kalliiksi, mutta puhuja pyysi huomauttaa, että vaikkakin nämä kustannukset nousisivat satoihintuhansiin markkoihin, ne kuitenkin eivät tekisi enempää kuin vuoden tahi parin koron sille summalle, mikä tarvittaisiin kokonaan uuden kaupungintalon rakennuttamiseen. Pitäen tarkoituksenmukaisena päätetyn komitean asettamista asiaa edelleen valmistelemaan lausui puhuja samalla toivomuksen, että tämä komitea ottaisi harkitakseen niitäkin näkökohtia, joita puhuja tässä oli esiintuonut.

Herra af Forselles huomautti, että sanomalehdissä näinä päivinä oli esiintuotu ehdotus uuden rajoitetun kilpailun toimeenpanemisesta niiden arkkitehtien kesken, joiden luonnokset oli palkittu. Puhuja ei pitänyt kaupungintalokysymystä niin kiireellisenä, ettei tuollaista kilpailua kävisi toimeenpaneminen, ja toivoi että vastainen komitea ottaisi tämänkin seikan tutkittavakseen.

Vapaaherra von Alfthan lausui toivovansa, että komitea suorittaisi työnsä tarpeellisella joutuisuudella, jotta sitkeähenkisessä kaupunkitalokysymyksessä vihdoinkin päästäisiin sanoista tekoihin. Tätä puolsi puhujan mielestä sekin näkökohta, että yksityisen rakennustoiminnan alalla näyttää lähivuosina olevan odottettavana seisahdustila, minkätähden kaupungin olisi syytä hiukan jouduttaa rakennustöitään työansion hankkimiseksi niille väestön kerroksille, joita varten muutoin ehkä täytyisi järjestää hätäaputöitä.

Herra Paloheimon mielestä ei vielä ollut aika käydä uutta kaupungintalota rakentamaan. Tosin on päätetty kaupungintalo rakentaa, mutta sen ajankohtaa ei toistaiseksi ole määrätty. Puhujan mielestä oli toimeenpantu kilpailu osottanut, ettei asia vielä ole kypsä lopullisesti ratkaistavaksi, mikä seikka puolestaan myös puhuu sen näkökohdan hyväksi, että toistaiseksi olisi koetettava tulla toimeen väliaikaisilla toimenpiteillä. Viimeksi mainittujen toimenpiteiden pitäisi kohdistua kaupungin huoneistojen tarpeellisen korjaukseen, minkätähden vastaisen komitean olisi yksissä neuvoin Rahatoimikamarin kanssa tehtävä ehdotus selvityksineen tuollaisen korjaustyön kustannuksista.

Herra Zilliacus pyysi Valmisteluvaliokunnan ehdottaman vastaisen komitean jäsenten lisäksi tähän komiteatyöhön sopivina henkilöinä mainita herrat Schybergsonin ja Lindahlin sekä kauppias Julius Tallbergin. Ollen Valmistusvaliokunnan kanssa yhtä mieltä siitä, että komiteaan pitäisi kuulua seitsemän henkilöä, esitti puhuja komitean valittavaksi suljetuin lipuin.

Tämän jälkeen suljetuin lipuin toimitetussa vaalissa valittiin puheen-

alaisen komitean jäseniksi herra puheenjohtaja 46 äänellä, valtioneuvos Gripenberg 41 äänellä, kaupungininsinööri Idström 40 äänellä, sekä herrat Tarjanne 38 äänellä, Castrén 37 äänellä, Hugo Lindberg 33 äänellä ja Eskola 27 äänellä. Vaalissa saivat sitä paitsi herra Lindahl ja kauppias Tallberg kumpikin 24 sekä herra Schybergson 19 ääntä.

Tämän jälkeen Kaupunginvaltuusto päätti, että tarpeellinen ote pöytäkirjasta on toimitettava asetetulle komitealle tiedoksi.

Vakuudeksi:

Hjalmar Ekholm.

Tarkistettu ja hyväksytty. Helsingissä, syyskuun 30 päivänä 1913.

Alfred Norrmén.

W. Zilliacus.

Ferd. von Wright.

Virallisesti julkiluettu syyskuun 30 päivänä 1913, todistaa:

Viran puolesta:

Hjalmar Ekholm.

SOCIETETSHUSET
Plan af första våningen.

Bilaga II. — Liite II.

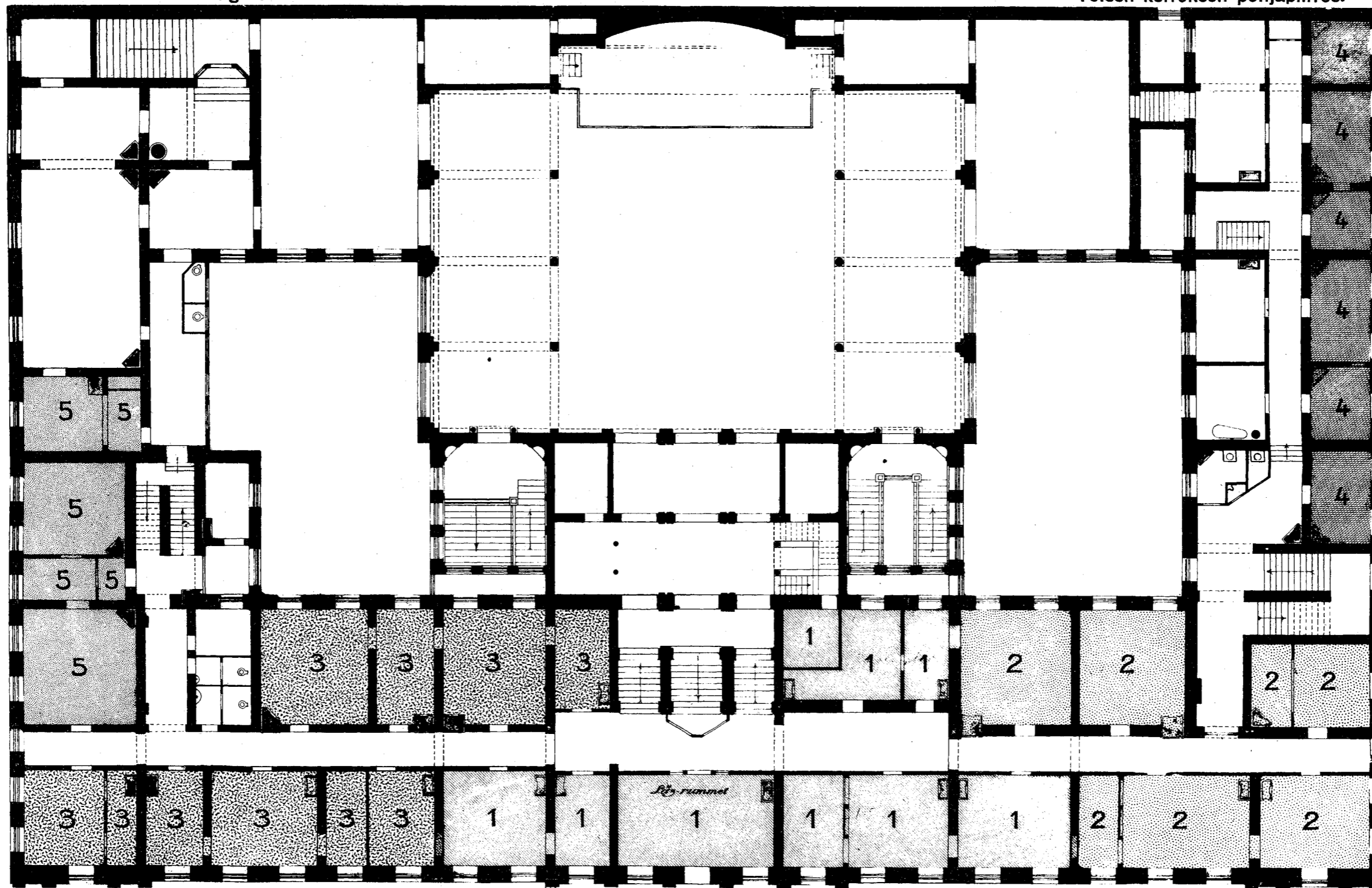
SEURAHUONE
Ensi kerroksen pohjapiirros.

SOCIETETSHUSET
Plan af andra våningen.

Bilaga III. — Liite III.

SEURAHUONE
Toisen kerroksen pohjapiirros.

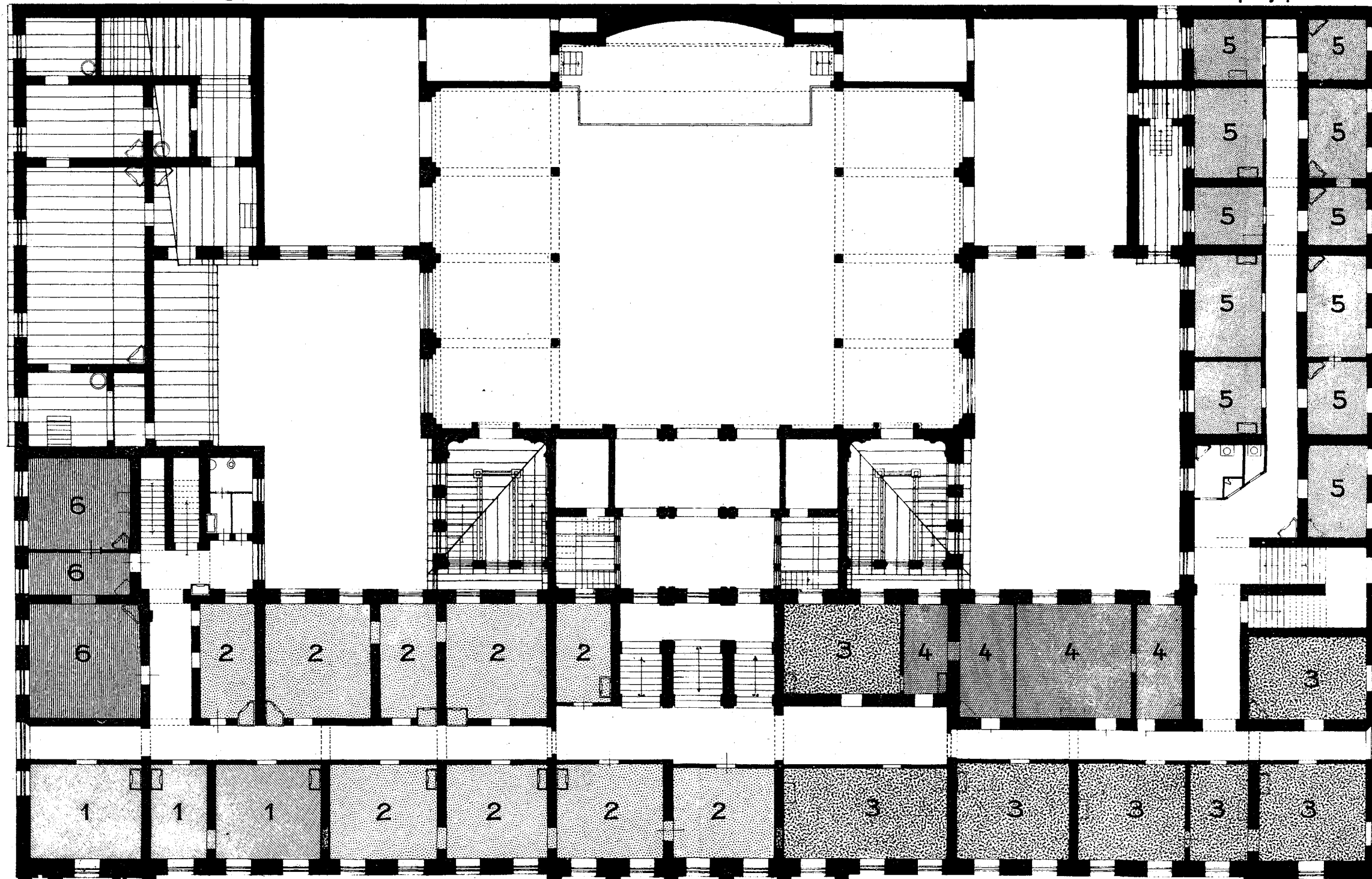
- 1 Taxeringsberedningen
- 2 Mantalskrifvarkontoret
- 3 Polisens adressbyrå
- 4 Disponibelt
- 5 Sofia rest. arrendator

- 1 Taksoitusvalmistelu
- 2 Henkikirjurikonttori
- 3 Poliisin osoitevirasto
- 4 Käytettävissä
- 5 Sofia rest. arrendator

SOCIETETSHUSET
Plan af tredje våningen.

Bilaga IV. — Liite IV.

SEURAHUONE
Kolmannen kerroksen pohjapiirros.

- 1 Reserv
- 2 Statistiska kontoret
- 3 Uppfostringsnämnden
- 4 Rättshjälpsbyrån
- 5 Vaktmästare
- 6 Sofia rest. arrendator

- 1 Vara
- 2 Tilastollinen konttori
- 3 Kasvatuslautakunta
- 4 Oikeusaputoimisto
- 5 Vahtimestari
- 6 Sofia ravintolan vuokraaja

Seurahuoneella tarpeellisten korjausten kustannusarvio.*I kerros.*

Rahatoimikamari	2,500: —
Poliisin passitoimisto	1,060: —
Käytävä Katariinankadulta	1,140: —

II kerros.

Katariinankadun puoleinen kylkirakennus	730: —
Taksoitusvalmistelukunta	910: —
Henkikirjoittajan konttori	600: —
Poliisin osotetoimisto	580: —
Koridoorit ja W. C.	1,640: —

III kerros.

Tilastokonttori	900: —
Kasvatuslautakunta	660: —
Oikeusaputoimisto	610: —
Varahuoneet	200: —
Katariinankadun puoleinen kylkirakennus	1,400: —
Koridoorit ja W. C.	1,770: —

Sekalaista.

Tulisijat, kynnykset ja ovenlukot	2,000: —
Sähkövalojohdot (kaupungin sähkötehtaan laskelman mukaan)	2,200: —
Rauta-ankkurit ja eräiden palkistojen lujitus	8,000: —
Arvaamattomat menot ja työnjohto	5,100: —

Yhteensä Smk 32,000: —

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1913.

Valiokunnanmietintö kaupungin 1914 vuoden meno- ja tulosääntöä koskevasta asiasta.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto oli antanut tarkoitusta varten asettamansa kulunkiarviovaliokunnan toimeksi tarkastaa ensintulevaksi vuodeksi laaditut kaupungin meno- ja tulosääntöehdotukset, on valiokunta saanut vastaanottaa seuraavat asiakirjat, nimittäin:

1) Maistraatin valmistaman, kirjelmässä viime marraskuun 29 päivältä Kaupunginvaltuustolle lähetetyn 1914 vuoden meno- ja tulosääntöehdotuksen sekä sen oheisen, Rahatoimikamarin laatiman samallaisen ehdotuksen ynnä erinäisiä muita liitteitä (*Pain. asiakirjat N:ot 90 ja 91 vuodelta 1913*).

2) Kaupunginvaltuuston päätökset, jotka koskevat a) Rahatoimikamarin kanslian uutta rahasääntöä; b) erinäisiä teknillisten laitosten määrärahoja; c) elinkautiseläkkeiden myöntämistä ulkotyöntekijätär Anna Sofia Juhontytär Johanssonille ja työmies Gustaf Sysmelinille; sekä d) määrärahaa työttömyyslaskun toimittamista varten; niin myös

3) Valmisteluvaliokunnan lähetteet, jotka koskevat a) desinfioimismajalan laittamista ja voimassapitoa ent. kaasutehtaan konttorihuoneistossa; b) Eläintarhan suuren urheilukentän juoksuratojen uudestipäällystämistä hiilijauheella; c) Hietaniemenkadun työväenasuntojen kansankeittiön muutostöitä; sekä d) erään venäläisen seurakunnan hautausmaahan kuuluvan alueen lunastusta; ynnä kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen esitystä parannettujen palkkaehtojen suomisesta erinäisille näiden laitosten virkailijoille (*Pain. asiakirj. N:o 89 vuodelta 1913*).

Rahasääntöehdotuksia sekä muita valiokuntaan lähetettyjä ja saapuneita asiakirjoja tarkastellessaan on valiokunta havainnut olevan aihetta seuraaviin lausuntoihin ja ehdotuksiin.

Menot.

I. Kaupungin velat.

Tähän pääluokkaan nähden ei valiokunnalla ole ollut mitään muistuttamista.

II. Kaupungin virastot.

4. Ulosottotoimi.

Viimeiseksi eräksi on Maistraatti pannut 2,800 markan suuruisen arviomäärärahan „palkkaetujen lisäystä erälle toisen kaupunginvoudin alaisille ulosottoapulaisille Maistraatin määräyksen mukaan“. Tämän erän perustelemiseksi on Maistraatti maininnut että, sittenkun toisen kaupunginvoudin alaiset ulosottoapulaiset olivat anoneet pohjapalkkansa korottamista 600 markalla vuodessa eli 1,600 markasta 2,200 markkaan, oli toinen kaupunginvouti asiasta antamassaan lausunnossa osaltaan puoltanut korotusta 2,000 markkaan. Tämän johdosta lähemmin tiedusteltuaan, minkä verran mainituilla ulosottoapulaisilla yleensä on sivusaatavatuloja, oli Maistraatti saanut tietää, että toisen kaupunginvoudin erittäin mainitsemat 7 apulaista, nimittäin yksi neljännessä, yksi kymmenennessä, kaksi yhdennessä- ja yksi kahdennessatoista kaupunginosassa sekä yksi Hermannissa ja Toukolassa ynnä yksi Bölen esikaupungissa oleva, saavat näitä tuloja enintään 600—800 markkaa vuodessa, jota vastoin ne heidän virkatoverinsa, joiden toiminta on sijoitettu kaupungin keskeisempiin osiin, voivat saada näitä tuloja tuntuvasti suuremman määrän, jotkut kokonaista 1,800 markkaa. Näin ollen Maistraatti oli havainnut, että eräät ulosottoapulaiset, ainakin seitsemän lukuaan, eivät voi saada vuosituloja enempää kuin kaikkiaan 2,200—2,400 markkaa, mikä Maistraatin mielestä, nykyisten kalliiden elantokustannusten vallitessa ja näiden apulaisten virkaedsvastuuseen nähden, ilmeisesti on liian vähän. Koettaakseen jossain määrin tasoittaa sitä palkkaetujen erilaisuutta, mikä siten on samantyyppisestä työstä ja samasta vastuunalaisuudesta olemassa, on Maistraatti ehdottanut, että, epäämällä pyydetty palkankorotus, Maistraatin käytettäväksi annettaisiin määräraha, josta Maistraatti toisen kaupunginvoudin ehdotuksesta voisi harkintansa mukaan antaa jonkin korvauksen niille toisen kaupunginvoudin ulosottoapulaisille, joiden sivusaatavatulot vuoden varrella, uutteruudesta ja vaivannäöstä huolimatta, eivät ole nousseet mainittavampiin määriin.

Valiokunta pyytää huomauttaa, että puheenalaisten virkailijain palkkaedut aivan hiljattain eli kuluvana vuonna ovat olleet järjesteltävinä. Kaupunginvaltuusto ratkaisi asian erityisen valiokunnan antaman mietinnön perusteella. Ei näytä sopivalta, että jo muutamaa kuukautta myöhemmin asia otetaan uudestaan käsiteltäväksi, erittäinkin kun palkanparannuksen myöntäminen muodossa tahi toisessa varmaan vaikuttaisi erinäisten muidenkin samassa asemassa olevain palvelusmiesten palkkoihin, joita kaikkia mainittu valiokunta tutki. Tämän johdosta ehdotetaan

edellä mainittu 2,800 markan määrärahaerä poistettavaksi.

Muihin Maistraatin tässä pääluokassa esittämiin ehdotuksiin ei valtiokunnalla sitä vastoin ole mitään huomauttamista.

III. Kunnallishallinto.

1. Kaupunginvaltuusto.

Kaupunginvaltuuston kanslian rahasäännön mukaan saavat sihteeri, apulais sihteeri ja notari palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta 10 % pohjapalkastaan kumpaisellakin kerralla, jota vastoin semmoista etua ei ole kanslistilla eikä vahtimestarilla. Kun valiokunta kuitenkin on ollut sitä mieltä, että näidenkin, samoin kuin esimerkiksi Rahatoimikamarin vastaavain virkailijain, tulisi saada tuollainen palkankorotus, esitetään

että Kaupunginvaltuuston kanslian kanslistille ja vahtimestarille myönnettäisiin palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta samassa toimesta 10 % pohjapalkasta kumpaisellakin kerralla.

Jos Kaupunginvaltuusto myöntyy tähän ehdotukseen,

annettanee nykyiselle kanslistille, joka jo on ollut toimestaan 5 vuotta kauemmin, ensi vuoden alusta palkankorotusta 240 markkaa.

2. Rahatoimikamari.

Kun Kaupunginvaltuusto kokouksessaan kuluvaan joulukuun 16 päivänä on vahvistanut Rahatoimikamarin kansliaosastolle uuden rahasäännön, muuttuu mainitun rahasäännön järjestys seuraavaksi:

1 Puheenjohtaja.....	6,000: —	
5 Jäsentä, 25 markkaa kullekin kultakin istunnolta, arviolta	8,000: —	
1 Sihteeri, palkkaa	12,000: —	
korotusta 5 vuoden palveluksesta.....	<u>1,200: —</u>	13,200: —
1 Apulaissihteeri, palkkaa	8,000: —	
korotusta 5 vuoden palveluksesta	<u>800: —</u>	8,800: —

1 Apulaissihteeri, teknikko, palkkaa		10,000: —
1 Asiamies, palkkaa		6,000: —
1 Notari, palkkaa		6,000: —
1 Pöytäkirjuri, palkkaa		4,200: —
1 Kanslisti, palkkaa	2,400: —	
korotusta 5 vuoden palveluksesta	480: —	2,880: —
1 Kanslisti, palkkaa		1,800: —
1 Vahtimestari, palkkaa	1,800: —	
korotusta 10 vuoden palveluksesta	360: —	
henkilökohtaista palkanlisäystä	200: —	2,360: —
1 Vahtimestariapulainen, palkkaa		1,200: —
Tarverahat, siivoaminen, y. m. arviolta		15,000: —
Arvaamattomiin tarpeisiin, arviolta		20,000: —

Rahasäännöstä on poistettu Rahatoimikamarin huomioon ottamat määrärahat ylimääräisen apulaissihteerin palkkaamiseen 6,000 markkaa sekä palkkioksi avustuksesta suorittamattomien maksujen perimisessä 2,400 markkaa. Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan päättyy rahasääntö 84,100 ja edellä olevan ehdotuksen mukaan 105,440 markkaan, joten siis lisäennys on 21,340 markkaa.

Siten muutettu vuosirahasääntö

pantaneerahasääntöön.

3. Rahatoimikonttori.

Rahatoimikamari lausuu rahasääntömietintönsä perusteluissa että, vaikka kysymys Rahatoimikonttorin uudestijärjestämisestä on jätetty Kaupunginvaltuuston toimenannosta nykyään valmisteltavana olevan tililaitoksen ja kassahallinnon uudestijärjestämisen varaan, vaativat olot Rahatoimikamarin mielestä järjestämään konttorin palkat aivan uudestaan. Esillä oleva ehdotus perustuu pääkohdissaan siihen esitykseen, mikä Rahatoimikamarin uudestijärjestämiskysymyksen yhteydessä asiasta annettiin Kaupunginvaltuustolle. On tähän nähden pidetty tarpeettomana erityisesti uudistaa tätä esitystä, vaan katsottu riittävän, että rahasääntöehdotuksen perusteluissa siihen viitataan. Ehdotuksen mukaan menot tosin tuntuvasti kohoaisivat, mutta toiselta puolen ei ole Kamarin mielestä kiellettävissä, että konttorin työ on viime vuosina paljon lisääntynyt, ja kun tämän lisäksi olisi noudatettava jonkinlaista suhteellisuutta kunnan eri hallintohaaroissa vallitseviin palkkaetuihin

katsoen, näyttää oikeudenmukaisuus vaativan hyväksymään ehdotetut korotukset. Lisäksi on katsottu olevan menosääntöön paneminen ylimääräinen 1,000 markan määräraha työväen palkanmaksujen toimittamista varten, koska tämä työ tuottaa nuoremmille kaupunginkirjanpitäjille sangen paljon vaivaa ja ajanhukkaa. Rahatoimikonttorin menosääntö, joka nykyään päättyy 82,400 markkaan, kohoaisi esillä olevan ehdotuksen mukaan 98,600 markkaan, joten lisäennus olisi 16,200 markkaa.

Valiokunta ei ole voinut yhtyä tähän Rahatoimikamarin ehdotukseen. Valiokunnassa on vallinnut epäilystä siihen nähden, olisiko Rahatoimikonttorin menosääntöä nyt ylipäätään muutettava, kun, niinkuin Rahatoimikamarikin huomauttaa, kysymys kaupungin tililaitoksen ja kassahallinnon uudestijärjestämisestä on päiväjärjestyksessä. Mutta kun kuitenkin on todennäköistä, että tämän laajaperäisen kysymyksen ratkaisu vie aikaa, ei valiokunta ole ehdottomasti tahtonut panna ehdotettua Rahatoimikonttorin virkamiesten palkanjärjestelyä tuon ratkaisun varaan, vaan arvellut, että viimeksi mainitun kysymyksen käynee jo nyt ottaminen tutkittavaksi ja ratkaistavaksi. Voidakseen kuitenkin tulla kyllin perusteellinen vaatisi tuollainen tutkimus enemmän aikaa kuin kulunkiarviovaliokunta voi siihen käyttää, minkätähden valiokunta katsoo olevan ehdottaminen

että, samalla kun kaikki Rahatoimikonttorin menosääntöön pannut korotetut ja uudet palkkamäärärahat nykyään poistetaan, kysymys näiden määrärahojen oikeutuksesta annetaan käsiteltäväksi sille erikoisvaliokunnalle, jota Rahatoimikamari ja kulunkiarviovaliokunta ehdottavat asetettavaksi tutkimaan erinäisiä kaupungin teknillisesti sivistyneille virkamiehille anottuja palkankorotuksia.

6. Kaupungin yleisten töiden Hallitus ja Rakennuskonttori.

Uusi erä on kaupunginasemakaavainsinöörin palkka. Tämän viran perustamista Rahatoimikamari ei ole tahtonut vastustaa niihin perusteluihin ja syihin nähden, joita Hallitus ja kaupunginasemakaava-arkkitehti ovat esittäneet tuollaisen toimenpiteen tueksi. Rahatoimikamari ei kuitenkaan ole voinut olla panematta huomiota siihen seikkaan, että kaupunginasemakaavaosaston menot ovat viime vuosina tuntuvasti kasvaneet. Erityistä lausuntoa tästä ei Kamari kuitenkaan ole katsonut asianhaarain vaativan.

Kun valiokunta pitää todennäköisenä, että työ kaupunginasemakaava-toimistossa ensi vuonna vähenee, ehdottaa valiokunta

että kysymys kaupunginasemakaavainsinöörin viran perustamisesta kaupungin Rakennuskonttoriin nykyään saisi raueta.

Eräs vähemmistö valiokunnassa on kuitenkin kaupungin yleisten töiden Hallituksen esittämistä syistä kannattanut ehdotusta puheenalaisen viran perustamisesta.

7. Tilastokonttori.

Käsitellessään tämän alaluokan kohdalla olevia menoeriä on valiokunnassa ollut harkittavana, eikö jonkinlainen kunnallistilaston yksinkertaistuttaminen olisi aikaansaataavissa, jotta sekä sen laadintakustannukset huojistuisivat että saatujen tulosten julkaiseminenkin joutuisi nopeammin. Tilasto, joka, niinkuin nykyään on laita, usein julkaistaan pitkän ajan kuluttua sen ajanjakson päättymisestä, jota sen on tarkoitus valaista, on ilmeisesti kadottanut osan merkitystään. Valiokunta rohkenee ehdottaa

että vastamainittu asia lähetettäisiin käsiteltäväksi Tilastokonttoriin, jonka tulisi siitä antaa tarkempi lausunto ja, jos mahdolliseksi katsotaan, tarpeelliset uudistusehdotukset.

9. Revisionilaitos.

Revisionikonttorin menosääntöön on tullut lisää uusi menoerä, nimittäin reistraattorin palkka, 3,600 markkaa. Kaupunginreviisorin esittämillä perusteilla on Rahatoimikamari, jonka mielestä ehdotettu palkka tosin on korkealainen, kuitenkin voinut puoltaa tämän viran perustamista. Rahatoimikamarin ehdotukseen yhtyen saa valiokunta esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että reistraattorinvirka perustetaan Revisionikonttoriin;

että sanotusta virasta on 3,600 markan vuosipalkka 10 %:n korotuksin 5 ja 10 vuoden palveluksesta ja että virka täytetään kuusikuukautisen molemminpuolisen irtisanomisen ehdolla; sekä

että Revisionikonttorin tulee julistaa virka avonaiseksi ja sitten tehdä Kaupunginvaltuustolle ehdotus sen täyttämiseksi.

Edellyttäen Kaupunginvaltuuston myöntyvän vastamainittuun esitykseen on Revisionikonttorin apulaisten palkkio vähennetty 6,000:sta 5,000 markkaan. — Sen ohessa on Rahatoimikamari, äänestettyään, puoltanut kaupunginreviisorin esitystä revisoorin palkan korottamisesta 6,000:sta 7,000 markkaan. Rahatoimikamari on tosin ollut tietoinen siitä, että revisionikonttorin rahasääntö on vahvistettu vasta kaksi vuotta takaperin ja ettei sentähden palkankorotuksia nyt vielä pitäisi tulla kysymykseen. Mutta katsoen kaupunginreviisorin esittämiin perusteluihin, joista käy selville, että reviisorin työ ja vastuunalaisuus on melko määrässä lisääntynyt, ja kun revisionikonttorin menosääntö, mainituista korotuksista huolimatta, on muiden määrärahaeräin vähenemisen johdosta vain vähäsen kohonnut, on Rahatoimikamari puolestaan voinut hyväksyä esityksen.

Viimeksi mainittua ehdotusta valiokunta ei ole voinut kannattaa. Painavia syitä ehdotetun palkankorotuksen perustelemiseksi ei näy esitetyn, minkätähden valiokunta, äänestettyään, ehdottaa

että reviisorin vuosipalkka on niinkuin ennenkin oleva 6,000 markkaa.

11. Erinäiset lautakunnat.

c) Kasvatustalokunta.

Mitä Kasvatustalokunnan menosääntöön tulee on Rahatoimikamarin huomio kiintynyt siihen, että talokunta on ehdottanut menosääntönsä korottamista 6,700:sta 13,400 markkaan. Korotus johtuu osaksi siitä, että lääkärintutkimuksista suoritettava palkkio, nyttemmin korotettuna 2,500 markkaan, on pantu talokunnan menosääntöön, sen sijaan että tämä erä tähän asti on luettu kasvatustalokunnan yhteisiin menoihin. Lisäksi on ehdotettu seuraavat uudet määrärahat: kirjuriapulaisen palkka 1,200, matkakulut 1,500, vuokra 1,500, polttoaineet ja valaistus 500 markkaa sekä tarverahoja 3,000 markkaa tämänvuotisen määrän, 2,000 markan, sijasta. Rahatoimikamari puolestaan on epäillyt kirjuriapulaisen tarpeellisuutta, koska tarvittava kanslia-apu pitäisi voida kustantaa talokunnan melko runsaista tarverahoista. Niinikään on matkakulujen määrärahaa vastustettu ja vähennetty 500 markalla, koska kaikki tai ainakin useimmat kasvatustalokokset ovat puhelinyhteydessä talokunnan kanslian kanssa, joten taajat tarkastusmatkat käyvät tarpeettomiksi. Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan nousee Kasvatustalokunnan menosääntö 11,700 markkaan.

Valiokunta on katsonut voivansa esittää matkakuluja varten pantavaksi sen määrän, minkä Kasvatuslautakunta on harkinnut tarpeelliseksi, eli 1,500 markkaa, koska valiokunnan mielestä kasvatuslaitoksiin tehdyillä tarkastusmatkoilla voi olla merkitystä eikä niiden sijasta laajemmassa määrässä olisi käytettävä puhelin keskustelua.

Mitä taas tulee kirjuriapulaisen palkkaamiseksi pyydettyyn määrärahaan, ei kysymys tuollaisen apulaisen asettamisesta näy olevan viritetty aivan sopivalla hetkellä, siihen nähden että Kasvatuslautakunnan uudestijärjestäminen kohdakkoin pantanee toimeen, koska ehdotusta sitä varten paraikaa laaditaan eräessä Kaupunginvaltuuston asettamassa erikoisvaliokunnassa. Tähän nähden on kulunkiarviovaliokunta ainoastaan tahtonut ehdottaa, että lautakunnan tarverahain määrärahaa korotettaisiin 500 markalla puhtaaksikirjoituksen kustantamiseksi. Kaikissa muissa kohdin on valiokunta voinut yhtyä Rahatoimikamarin ehdotukseen.

Valiokunta siis ehdottaa

että arvioerä „Matkakulut“ korotetaan 1,000:sta 1,500 markkaan sekä arvioerä „Tarverahat, siivoaminen y. m.“ 3,000:sta 3,500 markkaan.

e) Sosialilautakunta.

Kaupunginvaltuuston aikaisemmin hyväksymän ehdotuksen mukaisesti jaettanee seuraavat menoerät niin

että lautakunnan puheenjohtajan ja jäsenten palkkioita varten pannaan arviolta 3,000 markkaa sekä tarverahoja, kirjallisuuden ostoja y. m. varten arviolta 1,500 markkaa Rahatoimikamarin ehdottamain 4,500 ja 2,000 markan määrän sijasta, mutta että kaupungin yleishyödyllisen rakennuslainarahaston hoitojaoston palkkioita varten pannaan erikoinen 1,500 markan arviomääräraha ja sen tarverahoja varten arviolta 500 markkaa.

IV. Katu- ja laiturivalaistus.

Rahatoimikamari on huomauttanut, että se seikka että Helsingissä edelleen käytetään petrolivalaistusta melko laajassa määrässä, osaltaan lisää kaupun-

gin verraten suuria katu- ja laiturivalaistuksen kustannuksia. Kaupungin-hallinnon olisi sentähden kiinnittäminen huomiotaan tähän seikkaan. Kaupun-gin sähkötehdas olikin lähettänyt ohjelman, jota olisi noudatettava sähkö-valaistuksen järjestämisessä petrolivalaistuksen sijaan. Tämän ohjelman mukaan tulisi petrolivalaistus tuntuvalta osalta lakkautettavaksi ja sähkövalo pantavaksi sijaan, ja on sähkötehdas laskenut perustamiskustannukset kaikkiaan 109,970 sekä vuosikustannukset 29,525 markaksi. Kun petrolivalaistuksen vuosikustannukset nykyään nousevat 79,000 markkaan, saataisiin siten sekä tasaisempi ja parempi valaistus että myös kaupungille noin 40,000 markan vuotuinen bruttosäästö, tai 24,000 markan, jos rakennuskustannuksille luetaan noin 15 % korkoa ja kuoletusta. Kun kuitenkin rahasäännön käsittely oli osottanut, että määrärahaan myöntämisessä täytyy noudattaa säästäväisyyttä oli Rahatoimikamarista näyttänyt varovaisimmalta olla puoltamatta koko ohjelman toimeenpanemista yhdellä kertaa. Rahatoimikamari on sentähden ehdottanut, että sähkövalaistus otettaisiin käytäntöön Kaivopuistossa, Tähti-torninmäellä, Meri- ja Ruoholahden satamassa, Itäisellä Viertotiellä Sörnäsistä Vanhaankaupunkiin ja Forsbyn vaivaistaloon, Hietaniemellä sekä Sörnäsin niemekkeelle ja Sörnäsin satama-alueelle vievällä tiellä, lisäksi Hakaniemen-torilla ja Kaivokadulla vastaisen asematalon edustalla. Näiden laitteiden rakennuskustannukset nousisivat 85,510 markkaan, joka rahamäärä on pantu sähkötehtaan menosääntöön.

Valiokunta osaltaan olisi, edellä esitettyyn Rahatoimikamarin perusteluun yhtyen, tahtonut puoltaa edellä mainitun määrärahan 109,970 markan pane-mista sinänsä rahasääntöön, mutta saatuaan tietää, osin että kaikkia niitä töitä, mitkä tuota määrärahaa laskiessa oli otettu huomioon, erinäisistä syistä ei voida teettää vielä vuonna 1914, osin että summaan myös, vaikka vähäi-nessä määrässä, on luettu kustannuksia kaasun ottamisesta sähköön sijaan katuvalaistukseksi, jommoisen ei kuitenkaan pitäisi tulla kysymykseen, kun kaasuvalaistus osittain vasta aivan hiljattain pantiin toimeen, on valiokunta jättänyt asian Rahatoimikamarin ehdotuksen varaan, mutta samalla tahtonut lausua toivomuksen, että petrolivalaistus kuitenkin mahdollisimman pian kokonaan poistettaisiin.

V. Palolaitos.

Aihetta muuhun huomautukseen ei ole, kuin että sitä palosammutus-venettä, jonka kustannukset suoritettaisiin uuden palokaluston ostoon nimik-keen 4. *Palokalut ja kalusto* kohdalla ehdotetusta määrärahasta tarkoituk-seensa nähden lienee sanottava hinaaja- ja ruiskuveneeksi.

VI. Poliisilaitos.

Valiokunnalla ei ole tähän pääluokkaan nähden mitään muistuttamista.

VII. Terveysten- ja sairaanhoito.

2. Lääkärit ja sairaanhoitajat.

„Sairaanhoitotarvikkeita ja desinfisioimisaineita“ varten on pantu 100 markan määräraha. Tämän erän nimikettä

lienee selvennettävä ilmaisemalla, että mainitut tarvikkeet on aiottu sille kättilölle, jota varten lähinnä edelliseen määrärahaerään on pantu 1,000 markkaa.

3. Marian sairaala.

a) Sisätautien osasto.

Viransijaisuuspalkkioksi alilääkärille ylilääkärin kesäloman aikana on Rahatoimikamari ehdotukseensa pannut 300 markan määrärahan. Tätä menoerää oli Marian sairaalan Hallitus perustellut seuraavasti:

„Tähän asti ei ole ollut ensinkään määrärahaa sisätautien ylilääkärin ja siihen yhdistetyn johtajanviran pitäjän kesäloman kustantamiseen, sillä on ilman muuta pidetty luonnollisena, että alilääkärin, joka sairaalan sääntöjen mukaan on velvollinen mainitun kesäloman aikana oman virkansa ohessa hoitamaan ylilääkärinvirkaa, tulisi toimia viransijaisena ilman eri korvausta. Mutta jos tuollainen tulkinta saattoi olla oikeutettu ja kohtuullinen siihen aikaan, jolloin sairaala ennen viime lisärakennuksen teettämistä oli verraten pieni, ei sitä kuitenkaan nyttemmin, kun sisätautien osaston potilasluku on kasvanut enemmän kuin kaksinkertaiseksi ja varsinkin sittenkun ensi vuoden alusta nykyinen kulkutautien osasto kokonaan tahi osittain tulee yhdistettäväksi sisätautien osastoon, näy kohtuudella käyvän hyväksyminen. Huomattava on myös että, vaikka säännöissä on samantapainen määräys, jonka mukaan vanhempi assistentti on velvollinen hoitamaan kirurgisen osaston lääkärinvirkaa, kuitenkin vanhastaan on 350 markan viransijaisuuspalkkio

ollut osotettuna viran hoitamiseen ylilääkärin kesäloman aikana. Hallitus on sentähden empimättä pannut sisätautien osaston ensi vuoden menosääntöön 400 markkaa edellä mainittua tarkoitusta varten.“

Saadun selvityksen mukaan on puheenalainen menoerä ehdotettu 400:ksi eikä 350 markaksi, joka viimeksi mainittu määrä tulee kirurgisen osaston ylilääkärin viransijaiselle, sen johdosta että sisätautien osaston ylilääkärin viransijaisen tulee samalla hoitaa sairaalan johtajan viransijaisuus. Niinkuin edellä mainittiin, on Rahatoimikamari tosin pannut pyydetyn viransijaisuuspalkkion ehdotukseensa, mutta vähennettynä 300 markaksi. Kun tähän vähentämiseen ei näy olevan syytä. — Rahatoimikamari ei olekaan sitä perustellut — ehdottaa valiokunta

että puheenalainen palkkioerä vahvistettaisiin 400 markaksi.

b) Lasten- ja eristysosasto.

Marian sairaalan hallitus on esittänyt, että sairaalan kulkutautiosaston rakennukset vastedes käytettäisiin *lastensairaalaksi* sekä *tarttumatautien eristysosastoksi*, lavantauti näihin tauteihin luettuna, ja laskenut tämän osaston ensivuotiset menot tämän mukaisesti. Vaikkei Terveystieteiden lautakunta ole rahasäännön käsittelyn yhteydessä voinut ottaa tätä asiaa tutkittavakseen, on lautakunta kuitenkin, pääasiallisesti Marian sairaalan Hallituksen ehdotuksen mukaisesti, laatinut erikoismenosäännön mainittua lasten- ja eristysosastoa varten, varaten itselleen oikeuden saada aikansa esittää lopullisen menolaskelman sekä ehdotuksen tämän osaston käyttämiseksi. Näin ollen Rahatoimikamari ei ole katsonut voivansa laatia seikkaperäistä rahasääntöehdotusta tätä osastoa varten; mutta kun puheena oleva osasto tietenkin ensi vuonna on tavalla tai toisella käytettävä, on Kamari sitä varten pannut ainoastaan 20,000 markan arvioerän, mutta samalla esittänyt

että puheenalaista määrärahaa ei saa käyttää, ennenkuin Kaupunginvaltuusto on tutkinut ja ratkaissut, miten mainittua osastoa on käytettävä.

Valiokunta kannattaa tätä ehdotusta.

c) Kirurginen osasto.

Rahatoimikamari mainitsee Hallituksen ehdotukseen tehneensä sellaisen muutoksen, että ylilääkärin kesäloman aikaisen viransijaisen palkkausmäärä-

raha on yhdistetty vanhemman assistenttilääkäriin kesäloman aikaisen viransijaisen palkkiomäärärahaan, koska puheenalaisten palkkioiden pitää tulla vanhemmalle assistenttilääkärille, jolle onkin ehdotettu kerta kaikkiaan 500 markan viransijaisuuspalkkio. Tässä kuitenkin lienee sattunut jokin erehdys, sillä vanhemman assistenttilääkäriin viransijaisen palkkaamiseksi on tätä paitsi pantu 250 markkaa, jota vastoin kuluvan vuoden menosäännössä oleva nuoremman assistenttilääkäriin kesäloman aikaisen viransijaisen palkkiomääräraha on kokonaan jäänyt pois. Ylilääkäriin viransijaisen palkkio ei muutoin niinkuin Rahatoimikamari näyttää arvelevan, ole ollut 250, vaan 350 markkaa. Mainitut virheet kaipaavat sellaista oikaisua

että viransijaisuuspalkkioksi vanhemmalle assistenttilääkärille ylilääkäriin kesäloman aikana pannaan 350 markkaa; sekä

että sijaisen palkkaamiseksi nuoremman assistenttilääkäriin kesäloman aikana pannaan 200 markkaa.

d) Talousoasto.

Koska desinfisioimislaitoksen kohdalla mainitun siivoojattaren palkka saadun ilmoituksen mukaan on poistettava, vähenevät palveluskunnan, 77 hengen, ruokakustannukset, joihin tämänkin siivoojattaren ruoka on luettu, 76 hengen kustannuksiksi, minkä johdosta

palveluskunnan ruokakustannusten määrärahasta on luettava pois 419 markkaa 75 penniä ja henkilöluku vähennettävä 76:ksi.

e) Desinfisioimislaitos ja desinfisioimismajala.

Edellä lausuttuun viitaten ehdotetaan

poistettavaksi yhden siivoojattaren palkka, 300 markkaa.

Sen johdosta että valiokuntaan lähetetyssä, tässä mietinnössä järempänä selostetussa Terveystoimilautakunnan esityksessä määrärahan myöntämisestä desinfisioimismajalan voimassapitoon ent. kaasutehtaan konttorirakennuksessa sekä valiokunnalle on ilmoitettu Marian sairaalan desinfisioimismajalan tulevan yhdistettäväksi uuteen majalaan,

lienee esillä olevan alaostaston nimike muutettava kuuluvaksi „e) Desinfisioimislaitos“.

Määrärahaerät eivät tämän johdosta kuitenkaan muutu, koska ne edelleen ovat tarpeelliset desinfisioimislaitokselle.

4. Kulkutautisairaala.

Terveystoimikunta oli erikoisessa rahasääntöehdotuksessaan esittänyt sairaalan yli- ja alilääkärille myönnettäväksi palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta. Rahatoimikamari on tässä asiassa asettunut toiselle kannalle. Kamari huomauttaa, että tämän sairaalan sekä yli- että alilääkärin virat ovat vasta perustettuja eivätkä niiden pitäjät siis voi lukea hyväkseen palkankorotusta aikaisemmasta palveluksesta kunnan viroissa, erittäinkin kun näiden virkamiesten palkkaetuja on tuntuvasti korotettu, nimittäin yli- ja alilääkärin 5,000:stä 9,000 markkaan ja alilääkärin 2,400:stä 6,000 markkaan. Huomattava olisi myös, että Marian sairaalan kulkutautiosaston ylilääkärillä ja assistentilla ei ole ollut palkankorotusta määrävuosien palveluksesta.

Tätä asiaa käsitellessään on valiokunta havainnut, että korotusta määrällä aikaisesta palveluksesta ei, niinkuin Rahatoimikamarikin huomauttaa, ole taattu Marian sairaalan kulkutautiosaston lääkäreille, vaikka se on myönnetty sairaalan muiden osastojen lääkäreille. Tämä on johtunut siitä että, kun Marian sairaalan nykyinen menosääntö vuonna 1908 vahvistettiin, oli vallalla se käsitys, että esillä oleva kysymys kulkutautiosastoon nähden pian saisi ratkaisunsa uutta menosääntöä vahvistettaessa uudelle kulkutautisairaallalle, joka arveltiin aivan kohdakkoin saatavan toimeen. Sittenkun tämä sairaala nyttemmin — melkoista myöhemmin kuin oli laskettu — on alottanut toimintansa ja sen menosääntö viime keväänä vahvistettiin, on kysymys palkankorotuksen myöntämisestä lääkäreille ja muille virkailijoille, paitsi sairaanhoitajattarille, joille se oli jo ennen taattu, kuitenkin edelleen avoinna, koska sitä ei ole mainittuna menosäännössä. Mikäli on ilmoitettu, ei tämä kysymys ole ollut pohdittavana Kaupunginvaltuuston asettamassa mainittua menosääntöä koskevaa asiaa viimeksi valmistelleessa sairaanhoitokomiteassa, syystä ettei Terveystoimikunnan menosääntöehdotuksessa ollut viittaustakaan siihen. Tämän johdosta ja kun kuitenkin kaikki syyt puoltavat palkankorotuksen myöntämistä määrävuosien palveluksesta tällä samoin kuin useimilla muillakin kaupunginhallinnon aloilla, katsoo valiokunta ensinnäkin olevan aihetta esittää, että Kaupunginvaltuusto täydentäisi voimassa olevaa menosääntöä yleisellä määrällä

että palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta on tuleva uuden kulkutautisairaalan ylilääkärille, alilääkärille, assistenttilääkäreille, toimitsijalle ja hoitajattarille 10 % pohjapalkasta kumpaisellakin kerralla.

Mitä sitten tulee kysymykseen, olisiko nykyisen ylilääkärin ja alilääkärin noihin palkankorotuksiin nähden saatava lukea hyväkseen se aika, minkä he ovat palvelleet Marian sairaalan kulkutautiosastolla, pyytää valiokunta ensinnäkin ylilääkəriin nähden huomauttaa että, vaikkei hänellä olekaan aikaisemmin ollut oikeutta palkankorotukseen, kohtuus kuitenkin voimakkaasti vaatii suomaan hänelle oikeuden lukea Marian sairaalan palveluksessa kuluttamansa ajan tuollaiseen korotukseen nähden hyväkseen. Tottahan on, niinkuin Rahatoimikamari huomauttaa, että palkkaa on tuntuvasti korotettu, mutta tämä on johtunut oleellisesta työn lisääntymisestä ja, jos korotus periaatteen kannalta katsotaan oikeaksi, ei mainittu seikka näy saavan vaikuttaa asian arvostelemiseen. On muutoin ennenkin sattunut tapauksia, jolloin henkilöt, joilla ei ole ollut oikeutta palkankorotukseen, ovat sen saatuaan myös saaneet lukea hyväkseen aikaisemmat virkavuotensa, ja niinikään on sattunut, että palkka tuollaisissa tapauksissa on ollut entistä korkeampi. Tämän johdosta katsoo valiokunta olevan ehdottaminen

että kulkutautisairaalan ylilääkärille pantaisiin menosääntöön palkankorotusta 10 vuoden palveluksesta 1,800 markkaa.

Mitä taas sairaalan alilääkəriin tulee, niin on huomattava, että hän on aikaisemmin palvellut assistenttilääkärinä Marian sairaalan kulkutautiosastolla, siis virassa, joka ainakin on ollut toisen niminen kuin hänen nykyinen virkansa. Hänet siirrettiin uuteen virkaansa Kaupunginvaltuuston yleisellä päätöksellä Terveystenhoitolautakunnan esityksen johdosta että mainitun kulkutautiosaston virkailijat ilman eri hakemusta siirrettäisiin uuden sairaalan „vastaaviin toimiin“. Vaikka sanottu assistenttilääkärinvirka onkin, mikäli valiokunnalle on tunnettua, virkatehtäviin nähden mainittuun alilääkärinvirkaan verrattava, niin tuntuu kuitenkin siltä kuin kävisi epäileminen, onko uudelle alilääkärille, joka hakemattaan on saanut toisen nimisen viran ja enemmän kuin kahta vertaa paremmat palkkaedut, sen lisäksi myönnettävä palkankorotusta niiltä vuosilta, mitkä hän on palvellut aikaisemmassa virassaan. Valiokunnan enemmistön mielestä ei näin tulisi olla laita, ja saa valiokunta sentähden esittää

että ehdotus että määrävuosien palveluksesta tuleva palkankorotus jo nyt myönnettäisiin kulkutautisairaalan alilääkärille evättäisiin.

Kaupunginvaltuuston viime kesäkuun 10 päivänä tekemään päätökseen viitaten on Rahatoimikamari ehdottanut, että 27,800 markan määräraha kulku-

tautisairaalan kaluston ostoon pantaisiin menosääntöön ja suoritettaisiin taksoitusvaroista. Kaupunginvaltuuston vastamainittu päätös sisälsi, paitsi itse määrärahan edeltäpäin myöntämistä, että kysymys, millä tavoin se on takaisin maksettava, otetaan vastedes harkittavaksi. Kun lisätty Kaupunginvaltuusto aikaisemmin on myöntänyt 90,000 markkaa sairaalan ensimmäiseen kalustamiseen sekä samat syyt, mitkä käy esittäminen tämän päätöksen tueksi, puoltavat tässäkin puheena olevan määrärahan suorittamista samalla tavalla, tekee valiokunta sen suuntaisen ehdotuksen, ja näyttää ehdotettu menettely sitäkin mieluummin käyvän päinsä, kun lisätty Valtuusto, mikäli on ilmoitettu, joka tapauksessa täytyy kutsua koolle käsittelemään kysymystä lisämäärärahan myöntämisestä itse rakennusyritystä varten.

Valiokunnan ehdotus siis sisältää

että puheenalainen 27,800 markan menoerä toistaiseksi poistettaisiin.

5. Kivelän sairaala ynnä Greijuksen lisähoitola.

e) Sairaalan käyttökustannukset.

Uudeksi menoeräksi on pantu 18,000 markkaa vaatteiden pesukustannuksia, kun tämä pesu nyttemmin, Kaupunginvaltuuston asiasta tekemän päätöksen mukaan, toimitetaan kaupungin vaivaistalossa. Vastaava erä on siis tietenkin vaivaistalon tulojen joukossa. Vaikka siis tämä meno onkin ainoastaan kirjanpitoasia, ei valiokunta kuitenkaan ole katsonut voivansa olla huomauttamatta, että Kivelän vaatteiden pesun kustannukset näyttävät tällä keinoin kohoavan varsin suuriksi. Tämän seikan valaisemiseksi mainittakoon, että kustannukset ovat 20 penniä kilolta, niihin lukematta hankittujen pesukoneiden korkoa ja kuoletusta, jota vastoin yksityisliikkeissä toimitetaan pesu 27 pennin hinnasta kilolta, vaikka viimeksimainittujen liikkeiden myös on kustannettava huoneisto ja valaistus.

10. Terveydellisten tutkimusten laboratorio.

Laboratorin johtajan palkaksi on Rahatoimikamari Terveystenhoitolautakunnan ehdotuksesta pannut 9,000 markkaan korotetun määrän nykyisten 8,000 markan sijasta. Valiokunnalla on edellä ollut aihetta lausua, että kysymys erinäisistä Rahatoimikonttorin virkailijain palkankorotuksista olisi annettava ehdotetun erityisen valiokunnan käsiteltäväksi, ja rohkenee esittää

että tässäkin puheena oleva palkankorotuskysymys lähetettäisiin mainittuun erikoisvaliokuntaan ja että korotus nykyään poistettaisiin.

14. Sekalaista.

Niinkuin tässä mietinnössä jo edellä on huomautettu, on valiokuntaan lähetetty Terveystieteiden lautakunnan tekemä esitys määrärahan myöntämisestä desinfioimismajalan laittamiseksi ja voimassapitämiseksi entisen kaasutehtaan konttorirakennuksessa. Puheenalaisessa esityksessään Terveystieteiden lautakunta mainitsee, että Marian sairaalassa sijaitseva desinfioimismajala, jossa on aikomus tarjota sellaisille perheille, joiden asunnoissa tarttuvain taudintapausten johdosta desinfioimista toimitetaan ja joita siksi ajaksi ei käy muuanne sijoittaminen, sekä tilapäinen lyhytaikainen oleskelupaikka että myös tilaisuutta tarpeellisten puhdistuskylpyjen saamiseen ja pito-vaatteiden puhdistamiseen tartunnasta, ja jossa majalassa alkuaan oli kolme huonetta, on jo usean vuoden ollut enimmältä osalta käytettynä muihin sairaanhoitotarkoituksiin, joten tavallisesti ainostaan yksi huone on ollut käytettävänä alkuperäiseen tarkoitukseensa. Vaikka tästä on ollut erinäisiä haittoja tarttuvain tautien ehkäisytyössä, on kuitenkin tähän asti, tosin suurella vaivalla, koetettu tulla tällä tavoin toimeen, mutta nyttemmin kun tulirokko ja kurkkumätäkin ovat pysyväisesti ja yleisesti levinneet kaupungissa, on Terveystieteiden lautakunnan täytynyt johtosääntönsä 16 §:ään perustuvan toimivaltansa nojalla sisustuttaa vanhan kaasutehtaan konttorihuoneiston alakerkkaan desinfioimismajala, jossa, paitsi kylpy- ja odotushuonetta sekä keittiötä ja siivoojattaren huonetta, on kolme perheiden sijoittamiseen käytettävää huonetta. Tämän huoneiston kuntoonpanosta oli ollut kustannuksia 450 markkaa, jota paitsi voimassapitokustannukset kirjelmän oheisen laskelman mukaan nousisivat 670 markkaan 80 penniin kuukaudessa. Kun kuitenkin desinfioimismajalan kustannukset lämpiminä kuukausina, jolloin taudintapausten luku tavallisesti hiukan vähenee, luultavasti jonkin verran huojistuvat, on lautakunta laskenut desinfioimismajalan menoihin ensi vuonna tarvittavan 6,000 markkaa eli keskimäärin 500 markkaa kuukaudessa. Kuluvalta joulukuulta on voimassapitokustannukset laskettu 550 markaksi.

Samalla kun Terveystieteiden lautakunta on anonut edellä kerrotun toimenpiteen hyväksymistä, on lautakunta myös esittänyt, että tarpeelliset määrärahat, nimittäin majalan kuntoonpanoon 450 markkaa ja tämänvuotiseen voimassapitoon 550 markkaa, myönnettäisiin sekä ensi vuoden rahasääntöön pantaisiin 6,000 markan määräraha.

Tämän johdosta saa valiokunta huomauttaa seuraavaa.

Kulkutautien vastustustyötä varten on Rahatoimikamarin rahasääntöehdotuksessa 16,000 markan määräraha. Valiokunnalle on ilmoitettu, että tämän määrärahan kävisi vähentäminen 10,000 markkaan, joten uuden desinfioimismajalan voimassapito ei vaatisi korottamaan terveydenhoidon menosääntöä, semmoisena kuin se on Rahatoimikamarin ehdotuksessa. Tähän viitaten sekä arvelleen, että majalan kuntoonpano sekä kuluvan joulukuun aikainen kunnossapito on kustannettava Kaupunginvaltuuston käyttövaroista, saa valiokunta siis ehdottaa Valtuuston päätettäväksi

että hyväksymällä Terveystoimikunnan toimenpiteet asiassa puheenalaisen desinfioimismajalan kuntoonpanoon ja sen voimassapitoon tänä vuonna myönnetään yhteensä 1,000 markan määräraha maksettavaksi Valtuuston käyttövaroista;

että majalan voimassapitoa varten vuonna 1914 rahasääntöön pannaan 6,000 markan määräraha; sekä

että Rahatoimikamarin rahasääntöehdotuksessa oleva kulkutautien ehkäisemismääräraha vähennetään 16,000:sta 10,000 markkaan.

Lokakuun 8 päivänä 1912 tekemällään päätöksellä on Kaupunginvaltuusto Sipoossa olevan kunnan mielisairaalan ylilääkärille hänen palkkansa lisäksi myöntänyt 2,000 markan vuokratarkoituksen vuodessa, siksi kunnes hän voi saada asunnon laitoksesta. Sellaista asuntoa ei voitane hänelle luovuttaa 1914 vuoden alkupuoliskolla, mutta jos vasten luuloa näin kävisi, koituu ylilääkärille ylimääräisiä menoja taajoista Helsinginmatkoista rakennustyötä koskevissa asioissa, ja vaatinee kohtuus kaupunkia korvaamaan ainakin osan näistä kuluista. Tämän johdosta on valiokunnan mielestä mainitun virkailijan kohdalle pantava uudeksi menoeräksi

vuokra- ja matkarahoja 1/1—1/7 1914 1,000 markkaa.

VIII. Vaivaishoito.

1. Vaivaishoitohallitus.

Kahdelle kanslianjohtajalle on Rahatoimikamari ehdotukseensa pannut korotusta 5 vuoden palveluksesta 250 markkaa vuodessa. Tämän johdosta

saa valiokunta huomauttaa, että Kaupunginvaltuusto on huhtikuun 20 päivänä 1909 muun muassa päättänyt, että kaksi kansliatehtäviin kykenevää tarkastusmiestä on Vaivaishoitohallitukseen asetettava, kumpikin 2,400 markan vuosipalkalla sekä oikeutettuina saamaan 500 markan korotuksen 5 ja 10 vuoden palveluksesta. Lokakuun 20 päivänä 1912 Valtuusto sittemmin päätti nämä virat järjestettäväksi kanslianhoitajan viroiksi, kuitenkin palkkaehtoja muuttamatta. Niinkuin tästä käy selville

on kanslianjohtajain palkankorotukset luettava 500 markan mukaan vuodessa, mikä vaatii korottamaan menosääntöä 250 markalla toiseen kanslianjohtajaan nähden, joka saa korotusta koko vuodelta 1914, sekä 125 markalla toiseen johtajaan nähden, joka on oikeutettu saamaan tuolaista korotusta heinäkuun 1 päivästä lähtien.

Erikoisrahasääntöehdotukseensa oli Vaivaishoitohallitus pannut kirjuriapulaisia varten 10,800 markan määrärahan jaettavaksi siten, että 3 vanhempaa apulaista saisi 1,500 markan sekä 4 nuorempaa apulaista 1,200 markan vuosipalkan kukin, minkä ohessa kanslioissa lisäksi tarvittavia apulaisia varten oli ehdotettu 1,500 markkaa. Rahatoimikamari on ehdotukseensa pannut 5 kirjuriapulaisen palkaksi kullekin 1,200 markkaa sekä lisäksi tarvittavaa kirjuriapua varten edellä mainitun 1,500 markan rahamäärän. Vaivaishoitohallituksessa kuitenkin palvelee nykyään 7 kirjuriapulaista, joista lastenhoito-osastolla palvelevalla on Kaupunginvaltuuston erityisen päätöksen mukaan 1,500 markan vuosipalkka. Tämän johdosta kaippaa Rahatoimikamarin ehdotus tarkistusta ainakin siinä kohden

että lastenhoito-osaston kirjuriapulaisen palkka 1,500 markkaa on pantava rahasääntöön; sekä

että Rahatoimikamarin huomioon ottamain viiden kirjuriapulaisen palkkain lisäksi on otettava huomioon yksi 1,200 markan suuruinen palkkamäärä.

2. Vaivaistalo ja sen yhteydessä olevat laitokset.

Lääkkeiden hankintamäärärahaa on Vaivaishoitohallitus anonut korotettavaksi 1,500:sta 3,500 markkaan, koska ensinmainittu summa on kuluvana vuonna tuntuvasti ylitetty. Rahatoimikamari arvelee, ettei pitäisi olla mahdotonta supistaa lääkekustannuksia, kunhan vain vaivaistalon hallinto huo-

mauttaa asianomaisille lääkäreille, että on mikäli mahdollista määrättävä halpahintaisia lääkkeitä. Tähän nähden on tarkoitusta varten pantu 2,000 markan määräraha.

Kun valiokunta ei pidä mahdollisena sellaisen kehotuksen antamista vaivaistalon lääkäreille, kuin Rahatoimikamari on edellyttänyt, koska tietenkin on määrättävä semmoiset lääkkeet, kuin taudin laatu vaatii, katsoo valiokunta olevan ehdottaminen

että lääkkeiden arviomääräraha korotettaisiin 2,000:sta 3,500 markkaan.

3. Apurahat ja kustannukset laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten.

Rahasääntöehdotuksensa perustelmissa on Rahatoimikamari muun muassa huomauttanut, että kaupungin vaivaishoitomenot ovat suunnattomasti kasvaneet. Tämä menojen suuri lisääntyminen ei kuitenkaan johdu yksinomaan siitä, että väkiluku kaupunkiinmuuton johdosta nopeasti kasvaa ja että, sikäli kuin kaupunki kehittyy suurkaupungiksi, köyhyys pääsee valtaan väestön pohjakerroksissa. Tämä menojen lisääntyminen johtuu pikemmin siitä tavasta, miten ja siitä järjestelmästä, minkä mukaan kaupungin vaivaishoitoa toimitetaan. Kun kaupunki nyttemmin on rakentanut uuden ja täysin ajanmukaisen vaivaistalon, jossa miltei ainoastaan nimi ilmaisee laitoksen laadun, tulisi vaivaishoitohallinnon tietenkin pyrkiä mikäli mahdollista käyttämään tätä laitosta äärimäisiin asti tarkoitukseensa. Näyttää kuitenkin siltä kuin Vaivaishoitohallitus yhä edelleenkin pitäisi parempana antaa tarvitseville suoranaista avustusta. Siihen viittaavat pyydetty tarverahamäärät. Rahatoimikamari huomauttaa, että Kaupunginvaltuustolla olisi ollut syytä odottaa suoranaisten avustuskustannusten uuden vaivaistalon valmistuttua vähenevän tahi ei ainakaan kohoavan. Vaivaishoitohallitus on kumminkin anonut, että suoranaisten avustusten menoerä, joka kuluvan vuoden rahasäännössä on kaikkiaan 120,000 markkaa, ensi vuodeksi korotettaisiin 200,000 markkaan. Vaivaishoitohallitus tosin perusteluissaan mainitsee, että suoranaisten avustusten kustannukset kuluvanakin vuonna nousevat likimain 200,000 markkaan. Tätä perustelua ei kuitenkaan käy hyväksyminen. Olisi ollut ennemmin syytä perin pohjin tutkia, miten mainitun epäkohdan kävisi korjaaminen, kuin esittää sitä määrärahain korotuksen perustelemiseksi. Niinikään on vaivaishoitohallinnon taholta huomautettu, että siirtyminen toisesta järjestelmästä toiseen on niin arka-luontoinen asia, ettei sitä voi toimeenpanna ylen äkkiä, varsinkin kun suoranaisten avustusten antaminen on ollut käytännössä useat vuodet, sen johdosta että kysymys uuden vaivaistalon rakennuttamisesta ja tämän päätök-

sen toteuttamisesta on viivästynyt. Rahatoimikamari myöntää tämän, mutta sen mielestä olisi kuitenkin nyt jo yritettävä siirtyä uuteen järjestelmään, koska uusi vaivaistalo on ollut toista vuotta tarkoitukseensa käytettävänä. Tänä ensimmäisenä toimintavuonna on vaivaistaloon kuitenkin otettu ainoastaan hiukan enemmän kuin puolet siitä hoitolaismäärästä, jota varten se on aiottu. Tämän yleisperustelun nojalla on Rahatoimikamari pannut ehdotukseensa suoranaisia avustuksia varten kaikkiaan 120,000 markan määrärahan, eli saman määrän, mikä on kuluvan vuoden rahasäännössä, johon Kaupunginvaltuusto kuitenkin, summan riittämättömyyden johdosta, on myöntänyt melko suuria lisämäärärahoja.

Puheenalaista Rahatoimikamarin ehdotusta tarkastellessaan valiokunta puolestaan ei ole voinut siihen kaikin puolin yhtyä. Näyttää toistaiseksi epätietoiselta, käykö uutta vaivaistaloa ensi vuonna käyttäminen niin laajassa mitassa, kuin Rahatoimikamarin ehdottama niin sanotun avonaisen vaivahoidon määrärahan supistus vaatisi, eikä myöskään liene varmaa, että tuollainen kiireellinen käyttäminen olisi kaupungille edullistakaan. Useassa tapauksessa on vastedes, samoin kuin ennenkin on ollut laita, oleva sekä mahdotonta että epäedullista sijoittaa eräitä avunsaajia vaivaistaloon, eikähän se seikka, ettei taloa vielä ole käytetty viimeiseen sijaan saakka, suinkaan sinänsä ole arveluttava. Senkin johdosta että yleisempää työttömyyttä on odotettavana, ei liene aivan sopivaa nyt käydä suhteellisesti supistamaan vaivahoidon suoranaisten avustusten määrärahaa. Tähän nähden ja kun ei kaupungin vaivashoitorasitusta, verrattuna esimerkiksi erinäisiin Ruotsin kaupunkien oloihin, suinkaan käy pitäminen ylenmääräisenä, on valiokunnan enemmistö katsonut olevan ehdottaminen

että suoranaisten avustusten määrärahaa korotettaisiin 70,000 markalla siten, että vaivashoitoon ehdottomasti oikeutettujen henkilöiden avustusemääräraha kohoaisi 80,000:sta 120,000 markkaan ja määräraha puutteenalaisille, joilla ei ole ehdotonta oikeutta vaivashoitoon, 40,000:stä 70,000 markkaan.

Valiokunnalta ei ole tässä jäänyt huomaamatta, että valiokunnan siten puoltamat korotukset eivät täysin vastaa Vaivashoitohallituksen pyytämiä määriä, mutta valiokunta kuitenkin toivoo rahamääräin riittävän, vaikka niistä onkin tämän verran tingitty.

4. Sekalaista.

Niiden määrärahain lisäksi, joita Rahatoimikamari on puoltanut annettavaksi Kaupunkilähetykselle, on valiokunta myös päättänyt puoltaa 10,000

markan määrärahan myöntämistä Pelastusarmeijan harjoittamalle niin sanotulle slummitoiminnalle, eli hädänalaisten ja avuntarpeessa olevain avustamiselle. Niinkuin tunnettua, on Pelastusarmeijan vastamainittu toiminta saavuttanut yleistä tunnustusta, sitä kun harjoittavat tehtävänsä innostuneet, palkkottomat henkilöt, jotka tavallisesti ovat lähteneet samoista yhteiskuntaluokista kuin nekin, joille avustus on tarkoitettu. Valiokunta on niinkään saanut tietää, että Pelastusarmeija kiitollisuudella vastaanottaisi tuollaisen määrärahan sekä suostuisi sen käyttöön nähden alistumaan siihen liitettäviin ehtoihin. Näistä ehdoista tulisi valiokunnan mielestä pääasiallisena olla sen, että siten kannatettua avustustoimintaa harjoitettaisiin täysin yhteistoimin Vaivaishoitohallituksen kanssa ja että sentähden mainitulle hallitukselle olisi annettava kaikki sen rekisteritoimistolle tarpeelliset tiedot. Muutoin tulisi ehtojen olla likimain samat kuin ne, joita on ollut tapana panna apurahoja myöntäessä kaupungin osuudesta Helsingin Anniskeluosakeyhtiön voittovaroja.

Valiokunta saa sentähden ehdottaa

että menosääntöön pantaisiin 10,000 markan määräraha annettavaksi Pelastusarmeijalle sen slummitoiminnan edistämiseksi, sekä että tämän apurahan nauttimisen ehdoksi määrättäisiin että, samalla kun sopivissa tapauksissa ero olisi tehtävä niiden henkilöjen välillä, joilla täällä on kotipaikkaoikeus, ja muiden täällä oleskelevien henkilöjen välillä, apurahain nauttimiseen nähden pantaisiin lisäehdoksi että Pelastusarmeijan on kussakin eri tapauksessa, kun avustusta olisi myönnettävä niille, jotka jo saavat apua vaivaihoidolta, Vaivaishoitohallituksen rekisteritoimiston välityksellä hankittava tieto avunanojan oloista sekä, sitä mukaa kuin avustusta muodossa tahi toisessa annetaan, siitä kuukausittain ilmoitettava rekisteröitäväksi toimistoon, niin myös noudatettava niitä määräyksiä, joita Vaivaishoitohallitus tämän lisäksi katsonee tarpeelliseksi antaa avustusten myöntämisen ja käytön tarkastukseen nähden; sekä

että määräraha maksetaan kuukausierin, sittenkun edellä mainitut tiedot lähinnä edelliseltä kuukaudesta on Vaivaishoitohallitukselle asianmukaisesti annettu.

IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.

4. Kansakoulut.

Erityisiä palkkioita.

Palkkioksi suomalaisten ja ruotsalaisten kansakoulupoikain yhteisen torvisoittokunnan johtamisesta on rahasääntöehdotukseen pantu 900 markan määräraha. Mikäli valiokunta on saanut tietää, ei tuollaista torvisoittokuntaa kuitenkaan ole ruotsinkielisissä kansakouluissa, minkätähden sanat „suomalaisten ja ruotsalaisten kansakoulupoikain yhteisen“ olisi nimikkeestä poistettava; ja

tehtänee tämä oikaisu rahasääntöön.

6. Pahatapaisten lasten turvakodit.

Kasvatuslautakunta oli rahasääntöehdotuksessaan anonut erinäisten esillä olevan nimikkeen kohdalla lueteltujen määrärahaeräin korottamista, koska nykyisten kasvatuslaitosten laajentaminen olisi tarpeen vaatima. Rahatoimikamari on kuitenkin pysyttänyt kuluvaaksi vuodeksi vahvistetun rahasäännön menoerät pääasiassa sinällään. Valiokunta puolestaan pyytää ilmoittaa että, kun kysymys kasvatuslaitosten taloudenhoidon uudestijärjestämisestä Kaupunginvaltuuston hiljattain tekemän päätöksen mukaan on annettu erityisen valiokunnan käsiteltäväksi, ei valiokunnalla näin ollen mielestään ole ollut aihetta nyt käydä asiaa likemmältä tarkastamaan ja on sentähden jättänyt sen Rahatoimikamarin ehdotuksen varaan.

Kaupunginvaltuuston viime vuoden rahasääntökäsittelyn yhteydessä tekemän päätöksen mukaisesti, että määrärahaa „yksityisten hoidettaviksi“ myös saisi käyttää „vastaista kasvatusta varten“ lienee

puheenalaisen määrärahaerän nimi tämän mukaisesti täydennettävä.

7. Helsingin kaupungin kirjasto.

Kaupungin kirjaston hallitus oli esittänyt, että pääkirjaston ja Kallion haarakirjaston vahtimestareille, joilla tähän asti on, paitsi asuntoa, lämpöä ja valaistusta, ollut palkkaa, 900 markkaa, minkä ohessa pääkirjaston vahti-

mestari on saanut henkilökohtaista palkanlisäystä 180 markkaa, myönnettäisiin elantokustannusten kalleuden johdosta 300 markan palkankorotus. Rahatoimikamari onkin pannut tuollaisen korotuksen pääkirjaston vahtimestarille, mutta sitä vastoin pysyttänyt Kallion haaraosaston vahtimestarin palkan nykyisellään, „koska hänen avukseen on asetettu 600 markalla palkattu eri henkilö ja hänen työnsä sen johdosta on vähentynyt“. Valiokunnalle on kuitenkin huomautettu, ettei mainitun apulaisen asettamisesta ole ollut sellaista seurausta, kuin Rahatoimikamari on olettanut, sillä apulainen on asetettu muita tehtäviä varten kuin mitä tähän asti on kuulunut vahtimestarille. Näin ollen ja kun vahtimestarin myös on hoidettava talonmiehen tehtävät ja lämpöjohto — jommoisia tehtäviä ei ole pääkirjaston vahtimestarilla, joka Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan saisi anotun palkankorotuksen — sekä kun useinmainitun haarakirjaston nykyinen vahtimestari sitä paitsi on ilmoitettu olevan erittäin kunnollinen henkilö, esittää valiokunta

että puheenalaiselle vahtimestarille myönnettäisiin annottu 300 markan palkankorotus.

8. Kansanlastentarhat.

Kansanlastentarhain Johtokunnan esityksestä on Rahatoimikamari ehdottanut, että näille lastentarhoille myönnettäviin apurahoihin liitettäisiin seuraavat ehdot, joihin valiokuntakin on voinut yhtyä, eli

että laitsoket pidetään toiminnassa tavanmukaiset työtunnit ja ajat;

että Johtokunta saa määrätä lomakausien pituuden;

että annettavista lupapäivistä ilmoitetaan tarkastajalle;

että johtajattarelle tahi opettajattarelle myönnetty kahta viikkoa lyhempi virkavapaus on ilmoitettava Johtokunnalle, mutta pitemmän virkavapauden myöntämiseen on hankittava Johtokunnan suostumus;

että uudet opettajattaret on Johtokunnan hyväksyttävä, ennenkuin heidät laitoksiin otetaan;

että uutta huoneistoa kansanlastentarhalle vuokratessa on Johtokunnan hyväksyminen hankittava; sekä

että künkin johtajattaren on Johtokunnalle annettava tili kantamistaan määrärahoista sekä tilasto- ja muita tietoja kansanlastentarhansa toiminnasta.

Mitä tulee Johtokunnan pyytämään määrärahaan uusien kansanlastentarhain perustamiseksi, voi valiokunta yhtyä Rahatoimikamarin esitykseen, että mainittua määrärahaa ei nyt olisi pantava rahasääntöön, pääasiallisesti siitä syystä että mainitun johtokunnan taholta on odotettavana esitys, missä järjestyksessä uusia kansanlastentarhoja perustettaisiin, joten Kaupunginvaltuustolla on tilaisuus päättää asiasta seikkaperäisen selvityksen pohjalla.

Nimikkeen *Muut kansanvalistustarkoitukset* kohdalla on kuluvan vuoden menosäännössä määrärahoja kaikkiaan 59,500 markkaa, josta määrästä teatterien avustuksia on 22,000 ja Helsingin Symfoniaorkesterin apurahaa 37,500 markkaa. Näitä määrärahoja ei ole 1914 vuoden rahasääntöehdotuksessa. Rahatoimikamari on tosin katsonut puheenalaisia sivistystarkoituksia sen laatuiseksi, että kaikki kaupungin asukkaat voivat niistä päästä osallisiksi, sekä ollut sitä mieltä, että näiden yritysten tiellä olevia taloudellisia vaikeuksia ei olisi lisättävä epätietoisuudella siitä, onko ja missä määrin Anniskeluyhtiön voittovaroja niiden hyväksi käytettävissä. Kun kuitenkin mainitut voittovarat ovat vuosi vuodelta lisääntyneet ja niistä kuluvana vuonna, vaikka niitä runsaasti jaettiin, jäi jällelle noin 60,000 markkaa, ei Kamarin mielestä ole syytä pelkoon puheenalaisessa kohden. Ja kun Rahatoimikamarin rahasääntöehdotuksesta kylläkin käy selville, kuinka vaikea on ollut sovittaa menoja tulojen mukaan korottamatta taksoitusmäärää ylen paljon, on Rahatoimikamari katsonut olevan esittäminen, että vakinaista menosääntöä vahvistaessa osoitetaan sivistystarkoituksiin tarvittavat määrärahat Anniskeluyhtiön voittovaroista. Siten olisi ensi vuonna tarpeellinen taloudellinen kannatus mainituille yrityksille taattu, ja voitanev kenties jo ensi rahasäännön käsittelyssä jälleen panna nämä määrärahat vakinaiseen rahasääntöön. Tuollaista keinoa on ennenkin käytetty erinäisiä kertoja ja viimeksi 1910 vuoden menosääntöä vahvistaessa. Helsingin Symfoniaorkesterille oli Musiikkilautakunta ehdottanut myönnettäväksi 75,000 markkaa. Rahatoimikamari oli tätä määräraha-asiaa tutkiessaan edellyttänyt nykyisen, kaupungin eri orkesteriyriyten välisen kilpailun lakkaavan ja asiain järjestyvän paremmalle kannalle sekä sentähden ollut sitä mieltä, että määräraha olisi laskettava vain kevätkauden loppuun ja niin ollen oleva ainoostaan 37,500 markkaa. Sen ohessa on Kamari katsonut Helsingin Torvisoittokunnan anomuksen 20,000 markan määrärahan myöntämisestä ansaitsevan huomiota.

Valiokunta puolestaan ei ole voinut kannattaa Rahatoimikamarin ehdotusta mitä puheenalaisen määrärahan myöntämistapaan tulee. Kohtaisipa tuollainen ehdotus valiokunnan mielestä muodollisiakin esteitä, koska Kaupunginvaltuusto hiljattain on vahvistanut erityiset kaupungin osalle tulevain juovutusjuomain voittovarojen käytössä noudatettavat säännöt, joiden mukaan näitä varoja ei saa ennakolta käyttää — jommoinen menettely muutoin jo aikaisemminkin on erinäisissä tiloissa kohdannut vastarintaa Valtuustossa. Jos edellä mainitut määrärahat ylipäätään on nyt myönnettävä — ja se näyttää välttämättömältä, ellei mieli jättää määrärahoilla kannatettuja yrityksiä tykkänään tuuliajolle, jommoinen menettely sitä paitsi symfoniaorkesteriin nähden ei kävisi päinsäkään, koska kaupunki on siihen nähden sidottu välikirjalla kevätlukukauden loppuun — niin on tarkoitusta varten tarpeelliset määrärahat pantava menosääntöön. Siinä kohden valiokunta ehdottaa, että teatterien apurahat, jotka eivät nouse mainittaviin määriin, pantaisiin rahasääntöön koko vuodelta laskien, mutta symfoniaorkesterin ja torvisoittokunnan apurahoista ainoastaan puolet pyydetyistä määristä vuoden alkupuoliskolta lukien, eli ensinmainittua soittokuntaa varten 37,500 ja torvisoittokuntaa varten 10,000 markkaa.

Vuoden jälkipuoliskolla tarvittavan konserttisoittokunnan määrärahan suuruus ei näy vielä olevan tarkemmin määrättävissä, ja mitä taas torvisoittokuutaan tulee, niin on se hiljattain toimeenpannut suurenlaiset arpajaiset, joiden taloudellinen tulos on toistaiseksi tuntematon. Valiokunta edellyttää tämän ohessa, että molemmat puheenalaiset määrärahat käynee vuoden jälkipuoliskolta suorittaminen Anniskeluyhtiön voittovaroista, mikä erittäinkin torvisoittokuntaan nähden tuntuu hyvin perustellulta. Valiokunnan ehdotus siis sisältää:

että menosääntöön puheenalaisen nimikkeen kohdalle pantaisiin seuraavat määrärahaerät, nimittäin

10. Muut kansanvalistustarkoitukset.

<i>Ruotsalaisen teatterin määräraha ..</i>	<i>Smk</i>	<i>8,000: —</i>
<i>Suomalaisen teatterin s:n</i>	<i>”</i>	<i>8,000: —</i>
<i>Folkteaterin s:n</i>	<i>”</i>	<i>3,000: —</i>
<i>Kansan Näyttämön s:n</i>	<i>”</i>	<i>3,000: —</i>
<i>Helsingin Symfoniaorkesterin s:n ..</i>	<i>”</i>	<i>37,500: —</i>
<i>Helsingin Torvisoittokunnan s:n</i>	<i>”</i>	<i>10,000: —</i>
	<i>Yhteensä Smk</i>	<i>69,500: —</i>

X. Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset.

4. Majoituslautakunta.

Majoituslautakunta on taas, samoin kuin viime vuosienkin rahasääntöehdotuksiin, pannut sihteerin ja majoitusmestarin palkkiot 2,500 markan määräisinä, sen sijaan että ne rahasäännössä ovat kumpikin 2,000 markkaa. Raha-toimikamari on puoltanut puheenalaista korotusta, mikäli sihteeriä koskee, syystä että hänen työmääränsä on tuntuvasti lisääntynyt. Ehdotuksensa perustelemiseksi oli Majoituslautakunta huomauttanut, että elantokustannukset ovat viime vuosina paljon kohonneet, jota paitsi työmääräkin on lisääntynyt. Kaupungin muiden lautakuntain sihteerintoimesta niinkään maksetaan nykyään runsaampi palkka kuin Majoituslautakunnan sihteerillä on.

Puheenalaisten palkkioeräin korotuksen puolesta esitetyt syyt eivät kuitenkaan ole valiokunnasta näyttäneet niin painavilta, että korotukset olisivat perusteltuja. Kumpaistakin puheenalaista virkaa hoidetaan muiden tointen ohessa, ja erittäinkin sihteerinvirkaa sivutoimena. Näin ollen ainakaan elantokustannusten kohoamiseen vetoaminen ei näytä ansaitsevan huomiota. Tämän johdosta valiokunta ehdottaa

että puheenalaiset palkat kumpikin pysytettäisiin nykyisellään 2,000 markan suuruisina.

XI. Kauppahallit.

Syytä huomautukseen ei ole ilmaantunut.

XII. Kaupungin teknilliset laitokset.

Erityisessä esityksessä (*Pain. asiakirj. N:o 89 vuodelta 1913*) on kaupungin teknillisten laitosten Hallitus anonut, että apulaisjohtajain, käyttö-insinöörien, kemistien y. m. virkailijain palkkauksia tuntuvasti parannettaisiin. Tästä esityksestä on Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolle antanut lausunnon ja siinä huomauttanut, että muun muuassa siihen nähden, että kaupungin yleisten töiden Hallituksessa on tehty ehdotus erinäisten Rakennuskonttorin virkamiesten palkanjärjestelystä, asetettaisiin valiokunta tutkimaan,

missä määrin ja millä tavoin kaupungin palveluksessa olevain teknillisesti sivistyneiden virkamiesten palkanjärjestely olisi toimeenpantavissa niiden epäkohtain poistamiseksi, joita palkkaetuihin nähden näyttää vallitsevan mainituissa virkamiesryhmissä. Näin ollen Rahatoimikamari ei ole teknillisten laitosten menosääntöön pannut virkamiehille vaadittuja palkankorotuksia, mutta sen sijaan kyllä työnjohtajain, alityönjohtajain, konttoriapulaisten, koneenkäyttäjain ja palvelusmiesten palkankorotukset.

Rahatoimikamarin siten tekemään esitykseen yhityn saa valiokunta esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että, samalla kun esillä oleva palkankorotusasia nykyään jätetään toistaiseksi, annetaan erityisen valiokunnan toimeksi tutkia, olisiko ja missä määrin kaupungin palveluksessa olevain teknillisesti sivistyneiden virkailijain palkkaetujen järjestely toimeenpantava.

Kunkin teknillisen laitoksen kohdalle on „opintomatkoja, edustuskustannuksia y. m. varten“ pantu 3,000 markan arviomääräraha. Näihin määrärahoihin nähden on Rahatoimikamari lausunut suotavaksi, että matkastipendit jaettaisiin pääasiallisimmin nuoremmille insinööreille, joille olisi varattava tilaisuutta ulkomailla hankkia tarpeellista kokemusta, mutta ettei niitä suinkaan olisi annettava etusijassa toimitusjohtajille ja näiden lähimmille alaisille. Tästä asiasta on valiokunta aivan toista mieltä kuin Rahatoimikamari, sillä valiokunnan mielestä juuri laitoksen johtohenkilöille olisi etusijassa annettava tilaisuus tehdä tarpeellisia opintomatkoja, koska heidän siten saavuttamastaan kokemuksesta täytyy, suurin piirtein nähtynä, katsoa olevan laitosten kehitykselle paljon suurempaa hyötyä, kuin jos alempiarvoinen virkailija tutkii jotakin yksityisseikkaa, joka kuitenkin tietysti sekin on tärkeä ja johon tilaisuutta niinkään on suotava.

Tässä yhteydessä on valiokunta tahtonut ehdottaa

että Rahatoimikamari saisi tehtäväkseen käsitellä kysymystä yhteisen hiilienoston järjestämisestä kaupungin eri laitoksia varten sekä tästä asiasta antaa Kaupunginvaltuustolle lausunnon ja ehdotuksen.

Vesijohtolaitos.

A. Hoito.

Vesijohtolaitoksen menosääntöön on pantu 6,000 markan määräraha putki-verkkoa varten asetettavan insinöörin palkkaamiseksi. Kun valiokunta ei

ole voinut vakuuttua siitä, että olisi välttämätöntä nyt perustaa tämä virka, esittää valiokunta

että ehdotus insinöörinviran perustamisesta vesijohtolaitoksen putkiverkkoa varten saisi raueta.

E. Uutistytöt.

Lisätyn Kaupunginvaltuuston kuluva joulukuun 16 päivänä tekemän päätöksen johdosta tulevat tähän lisäksi seuraavat määrärahat:

<i>Vesimittarien oston, arviolta</i>	<i>Smk</i>	<i>20,000:—</i>
<i>Vesijohto Sörnäsän Rantatien alle</i>	<i>"</i>	<i>8,000:—</i>
<i>S:n Toisen linjan alle Hämeenka-</i> <i>dun- ja Castrénkadun jatkok-</i> <i>sen välille</i>	<i>"</i>	<i>11,000:—</i>
<i>S:n Kaivokadun alle osoten:ojen 6,</i> <i>8 ja 10 edustalle sekä Haka-</i> <i>salmenkadun alle N:ojen 2 ja</i> <i>6 edustalle (uudistus)</i>	<i>"</i>	<i>6,300:—</i>
<i>S:n Kotkankadun jatkoksen alle</i> <i>Alppilan kohdalle (uudistus)</i> .	<i>"</i>	<i>5,200:—</i>
<i>S:n Vilhonkadun alle I. Teatteri-</i> <i>kujasta rautateiden hallinto-</i> <i>taloon</i>	<i>"</i>	<i>3,700:—</i>
<i>S:n Nordenskiöldkadun alle Eläin-</i> <i>tarhaan L. Viertotieltä Kulku-</i> <i>tautisairaalaan</i>	<i>"</i>	<i>45,600:—</i>
<i>S:n Annankadun alle E. Rautatie-</i> <i>kadun ja Salomoninkadun vä-</i> <i>lille sekä viimeksi mainitun</i> <i>kadun alle Arkadiakadulle asti</i>	<i>"</i>	<i>5,000:—</i>
<i>S:n Lastaajakadun alle Neptunka-</i> <i>dun ja Pursirannan välille</i> ...	<i>"</i>	<i>12,900:—</i>
<i>S:n Raakelkadun alle</i>	<i>"</i>	<i>3,500:—</i>
<i>S:n Pakaankadun alle Oulun- ja</i> <i>Hattulantien välille</i>	<i>"</i>	<i>6,200:—</i>
<i>S:n Hattulantien alle Pakaanka-</i> <i>dun ja Kangasalan tien välille</i>	<i>"</i>	<i>8,300:—</i>
<i>S:n Somerontien alle Pakaankadun</i> <i>ja Sammatintien välille</i>	<i>"</i>	<i>12,700:—</i>

<i>Vesijohto</i>	<i>Sammattintien alle Someron-</i> <i>tien ja Sturekadun välille</i>	<i>Smk</i>	<i>4,000: —</i>
<i>S:n</i>	<i>Kangasalantien alle Hattulan-</i> <i>ja Somerontien välille</i>	<i>"</i>	<i>2,700: —</i>
<i>S:n</i>	<i>Eurantien alle Inarintien ja I.</i> <i>Viertotien välille</i>	<i>"</i>	<i>9,000: —</i>
<i>S:n</i>	<i>Inarintien alle Oulun- ja Per-</i> <i>najantien välille</i>	<i>"</i>	<i>4,600: —</i>
<i>S:n</i>	<i>Pernajantien alle Pakaanka-</i> <i>dun ja Inarintien välillä</i>	<i>"</i>	<i>3,400: —</i>
<i>S:n</i>	<i>Hauhontien alle Eurantien ja</i> <i>I. Viertotien välille</i>	<i>"</i>	<i>16,100: —</i>
<i>S:n</i>	<i>Sturekadun alle Vallilantien ja</i> <i>I. Viertotien välille sekä mai-</i> <i>nitun Viertotien alle Touko-</i> <i>lan korttelin 5 tontille 7</i>	<i>"</i>	<i>255,000: —</i>
<i>S:n</i>	<i>Eläintarhankadun alle</i>	<i>"</i>	<i>17,200: —</i>
	<i>Kaksi keskipakoispumppua Vanhaankau-</i> <i>punkiin</i>	<i>"</i>	<i>10,000: —</i>
			<i>Yhteensä Smk 470,400: —</i>

jotka määrärahat on suoritettava kahta vuotta pitemmälle takaisinmaksu-
ajalle otetuista lainavaroista.

Kaasutehdas.

Uutistyöt.

Lisätyn Kaupunginvaltuuston edellä kerrotun päätöksen mukaisesti on
tämän nimikkeen kohdalle pantava lisää seuraavat määrärahaerät:

kaasutehtaan uunilaitoksen laajentamiseen 400,000
markkaa; sekä

kaasumittarien ostoon arviolta 80,000 markkaa,

jotka erät niinkään on suoritettava kahta vuotta pitemmälle takaisinmaksu-
ajalle otetuista lainavaroista.

Sähkötehdas.*A. Hoito.*

Kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen ehdotuksen mukaisesti, jota Rahatoimikamari ei ole ottanut huomioon, sekä koska vastaava korotus on muihin teknillisiin laitoksiin nähden toimeenpantu, esitetään

että kirjanpitäjän palkkaa korotettaisiin 600 markalla eli siis 4,200:sta 4,800 markkaan; sekä

että kassanhoitajattaren palkka korotettaisiin 2,700:sta 3,000 markkaan.

B. Käyttö.

Niinikään Hallituksen edellä mainitun esityksen mukaisesti ehdotetaan

että tilastonlaatijan palkka korotettaisiin 3,000:sta 3,300 markkaan.

Käyttöaineet.

Saadun selvityksen mukaan käynee kivihilten hinnan, jonka Rahatoimikamari on laskenut S:markan 24:50 mukaan tonnilta, vaaratta huojistaminen markalla tonnilta;

ja vähennettänee puheenalainen menoerä tämän johdosta 392,000:sta 376,000 markkaan.

*C. Jakelu.**I. Mittarikonttori.*

Tämän konttorin johtajan palkkaus lienee Hallituksen ehdotuksen mukaisesti

korotettava 4,200:sta 4,800 markkaan.

H. Sekalaiset menot.

I. Utistytöt.

Sähkötehdas on aikaisemmin saanut kaksi ennakkomäärärahaa, jotka Kaupunginvaltuusto on laitokselle myöntänyt liittämistöiden helpottamiseksi, näistä toisen 250,000 markan suuruisen vuonna 1910 ja toisen 280,000 markan suuruisen vuonna 1912 (Valaistusyhtiön tilaajain liittämiseksi). Ensinmainitusta määrärahasta on aikaisemman tilityksen mukaan käytetty kaikkiaan Smk 242,781:98 ja takaisin maksettu kuluvan vuoden päättyessä 200,000 markkaa. Toinen määräraha on hiukan ylitetty, sillä sen loppusumma on Smk 286,556:73. Kaupungin teknillisten laitosten Hallitus oli ehdottanut ensi vuoden rahasääntöön pantavaksi Smk 129,338:71 (=42,781:98 + 86,556:73), joten sähkötehtaan koko jällellä oleva etuantivelka olisi tasaluvuin 200,000 markkaa. Tämän mukaisesti on tuon suuruisen määräraha pantu menosääntöön.

Menosäännön keventämiseksi katsoo valiokunta olevan ehdottaminen

että puheenalainen erä pantaisiin menosääntöön ainoastaan S:markan 29,338:71 suuruisena, joten sähkötehtaan etuantivelka olisi 300,000 markkaa.

Lisätyn Kaupunginvaltuuston joulukuun 16 päivänä tekemän, edellämainitun päätöksen mukaan on lisättävä seuraavat määrärahat, nimittäin:

sähkötehtaan laajentamiseen raitiotiekäyttöön annettavaa sähkövoimaa silmälläpitäen 450,000 markkaa; sekä

sähkömittarien ostoon arviolta 100,000 markkaa;

jotka menot suoritetaan pitemmälle takaisinmaksuajalle otetuista varoista.

XIII. Yleiset työt.

1. Rakennukset ja talot.

Korjaus ja kunnossapito.

Kaupunginvaltuustolle saapuneessa, valiokuntaan lähetetyssä esityksessä on Sosialilautakunnan asettama kunnan työväenasuntojen hoitojaosto maininnut että, sittenkun sen kansankeittiön entinen pitäjä, jota varten on huo-

neisto sisustettuna kunnan työväenasuntojen n. s. majalarakennuksessa Hietaniemenkadun varrella ja josta aikaisemmin on saatu kuukausivuokraa 243 markkaa 30 penniä, kuluvan vuokravuoden alussa muutti pois, on osottautunut mahdolliseksi saada mainittua kansankeittiötä uudelleen vuokratuksi tyydyttävästä vuokramaksusta, sillä korkein tarjous on ollut ainoastaan 70 markkaa kuukaudessa, jaosto oli tämän johdosta arvellut kaupungille edullisemmaksi, että puheenalainen huoneisto käytetään muulla tavoin, sekä siihen nähden että perheasuntojen kysyntä kunnan palveluksessa olevain työntekijäin taholta aina on ollut erittäin vilkas, katsonut tarkoituksenmukaisemmaksi, että nykyään kansankeittiöksi sisustettu majailurakennuksen osa muutetaan huoneen ynnä keittiön tahi niin sanotun keittiönurkan käsittäväksi asuinhuoneistoiksi. Mainittua tarkoitusta varten oli jaoston pyynnöstä ja kaupungin yleisten töiden Hallituksen toimesta laadittu piirustukset 11,850 markkaan päätyvine kustannusarvioineen, jonka mukaan tulisi sisustettavaksi viisi huoneen, keittiön ja eteisen käsittävää asuinhuoneistoa. Tähän kustannusarvioon olisi kuitenkin, kaupunginarkkitehdin suullisen ilmoituksen mukaan, lisättävä 500 markkaa kellari- ja ullakkokonttorien laittamisesta mainittuihin huoneistoihin, joten puheenalaisten muutostöiden kustannukset nousisivat kaikkiaan 12,350 markkaan. Uusien huoneistojen vuokratulot, lukuunotettuna talossa olevasta keskuslämmitys johdosta annettava lämpö, oli laskettu 245 markaksi kuukaudessa eli hiukan enemmän kuin kansankeittiöstä oli aikaisemmin saatu. Edellä olevan nojalla on jaosto anonut, että puheenalaisten muutostöiden teettämiseen myönnettäisiin vastamainitun suuruinen määräraha.

Kun esillä oleva esitys on valiokunnasta näyttänyt hyvin perustellulta sekä mainitun työn käy teettäminen talvisaikaan, joten jotkut työttömät saavat työansiota, on valiokunta katsonut olevan ehdottaminen

että edellä kerrotun muutostyön teettämiseen Hietaniemenkadun majailurakennuksessa myönnettäisiin 12,350 markan määräraha.

Erinäisiä Marian sairaalan korjaustöitä varten on pantu 30,600 markan määräraha. Ilmoitettu määrärahatarve on kuitenkin 5,000 markkaa tätä suurempi, mutta Rahatoimikamari on katsonut määrää käyvän supistaminen, koska erinäiset ehdotetut maalau- ja verhoilutyöt ovat tarpeettomia tahi voivat ainakin jäädä johonkin seuraavaan vuoteen. Kun valiokunta kuitenkin on saanut tietää, että tämä tuskin kävisi pänsä, on valiokunta tämän johdosta katsonut olevan ehdottaminen

että puheenalainen Marian sairaalan korjausmääräraha korotettaisiin 35,600 markkaan.

2. Kadut ja yleiset paikat.

Korjaus ja kunnossapito.

Kaupungille kuuluvan Puistokadun osan tervavierrosta varten on pantu 8,500 markan määräraha sekä Tehtaan- ja Merikadun välisen Laivurinkadun osan samallaista päällystämistä varten 4,850 markkaa. Nämä työt näyttävät valiokunnan mielestä hyvin voivan jäädä johonkin seuraavaan vuoteen. Sekä Puistokatu että puheenalainen Laivurinkadun osa on aivan hiljattain uudesti päällystetty — ensinmainittu katu viime vuonna — ja ovat siis hyvässä kunnossa, minkätähden näyttää sekä kaupungin kannalta tarpeettomalta että kohtuuttomalta asianomaisia talonmestajia kohtaan — joiden täytyisi katuosuuksiensa puolesta ottaa osaa työkustannuksiin — nyt toimittaa edellä mainittuja töitä. Tämän johdosta valiokunta ehdottaa

että vastamainitut 8,500 ja 4,850 markan menoerät poistettaisiin.

Rahatoimikamarin kannattamaan ehdotukseen yhtyen saa valiokunta esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että 3 ja 5 linjan välisellä Itäisellä Viertotiellä ne katuosat, joiden kunnossapito välikirjan mukaan on kaupungin asia, ensi vuonna päällystetään I tellikkakivillä asfalttiin tai muulla tarkoitukseen sopivalla aineella;

että kaupunginkassa saa edeltäpäin maksaa tähän tarvittavat varat; sekä

että Maistraatilta anotaan sen suuntaista toimenpidettä, että muutkin mainitulla viertotien osalla olevat katualat uudestipäällystetään samallaisella aineella.

Sosiaalilautakunta oli esittänyt että, koska Kristiinankadun varrella sijaitsevain kunnan työväenasuntojen pihamaat syksyisin sadesäällä ovat sellaisessa kunnossa, että näiden talojen asukkaille siitä koituu tuntuvaa haittaa, mainitut pihamaat ensi vuonna varustettaisiin jalkakäytävillä sekä muutoin järjestettäisiin vuokralaisten lasten leikkipaikoiksi. Puheenalaisesta työstä oli kaupungin yleisten töiden Hallitus laskenut olevan kustannuksia 5,800 markkaa. Tähän melko suureen menomäärään nähden ja kun mainituissa työväenasunnoissa toimeenpantavia sisä- ja ulkopuolisia korjaustöitä varten

on menosääntöön pantu 14,100 markkaa, on Rahatoimikamari ollut sitä mieltä, että lautakunnan ehdottama työ voi jäädä jonkin vuoden päähän sekä Rakennuskonttori saada toimekseen mahdollisimman vähillä kustannuksilla väliaikaisesti panna pihamaat kuntoon.

Valiokunta puolestaan on sitä mieltä, että tätä työtä ei kohtuudella käy lykkääminen toistaiseksi, sekä esittää sentähden

että jalkakäytävään laittamiseen Kristiinankadun varrella olevain kunnan työväenasuntojen vierelle sekä pihamaiden tasoittamiseen myönnettäisiin 5,800 markkaa.

Uutistyyöt.

Menosääntöön on pantu 45,000 markkaa Castrén- ja Alppikadun välisen 1 linjan tasoittamista varten; 12,000 markkaa Hämeen- ja Lönnrotkadun välisen 2 linjan tasoitusta ynnä korttelin N:o 301 b pohjoispuolella olevan vanhan Eläintarhantien laskemista varten; 7,400 markkaa 1 ja 2 linjan välisen Castrénkadun tasoitusta varten sekä 7,000 markkaa 1 ja 2 linjan välisen Alppikadun laajentamiseksi täyteen leveyteensä. Kaikki nämä määrärahat on ehdotukseen pantu lähinnä sen johdosta, että kaupungin sekä Raitiotie- ja Omnibus Osakeyhtiön välisen toimilupakirjan mukaan on ensi vuonna teetettävä uusi raitiotielinja Hämeenkadun ja Diakonissalaitoksen välille. Valiokunnassa on kuitenkin herännyt epäilyksiä siihen nähden, olisiko tämä raitiotielinja, jolla kaikesta päättäen olisi sangen vähän liikennettä, rakennettava jo nyt vai eikö sitä ennemmin olisi jätettävä toistaiseksi ja sen sijaan jokin kunnalle tärkeämpi linja otettava rakennettavaksi. Samalla kun valiokunta on sitä mieltä, että Rahatoimikamarin tulisi saada tehtäväkseen tarkemmin tutkia tätä asiaa sekä, jos sopivaksi harkitaan, ryhtyä raitiotieyhtiön kanssa keskusteluihin valiokunnan mainitsemassa tarkoituksessa, olisi siis valiokunnan mielestä muut ehdotetut kaduntasoitustyöt lykättävä toistaiseksi paitsi Hämeen- ja Lönnrotkadun välisen 2 linjan tasoitus sekä korttelin N:o 301 b pohjoispuolella sijaitsevan Vanhan Eläintarhantien laskeminen, jotka työt kuitenkin olisi teetettävä, koska mainitun katuosuuden toinen vierus jo on rakennettu ja kadulla sen johdosta on liikennettä, mutta tietenkin ainoastaan sillä katupuoliskolla, joka jo on tasoitettu, mistä taas johtuu, että talonomistajain usein täytyy uusia katuosuuksiensa päällystys.

Jos valiokunnan edellä oleva lausunto saa osakseen Kaupunginvaltuuston huomion ja mainitut määrärahat niin ollen poistetaan, on tietenkin myös lueteltujen katuosain kiveystä varten ehdotetut määrärahat poistettava.

Valiokunnan ehdotus siis sisältää

että menosäännöstä poistetaan seuraaviin tarkoituksiin ehdotetut määrärahat, nimittäin

<i>Castrén- ja Alppikadun välisen 1 linjan tasoitus</i>	45,000:—
<i>1 ja 2 linjan välisen Castrénkadun s:n</i>	7,400:—
<i>1 ja 2 linjan välisen Alppikadun laajentaminen täyteen leveyteensä</i>	7,000:—
<i>Castrén- ja Alppikadun välisen 1 linjan kaupungille kuuluvan osan päällystäminen ketokivillä</i>	11,400:—
<i>1 ja 2 linjan välisen Castrénkadun s:n s:n</i>	3,300:—
<i>1 ja 2 linjan välisen Alppikadun s:n s:n</i>	4,800:—;sekä

että Rahatoimikamari saa tehtäväkseen ryhtyä Raitiotie- ja Omnibus Osakeyhtiön kanssa keskusteluihin siitä, että Hämeenkadulta Diakonissalaitokselle vievän raitiotielinjan sijasta rakennettaisiin jokin toinen saman pituinen linja, sekä sitten antaa Kaupunginvaltuustolle tarkemman ehdotuksen asiasta.

Rahatoimikamarin poistamain ehdotettujen yleisten töiden joukossa on myös Runeberg- ja Nordenskiöldkadun välisen kaupungille kuuluvan Hietaniemenkadun osan päällystäminen ketokivillä, josta työstä oli laskettu olevan kustannuksia 21,400 markkaa. Kun mainittua katua pitkin käy varsin runsas liikenne Hietaniemelle, ei valiokunta puolestaan ole katsonut tätä työtä käyvän poistaminen, vaan esittää sentähden

että sitä varten pantaisiin 21,400 markan määräraha.

Rahatoimikamari huomauttaa rahasääntöehdotuksensa perustelmissa, että Vallilan vuokratonttien kysyntä oli vuoden alkupuoliskolla erittäin vilkas, mutta taukosi sitten kokonaan, kun Rahatoimikamari ei enää kyennyt avustamaan sikäläistä rakennustoimintaa lainoilla Vallilan lainarahastosta, sillä kaikki lainat tästä rahastosta oli annettu. Ellei Vallilan lainarahastoa voida suurentaa ja siten lainoja jälleen antaa, on tarjona vaara, että mainitun kaupungin-osan tähänastinen vilkas rakennustoiminta taukoaa. Kamarin mielestä ei myöskään olisi toivottava, että tämä rakennustoiminta pantaisiin niiden määrärausten varaan, joita liittyy yleishyödyllisen rakennustoiminnan lainarahastosta myönnettäviin lainoihin. Kokemus oli selvästi osottanut että, sem-

moisiksi kuin olot nyt olivat saaneet kehittyä, mainittu yhteiskunta kasvaa nopeasti ja osottaa ilmeistä pyrkimystä edelleen kehittymään. Rahatoimikamari on edelleenkin sitä mieltä, että kaupungin toimenpiteet asuntojen hankkimiseksi Vallilaan väestön vähävaraiselle osalle ovat antaneet hyviä tuloksia. Sikäläistä rakennustoimintaa olisi siis edelleenkin kannatettava, mikä vaikeudetta kävisikin päinsä siirtämällä vuosittain Anniskeluyhtiön voittovaroista esimerkiksi 50,000 markkaa Vallilan lainarahastoon. Kilpailua yleishyödyllisen rakennuslainarahaston kanssa ei tästä syntyisi.

Rahatoimikamarin tässä kerrottuun lausuntoon ei valiokunta ole voinut yhtyä. Paitsi ettei näytä aivan sopivalta, että kaupunki pitää voimassa kahta rahastoa, joista lainoja myönnettäisiin samaan tarkoitukseen, ei valiokunta katso enää voivan tulla kysymykseen, että tuollaisia lainoja myönnetään edullisin ehdoin, panematta lainanottajille minkäänlaisia erikoisia velvoituksia ja ilman että kaupungin taholta mitenkään tarkastetaan lainamääräin käyttöä. Tässä kohden saavutetut kokemukset eivät suinkaan ole kehottavia siinä mielessä kuin Rahatoimikamari on arvellut, koska muun muassa ahtaassa-asuminen on Vallilassa likimain yhtä suuri kuin muissa parhaastaan työväen asumissa kaupunginosissa. N. s. Vallilan rahastosta annettuja lainoja on ilmeisesti suurelta osalta käytetty keinottelutarkoituksiin. Kun tähän tulee lisäksi, että on ollut aikomus uudesta yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämiseksi perustetusta lainarahastosta etusijassa myöntää luottoa juuri Vallilan rakennustoiminnan edistämiseksi, lienee sitä vähemmän syytä toteuttaa Rahatoimikamarin mainitsemia toimenpiteitä.

3. Kanavat ja viemärit.

Uutistytöt.

Rahatoimikamarin poistamain uutistöiden joukossa on myös Läntisen Viertotien alle Lääkärikadun ja Nimrodkadun välille teetettävä viemärikanava, jonka rakentamisesta on laskettu olevan kustannuksia 15,100 markkaa. Tämä työ on kuitenkin ensi vuonna teetettävä Humal- ja Munkkiniemenkadun välisen viertotienosan jo päätetyn oikomisen yhteydessä. Valiokunta sentähden ehdottaa

että mainitun viemärikanavan rakentamista varten osoitettaisiin 15,100 markan määräraha.

7. Istutukset.

Kaupungin yleisten töiden Hallitukselle antamassaan kirjelmässä ovat Idrottsföreningen Kamraterna ja Helsingin Kisa-Veikot anoneet, että Eläin-

tarhan urheilukentän juoksuradat ensi keväänä päällystettäisiin hiilijauheella, joten rata pitkin pituuttaan olisi moitteettomassa kunnossa, sekä että samalla vesijohto laitettaisiin sikäläiseen urheilupaviljonkiin ja myös ryöppykylpy- ja pesutelineitä annettaisiin maksusta urheilijain käytettäväksi; ja on Hallitus osaltaan puoltanut hakemusta sekä esittänyt tarkoitukseen myönnettäväksi tarpeelliset varat, kustannusarvion mukaan 8,000 markkaa, nimittäin hiilijauhepäällystykseen 2,500 sekä vesi- ja laskujohtoihin 5,500 markkaa.

Rahatoimikamari on huomauttanut, että likimain puolet puheenalaista juoksurataa viime elokuussa päällystettiin hiilijauheella, josta työstä oli kustannuksia 2,500 markkaa. Kun Kamarin mielestä juoksuradan ei voi katsoa olevan siinä kunnossa, että se täyttäisi nykyaikaiset vaatimukset siinä kohden, ellei sitä mainitulla tavalla panna kuntoon pitkin pituuttaan, ja siihen suuntaan käyviä toivomuksia on tuon tuostakin kuulunut, on Kamari ilmoittanut havainneensa puheenalaisen hakemuksen tältä kohden ansaitsevan huomiota. Mitä tulee toivomukseen että urheilupaviljonkiin laitettaisiin vesijohto sekä sen yhteydessä ryöppykylpy- ja pesutelineet, on Kamari katsonut nämä parannukset ennen muita olevan urheilukentällä toimeenpantava. Kun Kamari kuitenkin on ollut epätitoinen siitä, kävisikö kaupungin rahasääntöä kaikkien siinä ennestään olevain menoeräin lisäksi rasittaminen vieläkin yhdellä, vaikka tosin pienenlaisella menolla, on Kamari jättänyt Kaupunginvaltuuston harkittavaksi, onko edellä mainittu esitys otettava rahasääntöä järjestäessä huomioon.

Valiokunta, jonka mielestä määrärahoja kasvavan polven urheiluharjoitusten edistämiseksi on pidettävä erittäin hyvin käytettyinä, on tämän johdosta katsonut voivansa ehdottaa

että Eläintarhan urheilukentän juoksuradan jälellä olevan osan päällystämiseksi hiilijauheella sekä vesi- ja laskujohtojen laittamiseksi sikäläiseen urheilupaviljonkiin myönnettäisiin 8,000 markan määräraha.

Uutistytöt.

Kaivopuiston tasoitustöiden jatkamiseen on Rahatoimikamari ehdottanut myönnettäväksi 12,000 markkaa, Helsinginniemen huvilakaupungissa olevan Engelaucion istutusten järjestämiseen 25,000 markkaa sekä istutuksen laittamiseen Arkadia- ja Pohjois Rautatiekadun varrelle 1,100 markkaa. Rahasäännön keventämiseksi sekä koska puheenalaiset Kaivopuiston ja Arkadia- ja Pohjois Rautatiekadun viereiset istutustyöt näyttää haitatta käyvän lykkääminen toistaiseksi ja taas Engelaucion töitä teettäminen jonkin verran pienemmässä mittakaavassa, ehdottaa valiokunta

että määrärahat 12,000 markkaa Kaivopuiston tasoitus- töitä varten ja 1,100 markkaa istutuksen laittamiseen Arkadia- ja Pohjois Rautatiekadun varrelle poistettaisiin sekä Engelaution istutusten järjestämismääräraha vähennettäisiin 25,000:sta 15,000 markkaan, minkä ohessa viimeksi mainittua työtä, sen mukaisesti mitä kuluvan vuoden menosäännössä on laita, sanottaisiin „Engelaution ja sen eteläpuolisten istutusten järjestämiseksi“.

Muuan vähemmistö valiokunnassa on tahtonut poistaa Engelaution töitä varten ehdotetun määrärahan kokonaan.

9. Yleinen makkien puhtaanapito.

Malmin purkaussillan uudistusta sekä sähkövalon laittamista varten sikäläiselle kaatopaikalle on ehdotettu kaksi määräraha, toinen 3,600 ja toinen 500 markkaa. Kun esitys sikäläisen kaatopaikan poismuuttamisesta sen haittan johdosta, mitä sen on ilmoitettu tuottavan lähistön asukkaille, nykyään on kaupungin viranomaisen käsiteltävänä, vaatii varovaisuus

nykyään poistamaan puheenalaiset kaksi, yhteensä 4,100 markan määrärahaerää.

XIV. Eläkkeet ja apurahat.

Nimikkeen „A. joulukuun 22 päivänä 1911 vahvistetun ohjesäännön mukaan“ kohdalla mainittu entisen kansakoulunopettajan Jakob Stenbergin eläke 600 markkaa näyttää oikeastaan olevan pantava nimikkeen „C. Kaupunginvaltuuston erinäisten päätösten mukaan“ kohdalle, koska puheenalainen eläke todellisuudessa annettiin ylimääräisenä eikä voimassa olevan eläkeohjesäännön nojalla; mikä oikaisu

tehtänee rahäsääntöön.

Koska leski Matilda Svan nyttemmin on kuollut, on hänelle myönnetty 120 markan elinkautisapuraha

poistettava rahäsäännöstä.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto kokouksessaan kuluvaan joulukuun 9 päivänä on huhtikuun 15 päivänä 1913 vahvistetun ohjesäännön nojalla myöntänyt elinkautiseläkettä ulkotyöntekijätär Anna Sofia Juhontytär Johanssonille 374 markkaa sekä työmies Gustaf Sysmelinille 572 markkaa

on nämä eläkkeet pantava rahasääntöön.

XV. Sekalaiset menot.

„Erinäisten korjausten“ kohdalla on Rahatoimikamari ottanut huomioon 10,000 markan määrärahan. Rahasäännön perustelun mukaan on tämä erä aiottu Seurahuoneen korjauksiin. Kaupunginvaltuusto on kuitenkin kokouksessaan kuluvaan joulukuun 16 päivänä asiassa tehdystä esityksestä puheenalaiseen tarkoitukseen myöntänyt 32,000 markkaan korotetun määrärahan, ja on sentähden

puheenalaista rahasäännön erää korotettava 22,000 markalla.

Kaupunginvaltuustolle saapuneessa, valiokuntaan lähetetyssä kirjelmässä on Rahatoimikamari maininnut, että kaupungin yleisten töiden Hallitus on Kamarilta anonut toimenpiteeseen ryhtymistä sopimuksen aikaansaamiseksi venäläisen seurakunnan kanssa 15 metriä leveän, noin 3,700 neliometriä laajan maa-alueen luovuttamisesta Kirkkomaankadun varrelta mainitun seurakunnan hautausmaasta. Tätä esitystä oli Hallitus perustellut sillä että, sittenkun Santa- ja Busholman uudestijärjestely on toimeenpantu ja niiden alue luovutettu tarkoitukseensa sekä Töölön kaupunginosaa laajemmalla rakennettu, oli näyttänyt välttämättömän tarpeelliselta, että mainittua hautausmaata lännessä rajoitettava Kirkkomaankadun osaa ensi tilassa laajennetaan ulottamalla katuraja hautausmaan alueelle. Mainittujen kaupunginosain ainoana varsinaisena yhdysväylänä välittää puheenalainen katu melko suurta liikennettä, jonka käytettävänä nykyään on ainoastaan 9 metrin levyinen ala 250 metrin matkalla, jota vastoin mainitun muu osa on 18 metriä leveä.

Tämän johdosta oli Rahatoimikamari ryhtynyt keskusteluihin venäläisen seurakunnan kanssa, ja oli „Venäläisen seurakunnan säätiöiden kuratoriö“ seurakunnan puolesta nyttemmin tehnyt ehdotuksen, että puheenalaisen maa-kaistaleen hallintaoikeus luovutettaisiin kaupungille 10 markan vastikkeesta neliometriltä.

Kaupungin yleisten töiden Hallitus, jolle oli varattu tilaisuus lausua mielensä sanotusta kuratorion ehdotuksesta, oli sittemmin maininnut, että puheenalaisen alueen lunastaminen on sangen tärkeä jotta kävisi raitiotietä jatkaminen Lapinlahdenkadulta pitkin Kirkkomaankatua Busholmaan, ja oli Hallitus ehdottomasti puoltanut tuollaista lunastusta vaadittuun hintaan, Hallituksen kirjelmästä oli sen ohessa käynyt selville, että maakaistaleen pitää olla 15 metriä leveä, koska paitsi kadunlaajennukseen tarvittavaa osaa olisi varattava riittävä suojelusalue hautausmaata vasten.

Kun puheenalaisen maakaistaleen lunastaminen edellä mainittua tarkoitusta varten on Rahatoimikamarinkin mielestä tarpeellinen, on Kamari yksimielisesti päättänyt puoltaa Hallituksen esitystä. Sen ohessa on Kamari huomauttanut, että Maistraatti on toukokuun 21 päivänä 1873 luovuttanut venäläisen seurakunnan hautausmaaksi käytetyn alueen seurakunnalle maksutta käytettäväksi mainittuun tarkoitukseen. Alue ei niinmuodoin ole seurakunnan oma, vaan on sillä ainoastaan käyttöoikeus siihen, niin kauan kuin sitä käytetään hautausmaaksi, minkätähden Rahatoimikamarin mielestä ei tarvita Valtuuston päätöstä puheenalaisen maakaistaleen lunastamiseen. Seurakunnan hallussa olevana ei maakaistaleella tosin ole mitään myyntiarvoa eikä sitä myöskään voi käyttää muuksi kuin hautausmaaksi, mutta kun kaupungilla toiselta puolen ei näy olevan oikeutta korvauksetta ottaa aluetta haltuunsa, on Kamari, siihenkin katsoen että seurakunnan vaatimukset aikaisemmin ovat olleet tuntuvasti suuremmat, koska puheenalaisen maakaistaleen korvaukseksi on vaadittu 58,447 markan arvoista asuintonttia, pitänyt 10 markan korvausta neliömetriltä kohtuullisena. Tähän vastikkeeseen ei kuitenkaan ole luettu korvausta hautausmaata Kirkkomaankadun puolelta rajoittavan kiviaidan poismuutosta, mikä työ olisi kaupungin kustannettava.

Siihen liittyen mitä Rahatoimikamari näin on esittänyt saa valiokunta ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

Valtuuttaa Rahatoimikamarin Venäläisen seurakunnan kanssa tekemään sopimuksen 15 metriä leveän, noin 3,700 neliömetriä laajan maakaistaleen luovuttamisesta Kirkkomaankadun viereltä mainitun seurakunnan hautausmaaksi käytetystä alueesta kymmenen markan vastikkeesta neliömetriltä;

tarkoitukseen tarvittavan 37,000 markan määrärahan pantavaksi menosääntöön; sekä

antaa kaupungin yleisten töiden Hallituksen toimeksi, sittenkun lopullinen sopimus edellä mainitusta asiasta on tehty, esittää siitä johtuvan ehdotuksen kaupunginasemakaavan muutokseksi.

Kaupunginvaltuuston kuluvan joulukuun 9 päivänä asiasta tekemän päätöksen johdosta

on rahasääntöön pantava määräraha, 1,150 markkaa, työttömyyslaskun toimittamiseksi.

Tulot.

Pääloukat

I. Korot.

II. Tontinlunastukset.

III. Kaupungin kiinteä omaisuus.

IV. Tonttiverot.

V. Tuloa tuottavat oikeudet.

sekä

VI. Sekalaiset tulot.

eivät ole aiheuttaneet lausuntoa valiokunnan puolelta.

VII. Valtioavut.

Kansakoulujen valtioapuna on rahasääntöehdotukseen pantu 439,323 markkaa 5 penniä ja kasvatuslaitosten valtioapuna 25,367 markkaa 50 penniä, jotka määrät ovat 25 % kaupungin lasketuista menoista vuonna 1914.

Rahatoimikamarin ehdotukseen yhtyen valiokunta esittää

että Kaupunginvaltuusto päättäisi Keisarilliselle Senaatille tehdä alistuksen kaupungin kansakouluille ja kasvatuslaitoksille tulevan apumaksun suorittamisesta.

Pääluokat

VIII. Kaupungin teknilliset laitokset.

ja

IX. Puhtaanapitolaitos.

eivät ole aiheuttaneet huomautuksia.

X. Lainat.

Lisätyn Kaupunginvaltuuston kuluvaan joulukuun 16 päivänä tekemän päätöksen johdosta että 1911 vuoden obligatsioonilainasta on osotettava erinäisiä määrärahoja teknillisten laitosten laajennuksiin, on tulopuolelle pantava seuraavat rahamäärät, nimittäin

vesijohtolaitoksen erinäisiä uutistöitä varten 470,400 markkaa;

kaasutehtaan uunilaitosten laajennusta varten 400,000 markkaa;

kaasumittarien ostoon 80,000 markkaa;

sähkötehtaan laajentamiseen sähkövoiman antamiseksi raitiotiekäyttöön 450,000 markkaa; sekä

sähkämittarien ostoon 100,000 markkaa.

Kahta vuotta lyhemmälle takaisinmaksuajalle otetuksi lainaksi on Raha-toimikamari ehdotukseensa pannut 50,000 markkaa sähkökatuvalaistusta varten. Tämän työn kustannukset on menopuolella laskettu 85,510 markaksi. Kun valiokunta on sitä mieltä, että koko tämä kustannuserä olisi suoritettava ehdotetulla tavalla, on valiokunta päättänyt esittää puheenalaisen tuloeran tämän mukaisesti korotettavaksi

sekä pantavaksi rahasääntöön tasaluvuin 85,000 markan määräisenä.

XI. Taksoitus.

Siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto hyväksyy edellä olevat valiokunnan ehdotukset, mikäli ne koskevat meno- ja tuloeriä, on vuonna 1914 taksoittamalla hankittava määrä 5,912,169 markkaa 1 penni. Kuluvana vuonna oli taksoittamalla otettu määrä 5,348,310 markkaa 52 penniä.

Valiokunta sentähden ehdottaa

että Kaupunginvaltuusto vahvistaisi käsiteltävänä olevan meno- ja tulosääntöehdotuksen valiokunnan puoltamin muutoksin ja sen ohessa määräisi, että vuonna 1914 on 5,912,169 markkaa 1 penni taksoittamalla otettava vuonna 1913 veroäyriä perusteella verovelvollisilta kunnan jäseniltä.

Valiokunnan on lopuksi mainittava, että valiokunta pöytäkirjanotteessa tiedoksi annetun, Kaupunginvaltuuston kokouksessa kuluvan joulukuun 9 päivänä esitetyn lausunnon johdosta että menosääntöön olisi pantava tarpeellinen määräraha, jotta kaupungin uuden kulkutautisairaalan tavaranhankkijat, joiden oli ilmoitettu käytettävänä olevain varojen puutteessa joutuneen odottamaan maksunsa suoritusta, saisivat maksun. Tämä huomautus aiheuttaa valiokuntaa mainitsemaan, että kuluvan vuoden rahäsääntöön puheenalaista sairaalaa varten pantua rakennusmäärärahaa ei, mikäli on ilmoitettu, vielä ole kokonaan kulutettu, joten varoja saapuneiden laskujen suoritukseen ei ole tähän asti puuttunut, sekä että lisätty Kaupunginvaltuusto mahdollisimman pian vuoden vaihduttua kutsuttanee koolle käsittelemään kysymystä sen lisämäärärahan myöntämisestä, joka on tarpellinen puheenalaisen rakennustyön loppuunsaattamiseen ja suoritetaan kahta vuotta pitemmälle takaisinmaksuajalle otetuista lainavaroista. Tuollaista määrärahaa ei käy menosääntöön paneminen, ennenkuin lisätty Kaupunginvaltuusto sen on myöntänyt, mutta varat ovat tähän katsomatta käytettävissä, sittenkun lisätty Valtuusto on päätöksensä tehnyt. Erityisiin sen suuntaisiin toimenpiteisiin, joita puheenalaisessa lausunnossa tarkoitettiin, ei niinmuodoin ole tarpeellista ryhtyä.

Helsingissä, joulukuun 22 päivänä 1913.

A. E. Alfthan.

R. Elving.
H. M. J. Relander.
Ferd. von Wright.

K. A. Paloheimo.*)
Otto Stenroth.
W. Zilliacus.

Hjalmar Ekholm.

*) Ei ollut saapuvilla tarkistustilaisuudessa.

Säästöarviolaskelma joulukuun 1 päivältä 1913.

Ylijäämää tulotileillä:

I. Korkoja:			
Erinäisiä korkoja ja osinkoja	Smk	25,000: —	
II. Tontinlunastukset	”	96,000: —	
III. Kaupungin kiinteä omaisuus:			
Satunnaisia maanvuokria ..	40,000: —		
Kadun erilleen aitaaminen rakennusyriytyksiä varten	<u>19,000: —</u>	”	59,000: —
V. Tuloa tuottavat oikeudet:			
Satamamaksuja y. m.	51,000: —		
Perunkirjoitusprosentteja ..	<u>6,000: —</u>	”	57,000: —
VI. Sekalaiset tulot:			
Korvausta köyhäin ylläpidosta	”	40,000: —	
VIII. Kaupungin teknilliset laitokset:			
Vesijohtolaitos	75,000: —		
Kaasutehdas	30,000: —		
Sähkötehdas	<u>150,000: —</u>	”	255,000: —
IX. Puhtaanapitolaitos:			
Puhtaanapitomaksuja	8,000: —		
Tuloja myydystä lannasta	<u>14,000: —</u>	”	22,000: —

Säästöä määrärahoissa:

VII. Terveysten- ja sairaanhoito:			
Marian sairaala	26,000: —		
Kivelän sairaala	16,000: —		
Uusi kulkutautisairaala	<u>75,000: —</u>	”	117,000: —
VIII. Kaupungin teknilliset laitokset:			
Vesijohtolaitos	”	10,000: —	
XIV. Eläkkeet ja apurahat	”	6,000: —	
XVI. Kaupunginvaltuuston käyttövarat	”	39,000: —	

Vajausta lasketuissa tuloissa:

I. Korkoja:			
Tontinlunastusten korkoja ..	37,000: —		
III. Kaupungin kiinteä omaisuus:			
Seurahuoneen vuokria	<u>5,000: —</u>		
Siirros	42,000: —	Smk	726,000: —

	Siirros	42,000: —	Smk	726,000: —
VI. Sekalaiset tulot:				
	Kivelän sairaalan sairaan-			
	hoito	7,000: —		
	Uuden kulkutautisairaalan			
	s:n	5,000: —		
<i>Määrärahoja ylitetty:</i>				
VII. Terveyden- ja sairaanhoito:				
	Leppäsuon ja Hesperian sai-			
	raalat	10,000: —		
VIII. Vaivahoito		165,000: —		
XII. Kaupungin teknilliset laitokset:				
	Sähkötehdas	20,000: —		
			”	249,000: —
			Smk	477,000: —
Säästö vuodelta 1912		2,122,000: —		
Siitä on käytetty vuonna 1913		1,500,000: —		
			”	622,000: —
	<i>Säästö vuoteen 1914</i>		Smk	1,099,000: —
Kaupunginkassassa on sidottuna:				
	rakennusaineisiin		”	400,000: —
	rästeihin, joiden ei lasketa kertyvän		”	650,000: —
	obligatsioneihin		”	224,000: —
			Smk	1,274,000: —

Helsingin Rahatoimikonttorissa, joulukuun 12 p:nä 1913.

Iwar Timgren.

Yhdistelmä

Kulunkiarviovaliokunnan tekemistä muutoksista Maistraatin laatimaan 1914 vuoden meno- ja tulosääntöehdotukseen.

		Erä valio- kunnan ehdo- tuksen mukaan.	Poistetut <i>menot</i> ja lisä- tyt <i>tulot</i> .	Poistetut <i>tulot</i> ja lisätyt <i>menot</i> .
	Menot.			
II	Kaupungin virastot			
	4. Ulosottotoimi.			
	Palkkaetujen lisäystä eräille toi- sen kaupunginvoudin alaisille ulosottoapulaisille Maistraatin määräyksen mukaan, arviolta	—	2,800	—
III	Kunnallishallinto.			
	1. Kaupunginvaltuusto.			
	1 Kanslisti, palkankorotusta 5 v:n palveluksesta	240	—	240
	2. Rahatoimikamari.			
	1 Puheenjohtaja	6,000	—	2,000
	5 Jäsentä à 25 markkaa koko- ukselta kullekin jäsenelle, arvi- olta	8,000	—	1,000
	1 Sihteeri, palkkaa	12,000	—	2,000
	korotusta 5 v:n palveluksesta	1,200	—	200
	1 Apulaissihteeri, palkkaa	8,000	—	2,000
	korotusta 5 v:n palveluksesta	800	—	300
	1 Apulaissihteeri, teknikko, palk- kaa	10,000	—	10,000
	1 Ylimääräinen apulaissihteeri..	—	6,000	—
	1 Asiamies, palkkaa	6,000	—	6,000
	1 Notari	6,000	—	1,000
	Siirros	—	8,800	24,740

	Siirros	—	8,800	24,740
1 Pöytäkirjuri, palkkaa	4,200	—	—	4,200
Palkkiota avustuksesta suorittamattomien maksujen perimisessä	—	—	2,400	—
1 Kanslisti, korotusta 10 v:n palveluksesta	480	—	—	480
1 Vahtimestari, korotusta 10 v:n palveluksesta	360	—	—	360
1 Vahtimestarinapulaan, palkkaa	1,200	—	—	200
3. Rahatoimikonttori.				
1 Kaup. kamreeri, palkkiota	5,000	—	2,000	—
korotusta 5 v:n palveluksesta	500	—	700	—
1 Kaup. kasööri palkkaa	4,000	—	6,000	—
palkkiota	3,500	—	—	3,500
korotusta 10 v:n palveluksesta	800	—	1,200	—
1 Apulaiskasööri	4,800	—	1,200	—
1 Vanhempi kaupunginkirjanpittäjä, palkkaa	4,000	—	4,000	—
palkkiota	2,000	—	—	2,000
korotusta 5 v:n palveluksesta	400	—	400	—
1 Nuorempi kaupunginkirjanpittäjä, palkkaa	3,000	—	2,000	—
palkkiota	2,000	—	—	2,000
korotusta 5 v:n palveluksesta	300	—	200	—
1 Nuorempi kaupunginkirjanpittäjä, palkkaa	3,000	—	2,000	—
palkkiota	1,200	—	—	1,200
1 Ekspeditööri, palkkaa	—	—	3,600	—
1 Vanhempi konttorikirj., palkkaa	2,000	—	—	—
palkkiota	600	—	—	—
korotusta 10 v:n palveluksesta	400	—	—	—
3 Nuorempaa konttorikirjuria, palkkaa ä 2,000: —	6,000	—	100	—
palkkiota ä 400: —	1,200	—	—	—
korotusta 10 v:n vuoden palveluksesta ä 400: —	1,200	—	—	—
1 Vahtimestari, palkkaa	1,800	—	300	—
1 Vahtimestari, palkkaa	1,800	—	300	—
Työväen palkanmaksun toimittamisesta	—	—	1,000	—
Palkkiota rahainperimisestä	600	—	—	600
Siirros	—	—	36,200	39,280

	Siirros	—	36,200	39,280
6. Kaupungin yleisten töiden Hallitus ja Rakennuskonttori.				
1 Kaupunginasemakaavainsi- nööri	—	6,000	—	—
9. Revisionilaitos.				
1 Reviisori, palkkaa	6,000	1,000	—	—
11. Erinäiset lautakunnat.				
<i>e) Kasvatustalokunta.</i>				
Matkakuluja, arviolta	1,500	—	—	500
Tarverahoja, siivoaminen y. m., s:n	3,500	—	—	500
<i>e) Sosialilautakunta.</i>				
Palkkio lautakunnan puheenjoh- tajalle ja jäsenille	3,000	1,500	—	—
Tarverahoja, kirjallisuuden ost- toon y. m., arviolta	1,500	500	—	—
Kaupungin yleishyödyllisen rak- ennuslainarahaston hoitojaos- ton palkkio, arviolta	1,500	—	—	1,500
Hoitojaoston tarverahat, arviolta	500	—	—	500
VII Terveyden- ja sairaanhoito.				
3. Marian sairaala.				
<i>a) Sisätautien osasto.</i>				
Viransijaisuuspalkkio alilääkäril- le ylilääkärin kesäloman ajalta	400	—	—	100
<i>e) Kirurginen osasto.</i>				
Vanh. assist. lääkärin viransijai- suuspalkkio ylilääkärin kesä- loman aikana	350	150	—	—
Sijaisen palkkaamiseen nuorem- man assistenttilääk. kesäloman ajaksi	200	—	—	200
Siirros	—	45,350	—	42,580

	Siirros	—	45,350	42,580
	<i>d) Talousosasto.</i>			
	Ruokaa 76 palvelushenkilölle à 1 mk 15 p. päivässä.....	31,901	419 75	—
	<i>e) Desinfisioimislaitos.</i>			
	1 Siivoojatar, palkkaa à 25 mk kuukaudessa	—	300	—
	4. Kulkutautisairaala.			
	1 Ylilääkäri, korotusta 10 v:n pal- veluksesta	1,800	—	1,800
	Kaluston ostoon	—	27,800	—
	10. Laboratorio terveydellisiä tutki- muksia varten.			
	1 Johtaja	8,000	1,000	—
	14. Sekalaista.			
	Määräraha kulkutautien ehkäise- miseen	10,000	6,000	—
	Desinfisioimismajalan sisustami- seksi ent. kaasutehtaan kont- torirakennukseen	6,000	—	6,000
	Sipoossa olevan kunnan mieli- sairaalan ylilääkäri, vuokra- ja matkaravoja 1/7:ään 1914.....	1,000	—	1,000
VIII	Vaivaishoito.			
	1. Vaivaishoitohallitus.			
	1 Kanslianjohtaja, korotusta 5 v:n palveluksesta	500	—	250
	1 S:n s:n 1/7:stä 1914	250	—	125
	1 Kirjuriapulainen	1,500	—	1,500
	6 S:n à 1,200: —	7,200	—	1,200
	Siirros	—	80,869 75	54,455

	Siirros	—	80,869 75	54,455
	2. Vaivaistalo ja sen yhteydessä olevat laitokset.			
	Lääkkeisiin, arviolta	3,500	—	1,500
	3. Apurahoja ja kustannuksia laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten.			
	Suoranaisia apurahoja vaivais- hoitoon ehdottomasti oikeute- tuille henkilöille, arviolta	120,000	—	40,000
	S:n puutteenalaisille, joilla ei ole ehdotonta oikeutta vaivaishoi- toon, s:n	70,000	—	30,000
	4. Sekalaista.			
	Määräraha Pelastusarmeij. slum- mitoiminnan kannattamiseksi	10,000	—	10,000
IX	Opetus- ja sivistyslaitokset.			
	7. Helsingin kaupungin kirjasto.			
	1 Vahtimestari Kallion haara- osastolla, paitsi asuntoa, poltto- puita ja valoa	1,200	—	300
	10. Muut kansanvalistustarkoitukset.			
	Ruotsalaisen teatterin määräraha	8,000	—	8,000
	Suomalaisen teatterin s:n	8,000	—	8,000
	Folkteatterin s:n	3,000	—	3,000
	Kansan Näyttämön s:n	3,000	—	3,000
	Helsingin Symfoniaorkesterin s:n	37,500	—	37,500
	Helsingin Torvisoittokunnan s:n	10,000	—	10,000
X	Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset.			
	4. Majoituslautakunta.			
	1 Sihteeri	2,000	500	—
	Siirros	—	81,369 75	205,755

		Siirros	—	81,369 75	205,755
XII	Kaupungin teknilliset laitokset.				
	Vesijohtolaitos.				
	<i>a) Hallinto.</i>				
	1 Insinööri putkiverkkoa varten		—	6,000	—
	<i>e) Uutistytöt.</i>				
	Vesijohto Sörnäsän Rantatien alle	8,000	—	—	8,000
	S:n toisen Linjan alle Hämeen-				
	kadun ja Castrénkadun jat-	11,000	—	—	11,000
	koksen välille.....				
	S:n Kaivokadun alle osoten:ojen				
	6, 8 ja 10 edustalle sekä Haka-				
	salmenkadun alle N:ojen 2 ja	6,300	—	—	6,300
	6 edustalle (uudistus)				
	S:n Kotkankadun jatkoksen alle	5,200	—	—	5,200
	Alppilan kohdalle (uudistus) ..				
	S:n Vilhonhadun alle I. Teatteri-				
	kujasta rautateiden hallinto-	3,700	—	—	3,700
	taloon				
	S:n Nordenskiöldkadun alle				
	Eläintarhaan L. Viertotieltä	45,600	—	—	45,600
	kulikutautisairaalaan				
	S:n Annankadun alle E. Rauta-				
	tiekadun ja Salomoninkadun	5,000	—	—	5,000
	välille sekä viimeksi mainitu-				
	kadun alle Arkadiakadulle asti				
	S:n Lastaajakadun alle Neptun-	12,900	—	—	12,900
	kadun ja Pursirannan välille				
	S:n Raakelkadun alle	3,500	—	—	3,500
	S:n Pakaankadun alle Oulun- ja				
	Hattulantien välille	6,200	—	—	6,200
	S:n Hattulantien alle Pakaan-				
	kadun ja Kangasalantien välille	8,300	—	—	8,300
	S:n Somerontien alle Pakaanka-				
	dun ja Sammatintien välille..	12,700	—	—	12,700
	S:n Sammatintien alle Someron-				
	tien ja Sturekadun välille	4,000	—	—	4,000
	S:n Kangasalantien alle Hattu-				
	lan- ja Somerontien välille ...	2,700	—	—	2,700
	Siirros	—	—	87,369 75	340,855

	Siirros	—	87,369 75	340,855	—
Vesijohto Eurantien alle Inarintien ja I. Viertotien välille....	9,000	—	—	9,000	—
S:n Inarintien alle Oulun- ja Pernajantien välille.....	4,600	—	—	4,600	—
S:n Pernajantien alle Pakaankadun ja Inarintien välille.....	3,400	—	—	3,400	—
S:n Hauhontien alle Eurantien ja I. Viertotien välille.....	16,100	—	—	16,100	—
S:n Sturekadun alle Vallilantien ja I. Viertotien välille sekä mainitun Viertotien alle Toukolan korttelin N:o 5 tontille N:o 7 asti.....	255,000	—	—	255,000	—
S:n Eläintarhankadun alle.....	17,200	—	—	17,200	—
Vesimittarien oston, arviolta...	20,000	—	—	20,000	—
Kaksi keskipakoispumppua Vanhaankaupunkiin.....	10,000	—	—	10,000	—
Kaasutehdas.					
<i>h) Uutistytöt.</i>					
Kaasutehtaan uunilaitoksen laajentamiseen.....	400,000	—	—	400,000	—
Kaasumittarien oston.....	80,000	—	—	80,000	—
Sähkötehdas.					
<i>a) Hoito.</i>					
1 Kirjanpitäjä.....	4,800	—	—	600	—
1 Kassanhoitajatar.....	3,000	—	—	300	—
<i>b) Käyttö.</i>					
1 Tilastonlaatija.....	3,300	—	—	300	—
<i>Käyttöaineet.</i>					
16,000 tonnia kivihiiliä à 23: 50	376,000	—	16,000	—	—
<i>c) Jakelu.</i>					
1. Mittarikonttori.					
1 Mittarikonttorin johtaja, palkkaa.....	4,800	—	—	600	—
Siirros	—	—	103,369 75	1,157,955	—

	Siirros	—	—	103,369 75	1,157,955	—
	<i>I. Utistytöt.</i>					
	Kaupunginkassaan suoritusta liittämistöitä varten myönnettyistä etuaneista	29,338 71	—	100,000	—	—
	Tehtaan laajennuksiin sähkövoiman antamiseksi raitiotiekäyttöön	450,000	—	—	—	450,000
	Sähkölaitteiden ostoon, arviolta	100,000	—	—	—	100,000
XIII	Yleiset työt.					
	1. Rakennukset ja talot.					
	<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>					
	Asuinhuoneistojen sisustaminen Hietaniemenkadun majailurakennuksen ent. kansankeittiöön	12,350	—	—	—	12,350
	Erinäiset Marian sairaalan korjaukset	35,600	—	—	—	5,000
	2. Kadut ja yleiset paikat.					
	Kaupungille kuuluvan Puistokadun osan tervavierros	—	—	8,500	—	—
	Kaupungille kuuluvan Tehtaan- ja Merikadun välisen Laivurikadun osan s:n	—	—	4,850	—	—
	Kristiinankadun työväenasuntojen viereiset jalkakäytävät sekä pihamaiden tasoitus	5,800	—	—	—	5,800
	<i>Utistytöt.</i>					
	Kaupungille kuuluvan 1 ja 2 linjan välisen Alppikadun osan päällystäminen ketokivillä	—	—	4,800	—	—
	S:n Alppi- ja Castrénkadun välisen 1 linjan osan s:n s:n	—	—	11,400	—	—
	Siirros	—	—	232,919 75	1,731,105	—

Siirros	—	232,919 75	1,731,105
Kaupungille kuuluvan 1 ja 2 linjan välisen Castrénkadun osan päällyst. ketokivillä	—	3,300	—
S:n Runeberg- ja Nordenskiöldkadun välisen Hietaniemenkadun osan s:n s:n	21,400	—	21,400
Castrén- ja Alppikadun välisen 1 linjan tasoitus	—	45,000	—
1 ja 2 linjan välisen Castrénkadun s:n	—	7,400	—
1 ja 2 linjan välisen Alppikadun osan laajennus täyteen leveyteensä	—	7,000	—
3. Kanavat ja viemärit.			
<i>Uutistytöt.</i>			
Viemärijohto L. Viertotien alle Lääkärikadulta Nimrockadulle	15,100	—	15,100
7. Istutukset.			
<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>			
Eläintarhan urheilukentän juoksuradan jälellä olevan osan päällystäminen hiilijauheella sekä vesi- ja viemärijohtojen laittaminen urheilupaviljoniin	8,000	—	8,000
<i>Uutistytöt.</i>			
Kaivopuiston istutustyöt	—	12,000	—
Engelaukion ja sen eteläpuolisten istutusten järjestäminen	15,000	10,000	—
Istutuksen laittaminen Arkadia- ja Pohjois Rautatiekadun varrelle	—	1,100	—
Siirros	—	318,719 75	1,775,605

	Siirros	—	—	318,719 75	1,775,605	—
	9. Yleinen makkien puhtaanapito.					
	Malmilla olevan purkaussillan uudistus 400 m ² :n laajuudelta	—	—	3,600	—	—
	Sähkövalon laittaminen Malmin purkauspaikalle	—	—	500	—	—
XIV	Eläkkeet ja apurahat.					
	<i>b) Huhtik. 15 p:nä 1913 vahvistetun ohjesäännön mukaan.</i>					
	Ulkotyöntekijätär Anna Sofia Juhontytär Johansson	374	—	—	—	374
	Työmies Gustaf Sysmelin	572	—	—	—	572
	<i>c) Kaupunginvaltuuston erinäisten päätösten mukaan.</i>					
	Leski Matilda Svan	—	—	120	—	—
XV	Sekalaiset menot.					
	Erinäiset korjaukset	32,000	—	—	—	22,000
	Erään Kirkkomaankadun viereisen alueen lunastus venäläiseltä seurakunnalta	37,000	—	—	—	37,000
	Määräraha työttömyyslaskun toimeenpanemiseksi	1,150	—	—	—	1,150
	Siirros	—	—	322,939 75	1,836,701	—

	Siirros	—	322,939 75	1,836,701
	Tulot.			
X	Lainat.			
	<i>a) 1911 vuoden obligatsioni-lainasta osotetaan:</i>			
	Vesijohtolaitoksen uutistöihin ..	470,400	470,400	—
	Kaasutehtaan uunilaitoksen laajentamiseen	400,000	400,000	—
	Kaasumittarien ostoon	80,000	80,000	—
	Sähkötehtaan laajentamiseen sähkövoiman antamiseksi raitiotiekäyttöön	450,000	450,000	—
	Sähkämittarien ostoon	100,000	100,000	—
	<i>c) Kahta vuotta lyhemmälle takaisinmaksuajalle otettu laina:</i>			
	Sähkökatuvalaistuksen toimeenpanemiseen	85,000	35,000	—
XI	Taksoitus.			
	Se määrä, joka lisäksi tarvitaan ja on kunnan verovelvollisilta jäseniltä taksoitettava, on	5,912,169 01	—	21,638 75
	Yhteensä	—	1,858,339 75	1,858,339 75

Lausunto ehdotuksesta, joka tarkoittaa liikenneväylän laittamista korttelin N:o 38 halki sekä lainan myöntämistä konsertti- ja oopperatalon teettämiseen mainitun liikenneväylän varrelle.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

Helmik. 26 p:nä 1914.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 140.

Kahdessa tämän oheisessa Rahatoimikamariin annetussa esityksessä on arkkitehti Eliel Saarinen osin ehdottanut, että korttelin N:o 38 halki tehtäisiin Rautatientoria ja Kaisaniemen puiston kaakkoiskulmausta leikkaavaa katua yhdistävä 18 metrin levyinen katu, sekä esittänyt, millä ehdoilla tämä kävisi päinsä, osin anonut 2,000,000 markan suuruista, viiden vuoden aikana korotonta kuoletuslainaa yhdistetyn ooppera- ja konserttitalon aikaansaamiseksi mainitun murtokadun varrelle.

Nämä kaksi asiaa lienee sopiva käsitellä kumpikin erikseen, ja käy Rahatoimikamari sentähden aluksi käsittelemään

I. Murtokatukysymystä.

Kysymys kadun teettämisestä korttelin N:o 38 Kameeli halki ei, niinkuin tunnettu, ole uusi. Jo kesäkuun 14 päivänä 1912 antoivat erinäiset Mikonkadun varrella olevain talojen omistajat Rahatoimikamariin osotetun hakeuksen, jossa huomautettiin että, kun oli käynyt ilmeiseksi, että kaupungin keskiosain ja Pitkänsillan pohjois- ja koillispuolella sijaitsevain kaupunginosain välinen lisääntymistään lisääntyvä liikenne enimmältä osalta käy pitkin ahdasta Vilhonkatua ja tähän olisi aikaansaattava jokin muutos riittävän tilan hankkimiseksi tälle liikenteelle, olivat nämä talonomistajat, saattaakseen mahdolliseksi kadun teettämisen korttelin N:o 38 halki, ilmoittaneet suostuvansa luovuttamaan kaiken heidän tonteistaan mainittua katua varten tarvittavan

maan vastaisissa neuvotteluissa määrättävästä hinnasta, ja oli tämän esityksen oheen pantu arkkitehti Eliel Saarisen laatimat piirustukset, joista näkyi sekä ehdotetun kadun suunta että myös se katukuva, minkä puheenalaisen korttelin puhkaiseminen saisi aikaan. Tämä esitys oli laajaperäisen käsittelyn esineenä sekä kaupungin yleisten töiden Hallituksessa että Rahatoimikamarissa, minkä ohessa ensinmainittu Hallitus oli keskusteluissa niiden talonomistajain kanssa, joiden kiinteistöjä murtokatu koskettaisi.

Tuloksena näistä alustavista töistä oli, että kaupungin yleisten töiden Hallitus marraskuun 15 päivänä 1912 Rahatoimikamariin antamassaan lausunnossa puolsi esitetyn suunnitelman toteuttamista, edellyttäen että asianomaisten talonomistajain kanssa saataisiin aikaan sopimus pääasiallisesti niiden arvojen pohjalla, mitkä Hallitus oli laskenut edellä mainituilla kiinteistöillä olevan, johon nähden kohtuuttomista korvausvaatimuksista Hallituksen mielestä epäilemättä kävisi tuntuvasti tinkiminen voimassa olevan pakkoluovutuslain nojalla. Kaupungin yleisten töiden Hallituksessa ja Rahatoimikamarissa toimitettujen laskelmain mukaan nousivat talonomistajain esittämät korvausvaatimukset 1,500,000 markkaan, johon summaan tulisi lisäksi kadun ja sen alaisen lokaviemärin teettämisestä kustannuksia 107,500 markkaa, joten kustannuksia olisi kaikkiaan 1,607,500 markkaa, josta summasta kuitenkin laskettiin tonttialaa myymällä saatavan takaisin 270,000 markkaa, joten kaupungin lopulliset kustannukset nousisivat 1,337,500 markkaan. Tässä oli kuitenkin huomattava, että korttelissa N:o 37 sijaitsevasta kaupungin omistamasta Vilhonkadun tontista N:o 1 täytyisi 800, vaihtoehtoisesti 570 m² käyttää puheenalaiseen kadun tekoon, minkä johdosta kaupungin kustannukset lisääntyisivät 160,000 tahi 114,000 markalla. Hankitun selvityksen johdosta ja kun ehdotuksen toteuttamisesta olisi tuntuvia kustannuksia, joita saavutettu etu ei vastaisi, sekä siihenkin katsoen että puheenalaista liikenneväylää ei käynyt pitäminen välttämättömän tarpeen vaatimana, esitti Rahatoimikamari ehdotusta evättäväksi (Kvston pain. asiakirj. N:o 7 vuodelta 1913).

Seuraavan helmikuun 4 päivänä tekemällään päätöksellä Kaupunginvaltuusto äänestyksettä hyväksyi Rahatoimikamarin ehdotuksen, joten kysymys murtokadun aikaansaamisesta sai sillä kertaa raueta.

Rahatoimikamariin antamassaan esityksessä, joka liitteenä II seuraa tätä mietintöä, on arkkitehti Eliel Saarinen, samalla kun koettaa osottaa, että uusi liikenneväylä Pitkäsillan pohjoispuolisten kaupunginosain ja Rautatientorin sekä sitä ympäröiväin kaupunginosain välille on ehdottomasti tarpeen vaatima välittämään liikennettä Vuori- ja Mikonkatua yhdistävällä Vilhonkadun osalla, jolla jo nyt katsotaan olevan liiaksi liikennettä ja joka liikenne vastedes varmaan edelleenkin tuntuvassa määrässä lisääntyy, ja myös että useista puheena olleista yhdyslinjoista korttelin N:o 38 halki kulkeva on ainoa, joka on edullisesti aikaansaataavissa ja käytettävissä, uudelleen ottanut puheeksi

kysymyksen kadun aikaansaamisesta korttelin N:o 38 halki siten „koettaakseen pelastaa koilliseen antavan laskutien ainoaa hyväksyttävää ratkaisua“. Tarkoitusta varten oli hän tehnyt kirjallisen sopimuksen niiden talonomistajain kanssa, jotka luovuttaisivat maata puheenalaiseksi kaduksi, ja onnistunutkin saamaan heidät tuntuvasti tinkimään vaatimuksistaan. Ainoastaan yhtä heistä, Vuorikadun talon N:o 14 omistajatarta, ei ollut saatu hyväksymään minkäänlaisia sopimuksia, ja arkkitehti Saarisen täytyi sentähden suunnata murtokatu aikaisemmasta ehdotuksesta poikkeavalla tavalla. Siten suunnitellun kadun suunnan ja leveyden tarkemmat yksityiskohdat, tarkoitukseen luovutettavat tonttialat ja niistä vaaditut korvaukset, kaupungin omistamista Vilhonkadun tonteista luovutettavat osat ja ehdotuksentekijän niistä suunnittelema korvaus käyvät osin selville hänen esityksestään, osin tämän oheisesta Rakennuskonttorin laatimasta pohjapiirroksesta, jossa sekä tonttien nykyiset rajat että murtokadun vuosi takaperin ja nyt ajateltu eri suunta tulee eriväristen viivain avulla selvästi näkyviin. Arkkitehti Saarinen huomautti lisäksi, että hän, taatakseen suunnitellun kadun rakennustaiteellisen eheyden, niin että se osaltaan olisi kaupungin kaunistuksena, oli ehdottanut kadun kaikki julkisivut tehtäväksi yhteiseen tyyliin sekä tontinomistajilta saanut sitoumuksen, että kukin heistä teettäisi vastaisen talonsa tämän ehdotuksen mukaisesti. Saadessaan tämän murtokadun yhteydessä nähdä esimerkin yhteisestä arkkitehtuurista oppisi yleisö oivaltamaan tällaisen menettelyn tuottamat edut ja siten ehkäistäisiin asuttaviksi luovutetuissa uusissa kaupunginosissa käyttämästä yhtä monenkirjavaa rakennustapaa kuin kaikkialla jo valmiiksi rakennetuissa kaupunginosissa on käytetty. Lopuksi arkkitehti Saarinen halusi todeta, että teettämällä nyt ehdotettu murtokadu olisi säännöllinen liikenneväylä kaupungin keskiosain ja Pitkäsillan pohjoispuolisten alueiden välillä kaikiksi ajoiksi taattu ja nykyään viistoon Rautatien poikki kulkeva liikenne niinmuodoin suuntautuva torin eteläosaan, mistä seikasta toria vastedes tasoittaessa ja kaunistaessa olisi oleva suurta etua.

Herra Saarisen kirjelmän mukana seurasi erinäisiä murtokadun koskettamain tonttien omistajain antamia kirjallisia sitoumuksia, jotka pääasiassa sisälsivät seuraavaa:

Mikonkadun tonttien N:ojen 15 ja 17 omistaja „Aktiebolaget Rob. Huber Osakeyhtiö“ sekä saman kadun tontin N:o 19 omistaja „A. B. Mikaelsgatan 19“ sitoutuvat arkkitehti Saarisen ehdottaman piirustuksen mukaisen murtokadun aikaansaamiseksi luovuttamaan Mikonkadun tonteista 15 ja 17 tarpeellisen maan 14 metrin levyistä katua varten sitä vastaan, että korvaukseksi saavat järjestelyn toimeentultua Vuorikadun tontista N:o 12 jälellä olevan tonttialan sekä käteistä korvausta 190,000 markkaa, minkä ohessa he sitoutuvat koko siltä julkisivun viereltä, mikä heillä olisi murtokadun varrella, omalla kustannuksellaan luovuttamaan 2 metriä leveän alan jalkakäytäväksi

vetämällä tontteja rakentaessaan rakennusrajoja tontille päin, kuitenkin sillä ehdolla että tämä pinta-ala luetaan pihamaaksi ja että he saavat tämän pinnan alle teettää johtoja y. m. Lisäksi sitoutuvat he rakennustaiteellisesti yhtenäisen kadun aikaansaamiseksi teettämään uutisrakennuksensa pääasiassa arkkitehti Saarisen ehdotuksen mukaisesti mitä rakennusten ryhmittymiseen ja tyyliin tulee.

Vuorikadun tontin N:o 10 omistajat, Mimmi, Harald, Runar ja Edith Bastman sitoutuvat puheenalaiseen tarkoitukseen maksutta luovuttamaan tarpeellisen tonttialan niin, että tontti järjesteltynä saa arkkitehti Saarisen ehdotuksessa suunnitellun muodon ja on alaltaan vähintään 1,137 m², sekä järjestelystä tontista murtokadun puolelta maksutta luovuttamaan 2 metrin levyisen alan jalkakäytäväksi vetämällä rakennusrajan tontillepäin, kuitenkin niin että tämä ala „otetaan lukuun pihamaata laskiessa“. Tämän ohessa he sitoutuvat tonttia rakentaessaan ottamaan huomioon kadun yleisluonteen ja esteettiset vaatimukset tyylin valintaan nähden. Uhrauksista, joita tontin omistajat tekevät keskeyttämällä tonttinsa rakentamisen, minkä johdosta jo suoritettut rakennustyöt käyvät kelvottomiksi ja käytetyt kustannukset hyödyttömiksi, pyydetään lisäksi korvausta 40,000 markkaa ja vaaditaan lopuksi, että murtokadun pitää tammikuun 1 päivänä 1915 olla siinä kunnossa, että sen varrella olevilla rakennuksilla on ajokuntoinen katu sekä että, ellei niin ole laita, omistajain tulee mainitusta päivästä lähtien saada taloon „käytetylle pääomalle“ kuuden prosentin korko, kunnes katu on valmiina.

Vuorikadun talon N:o 11 omistajatar, rouva Ella Ahrenberg, ilmoittaa suostuvansa edellä mainittuun tarkoitukseen luovuttamaan tarpeellisen tonttialan sillä ehdolla, että korvaukseksi saa „vastaavan alan“ kaupungin omistamasta naapuritontista. Niinikään sitoutuu hän samoilla ehdoilla kuin edellisekin luovuttamaan alaa jalkakäytäväksi ja tonttia rakentaessaan teettämään julkisivut mikäli mahdollista „murtokatua varten ehdotettuun tyyliin“.

Tontin N:o 7, osotenumero Vuorikatu 9 omistaja, kauppias L. V. Relander sitoutuu murtokadun aikaansaamiseksi uutisrakennuksia teettäessään noudattamaan tonttiin nähden „ehdotettuja määräyksiä, mitä ulkopuoliseen rakennusrajaan tulee“, sekä rakennuttamaan julkisivut, mikäli mahdollista, murtokatua varten ehdotettuun tyyliin, minkä ohessa hän sitoutuu tonttia myydessään panemaan ehdoksi edellämainittujen sitoumusten täyttämisen.

Vuorikadun talon N:o 12 omistajattaren kanssa ei ole voitu aikaansaada sopimusta, mutta hän on ilmoittanut suostuvansa 320,000 markasta myymään mainitun tontin kaupungille.

Kaikki edellämainitut tontinomistajat, rouva Ahrenbergiä lukuunottamatta, liittivät sitoumuksiinsa sen ehdon, että murtokatukysymys on oleva ratkaistu 1913 vuoden kuluessa. Sittenmin ovat Vuorikadun tonttien N:o:jen 10 ja 11 omistajat pitäneet tarjoustensa voimassaoloajan maaliskuun 1 päivään 1915.

Herra Saarisen esityksen johdosta antoi kaupungin yleisten töiden Hallitus tässä liitteenä I seuraavan lausunnon, jossa Hallitus, asettuen myötätuntoiselle kannalle murtokadun aikaansaamiseen nähden, laskee yrityksestä koituvan kaupungin osalle kustannuksia 710,400 markkaa, josta määrästä 160,400 markkaa oli laskettu tarvittavan suunnitellun kadun tasoitukseen sekä tarpeellisten lokaviemärijohtojen teettämiseen ja kaupungin omien tonttien viereisten katuosain päällystämiseen noppakivillä asfalttiin ynnä pengermien ja portaiden laittamiseen kulkuyhteyden aikaansaamiseksi Vuorikadun pohjois- ja eteläosan välille. Vastamainitun summan jällellä oleva osa olisi kustannuksia tarpeellisen katumaan lunastuksesta ja Vuorikadun tontin N:o 14 hankkimisesta joko oston tahi pakkoluovutuksen kautta. Tähän tulisivat vielä lisäksi kaupungin välilliset kustannukset eli noin 920 m²:n laajuisen tonttialan menetys, sen johdosta että uuden kadun alaksi täytyisi uhrata osa kaupungin omistamaa Vilhonkadun tonttia N:o 1 ja että Vuorikadun tontin N:o 11 tulisi ehdotuksen mukaan saada lisäalaa 135 m², mikä otettaisiin mainitusta kaupungin tontista Vuorikadun tontista N:o 11 erotettavan ja vastaiseen murtokatuun liitettävän tonttialan korvaamiseksi. Edellä mainittuihin kaupungin välittömiin kustannuksiin 710,400 markkaan olisi Hallituksen laskelman mukaa lisättävä puheenalaisen tonttialan arvo, jonka kävisi laskeminen 200 markaksi m²:ltä. Tästä summasta olisi, niinkään 200 markan mukaan m²:ltä lukien, vähennettävä sen 200 m²:n laajuisen alueen arvo, joka herra Saarisen ehdotuksen mukaan tulisi lisäksi kaupungin omistamaan Vilhonkadun tonttiin N:o 2, joten Hallitus tuli siihen johtopäätökseen, että kaupungille koituisi murtokadusta kustannuksia umpiluvuin 854,000 markkaa, josta määrästä 144,000 markkaa edustaisi kaupunkia kohtaavaa tonttialan menetystä.

Kaupungin yleisten töiden Hallitus esitti myös tuloksen viime syyskuulla kolmena päivänä sekä Pitkälläsillalla että edellä mainitulla Vilhonkadun osalla toimitetusta jalkamies- ja ajoliikenteen laskusta ja sai siitä numerolukuja, joita kieltämättä täytyy pitää sangen suurina Helsingin kokoisessa kaupungissa. Rahatoimikamari valaisee tuonnempana näiden numerolukujen merkitystä. Lopuksi kosketteli kaupungin yleisten töiden Hallitus vastaisen kadun varrella olevain talonomistajain tarjousta että, jos katu tehtäisiin ainoastaan 14 metriä leveä, kaupunki saisi, laittaakseen kadun kumpaisellekin puolelle jalkakäytävän, käyttää siihen kustakin tontista 2 metriä, joten kadun koko leveys olisi 18 metriä eli siis likimain sama kuin kaupungin vanhemman osain leveimpäin katujen, niinkuin Aleksanterin- ja Nikolainkadun, sekä uudempain kaupunginosain lukuisain katujen. Hallitus ei kuitenkaan pitänyt tätä järjestystä tyydyttävänä, koska siitä voisi johtua riitoja kaupungin ja tontinomistajain kesken, vaan ehdotti, että kaupungille myönnettäisiin omistusoikeus koko katuleveyteen, 18 metriin, jossa tapauksessa kaupunginviranomaiset vastikkeeksi voisivat muuttamalla voimassa olevaa rakennusjärjes-

tystä suoda talonomistajille sen edun, että uuden kadun koskettamat tontit saisi rakentaa tyytemmin kuin voimassa oleva rakennusjärjestys nykyään sallii.

Esityksensä johdosta Hallitus ehdotti:

että arkkitehti Saarisen esittämä ehdotus murtokadun teettämiseksi korttelin N:o 38 halki hyväksyttäisiin;

että arkkitehti Saarisen tarpeellista tontinluovutusta varten pyytämät rahakorvaukset hyväksyttäisiin muutoin, paitsi mitä Vuorikadun tontin N:o 12 hintaan tulee, joka tontti olisi, ellei hinnanhuojistusta saada aikaan, pakkoluovutuksella hankittava kaupungin omaksi;

että voimassa olevaan rakennusjärjestykseen hankittaisiin sellainen muutos, että uuden kadun varrella sijaitsevista tonteista saisi rakentaa suuremman alan kuin mainittu rakennusjärjestys sallii;

että Vuorikatu tontin osotenumeron 14 kohdalta tasoitettaisiin uudestaan siten, että uusi katu voisi kulkea yhtä-tasaisesti; sekä

että tarpeellinen määräraha yrityksen toimeenpanoon aikanaan osotettaisiin.

Kun Rahatoimikamari syksyllä toimitettavan rahasäännön käsittelyn ja tuohon aikaan sattuneiden erinäisten asianhaarain johdosta ei saanut tilaisuutta käsitellä loppuun tätä asiaa, vielä vähemmän laatia mietintönsä lopulliseen muotoon ja kun kuitenkin erinäisten tonttien myyntitarjoukset olivat voimassa ainoastaan 1913 vuoden loppuun, teki Kamari kirjelmässä marraskuun 13 päivältä viimeksi mainittua vuotta Kaupunginvaltuustolle esityksen, että jo silloin määrättäisiin valittavaksi lisätty Kaupunginvaltuusto, jonka asiana kysymyksen lopullinen ratkaisu on, sekä lupasi hyvissä ajoin antaa lausunnon asiasta. Tämän esityksen Kaupunginvaltuusto epäsi ja asian ratkaisu lykkääntyi niin ollen kuluvaan vuoteen. Kun tarjoukset menivät umpeen 1913 vuoden päättyessä, on Rahatoimikamari keskustellut asianomaisten talonomistajain kanssa tarjousten pitentämisestä, mutta nämä keskustelut ovat rauenneet, sen johdosta että eräät tontinomistajat eivät ole suostuneet pitentämään tarjousten voimassaoloaikaa. Kysymystä arkkitehti Saarisen ehdotuksen mukaisen liikenneväylän teettämisestä korttelin N:o 38 halki täytyy sentähden pitää rauenneena.

Rahatoimikamari katsoo tässä kuitenkin olevan ilmoittaminen, että asiaa viime vuonna Rahatoimikamarissa käsiteltäessä kävi selville, että Kamarin useimmat jäsenet olisivat Kaupunginvaltuustolle esittäneet evättäväksi arkkitehti Saarisen ehdotusta, jonka toteuttamisesta kaupungilla olisi Rahatoimikamarin toimittamain laskelmain mukaan ollut välittömiä ja välillisiä kustannuksia noin miljoona markkaa.

Vastamainitusta murtokadun tuottamain kustannusten määrästä olisi vähintään 710,400 markkaa ollut suoranaista rahallista menoa, joka olisi ollut maksettava vuoden, enintään kahden kuluessa. Niinkuin tunnettu, on kaupunki osin suunnitellut, osin jo pannut alulle moniaita aivan välttämättömiä yleisiä yrityksiä, jotka kysyvät melko suuria kustannuksia. Rahatoimikamarissa sentähden pantiin kyseeseen, voiko kaupunki näin ollen kastantaa yritystä, joka tosin on hyödyllinen, mutta ei aivan välttämätön, ja jonka toteuttamisesta olisi niin suuria rahallisia menoja. Tähän kysymykseen Kamarin useimmat jäsenet katsoivat tuskin olevan muuta kuin yhden vastauksen.

Jos nyt Mikonkadun tonttien N:ojen 15 ja 17 omistajat, siihen huomattavaan etuun nähden, mikä heillä joka tapauksessa olisi ollut murtokadun aikaansaamisesta, olisivat tyytyneet vähempään korvaukseen, esimerkiksi siihen osaan Vuorikadun tontista N:o 12, mikä katualasta olisi jäänyt jällelle, ja tämän tontin omistaja olisi huojustanut hintansa 225—250,000 markkaan, mikä olisi ollut täysi korvaus talon arvosta, sekä Vuorikadun tontin N:o 11 omistajatar ollut vaatimatta minkäänlaista korvausta hänen tonttialastaan kaduksi käytettävästä alueesta, joten kaupungilla ei olisi ollut kustannuksia enempää kuin 2—300,000 markkaa, olisi kaupungilla ollut hyviä syitä käydä toteuttamaan ehdotettua liikenneväylää. Nyt ei voi muuta kuin valittaa, että arkkitehti Saarisen suurisuuntainen hanke on käynyt mahdottomaksi myötmielisyyden puutteen johdosta niiden puolelta, joilla kuitenkin olisi ollut enimmin voitettavana hankkeen toteuttamisesta.

On lausuttu että, jollei murtokatua nyt päätetä tehtäväksi, ei se vastedes ole aikaansaataavissa, ei ainakaan ilman paljon suurempia uhrauksia kaupungin puolelta, koska Mikonkadun tonteille rakennetaan kalliita taloja, joiden johdosta kadun teettäminen vastaisuudessa on mahdoton. Tämä väite lienee myönnettävä oikeaksi, mutta vaatii tietenkin tutkimaan, olisiko murtokatu muulta kuin esteettiseltä kannalta tarpeellinen.

Herra Saarinen on koettanut osottaa näin olevan laita huomauttamalla, että on välttämätöntä vähentää Vilhonkadun ylenmääräistä liikennettä, ja kaupungin yleisten töiden Hallitus on hyväksynyt hänen todistelunsa sekä etsinyt sille tukea sen liikennelaskun tuloksista, jota kolmena päivänä toimitettiin parissa puheenalaisen liikenneväylän paikassa.

Kieltämätöntä on, että keskimäärin 30,000 jalkamiestä ja noin 2,800 ajoneuvoa, joiden lisäksi tulee 720 raitiovaunua päivässä, ensi näkemältä tuntuu

viittavaan siihen, että mainitulla katuosalla on melko paljon liikaliikennettä. Ennenkuin kuitenkin hyväksyy tämän asianlaidan sen varsin tuntuvan menoerän perusteeksi, mikä murtokadun rakentamisesta kaupungille koituisi, näyttää olevan tarpeellista koettaa saada oikea käsitys siitä, onko mainitun kadun liikenne katsottava niin suureksi, että osa siitä välttämättä tarvitsisi ohjata toiseen väylään. Tähän nähden lienee oloja vertailtava osin muihin tämän kaupungin vilkasliikenteisten katujen, osin eräiden keskikokoisten kaupunkien liikenteeseen, jotta kävisi selville, minkä verran Vilhonkadun tapaiset kulkuväylät voivat liikennettä välittää ja onko muualla katsottu olevan ryhtyminen erityisiin kalliisiin toimenpiteisiin epäkohtain poistamiseksi tässä kohden. Saadakseen aikaan vertailun Helsingin muiden katujen liikenteeseen on Rakennuskonttori marraskuun 10, 11 ja 12 päivänä toimituttanut liikennelaskun Mikon-, Aleksanterin- ja Nikolainkadulla, ja on tällöin saatu selville, että näitä katuja, jotka kaikki kolme ovat Vilhonkatua leveämmät, päivittäin keskimäärin kulkee, Mikonkatua Aleksanterin- ja Esplanaatikadun välillä 1,500 ajoneuvoa, 34,600 jalkamiestä, Aleksanterinkatua Kluuvi- ja Mikonkadun välillä 968 ajoneuvoa ja 41,600 jalkamiestä sekä Nikolainkatua Senaatintorin vierellä 1,445 ajoneuvoa ja 24,765 jalkamiestä. Tästä näkyy, että jalkamiesliikenne on vilkkaampi sekä Mikon- että Aleksanterin- kuin Vilhonkadulla, jota vastoin ajoliikenne viimeksi mainitulla kadulla on suurempi.

Mitä sitten tulee vertailuun muiden kaupunkien kanssa, on tilastojulkaisuja tutkiessa huomattu, että ainoastaan kahden kaupungin, Tukholman ja Dresdenin, vuosikirjoissa on tietoja katuliikenteestä.

Kumpaisessakaan näistä ei kuitenkaan ole tietoja jalkamiesliikenteestä, vaan ainoastaan ajoneuvojen luvusta, s. o. henkilöajoneuvoista, kuormavau- nuista ja automobiileista. Tämä liikenne onkin muutoin tärkeämpi, kun on kysymys jonkin liikenneväylän liikakuormituksesta, vaikkei jalkamiesten- kään luvulla ole aivan ala-arvoista merkitystä.

Siten saatua numeroaineistoa vertaillen on tunnustettava että, vaikka Vilhonkatua, jonka ajotie on 8.85 m leveä, pidetään varsin runsaasti liikennöi- tynä, on useilla Tukholman ja Dresdenin kapeammilla kaduilla kuitenkin monin verroin vilkkaampi ajoliikenne, ilman että näissä kaupungeissa näyttää olleen erikoisen vaikeata järjestää liikenne tyydyttävällä tavalla. Että kapeita katuja voi sängen suuri yleisö kulkea järjestyksen siltä pysyessä erinomai- sena, siitä ovat todistuksena, paitsi Tukholman Lilla Nygatan ja Fredsgatan, myös eräät Kööpenhaminan n. s. Strögetin osat, likinnä Unter den Lindenä sijaitseva Berlinin Friedrichsstrassen sängen kapea osa, Parisin rue Richelieu sekä Lontoon Strand ja Fleetstreet, mainitaksemme ainoastaan eräitä tunne- tuimpia kapeita suurkaupunkikatuja. Vaikeuksien syntyminen meillä ei var- maankaan johdu ainoastaan kadun kapeudesta, vaan ehken yhtä paljon siitä

alhaisesta kannasta, jolla ajotaito sekä automobiilien ja raitiovaunujen ohjauskyky ovat pääkaupungissa.

Vaara ja haitat muutoin erittäin lyhyen (noin 120 metriä) Vuori- ja Mikonkadun välisen Vilhonkadun liikenteessä näyttävät johtuvan kadun varsin suuresta viettävyydestä (vaihtelee 1:12 ja 1:20 välillä) Mikonkatua vasten ja siitä jyrkästä kaarroksesta, mikä tälle kadulle kääntyvien ajoneuvojen on tehtävä. Tämä seikka on jo aikaisemmin ollut Rahatoimikamarin huomion esineenä, minkä johdosta Kamari maaliskuun 21 päivänä 1912 pyysi kaupungin yleisten töiden Hallituksen lausuntoa kadun levitys- ja laskemismahdollisuuksista. Hallituksen ehdotus, joka tehtiin kirjelmässä toukokuun 10 päivältä 1913 (Liite IV), rajoittui silloin kustannusten laskemiseen kadun levittämisestä lunastamalla maata Vilhonkadun talosta N:o 7 ja saman kadun tontilla N:o 5 olevan talon osia. Kustannukset tästä olisivat nousseet niin suuriksi (360,900 markkaan), että tuumasta täytyi luopua. Viime toukokuun 19 päivänä Rahatoimikamari kuitenkin antoi Hallitukselle uudeleen toimeksi tutkia, millä tavoin mainitun katuosan kävisi paneminen semmoiseen kuntoon, että kadun kaltevuuden sikäläiselle liikenteelle tuottamat haitat tulisivat poistetuiksi. Viime lokakuun 31 päivänä Hallitus antoi pyydetyn selvityksen (Liite V), jonka mukaan liikenteelle olisi edullisinta laskea katu siihen suoraan viivaan, mikä ajatellaan vedetyksi Vilhon- ja Mikonkadun kulmauksesta ensinmainitun kadun ja Vuorikadun kulmaukseen, joten puheenalaisen katuosan kaltevuus olisi enää ainoastaan 1:34. Näin tuntuva laskeminen ei kuitenkaan olisi toimeenpantavissa, koska on mahdoton nykyisiä porras- ja porttikäytäviä uudestirakentamalla pysyttää näiden ja katupinnan välinen kulkuyhteys, minkätähden Hallitus oli havainnut ainoaksi mahdolliseksi keinoksi, että katu noin 95 metrin pituudelta lasketaan keskimääräiseen kaltevuuteen 1:22, joten suurin kaivuusyvyys olisi noin 70 sm. Tässä on edellytetty, että katu laskettaisiin koko leveydeltään eikä, mikä myös olisi ajateltavissa, ainoastaan ajotien osalta, jota vastoin jalkakäytävät pysyisivät nykyisessä tasossaan ja niiden rajana laskettua ajotietä vasten olisivat tukimuurit. Viimeksi mainittu menettely ei Hallituksen mielestä voisi tulla kysymykseen niihin vaikeuksiin katsoen, joita se aikaansaisi lasketun ajotien ja ennestään olevain porttikäytävään sekä ulko- ja myymäläovien väliseen kulkuyhteyteen, samoin kuin siihenkin nähden, että kävisi välttämättömäksi katkaista ajotie portailla talojen ajoporttien kohdalta. Puheenalaisesta koko kadun laskemisesta on laskettu olevan kustannuksia 44,250 markkaa, johon summaan ei kuitenkaan ole luettu niitä korvauksia, joita talonomistajat ja myymälähuoneistojen haltijat ehkä vaatisivat laskemistyön aikana heille koituvista haitoista. Ainoastaan ajotien laskemisesta olisi kustannuksia arviolta 40,000 markkaa, joten siis erotus olisi varsin vähäpätöinen laskettiinpa katu mainitulla tavalla kokonaan tai ainoastaan ajotie. Lopuksi on kaupungin

yleisten töiden Hallitus lausunut, että tosin ei käy kieltäminen, että useinmainittu Vilhonkadun osa puheenalaisen laskemisen johdosta kävisi mukavammaksi liikennöidä, mutta että, kun kadulla sen verraten vähäisen leveyden johdosta ei ole riittävää tilaa liikenteelle eikä puheenalainen laskeminen poistaisi tätä pääasiallista haittaa, ei Hallituksen mielestä nykyään ole erittäin painavia syitä tämän työn teettämiseen.

Vastoin Hallitusta on Rahatoimikamari sitä mieltä, että mainitunlaisen laskemisen kautta puheena olevaa Vilhonkadun osaa haittaava pahin hankaluus tulisi poistetuksi ja aikaansaataisiin tuntuvaa huojennusta sen liikenteelle. Kun kuitenkin Hallituksen huomautusta, että usein mainittu Vilhonkadun osa liian vähäisen leveytensä johdosta ei suo liikenteelle riittävää tilaa, täytyy pitää oikeutettuna, on Rahatoimikamari ryhtynyt keskusteluihin Vilhonkadun tonttien N:ojen 5 ja 7 omistajien kanssa siinä mielessä, että ostamalla nämä tontit tahi osia niistä kävisi mahdolliseksi laajentaa tätä katuosaa kolme metriä pohjoiseen. Vilhonkadun talon N:o 7 omistaja, varatuomari Hjalmar Furu-hjelm, onkin ilmoittanut suostuvansa kadun levittämistä varten luovuttamaan kolme metriä leveän alueen saman kadun varrelta 125 markan hinnasta neliömetriltä eli kaikkiaan 16,250 markasta, joka tarjous on voimassa toukokuun 1 päivään 1914, sekä saman kadun varrella olevan talon N:o 5 omistaja kauppias Emil Lesch samaa tarkoitusta varten kaupungille myymään mainitun talon 900,000 markan hinnasta tai myös talon alakerrasta luovuttamaan noin kuusi metriä leveän alan 200,000 markan hinnasta, jossa tapauksessa kaupunki olisi velvollinen teettämään ja kustantamaan kaikki työt tämän talon osan laittamiseksi jalkakäytäväksi, ja on tämä tarjous voimassa joulukuun 1 päivään 1914. Vilhonkadun tontin N:o 5 pinta-ala on 2,017 m² ja mainitulle tontille teetetyt rakennukset ovat palovakuutetut 615,000 markasta. Toimitetun arvion mukaan ei kauppias Leschin mainitusta talosta ja tontista vaati-
maa hintaa käy pitäminen liiallisena. Jos Kaupunginvaltuusto katsoisi liikenneolojen vaativan laajentamaan Vilhonkatua pohjoiseen sekä laskemaan katua, nousisivat kustannukset siitä seuraaviin määriin :

Vilhonkadun tontin N:o 5 osto	Smk	900,000: —
Vilhonkadun tontin N:o 7 osan osto	„	16,250: —
Vilhonkadun laskeminen Mikon- ja Vuorikadun väliltä ..	„	44,250: —
Jalkakäytävän teettäminen Vilhonkadun tontille N:o 5 sekä arkaadiikäytävän laittaminen samalla tontilla olevan kivitalon I kerroksen alle	„	83,000: —
	<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 1,043,500: —</u>

Tämän melko suuren menoerän korvaukseksi saisi kaupunki omakseen Vilhonkadun talon N:o 5 ja voisi mainittavitta kustannuksitta käyttää sano-

tulla tontilla olevaa kivitaloa erinäisten kunnan laitosten, esimerkiksi tyttöjen ammattikoulun sijoittamiseen, joita laitoksia varten muussa tapauksessa täytyy rakennuttaa uudet talot. Näin ollen saanee kysyä, eikö mainitun talon osto osottautuisi kaupungille edulliseksi; missään tapauksessa se ei tuottaisi mainittavaa tappiota.

Muitakin, vaikei kenties täysin tekokkaita keinoja Vilhonkadun liikenteen osittaiseen poisjohtamiseen on ajateltavissa. Erityisesti huomautettakoon, että Unioninkadun laskeminen Yliopiston kirjaston kohdalta — mikä kaupungininsinöörin mielestä kävisi sanottavitta vaikeuksitta ja kustannuksitta päinsä — aivan varmaan johtaisi tähän autioon Unioninkadun osaan sen liikenteen, joka nykyään osin pitkin Nikolainkatua suuntautuu Senaatin- ja Kauppatorille, osin pitkin vilkasliikenteistä Mikonkatua kolmanteen kaupunginosaan.

Siihen nähden siis

että kysymys kadun teettämisestä korttelin N:o 38 halki on rauennut; sekä
että liikenteelle koituisi tuntuvaa helpotusta osin Vilhonkadun laskemisen ja osin sen laajentamisen johdosta, saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuusmiesten lisätyin luvuin päätettäväksi

että Vilhonkadun talo ja tontti N:o 5 ostetaan 900,000 markan hinnasta;

että 16,250 markan hinnasta ostetaan kolme metriä leveä alue Vilhonkadun tontista N:o 7 mainitun kadun viereillä;

että Mikon- ja Vuorikadun välinen Vilhonkadun osa lasketaan Rakennuskonttorin ehdotuksen mukaisesti;

että edellä mainittuihin tarkoituksiin tarpeellinen rahamäärä 1,043,500 markkaa osotetaan maksettavaksi 1911 vuoden obligatsioonilainavaroista; sekä

että varsinainen Valtuusto saa toimekseen näille päätöksille hankkia asianmukaisen vahvistuksen.

II. Konsertti- ja oopperataloasiasta

voi Rahatoimikamari näin ollen sanoa sanottavansa lyhyesti ja siis kunnioittaen esittää:

että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet antaisivat kysymyksen 2,000,000 markan suuruisen apumaksun myöntämisestä kaupungin varoista hankkeissa olevan konsertti- ja oopperatalon teettämiseen raueta.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Vastalause.

Rahatoimikamarin lausuntoihin ja ehdotuksiin esillä olevasta asiasta emme ole voineet yhtyä ja saamme sentähden esiintuoda ne näkökohdat, jotka mielestämme olisi etusijassa otettava huomioon asiaa käsitellessä.

Korttelin N:o 38 halki suunnitellun liikenneväylän tuottamista eduista ei näy olevan eri mieliä, mutta kyllä siitä merkityksestä, mikä tällä kulkuväylällä vastedes on katsottava olevan liikenteelle. Tämän johdosta on asian taloudellinen puoli, s. o. kysymys minkä verran kaupungin on uhrattava tämän ehdotuksen toteuttamiseen, käynyt keskeiseksi tässä asiassa. Rahatoimikamarin enemmistö ei ole tahtonut myöntää tämän liikenneväylän tarpeellisuudelle erikoista merkitystä eikä sentähden myöskään puoltaa sitä, että kaupunki sitoutuisi ylen suuriin uhrauksiin, jota vastoin allekirjoittaneet ovat olleet sitä mieltä että, vaikka kaupungin täytyisi käyttää tuntuviakin menoja asian ratkaisemiseen, ei kuitenkaan olisi syytä niitä välttää. Sen parempi eivät kaupungin menot, jos meidän tekemämme ehdotus saavuttaisi Kaupunginvaltuuston hyväksymisen, nousisi tässä kohden ylen suuriin määriin, niin kuin seuraavasta käy selville.

Nykyinen Vilhonkatu välittää liikennettä toiselta puolen Pitkäsillan pohjoispuolisten laajain alueiden ja Kruunuhaan pohjoisosan sekä toiselta taajaan asuttujen 4, 5, 6 ja 7 kaupunginosan kesken. Tämä liikenne on vuosi vuodelta runsaasti kasvanut, ja jo nykyään pitänee paikkansa väite, että Vilhonkatu on kaupungin enimmin liikennöityjä katuja. Samaten käynee syyllä väittäminen, että tämä katu, eli oikeammin Mikon- ja Vuorikadun rajoittama osa siitä, ei vastaa ja katsoen sen nousuun sekä siihen miten se liittyy Rautatienrajaan, vielä vähemmän tulevaisuudessa voi vastata niitä vaatimuksia, joita vuosi vuodelta kehittyvän pikaliikenteen täytyy asettaa kaupungin pääliväylille. Ja kun vastamainitun katuosan laajentaminen pohjoiseen kadun laskemisen yhteydessä, niinkuin Rahatoimikamari ehdottaa, tuottaisi liikenteelle ainoastaan vähän tahi tuskin mitään etua, mutta kyllä kaupungille menoja, on mielestämme jällellä vain yksi mahdollisuus, nimittäin arkkitehti Saarisen esittämän ajatuksen toteuttaminen. Kehitys meillä samoinkuin ulkomaidenkin suurkaupungeissa epäilemättä käy enemmän ja enemmän valtaansaavaa pikaliikennettä kohti. Tähän seikkaan ei Rahatoimikamarin enemmistö mielestämme ole pannut asianmukaista huomiota.

Niinikään on Rahatoimikamari tykkänään sivuuttanut erään seikan, jota ei kuitenkaan olisi liian vähäiseksi arvattava, nimittäin mahdollisuuden pu-

heenalaisen liikenneväylän aikaansaamisella myös yksinkertaisella ja onnistuneella tavalla uudestimuodostaa Rautatientori, niinkuin tarkemmin näkyy tämän vastalauseen oheisesta karttaluonnoksesta. Niin kauan kuin liikenne kulkee pitkin nykyistä Vilhonkatua, täytyy myös liikennettä koillisesta lounaaseen viistoon Rautatientorin poikki, olla olemassa, minkä johdosta on miltei mahdoton järkiperäisellä tavalla uudestijärjestää toria. Jos sitä vastoin murtokatu saadaan aikaan, kävisi useampiakin ratkaisuja vastamainittussa kohden esittäminen, tarkoituksenmukaisia istutuksia sijoittaminen, eikä mahdotonta olisi sekään, että melko suurta ja kieltämättä kallisarvoista tonttialaa tulisi käytettäväksi joko myytäväksi tahi kaupungin omiin tarpeisiin.

Olemme kuitenkin Rahatoimikamarin enemmistön kanssa yhtä mieltä siitä, että yksityisten talonomistajain viime syksynä tekemiä tarjouksia edelleenkin täytyy pitää liiallisina. Tähän nähden ja kun nyttemmin sitovia tarjouksia Mikonkadun tonttien N:ojen 15 ja 17 omistajilta ei ole tonttialueen myyntiin eikä luovutukseen nähden, on meistä näyttänyt olevan aika kaupungin ottaa tämä asia käsiinsä ja tekemällä tarjous kaikille talonomistajille, joiden tontteja liikenneväylän tekeminen koskisi, yrittää viimeisen kerran lopullisen sopimuksen aikaansaamista. Kaupunki voisi siten esiintyä alotteentekijänä, esittää ehdot, joita se katsoo voivansa tarjota, sekä jättää kunkin tontinomistajan harkittavaksi, ovatko tarjoukset heidän mielestään kohtuulliset.

Edellyttäen Kaupunginvaltuuston voivan hyväksyä tässä ehdotetun menettelytavan olemme koettaneet tarkemmin selvittää asian taloudellista kantavuutta ja siinä tulleet seuraaviin tuloksiin. Tässä on kenties edeltäpäin huomautettava, että ehdottamamme katusuunta eroaa vastaavasta arkkitehti Saarisen ehdotuksesta sikäli, että Vuorikadun päättyminen vastaiseen murtokatuun on järjestetty yksinkertaisemmaksi, pysyttämällä ajotie ja muodostamalla ainoastaan jalkakäytävät uudestaan. Sen ohessa on kadun suuntaa hiukan muutettu, niinkuin käy selville edellä mainitusta karttaluonnoksesta, joten saavutetaan toiselta puolen se etu, että kaupungin tarvitsee vähemmän luovuttaa käytettävää tonttialaa kaduksi, ja toiselta puolen että Vuorikadun tontin N:o 11 omistajan tarvitsee luovuttaa tuntuvasti vähemmän tonttialastaan samaan tarkoitukseen.

Vuorikadun tontti N:o 12 on pinta-alaltaan 1,316 m² ja siinä on osin kivi- ja osin puurakennuksia. Arvioidessa on sen arvoksi pantu noin 250,000 markkaa. Tontin omistajatar lienee tosin ajatellut jonkin verran korkeampaa hintaa, 280,000 markkaa. Meidän mielestämme ei kuitenkaan ole syytä ehdottaa hyväksyttäväksi 250,000 markkaa korkeampaa tarjousta.

Vuorikadun talon N:o 10 omistajain kanssa olisi tehtävä sen suuntainen sopimus, että he luovuttaisivat kaupungille 343 m² tonttialaa ja saisivat siitä korvaukseksi 40,000 markkaa ynnä 79,5 m² tonttialaa. Vastamainittuun summaan on myös luettu korvaus talonomistajille siitä, että heidän ei ainoastaan

ole täytynyt keskeyttää jo aloittamaansa uutisrakennustyötä, vaan myös purkaa osa aloitettua rakennusta.

Vuorikadun tontin N:o 9 omistaja luovuttaisi 14,5 m² tonttialaa, mutta saisi kaupungilta sijaan 15,5 m².

Vuorikadun tontista N:o 11 murrettaisiin erilleen 196 m²:n laajuinen ala ja korvaukseksi tästä tarjottaisiin omistajalle 73,5 m² tonttialaa. Voisi näyttää siltä kuin tulisi maksettavan korvauksen olla suurempi, mutta tässä on myös otettava huomioon se tuntuva arvonnousu, minkä puheenalainen tontti ehdottomasti saisi murtokadun aikaansaamisen johdosta.

Siitä 698 m²:n laajuisesta Mikonkadun tontin N:o 15 alasta, mikä käytettäisiin kaduksi, ei olisi maksettava korvausta, koska mainitun tontin omistaja murtokadun johdosta saavuttaa erinäisiä etuja, joista erittäin mainittakoon, että tontin saisi kulmatonttina rakentaa yhteen saman kadun tontin N:o 13 kanssa ja nämä molemmat tontit käyttää tuntuvasti tarkemmin, kuin jos murtokatua ei saataisi aikaan. Kun kuitenkin arkkitehti Saarinen on Mikonkadun tonttien N:ojen 13 ja 17 omistajan, toiminimi Rob. Huberin kanssa sopinut siitä että, jos murtokatu saadaan aikaan, toiminimi Huber hänelle korvaa ne tuntuvat kustannukset, joita hänellä on ollut erinäisistä tämän asian alustavista selvityksistä, on meistä näyttänyt oikeudenmukaiselta, että kaupunki korvaa ne 30,000 markalla.

Mikonkadun tontin N:o 17 omistajatar suostunee myymään omistamansa 1,962 m²:n laajuisen tontin 870,000 markasta. Tontin ja rakennusten perinpohjainen arvioiminen kuitenkin on, erittäinkin rakennusten kuntoa silmälläpitäen, osottanut, että 800,000 markan hintaa täytyy pitää täytenä korvauksena, joten kaupungin taholta ei olisi tehtävä korkeampaa tarjousta.

Edellä mainittuihin menoihin tulevat lisäksi kaduntasoituskustannukset, Rakennuskonttorin laskelmain mukaan 161,000 markkaa, sekä Vuorikadun järjestämiskustannukset, enintään 20,000 markkaa. Sekalaisiin menoihin, niin kuin lainhuudatuskustannuksiin, karttamerkkeihin ynnä muuhun tarvitaan 10,000 markkaa.

Lisäksi lienee huomattava, että Vuorikadun tonttien N:ojen 12 ja 14 välillä olisi toimitettava pieni rajanjärjestely (7 m²), joista ei kaupungille koituisi erityisiä menoja. Lopuksi on mainittava ne välilliset kustannukset, joita syntyy siitä, että kaupunki Vilhonkadun uuden suunnan johdosta menettäisi Vilhonkadun varrella olevista tonteistaan kaikkiaan 673,5 m²:n tonttialan, joka käytettäisiin kaduksi. Laskien ykköshinnaksi 200 markkaa m²:ltä, jonka hinnan kaupunki on näistä maa-alueista maksanut, olisi tämä tappio 134,700 markkaa. Mutta tämän välillisen menon korvaisi 217 m²:llä laajentunut tonttiala ja se maa-arvon kohoaminen, mikä epäilemättä tulee kaupungin tämän kadun varrella olevain, myytäväksi käytettävään tonttien osaksi.

Meidän ehdotuksemme mukaan olisivat kaupungin menot niinmuodoin seuraavat:

Vuorikadun tontin N:o 12 osto.....	Smk	250,000: —
Mikonkadun „ „ 17 „	„	800,000: —
Korvaus Vuorikadun tontin N:o 10 omistajille	„	40,000: —
S:n Mikonkadun tontin N:o 15 omistajille erinäisistä val- mistelutöistä	„	30,000: —
Kaduntasoituskustannukset	„	161,000: —
Vuorikadun järjestämiskustannukset ja sekalaista	„	30,000: —
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>1,311,000: —</u>

Näitä melko suuria menoja kuitenkin vastaavat tuntuvat tulot. Niinpä on jo olemassa erään konsortsion tarjous, jonka mukaan maksettaisiin 800,000 markkaa niistä Vuorikadun tontin N:o 12 ja Mikonkadun tontin N:o 17 osista, 624 ja 1,208 m²:stä, mitkä näistä tonteista olisi jälellä, sittenkun murtokatua varten tarpeellinen ala on erotettu. Tässä on kuitenkin mainittava, että sanotun ostotarjouksen mukaan 100,000 markkaa maksettaisiin käteisellä ja loput aikaisemmin voimassa olevain tontinmyyntiehtojen mukaan, eli 7 %:n vuotuismaksulla, josta 5½ % olisi korkoa ja 1½ % kuoletusta. Kaupungin kokonaismenot nousisivat siten 511,000 markkaan, minkä ohessa kaupungin täytyisi ensimmäistä kiinnitystä vastaan myöntää 700,000 markan laina 5½ %:n korolla. Liikennekannalta tarjoutuviin huomattaviin etuihin nähden ja silmälläpitäen mahdollisuuksia Rautatien torin tyydyttävän uudestijärjestelyn aikaansaamiseen vastaisuudessa ei tämä tosin melko suuri meno ole meistä näyttänyt saavan estää asiaa ratkaisemasta esittämäämme suuntaan.

Jos jokin talonomistaja syystä tai toisesta ei hyväksyisi tätä Kaupunginvaltuuston tarjousta, olisi Rahatoimikamarin siitä ilmoitettava sekä Valtuuston muille talonomistajille tekemät tarjoukset katsottava peruutetuiksi ja asia kokonaisuudessaan rauenneeksi.

Edellä esiintuomillaan perusteilla saavat allekirjoittaneet ehdottaa Kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin päätettäväksi

että Rahatoimikamari, edellyttäen kaikkien talonomistajain, joita suunniteltu murtokatu koskee, hyväksyvän tämän johdosta tarpeellisen kaupunginasemakaavanmuutoksen siitä johtuvine rajanjärjestelyineen, valtuutetaan 250,000 markan hinnasta ostamaan Vuorikadun tontti N:o 12 ja 800,000 markan hinnasta Mikonkadun tontti N:o 17 korttelissa N:o 38;

että Rahatoimikamari, sittenkun asianmukainen kaupunginasemakaavan muutos on hankittu, valtuutetaan myymään kadunjärjestelyn tapahduttua jällellä olevat viimeksi mainittujen tonttien osat 800,000 markan hinnasta sekä muutoin edellä mainituin ehdoin;

että 1911 vuoden obligatsioonivaroista osotetaan 1,311,000 markkaa murtokadun aikaansaamiseksi; sekä

että varsinainen Kaupunginvaltuusto saa toimekseen hankkia näille päätöksille asianmukaisen vahvistuksen.

Tämän lisäksi päättäneen varsinainen Kaupunginvaltuusto

antaa kaupungin yleisten töiden Hallituksen toimeksi laatia ja Kaupunginvaltuustolle lähettää kaupunginasemakaavan muutosehdotuksen kaksin kappalein.

Mitä taas tulee kysymykseen apurahan myöntämisestä konsertti- ja oopperatalon rakentamiseen, esitämme että Kaupunginvaltuusto, lausuntoa asiasta antamatta, päättäisi

ettei esitys nykyään aiheuta toimenpidettä.

Helsingissä, helmikuun 26 päivänä 1914.

Kaarlo Ignatius.

Julius Stjernvall.

Karl Lindahl.

HELSINGIN KAUPUNGIN
YLEISTEN TÖIDEN HALLITUS

*Helsingissä,
lokak, 3 p:nä 1913.*

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 309.

Sittenkun arkkitehti E. Saarinen oli uudistanut aikaisemmin tekemänsä, mutta taloudellisten näkökohtain johdosta huomioon ottamatta jätetyn ehdotuksen keskikaupungin ja Pitkäsillan pohjoispuolella sijaitsevain kaupunginosain välisten liikenneolojen järjestämiseksi, ehdottaen tehtäväksi murtokadun tämän oheisen piirustuksen mukaisesti, josta näkyy mainitun kadun suunta ja ne maa-alueet, mitkä tarkoitusta varten täytyisi kaupungille hankkia, on Rahatoimikamari lähetepäätöksellään viime syyskuun 22 päivältä vaatinut Hallituksen kirjallista lausuntoa asiasta.

Tätä täyttääkseen saa Hallitus, palauttaen lähetekirjat ja edellä mainitun piirustuksen, kunnian mainita seuraavaa:

Kun puheenalainen ehdotus ensi kerran tehtiin ja oli Hallituksen lausunnon esineenä, ei Hallitus voinut sitä puoltaa hyväksyttäväksi asianomaisten talonomistajain vaatimiin, Hallituksen mielestä kohtuuttoman suuriin korvausmääriin nähden; ja oli Hallituksen käsitys että, jos mieli ajatella yrityksen toteuttamista, olisi tontinomistajain tingittävä vaatimuksistaan, niin että kokonaiskustannukset alenisivat 600,000 markan vaiheille.

Arkkitehti Saarisen uudistetusta ehdotuksesta näkyy, että nämä näkökohdat olivat pääasiassa oikeat. Jonkin verran muuttamalla ehdotetun kadun suuntaa siten, ettei se koskisi niihin tontteihin, joiden omistajat olivat tehneet runsaimmat vaatimukset, sekä onnistuttuaan tuntuvassa määrässä tinkimään muidenkin tontinomistajain vaatimuksista on arkkitehti Saarinen voinut näyttää, että kadun kävisi teettäminen pääasiallisesti Hallituksen aikaisemmin mainitseamalla summalla ja että, jos puheenalaisen kadun varrella sijaitsevain, kaupungille kuuluvain tonttien arvonnousu otetaan huomioon, kustannukset olisivat pienemmätkin kuin mitä Hallitus alkuaan oli pitänyt kohtuullisena. Käymättä kuitenkaan likemmältä tarkastelemaan viimeksi mainittuja mahdollisuuksia, jotka epäilemättä toteutuvat, jos ehdotus pannaan toimeen, katsoo Hallitus tässä yhteydessä ainoastaan olevan käsitteleminen ehdotuksen toteuttamismahdollisuuksia ja sen toteuttamisesta johtuvia kustannuksia.

Arkkitehti Saarisen ehdottaman uuden katusuunnan mukaan koskettaisi

murtokatu Vuorikadun tontteja osotenumeroja 10 ja 12 sekä 9 ja 11 ja Mikonkadun tontteja N:oja 15 ja 17. Tämän lisäksi koskettaisi uusi katu välillisesti Vuorikadun tonttia N:o 14 sikäli, että katua olisi pitkin tontin koko julkisivuviertä hiukan laskettava nykyisestäään, minkä ohessa on otettava huomioon että, vaikkei arkkitehti Saarinen ole sitä pitänyt tarpeellisena, vähäinen osa, noin 7 m², tontin kaakkoiskolkasta olisi pakkolunastettava katua varten.

Ensinmainittujen tonttien omistajat ovat katua varten tarpeellisen alan luovuttamisesta vaatineet:

Vuorikadun N:o 10 omistaja	Smk	40,000: —
” ” 12 ”	”	320,000: —
Mikonkadun N:ojen 15 ja 17 omistaja	”	190,000: —
	eli kaikkiaan Smk	550,000: —

Tämän lisäksi ovat Aktiebolaget Rob. Huber ja Aktiebolaget Mikaelsgatan 19 vaatineet, että Vuorikadun tontista N:o 12 järeälle jäävä osa korvauksetta yhdistettäisiin Mikonkadun taloon N:o 19.

Edellä mainittuihin maanlunastuskustannuksiin on vielä lisättävä ne menot, joita kaupungilla olisi vastaisen kadun tasoituksesta, pengermäin ja portaiden laittamisesta kulkuyhteyden aikaansaamiseksi Vuorikadun etelä- ja pohjoisosain kesken, mainitun kadun tarpeellisesta laskemisesta tonttien osotenumerojen 14 ja 11 viereltä sekä kaupungin omain tonttien viereisten katuosain päällystämistä noppakivillä asfalttiin ynnä tarpeellisten viemärijohdojen rakentamisesta, josta kaikesta on laskettu olevan kustannuksia 160,400 markkaa, lukuunottamatta kenties tarpeellisten uusien vesi- ja kaasuputkien kustannuksia.

Kaupungin välittömät menot olisivat siten 710,400 markkaa. Tässä on kuitenkin myös otettava huomioon välilliset kustannukset eli se tonttialan, noin 920 m²:n, menetys, mikä syntyisi osin sen johdosta, että uusi katu täyttäisi osan kaupungin omistamaa Vuorikadun tonttia N:o 13, osin sen johdosta että saman kadun tontille osotenumero 11 olisi ehdotuksen mukaan annettava alanlisäystä 135 m² kaupungin tontista sen tonttialan korvaukseksi, mikä Vuorikadun tontista N:o 11 tarvittaisiin vastaista murtokatua varten.

Toiselta puolen olisi myös huomattava, että kaupungin omistama tontti Vilhonkadun osotenumero 2 saisi lisäystä lähes 200 m², mikä 200 markan mukaan neliömetriltä laskien edustaa noin 40,000 markan rahamäärää.

Jos siis otetaan huomioon kaupungilla yrityksen toimeenpanosta olevat sekä välittömät että välilliset menot, olisi suunnitellun liikenneväylän aikaansaamisesta kustannuksia umpiluvuin 854,000 markkaa, josta määrästä 144,000 markkaa edustaisi kaupunkia kohtaavaa tonttialan menetystä.

Näin ollen käynee kenties epäileminen, olisiko Hallituksen puollettava yritystä. Mutta sittenkun Hallitus toimittamalla liikennelaskun Vilhon- ja Mikonkadun kulmauksessa sekä Pitkälläsillalla oli todennut, että mainituista kohdista kulki 25,400 henkeä syyskuun 25 päivänä, 27,300 henkeä seuraavana päivänä sekä 38,400 henkeä lauantaina saman kuukauden 27 päivänä, ajoneuvojen luvun ollessa mainittuina päivinä kunakin 2,600, 2,750 ja 3,026, raitiovaunuja lukuunottamatta, ja vastaava liikennemäärä oli syyskuun 26 päivänä Pitkälläsillalla 46,650 jalkamiestä ja 4,748 ajoneuvoa, on Hallitus varmistunut siinä vakaumuksessaan, että tämä sangen huomattava Pitkälläsillalta länteen suuntautuva liikenne ehdottomasti vaatii sekä lisäämään mainittua siltaa ja Rautatientoria yhdistävään katujen lukua että myös järjestämään liikenneväylän, joka mukavuuden ja luonnollisen suunnan puolesta vastaa liikenteen vaatimuksia. Kun arkkitehti Saarisen esittämä ehdotus epäämättömästi tarjoo mahdollisuuden tämän liikennekysymyksen ratkaisuun tavalla, joka näyttää voivan tyydyttää suuriakin vaatimuksia keskuusliikenteen parantamiseen nähden, katsoo Hallitus olevan puoltaminen ehdotusta, kuitenkin huomauttaen että, koska Vuorikadun tontin N:o 12 omistajan pyytämä korvaus tontista kokonaisuudessaan tuntuu liialliselta, olisi koetettava saada vaatimusta huojistetuksi taikka myös tontti hankittava kaupungille pakkoluovutusmenettelyä noudattamalla.

Hallituksella ei ole aihetta esiintuoda mainittavampia muistutuksia puheenalaisen ehdotuksen muita kohtia vastaan, mutta katsoo kuitenkin olevan kiinnittäminen huomiota erääseen arkkitehti Saarisen mainitsemaan seikkaan, joka voi jossain määrin vaikuttaa yrityksen toteutettavuisuuteen.

Asianomaiset tontinomistajat ovat nimittäin panneet ehdoksi, että katu-alaksi käytettävä tonttipinta ei saisi olla 14 metriä leveämpi, samalla kun he toiselta puolen ovat ilmoittaneet myöntävänsä kaupungille oikeuden käyttää 2 metriä kunkin tontin alasta jalkakäytävään laittamiseen kadun kumpaisellekin puolelle, joten liikenteen käytettävänä oleva katuleveys olisi kaikkiaan 18 metriä. Kun tuollainen järjestely kuitenkin kenties aiheuttaisi hankauksia kaupungin ja asianomaisten tontinomistajain kesken, ei näy olevan syytä hyväksyä ehdotettua sopimusta, vaan tulisi kaupungin saada täysi omistusoikeus koko katuleveyteen, 18 metriin, jossa tapauksessa kaupunginviranomaiset vastikkeeksi voisivat voimassa olevaa rakennusjärjestystä muuttamalla vakuuttaa talonomistajille sellaisen edun, että uuden kadun koskettamat tontit saisi rakentaa tyytemmin kuin mitä voimassa oleva rakennusjärjestys nykyään sallii.

Edellä esittämänsä näkökohtain perusteella saa Hallitus kunnioittaen ehdottaa:

että arkkitehti Saarisen ehdottama, korttelin N:o 38 puhkaiseva murtokatu hyväksyttäisiin rakennettavaksi;

että arkkitehti Saarisen pyytämät tontinkorvaukset hyväksyttäisiin muutoin, paitsi mitä tulee Vuorikadun tonttiin N:o 12, joka olisi, ellei sen hintaa huojisteta, pakkoluovutuksella hankittava kaupungin omaksi;

että voimassa olevaan rakennusjärjestykseen hankittaisiin sellainen muutos, että uuden kadun varrella olevista tonteista saa rakentaa suuremman alan kuin mainittu rakennusjärjestys sallii;

että Vuorikatu tontin N:o 14 viereltä tasoitettaisiin uudestaan, niin että uudelle kadulle saataisiin aikaan yhtätasainen pintalinja; sekä

että tarpeellinen määräraha yrityksen toteuttamiseen aikansa osotettaisiin.

Mitä vihdoin tulee arkkitehti Saarisen ehdotukseen konserttitalon rakennuttamisesta kaupungin apuvaroilla puheenalaisen uuden kadun toiselle kulmatontille, ei Hallitus katso olevan fässä yhteydessä siitä antaminen lausuntoa.

G. Idström.

A. L. von Knorring.

Rahatoimikamarille.

Keskikaupungin ja Pitkäsillan pohjoispuolisten kaupunginosain välisten liikenneolojen järjestäminen on osottautunut pulmalliseksi kysymykseksi. Suurin osa kaupungin asutusta ja teollisuutta varten varatuista maista sijaitsee Pitkäsillan pohjoispuolella, joten sillä taholla on odotettavana runsasta väkiluvun kasvamisesta. Tietenkin on tänne ajan oloon syntyvä uusia keskukusia, ja tämä seikka on kenties jossain määrin tasoittava edellä mainittua liikennettä, mutta yhdysliikenne emäkaupungin kanssa on kuitenkin aina pysyvä vilkkaana ja todellinen liikennemäärä on aina kohoamistaan kohoava. Kaukonäköisen kaupunginasemakaavapolitiikan on sentähden ajoissa ryhdyttävä toimiin liikenneväyläin parantamiseksi, jotta ne haitatta voivat vastaanottaa lisääntyvän kuormituksen. Lisäksi on huomattava, että nopeus on tulevaisuuden tunnussana, sillä meilläkin pääsevät automobiilit yleisempään käytäntöön ja nämäkin puolestaan vaativat parannettuja liikenneväyliä.

Puheenalaisen liikenteen aikaisemmat väylät, Unioninkatu ja Nikolainkatu, lienevät jo tuomitut kelvottomiksi välittämään vilkkaampaa liikennettä. Sitä paitsi on kaupungin keskus entistä enemmän siirtynyt länteen ja on sentähden liikenteessäkin tapahtunut vastaava siirtyminen.

Saattaakseen tämän mahdolliseksi on kaupunki teettänyt Kaisaniemen kaakkoiskolkan poikki kulkevan ja Vilhonkatuun päättyvän uuden kadun. Valitettavasti on Vilhonkatu vähäisen leveytensä ja epäsuotuisan nousunsa johdosta varsin sopimaton välittämään runsasta liikennettä, ja lisäksi tulee, että sen ja Rautatientorin yhtymäkohta on aivan hengenvaarallinen paikka. Siinä sattuneet lukuisat tapaturmat todistanevat tämän selvästi. Aikaisemmin ehdotettu mainitun kadun laajentaminen ja tasoittaminen ei paljon korjaisi epäkohtia eikä suinkaan vastaisi niitä runsaita kustannuksia, joita tuollaisesta toimenpiteestä olisi.

Tosin kävisi määräyksiä antamalla ja eri liikennejärjestelmät eri kaduille erottamalla tätä liikennettä jossain määrin järjestäminen, mutta siihen tarvitaan sopivia ohjausväyliä. Niitä taas on esillä olevassa tapauksessa vaikea aikaansaada, ainakin semmoisia, jotka eivät pakottaisi liikennettä pitkille kiertoteille ja siten vaikuttaisi ehkäisevästi yhdysliikenteeseen.

Puheenalaisten liikenneolojen parantamiskeinona kajastaa mielessä Kaisaniemen halki kulkeva väylä. Sellaista katua varten on valittavana kolme vaihtoehtoa:

1) Katu, joka jatkuu Elisabetinkadulta ja läntisessä suunnassa kulkee Kasvitieteellisen tarhan eteläpuolitse.

2) Katu, joka kulkee Kaisaniemen halki pohjoisesta etelään ja on sillalla yhdistettynä Siltasaareen. Tämä silta olisi lähes kaksi vertaa pitempi nykyistä Pitkääsiltaa ja maksaisi suuria summia.

3) Katu, joka Kaisaniemen halkaistuaan kulkisi edelleen pitkin levitetyn rautatiepenkereen viertä raiteen suuntaisesti ja päättyisi Eläintarhaan. Täällä kuitenkin kävisi vaikeaksi löytää sopivaa liittymiskohtaa johonkin liikennekatuun, ellei toimeenpanna laajaperäisiä järjestämistöitä.

Kaikki tässä mainitut kolme vaihtoehtoa osottautuvat kuitenkin sopimattomiksi liikenteen välittäjiksi. Paitsi että ne puhkaisemalla Kaisaniemen riistäisivät puistolta sen rauhallisen luonteen, mikä sillä tulisi olla perinnäistä, käyvät ne pituutensa johdosta sangen kalliiksi sekä päättyvät kaikki ahtaan Teatterikujaan. Tätä katua, joka on Vilhonkatua tuntuvasti kapeampi, ei käy laajentaminen, sillä sitä piirittävät Kansallisteatteri ja rautateiden Hallintorakennus. Rautatien ja Kaisaniemen välinen Mikonkadun osa ei voi edellämainitun puiston halki kulkevan kadun jatkoksena tulla kysymykseen, kun se, paitsi että on tehty kahteen eri tasoon, Rautatien yhteydessään Vilhonkadun ristiliikenteen johdosta nykyisestäänkin huonontaisi tämän kohdan liikenneoloja.

Lisäksi on ajateltavissa vastainen tie kulkevaksi Eläintarhan puistoista Töölön kaupunginosaan ja sieltä pitkin Läntistä Viertotietä nykyiseen kaupunkiin. Täten joutuisi mainittu liikenne kulkemaan pitkän mutkan, ja kaupungin asemakaavateknilliseltä kannalta olisi epäviisasta johtaa liikennettä tuollaiseen suuntaan, koska siten kuormitus, joka oikeastaan kuuluu kaupungista koilliseen vievälle tielle, siirtyisi luoteispuoliselle tielle ja aikaansaisi epäterveellisiä liikenneoloja.

Hyvän johtotien aikaansaamiseksi useinmainitulle liikenteelle on otettu puheeksi Mikon- ja Vuorikadun välisen asuntokorttelin puhkaiseminen sopivan kadun paikaksi. Tämän aatteen toteuttaminen olisi pulman onnellisin ratkaisu ja siten saisimme luonnollisen ja mukavan jatkoksen Kaisaniemen kaakokoiskolkan poikki aikaisemmin tehtyyn katuun.

Kaupunginvaltuuston viime talvena käsitellessä tätä esitystä evättiin se niiden runsaiden kustannusten johdosta (lähes 1,5 miljoonaa), joita sen toimeenpanemisesta koituisi. Ettei puheena oleva katu ainoastaan ollut toivottava, vaan tarpeellinenkin, sen lienevät kyllä kaikki oivaltaneet, ja että se sitäpaitsi olisi kaupungin kaunistukseksi, oli niinkään ilmeistä.

Asian saatua tämän kielteisen päätöksen Kaupunginvaltuustossa aikoi A. B. Rob. Huber ryhtyä Mikonkadun varrella oleville tonteilleen rakennuttamaan kauan hankkeissa ollutta uutisrakennusta, jonka piirustukset minä olin

aikaisemmin laatinut. Kun kuitenkin tämä seikka samoin kuin sekin tosiasia, että Vuorikadun tontin N:o 10 omistajat jo olivat ryhtyneet teettämään uutisrakennusta tontilleen, olisi kaikiksi ajoiksi ehkäisyt mainitun murtokadun aikaansaamisen, päätin minä omasta alotteestani ja omalla vastuullani käydä uudelleen käsiksi asiaan ja siten koettaa pelastaa ainoan hyväksyttävän tilaisuuden koillisen laskutien aikaansaamiseen. Tähän oli minulla sitä enemmän syytä, kun hyvin käsitin, että ne tontinomistajat, jotka luovuttisivat maata tätä katu varten, ainoastaan hyötyisivät asiasta ja sentähden hyvinkin voisivat tinkiä vaatimuksistaan.

Minun ei ole onnistunut saada Vuorikadun tontin N:o 14 omistajatarta rupeamaan minkäänlaisiin sopimuksiin, minkätähden minun on ollut pakko suunnata murtokatu toisin kuin aikaisemmin oli aikomus. Tällä keinoin olen välttänyt vastamainitun tontin. Se vähäinen tontin kolkka, mikä luovutettaisiin jalkakäytäväksi, on vastedes, kun tontille rakennetaan kivitalo, järjestettävissä vetämällä rakennusrajaa sisäänpäin. Tässä voi noudattaa samaa menettelytapaa, jota olen ehdottanut käytettäväksi muihin tontteihin nähden.

Kadun nykyisen suunnan muodostamaa kaartaa perustelee hyvin murtokadun ja ylempänä sijaitsevan Vuorikadun jalkamiesliikennettä välittävä porraslaite. Viimeksi mainitulla kadulla ei ole minkäänäköistä kauttakulkevaa ajoliikennettä eikä siis mikään estä tuollaista laitetta tekemästä. Nämä portaat, jotka, paitsi että ne tarjoavat tilaisuutta vaihtelevan ja esteettisen kaupunkikuvan aikaansaamiseen, ovat myös omansa kohottamaan nykyään varsin huono-osaisen Vuorikadun arvoa ja vetävät etäällä sijaitsevat Vuorikadun tontit likemmäksi keskeistä liikennekatua sekä raitiotieaseman vierelle.

Murtokadun olen suunnitellut yhtä leveäksi kuin kaupungin aikaisemmin Kaisaniemen kaakkoiskolkan poikki teettämä katu on, joten se on yhtä leveä kuin esimerkiksi Aleksanterinkatu, nimittäin 18 metriä. Tämän leveyden täytyy riittää runsaampaankin pikaliikenteeseen, kun saamme tyynesti kulkevan liikenneväylän, jossa ei ole minkäänlaisia liikenneeristeyksiä Unioninkadun ja Rautatien välisellä osalla. Kadun teoreettisen leveyden olen tosin ehdottanut ainoastaan 14 metriksi saadakseni paremman taloudellisen tuloksen, mutta jos murtokadun molemmilla laidoilla olevain tonttien rakentamisen ehdoksi pannaan, että julkisivut on vedettävä 2 metriä sisään tontinrajasta ja että siten saatu ala on luovutettava kaupungille jalkakäytäväksi, saamme käytännössä 18 metriä leveän kadun. Tämä 2 metrin levyinen jalkakäytäväksi luovutettu tontinosa luettaisiin tonttia käytettäessä rakentamattomaksi alaksi. Tuloksena tällaisesta menettelystä olisi ainoastaan että tontit rakennettaisiin jonkin verran tyytemmin. Tämä taas voi hyvin käydä päinsä aikaansaamatta minkäänlaisia epäkohtia, koska leveä katu tarjoaa runsasta tilaisuutta valon ja ilman saantiin sekä suurin osa tonteista käytettäisiin liiketalojen paikaksi.

Niiden tontinomistajain kanssa, joiden tontteihin murtokatu koskettaisi, olen tehnyt seuraavat sopimukset:

Vuorikadun tontin N:o 11 omistajatar luovuttaa maata kaduksi ja saa sijaan vastaavan alan kaupungin omistamasta pohjoispuolisesta naapuritontista.

Vuorikadun tontin N:o 9 omistajatar sitoutuu teettäessään uutisrakennuksia kivistä noudattamaan tontille ehdotettuja ulkoisia rakennusrajoja.

Vuorikadun tontin N:o 10 omistajat luovuttavat maata kaduksi. Kun he kuitenkin jo ovat panneet tuntuvia kustannuksia alotettuun uutisrakennukseen ja heille nyt ehdotetun uudestijärjestelyn johdosta koituisi tappioita, vaativat he korvausta 40,000 markkaa. Tätä ei käy pitäminen liiallisena, varsinkin kun valmiiden töiden joukossa on kaduksi luovutettavalla tonttialalla toimeenpantuja louhimistöitä.

Mikonkadun tontinomistajat A. B. Rob. Huber sekä A. B. Mikaelsgatan 19 luovuttavat maata kaduksi sitä vastaan, että korvaukseksi saavat järjestelystä jällelle jääneen osan Vuorikadun tonttia N:o 12 sekä käteistä 190,000 markkaa. Korvausvaatimus ei perustu kaduksi luovutettavan tonttialan laajuuteen, vaan johtuu siitä, että tontinomistajain täytyy puheenalaisen murtokadun aikaansaamiseksi ostaa Mikonkadun tontti N:o 17 ja siitä maksaa ylen kallis hinta sekä ryhtyä suuriin rakennusyrytyksiin. On syytä pelätä, että he tonttiarvon kohoamisesta huolimatta, sen johdosta että tähän paikkaan syntyy lukuisia uusia huoneistoja, joutuvat muutaman vuoden kestävänsä tukalia vuokraoloja ja siten kärsimään tappioita. Tätä ajatellen käynee vastamainittujakin ehtoja pitäminen säännöllisinä ja kaupungille edullisina.

Vuorikadun tontin N:o 12 omistajatar vaatii tontistaan 320,000 markkaa. Tämä hinta on liian kallis, sillä omistajalle edullisen arvion mukaan on tontin hinta enintään 250,000 markkaa. Puheenalaisen tontin laadun ja aseman johdosta on sen hinta helposti määrättävissä, ja kaupungilla on tilaisuus käyttää pakkolunastusoikeuttaan, ellei se onnistuisi välittömällä keskusteluilla saamaan hintaa huojustetuksi.

Taatakseni suunnitellulle kadulle rakennustaiteellisesti eheän leiman, niin että se osaltaan olisi kaupungin kaunistuksena, olen minä kadun kaikkia julkisivuja varten ehdottanut yhteistä tyyliä sekä saanut tontinomistajilta sitoumuksen, että he rakennuttavat talonsa tämän ehdotuksen mukaisesti. Täten ei ainoastaan saavutettaisi sitä, että puheenalainen katu saisi yhtenäisen arkkitehtuurin. Näyttämällä tämä esimerkki saataisiin yleisö käsittämään tuollaisen menettelyn edut, joten estettäisiin asuttaviksi luovutetuissa uusissa kaupunginosissa käyttämästä yhtä monenkirjavaa rakennustapaa kuin näemme käytetyn kaikkialla jo valmiiksi rakennetuissa kaupunkimme osissa.

Vilhon- ja Unioninkadun välille aikaisemmin rakennetun liikenneväylän molemmilla puolin sijaitsevista kaupungin omistamista tonteista menisi osa

kadun järjestämiseen. Siten niiden nykyinen pinta-ala vähenisi noin 500 m²:llä. Sen sijaan voi kaupunki laskea hyväkseen murtokadun aikaansaaman tonttien arvonnousun. Tämä katu suo kaupungin liikekeskustalle tilaisuuden luonnolliseen kehittymiseen pohjoista kohti, ja kun sitä paitsi kadun varrelle suunnitellut uutisrakennukset heti teeteettäisiin ja tänne niinmuodoin piankin syntyisi vilkas kauppapaikka sekä kaupungin tontit saisivat liiketonttien luonteen, voi tämä arvonnousu olla tuntuva. Tätä edistää sekin, että tontit järjestelyn tapahduttua tulevat muodoltaan edullisemmiksi rakentaa. Jos laskemme tämän arvonnousun esimerkiksi 60 markaksi m²:ltä, saamme alan vähenemisestä huolimatta 200,000 markan suuruisen arvonnousun. Tämä nousu jäisi ainakin suurimmaksi osaksi syntymättä, jos Vilkonkatu, vaikkapa laajennettunakin, edelleen olisi ainoana liikenneväylänä, sillä sen edellytykset liikekadun arvoon pääsemiseen ovat vähäiset.

Jos nyt ehdotettu murtokatu tehdään, on säännöllinen liikenne kaupungin keskiosain ja Pitkänsillan pohjoispuolisten osain välillä oleva kaikiksi ajoiksi turvattu. Luonnollisestikin on se liikenne, joka nykyään kulkee viistoon Rautatientorin poikki, suuntautuva torin eteläpuoliskolle. Toria ta-soitettaessa ja kaunistaessa on tästä seikasta oleva suurta etua.

Oheen pannen eri tontinomistajain antamat sitoumukset sekä asian valaismiseksi käytettävänäni olevan aineiston pyydän kunnioittaen Rahatoimikamaria ottamaan asian uudelleen käsiteltäväksi sen uudessa vaiheessa.

Hvitträskissä, syyskuun 20 päivänä 1913.

Eliel Saarinen.

Rahatoimikamarille.

Kysymys nykyaikaisen konserttitalon aikaansaamisesta Helsinkiin on kauan ollut päiväjärjestyksessä. Alussa oli kysymys ainoastaan konserttitalon aikaansaamisesta, mutta sittemmin ovat vaatimukset tuollaiseen rakennukseen nähden kasvaneet. Meillä viime vuosina annettujen oopperanäytösten lukuisuus selvästi todistaa, että tämäkin soitannollisen elämän puoli on otettava konserttitaloa rakentaessa huomioon. Lisäksi tulee, että kaupunki kohdakkoin jää vaille sopivaa juhlahuoneistoakin, sillä Seurahuoneen päiviä täytynee pitää luettuina. Ja vaikka Seurahuone saisisikin vielä muutaman vuoden olla olemassa, vaatii uusien juhlahuoneistojen kuntoonpano saman verran aikaa.

Tuon tuostakin on tehty eri ehdotuksia huoneistojen aikaansaamiseksi vastamainittua tarvetta varten, mutta ne ovat kuitenkin toistaiseksi rauenneet, sen johdosta että on osottautunut vaikeaksi järjestää yrityksen taloudellista puolta.

Viimeksi on kaupungin Musiikkilautakunta laatinut asiasta esityksen, jonka mukaan kunta rakennuttaisi yhdistetyn konsertti-, ooppera- ja juhlatalon Töölön kortteliin N:o 198, jonka alueen Kaupunginvaltuusto on periaatteellisesti varannut tuollaisiin tarkoituksiin.

Monumentaalisena, erillisellä paikalla sijaitsevan palatsin rakennuttaminen kaikkia vastamainittuja tarkoituksia varten sekä ensiluokkaisine ravintolahuoneistoineen y. m. nielee suuria rahasummia. Jos lisäksi otamme huomioon, että tuollaiselle rakennukselle rivakasti edistyvässä yhteiskunnassamme asetetut vaatimukset nopeasti kasvavat ja että rakennus sentähden on suunniteltava kyllin laaja voidakseen kauan täyttää tarkoituksensa, käsitämme, että nykyoloissa on mahdoton kunnan enempää kuin yksityisilläkään varoilla aikaansaada tuollaista riittävän suurta konserttipalatsia. On sentähden syytä pelätä että, ellei yritystä nyt saada aikaan, täytyy eri huoneistoihin, etusijassa ooppera- ja juhlahuoneistoihin nähden asetetuista vaatimuksista tinkiä siinä määrin, että tulos ei vastaisi toiveita eikä kustannuksia, ja kaikkein vähimmin voisi pitempää aikaa täyttää tarkoitustaan.

Edellä mainittu kaupungin Musiikkilautakunnan laatima valmisteleva ehdotus osottautuisi jo varsin pian liian suppeasti suunnitelluksi, ehdotuksesta kun, paitsi oopperasalia, puuttuu juhla- ja muihin semmoisiin tilaisuuksiin sopiva sali, sillä siksi kaiketi ei voi käyttää salin alla olevaa ruokasalia, se kun on vakinaisen ravintolaliikkeen ainoa ruokasali. Tästä huolimatta nousisivat tämän ehdotuksen toteuttamiskustannukset, tontti lukuunotettuna, 3 miljoonaan markkaan. Näiden runsaiden kustannusten johdosta lienee tämä ehdotus jo rauennut.

Asian ratkaisu on kuitenkin yhteiskunnallemme erinomaisen tärkeä ja meidän täytyy löytää sille oikea taloudellinen pohja.

Verraten hyviä taloudellisia edellytyksiä omaavan suunnitelman saamme, jos ratkaisemme asian Mikon- ja Vuorikadun välille ehdotetun murtokadun yhteydessä, sillä tässä voimme käyttää eduksemme monta eri tekijää, jotka yhteisesti helpottavat yrityksen toteuttamista. Mainitun kadun aikaansaamista koskevain laskelmain yhteydessä olen tahtonut likemmältä selvittää tälle paikalle tehtävän konserttitalon taloudellisia edellytyksiä.

Puheenalainen paikka on keskeisin ja sopivin, minkä nykyhetkellä voimme saada. Talon pääkäytävä olisi Rautatientorille päin. Siten järjestäen voisi toria tasoittaessa aikaansaada miellyttävän symmetrisen järjestyksen, jossa ydinkohtina olisivat Kansallisteatterin, Konserttitalon ja Asematalon pääkäytävät.

Konserttitaloehdotus tarkoittaa talon yhdistämistä Hotelli Fenniaan. Siten voisimme käyttää hyväksi ennestään olevaa laajaa ensiluokkaista ravintolalaitosta. Niinikään voisi nykyistä talvipuutarhaa laajennettuna käyttää juhlahuoneistojen ruokasalina. Sitä vastoin eristettäisiin itse hotelliliike konserttitalosta ja muodostaisi eri ryhmän sinänsä.

Juhlahuoneistojen pääkäytävä sijoitettaisiin, niinkuin jo mainittiin, Rautatientorin puolelle. Tämä käytävä on pääasiallisimmin tarkoitettu permanto- ja ensi rivin yleisön käytettäväksi. Halvempia, toisen rivin paikkoja käytävää yleisöä varten olisi käytävä murtokadulta. Avara yhteinen eteinen on sijoitettu pohjakerrokseen. Siinä käy eri rivien yleisön helposti eristäminen tai yhdistäminen, kulloinkin tilaisuuden laadun mukaan. Eteiseen on päällysvaatesuojat sijoitettu pitkään pöytäin taakse, joten konsertti- ja oopperasalia ympäröivät käytävät vapautuvat rumentavista päällysvaatetelineistä.

Eteisen vierellä on tilava, valkealla lasikuvulla varustettu lämpiö välitömästi yhdistettynä Hotelli Fennian nykyiseen talvipuutarhaan, joten juhlatilaisuuksissa, jolloin suurempaa ruokasalia tarvitaan, voi sitä käyttää talvipuutarhan lisänä.

Eteisestä vievät kahdeksat portaat konsertti- ja oopperasaliin. Neljät näistä vievät permannolle ja ensi riville, muut toiselle riville.

Itse konsertti- ja oopperasalia varten olen laatinut kaksi vaihtopuolista ehdotusta. Toisen mukaan olisi salissa 1,978 istumapaikkaa siten jaettuina, että permannolla olisi 794, ensi rivillä 434 ja toisella rivillä 750. Toisen ehdotuksen mukaan taas olisi istumapaikkoja 1,633, niistä 634 permannolla, 298 ensi sekä 701 toisella rivillä.

Kun tätä konsertti- ja oopperasalia on käytettävä niin moninaisiin tarkoituksiin, olisi se suunniteltava niin, että sen käy helposti sovittaminen eri tarpeiden mukaan. Permannon lattia on sentähden rakennettava niin, että se konsertti- ja oopperatilaisuuksissa on kehäkalteinen, mutta muissa tilaisuuksissa, kun tasaista lattiaa tarvitaan, voi saada vaakasuoran asennon sekä

muodostaa orkesteripaikan ja ehdollisesti näyttämön lattian kera yhtenäisen lattiapinnan.

Permannon ympärille olen ehdottanut niin tilavia permantoaitioita että, jos salissakin halutaan tarjoilla, sen käy kussakin aitiiossa toimittaminen 6—8 hengelle. Tarpeen vaatiessa käy aitiot väliseinällä erottaminen pienemmiksi.

Ensi rivin aitiot on suunniteltu saman järjestelmän mukaan kuin permantoaitiotkin.

Ensi rivin käytävään yhteyteen on suunniteltu juhlasali. Se on 42 metriä pitkä ja kattona olisi korkea, runsaasti koristeltu tynnyriholvi. Sali on tarkoitettu juhlapäivällisiä, tanssitilaisuuksia sekä kamarikonserttejakin varten.

Oopperanäytännöissä se voisi olla toisena lämpiönä.

Toiselle riville sijoitettaisiin halvemat paikat ja sen kävisi eristäminen muista juhlahuoneistoista. Tilaisuuksissa, joihin yleisöä ei tulisi salin täydeltä, käy tätä riviä pienentäminen erottamalla kaihdinlaitteella takapaikat salista. Toista riviä varten on kaksi kävely- ja virkistyshuonetta.

Juhlahuoneistoja käy lisäksi laajentaminen moniailla yksityishuoneilla sekä permannon alla sijaitsevalla kehämäisellä salilla, johon välittömästi pääsee alemmasta eteisestä. Tätä salia voi myös käyttää soittokunnanjäsenten virkistyshuoneeksi.

Näyttämöä varten olen laatinut kaksi vaihtopuolista ehdotusta. Toisen ehdotuksen mukaan tulisi näyttämö 14, toisen taas 19 metriä syvä. Näyttämön muutkin suuruusmitat ovat riittävän runsaat, jotta siinä voi käyttää kaikkein uudenaikaisimpia näyttämörakenteita. Tarpeelliset kulissi-, varasto- ja taiteilijahuoneet ovat näyttämön vierellä eri kerroksissa. Maalaus- ja ompeluhuoneet y. m. käy sijoittaminen ullakkokerrokseen, joka on hisseillä saatettavissa näyttämön välittömään yhteyteen. Soittokunnan harjoitushuone niinkään on aikaansaataavissa.

Tämän yrityksen toteuttamiseksi ovat Mikonkadun tonttien N:ojen 13, 15, 17, 19 ja 21 halukkaat, siinä tapauksessa että murtokatuehdotus saavuttaa Kaupunginvaltuuston hyväksymisen, perustamaan yhtiön, jonka osakkeita yleisökin saisi tilata. Tietenkin täytyy tuollaisen kunnalle tärkeän yrityksen saada taloudellista kannatusta kaupungilta. Missä määrin tätä tarvittaisiin, on vaikea lopullisesti sanoa, ennenkuin tarkempia laskelmia on olemassa, mutta tontinomistajat ehdottavat keskustelujen pohjaksi pantavaksi, että kaupunki antaisi noin 2 miljoonan markan lainan, joka olisi viisi vuotta koroton ja sitten suoritettaisiin takaisin 5,5 %:n vuotuismaksuin, josta 5 % olisi korkoa.

Konserttitalokysymystä sen aikaisemmassa vaiheessa vuonna 1907 käsitellessään päätti Kaupunginvaltuusto tarkoitukseen varata Töölön kaupunginosan korttelin N:o 198. Konserttitalo rakennettaisiin kuvaamataiteiden näyttelyrakennuksen yhteyteen. Tämä yhdistelmä on sittemmin rauennut ja ovat, niinkuin sanottu, ooppera- ja juhlahuoneistot tulleet näyttelyrakennuksen sijaan.

Edellä mainittu rakennuskortteli ei kaupunginasemakaavan mukaan ole tarkoitettu julkisten rakennusten paikaksi. Asemansa johdosta se soveltuikin paremmin liiketarkoituksiin. On tuskin ajateltavissa, että Töölön kaupunginosaan vastedes syntyy varsinaista omaa liikekeskustaa. Siksi on se liian likellä kaupungin nykyistä keskustaa. Kaupungin liikekeskusta taas tulee rajoitetuksi liian ahtaalle alalle, ellei sille hankita kehitysmahdollisuuksia. Tämä kehitys käy sopivimmin kaupungista vievään valtateiden suuntaan, siis lännessä ja luoteessa Arkadiakatua ja Läntistä viertotietä pitkin. Puheenalainen musiikkিতarkoituksiin varattu kortteli on vastamainittujen katujen risteyksessä, joten on tarkoituksenmukaisinta luovuttaa se liiketalojen paikaksi.

[Miten kaupungin liikekorttelit jakautuvat ja miten niiden kehitys valtateiden varsilla olisi sopivimmin aikaansaataavissa, näkyy tämän oheisesta asemapiirroksesta, johon liiketalot on merkitty viivoitetuin pinnoin.]

Kuusi vuotta takaperin arvioi Rahatoimimikamari korttelin N:o 198, joka on alaltaan kaikkiaan noin 5,000 m², 490,000 markan eli keskimäärin lähes 100 markan hintaan m²:ltä. Siitä lähtien on tämän seudun tonttien arvo tuntuvasti kohonnut. Vuosi takaperin myytiin mainitun korttelin naapuristosta tonttialaa 133 markasta m². Sinne rakennetaan paraikaa suuria uudenaikaisia liiketaloja, mikä seikka on omansa edelleen lisäämään arvonnousua. Jos oletamme puheenalaisen korttelin kulmatonttien arvoksi 200 markkaa m²:ltä, Länsi Henrikinkadun ja Arkadiakadun välitonttien arvoksi 175 sekä Etelä Rautatiekadun tonttien arvoksi 150 markkaa m²:ltä, saamme koko korttelin arvoksi 920,000 markkaa. Tätä arviota ei suinkaan käy katsominen liian korkeaksi, jos ajattelemme, että Rahatoimikamarin toimittaman arvion ja sen arvion välillä, mikä toimitettaisiin silloin kun kaupunki todennäköisesti myy puheenalaiset tontit, tulee kuluneeksi lähes 10 vuotta.

Jos ehdotus konsertti-, ooppera- ja juhlatalon aikaansaamisesta Rautatien varrella kaupungin avustuksella saataisiin toteutetuksi, olisi konserttitalokysymys kaupungissamme moniksi ajoiksi ratkaistu ja kaupungilla siten tilaisuus liiketarkoituksiin myydä korttelin N:o 198 tontit. Kun Kaupunginvaltuusto kuitenkin jo on periaatteessa päättänyt konserttitalohanketta avustettavaksi silloisen arvion mukaan noin puolella miljoonalla, saanee edellyttää, että nyt puheena olevaa yritystä varten on odotettavana taloudellista kannatusta korottoman lainan muodossa. Siinä muodossa annettu avustus ei kävisi kaupungille rasittavaksi, se kun jakautuisi usealle vuodelle ja kaupungilla on tilaisuus niiden kuluessa myydä tontteja useinmainitusta korttelista.

Tottahan on, että kaupunki joutuisi tekemään melko suuria uhrauksia murtokadun aikaansaamiseksi, jonka yrityksen toteuttamisen tietenkin tulee käydä konsertti-, ooppera- ja juhlatalohankkeen edellä, mutta toiselta puolen saa kaupunki hyväkseen likimain vastaavan määrän vuodesta 1907 lähtien konserttitalon paikaksi varatun korttelin arvonnousuna.

Oheenpannen tarpelliset piirustukset sekä Mikonkadun tonttien N:ojen 13, 15, 17, 19 ja 21 omistajain ilmoituksen osakeyhtiön perustamisesta konsertti-, ooppera- ja juhlatalon aikaansaamiseksi pyydän kunnioittaen Raha-toimikamaria tutkimaan asiaa sekä sitten antamaan sen Kaupunginvaltuuston ratkaistavaksi.

Hvitträskissä, syyskuun 20 päivänä 1913.

Eliel Saarinen.

HELSINGIN KAUPUNGIN

Yleisten töiden Hallitus

*Helsingissä,
toukokuun 10 p:nä 1913.*

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 96.

Sittenkun Hallitus Rahatoimikamarin viime maaliskuun 21 päivänä tehdyn pöytäkirjan otteesta oli saanut tiedokseen, että Kamarin puheenjohtaja, todellinen valtioneuvos A. Gripenberg oli lausunut epäilevänsä, kykeneekö se uusi liikenneväylä, mikä Vilhon- ja Vuorikadun risteyksestä lähtien 18 metrin levyisenä kulkee Kaisaniemen puiston halki Elisabetinkadun suulle, tyydyttävästi täyttämään sitä pitkin kulkevan runsaan liikenteen vaatimuksia ja sentähden nostanut kysymyksen sekä mainitun liikenneväylän levittämisestä 3 metrillä että myös Rautatientorin viereisen Vilhonkadun pään laskeamisesta yhteenajovaaran vähentämiseksi Mikon- ja Vilhonkadun risteyksessä, saa Hallitus, jolta on vaadittu lausuntoa edellä kerrotuista ehdotuksista, kunnian esiintuoda seuraavaa:

Voidakseen perin pohjin tutkia edellä mainittua asiaa on Hallitus antanut kaupunginasemakaava-arkkitehtin ja työpäällikön toimeksi laatia profiilipiirustukset, joista näkyy sekä puheenalaisen katuosan ajotiellä ja jalkakäytävillä nykyään oleva tila että myös kadun laajentamisesta lisäksi tuleva tila. Kun näistä piirustuksista näkyy, että Vilhonkadun nykyisellä 18 metrin levyisellä alalla on tilaa ainoastaan yhdelle ajoneuvoriville raitiotien kumpaisellakin puolella, ovat mainitut henkilöt pitäneet kadun levittämistä suotavana, koska liikenne mainitulla kadulla, joka on miltei ainoa vanhempain kaupunginosain ja kasvamistaan kasvavain Pitkäsillan pohjoispuolisten kaupunginosain välinen yhdysväylä, luultavasti kohdakkoin kasvaa siinä määrin, että kadun nykyinen leveys ei voi tyydyttävästi täyttää liikenteen vaatimuksia lisätilaan nähden.

Niinkuin tästä näkyy, ei kaupunginasemakaavan eikä työpäällikön lausunnoissa ole huomautusta tehty ehdotusta vastaan, mutta sen sijaan on toimenpiteestä johtuvaan hyötyyn nähden huomautettu, että ehdotusta käy puoltaminen ainoastaan sillä edellytyksellä, että kadun jatkos siitä kohdasta lähtien, missä se kapenee ainoastaan noin 15 metrin levyiseksi, samalla laajennetaan lähes 20 metrin levyiseksi, taikka myös, että muihin toimenpitei-

siin ryhdytään Pitkäsillan ja Rautatien välisen liikenteen järjestämiseksi tyydyttävällä tavalla. Ja mitä ehdotettuun Vilhonkadun laskemiseen tulee, käy sitä puoltaminen ainoastaan, sikäli kuin kysymys Pitkäsillan ja Rautatien välisen liikenteen järjestämisestä saatetaan tyydyttävään ratkaisuun katua levittämällä.

Vilhonkadun kapeamman osan laajentamistavan ja tästä työstä olevain kustannusten selvittämiseksi on laadittu luonnospiirustukset, joiden mukaan pohjoispuolinen jalkakäytävä siirtyisi noin 5 metriä rajakkaisten tonttien alueelle, mikä toimenpide vaatisi lunastamaan siihen tarvittavan maakaistaleen sekä teettämään erinäisiä kalliita rakennustöitä kauppias Emil Leschin omistaman, tontilla N:o 3 sijaitsevan kivitalon pohjakerroksessa, johon jalkakäytävä olisi sijoitettava.

Edellä mainittujen toimenpiteiden aikaansaamisesta on laskettu olevan kustannuksia seuraavat määrät:

1) Vilhonkadun laajentaminen Unionin- ja Vuorikadun väliltä	Smk	10,900:—
2) Saman kadun laajentaminen ja laskeminen Vuori- ja Mikonkadun väliltä.....	„	27,000:—
3) Vilhonkadun tontilla N:o 3 olevan kivitalon uudestirakentaminen	„	83,000:—
4) Talonomistajalle tuleva korvaus menetetyistä vuokrasta, ilmoituksen mukaan 10,000 markasta, joka summa muunnettuna pääomaksi 5 % mukaan on	„	200,000:—
5) Tarpeellisen maan lunastaminen Vilhonkadun tontista N:o 4	„	40,000:—
	Smk	360,900:—

Saatuaan tämän selvityksen tiedokseen ei Hallitus ole voinut kaikin puolin yhtyä asiassa esitettyihin näkökohtiin, vaan katsoo olevan tarkemmin tekeminen selkoa kaupunginasemakaava-arkkitehdin ja työpäällikön käsityksestä eriävästä mielipiteestään.

Uudella Vilhonkadulla on tosin tilaa ainoastaan yhdelle ajoneuvoriville kadun keskikohtaan sijoitettujen raiteiden kumpaisellakin puolella, mutta näin on laita ainoastaan sinä hetkenä, jolloin kaksi raitiovaunua kohtaa toisensa mainitulla katuosalla, jota vastoin on luonnollista, että joutilas raide muulloin on katuliikenteen käytettävänä, jolla tässä tapauksessa täytyy katsoa olevan riittävää tilaa, jos järjestysvalta ottaa huomioon liikenteen oikeutetut vaatimukset. Paitsi vastamainittuja puheenalaisen väylän nimenomaista laajentamista vastustavia seikkoja, haluaa Hallitus huomauttaa siitä epätietoisesta hyödystä, mikä saavutettaisiin, ellei raiteita muuteta laajennetun kadun

keskikohtaan, joka työ on kaupungin kustannettava ja otettava huomioon edellä lueteltujen kadun laajentamisesta olevain kustannusten yhteydessä.

Jos kuitenkin pidetään todennäköisenä, että liikenne vastedes tuntuvasti lisääntyy, minkä johdosta on tarpeen laajempaa katutilaa, eivät ehdotetut toimenpiteet saa rajoittua ainoastaan puheenalaisen kadun uuteen osaan, vaan tulee niiden, niinkuin asiantuntijat ovat huomauttaneet, ulottua katuun pitkin pituuttaan.

Kun tästä kuitenkin olisi niin suuria kustannuksia kuin edellä on mainittu, ilman että kadun epäedullinen nousu mainittavasti paranisi (1 : 12—1 : 17), ei Hallitus, edellyttäen mahdolliseksi muita vähemmän kalliita toimenpiteitä suotuisampain liikenneolojen aikaansaamiseksi puheenalaisella katuosalla, ole voinut puoltaa todellisen valtioneuvoksen Gripenbergin enempää kuin edellä mainittujen asiantuntijainkaan esittämää ehdotusta.

Sitä vastoin on Hallitus katsonut olevan aihetta Rahatoimikamarille esittää toimenpidettä sellaisen kaupunginasemakaavamuutoksen aikaansaamiseksi, että Vilhonkadun uutta osaa vastedes kävisi levittäminen kolme metriä kaupungin omistamille, kadun itäpuolella sijaitseville alueille, joista toinen on kaupunginasemakaavaan merkitty istutukseksi ja toinen kaupungin tarpeisiin varatuksi tontiksi.

Mitä vihdoin tulee ehdotukseen Mikonkatua lähinnä olevan Vilhonkadun laskemisesta, yhtyy Hallitus, mainitusta työstä olevaa vähäistä hyötyä silmälläpitäen, asiantuntijain käsitykseen, tuloksena kun olisi että lyhemmän ja suhteessa 1 : 12 viettävän mäen sijaan saataisiin suhteessa 1 : 17 viettävä mäki.

Niiden näkökohtain johdosta, joita Hallituksella on ollut tilaisuus tässä esiintuoda, saa Hallitus kunnioittaen esittää, ettei todellisen valtioneuvoksen Gripenbergin esitys toistaiseksi aiheuttaisi muuta toimenpidettä, kuin edellä mainitun kaupunginasemakaavamuutoksen, semmoisena kuin se esitetään tämän oheisissa asemapiirroksissa.

Asiaan kuuluvat piirustukset kustannusarvioineen saa Hallitus tämän ohessa antaa.

G. Idström.

Tycho Öller.

A. L. von Knorring.

HELSINGIN KAUPUNGIN

Yleisten töiden Hallitus.*Helsingissä,**lokak. 31 p:nä 1913.**Helsingin Rahatoimikamarille.*

N:o 334.

Sittenkun Hallituksen oli Rahatoimikamarin kirjeessä viime toukokuun 19 päivältä N:o 343 a) käsketty uudelleen ottaa tutkittavaksi kysymys, miten Mikon- ja Vuorikadun välisen Vilhonkadun osan parhaiten ja halvimmalla kävisi panettaminen siihen kuntoon, että kadun viettävyydestä sikäläiselle liikenteelle koituvat haitat saataisiin poistetuiksi, on Hallitus käsitellyt asiaa ja saa käsittelyn tuloksena kunnian lausua seuraavaa:

Vilhonkadun länsiosan viettävyys vaihtelee 1 : 12 ja 1 : 20 välillä. Kadun pintatason uudestijärjestäminen olisi sikäläisen vilkkaan liikenteen vuoksi erittäin suotava, mutta katutason laskemista vaikeuttaa suuresta määrin se seikka, että useimmille kadun viereisille tonteille jo on rakennettu kivitaloja, joista lukuisia porraskäytäviä ja portaita johtaa kadulle.

Liikenteelle edullisinta olisi tietenkin kadun laskeminen siihen suoraan viivaan, mikä ajatellaan vedetyksi Vilhon- ja Mikonkadun kulmauksesta ensinmaintun kadun ja Vuorikadun kulmaukseen, joten tämän katuosan viettävyys olisi enää ainoastaan 1 : 34. Mutta näin tuntuva laskeminen ei käy päinsä sen johdosta, että on mahdoton nykyisiä porras- ja porttikäytäviä uudestirakentamalla aikaansaada yhteyttä näiden ja katupinnan kesken, minkätähden ainoaksi mahdolliseksi keinoksi on havaittu, että katu noin 95 metrin pituudelta laskettaisiin viettämään keskimäärin 1 : 22, joten suurin kaivuusyvyys olisi noin 70 sm. Tässä on edellytetty, että katu laskettaisiin koko leveydeltään eikä, mikä myös olisi ajateltavissa, ainoastaan ajotien osalta, joten jalkakäytävät pysytettäisiin nykyisellä tasollaan tukimuurien rajoittamina laskettua ajotietä vasten.

Viimeksi mainittu menettelytapa ei nimittäin voi Hallituksen mielestä tulla kysymykseen, syystä että kulkuyhteyden aikaansaamiseksi lasketun ajotien ja nykyään olevain porttikäytävain kesken kävisi välttämättömäksi uusien porttikäytävain ja jalkakäytävain risteyksiin laittaa jalkakäytäviin portaat, mikä olisi suureksi esteeksi vilkkaalle jalkamiesliikenteelle ja eräissä tapauksissa voisi tuottaa tapaturmiakin. Sitä paitsi tulisi viimeksi mainitulla tavalla menetellessä jalkamiesten kulkuyhteys ajotien ja jalkakäytävän kesken kokonaan katkaistuksi, mikä seikka suuresta määrin vähentäisi mahdollisuutta viereisten rakennusten käyttämiseen myymälähuoneistoiksi.

Edellyttäen siis että, jos useinmainitun Vilhonkadun osan järjestäminen tulee kysymykseen, sen tulisi käsittää katu koko leveydeltään, on Hallitus antanut työpäällikön tehtäväksi laskea työn kustannukset; ja hänen laatimansa kustannusarvio päättyy 41,750 markkaan, johon on luettu sekä kustannukset kaduntasoituksesta ja sen yhteydessä toimitettavasta ajotien ja jalkakäytävien päällystämistä, kaikkiaan 21,050: —, että myös menot kadunlaskemisen johdosta tarpeellisiksi käyvistä erinäisten portaiden ja porttikäytävien y. m. uudestirakentamisesta ja laskemisen johdosta paljastuneiden perusmuurien päällystämistä, kaikkiaan 20,700 markkaa. Viimeksi mainittuun summaan on myös luettu 5,100 markkaa kustannuksia kadunjärjestämisen johdosta tarpeelliseksi käyvän viemärijohdon muutoksesta.

Näihin kustannuksiin tulee lisäksi menoja katuun sijoitetun sähkötehtaan korkeajännitteiskaapelin laskemisesta 1,500 markkaa, kaasujohtojen ynnä patsaiden ja lyhtyjen laskemisesta 1,000 markkaa sekä kadulla olevan raitiotielinjan uudestirakentamisesta 2,000 markkaa, joka viimeksi mainittu työ kuitenkin voimassaolevan myönnytysvälikirjan säännöksen mukaan lienee Raitiotie- ja Omnibus Osakeyhtiön kustannettava.

Sitä paitsi on huomattava, että kadunjärjestämisen johdosta todennäköisesti tekisivät erinäisiä korvausvaatimuksia sekä ne myymälähuoneistojen haltijat, joiden portaat olisi uudestirakennettava, että myös asianomaiset talonomistajat, johon nähden erittäin on mainittava, että kadunlaskemisesta olisi ehdottomana seurauksena Vilhonkadun talon N:o 7 pihamaan laskeminen, josta työstä, vaikkei se olekaan heti tarpeellinen, kuitenkin olisi tuntuvia kustannuksia tontille ryhdyttäessä kivitaloa rakentamaan. — Lukuunottamatta näitä ehdollisia korvausvaatimuksia, joista Hallituksella ei ole ollut tilaisuutta hankkia tarkempaa selvitystä, nousisivat siis puheenalaisen työn kustannukset kaupungin osalta 44,250 markkaan.

Mitä vihdoin tulee itse pääasiaan, nimittäin siihen, onko puheenalaisen työn teettämistä pidettävä tarpeellisena ja käykö siitä olevan hyödyn katsominen vastaavan kustannuksia, saa Hallitus mielipiteenään lausua, että tosin ei käy kieltäminen, että useinmainittu Vilhonkadun osa laskemisen johdosta kävisi mukavammaksi liikennöidä, mutta että, kun katu verraten vähäisen leveytensä johdosta ei tarjoo liikenteelle riittävää tilaa eikä puheenalainen kadunlaskeminen poistaisi tätä olleellista haittaa, ei Hallitus ole katsonut erikoisesti painavain syiden nykyään puoltavan työn teettämistä.

Kustannusarvio ja profiilipiirustukset pannaan tämän oheen.

G. Idström.

Tycho Öller.

K. Rein.

t. f.

*Valiokunnan mietintö N:o 2 ehdotuksineen
Helsingin kaupungin kansakoulujen uudeksi ohje-
säännöksi.*

Viime lokakuun 28 päivänä pidetyssä kokouksessa Valiokunnan aikaisempaa mietintöä (*Pain. asiakirj. N:o 82 vuodelta 1913*) esiteltäessä tehtiin Valiokunnan laatimaa ohjesääntöehdotusta vastaan muun muassa se huomautus, että ehdotukseen oli pantu sekä määräyksiä voimassa olevista yleisistä asetuksista ja ohjesäännöistä että semmoistakin, josta Kaupunginvaltuusto voi säätää vahvistamisensa johtosäännöissä, tarvitsematta siihen hankkia vahvistusta. Tämän johdosta vaadittiin asian palauttamista Valiokuntaan ohjesäännön uudestilaatimiseksi siihen suuntaan, että siihen pantaisiin ainoastaan mitä kansakouluohjesäännön mukaan siihen on tuleva ja että niinikään semmoiset määräykset poistettaisiin, jotka Kaupunginvaltuusto voi antaa johtosääntöinä. Keskusteltuaan päätti Kaupunginvaltuusto palauttaa asian Valiokuntaan, jonka lisäjäseniksi valittiin allekirjoittaneet Ehrnrooth ja Listo ja jonka tuli asia uudestaan käsitellä huomioon ottamalla keskustelussa esitetyt näkökohdat (vrt oheen pantua pöytäkirjanotetta.)

Edellä mainitun palautuksen on Valiokunta käsittänyt niin, että Kaupunginvaltuusto on, sitomatta päätäntövaltaansa ohjesäännön perusteisiin nähden, tahtonut käskä Valiokunnan käydä uudestilaatimaan aikaisempaa ehdotustaan huomioon ottamalla keskustelussa esitetyt asialliset näkökohdat, sekä sittemmin alistamaan tämän vaihtopuolisen ehdotuksen Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja ratkaistavaksi. Tätä tehtävää täyttääkseen on Valiokunta uudestilaatinut ehdotuksen, mikäli mahdollista huomioonottaen Kaupunginvaltuuston keskustelupöytäkirjassa esitetyt ohjeet. Valiokunta on sentähden, mikäli mahdollista, ehdotuksesta poistanut kaikki määräykset, joita on asiasta voimassa olevassa lainsäädännössä, ja siihen pannut ainoastaan semmoiset määräykset, jotka sisältävät lisäyksen yleisten asetusten säännöksiin tahi tietävät niiden kehittämistä. Niinikään on Valiokunta poistanut määräykset, joiden antaminen kuuluu kunnan viranomaisten toimivaltaan, sikäli kuin tuollaisia määräyksiä ei ole pidetty ohjesäännössä tarpeellisina suuremman

yhtenäisyyden ja selvyyden saavuttamiseksi. Lisäksi on otettu huomioon erinäiset Kaupunginvaltuuston keskustelussa esitetyt muodolliset muistutukset sekä tekstiin tehty eräitä asiallisia ja muodollisia muutoksia ja parannuksia.

Valiokunta saa tässä alempana lyhyesti selostaa missä kohdin siten uudestilaadittu, tämän oheinen ehdotus poikkeaa aikaisemmin annetusta ehdotuksesta.

Ohjesäännön johdannossa on Valiokunta julkilausunut periaatteen että ohjesäännön tulee nojata asiasta voimassa oleviin yleisiin lainsäännöksiin, mutta ei sisälitä niitä.

1 § (1 §)*). Pykälän 1 mom., jota pääasiassa vastaa voimassa olevan, 11 päivänä toukokuuta 1866 annetun kansakouluasetuksen 102 §:n säännös, on katsottu käyvän poistaminen. 2 momenttiin on tehty vähäinen muodollinen muutos.

2 § (2). Tähän pykälään tehdyt muutokset ovat yksinomaan muodollista laatua.

Kun jatkoluokkain perustaminen on kunnan laissa määrätyn kouluhoitovelvollisuuden ulkopuolella, on kaksi Valiokunnan jäsentä (herrat Frey ja Listo) ollut sitä mieltä, että pykälän 2 mom. olisi muodostettava niin, että siitä selvästi käy näkyviin, että ratkaisu tässä kohden on kokonaan Kaupunginvaltuuston vallassa. Valiokunnan enemmistö on pitänyt tuollaista lisäystä tarpeettomana, koska Kaupunginvaltuuston ratkaisuvallan periaate näyttää kyllin selvästi käyvän näkyviin ehdotuksenkin sanamuodosta.

13 ja 14 § on yhdistetty yhdeksi ainoaksi pykäläksi, joten käy selvemmin näkyviin, että 14 §:n viimeinen momentti myös koskee sen laatuksia todistuksia, joista 13 §:ssä puhutaan.

16 § (15). Valiokunnassa on ehdotettu, että tämä pykälä, joka ainoastaan toistaa mitä kansakouluasetuksen 106 ja 107 §:ssä sekä muissa yleisissä säännöksissä on määrätty, olisi poistettava, mutta Valiokunnan enemmistö on kuitenkin katsonut pykälän olevan pysyttävä, koska kansakoulun opetusohjelma asetuksen 112 §:n mukaan on pantava ohjesääntöön.

23 § (22). Aikaisemman ehdotuksen mukaan saisi koulusta ainiaaksi erottaminen tapahtua Kansakoulujohtokunnan suostumuksella. Valiokunta on katsonut olevan ehdottaminen, että tätä ankaraa rangaistusta ei olisi sovel-

1) Sulkujen *ulkopuolella* olevat numerot osottavat Valiokunnan aikaisemmassa ehdotuksessa olevaa pykälännumeroa, sulkujen *sisässä* olevat taas tämän oheisen ehdotuksen vastaavaa pykälän järjestysnumeroa.

lettava, ellei sekä Johtokunta että kansakoulutarkastaja ole rangaistuksen tuomitsemisesta yhtä mieltä.

26, 27 ja 28 § on poistettu. Ensinmainittua pykälää vastaa 27 päivänä heinäkuuta 1898 annetun Armollisen Julistuksen 3 kohta. 27 §:n sisällys on kansakouluasetuksen 131 §:ssä, semmoisena kuin tämä pykälä on 7 päivänä maaliskuuta 1893 annetussa Armollisessa Julistuksessa, ja taas 28 § toistaa pääasiassa mitä jo on säädetty kansakouluasetuksen 136 §:ssä, semmoisena kuin tämä lainpaikka on vastamainitussa 1893 vuoden julistuksessa. Huomatava on, että puheenalaisen 136 §:n säännös, joka aikaisemmin koski ainoastaan maalaiskansakouluja, on 1893 vuoden julistuksen kautta ulotettu koskevaksi kaupunkienkin kansakoululaitosta.

Kun mainitussa kansakouluasetuksen 112 §:ssä on säädetty, että kansakouluohjesääntöön on, muun muassa, pantava määräyksiä opettajain ja opettajatarten *virkaan asettamisesta*, on Valiokunnassa arveltu näiden kolmen pykälän poistamisen kenties kohtaavan estettä. Valiokunnan puheenjohtaja (herra Rosenqvist) on mietintöön liitettyssä vastalauseessa puolustanut tätä käsitystä. Valiokunnan enemmistö on kuitenkin sitä mieltä, että mainittua 112 §:ä ei käy näin ahtaasti tulkitseminen. Puheenalainen määräys on nimittäin selitettävissä siten, että aikaisemmin ei ollut erikoissäännöksiä puheena olevasta asiasta; mutta kun nyttemmin on olemassa erikoissäännöksiä mainituissa pykälissä tarkoitetuista seikoista, näyttää tarpeettomalta panna niitä ohjesääntöön, jos sen laadinnassa on noudatettava edellä esitettyjä periaatteita.

31 §:n (27) on Valiokunta pyrkinyt saattamaan lähemmin liittyväksi kansakouluasetuksen 12 §:n 4 kohdan ja 16 §:n 3 kohdan säännöksiin.

32 ja 35 § (28). Kansakouluopettajiston palkkausetuja koskevat määräykset on ehdotukseen pantu kansakouluasetuksen 112 §:n johdosta, jossa säädetään että ohjesääntöön on pantava mitä muun muassa opettajain ja opettajatarten palkkaeduista määrätään. Kaupungin kansakoulujen nykyään voimassa olevassa ohjesäännössä on palkkausmäärät mainittu, ja aikaisemman ehdotuksensa 32 §:ssä oli Valiokunta, varatakseen Kaupunginvaltuustolle suurempaa toimintavapautta palkanjärjestelyä toimeenpannessaan, maininnut ainoastaan alimmat palkkamäärät.

Kaupunginvaltuuston päätöksen ja vahvistetun palkkaussäännön mukaan on ylemmän koulun opettajilla ja opettajattarilla nykyään pohjapalkkaa, edellisillä 2,400 ja jälkimäisillä 2,000 markkaa, sekä alemman kansakoulun opettajattarilla 1,700 markkaa. Tämä pohjapalkka kohoo, jos viranpitäjä on nuhteettomasti hoitanut virkaansa, 5 vuoden kuluttua 20:llä, 10 vuoden kuluttua taaskin 20:llä- ja 15 vuoden kuluttua vieläkin 10 prosentilla alkuperäisestä määrästä. Tämän lisäksi saavat kaupungin kansakoulujen opettajat ja opettajattaret kalliinajanlisäystä 5, 10 ja 15 vuoden palveluksesta 200 markkaa kunakin kertana. Kaupungin kansakoulujen opettajiston virkavuo-

sien laskemisesta on Kaupunginvaltuusto syyskuun 17 päivänä 1907 päättänyt, että opettaja tai opettajatar, joka vastedes nimitetään vakinaiseen virkaan tai jolla jo on sellainen virka, mutta joka ei ole vielä tullut osalliseksi palkankorotuksesta, saa sitä varten 1908 vuoden alusta lähtien lukea hyväkseen sen ajan, minkä hän täysin virkakelpoisena on hoitanut viransijaisuutta kaupungin kansakouluissa, kuitenkin sillä rajoituksella, että viittä useampaa viransijaisuusvuotta ei saa ottaa lukuun.

Kun kansakouluopettajiston palkkauksen, palkankorotusten ja virkavuosien lukemisen määrääminen kokonaan on kunnallishallinnon vallassa ja tähänkin katsomatta näyttää asiaan kuulumattomalta panna palkkaussääntöön kohdistuvia määräyksiä ohjesääntöön, on Valiokunta pitänyt suotavana näiden säännösten poistamista. Kysymys on vain, onko tämän katsottava kohtaavan estettä kansakouluasetuksen edellämainitun 112 §:n johdosta. Valiokunta on kuitenkin tarkemmin tutkiessaan tätä tulkintakysymystä tullut siihen käsitykseen, että mainitun pykälän ei käy katsominen ehdottomasti vaativan ohjesääntöön panemaan erikoismääräyksiä puheenalaisista seikoista, vaan että viittaus kunnan menosääntöön siinä kohden riittää. Tällaiseen tulkintaan on Koululaitoksen Ylihallituskin yhtynyt, niinkuin näkyy siitä, että Ylihallituksen viime vuosina vahvistamista muiden kaupunkien kansakouluohjesäännöistä ainakaan Vaasan ja Oulun kansakouluohjesäännöissä ei ole tuollaisia erikoismääräyksiä, vaan ainoastaan viittaus kunnan erittäin vahvistamaan vuosirahasääntöön.

Tämän johdosta on Valiokunta katsonut voivansa puheenalaisten kahden pykälän sijaan panna sitä sisällystä olevan säännöksen, että opettaja ja opettajatar saa pohjapalkan ja lisäystä siihen Kaupunginvaltuuston vahvistaman vuosirahasäännön mukaan.

Eriävän mielipiteen tästä asiasta on lausunut yksi Valiokunnan jäsen, (herra Pesonen), joka tämän oheisessa vastalauseessa ehdottaa, että kansakouluopettajiston palkkauksen perusteet edelleenkin pysytettäisiin ohjesäännössä. Vastalausujan mielestä nämä määräykset ovat takeena siitä, että kunta tarjoaa kaupungin kansakouluopettajistolle tyydyttävät ja vakiinnutetut palkka-edut. Jos nämä määräykset nyt poistetaan, on tämä vastalausujan mielestä omansa herättämään jonkinlaista epävarmuutta ja tyytymättömyyttä opettajistossa. Tämän johdosta ja myöskin edellä mainittuun kansakouluasetuksen 112 §:än katsoen vastalausuja ei ole voinut kannattaa puheena olevaa muutosehdotusta.

Valiokunnan enemmistö ei ole tahtonut panna näihin epäilyksiin ratkaisevaa merkitystä, koska täydet takeet kansakouluopettajiston palkkaolojen turvallisuudesta ovat olemassa, vaikkei ohjesäännössä tuollaisia määräyksiä olekaan, sekä kun muutosehdotuksen ei, niinkuin edellä huomautettiin, käy katsominen olevan ristiriidassa kansakouluasetuksen useinmainitun 112 §:n kanssa.

VI luvussa, jossa puhutaan kansakoulujen johdosta ja valvonnasta, on säännökset esillä olevassa ehdotuksessa pantu aikaisemmasta ehdotuksesta poikkeavaan, sisällyksenmukaisempaan järjestykseen. Ensiksi esitetään kansakoulujohtokuntaan kohdistuvat sekä sitten kansakoulutarkastusta koskevat säännökset.

45 § (31). Johtokunnanjäsenten kieltäytymisoikeutta koskeva säännös on Valiokunnan mielestä ollut laadittava yksinkertaisempaan muotoon.

48 § (32). Valiokunta on tämän pykälän varustanut kansakoulujohtokunnan tehtävistä voimassa oleviin yleisiin määräyksiin viittaavalla johdannolla. Sen sijaan on kaikki kansakouluasetuksen 16 §:ssä olevat säännökset ehdotuksesta poistettu. Pykälän 8 (3) kohtaa muodostellessa on otettu huomioon Kaupunginvaltuuston valta määrätä milloin menoarvioehdotus on perille lähetettävä.

36 §:än (33) on tehty ainoastaan vähäinen muodollinen muutos.

Kysymys, koskeeko 3 momentin säännös molemminpuolisesta irtisanomisajasta nykyään virassa olevia kansakoulutarkastajia, vaatisi tarkemmin selvittämään kysymystä niiden kunnan virkamiesten asemasta, jotka on virkoihinsa otettu irtisanomisen ehdolla. Kun tällä kysymyksellä tässä yhteydessä on ainoastaan teoreettista merkitystä eikä näytä tarpeelliselta, eikä edes sopivaltakaan, että Kaupunginvaltuusto nyt määräisi kantansa asiassa, ei laajempi lausunto tästä Valiokunnan puolelta liene asianhaarain vaatima.

37 § (34). Tämänkin pykälä on varustettu voimassa oleviin yleisiin säännöksiin viittaavalla johdannolla, minkä ohessa pykälästä on poistettu kansakouluasetuksen 12 §:ssä olevat kohdat.

38 § (35). Vaikka säännökset kansakoulujen apulaistarkastajan tehtävistä oikeastaan kuuluvat Kaupunginvaltuuston yksinmääräysvallan alaan, on Valiokunta kuitenkin ollut sitä mieltä, että ne haitatta voi ja täydellisyyden vuoksi tulee panna ohjesääntöön. Nykyisessä muodossaan ovat nimittäin nämä määräykset niin ylimalkaiset, etteivät ne mitenkään sido Kaupunginvaltuuston toimintavapautta tarpeellisten lisäysten ja täydentävien määräysten antamiseen nähden.

Yksi Valiokunnan jäsen (herra Pesonen) sitä vastoin on huomauttanut, että kokemusta kansakoulujen apulaistarkastajan tehtävistä ei vielä ole olemassa sekä että hänen tehtävänsä uudestijärjestäminen ehkä piakkoin osotautuu tarpelliseksi. Tuollainen uudestijärjestely olisi vastalausujan käsityksen mukaan helpommin toimeenpantavissa, jos määräysvalta pysytettäisiin Kaupunginvaltuustolla.

Esillä olevan pykälän 4 kohtaan nähden saa Valiokunta kiinnittää huomiota erääseen asialliseen muutokseen, joka jo aikaisemmassa ehdotuksessa tehtiin tähän säännökseen, joka muutoin on asiasta nykyään voimassa olevan, 1 päivänä joulukuuta 1908 annetun johtosäännön mukainen. Tämä muutos

on se, että kansakoulujen apulaistarkastaja on velvoitettu vähintään kahdesti viikossa olemaan tavattavana kansliassa, mutta että hänet käy, mikäli tarve vaatii, velvoittaminen olemaan virka-aikana useamminkin tavattavana.

41—44 § (poist.). Kouluneuvostolaitos, johon sen käytäntöön tullessa pantiin suuria toiveita ja jolla valtion kouluissa on jonkinlaista merkitystä, ei, mikäli pääkaupungin kansakoululaitosta koskee, ole kehittynyt tarkoitusta vastaavalla tavalla, vaan on päin vastoin osottautunut tarpeettomaksi kasvannaiseksi kansakoulujen hallintojärjestelmässä. Kansakoulun opettajistossa ja kansakoulutarkastajissa on jo aikoja takaperin vakautunut käsitys, että kouluneuvostoilla ei enää ole minkäänlaista merkitystä kansakouluille ja että ne haitatta käy poistaminen.

Syynä siihen että kouluneuvostolaitos on ikäänkuin elänyt yli aikansa, on melkoiselta osalta kaupungin nopea kasvaminen, joka vaikeuttaa kouluneuvoston jäsenten pääsemistä kosketuksiin kansakoululasten ja heidän perheittensä kansa. On niinkään asian luonnossa, että aatteellisia tarkoituseriä ajavat, kansanvalistusta ja kansankasvatusta edistävät liittymät kehittyneemmissä oloissa saavat kiitollisen tehtävän sillä työalalla, mikä ohjesäännössä on osotettu kouluneuvostoille.

Valiokunta on sentähden sitä mieltä, että kansakoulujen kouluneuvostolaitokset, jotka eivät perustu muuhun hallitusviranomaisten vahvistamaan määräykseen kuin kansakouluohjesäännön säännöksiin, käy haitatta poistaminen; näin sitä suuremmalla syyllä, kun kaupungin Kasvatuslautakunta jo on ottanut osan kouluneuvostojen tehtäviä huolekseen. Mikäli Valiokunnalle on ilmoitettu, on tämä Kasvatuslautakunnan toiminnan puoli myös otettu huomioon ja lähemmin kehitetty Kaupunginvaltuuston asettaman komitean laatimassa ja kohdakkoin Valtuustolle esitettävässä Lautakunnan uuden johtosäännön ehdotuksessa.

49 § (37). Tämä pykälä, joka johtuu koulualueen jakamisesta sekä sisältää määräyksiä tarkastajan tehtävistä, on katsottu olevan ehdotuksessa pysyttämisen. Pykälää on täydennetty määräyksellä että puheenalaisia neuvotteluja, joihin kansakoulujen apulaistarkastajankin tulisi ottaa osaa, pidettäisiin vähintään kahdesti kunakin lukukautena virassa vanhemman tarkastajan kutsusta.

Toisesta momentista on sanat „ja rahahallintoa koskevia asioita“ tarpeettomina poistettu.

51 § (40). Tästä pykälästä on poistettu Kasvatuslautakunnan jäsenten toimikautta sekä heidän eroamistaan ja uudestivalitsemistaan koskeva määräys. Näistä asioista täytyy nimittäin katsoa ilman muuta olevan voimassa mitä kansakoulujohtokunnasta on säädetty.

52 § (41). Sen muutoksen mukaisesti, mikä edellä on ehdotettu 32 ja 35 (28) §:än, viitataan kasvatuslaitosten opettajiston palkkaetuihin nähden vahvistettuun menosääntöön.

Muut muutokset ovat vähemmän tärkeitä eivätkä kaivanne tarkempaa perustelua.

Kaupunginvaltuustolle tässä esitetty Valiokunnan edellä kerrotun tarkastustyön tulos osottaa Valiokunnan mielestä, että kansakouluohjesäännön kävisi Kaupunginvaltuuston osottamain perusteiden mukaisesti uudestilaatiminen ohjesäännön yhtenäisyyttä ja selväpiirteisyyttä alttiiksi panematta. Tämän johdosta ja kun Valiokunnan uudestilaadinnassaan noudattamaa järjestelmää, jota on käytetty muitakin viimeaikaisia kunnallisia ohjesääntöjä, esimerkiksi uutta vaivahoito-ohjesääntöä laatiessa, lakiteknilliseltä kannalta ehdottomasti täytyy pitää parempana tähän kuuluvain määräysten milloin minkin verran epätäydellistä kodifioimista on Valiokunta molemmista esillä olevista vaihtopuolisista ehdotuksista katsonut olevan Kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi puoltaminen viimeksi laadittua ehdotusta, johon sitä paitsi, niinkuin jo edellä viitattiin, on tehty moniaita muodollisia ja asiallisia parannuksia.

Eriävän mielipiteen tässä kohden on julkilausunut Valiokunnan puheenjohtaja (herra Rosenqvist), joka on pitänyt käytännöllis-kasvatusopilliselta kannalta välttämättömänä, että kansakouluohjesäännössä on lyhyt esitys niistä määräyksistä, joita kansakoulujohtokuntain jäsenten ja kansakoululaitoksen virkailijain on noudatettava tehtäviään täyttäessään. Voimassa olevan lainsäädännön tarpeellisten osain paneminen ohjesääntöön olisi sitä tarpeellisempi, kun puheenalaiset yleiset määräykset ovat hajallaan lukuisissa asetuksissa ja, mitä 1866 vuoden kansakouluasetukseen tulee, osittain vanhettuneita ja vaikeita käyttää. Ollen yhtä mieltä Valiokunnan tekemistä asiallisista ja muodollisista parannuksista on herra Rosenqvist näistä tämän oheisessa vastalauseessa tarkemmin esitetyistä syistä puolestaan ehdottanut, että ohjesääntö laadittaisiin pääasiassa niiden perusteiden mukaan, jotka ovat olleet ratkaisevina Valiokunnan aikaisempaa ehdotusta laatiessa sekä että erittäinkin kansakoululaitoksen johtoa, opettajain ja opettajatarten virkaan asettamista ja virasta erottamista sekä kansakoulujohtokuntain ja tarkastajain tehtäviä koskevia määräyksiä olisi asianmukaisesti täydennettävä.

Valiokunnan enemmistö ei ole katsonut siitä aikaisemman ehdotuksen määräysten poistamisesta, mikä nyt on hellävaroen toimeenpantu, käytännössä johtuvan sellaisia vaikeuksia, kuin vastalausuja on maininnut. Ohjesäännön soveltamisen helpottamiseksi, erittäinkin kansakoulun opettajakunnalle, jolla ei ole käytettävänänsä asiasta annettuja eri asetuksia ja muita määräyksiä, näyttää kuitenkin suotavalta, että kaikki kaupungin kansakoululaitosta koskevat yleiset määräykset sisältävä ohjesäännön laitos julkaistaan kansakoulujohtokuntain aloitteesta, sittenkun tarkoitukseen tarpeellinen määräraha on Kaupunginvaltuustolta hankittu.

Edellä esitetyn johdosta saa Valiokunta kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

puolestaan hyväksyä tämän oheisen, tarkastetun ehdotuksen Helsingin kaupungin uudeksi kansakouluohjesäännöksi sekä sille hankkia Koululaitoksen Ylihallituksen vahvistuksen.

Helsingissä, joulukuun 12 päivänä 1913.

V. T. Rosenqvist.

**Leo Ehrnrooth.
Alexander Frey.
M. Pesonen *).**

**V. Forsius.
A. Listo.**

John Uggla.

*) Ei ollut saapuvilla tarkistustilaisuudessa.

Ehdotus Helsingin kaupungin kansakoulujen ohjesäännöksi.

Sen lisäksi, mitä kansakoululaitoksesta voimassa olevat asetukset sisältävät, ovat kaupunginvaltuusmiehet Helsingin kaupungin kansakouluihin nähdessä hyväksyneet seuraavan ohjesäännön:

I. Kansakoulujen järjestämisestä ja niiden toiminta-ajasta.

1 §.

Helsingin kaupunki on kahtena kansakoulupiirinä, suomen- ja ruotsinkielisenä, joilla kumpaisellakin on oma kansakoulujohtokuntansa. Samoin muodostaa kaupunki suomen- ja ruotsinkielisen tarkastusalueen.

2 §.

Kaupungin alemmissa kansakouluissa on kaksi ja ylemmissä neljä vuosiluokkaa.

Ylempään kansakouluun liittyvä jatko-opetus järjestetään sillä tavoin, kuin kaupunginvaltuusmiehet kansakoulujohtokunnan ehdotuksesta määräävät.

Varsinaisen kansakoulun ohella työskentelevän, vähä- tai vajalahjaisille lapsille tarkoitetun apukoulun järjestämisestä määräävät kaupunginvaltuusmiehet kansakoulujohtokunnan ehdotuksesta.

Laiminlyötyjä lapsia, jotka ovat täyttäneet kymmenennen ikävuotensa saavuttamatta tarpeellisia tietoja päästäksensä ylempään kansakouluun, on erityisesti opetettava valmistavassa luokassa kansakoulujohtokunnan hyväksymän ohjelman mukaan.

Pojille ja tytöille, jotka ovat täyttäneet kaksitoista vuotta, mutta joilla ei ole tilaisuutta käydä kansakoulua tavallisilla tunneilla, järjestetään säädetty opetus iltakoulussa kansakoulujohtokunnan hyväksymän ohjelman mukaan.

3 §.

Samalla luokalla opettavien oppilaiden lukumäärä alemmassa ja ylemmässä kansakoulussa ei saa nousta yli neljänkymmenen. Jos oppilasmäärä nousee suuremmaksi, on luokka jaettava, ellei oppilaiden ylimäärää sopivasti voida sijoittaa toiselle vastaavalle luokalle samassa tahi toisessa koulutalossa.

Siitä korkeimmasta oppilasmäärästä, joka 2 §:ssä mainituissa muissa kansakouluissa saadaan kullekin luokalle ottaa, määrää kansakoulujohtokunta.

4 §.

Kansakoulujen tulee olla toiminnassa viisineljättä viikkoa vuodessa. Päivittäinen opetusaika on alemmissa kansakouluissa neljä ja ylemmissä kansakouluissa viisi tahi kuusi tuntia.

II. Oppilaiden vastaanottamisesta ja eroamisesta sekä koulumaksuista ja avunannosta oppilaille.

5 §.

Kansakouluun otetaan uusia oppilaita lukuvuoden alussa. Kuitenkin myönnettäköön pääsy kouluun lukuvuoden aikanakin, jos kansakoulutarkastaja katsoo sen voivan tapahtua opetusta haittamatta.

6 §.

Ilmoituksen lapsen kouluun ottamisesta tekevät vanhemmat tahi muu edusmies opettajalle tai opettajattarelle, jolle on jätettävä lapsen iän sekä vanhempain nimet ja ammatin osottava papinkirja. Jollei lapsi ole minkään Helsingin kaupunkiseurakunnan kirjoissa, olkoon kansakoulutarkastajan ratkaistava asianhaarain mukaan, onko lapsi otettava kouluun vai ei.

7 §.

Alempaan kansakouluun päästäkseen tulee lapsen olla täyttänyt seitsemän, mutta ei kymmentä vuotta; kansakoulutarkastajalla on kuitenkin valta poikkeustapauksissa myöntää kouluunpääsy sellaisellekin lapselle, joka on seitsemännellä ikävuodellaan.

8 §.

Ylempään kansakouluun päästäkseen tulee lapsen olla alemman kansakoulun käynyt. Kuitenkin pääsköön ylempään kansakouluun sekin lapsi, joka on muulla tavoin saavuttanut vastaavat tiedot sekä täyttänyt yhdeksän vuotta. Kansakoulutarkastajalla on valta poikkeustapauksissa myöntää kouluunpääsy lapselle, joka on yhdeksännellä ikävuodellansa.

9 §.

Oppilas kirjoitetaan kansakoulujohtokunnan määräysten mukaisesti pidettävään nimikirjaan.

10 §.

Kun lapsi on ilmoitettu ja otettu kouluun, tulee edusmiehen antaa hänen säännöllisesti ja keskeytyksettä koulua käydä.

11 §.

Koulunkäynti on maksuton lapsille, joiden vanhemmilla tai muilla edusmiehillä on asuntonsa ja kotinsa Helsingin kaupungissa tai jotka, vaikka ovat kotoisin toisesta kunnasta, ovat kaupungissa tahi siihen kuuluvalla maa-alueella asuvia. Muut oppilaat suorittavat alemmassa kansakoulussa kymmenen ja ylemmässä kansakoulussa viisitoista penniä viikolta. Maksun ottaa vastaan asianomainen johtaja tai johtajatar, jonka tulee kantamistaan rahoista tehdä tili. Tästä maksusta vapautetaan kuitenkin kansakoulutarkastajan varattomiksi havaitsemat lapset.

12 §.

Varattomille oppilaille annetaan avustuksena vaatteita ja jalkineita, jotka kustannetaan, milloin kansakoulujen vaatetusrahastojen korot eivät riitä, kaupunginvaltuusmiesten tarkoitusta varten myöntämästä määrärahasta.

13 §.

Kunkin lukukauden päättyessä on oppilaille annettava todistukset, joissa on arvolauseet käytöksestä, huolellisuudesta ja tarkkaavaisuudesta sekä edistyksestä eri aineissa.

Jos oppilas on asianmukaisesti käynyt ylemmän kansakoulun, saakoon hän asetuksenmukaisen päästötodistuksen.

Näistä todistuksista ei suoriteta maksua.

Jos oppilas eroaa oppimäärää suorittamatta ja haluaa koulun todistusta käytöksestä, huolellisuudesta ja tarkkaavaisuudesta sekä edistyksestä, antakoon opettaja tai opettajatar semmoisen todistuksen yhden markan lunastuksesta.

Jos todistus on hukkunut, on todistuskonseptista pyydettyessä kirjoitettava jäljennös, ja suoritetaan antajalle siitä yhden markan lunastus.

III. Opetuksesta.

14 §.

Opettajan ja opettajattaren pyrintönä tulee olla lasten johdattaminen totiseen jumalanpelkoon, isänmaanrakkauteen, esivallan ja lain kunnioittamiseen, ahkeruuteen, järjestykseen, siisteyteen ja hyviin tapoihin.

15 §.

Kansakoulun opetusohjelmaan kuuluu uskonto, äidinkielen (suomen tai ruotsin) lukeminen ja kirjoitus, maantieto, historia, laskento ynnä mitausoppi, luonnontieto ja sen yhteydessä terveysoppi, piirustus, laulu, voimistelu, veisto ja käsityöt.

16 §.

Missä järjestyksessä 16 §:ssä lueteltuja opetusaineita opetetaan sekä kuinka monta tuntia viikossa eri luokilla kuhunkin aineeseen on käytettävä, samoin kuin oppimäärien laajuus eri luokilla luettavissa opetusaineissa, määrätään voimassa olevien säännösten mukaisilla opetussuunnitelmilla.

17 §.

Opettaja tai opettajatar, joka pitää jotakin muutosta koulun opetussuunnitelmassa tarpeen vaatimana, tekköön kansakoulutarkastajalle hyvissä ajoin ennen lukuvuoden alkua kirjallisen esityksen siitä toimenpiteestä, johon se saattaa antaa aiheita.

18 §.

Oppilas, joka tunnustaa muuta kuin evankelis-luterilaista uskonoppia, ei ole velvollinen ottamaan osaa koulun uskonnonopetukseen, mutta tulee tarkastajan valvoa, että sanotusta opetuksesta vapautettu, muuta protestanttista oppia kuin evankelis-luterilaista tunnustava oppilas saa uskonnonopetusta sillä tavoin, kuin voimassa olevassa eriuskolaislaissa siitä on säädetty.

Niille oppilaille, jotka tunnustavat kreikkalais-katolista uskonoppia, järjestää ja kustantaa uskonnonopetuksen Helsingin kaupunki.

19 §.

Jokaisen lukuvuoden lopussa pidetään kaikissa kansakouluissa julkiset tutkinnot aikana, jonka kansakoulujohtokunta määrää.

IV. *Kurinpidosta.*

20 §.

Kansakoulussa tulee vallita hyvä järjestys. Sen vuoksi on opettajain ja opettajatarten huolellisesti valvottava oppilaita sekä lomahetkillä että oppitunneilla.

21 §.

Jos oppilas tekee rikkomuksen, on häntä ojennettava ystävällisesti neuvomalla ja vakavasti varoittamalla. Jos rikkomus uusiintuu tai jos se on raskaanlaatuinen, tulkoon jokin seuraavista rangaistuksista käytäntöön:

- 1) varoitus luokan edessä;
- 2) seisominen, ei kuitenkaan neljännestuntia kauempaa, omalla paikalla tai muualla luokassa;
- 3) korkeintaan kahden tunnin jälki-istuminen;
- 4) korkeintaan viiden tunnin aresti yksinäisessä huoneessa;
- 5) ruumiinrangaistus;
- 6) erottaminen koulusta määräajaksi tahi ainaiseksi.

Jälki-istumista oppilas kärsii opettajan tai opettajattaren valvonnan alaisena huoneessa, jota silloin ei muuhun tarkoitukseen käytetä.

22 §.

Niitä rangaistuksia, jotka mainitaan 21 §:n 1 ja 2 kohdassa, saakoon, samoin kuin jälki-istumistakin, milloin sitä ei uloteta tuntia pitemmäksi ajaksi, opetusta hoitava opettaja tai opettajatar käyttää. Jälki-istumiseen, joka kestää tuntia kauemmin, voidaan oppilas tuomita ainoastaan asianomaisen johtajan tai johtajattaren suostumuksella. Arestirangaistusta yksinäisessä huoneessa, joka rangaistus voidaan määrätä ainoastaan ylemmän kansakoulun kolmannen ja neljännen luokan oppilaille, sekä ruumiinrangaistusta ja erottamista määräajaksi älköön käytettävä kansakoulutarkastajan luvatta. Koulusta ainaiseksi erottaminen voi tapahtua ainoastaan kansakoulutarkastajan ja kansakoulujohtokunnan myöntymyksellä.

23 §.

Jos oppilas on kärsinyt jonkin 21 §:n 3—6 kohdassa mainitun rangaistuksen, on se ynnä rikkomuksen laatu joka kerta merkittävä luokan päiväkirjaan.

24 §.

Jos kansakoulutarkastaja havaitsee olevan semmoisia asianhaaroja olemassa, että oppilas tarvitsee erityistä huolenpitoa kunnan puolelta, ilmoittakoon siitä kaupungin kasvatuslautakunnalle oppilaan toimittamiseksi kasvatuslaitokseen tahi muuhun sopivaan hoitoon.

V. Opettajain ja opettajarten virkaanasettamisesta sekä heidän velvollisuuksistaan ja palkkaeduistaan.

25 §.

Ylempiin poikakansakouluihin otetaan etusijassa opettajia, ylempiin tyttökansakouluihin etusijassa opettajattaria. Ylemmän kansakoulun yhteisluokilla saattavat opettaa sekä opettajat että opettajattaret. Alemmissä kansakouluissa opettavat opettajattaret.

26 §.

Kukin kansakoulun opettaja tai opettajatar on velvollinen noudattamaan kansakoulutarkastajan määräyksiä; mutta jos joku katsoo kärsineensä vääryyttä tai ei pidä säädettyä toimenpidettä sopivana, on hänellä oikeus kirjallisesti ilmoittaa kansakoulujohtokunnalle, jonka vallassa on ratkaista asia.

27 §.

Kansakoulutarkastaja voi anomuksesta myöntää opettajalle tai opettajattarelle enintään neljäntoista päivän virkavapauden, jota vastoin pitempia aikaista virkavapautta tarkoittavan hakemuksen ratkaisee kansakoulujohtokunta yksissä neuvoin hänen kanssaan. Sijaisen määrää kansakoulutarkastaja.

Jos opettaja tai opettajatar sairauden vuoksi on estetty virkaansa hoitamasta, määrätköön kansakoulujohtokunta, onko sijaisen palkkio kokonaan tai joksikin osaksi suoritettava kouluvaroista.

28 §.

Opettaja ja opettajatar saa pohjapalkkaa sekä lisäystä siihen määrävuosien palveluksesta kaupunginvaltuusmiesten vahvistaman vuosirahassäännön mukaan.

29 §.

Ylemmän kansakoulun opettaja ja opettajatar olkoon velvollinen opettamaan kahdeksankolmatta sekä alemman kansakoulun opettajatar neljäkolmatta tuntia viikossa.

Johtajan ja johtajattaren voi kansakoulujohtokunta osittain vapauttaa opetusvelvollisuudestaan.

30 §.

Laulun, veiston ja voimistelun opettamista varten voidaan ylempiin kansakouluihin tarpeen mukaan ottaa erityiset opettajat ja opettajattaret.

VI. *Kansakoulujen johdosta ja valvonnasta.*

31 §.

Kansakoulun asioita hoitaa kussakin kansakoulupiirissä kansakoulujohtokunta, johon kuuluu kuusi kaupunginvaltuusmiesten valitsemaa jäsentä ja se piirin kansakouluopettajiston edustaja, joka voimassa olevien säännösten mukaan siihen valitaan. Niistä kuudesta jäsenestä, jotka kaupunginvaltuusmiehet valitsevat, eroaa vuotuisesti kaksi, jotka voidaan valita uudestaan. Jäsenten kieltäytymisoikeudesta on voimassa mitä kaupunginvaltuusmiehistä siinä kohden on säädetty.

Jos opettajiston edustajalla on laillinen este, astuu hänen sijaansa opettajiston valitsema varajäsen.

32 §.

Sen lisäksi, mitä kansakoulujohtokunnalla kansakoululaitoksesta voimassa olevain asetusten ja tämän ohjesäännön mukaan muutoin on velvollisuutena, tulee johtokunnan:

- 1) päättää milloin ja mihin kansakoulu on perustettava;
- 2) määrätä lukukaudet ja päivittäiset opetustunnit; sekä
- 3) vuosittain määrääjän kuluessa laatia ja rahatoimikamariin antaa kansakoulujen menoarvioehdotus seuraavaksi kalenterivuodeksi.

33 §.

Kansakoulujen lähimmän valvonnan toimittavat kansakoulutarkastajat, jotka, yhden kumpaistakin tarkastusaluetta varten, kaupunginvaltuusmiehet valitsevat asianomaisen kansakoulujohtokunnan esityksestä.

Suomenkielistä tarkastusaluetta varten asettavat kaupunginvaltuusmiehet myös samalla tavoin kansakoulujen apulaistarkastajan.

Kansakoulutarkastaja ja kansakoulujen apulaistarkastaja otetaan varamalla molemmin puolin kuusikuukautinen irtisanomisaika.

34 §.

Sen lisäksi, mitä kansakoulutarkastajalla kansakoululaitoksesta voimassa olevain asetusten ja tämän ohjesäännön mukaan muutoin on velvollisuutena, tulee hänen:

- 1) antaa opettajille ja opettajattarille selityksiä ja neuvoja sekä kaikissa niissä tapauksissa, joiden varalta ohjesääntö ei sisällä määräyksiä, tarvittavia ohjeita;
- 2) mikäli mahdollista, joka lukupäivä määrätunnilla olla tavattavana kansakoulukansliassa;
- 3) hoitaa kansakoulutarkastajan arkistoa, pitää opettajista ja opettajattarista nimikirjaa, samoin kuin valvoa, että koulujen nimi- ja päiväkirjoja säännöllisesti pidetään;
- 4) kansakoulujohtokunnan kokouksissa esittää niissä käsiteltävät asiat sekä ilmoittaa kouluissa sattuneet huomiota ansaitsevat tapahtumat;
- 5) lukuvuoden päätyttyä ja ennen kalenterivuoden loppua laatia ja kaupunginvaltuusmiehille antaa kertomus kansakoulujen toiminnasta.

35 §.

Kansakoulujen apulaistarkastajan velvollisuus on:

- 1) kansakoulujohtokunnan hyväksymän työnjaon mukaisesti yksissä neuvoin kansakoulutarkastajan kanssa hoitaa opetuksen, järjestyksen ja kurinpidon valvontaa kansakouluissa;

2) avustaa kansakoulutarkastajaa opetuksen järjestämisessä ja ehdotuksen tekemisessä kansakoulun opettaja- ja opettajatarvirkain täyttämiseksi;

3) olla saapuvilla kansakoulujohtokunnan kokouksissa, joissa hänellä on oikeus lausua mielensä; sekä

4) kansakoulujen lukupäivinä kahdesti viikossa tai tarvittaessa useammin määrääjakana olla kansakoulukansliassa tavattavana.

36 §.

Älköön kansakoulutarkastaja eikä kansakoulujen apulaistarkastaja tämän toimintansa ohessa pitkö tai hoitako muuta tointa siihen hankkimatta kaupunginvaltuusmiesten erityistä lupaa.

37 §.

Kansakoululaitoksen johdon yhtenäisyyden voimassapitämiseksi tulee kaupungin kansakoulutarkastajain ja kansakoulujen apulaistarkastajan vähintään kahdesti kunkin lukukautena, virassa vanhemman kansakoulutarkastajan kutsusta, kokoontua yhteisesti neuvottelemaan kansakoulua koskevista asioista. Näissä kokouksissa on pidettävä pöytäkirjaa.

Edellisessä momentissa mainittuihin neuvotteluihin on määräraha-asioita käsiteltäessä kansakoulujen taloudenhoitajatkin kutsuttava.

38 §.

Kansakoulujen terveydellisten olojen silmälläpitoa varten asettavat kaupunginvaltuusmiehet kumpaiseenkin kansakoulupiiriin asianomaisen kansakoulujohtokunnan esityksestä lääkärin, joka harjoittaa toimintaansa kaupunginvaltuusmiesten vahvistaman johtosäännön mukaisesti.

VII. Kaupungin kasvatustaloksista laiminlyötyjä ja huonohoitoisia lapsia varten.

39 §.

Laiminlyötyjen ja huonohoitoisten lasten kasvatusta varten kaupungin perustamissa kasvatustaloksissa on opetusta annettava pääasiallisesti samalla tavalla ja yhtä monta oppituntia kuin kaupungin kansakouluissa.

Tämäkin opetus on kaupungin kansakoulutarkastuksen alainen.

40 §.

Edellisessä pykälässä mainittujen koulujen yhteisenä kansakoulujohtokuntana toimi kaupungin kasvatustaloutakunta, johon kuuluu kuusi kaupunginvaltuusmiesten valitsemaa jäsentä.

41 §.

Kasvatuslaitosten vakinaiset opettajat ja opettajattaret ottaa kasvatuslautakunta, ja nauttivat nämä opettajat ja opettajattaret pohjapalkkaa sekä lisäystä siihen määrävuosien palveluksesta kaupunginvaltuusmiesten vahvistaman vuosirahasäännön mukaan.

Veiston opetusta annetaan ja muu käytännöllinen toiminta järjestetään sillä tavoin kuin kasvatuslautakunta soveliaimmaksi katsoo.

42 §.

Oppilaiden ottamisesta kasvatuslaitoksiin ja poiskirjoittamisesta niistä sekä siellä noudatettavasta kurinpidosta määrätään näiden laitosten säännöissä.

43 §.

Kaupungin kasvatuslaitosten kouluopetuksesta ovat muutoin tämän kansakouluohjesäännön määräykset soveltuvilta kohdin voimassa.

Vastalause.

I.

Allekirjoittanut ei ole saattanut yhtyä Valiokunnan enemmistön ehdotukseen Helsingin kaupungin kansakoulujen ohjesäännöksi, mikäli Valiokunta on jättänyt ohjesäännössä määräämättä kansakoulujen ja kasvatustilain opettajiston palkkaedut, niinkuin en siinäkään että Valiokunta on ohjesääntöön ottanut suomenkielisten kansakoulujen apulaistarkastajan johtosäännön.

Valiokunnan ohjesääntöehdotuksen pykälissä 28 ja 41 tavattava viittaus Kaupunginvaltuuston vahvistettavaan vuosirahasääntöön on mielestäni liian ylimalkainen opettajiston palkkaetujen määräämiseksi, sillä katson asianmukaiseksi että ohjesäännössä mainitaan vähimmät palkkaedut, jotka kaupunki ottaa kansakouluopettajille suorittaakseen. Tämä käsitykseni perustuu osittain muodollisiin, osittain asiallisiin syihin. Ensinmainitussa suhteessa on huomauttaminen, että armollisessa asetuksessa 11 päivästä toukokuuta 1866 pykälässä 112, niinkuin se kuuluu armollisessa julistuksessa 7 päivästä maaliskuuta 1893, niiden asiain joukossa, jotka ovat ohjesääntöön otettavat, nimenomaan mainitaan opettajiston palkkaedut. Asialliselta kannalta taas on tärkeätä, että niin hyvin nykyiset opettajat kuin nekin, jotka aikovat hakea opettajavirkoja, tietävät että heidän säännönmukaiset palkkaetunsa eivät ole riippuvaiset kaupungin vuosirahasääntöä laadittaessa mahdollisesti esiintyvistä vaikeuksista, vaan että ne ovat vakiinnutetut Suomen Koulutoimen Ylihallituksen vahvistaman ohjesäännön kautta. Valiokunnan ohjesääntöehdotuksen 28:n pykälän ja 41:sen pykälän ensimmäisen momentin loppuosan sijaan olisi siis mielipiteeni mukaan asetettava Valiokunnan aikaisemman mietinnön (Valtuuston painettu asiakirja 1913 N:o 82) pykälät 32 ja 35 sekä sama ajatus, mikä on 52:sen pykälän ensimmäisen momentin loppuosassa.

Koska pykälä 35, joka sisältää apulaistarkastajan johtosäännön, aiheettomasti siirtää määräämisvallan tässä asiassa Suomen Koulutoimen Ylihallitukselle, ja kun sellaisesta muutoksesta nykyiseen käytäntöön, jonka mukaan Kaupunginvaltuusto yksin määrää apulaistarkastajan virkatehtävät, saattaa koitua hankaluuksia silloin, kun Kaupunginvaltuusto ehkä näkee olevan syytä apulaistarkastajan ohjesäännön muuttamiseen, olisi tämä pykälä ohjesäännöstä poistettava.

Edellä esitetyn nojalla ehdotan kunnioittaen, että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet päättäisivät:

- 1) Valiokunnan ehdottaman 28:n pykälän sijasta hyväksyä kaksi pykälää, joista ensimmäinen olisi seuraava:

Ylemmän kansakoulun opettaja saa vähintään kaksituhatta neljäsataa markkaa, samanlaisen koulunopettajatar vähintään tuhat seitsemäsataa markkaa vuotuista pohjapalkkaa; sekä toinen kaksimomenttisenä näin kuuluva:

Vakinaisten opettajain ja opettajattarien pohjapalkka korotetaan, jos viranhaltija on tointansa nuhteettomasti hoitanut, viiden vuoden kuluttua kahdellakymmenellä prosentilla, kymmenen vuoden kuluttua jälleen kahdellakymmenellä prosentilla ja viidentoista vuoden kuluttua kymmenellä prosentilla alkuperäisestä määrästä.

Ensimmäisen palkankorotuksen saamiseen nähden saa sekä virkaan vahvistettu että koetteeksi otettu opettaja ja opettajatar lukea hyväkseen sen ajan, minkä hän täysin virkakelpoisena on hoitanut viransijaisuutta kaupungin kansakouluissa, kuitenkin siten ettei viittä useampaa viransijaisuusvuotta saa ottaa lukuun;

2) hyväksyä Valiokunnan ehdottaman 41:nnen pykälän ensimmäisen momentin seuraavassa muodossa:

Kasvatustilaitosten vakinaiset opettajat ja opettajattaret ottaa kasvatustilautakunta, ja nauttivat nämä opettajat ja opettajattaret vuotuista palkkaa, joka ei ole 28 ja 29 §§:ssä kaupungin kansakoulujen opettajille ja opettajattarille vahvistettua määrää vähempi;

3) Valiokunnan ohjesääntöehdotuksesta poistaa pykälän 35; sekä

4) muuttaa ohjesääntöehdotuksen pykäläjärjestyksen ehdotettujen muutosten aiheuttamalla tavalla.

Helsingissä 18 p. jouluk. 1913.

M. Pesonen.

II.

Kun Valiokunta nyt on laatinut uuden ohjesääntöehdotuksen ja siinä koettanut ottaa huomioon Kaupunginvaltuuston kokouksessa lokakuun 28 päivänä 1913 esiintuodut uudet näkökohdat, mutta minun puolestani täytyy ehdottomasti pitää parempana aikaisemmin noudatettujen periaatteiden mukaan laadittua ohjesääntöä, katson velvollisuudekseni vastalauseessa tehdä selkoa kannastani sekä niinkään esittää ohjesääntöehdotuksen.

Ne näkökohdat, jotka asiaa käsitellessä Kaupunginvaltuustossa esiintuottiin ja jotka siis Valiokunnan oli otettava huomioon, olivat, että ohjesääntöön pantaisiin ainoastaan mitä kansakouluasetuksen mukaan siinä tulisi olla, jota vastoin sellaiset säännökset, joita Kaupunginvaltuusto voi antaa johtosääntöinä, olisi jätettävä pois. Uutta ohjesääntöehdotusta laatiessa kuitenkin pian selvisi, että esitettyjä periaatteita ei käynyt johdonmukaisesti noudattaminen, jos mieli ensinkään saada ohjesääntöä yhtenäiseksi. Pikainenkin silmäys esillä olevaan ehdotukseen jo osottaa, että siihen on pantu moniaita määräyksiä, jotka Kaupunginvaltuusto on oikeutettu yksin antamaan. Tämän käy ehkä jo sanominen kurinpitomääräyksistä (IV luku), mutta vieläkin enemmän kansakoulujohtokunnalle ja kansakoulutarkastajille säädetyistä tehtävistä (32 ja 34 §), jotka uudessa ohjesääntöehdotuksessa vain ovat täydennyksenä siihen mitä voimassa olevat asetukset sisältävät. Vielä vähemmän näyttävät asianomaiset viranomaiset voivan vaatia ohjesääntöön pantavaksi määräyksiä kansakoulujen apulaistarkastajan tehtävistä, tarkastajain velvollisuudesta olla pitämättä muuta virkaa, kansakoululaitoksen johdon yhtenäisyydestä sekä terveydellisten olojen valvonnasta (35—38 §), mainitakseni nyt ainoastaan nämä esimerkit. Toiselta puolen on viimeisessä ohjesääntöehdotuksessa sellaisiakin määräyksiä, joita jo on voimassa olevissa asetuksissa. Näin on ensinnäkin laita niiden määräysten, jotka 7 päivänä maaliskuuta 1893 annetun A. Julistuksen 112 §:n mukaan on laadittava täydelliseksi ohjesäännöksi ja jotka määräykset kohdistuvat opettajain ja opettajatarten virkaanasettamiseen ja palkkaetuihin, oppilaiden kouluunottamiseen ja koulunkäyntiin sekä muutoin kansakoulujen järjestystapaan. Mutta ohjesääntöön on pantu muitakin määräyksiä, joita jo on asetuksissa ja joiden ei tarvitse kohdistua edellä lueteltuihin seikkoihin. Näin on esim. laita kansakoulun opetussuunnitelmaan kuuluvain oppilaiden luettelemisen (15 §) sekä eriuskolaisten uskonopetusta koskevan määräyksen (18 § 1 mom.), joka on voimassa olevassa eriuskolalaisissa, sekä mitä 31 §:ssä sanotaan kansakoulujohtokunnan vaalista.

Edellä lausutusta käy selville seuraavaa. Voimassa olevan kansakouluasetuksen 112 §:n johdosta *täytyy* ohjesääntöön panna semmoista, mitä on kansakoululaitosta koskevissa asetuksissa. Esillä olevaan ohjesääntöehdotukseen sitä paitsi ei ole pantu ainoastaan sellaisia määräyksiä, joita Kau-

punginvaltuustolla on valta yksin antaa, vaan semmoisiakin, jotka ohjesäännöstä huolimatta ovat voimassa, koska ne ovat kansakouluasetuksessa. Tämän johdosta tuskin on *periaatteellista eroa* olemassa nyt esillä olevan ja Valiokunnan aikaisemmin laatiman ohjesääntöehdotuksen välillä.

Ei voi tietysti olla puhuttakaan siitä, että minä kannaltani vähimmässäkään määrin tahtoisin moittia Valiokuntaa siitä, että se on ohjesääntöön pannut useampia määräyksiä kuin sen noudatettavain periaatteiden mukaan välttämättä olisi tarvinnut siihen panna. Päin vastoin on vakaumukseni että ohjesääntö juuri sen johdosta on tullut paljon parempi kuin olisi ollut laita, jos Valiokunta olisi tahtonut tarkasti noudattaa sille esitettyjä näkökohtia. Mutta luullakseni olisi ohjesääntö hyötynyt vieläkin enemmän, jollei olisi poistettu tai tyypistetty eräitä aikaisemmassa ohjesäännössä olevia pykäläitä. En tarkoita tässä kouluneuvostoihin kohdistuvia määräyksiä, sillä minäkin olen nyttemmin sitä mieltä, että ne käy haitatta poistaminen. Valiokunnan aikaisemmassa ehdotuksessa oli tämä voimassa olevissa asetuksissa tuntematon laitos pysytetty, syystä ettei kansakoulujohtokunnalla ohjesääntöehdotuksessaan ollut sitä vastaan mitään muistuttamista. Mutta mikäli myöhemmin olen saanut tietää, ei tällä laitoksella ole merkitystä pääkaupungin kansakoululaitoksessa, ei ainakaan semmoisena kuin se nykyään on olemassa tai niinkuin sitä nykyään hoidetaan. Siitä syystä olen voinut kannattaa sen poistamista. Ne pykälät, jotka olisin halunut pysytettäväksi tahi täydellisempinä pantaviksi ohjesääntöön, mainitsen lyhyesti alempana. Mutta sitä ennen koetan esittää käsitystäni kansakouluohjesäännön merkityksestä.

Kansakoulutarkastajilta täytyy tosin voida vaatia, että he tuntevat eri kansakouluasetukset. Mutta tätä vaatimusta ei käy asettaminen usein vaihtuville kansakoulujohtokuntain jäsenille ja kenties vielä vähemmän satalukuiselle kansakouluopettajistolle. Todellisuudessa ei olekaan aivan helppoa saada tarkkaa ja selvää käsitystä voimassa olevista asetuksista näiden asetusten oman laadun johdosta. Niinkuin tunnettu, on varsinainen kansakouluasetus annettu toukokuun 11 päivänä 1866, siis lähes puoli vuosisataa takaperin. Eikä tätä asetusta eri lukuineen, jotka koskevat toisinaan kansakoululaitosta kokonaisuudessaan, toisinaan kaupunkien, toisinaan taas maaseudun kansakoululaitosta, myöskään käy pitäminen mallina mitä selvyuteen ja tajuttavuuteen tulee. Maaliskuun 7 päivänä 1893 annetulla julistuksella on myös useita alkuperäisen asetuksen pykäläitä muutettu, minkä ohessa eräistä näistä 1866 vuoden asetuksen „Kansakoulutoimesta maalla“ nimisen luvun pykäläistä nimenomaan sanotaan, että ne koskevat kaupunkienkin kansakoululaitosta. Sitä paitsi on noiden viiden vuosikymmenen kuluessa ilmestynyt useita lisäasetuksia, puhumattakaan lukuisista kouluhallituksen antamista kiertokirjeistä. Lyhyesti sanoen: ei ole ensinkään helppo päästä selville ja muodostaa yleiskäsitystä kaikista kaupunkien kansakoululaitoksesta voimassa olevista

määräyksistä. Tämän johdosta täytyy kansakouluohjesäännön olla johtokuntain jäsenten ja opettajiston helposti saatavana oleva lyhyt ja selväpiirteinen yhdistelmä niistä pääasiallisimmista määräyksistä, joita kansakoulujen palveluksessa työskenteleväin on noudatettava. *Käytännöllis-kasvatusopilliselta* kannalta — ja tämä näkökanta kaiketi olisi ennen muuta otettava huomioon esillä olevan laatusessa asiassa — minä olen sitä mieltä, että viimeksi laadittuun ehdotukseen olisi ollut pantava jonkin verran enemmän kuin siihen on pantu.

Onhan Valiokunnan enemmistökin pitänyt toivottavana, että opettajistolle varattaisiin tilaisuus jonkin verran tarkemmin perehtyä voimassa oleviin asetuksiin ja sentähden lausunut, että kansakoulujohtokuntain alotteesta olisi laadittava ohjesäännön laitos, johon liittyisivät kaikki kaupungin kansakoululaitosta koskevat yleiset säännökset. Minä puolestani en luule, että tuollainen käsikirja on aivan helposti aikaansaataavissa; joka tapauksessa se olisi tarpeeton, jos antautumatta minkään n. s. lakiteknilisen näkökohdan ohjattavaksi tahtoisii antaa tälle opettajistolle samoin kuin johtokunnan jäsenillekin hiukan seikkaperäisemmän ohjesäännön. Jos kuitenkin välttämättä tahdotaan aikaansaada mainitunlaatuinen käsikirja — se tulisi arvatenkin noin puolet G. Lönnbeckin laatiman käsikirjan kokoa — niin olisi kaiketi myös aikaansaataava käsikirja, jossa olisi kaikki ne Kaupunginvaltuuston kansakouluasioista antamat määräykset, joita ei ole pantu ohjesääntöön. Mutta eiköhän tällä keinoin pohjaltaan sängen yksinkertainen asia tulisi mahdollisimman sekavaksi — ja kaikki tämä vain „lakiteknilisen näkökohdan“ vuoksi.

Laatimastani ohjesääntöehdotuksesta ehken sanotaan, että siitäkin puuttuu eräitä määräyksiä, joita olisi suonut siinä olevan. Tähän voin ainoastaan huomauttaa, että tietenkin aina täytyy olla milloin minkin verran makuasia mitä ohjesääntöön on pantava mitä ei. Tämän lienee Valiokunta kokonaisuudessaankin saanut kokea laatiessaan ohjesääntöään uusien periaatteiden mukaan.

Ohjesääntöön haluaisin tehtäväksi seuraavat lisäykset ja muutokset:

Ehdotuksesta olisi *johdanto* poistettava, koska ohjesääntöön on pantu koko joukko semmoista, mitä jo on kansakoululaitoksesta voimassa olevissa asetuksissa.

1 §. Kun johdanto on poistettu, näyttää sopivalta alottaa ensimmäinen pykälä semmoisella yleislaatusella lausunnolla, kuin on Valiokunnan alkuperäisessä ehdotuksessa.

25 §. 1893 vuoden julistuksen 112 §:ssä lausutaan m. m., että ohjesäännössä pitää olla määräys „opettajan ja opettajattaren virkaanasettamisesta“. Esillä olevassa ohjesääntöehdotuksessa ei tätä määräystä ole mielestäni otettu asianmukaiseen huomioon. Mutta tähänkin katsomatta tulee ohjesäännössä mielestäni olla määräyksiä ei ainoastaan avonaisen opettajan- ja opettajatta-

renviran hakemisesta, vaan myös opettajan ja opettajattaren virkaan nimitämisestä, joka viimeksi mainittu määräys kuitenkin puuttuu Valiokunnan aikaisemmastakin ehdotuksesta.

26 §. Samoista syistä, joilla on puollettu edellisen pykälän panemista ohjesääntöön, on siihen myös pantava määräyksiä vahvistuskirjan antamisesta.

27 §. Ohjesäännöstä, joka on tarkoitettu jokaisen kansakouluopettajan ja -opettajattaren käytettäväksi, ei saa puuttua määräyksiä siitä, miten on meneteltävä, kun joku opettajiston jäsen on saattanut itsensä syypääksi laininlyöntiin tahi virkavirheeseen. Olen sentähden ehdotukseeni pannut vastaavan pykälän Valiokunnan alkuperäisestä ehdotuksesta, joka pykälä kuitenkin on muotonsa puolesta laadittu paremmin voimassa olevain asetusten sanamuodon mukaiseksi.

35 ja 36 §. On mielestäni aukko kansakouluohjesäännössä, ettei siinä mainita sanaakaan johtokunnan keskuudessa toimitettavista vaaleista, erittäinkin niin tärkeiden virkailijain vaaleista, kuin taloudenhoitajat ovat Helsingin kansakouluissa. Niinikään tulisi ohjesäännössä kaiketi olla määräys kuinka usein johtokunta kokoontuu. Olen sentähden ehdotukseeni pannut vastaavat Valiokunnan aikaisemman ehdotuksen pykälät (46 ja 47 §).

37 §. On mielestäni asiatonta, jotten sanoisi harhaanviepää, että ohjesäännössä on ainoastaan eräitä niistä määräyksistä, joita kansakoulujohtokunnan on noudatettava. Johtokunnan jäsenten on siis etsittävä tehtäviään koskevia määräyksiä sekä voimassa olevista asetuksista että ohjesäännöstä. On muutoin huomattava, että asetusten säännökset vastamainituista seikoista eivät ole aivan selvät, ne kun koskevat sekä maalais- että kaupunkikansakoulujen johtokuntia. Ja niinkuin edellä huomautin, ei hevin sovi vaatia mainittavaa laintuntemusta noilta useinkin vaihtuvilta johtokunnanjäseniltä. Olen sentähden ehdotukseeni pannut pykälän, semmoisena kuin se on Valiokunnan aikaisemmassa ehdotuksessa (48 §).

39 §. Tähän pykälään nähden pitää pääasiassa paikkansa mitä edellä lausuttiin 37 §:stä. Ja vaikka kansakoulutarkastajalta onkin vaadittava kansakoululaitosta koskevain asetusten tuntemista, on kuitenkin myös otettava huomioon, että tarkastajaa (ja johtokuntaa) koskevat määräykset ovat mielenkiintoisia kansakoulun opettajistollekin. Alaistenkin täytynee saada tietää mitä tehtäviä ylemmillä on heidän suhteensa.

Tässä edellä lausumani johdosta rohkenen ehdottaa, että *Kaupunginvaltuusto hyväksyisi seuraavan ohjesääntöehdotuksen:*

1 §.

Hankkiaksensa kaikille Helsingin kaupunkikuntaan kuuluville lapsille, joiden opetuksesta ei muulla tavoin pidetä huolta, tilaisuutta saavuttamaan yleiseen kansansivistykseen kuuluvia tietoja ja taitoja, perustaa ja kunnossa pitää kunta tarvittavan määrän suomen- ja ruotsinkielisiä kansakouluja.

Helsingin kaupunki on kahtena kansakoulupiirinä, suomen- ja ruotsinkielisenä, joilla kumpaisellakin on oma kansakoulujohtokuntansa. Samoin kaupunki muodostaa suomen- ja ruotsinkielisen tarkastusalueen.

2—24 § = 2—24 § Valiokunnan myöhemmässä ehdotuksessa.

25 §.

Avoin opettajan- tai opettajattarenvirka julistetaan haettavaksi asetusten määräämän ajan kuluessa ilmoittamalla jommassakummassa maan virallisessa lehdessä ja joissakin Helsingin kaupungissa ilmeistyvissä jokapäiväisissä sanomalehdissä.

Kansakoulujohtokunnalla on valta nimittää opettaja ja opettajatar virkaan. Jollei kansakoulutarkastaja tyydy johtokunnan toimenpiteeseen, lykkää hän asian koulutoimen ylihallitukseen, joka sen, johtokuntaa kuultuaan, tutkii ja ratkaisee.

26 §.

Opettaja tai opettajatar, joka on nuhteettomasti palvellut asetuksenmukaiset koevuotensa, saakoon virkaansa vahvistuskirjan, joka on asianomaisen kansakoulutarkastajan ja kansakoulujohtokunnan puheenjohtajan allekirjoitettava.

Jolleivät kansakoulutarkastaja ja kansakoulujohtokunta voi sopia vahvistuskirjan antamisesta, alistetaan asiaa ylihallitukseen, joka sen tutkii ja ratkaisee.

27 §.

Jos kansakoulun opettaja tai opettajatar osoittaa leväperäisyyttä virasansa taikka muuten yksityiselämässään tahi käytöksessään oppilaita kohtaan antaa syytä tyytymättömyyteen eikä ota ojentuaksensa kansakoulujohtokunnan puheenjohtajan tahi asianomaisen kansakoulutarkastajan yksityisesti antamasta ystävällisestä varoituksesta, saakoon kansakoulujohtokunta yksissä neuvoin asianomaisen kansakoulutarkastajan kanssa vianalaisen virastansa ilman muuta erottaa, jos hän ainoastaan koetusajaksi on otettu; ja tulee kansakoulutarkastajan asiasta viipymättä ilmoittaa koulutoimen ylihallitukselle. Jos kansakoulujohtokunta ja kansakoulutarkastaja eivät voi sopia siitä toimenpiteestä, johon on ryhdyttävä, lykätköön viimeainittu asian sanottuun hallitukseen, joka sen tutkii ja lopullisesti ratkaisee.

Jos opettaja tai opettajatar on avonaisella kirjalla virkaan vahvistettu, tulee asianomaisen kansakoulutarkastajan asiaa tarkasti ja pöytäkirjaa pitäen tutkia sekä sen jälkeen, jos aihetta on, nostaa vianalaista vastaan syyte kansakoulujohtokunnan edessä, joka syytettyä kuultuaan asian laadun mukaan tuomitsee syyllisen joko varoitukseen, joka kirjoitetaan johtokunnan pöytäkirjaan ja

annetaan opettajalle tai opettajattarelle johtokunnan edessä, taikka virasta väliaikaisesti erotettavaksi korkeintaan yhdeksi vuodeksi ja sen ohessa kadottamaan isomman tai vähemmän osan virkaan kuuluvasta rahapalkasta, taikkapa virkansa menettämään.

Joka ei tyydy kansakoulujohtokunnan lopulliseen toimenpiteeseen, oikeutetaan hakemaan siihen muutosta valituksella, joka ynnä kansakoulujohtokunnan päätös annetaan koulutoimen yllähallitukseen viimeistään ennen kello kahtatoista kuudentenakymmentenä päivänä päätöksen julistamisesta.

28—34 § = 25—32 § Valiokunnan myöhemmässä ehdotuksessa.

35 §.

Tultuaan uudistettujen vaalien kautta täysilukaiseksi, valitsee kumpainkin kansakoulujohtokunta vuosittain jäsenistään puheenjohtajan, sihteerin ja taloudenhoitajan. Kuitenkaan ei piirin opettajiston edustaja voi tulla kysymykseen muussa kuin sihteerin vaalissa.

Taloudenhoitajan tehtävät määrätään erityisessä kaupunginvaltuusmiesten vahvistamassa johtosäännössä.

36 §.

Puheenjohtajan kutsusta kokoontuu kansakoulujohtokunta niin usein, kuin koulujen asiat sitä vaativat, ja on johtokunta päätösvaltainen, kun kolme sen jäsentä on saapuvilla.

37 §.

Kansakoulujohtokunnan velvollisuutena on:

- 1) hoitaa kansakoulujen asioita ja koettaa edistää niiden toimintaa;
- 2) päättää milloin ja mihin kansakoulu on perustettava;
- 3) määrätä lukukaudet ja päivittäiset opetustunnit;
- 4) yksissä neuvoin asianomaisen kansakoulutarkastajan kanssa nimittää ja virkaan vahvistaa opettajat ja opettajattaret, kuin myöskin, milloin syytä ilmaantuu, erottaa heidät virastaan;
- 5) yksissä neuvoin kansakoulutarkastajan kanssa tutkia ja vahvistaa opetussuunnitelmat;
- 6) katsoa että koulujen opetushuoneet ja kalusto vastaavat tarkoitustaan sekä pidetään tarpeellisessa kunnossa;
- 7) hoitaa koulujen muuta omaisuutta sekä hallita ja pitää kirjaa niiden lahjoitusrahastoista;
- 8) vuosittain syyskuun kuluessa laatia ja rahatoimikamariin jättää kansakoulujen menoarvio seuraavaksi kalenterivuodeksi; sekä

9) kaikessa tässä ja muissa johtokunnalle kuuluuissa tehtävissä noudattaa kansakoululaitoksesta voimassa olevia asetuksia ja tätä ohjesääntöä.

38 § = 33 § Valiokunnan myöhemmässä ehdotuksessa.

39 §.

Kansakoulutarkastajan velvollisuutena on:

1) useasti käymällä kansakouluissa pitää silmällä opetusta, järjestystä ja kurinpitoa niissä;

2) antaa opettajille ja opettajattarille selityksiä ja neuvoja sekä niissä tapauksissa, joiden varalta ohjesääntö ei sisällä määräyksiä, antaa tarvittavia ohjeita;

3) kutsua vähintään kerran vuodessa opettajisto kokoukseen sekä johtaa siinä tapahtuvia keskusteluja ja harjoituksia;

4) yksissä neuvoin kansakoulujohtokunnan kanssa tutkia ja vahvistaa opetussuunnitelmat;

5) olla, mikäli mahdollista, joka lukupäivä määrätunnilla tavattavana kansakoulukansliassa;

6) järjestää kansakouluissa toimitettavat vuositutkinnot sekä, mikäli mahdollista, olla niissä saapuvilla;

7) hoitaa kansakoulutarkastajan kanslian arkistoa, pitää opettajista ja opettajattarista nimikirjaa sekä valvoa, että koulujen nimi- ja päiväkirjoja säännöllisesti pidetään;

8) kansakoulujohtokunnan kokouksissa esittää niissä käsiteltävät asiat sekä ilmoittaa kouluissa sattuneista huomiota ansaitsevista tapahtumista;

9) lukuvuoden päätyttyä ja ennen kalenterivuoden loppua antaa kaupunginvaltuusmiehille kertomus kansakoulujen toiminnasta; sekä

10) muun suhteen noudattaa voimassa-olevia kansakoululaitosta koskevia säädöksiä sekä tätä ohjesääntöä.

40—48 § = 35—43 § Valiokunnan myöhemmässä ehdotuksessa.

Helsingissä, joulukuun 12 p:nä 1913.

V. T. Rosenqvist.

Liite.

Ote pöytäkirjasta, joka tehtiin Helsingin Kaupunginvaltuuston kokouksessa lokakuun 28 päivänä 1913.

21 §.

Esiteltiin valiokunnan mietintö ehdotuksineen kaupungin kansakoulujen uudeksi ohjesäännöksi (*Pain. asiakirj. N:o 82 vuodelta 1913*).

Herra Ehrnrooth huomautti, että vertaillessa nyt laadittua kansakouluohjesäännön ehdotusta Kansakoulujohtokunnan aikaisemmin laatimaan uuden ohjesäännön ehdotukseen saattoi todeta, että erinäisiin kohtiin oli tehty tuntuvia parannuksia, mutta puhuja oli kuitenkin sitä mieltä, että siitä huolimatta esillä olevaa ehdotustakaan ei käy paneminen Kaupunginvaltuuston päätöksen pohjaksi asiassa. Ehdotukseen oli pantu sekä säännöksiä voimassa olevista esivallan vahvistamista asetuksista ja ohjeellisia määräyksiä että semmoistakin, josta Kaupunginvaltuusto voi säätää antamassaan johtosäännössä, joka ei kaipaa vahvistusta. Tätä menettelytapaa puhuja ei voinut pitää asianmukaisena. Tosin aikaisemmat Kaupunginvaltuuston antamat ohjesäännöt oli laadittu samaan tapaan kuin esillä oleva ehdotus, mutta puhujasta näytti siltä kuin olisi tästä käytännöstä luovuttava. Esillä olevaa ehdotusta likemmältä tarkastellessa sitä paitsi huomaa, että päämäärä, johon mainitulla tavalla on pyritty, on ainoastaan osittain saavutettu, sillä kaikkia asiasta voimassa olevia määräyksiä ei ehdotukseen kuitenkaan ole pantu. Se päämäärä, johon valiokunta todennäköisesti on pyrkinyt, eli että kaikki voimassa olevat määräykset olisivat koottuina ohjesääntöön, on helposti saavutettavissa esimerkiksi siten, että pieni, kansakoululaitoksen alalla voimassa olevat säännökset sisältävä käsikirja laaditaan esimerkiksi kansakoulujohtokuntain toimesta. Erinäisiin ehdotuksen yksityiskohtiin nähden sanoi puhuja olevansa toista mieltä kuin valiokunta, mutta ei kuitenkaan toistaiseksi tahtonut kuluttaa aikaa kajoamalla muihin seikkoihin, kuin valiokunnan esittämään kysymykseen kansakoulutarkastajan erottamattomuudesta sekä kouluneuvostolaitokseen. Valiokunnan esittämiä lausuntoja ensinmainitusta kysymyksestä ei puhuja katsonut Kaupunginvaltuuston voivan ilman muuta hyväksyä, ja mitä taas jälkimäiseen kysymykseen tulee, oli puhuja sitä mieltä, että käy epäileminen, onko määräyksiä kouluneuvostolaitoksesta, joka tähän asti on osattautunut erittäin epätyytyttäväksi, ohjesääntöön pantava. Esittämiensä seikkain nojalla puhuja ehdotti asian palautettavaksi valiokuntaan, jonka tulisi laatia ohjesääntö uudestaan siihen asuun, että ohjesäännössä on aino-

astaan se, mitä kansakouluasetuksen mukaan siihen on pantava, mutta sellaiset säännökset poistetaan, jotka Kaupunginvaltuusto voi antaa johtosäännössä.

Herra Listo yhtyi edellisen puhujan ehdotukseen sitä mieluummin, kun puhuja ehdotettua ohjesääntöä tarkastellessaan oli siinä huomannut erinäisiä muodollisia puutteellisuuksia, joita puhuja samalla tarkemmin selosti.

Herra Lassenius oli sitä mieltä, ettei Kaupunginvaltuuston vielä pitäisi tehdä päätöstä puheenalaisen ohjesäännön uudestilaatimisesta herra Ehrnroothin ehdottamaan tapaan, vaan että asia ainoastaan palautettaisiin valiokuntaan, joka siten saisi tilaisuuden lausua mielensä herra Ehrnroothin koskettamista seikoista. Niinikään ehdotti puhuja, että valiokuntaan valitaisiin lisäjäseniksi herrat Ehrnrooth ja Listo.

Sittenkun *herra Serlachius* oli kannattanut herra Ehrnroothin ehdotusta, *herra Grotenfelt* yhtynyt herra Lasseniukseseen sekä *herrat Rosenqvist ja Pesonen* valaisseet valiokunnan kantaa asiassa, asetti herra puheenjohtaja vastattavaksi seuraavan äänestysesityksen:

„Ne herrat Kaupunginvaltuusmiehet, jotka asian enemmän käsittelyn pohjaksi hyväksyvät valiokunnan mietinnön, äänestäkööt jaa; jos ei voittaa, ovat Kaupunginvaltuusmiehet päättäneet palauttaa asian valiokuntaan uudestaan käsiteltäväksi täällä esiintuotuja näkökohtia huomioonottamalla.“

Enemmistö vastasi esitykseen ei.

Tämän jälkeen Kaupunginvaltuusto vielä, herra Lasseniuksen ehdotukseen myöntyen, päätti lisäjäseniksi valiokuntaan valita herrat Ehrnroothin ja Liston.

Vakuudeksi:
Hjalmar Ekholm.

Tarkistettu ja hyväksytty. Helsingissä, marraskuun 4 päivänä 1913.

Alfred Norrmén.

K. V. Hurmerinta.

H. M. J. Relander.

Virallisesti julkiluettu marraskuun 4 päivänä 1913, todistaa

Viran puolesta:
Hjalmar Ekholm.

Helsingin kaupungin 1914 v. meno- ja tulosääntö.

Kaupunginvaltuuston vahvistama 30 p. Joulukuuta 1913.

Muist. Satunnaiset menot ja tulot ovat merkityt tähdellä *.

		Menot.			
		I. Kaupungin velat.			
		<i>Smk.</i>	<i>712.</i>	<i>Smk.</i>	<i>712.</i>
K. S:in päät. 17/5 1876	<i>a</i>	1:ksi. 1876 vuoden vesijohtolainasta, joka 31/12 1913 on Smk 821,200: —, suoritetaan 1/5 1914 kuoletusta		46,400	
		sekä 1/5 ja 1/11 samana vuonna korkoa à 5 0/0, yhteensä		39,900	
		Mahdollinen kurssitappio arvoituista, kaupunginkassassa olevista obligatsioneista, arviolta		900	87,200
K. S:in päät. 4/8 1882	<i>a</i>	2:ksi. 1882 vuoden uutisrakennus- ja järjestelylainasta, joka 31/12 1913 on Smk 178,000: —, suoritetaan 1/5 1914 kuoletusta		87,000	
		sekä 1/5 ja 1/11 korkoa 4 1/2 0/0 mukaan		6,052 50	93,052 50
K. S:in päät. 26/3 1892	<i>a</i>	3:ksi. 1892 vuoden obligatsiolainasta, joka 31/12 1913 on Smk 3,974,500: —, suoritetaan 1/5 1914 kuoletusta		39,000	
		sekä 1/5 ja 1/11 korkoa 4 1/2 0/0 mukaan		177,975	
Lainakontrahd. muk.	<i>a</i>	Provisioineja, kurssierotuksia y. m., arviolta		900	217,875
Siirros		—	—	398,127 50	

			Siirros	—	—	398,127 50
K. S:in päät. $\frac{4}{8}$ 1897 S:n $\frac{25}{1}$ 1898	a	4:ksi. 1898 vuoden obligatsi- lainasta Smk 7,000,000: —, josta $\frac{31}{12}$ 1913 asti on laskettu liikk. Smk 4,000,000: — ja on lunasta- matta Smk 2,641,500: —, suori- tetaan $\frac{1}{8}$ 1914 kuoletusta sekä $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{8}$ korkoa à $3 \frac{1}{2}$ % Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta		31,500 — 92,452 50		
Lainakontrahd. muk.	a			1,000 —		124,952 50
K. S:in päät. $\frac{25}{1}$ 1900 S:n $\frac{30}{1}$ 1900	a	5:ksi. 1900 vuoden obligatsi- lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1913 on Smk 2,751,000: —, suoritetaan $\frac{1}{8}$ 1914 kuoletusta sekä $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{8}$ korkoa à 4 % Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta		25,500 — 110,040 —		
Lainakontrahd. muk.	a			1,000 —		136,540 —
K. S:in päät. $\frac{10}{9}$ 1902	a	6:ksi. 1902 vuoden obligatsi- lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1913 on Smk 7,461,000: —, suoritetaan $\frac{1}{12}$ 1914 kuoletusta sekä $\frac{1}{6}$ ja $\frac{1}{12}$ korkoa à 4 % Lainasta Ranskan valtiolle me- nevä vero y. m.		61,500 — 298,440 —		
Kvston päät. $\frac{22}{9}$ 1908	b			25,000 —		
Lainakontrahd. muk.	a			3,000 —		387,940 —
K. S:in päät. $\frac{9}{2}$ 1909 S:n $\frac{7}{5}$ 1909	a	7:ksi. 1909 vuoden obligatsi- lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1913 on Smk 15,748,930: —, suoritetaan $\frac{1}{5}$ 1914 kuoletusta sekä $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$ korkoa 4 $\frac{1}{2}$ % mu- kaan		98,085 — 706,525 15		
Lainakontrahd. muk.	a			6,000 —		810,610 15
K. S:in päät. $\frac{9}{5}$ 1911 S:n $\frac{30}{6}$ 1911	a	8:ksi. 1911 vuoden obligatsi- lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1913 on Smk 24,861,781: —, suoritetaan $\frac{1}{6}$ 1914 kuoletusta sekä $\frac{1}{6}$ ja $\frac{1}{12}$ korkoa 4 $\frac{1}{2}$ %:n mukaan		153,918 — 1,115,307 13		
Lainakontrahd. muk.	a			10,000 —		1,279,225 13
K. S:in päät. $\frac{8}{5}$ 1913 S:n $\frac{14}{5}$ 1913	a	9:ksi. 1913 vuoden obligatsi- lainasta 5,025,000 markasta, josta on liikkeessä 4,708,224: —,				
			Siirros	—	—	3,137,395 28

			Siirros	—	3,137,395 28
		suoritetaan 2/1 1914 kuole-			
		tusta	66,464	—	
		sekä 2/1 ja 1/7 korkoa 5 %:n			
		mukaan	351,455 20	—	417,919 20
Kauppakirjan muk.	a	10:ksi. Fabianinkadun tontin ja talon N:o 1 ostoa varten otetusta, alkuaan Smkan 30,000: — lainasta, suoritetaan 1/4 ja 1/10 1914 korkoa 4 1/2 %:n muk.		—	1,162 06
K. S:in päät. 10/6 1910 Kvston päät. 14/4 1910 Kauppakirj. muk.	a*	11:ksi. Nybondaksen talon hallintaoikeuden lunast. varten otetusta lainasta, joka 31/12 1913 on Smk 72,000: —, maksetaan 1/11 1914 kuoletusta	12,000	—	
		sekä 1/11 1914 korkoa 5 %:n mukaan	3,600	—	15,600
	c*	12:ksi. Lainain korkoa y. m., arv. — Smk 3,617,076: 54 —		—	45,000
II. Kaupungin virastot.					
1. Maistraatti.					
1907 v:n rahasaäntö	b	1 Kunnall. pormest., palkk. 7,000: — palkkiota	5,000: —	12,000	—
		1 Oikeusraatimies, palkk. 6,000: —			
Kvston päät. 30/5 1911	b	sijaisen palkkio kesäloman aikana	700: —	6,700	—
1907 v:n rahasaäntö Kvston päät. 15/6 1909 S:n 30/5 1911	b	2 Kunnall. raatim., palkkaa à	4,000: —		
		palkkiota à	2,000: —		
		korotusta 5 v:n palveluksesta à	500: —		
		sijaisen palkkio kesäloman aikana à	250: —	13,500	—
1907 v:n rahasaäntö Kvston päät. 30/5 1911	b	2 Notaria, palkkaa à ..	1,600: —		
		sijaisen palkkio kesäloman aikana à	200: —	3,600	—
	c	Tarverahoja, arviolta	10,000	—	45,800
		Siirros	—	—	3,662,876 54

		Siirros	—	—	3,662,876 54
2. Raastuvanoikeus.					
1907 v:n rahasaäntö	b	1 Oikeuspormestari, palkkaa 7,000: — palkkiota 5,000: —	12,000	—	
		5 Vanhempaa Oikeus- raatimestä, palkk. à 6,000: — palkkiota à 2,000: — korotusta 10 v:n pal- veluksesta à 1,500: —	47,500	—	
		1 Vanhempi Oikeus- raatimies, palkkaa . . 6,000: — palkkiota 2,000: — korotusta 5 v:n pal- veluksesta 750: . .	8,750	—	
		1 Vanhempi Oikeus- raatimies, palkkaa . . 6,000: — palkkiota 2,000: — korotusta 5 v:n palve- lukselta 1/6:stä 1914 437: 50	8,437 50	—	
		2 Nuorempaa Oikeus- raatim., palkk. kump. 4,000: — korotusta 5 v:n palve- lukselta à 500: —	9,000	—	
		1 Nuorempi Oikeus- raatimies, palkkaa . . 4,000: — korotusta 5 v:n palve- lukselta 1/3:stä 1914 416: 66	4,416 66	—	
		1 Nuorempi Oikeus- raatimies, palkkaa . . 4,000: — korotusta 5 v:n palve- lukselta 1/12:stä 1914 41: 66	4,041 66	—	
		Palkkio 3:lle osaston- puheenjohtajalle à . . 1,000: —	3,000	—	
		Neljän puheenjohtajan sijaisen palkkio kesä- loman aikana, kunkin 350: —	1,400	—	
		Seitsemän jäsenen si- jaisen palkkio kesä- loman aikana à 250: —	1,750	—	
1 Siviilipöytäkirjan notari 1,600	1,600	—			
1907 v:n rahasaäntö	b	6 Rikosasiainpöytäkir- jan notaria à 4,000: —	24,000	—	
		Siirros	125,895 82		3,662,876 54

			Siirros	125,895 82	3,662,876 54
Kvston päät. ^{30/5} 1911	b	Seitsemän notarin sijaisen palkkio kesäloman aikana à	250: —	1,750 —	
		Lisämääräraha väliaikaista viidettä Raastuvanoikeuden osastoa varten:			
		Puheenjoht., palkkiota	1,000: —		
		Puheenjohtajan sijainen, palkkiota	4,200: —		
		sijaisen palkkio puheenjohtajan kesäloman aikana	350: —		
		Varapuheenjohtajan sijaisen palkkio	4,200: —		
Kvston päät. ^{30/5} 1910	b*	1 Ylimääräinen oikeusraatimies	3,000: —		
S:n ^{31/10} 1911		2 Rikosasiain notaria à 4,000: —	8,000: —		
S:n ^{29/10} 1912		2 Ylim. kaupunginpalv. à 2,000: —	4,000: —		
S:n ^{9/9} 1913		Palkkiota yhden ylimäär. oikeusraatimiehen ja 2 rikosnotarin sijaisille kesälom. aikana, kullekin 250: —	750: —		
S:n ^{11/11} 1913		S:n 2 kaupunginpalvelijan sijaiselle à 50: —	100: —	25,600 —	
		Lisämääräraha Raastuvanoikeuden 1:sen osaston väliaikaista toista jaostoa varten:			
		Puheenjohtaja, palkkiota	1,500: —		
		Puheenjohtajan sijainen, palkkiota	3,000: —		
		palkkiota puheenjohtajan sijaiselle kesäloman aikana	100: —		
		Varapuheenjohtaja, palkk.	5,000: —		
		1 Ylim. oikeusraatim.	2,400: —		
		Ylimäär. oikeusraatimiehen sijaisen palkkio kesäloman aikana	250: —		
		1 Ylimäär. kaupunginpalv.	1,400: —	13,650 —	
		Ylimäär. pöytäkirjanpito		1,200 —	
Kvston päät. ^{16/4} 1912	b*				
S:n ^{11/11} 1913		c	Tarverahoja, arviolta	11,000 —	179,095 82
			Siirros	— —	3,841,972 36

			Siirros	—	3,841,972 36
<i>Syyttäjät</i>					
1886 v:n rahasaäntö Kvstön päät. 28/12 1906	} b	1 Kaup. viskaali, palkk. palkkiota	4,000: — 2,000: —		
		korotusta 10 v:n palveluksesta	800: —		
S:n 29/12 1896	} b	taatusta kokonaistulosta, 800 markasta, paloviinan, mallas- ja muiden väkijuomain kauppaa koskevien asetusten rikkomisesta tuomituita sakkoja, merkitään arviolta	600: —	7,400	
1886 v:n rahasaäntö Kvstön päät. 28/12 1906		} b	2 Kaup. viskaalia, palkk. à palkkiota à	4,000: — 2,000: —	
S:n 29/12 1896	} b		taatusta kokonaistulosta, 800 markasta, paloviinan, mallas- ja muiden väkijuomain kauppaa koskevien asetusten rikkomisesta tuomituita sakkoja, merkitään arviolta	600: —	13,200
S:n 25/10 1910		b*	1 Ylimääräinen kaupunginviskaali		4,000
S:n 30/12 1911	} b	Sijaisten palkkiot 4 kaupunginviskaalin kesäloman aikana, kukin 250: —		1,000	25,600
3. Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelijat.					
1886 v:n rahasaäntö Kvstön päät. 30/5 1911	} b	1 Maistraatinsihteeri ja Julkinen notari, palkkaa	2,500: —		
S:n 30/12 1911		} b	sijaisen palkkio kesäloman aikana	200: —	2,700
	} b		1 Aktuari		4,000
S:n 24/11 1896		} b	1 Reistraattori, palkkaa sijaisen palkkio kesäloman aikana	3,000: — 150: —	3,150
S:n 30/5 1911	} b		1 Reistraattorinapulainen		1,500
S:n 30/12 1912					
			Siirros	11,350	3,867,572 36

			Siirros	11,350	3,867,572 36
1886 v:n rahasääntö Kvston päät. 19/11 1907	} b	1 Kanslisti, palkkaa	1,800: —		
S:n 16/3 1909		sijaisen palkkio kesä-			
S:n 30/5 1911		loman aikana	100: —	1,900	
S:n 30/12 1911		1 Arkistoapulainen, palk-			
S:n 30/12 1912		kaa	1,800: —		
1886 v:n rahasääntö Kvston päät. 29/12 1892	} b	henkilökoht. lisäystä	300: —	2,100	
S:n 30/12 1910		1 Venäjän kielen kääntäjä		4,800	
1886 v:n rahasääntö Kvston päät. 19/12 1901	} b	1 Saksan kielen kääntäjä		300	
S:n 28/12 1906		1 Kaupunginpalv. Maist-			
		raatissa, palkkaa	1,500: —		
		korotusta 10 vuoden			
		palveluksesta	400: —	1,900	
		1 Kaupunginpalv. Maist-			
		raatissa, palkkaa	1,500: —		
		korotusta 5 v:n palve-			
		luksesta	200: —	1,700	
1886 v:n rahasääntö Kvston päät. 2/5 1888	} b & c	1 Kaupunginpalv. Maist-			
S:n 11/6 1895		raatin kansl., palkk.	2,000: —		
S:n 19/12 1901		korotusta 10 v:n pal-			
S:n 28/12 1906		veluksesta	400: —	2,400	
S:n 30/12 1911		1 Kaupunginpalv. Maist-			
S:n 1/4 1913	raatin kansl., palkk.	2,000: —			
		korotus 5 vuod. pal-			
		veluksesta	200: —	2,200	
S:n 30/12 1908	b & c	3 Kaupunginpalvelijaa			
		Maistraatin kanslias-	2,000: —	6,000	
		sa, palkkaa à			
		Kesäloman hankkimi-			
		seksi 7 kaupungin-			
		palvelijalle Maistraa-			
		tissa à	50: —	350	
		2 Kaupunginpalv. Raast.			
		oikeudessa, palkkaa à	1,400: —		
		korotusta 10 vuoden			
		palveluksesta à	400: —	3,600	
1886 v:n rahasääntö Kvston päät. 2/5 1888	} b	3 Kaupunginpalv. Raast.			
S:n 11/6 1895		oikeudessa, palkkaa à	2,000: —		
S:n 28/12 1906		korot. 10 v:n palve-			
S:n 1/4 1913		luksesta à	400: —	7,200	
		3 Kaupunginpalv. Raas-			
	tuvanoikeud., palkk. à	2,000: —			
		korotusta 5 vuoden			
		palveluksesta à	200: —	6,600	
			Siirros	52,400	3,867,572 36

			Siirros	52,400	3,867,572	36	
Kvstön päät. 17/11 1908	b	Kesäloman hankkimiseksi 8 kaupunginpalvelijalle Raastuvaniokudessa à 50:—		400			
1886 v:n rahasaäntö	}	b	1 Raatihuoneenvahtimestari, paitsi asuntoa ja polttopuita	850			
Kvstön päät. 30/12 1909							
S:n 6/10 1903	}	b	1 Raatihuoneenrenki, paitsi asuntoa ja polttopuita	1,680	55,330		
S:n 30/12 1910							
S:n 4/2 1913							
4. Ulosottotoimi.							
Kvstön päät. 17/10 1899	b	1 Ens. Kaup. vouti, palkk. 3,000:— palkkiota 1,000:— korotusta 10 v:n palveluksesta 1,000:—		5,000			
Kvstön päät. 29/12 1896	b	1 Toin. Kaup. vouti, palkk. 3,000:— palkkiota 3,000:— korotusta 5 v:n palveluksesta 500:—		6,500			
S:n 13/5 1913	b	Ensim. ja toisen kaupunginvoudin sijaisen palkkio kasäloman aikana		500			
Kvstön päät. 26/4 1910	b	Avustava Toin. Kaupunginvouti		2,400			
S:n 17/10 1899	}	b	1 Kriminaalieksek. palkk. 3,000:— määräraha kanslia-apul. ja puht. kirj. varten 1,000:—	4,000			
S:n 30/12 1908							
Kvstön päät. 24/11 1896	}	b	1 Ulosottoapulain., palkk. 2,800:— korotusta 5 vuoden palveluksesta 200:—	3,000			
S:n 29/12 1896							
S:n 21/12 1897							
S:n 29/12 1905							
S:n 28/12 1906							
S:n 30/4 1912							
S:n 1/4 1913							
Kvstön päät. 24/11 1896	}	b	3 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,800:— 3 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,800:— korotusta 10 vuoden palveluksesta à 400:—	9,600			
S:n 6/3 1906							
S:n 28/12 1906							
S:n 30/12 1907							
S:n 30/12 1908							
S:n 11/6 1912							
S:n 1/4 1913							
Kvstön päät. 24/11 1896	}	b	3 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,800:— korotusta 5 vuoden palveluksesta à 200:— 2 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,800:— 5 Ulosottoapulaista, palkkaa à 1,600:— korotusta 10 vuoden palveluksesta à 400:—	10,000			
S:n 29/12 1896							
S:n 21/12 1897							
S:n 29/12 1905							
S:n 28/12 1906							
				Siirros	64,000	3,922,902	
						36	

			Siirros	64,000	—	3,922,902	36	
Kvston päät. ^{24/11} 1896 S:n ^{29/12} 1896 S:n ^{21/12} 1897 S:n ^{29/12} 1905 S:n ^{28/12} 1906 S:n ^{16/12} 1912	b	3 Ulosottoapulaista, palkkaa à 1,600: — korotusta 5 v:n pal- veluksesta à 200: —			5,400			
			9 Ulosottoapulaista, palkkaa à 1,600: —	14,400				
		S:n ^{30/4} 1912	b	1 Ulosottoapul. Böleä vart., palkk.	1,800			
			c	Tarverahoja, arviolta	300			
			c	Huoneiston vuokra	5,100			
Vuokravälikirj. muk.	c	Lämpö, arviolta	800					
	c	Valaistus, arviolta	400					
	c	Siivoaminen, arviolta	600					
Kvston päät. ^{30/12} 1909	b	Apumaksu lainopillisen apulaisen palkkaamiseksi kaupunginvou- dinkontt. Maist. määr. mukaan	2,400			95,200		
5. Sekalaista.								
Kvston päät. ^{3/9} 1882 S:n ^{16/11} 1886 S:n ^{30/12} 1910	b	Alistettujen asiain pöytäkirjojen puhtaaksikirjoitus sekä syyttä- jille, arviolta	2,200					
		Arkiston tarverahoja, arviolta	6,000					
		Raatihuoneen kaikki huoneistot: Valaistus, arviolta	2,100					
	c	Polttopuut, arviolta	3,400					
	c	Vedenkulutus, arviolta	300					
	c	Siivoaminen, lattiainpesu, sekal, y. m., arviolta	5,700					
	c*	Määräraha rekisteröityjen toimi- nimien korttirekisterin laatimi- seen, arviolta	1,000			20,700		
		— Smk 421,725: 82 —						
III. Kunnallishallinto.								
1. Kaupunginvaltuuston kanslia.								
Kvston päät. ^{27/2} 1912 S:n ^{30/12} 1913	b & c	1 Sihteeri, palkkaa . . 10,000: — korotusta 5 v:n palve- lukselta 1/3:sta 1914 833: 33	10,833	33				
		1 Apulaissihteeri, palkkaa	8,000					
		1 Notari, palkkaa	6,000					
		1 Kanslisti, palkkaa . . 2,400: — korotusta 5 v:n pal- veluksesta 240: —	2,640					
		Siirros	27,473	33	4,038,802	36		

			Siirros	27,473 33	4,038,802 36
Kvston päät. 27/2 1912	b & c	1 Vahtimestari	1,800 —		
Vuokravälikirj. muk.	c	1 Vahtimestarinapulainen	900 —		
	c	Kaupunginvalt. huoneist. vuokra	10,100 —		
	c	Valaistus, arviolta	500 —		
	c	Tarverahoja, arviolta	25,000 —		65,773 33
		2. Rahatoimikamari.			
		1 Puheenjohtaja	6,000 —		
		5 Jäsentä à 25 markkaa kokoukselta kullekin jäsenelle, arviolta	8,000 —		
		1 Sihteeri, palkkaa .. 12,000: — korotusta 5 v:n palveluksesta	1,200: —	13,200 —	
		1 Apulaissihteeri, palkkaa	8,000: —		
		korotusta 5 v:n palveluksesta	800: —	8,800 —	
Kvston päät. 16/12 1913	b	1 Apulaissihteeri, teknikko, palkkaa	10,000 —		
		1 Asiamies, palkkaa	6,000 —		
		1 Notari, palkkaa	6,000 —		
		1 Pöytäkirjuri, palkkaa	4,200 —		
		1 Kanslisti, palkkaa .. 2,400: — korotusta 10 v:n palveluksesta	480: —	2,880 —	
		1 Kanslisti, palkkaa	1,800 —		
		1 Vahtimestari, palkkaa 1,800: — korotusta 10 v:n palveluksesta	360: —		
		henkilökoht. lisäystä 200: —		2,360 —	
		1 Vahtimestarinapulainen, palkkaa.	1,200 —		
	c	Tarverahoja, siivoaminen y. m., arviolta	15,000 —		
	d	Arvaamattomiin tarpeisiin, arviolta	20,000 —		105,440 —
		3. Rahatoimikonttori.			
		1 Kaup. kamreeri, palkk. 5,000: — palkkiota	5,000: —		
		korotusta 5 v:n palveluksesta	500: —	10,500 —	
1908 v:n rahasääntö	b	1 Kaup. kasööri, palkk. 4,000: — palkkiota	3,500: —		
		korotusta 10 vuoden palveluksesta	800: —		
		Siirros	8,300: —	10,500 —	4,210,015 69

K. Asetus 8/9 1899 K. S:n kirje 9/8 1900	} b	Siirros 8,300: —	10,500	4,210,015 69	
		Korvausta menetetyistä poissaolosakkojen osuudesta 800: —	9,100		
		c* 1 Apulaiskasööri	4,800		
		1 Vanhempi Kaupungin-kirjanpitäjä, palkkaa 4,000: — palkkiota 2,000: — korotusta 5 v:n palveluksesta 400: —	6,400		
		1 Nuorempi Kaupungin-kirjanpitäjä, palkkaa 3,000: — palkkiota 2,000: — korotusta 5 v:n palveluksesta 300: —	5,300		
		1 Nuorempi Kaupungin-kirjanpitäjä, palkkaa 3,000: — palkkiota 1,200: —	4,200		
		b 1 Vanhempi konttorikirj., palkkaa 2,000: — palkkiota 600: — korotusta 10 v:n palveluksesta 400: —	3,000		
		3 Nuor. Konttorikirj., palkkaa à 2,000: — palkkiota à 400: — korotusta 10 v:n palveluksesta à 400: —	8,400		
		Kvstön päät. 30/12 1911	c 1 Vahtimestari, palkkaa 1,800: — henkilökoht. palkanlis. 200: —		2,000
			c 1 Vahtimestari, palkkaa 1,800		
	c 1 Vahtimestarinapulainen 600				
	c Ylimääräiset apulaiset, arviolta 14,000				
	c Palkkiota rahainperimisestä 600				
	c Palkkiota verolippujen jakelusta, arviolta 3,700				
	c Tarverahoja, arviolta 8,500	82,900			
4. Liikennekonttori.					
Kvstön päät. 11/12 1906 S:n 30/12 1910 S:n 30/12 1911	} b	1 Kamreeri, palkkaa 5,000: — palkkiota 1,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta 1,000: — henkilökoht. palkanlisäystä 1,000: —	8,000		
		Siirros 8,000	4,292,915 69		

				Siirros	8,000	4,292,915	69
			1 Vanh. kirjanpit., palkk.	3,000: —			
			palkkiota	600: —			
			korotusta 5 v:n pal-				
			veluksesta	300: —	3,900		
			1 Vanh. kirjanpit., palkk.	3,000: —			
			palkkiota	600: —	3,600		
			2 Nuor. kirjanpitäjää,				
			palkkaa à	2,400: —			
			palkkiota à	600: —	6,000		
			1 Vanh. kasööri, palkk.	2,400: —			
			palkkiota	600: —			
			korotusta 10 v:n pal-				
			veluksesta	480: —	3,480		
			1 Nuor. kasööri, palkkaa	2,100: —			
			palkkiota	300: —	2,400		
			1 Kirjanpitäjä, palkkaa	2,400: —			
			palkkiota	600: —			
			korotusta 5 v:n palve-				
			luksesta	240: —	3,240		
			2 Vanh. konttorikirju-				
			ria, palkkaa à	1,800: —			
			palkkiota à	300: —	4,200		
			2 Nuor. konttorikirju-				
			ria, palkkaa à	1,800: —	3,600		
			1 Vaakamestari, palkk.	2,200: —			
			palkkiota	300: —	2,500		
			2 Apul. vaakamestaria,				
			palkkaa à	1,800: —			
			palkkiota à	300: —	4,200		
			9 Vahtimestaria, palkk. à	1,500: —	13,500		
			Ylimäär. apulaiset, arviolta		25,000		
			S:n 30/5 1911				
			b Kamreerin apulaisen palkkaamiseen		1,200		
			S:n 6/12 1910				
			b Vuokra-apua vaakamestarille ta-				
			varain punnitsemisesta muulloin		700		
			kuin tullikäyttelyn yhteydessä . .				
			c Mittarinpalkkioita, arviolta		1,440		
			S:n 30/12 1909				
			S:n 30/12 1910				
			S:n 30/12 1912				
			S:n 28/12 1906				
			S:n 30/12 1910				
			b & c 2 Koneenkäyttäjää lämpöjoht. vart.		2,900		
			2 Koneenkäyttäjää hissilait. vart.				
			à 1,200: —		2,400		
			S:n 30/12 1907				
			b 2 Koneenkäytt. apul. à 900: — . .		1,800		
			S:n 30/12 1909				
			b 1 Koneenkäytt. apul. 9 kuuk. ai-				
			kana à 75: —		675		
				Siirros	94,735	4,292,915	69

			Siirros	94,735	4,292,915	69
Kvston päät. ^{28/10} 1895	b	1 Päälysmies		1,200		
		4 Sähkö-tavarahissin käyttökust., arviolta		400		
		Tarverahoja, arviolta		5,500		
	e	Tullihuoneen, tullikamarin haarasaston, tavaravajain ja muiden Liikennekonttorin alaisten huoneistojen:				
		Polttopuut		10,500		
		Valaistus		8,600		
		Vedenkulutus		1,800		
		Kalusto		2,300		
					125,035	
		5. Satamakonttori.				
1886 v:n rahäsääntö Kvston päät. ^{21/11} 1893	b	1 Satamakapteeni 3,000: — 4 tahi 2 % kannannosta, arviolta		10,700: —	13,700	
S:n ^{1/10} 1895	b	1 Sörnäsän satamamestari		2,400		
		1 Satamakonttorin kirjuri		3,500: —		
		korotusta 5 v:n palveluksesta		350: —		
		1/2 % kannannosta, arviolta		1,675: —	5,525	
Kvston päät. ^{30/4} 1901	b & c	1 Kasööri		2,400		
S:n ^{30/12} 1911						
S:n ^{28/12} 1906	b	1 Vanhempi satamavahtimestari ..		1,800		
S:n ^{30/12} 1911						
S:n ^{13/11} 1898	b	1 Nuorempi satamavahtimestari ..		1,600		
S:n ^{30/12} 1911						
S:n ^{30/12} 1911	b	1 Tarkastuskonstaapeli		1,600		
S:n ^{30/12} 1908						
S:n ^{30/12} 1910	b	11 Satamakonstaapelia à 1,500: —		16,500		
S:n ^{28/12} 1906	b	1 Sörnäsän satamakonstaapeli, paitasi asuntoa		1,400		
S:n ^{30/12} 1910						
S:n ^{28/12} 1906	b	2 Pakkaajaa ja runsimiestä à 900: —		1,800		
S:n ^{30/12} 1910						
S:n ^{30/12} 1908	b	1 Parmaanmittaajain vanhin		1,000		
S:n ^{11/4} 1893	b	2 Satamaviskaalia		1,200		
S:n ^{30/12} 1911						
	c	1 Pohjoissataman venelaiturin vartija, arviolta		1,050		
		Höyrypurren vuokra ja moottoriveneen käyttökustann., arviolta ..		800		
		1 Moottoriveneenhoitaja, arviolta 7 kuukaudelta à 90: —		630		
		Moottorikoneen talvihoito		225		
			Siirros	53,630	4,417,950	69

			Siiros	53,630 —	4,417,950 69
			Määräraha tavarain poiskuljettami-		
			seksi rantasilloilta	500 —	
			Nostokranan sähkökäyttökustann.	500 —	
		c	Tarverahoja, arviolta	1,100 —	
			Valaistus	150 —	
			Polttopuut	750 —	
			Vedenkulutus	30 —	
			Ylimääräiset apulaiset:		
			1 Satamakapteenin apulainen	6,000 —	
			1 Sörnäsän satamamestarin s:n . . .	2,400 —	
			Määräraha ylimäär. satamakonstraa-		
			pelien palkkaamiseksi, arviolta . .	22,500 —	87,560 —
			6. Kaupungin yleisten töiden Halli-		
			tus ja Rakennuskonttori.		
			Hallituksen jäsenten palkkio, à 20		
			mk kokoukselta, arviolta	4,200 —	
			Sihteeri, palkkiota	3,000 —	
			1 Kaup. insinööri, palkk. 15,000: —		
			korotusta 10 vuoden		
			palveluksesta 3,000: —		
			matkarahoja 600: —	18,600 —	
			1 Työpäällikkö, palkkaa 10,000: —		
			korotusta 10 vuoden		
			palveluksesta 2,000: —		
			matkarahoja 500: —	12,500 —	
			2 Insinööriä katu-, laiturij- ja satama-		
			rakennusosastolla, palkkaa kum-		
			pikin 6,000: —		
			matkarahoja kumpikin 500: —	13,000 —	
			1 Kaup. arkkitehti, palkk. 10,000: —		
			korotusta 5 v:n pal-		
			veluksesta 1,000: —		
			matkarahoja 500: —	11,500 —	
			1 Kaupunginarkkitehdin		
			apulainen, palkkaa . . 6,000: —		
			matkarahoja 500: —	6,500 —	
			1 Kaup. asemak.-arkkit,		
			palkkaa 10,000: —		
			korotusta 5 v:n pal-		
			veluksesta 1,000: —		
			matkarahoja 500: —	11,500 —	
			Apul. kaup. asemakaava-arkkitehti	6,000 —	
			Siiros	86,800 —	4,505,510 69

Kvstons päät. 27/2 1912

b* & c*

Kvstons päät. 11/10 1910

S:n 8/11 1910

S:n 30/12 1911

S:n 30/12 1912

b & c

			Siirros	86,800	—	4,505,510	69
Kvstön päät. 11/10 1910 S:n 8/11 1910 S:n 30/12 1911 S:n 30/12 1912	} b & c	1 Geodeetti, palkkaa paitsi sivutuloja	5,000: —				
		korotusta 10 v:n palveluksesta	1,000: —				
		matkarahoja	500: —	6,500	—		
		1 Kaupunginpuutarhuri, paitsi asuntoa ja polttoaineita	3,000: —				
		korotusta 10 vuoden palveluksesta	600: —				
		henk. koht. palk. lis	2,400: —	6,000	—		
		1 Puhtaanapitolait., joht., palkkaa	6,000: —				
		matkarahoja	500: —	6,500	—		
		1 Kamreeri, palkkaa . .	5,000: —				
		korotusta 10 vuoden palveluksesta	1,000: —	6,000	—		
		1 Kaup. rak. mest., palkk. korotusta 10 vuoden palveluksesta	4,000: —	4,800	—		
		800: —					
Kvstön päät. 11/10 1910 S:n 8/11 1910 S:n 30/11 1911	} b & c	1 Varastonhoit., palkkaa korotusta 5 v:n palveluksesta 1/11:stä 1914	4,000: —	4,066	66		
		66: 66					
		1 Vanh. metsänvartija, paitsi asuntoa ja polttoaineita, palkkaa . .	1,200: —				
		korotusta 10 vuoden palveluksesta	240: —				
		henkilökoht. lis.	260: —	1,700	—		
		1 Nuor. metsänvartija, paitsi asuntoa ja polttoaineita, palkkaa . .	1,000: —				
		korotusta 10 vuoden palveluksesta	200: —	1,200	—		
		1 Vahtimestari, paitsi asuntoa ja polttoaineita		1,200	—		
	} e	Ylimäär. insinööri- ja piirustaja-apulaiset, arviolta		25,000	—		
		Metsänvartija-apu ja metsänkasvatus, arviolta		2,000	—		
		Tarveaineet ja apuripäivätyöt mittauksissa, arviolta		13,000	—		
		Tarverahoja, arviolta		8,000	—		
Vuokravälikirj. muk.		Huoneiston vuokra		12,000	—		
			Siirros	184,766	66	4,505,510	69

			Siirros	184,766 66	4,505,510 69
Kvston päät. 11/6 1912	c	b	Valaistus	1,000 —	
			Polttopuut	2,280 —	
			Siivoaminen	2,275 —	
			Määräraha virkamiesten opintomatkoja varten	5,000 —	
			Määräraha kesäloman hankkimiseksi työntekijöille	7,500 —	202,821 66
7. Tilastokonttori.					
Kvston päät. 27/9 1910	b & c	c	1 Konttorinjohtaja, palkkaa	7,000 —	
			1 Aktuari, palkkaa	4,500 —	
			1 Laskuapulainen, palkkaa	1,800 —	
			2 Laskuapulaista, palkk. à 1,500: —	3,000 —	
			1 Vahtimestari	600 —	
Kvston päät. 21/1 1913	b*	c	Määräraha ylimääräisten apulaisten palkkaamiseen	6,000 —	
			Määräraha 1909—1915 vuosien kunnalliskertomusten jouduttamiseksi	7,850 —	
Välikirj. muk.	c	c	Painatuskustannuksia, arviolta ..	20,000 —	
			Tarverahoja, arviolta ..	4,500 —	
			Konttorihuoneiston vuokra	1,700 —	
			Valaistus	130 —	
			Lämpö	250 —	57,330 —
8. Rakennustarkastus.					
Kvston päät. 29/5 1913	b	b	1 Rakennustarkastaja, palkkaa	12,000: —	
			korotusta 5 v:n palveluksesta	1,200: —	
			matkarafoja	600: —	
			henkilökoht. palkanlis. 1,400: —	15,200 —	
			1 Rakennustarkast. apulainen, palkkaa	9,000: —	
			matkarafoja	600: —	9,600 —
Kvston päät. 14/5 1911	b	b	1 Rakennusinsinööri, palkkaa	9,000: —	
			matkarafoja	400: —	9,400 —
			1 Kontrollööri, palkkaa 6,500: —	500: —	7,000 —
			matkarafoja		
			1 Rakennusinsinöörin apulainen ..	4,800 —	
			1 Kanslisti	2,400 —	
			1 Apulaiskanslisti	1,500 —	
			Määräraha palvelijastoa ja kutsu-		
			musten tiedoksi saattam. vart., arv.	2,800 —	
			Siirros	52,700 —	4,765,662 35

			Siirros	52,700	—	4,765,662	35
Kvston päät. 14/5 1911	b		Palkkio Terveystoimikunnan valtuutetulle osanotosta raken- nuskatselmuksiin	2,500	—		
			Määräraha kesäloman hankkimi- seksi Rakennustarkastuskonttorin virkamiehille Maistraatin määrä- yksen mukaan, arviolta	2,000	—		
	c		Määräraha tarverahoja ja aineen- koetuskustannuksia varten, ar- violta	3,500	—		
			Siivoaminen, arviolta	700	—		
Kvston päät. 14/5 1911	b & c		Menetettyjen sivusaatavain korva- usta kahdelle nykään virassa olev., katselmustoimituksiin osaa- ottav. raatimiehelle à 4,000:—	8,000	—	69,400	—
9. Revisionilaitos.							
Kvston päät. 9/10 1875 S:n 30/12 1910	b		a) Vuositilintarkastajain palkkiot	6,200	—		
S:n 14/1 1902 S:n 10/9 1912	b		b) Kaupungin irtaimen omaisuuden katsastajain palkkiot	2,100	—		
			c) Revisionikonttori:				
			1 Kaup. reviisori, palkk. 9,000:—				
			1 Reviisori, palkkaa 6,000:—				
S:n 7/10 1911	b & c		1 Reistraattori 3,600:—				
			Revisionikonttorin apu- laisten palkkioiksi, ar- violta	5,000	—		
	c		Vahtimestari 400:—				
			Tarverahoja, arviolta 2,000:—	26,000	—	34,300	—
10. Taksoituksenvalmistelu.							
			1 Puheenjohtaja, palkkaa	9,000	—		
			2 jäsentä à 20 mk kokoukselta, arviolta	4,000	—		
			1 Sihteeri, palkkaa	5,000	—		
			Ylimääräiset apulaiset, arviolta	14,400	—		
Kvston päät. 26/4 1910 S:n 30/12 1911	b & c		Ensitietojen hankkimiseen, arvi- olta	1,300	—		
			Palvelijasto ja siivoaminen, arviolta	1,200	—		
			Tarverahoja, s:n	2,500	—		
			Valaistus, s:n	400	—		
			Polttoaineet, s:n	600	—		
			Vedenkulutus, s:n	50	—	38,450	—
				Siirros	—	4,907,812	35

			Siirros	—	4,907,812 35
			II. Erinäiset lautakunnat.		
			<i>a) Holhouslautakunta.</i>		
		c	Sihteerin palkkio	1,500	
			Vahtimestarinpalkkio, tarverahoja y. m., arviolta	600	2,100
			<i>b) Kunnan työnvälitystoimisto.</i>		
		b & c	1 Johtaja, palkkaa	4,800	
			henkilökoht. palkanlis. 500: —	5,300	
		b & c	1 miesapulainen, palkk.	2,400	
			henkilökoht. palkanlis. 300: —	2,700	
		b & c	1 naisapulainen	2,400	
			1 naisapulainen	1,800	
		b & c	1 naisapulainen	1,500	
			Vahtimestari, paitsi asuntoa, poltto- puita ja valoa	1,440	
		c	Tarverahoja, siivoam. y. m., arviolta	2,800	
			Lämpö, s:n	860	
		c	Valaistus, s:n	150	
			Vedenkulutus, s:n	100	19,050
			<i>c) Kasvatustalautakunta.</i>		
		b & c	1 Sihteeri, palkkaa	2,400	
			1 Talouden- ja varainhoitaja, palkk.	1,200	
		b & c	1 Lääkäri, palkkaa	1,500	
			1 Vahtimestari	600	
		b & c	Matkakuluja, arviolta	1,500	
			Vuokraa	1,500	
		b & c	Polttoaineet, arviolta	250	
			Valaistus, s:n	250	
		c	Tarverahoja, siivoaminen y. m., arv.	3,500	12,700
			<i>d) Helsingin kaupungin museon lautakunta.</i>		
		b	Museonhoitajan palkkio	1,000	
			Valokuvaukseen sekä museoesineiden, valokuvain y. m. ostoon, arviolta	4,300	
		b	Vahtimestari, paitsi asuntoa ja läm- pöä	600	
			Lämmitt., paitsi asunt. ja polttop.	1,200	
			Siirros	7,100	4,941,662 35

Kvston päät. 1/12 1903
S:n 29/12 1905
S:n 28/12 1906
S:n 17/9 1907
S:n 30/12 1909
S:n 30/12 1911

Kvston päät. 10/5 1897
S:n 21/12 1900
S:n 28/12 1906
S:n 30/12 1911
Välikirjan muk.

Kvston päät. 21/10 1908
S:n 13/6 1911
S:n 8/10 1911

S:n 26/3 1911

			Siirros	7,100	4,941,662	35
		c	Tarverahoja, siivoaminen y. m., arviolta	1,600		
		c	Polttoaineet, s:n	1,000		
			Valo, s:n	150		
			Vedenkulutus, s:n	100		
		c*	2 telineen sekä lasilaatikkojen hankkimiseen museoesineitä varten ..	1,700	11,650	
			<i>e) Sosiaalilautakunta.</i>			
		c	Palkkio lautakunnan puheenjohtajalle ja jäsenille, arviolta	3,000		
		b	Tarverahoja, kirjallisuuden ostoon y. m., arviolta	1,500		
Kvston päät. 15/4 1913			1 Sihteeri, palkkaa	5,000		
			1 Vahtimestarin apulainen	300		
		c	Kaupungin yleishyödyll. rakennuslainar. hoitojaoston palkk., arv. Hoitojaoston tarverahat, arviolta	1,500	500	
			Kunnan työväenasuntojen hoitojaosto, palkkiota, arviolta	600		
			a) Asunnot Hietaniemenkadun N:oissa 5—23:			
Kvston päät. 28/4 1908		b	Isännöitsijä, paitsi asunt., palkkaa	600		
S:n 30/12 1908			Talonmies, samalla lämmittäjä, s:n			
S:n 30/12 1910			s:n, palkkiota	1,320		
		c	Tarverahat, palovakuutusmaksut, puhtaanapito y. m., arviolta ..	3,100		
			Valo, s:n	250		
			Polttoaineet, s:n	2,000		
			Vedenkulutus, s:n	1,400		
			Istutusten kunnossapito, s:n	400		
			Korjauskustannukset, s:n	1,800		
			b) Asunnot Kristinankadun N:ossa 16:			
Kvston päät. 28/4 1908		b	Isännöitsijän palkkio	600		
S:n 30/12 1908			Talonmies, paitsi asunt., palkkiota	900		
S:n 30/12 1910			Tarverahoja, palovakuutusmaksut, puhtaanapito y. m., arviolta	700		
		c	Valaistus, s:n	100		
			Vedenkulutus, s:n	450		
			Korjauskustannukset, s:n	1,500	27,520	
			<i>f) Oikeusaputoimisto.</i>			
Kvston päät. 7/3 1911		b	1 Oikeusavustaja, palkkaa	6,000		
			1 Oikeusavustajan apul., palkkaa	3,600		
			Siirros	9,600	4,980,832	35

			Siirros	9,600	4,980,832	35	
Kvston päät. 7/3 1911 Välikirjan muk.	b	Sijaisen palkkaamiseksi oikeus- avustajain kesäloman aikana . . .		600			
	c	Huoneiston vuokra		1,400			
	c	{	Tarverahat, siivoaminen y. m., arv.		1,100		
			Lämpö, s:n		150		
			Valo, s:n		75		12,925
		<i>g) Kansanlastentarhain johtokunta.</i>					
Kvston päät. 13/2 1912 S:n 14/5 1912	b	{	1 Tarkastaja, palkkaa	1,200			
			1 Sihteeri, palkkaa	600			
	c	Tarverahoja	300		2,100		
		<i>h) Musiikkilautakunta.</i>					
Kvston päät. 13/2 1912	b	1 Sihteeri		600			
	c	Tarverahoja		400		1,000	
		— Smk 958,054: 99 —					
IV. Katu- ja laituri- valaistus.							
1. Kaasuvalaistus.							
Kvston päät. 23/4 1907	c	1,025,000 m ³ kulutettua kaasua à 12 penniä m ³ :ltä		123,000			
	c	{	Lyhdynsyttyttäjain ja lampunhoita- jain palkat	52,000			
			Muut katuvalaistuksen kustan- nukset	20,000		195,000	
2. Sähkövalaistus.							
Kvston päät. 30/12 1911	c	400,000 kilowattitunnilta sähkö- virtaa à 15 penniä		60,000			
	c	Kunnossapito ja kustannukset		21,800		81,800	
3. Petrolivalaistus.							
	c	{ Kulutetaan petrolia arviolta 100,000 kg, mikä 20 pennin mukaan kg:lta on		20,000			
			Siirros	20,000	5,273,657	35	

		Siirros	20,000	5,273,657	35			
	c	Kunnossapito ja hoito	22,000					
		Korjaukset, ainekset, vuokrat	7,600					
		Vakuutusmaksut ja sekalaista	1,000	50,600				
		4. Laiturien ja tavaravajain ylimääräinen valaistus.						
		<i>a) Hietalahden laituri.</i>						
		Sähkövalaistus.						
	c	1,000 kwt sähkövirtaa ynnä lampujen uudistus ja hoito	400					
		<i>b) Pohjoissataman T-laituri.</i>						
		Sähkövalaistus.						
	c	2,500 kwt sähkövirtaa ynnä lampujen uudistus ja hoito	900					
		<i>c) Makasiininranta.</i>						
		Kaasuvalaistus.						
	c	11 kolmen liekin inverttilamppua	3,100					
		30 yhden liekin auerlampua						
		ynnä hoito, arviolta						
		<i>d) Katajanokanranta.</i>						
		Kaasuvalaistus.						
	c	9 viiden liekin kaarilamppua	2,100					
		18 yhden liekin kaarilamppua						
		ynnä hoito, arviolta		6,500				
		— Smk 333,900: — —						
		V. Palolaitos.						
		1. Palkat ja muut edut.						
1886 v:n rahasääntö	} b&c	1 Palomestari paitsi asuntoa, polttopuita ja valoa, palkkaa	8,500					
Kvston päät. 7/2 1899								
S:n 13/6 1899	} b&c	1 Alipalomestari, palkkaa	5,200: —					
S:n 30/12 1907								
S:n 29/12 1899				} b&c	vuokrarafoja	2,800: —		
S:n 30/12 1907								8,000
		Siirros	16,500	5,330,757	35			

			Siirros	16,500	5,330,757	35
Kvston päät. 24/2 1891	b	1	Palotoimikunnan sihteeri	600		
		1	Pääaseman ruiskumestari, paitsi asuntoa, polttopuita ja valoa . .	3,000		
S:n 20/12 1902	b & c	1	Kallionaseman s:n, paitsi s:n s:n 3,000: —	3,000		
S:n 30/12 1907			henkilökoht. lisäystä 600: —	600		
		2	Koneenkäyttäjä, paitsi s:n s:n à 2,700: —	5,400		
S:n 30/12 1907	b & c	9	Kersanttia, paitsi asuntoa, polt- topuita ja valoa à 2,400: —	21,600		
S:n 30/12 1911			29	Korpraalia, à 1,200: —	34,800	
		10	S:n à 900: —	9,000		
			Vuokrarahat 8 naineelle korpra- lille, à 400: —	3,200		
			Lisämääräraha, tarvittaessa annet- tav. distinktionikorpraaleille . . .	1,000		
Kvston päät. 17/1 1905	b & c	28	toisvuotista konstaapelia, kasar- missa, à 720: —	20,160		
S:n 30/12 1907			31	ensim. vuoden konstaapelia, ka- sarmissa, à 600: —	18,600	
S:n 30/12 1908			Ruoka 98 mieh. à 420: —	41,160		
S:n 30/12 1910			Vaatetus 98 mieh. à 150: —	14,700		
S:n 30/12 1911			Bölen paloaseman miehistön palkka (3 kuukaudelta)	1,560		
			S:n ruoka ja vaatteet s:n	725		
			Alipäällystön vaatteet, arviolta . .	1,500	197,105	
			2. Palotalli, 25 hevosta.			
	c		39,000 kg heiniä à 7 penniä	2,730		
			45,000 s:n kaurjoja à 15 penniä . .	6,750		
			Oljet ja turvepehku, arviolta	1,400		
			Kengitys ja lääkkeet, arviolta	1,300		
			Silojen y. m. kunnossapito, arv.	800	12,980	
			3. Lämmitys, valaistus, puhtaanapito ja vedenkulutus.			
	c		300 m ³ koivuhalkoja à 7: —	2,100		
			1,000 m ³ havup.halkoja à 6: — . . .	6,000		
			40 tonnia koksia à 42: —	1,680		
			Valaistus, arviolta	5,500		
			Tallien ja makkien puhtaanap., s:n	3,000		
			Vedenkulutus, s:n	1,800	20,080	
			Siirros	—	5,560,922	35

		Siirros	—	5,560,922 35
		4. Palokalut ja kalusto.		
	c	Palokalujen kunnossapito, arviolta	4,500 —	
		Palolennättimen kunnossapito, s:n	2,000 —	
	c*	Letkuvaraston täydentäminen	3,000 —	
		Palolennättimen täydentäminen . .	1,000 —	
Kvston päät. 30/12 1912	b*	Uuden palokaluston ostoon	66,500 —	77,000 —
		5. Sekalaista.		
	c	Palkkioita palokatselmuksista, arv.	1,000 —	
		Tarverahoja, lahjapalkkioita y. m., s:n	3,500 —	
Kvston päät. 27/9 1904	b	Sairasvaunun ja sidetarpeiden kunnossapito, s:n	300 —	
	c	Kirjojen ja sanomalehtien ostoon	300 —	5,100 —
		— Smk 312,265: —		
		VI. Poliisilaitos.		
		1. Käteinen apumaksu.		
K. Asetus 20/4 1903 K. S:in päät. 8/5 1912	b	Koko vuosimäärärahasta poliisilaitoksen voimassapitoon, Smkasta 693,120: —, suoritetaan kaupungin varoista	—	198,720 —
		2. Virkahuoneistojen vuokrat.		
		Poliisikamarin ja keskuspoliisin huoneisto	12,000 —	
		Etsivän osaston ja ensimmäinen poliisiaseman huoneistot	56,000 —	
		Osote- ja passitoimiston s:n	3,700 —	
		Talli	2,400 —	
		2:nen poliisiasema	16,000 —	
		3:s s:n	6,013 33	
		4:s s:n	22,000 —	
		Töölön s:n	1,260 —	
		Forsbyn s:n	1,050 —	
K. Asetus 20/4 1903 Välikirjain muk.	b			
		Siirros	120,423 33	5,841,742 35

			Siirros	120,423 33	5,841,742 35
K. Asetus 20/4 1903 Välikirjain muk.	b	{	Hermannin poliisiasema	2,160 —	
			Bölen poliisiasema	1,200 —	
			Poliisimaneesi	1,000 —	
			Kirjapaino ja varuskamari	4,200 —	128,983 33
			3. Lämmitys, valaistus, puhtaana- pito ja vedenkulutus.		
K. Asetus 20/4 1903	b	{	Polttopuita, arviolta	16,500 —	
			Valaistus, s:n	17,500 —	
			Tallin ja makkien puhtaanap., s:n	5,000 —	
			Vedenkulutus, s:n	1,400 —	40,400 —
			4. Sekalaista.		
K. Asetus 20/4 1903	b		Kaupungin osalle tulevia korjaus- kustannuksia aseista, hevoista, huonekaluista y. m., arviolta . .	2,750 —	
Kvston päät. 26/3 1907	b		Puhelinverkon kunnossapito	733 33	
	c*	{	3 hevosen ostoon	3,000 —	
			200 sapelin ostoon	3,000 —	9,483 33
			— Smk 377,586: 66 —		
			VII. Terveysten- ja sairaan- hoito.		
			1. Terveystenhoitolautakunta.		
Kvston päät. 20/11 1904	b		Puheenjohtaja, palkkiota	3,000 —	
S:n 22/9 1908	b		4 Jäsentä à 20 mk joka kokouk- selta, arviolta	3,500 —	
S:n 30/12 1908	b		1 Sihteeri	3,000 —	
S:n 21/12 1897	b&c	{	1 Puhtaaksikirjoittajatar	1,200 —	
S:n 30/12 1908			1 Vahtimest., palkkiota 1,200: — henkilökoht. palkanlis. 300: —	1,500 —	
S:n 30/12 1911			1 Toimistoapulainen	2,000 —	
S:n 30/12 1912			Tarverahoja, arviolta	7,000 —	
Kvston päät. 13/5 1913	c	{	Polttoaineet, arviolta	560 —	
			Valaistus, arviolta	300 —	
			Vedenkulutus, arviolta	200 —	22,260 —
			Siirros	— —	6,042,869 01

		Siirros		6,042,869 01	
2. Lääkärit ja sairaanhoitajat.					
Kvston päät. 24/10 1893	b	Ensimmäinen kaup. lääk. palkk. 6,000: — palkkiota 4,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta 2,000: —	12,000	—	—
K. S:n päät. 5/2 1910 Kvston päät. 11/5 1910 S:n 30/12 1910	b	Toinen kaupunginlääkäri	4,500	—	—
Kvston päät. 13/5 1913 1886 v:n rahasaäntö	b	Sijaisen palkkaamis. toisen kaup. lääkärin kesäloman aikana	375	—	—
Kvston päät. 19/4 1898 S:n 20/12 1911 S:n 30/9 1890 S:n 20/10 1903	b	1 Terveystarkastaja	8,000	—	—
		2 Aluelääkäriä kaupungissa	6,000	—	—
S:n 29/12 1891 S:n 14/11 1911	b	1 Aluelääkäri Töölön alueella	4,000	—	—
		1 S:n Sörnäsien alueella	4,000	—	—
S:n 9/4 1889 S:n 30/12 1909 S:n 30/12 1911	b	1 Aluelääkäri Hermannin ja Toukolan alueella	4,000	—	—
		2 Aluelääkäriä Kallion alueella à 4,000: —	8,000	—	—
S:n 15/11 1904 S:n 21/2 1911	b	1 Naispuolinen lääkäri	3,000	—	—
		1 Aluelääkäri Bölessä	1,500	—	—
S:n 30/12 1908	b & c	c Bölessä olevan huoneiston vuokra, siivoaminen, lämmitys, valaistus, puhelin y. m.	900	—	—
		2 Lääkäriä kaupungin kansakouluissa (kts. IX. Opetus- ja sivistyslaitokset).	1,000	—	—
S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908 S:n 30/12 1911	b	1 Kättilö	100	—	—
		9 Kunnan sairaanhoitajattaria à 1,500: —	13,500	—	—
S:n 17/5 1908	b	Matkakulut ja sairaanhoitoparselit, arviolta	600	—	—
S:n 19/4 1898 S:n 30/12 1911	b	c Kunnan 8 sairaanhoitajattaren raitiotievuosipiletit, à 100: —	800	—	—
		Palkkioita viransijaisille aluelääkärin virkaloman aikana	2,400	—	—
S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1910	b	Lääkäripäivystys sunnuntaisin ja pyhäpäivin	1,200	—	—
S:n 5/10 1909	b	Palkkiota lääkäreille yökänneistä, arviolta	2,000	—	—
Siirros			77,875	—	6,042,869 01

			Siiros	77,875	6,042,869 01
Kvston päät. 22/12 1911	b	1 Apulainen ensin. kaupunginlääkärille kasvattien hoidon tarkastamisessa, palkkaa 2,000: — matkarahoja 100: —		2,100	79,975
		3. Marian sairaala.			
		<i>a) Sisätautien osasto.</i>			
1908 v:n rahasaäntö	b	1 Ylilääkäri, laitoksen johtaja, palkkaa 8,000: — korotusta 5 v:n palveluksesta 800: —		8,800	
	c	Viransijaisuuspalkkio alilääkärille ylilääkärin kesäloman ajalta . .		400	
1908 v:n rahasaäntö	} b & c	1 Alilääkäri, paitsi asunt., lämp., valaist., siivoom. ja ruokaa, palkkaa 4,500: — korotusta 10 vuoden palveluksesta 900: —		5,400	
Kvston päät. 17/10 1905		Sijaisen palkkaamiseksi alilääkärin kesäloman aikana		300	
1908 v:n rahasaäntö	b & c	2 Assistenttilääkär., paitsi asunt., lämp., valaist., siiv. ja ruokaa, palkkaa à 3,300: —		6,600	
Kvston päät. 30/12 1909	b & c	1 Assistenttilääkäri, paitsi ruokaa, (ej asunt.), palkkaa		3,300	
	c	Viransijaisten palkkaamiseen assistenttilääkärin kesäloman aikana à 200: —		600	
1908 v:n rahasaäntö	} b & c	1 Ylihoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa korotus 5 vuoden palv. 1/6:stä 1914		1,500	
Kvston päät. 30/12 1910		8 Osastonhoitajatar, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruokaa, palkkaa à 70 mk kuuk.		6,720	
1908 v:n rahasaäntö	} b & c	Korotus 3 hoitajattarelle 10 v:n palveluksesta à 168: —		504	
Kvston päät. 30/12 1910		Korotus 1 hoitajattarelle 5 v:n palveluksesta à 84: —		84	
S:n 30/12 1911		Korotus 2 hoitajattarelle 5 vuoden palveluksesta 1/6:stä 1914 à 49: —		98	
			Siiros	34,393 50	6,122,844 01

			Siirros	34,393 50	6,122,844 01
Kvston päät. 30/12 1909 S:n 30/12 1910	} b	1 Yöhoitajatar, paitsi asunt., valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa	840	—	
		13 Alihoitajatarta, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruok., palkkaa à 45 mk kuuk.	7,020	—	
1908 v:n rahasaäntö Kvston päät. 30/12 1910 S:n 30/12 1911	} b	8 Yöhoitajatarta, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 45 mk kuuk.	4,320	—	
		Korotus 10 v:n palveluksesta 3 hoitajattarelle à 120: —	360	—	
		Korotus 5 v:n palveluksesta 2 hoitajattarelle à 60: —	120	—	
Kvston päät. 23/11 1909	b	Ylimääräinen hoito sairaanhoitohenkilökunnan sairastuessa, arviolta	800	—	
Kvston päät. 30/12 1909 S:n 30/12 1909	b	Hierojan palkkio	1,200	—	
	b	1 Kylvettäjätar, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa	300	—	
1908 v:n rahasaäntö	b	12 Siivoojatarta, paitsi asuntoa, lämp., valaist. ja ruok., palkkaa à 20: — kuuk.	2,880	—	
1908 v:n rahasaäntö Kvston päät. 30/12 1912	} b	1 Siivoojatar tuberkulosiosastolla, paitsi asuntoa, valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 25 mk kuukaudessa	300	—	
		Lääkkeet, arviolta	17,000	—	
	} c	Kaluston kunnossapito, arviolta . .	10,000	—	
		Konekalujen, sideaineiden, väkiviinan ja desinfisioimisaineiden ostojen ja kunnossapito, arviolta	5,000	—	
		Seerum-tutkimukset	1,000	—	
					85,533 50
		<i>b) Lasten- ja eristysosasto.</i>			
	c	Määräraha, arviolta	—	—	20,000 —
		<i>c) Kirurginen osasto.</i>			
1908 v:n rahasaäntö		1 Ylilääkäri, kirurgi, palkkaa	6,000: —		
		korotusta 10 v:n palveluksesta	1,200: —		
			7,200	—	
		Siirros	7,200	—	6,228,377 51

			Siirros	7,200	6,228,377	51
			Vanhempi assistenttilääkärin viransijaisuuspalkkio yllääkärin kesäloman aikana	350		
			1 Vanhempi assistenttilääk., paitsi asunt., lämp., valaist., ja ruok., palkkaa	3,000		
			Sijaisen palkkamiseen vanhemman assistenttilääk. kesäloman ajaksi	250		
			1 Nuor. assistenttilääkäri, paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa	2,400		
			Sijaisen palkkaamiseen nuoremman assistenttilääk. kesäloman ajaksi	200		
			1 Amanuessi, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	1,200		
			1 Operatsionihoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa, ja ruok., palkkaa 70 mk kuukaudessa	840		
			2 Osastonhoitajatarta, paitsi asuntoa, valaist., lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 70 mk kuukaudessa	1,680		
			1 Hoitajatar poliklinikassa, samalla velvollinen hoitamaan Röntgenaparaattia, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruokaa, palkkaa, 70 mk kuukaudessa	840		
			Korotus 1 hoitajattarelle 10 vuoden palveluksesta	168		
			Korotus 2 hoitajattarelle 5 vuoden palveluksesta à 84: —	168		
			6 Alihoitajatarta, paitsi asuntoa, valaist., lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 45 mk kuuk.	3,240		
			2 Yöhoitajatarta, paitsi asuntoa, valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 45 mk kuukaudessa	1,080		
			3 Siivoojatarta, paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa à 20 mk kuukaudessa	720		
1908 v:n rahasaäntö Kvston päät. ^{30/12} 1910 S:n ^{30/12} 1911 S:n ^{30/12} 1912	b & c		Ylimäär. sairaanhoito hoitohenkilökunnan sairastuessa, arviolta	800		
Kvston päät. ^{23/11} 1909	b		Hierojan palkkio	1,000		
1908 v:n rahasaäntö Kvston päät. ^{30/12} 1911	b		Siirros	25,136	6,228,377	51

			Siirros	25,136	—	6,228,377	51
	c	Lääkkeet, arviolta		4,500	—		
	c	Sidetarpeet ja konekalut, arviolta		12,000	—		
	c	Kaluston kunnossapitoon ja ostoon		6,000	—	47,636	—
		<i>d) Talousoasto.</i>					
1908 v:n rahasääntö	b	1 Toimitsija, paitsi asuntoa, valoa ja lämpöä, palkkaa	4,000: —				
Kvston päät. ^{29/12} 1893	b	palkankorotusta 10 v:n palveluksesta 1/6:sta 1914	791: 65	4,791	65		
1908 v:n rahasääntö	b & c	1 Apulainen, palkkaa	1,800: —				
		vuokrarahoja	360: —	2,160	—		
		1 Taloudenhoitajatar, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa		1,500	—		
		1 Taloudenhoitajattaren apulainen, paitsi asuntoa, lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa		1,000	—		
1908 v:n rahasääntö	b & c	1 Keittäjätar, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 40 mk kuukaudessa		480	—		
Kvston päät. ^{30/12} 1912		1 Keittäjätar, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 35 mk kuukaudessa		420	—		
		2 Keittäjätertä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa		720	—		
	c	Ylimäär. keittiöapu, arviolta		240	—		
1908 v:n rahasääntö	b & c	3 Palvelijatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 25 mk kuukaudessa		900	—		
Kvston päät. ^{30/12} 1910		7 Palvelijatarta, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 20 mk kuukaudessa		1,680	—		
S:n ^{30/12} 1911		1 Leipojatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 35 mk kuukaudessa		420	—		
1908 v:n rahasääntö	b & c	1 Leipojatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuuk.		360	—		
Kvston päät. ^{30/12} 1912							
			Siirros	14,671	65	6,276,013	51

		Siirros	14,671 65	6,276,013 51
1908 v:n rahäsääntö Kvston päät. 30/12 1912	} b & c	1 Liinavaatevarast. johtajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 480: — henkilökoht. lisäystä 600: —	1,080 —	
		1 Ompelijatar, samalla liinavaatevaraston hoitajattaren apuna, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 35 mk kuuk.	420 —	
		3 Ompelijatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa	1,080 —	
		3 Pesijätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 30 mk kuukaudessa	1,080 —	
		11 Pesijätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 25 mk kuukaudessa	3,300 —	
		1 Siivoojatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 20 mk kuukaudessa	240 —	
		1 Koneenkäyttäjää, paitsi asuntoa, lämpöä, ja valaist., palkkaa	2,400 —	
		1 Koneenkäyttäjää, paitsi asuntoa, lämpöä, ja valaist., palkkaa	1,800 —	
		2 Lämmittäjää, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa à 50 mk kuukaudessa	1,200 —	
		1908 v:n rahäsääntö Kvston päät. 30/12 1911 S:n 30/12 1912	} b & c	1 Lämmittäjä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 45 mk kuukaudessa
1 Vahtimestari, paitsi asunt., ruokaa, lämp. ja valoa, palkkaa 730: — henkilökoht. palk. lis. 180: —	910 —			
1 Ovenvartija, samalla portinvartija, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa	900 —			
1 Ruumiinavausapul., paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruokaa, palkkaa	600 —			
9 Renkiä, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 40 mk kuukaudessa	4,320 —			
	Siirros	34,541 65		6,276,013 51

		Siirros	34,541 65	6,276,013 51
1908 v:n rahasääntö Kvston päät. 30/12 1911 S:n 30/12 1912	} b & c	1 Portinvartija, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 40 mk kuukaudessa	480	
		1 Klosetintyhjentäjätär, palkkaa 33 mk kuukaudessa	396	
		1 Yövärtija, paitsi ruokaa (ej asuntoa), palkkaa 50 mk kuukaudessa	600	
		Ruokaa 320 potilaalle, à 1 mk 15 p. päivässä	134,320	
		Ruokaa 24 potilaalle, à 1 mk 60 p. päivässä	14,016	
		Ruokaa 63 hengelle, lääkäreille ja sairaanhoitajattarille à 1 mk 60 p. päivässä	36,792	
		Ruokaa 76 palvelushenkilölle à 1 mk 15 p. päivässä	31,901	
		e Kaasua laboratorioon sekä höyryteltan lämmittämiseen	600	
		Kaluston kunnossapito, arviolta	4,000	
		Hevosen ylläpito, arviolta	700	
		Polttoaineet, s:n	45,000	
		Valaistus ja lamput, s:n	15,000	
		Vedenkulutus, s:n	9,500	
		Seisotuskaivojen ja makkien puhtaanapito, s:n	1,200	
		Sekalaisia menoja, s:n	20,000	349,046 65
		<i>e) Desinfisioimislaitos.</i>		
1908 v:n rahasääntö	b	1 Esimies (koneenkäyttäjä), paitsi asuntoa, lämp. ja val., palkkaa 1,200: — mieskoht. lisäystä 180: —	1,380	
1908 v:n rahasääntö	b	1 Apulainen, paitsi asuntoa, lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa	480	
	} c	Polttoaineet, arviolta	1,200	
		Hevosen ylläpito, s:n	700	
		Desinfisioimistarvikkeet, s:n	1,000	4,760
		Siirros	—	6,629,820 16

			Siirros	—	6,629,820 16
		<i>f) Röntgenosasto.</i>			
Kvston päät. 3/10 1911	b	Röntgen-assistentti, palkkiota	2,400	—	
		Vuotuinen kunnossapito	2,000	—	4,400
		—————			
1908 v:n rahasaäntö Kvston päät. 30/12 1911	b	Lyhyen kesäloman hankkimiseksi palveluskunnalle, arviolta	—	—	4,300
		<i>g) Marian sairaalan oppilaskoulu.</i>			
	b	1 Johtajatar, paitsi asuntoa, läm- pöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 3 kuukaudelta à 100 mk	300	—	
Kvston päät. 10/9 1912					
	b	1 Palvelijatar, paitsi asuntoa, läm- pöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	240	—	
		Polttopuut, arviolta	500	—	
		Pesu ja silitys, s:n	1,200	—	
	c	13 hengen ruoka à 1 mk 60 p. päivässä	7,592	—	
		Yhden henkilön ruoka à 1 mk 15 p. päivässä	419 75	—	
Kvston päät. 10/9 1912	b	Oppilaiden opetukseen ynnä opetus- välineiden ostoon	1,500	—	
	c	Sekalaisia menoja, arviolta	200	—	11,951 75
		4. Kulkutautisairaala.			
	b	1 Ylilääkäri, paitsi asuntoa, läm- pöä ja valoa, palkkaa	9,000	—	
		1 Alilääkäri, paitsi s:n s:n, palkkaa	6,000	—	
1913 v:n rahasaäntö		1 Vanh. assistenttilääkäri, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa, ruokaa ja pesua, palkkaa	3,600	—	
		1 Nuor. assistenttilääkäri, paitsi s:n s:n, palkkaa	3,000	—	
			Siirros	21,600	6,650,471 91

		Siirros	21,600	6,650,471 91
		1 Toimitsija, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	4,000	
		1 Konttoriapulainen	1,800	
		1 Ylihoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa, ruokaa ja pesua, palkkaa	1,500	
		9 Osastonhoitajatar, paitsi s:n s:n, palkkaa à 900: —	8,100	
		Korotus 5 v:n palveluksesta 3 hoitajattarelle à 90: —	270	
		Korotus 5 v:n palveluksesta 1 hoitajattarelle 1/4:stä 1914	67 50	
		Korotus 5 v:n palveluksesta 1 hoitajattarelle 1/6:stä 1914	52 50	
		22 Alihoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa, ruokaa ja pesua, palkkaa à 600: —	13,200	
		13 Yöhoitaj., s:n s:n, palkk. à 600: —	7,800	
		Ylimääräinen sairaanhoito (palkka ja ruoka), arviolta	6,000	
		2 Puhelimenhoitaj., paitsi as., lämp., val., ruokaa ja pesua, palkk. à 780	1,560	
1913 v:n rahasaäntö	b	49 hengen ruoka à 1 mk 60 p. päivässä	28,616	
		15 Siivoojat., paitsi as., lämp., val., ruokaa ja pesua, palkk. à 300: —	4,500	
		3 Siivoojatarta desinifioimista varten, s:n s:n, palkkaa à 300: — . . .	900	
		1 Liinavaatevaraston hoitajatar, s:n s:n	1,200	
		2 Ompelijat., s:n s:n, palkk. à 360: —	720	
		8 Pesijätärtä, s:n s:n, palkk. à 360: —	2,880	
		1 Koneenkäyttäjä, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	2,400	
		1 Koneenkäyttäjäapulainen, paitsi s:n s:n, palkkaa	1,800	
		2 Lämmittäj., paitsi as., lämp., val., ruokaa ja pesua, palkkaa à 600: —	1,200	
		1 Lämmittäjä, 6 kuukauden aikana, paitsi s:n s:n, palkkaa	300	
		1 Vahtimestari, paitsi asuntoa, lämpöä, val., ruokaa ja pesua, palkk.	900	
		1 Ovenvartija, s:n s:n, palkkaa . .	900	
		1 Portinvartija, s: s:n, palkkaa . .	480	
		6 Renkiä, s:n s:n, palkkaa à 480:—	2,880	
		Siirros	115,626	6,650,471 91

		Siirros	115,626	6,650,471	91		
1913 v:n rahasaantö	b	1 Emännöitsijä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa, ruokaa ja pesua, palkkaa	1,500				
		2 Keittäjä-tärtä, palkkaa à 420: —	840				
		1 Keittäjä-tär, palkkaa	360				
		5 Palvelijatar, palkkaa à 300: —	1,500				
		1 Kylvettäjä-tär, palkkaa	360				
		1 Yövärtija, palkkaa	480				
		1 Desinfisioimislaitoksen esimies, palkkaa	1,200				
		1 Autobiilinohjaaja, palkkaa	1,200				
		53 hengen ruoka à 1 mk 15 p. päivässä	22,246	75			
		1 henkilön ruoka 6 kuuk. aikana à 1 mk 15 p. päivässä	210				
		Kesäloman hankkimiseksi palveluskunnalle, arviolta	4,000				
		Ruoka, s:n	72,087	50			
		c	Lääkkeet ja sidetarpeet, s:n	16,000			
				Konekalut, s:n	2,000		
				Desinfisioiminen, s:n	5,000		
		c	Kaluston kunnossapitoon ja täydentämiseen, arviolta	10,000			
				Polttoaineet	30,000		
				Valaistus	12,000		
				Vedenkulutus, arviolta	12,000		
				Kaasu, s:n	1,000		
Hevosten elatus, istutusten kunnossapito y. m.	1,800						
Muut sekalaiset menot	14,600						
				326,010	25		
5. Kivelän sairaala ynnä Greijuksen lisähoitola.							
<i>a) Koko sairaalan yleiset virkailijat.</i>							
Kvston päät. 3/10 1912	b & c	1 Ylilääkäri, sairaalan johtaja, palkkaa	5,500: —				
		lääkärinhoidosta Greijuksen lisähoitolassa	1,000: —	6,500			
		Siirros	6,500	6,976,482	16		

		Siirros	6,500	6,976,482 16	
Kvston päät. 8/10 1912	b & c	1 Assistenttilääkäri, paitsi asuntoa, lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa	2,400		
		1 Assistenttilääkäri, palkkaa	3,600		
		1 Toimitsija, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa 4,000: —			
		Greijuksen lisähoitolan hoidosta, palkkaa 600: —	4,600		
		1 Konttoriapulainen, palk. 2,000: — Vuokrarahoja 600: —	2,600	19,700	
		<i>b) Mielenvikaisten osasto ynnä Greijuksen lisähoitola.</i>			
Kvston päät. 8/10 1912	b & c	1 Ylihoit., paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa . . . 1,500: — palkankorot. 10 vuoden palveluksesta . . . 300: —	1,800		
		1 Osastonhoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 70 mk kuukaudessa	840		
		1 Ylihoitajatar Greijuksessa, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 75 mk kuukaudessa . .	900		
		Sijaisen palkkaamiseksi ylihoitajattaren kesäloman aikana	75		
		28 Hoitajattarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 40 mk kuukaudessa	13,440		
		Korotus 10 v:n palveluksesta 1 hoitajattarelle 1/7:stä 1914	90		
		Korotus 7 hoitajattarelle 5 v:n palveluksesta à 60 mk vuodessa	420		
		Korotus 2 hoitajattarelle 5 v:n palveluksesta 1/3:stä 1914	100		
		Korotus 1 hoitajattarelle 1/8:stä 1914	25		
		Korotus 1 hoitajattarelle 1/11:stä 1914	10		
		Sijaisten palkkaamiseksi 28 hoitajattaren kesäloman ajaksi puoleksi kuukaudeksi	560		
			Siirros	18,260	6,996,182 16

			Siirros	18,260 —	6,996,182 16
Kvston päät. 8/10 1912	b & c	}	1 Työnjohtaja, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 75 mk kuukaudessa	900 —	
			7 Mieshoitajaa, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 60 mk kukin kuukaudessa	5,040 —	
			Sijaisten palkkaamiseksi hoitajain ja työnjohtajan kesäloman ajaksi puoleksi kuukaudeksi 30 henkilölle, kullekin 37: 50	247 50	
			1 Työnjohtajatar, paitsi ruokaa (ei asuntoa), palkk. 50 mk kuukaud.	600 —	25,047 50
			<i>c) Muiden sairaiden osasto.</i>		
Kvston päät. 8/10 1912	b & c	}	3 Vanh. osastonhoitajatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruok., palkkaa kukin 70 mk kuukaud.	2,520 —	
			Palkankorotusta 2 hoitajattarelle 10 v:n palveluksesta, à 168 mk	336 —	
			Sijaisten palkkaamiseksi näiden hoitajatarten kesäloman ajaksi, kuukaudeksi kummankin 70 mk	210 —	
			3 Nuor. osastonhoitajatarta, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruok., palkkaa kukin 50 mk kuukaudessa	1,800 —	
			Korotus 2 nuor. osastonhoitajattarelle 5 v:n palveluksesta 1/1:stä 1914 à 60 mk	120 —	
			Sijaisen palkkaamiseksi 3 hoitajattarille kuukauden kesäloman ajaksi, kunkin 50 mk	150 —	
			18 Siivoojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 40 mk kuukaudessa	8,640 —	
			Sijaisten palkkaamiseksi siivoojattarille puolen kuukauden kesäloman ajaksi, kunkin 20: —	360 —	14,136 —
			<i>d) Talousosasto.</i>		
Kvston päät. 8/10 1912	b & c	}	1 Taloudenhoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 100 mk kuukaudessa	1,200 —	
			Siirros	1,200 —	7,035,365 66

		Siirros	1,200	7,035,365	66
		Taloudenhoitajattaren viransijaisen palkkaamiseen	100		
		1 Taloudenhoitajattaren apulainen, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 50 mk kuukaudessa	600		
		Sijaisen palkkaamiseen taloudenhoitajattaren apulaiselle 3 viikoksi	37 50		
		1 Keittäjätär, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 35 mk kuukaudessa	420		
		3 Keittäjätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 30 mk kuukaudessa	1,080		
		5 Astiainpesijätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kukin 25 mk kuukaudessa	1,500		
		2 Leipojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kumpikin 30 mk kuukaudessa	720		
		1 Vaatt. pesun ja liinavaatevaraston hoit-tar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 70 mk kuukaudessa	840		
		1 Ompelutöiden johtajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 50 mk kuukaudessa	600		
		3 Palvelusk. vaatteiden pesijätärtä paitsi asunt., lämp., valoa ja ruok., palkk. kukin 25 mk kuukaudessa	900		
		2 Silittäjätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa kumpikin 25 mk kuukaudesaa	600		
		2 Ompelijatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa ä 30 mk kuukaudessa	720		
		1 Ompelijatar, paitsi ruokaa (ei asunt.), palkkaa 30 mk kuukaudessa	360		
		vuokrarahaa samalle			
		5 mk kuukaudessa	60		
		6 Renkiä, niistä 1 Greijuksessa, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palk., kukin 50 mk kuukaudessa	3,600		
		Siirros	13,337 50	7,035,365	66
Kvston päät. 3/10 1912	b & c				

			Siirros	13,337 50	7,035,365 66	
Kvston päät. 8/10 1912	b	1	1 Portinvartija, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 35 mk kuukaudessa	420 —		
			2 Yövärtijaa, 5: 50 yöltä	2,007 50		
			1 Keittäjäntär Greijuksessa, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa	360 —		
			1 Astiainpesijätär Greijuksessa, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 25 mk kuukaud.	300 —		
			1 Vahtimestari, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	1,000 —		
	c		Lyhyenlaisen kesäloman hankkimiseksi palveluskunnalle, arviolta	500 —	17,925 —	
			<i>e) Sairaalan käyttökustannukset.</i>			
	c	442	442 potilaan ruoka, kunkin 65 penniä päivässä	104,864 50		
			150 potilaan ruoka, kunkin 1 mk päivässä	54,750 —		
			38 potilaan ruoka Greijuksessa, kunkin 65 penniä päivässä	9,015 50		
Sairaalan palvelijaston, 92 henkilön, ruoka, kunkin 1 mk päivässä			33,580 —			
Assistenttilääkärin, ylihoitajarten, osastonhoitajarten, pesun ja liinavaatevaraston sekä ompelutyön johtajattaren ynnä emännöitsijän ruoka, 14 hengen, à 1: 50 päivässä			7,665 —			
Lääkkeet, arviolta			15,000 —			
Polttoaineet ja valaistus, s:n			35,000 —			
Vedenkulutus, s:n			5,000 —			
3 hevosen heinät ja kaurat, s:n			1,800 —			
Kaluston kunnossapito ja täydennys, s:n			8,000 —			
c*		Kaluston ja vaatteiden ostoon, s:n	35,000 —			
e	32	Sipooseen elätteelle annetut mielenvikaiset, s:n	30,000 —			
		Uutteruusrahoja mielisairaiden suorittamasta työstä, s:n	1,300 —			
		Patjain ja tyynyjen oljet, s:n	1,800 —			
c*	32	Puhtaanapito, s:n	2,200 —			
		32 makkiastiapanoksen ostoon	800 —			
			Siirros	345,775 —	7,053,290 66	

		Siirros	345,775	7,053,290	66
			5,000		
	c	Sekalaista, arviolta	5,000		
		623 hengen vaatteiden pesu kaupungin vaivaistalossa à 3 mk potilasta kohti, arviolta	18,000	368,775	
		6. Humaliston varasairaala.			
		1 Lääkäri	3,000		
		1 Amanuessi	1,200		
		1 Ylihoitajatar, taloud. hoitaja	1,080		
		3 Osastonhoitajatar à 840 mk	2,520		
		3 Hoitajatar à 600 mk	1,800		
		Korotusta 1 hoitajattarelle 5 v:n palveluksesta	60		
		Korotus 1 hoitajattarelle 5 v:n palveluksesta 1/2:stä 1914	55		
		Korotus 1 hoitajattarelle 5 v:n palveluksesta 1/6:stä 1914	35		
		Korotus 1 hoitajattarelle 5 v:n palveluksesta 1/9:stä 1914	20		
		Korotus 1 hoitajattarelle 5 v:n palveluksesta 1/10:stä 1914	15		
		1 Emännöitsijä	480		
		1 Leipojatar	300		
		2 Palvelijatar à 240 mk	480		
		3 Siivoojatar à 240 mk	720		
		2 Renkiä à 480 mk	960		
		3 Pesijätärtä à 240 mk	720		
		Näiden vuokrat	360		
		Ruoka 60 hengelle à 1:15 päivässä	25,185		
		Ruoka 10 hengelle à 1:60 päivässä	5,840		
		Lääkkeet, arviolta	4,000		
		Ylimääräinen sairaanhoito, s:n	400		
		Palvelusväen kesäloman aikaiset sijaiset	200		
		Kaluston ostoon ja kunnossapitoon, arviolta	4,400		
		Sekalaisiin menoihin, s:n	3,340		
		Vuokrat	12,480		
		Polttoaineet, arviolta	4,000		
		Valaistus, s:n	800		
		Vedenkulutus, s:n	750		
		Makkien puhtaanapito, s:n	400	75,600	
		Siirros	—	7,497,665	66

Kvston päät. 6/4 1909

S:n 30/12 1910

S:n 30/12 1911

} b* & c

			Siirros	—	7,497,665 66
7. Poliklinikat ja muu sairaanhoito.					
Kvston päät. 29/12 1905 S:n 30/12 1910	b	Määräraha Kallion lastenpoliklinikkaa varten	4,000	—	
S:n 29/12 1905	b & c	Määräraha polikliinista silmäosastoa varten: t:ri G. A. Nordman 2,500: —		—	
		Päivärahat varatt. sair. puolesta tilintekovelvollisuudella 200: —	2,700	—	
S:n 30/12 1912	c	T:ri E. Kuhlefelt 2,000: —		—	
		Päivämaksuja varatt. sair. puolesta tilitysvollisuudella 300: —	2,300	—	
S:n 30/12 1912	b	Määräraha Kallion silmätautipoliklinikan voimassapitoon	6,500	—	
S:n 28/5 1907 S:n 30/12 1912	b	Määräraha korva-, nenä- ja kurkkutautien poliklinikkaa varten	5,700	—	
S:n 29/12 1905 S:n 30/12 1910 S:n 30/12 1912	b	Määräraha Marian sair. tuberkuloosipoliklinikkaa ja huoitola varten	26,600	—	
S:n 15/12 1903 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908	b	Määräraha 10 sairassijaa varten t:rien O. A. Boijen ja A. W. Parviaisen lapsenpäästölaitoksessa	18,540	—	
S:n 30/12 1911	b*	Määräraha Diakonissalaitoksen kodille H:gin kaupungista olevia tuberkelitaution lapsia varten	1,650	—	
S:n 30/4 1912	b	Määräraha Oulunkylän kesäpäiväparantola varten	12,130	—	
S:n 30/12 1908 S:n 30/12 1910	b & c	Kättilöavun kustantamiseksi varattomille kotonaan, arviolta	4,000	—	84,120
8. Terveyspoliisi.					
Kvston päät. 13/12 1904	b	1 Käsiamm. työpajain ja työpaikkain tarkastaja, palkkaa 3,000: — korotusta 5 v:n palveluksesta 500: —	3,500	—	
S:n 11/3 1913	b	1 Naispuolinen käsiammattien tarkastaja	3,000	—	
1886 v:n rahasaäntö Kvston päät. 30/12 1911	b	1 Ylikaitsija, palkkaa 2,800: — korotusta 10 v:n palveluksesta 500: —	3,300	—	
			Siirros	9,800	7,581,785 66

			Siirros	9,800	7,581,785 66
1886 v:n rahasääntö	Kvstn päät. $\frac{16}{3}$ 1909 S:n $\frac{16}{4}$ 1912	b	4 Kaitsijaa, palkkaa à 2,500: — korotusta 5 v:n palveluksesta à 250: —	11,000	
			1 Kaitsija, palkkaa . . . 2,500: — korotusta 5 v:n palveluksesta $\frac{1}{8}$:stä 1914 104: 15	2,604 15	
S:n $\frac{16}{3}$ 1909	S:n $\frac{14}{3}$ 1912	b	3 Kaitsijaa à 2,500 mk	7,500	
S:n $\frac{14}{3}$ 1912			5 Nuorempaa kaitsijaa, palkkaa à 2,000 mk	10,000	
S:n $\frac{29}{12}$ 1905	S:n $\frac{30}{12}$ 1907	b	Terveyskaitsijain matkakustannukset	800	
S:n $\frac{30}{12}$ 1907			S:n $\frac{28}{11}$ 1905	b & c	Määräraha työväenasuntojen tarkastamista varten
	S:n $\frac{22}{12}$ 1911	b & c	Kodeissa toimitett. desinfioimisesta, arviolta	18,000	
			1 Desinfioimisen johtaja, palkkaa	2,500	
			3 Desinfioitsijaa, palkk. à 2,000: —	6,000	
			2 Tuberkelitautisten asunnonpuhdistajatarta, palkkaa à 1,000 mk	2,000	77,204 15
9. Terveystoimisto.					
	Kvstn päät. $\frac{8}{10}$ 1907 S:n $\frac{30}{12}$ 1908 S:n $\frac{30}{12}$ 1909 S:n $\frac{30}{12}$ 1911 S:n $\frac{30}{12}$ 1912	b & c	1 Ylilääkäri	6,000	
			1 Johtaja	4,500	
			1 Assistentti	3,000	
			6 Kaitsijaa à 2,500 mk	15,000	
			Korotus 5 v:n palveluksesta 4 vanh. kaitsijalle à 250 mk	1,000	
			2 Nuorempaa kaits., à 2,000 mk	4,000	
			1 Vahtimestari, palkkio	1,800	
			Polttopuut, arviolta	325	
			Valaistus, s:n	320	
			Siivoaminen ja pesu, s:n	700	
			Kaluston kunnossapito, lääkkeet, raitiotieliput y. m., s:n	2,100	38,745
10. Laboratorio terveydellisiä tutkimuksia varten.					
	Kvstn päät. $\frac{26}{5}$ 1903 S:n $\frac{30}{12}$ 1907 S:n $\frac{30}{12}$ 1909 S:n $\frac{30}{12}$ 1910	b & c	1 Johtaja	8,000	
			1 Assistentti	4,800	
			1 Laborantti	2,400	
			1 Näytteidenottaja	1,500	
			1 Kirjuriapulainen	1,200	
			Satunnaisten apulaisten palkkamiseen, arviolta	3,000	
			Siirros	20,900	7,697,734 81

			Siirros	20,900	7,697,734 81
Kvston päät. 26/5 1903	} b&c	1 Vahtimestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa		1,700	
S:n 30/12 1907		Koneid. ja kirjakokoelm. kunnosap., näytteiden y. m. ostoon . .		4,000	
S:n 30/12 1909				1,000	
S:n 30/12 1910	c*	Kirjakokoelman täydentämiseen . .		1,000	
S:n 11/12 1906	} b	1 Lääkäri bakteriologisia tutkimuksia varten		5,000	
S:n 17/11 1908		} b	Sijaisen palkkio kesäloman aikana		400
S:n 17/11 1908	c		Koneiden y. m. osto bakteriologisia tutkimuksia varten		800
S:n 30/12 1907	} b	1 Vahtimestarinapulainen		900	
S:n 30/12 1912		} c	Vedenkulutus, arviolta		350
	Polttoaineet, s:n			2,000	
	Valo, s:n			500	
					37,550
11. Lihantarkastus.					
Kvston päät. 17/12 1908	} b	1 Eläinlääkäri	4,000: —		
		1 Eläinlääkäripul.	1,500: —		
S:n 25/2 1913	b*	Eläinlääkäripul. terveydenhoitotoimistossa lihantarkast. varten	3,000: —		
	} c	Kustannuksia, arviolta	300: —		
		Vuokra	300: —		
			9,100: —		
		Suoritetaan viideltä kuukaudelta . .		3,792	
	} b	1 Johtaja, bakteriologi.	8,000: —		
		1 Vanhempi tarkastuseläinlääkäri	6,000: —		
		1 Nuorempi s:n	4,000: —		
		1 Rahastonhoitaja, samalla kirjanpitäjä . .	3,000: —		
		1 Halliesimies	2,400: —		
		2 Leimaajaa, à 1,500	3,000: —		
		4 Kantajaa à 1,500	6,000: —		
		1 Laboratorion vahtimestari, samalla desinfektorin hoitaja . .	1,500: —		
		2 Triikiinintutkijaa, (ehdollisesti naispuolista) à 1,800	3,600: —		
		1 Näytteidenottaja	1,500: —		
S:n 25/11 1913			Siirros 39,000: —	3,792	7,735,284 81

Välikirjan muk.		Siirros 39,000: —	3,792	7,735,284 81
		Vuokra 17,000: —		
		Valo, arviolta 300: —		
		Siiivoaminen 1,000: —		
		Hylkylihain ja jätteiden poiskuljetus 1,500: —		
	c	Polttoaineet ehdoll. Maito- keskukselle suorit. kor- vaus desinfektoriin annetusta höyrystä . 1,000: —		
		Valokaasun kulutus . . 300: —		
		60,100: —		
		Suoritetaan 7 kuukaudelta	35,058 33	38,850 33
		12. Rokotusainevarasto.		
	c	Määräraha rokotusvelvollisuuden täyttämisen valvomiseen	400	
		Määräraha huoneiston hankkimi- seksi rokot. varten ja niiden siiivoamiseen	600	1,000
		13. Satunnainen määräraha.		
	c*	Rottien tappaamiseen	—	3,000
		14. Sekalaista.		
	c	Määräraha Leppäsuon varasairaalan vartioimista y. m. varten	1,200	
		Määräraha Lapinlahdenkadun las- tensairaalaan voimassapitoon . .	14,000	
		Määräraha kulkutautien ehkäise- miseen	10,000	
		Tilapäisten sairaalain makkien y. m. puhtaanapito	2,000	
		Desinfisioimismajalan ylläpitämi- seksi ent. kaasutehtaan kont- torirakennuksessa	6,000	
Kvston päät. 8/10 1912	b	Sipoossa olevan kunnan mielisairaalan ylilää- käri, palkkaa 10,000: —		
		vuokra- ja matka- rahoja 1/7:ään 1914 1,000: —	11,000	
S:n 10/6 1913	b	Kunnan teurastamon johtaja, palkkaa 8,000: —		
		vuokrankorvausta 2,000: —	10,000	54,200
		— Smk 1,811,726: 13 —		
		Siirros	—	7,832,335 14

			Siirros	—	7,832,335 14
VIII. Vaivaishoito.					
1. Vaivaishoitohallitus.					
Kvston päät. 5/12 1895	} b	1 Puheenjohtaja	1,200	—	
S:n 20/12 1902		1 Toimitusjohtaja	7,000	—	
S:n 30/12 1911		1 Sihteeri	6,000	—	
S:n 30/12 1912		1 Kirjanpitäjä ja rahast. hoitaja ..	3,600	—	
S:n 21/9 1909		1 Lastenhoidontarkastaja	6,000	—	
S:n 21/2 1911		1 Tarkastaja	3,000	—	
S:n 30/12 1912					
	} b	1 Kanslianjohtaja, palkkaa	2,400: —		
		korotusta 5 v:n palveluksesta	500: —	2,900	
S:n 20/4 1909	} b	1 Kanslianjohtaja, palkkaa	2,400: —		
S:n 21/9 1909					
S:n 28/5 1913		korotus 5 v:n palveluksesta 1/7:stä 1914 henkilökohtaista palkkionlisäystä	250: — 500: —	3,150	
S:n 11/6 1912	b	1 Rekisteritoimiston johtajatar ..	2,000	—	
	} b & c	1 Kirjuriapulainen	1,500	—	
		6 Kirjuriapulaista à 1,200: — ..	7,200	—	
	} c	Lisäksi tarvittavat kanslia-apulaiset	1,500	—	
		4 Diakonissaa, kukin 1,500: — ..	6,000	—	
S:n 22/12 1898	} b & c	1 Vahtimestari	1,200	—	
S:n 30/12 1908		1 Vahtimestarinapulainen	480	—	
	} c	Palkkiota kaupungissa oleville kait-sijoille ja vakinaisille maaseutu-asiamiehille, arviolta	20,000	—	
		Korvausta tarkastusmatkoista, arviolta	2,000	—	
		Määräraha 6 raitiotiekortin ostoon ..	600	—	
			Siirros	75,330	7,832,335 14

			Siirros	75,330	—	7,832,335	14
	c	Kesäloman hankkimiseksi kaupungissa oleville kaitsijoille sekä erinäisille hallituksen virkailijoille, arviolta		500	—		
Kvston päät. 30/12 1912	b	Palkkiota Vaivahoitohallituksen jäsenille valmistelukokouksista, arviolta		4,200	—		
	c	Valo, s:n		500	—		
		Polttoaineet, s:n		1,200	—		
		Vedenkulutus, s:n		100	—		
		Tarverahat, siivoaminen y. m., s:n		4,000	—		
	d	Arvaamattomat menot, s:n		5,000	—	90,830	
		2. Vaivaistalo ja sen yhteydessä olevat laitokset.					
1886 v:n rahasaäntö Kvston päät. 30/12 1912	b	1 Tarkastaja, paitsi asuntoa, valoa ja lämpöä, palkkaa		6,000	—		
S:n 23/9 1913	b	1 Konttoriapulainen, paitsi s:n s:n		2,400	—		
S:n 28/12 1906	b	1 Konttoriapul., paitsi s:n s:n		2,000	—		
1886 v:n rahasaäntö Kvston päät. 21/12 1889 S:n 30/12 1912	b	1 Saarnaaja		1,500	—		
	b & c	Palkkio urkuinsoitosta ja kirkkolaulun johtamisesta		300	—		
		1 Varastonhoitaja, samalla vahtimestari, paitsi asuntoa, ruokaa, lämpöä ja valoa, palkkaa		1,200	—		
		1 Puutarhatöiden johtaja, paitsi s:n s:n, palkkaa		1,200	—		
		1 Koneenkäytt., paitsi s:n s:n, palkk.		1,500	—		
		2 Lämmittäjää, paitsi s:n s:n, palkkaa kumpikin 540:—		1,080	—		
Kvston päät. 11/6 1912		1 Pesulaitoksen johtajatar, paitsi s:n s:n, palkkaa		900	—		
		1 Pesijätär, paitsi s:n s:n, palkkaa		360	—		
		4 Pesijätärtä, paitsi s:n s:n, palkkaa kukin 324:—		1,296	—		
		1 Emännöitsijä, paitsi s:n s:n, palkk.		900	—		
		1 Keittäjätär, paitsi s:n s:n, palkkaa		480	—		
		1 Keittäjätär, paitsi s:n s:n, palkkaa		360	—		
		4 Keittäjätärtä, paitsi s:n s:n, palkk. kukin 300:—		1,200	—		
		2 Leipojatarta, paitsi s:n s:n, palkkaa kumpikin 360:—		720	—		
				Siirros	23,396	—	7,923,165

		Siirros	23,396	7,923,165 14	
Kvston päät. 11/11 1913	b	Lääkkeisiin, arviolta	3,500		
		Lääkärinvalvonta työ- ja vaivaistalossa sekä Oulunkylän lastenkodissa	2,000		
		Erinäiset sisustus- ja tasoitustyöt, arviolta	2,500	31,396	
		<i>a) Vaivaistalo.</i>			
Kvston päät. 11/6 1912	b	1 Emännöitsijä, paitsi ruokaa, asuntoa, polttopuita, ja valoa, palkkaa	900		
		1 Ompelijatar, paitsi s:n s:n, palkk.	360		
		1 Ylihoit:r, paitsi s:n s:n, palkkaa	900		
		2 Hoitajatarta, paitsi s:n s:n, palkkaa à 600: —	1,200		
		1 Hoitajatar, paitsi s:n s:n, palkkaa	480		
		3 Apulaishoitajatarta, paitsi s:n s:n, palkkaa à 420: —	1,260		
		1 Oulunkylän lastenkodin johtajatar, paitsi s:n s:n, palkkaa	900		
		1 Lastenhoitaj., paitsi s:n s:n, palkk.	600		
		3 Lastenhoitajatarta, paitsi s:n s:n, palkkaa à 420: —	1,260		
		1 Renki, paitsi s:n s:n, palkkaa	540		
		1 Portinvartija, paitsi s:n s:n, palkk.	900		
	c	Sijaisten palkkaamiseen erinäisten virkailijain kesäloman ajaksi, arviolta	500		
		Vaatetus, s:n	15,000		
		500 hoidokin ruoka à 45 penniä päivässä	82,125		
		Henkilökunnan s:n à 60 penniä päivässä	7,884		
		Kalusto, arviolta	15,000		
		Tarveaineet, s:n	1,200		
		Polttoaineet, s:n	40,000		
		c	Valaistus, s:n	8,000	
			Vedenkulutus, s:n	7,000	
			Kaurat ja heinät 8 hevoselle sekä silain y. m. kunnossapito, s:n	4,800	
			Korjaustyöt, s:n	2,000	
			Utteruusrahoja, s:n	5,000	
Työlaitoksessa teetetyt työt, s:n	35,000				
d	Sekalaisia menoja, s:n	5,000	237,809		
	Siirros	—	8,192,370 14		

			Siirros	—	8,192,370	14
		<i>b) Työlaitos.</i>				
Kvston päät. 11/6 1912	b	1 Kaitsija, paitsi asuntoa, poltto- puita ja valoa	2,400	—		
	b	1 Konttoriapulainen, paitsi ruokaa, asuntoa, lämpöä ja valoa	480	—		
	b	3 Vahtimestaria, paitsi asuntoa, polttop. ja valoa, à 1,200: — ..	3,600	—		
S:n 30/12 1912	b	1 Vahtimestari, paitsi asuntoa, ruo- kaa, lämpöä ja valoa	960	—		
S:n 30/12 1912	b	2 Työesimiestä, paitsi asuntoa, läm- pöä ja valoa, à 1,200: —	2,400	—		
S:n 19/10 1909	b	Sijaisen palkkaamiseen kesäloman aikana	400	—		
	c	Polttoaineet, arviolta	4,000	—		
	c	Valaistus, s:n	1,000	—		
	c	Vedenkulutus, s:n	700	—		
	c	Ruoka, s:n	21,000	—		
	c	Vaateuskustannukset, s:n	6,000	—		
	c	Tarveaineet, s:n	50,000	—		
	c	Kalusto ja työkalut, s:n	3,000	—		
	c	Utteruusrahat, s:n	8,000	—		
	c	Korjaustyöt, s:n	500	—		
	c	Erinäiset teetetyt työt	5,000	—		
	d	Sekalaisia menoja, arviolta	1,500	—	110,940	—
		3. Apurahoja ja kustannuksia laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten.				
	c	Kaupunkiin ja maaseudulle hoidet- taviksi annetut, arviolta	90,000	—		
	c	Sairaanhoido, s:n	180,000	—		
	c	Kustannukset mielenvikaisten hen- kilöiden hoidosta, s:n	185,000	—		
	c	Lääkkeet, s:n	12,000	—		
	c	Suoranaisia apurahoja:				
	c	a) vaivashoittoon eh- dottomasti oikeute- tuille henkilöille, ar- violta	120,000	—		
	c	b) puutteenalaisille, joilla ei ole ehdotonta oikeutta vaivashoi- toon, s:n	70,000	—	190,000	
					657,000	—
			Siirros	—	8,960,310	14

		Siirros	—	8,960,310 14
4. Sekalaista.				
Kvston päät. 30/12 1909	c	Hautauskuluja, arviolta	4,000	
	b	Määräraha Kaup.lähe- tykselle miesten työ- laitoksen voimassa- pitoon	3,000: —	
		S:n naisten työlaitok- sen	6,000: —	
		S:n Sörnäsins:n	4,000: —	
		S:n samalla kotonaan työskent. puutteen- alaisten avustamiseksi töitä antamalla	5,000: —	18,000
		c	Määräraha Pelastusarmeij. slummi- toiminnan kannattamiseksi	10,000
— Smk 1,159,975: —				
IX. Opetus- ja sivistys- laitokset.				
1. Merikoulu.				
Kvston päät. 9/5 1900 Välikirjan muk.	b	Vuokra	3,000	
	c	Polttopuut, arviolta	600	3,600
2. Käsityöläiskoulut.				
K. Julist. 25/11 1885	b & c	Määräraha ylemmille käsityöläis- kouluille	42,812	
Kvston päät. 17/10 1899 S:n 27/11 1906	b & c	S:n alemmille käsityöläiskouluille ..	30,483	
		<i>Valmistava poikain ammatti- koulu:</i>		
S:n 26/9 ja 20/11 1900	b	1 Vakainainen opettaja ruotsal. osastolla ..	4,200: —	
		korotus 5 v:n palve- luksesta 1/9:stä 1914	200: —	
		1 Vakainainen opettaja suomal. osastolla ..	4,200: —	
S:n 26/9 ja 20/11 1900 sekä 19/12 1901	b	korotus 5 v:n palve- luksesta	600: —	
		1 Vak. opettaja käsi- varaispiirustuksessa .	3,000: —	
		korotus 10 v:n palve- luksesta	800: —	
Siirros 13,000: —			73,295	8,995,910 14

			Siiros 13,000: —	73,295 —	8,995,910 14
Kvston päät. 25/9 ja 20/11 1900	b	1	Vakinainen työmes-		
			tari puutöissä	3,300: —	
			korotus 15 v:n palve-		
			luksesta 1/9:stä 1914	700: —	
		1	Vakinainen työmes-		
			tari metallitöissä . .	2,700: —	
			korotus 15 v:n palve-		
			luksesta 1/9:stä 1914	700: —	
			Johtaja, palkkiota	1,500: —	
S:n 30/12 1907	b		Palkkioita tuntiopetta-		
			jille, 44 viikkotunn.		
			à 150 mk	6,600: —	
	c		Palkkiota tuntiopettajille		
			viikkojen korjauks., 6		
			viikkotunn. à 150 mk	900: —	
S:n 30/12 1907	b	1	Alityöestari puu-		
			töissä	1,800: —	
			korotus 10 v:n palve-		
			luksesta	400: —	
S:n 30/12 1907	b	1	Alityöestari metalli-		
			töissä	1,800: —	
S:n 30/12 1910	b		henkilökoht. lis.	600: —	
S:n 3/11 1908	b		Palkkiota työpajan sil-		
			mälläpidosta ruotsa-		
			laisella ja suomalai-		
			sella osastolla	1,200: —	
S:n 30/10 1906	b		Vahtimestarin palkkio .	1,200: —	
	c		Vahtimestarin apulai-		
			nen 9 kuuk. aikana.	450: —	
			Työpajan työai-		
			neet	1,500: —	
			Työpajan korjaus ja		
			täydennys	800: —	
	c		Kirjasto, aikakauskirjat		
			ja tarverahat	1,250: —	
			Oppilaskirjastolle	100: —	
	c*		Opetusvälineet, arvi-		
			olta	1,000: —	
S:n 28/11 1905	b		Työpajahuoneiston		
Välikirjan muk.			vuokra	4,000: —	
	c		Lämpö ja sähkövoima,		
			arviolta	300: —	
			Valaistus, s:n	850: —	
			Puhtaanapito, s:n	250: —	
				46,900 —	
			Siiros 120,195 —	8,995,910 14	

			Siirros	120,195	8,995,910	14
			<i>Tyttöjen ammattikoulu.</i>			
Kvston päät. ^{1/12 1903} S:n ^{30/12 1906} S:n ^{20/10 1908} S:n ^{2/4 1909} S:n ^{22/12 1911}	b	3 Opettajatarta, palkkaa à 2,500 mk.	7,500: —			
		2 Opettajatarta, palkkaa à 2,200 mk.	4,400: —			
		1 Opettajatar, palkkaa .	2,400: —			
		1 S:n	1,500: —			
		palkankorot. 2 opetta- jattarelle 10 v:n palve- lukselta 1/8:stä 1914	566: 70			
		palkankorot. 5 v:n pal- veluks. 5 opettajattarel.	1,000: —			
		Johtajattaren palkkio . .	800: —			
		Palkkionlisäystä äidin- kielen opettajatta- rille	380: —			
		Tuntiolett. palkkiot . . .	4,880: —			
		Palvelijattaret	720: —			
Kvston päät. ^{1/12 1903} S:n ^{30/12 1906} S:n ^{20/10 1908} S:n ^{22/12 1911} S:n ^{30/12 1912}	b	Ruuanpito, arviolta . . .	4,000: —			
		Työaineet, s:n	2,000: —			
		Vuokra	6,000: —			
		Polttoaineet	1,400: —			
		Valaistus	600: —			
		Kalusto ja korjaukset . . .	1,800: —			
Sekalaista	2,400: —	42,346	70	162,541	70	
		3. Kauppaoppilaitokset.				
c*	}	Määräraha A. b. Helsingfors Han- delsskola yhtiölle (15 vapaaoppi- lassijasta)	8,000			
		Helsingin kauppakoulu Osakeyh- tiön liikeapulaisiltakurssit (6 vapaaoppilassijasta)	3,000			
		Määräraha Suomen Liikemiesten Kauppaopistolle (32 vapaaoppi- lassijasta)	20,000			
		Määräraha Helsingin Kauppiaitten Kauppakoululle (18 vapaaoppi- lassijasta)	8,000			
		Määräraha Högrenska svenska handels- läroverket opistolle (12 vapaa- oppilassijasta)	8,000			
		Siirros	47,000	9,158,451	84	

			Siirros	47,000	9,158,451	84
		c*	Määräraha Svenska Handelsinstitutin opistolle (6 vapaaoppilassijasta)	4,000		
			Liikemiesyhdistyksen liikeapulaisiltakursseille (12 vapaaoppilassijasta)	6,000	57,000	
			4. Kansakoulut.			
			A) Ruotsinkieliset.			
			<i>a) Palkat.</i>			
Kvston päät. 28/4 1908	b	1	Tarkastaja, palkkaa	8,000: —		
			korotusta 5 v:n palveluksesta	1,000: —	9,000	
		1	Apulainen tarkastajankansliassa		600	
S:n 24/5 1913	b	1	Taloudenhoitaja		3,000	
		1	Taloudenhoitajan apulainen		1,200	
		1	Johtokunnan sihteeri		600	
S:n 21/2 1911	b	1	Lääkäri, palkkaa	3,600: —		
S:n 5/9 1911			henkilökoht. palk. lis.	1,000: —	4,600	
			Opettajat ja opettajattaret.			
		19	Opettajaa, palkkaa à	2,400: —		
			korotusta 15 v:n palveluksesta à	1,200: —		
			kalliinajanlis. à	600: —	79,800	
		3	Opettajaa, palkkaa à	2,400: —		
			korotusta 15 v:n palveluks. 1/8:sta 1914	1,060: —		
			kalliinajanlisäystä 1/8:sta 1914 à	483: 33	11,829	99
Kvston päät. 17/9 1907	b	5	Opettajaa, palkkaa à	2,400: —		
S:n 28/4 1908			korotusta 10 v:n palveluksesta à	960: —		
S:n 21/9 1909			kalliinajanlis. s:n à	400: —	18,800	
S:n 16/2 1910		2	Opettajaa, palkkaa à	2,400: —		
			korotusta 5 v:n palveluksesta à	480: —		
			kalliinajanlis. s:n à	200: —	6,160	
		4	Opettajaa, palkkaa à	2,400: —	9,600	
		2	Opettajaa, vielä virk. nimittäm., palkkiota à	2,400: —	4,800	
			Siirros	149,989	9,215,451	84

			Siirros	149,989 99	9,215,451 84	
Arm. Jul. 21/7 1898 6 mom.	} b	1 Kreikk.-venäl. uskonnon opet- taja, palkkiota		800 —		
		21 Opet:tarta, palkkaa à 2,000: — korotusta 15 v:n pal- veluksesta à 1,000: — kalliinajanlisäystä à 600: —		75,600 —		
		7 Opet:tarta, palkkaa à 2,000: — korotusta 10 v:n pal- veluksesta à 800: — kalliinajanlisäystä à 400: —		22,400 —		
		1 Opet:tar, palkkaa à . 2,000: — korotusta 15 v:n pal- veluks. 1/8:sta 1914 . 566: 67 kalliinajanlis. 1/8:sta 1914 283: 33		2,850 —		
		9 Opet:tarta, palkkaa à 2,000: — korotusta 5 v:n pal- veluksesta à 400: — kalliinajanlisäystä à 200: —		23,400 —		
		3 Opet:tarta, palkkaa à 2,000: — korotusta 5 v:n pal- veluks. 1/8:sta 1914 . 166: 67 kalliinajanlis. 1/8:sta 1914 à 83: 33		6,750 —		
		3 Opet:tarta, palkkaa à 2,000: —		6,000 —		
		1 Opet:tar, vielä virkaan nimitt., palkkiota		2,000 —		
		14 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: — korotusta 15 v:n pal- veluksesta 850: — kalliinajanlisäystä à 600: —		44,100 —		
		2 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: — korotusta 15 v:n pal- veluks. 1/8:sta 1914 à 750: 84 kalliinajanlis. 1/8:sta 1914 à 483: 33		5,868 34		
		3 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: — korotusta 10 v:n pal- veluksesta à 680: — kalliinajanlisäystä à 400: —		8,340 —		
		9 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: — korotusta 5 v:n pal- veluksesta à 340: — kalliinajanlisäystä à 200: —		20,160 —		
				Siirros	368,258 33	9,215,451 84
		Kvston päät. 17/9 1907 S:n 28/4 1908 S:n 21/9 1909 S:n 16/2 1910	} b			

			Siirros	368,258 33	9,215,451 84	
Kvston päät. ^{17/9} 1907 S:n ^{28/4} 1908 S:n ^{21/9} 1909 S:n ^{16/2} 1910	b	3 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: — korotusta 5 v:n pal- veluks. 1/8:sta 1914 à 141: 67 kalliinajanlis. 1/8:sta 1914 à 83: 33	5,775	—		
		2 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: —	3,400	—		
		4 Opet:tarta, vielä virkaan nimitt., palkkiota à 1,700: —	6,800	—		
		1 Valmistavan koulun opettajatar, palkkiota	2,400	—		
		Tuntiopettajat.				
		Veiston tuntiopettajat	3,220	—		
		Laulun tuntiopettajat ja -opet:taret	1,500	—		
		Voimistelun tuntiopett:ret	2,600	—		
		c	Todennäköisesti tarvittavat lisä- opett. syyslukukaudella	800	—	
			Sijaiset, arviolta	5,500	—	
Apukoulun ylitunnit	300		—			
Palvelijat.						
Kvston päät. ^{30/12} 1908 S:n ^{30/12} 1910 S:n ^{30/12} 1911 S:n ^{30/12} 1912	b	1 Vahtimestari, paitsi asuntoa, läm- pöä ja valoa	1,437	50		
		4 S:n, s:n à 1,250: —	5,000	—		
		1 S:n, ilman asunt., lämpöä ja valoa	1,750	—		
		1 Lämmittäjä, paitsi asuntoa, läm- pöä ja valoa	1,250	—		
		1 Talonrenki, s:n s:n	1,200	—		
		1 S:n, s:n s:n	1,100	—		
		1 S:n, s:n s:n	780	—		
		1 S:n, ilman asuntoa, lämpöä ja valoa, 6 kuuk. à 75: —	450	—		
Erityisiä palkkioita.						
Kvston päät. ^{15/4} 1913 S:n ^{28/12} 1906	b	Johtajain ja johtajarten viran- sijaiset	2,900	—		
		Palkkiot johtajille ja johtajatta- rille	4,800	—		
		Palkkiot veiston opettaja-apulaisille	3,550	—		
		Palkkiot opetuksesta jatkoluo- killa	2,600	—		
		Sukupuo-literveysopin opetus	125	—		
		Siirros	427,495 83	9,215,451 84		

			Siirros	427,495 83	9,215,451 84
Kvston päät. 30/12 1909	b	Palkkio kirjaston ja kokoelmien hoidosta	800	—	
	b	Palkkio veistonopetuksen johtajalle	400	—	
S:n 30/12 1910	b	Määräraha Aleksanterinkad. Alemman Käsityöläiskouluun perustetun kansakoululuokan voimassapitoon	1,160	—	
	c*	Määräraha Helsingin ruots. pikkukoulun opettajaseminaarille	4,000	—	
		<i>b) Muut kustannukset.</i>			
		Kanslian ja kouluhuoneist. vuokrat	12,050	—	
		Opetusvälineet	7,500	—	
		Tarvikkeet käsitöihin ja koulukeittiöihin	6,000	—	
	c	Uudet kouluhuonekalut ja vanhojen korjaus	3,000	—	
		Polttopuut ja niiden hakkuu	18,000	—	
		Valaistus	5,000	—	
		Puhtaanapito	18,000	—	
		Vedenkulutusmaksut	1,500	—	
		Vaatetusapua kaupungista kotoisin oleville köyhille oppilaille	13,000	—	
Kvston päät. 17/10 1905	b	Kansakoulusta päässeiden oppilaiden paikanvälitys	1,000	—	
S:n 30/12 1907					
S:n 15/3 1905	b	Määräraha Viaporissa ja sen läheisillä saarilla asuv. lasten käyttämiseksi kaupung. kansakouluissa	750	—	
S:n 30/12 1909					
S:n 30/12 1910					
K. Asetus 5/8 1886	b	Apumaksut eläkkeen suorittam. Suomen kansak.opettajakunn.: 35 opettajalta à 50 mk 1,750: — 83 opettajattarelta à 37: 50	3,112: 50	4,862 50	
	c	Ilmoitukset, painatustyöt ja kansliamenot	4,500	—	
		Matkastipendit	1,000	—	
		Määräraha yliopistollisiin jatkokursseihin osanottoa varten	2,200	—	
	d	Sekalaisia arvaamattomia menoja, Johtokunnan määräyksen muk.	2,000	—	
					534,218 83
		Siirros	—	—	9,749,670 17

				Siirros	—	—	9,749,670 17	
B) Suomenkieliset.								
<i>a) Palkat.</i>								
Kvston päät. 28/4 1908	b	1	Tarkastaja, palkkaa	8,000: —				
			korotusta 5 v:n palveluksesta	1,000: —	9,000	—		
S:n 1/12 1908	b	1	Apulaistarkastaja		6,000	—		
S:n 28/4 1908	b	1	Apulainen tarkastajankansliassa		1,200	—		
S:n 20/10 1903	b	1	Taloudenhoitaja		5,000	—		
S:n 30/12 1911								
S:n 30/12 1908	b	1	Taloudenhoitajan apul. henkilökoht. palkanlis.	1,500: —	2,100	—		
S:n 19/9 1911				600: —				
S:n 1/6 1904	b & c	1	Johtokunnan sihteeri		1,000	—		
S:n 21/2 1911	b	1	Lääkäri, palkkaa	6,400: —	7,300	—		
S:n 5/9 1911				korotusta 5 v:n palveluksesta				900: —
Opettajat ja opettajattaret.								
	b	9	Opettajaa, palkkaa à korotusta 15 v:n palveluksesta à	2,400: —	37,800	—		
				1,200: —				
				kalliinanjanlisäystä à				600: —
1886 v:n rahasääntö	b	1	Opettaja, palkkaa	2,400: —	3,943 33	—		
Kvston päät. 12/12 1899				korotusta 15 v:n palveluks. 1/8:sta 1914				1,060: —
S:n 17/9 1907				kalliinanjanlis. 1/8:sta 1914				483: 33
S:n 28/4 1908								
S:n 21/9 1909	b	10	Opettajaa, palkkaa à korotusta 10 v:n palveluksesta à	2,400: —	37,600	—		
S:n 16/2 1910				960: —				
	b	4	Opettajaa, palkkaa à korotusta 10 v:n palveluks. 1/8:sta 1914 à kalliinanjanlis. 10 v:n palvel. 1/8:sta 1914 à	2,400: —	13,453 33	—		
S:n 21/9 1909				680: —				
S:n 16/2 1910				283: 33				
	b	11	Opettajaa, palkkaa à korotusta 5 v:n palveluksesta à	2,400: —	33,880	—		
				480: —				
				kalliinanjanlisäystä à				200: —
				Siirros	158,276 66		9,749,670 17	

			Siirros	158,276 66	9,749,670 17
Kvston päät. ^{21/9} 1909 S:n ^{16/2} 1910	b	7 Opettajaa, palkkaa à 2,400: — korotusta 5 v:n palveluks. 1/8:sta 1914 à 200: — kalliinajanlis. 5 v:n palvel. 1/8:sta 1914 à 83: 33		18,783 33	
		15 Opettajaa, palkkaa à 2,400: —		36,000 —	
Kvston päät. ^{29/12} 1905	c	6 Opettajaa, vielä virkaan nimitämätöntä, palkkiota à 2,400: —		14,400 —	
		1 Opettaja jatkoloukan ammattiopetusta varten, palkkiota		2,940 —	
Kvston päät. ^{29/12} 1905	b	1 Kreikkalais-venäläisen uskonopin opettaja, palkkiota		800 —	
		24 Opettajatarta, palkk. à 2,000: — korotusta 15 v:n palveluksesta à 1,000: — kalliinajanlisäystä à . 600: —		86,400 —	
Kvston päät. ^{27/11} 1906 S:n ^{17/9} 1907 S:n ^{28/4} 1908 S:n ^{21/9} 1909 S:n ^{16/2} 1910	b	3 Opettajatarta, palkk. à 2,000: — korotusta 15 v:n palveluks. 1/8:sta 1914 à 883: 33 kalliinajanlis. 15 v:n palvel. 1/8:sta 1914 à 483: 33		10,100 —	
		10 Opettajatarta, palkk. à 2,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta à 800: — kalliinajanlisäystä à . 400: —		32,000 —	
Kvston päät. ^{27/11} 1906 S:n ^{17/9} 1907 S:n ^{28/4} 1908 S:n ^{21/9} 1909 S:n ^{16/2} 1910	b	7 opettajatarta, palkk. à 2,000: — korotusta 10 v:n palveluks. 1/8:sta 1914 à 566: 67 kalliinajanlis. 10 v:n palvel. 1/8:sta 1914 à 283: 33		19,950 —	
		15 Opettajatarta, palkk. à 2,000: — korotusta 5 v:n palveluksesta à 400: — kalliinajanlisäystä à . 200: —		39,000 —	
Kvston päät. ^{27/11} 1906 S:n ^{17/9} 1907 S:n ^{28/4} 1908 S:n ^{21/9} 1909 S:n ^{16/2} 1910	b	7 Opettajatarta, palkk. à 2,000: — korotusta 5 v:n palveluks. 1/8:sta 1914 à 166: 67 kalliinajanlis. 5 v:n palvel. 1/8:sta 1914 à 83: 33		15,750 —	
		13 Opettajatarta, palkk. à 2,000: —		26,000 —	
		6 Opettajatarta, vielä virkaan nimitämät., palkkiota à 2,000: — . . .		12,000 —	
			Siirros	472,399 99	9,749,670 17

			Siirros	472,399 99	9,749,670 17
		21 Opettajatarta, palkk. à 1,700: — korotusta 15 v:n palveluksesta à 850: — kalliinajanlisäystä à 600: —		66,150 —	
		2 Opettajatarta, palkk. à 1,700: — korotusta 15 v:n palveluks. 1/8:sta 1914 à 750: 83 kalliinajanlis. 15 v:n palvel. 1/8:sta 1914 à 483: 33		5,868 33	
		12 Opettajatarta, palkk. à 1,700: — korotusta 10 v:n palveluksesta à 680: — kalliinajanlis. 10 v:n palveluksesta à 400: —		33,360 —	
Kvston päät. 27/11 1906 S:n 17/9 1907 S:n 28/4 1908 S:n 21/9 1909 S:n 16/2 1910	b	3 Opettajatarta, palkk. à 1,700: — korotusta 10 v:n palveluks. 1/8:sta 1914 à 481: 67 kalliinajanlis. 10 v:n palvel. 1/8:sta 1914 à 283: 33		7,395 —	
		22 Opettajatarta, palkk. à 1,700: — korotusta 5 v:n palveluksesta à 340: — kalliinajanlis. 5 v:n palveluksesta à 200: —		49,280 —	
		2 Opettajatarta, palkk. à 1,700: — korotusta 5 v:n palveluks. 1/8:sta 1914 à 141: 67 kalliinajanlis. 5 v:n palvel. 1/8:sta 1914 à 83: 33		3,850 —	
		15 Opettajatarta, palkk. à 1,700: —		25,500 —	
S:n 30/12 1910	b	5 Opettajatarta, vielä virk. nimitt., palkkiota à 1,700: — Palkanlisäys laiminlyötyjen lasten opettajattarelle		8,500 — 218 33	
Tuntiopettajat.					
S:n 28/4 1908 S:n 21/9 1909 S:n 16/2 1910	b	Veiston tuntiopettajat		3,500 —	
		Laulun tuntiopettajat ja -opett:aret		4,000 —	
		Voimistelun tuntiopett:aret		3,000 —	
		Iltakoulun tuntiopettajat ja -opettajattaret		1,300 —	
	c	Todennäköisesti tarvittavat lisäopett. syyslukukaudella, arviolta		11,200 —	
			Siirros	695,521 65	9,749,670 17

			Siirros	695,521 65	9,749,670 17
Kvston päät. 15/4 1913	c	b	Sijaiset, arviolta	9,500 —	
			Apukoulun ylitunnit	700 —	
			Palkkioita johtajain ja johtajattarien viransijaisille	5,100 —	
Palvelijat.					
Kvston päät. 29/12 1905	b	b	1 Vahtimestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa	1,680 —	
			1 S:n, s:n s:n	1,437 50	
			1 S:n, s:n s:n	1,350 —	
			3 S:n, s:n s:n à 1,250: —	3,750 —	
			1 S:n, s:n s:n	1,125 —	
			1 S:n, ilman asunt., lämpöä ja valoa	1,750 —	
			1 S:n, ilman s:n s:n... 1,750: — vuokrarahoja	400: —	2,150 —
			1 Lämmitt., paitsi asunt., lämp. ja val.	1,375 —	
			1 S:n, s:n s:n	1,250 —	
			1 S:n, samalla talonrenki, s:n s:n	1,125 —	
S:n 29/12 1905	b	b	1 Talonrenki, paitsi asuntoa, lämpöä ja valaistusta	1,050 —	
			1 S:n, s:n s:n	840 —	
			1 S:n, ilman s:n s:n... 840: — vuokrarahoja	516: —	1,356 —
			1 S:n, ilman asuntoa, lämpöä ja valoa, 6 kuuk. à 90: —		540 —
			1 S:n, s:n s:n samalta ajalta à 75: —		450 —
			Erityisiä palkkioita.		
Kvston päät. 28/12 1906	c	b	Palkkiot 16:lle johtajalle ja johtajattarelle	8,600 —	
			Palkkiot 3 veiston opettaja-apulais. Palkkiot opetuksesta kansakoulujen jatkoloukilla	5,900 —	14,400 —
			Palkkio erityisestä sukupuoliterveysopin opetuksesta	175 —	
			Palkkio kokoelmien hoidosta	700 —	
			Palkkio torvisoittokunnan johtamisesta	900 —	
S:n 30/12 1909	b	b	Palkkio 1 veistonopetuksen johtajalle	400 —	
			Siirros	763,125 15	9,749,670 17

				Siirros	763,125 15	9,749,670 17
Kvston päät. ^{30/12} 1910	b	Määräraha Aleksanterinkad. Alem- paan Käsityöläiskouluun perus- tetun kansakoululuokan voimas- sapitioon			1,210	
	c*	Määräraha koulunjohtaja Kaarle Werkon suom. pikkukoulunopet- tajaseminaarille			4,000	
		<i>b) Muut kustannukset.</i>				
		Kanslian ja kouluhuoneist. vuokrat		45,915		
		Opetusvälineet		16,500		
		Tarvikkeet käsitöihin ja koulukeitt.		12,000		
		Uudet kouluhuonekalut ja vanhojen korjaus		8,000		
	c	Polttopuut ja niiden hakkuu		34,000		
		Valaistus		15,000		
		Puhtaanapito		36,000		
		Vedenkulutusmaksut		3,000		
		Vaatetusapua kaupungista kotoisin oleville köyhille oppilaille		32,000		
Kvston päät. ^{17/10} 1905 S:n ^{30/12} 1907 S:n ^{15/3} 1905 S:n ^{30/12} 1909 S:n ^{30/12} 1910	b	Kansakoulusta päässeiden oppilai- den paikanvälitys		1,200		
	b	Määräraha Viaporissa ja sen lähei- sillä saarilla asuv. lasten käyttä- miseksi kaupung. kansakouluissa		750		
K. Asetus ^{5/8} 1886	b	Apumaksut eläkkeen suorittam. Suomen kansak.opettajakunn.: 70 opettajalta à 50 mk 3,500: — 176 opettajattarelta à 37: 50 6,600: —		10,100		
	c	Ilmoitukset, painatustyöt ja kans- liamenot		5,000		
		Matkastipendimääräraha		2,000		
		Määräraha yliopistollisiin jatkokurs- seihin osanottoa varten		2,200		
	d	Sekalaisia arvaamattomia menoja, Johtokunnan määräyksen muk.		2,500		994,500 15
		5. Aistivallisten ja raajarik- koisten lasten opetus.				
Kvston päät. ^{11/10} 1898	b	Määräraha, suoritettavaksi 350 mk kultakin Perttulan tylsämielisten lasten laitokseen Helsingistä ote- tulta vapaaoppilaalta, yhteensä kuitenkin korkeintaan		5,000		
				Siirros	5,000	10,744,170 32

			Siirros	5,000 —	10,744,170 32
Kvston päät. 30/12 1910	b	Määräraha raajarikkoisten varat- tomain lasten opetusta varten . .		5,000 —	10,000 —
		6. Pahatapaisten lasten turvakodit.			
		<i>Helsingin vastaanotto- ja havaintokoti.</i>			
		1 Johtaja, paitsi asun- toa, lämpöä ja valoa, palkkaa 3,000: — ruokarahoja 400: —		3,400 —	
		1 Edellisen apulainen, s:n s:n, palkkaa 1,200: — ruokarahoja 400: —		1,600 —	
		1 Emännöitsijä, s:n s:n, palkkaa 600: — ruokarahoja 400: —		1,000 —	
Kvston päät. 24/9 1912	b & c	1 Palvelijatar, s:n s:n, palkkaa 300: — ruokarahoja 400: —		700 —	
		Vuokra		4,700 —	
		Polttoaineet, arviolta		800 —	
		Valaistus, s:n		200 —	
		12 hoidokin elatus, kunkin 70 pen- niä päivässä		3,066 —	
		S:n vaatetuskustannukset à 80 mk		960 —	
	c	Sekalaisia menoja		2,000 —	18,426 —
		<i>Bromarvin Bengtsårin kasvatus- laitos.</i>			
		1 Johtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa		5,000 —	
		2 Opettajaa, s:n s:n, palkkaa à 2,400: —		4,800 —	
Kvston päät. 30/12 1907	b & c	1 Puutarhuri, samalla hoitaja, paitsi asun- toa, lämpöä ja valoa, palkkaa 1,100: — ruokarahoja 400: —		1,500 —	
S:n 1/3 1910					
S:n 30/12 1910					
S:n 30/12 1911					
S:n 30/12 1912					
			Siirros	11,300 —	10,772,596 32

			Siiros	11,300	—	10,772,596	32
		1	Pectori, samalla hoitaja, paitsi asuntoa lämpöä ja valoa, palkk. ruokarahoja	800: — 400: —	—	1,200	—
		1	Karjanhoitaja, samalla joidenkuiden oppilaitten hoitaja, paitsi s:n s:n, palkkaa	600: — 400: —	—	1,000	—
		1	Kokki, samalla joidenkuiden oppilaitten hoitaja, paitsi s:n s:n, palkkaa	600: — 400: —	—	1,000	—
		1	Lämmittäjä, samalla kalastaja ja joidenkuiden oppil. hoitaja, paitsi s:n s:n, palkk. ruokarahoja	800: — 400: —	—	1,200	—
Kvston päät. 30/12 1907 S:n 1/3 1910 S:n 30/12 1910 S:n 30/12 1911 S:n 30/12 1912	} b & c	1	Emäntä, samalla paikkauksen ja parsinnan opastaja, paitsi s:n s:n, palkkaa	800: — 400: —	—	1,200	—
		1	Edellisen apulainen, puhdistuksen ja vaatteidenpesun opastaja, paitsi s:n s:n, palkk. ruokarahoja	600: — 400: —	—	1,000	—
		60	oppilaan elatus, kunkin 60 p. päivässä			13,140	—
		60	oppilaan vaatetuskuksannukset, kunkin 75: —			4,500	—
			Ammattiopetuksen kustannukset:				
		1	Opettaja puutöitä varten, samalla hoitaja, paitsi asent., lämpöä ja valoa, palkkaa ruokarahoja	1,200: — 400: —	—	1,600	—
			Siiros	37,140	—	10,772,596	32

			Siirros	37,140 —	10,772,596 32
Kvston päät. ^{30/12 1907} S:n ^{1/3 1910} S:n ^{30/12 1910} S:n ^{30/12 1911} S:n ^{30//2 1912}	} b&c	1 Räätäli, samalla hoitaja, paitsi asunt., lämpöä ja valoa, palkkaa 800: — ruokarahoja 400: —		1,200 —	
		1 Suutari, samalla hoitaja, paitsi s:n s:n, palkkaa 800: — ruokarahoja 400: —		1,200 —	
		1 Seppä, samalla hoitaja, paitsi s:n s:n, palkk. 1,400: — ruokarahoja 400: —		1,800 —	
		Utteruusrahoja oppilaille, arviolta		200 —	
		Työaineet y. m., s:n		800 —	
		Vuokra Bengtsårin maatilalle . . .		16,000 —	
		Polttopuut, arviolta		3,500 —	
		Valaistus, s:n		1,000 —	
		c Sekalaiset menot, s:n		4,400 —	67,240 —
		<i>Sipoon Paipisten kasvatuslaitos.</i>			
Kvston päät. ^{30/12 1907} S:n ^{30/12 1908} S:n ^{30/12 1909} S:n ^{30/12 1910} S:n ^{30/12 1911} S:n ^{30/12 1912}	} b&c	1 Johtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa 2,400: — palkankorotusta 10 v:n palveluksesta .. 960: —		3,360 —	
		Vuokra		300 —	
		25 oppilaan elatuskustannukset, kunkin 180: —		4,500 —	
		S:n vaatetuskustannukset, kunkin 60: —		1,500 —	
		Sekalaiset menot, arviolta		1,900 —	11,560 —
		<i>Nummen Tavolan kasvatuslaitos.</i>			
		1 Johtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa		2,400 —	
		Vuokra		500 —	
			Siirros	2,900 —	10,851,396 32

			Siirros	2,900	10,851,396	32	
			25 oppilaan elatuskustannukset, kunkin 180: —	4,500			
			S:n vaatekustannukset, kunkin 60: —	1,500			
			Sekalaiset menot, arviolta	2,000	10,900		
			<i>Lohjan Karstun kasvatuslaitos.</i>				
Kvston päät. 30/12 1907 S:n 30/12 1908 S:n 30/12 1909 S:n 30/12 1910 S:n 30/12 1911 S:n 30/12 1912	} b&c		1 Johtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	2,400: —			
			palkankorotusta 5 v:n palveluksesta	480: —	2,880		
			Vuokra		600		
			25 pojan elatuskustannukset, kunkin 180: —		4,500		
			S:n vaatekustannukset, kunkin 60: —		1,500		
			Sekalaiset menot, arviolta	1,900	11,380		
			<i>Porvoon Laversin kasvatuslaitos.</i>				
			1 Johtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	2,400: —			
			palkankorotus. 10 v:n palvelusta 1/8:sta 1914	680: —	3,080		
			Vuokra		300		
			25 pojan elatuskustannukset, kunkin 180: —		4,500		
			S:n vaatekustannukset, kunkin 60: —		1,500		
Kvston päät. 30/12 1907 S:n 30/12 1908 S:n 30/12 1909 S:n 30/12 1910 S:n 30/12 1911	} b&c		Sekalaiset menot, arviolta	1,800	11,180		
			<i>Lohjan Outamon kasvatuslaitos.</i>				
			1 Johtajatar, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	2,000: —			
			palkankorotusta 10 v:n palveluksesta	800: —			
			ruokarahojat	400: —	3,200		
			Siirros	3,200	10,884,856	32	

			Siirros	3,200 —	10,884,856 32
		1 Apulaisopettajatar, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa . . . 1,200: — ruokarahoja 400: —		1,600 —	
		1 Emännöitsijä, paitsi s:n s:n, palkkaa 720: — ruokarahoja 400: —		1,120 —	
		1 Palvelijatar, paitsi s:n s:n, palkkaa 180: — ruokarahoja 200: —		380 —	
		Vuokra		1,350 —	
		Polttoaineet		1,200 —	
		Valaistus		300 —	
		35 oppilaan elatuskustannukset, kunkin 180: —		6,300 —	
		35 oppilaan vaatetuskustannukset, kunkin 60: —		2,100 —	
		Sekalaiset menot, arviolta		2,000 —	19,550 —
Kvston päät. 30/12 1907	} b & c				
S:n 30/12 1908					
S:n 30/12 1909					
S:n 30/12 1910					
S:n 30/12 1911					
		<i>Finbyn Aisbölen kasvatus- laitos.</i>			
		1 Johtajatar, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa 2,000: — korotusta 5 vuoden palveluksesta 400: — ruokarahoja 400: —		2,800 —	
		1 Apulaisopettajatar, paitsi s:n s:n, palkkaa 1,200: — ruokarahoja 400: —		1,600 —	
		1 Emännöitsijä, paitsi s:n s:n, palkkaa 720: — ruokarahoja 400: —		1,120 —	
		1 Palvelijatar, paitsi s:n s:n, palkkaa 180: — ruokarahoja 200: —		380 —	
		Vuokra		2,600 —	
			Siirros	8,500 —	10,904,406 32

			Siirros	—	10,956,423 82
		7. Helsingin kaupungin kirjasto.			
Kvston päät. 14/11 1911	b	1 Kirjastonhoitaja	8,000	—	
		1 Kirjastonhoitajan apulainen....	4,000	—	
		2 Amanuenssia pääkirjastossa, palkkaa à 2,200: — korotusta 10 vuoden palveluksesta à 440: —	5,280	—	
		4 Amanuenssia pääkirjastossa, palkkaa à 2,200: — korotusta 5 vuoden palveluksesta à 220: —	9,680	—	
		4 Amanuenssia pääkirjastossa, palkkaa à 2,200: —	8,800	—	
1886 v:n rahasaäntö Kvston päät. 30/12 1908	b & c	1 Amanuenssi pääkirjastossa, palkkaa .. 1,440: — korotusta 10 vuoden palveluksesta	1,728	—	
S:n 30/12 1910					
S:n 30/12 1911					
S:n 30/12 1912					
		1 Amanuenssi pääkirjastossa, palkkaa.....	1,440	—	
		1 Amanuenssi pääkirjastossa, palkkaa .. 1,380: — korotusta 5 vuoden palveluksesta	1,518	—	
		2 Amanuenssia pääkirjastossa, palkkaa kumpikin 1,380: — ..	2,760	—	
		3 Ylimäär. amanuenssia pääkirjastossa à 900: —	2,700	—	
S:n 30/12 1911	b	1 Vahtimestari, paitsi asuntoa, polttopuita ja valoa	1,200: —		
		henkilökoht. palk.lis. 180: —	1,380	—	
S:n 30/12 1907	b	1 Toinen vahtimestari	1,500	—	
S:n 30/12 1910	b	1 Talonmies, paitsi asuntoa ja polttopuita	420	—	
Kvston päät. 30/12 1907	b	1 Siivoojatar, paitsi asuntoa ja polttopuita	900	—	
	b & c	1 Kallion haaraosaston johtaja, palkkaa.... 4,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta	4,800	—	
S:n 30/12 1909					
S:n 30/12 1911					
S:n 30/12 1912					
		1 Amanuenssi Kallion haaraosast., palkkaa 2,200: —			
			Siirros 2,200: —	54,906	10,956,423 82

			Siirros 2,200: —	54,906	10,956,423	82		
			korotusta 5 vuoden palveluksesta 220: —	2,420				
			1 Amanuessi Kallion haaraosast.	2,200				
			1 Amanuessi Kallion haaraosast.	1,440				
Kvston päät. 30/12 1909	} b & c		3 Ylimääräistä amanuenssia Kallion haaraosast., palkk., à 900: — . . .	2,700				
S:n 30/12 1911			1 Vahtimestari Kallion haaraosast., paitsi asunt., polttopuita ja valoa	1,200				
S:n 30/12 1912			1 Vahtimestarinapulainen	600				
			1 Siivoojatar Kallion haaraosast., paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa	600				
			1 Töölön haaraosaston johtaja, palkkaa 2,100: —					
			korotusta 10 vuoden palveluksesta 420: —	2,520				
S:n 30/12 1907			} b		1 Siivoojatar Töölön haaraosast.	220		
S:n 30/12 1909					1 Tehtaankadun N:o 36 haaraosaston johtaja, paitsi asuntoa, polttopuita ja valaistusta	200		
S:n 22/12 1898			} b		1 Hermannin haaraosaston johtaja, paitsi asuntoa, polttopuita ja valaistusta, palkkaa 1,800: —			
S:n 26/9 1899					korotusta 5 vuoden palveluksesta 180: —	1,980		
S:n 8/10 1907	} b		2 Siivoojatarta Tehtaankadun ja Hermannin haaraosastoilla, paitsi asuntoa, polttopuita ja valaistusta, à 160: —	320				
S:n 30/12 1909			} c		Haaraosastojen huoneenvuokrat	5,350		
S:n 30/12 1912	Kirjat, aikakaus- ja sanomalehdet ynnä niiden sitominen, arviolta	32,000						
	} c*		Satunnainen määräraha luetteloiden painattamiseksi	5,000				
			Satunnainen määräraha kirjoituskoneen, kirjahyllyjen ja luettelokaappien ostoon	1,500				
	} c		Pääkirjaston ja haaraosastojen ylimääräiset apulaiset, arviolta	3,100				
			Polttoaineet, s:n	6,300				
			Valaistus, s:n	5,200				
			Palovakuutusmaksut, s:n	450				
			Lumenajo, s:n	650				
			Siirros	130,856	10,956,423	82		

			Siirros	130,856	10,956,423	82
	c	{	Vedenkulutusmaksut, s:n	150		
			Puhtaanapitomaksut, s:n	860		
	c & d	{	Sekalaisia sekä arvaamattomia menoja, s:n	6,500	138,366	
			8. Kansanlastentarhat.			
			a) Ruotsinkieliset:			
			Kallion kansanlastentarha	13,400		
			Tehtaankadun s:n	8,700		
			Hermannin s:n	12,515		
			Sepänekadun s:n	10,845		
			Töölön s:n	15,470		
			Vladimirinkadun s:n	11,320		
			b) Suomenkieliset:			
			Kallion kansanlastentarha	10,750		
Kvoston päät. 13/2 1912	b & c	{	Kansakoulukadun s:n	11,050		
			Hermannin s:n	21,220		
			Korkeavuorenkadun s:n	11,910		
			Punavuorenkadun s:n	12,020		
			Töölön s:n	12,050		
			c) Kaksikieliset:			
			Sörnäsän kansanlastent. haaraosas- toineen	41,525		
			Fredriksbergin s:n	5,000		
			Hermannin s:n	9,532	50	207,307
			9. Työväenopetus.			
			Määräraha ruotsinkielisiä työväen- luentokursseja varten	5,800		
Kvoston päät. 30/12 1908	b	{	S:n suomenkielisiä s:n	8,500		
S:n 30/12 1910			Määräraha tvöväenopistoa varten	23,000	37,300	
			10. Muut kansanvalistustarkoi- tukset.			
			Ruotsalaisen teatterin määräraha	8,000		
			Suomalaisen teatterin s:n	8,000		
			Folkteatterin s:n	3,000		
			Kansan Näyttämön s:n	3,000		
Kvoston päät. 30/12 1910	b & c	{	Helsingin Symfoniaorkesterin s:n	37,500		
S:n 30/12 1912			Helsingin Torvisoittokunnan s:n	10,000	69,500	
Välikirjan muk.			— Smk 2,416,587: 18 —			
			Siirros	—	11,408,897	32

		Sirros	—	11,408,897	32
X. Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset.					
1. Kyydinpito.					
Kuv. päät. ^{14/4} 1908 Välikirja ^{4/4} 1912	} b	Urakka, 4 hevosta	—	1,980	—
2. Kruununverot.					
Päät. kaup. valit. ^{19/12} 1757, 58 § K. Sin päät. ^{15/5} 1899	} b	Karjavero ja kylvömaksu	—	54	96
3. Majoitus.					
Majoit. ohjes. ^{19/1} 1876 Kvston päät. ^{11/3} 1879	} b	Majoituskustannukset, arviolta	—	684,340	50
4. Majoituslautakunta.					
1886 v:n rahasaäntö Kvston päät. ^{30/12} 1907	} b & c	1 Puheenjohtaja	3,000	—	—
S:n ^{30/12} 1910		1 Sihteeri	2,000	—	—
S:n ^{9/5} 1911		1 Majoitusmestari	2,000	—	—
S:n ^{30/12} 1912		1 Kielenkääntäjä	1,800	—	—
		1 Vahtimestari	1,200	—	—
	c & d	Tarverahat ja arvaamattomat menot, arviolta	700	—	10,700
		— Smk 697,075:46 —			
XI. Kauppahallit.					
1. Rantatorin kauppahalli.					
Kvston päät. ^{29/10} 1899 S:n ^{30/12} 1907	} b	1 Tarkastusmies, palkk. 1,350:— vaatetusapua 150:—		1,500	—
		1 Renki, palkkaa 1,200:— henkilökoht. lis. 300:—		1,500	—
	} c	Valaistus, arviolta		3,300	—
		Vedenkulutus, s:n		13,500	—
		Karikkeiden poisto, s:n		1,600	—
		Sekalaisia kuluja, s:n		700	—
				22,100	—
2. Hietalahdentorin kauppahalli.					
Kvston päät. ^{22/12} 1903 S:n ^{30/12} 1907	} b	1 Tarkastusmies, palkk. 1,350:— vaatetusapua 150:—		1,500	—
				1,500	—
		Sirros	1,500	—	12,128,072
				78	

			Siirros	1,500	12,128,072	78	
		c	1 Renki	1,200			
			Valaistus, arviolta	3,100			
			Vedenkulutus, s:n	200			
			Karikkeiden poisto, s:n	1,000			
			Sekalaisia kuluja, s:n	500	7,500		
			3. Länsirannan N:o 10 kauppahalli.				
Kvston päät. 30/12 1904	}	b	1 Tarkastusmies, palkk. 1,350: —				
S:n 30/12 1907			vaatetusapua 150: —	1,500			
		c	Valaistus, arviolta	1,500			
			Vedenkulutus, s:n	150			
			Karikkeiden poisto, s:n	800			
			Sekalaisia kuluja, s:n	600	4,550		
			4. Kasarmintorin kauppahalli.				
Kvston päät. 28/12 1906	}	b	1 Tarkastusmies, palkk. 1,500: —				
S:n 30/12 1907			vaatetusapua 150: —	1,650			
S:n 30/12 1912		c	1 Renki	1,200			
			Valaistus, arviolta	3,500			
			Vedenkulutus, s:n	400			
			Karikkeiden poisto, s:n	500			
			Sekalaisia kuluja, s:n	600	7,850		
			5. Harjutorin kauppahalli.				
Kvston päät. 30/12 1912	}	b	1 Tarkastusmies, palkkaa	1,200			
				Määräraha yövärtioimista varten	1,200		
		c	Valaistus, arviolta	500			
			Vedenkulutus, s:n	100			
			Karikkeiden poisto, s:n	500			
			Sekalaisia kuluja, s:n	400	3,900		
			6. Hakaniementorin kauppahalli.				
		c	1 Ylitarkastusmies, palkkaa 2,400: —				
			1 Tarkastusmies, palkk. 1,500: —				
			2 Renkiä à 1,200: — 2,400: —				
			Valaistus, arviolta 6,500: —				
			Vedenkulutus, s:n 10,000: —				
			Siirros 22,800: —		12,151,872	78	

		Siirros 22,800: —	—	—	12,151,872 78
	c	Karikkeiden poisto,			
		arviolta	1,000: —		
		Sekalaisia kuluja, s:n	1,000: —		
			24,800: —		
		Suoritetaan 10 kuukaudelta	20,666 65		20,666 65
		— Smk 66,566: 65 —			
		XII. Kaupungin teknilliset laitokset.			
		Vesijohtolaitos.			
		<i>A. Hoito.</i>			
	1908 v:n rahasaäntö Kvston päät. 30/12 1912 } b&c	Hallituksen palkkio ja sihteeri- apu	4,633	—	
		1 Toimitusjohtaja, palk- kaa	12,000: —		
		korotusta 10 vuoden palv:sta 1/6:stä 1914	1,900: —		
		vuokrarahoja	2,000: —		
		matkarahoja	500: —	16,400	—
		1 Apul. joht., palkkaa	7,000: —		
		korotusta 5 vuoden palveluksesta	700: —	7,700	—
		1 Kemisti, paitsi asunt. ja polttop., palkkaa	6,000: —		
		korotusta 5 vuoden palv:sta 1/4:stä 1914	450: —	6,450	—
		1 Kemistin apulainen, paitsi s:n s:n, palkkaa		4,800	—
		1 Kamreeri, palkkaa	6,000: —		
		korotusta 5 vuoden palv:sta 1/3:stä 1914	500: —	6,500	—
		1 Kirjanpitäjä, palkkaa		3,600	—
		1 Kassanhoitajatar, palkkaa		2,400	—
		Konttoriapulaiset, arviolta		12,000	—
		Piirustaja-apulaiset, s:n		3,000	—
		1 Insinööri työpajassa, palkkaa		4,500	—
	1 Työmestari, paitsi asuntoa ja polttopuita, palkkaa		3,000	—	
		Siirros	74,983	—	12,172,539 43

		Siirros	74,983	12,172,539	43
		1 Putkimestari katujen putkiverkkoa varten, palkkaa	4,200		
		1 Aliputkimestari s:n s:n, palkkaa	2,400		
		1 Putkimestari yksityistöitä vart., palkkaa	3,700		
		1 S:n s:n, palkkaa	2,400		
		1 Varastonhoitaja, palkkaa	2,640		
		S:n ja katsastustöiden apulainen, arviolta	3,000		
		Konttorin huoneiston vuokra, siivoaminen ja valaistus, arviolta	6,500		
		Tarverahat, painatuskustannukset ja kirjaston täydentäminen, arviolta	8,000	107,823	
		<i>B. Käyttö.</i>			
		1 Ylikoneenkäyttäjä, paitsi asunt. ja polttopuita, palkkaa	3,300		
		2 Ensim. koneenkäyttäjää, paitsi s:n s:n, à 2,000: —	4,000		
		4 Toista koneenkäyttäjää, paitsi s:n s:n, à 1,700: —	6,800		
		4 Koneenkäyttäjäapulaista, paitsi s:n s:n, à 1,200: —	4,800		
		1 Säiliönvartija, paitsi s:n s:n	700		
		Pumppulaitosten käyttökustannukset, arviolta	60,000		
		Suodattimien s:n, s:n	14,000		
		Seisotusaltaiden s:n, s:n	95,000		
		Vesimittarien lukeminen ja tarkastus, s:n	12,500	201,100	
		<i>C. Kunnossapito ja korjaus.</i>			
		Vesijohdon rakennusten, aitausten, tokeiden, koneiden, putkiverkon y. m. korjaus ja kunnossapito, arviolta	50,000		
		Valaistus, s:n	3,200		
		Polttoaineet ja lämmitys, s:n	9,500		
		Vesimittarien korjaus ja tarkistus, s:n	12,000		
		Vesimittarien vaihto sopivamman kokoiisiin, s:n	5,000	79,700	
		Siirros	—	12,561,162	43

1908 v:n rahasaäntö
Kvstön päät. 30/12 1912

b&c

e

e*

		Siirros	—	12,561,162 43
		<i>D. Sekalaisia menoja.</i>		
		Veroja Helsinginpitäjän kunnalle, arviolta	1,600	—
		Palovakuutusmaksuja, s:n	2,000	—
		Vantaanjoen viereisen suojelusalueen vuok- ria	350: —	—
		Siltasaaren s:n ja vesi- alueen korvausta ..	650: —	—
		Maa-alueiden s:n kau- punginkassaan	1,100: —	—
			2,100	—
		Laboratorin kustannuksia, ar- violta	5,000	—
	c	Kustannuksia verolippujen ja las- kujen jakelusta ja perimisestä, s:n	2,000	—
		Vahingonkorvausta työntekijöille ruumiinvammasta sekä lääkärin- palkkiot, s:n	1,500	—
		Kustannuksia työntekijäin kesä- lomasta, s:n	1,800	—
		Puhelinmaksuja, s:n	1,200	—
		Korkoja konttokuranttitililtä kau- punginkassan kanssa, s:n	15,000	—
		Mittaukset ja tutkimukset, s:n ..	2,000	—
		Opintomatkat ja edustuskustan- nukset y. m., s:n	3,000	—
	c*	Pohjavesitutkimusten jatkamiseen, s:n	10,000	—
				47,200
		<i>E. Utistytöt.</i>		
	c	Työkalujen ja kaluston ostoon, arviolta	12,000	—
	c*	Puusta tehtävä kemiatuotteiden suoja Vanhaankaupunkiin, s:n	6,000	—
		Suodatinrakennuksen laajennus ja 3 uutta suodatinta	120,000	—
	b*	Uusi 200 kw:n transformaattori ynnä nykyisen muutto	10,000	—
			148,000	—
		Siirros	—	12,608,362 43

Kvston päät. 15/4 1913

			Siirros	148,000	—	12,608,362	43
Kvston päät. 15/4 1913	b*	Avonaisten seisotusaltaiden päällysrakennus		70,000	—		
		Palvelusväen pesutupa ja sauna Vanhaankaupunkiin		7,000	—		
		Kemistinapulaisen asunto Vanhaankaupunkiin		14,000	—		
		Vesisäiliön ja Vanhankaupungin välisen uuden johdon jatkaminen		266,000	—		
		Vesisäiliön lisärakennus		190,000	—		
		Vesijohtoverkon ulottaminen Busja Santaholmaan		99,000	—		
		Vesijohto Sörnäsintien Rantatien alle		8,000	—		
		S:n toisen Linjan alle Hämeenkadun ja Castrenkadun jatkoksen välille		11,000	—		
		S:n Kaivokadun alle osoten:ojen 6, 8 ja 10 edustalle sekä Hakasalmenkadun alle N:ojen 2 ja 6 edustalle (uudistus)		6,300	—		
		S:n Kotkankadun jatkoksen alle Alppilan kohdalle (uudistus)		5,200	—		
		S:n Vilhonkadun alle I. Teatterikujasta rautateiden hallintotaloon		3,700	—		
		S:n Nordenskiöldkadun alle Eläintarhaan L. Viertotietä kulkutautisairaalaan		45,600	—		
		S:n Annankadun alle E. Rautatiekadun ja Salomoninkadun välille sekä viimeksi mainitun kadun alle Arkadiakadulle asti		5,000	—		
		S:n Lastaajakadun alle Neptunkadun ja Pursirannan välille		12,900	—		
		S:n Raakelkadun alle		3,500	—		
S:n Pakaankadun alle Oulun- ja Hattulantien välille		6,200	—				
S:n Hattulantien alle Pakaankadun ja Kangasalantien välille		8,300	—				
S:n Somerontien alle Pakaankadun ja Sammatintien välille		12,700	—				
S:n Sammatintien alle Somerontien ja Sturekadun välille		4,000	—				
S:n Kangasalantien alle Hattulan- ja Somerotien välille		2,700	—				
S:n Eurantien alle Inarintien ja I. Viertotien välille		9,000	—				
		Siirros	938,100	—	12,608,362	43	

		Siirros	938,100 —	12,608,362 43
Kvston päät. 16/12 1913	b*	Vesijohto Inarintien alle Oulun- ja Pernajantien välille	4,600 —	
		S:n Pernajantien alle Pakaankadun ja Inarintien välille	3,400 —	
		S:n Hauhontien alle Eurantien ja I. Viertotien välille	16,100 —	
		S:n Sturekadun alle Vallilantien ja I. Viertotien välille sekä mainitun Viertotien alle Toukolan korttelin N:o 5 tontille N:o 7 asti.	255,000 —	
		S:n Eläintarhankadun alle	17,200 —	
		S:n L. Viertotien alle Lääkärikadulta Nimrodkadulle.	10,500 —	
Kvston päät. 16/12 1913	b	Vesimittarien oston, arviolta . . .	20,000 —	
	b*	Kaksi keskipakoispumppua Vanhaankaupunkiin	10,000 —	1,274,900 —
		— Smk 1,710,723: —		
Kaasutehdas.				
<i>A. Hoito.</i>				
Palkat ja palkkiot.				
1908 v:n rahäsääntö	b & c	Hallituksen palkkio ja sihteerin apu.	4,634 —	
		1 Toimitusjohtaja, palkkaa	12,000: —	
		korotusta 5 vuoden palveluksesta	1,200: —	
		vuokrarahoja	2,000: —	
		matkarahoja	500: —	15,700 —
		1 Kamreeri, palkkaa	7,500: —	
		korotusta 10 vuoden palveluksesta	1,500: —	9,000 —
		1 Kirjanpitäjä, palkkaa	4,500: —	
		korotusta 5 vuoden palveluksesta	450: —	4,950 —
		1 Kassanhoitajatar, palkkaa	3,300 —	
		Konttoriapulaiset, arviolta	11,500 —	
Pääkonttorin vuokra	11,000 —			
Konttorin tarverahat, arviolta	5,500 —	65,584 —		
		Siirros	— —	13,948,846 43

		Siirros	—	13,948,846 43
		<i>B. Valmistus.</i>		
		<i>a) Palkat ja konttorin tarverahat.</i>		
	1	Apulaisjohtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja kaasua, palkkaa	6,000: —	
		korotusta 5 vuoden palveluksesta	600: —	6,600 —
	1	Kemisti, palkkaa		4,800 —
	1	Konemestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa		4,900 —
	1	Vanhempi kaasumestari, paitsi s:n s:n, palkkaa		3,850 —
	1	Nuorempi kaasumestari, paitsi s:n s:n, palkkaa		2,700 —
	1	Nuorempi kaasumestari, paitsi kaasua, palkkaa		3,300 —
	1	Varastonhoitaja, palkkaa		2,400 —
	1	Konttoriapulainen		1,800 —
		Tehdaskonttorin tarverahat, arviolta		2,000 —
	<i>c</i>	<i>b) Kaasunvalmistuksen aine- ja työkustannukset.</i>		
		Tavallisia kaasuhiiliä, arv. 25,000 tonnia à 25: 08	627,100	—
		Hiilien kuljetus ja pienennys, arviolta	6,700	—
		Erinäiset tarveaineet, s:n	3,000	—
		Retorttihuoneen työkustannukset ynnä muurarien ja moottorin hoitajan palkat, s:n	26,500	—
		Öljykarburoidun vesikaasun valmistuksen työkustannukset ja aineet	9,750	—
		<i>c) Höyrykattilakäyttö.</i>		
		Palkat, arviolta	5,500: —	
		Polttoaineet ja sekal. tarpeet, s:n	20,000: —	25,500 —
		Siirros	730,900	— 13,948,846 43

		Siirros	730,900	—	13,948,846	43
		<i>d) Konekäyttö.</i>				
		Palkat, arviolta	10,000:	—		
		Öljy ja sekal. tarpeet, s:n	2,500:	—	12,500	
		<i>e) Kaasunpuhdistus.</i>				
		Palkat, arviolta	4,000:	—		
		Puhdistusaine y. m., s:n	6,500:	—	10,500	
		<i>f) Kustannukset sivu- tuotteista.</i>				
		Työkustannus kaksin lajittel., pienennyks. ja myynn. Sörnäsän kaasutehtaalla, arvi- olta 13,000: —				
		Tervan työ- ja myynti- kustannukset, s:n 1,500: —				
		Ammoniakin valmistus ja tarveaineet, s:n 40,000: —				
					54,500	
	<i>e</i>	<i>g) Korjaus ja kunnossapito.</i>				
		Rakennusten korjaus ja kunnossapito, ar- violta 2,000: —				
		Uunien ja varusteiden s:n s:n 6,000: —				
		Laitteiden ja koneiden s:n s:n 12,000: —				
		Kaasukellojen s:n s:n 500: —				
		Pääputkiverkon s:n s:n 15,000: —				
		Kaluston s:n s:n 6,000: —				
					41,500	
		<i>h) Sekalaiset kustannukset.</i>				
		Polttoaineet, hehkuttim. ja lasit, arviolta 3,000: —				
		Sähkövoima ja -valo, s:n 9,000: —				
		Siirros	12,000:	—	849,900	—
					13,948,846	43

		Siirros 12,000: —	849,900 —	13,948,846 43
		Vesimaksut, arviolta .. 13,000: —		
		Palovakuutusm., s:n .. 4,000: —		
		Tapaturmavak. ja lää- kärinhoito, s:n 2,000: —		
		Puhtaanapito, vartioi- minen y. m., s:n 11,000: —		
		Insinöörien ja työmes- tarien asuinrak. vuosi- korjaukset, s:n 3,500: —		
		Jakelukellon kustan- nukset, s:n 4,500: —		
		Laboratorin kustan- nukset, s:n 3,000: —		
		Korjauspajan öljyt ja erinäiset tarvikkeet, s:n 1,500: —		
		Työntekijäin kesäloman kustannukset, s:n .. 1,500: —	56,000 —	905,900 —
		<i>C. Jakelu.</i>		
c		Konttoriapulaiset, arviolta	25,000 —	
		Kaasumittarien lukeminen sekä ra- hain periminen, s:n	45,000 —	
		Konttorin tarverahat, lomakkeet ja muut painatustyöt, s:n	6,500 —	
		Päivystys, väkiviina, pienempien vikain korjaus, s:n	16,000 —	
		Erinäisiä menoja tilaajain hankki- misesta, ilmoituksista y. m., s:n	6,000 —	
		Opastajatar, s:n	1,500 —	
		Kaasumittarien korjaus ja kun- nossapito, s:n	7,000 —	
		Talojohtojen korjaus ja kunnossa- pito, s:n	1,500 —	
		Työntekijäin kesäloman kustannuk- set	150 —	108,650 —
		<i>D. Katuvalaistuksen kustannukset.</i>		
		Lyhdynsytyttäjät ja lampunhoitaj., palkkoja, arviolta	52,000 —	
		Hehkuttimet ja silinterit, s:n	6,000 —	
		Siirros	58,000 —	14,963,396 43

	Siirros	58,000	14,963,396	43
	Lyhtyjen, patsaiden ja lyhtyjoh- tojen kunnossapito, arviolta ..	8,000		
	Lyhdynsyttyisaseman vuokra, s:n	2,000		
	Päivystys, väkiviina, pienempäin vikojen korjaus y. m., s:n	3,000		
	Tapaturmavak. ja lääkärinhoito, s:n	400		
	Työntekijäin kesäloman kustannuk- set, s:n	600	72,000	
	<i>F. Johto-osasto ja varasto.</i>			
	1 Johtotyöinsinööri, palkkaa	6,000		
	1 S:n apulainen, s:n	4,200		
	1 Putkim. sisäpuol. töitä vart., s:n	3,600		
	1 S:n ulkopuol. töitä vart., s:n . .	3,300		
	1 Varastokirjuri, s:n	3,000		
	1 S:n apulainen, s:n	2,400		
	1 Piirustaja, s:n	2,400		
	Näyttely- ja myymälä- sekä varasto- huoneiston vuokra	9,600		
e	Myyntikustannuksia, niihinluet- tuina myymäläpalvelijaston pal- kat, arviolta	5,000		
	Johtotyöosaston työntekijäin tapa- turmavakuutus ja lääkärinhoito, s:n	1,200		
	Työntekijäin kesäloman kustannuk- set	800		
	Työkalujen ja kaluston kunnossa- pito, arviolta	2,000		
	Sekalaiset työpajan kustannukset, s:n	1,500		
	Konttoriapulaiset, s:n	3,300		
	Konttorin tarverahat, s:n	1,500		
	Palovakuutus	250	50,050	
	<i>G. Sekalaisia menoja.</i>			
	Opintomatkat, edustuskustannuk- set y. m., arviolta	3,000		
	Korkoa konttokuranttitililtä kau- punginkassan kanssa	12,000		
	Tontinvuokra	21,286	36,286	
	Siirros	—	15,121,732	43

			Siirros	—	15,121,732 43
			<i>H. Uutistyöt.</i>		
			Pääputkiverkko ulotetaan:		
		c*	Töölönkadun alle Dagmar- ja Aurorakadun välille	800	
			Porvoonkadun N:o 18 ja Kristiinankadun välille	2,000	
			Kristiinankadun alle Porvoon- ja Helsinginkadun välille	4,000	
			Kaarlenkadun N:o 5 ja Helsinginkadun välille	1,100	
			Hallituksen määräyksen mukaan	10,000	
Kvston päät. 16/12 1913	b		Kaasutehtaan uunilaitoksen laajentamiseen	400,000	
			Kaasumittarien ostoon, arviolta . .	80,000	497,900
			<i>I. Uusien lyhtyjen asettaminen.</i>		
		c	Keskikaupungin osain lisätty valaistus	18,300	
			Uusia lyhtypatsaita ja talojohtoja Töölön kaupunginosaan	7,225	25,525
			<i>J. Talojohdot ja kalusto.</i>		
			Yksityiset talojohdot	10,000	
			Kalusto	7,000	17,000
			— Smk 1,778,895: —		
			Sähkötehdas.		
			<i>A. Hoito.</i>		
1908 v:n rahasaantö	b & c		Hallituksen palkkio ja sihteeriapu	4,634	
			1 Toimitusjohtaja, palkkaa 14,000: —		
			korotusta 5 vuoden palveluksesta 1,400: —		
			vuokrarahoja 2,000: —		
			matkarahoja 500: —	17,900	
			Siirros	22,534	15,662,157 43

		Siirros	22,534	15,662,157	43		
1908 v:n rahasaäntö	b & c	1 Apulaisjoht., samalla jakeluosaston johtaja, palkkaa	7,200: —				
		korotusta 5 vuoden palveluksesta	720: —				
		vuokrarahoja	1,200: —	9,120			
		1 Kamreeri, palkkaa	7,500: —				
		korotusta 5 vuoden palveluksesta	750: —	8,250			
		1 Kirjanpitäjä		4,200			
		1 Kassanhoitajatar		2,700			
		Konttoriapulaiset, arviolta		9,000			
		Konttorin tarverahat, aikakauslehdet ynnä kirjaston täydentäminen, s:n		11,416	67,220		
		<i>B. Käyttö.</i>					
		Palkat ja palkkiot.					
				1 Insinööri käytt. vart., paitsi asunt., lämpöä ja valoa, palkkaa	6,000: —		
		henkilökoht. lisäystä	1,800: —	7,800			
		1 Apulaiskäyttöinsinööri, palkkaa		4,800			
		1 Tilastonlaatija		3,000			
Pääasema.							
	c	1 Konemestari, paitsi asuntoa, valoa ja lämpöä, palkkaa		4,200			
		1 Toinen konemestari, paitsi s:n s:n, palkkaa		3,000			
		3 Koneenkäyttäjää, paitsi s:n s:n, palkkaa à 2,400: —		7,200			
		3 Konekalujen vartijaa, palkkaa à 2,400: —	7,200: —				
		vuokrarahoja, kunnes asunto valmistuu, à 600: —	1,800: —	9,000			
		Siirros	39,000	15,729,377	43		

		Siirros	39,000	—	15,729,377	43
	1	Ylikattilanhoitaja, palkkaa	2,700: —			
		vuokrarahoja, kunnes asunto valmistuu . .	600: —	3,300		
	4	Lämmittäjää, niistä 1 puolen vuotta, palk- kaa à 1,800: —	6,300: —			
		palkintoja, arviolta . .	500: —			
		vuokrarahaa, kunnes asunto valmistuu, 3 à 300: —	900: —	7,700		
		Ylimääräiset apulaiset, arviolta . .		4,000		
		Kasarmintorin asema.				
	1	Koneenkäyttäjää, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa		2,700		
	3	Koneenkäyttäj., palkk. à 2,700: —		8,100		
	4	Apukoneenkäyttäjää		7,680		
		Kallion ja Töölön asemat.				
e	2	Koneenkäyttäjää, paitsi asuntoa, lämp. ja valoa, palkk. à 2,400: —		4,800		
	2	Koneenkäyttäj., palkk. à 2,400: —		4,800		
	2	Apukoneenk., palkk. à 1,800: —		3,600		
		Ututistyöt ja kunnossapito.				
	1	Ylimontööri asetelaitteita y. m. uutistöitä (sähkölaitoksia) var- ten, palkkaa		4,200		
	1	Ylimontööri akkumulaattoripat- tereja varten, palkkaa		4,200		
		Vuokrat		6,000		
		Lämmitys, arviolta		1,500		
		Valaistus, s:n		500		
		Puhtaanapito ja sekalaista		2,320		
					104,400	
		Käyttöaineet.				
		16,000 tonnia kivihiiliä à 23:50	376,000			
		Hiilien kuljetus ja pienennys, ar- violta	9,000			
		Siirros	385,000	—	15,833,777	43

		Siirros	385,000	—	15,833,777	43
		Lisävesi vesijohdosta, arviolta . . .	7,000	—		
		Kaikkien asemain voitelu- ja puhdistustarvikkeet, s:n	6,000	—		
		Erinäiset muut tarvikkeet, nk. tiivisteet, harjat y. m., s:n	3,000	—		
		Akkumulaattorin happi ja tislattu vesi, s:n	4,000	—		
		Konelaitosten korjaukset ja kunnossapito, s:n	50,000	—		
		Asemarakennusten kunnossapito, s:n	10,500	—		
		Lämmitys, s:n	2,000	—		
		Valaistus, s:n	6,500	—		
		Puhtaanapito ja sekalaista, s:n	5,500	—		
			24,500	—		
		Piirustustarpeet, lomakkeet, painatustyöt, s:n	1,000	—	480,500	—
		<i>C. Jakelu.</i>				
		1. Mittarikonttori.				
		1 Mittarikonttorin johtaja, palkkaa	4,200	—		
		2 Tarkastajaa ä 3,600: —	7,200	—		
		Konttoriapulaiset, arviolta	30,000	—		
		Konttorin tarverahat, lomakkeet ja painatustyöt, s:n	10,000	—		
		Mittarien lukeminen, s:n	12,000	—		
		Maksujen periminen, s:n	32,000	—	95,400	—
		2. Mittarien toimitus ja varasto.				
		2 Mittariekspediööriä, palkkaa	4,200	—		
		Konttoriapulaiset, arviolta	3,600	—		
		Mittarien asettelu, s:n	14,000	—	21,800	—
		3. Mittarityöpaja.				
		1 Työmestari, palkkaa	3,300	—		
		Tarkistajat ja mekanikot, arviolta	8,000	—		
		Työkalut ja tarveaineet, s:n	2,500	—	13,800	—
		Siirros	—	—	16,445,277	43

	Siirros	—	16,445,277 43
	4. Laboratoori.		
	1 Insinööri, samalla mittarityöpajan johtaja ja kirjastonhoitaja, palkkaa	4,800	
	1 Laboratooriapulainen (uusi)....	1,800	
	Uusien koneiden ja aparaattien hankinta laboratorioin, uusien kulutusaparaattien tutkimukset y. m., arviolta	3,000	9,600
	<i>D. Johdon tarkastus, tiedonantotoimisto ja näyttely.</i>		
	1 Insinööri, palkkaa	4,800	
	Apulaiset johtojen tarkastusta varten, arviolta	7,200	
	Tarverahat, lomakkeet, painustyöt, s:n	1,800	
	Erinäisiä kustann. tilaajain hankinnasta, ilmoituksista y. m., s:n ..	6,000	
	Näyttelyn kustannukset palkkoi- neen, s:n	8,000	27,800
c	<i>E. Johtoverkko.</i>		
	1 Työmestari kaapelit. vart., palkk.	4,200	
	Piirustaja-apulaiset	4,000	
	Johtoverkon kunnossapito, arviolta	15,000	
	Tarkastus- ja kaapelinmittausvau- nujen kunnossapito, s:n	2,000	
	Piirustustarvikkeet ja sekalaiset, s:n	1,400	26,600
	<i>F. Katuvalaistus.</i>		
	Sähkötuvalaistuksen perustamis- ja kunnossapitokustannukset, ar- violta	—	21,800
	<i>G. Johtotyöosasto, varasto ja korjauspaja.</i>		
	1 Työmestari johtotöitä varten, palkkaa	4,200	
	1 Apulaistyömestari, s:n	2,400	
	Siirros	6,600	16,531,077 43

		Siirros	6,600	16,531,077	43
		1 Varastonhoitaja, palkkaa	3,000		
		1 Varastokirjanpitäjä, s:n	2,400		
		Konttoriapulaiset, arviolta	7,500		
		Varastokustannuksia ja konttorin tarverahoja, s:n	5,500		
		Korjauspajan kustannuksia, s:n ..	1,000		
		Päivystys ja erin. pikkutarpeet, s:n	7,000	33,000	
		<i>H. Sekalaisia menoja.</i>			
		Palovakuutusmaksut, arviolta	2,500		
		Tapaturmavakuutusmaksut, s:n ..	3,500		
		Lääkäripalkkiot, s:n	1,000		
		Työntekijäin kesäloman kustannuk- set, s:n	1,000		
c		Korkoja konttokuranttililta kau- punginkassan kanssa, s:n	13,566		
		Tontinvuokria	11,434		
		Valmistavat laajennussuunnitelmat	3,000		
		Opintomatkat, edustuskustannukset y. m., arviolta	3,000		
		Kaluston hankinta ja kunnossa- pito, s:n	10,000		
		Hallintorakennuksen kunnossapito, s:n .. 3,500: —			
		Lämmitys, s:n	5,000: —		
		Valaistus, s:n	3,500: —		
		Puhtaanapito, siivoami- nen ja sekalaista, s:n 3,000: —	15,000		
		Helsingin vastaisen voimatarpeen tydyttämistä koskevan kysy- myksen selvitys, s:n	10,000	74,000	
		<i>I. Utistystöt.</i>			
		Helsingin Sähkö Valaistus O. Y:lle toukok. 18 p:nä 1912 tehdyn välikirjan mukaan	160,000		
c*		Kaupunginkassaan suoritusta laa- jennustöitä varten myönnettyistä etuanneista	29,338	71	
		Siirros	189,338	71	16,638,077
					43

		Siirros	189,338 71	16,638,077 43	
Kvston päät. 16/12 1913	c*	Sähkökatuvalaistuksen toimeenpanoon	85,510 —		
		Kaapeli- ja johtotöihin Hallituksen tarkemman määräyksen mukaan, arviolta	50,000 —		
		Talojohtotöitä varten, s:n	30,000 —		
		S:n Hallituksen määräyksen mukaan, s:n	10,000 —		
		Sähkötehtaan lauhdutusvesijohtojen perustustyöt	52,500 —		
		Laajennustöihin aikaisemmin vahvistetun suunnitelman mukaan	452,000 —		
		b* Tehtaan laajennuksiin sähkövoiman antamiseksi raitiotiekäyttöön	450,000 —		
		b Sähkölaitosten ostoon, arviolta	100,000 —	1,419,348 71	
		— Smk 2,395,268: 71 —			
		— Smk 5,884,886: 71 —			
XIII. Yleiset työt.					
1. Rakennukset ja talot.					
<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>					
	c	Erinäiset korjaukset	50,300 —		
		Lumenkuljetus kaupungin taloista	7,000 —		
		Raatihuoneen muutostyöt	5,000 —		
		Forsbyn työ- ja vaivaistalon erin. korjaukset	10,750 —		
		Bengtsårin kasvatuslaitoksen s:n s:n	5,900 —		
		Eteläisen palotornin s:n s:n	4,000 —		
		Vanhankaupungin myllyn s:n s:n	4,900 —		
		c* Poliisilaitoksen käyttämien huoneistojen:			
		Aleksanterinkadun			
		22—24:n 5,100: —			
Pengerkadun 3,000: —	8,100 —				
Kunnan työväenasuntojen sisäiset ja ulkopuol. korjaustyöt	14,100 —				
		Siirros	110,050 —	18,057,426 14	

		Siirros	110,050 —	18,057,426 14
		Asuinhuoneistojen sisustaminen Hietaniemenkadun majailurakennuksen ent. kansankeittiöön	12,350 —	
		Kolmannen poliisiaseman laajennus	4,000 —	
		Rantatorin kauppahallin erin. korjaustyöt	3,750 —	
		Korttelin N:o 181 uimalaitoksen s:n s:n	4,600 —	
		Virutushuoneiden erin. korjaukset	1,000 —	
		Kaupunginpuutarhan rakennuksien s:n Eläintarhassa	5,200 —	
		Katajanokan tulli- ja pakkahuoneen s:n s:n	4,950 —	
		Katajanokan tavaravajain s:n s:n	4,000 —	
		Kaupunginvoudin konttoriksi aiottujen 2 huoneen ja eteisen Katariinankadun 3:ssa	1,000 —	
		Kaupungin omain kansak. s:n s:n	23,460 —	
		Vuokr. kansak. huoneistojen s:n s:n	2,600 —	
		Kulkutautisairaalan s:n s:n	9,300 —	
		Greijuksen sairaalan s:n s:n	3,700 —	
	a*	Humaliston tuberkulootissairaalan s:n s:n	2,150 —	
		Koleraparakkien s:n s:n	2,800 —	
		Marian sairaalan s:n s:n	35,600 —	
		S:n Ruoholahdessa olevan halkopihan s:n s:n	1,550 —	
		Kivelän sairaalan s:n s:n	33,400 —	
Kvston päät. 16/12 1913	b*	Erinäiset korjaukset Seurahuoneella	32,000 —	
		Oulunkylän kesäpäiväparantolan s:n s:n	1,550 —	299,010 —
		<i>Uutistyt.</i>		
		Kivelän sairaal. nyk. lääkärinasunn. olevain koppien sisustaminen hoitajatarten asuinhuoneiksi	2,550 —	
		Töölön ent. Työ- ja vaivaistalon ent. pajan laittaminen Kivelän sairaalan ruumishuoneeksi	1,570 —	
		Siirros	4,120 —	18,356,436 14

			Siirros	4,120	18,356,436	14
Kvston päät. 14/10 1913	b*	Uusi lauta-aita Kivelän sairaala- alueen lounaisrajalle		6,553	50	
		Uusi uimahuone Kivelän sairaalaan		2,750		
		Kallion Kaupunginkirjastotalon ai- taus		1,750		
		Kaivuhuoneen vierelle teetettävä jääkellari		5,400		
	c*	Böhlen esikaupungissa olevan po- liisiaseman viereisen ulkokuoneen muutto ja uudestirakentaminen		1,770		
		Poliisilaitoksen etsivän osaston koppien luvun lisääminen		20,700		
		Ruokailuhuoneen laittaminen Por- thankadun kansakoulutaloon . .		4,000		
		Pesutupa puistonvartija Nyholmin asunnon vierelle Eläintarhaan		850		
Kvston päät. 23/9 1913	b*	Erinäiset vaivaistalon uutistyöt . .		13,850		
		Kyläsaaren uusi uimahuone		5,900		
	c*	Böhlen esikaupungin uusi palo- asema		32,600		
Kvston päät. 8/10 1912	b*	Kunnan mielisairaala		1,200,000		
		Uusi työpajarakennus kaupungin Ainespihaan		10,000		
		Sikäläisen pajan laajennus		5,300		
	c*	Erään Ainespihassa olevan tavara- vajan muutto		2,000		
		Vajan teettäminen Ainespihaan höyryjyriä ja automobiilejä var- ten		6,000		
		Uusi aitaus Ainespihan etelärajalle		2,000		
Kvston päät. 10/6 1913	b*	Kunnan teurastamo		1,000,000		
	c*	Uudet kansakoulutalot		100,000		
						2,425,543
						50
2. Kadut ja yleiset paikat.						
<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>						
	c	Sekalaiset korjaustyöt		27,500		
			Siirros	27,500	20,781,979	64

			Siirros	27,500	20,781,979 64
Kvston päät. 14/10 1913	b*	Istutuksen pohjois- ja itäpuolisen kaupungille kuuluvan Sirkuskadun osan päällystäminen I tellikkakivillä asfalttiin		10,900	
		Kaupungille kuuluvan 2 linjan jatkoksen s:n s:n Kauppahallin viereltä I. Viertotien ja Sörnäsin rantatien väliltä		7,750	
		Hietalahden Etelärannan ketokiveyksen uudistus ja sikäläisen jalkakäytävän korjaus		5,800	
		Rahapajanrannan ketokiveyksen uudistus Tulli- ja pakkahuoneen edustalta 16 metriä leveältä ynnä tavaravajain 7 ja 8 sekä 8 ja 9 välisiltä avonaisilta paikoilta		7,800	
		Sörnäsin Rantatien pohjoisosan s:n s:n		5,400	
		Erinäisten kaupungille kuuluvain katuosain varsilla olevain kaiteiden uudistus ja korjaus		7,000	72,150
	c*	<i>Uutistyöt.</i>			
		Hakasalmentorin päällystäminen II tellikkakivillä (sen lisäksi mitä ennen on myönnetty)		3,500	
Kvston päät. 13/3 1913	b* & c	Kaupungille kuuluvain 5 linjan ja Helsinginkadun välisen Kaarlenkadun sekä Itä ja Länsi Brahekadun välisen Helsinginkadun osain päällystäminen ketokivillä ynnä Kaarlen- ja Itä Brahekadun välisen Helsinginkadun tasointus		33,600	
		Kaupungille kuuluvan Hämeen- ja Alppikadun välisen 2 linjan osan päällystäminen ketokivillä		13,350	
		S:n Itä Papinkadun osan s:n s:n		10,700	
		S:n Helsingin- ja Porvoonkadun välisen Kristiinankadun osan s:n s:n		13,400	
			Siirros	74,550	20,854,129 64

	Siirros	74,550	20,854,129 64
e*	Kaupungille kuuluvan Runeberg- ja Fredrikinkadun välisen Arkadiakadun osan päällyst. ketokiv.	8,000	
	S:n Cygnaeus- ja Runebergkadun välisen Museokadun osan s:n s:n	11,500	
	S:n Kammion- ja Meilahdenkadun välisen Ruusavillakadun osan s:n s:n	1,200	
	S:n Kammion- ja Meilahdenkadun välisen Töölönkadun osan s:n s:n	5,200	
	S:n Fredrikin- ja E. Rautatiekadun välisen Runebergkadun s:n s:n	13,700	
	S:n Runeberg- ja Fredrikinkadun välisen E. Rautatiekadun s:n s:n	7,400	
	S:n Tokan- ja Perämiehenkadun välisen Hernesaarenkadun s:n s:n	560	
	S:n Hernesaaren- ja Tehtaankadun välisen Perämiehenkadun s:n s:n	240	
	S:n varastopaikoiksi vuokrattujen korttelien välisen Kruununvuorenkadun s:n s:n	3,000	
	S:n L. Henrikin- ja E. Rautatiekadun välisen Arkadiakadun s:n s:n	12,200	
	S:n Runeberg- ja Nordenskiöldkadun välisen Hietaniemenkadun osan s:n s:n	21,400	
	2 linjan s:n Hämeen- ja Lönnrotkadun väliltä ynnä vanhan Eläintarhantien laskeminen korttelin 301 b pohjoispuolelta	12,000	
	Itä Viertotien laajentaminen täyteen leveyteensä Kulmalankadun ja Hermannissa II olevan kaupunginportin väliltä	35,000	
	Siirros	205,950	20,854,129 64

		Siirros	205,950	20,854,129 64
		L. Viertotien s:n ja osittainen oikominen Humal- ja Munkkiniemenkadun väliltä.....	50,000	
		Kristiinankadun tasoitus Helsingin- ja Josafatinkadun väliltä.....	7,600	
		Pakaankadun s:n puoleen leveyteensä Oulun- ja Hattulantien väliltä	12,200	
		Hattulantien s:n Pakaankadun ja Kangasalantien väliltä	8,400	
		Somerontien s:n Pakaankadun ja Kangasalantien väliltä	8,600	
		Kangasalantien s:n Hattulan- ja Eurantien väliltä	15,500	
		Eurantien s:n Inarintien ja Itäisen Viertotien väliltä	12,800	
		Inarintien s:n Ouluntien ja Sturekadun väliltä	7,400	
	c*	Pernajantien s:n Pakaankadun ja Inarintien väliltä	8,000	
		Hauhontien s:n Eurantien ja Itäisen Viertotien väliltä	23,500	
		Malminkadun länsiosan s:n kaupungin Ainespihan viereltä	12,000	
		Annankadun s:n Salomonin- ja E. Rautatiekadun väliltä	6,300	
		Eläintarhankadun itäpuoliskon s:n	48,000	
		Läntisen Viertotien laajennus niiltä kohdin, joihin uutisrakennuksia jo on tehty tai vuoden varrella teetetään	15,000	
		Itäisen Viertotien laajennus niiltä kohdin, joihin uutisrakennuksia jo on tehty tai vuoden varrella teetetään	5,000	
	b*	Santa- ja Busholman tasoitus-, laituri- ja viemäryöt	1,700,000	
	c*	Kristiinankadun työväenasuntojen viereiset jalkakäytävät sekä pihamaiden tasoitus.....	5,800	2,152,050 —
		Siirros	—	23,006,179 64

Kvston päät. 10/6 1913

		Siirros	—	23,006,179 64
		3. Kanavat ja viemärit.		
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>		
	c	Erinäinen kunnossapito	35,000	
		Täydennystyöt	5,000	
		Vedenkulutus lokaviemärien huuh- teluun	5,000	
		Hallituskadun alaisen viemärin uudistus korttelin 38 tontin 4 ja Mikonkadun alaisen viemärin väliltä	1,300	
		Varajohtojen laittaminen 3 Kauppa- torin laskukaivoon	1,300	
	c*	20 vanhamallisen imukaivon uusi- minen Kallion alueella	3,000	50,600
		<i>Uutistytöt.</i>		
	b*	Viemärijohto Raakelkadun alle kortt. 570 tontilta 7 Böhlen- kadun alaiseen viemäriin	3,500	
		Tilkan alueella olevan kuolleitten eläinten hautauspaikan salaojitus	8,200	
		Viemärijohto Itäisen Viertotien alle Arabian ja Hermannin II välille	24,000	
		S:n Sturekadun alle Sammatin- tieltä I. Viertotien alaiseen vie- märiin	6,900	
		S:n Pakaankadun alle Hattulan- ja Ouluntien välille	6,150	
	c*	S:n Hattulantien alle tontilta 5 Pakaankadun alaiseen sekä ton- tilta 7 Kangasalantien alaiseen viemäriin	6,700	
		S:n Somerontien alle tontilta 3 Sammatintien alaiseen viemä- riin	7,800	
		S:n Sammatintien alle Someron- tien ja Sturekadun välille	3,700	
		S:n Kangasalantien alle Hattulan- ja Somerontien välille	3,100	
		Siirros	70,050	23,056,779 64

Kvston päät. % 1913

		Siirros	70,050 —	23,056,779 64
e*	}	Viemärijohto Eurantien alle korttelin 545 tontilta 33 I. Viertotien alaiseen kanavaan.....	9,200 —	
		S:n Pernajantien alle Inarintieltä Pakaankadulle	4,650 —	
		S:n Hauhontien alle korttelin 545 tontilta 24 Eurantien alaiseen kanavaan sekä korttelin 542 tontilta 4 korttelin 545 tontille 22	10,600 —	
		S:n Keiteleentien alle Hauhon- ja Inarintien välille	3,350 —	
		S:n Eläintarhankadun alle	11,700 —	
		S:n L. Viertotien alle Lääkärikadulta Nimrodkadulle.....	15,100 —	124,650 —
		4. Tiet.		
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>		
e	}	Erinäiset korjaukset	10,000 —	
		Seurasaarentien uudistus ja viertäminen Meilahdenkadun ja Seurasaaren väliltä	108,000 —	
e*	}	Emäradan länsipuolitse Norden- skiöldin lehtokujasta Träskin huvilan kohdalla olevaan rautatien ylimenokohtaan sekä sieltä ehdotetulle ratsastusradalle Gum- tähteen vievän tien tasoitus ja viertäminen	20,000 —	
		Taivallahden tien viertäminen....	3,000 —	
		Hietaniemen tien s:n	4,375 —	
		Kaupungille kuuluvain Kaivopuiston Itäisen Lehtokujan osain tervavierros	3,400 —	
		Erinäiset Oulunkylän teiden korjaukset	7,000 —	155,775 —
		5. Viertotiet.		
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>		
e		Erinäiset korjaukset	15,000 —	
		Siirros	15,000 —	23,337,204 64

		Siirros	15,000	23,337,204 64
c*	{	Itäisen Viertotien viertopäällystyksen korjaus	10,750	
		Läntisen Viertotien s:n Munkkiniemenkadun ja Huopalahden väliltä	9,400	35,150
6. Satamat.				
<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
c	{	Erinäiset korjaukset	30,000	
		Alasmenosillat jälle	8,000	
		Satamain ruoppaus	30,000	
		Uuden ruoppavarastop. järjestäm.	15,000	
		Sähkövalon laittaminen uuteen ruoppauslaitokseen	4,500	
		Vanhan ruoppauskoneen erinäiset korjaukset ja uusi höyrykattila	7,000	
		Erinäiset elevaattorin korjaukset ja muutto	9,000	
		Erinäiset vanhan höyrymutauskoneen korjaukset ja uusi höyrykattila	5,700	
		Pohjoissataman kivilaiturin uudistus Borgströmin tupakkatehtaan edustalta	54,800	
		T-laiturin erään osan s:n	6,400	
		Kaisaniemen laiturin s:n	2,700	
		Makasiininrannan tellikkakiveyksen osittainen uudistus ja reunaparrun korjaus	1,900	175,000
<i>Uutistytöt.</i>				
		3 ruoppaproomun oston	24,000	
		Soutuveneiden kytkylaituri Pitkän sillanrannan reunakiveyksen varrelle	2,800	
		S:n Humallahteen	2,000	
		S:n Ruoholahteen	3,000	
		Lastauslaituri Sörnäsiin sekä laiturille johtava rautatieraide	61,200	
		Siirros	93,000	23,547,354 64

		Siirros	93,000 —	23,547,354 64
c*	{	Varastopaikkain tasoitus Sörnäsissä	20,800 —	
		Lisämääräraha Katajanokan uutta tavaravajaa varten	60,000 —	173,800 —
7. Istutukset.				
<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
	{	Istutusten ja taimistojen kunnossapito	115,800 —	
c		Kivelän istutusten kunnossapito	2,000 —	
	{	Eläintarhan urheilukentän järjestysmiehen palkkaus	1,050 —	
c*		Mainitun urheiluk. kunnossapito	1,000 —	
	{	Mainitun urheilukentän juoksuradan jälellä olevan osan päällystäminen hiilijauheella sekä vesi- ja viemärijohtojen laittaminen urheilupaviljonkiin	8,000 —	
		Kaisaniemen tenniskentän s:n	800 —	
	{	Punanotkon leikkikentän s:n	500 —	
		Haapaniemen urheilukentän s:n	800 —	
	{	Kaupunginpuutarhan asuinrakennusten polttoaineet	1,500 —	
c		Erinäisten Kaupunginpuutarh. huoneistojen lämmitys ja siivoamin.	400 —	
	{	Samain valaistus	150 —	
		Talvipuutarhan kunnossapito	7,000 —	
	{	Kaupunginpuutarhan tallipalvelijaston palkat, tallin rehut y. m. menot	6,300 —	
c*		Alpin kunnossapito	1,500 —	
	{	Vanhempain nurmien ja käytävien uudistus	4,500 —	
c		Mullanvalmistus kaupungin istutuksia varten	3,500 —	
	{	Lannan osto kasvilavoihin	650 —	
		Kaupungin vesilintujen hoito	1,000 —	
	{	Työkalujen osto ja korjaus	2,500 —	
c*		Vesiputkien laittaminen erinäisiin kaupungin istutuksiin	3,000 —	
	{	10 suojusristikkaa lehtopuita varten	1,300 —	
		Siirros	163,250 —	23,721,154 64

			Siirros	163,250	—	23,721,154	64
	e	{	Aitausten kunnossapito	5,000	—		
			Puistosohvain korjaus	3,000	—		
			Kaupungin kaikissa istutuksissa, kasvihuoneissa y. m. kulutetun veden korvaus	15,000	—		
			Neljän puistonvartijan palkkaus..	3,100	—		
							189,350
			<i>Uutistytöt.</i>				
	e*	{	Kasvihuonerakennus Kaupungin- puutarhaan	19,700	—		
			Kaksi kasvisuojaa samaan	4,400	—		
	b*	{	Eläintarhan uusien lammikkojen viereisen alueen tasoitus	21,000	—		
			Kaisaniemen puiston s:n	30,000	—		
			Savilan taimiston s:n	2,500	—		
	c*	{	Engelaukion ja sen eteläpuolisten istutusten järjestäminen	15,000	—		
			Laivurikadun ja Speranskytien viereisen istutuksen tasoituksen jatkaminen	5,000	—		
			Perämiehenkadun eteläosan vierei- sen istutuksen järjestäminen ..	3,350	—		
			Lisämääräraha Eiran puustikon istu- tustöiden loppuun saattamiseen	650	—		
			Puistosohvain ostoon	2,500	—		
			Kelkkaratain järjestäminen	3,000	—		
						107,100	—
			8. Puhtaanapitolaitos.				
			<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
	c	{	Kaupungin rantasilloilla olevain tavaravajain, kauppahallien sekä Aleksanterinkadun talon 1 ja Länsirannan talon 10 pihain puhtaanapito	8,000	—		
Kvston päät. 12/3 1912			Siirros	8,000	—	24,017,604	64

		Siirros	8,000	24,017,604 64	
	c	Kaatopaikkain ja laiturien kunnossapito	6,000		
		Vartijain palkkaus	7,000		
		Makkien ja käymäläin puhtaanapito	23,000		
		Makkien ja käymäläin korjaus ja maalaus	4,000		
		Käymäläin vedenkulutus, arviolta	6,500		
		Kaupungin yleisten paikkain ja katuosain puhtaanapito	161,100		
		Kaupungille 6 kaupungiosan huvila-alueella kuuluvain teiden puhtaanapito	11,500		
		S:lle 10, 11 ja 12 kaupunginosassa kuuluvain uusien katuosain s:n	10,200		
		S:lle 13 ja 14 kaupunginosassa kuuluvien uusien katuosain s:n	13,700		
		Keskikaupungin katujen kastelu	31,500		
		Keskikaupungin katujen kasteluun ja Kauppatorin huuhteluun käytetty vesi	22,000		
		Viertoteiden puhtaanapito	55,200		
		Kaivopuiston viertoteiden s:n	1,000		
		Teiden puhtaanapito	18,000		
		Venesatamain s:n	2,000		
		Jäiden s:n	1,500		
		c* { 2 työkaluvajan teettäminen	900		
		Hiekkavajain maalaus	1,200	384,300	
		<i>Uutistytöt.</i>			
		c*	Käymälä Itä Papinkadun varrelle	1,800	
	S:n Antin- ja Yrjönkadun kulmauksessa olevaan puistikkoon		1,800		
	S:n kortt. 181 olevan uimalaitoksen vierelle		1,800		
	S:n Tehtaan- ja Sepänkadun risteykseen		1,800		
	S:n Merimiehen- ja Tokankadun risteykseen		1,800		
	S:n Hietalahden pohjoisrantaan		1,800		
		Siirros	10,800	24,401,904 64	

		Siirros	10,800	24,401,904	64
c*	{	Käymälä raitiotien päätekohtaan Porvoonkadulle	1,800		
		Uusi käymälä Henrikinesplanaadin pohjoispäähän L. Henrikinkadun alle	7,500	20,100	
		9. Yleinen makkien puhtaanapito.			
c	{	Miehistön ja ajomiesten palkat ..	195,000		
		10 hevosen rehut y. m.	10,000		
		Sekalaisia menoja desinfioimis- aineista, työkaluista y. m.	10,000		
		Ajoneuvojen, rikkalaatikkojen, levy- astiain ja kansien korjaus	13,000		
		Rautatierahdit, arviolta	40,000		
c*	{	Rautatievaunujen korjaus, s:n....	2,400		
		500 panosta makkiastioita kansi- neen à 25:—	12,500		
		Jalasten hankinta nelipyöräisiin kuljetusrattaisiin	1,320	284,220	
		10. Työkalut.			
c	{	Erinäiset ostot ja korjaukset	15,000		
		Teodoliitin osto	700		
		3 vaakituskoneen s:n	900		
		Laskukoneen s:n	2,500		
		Laskukoneen s:n	525		
		Pinnantervauskoneen s:n	1,200		
		3 kahden tonnin kivikranan s:n	2,250		
		20 kääntövaunun s:n	4,000		
		10 kivivaunun s:n	1,000		
		Kapeaa raidetta 2,000 m.	6,000		
		Sähköllä käypä kitkavintturi kivi- kranan	3,200		
		Sähköllä käypä kankivasara ynnä erinäiset uudet sepäntyökalut ..	4,000		
		Vanhan höyryjyrän korjaus ja uudet takapyörät	5,000		
		21 kasteluvaunun maalaus	1,050		
		20 purgatorrattaiden, 12 rikkain- kuljetusrattaiden ja 75 hiekka- laatikon s:n	1,700		
		Siirros	49,025	24,706,224	64

			Siirros	49,025	—	24,706,224	64
	c*	1 vaunu Katajanokanrannan kas- telua varten		1,000	—		
			4 rikkainkuljetusrattaat à 450: — 3 lumensulatuskonetta sähköjohto- neen	1,800	—		
				4,200	—	56,025	—
		11. Sekalaista.					
	c	Hengenpelastuskalujen, halkomit- tain y. m. kunnossapito		4,000	—		
			Pesuhuoneitten ja virutuslaiturien hoito ja korjaus		7,000	—	
	c*	6 uutta hiekkavajaa		4,800	—	15,800	—
		— Smk 6,720,623: 50 —					
		XIV. Eläkkeet ja apu- rahat.					
		<i>A. Jouluk. 22 p:nä 1911 vahvis- tetun ohjesäännön mukaan.</i>					
Kvston päät.	26/3 1912	b	Ent. kirjanpitäjä Frans Lamminen	2,520	—		
S:n	12/3 1912	b	Ent. kansak. opettajatar Viktorina Sundvall	110	—		
S:n	11/6 1912	b	Ent. kansak. opettajatar Rosa Na- talia Sagulin	510	—		
S:n	29/10 1912	b	Marian sairaalan ent. emännöitsi- jä Kalista Borodkin	600	—		
S:n	21/1 1913						
S:n	20/12 1912	b	Ent. konttorikirjuri Maria Theresia Cadenius	1,800	—		
S:n	21/1 1913	b	Ent. kansakoulunopettaja Abraham Kohonen	260	—		
S:n	4/2 1913	b	Ent. ulosottoapulainen Gustaf Ek- lund	2,280	—		
S:n	11/3 1913	b	Ent. kansakoulunopettajatar Maikki Friberg	690	—		
S:n	11/3 1913	b	Ent. kansakoulunopettajatar Ina Lipsanen	195	—		
S:n	13/5 1913	b	Ent. kansakoulunopettajatar Alex- andra Lagus	690	—		
			Siirros	9,655	—	24,778,049	64

			Siirros	9,655	24,778,049	64
Kvston päät.	9/9 1913	b	Ent. kansakoulunopettajatar Sofie Lithenius	690		
S:n	23/9 1913	b	Ent. kansakoulunopettajatar Hanna Lucander	1,776		
S:n	28/10 1913	b	Parmaanmittaajain vanhin Johan Viktor Lindberg	816		
		c	Eläkkeisiin vuonna 1914, arviolta	10,000	22,937	
			<i>B. Huhtik. 15 p:nä 1913 vahvistetun ohjesäännön mukaan.</i>			
S:n	21/1 1913	b	Työmies Otto Eriksson	600		
S:n	25/2 1913	b	Siivoojatar Ida Lindström	350		
S:n	11/3 1913	b	Työmies Manasse Veckman	600		
S:n	15/4 1913	b	Ulkotyöntekijätär Ida Maria Stamm	360		
S:n	13/5 1913	b	Työmies Anders Snellman	930		
S:n	13/5 1913	b	Vahtimestarinleski Serafina Vilhelmina Törnström	300		
S:n	9/12 1913	b	Ulkotyöntekijätär Anna Sofia Juhontytär Johansson	374		
S:n	9/12 1913	b	Työmies Gustaf Sysmelin	572		
		c	Eläkkeisiin vuonna 1914, arviolta	5,000	9,086	
			<i>C. Kaupunginvaltuuston erinäisten päätösten mukaan.</i>			
Maistr. päät.	18/2 1863	b	Maistraatinsihteerintytär M. K. Wirzenius	266	67	
Kvston päät.	9/2 1875	b	Neuv. mies H. L. Chronsin 3 lasta	600		
S:n	9/5 1893	b	Ent. ylimääräinen kaupunginvouti Moses Lindberg	400		
S:n	16/5 1899	b	Vahtimestarintytär Erika Aleksandra Rosenström	120		
S:n	19/11 1895	b	Metsänvartij:leski Maria Eriksson	120		
S:n	3/12 1895	b	Kaup. palvelijanleski E. J. Tång	120		
S:n	20/10 1896	b	Ent. reaalikoulunvahtimestari F. M. Lindqvist	450		
S:n	6/6 1905					
S:n	26/5 1903	b	Kaupunginpalvelijanleski Adolfina Fagerholm	120		
S:n	20/5 1904	b	Ent. satamavahtimestari Johan Edvard Stenman	400		
S:n	8/3 1904	b	Kaup. palvelijanleski A. M. Olin	200		
S:n	13/2 1912					
S:n	13/9 1904	b	Vahtimestarinleski M. E. Roskvist	120		
			Siirros	2,916	67	24,810,072
						64

			Siirros	2,916 67	24,810,072 64
Kvston päät.	15/3 1905	b	Opettajatar Maria Hertz	1,000	—
S:n	9/5 1905	b	Rakennusmestarinleski A. M. Ny- holm lapsineen	225	—
S:n	12/12 1905	b	Järjestysmiehenleski Karolina Wilhelmina Rönneberg	200	—
S:n	29/12 1905	b	Siivoojatar Hedvig Kristina Lind- gren	230	—
S:n	13/2 1906	b	Entinen vesijohtoinsinööri C. Hau- sen	3,000	—
S:n	21/5 1906	b	Ent. Työ- ja Vaivaistalon johtaja, kunnallisneuvos C. E. Deger- holm	4,500	—
			Leskirouva Karin Calonius	2,400	—
			S:n Anna Lovisa Lindberg	2,400	—
			Alaik. Karl Axel Robert Lind- berg	1,200	—
S:n	13/11 1906	b	Alaik. Karin Lindberg	1,200	—
			Leskirouva Frideborg Nordlin	1,200	—
			Alaikäinen Karl Torsten Nordlin	600	—
			Leskirouva Ida Natalia Kullberg	600	—
			Wilhelmina Kulmala	360	—
			Karl Gustav Törnqvist	500	—
S:n	27/11 1906	b	Ent. Työ- ja Vaivaistalon talou- denhoitajatar Maria Sofia Ek- holm	500	—
S:n	11/6 1907	b	Ent. vahtimetari Frans Hassel- berg	600	—
S:n	17/9 1907	b	Leski Amalia Adolfina Johansson	144	—
S:n	8/10 1907	b	Ent. kaup. palv. A. V. Nyberg	720	—
S:n	19/11 1907	b	Ent. Maistraatin kanslisti Amanda Cajander	1,200	—
S:n	14/1 1908	b	Tarkastusmiehenleski Augusta Meriläinen	300	—
S:n	28/1 1908	b	Varastonhoitajanleski Katharina Kristina Åhlqvist	300	—
S:n	11/2 1908	b	Ent. amanuessi Viktorina Sund- vall	400	—
S:n	25/2 1908	b	Varastonhoitajanleski Matilda Hei- nola ja hänen alaikäiset lap- sensa	400	—
S:n	16/6 1908	b	Alaikäinen Aimo August Löfgren	120	—
S:n	1/12 1908	b	Sairaanhoitajatar Edla Ahtikoski	600	—
			Raatihuoneenarkiston ent. aktuari J. Öhrnberg	2,000	—
S:n	15/12 1908	b	Vahtimest. leski Johanna Ström	120	—
			Siirros	29,935 67	24,810,072 64

			Siirros	29,935 67	24,810,072 64
Kvston päät.	16/3 1909	b	Työmies Karl Johansson	400	—
S:n	8/6 1909	b	Tohtorinrouva Olga Juslin	880	—
			Hallinvahtimest. J. A. Björkholm	600	—
			Maistraatinvahtimestari C. G. Lindqvist	600	—
S:n	15/6 1909	b	Maistraatinvahtimestari Alfred Karlsson	900	—
			Työm. Adolf Konstantin Renfors	600	—
S:n	5/10 1909	b	Työmies Jaakko Salmio	400	—
S:n	7/12 1909	b	Ent. työm. Karl Gustaf Kaalisääri	120	—
S:n	26/5 1910	b	Työm. leski Lovisa Ävist	300	—
			Siivoojatar Aquilina Malén	300	—
S:n	21/2 1911	b	Työmies Mikko Hakomäki	150	—
			Leski Maria Olivia Winqvist	120	—
S:n	7/3 1911	b	Sairaanhoitajatar Eva Fagerholm	480	—
S:n	13/6 1911	b	Työm. Anders Erland Thomasson	300	—
S:n	21/1 1913				
S:n	5/9 1911	b	Leski Antoinette Ulrika Brenner	360	—
S:n	17/10 1911	b	Ent. sair. hoit. Fredrika Kant	300	—
S:n	14/11 1911	b	Työmies Isak Toukka	400	—
			Ent. vahtimestari Aurora Karolina Andersson	600	—
S:n	12/12 1911	b	Ent. työmies Henrik Malakias Henriksson	400	—
S:n	22/12 1911	b	Ulosottoapulainen Karl Oskar Olin	600	—
S:n	14/5 1912	b	Työmies Karl Gustaf Danielson-Sandberg	600	—
			Satamakonstaapelinleski Hanna Gustava Gustafsson	180	—
S:n	11/6 1912	b	Hänen alaikäinen tyttärensä Verna Elisabet Gustafsson	120	—
			Työmiehenleski Kristina Jokinen	240	—
S:n	29/10 1912	b	Vesijohtotyöntekijä Johan Gustaf Lindström	400	—
S:n	21/1 1913	b	Ent. sairaanhoitajatar Ida Lucina Dahlström	500	—
S:n	21/1 1913	b	Ent. kansakoulunopettaja Jakob Stenberg	600	—
S:n	4/2 1913	b	Leski Edla Johanna Eklund	300	—
			— Smk 73,708: 67 —		41,685 67
			Siirros	—	24,851,758 31

		Siiros	—	—	24,851,758 31
XV. Sekalaiset menot.					
Kvston päät. ^{19/12} 1899	b	Puolipäivätunnin merkinanto	300	—	
	c	Myrskynvarotussähkösanom., arviolta	250	—	
		Palovakuutusmaksut, s:n	35,000	—	
Kvston päät. ^{30/12} 1907	b	Kustannukset kunnallisen asetus-			
		kokoelman julkaisemisesta	800	—	
S:n ^{21/12} 1897	}	b	Määräraha henkikirjoittajalle, ar-	6,000	
S:n ^{17/12} 1907					
Helsingin kalastus-	}	}	Palkkio 2:lle kalastuksen kaitsi-	900	
sääntö ^{1/2} 1890					
Kvston päät. ^{21/12} 1897	b	Puutavarain lauttauksen valvomi-	150	—	
		sesta kaupungin satama-alueella			
S:n ^{27/2} 1906	b	Kustannuks. Kumtähdestä, Meilah-	12,000	—	
		desta, Rekolasta, Oulunkylästä,			
		Bölestä ja Nybondaksesta, arv.	11,300	—	
	}	}	S:n Bengtsårin maatilasta	3,400	—
			S:n Henrik Borgströmin kansan-	2,000	—
			puist. Turholmassa	1,200	—
			Palkkio talonisännöitsijälle	1,200	—
Kvston päät. ^{26/5} 1903	b	Määräraha Vankeusyhdistyksen			
		turvakodille	1,200	—	
		S:n Vankeusyhdistyksen ylläpitäm.			
		vapaaksi päästettyjen naisvank.	1,200	—	
		turvakod.	1,680	—	
S:n ^{26/3} 1907	}	}	1 Rankkuri, paitsi asuntoa ja polt-	200	—
S:n ^{30/12} 1909			top., palkkiota		
		Korvausta erinäisistä toimituksista			
		taksan muk., arviolta	200	—	
Rhkn erit. päätös	b	Vahingonkorvausta työntekijöille			
		ruumiinvammasta ynnä korvaus			
		lääk. lausunnoista, arviolta	5,500	—	
Kvston päät. ^{7/6} 1910	b	Huoneiston vuokraamiseksi posti-			
		pakettiosastolle Tulli- ja pakka-	12,000	—	
		huoneesta			
S:n ^{28/5} 1913	b	Tullikamarin tarvitseman tavara-	1,600	—	
		suojan vuokra			
S:n ^{25/4} 1911	b	Kustannuksia pakkahuoneessa ole-	30,000	—	
		vasta kaup.gin työkunnasta, arv.			
	c	Normaalikellojen kunnossapito . .	1,660	—	
			Siiros	127,140	—
					24,851,758 31

			Siiros	127,140 —	24,851,758	31
			Kalustoa kaupungin taloihin sekä sen korjaus ja täydennys, arviolta	25,000 —		
			Puhelinmaksut, s:n	11,000 —		
			Seurahuone:			
		<i>c</i>	1 Ovenvartija, paitsi asuntoa, valoa ja lämpöä, palkkaa	2,400: —		
			1 Talonm., s:n s:n, palkk.	1,500: —		
			Siivoaminen, arviolta ..	1,000: —		
			Valaistus, s:n	6,000: —		
			Lämpö, s:n	10,000: —		
			Vedenkulutus, s:n	1,000: —	21,900 —	
Kvston päät. 21/12 1897	S:n 30/12 1907	<i>b</i>	Määräraha koiraveroa koskevan aset. noudattamisen valvontaa varten	1,000 —		
		<i>c</i>	Koiraveron aiheuttamia kustannuksia	300 —		
S:n	30/12 1912	<i>b</i>	Koirain hoitoa ja lopettamista varten	1,200 —		
		<i>c</i>	Kauppatorin suihkukaivon käyttö ja hoito	3,300 —		
S:n	14/11 1911	<i>b</i>	Kustannuksia vedenkulutuksesta vapaakaivoissa, hevosaltaissa satamain vesijohdoissa y. m. . .	13,000 —		
		<i>c</i>	Vedenkulutus y. m. erinäisissä kaupungin omistamissa taloissa ja huoneistoissa	1,500 —		
			Polttoaineet, arviolta	2,000 —		
			Valaistus ynnä juhla-valaistukset, s:n	3,000 —		
S:n	29/10 1912	<i>b</i>	Kaupungin apumaksu kunnallisen keskustoimiston voimassapitoon, arviolta	8,000 —		
			Kunnan virutushuoneet:			
			3 Järjestysmiestä à 1,200: —	3,600 —		
S:n	28/4 1912	<i>b</i>	1 S:n	1,500 —		
			Vedenkulutus à 2,000: —	6,000 —		
			Valaistus, lämpö à 500: —	1,500 —		
S:n	27/2 1912	<i>b</i>	Määräraha Helsingin pörssin voimassapitoon, arviolta	10,000 —		
S:n	30/12 1912	<i>b</i>	Kaupungin historian julkaisemisesta oleviin kustannuksiin, arviolta	12,000 —		
			Siiros	252,940 —	24,851,758	31

			Siirros	252,940	—	24,851,758	31
Kvston päät. 30/12 1912	b	45 vapaalippua raitioteillä kaupunginpalvelijoille ja ulosottoapulaisille		4,500	—		
	c*		Erään Kirkkomaankadun viereisen alueen lunastus venäläiseltä seurakunnalta		37,000	—	
S:n 9/12 1913	b*	Määräraha työttömyyslaskun toimeenpanemiseksi		1,150	—		
	c	Taksoitettujen varain ja muiden tulojen vähennys ja palauttaminen, arviolta		260,000	—		
	d	Arvaamattomiin menoihin Valtuuston määräyksen mukaan		350,000	—	905,590	—
S:n 28/1 1913	b*	Raitiotie- ja Omnibus Osakeyhtiön osakkeiden ostoon		—	—	4,708,224	—
S:n 29/4 1913	b*	Yleishyödylliseen rakennuslainarahastoon		—	—	2,000,000	—
		— Smk 7,613,814: —					
		Yhteensä Smk		—	—	32,465,572	31

		Tulot.			
	Kirjain osotkaa tilon laadin Kunn. aset. 58 §:n muk.				
	<i>a</i>	Säästöä edelliseltä vuodelta ..	—	500,000	
		I. Korot.			
Lahjoituskirjain mukaan	<i>c</i>	Kaupungin lainaobligatsioneista, arviolta	22,000		
	<i>b</i>	Tontinlunastuksista, s:n	570,000		
	<i>b</i>	Lahjoitusrahastoista, joiden korot tulevat kaupungille, s:n	20,000		
	}	<i>c</i>	Osakkeiden osinkoja	245,000	
			Erinäisiä korkoja, s:n	275,000	
			Vallilan lainarahaston korot	12,000	
			Yleishyödyllisen rakennuslaina- rahaston s:n	1,000	
	Teknillisten laitosten etuannit	40,500	1,185,500		
		II. Tontinlunastukset.			
Kvstön päät. ^{9/3} 1893 S:n ^{14/12} 1909	<i>b</i>	Tonttien myynti ja myytyjen tonttien kauppahinnan kuoletus, arviolta	—	1,000,000	
		III. Kaupungin kiinteä omaisuus.			
		1. Veroja lahjoitetuista tiloista.			
K. S:n päät. ^{12/1} 1879	<i>b</i>	Arviolta	—	1,100	
		2. Kaupunkiin yhdistetty alue.			
Kunink. vakuutus ^{23/2} 1789, 1 ja 4 § K. Asetus ^{8/12} 1873, 6 §	<i>b</i>	Vuokria rakennuksista ja tilois- ta	225,000		
Lunastusehtojen mukaan	<i>b</i>	Vuokria Kaivopuiston alueesta, ar- violta	15,000		
Välikirjan muk.	<i>b</i>	Alppipaviljongin vuokra	7,000		
		Siirros	247,000	2,686,600	

		Siirros	247,000	2,686,600
Välikirjan muk.	b	Laivaveistämöalueen vuokra	16,620	
		Seurahuoneen vuokria	15,000	
K. S:in päät. 11/11 1884 Kvston päät. 29/10 1888	b	Vuokraa torien myyntipaikoista, arviolta	30,000	
	b	Vuokr. poliisin virkahuon. ja talleista kaupungin omist. taloissa	115,350	
		Vuokraa Penger- ja Ratakadun poliisihuoneistoista	5,500	
		S:n Bengtsårin kasvatuslaitoksesta	16,000	
		Vuokraa Vuorimiehenk. N:on 9 huoneistoista	8,700	
Välikirjan muk.	b	S:n erin. laivaveistämöalueen rakennuksista	3,850	
		S:n Aleksanterinkadun talosta N:o 26, arviolta	14,000	
		Vuokraa kunnallisista työväenasunnoista, arviolta	47,000	
		Erinäisiä vuokria, arviolta	9,000	
		Vuokraa myymälöistä ja myymäpöydistä, arviolta	6,000	
		Vuokraa kauppahallien myymäkojuista, arviolta	115,000	
		Uimahuonemaksuja, arviolta	1,000	
	c	Kalavesimaksuja, arviolta	2,400	
		Satunnaisia sekä kenttien vuokria, arviolta	135,000	
		Tuloja tenniskentistä	1,600	
		Kadun erilleen aitaamisesta rakennustarkoituksia varten	15,000	
Kvston päät. 26/3 1912	b	Tuloja kunnan virutushuoneista . .	3,600	807,620
		3. Kaupungin maatilat.		
Välikirjan muk.	b	Oulunkylä, Nybondas ja Reimars, vuokraa, arviolta	21,000	
	c	Bengtsårin maatila	14,500	35,500
		— Smk 844,220: —		
		IV. Tonttiverot.		
Maist. päät. 26/5 1662	b	Arviolta	—	4,200
		Siirros	—	3,533,920

		Siirros	—	3,533,920		
V. Tuloa tuottavat oikeudet.						
K. Asetus ^{31/12} 1877 K. julist. sam. p:ltä	}	c	Tuulaaki Helsinkiin tuleviksi määrätyistä tavaroista, arviolta	390,000		
			K. julist. ^{1/10} 1881 K. S:n kirj. ^{17/4} 1883	Tuulaaki Helsinkiin meritse tulevasta, ylämaan kaupunkeihin määrätyistä tavaroista, arviolta	5,000	
Liikennetaksa ^{10/4} 1888	}	c	Liikennemaksuja, arviolta	850,000		
Kvston päät. ^{1/6} 1876			Mittausmaksuja, arviolta	1,500		
Liikennetaksa ^{10/4} 1888	}	c	Makasiininvuokra, arviolta	15,000		
			Satamamaksuja, arviolta	310,000		
			Siltamaksuja, arviolta	12,000		
			Nostokranamaksuja, arviolta	1,600		
			Painolastimaksuja, arviolta	100		
K. Asetus ^{30/3} 1879	}	c	Punnitsemismaksuja, arviolta	2,400		
Ulkomaalaisten maksuja ruokatarvarain myynnistä aluksesta, arviolta			7,000			
Useat K. S:n päät. K. Sääntö ^{21/10} 1698	}	c	Biljardimaksuja, arviolta	600		
			Perunkirjoitusprosentteja, kaupungin köyhäin osuus, arviolta	20,000		
Välikirjan muk.	}	c	Kolehtirahoja, arviolta	100		
			}	c	Erinäisiä sakkoja, arviolta	200
					b	Vanhankaupungin myllyn vuokra
			1,618,200	—		
VI. Sekalaiset tulot.						
K. Asetus ^{17/3} 1879 H:gin kunnall. sair.- hoidon ohjes. ^{12/11} 1879	}	c	Henk.kohtainen vaivaismaksu, arv.	60,000		
			Sairaanhoidosta Marian sairaalassa, arviolta	50,000		
	}	c	Vaivaihoidon suoritettava korvaus varattomain potilaitten hoidosta Marian ja Kivelän sairaaloissa, s:n	180,000		
			Sairaanhoitajataroppilaskoulun oppilaitten pääsymaksuja, s:n	1,800		
			Myydyistä ruuantähteistä, s:n	4,400		
			Sairaanhoidosta Kivelän sairaal., s:n	7,000		
			Vaivaihoidon maksettava korvaus mielenvikaisten hoidosta Kivelän sairaalassa, s:n	185,000		
			488,200	5,152,120		
Siirros			488,200	—		

		Siirros	488,200	5,152,120
		Sairaanhoidosta Humaliston sairaalassa, arviolta	500	
		Sairaanhoidosta uudessa kulkutautisairaalassa, s:n	15,000	
		Tuloja desinfisioimislaitoksesta, s:n	400	
	c	Desinfisioimisesta kodeissa, s:n ..	15,000	
		Tuloja kaupungin laboratorista terveydellisiä ja bakteriologisia tutkimuksia varten, s:n	5,000	
		Lihantarkastusaseman tuloja, s:n	45,000	
		Tuloja vaivaistalosta	25,000	
K. Asetus 17/3 1879	c	Tuloja työlaitoksesta, s:n	95,000	
		Korvausta köyhäin ylläpidosta, s:n	25,000	
	c	Ammattikoulujen oppilaiden myydyistä teoksista, s:n	3,400	
H:gin kansakoulujen ohjes. 25/6 1878 ja 4/10 1892	c	Kansakoulunoppilaiden maksut ja käsityöt, s:n	600	
		Korvausta turvakodeissa hoide- tuista lapsista, s:n	1,500	
	c	Tuloja Bengtsärin y. m. kasvatus- laitoksista	2,000	
K. Asetus 14/12 1894	b	Koiravero, s:n	21,000	
		Työnvälitystoimiston tuloja, ar- violta	500	
		Klosettimaksuja, s:n	7,000	
		Postilaitoksen vuokra-apumaksu postipakettiosaston puolesta	2,000	
	c	Henkikirjoittajalle luovutetun hu- oneiston korvaus	1,500	
		Tuloja kaupungin työkunnasta, ar- violta	28,000	
		Tuloja Kaupunginkirjastosta, s:n	2,800	
K. S:n päät. 20/9 1912	c	Rakennustarkastukseen kuuluvista toimituksista kannettavia mak- suja, s:n	40,000	
		Apumaksu Ritarihuoneen puistikon kunnossapitoon	300	
Välikirjan muk.	b	Apumaksu Säätötaloa ympäröivien istutuksien kunnossapitoon	1,170	
		Apumaksu Ateneumia ympäröivien istutuksien kunnossapitoon	200	
		Siirros	826,070	5,152,120

			Siirros	826,070	5,152,120
Välikirjan muk.	b	{ Apumaksu Vanhan kirkon istutuk- sien kunnossapitoon		2,200	
		{ Apumaksu Kirurgisen sairaalan tontin istutusten kunnossapitoon		700	
Pankkiv. kirj. 6/7 1892	b	Apumaksu katuväläist.			
		Suomen Pankilta	275: —		
		Säätytalosta	525: —	800	
K. Asetus 3/9 1899 K. S:in kirj. 9/8 1900	b	Vastike kaup. menettämistä sakko- osuuksista (ynnä kaup. kasöö- rille tul. osuudet)		8,075	
K. Asetus 18/1 1882	b	Majoituksen korvaa tammikuun 18 p. 1882 annetun K. Asetuk- sen mukaan kruunu, tariffin mukaan, arviolta		671,280	1,509,125
VII. Valtioavut.					
K. S:in päät. 26/1 1911 S:n 6/10 1911 S:n 22/8 1907 S:n 11/7 1912	b	{ Kansakouluille Kasvatuslaitoksille Katuväläistukseen		439,323 05 25,367 50 7,700	
K. S:in kirj. 10/5 1898	b	Palolaitokselle		21,000	
Knk kirje 27/8 1779	b	Tulli- ja kellarivapaud. korvaus . .		368	
K. S:in päät. 23/5 1901	b	Valmistavalle poikain ammatti- koululle		21,400	
K. S:in päät. 18/1 1906	b	Valmist. tyttöjen ammattikoululle		11,000	
K. Asetus 9/6 1892 K. julist. 14/12 1894	b	Kaupungin osuus paloviinaverosta, arviolta		18,000	544,158 55
VIII. Kaupungin teknil- liset laitokset.					
Vesijohtolaitos.					
H:gin kaup. vesi- joht. taksa 11/3:ita, 1890	c	{ Vedenmyynnistä, lukuun otettuna kaup. oma vedenkulutus, arviolta		1,250,000	
		{ Vesimittarien vuokra, s:n		46,000	
		{ Korvausta vedenkulutuksesta va- paakaivoissa y. m.		12,000	
	c	{ Maksuja vesimittaria vailla olevista palovesiputkista		200	
		{ Maa-alueiden vuokria		200	
		{ Voittoa suoritetuista johtotöistä, arviolta		25,000	1,333,400
			Siirros	—	8,538,803 55

		Siiros	—	8,538,803	55
		Kaasutehdas.			
	c	Korvausta katuvalaistuksesta	195,000		
		S:n yksityiskulutuksesta	970,000		
		Tuloja sivutuotteista	631,700		
		Voittoa tehdyistä töistä	60,000		
		Vuokratuloja	5,100		
		Satunnaisia maanvuokratuloja	1,500		1,863,300
		Sähkötehdas.			
	c	Korvausta katuvalaistuksesta	81,800		
		S:n yksityiskulutuksesta	2,234,000		
		S:n raitiotiekäytöstä	120,000		
		Voittoa johtotöistä	57,000		
		Vuokratuloja	18,000		2,510,800
		— Smk 5,707,500: —			
		IX. Puhtaanapitolaitos.			
	c	Talonomistajain maksuja	230,000		
		Maksuja kaup. omista taloista	27,780		
		Tuloja myydystä lannasta, arviolta	45,000		
		Korvausta katujen puhtaanapidosta, lumenkuljet. y. m. talonomistajilta	20,000		322,780
		X. Lainat.			
		a) 1911 vuoden obligatsioonilainasta osotetaan:			
	c*	Vesijohdon laajentamiseen	776,000		
		Vesijohtolaitoksen uutistöihin ja vesimittarien ostoon	470,400		
		Kaasutehtaan uunilaitoksen laajentamiseen	400,000		
		Kaasumittarien ostoon	80,000		
		Sähkötehtaan laajentamiseen sähkövoiman antamiseksi raitiotiekäyttöön	450,000		
		Sähkömittarien ostoon	100,000		
		Sähkötehtaan laajentamiseen	452,000		
		Siiros	2,728,400	13,235,683	55

		Siirros	2,728,400	13,235,683	55
c*	{	Santa- ja Busholman tasoitus-, rantasilta- ja lokaviemäritöihin	1,700,000		
		Uutta mielisairaalaan varten	1,200,000		
		Kunnan teurastamoan varten	1,000,000		
		Yleishyödylliseen rakennuslainara- hastoon	2,000,000	8,628,400	
	b)	1913 vuoden obligatsioonilainasta osotetaan:			
c*		Raitiotie- ja Omnibus Osakeyhtiön osakkeiden ostoon	—	4,708,224	
		— Smk 13,336,624: —			
XI. Taksoitus.					
c		Se määrä, joka lisäksi tarvi- taan ja on kunnan verovel- vollisilta jäseniltä taksoitettava, on	—	5,893,264	76
		Yhteensä Smk	—	32,465,572	31

Helsingin kaupungin 1914 vuoden Meno- ja Tulosäännön yhdistelmä.

Pää- luokka	Menot.	Vakinaiset menot		Satunnaiset menot		Yhteensä	
I	Kaupungin velat	3,556,476	54	60,600	—	3,617,076	54
II	Kaupungin virastot	376,275	82	45,450	—	421,725	82
III	Kunnallishallinto	912,804	99	45,250	—	958,054	99
IV	Katu- ja laiturivalaistus	333,900	—	—	—	333,900	—
V	Palolaitos	241,765	—	70,500	—	312,265	—
VI	Poliisilaitos	371,586	66	6,000	—	377,586	66
VII	Terveysten- ja sairaanhoito	1,693,426	13	118,300	—	1,811,726	13
VIII	Vaivahoito	1,159,975	—	—	—	1,159,975	—
IX	Opetus- ja sivistyslaitokset	2,344,087	18	72,500	—	2,416,587	18
X	Yleiset rasitukset	697,075	46	—	—	697,075	46
XI	Kaupinhallit	66,566	65	—	—	66,566	65
XII	Kaupungin teknilliset laitokset	3,289,738	—	2,595,148	71	5,884,886	71
XIII	Yleiset työt	1,043,950	—	5,676,673	50	6,720,623	50
XIV	Eläkkeet ja apurahat	73,708	67	—	—	73,708	67
XV	Sekalaiset menot	867,440	—	6,746,374	—	7,613,814	—
Yhteensä Smk		17,028,776	10	15,436,796	21	32,465,572	31
	Tulot.	Vakinaiset tulot		Säästö, tontin- lunastukset ja satunn. tulot		Yhteensä	
	Säästö	—	—	500,000	—	500,000	—
I	Korot	1,185,500	—	—	—	1,185,500	—
II	Tontinlunastukset	—	—	1,000,000	—	1,000,000	—
III	Kaupungin kiinteä omaisuus	844,220	—	—	—	844,220	—
IV	Tonttiverot	4,200	—	—	—	4,200	—
V	Tuloatuottavat oikeudet	1,618,200	—	—	—	1,618,200	—
VI	Sekalaiset tulot	1,509,125	—	—	—	1,509,125	—
VII	Valtioavut	544,158	55	—	—	544,158	55
VIII	Kaupungin teknilliset laitokset	5,707,500	—	—	—	5,707,500	—
IX	Puhtaanapitolaitos	322,780	—	—	—	322,780	—
X	Lainat	—	—	13,336,624	—	13,336,624	—
XI	Taksoitus	5,893,264	76	—	—	5,893,264	76
Yhteensä Smk		17,628,948	31	14,836,624	—	32,465,572	31

